Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
5 K
4

9
4-F
43

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

POLYBII

DIODORI SICVLI
NICOLAI DAMASCENI
DIONYSII HALICAR.
APPIANI ALEXAND.
DIONIS ET
IOANNIS ANTIOCHENI

Excerpta ex Collectaneis

CONSTANTINI AVGVSTI

PORPHYROGENETÆ

HENRICVS VALESIVS nunc primùm Græcè edidit, Latinè vertit, Notisque illustrauit.

Bibliothecæ Secr. Coll. Rom. Soc. Jesu

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

PARISIIS, M. DC. XXXIV.

Sumptibus MATHVRINI DV PVIS, viâ Iacobæâ, sub signo Coronæ.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Dgtt

Digitized by Google

CLARISSIMO,

ET

NOBILISSIMO VIRO,

D. NIC. FABRICIO PEIRESCIO,

IN SVPREMO SENATV AQVENSI REGIS CONSILIARIO,

HENRICVS VALESIVS S.D.

IAMDVDVM hic liber redire ad te, tanquam ad parentem & auctorem suum gestit, Vir Clarissime. quidni enim te parentem appellem & auctorem eius libri, qui primùm à te repertus, aduectúsque sumptibus tuis ex insula Cypro, & in hanc vrbem est missus? Iacuit illè quidem in hac vrbe nimiùm fortasse diu, neglectus à quibusdam, transcriptus à paucis, iisque doctissimis viris, quibus, vt equidem existimo, ad eius editionem parandam atque absoluendam nihil præter otium defuit. Nunc verò tandem operâ nostrâ prodit in lucem, non magis

Digitized by Google

Constantini Augusti purpura, quàm nominis tui titulo conspicuus. Ac de Constantino quidem alij viderint, sitne de iis scriptoribus quos tot in centones carpsit ac distribuit, benè meritus necne. Equidem, si quod sentio dicere licet, magnam ei gratiam à nobis deberi puto, qui has antiquitatis reliquias conseruauerit. Atque vtinam omnes Collectaneorum eius libros haberemus. Cæterùm & Constantinus ipse, & prisci illi scriptores tibi vni plurimùm debent, cuius ope ac diligentia nunc quasi rediuiui lucem adspiciunt. Sed & quotquot hæc lecturi sunt, vniuersi mecum, vt spero, libentißimè tibi gratias agent. Tu quidem & antea sæpè de literis benè meritus es, & posthac etiam mereberis. Feres tamen æquo animo id inter tua de studiis ac studiosis omnibus merita præcipuum à me numerari, cùm ob pondus atque auctoritatem scriptorum, tum ob multiplicem rerum coniunctam cum vtilitate varietatem. Neque verò hæc, vtpote Excerpta, spernenda ac negligenda cuiquam debent videri. Etenim cùm scriptores ipsi optima sui parte mutilati ad nos peruenerint, inuentis cuiusquemodi reliquiis frui nolle, nimis delicati ac fastidiosi ingenij esse arbitror. Quod si antiquas statuas & signa ex ære ac marmore, tametsi confracta ac mutila miramur, cur non etiam hæc optimorum scriptorum fragmenta pari honore pro-

Digitized by Google

ſequemur? maximè cùm ex iis longè maior vtilitas quàm ex vllis vel perfectiſsimis ſignis percipi poßit. Me certè in hiſce Excerptis & exſcribendis & interpretandis poſitæ operæ non pœnitet. Quam quidem, qualiſcunque eſt, tibi, NICOLAE FABRICI, libens dono ac nuncupo, vt iam hic liber præfixis titulis tuis ex aſſe cenſeatur tuus. Tot igitur nominibus mancipatum tibi hunc ſtudiorum meorum primum fœtum accipies benigna ac paterna fronte, eúmque aduerſus obtrectatores, ſi qui erunt, tuebere, méque tui obſeruantiſsimum amare perges.

Vale, vir Clariſsime.

Digitized by Google

IN COLLECTANEA EX Polybio, Diodoro & aliis, ad Candidum Lectorem Præfatio.

ETSI in argumento huius libri satis superque & consilium Collectoris, & Collectionis ordo ac methodus aperitur, pauca tamen cùm de Constantino ipso huius Collectionis auctore, tum de editione nostra hîc præfari visum est. Igitur Constantinus Augustus Leonis Augusti filius fuit, Basilij Augusti nepos: vnde πορφύρας ἀπόγονος in Argumento huius libri dicitur, ac vulgò πορφυρογέννητος cognominatur. (sic enim malo dicere, quàm cum aliis πορφυρογεννήτην) Hic cùm admodum puer à patre esset derelictus, tutoribus summam imperij, vt ferè fit, penes se retinentibus, lene ac placidum ingenium ad humaniorum artium studia contulit. In quibus cùm magnoperè profecisset, (fuit enim omnibus disciplinis excultissimus) tandem consilium prorsus regio animo dignum cepit, quo non sibi solùm, sed etiam studiosis omnibus prodesset. Primùm itaque optimorum scriptorum in omni doctrinæ genere exemplaria, quæ iamtum ob frequentes barbarorum excursus, crebrásque vrbium vastationes rariora erant, vndique conquisiuit, iisque Palatinam biblio-

Digitized by Google

thecam instruxit, non magis Principis ipsius quàm publico omnium vsui dicatam. Deinde cùm tanta tamq; immensa librorum moles plerosque à legendo deterreret, ipse, vt principem decuit, singulorum vtilitati ac compendio consulens, auctores omnes qui idem argumentum tractauerant, in vnum compegit corpus, resectis superfluis, ac selectis ex vnoquoque scriptore iis locis quæ quisque elegantissimè tractauerat. Tales sunt γεωπονικῶν libri à Constantino nostro collecti, vt titulus ipse & argumentum iis libris præfixum demonstrat. Sed & ἱππιατρικῶν libros, qui etiamnum extant ex Simone, Xenophonte, Apsyrto & Hierocle excerpti, ab eodem esse collectos equidem non dubito. Verùm his & si qui præterea eiusmodi libri ad notitiam nostram non venerunt, & magnitudine operis, & vtilitate longè præstant COLLECTANEA HISTORICA, in tres & quinquaginta titulos (quos Locos communes vocant) ab eodem Constantino distributa, ac sex supra centum libris comprehensa. Singulos enim titulos Constantinus in duo volumina diuiserat. priori continebantur antiquissimi quique historiæ scriptores, aut certè qui historiam ab origine mundi repetebant. Ij verò qui res gestas Cæsarum composuerant, in posterius volumen erant rejecti. Ex his autem tribus ac quinquaginta titulis Excerptorum, vnicus hodie superest, qui de legationibus inscribitur, in duos, vt dixi, distributus libros. Prior à Fuluio Vrsino, alter à Dauide Hoëschelio viris doctissimis est editus. Quibus iungendus etiam est hic noster, qui nunc primùm

IN COLLECTANEA EX Polybio, Diodoro & aliis, ad Candidum Lectorem Præfatio.

ETSI in argumento huius libri ſatis ſuperque & conſilium Collectoris, & Collectionis ordo ac methodus aperitur, pauca tamen cùm de Conſtantino ipſo huius Collectionis auctore, tum de editione noſtra hîc præfari viſum eſt. Igitur Conſtantinus Auguſtus Leonis Auguſti filius fuit, Baſilij Auguſti nepos: vnde πορφύρας ἀπόγονος in Argumento huius libri dicitur, ac vulgò πορφυρογέννητος cognominatur. (ſic enim malo dicere, quàm cum aliis πορφυρογεννήτην) Hic cùm admodum puer à patre eſſet derelictus, tutoribus ſummam imperij, vt ferè fit, penes ſe retinentibus, lene ac placidum ingenium ad humaniorum artium ſtudia contulit. In quibus cùm magnoperè profeciſſet, (fuit enim omnibus diſciplinis excultiſſimus) tandem conſilium prorſus regio animo dignum cepit, quo non ſibi ſolùm, ſed etiam ſtudioſis omnibus prodeſſet. Primùm itaque optimorum ſcriptorum in omni doctrinæ genere exemplaria, quæ iamtum ob frequentes barbarorum excurſus, crebráſque vrbium vaſtationes rariora erant, vndique conquiſiuit, iiſque Palatinam biblio-

thecam instruxit, non magis Principis ipsius quàm publico omnium vsui dicatam. Deinde cùm tanta tamq; immensa librorum moles plerosque à legendo deterreret, ipse, vt principem decuit, singulorum vtilitati ac compendio consulens, auctores omnes qui idem argumentum tractauerant, in vnum compegit corpus, resectis superfluis, ac selectis ex vnoquoque scriptore iis locis quæ quisque elegantissimè tractauerat. Tales sunt γεωπονικῶν libri à Constantino nostro collecti, vt titulus ipse & argumentum iis libris præfixum demonstrat. Sed & ἱππιατρικῶν libros, qui etiamnum extant ex Simone, Xenophonte, Apsyrto & Hierocle excerpti, ab eodem esse collectos equidem non dubito. Verùm his & si qui præterea eiusmodi libri ad notitiam nostram non venerunt, & magnitudine operis, & vtilitate longè præstant COLLECTANEA HISTORICA, in tres & quinquaginta titulos (quos Locos communes vocant) ab eodem Constantino distributa, ac sex supra centum libris comprehensa. Singulos enim titulos Constantinus in duo volumina diuiserat. priori continebantur antiquissimi quique historiæ scriptores, aut certè qui historiam ab origine mundi repetebant. Ij verò qui res gestas Cæsarum composuerant, in posterius volumen erant rejecti. Ex his autem tribus ac quinquaginta titulis Excerptorum, vnicus hodie superest, qui de legationibus inscribitur, in duos, vt dixi, distributus libros. Prior à Fuluio Vrsino, alter à Dauide Hoëschelio viris doctissimis est editus. Quibus iungendus etiam est hic noster, qui nunc primùm

in lucem prodit beneficio viri Clariſſimi doctiſſimique & ad iuuandas literas vnicè nati, NIC. FABRICII PEIRESCII, titulo Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ita vnus adhuc & quinquaginta horum Collectaneorum libri deſiderantur, graui ſanè ac deflendâ iacturâ. Ij enim ſi omnes extarent, non difficile eſſet, coniunctis ac conſarcinatis omnibus fragmentis, optimos ſcriptores, aut vndequaque integros, aut certè leuiſſimè mutilos exhibere. Tituli autem eorum librorum qui deſunt, quos quidem in noſtro codice citatos reperi, hi ferè ſunt: περὶ ἀναγορεύσεως βασιλέων. περὶ ἀνακλήσεως ἥττης. περὶ οἰκισμῶν. περὶ παραδόξων. περὶ ἐπιβουλῆς. περὶ δημηγοριῶν. περὶ ἐθνῶν. περὶ συμβολῆς, id eſt, de prælijs. περὶ ἐκκλησιαστικῶν. περὶ πολιτικῶν διοικήσεως. περὶ γνωμῶν. περὶ ἑλληνικῆς ἱστορίας. περὶ ἀνδραγαθημάτων. περὶ στρατηγημάτων. περὶ γάμων. Quibus addi poteſt, περὶ ἐκφράσεως. cuius libri index laudatur à Suida in σάμβυκες. Item, περὶ ἐπιβοῶν. περὶ κυνηγεσίας. περὶ στρατειῶν. περὶ νίκης. περὶ ἐπιστολῶν. περὶ ἐθῶν, aliique plures qui in Excerptis legationum citabantur: quorum indicem refert Hoëſchelius in Epiſtola quam editioni ſuæ præfixit. Et hæc de Conſtantini conſilio ac methodo in his conficiendis libris dicta ſufficiant. Reſtat vt quid à nobis ſpeciatim in editione huius libri præſtitum ſit, paucis moneamus. Primùm igitur id mihi conſilium fuit, vt ea duntaxat quæ nondum edita eſſent, ederem in lucem. Quocirca euoluendæ fuerunt editiones omnium auctorum quorum hîc fragmenta referuntur, eò vt inueſtigarem quid editum, quid nondum editum fuiſſet. Quod ſi

quis

quis interdum locus in exemplari nostro vel auctior, vel emendatior legebatur, tum ego illum apponere minimè dubitaui. Nonnunquam verò initium duntaxat loci cuiusdam qui in editis codicibus extabat, consultò posui, vt notatis vtrimque duobus quasi confiniis, facilius intelligeretur, vbinam fragmentum aliquod sedem haberet. quod quidem in Collectaneis ex postremis Dionis libris sæpius occurrit, verbi causâ pag. 697. 701. 714. Deinde in collocandis scriptoribus nolui eum ordinem sequi quem instituerat Constantinus. Etenim ille primùm Iosephum, atque inde Chronicorum scriptores Christianos posuerat: priscos autem illos Græcæ ac Romanæ historiæ conditores quasi post signa rejecerat. Ego verò ordinem temporum sequi malui, ac Polybium agmen ducere iussi: quod & Fuluium Vrsinum in edendis Collectaneis Legationum fecisse animaduerti postea. Ioannem autem Malelam (ne quis fortè eum hîc desideret) consultò missum feci, eò quòd præter tres quatuorve fabulas de Minoe, Antiopa, ac Bellerophonte, easque illepido sermone textas, nihil bonæ frugis continebat. Georgium quoque Syncellum, quod is mancus ac lacer erat, neque vllum ex eius editione operæpretium fore videbam, itidem prætermisi. Cæterùm in Græco, vt vocant, textu, multa sunt à nobis emendata, nonnulla etiam addita ac suppleta, præsertim ex Suidæ lexico. Quippe hic Grammaticus cùm cætera Constantini nostri Collectanea studiosè legerat, (vixit enim pænè iisdem temporibus, vt ipsemet innuit

in v. Αδδάμ) tum ex hoc Excerptorum Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας libro plurima in lexicum suum coniecit, suppresso, vt solet, auctorum nomine. Proinde & Fuluius Vrsinus ex eo Suidæ lexico multa Polybij fragmenta collegit, non ex ms. codicis auctoritate, vt putauit Casaubonus, sed solâ coniectura adductus, & indicio styli qui Polybianum quid referre videbatur. Argumento sit quod multa Polybio assignat, quæ alterius auctoris sunt. vt cùm eum locum qui à Suida laudatur in ἀποχειροτονούμενος, tribuit Polybio, qui tamen est Ioannis Antiocheni, extatque in hac editione nostra pag. 838. item cùm alterum locum à Suida adductum in Φειδίας, eidem Polybio vindicat. At is est desumptus ex Iuliani Orat. 3. Sic etiam locus ille quem Casaubonus in fragmentis Polybij, pag. 1012. de Philopœmene intellexit, Polybij nullo modo est, sed elogium est Valerij Poplicolæ, ex Dionysij Halic. lib. v. Iam locus ille de Cretensibus, pag. 1013. est ex Diodori Siculi legatione vltima. Ibidem de Massanissa locus est ex Appiani Libyco. Horum doctissimorum virorum exemplo, quædam Polybij fragmenta haudquaquam spernenda, ex Suidæ lexico adiecimus, quæ erant ab ipsis prætermissa. In quibus si forte nos coniectura nostra fefellit, cum magnis viris errasse, patrocinium erit culpæ. Superest vt de interpretatione mea ac Notis pauca dicam. Fragmentorum interrupta series magnam interpreti difficultatem afferat necesse est. Etenim cùm sensus (præcipuè in historiis rerum gestarum) ferè ex antecedentibus pendeat, amissis iis difficile est mentem

auctoris assequi posse. Adhæc elegantiam Latini sermonis huiusmodi excerptorum interpretatio vix admittit. Proinde si fortè in alterutro peccat versio nostra, veniam nobis ab Lectore concedi æquum erit. Ex tot enim interpretibus qui Græcos libros Latinâ lingua expresserunt, quotusquisque est qui non quandoque sit lapsus? Mihi quidem is optimus interpres videri solet, qui rarissimè peccat. Polybij versio Latina auctore Is. Casaubono, viro eruditissimo, hodie communi omnium consensu optima atque emendatissima habetur. Eadem tamen næuis suis non caret. Ac, ne fortè id temerè effudisse quibusdam videar, quædam hîc eius versionis σφάλματα adducere non inutile fuerit. Polybius lib. 2. pag. 150. ait: ὥστε παραπλήσιον εἶναι τὸ σύμπαν σχῆμα τῆς στρατοπεδείας τῇ τῶν ἀγαθῶν ὁπλομάχων προβολῇ. quæ sic vertit Casaubonus, *ut castrametationis uniuersa forma similis esset peritorum campidoctorum positioni*. cùm *gladiatorum* vertere debuisset. In Polybij lib. 4. p. 322. legitur, ὁ δ' αὐτόμολος, Casaubonus *Automolum* vertit, cùm nomen esse proprium putaret. At Polybius Ætolum quendam transfugam intelligit, cuius suprà meminerat. p. 907. *Calliam quinquertionem* vertit, qui in Græco est, Καλλίας ὁ παγκρατιαστὴς. quasi idem esset παγκρατιαστὴς & πένταθλος. Mitto quod p. 296. vbi habetur, οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὸ λάφυρον ἐπεκήρυξαν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν, vertit, *ius esse spolium capiendi ab Ætolis edixerunt*. eodemque modo vertit p. 305. & 746. cùm tamen *prædam* interpretari debuisset. Iam quod ἐξελίττειν semper interpretatur, *explicare aciem*, non

possum probare. Latini certè id dicunt *subducere*. Sic Frontinus lib. 2. cap. 4. de Fabio Rullo. & Salustius in Catilina ad finem. Liuius lib. 44. de Æmilio Paulo, *ex postrema acie triarios primos subducit, deinde principes, postremò hastatos*. Plutarchus eandem rem narrans, οὕτω γὰρ τῶν συνεχῶν τοῖς πελασταίοις καθ' ὑπαγωγὴν ἐξελιπομένων. Sed & pag. 800. cap. 9. Legationum, vbi Polybius dicit, ἧκον τὴν τῶν Θερμικῶν σύνοδον, vertit Casaubonus, *Thermopylas ad Græcorum conuentum venit*. secutus T. Liuium, qui lib. 23. ita dicit. Videndum tamen est ne Polybius potius de conuentu publico Ætolorum qui in oppido Thermo fiebat, senserit, de quo consule caput 73. Legat. Quid quod & pag. 773. mendum esse putauit in his, λαβὼν γὰρ συνεργὸν τὴν ἀχρειότητα τὴν Χαριμόρτου. at locus est planissimus. alludit enim Polybius ad Charimorti nomen. Neminem etiam inducere debet coniectura illa Casauboni, qui Excerpta illa à libro 6. ad 17. suspicatur esse Epitomen à M. Bruto confectam. Quod iis demùm persuadere poterit, qui nesciunt quantum inter Excerpta & Epitomen intersit. Epitome nihil omittit quod ad historiam spectat, excursus duntaxat qui in Polybio nimis frequentes sunt, resecat. In Excerptis loca tantùm selecta continentur. Atque hæc de versione Casauboni quasi per excessum dicta sint, non obtrectandi studio, (id enim alienum est à nobis) sed vt si fortè quid à me peccatum in versione mea deprehendetur, facilius Lector ignoscat. Deinde verò vt abstersis his næuis aliquam gratiam à studiosis iniremus, hominis enim ingenui esse arbitror,

vt ait Polybius noster *, non ex alienis erratis gloriam captare, sed cùm nostris, tum etiam alienis scriptis, quantum in nobis est, curam atque emendationem adhibere. Cuius quidem instituti nostri vbique velim Lectorem meminisse, si quando in Notis à doctorum hominum opinione dissentimus. Idemque ipse à cæteris postulo, vt sicubi, quod nimium sæpè fortassis accidit, à veritate aberrauerim, corrigere atque emendare ne dubitent; hoc enim, dummodo bono more & citra conuicium fiat, gratiæ atque honori habendum puto. *Pag.80.

Vale Lector.

Summa Priuilegij.

CAVTVM est auctoritate Regis Christianissimi, ne quis in regno Franciæ, aliisve locis ditioni suæ subjectis, *Polybij, Diodori Siculi, Nicolai Damasceni, Dionysij Halicarnassei, Dionis, Appiani Alexandrini, & Joannis Antiocheni Excerpta ex Collectaneis Constantini Augusti Porphyrogenetæ, ab* HENRICO VALESIO *nunc primùm Græcè edita, Latinè versa, Notisq; illustrata,* absque permissu MATHVRINI DV PVIS, Bibliopolæ Parisiensis, intra decennium imprimat aut diuendat, publicationis exemplarium, si quis secùs fecerit, mulcta indicta, provt amplius in ipso diplomate continetur, dato Fontebelleo, decima quinta Maij, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quarto.

Signatum mandato Regis,

RENOÜARD.

CONSTANTINI
PORPHYROGENETÆ
DE VIRTVTIBVS ET
Vitiis Collectanea,

In quibus luculenta continentur EXCERPTA nondum hactenus edita, ex POLYBIO, DIODORO, NICOLAO DAMASCENO, & alijs.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

ΟΣΟΙ τῶν πάλαι ποτὲ βασιλέων τε καὶ ἰδιωτῶν μὴ τὸν νοῦν παρεσύρησαν ἡδοναῖς ἢ κατεμαλακίσθησαν, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὸ εὐγενὲς ἀκηλίδωτον ἀρετῇ συνετήρησαν· οὗτοι δὴ οὗτοι καὶ πόνοις ἐνεκαρτέρησαν, καὶ λόγοις ἐνησχολήθησαν, καὶ ἄλλος ἄλλο τι τῶν ὅσοι λογικώτερον ἐπεβίωσαν, παιδείας ἐρασταὶ γεγονότες σπουδαιότερόν τινα συνεγράψαντο. τοῦτο μὲν τῆς σφῶν αὐτῶν πολυμαθείας δεῖγμα ἐναργὲς τοῖς μετέπειτα καταλιπεῖν ἱμειρόμενοι· τοῦτο δὲ καὶ εὔκλειαν ἀείμνηστον ἐκ τῶν ἐντυγχανόντων καρπώσασθαι μνώμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς τῶν τοσούτων ἐτῶν περιδρομῆς ἄπλετόν τι χρῆμα καὶ πραγμάτων ἐγίγνετο, καὶ λόγων ἐπλέκετο, ἐπ' ἄπειρόν τε καὶ ἀμήχανον ἡ τῆς ἱστορίας εὐρύνετο συμπλοκή. ἔδει δὲ ἐπιρρεπέστερον πρὸς τὰ χείρω τὴν τῶν ἀνθρώπων προαίρεσιν μετατίθεσθαι χρόνοις ὕστερον, καὶ ὀλιγώρως ἔχειν πρὸς τὰ καλά, καὶ ῥαθυμότερον διακεῖσθαι πρὸς τὴν τῶν φθασάντων γενέσθαι κατάληψιν, κατόπιν γινομένης τῆς ἀληθοῦς ἐπιτεύξεως· ὥστ' ἐντεῦθεν ἀδηλίᾳ σκιάζεσθαι τὴν τῆς ἱστορίας ἐφεύρεσιν, πῇ μὲν σπάνει βίβλων ἐπωφελῶν, πῇ δὲ πρὸς τὴν ἐκτάδην πολυλογίαν δειμαινόντων καὶ κατορρωδούντων· ὁ τῆς Πορφύρας ἀπόγονος Κωνσταντῖνος ὁ ὀρθοδοξότατος καὶ χριστιανικώτατος τῶν πώποτε βεβασιλευκότων, ὀξυωπέστερον πρὸς τὴν τῶν κα-

ARGVMENTVM LIBRI PRIORIS, DE VIRTVTIBVS ET VITIIS.

QVICVNQVE olim ſiue Reges, ſiue ſortis priuatæ homines, mente fuerunt, neque voluptatibus deprauata, neque mollicie corrupta, ſed animi nobilitatem intemeratam ad virtutem conſeruarunt: hi profectò & inter labores durarunt, & otium in literis conſumpſerunt. Ac ſi qui illorum vitam in ſtudiis diligentius egiſſent, eruditionis amore inflammati aliquid impenſiore cura conſcripſerunt, partim quod multiplicis doctrinæ ſuæ certum aliquod poſteris monimentum relinquere auerent: partim etiam immortalis memoriæ deſiderio, quam apud lectores conſequerentur. Quoniam verò per tot annorum curricula & res immenſæ quotidie exoriebantur & ſcripta contexebantur: hiſtoriæ conſcriptio ſemper latius ſeſe propagans, infinita iam res erat, & quæ humani ingenij vim excederet. Enimuerò aliter euenire non poterat, quin hominum ſtudia & voluntates poſterioribus temporibus ad deteriora ſe inclinarent, honeſta ſuſque deque haberent, & ad cognoſcendas priorum ſæculorum res euaderent negligentiores: inueſtigatione veri ſemel neglecta. Ita vt hiſtoriæ cognitio tenebris obuoluta redderetur incerta, tum propter librorum vtilium inopiam, tum quia ad illa tot & tanta volumina vulgo homines expaueſcebant. Idcircò Conſtãtinus Porphyrogeneta Imperator omnium qui vnquam fuerunt rectæ fidei tenaciſſimus & Chriſtianiſſimus, ingenio præditus ad rerum pulchrarum perceptionem acu-

tissimo, ea denique præstans intelligentia, vt facilè quiduis ad effectum perduceret, illud primo fore optimum est ratus & vulgo omnibus vtile; vt libros vndique ex omnibus orbis partibus doctrina varia refertos conquireret: deinde vastam illam librorum molem, quæ lectores enecabat (cum præsertim molesta plerisque omnibus & tædij plena ea res videretur) in partes minutas putauit distribuendam: & luculentam vtilitatem quæ poterat inde percipi, oculis hominum exponendam. Adeò vt hoc delectu habito maiori attentione & assiduitate lectioni incumbere studiosi queant, & sermonis facundiam altius ac penitius animo imprimere. Hoc amplius Imperator magno & felici conatu Opus vniuersum in tractatus diuersos numero tres & quinquaginta censuit distribuendum, in quibus quidquid magnificum habet historia, inclusum continetur. neque inest quidquam historiæ insertum, quod partitionem hanc in hosce tractatus effugerit. Neque vero ob diuisionem sententiarum, series Operis totius vllo modo corrumpitur. Verum seruat hæc Synopsis, vel vt verius dicam, hæc rerum cognatarum adunatio in singulis partibus concinnandis vnicuique tractatui conuenientem rationem. Horum verò tractatuum præsens hic qui DE VIRTVTIBVS ET VITIIS inscribitur, ordine est quinquagesimus. Primus autem inscriptionem habet DE IMPERATORVM RENVNCIATIONE. Continetur etiam hoc prooemio quos patres habeant, & auctores singula scripta, & quorum parta sint ingeniis; ne Excerpta hæc nominibus careant, & habeantur non pro legitimis, sed pro spuriis & subdititiis fœtibus. Sunt autem hæc excerpta ex Annalibus infra subiectis.

I. *Ex Iosephi Antiquitatum libris.*

II. *Ex Gregorio Monacho.*

III. *Ex Chronico Ioannis Malelæ.*

IV. *Ex Ioannis Antiocheni Chronico.*

λῶν κατὰ μόνησιν διακείμενος, καὶ δραστήριον ἐρωτικῶς νοῶν. ἔκρινε βέλτιστον εἶναι καὶ κοινωφελὲς, τῷ τε βίῳ ὀνησιφόρον· πρότερον μὲν ζητητικῇ διεγέρσει βίβλους ἄλλοθεν ἄλλας ἐξ ἁπάσης ἑκασταχοῦ οἰκουμένης συλλέξασθαι, παντοδαπῆς καὶ πολυειδοῦς ἐπιστήμης ἐγκύμονας· ἔπειτα δὲ τῆς πλατυεπείας μέγεθος καὶ ἀκοὰς ἀποκναῖον, ἄλλως τε καὶ ὀχληρὸν καὶ φορτικὸν φαινόμενον τοῖς πολλοῖς, δεῖν ᾠήθη καταμερίσαι τοῦτο εἰς λεπτομέρειαν, ἀνεπιφθόνως τε προθεῖναι πᾶσι κοινῇ τὴν ἐκ τούτων ἀναφυομένην ὠφέλειαν· ὡς ἐκ μὲν τῆς ἐκλογῆς προσεκτικωτέρως καὶ ἐνδελεχέστερον κατεντυγχάνειν τοὺς τροφίμους τῶν λόγων, καὶ μονιμώτερον ἐντυποῦσθαι τούτοις τὴν τῶν λόγων εὐφράδειαν. μεγαλοφυῶς τε καὶ εὐεπηβόλως πρὸς ἐπὶ τούτοις καταμερίσαι εἰς ὑποθέσεις διαφόρους, τρεῖς ἐπὶ ταῖς πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὔσας, ἐν αἷς καὶ ὑφ' αἷς ἅπασα ἱστορικὴ μεγαλουργία συγκλείεται. οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν συγκειμένων, ὃ διαφεύξεται τὴν τοιαύτην τῶν ὑποθέσεων ἀπαρίθμησιν, οὐδὲν δὲ παρέπον ἀφαιρουμένης τῆς τοῦ λόγου ἀκολουθίας τῇ διαιρέσει τῶν ἐννοιῶν· ἀλλὰ σύσσωμον σωζούσης, καὶ ἑκάστῃ ὑποθέσει προσαρμοζομένης τηλικαύτης οὐ συνόψεως, ἀληθέστερον δ' εἰπεῖν, οἰκειώσεως. ὧν κεφαλαιωδῶν ὑποθέσεων ἡ προκειμένη αὕτη καὶ ἐπιγραφομένη, περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, πεντηκοστὴ οὖσα τυγχάνει. τῆς πρώτης δὲ ἐπώνυμον λαχούσης περὶ βασιλέων ἀναγορεύσεως· ἐμφαίνει γὰρ τουτὶ δὲ προοίμιον, τίνας οἱ λόγοι πατέρας κέκτηνται, καὶ ὅθεν ἀποκυΐσκονται, ὡς ἂν μὴ ὦσιν αἱ κεφαλαιώδεις ὑποθέσεις ἀκατονόμαστοι καὶ μὴ γνήσιοι, ἀλλὰ νόθοι τε καὶ ψευδώνυμοι. εἰσὶ δ' ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων χρονικῶν,

α' Ἰωσήπου ἀρχαιολογίας.

β' Γεωργίου μοναχοῦ.

γ' Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην Μαλέλα χρονικῆς.

δ' Ἰωάννου Ἀντιοχέως χρονικῆς ἱστορίας.

ε' Διοδώρου Σικελιώτου καθολικῆς ἱστορίας.
ς' Νικολάου Δαμασκηνοῦ καθολικῆς ἱστορίας.
ζ' Ηροδότου Αλικαρνησέως.
η' Θουκυδίδου.
θ' Ξενοφῶντος Κύρου παιδείας καὶ ἀναβάσεως Κύρου τοῦ Παρυσάτιδος.
ι' Αρριανοῦ Αλεξ......
ια' Διονυσίου Αλικαρνασέως Ρωμαϊκῆς ἱστορίας.
ιβ' Πολυβίου τοῦ Μεγαλοπολίτου Ρωμαϊκῆς ἱστορίας.
ιγ' Αππιανοῦ Ρωμαϊκῆς τῆς ἐπίκλην βασιλικῆς.
ιδ' Δίωνος Κοκκιανοῦ Ρωμαϊκῆς ἱστορίας. καὶ οἱ ἐφεξῆς ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει ἐπιγράφονται.

ΙΑΜΒΟΙ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΕΣ τὴν βασιλικὴν ἀγωγήν.

Αἰὼν ὁ μακρὸς ὥσπερ αὐτὴ τοὺς λόγους
Απανταχοῦ γῆς εἶχεν ἐσκεδασμένους,
Ανθοῦντας, οὐ πέμποντας εὔπνοον χάριν.
Τανῦν δὲ τούτους εὐστεφὴς Κωνσταντῖνος
Δρέψας, ἀγείρας ἐμμελεῖ μουσουργίᾳ
Προύθηκε πᾶσι θελκτικὴν εὐοσμίαν,
Οσοις λόγου μέτεστιν εὐώδεις λόγους.
Ον τοῖς λόγοις στέφοιμεν ὡς λόγων φίλον.
Ασυγκρίτως γὰρ ἐν μέσοισιν ἐκπρέπει.
Λάμπων, προφαίνων χρηστότητα τοῦ κράτους
Γίγας φεραυγὴς ὥσπερ ἡλίου φάος
Εχθροῖς ἅπασιν, εὐνόοις θ' ὑπηκόοις.
Οὐκοῦν βοάτω πρὸς θεὸν πᾶς τις μέροψ.
Τιθωνὸν αὐτὸν δεῖξον ἄλλον ἐν χρόνοις.
Ως αὐτὰ λῷστα τῷ βίῳ συνεισφέρει.

V. *Ex Diodori Siculi uniuersali historia.*
VI. *Ex Nicolai Damasceni uniuersali historia.*
VII. *Ex Herodoto Halicarnasseo.*
VIII. *Ex Thucydide.*
IX. *Ex Xenophontis libris de Institutione Cyri, & de Expeditione Cyri Parysatidis filij.*
X. *Ex Arriani historia de rebus gestis Alexandri.*
XI. *Ex Dionysij Halicarnassei historia Romana.*
XII. *Ex Polybij Megalopolitani historia Romana.*
XIII. *Ex Appiani historia Romana quæ inscribitur Regia.*
XIV. *Ex Dionis Cocceiani historia Romana.*
Sequentes auctores in secundo libro recensebuntur.

IAMBICI VERSVS DE STVDIIS Constantini Porphyrogenetæ.

Immensa lapsi temporis longinquitas
Diserta passim scripta dissipauerat,
Florida, at odoris destituta gratia:
Collecta quæ nunc cum labore sedulo
Communicasti litteratis omnibus,
Auguste Constantine, principum decus,
Igitur amantem litterarum principem
Ab litteratis concelebrari decet.
Namque ille Reges inter eximius nitet
Tanquam Gigas solisue flammiuomi iubar,
Clementiámque ostentat imperij sui
Simul beneuolis subditis, & hostibus.
Ergo uniuersi fundite has Deo preces:
Annos ei donare Tithoni velis,
Bona erogare pergat vt mortalibus.

EX POLYBII MEGALOPOLITANI HISTOR. LIB. VI.

LVcivs Demarati Corinthij filius Romam ſe contulit, tum in ſeipſo, tum in opibus ſuis magnam ſpem collocans. Eáſque ob cauſas nulli ſe in Repub. inferiorem fore ſperabat. Vxorem quoque habebat cùm ad alia vtilem, tum ad res agendas conſilio & induſtria præditam. Romam igitur ingreſſus, ac ciuitate donatus ſtatim ad Regis obſequium ſeſe accommodauit: atque ob liberalitatem, & ingenij dexteritatem, maxime vero propter liberalem à puero inſtitutionem, breui maximam gratiam atque auctoritatem apud Regem eſt conſecutus. Ac progreſſu temporis eò gratiæ proceſſit, vt regni negotia vnà cum Marcio adminiſtraret. In qua ille adminiſtratione cùm omnium ciuium vtilitati proſpiceret, ac ſingulos qui ab eo quidpiam poſtulabant, gratia atque opera ſua adiuuaret, ac diuitiis ſuis pro loco ac tempore magnifice vteretur, multos quidem ſibi deuinctos beneficiis tenebat, beneuolentiam vero ac laudem virtutiſque famam apud omnes ſibi comparauerat, quocirca & regnum adeptus eſt.

Eos qui rectæ inſtitutioni ſtudent, cùm omnes virtutes ſtatim à puero condiſcere atque exercere oportet, tum maximè fortitudinem.

Ex Lib. VII.

Quidam hiſtoriæ ſcriptores qui de Hieronymi interitu ſcripſere, plurimis verbis ad commouendam admirationem abuſi ſunt; dum partim prodigia quæ illius tyrannidem præceſſere narrant, & Syracuſanorum calamita-

ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ Μεγαλοπολίτου, βίβλ. ϛʹ.

ΟΤΙ Λεύκιος ὁ Δημαράτου τοῦ Κορινθίου υἱὸς εἰς Ῥώμην ὥρμησε, πιστεύων αὑτῷ τε καὶ τοῖς χρήμασι, πεπεισμένος οὐδενὸς ἔλαττον ἕξειν ἐν τῇ πολιτείᾳ διά τινας ἀφορμάς. ἔχων γυναῖκα χρησίμην τά τ' ἄλλα, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπιβολὴν πραγματικὴν εὐφυῆ συνεργόν. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ τυχὼν τῆς πολιτείας, εὐθέως ἡρμόσατο πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀρέσκειαν. ταχὺ δὲ διά τε τὴν χορηγίαν, καὶ διὰ τὴν τῆς φύσεως ἐπιδεξιότητα, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐκ παίδων ἀγωγὴν, ἁρμόσας τῷ προεστῶτι μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε καὶ πίστεως παρ' αὐτῷ. χρόνου δὲ προϊόντος εἰς τοῦτ' ἦλθε παραδοχῆς, ὥστε συνοικεῖν καὶ συνδιαχειρίζειν τῷ Μαρκίῳ τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν. ἐν δὲ τούτοις ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσι γινόμενος καὶ συνεργῶν, καὶ συγκατασκευάζων τοῖς δεομένοις ἀεί τι τῶν χρησίμων, ἅμα δὲ καὶ τῇ τοῦ βίου χορηγίᾳ μεγαλοψύχως εἰς τὸ δέον ἑκάστοτε καὶ σὺν καιρῷ χρώμενος, ἐν πολλοῖς μὲν ἀπετίθετο χάριν, ἐν πᾶσι δ' εὔνοιαν ἐνειργάσατο καὶ φήμην ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ, καὶ τῆς βασιλείας ἔτυχεν.

Ὅτι πάντα χρὴ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα τοὺς καλῶς ἀσκοῦντας, ἐκ παίδων ἀσκεῖν, μάλιστα δὲ τὴν ἀνδρείαν.

Ὅτι τινὲς τῶν λογογράφων τῶν περὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἱερωνύμου γεγραφότων, πολύν τινα πεποίηνται λόγον, καὶ πολλήν τινα διατέθεινται τερατείαν, ἐξηγούμενοι μὲν τὰ πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ γινόμενα σημεῖα, καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς Συρακου-

σίων, τραγῳδοῦντες δὲ τὴν ὠμότητα τοῦ τρόπου, καὶ τὴν ἀσέβειαν τῶν πράξεων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τὸ παράλογον καὶ τὸ δεινὸν τῶν περὶ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ συμβάντων, ὥστε μήτε Φάλαριν, μήτ' Ἀπολλόδωρον, μήτ' ἄλλον μηδένα γεγονέναι τύραννον ἐκείνου πικρότερον· * καὶ παῖς παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, εἶτα μῆνας οὐ πλείω τριῶν καὶ δέκα βιώσας, μετήλλαξε τὸν βίον. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἕνα μὲν ἤ τινα καὶ δεύτερον ἐστρεβλῶσθαι, καί τινας τῶν φίλων καὶ τῶν ἄλλων Συρακοσίων ἀπεκτάνθαι δυνατόν· ὑπερβολὴν δὲ γεγονέναι παρανομίας, καὶ περιηλλαγμένην ἀσέβειαν οὐκ εἰκός. καὶ τῷ μὲν τρόπῳ διαφερόντως εἰκαῖον αὐτὸν γεγονέναι καὶ παράνομον φατέον. οὐ μὴν εἴς γε σύγκρισιν ἀκτέον οὐδενὶ τῶν προειρημένων τυράννων. ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ τὰς ἐπὶ μέρους γράφοντες πράξεις, ἐπειδὰν ὑποθέσεις εὐπεριλήπτους ὑποστήσωνται καὶ στενάς, πτωχεύοντες πραγμάτων ἀναγκάζεσθαι τὰ μικρὰ μεγάλα ποιεῖν, καὶ περὶ τῶν μηδὲ μνήμης ἀξίων πολλούς τινας διατίθεσθαι λόγους· ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἀκρισίαν εἰς τὸ παραπλήσιον τούτοις ἐμπίπτουσιν. ὅσῳ γὰρ ἄν τις εὐλογώτερον καὶ περὶ ταῦτα τὸν ἀναπληροῦντα τὰς βίβλους, καὶ τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον τῆς διηγήσεως εἰς Ἱέρωνα καὶ Γέλωνα διάγοιτο, παρεὶς Ἱερώνυμον. καὶ γὰρ τοῖς φιληκόοις ἡδίων οὗτος καὶ τοῖς φιλομαθοῦσι τελέως χρησιμώτερος. Ἱέρων μὲν γάρ, πρῶτον μὲν δι' αὑτοῦ κατεκτήσατο τὴν Συρακουσίων καὶ τῶν συμμάχων ἀρχήν, οὐ πλοῦτον, οὐ δόξαν, οὐχ ἕτερον οὐδὲν ἐκ τῆς τύχης ἕτοιμον παραλαβών. καὶ μὴν οὐκ ἀποκτείνας, οὐ φυγαδεύσας, οὐ λυπήσας οὐδένα τῶν πολιτῶν, δι' αὑτοῦ βασιλεὺς κατέστη τῶν Συρακοσίων· ὃ πάντων ἐστὶ παραδοξότατον. ἔτι δὲ τὸ μὴ μόνον κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν οὕτως, ἀλλὰ καὶ διαφυλάξαι τὸν αὐτὸν τρόπον· ἔτη γὰρ ν'. καὶ τέτταρα βασιλεύσας, διετήρησε μὲν τῇ πατρίδι τὴν εἰρήνην, διεφύλαξε δ' αὑτῷ τὴν ἀρχὴν ἀνεπιβούλευτον, διέφυγε δὲ τὸν ταῖς ὑπεροχαῖς

f. καίτοι.

tes, partim crudelitatem ingenij ac res ab eo impiè gestas tragicorum more exaggerant, ac postremò nouitatem atque atrocitatem eorum quæ in ipsius obitu acciderunt, vt nec Phalaris, neque Apollodorus, neque alius porrò quisquam illo acerbior tyrannus vnquam extiterit. Qui tamen cùm admodum puer regnum suscepisset, atque exinde non ampliùs quàm menses tredecim vixisset, statim è vita discessit. Hoc autem temporis spatio fieri sane potuit, vt vnus aut alter cruciatus sit, & ex ipsius amicis ac reliquis Syracusanis nonnulli interfecti fuerint, singularem verò crudelitatem atque inauditam impietatem illam fuisse minime credibile est. Ac natura quidem temerarium atque iniustum illum fuisse fatendum omninò est: nulli tamen ante dictorum tyrannorum est conferendus. Sed qui particulares historias conscribunt, cùm argumenta breuia atque angusta tractanda susceperint, mihi videntur rerum inopia laborantes eò necessitatis adduci, vt res exiguas in immensum extollant, ac de rebus ne mentione quidem dignis multa verba faciant. Quidam etiam præ iudicij inopia in idem vitium incurrunt. Quantò enim rectiùs quis huiusmodi sermonem qui librorum explendorum causa narrationibus cumuli vicem adiici solet, ad Hieronem potiùs ac Gelonem transtulisset, omisso Hieronymo. Hic enim audiendi discendique cupidis longè gratior sermo atque vtilior foret. Namque Hiero primum quidem Syracusanorum ac sociorum principatum sua industria sibi comparauit, cùm neque opes, neque gloriam, neque aliud porrò quidquam à fortuna paratum habuisset, prætereà nemine è ciuibus occiso aut in exilium misso, nemine vel molestia affecto, suo Marte Syracusanorum regnum est adeptus, quod quidem maximam habet admirationem. Illud verò non minus mirabile, quòd regnum non modò ita est assecutus, sed etiam iisdem artibus conseruauit. Nam cùm annos quatuor & quinquaginta regnauerit, patriæ quidem suæ pacem, sibi vero securum ab insidiis regnum præstitit, atque adeò inuidiam quæ sum-

ma quæque comitari solet, effugit. Qui cùm sæpius principatu se abdicare tentasset, à ciuibus publicè est prohibitus. Cúmque esset liberalissimus in Græcos & cupidissimus gloriæ, & maximam sibi famam & Syracusanis non mediocrem apud omnes beneuolentiam conciliauit. Denique cum in omnium rerum abundantia ac deliciis summáque copia degeret, annos tamen amplius nonaginta vixit, sensusque omnes & cuncta corporis membra integra ac sana retinuit, quod mihi quidem certissimum temperantiæ argumentum videtur:

Gelo annos amplius quinquaginta cùm vixerit, hunc pulcherrimum vitæ scopum sibi proposuit, vt parenti morem gereret, ac nec diuitias nec regni maiestatem, neque aliud quidquam beneuolentia ac fide quæ parentibus debetur pluris faceret:

Gorgus Messenius opibus ac generis splendore Messeniorum nulli secundus; quod ad Athleticam verò laudem attinet, in adolescentia omnium qui in gymnicis ludis coronæ studio decertant celeberrimus fuerat. Nam & formæ dignitate, & totius vitæ exteriore cultu, prætereà etiam coronarum numero nulli ætatis suæ concedebat. Quinetiam postquam relictis certaminibus gymnicis ad Rempub. & negotia patriæ tractanda se contulit, hac quoque ex parte non minorem quàm ex ante acta vita gloriam retulit. Nam & plurimum abesse videbatur ab illo stupore qui athletas fere comitari solet, & ad res gerendas gnauissimus, ac prudentissimus in Rep. habebatur.

Hic verò, ait Polybius, orationis cursum sistere ac pauca de Philippo dicere lubet, eo quod hoc illi initium mutationis & proni in peiora impetus fuit. Atque iis qui in Rep. versantur si aliquem ex historia fructum percipere cupiant, nullum illustrius exemplum proponi posse arbitror. Nam cùm ob regni ipsius famam, tum ob indolis præstantiam illustres, atque omnibus Græcis

περιεπόμενον φθόνον. ὅς γε πολλάκις ἐπιβαλλόμενος ἀποθέσθαι τὴν δυναστείαν, ἐκωλύθη κατὰ κοινὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν. εὐεργετικώτατος δὲ καὶ φιλοδοξότατος γενόμενος εἰς τοὺς Ἕλληνας, μεγάλην μὲν αὐτῷ δόξαν, οὐ μικρὰν δὲ Συρακοσίοις εὔνοιαν παρὰ πᾶσιν ἀπέλιπε. καὶ μὴν ἐν περιουσίᾳ καὶ τρυφῇ, καὶ δαψιλείᾳ πλείστῃ διαγενόμενος, ἔτη μὲν ἐβίωσε πλείω ϟ'. διεφύλαξε δὲ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας, διετήρησε δὲ πάντα καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος ἀβλαβῆ. τοῦτο δέ μοι δοκεῖ σημεῖον οὐ μικρὸν, ἀλλὰ παμμέγεθες εἶναι βίου σώφρονος.

Ὅτι Γέλων πλείω τῶν ν' βιώσας ἐτῶν, σκοπὸν προέθηκε κάλλιστον ἐν τῷ ζῆν, τὸ πειθαρχεῖν τῷ γεννήσαντι, καὶ μήτε πλοῦτον, μήτε βασιλείας μέγεθος, μήτ' ἄλλο περὶ πλείονος ποιήσασθαι μηδὲν τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς εὐνοίας καὶ πίστεως.

Ὅτι Γόργος ὁ Μεσσήνιος οὐδενὸς ἦν δεύτερος Μεσσηνίων πλούτῳ καὶ γένει, διὰ δὲ τὴν ἄθλησιν κατὰ τὴν ἀκμὴν πάντων ἐνδοξότατος ἐγεγόνει τῶν περὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας φιλοστεφανούντων. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν τοῦ λοιποῦ βίου προστασίαν, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν στεφάνων, οὐδενὸς ἐλείπετο τῶν καθ' αὑτόν. καὶ μὴν ὅτε καταλύσας τὴν ἄθλησιν, ἐπὶ τὸ πολιτεύεσθαι καὶ τὸ πράττειν τὰ τῆς πατρίδος ὥρμησε, καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος οὐκ ἐλάττω δόξαν ἐξεφέρετο τῆς πρότερον ὑπαρχούσης αὐτῷ· πλεῖστον μὲν ἀπέχειν δοκῶν τῆς τοῖς ἀθληταῖς παρεπομένης ἀγωνίας, πραγματικώτατος δὲ καὶ νουνεχέστατος εἶναι νομιζόμενος περὶ τὴν πολιτείαν.

Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος, ἐγὼ δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιστήσας τὴν διήγησιν βραχέα βούλομαι διαλεχθῆναι περὶ Φιλίππου, διὰ τὸ ταύτην τὴν ἀρχὴν γενέσθαι τῆς εἰς τοὔμπαλιν μεταβολῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπὶ χεῖρον ὁρμῆς, καὶ μεταθέσεως. δοκεῖ γάρ μοι τοῖς καὶ κατὰ βραχὺ βουλομένοις τῶν πραγματικῶν ἀνδρῶν περιποιεῖσθαι τὴν ἐκ τῆς ἱστορίας διόρθωσιν, ἐναργέστατον εἶναι τοῦτο παράδειγμα. καὶ γὰρ διὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιφανὲς, καὶ διὰ τὸ τῆς φύσεως λαμπρὸν, ἐκφανεστάτας συμβαίνει καὶ γνωριμωτάτας γεγονέναι πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὰς εἰς

ἑκάτερον τὸ μέρος ὁρμαῖς τοῦ βασιλέως· τούτου παραπλησίως ἔσται
καὶ τὰ συνεξακολουθήσοντα ταῖς ὁρμαῖς ἑκατέραις ἐκ παρα-
θέσεως. ὅτι μὲν οὖν αὐτῷ μετὰ τὸ παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν
τά τε κατὰ Θετταλίαν καὶ Μακεδονίαν, καὶ συλλήβδην τὰ κατὰ τὴν
ἰδίαν ἀρχὴν οὕτως ὑποτέτακτο, καὶ συνέκλινε ταῖς εὐνοίαις ὡς
οὐδενὶ τῶν πρότερον βασιλέων. καίτοι νέῳ ὄντι παραλαβόντι τὴν
Μακεδόνων δυναστείαν, εὐχερὲς καταμαθεῖν ἐκ τούτων. συνε-
χέστατα γὰρ αὐτοῦ περισπασθέντος ἐκ Μακεδονίας, διὰ τὸν πρὸς
Αἰτωλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους πόλεμον, οὐχ οἷον ἐστασίασέ τι τῶν
προειρημένων ἐθνῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν περιοικούντων ἐτόλμησε
βαρβάρων οὐδεὶς ἅψασθαι τῆς Μακεδονίας. καὶ μὴν περὶ τῆς
Ἀλεξάνδρου καὶ Χρυσογόνου, καὶ τῶν ἄλλων φίλων εὐνοίας, καὶ προ-
ἴσ. τόν. θυμίας εἰς αὐτὸν, οὐδ' ἂν εἰπεῖν τις δύναιτ' ἀξίως. *τὴν δὲ Πε-
λοποννησίων καὶ Βοιωτῶν, ἅμα δὲ τούτοις Ἠπειρωτῶν, Ἀκαρνάνων,
ὅσων ἑκάστοις ἀγαθῶν ἐν βραχεῖ χρόνῳ παραίτιος ἐγένετο· καθό-
ἴσ. εἰ δεῖ. λου γε μὴν *ἤδη μικρὸν ὑπερβολικώτερον εἰπεῖν, οἰκειότατ' ἂν
οἶμαι περὶ Φιλίππου τοῦτο ῥηθῆναι, διότι κοινός τις οἷον ἐρώμενος
ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὸ τῆς αἱρέσεως εὐεργετικόν. ἐκφανέ-
στατον δὲ καὶ μέγιστον δεῖγμα περὶ τοῦ τί δύναται προαίρεσις κα-
λοκἀγαθικὴ καὶ πίστις, τὸ πάντας Κρηταιεῖς συμφρονήσαντας καὶ τῆς
αὐτῆς μεταλαβόντας συμμαχίας, ἕνα προστάτην ἑλέσθαι τῆς νήσου
Φίλιππον, καὶ ταῦτα συντελεσθῆναι χωρὶς ὅπλων καὶ κινδύνων,
ὃ πρότερον οὐ ῥᾳδίως ἂν εὕροι τις γεγονός. ἀπὸ τοίνυν τῶν κατὰ
Μεσσηνίους ἐπιτελεσθέντων, ἅπαντα τὴν ἐναντίαν ἐλάμβανε
διάθεσιν αὐτῷ, καὶ τοῦτο συνέβαινε κατὰ λόγον. θέμενος γὰρ ἐπὶ τὴν
ἀντικειμένην προαίρεσιν τῇ πρόσθεν, καὶ ταύτῃ προστιθεὶς ἀεὶ τἀ-
κόλουθον, ἔμελλε καὶ τὰς τῶν ἄλλων διαλήψεις περὶ αὐτοῦ τρέψειν εἰς
f. ἐγκύρσειν. τἀναντία, καὶ τῆς τῶν πραγμάτων συντελείας *ἐγκρήσειν ἐναντίαις
ἢ πρότερον. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι, δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται τοῖς προ-
σέχουσιν ἐπιμελῶς, διὰ τῶν ἑξῆς ῥηθησομένων πράξεων.

notiſſimi in vtramque partem huius Regis impetus fuerunt, notiſſimi quoque caſus qui vtraque eius inſtituta conſecuti ſunt. Nam quemadmodum ſimulac regnum accepit, Theſſalia ſimul ac Macedonia atque omnes Regni eius prouinciæ omni obſequio ac beneuolentia eum amplexæ ſunt, quanta neminem Regum antea, tametſi adhuc adoleſcens regnum Macedoniæ ſuſcepiſſet, id verò inde perſpici facilè poteſt. Cùm enim belli aduerſus Ætolos, ac Lacedæmonios ſuſcepti cauſa continuè à Macedonia diſtineretur, non modò ex ſupra dictis gentibus nulla rebellauit, ſed nec vicinorum quiſquam Barbarorum Macedoniæ fines contingere eſt auſus. Iam beneuolentiam erga illum ac ſtudium omnium amicorum, & maximè Alexandri ac Chryſogoni, ne quidem exprimere dicendo quiſquam poſſit, nec quot ac quanta breuiſſimo temporis ſpatio beneficia contulerit in Peloponneſios, ac Bœotos, ſimúlque Epirotas & Acarnanas. Quod ſi quid tantiſper exaggerando dicere licet, iure optimo id de Philippo dici poſſe exiſtimo, amorem ac delicias Græcorum omnium illum fuiſſe, ob illius prolixam de omnibus bene merendi voluntatem. Quantum autem valeat præclarum vitæ inſtitutum ac concepta ſemel opinio, hoc celeberrimo & maximo teſtimonio demonſtrari poteſt, quod omnes ſimul Cretenſes concordia inter ſe ac ſocietate inita vnum Philippum Dictatorem ad res inſulæ conſtituendas publicè elegerunt, quodque citra vim ac periculum cuncta effecta ſunt, quod ſuperiori memoria haud facilè quis factum eſſe recordetur. At verò ob crudelitatem ac perfidiam qua ille in Meſſenios eſt vſus, omnia illi in contrarium vertére, idque ſane iure optimo. Nam cum vitæ inſtitutum priori contrarium eſſet amplexus, ac quotidie malum malo cumularet, conſentaneum erat vt contrariam de illo opinionem cuncti conciperent, & ipſe contrarios longéque alios quàm anteà rerum ſucceſſus experiretur. Quod quidem ei poſteà contigit, vt ex iis quæ deinceps narrabimus, attentus hiſtoriæ lector manifeſtè perſpiciet.

Aratus cùm Philippum videret bellum aduersus Romanos apertè suscipere, atque erga socios longè alia ac priùs voluntate affectum esse, variis difficultatibus ac rationibus in medium allatis, ægrè Philippum ab incepto deterruit. Cæterùm cùm id quod in libro quinto simpliciter tantum & absolutè posuimus, nunc rebus ipsis confirmetur, admonendos esse hîc duximus historiæ lectores, ne qua fortè propositio absque demonstratione à nobis relinquatur. Nam cum bellum Ætolicum narrantes eo loci constitissemus, quo Philippum diximus nimio animi impetu porticus, & reliqua donaria Thermi oppidi destruxisse, atque huius facti culpam non tam ipsum in Regem ob illius adhuc ætatem, quam in Regis amicos & Comites conferri debere, de Arato quidem asseruimus reliquam eius vitam huiusmodi omne facinus ab eo amoliri, Demetrij autem Pharij prorsus tale vitæ institutum fuisse: atque id nos posteà ostensuros esse tum polliciti, hunc in locum sermonis illius demonstrationem distulimus. quando scilicet Philippus, Demetrio quidem præsente, vt in Messenicarum rerum narratione ostendimus, Arato autem vno duntaxat die tardiùs delato, teterrima facinora aggredi cœpit, & degustato semel humano cruore, & socios trucidandi fœdúsque omne violandi initio sumpto, non ex homine lupus, quod in Arcadica est fabula, vt ait Plato, sed ex legitimo Rege acerbus tyrannus euasit. Sed altero etiam longè certiori argumento declarari potest, vtriusque hominis secta ac sententia, illo scilicet consilio quod de Messeniorum arce vterque Regi dedit, de quo supra commemoraui, vt iam de iis quæ in Ætolia gesta sunt nullus sit dubitandi locus. Quæ cum ita sint, quæ in vtroque fuerit instituti diuersitas facilè colligi potest. Nam quemadmodum Philippus Arati consilium secutus Messeniis quod ad arcem pertinet fidem seruauit, & ingenti vt aiunt vulneri, cædes dico quas in vrbe edi-

Ori

Ὅτι ὁ Ἄρατος θεωρῶν τὸν Φίλιππον ὁμολογουμένως τόν τε πρὸς Ῥωμαίους ἀναλαμβάνοντα πόλεμον, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους αἵρεσιν ὁλοσχερῶς ἠλλοιωμένον, πολλὰς εἰσενεγκάμενος ἀπορίας καὶ σκήψεις, μόλις ἀπετρέψατο τὸν Φίλιππον. ἡμεῖς δὲ *τοῦ κατὰ τὴν ε'. βίβλον ἡμῖν ἐν ἐπαγγελίᾳ καὶ φάσει μόνον εἰρημένου, νῦν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πίστιν εἰληφότος, βουλόμεθα προσαναμνῆσαι τοὺς συνεφιστάνοντας τῇ πραγματείᾳ, πρὸς τὸ μηδεμίαν τῶν ἀποφάσεων ἀναπόδεικτον μηδ' ἀμφισβητουμένην καταλιπεῖν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἐξηγούμενοι τὸν Αἰτωλικὸν πόλεμον, ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς διηγήσεως ἐπέστημεν· ἐν ᾧ Φίλιππον ἔφαμεν τὰς ἐν Θέρμῳ στοὰς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀναθημάτων θυμικώτερον διαφθεῖραι· καὶ δεῖν τούτων τὴν αἰτίαν οὐχ οὕτως ἐπὶ τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἡλικίαν, ὡς ἐπὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ φίλους ἀναφέρειν, τότε περὶ μὲν Ἀράτου τὸν βίον ἐφήσαμεν ἀπολογεῖσθαι τοῦ μηδὲν ἂν ποιῆσαι μοχθηρόν, Δημητρίου δὲ τοῦ Φαρίου τὴν τοιαύτην εἶναι προαίρεσιν· δῆλον δὲ τοῦτο ποιήσειν ἐπηγγελλόμεθα διὰ τῶν ἑξῆς ῥηθησομένων, εἰς τοῦτον ὑπερθέμενοι τὸν καιρὸν τὴν πίστιν τῆς στερηθείσης ἀποφάσεως· ἐν ᾧ παρὰ μίαν ἡμέραν Δημητρίου μὲν παρόντος ὡς ἀρτίως ὑπὲρ τῶν κατὰ Μεσσηνίους ὑπεδείξαμεν, Ἀράτου δὲ καθυστερήσαντος, ἤρξατο Φίλιππος ἅπτεσθαι τῶν μεγίστων ἀσεβημάτων· καὶ καθάπερ ἂν ἐγγευσάμενος αἵματος ἀνθρωπείου, καὶ τοῦ φονεύειν, καὶ παρασπονδεῖν τοὺς συμμάχους, οὐ λύκος ἐξ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν Ἀρκαδικὸν μῦθον, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀλλὰ τύραννος ἐκ βασιλέως ἀπέβη πικρός. τούτου δὴ ἐναργέστερον ἔτι δεῖγμα τῆς ἑκατέρου γνώμης τὸ περὶ τῆς ἄκρας συμβούλευμα τὸ ῥηθὲν ἐν τοῖς * πολιτικοῖς, πρὸς τὸ μηδὲ περὶ τῶν κατ' Αἰτωλοὺς διαπορεῖν. ὧν ὁμολογουμένων εὐμαρὲς ἤδη συλλογίσασθαι τὴν διαφορὰν τῆς ἑκατέρου προαιρέσεως. καθάπερ γὰρ νῦν Φίλιππος πεισθεὶς Ἀράτῳ διεφύλαξε τὴν πρὸς Μεσσηνίους πίστιν ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἄκραν, καὶ μεγάλῳ

ms. τοῦτο.

p. 505. Polybij.

τὸ δὴ λεγόμενον ἕλκει τῷ προγεγονότι περὶ τὰς σφαγὰς, μικρὸν ἴαμα προσέθηκεν. οὕτως ἐν τοῖς κατ' Αἰτωλοὺς Δημητρίῳ κατακολουθήσας ἠσέβει μὲν εἰς τοὺς θεοὺς, τὰ καθιερωμένα τῶν ἀναθημάτων διαφθείρων· ἡμάρτανε δὲ περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὑπερβαίνων τοὺς τοῦ πολέμου νόμους· ἠστόχει δὲ τῆς σφετέρας προαιρέσεως ἀπαραίτητον καὶ πικρὸν ἑαυτὸν ἀποδεικνύων ἐχθρὸν τοῖς διαφερομένοις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τὴν κατὰ Κρήτην· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων Ἀράτῳ μὲν καθηγεμόνι χρησάμενος περὶ τῶν ὅλων· οὐχ οἷον ἀδικήσας, ἀλλ' οὐδὲ λυπήσας οὐδένα τῶν κατὰ τὴν νῆσον, ἅπαντας μὲν εἶχε Κρηταιεῖς ὑποχειρίους, ἅπαντας δὲ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν πρὸς αὑτὸν εὔνοιαν ἐπήγετο διὰ τὴν σεμνότητα τῆς προαιρέσεως. οὕτω πάλιν ἐπακολουθήσας Δημητρίῳ, καὶ παραίτιος γενόμενος Μεσσηνίοις τῶν ἄρτι ῥηθέντων ἀτυχημάτων, ἅμα τὴν παρὰ τοῖς συμμάχοις εὔνοιαν, καὶ τὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀπέβαλε πίστιν· τηλικαύτην τοῖς νέοις βασιλεῦσι ῥοπὴν ἔχει καὶ πρὸς ἀτυχίαν, καὶ πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς ἀρχῆς ἡ τῶν παρεπομένων φίλων ἐκλογὴ καὶ κρίσις, ὑπὲρ ἧς οἱ πλεῖστοι οὐκ οἶδ' ὅπως ῥαθυμοῦντες οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ποιοῦνται πρόνοιαν·

Ὅτι Φίλιππος παραγενόμενος εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἔφθειρε τὴν χώραν δυσμενικῶς, θυμῷ τὸ πλεῖον ἢ λογισμῷ χρώμενος. ἤλπιζε γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, βλάπτων συνεχῶς, οὐδέποτε ἀγανακτήσειν οὐδὲ μισήσειν τοὺς κακῶς πάσχοντας· προήχθην δὲ καὶ νῦν καὶ διὰ τῆς προτέρας βίβλου σαφέστερον ἐξηγήσασθαι περὶ τούτων, οὐ μόνον διὰ τὰς πρότερον ἡμῖν εἰρημένας αἰτίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῶν συγγραφέων τοὺς μὲν ὅλως παραλελοιπέναι τὰ κατὰ τοὺς Μεσσηνίους. τοὺς δὲ καθόλου διὰ τὴν πρὸς τοὺς μονάρχους εὔνοιαν ἢ τἀναντία φόβον, οὐχ οἷον ἐν ἁμαρτίᾳ γεγονέναι τὴν εἰς τοὺς Μεσσηνίους ἀσέβειαν Φιλίππου καὶ παρανομίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐν ἐπαίνῳ καὶ κατορθώματι τὰ πεπραγμένα διασαφεῖν ἡμῖν. οὐ μόνον δὲ περὶ Μεσσηνίους τοῦτο πεποιηκότας ἰδεῖν ἔστι τοὺς γρά-

derat, ſeue medicamentum adhibuit: ſic in bello aduerſus Ætolos Demetrio obſecutus, & Deos impiè offendebat, quorum donaria vaſtabat, & humano generi iniuriam faciebat iura belli tranſgrediendo. ac præterea contra inſtitutum ac propoſitum ſibi ab initio ſcopum peccabat, dum implacabilem atque acerbum aduerſariis hoſtem ſe præbebat. Idem in rebus Cretenſibus exiſtimandum eſt. Namque in iis quamdiu Arati conſilio eſt vſus, neminem ex tota inſula non modò iniuria, ſed ne moleſtia quidem afficiens, cùm omnes Cretenſes dicto audientes habuit, tum vero omnes Græcos grauitate conſilij ad ſui amorem pellexit. At contra magiſtro vſus Demetrio, cùm Meſſeniis eas, quas memoraui, calamitates intuliſſet, vnà ſociorum beneuolentiam, atque apud omnes Græcos fidei opinionem amiſit. Tantùm in Regum adoleſcentia ad infelicitatem aut ad confirmationem regni valet delectus amicorum & Comitum. de quo tamen plerique neſcio cuiuſmodi negligentia minimè laborant.

Ex Lib. VIII. pag. 518.

Philippus Meſſeniam ingreſſus, agros hoſtiliter vaſtare cœpit, ira magis quàm conſilio ductus. Sperabat enim, vt mihi quidem videtur, cùm aſſiduè aliis damnum inferret, miſeros homines nunquam id moleſtè laturos, neque ipſum odio habituros eſſe. Ac de his quidem & nunc & ſuperiore libro enucleatius verba vt facerem impulſus ſum, non ob eas tantùm cauſas, quas priùs adduxi, ſed etiam eò quod hiſtoriæ ſcriptores partim damna omnia à Philippo Meſſeniis illata ſilentio prætermiſerint: partim beneuolentia in Principes aut contrà metu, impietatem ac crudelitatem illam, qua in Meſſenios ſæuiit Philippus, non modò vitio non verterint, verumetiam tanquam præclarum facinus laude proſecuti ſint. Nec verò in iis ſolùm quæ ad Meſſenios pertinent, idem admiſſum eſt, ab iis qui res Philippi in li-

teras retulerunt, ſed etiam in aliis pleriſque. Quo fit vt eorum libri hiſtoriæ quidem nullam ſpeciem, ſed potius encomij formam habeant. Ego vero ita exiſtimo, nec vituperari falſo, nec laudari Reges oportere, (quod tamen plerique fecerunt) ſed ſingulorum factis ac conſiliis conſentaneum aſſiduè ſermonem accommodandum. Verum fortaſſe id dictu facile, factu autem imprimis arduum eſt. Multæ enim ac variæ neceſſitates in vita occurrunt, quibus fracti homines ea quæ ſibi videntur liberè loqui aut ſcribere vetantur. Quamobrem nonnullis quidem eorum danda eſt venia, aliis vero minimè indulgenda. Ac maximè omnium Theopompus hac in parte reprehenſionem meretur, qui cùm initio hiſtoriæ Philippi, hac maximè cauſa ſe ad ſcribendum impulſum eſſe dixiſſet, quod Philippo Amyntæ filio parem virum nunquam antea Europa protuliſſet, repente tum in ipſo proœmio, tum per totam hiſtoriam eum in mulieres intemperantiſſimè exarſiſſe memorat, adeò vt propter illius hac in parte cupiditatem atque inſaniam domus Regia in periculum inciderit. Eundem prætereà iniuſtiſſimum atque erga amicos ac ſocios perfidiſſimum deſcribit: & qui vrbes plurimas per vim ac fraudem captas in ſeruitutem redegerit. Eundem quoque ebrietati valde deditum fuiſſe narrat, adeò vt diurno etiam tempore ebrius ab amicis plerumque ſit deprehenſus: quod ſi quis libri noni ac quadrageſimi principium in manus ſumpſerit, ſcriptoris omnino importunitatem mirabitur. qui inter cætera hæc etiam dicere non dubitauit, eadem enim verba quibus ille vſus eſt, hic apponenda eſſe duximus. » Nam ſi quis inter Græcos aut barbaros impudicus erat ac proteruus, illico Macedoniam ad Philippum delatus, ſodalis Regis vocabatur. Omnino enim Philippus modeſtos ac frugi homines reſpuebat: helluones autem ac prodigos, & vino atque aleæ de-

φοντας τοῦ Φιλίππου τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως. ἐξ ὧν ἱστορίας μὲν οὐδαμῶς ἔχειν αὐτοῖς συμβαίνει διάθεσιν τὰς συντάξεις, ἐγκωμίου δὲ μᾶλλον. ἐγὼ δ' οὔτε λοιδορεῖν ψευδῶς φημὶ δεῖν τοὺς μονάρχους, οὔτ' ἐγκωμιάζειν, ὃ πολλοῖς ἤδη συμβέβηκεν· τὸ δ' ἀκόλουθον τοῖς προγεγραμμένοις ἀεὶ καὶ τὸ πρέποντα ταῖς ἑκάστων προαιρέσεσι λέγειν ἐφαρμόζειν. ἀλλ' ἴσως τοῦτ' εἰπεῖν μὲν εὐμαρές, πρᾶξαι δὲ καὶ λίαν δυσχερές, διὰ τὸ πολλὰς καὶ ποικίλας εἶναι διαθέσεις καὶ περιστάσεις· αἷς εἴκοντες ἄνθρωποι κατὰ τὸν βίον, οὔτε λέγειν, οὔτε γράφειν δύνανται τὸ φαινόμενον. ὧν χάριν τισὶ μὲν αὐτῶν συγγνώμην δοτέον, ἐνίοις γε μὴν οὐ δοτέον· μάλιστα δ' ἄν τις ἐπιτιμήσειε περὶ τοῦτο τὸ μέρος Θεοπόμπῳ. ὅς γ' ἐν ἀρχῇ τῆς Φιλίππου συντάξεως δι' αὐτὸ μάλιστα παρορμηθῆναι φήσας πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῆς πραγματείας, διὰ τὸ μηδέποτε τὴν Εὐρώπην ἐνηνοχέναι τοιοῦτον ἄνδρα παράπαν, οἷον τὸν Ἀμύντου Φίλιππον, μετὰ ταῦτα παραπόδας ἔν τε τῷ προοιμίῳ, καὶ παρ' ὅλην δὲ τὴν ἱστορίαν, ἀκρατέστατον μὲν αὐτὸν ἀποδείκνυσι πρὸς γυναῖκας· ὥστε καὶ τὸν ἴδιον οἶκον *ἐσφηλκέναι τὸ καθ' αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὁρμὴν καὶ προστασίαν· ἀδικώτατον δὲ καὶ κακοπραγμονέστατον περὶ τὰς τῶν φίλων καὶ συμμάχων κατασκευάς. πλείστας δὲ πόλεις ἐξηνδραποδισμένον καὶ πεπραξικοπηκότα μετὰ δόλου καὶ βίας, ἐκπαθῆ δὲ γεγονότα καὶ πρὸς τὰς *ἀκροποσίας· ὥστε καὶ μεθ' ἡμέραν πλεονάκις μεθύοντα καταφανῆ γενέσθαι τοῖς φίλοις. Εἰ δέ τις ἀναγνῶναι βουληθείη τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνάτης καὶ μ' αὐτῷ βίβλου, παντάπασιν ἂν θαυμάσαι τὴν ἀτοπίαν τοῦ συγγραφέως. ὅς γε χωρὶς τῶν ἄλλων τετόλμηκε καὶ ταῦτα λέγειν· αὐταῖς γὰρ λέξεσιν, αἷς ἐκεῖνος κέχρηται, κατατετάχαμεν. Εἰ γάρ τις ἦν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις φησὶ λάσταυρος ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι πάντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροιζόμενοι πρὸς Φίλιππον, ἑταῖροι τοῦ βασιλέως προσηγορεύοντο. καθόλου γὰρ ὁ Φίλιππος τοὺς μὲν κοσμίους τοῖς ἤθεσι καὶ τῶν ἰδίων βίων ἐπιμελουμένους ἀπεδοκίμαζε.

Suidas in ἐσφηλκέναι.

f. ἀκρατοπ. ex Suida in ἐκπαθής.

» τοὺς δὲ πολυτελεῖς καὶ ζῶντας ἐν μέθαις καὶ κύβοις ἐτίμα, καὶ προῆ-
» γεν. τοιγαροῦν οὐ μόνον ταῦτ' ἔχειν αὐτοὺς παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ καὶ τῆς
Vide p. 1030. » ἄλλης ἀδικίας καὶ βδελυρίας ἀθλητὰς ἐποίησεν.* τί γὰρ τῶν αἰσχρῶν
» ἢ δεινῶν αὐτοῖς οὐ προσῆν; ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων οὐκ ἀπῆν;
» ὧν οἱ μὲν ξυρόμενοι καὶ λεαινόμενοι διετέλουν ἄνδρες ὄντες· οἱ δὲ
» ἀλλήλοις ἐτόλμων ἐπανίστασθαι πώγωνας ἔχουσι· καὶ περιήγοντο μὲν
» δύο καὶ τρεῖς τοὺς ἑταιρευομένους, αὐτοὶ δὲ τὰς αὐτὰς ἐκείνοις χρήσεις
ἀλλ' ἑταίρας adde ex Athenæo lib.6. pag.260. » ἑτέροις παρείχοντο. ὅθεν καὶ δικαίως ἄν τις αὐτοὺς οὐχ ἑταίρους*
» ὑπελάμβανεν εἶναι, οὐδὲ στρατιώτας, ἀλλὰ χαμαιτύπους προ-
» σηγόρευσεν. ἀνδροφόνοι γὰρ τὴν φύσιν ὄντες, ἀνδροπόρνοι τὸν τρόπον
» ἦσαν. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἵνα παύσωμαι φησὶ μακρολογῶν, ἄλλως
» τε καὶ τοσούτων μοι πραγμάτων ἐπικεχυμένων, ἡγοῦμαι τοιαῦτα θη-
» ρία γεγονέναι, καὶ τοιούτους τὸν τρόπον τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἑταίρους Φι-
» λίππου προσαγορευθέντας, οἵους οὔτε τοὺς Κενταύρους τοὺς τὸ Πή-
» λιον καταλαβόντας, οὔτε τοὺς Λαιστρυγόνας τοὺς τὸ Λεοντίνων πεδίον
» οἰκήσαντας, οὔτ' ἄλλους οὐδ' ὁποίους. ταύτην δὲ τήν τε πικρίαν
καὶ τὴν ἀθυρογλωττίαν τοῦ συγγραφέως τίς οὐκ ἂν ἀποδοκιμάσειεν;
οὐ γὰρ μόνον ὅτι μαχόμενα λέγει πρὸς τὴν αὐτοῦ πρόθεσιν, ἄξιός
ἐστιν ἐπιτιμήσεως, ἀλλὰ καὶ διότι κατέψευσται τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν
φίλων, καὶ μάλιστα διότι τὸ ψεῦδος αἰσχρῶς καὶ ἀπρεπῶς διατέθειται.
Εἰ γὰρ περὶ Σαρδαναπάλλου τις ἢ τῶν ἐκείνου συμβιωτῶν ἐποιεῖτο
τοὺς λόγους, μόλις ἂν ἐθάρρησε τῇ κακορρημοσύνῃ ταύτῃ χρήσα-
σθαι. οὗ τὴν ἐν τῷ βίῳ προαίρεσιν καὶ τὴν ἀσέλγειαν διὰ τῆς ἐπιγρα-
φῆς τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τεκμαιρόμεθα. λέγει γὰρ ἡ ἐπιγραφή. Ταῦτ'
ἔχω ὅσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος τερπν' ἔπαθον.
περὶ δὲ Φιλίππου καὶ τῶν ἐκείνου φίλων εὐλαβηθείη τις ἂν οὐχ ὅτι
εἰς μαλακίαν καὶ ἀνανδρίαν· ἔτι δὲ ἀναισχυντίαν λέγειν, ἀλλὰ
τοὐναντίον μήποτ' ἐγκωμιάζειν ἐπιβαλλόμενος οὐ δυνηθῇ κατα-
ξίως εἰπεῖν τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπονίας, καὶ συλλήβδην τῆς ἀρετῆς τῶν
προειρημένων ἀνδρῶν. οἵ γε προφανῶς τῇ σφετέρᾳ φιλοπο-

» ditos colebat, atque euchebat maximè. Itaque non
» solum in suis illis pristinis vitiis eos confirmabat, verum-
» etiam ad omnis nequitiæ ac spurcitiæ certamen pro-
» uocabat. quòd enim turpitudinis ac flagitij genus eis
» non inerat? quid contra honestatis ac virtutis non de-
» erat? cum hi quidem rasi ac læuigati essent, illi vero
» viros barbatos constuprare non dubitarent. ac duos qui-
» dem tresue meritorios pueros secum circumducebant,
» cæterum ipsi eandem sui copiam aliis faciebant. Quam-
» obrem meritò quis non amicos illos, sed amicas, nec
» milites, sed meretrices potiùs appellasset. nam cùm na-
» tura essent cruenti, morbo tamen erant cinædi. atque
» vt paucis absoluam, præsertim cum tot ac tantã mihi
» negotia incumbant, sic apud me existimo, quotquot
» amici ac Comites Philippi dicebantur, teterrimas
» fuisse belluas, quales nec Centauri qui Pelium inco-
» luere, nec Læstrygones qui Leontinos campos tenuisse
» perhibentur, nec vlla alia huiusmodi monstra exti-
» terunt. Hanc vero acerbitatem ac linguæ temerita-
tem Theopompi quis non meritò damnet? non enim eo solùm quod proposito suo contraria ac pugnantia loquitur, obiurgandus est, sed quia cum de Rege ipso, tum de eius amicis falsa dicit, ac maxime quod mendacium suum putidè ac turpiter protulit. Nam si de Sardanapalo aliquo, aut de eius sodalibus sermo esset institutus, vix quisquam hac verborum turpitudine vti sustineret: tametsi huius hominis institutum atque intemperantiam ex ipsa sepulchri inscriptione satis colligamus, sic enim habet inscriptio:

Hæc habeo quæ edi, quæque exsaturata libido
Concessit,---

de Philippo autem eiusque comitibus nemo est qui non vereatur, non dico mollitiem aliquam, aut etiam impudentiam eis affingere, sed contra ne laudationem eorum aggressus vim ac fortitudinem, & cæteras tantorum hominum virtutes dicendo adæquare non valeat:

qui vt constat sua industria ac magnitudine animi, regnum Macedoniæ ex tenuissimo amplissimum ac celeberrimum effecerunt: ac præter ea quæ sub Philippo gessere, res ab iisdem post illius obitum in commilitio Alexandri gestæ receptam apud omnes virtutis famam eis comparauerunt. Magna enim fortasse huius gloriæ pars Alexandro, cuius auspiciis cuncta gerebantur, tametsi admodum adolescenti tribuenda est, non minor tamen eius Comitibus ac ministris debetur: qui multis & maximis præliis hostes superarunt, multósque ac difficillimos casus & labores ac pericula perpessi sunt. atque maximarum opum compotes facti, cum omnibus copiis ad explendas cupiditates idoneis abundarent, tamen nec corporis vires ideò illis imminutæ sunt, neque animi studia ad iniustitiam ac libidinem deflexerunt: sed vniuersi quotquot Philippi ac deinde Alexandri Comites fuerunt, & animi magnitudine, & temperantia, & audacia prorsus Regia extiterunt: quos quidem nominatim recensere haudquaquam necesse est. Post obitum autem Alexandri, cum de maximis partibus orbis terrarum inter se decertassent, famam nominis sui plurimis historiæ monimentis testatam posteris reliquerunt. Quo fit vt Timæi quidem maledicentia qua aduersus Agathoclem Siciliæ tyrannum inuectus est, tametsi omnes modestiæ fines excedat, rationem tamen aliquam habere videatur: quippe inimici & mali hominis & tyranni vituperationem instituit. At vero Theopompi maledicentia omni ratione destituitur. Nam cum de Rege optima indole ad virtutem prædito scribere instituisset, nihil est tam turpe & tam graue quod in opere suo non dixerit. Reliquum est vt vel ipso in principio ac vestibulo historiæ suæ mendax & adulator fuisse dicatur, aut certè in particularibus suis demonstrationibus amens penitus ac puerilis: si quidem importuna ac merito castiganda vituperatione id se consecuturum esse sperauit, vt & sibi maior auctoritas, & laudationibus Philippi

νίαις καὶ τόλμαις ἐξ ἐλαχίστης μὲν βασιλείας ἐνδοξοτάτην καὶ μεγίστην Μακεδόνων ἀρχὴν κατεσκεύασαν. χωρὶς δὲ τῶν ὑπὸ Φιλίππου πράξεων, αἳ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἐπιτελεσθεῖσαι μετὰ Ἀλεξάνδρου, πᾶσιν ὁμολογουμένην τὴν ἐπ' ἀρετῇ φήμην παραδεδώκασι περὶ αὐτῶν. μεγάλην γὰρ ἴσως μερίδα θετέον τῷ προεστῶτι τῶν ὅλων Ἀλεξάνδρῳ, καίπερ ὄντι νέῳ παντελῶς. οὐκ ἐλάττω μὴν τοῖς γε συνεργοῖς καὶ φίλοις. οἳ πολλαῖς μὲν καὶ παραδόξοις μάχαις ἐνίκησαν τοὺς ὑπεναντίους· πολλοὺς δὲ καὶ παραβόλους ὑπέμειναν πόνους καὶ κινδύνους, καὶ ταλαιπωρίας. πλείστης δὲ περιουσίας κυριεύσαντες, καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς ἐπιθυμίας πλείστης εὐπορήσαντες ἀπολαύσεως, οὔτε κατὰ τὴν σωματικὴν δύναμιν οὐδέποτε διὰ ταῦτ' ἠλαττώθησαν, οὔτε κατὰ τὰς ψυχικὰς ὁρμὰς οὐδὲν ἄδικον οὐδ' ἀσελγὲς ἐπετήδευσαν. ἅπαντες δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, βασιλικοὶ καὶ ταῖς μεγαλοψυχίαις, καὶ ταῖς σωφροσύναις, καὶ ταῖς τόλμαις ἀπέβησαν, Φιλίππῳ, καὶ μετ' Ἀλεξάνδρῳ συμβιώσαντες. ὧν οὐδὲν ἂν δέοι μνημονεύειν ἐπ' ὀνόματος. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον οὕτω περὶ τῶν πλείστων μερῶν τῆς οἰκουμένης ἀμφισβητήσαντες, παράδοσιμον ἐποίησαν τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἐν πλείστοις ὑπομνήμασιν. ὥστε τὴν μὲν Τιμαίου τοῦ συγγραφέως πικρίαν ᾗ κέχρηται κατ' Ἀγαθοκλέους τοῦ Σικελίας δυνάστου καίπερ ἀνυπέρβλητον εἶναι δοκοῦσαν, ὅμως λόγον ἔχειν· ὡς γὰρ κατ' ἐχθροῦ, καὶ πονηροῦ καὶ τυράννου διατίθεται τὴν κατηγορίαν. τὴν δὲ Θεοπόμπου μηδ' ὑπὸ λόγον πίπτειν. προθέμενος γὰρ ὡς περὶ βασιλέως εὐφυεστάτου πρὸς ἀρετὴν γεγονότος, οὐκ ἔστι τῶν αἰσχρῶν καὶ δεινῶν ὅτι παραλέλοιπεν. λοιπὸν, ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν καὶ πρόθεσιν τῆς πραγματείας ἀνάγκη ψεύστην καὶ κόλακα φαίνεσθαι τὸν ἱστοριογράφον. ἢ περὶ τὰς κατὰ μέρος ἀποφάσεις ἀνόητον καὶ μειρακιώδη τελείως. εἰ διὰ τῆς ἀλόγου καὶ ἐπικλήτου λοιδορίας, ὑπέλαβε πιστότερος μὲν αὐτὸς φανήσεσθαι, παραδοχῆς δὲ μᾶλλον ἀξιωθήσεσθαι τὰς ἐγκωμιαστικὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ περὶ Φιλίππου. καὶ μὴν οὐδὲ περὶ τὰς ὁλοσχερεῖς

διαλήψεως οὐδεὶς ἂν εὐδοκήσειε τῷ προειρημένῳ συγγραφεῖ. ὅς γε ἐπιβαλόμενος γράφειν τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις, ἀφ' ὧν Θουκυδίδης ἀπέλιπεν, καὶ συνεγγίσας τοῖς Λευκτρικοῖς καιροῖς, καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλληνικῶν ἔργων, τὴν μὲν Ἑλλάδα μεταξὺ καὶ τὰς ταύτης ἐπιβολὰς ἀπέρριψε. μεταλαβὼν* δὲ τὴν ὑπόθεσιν, τὰς Φιλίππου πράξεις προύθετο γράφειν. καίτοι γε πολλῷ σεμνότερον ἦν καὶ δικαιότερον τῇ περὶ τῆς Ἑλλάδος ὑποθέσει τὰ πεπραγμένα Φιλίππῳ συμπεριλαβεῖν, ἤπερ ἐν τῇ Φιλίππου τὰ τῆς Ἑλλάδος. οὐδὲ γὰρ προκαταληφθεὶς ὑπὸ βασιλικῆς δυναστείας, *καὶ τυχὼν ἐξουσίας, οὐδεὶς ἂν ἐπέσχε σὺν καιρῷ ποιήσασθαι μετάβασιν ἐπὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ὄνομα καὶ πρόσωπον. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀρξάμενος καὶ προβὰς ἐπὶ ποσὸν, οὐδ' ὅλως οὐδεὶς ἂν ἠλλάξατο μονάρχου πρόσχημα καὶ βίον ἀκεραίῳ χρώμενος γνώμῃ. καὶ τί δήποτ' ἦν τὸ τὰς τηλικαύτας ἐναντιώσεις βιασάμενον παριδεῖν τὸν Θεόπομπον; εἰ μὴ νὴ Δία ὅτι ἐκείνης μὲν τῆς ὑποθέσεως τέλος ἦν τὸ καλόν· τῆς δὲ κατὰ Φίλιππον τὸ συμφέρον. οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς μὲν ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, καθὸ μετέβαλε τὴν ὑπόθεσιν, ἴσως ἂν εἶχέ τι λέγειν, εἴ τις αὐτὸν ἤρετο περὶ τούτου. πρὸς δὲ τὴν κατὰ τῶν φίλων αἰσχρολογίαν οὐκ ἂν οἶμαι δυνηθῆναι λόγον αὐτὸν ἀποδοῦναι· συγχωρῆσαι δὲ διότι πολύ τι παρέπεσε τοῦ καθήκοντος. Φίλιππος δὲ τοὺς μὲν Μεσσηνίους πολεμίους γεγονότας οὐδὲν ἄξιον ἠδυνήθη λόγου βλάψαι, *& cætera quæ in editione Casauboni leguntur in Excerptis è lib. 8. pag. 518.*

leg. μεταβαλών.

leg. τυχών.

Ὅτι Καύαρος ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ Γαλατῶν βασιλικὸς ὑπάρχων τῇ φύσει καὶ μεγαλόφρων, πολλὴν μὲν ἀσφάλειαν παρεσκεύαζε τοῖς προσπλέουσι τῶν ἐμπόρων εἰς τὸν Πόντον· μεγάλας δὲ παρείχετο χρείας τοῖς Βυζαντίοις ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Θρᾷκας καὶ Βυθυνοὺς πολέμοις.

Ὅτι Ξέρξου βασιλεύοντος πόλεως Ἀρμόσατα, ἣ κεῖται πρὸς

maior fides accederet. Sed neque ipsum consilium antedicti scriptoris ab vllo homine probabitur, qui cùm res Græciæ inde, vbi desinit Thucydides, scribere esset aggressus, postquam ad Leuctrica tempora ac res Græciæ celeberrimas peruenit, ipsam quidem Græciam cum suis factis valere iussit: commutato autem argumento Philippi gesta scribere constituit. Atqui longè præstantius erat ac iustius, in Opere Rerum Græcarum gesta Philippi quam in gestis Philippi res Græciæ comprehendere. Neque enim quisquam Regio nomine ac fortè etiam potestate præoccupatus, ad nomen personámque Græciæ opportunè transeunti manum iniiceret ac vetaret: à Græcia autem sumpto principio, nemo sanæ mentis vbi paululum legendo processerit, ad Regis speciem atque vitam repentè conuerti patiatur. Quid verò erat quod Theopompum cogeret, tot ac tantas contrarietates contemnere? nisi mehercle quod illius quidem argumenti finis erat honestus, huius autem operis de gestis Philippi erat finis vtilior. Enimuero quod ad illud peccatum mutati argumenti pertinet, si quis Theopompum interrogaret, suppeteret illi fortasse aliqua defensio. *Illius* autem maledicentiæ quàm in Philippi amicos effudit, nullam ab eo rationem reddi posse arbitror, sed fatendum ipsi esse, multum se ab officio & vero aberrasse. Cæterum Philippus Messenios hostes declaratos, &c. quæ leguntur in lib. VIII. pag. 518.

Cauarus Gallorum qui in Thracia siti sunt regulus cum Regia indole ac magnitudine animi præditus esset, & mercatoribus in Pontum nauigantibus securitatem magnam præstitit, & Byzantiis in bello aduersus Thraces ac Bithynos magno adiumento fuit.

Cum Antiochus castris positis ad Armosata (vrbs est

inter Euphratem & Tigridem sita in campo qui pulcher dicitur) vrbis obsidionem appararet, Xerxes illius vrbis regulus intellecto Regis apparatu primùm quidem fuga sibi consuluit. Postea veritus ne occupata ab hostibus regiâ regnum ipsius omne euerteretur, consilium suum damnauit, Legatisque ad Antiochum missis libenter cum eo collocuturum se esse dixit. Et Antiochi quidem amici aiebant dimittendum non esse iuuenem quem in potestate haberent; sed occupata vrbe eius imperium Mithridati sororis Antiochi filio tradendum esse. At Rex posthabito eorum consilio, euocato ad se iuueni inimicitiam condonauit, ac tributorum quæ ab illius patre debebantur maximam ei partem remisit. acceptisque confestim trecentis talentis, ac mille equis, iumentisque totidem vnà cum ornamentis ac phaleris regnum eius ipse ordinauit. & capulata eidem sorore Antiochide, omnes harum regionum incolas ad sui amorem allexit ac prouocauit. cum magno ac prorsus regio animo in his vsus esse videretur.

Ex lib. IX.

Carthaginensium duces qui hostibus superiores fuerant, sui ipsorum compotes esse non poterant. & qui bellum aduersus populum Romanum suscepisse videbantur, ipsi inter se hostiliter diffidebant. ac præ cupiditate atque ambitione Pœnis insita assidue altercabantur. Inter quos Hasdrubal Gisconis filius ob potestatem eò insolentiæ processit, vt ab vno è sociis tota Hispania fidelissimo Indibile, (qui Carthaginensium causa olim regno eiectus, & ob fidem in eos ac beneuolentiam nuper in regnum restitutus fuerat) pecuniam flagitare non dubitauerit. quod cum ille facere neglexisset sua erga Carthaginenses constanti fide fretus: Hasdrubal conficta aduersus eum calumnia, filias suas obsides dare ipsum coegit.

τῷ καλῷ πεδίῳ κειμένην, μέσον Εὐφράτου καὶ Τίγριδος, ταύτῃ τῇ πόλει παραστρατοπεδεύσας Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, ἐπεβάλετο πολιορκεῖν αὐτήν. θεωρῶν δὲ τὴν παρασκευὴν τοῦ βασιλέως ὁ Ξέρξης, τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸν ἐκποδὼν ἐποίησε· μετὰ δέ τινα χρόνον δείσας μὴ τοῦ βασιλείου κρατηθέντος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τἄλλα τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτῷ διαφθαρῇ, μετεμελήθη καὶ διεπέμψατο πρὸς τὸν Ἀντίοχον, φάσκων βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους. οἱ μὲν οὖν πιστοὶ τῶν φίλων οὐκ ἔφασκον δεῖν προΐεσθαι τὸν νεανίσκον λαβόντας εἰς χεῖρας. (dimittere.) ἀλλὰ συνεβούλευον κυριεύσαντα τῆς πόλεως, Μιθριδάτῃ παραδοῦναι τὴν δυναστείαν, ὃς ἦν υἱὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κατὰ φύσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτων μὲν οὐδενὶ προσέσχε· μεταπεμψάμενος δὲ τὸν νεανίσκον διελύσατο τὴν ἔχθραν. ἀφῆκε δὲ τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων ἃ συνέβαινε τὸν πατέρα προσοφείλειν αὐτῷ τῶν φόρων. λαβὼν δὲ παραχρῆμα τριακόσια τάλαντα παρ' αὐτοῦ καὶ χιλίους ἵππους, καὶ χιλίους ἡμιόνους μετὰ τῆς ἐπισκευῆς, τά τε κατὰ τὴν ἀρχὴν ἅπαντα κατέστησε. καὶ συνοικίσας αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Ἀντιοχίδα, πάντας τοὺς ἐκείνων τῶν τόπων ἐψυχαγώγησε καὶ προσεκαλέσατο, δόξας μεγαλοψύχως καὶ βασιλικῶς τοῖς πράγμασι κεχρῆσθαι.

Ὅτι οἱ τῶν Καρχηδονίων ἡγεμόνες κρατήσαντες τῶν ὑπεναντίων, σφῶν αὐτῶν οὐκ ἠδύναντο κρατεῖν. καὶ δόξαντες τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἀνῃρηκέναι, πρὸς αὐτοὺς ἐστασίαζον. καὶ παρατριβόμενοι * διὰ τὴν ἔμφυτον Φοίνιξι πλεονεξίαν καὶ φιλαρχίαν. (deest διετέλουν.) ὧν ὑπάρχων Ἀσδρούβας ὁ Γέσκωνος εἰς τοῦτο κακοπραγμοσύνης προῆλθε διὰ τὴν ἐξουσίαν, ὡς τὸν πιστότατον τῶν κατ' Ἰβηρίαν φίλον Ἀνδοβάλην πάλαι μὲν ἀποβεβληκότα τὴν ἀρχὴν διὰ Καρχηδονίους, ἄρτι δὲ πάλιν ἀπειληφότα διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους εὔνοιαν, ἐπεβάλετο χρημάτων πλῆθος αἰτεῖν. τοῦ δὲ παρακούσαντος διὰ τὸ θαρρεῖν ἐπὶ τῇ προγεγενημένῃ πίστει πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ψευδῆ διαβολὴν ἐπενέγκας, ἠνάγκασε τὸν Ἀνδοβάλην δοῦναι τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας εἰς ὁμηρείαν.

Ὅτι τῶν ἑκατέροις Ῥωμαίοις φημὶ καὶ Καρχηδονίοις προσπιπτόντων καὶ συμβαινόντων εἷς ἦν ἀνὴρ αἴτιος καὶ μία ψυχή. λέγω δὲ τὴν Ἀννίβου. τά τε γὰρ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὁμολογουμένως οὗτος ἦν ὁ χειρίζων, τά τε κατὰ τὴν Ἰβηρίαν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἀσδρούβου, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τοῦ πρεσβύτου Μάγωνος. οἱ γὰρ τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὺς ἀποκτείναντες ἅμα, κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἦσαν οὗτοι. καὶ μὴν τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν ἔπραττε, τὰς μὲν ἀρχὰς διὰ τοὺς περὶ τὸν Ἱπποκράτην· ὕστερον δὲ διὰ Μυττόνου τοῦ Λίβυος. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰλλυρίδα. καὶ τὸν ἀπὸ τούτων τῶν τόπων φόβον ἀνατεινόμενος ἐξέπληττε καὶ περιέσπα Ῥωμαίους διὰ τῆς πρὸς Φίλιππον κοινοπραγίας. οὕτω μέγα τι χρῆμα καὶ θαυμάσιον ἀνὴρ καὶ ψυχὴ vide p. 1029. δεόντως ἁρμοσθεῖσα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν, πρὸς ὅ τι ἂν ὁρμήσῃ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων. ἐπεὶ δ' ἡ πραγμάτων διάθεσις εἰς ἐπίστασιν ἡμᾶς ἦγε περὶ τῆς Ἀννίβου φύσεως, ἀπαιτεῖν ὁ καιρὸς δοκεῖ μοι τὰς μάλιστα διαπορουμένας ἰδιότητας ὑπὲρ αὐτοῦ δηλῶσαι· τινὲς μὲν γὰρ ὠμὸν αὐτὸν οἴονται γεγονέναι καθ' ὑπερβολήν, τινὲς δὲ φιλάργυρον. τὸ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν πράγμασιν ἀναστρεφομένων οὐ ῥᾴδιον. ἔνιοι μὲν γὰρ ἐλέγχεσθαί φασι τὰς φύσεις ὑπὸ τῶν περιστάσεων. καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐξουσίαις καταφανεῖς γίνεσθαι, κἂν ὅλως τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἀναστέλλωνται· τοὺς δὲ πάλιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις. ἐμοὶ δ' ἔμπαλιν οὐχ ὑγιὲς εἶναι δοκεῖ τὸ λεγόμενον. οὐ γὰρ ὀλίγα μοι φαίνονται, τὰ δὲ πλεῖστα, ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν φίλων παραθέσεις, ποτὲ δὲ διὰ τὰς τῶν πραγμάτων ποικιλίας ἄνθρωποι παρὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν ἀναγκάζεσθαι καὶ λέγειν καὶ πράττειν· γνοίη δ' ἄν τις ἐπὶ πολλῶν τῶν ἤδη γεγονότων ἐπιστήσας. τίς γὰρ Ἀγαθοκλέα τὸν Σικελίας τύραννον οὐχ ἱστόρηκε, διότι δόξας ὠμότατος εἶναι κατὰ τὰς πρώτας ἐπιβολὰς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς δυναστείας, μετὰ ταῦτα νομίσας βεβαίως ἐνδεδέσθαι τὴν Σικελιωτῶν ἀρχήν· πάντων ἡμερώτα-

Omnium quæ Romanis ac Carthaginensibus eo tempore eueniebant, vnum caput atque vna mens in causa erat, Hannibal scilicet. Namque in Italia quidem, vt inter omnes constat, ipse omnia gerebat. Hispaniam vero per seniorem è fratribus Hasdrubalem, ac deinde per Magonem maiorem administrabat. ab his enim ambo Prætores Romani in Hispania cæsi fuere. præterea in Sicilia prius quidem Hippocratis deinde Myttoni Afri ministerio res regebat. paritérque in Græcia ac per Illyricum, quibus ex locis formidinem intentans ob societatem cum Philippo initam terrebat assidue ac distinebat Romanos. Tantum in omnibus rebus, quas aggredi placuerit, hominis mens valet, ad consilium semel captum probe directa ac conformata. Sed quoniam ipse rerum status ad notandum Hannibalis ingenium nos perpulit, haudquaquam alienum fuerit, meo quidem iudicio, singularia quædam in illo homine de quibus alij aliter sentiunt declarare. Sunt enim qui existimant crudelissimum eum fuisse; sunt qui auaritiæ deditum. Cæterum cum in ipso tum in omnibus qui maximas res obeunt veritatem plane assequi difficile est. Etenim nonnulli animum vniuscuiusque ex fortuna ac temporibus maximè deprehendi aiunt: atque hos quidem in imperio ac potestate, illos in calamitatibus ingenium suum prodere, tametsi antea texerint. Ego vero huic illorum sententiæ non accedo. Qui enim magnas res tractant, nunc amicorum gratia nunc ob varietates temporum ac casuum plurima contra suum institutum & dicere & facere coguntur. quod in multis ex superiori memoria si quis animum adiecerit facile deprehendet. quis est enim qui nesciat, Agathoclem Siciliæ tyrannum cum inter initia constituendæ dominationis sæuissimus esset habitus, posteaquam satis confirmatam eam esse existimauit, omnium clementissimum

& mitissimum esse visum? Quid Spartanus Cleomenes? Nonne idem Rex optimus, tyrannus autem acerbissimus, idem cum priuatus esset, iucundissimus ac beneficentissimus fuisse dicitur. Et tamen haud credibile est in eadem natura adeo inter se contrarias inesse constitutiones. Sed reuera plerique principes pro inclinationibus ac mutationibus temporum flectere se ac conuertere coacti, sæpenumero longe diuersum ab ingenio suo institutum foris ostendunt. quare tantum abest vt huiusmodi factis eorum animus prodatur, quin potius absconditur. Idem ob amicorum gratiam & vsum accidere solet non solum Imperatoribus ac Principibus & Regibus, verumetiam vrbibus. Ab Atheniensibus pauca admodum reperias acerbe facta, plurima vero benigne ac grauiter, quamdiu Aristides & Pericles Reipublicæ præfuerunt: at contra dum Cleo & Chares ciuitatis principes fuere. Lacedæmoniis quoque Græciæ principibus quæcunque Rex Cleombrotus gessit, cuncta ex ciuili ac sociali consilio sunt profecta. quæ vero sunt ab Agesilao gesta, contrariam speciem habent. Adeo ciuitatum ingenia pro varietate ducum immutantur. Rex item Philippus quoties Taurione ac Demetrio ministris vtebatur, pessimus erat. quoties verò ex Arati aut Chrysogoni consilio agebat, clementissimus. Idem quoque Hannibali contigisse existimo: nam & varios atque inopinos casus est expertus, & amicorum contraria prorsus indole præditorum consuetudine vsus est. adeo vt ex his quæ in Italia gessit difficillimum sit hominis illius ingenium conijcere. Ac casuum quidem quib. conflictatus est magnitudinem cùm ex antè dictis, tum ex iis quæ postea memorabimus, discere in promptu est. Amicorum autem illius discrepantiam omittere minime oportet; præsertim cùm ex vno exemplo idonea totius rei cognitio percipi possit. Etenim quo tempore Annibal cum copiis in Italiam traiicere cogitabat, cùm maxima difficultas sese obiiceret in annona & commeatib.

τος

τος δοκεῖ γεγονέναι καὶ πρᾳότατος. ἔτι δὲ Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης, οὐ χρηστότατος μὲν βασιλεὺς, πικρότατος δὲ τύραννος, εὐτραπελώτατος δὲ πάλιν ἰδιώτης καὶ φιλανθρωπότατος; καίτοι γοῦν οὐκ εἰκὸς ἦν περὶ τὰς αὐτὰς φύσεις τὰς ἐναντιωτάτας διαθέσεις ὑπάρχειν. ἀλλ' ἀναγκαζόμενοι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς συμμετατίθεσθαι τὴν ἐναντίαν τῇ φύσει πολλάκις ἐμφαίνουσι διάθεσιν ἔνιοι τῶν δυναστῶν πρὸς τοὺς ἐκτός. ὥστε μὴ οἷον ἐλέγχεσθαι τὰς φύσεις διὰ τούτων, τὸ δ' ἐναντίον ἐπισκοτεῖσθαι μᾶλλον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ διὰ τὰς τῶν φίλων παραθέσεις εἴωθε συμβαίνειν οὐ μόνον ἡγεμόσι καὶ δυνάσταις καὶ βασιλεῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεσιν. Ἀθηναίων γοῦν εὕροι τις ἂν ὀλίγα μὲν τὰ πικρὰ, πλεῖστα δὲ τὰ χρηστὰ καὶ σεμνὰ τῆς πολιτείας Ἀριστείδου καὶ Περικλέους προεστώτων. Κλέωνος δὲ καὶ Χάρητος τἀναντία. Λακεδαιμονίων ἡγουμένων τῆς Ἑλλάδος, ὅσα μὲν διὰ Κλεομβρότου τοῦ βασιλέως πράττοιτο, πάντα συμμαχικὴν εἶχε τὴν αἵρεσιν· ὅσα δὲ δι' Ἀγησιλάου τοὐναντίον. ὥστε καὶ τὰ τῶν πόλεων ἤθη ταῖς τῶν προεστώτων διαφοραῖς συμμεταπίπτειν. Φίλιππος δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτε μὲν Ταυρίων ἢ Δημήτριος αὐτῷ συμπαραπλέοιεν, ἦν ἀσεβέστατος· ὅτε δὲ πάλιν Ἄρατος ἢ Χρυσόγονος ἡμερώτατος. παραπλήσια δέ μοι δοκεῖ τούτοις καὶ τὰ κατ' Ἀννίβαν γεγονέναι. καὶ γὰρ περιστάσεσι παραδόξοις καὶ ποικίλαις ἐχρήσατο, καὶ φίλοις τοῖς ἔγγιστα μεγάλας ἐσχηκόσι διαφοράς. ὥστε καὶ λίαν ἐκ τῶν κατ' Ἰταλίαν πράξεων δυσθεώρητον εἶναι τὴν τοῦ προειρημένου φύσιν. τὰς μὲν οὖν τῶν περιστάσεων ὑποβολὰς, εὐχερὲς καὶ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων καταμαθεῖν. τὰς δὲ τῶν φίλων οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. ἄλλως τε καὶ διὰ μιᾶς γνώμης *ἱκανὴν τοῦ πράγματος ἔμφασιν λαβεῖν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Ἀννίβας ἐξ Ἰβηρίας τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν ἐπενόει στέλλεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων, μεγίστης προφαινομένης δυσχρηστίας περὶ τὰς τροφὰς, καὶ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατοπέδοις· ἅτε καὶ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῶν τοῦ

*deest ἐξόν.

ἔχειν τῆ δοκούσης τῆς ὁδοῦ, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν μεταξὺ κατοικούντων βαρβάρων. τότε δοκεῖ καὶ πλεονάκις ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἐμπιπτούσης ἀπορίας, εἷς τῶν φίλων Ἀννίβας ὁ Μονομάχος ἐπικαλούμενος ἀποφήνασθαι γνώμην· διότι μία τις ὁδὸς αὐτῷ προφαίνεται, δι' ἧς ἐστιν εἰς Ἰταλίαν ἐλθεῖν ἐφικτόν. τοῦ δ' Ἀννίβου λέγειν κελεύσαντος διδάξαι δεῖν ἔφη τὰς δυνάμεις ἀνθρωποφαγεῖν, καὶ τούτῳ ποιῆσαι συνήθεις. ΖΗΤΕΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΩΝ. Ἀννίβας δὲ πρὸς μὲν τὸ τόλμημα καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς ἐπινοίας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἐδυνήθη. τοῦ δὲ πράγματος λαβεῖν ἔννοιαν, οὔθ' αὑτόν, οὔτε τοὺς φίλους ἐδύνατο πεῖσαι. τούτου δὲ τἀνδρός εἶναί φασιν ἔργα, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰς Ἀννίβαν ἀναφερόμενα περὶ τῆς ὠμότητος· οὐχ ἧττον δὲ καὶ τῶν περιστάσεων. φιλάργυρος γε μὴν δοκεῖ γεγονέναι διαφερόντως, καὶ φίλῳ χρῆσθαι φιλαργύρῳ Μάγωνι, τῷ κατὰ τὴν Βρεττίαν χειρίζοντι. ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν ἐγὼ παρέλαβον μὲν καὶ παρ' αὐτῶν Καρχηδονίων. ἐπιχώριοι γὰρ οὐ μόνον τὰς τῶν ἀνέμων στάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐγχωρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιστα γινώσκουσιν. ἔτι δὲ Μασσανάσσου ἀκριβέστερον διήκουσα φέροντος ἀπολογισμούς· καθόλου μὲν περὶ πάντων Καρχηδονίων, μάλιστα δὲ περὶ τῆς Ἀννίβου καὶ Μάγωνος τοῦ Σαυνίτου προσαγορευομένου φιλαργυρίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἔφη γενναιότατα κεκοινωνηκότας ἑαυτοῖς πραγμάτων τοὺς προειρημένους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας, καὶ πολλὰς μὲν πόλεις κατ' Ἰβηρίαν, πολλὰς δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰληφότας ἑκατέρους, τὰς μὲν κατὰ κράτος, τὰς δὲ ἐκ παραδόσεως· οὐδέποτε μετεσχηκέναι τῆς αὐτῆς πράξεως ἀλλήλοις, ἀλλὰ ἀεὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἢ τοὺς πολεμίους* στρατηγεῖν, χάριν τοῦ μὴ συμπαρεῖναι θάτερον θατέρῳ πόλεως καταλαμβανομένης. ἵνα μήτε διαφέρωνται πρὸς σφᾶς ἐκ τῶν τοιούτων, μήτε μερίζωνται τὸ λυσιτελές, ἐφαμίλλου τῆς

Suidas in ἐγχώριοι.

f. καταστρατηγεῖν.

ad alendum militem comparandis. (quippe & ipsa itineris magnitudo atque occurrentium barbarorum numerus ac ferocitas prope inexplicabilem difficultatem afferebat) re sæpius in medio proposita, cunctisque è concilio variè ambigentibus, vnus ex Hannibalis amicis Hannibal cognomento Monomachus hanc sententiam dixisse fertur; vnicam sibi porro viam videri, qua in Italiam perueniri possit. Rogante verò Hannibale eam vt aperiret, ad esum inquit humanæ carnis militem condocefaciendum esse. RELIQVA QVÆRENDA SVNT IN EXCERPTIS STRATEGEMATVM. At Hannibal tum quidem ad huius consilij audaciam & efficaciam nihil habuit quod opponeret. sed vt rei ipsius periculum faceret, neque ipse, neque amicorum quisquam in animum inducere potuit. Huius Monomachi cuncta illa facinora esse dicuntur, quæ sunt in Italia crudeliter gesta, & quæ Hannibali vulgò tribuuntur. horum etiam non minima pars casibus ac temporibus accepto ferri debet. Cæterùm Hannibal supra modum auarus fuisse, atque amico auarò Magone vsus videtur, qui res in Brutiis administrabat. Atque hanc ego rem cùm ab ipsis Carthaginensibus accepi: (Indigenæ enim non modò ventorum stationes, vt prouerbio dicitur, sed & popularium hominum mores optimè norunt) tum à Masinissa distinctius didici. Is in genere de omnium Pœnorum, sed maximè de Hannibalis ac Magonis cognomento Samnitis auaritia argumenta afferebat. Inter cætera enim aiebat antedictos homines iam inde à prima ætate in Republica simul versatos, ac multis vrbibus cùm in Hispania, tum in Italia partim vi, partim deditione potitos, nunquam tamen in eiusdem facti societatem ambos venisse, sed ipsos veriùs quàm hostes id semper prouidisse, vt inuicem disiuncti nunquam in expugnatione alicuius oppidi alter alteri occurreret. ne qua inter ipsos dissensio ex huiusmodi rebus oriretur, néue prædam ac lucrum partiri opus esset, cùm amborum æqualis foret dignitas.

Quod verò non solùm amicorum consuetudo, sed & temporum necessitas interdum Hannibalis ingenium detorquebant, tum ex suprà dictis, tum ex his quæ deinceps prosequemur clarissimum fit. Postquam enim Capua à Romanis in ditionem redacta est, statim cunctæ ciuitates animis vt solet suspensæ, occasiones causásque ad Romanos deficiendi circumspiciebant. Quo tempore Hannibal de præsenti rerum statu ambigens, maximis difficultatibus conflictatus fuisse videtur. Nam neque vniuersas ciuitates procul inter se dissitas continere poterat ipse vno in loco sedens, atque hoste pluribus locis sparso exercitu ingruente, neque in plures partes distribuere & carpere copias suas poterat, ne hosti facilem victoriam præberet. cùm & numero inferior esset, neque vniuersis opem simul ferre posset. Quare cogebatur has quidem ciuitates apertè derelinquere, ex illis verò præsidium educere, veritus ne fortunæ rerúmque mutatione etiam milites sui corrumperentur. quinetiam nonnullos contra fœdera violare sustinuit, transductis in alias vrbes ciuibus, atque eorum opibus in prædam concessis. Ex quibus cùm in offensionem plurium venisset, alii impietatem, alii crudelitatem ei objiciebant. Nam præter illa quæ modò memoraui, direptiones bonorum & cædes & violentæ calumniæ ab egredientibus & ingredientibus in vrbes militibus exercebantur: cùm singuli existimarent reliquos propediem ad Romanorum partes defecturos esse. Quamobrem difficile admodum est de Hannibalis ingenio aliquid affirmare, cùm ob amicorum consuetudinem, tum ob temporum & casuum varietatem. Fama tamen obtinuit, apud Carthaginenses auarum, apud Romanos verò crudelem eum fuisse.

Ex Libro X.

Dicturi de rebus à P. Scipione in Hispania gestis, atque in vniuersum de omnibus iis quæ toto vitæ spatio confecit, necessarium esse duximus auditorem

ὑπεροχῆς αὐτῶν ὑπαρχούσης· πλὴν ὅτι γε καὶ τὴν Ἀννίβου φύσιν οὐ μόνον ἡ τῶν φίλων παράθεσις, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ τῶν πραγμάτων περίστασις ἐβιάζετο καὶ μετετίθετο πολλάκις, ἔκ τε τῶν προειρημένων καὶ τῶν λέγεσθαι μελλόντων ἐστὶ φανερόν. ἅμα γὰρ τῷ γενέσθαι τὴν Καπύην τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον, εὐθέως ἦσαν, ὥσπερ εἰκός, αἱ πόλεις μετέωροι, καὶ περιέβλεπον ἀφορμὰς καὶ προφάσεις τῆς πρὸς Ῥωμαίους μεταβολῆς. ὅτε δὴ καὶ δοκεῖ μάλιστα δυσχρηστηθεὶς Ἀννίβας εἰς ἀπορίαν ἐμπεσεῖν ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων. οὔτε γὰρ τηρεῖν τὰς πόλεις πάσας πολὺ διεστώσας ἀλλήλων δυνατὸς ἦν, καθίσας εἰς ἕνα τόπον τῶν πολεμίων, καὶ πλείοσι στρατοπέδοις αὐτῷ παραταττόντων· οὔτε διαιρεῖν εἰς πολλὰ μέρη τὴν αὑτοῦ δύναμιν οἷός τ' ἦν. εὐχείρωτος γὰρ ἔμελλε τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρξειν, καὶ διὰ τὸ λείπεσθαι τῷ πλήθει, καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πᾶσιν αὐτὸς συμπαρεῖναι. διόπερ ἠναγκάζετο τὰς μὲν προδήλως ἐγκαταλείπειν τῶν πόλεων, ἐξ ὧν δὲ τὰς φρουρὰς ἐξάγειν. ἀγωνιῶν μὴ κατὰ τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων συγκαταφθαρῇ τοὺς ἰδίους στρατιώτας, ἐνίας γὰρ καὶ* παρασπονδῆσαι ὑπέμεινε μετοικίσας εἰς ἄλλας πόλεις, καὶ ποιῶν ἀναρπάστους αὐτῶν τοὺς βίους. ἐξ ὧν προσκόπτοντες οἱ μὲν ἀσέβειαν, οἱ δ' ὠμότητα κατεγίνωσκον. καὶ γὰρ ἁρπαγὴ χρημάτων ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ φόνοι, καὶ βίαιοι προφάσεις ἐγίγνοντο, διά τε τῶν ἐξιόντων καὶ διὰ τῶν εἰσιόντων στρατιωτῶν εἰς τὰς πόλεις. ἑκάστων ὑπειληφότων, ὅσον οὐκ ἤδη τοὺς ὑπολειπομένους μεταβαλεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους. ἐξ ὧν καὶ λίαν δυσχερὲς ἀποφήνασθαι περὶ τῆς Ἀννίβου φύσεως, διά τε τὴν τῶν φίλων παράθεσιν καὶ τὴν τῶν πραγμάτων περίστασιν. κρατεῖ γε μὴν ἡ φήμη, παρὰ μὲν Καρχηδονίοις ὡς φιλαργύρου, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ὡς ὠμοῦ γενομένου αὐτοῦ.

*mss. δεὶς. f. δεῖν, & ἐνίας γοῦν.

Ὅτι μέλλοντες ἱστορεῖν τὰ πραχθέντα Ποπλίῳ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, συλλήβδην δὲ πάσας τὰς κατὰ τὸν βίον ἐπιτελεσθείσας αὐτῷ πράξεις· ἀναγκαῖον ἡγούμεθα τὸ προεπιστῆσαι

f. τῷ. τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ τὴν αἵρεσιν καὶ φύσιν τἀνδρός. * τὸ γὰρ σχεδὸν ἐπιφανέστατον αὐτὸν γεγονέναι τῶν προτοῦ, ζητοῦσι μὲν πάντες εἰδέναι τίς ποτ᾽ ἦν, καὶ ἀπὸ ποίας φύσεως ἢ τριβῆς ὁρμηθεὶς τὰς τηλικαύτας καὶ τοσαύτας ἐπετελέσατο πράξεις. ἀγνοεῖν δὲ καὶ ψευδοδοξεῖν ἀναγκάζονται, διὰ τὸ τοὺς ἐξηγουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ παραπεπαικέναι τῆς ἀληθείας. ὅτι δέ ἐστιν ὑγιὲς τὸ νυνὶ λεγόμενον ὑφ᾽ ἡμῶν, δῆλον ἔσται διὰ τῆς ἡμετέρας ἐξηγήσεως, τοῖς ἐπισημαίνεσθαι δυναμένοις τὰ κάλλιστα καὶ παραβολώτατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, *& caetera quae edita sunt in lib. x. pag. 576.*

Ὅτι Εὐρυλέων ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἄτολμος ἦν καὶ πολεμικῆς χρείας ἀλλότριος. τοῦ δὲ καιροῦ τῆς κατὰ τὴν διήγησιν ἐφεστηκότος ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Φιλοποίμενος πράξεων καθήκειν ἡγούμεθα, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν, τὰς ἑκάστων ἀγωγὰς καὶ φύσεις ἐπειράθημεν ὑποδεικνύναι, καὶ περὶ τούτου ποιῆσαι τὸ παραπλήσιον. καὶ γὰρ ἄτοπον τὰς μὲν τῶν πόλεων κτίσεις τοὺς συγγραφέας, καὶ πότε, καὶ πῶς καὶ διὰ τίνων ἐπεκτίσθησαν, ἔτι δὲ τὰς διαθέσεις καὶ περιστάσεις μετ᾽ ἀποδείξεως ἐξαγγέλλειν· τὰς δὲ τῶν τὰ ὅλα χειρισάντων ἀνδρῶν ἀγωγὰς καὶ ζήλους παρασιωπᾶν, καὶ ταῦτα τῆς χρείας μεγάλην ἐχούσης τὴν διαφοράν. ὅσῳ γὰρ ἄν τις καὶ ζηλῶσαι καὶ μιμήσασθαι δυνηθείη μᾶλλον τοὺς ἐμψύχους ἄνδρας τῶν ἀψύχων κατασκευασμάτων· τοσούτῳ καὶ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον διαφέρειν εἰκὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἀκουόντων. εἰ μὲν οὖν μὴ κατ᾽ ἰδίαν ἐπεποιήμεθα τὴν περὶ αὐτοῦ σύνταξιν, ἐν ᾗ διεσαφοῦμεν, καὶ τίς ἦν καὶ τίνων, καὶ τίσιν ἀγωγαῖς ἐχρήσατο νέος ὤν, ἀναγκαῖον ἦν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν προειρημένων φέρειν ἀπολογισμόν. ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τρισὶ βιβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς συντάξεως τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιήμεθα λόγον, τήν τε παιδικὴν ἀγωγὴν διασαφοῦντες, καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας πράξεις, δῆλον ὡς ἐν τῇ νῦν

præmonere de ingenio huius viri atque secta. Nam cùm penè omnium superiori memoria celeberrimus extiterit, quis & qualis fuerit scire omnes cupiunt, quáque indole, & quo rerum vsu præditus tot tantásque res perfecit. Sed coguntur in ignoratione versari, aut certè coniecturâ falli. propterea quod qui de illo viro scripsère, multùm à veritate aberrarunt. vera autem esse quæ à nobis nunc dicuntur, ex narrationis nostræ serie iis demùm patebit, qui pulcherrima ac fortissima illius facinora obseruare possunt. Et scriptores quidem alii omnes. *&c. quæ edita sunt in libro decimo, pag. 576.*

Euryleo Prætor Achæorum ignauus erat, & à re militari prorsus alienus. Cæterùm cùm ad principium rerum Philopœmenis narrationis ordine peruenerimus, operæpretium facturus videor, quemadmodum magnorum omnium virorum ingenium atque institutionem ostendere conati sumus, si in hoc quoque viro idem præstemus. Absurdum enim sit scriptores quidem de Originibus vrbium, earúmque constitutionibus & casibus, quo modo & quando sunt, & à quibus conditæ, accuratè commemorare. Clarissimorum autem virorum qui Rempub. gesserunt, institutionem ac studia prætermittere; cùm tamen in altero longè maior sit vtilitas. Nam quò facilius est viuos spirantésque homines, quàm inanima ædificia æmulari atque imitari, tantò institutus de huiusmodi viris sermo præstat ad emendationem & fructum auditorum. Quod nisi iam de antedicto viro proprium volumen composuissem, in quo & genus hominis & in adolescentia educationem aperui, necesse nunc mihi esset de iisdem reb. sermonem instituere. Sed quoniam tribus iam libris extra hoc historię corpus, de puerili eius institutione, ac celeberrimis factis abundè disserui, consentaneum in præsenti fuerit,

de eius quidem adolescentis educatione ac studiis minuta quæque ac singularia detrahere, iis verò quæ virili ætate gessit, quorum summa dumtaxat capita ibi delibauimus; nunc sigillatim cuncta adiicere, vt in vtroque opere decorum seruetur. Nam quemadmodum rerum per capita narrationem cum amplificatione ille laudationis locus postulabat, ita hic historiæ locus medius inter laudem ac vituperationem verum ac minime fucatum cum demonstratione atque omnium consequentium nexu sermonem requirit. Igitur Philopœmen claro genere ortus, (siquidem eius maiores totius Arcadiæ erant clarissimi) altus atque institutus est à Cleandro Mantiniensi, paterno hospite, viro Mantiniensium omnium principe, qui tunc temporis fortè exulabat. Postea adolescentiam ingressus, Ecdemum ac Demophanem sectari cœpit. Hi genere Megalopolitani erant, cæterùm tyrannorum odio patriâ profugi, atque Arcesilai philosophi conuictu vsi, cùm exules essent, tamen libertatem patriæ suæ restituerunt, conspiratione in Aristodemum tyrannum facta. quin etiam in euertendo Nicocle Sicyoniorum tyranno Aratum opera sua adiuuerunt. præterea à Cyrenæis euocati, præclarè eis præfuerunt, ac libertatem eis suam conseruarunt. Horum in conuictu diu versatus in adolescentia Philopœmen, breui inter æquales suos enituit, & audaciâ & laboribus cum in bello, tum in venando fortiter tolerandis. Erat autem & in ipso victu accuratus, & in omni apparatu tenuis, cùm hanc sententiam à suprà dictis viris accepisset, fieri non posse vt is Reipublicæ rectè præesset, qui in priuata vita esset negligens: neque à diripienda publica pecuniâ sibi temperaturum qui sumptuosius viueret quàm priuati reditus ferrent. Iis autem quæ modò dicebam temporibus Præfectus Equitum ab Achæis creatus, cùm equitum turmas omnibus modis corruptas atque

ἐξη-

ἐξηγήσασθαι πρέπον ἂν εἴη, τῆς μὲν νεωτερικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν νεωτερικῶν ζήλων κατὰ μέρος ἀφελεῖν. ταῖς δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ κεφαλαιωδῶς ἐκεῖ δεδηλωμένοις ἔργοις προσθεῖναι καὶ κατὰ μέρος, ἵνα τὸ πρέπον ἑκατέρα τῶν συντάξεων τηρῶμεν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τόπος ὑπάρχων ἐγκωμιαστικὸς ἀπῄτει τὸν κεφαλαιώδη καὶ μετ' αὐξήσεως τῶν πράξεων ἀπολογισμόν, οὕτως ὁ τῆς ἱστορίας κοινὸς ὢν ἐπαίνου καὶ ψόγου, ζητεῖ τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν μετ' ἀποδείξεως, καὶ τῶν ἑκάστοις παρεπομένων συλλογισμῶν. Φιλοποίμην τοίνυν πρῶτον μὲν ἔφυ καλῶς, ἦν γὰρ ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων κατ' Ἀρκαδίαν. τραφεὶς δὲ καὶ παιδευθεὶς ὑπὸ Κλέανδρον Μαντινέα, πατρικὸν μὲν αὐτοῖς ξένον ὑπάρχοντα· φυγαδεύοντα δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς, ὄντα δὲ Μαντινέων ἐπιφανέστατον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενόμενος εἰς ἡλικίαν ἐγένετο ζηλωτὴς Ἐκδήμου καὶ Δημοφάνους. οἳ δὲ μὲν γένος ἦσαν ἐκ μεγάλης πόλεως, φυγόντες δὲ τοὺς τυράννους καὶ συμβιώσαντες Ἀρκεσιλάῳ τῷ φιλοσόφῳ, κατὰ μὲν τὴν φυγήν, ἠλευθέρωσαν μὲν τὴν αὐτῶν πατρίδα, συστησάμενοι δὲ κατ' Ἀριστοδήμου τοῦ τυράννου πρᾶξιν. συνελάβοντο δὲ καὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σικυωνίων τυράννου Νικοκλέους, κοινωνήσαντες Ἀράτῳ τῆς ἐπιβολῆς· ἔτι δὲ Κυρηναίων αὐτοὺς μεταπεμψαμένων, ἐπιφανῶς προέστησαν καὶ διεφύλαξαν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν. οἷς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἐπὶ πολὺ συμβιώσας, διέφερε μὲν εὐθέως τῶν καθ' αὑτὸν περί τε τὰς ἐν τοῖς κυνηγίοις κακοπαθείας καὶ τόλμας περί τε τὰς ἐν τοῖς πολεμικοῖς. ἦν δὲ καὶ περὶ τὸν βίον ἐπιμελής, καὶ λιτὸς κατὰ τὴν περικοπήν, παρειληφὼς παρὰ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν τοιαύτας τινὰς δόξας ὡς οὐχ οἷόν τε τῶν κοινῶν προστατεῖν καλῶς τὸν ὀλιγωροῦντα τῶν κατὰ τὸν ἴδιον βίον· οὔτε μὴν ἀποσχέσθαι τῶν τῆς πατρίδος, ὅστις πολυτελέστερον ζῇ τῆς κατὰ τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν χορηγίας. πλὴν κατασταθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχης ἐν τοῖς προειρημένοις καιροῖς, καὶ παραλαβὼν τὰ συντάγματα τῶν ἱππέων παντὶ τρόπῳ κατεφθαρμένων,

καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν ἠτημελημένας· οὐ μόνον αὐτοὺς ἑαυτῶν βελτίους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπεναντίων κρείττους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκεύασε, πάντας εἰς ἀληθινὴν ἄσκησιν καὶ ζῆλον ἐπιτευκτικὸν ἐμβιβάσας. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν καθισταμένων ἐπὶ τὴν προειρημένην ἀρχὴν, οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐν τοῖς ἱππικοῖς, οὐδὲ τοῖς πλησίον τολμῶσιν * οὐδὲν ὧν καθήκει προστάττειν. οἱ δὲ τῆς στρατηγίας ὀρεγόμενοι, διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐξεταιρεύονται τοὺς νέους, καὶ παρασκευάζουσιν εὔνους συναγωνιστὰς εἰς τὸ μέλλον, οὐκ ἐπιτιμῶντες τῷ δεομένῳ, δι᾽ οὗ τρόπου σῴζεται τὰ κοινὰ, συμπεριστέλλοντες τὰς ἁμαρτίας, καὶ μικρᾷ χάριτι μεγάλα βλάπτοντες τοὺς πιστεύοντας. εἰ δέ ποτε γένοιντο τῶν * ἀρχόντων τινὲς τῇ τε κατὰ σῶμα χρείᾳ δυνατοὶ, πρός τε τὸ τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι πρόθυμοι, πλείω κακὰ τῶν ὀλιγωρούντων διὰ τὴν κακοζηλωσίαν ἀπεργάζονται τοὺς πεζοὺς, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς ἱππεῖς.

mſ. οὐδένων καθήκειν προστάττειν.

f. ἱππαρχόντων.

ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΩΝ.

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς Μακεδόνων μετὰ τὸ ἐκτελέσαι τὸν τῶν Νεμέων ἀγῶνα, αὖθις εἰς Ἄργος ἐπανῆλθε, καὶ τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν ἀπέθετο, βουλόμενος αὐτὸν ἴσον τοῖς πολλοῖς, καὶ πρᾶόν τινα καὶ δημοτικὸν ὑπογράφειν. ὅσῳ δὲ τὴν ἐσθῆτα δημοτικωτέραν περιετίθετο, τοσούτῳ τὴν ἐξουσίαν ἐλάμβανε μείζω καὶ μοναρχικωτέραν. οὐ γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας, οὐδὲ τὰς ὑπάνδρους ἠρκεῖτο μοιχεύων· ἀλλ᾽ ἐκ προστάγματος ἣν αὐτῷ φανείη προσπέμψας ἐκάλει, τὰς δὲ μὴ προχείρως συνυπακουούσας ἐνύβριζε, κώμους ποιούμενος ἐπὶ τὰς οἰκίας. καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱοὺς, τῶν δὲ τοὺς ἄνδρας ἀνακαλούμενος ἐπὶ προφάσεσιν ἀλόγοις διέσειε, καὶ πολλὴν ἀσέλγειαν ἐναπεδείκνυτο καὶ παρανομίαν. διὸ καὶ χρώμενος τῇ κατὰ τὴν παρεπιδημίαν ἐξουσίᾳ ἀναιδῶς, πολλοὺς ἐλύπει τῶν Ἀχαιῶν, καὶ μάλιστα τοὺς μετρίους ἄνδρας. πιεζόμενοι δὲ βίᾳ τῷ πανταχόθεν αὐτοῖς περιεστάναι τὸν πόλεμον, ἠναγκάζοντο καρτερεῖν καὶ φέρειν τὰ παρὰ φύσιν.

animis penitùs fractas accepisset; non solùm meliores quàm antea fuissent, sed etiam hostibus præstantiores breui temporis spatio præstitit, omnibus ad veram exercitationem atque efficax æmulandi studium excitatis. Nam plerique alii in eo Magistratu constituti, partim ob imperitiam pugnæ equestris, ne proximis quidem quidquam quod facto opus est mandare possunt: partim quod Præturam votis appetunt, hoc Magistratu iuuenes sibi deuinciunt, atque eorum gratiam ac beneuolentiam sibi in posterum ad suffragia comparant: minimè objurgando cùm res postulat, (qua ratione Respub. conseruatur) sed dissimulando delicta, ac parua eiusmodi gratia maximum iis damnum inferentes, à quibus Præfecturam Equitum acceperunt. Quod si qui interdum Præfecti reperiantur rei militaris peritiâ ac robore præditi, & ab omni peculatu longè alieni; ij tamen ob prauam æmulationem grauius corrumpunt pedites, ac multo magis Equites, quàm qui officio suo desunt. RELIQVA PETENDA SVNT EX STRATEGEMATVM EXCERPTIS.

Philippus Macedonum Rex curatis Nemeorum ludis Argos regressus est, posito diademate ac purpura, vt eo pacto cæteris se in speciem æquaret, comemque ac popularem ostenderet. Verùm quanto ciuiliorem habitum induerat, tanto maiorem sibi ac magis regiam licentiam sumpserat. Neque enim iam mulieres viduas sollicitabat, aut maritas; sed si qua oculis placuerat, pro imperio ad se euocabat. quæ non illicò paruissent, iis contumeliam faciebat, pro ædibus earum comissabundus. atque harum quidem liberos, harum viros accitos varia causatus territabat, maximámque impudentiam ac libidinem ostentabat. Quamobrem cùm, quamdiu Argis moratus est, insolenter potentiâ abusus esset, multos ac præcipuè modestissimum quemque Achæorum offendit. tamen ob bella quæ vndique imminebant, inuiti iniuriam ferre cogebantur.

Nemo è ſuperioribus Regibus plures virtutes Philippo, nemo eodem plura vitia ad regnum attulit. ac mihi videntur virtutes quidem à natura ei inſitæ fuiſſe, vitia verò proceſſu ætatis acceſſiſſe, quemadmodum ſeneſcentibus equis euenire ſolet. De quibus nos non in proœmio, quod cæteri ſcriptores facere conſueuerunt, ſententiam noſtram proponimus; ſed vbi ad res ipſas ventum eſt, conſentaneum iis ſermonem accommodantes, de Principibus viris ac Regibus iudicium noſtrum affirmamus. huiuſmodi enim obſeruationem arbitramur cum ſcriptori tum legentibus commodiorem eſſe.

Finis libri X.

Ex Libro XI.

Philippus ad Trichonidem paludem progreſſus, poſtquam Thermum aduenit, quo in oppido Apollinis templum erat, quæcunque ex donariis priùs intacta reliquerat, tum omnia rurſus diſturbauit, & tunc & antea prauo animi impetu actus. Nam ex concepto aduerſus homines furore ad violandos etiam Deos ferri, ſummæ dementiæ eſt.

Ex Libro XII.

Multa huiusmodi Timæus mala fide retulit, ac mihi quidem videtur minimè harum rerum ignorantia lapſus, ſed potius pertinacia occæcatus quoties laudare aliquẽ aut vituperare ſtatuit, repente ſui ipſius obliuiſci atque omnes officii leges excedere. Atque hæc quidem pro Ariſtotele à nobis dicta ſint, cur & quibus argumentis impulſus hæc de Locris cõmemorauit. Cæterùm occaſionem hinc opportunè nactus videor, de tota Timæi hiſtoria atque in vniuerſum de hiſtorici officio deinceps

Ὅτι Φιλίππου οὔτ᾽ ἀγαθὰ μείζω τις εὕροι πρὸς βασιλείαν οὐδεὶς τῶν πρότερον, οὐδὲ κακὰ τούτου τοῦ βασιλέως. καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν ἀγαθὰ φύσει περὶ αὐτὸν ὑπάρξαι· τὰ δὲ κακὰ προβαίνοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιγενέσθαι, καθάπερ ἐνίοις ἐπιγίνεται γηράσκουσι τῶν ἵππων. * ἅπερ ἡμεῖς οὐκ ἐν τοῖς προοιμίοις ὥσπερ τῶν λοιπῶν συγγραφέων προφερόμεθα τὰς τοιαύτας διαλήψεις. ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων αἰεὶ τὸν καθήκοντα λόγον ἁρμόζοντες ἀποφαινόμεθα, περί τε τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, νομίζοντες ταύτην οἰκειοτέραν εἶναι καὶ τοῖς γράφουσι, καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὴν ἐπισημασίαν. mſ. καθάπερ

Τέλος τοῦ δεκάτου λόγου τῆς Πολυβίου ἱστορίας.

ΛΟΓΟΣ ια΄.

Ὅτι Φίλιππος πορευθεὶς ἐπὶ τὴν Τειχωνίδα λίμνην, καὶ παραγενόμενος εἰς τὸν Θέρμον ἔνθα τὸ ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ὅσα πρότερον ἀπέλιπε τῶν ἀναθημάτων, τότε πάλιν ἅπαντα διελωβήσατο. κακῶς μὲν πρότερον, κακῶς δὲ τότε χρώμενος τῷ θυμῷ. τὸ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὀργιζόμενον εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν, τῆς πάσης ἀλογιστίας ἐστὶ σημεῖον.

Ὅτι πολλὰ ἱστορεῖ ψευδῆ ὁ Τίμαιος ὥς φησι Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, καὶ δοκεῖ τὸ παράπαν οὐκ ἄπειρος ὢν οὐδενὸς τῶν τοιούτων, ὑπὸ δὲ τῆς φιλονεικίας ἐπισκοτούμενος, ὅταν ἅπαξ ἢ ψέγειν ἢ τοὐναντίον ἐγκωμιάζειν τινὰ πρόθηται, πάντων ἐπιλανθάνεται, καὶ πολύ τι τοῦ καθήκοντος παρεκβαίνει. πλὴν ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ Ἀριστοτέλους εἰρήσθω, πῶς καὶ τίσι προσέχων τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν περὶ τῶν Λοκρῶν ἐξήγησιν. τὰ δὲ λεχθησόμενα περὶ Τιμαίου καὶ τῆς ὅλης συντάξεως αὐτοῦ, καὶ καθόλου περὶ τοῦ καθήκοντος τοῖς πραγματευομένοις ἱστορίαν, τοιάνδε τινὰ λήψεται τὴν ἀπόδειξιν. ὅτι μὲν οὖν ἀμφότεροι κατὰ

τὸν εἰκότα λόγον πεποίηται τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ διότι πλείους
εἰσὶ πιθανότητες ἐν τῇ κατ' Ἀριστοτέλην ἱστορίᾳ, δοκῶ πᾶς ἂν
τις ἐκ τῶν εἰρημένων ὁμολογήσειεν. ἀληθὲς μὲν τοι γε καὶ καθά-
παξ διαστῆναι περί τινος οὐδέν ἐστιν ἐν τούτοις. οὐ μὴν, ἀλλ'
ἔστω τὸν Τίμαιον εἰκότα λέγειν μᾶλλον. διὰ ταύτην οὖν τὴν
αἰτίαν δεήσει πᾶν ῥῆμα καὶ πᾶσαν φωνὴν ἀκούειν, καὶ μόνον οὐ θα-
νάτου κρίσιν ὑπέχειν, τοὺς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἧττον εἰκότα λέγοντας;
οὐ δήπου· τοῖς μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν ψευδογραφοῦσιν ἔφαμεν,
vide p. 1029. δεῖν διόρθωσιν εὐμενικὴν καὶ συγγνώμην ἐξακολουθεῖν, τοῖς δὲ
κατὰ προαίρεσιν ἀπαραίτητον κατηγορίαν. ἢ δεικτέον οὖν τὸν Ἀρι-
στοτέλην κατὰ τὸν ἄρτι λόγον τὰ περὶ Λοκρῶν εἰρηκότα χάριτος ἢ
κέρδους ἢ διαφορᾶς ἕνεκεν. ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν, ὁμο-
λογητέον ἀγνοεῖν, καὶ παραπαίειν τοὺς τοιαύτῃ χρωμένους ἀπε-
χθείᾳ καὶ πικρίᾳ κατὰ τῶν πέλας, οἵᾳ κέχρηται Τίμαιος κατὰ Ἀρι-
στοτέλους. φησὶ γὰρ αὐτὸν εἶναι θρασὺν, εὐχερῆ, προπετῆ, πρὸς
δὲ τούτοις καταπετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως, εἰπόντα
τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν οἰκετῶν, μοιχῶν, ἀνδραποδι-
στῶν. καὶ ταῦτα λέγειν αὐτὸν φησὶν οὕτως ἀξιοπίστως, ὥστε δοκεῖν
ἕνα τῶν ἐστρατηγηκότων ὑπάρχειν, καὶ τοὺς Πέρσας ἐν ταῖς Κι-
λικίαις πύλαις ἄρτι παρατάξει νενικηκότα διὰ τῆς αὑτοῦ δυ-
νάμεως, ἀλλ' οὐ σοφιστὴν ὀψιμαθῆ καὶ μισητὸν ὑπάρχοντα,
καὶ τὸ πολυτίμητον ἰατρεῖον ἀρτίως ἀποκεκλεικότα· πρὸς δὲ τού-
τοις εἰς πᾶσαν αὐλὴν καὶ σκηνὴν ἐμπεπηδηκότα, πρὸς δὲ, γα-
στρίμαργον, ὀψαρτυτὴν, ἐπὶ στόμα φερόμενον ἐν πᾶσι. δοκεῖ δή μοι
τὰ τοιαῦτα μόλις ἄνθρωπος ἀγύρτης καὶ προπετὴς ἐπὶ δικα-
στηρίου ῥιψολογῶν ἀνεκτὸς φανῆναι· μέτριος μὲν γὰρ οὐ δοκεῖ. συγ-
γραφεὺς δὲ κοινῶν πράξεων καὶ προστάτης ἱστορίας ἀληθινὸς,
mſ. μή π. οὐδ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ διανοηθῆναι, * μή τοι δὴ καὶ γράφειν τολ-
μῆσαι τοιοῦτον· σκεψώμεθα δὴ καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ Τιμαίου προαίρε-
σιν, καὶ τὰς ἀποφάσεις συγκρίνωμεν ἐκ παραθέσεως, ἃς πεποίηται

narrandi. Igitur vtrumque ex coniectura duntaxat locutum esse, atque Aristotelis narrationem veri esse similiorem, cuncti, vt arbitror, ex iis quæ disserui. satis intelligunt: vt verò his in rebus veritatem distinctè assequaris atque asseueres, ne fieri quidem potest. sed fingamus si placet Timæum probabiliora dixisse. Ideóne eos qui minus probabilia afferunt, adeo acerbè accipi oportebit, ac tantum non capitis iudicium subire? Minimè verò. Etenim iis qui ignorantia lapsi falsa in historiis retulêre, veniam ac correctionem beniuolè commodandam esse ostendimus: qui autem id facinus consilio admisêre, eos citra veniæ spem objurgandos. Aut igitur ea quæ Aristoteles de Locris prodidit, gratiæ aut vtilitati aut inimicitiæ dedisse monstrandus est: aut si nemo est qui id asserere ausit, fateri oportet grauiter aberrare eos, qui eiusmodi odio & acerbitate feruntur, cuiusmodi Timæus in Aristotelem est vsus. Ait enim audacem illum ac leuem & temerarium fuisse, ac de ciuitate Locrorum gnauiter mentitum, cùm coloniam ex fugitiuis mancipiis, mœchis ac plagiariis collectam esse dixit: atque hæc illum ea auctoritate affirmare, quasi vnus è Ducibus fuisset, & ad *Cilicias* portas nouissimè Persas fudisset; ac non potius odiosus seróque eruditus esset Sophista, atque is qui celebrem pharmacopolæ officinam paulo ante clausisset. Præterea parasitum eundem appellat, qui in aulas atque ædes omnes vltro insilire solitus sit, & helluonem & cuppedinarium ac gulæ vbique seruientem. Quod si quis ex illa circumforanea ac petulanti multitudine huiusmodi verba in iudicio effutiret, ne ferendus quidem mihi videtur, quippe modestiæ fines transgressus; scriptorem autem rerum gestarum, ac germanum auctorem historiæ nunquam huiusmodi quidquã cogitaturum, nedum scriptis mandaturũ esse arbitror. sed inspiciamus propius Timæi sentẽtiam, & vtriusq. rationes quib. de hac colonia vterq. est vsus,

inuicem componamus, vt manifestius fiat, vter magis reprehensionem mereatur. Affirmat igitur eodem in libro Timæus, se haudquaquam coniectura nuda adductum, sed certissimis argumentis exploratam rei veritatem tenere. Ad Locros enim qui in Græcia sunt, profectum se esse narrat, atque hos primùm quidem sibi fœdera ostendisse in tabulis incisa, quæ etiamnum visuntur, quib. huiusmodi præfixum sit exordium, VT PARENTES ERGA LIBEROS DECET. Præterea etiam decreta publica extare, quibus ciuitatis ius commune inter se habeant: Denique auditâ Aristotelis narratione de hac colonia, temeritatem hominis miratos esse. Deinde ad Locros qui in Italia incolunt delatum, leges apud illos & consuetudines huiusmodi reperisse se testatur, quæ non mancipiorum leuitati, sed ingenuorum hominum coloniæ conuenirent. pœnas quinetiam aduersus plagiarios, itidémque in adulteros ac fugitiuos ab illis esse constitutas. quæ certè nunquam fecissent, si conscii sibi essent, se ex eiusmodi hominibus originem ducere. Sed primò quidem iure quis dubitauerit, quosnam è Locris in Græciam delatus de his rebus interrogauit. Nam si quemadmodum Locri qui in Italia sunt, ita etiam in Græcia Locri vnam ciuitatem haberent, nullus dubitationi locus superesse videretur. Iam verò cùm duæ sint in Græcia gentes Locrorum, vtram gentem, quas vrbes alterius è suprà dictis gentibus adiit Timæus? apud quos fœdera illa conscripta reperit? nihil enim de his distinctè docet. Et tamen proprium id esse Timæi, atque hoc vno illum cum cæteris scriptoribus contendere, & historiam suam maximè iactare, studium dico ac diligentiam in temporum rerúmque notatione, omnes vt opinor intelligimus. Quamobrem mirari subit, cur neque vrbis nomen in qua id reperit, neque locum in quo id fœdus incisum est, nec Magistratus à quibus Commentarios accepit, & cum

περὶ τῆς αὐτῆς ἀποικίας· ἵνα γνῶμεν πότερος ἄξιός ἐστι τῆς τοιαύτης κατηγορίας. φησὶ τοιγαροῦν κατὰ τὴν αὐτὴν βίβλον οὐκέτι κατὰ τὸν αὐτὸν εἰκότα λόγον χρώμενος ταῖς ἐλέγξεσιν, ἀλλ' ἀληθινῶς αὐτὸς ἐπιβαλὼν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λοκροὺς ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς ἀποικίας· τοὺς δὲ πρῶτον μὲν ἐπιδεικνύειν αὐτῷ συνθήκας ἐγγράπτους, ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας πρὸς τοὺς ἐξαπεσταλμένους. αἷς ὑπογεγράφθαι τὴν ἀρχὴν τοιαύτην· ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα. πρὸς δὲ τούτοις εἶναι δόγματα, καθ' ἃ πολιτείαν ὑπάρχειν ἑκατέροις παρ' ἑκατέροις. καθόλου δὲ ἀκούοντας τὴν Ἀριστοτέλους ἐξήγησιν περὶ τῆς ἀποικίας, θαυμάζειν τὴν ἰταμότητα τοῦ συγγραφέως. μεταβὰς δὲ πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς, εὑρίσκειν ἀκολούθους καὶ τοὺς νόμους φησὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐθισμοὺς, οὐ τῇ τῶν οἰκετῶν ῥᾳδιουργίᾳ· τῇ δὲ τῶν ἐλευθέρων ἀποικίᾳ. πάντως γὰρ καὶ τοῖς ἀνδραποδισταῖς ἐπιτίμια τετάχθαι παρ' αὐτοῖς· ὁμοίως τοῖς μοιχοῖς, τοῖς δραπέταις, ὧν οὐδὲν ἂν ὑπάρχειν εἰ συνείδησιν αὐτοῖς ἐκ τοιούτων πεφυκόσι. πρῶτον δὴ διαπορήσαι τις ἂν, πρὸς τίνας τῶν Λοκρῶν παραγινόμενος ἐπυνθάνετο περὶ τούτων. εἰ μὲν γὰρ συνέβαινε καθάπερ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς μίαν πόλιν ἔχειν, οὕτω καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα· τυχὸν οὐκ ἔδει διαπορεῖν, ἀλλ' ἦν ἂν εὐθεώρητον. ἐπεὶ δὲ δύω ἔθνη Λοκρῶν ἐστὶ, πρὸς ποτέρους ἦλθε καὶ πρὸς ποίας πόλεις τῶν ἑτέρων· καὶ παρὰ τίσιν εὗρε τὰς συνθήκας ἀναγεγραμμένας; οὐδὲν γὰρ ἡμῖν διασαφεῖ τούτων. καίτοι διότι τοῦτ' ἴδιόν ἐστι Τιμαίου, καὶ ταύτῃ παραμιλλᾶται τοὺς ἄλλους συγγραφέας καὶ καθόλου τῇδε πῃ * τῆς ἀποδοχῆς (λέγω δὲ κατὰ τὴν ἐν τοῖς χρόνοις καὶ ταῖς ἀναγραφαῖς ἐπίφασιν τῆς ἀκριβείας, καὶ τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμέλειαν) δοκῶ πάντες γινώσκομεν. διὸ καὶ θαυμάζειν ἐστὶν ἄξιον, πῶς οὔτε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα παρ' οἷς εὗρεν, οὔτε τόπον ἐν ᾧ συμβαίνει τὴν συνθήκην ἀναγεγράφθαι διεσάφησεν ἡμῖν, οὔτε τοὺς ἄρχοντας τοὺς δείξαντας αὐτῷ τὴν ἀνα-

* deest τυγχάνει.

γραφῶν, καὶ πρὸς οὓς ἐποιεῖτο τὸν λόγον, ἵνα μηδενὶ διαπορεῖν ἐξῇ, ἀλλ' ὡρισμένου τοῦ τόπου καὶ τῆς πόλεως ἐνῇ τοῖς ἀμφισβητοῦσιν εὑρεῖν τὴν ἀκρίβειαν. ὁ δὲ πάντα ταῦτα παραλελοιπώς, δῆλός ἐστι συνειδὼς αὑτῷ κατὰ πρόθεσιν ἐψευσμένῳ. διότι γὰρ τῶν τοιούτων
leg. ἀκριβ. ἐπιλαβόμενος οὐδὲν αὖ παρέλειπε Τίμαιος, ἀλλὰ * πρὶν τὸ δὴ λεγόμενον ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν ἐπέφυ, προφανὲς ἐκ τούτων. ὁ γὰρ πρὸς τὴν Ἐχεκράτους πίστιν ἀπερεισάμενος ἐπ' ὀνόματος,
leg. παρ' ὧν. * πῶς φησι περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρῶν ποιήσασθαι τοὺς λόγους, καὶ παρ' οὗ πυθέσθαι περὶ τούτων, καὶ προσεξεργασμένος, ἵνα μὴ φανῇ τοῦ τυχόντος ἀκηκοώς· ὅτι συνέβαινε τὸν τούτου πατέρα πρεσβείας κατηξιῶσθαι πρότερον ὑπὸ Διονυσίου· ἤπου γ' ἂν οὗτος δημοσίας ἀναγραφῆς ἐπιλαβόμενος, ἢ παραδοσίμου στήλης παρεσιώπησεν; ὁ γὰρ τὰς συγκρίσεις ποιούμενος ἀνέκαθεν τῶν Ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι· καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς Ἀθήνησι, καὶ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει παραβάλλων πρὸς τοὺς Ὀλυμπιονίκας, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πόλεων περὶ τὰς ἀναγραφὰς τὰς τούτων ἐξελέγχων παρὰ τρίμηνον ἐχούσας τὸ διαφέρον, οὗτός ἐστι· καὶ μὴν ὁ τὰς ὀπισθοδόμους στήλας· καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν νεῶν προξενίας ἐξευρηκὼς Τίμαιός ἐστιν. ὃν οὔθ' ὑπάρχοντι τῶν τοιούτων ἀγνοεῖν, οὔθ' εὑρόντα παραλιπεῖν πιστευτέον, οὔτε ψευσαμένῳ συγγνώμην δοτέον οὐδαμῶς. πικρὸς γὰρ γεγονὼς καὶ ἀπαραίτητος ἐπιτιμητὴς τῶν πέλας, εἰκότως ἂν καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον αὐτὸς ἀπαραιτήτου τυγχάνοι κατηγορίας. οὐ μὴν ἀλλὰ προφανῶς ἐν τούτοις ἐψευσμένος, μεταβὰς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρούς, πρῶτον μέν φησι τήν τε πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ φιλάνθρωπα τοῖς Λοκροῖς ἀμφοτέροις Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφρα-
f. καί στον κατεψεῦσθαι τῆς πόλεως. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὅτι * καὶ ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ ἀναγκασθήσομαι παρεκβαίνειν διερειζόμενος καὶ διαβεβαιούμενος περὶ τούτων. οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εἰς ἕνα τόπον ὑπερεθέμην τὸν περὶ Τιμαίου λόγον, ἵνα μὴ πολλάκις ἀναγκάζωμαι τοῦ καθήκοντος ὀλιγωρεῖν.

quibus collocutus est, nobis commemorauit: ne cui dubitandi locus relinqueretur, sed vrbe ac loco designatis rei veritas requiri posset. Igitur qui hæc omnia prætermisit, conscius sibi esse mendacii deprehenditur. Nam Timæum si quid huiusmodi nactus esset, nunquam id omissurum fuisse, sed ambabus, quod aiunt, vlnis amplexurum, ex his perspicuum est. Nam qui Echecratis testimonio nominatim innititur, (quocum ait se de Locris, qui in Italia sunt, sermonem habuisse, & à quo id sese accepisse memorat, atque vt ne ab leui ac spernendo auctore audiisse videatur, illud adiungit, huius Echecratis patrem mandatu Dionysii tyranni olim legationem obiisse.) an idem vnquam publicum scriptum aut antiquam tabulam nactus reticuisset? Etenim hic ipse est, qui Ephoros à prima institutione cum Spartanorum Regibus comparat, qui Magistratus Atheniensium, & sacerdotes Iunonis apud Argiuos cum Olympiorum victoribus confert, & qui in Commentariis publicis ciuitatum, errorem hac in re admissum ob trimestris spatii differentiam redarguit. Hic est qui tabulas post ædem sacram, qui apud Phliasios monumenta publici hospitij primus reperit. ipse inquam Timæus, quem neque huiusmodi quidquam ignorasse fas est, neque cùm inuenisset, præteriisse credendum, nec si est mentitus, vllatenus ei condonandum est. Nam cùm alios ipse acerbè atque inclementer obiurgari soleat, iure merito ab aliis pari inclementia tractabitur. Cæterùm in his reus manifesti mendacii conuictus, vbi ad Locros in Italia degentes transiuit, primum quidem Aristotelem ait ac Theophrastum in his quæ ad Remp. Locrorum & ciuilia apud vtrosque Locros instituta pertinent, mentitos esse. Ego verò non ambigo, mihi in hoc opere necesse fore ab instituto cursu interdum diuertere, vt meam de huiusmodi reb. sententiam proferam ac confirmem. Sed tamen vel eò maximè sum adductus, vt hunc de Timæo sermonem vnum in locũ conferrẽ, ne sæpius à proposito recedere cogerer.

Idem Timæus ſcribit Democharem ſuperiorib. corporis partib. impudicum fuiſſe, neq. dignum qui ignem ſacrum flatu accenderet. eundémq. Botryis ac Philænidis, aliorúmque huiuſmodi laſciuiæ ſcriptorum cõmentarios obſcœnitate ſua ſuperaſſe. Iſtud verò conuicium atque eam turpitudinem non ſolùm nemo paulo humanior protulerit, ſed ne vllus quidem ex iis qui in fornice quæſtum corpore fecerunt. Hic deinde vt ſuis obſcœnis atque impudentibus maledictis fidem adſtrueret, mendacium quoque aduerſus eundem virum confinxit, Comico quodam abſque nomine teſte aduocato. Cæterùm mentiri Timæum ego inde coniicio, primùm quod Demochares & natus eſt & educatus liberaliter, quippe Demoſthenis ſororis filius. deinde quod non Pręturâ ſolùm, ſed & cæteris honoribus ab Athenienſibus eſt ornatus. quæ profectò nunquam eſſet adeptus, ſi huiuſmodi probris contaminatus fuiſſet. Itaque Timæus mihi quidem videtur non tam Democharem quàm Athenienſes conuiciis inceſſere, qui talem virum euexerint, eique Remp. ac ſingulorum vitam commendarint. ſed longe aliter ſe res habet. neque enim Archedicus poëta Comicus hæc vnus de Demochare dixiſſet, vt vult Timæus, ſed cùm ex Antipatri familiaribus multi, in quem Demochares multa dixit, quæ non ipſum modò Antipatrum, ſed eius etiam hæredes atque amicos offendere poterant, tum verò plurimi ex iis qui diuerſas in Rep. partes ſequebantur, inter quos fuit & Demetrius Phalereus. quem quidem ille non leuiter in hiſtoria ſua perſtrinxit. Ait enim eam eius adminiſtrationem fuiſſe, atque eiuſmodi rebus inſignem, propter quas publicanus aliquis aut vilis aliquis opifex ſeſe efferant. Nam quod multa in vrbe vili precio væneant, quodq. abundent copiæ ad victum neceſſariæ, eò maximè Demetrium gloriari ſcribit, & quod teſtudo fidicularũ ope gradiens, ac ſaliuam expuens, in pompa ei præibat; ac præterea per theatrum iuuenes dimittebantur canentes, Athenienſium ciuitatem conceſſa cæteris Græcis omnium honeſtarum rerum gloriâ,

Ὅτι Τίμαιός φησι Δημοχάρην ἡταιρηκέναι μὲν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, οὐκ εἶναι δ' ἄξιον τὸ ἱερὸν πῦρ φυσᾶν, ὑπερβεβηκέναι δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὰ Βότρυος ὑπομνήματα καὶ τὰ Φιλαινίδος καὶ τῶν ἄλλων ἀναισχυντογράφων. ταύτην δὲ τὴν λοιδορείαν καὶ τὰς ἐμφάσεις, οὐχ οἷον ἄν τις διέθετο πεπαιδευμένος ἀνήρ, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀπὸ τέγους ἀπὸ τοῦ σώματος εἰργασμένων οὐδείς. οὐδ' ἵνα πιστὸς φανῇ κατὰ τὴν αἰσχρολογίαν, καὶ τὴν ὅλην ἀναισχυντίαν καὶ προσκατέψευσται τἀνδρὸς κωμικόν τινα μάρτυρα προσεπισπασάμενος ἀνώνυμον. πόθεν δ' ἐγὼ καταστοχάζομαι τοῦτο; πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ πεφυκέναι καὶ τετράφθαι καλῶς Δημοχάρην, ἀδελφιδοῦν ὄντα Δημοσθένους. δεύτερον ἐκ τοῦ μὴ μόνον στρατηγίας αὐτὸν ἠξιῶσθαι παρ' Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν. ὧν οὐδὲν ἂν αὐτῷ συνεξέδραμε τοιαύταις ἀτυχίαις παλαίοντι. διό καὶ δοκεῖ μοι Τίμαιος οὐχ οὕτω Δημοχάρους κατηγορεῖν ὡς Ἀθηναίων· οἳ τοιοῦτον ἄνδρα προῆγον, καὶ τοιούτῳ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἰδίους βίους ἐνεχείριζον. ἀλλ' οὐκ ἔστι τούτων οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν Ἀρχέδικος ὁ κωμῳδιογράφος ἔλεγε ταῦτα μόνος περὶ Δημοχάρους, ὡς Τίμαιός φησιν. ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἂν τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, καθ' οὗ πεπαρρησίασται πολλὰ καὶ δυνάμενα λυπεῖν οὐ μόνον αὐτὸν Ἀντίπατρον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου διαδόχους καὶ φίλους γεγονότας· πολλοὶ δὲ τῶν ἀντιπεπολιτευμένων, ὧν ἦν καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. οὗ κεῖνος οὐ τὴν τυχοῦσαν πεποίηται κατηγορίαν ἐν ταῖς ἱστορίαις· φάσκων αὐτὸν τοιοῦτον γεγονέναι προστάτην τῆς πατρίδος· καὶ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεσθαι κατὰ τὴν πολιτείαν, ἐφ' οἷς ἂν καὶ τελώνης σεμνυνθείη βάναυσος. ἐπὶ γὰρ τῷ πολλὰ καὶ λυσιτελῶς πωλεῖσθαι κατὰ τὴν πόλιν, καὶ δαψιλῆ τὰ πρὸς τὸν βίον ὑπάρχειν πᾶσιν, ἐπὶ τούτοις φησὶ μεγαλαυχεῖν αὐτόν. καὶ διότι κοχλίας αὐτόματος βαδίζων προηγεῖτο τῆς πομπῆς αὐτῷ σίαλον ἀναπτύων· σὺν δὲ τούτοις ὄνοι διεπέμποντο διὰ τοῦ θεάτρου, * διότι δὴ πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος καλῶν ἡ πατρὶς παρακεχωρηκυῖα τοῖς deest ἄλλοις.

ἄλλοις, ἐποίει Κασσάνδρῳ τὸ προσταττόμενον ἐπὶ τούτοις αὐτὸν οὐκ αἰσχύνεσθαί φησιν. ἀλλ' ὅμως οὔτε Δημήτριος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς εἰρήκει περὶ Δημοχάρους τοιοῦτον οὐδέν. ἐξ ὧν ἐγὼ βεβαιοτέραν τὴν τῆς πατρίδος ἡγούμενος μαρτυρίαν, ἢ τὴν Τιμαίου πικρίαν θαρρῶν ἀποφαίνομαι μηδενὶ τὸν Δημοχάρους βίον ἔνοχον εἶναι τῶν τοιούτων κατηγορημάτων. καίπερ εἰ κατ' ἀλήθειαν ὑπῆρχέ τι τοιοῦτον ἀτύχημα περὶ Δημοχάρην, ποῖος καιρὸς ἢ ποία πρᾶξις ἠνάγκασε Τίμαιον ταῦτα κατατάττειν εἰς τὴν ἱστορίαν· καθάπερ γὰρ οἱ νοῦν ἔχοντες, *& cetera quae leguntur in lib.* XII. *pag. 659. usque ad illa* γεγονότα ἐν τῇ ἱστορίαις. ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἐπιμέτρον τῆς ἀπεχθείας αὐτοῦ χαίρειν ἀφήκαμεν, τὰ δὴ οἰκεῖα τῆς προθέσεως αὐτῶν οὐ παρελείψαμεν.

Ὅτι κατὰ τοῦ Ἐφόρου Τίμαιος πλείστην πεποίηται καταδρομήν, αὐτὸς ὢν δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἔνοχος· τῷ μὲν ὅτι πικρῶς κατηγορεῖ τῶν πέλας ἐπὶ τούτοις, οἷς αὐτὸς ἔνοχός ἐστιν. τῷ δὲ διότι καθόλου διέφθαρται τῇ ψυχῇ, τοιαύτας ἀποφάσεις ἐκτιθέμενος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν, καὶ τοιαύτας ἐντίκτων δόξας τοῖς ἐντυγχάνουσι. πλὴν εἰ τὸν Καλλισθένην θετέον εἰκότως κολασθέντα μεταλλάξαι τὸν βίον, τί χρὴ πάσχειν Τίμαιον; πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον τούτῳ νεμεσήσαι τὸ δαιμόνιον ἢ Καλλισθένει. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀποθεοῦν Ἀλέξανδρον* οὐκ ἐβουλήθη. Τίμαιος δὲ μείζω ποιεῖ Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν, καὶ Καλλισθένης μὲν ἄνδρα τοιοῦτον, ὃν πάντες μεγαλοφυέστερον ἢ κατ' ἄνθρωπον γεγονέναι τῇ ψυχῇ συγχωροῦσιν. οὗτος δὲ Τιμολέοντα τὸν οὐχ οἷον δόξαντά τι πεπραχέναι μεγαλεῖον, ἀλλ' οὐδ' ἐπιβαλόμενον. μίαν δὲ τῷ βίῳ γραμμὴν διανύσαντα, καὶ ταύτην οὐδὲ σπουδαίαν τρόπον τινὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης· λέγω δὲ τὴν ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Συρακούσας. ἀλλά μοι δοκεῖ πεισθῆναι Τίμαιος, ὡς ἂν Τιμολέων πεφιλοδοξηκὼς ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ καθάπερ ἐν ὀξυβάφῳ, σύγκριτος φανῇ τοῖς ἐπι-

Cassandro in omnibus dicto audientem esse. atque illum ait horum non puduisse. Et tamen neque Demetrius, neque alius quisquam huiusmodi quid de Demochare dixit. Quo fit vt testimonium patriæ Timæi acerbitati anteponendum esse ratus, constanter affirmare ausim Democharis vitam ab omni eiusmodi crimine puram atque integram fuisse. Sed tametsi hâc culpâ reuera laborasset Demochares, quæ verò res aut ratio Timæum cogebat, id vt historiæ mandaret? Nam quemadmodum viri prudentes, *&c. quæ leguntur in lib. 12. pag. 659. vsque ad illa verba*, Quæ gesta sunt, non commemoret. *quibus adde.* Nos verò, id quod nimium videbatur, odij illius causa rejecimus; quod autem eius instituto conueniebat, non prætermisimus.

Idem Timæus Ephorum vehementer insectatus est, cùm ipse duobus peccatis sit obnoxius. vni quidem, quòd alios acerbè criminetur ob ea maximè delicta quibus ipse constringitur. alteri verò, quòd ingenio fuerit planè corrupto, qui eiusmodi sententias commentariis suis prodiderit, eásque opiniones legentium animis infuderit. Sed si Callisthenem meritò pœnas dedisse statuendum est, quid Timæum pati oportet? Huic enim multò iustius numen infensum fuerit quàm Callistheni. quippe Callisthenes Alexandrum in Deorum numerum referre noluit. Timæus verò Timoleontem supra omnes Deos attollit. Et Callisthenes quidem eum virum, quem omnes præstantiore vi mentis quàm humana ferat conditio fuisse consentiunt. Hic verò Timoleontem, qui non modò nihil magnificum videtur gessisse, sed ne suscepisse quidem, & qui vnicum in tota vita spatium decucurrit, atque illud parum illustre præ orbis terrarum magnitudine, interuallum scilicet quod est Corintho Syracusas vsque. Sed prorsus mihi videtur Timæus persuasum habuisse, si Timoleon qui in sola Sicilia tanquam in acetabulo gloriam captasset, celeberri-

mis tamen heroïbus comparandus eſſe videretur, ita & ſeipſum tametſi de Italia tantum ac Sicilia tractauiſſet, cum iis ſcriptoribus meritò comparatum iri, qui vniuerſi orbis hiſtoriam condiderunt. Hæc igitur pro Ariſtotele ac Theophraſto & Calliſthene, itémque pro Ephoro ac Demochare aduerſus Timæi conuicia dicta ſufficiant, ſimúlque aduerſus eos qui hunc ſcriptorem abſque ambitione veritatem proferre perſuaſum habent.

De Timæi autem ſecta atque inſtituto meritò quis dubitauerit. Etenim ipſe dicit Poëtas & Hiſtoricos frequenti earundem vocum in ſcriptis ſuis repetitione ingenia ſua prodere ſolere. atque Homerum quod hoc verbo δαιτρεύειν (quod eſt cibos diſtribuere) ſæpius vtitur, helluonem ſeſe ſatis oſtendere. Ariſtotelem quoque qui ſuis in Commentariis paſſim obſonia condiat, obſonii appetentem & catillonem fuiſſe. Idem de Dionyſio tyranno, qui lectos ornaret diligenter, & velorum bonitatem ac varietatem ſtudioſè inquireret aſſiduè. Ita etiam de Timæo conſequenter exiſtimandum eſt, vario ac moroſo ingenio illum fuiſſe. Etenim in aliorum quidem vitiis obiurgandis magnam grauitatis & celſi animi ſpeciem oſtendit: in ſuis verò narrationibus ipſe ſomniis & prodigiis refertus eſt, & fabulis ab omni fide remotis, ac poſtremò degeneri ac muliebri ſuperſtitione. Igitur nonnullis præ imperitia ac iudicij prauitate vſuuenire, vt cùm præſentes ſint, tamen abeſſe videantur, & videntes quodammodo non videant, ex his quæ Timæo contigiſſe oſtendimus, perſpici poteſt.

Agrigenti taurus olim æneus fuit à Phalaride fabricatus, in quem homines viuos immittebat, ac deinde ſuppoſito igne miſeros eo ſupplicio cruciabat, vt ære concalefacto incluſi, & vndique ardentes interirent; ac ſi quando præ doloris acerbitate exclamarent, ſonus mugienti tauro ſimilis exaudiretur.

Φανε-

φανεστάτοις τῶν ἡρώων, κἂν αὐτὸς ὑπὲρ Ἰταλίας μόνον καὶ Σικελίας πραγματευόμενος, εἰκότως παραβολῆς ἀξιωθῆναι τοῖς ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν καθόλου πράξεων πεποιημένοις τὰς συντάξεις. περὶ μὲν οὖν Ἀριστοτέλους, καὶ Θεοφράστου, καὶ Καλλισθένους· ἔτι δ᾽ Ἐφόρου καὶ Δημοχάρους ἱκανὰ καθ᾽ ἡμᾶς ἐστι πρὸς τὴν Τιμαίου καταδρομὴν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀφιλοτίμως πεπεισμένους ἀληθεύειν τὸν συγγραφέα τοῦτον.

Ὅτι διαπορεῖν ἐστι περὶ τῆς αἱρέσεως Τιμαίου. φησὶ γὰρ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφέας διὰ τὸν ὑπεραίαν πλεονασμὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι διαφαίνειν τὰς ἑαυτῶν φύσεις. λέγων τὸν μὲν ποιητὴν ἐκ τοῦ *δαιτρεύειν πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως, ὡσανεὶ γαστρίμαργον παρεμφαίνειν· τὸν δ᾽ Ἀριστοτέλην ὀψαρτύοντα πλεονάκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ὀψοφάγον εἶναι καὶ λείχνον· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ Διονυσίου τοῦ τυράννου κλινοκοσμοῦντος καὶ τὰς τῶν ὑφασμάτων ἰδιότητας καὶ ποικιλίας ἐξεργαζομένου συνεχῶς. ἀνάγκη τὸ ἀκόλουθον ποιεῖσθαι διάληψιν, καὶ δυσαρεστεῖσθαι κατὰ τὴν προαίρεσιν. οὗτος γὰρ ἐν μὲν ταῖς τῶν πέλας κατηγορίαις πολλὴν ἐπιφαίνει δεινότητα καὶ τόλμαν· ἐν δὲ ταῖς ἰδίαις ἀποφάσεσιν ἐνυπνίων καὶ τεράτων καὶ *θυμῶν ἀπιθάνων, καὶ συλλήβδην δεισιδαιμονίας ἀγεννοῦς καὶ τερατείας γυναικώδους ἐστὶ πλήρης. οὐ μὴν ἀλλὰ διότι γε συμβαίνει διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ κακοκρισίαν πολλοὺς ἐνίοτε καθάπερ εἰς τὸν παρόντα τρόπον τινὰ μὴ παρεῖναι, καὶ βλέποντας μὴ βλέπειν, ἐκ τῶν εἰρημένων γε νῦν καὶ τῶν Τιμαίῳ συμβεβηκότων γέγονε φανερόν.

Suidas in δαιτρεύειν.

leg. μύθων ex Suida in δεισιδαιμονία.

Ὅτι περὶ τοῦ ταύρου τοῦ χαλκοῦ τοῦ παρὰ Φαλάριδος κατασκευασθέντος ἐν Ἀκράγαντι, εἰς ὃν ἐνεβίβαζεν ἀνθρώπους, κἄπειτα πῦρ ὑποκαίων ἐλάμβανε τιμωρίαν παρὰ τῶν ὑποταττομένων τοιαύτην· ὥστε ἐκπυρουμένου τοῦ χαλκοῦ, τὸν μὲν ἄνθρωπον πανταχόθεν περιοπτώμενον καὶ περιφλεγόμενον διαφθείρεσθαι, κατὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀλγηδόνος ὁπότ᾽ ἀναβοήσειεν, μυκηθμῷ παραπλήσιον τὸν ἦχον ἐκ τοῦ κατασκευάσματος προσπίπτειν τοῖς ἀκούουσι.

τούτου δὲ τοῦ ταύρου κατὰ τὴν ἐπικράτειαν Καρχηδονίων μετενεχθέντος ἐξ Ἀκράγαντος εἰς Καρχηδόνα, καὶ τῆς θυρίδος διαμενούσης περὶ τὰς συνωμοσίας, δι' ἧς συνέβαινε καθίεσθαι τοὺς ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ ἑτέρας αἰτίας, δι' ἣν ἐν Καρχηδόνι κατεσκευάσθη τοιοῦτος ταῦρος, οὐδαμῶς δυναμένης εὑρεθῆναι, τὸ παράπαν ὅμως Τίμαιος ἐπεβάλετο καὶ τὴν κοινὴν φήμην ἀνασκευάζειν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ψευδοποιεῖν. φάσκων μήτ' εἶναι τὸν ἐν Καρχηδόνι ταῦρον ἐξ Ἀκράγαντος, μήτε γεγονέναι τοιοῦτον ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει. καὶ πολλούς δέ τινας εἰς τοῦτο τὸ μέρος διατέθειται λόγους, κατὰ τοῦ Τιμαίου, τί ποτε δεῖ λέγειν ὄνομα καὶ ῥῆμα· πάντα γὰρ ἐπιδέχεσθαί μοι δοκεῖ τὰ πικρότατα τὸ γένος, οἷς ἐκεῖνος κέχρηται κατὰ τῶν πλησίον. ὅτι μὲν οὖν ἐστι φιλαπεχθής, καὶ ψεύστης, καὶ τολμηρός, σχεδὸν ἱκανῶς ἐκ τῶν προειρημένων ὑποδέδεικται. διότι δ' ἀφιλόσοφός ἐστι καὶ συλλήβδην ἀναγωγὸς συγγραφεύς, ἐκ τῶν λέγεσθαι μελλόντων ἔσται συμφανές. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βίβλῳ, καὶ ταύτης ἐπὶ τελευτῇ, λέγει κατὰ τὴν τοῦ Τιμολέοντος παράκλησιν ταῦτα. διότι τῆς γῆς τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης εἰς τρία μέρη διῃρημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δὲ Λιβύης, τῆς δ' Εὐρώπης προσαγορευομένης. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον Τίμαιον εἰρηκέναι τις ἂν πιστεύσειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν λεγόμενον Μαργίτην ἐκεῖνον. τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν ἀδαὴς οὐ λέγω τῶν πρὸς ὑπομνήμασι γεγονότων;

ΖΗΤΕΙ.

Ὅτι Αἰτωλοὶ διά τε τὸ συνεχὲς τῶν πολέμων, καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν βίων, ἔλαθον οὐ μόνον ἄλλους, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς κατάχρεοι γενηθέντες. διόπερ οἰκείως διακείμενοι πρὸς καινοτομίαν τῆς οἰκείας πολιτείας, εἵλοντο νομογράφους Δωρίμαχον καὶ Σκόπαν, θεωροῦντες τούτους κατά τε τὰς προαιρέσεις κινητικοὺς ὑπάρχοντας, καὶ κατὰ τὰς οὐσίας ἐνδεδεμένους εἰς πολλὰ τῶν βιωτικῶν συναλλαγμάτων. οἱ καὶ παραλαβόντες τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔγραψαν νόμους.

hic taurus cùm iis temporibus quibus Pœni Siciliæ imperium obtinebant, Agrigento Carthaginem translatus sit, maneátque etiamnum fenestra circa eius interscaplia, qua damnati immittebantur, cúmque nulla demùm alia causa reperiri potuerit, propter quam huiusmodi taurus Carthagine fabricatus sit: nihilominus Timæus communem ac peruulgatam famam euertere est aggressus, & Poëtarum atque Historicorum testimonia falsi conuincere. Affirmat enim Taurum qui Carthagine est, Agrigento aduectum non esse, neque eiusmodi taurum Agrigenti vnquam extitisse. atque in hanc sententiam multa dicit, aduersus illam Timæi, quomodo appellem nescio. nullum est enim tam acerbum genus conuicij, quo ille aduersus alios vtitur, quod huic illius facto non arbitrer conuenire. Rixosum igitur ac mendacem illum fuisse atque impudentem, satis superque in superioribus ostendimus. Quod verò philosophiæ imperitus, prorsúsque indoctus scriptor fuerit, ex his quæ mox dicentur perspicuum fiet. Nam in primo & vicesimo libro, sub finem, in illa Timoleontis exhortatione hæc ait, *Cùm orbis terrarum sit omnis diuisus in tres partes, & hæc quidem Asia, illa autem Africa, tertia Europa appelletur.* Hæc porrò, non dico Timæum, sed ne Margitem quidem illum protulisse, credibile nulli videatur. quis est enim adeo ignarus non illorum, qui historias conscribunt?

Ex Libro XIII.

Ætoli cùm ob bellorum assiduitatem, tum ob suum in priuata vita luxum paulatim ac sine sensu grauissimum æs alienum contraxerunt. Quare ad res nouas animis propensi Duumviros legibus scribendis constituerunt, Dorimachum & Scopam, quos & ingenio factiosos esse norant, & quod ad facultatates spectat, multis delictorum nominibus implicitos. Hi accepta potestate leges scripsêre.

Scopas Ætolorum Prætor, frustratus principatu, cuius maximè causâ leges conscribere ausus fuerat, Alexandriam cogitabat, ratus sese illius vrbis opibus inopiam suam atque immensam animi cupiditatem facilè expleturum; sed reuera cupiditate erat inexplebili. Namque Alexandriam delatus, præter commoda atque emolumenta militiæ, cui ipse præfectus erat, cùm rerum summa eius fidei committeretur, in singulos dies decem minas stipendij nomine ab Rege accipiebat; cæteris in inferiori gradu constitutis vnica mina dabatur. Neque his tamen contentus, adhuc plura vt antea concupiscebat: donec ob huiusmodi cupidinem etiam ipsis qui ei tantas opes largiebantur inuisus, auro simul ac spiritu priuatus est.

Enimvero Heraclides, *&c. quæ leguntur in libro 13. pag. 673.*

Erat Damocles industrius minister, & ad res tractandas apprimè vtilis. Is tum vnà cum Pythione ad speculanda Romanorum consilia missus fuerat.

Nabis Lacedæmoniorum tyrannus, *&c. quæ extant in libro 13. pag. 674. vsque ad illa verba*, Hoc modo multos sustulit, qui pecunias dare recusabant.] Reliqua erant in eius imperio his similia ac consentanea. Maritimarum enim prædarum societatem cum Cretensibus inierat, ac per vniuersam Peloponnesum sacrilegos, latrones & sicarios sparsos habebat, quibus ipse, particeps lucri huiusmodi scelere parti, arcem ac refugium Spartam præbebat. Fortè iis temporibus peregrini ex Bœotia Lacedæmonem profecti, quēdam ex Nabidis Equisonibus sollicitauerant, vt cum ipsis vnà iter faceret, capto priùs equo albo, qui totius Regii stabuli generosissimus habebatur. cúmq. assensisset Equiso, repente missi à Nabide satellites comprehensum Megalopoli

Ὅτι Σκόπας ὁ Αἰτωλῶν στρατηγός, ἀποτυχὼν τῆς ἀρχῆς, ἧς χάριν ἐτόλμα γράφειν τοὺς νόμους, μετέωρος ἦν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. ταῖς ἐκεῖθεν ἐλπίσι πεπεισμένος ἀναπληρώσειν τὰ λείποντα τοῦ βίου, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν. ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν. τούτῳ γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφικομένῳ πρὸς τῇ ἐκ τῶν* ὑπάρων ὠφελείαις, ὧν ἦν αὐτὸς κύριος διὰ τὸ πιστεύεσθαι περὶ τῶν ὅλων· καὶ τῆς ἡμέρας ἑκάστης ὀψώνιον ἐξέθηκεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ μὲν δεκαμναιαῖον· τοῖς δὲ ἐπί τινος ἡγεμονίας μετὰ ταῦτα τεταγμένοις μναιαῖον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἠρκεῖτο τούτοις, ὡς δὲ πρότερον προσκαρτερῶν τῷ πλείονι διετέλεσε. μέχρι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς διδοῦσι φθονηθεὶς, τὸ πνεῦμα προσέθηκε τῷ χρυσίῳ. *ὑπαίθρων leg.*

Ὅτι Ἡρακλείδης, *&c. quæ leguntur in lib. 13. pag. 673.*

Ὅτι Δαμοκλῆς, ὁ μετὰ Πυθίωνος πεμφθεὶς κατάσκοπος πρὸς Ῥωμαίους, ὑπηρετικὸν ἦν σκεῦος εὐφυὲς καὶ πολλὰς ἔχον ἀφορμὰς εἰς πραγματικὴν οἰκονομίαν.

Ὅτι τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος Νάβις ἔτος ἤδη τρίτον ὑπῆρχεν. ὃς ὁλοσχερὲς μὲν οὐδὲν ἐπεβάλετο, *&c. quæ leguntur in lib. 13. usque ad* διέφθειρε τῶν ἐξαριθμουμένων· καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ἦν τούτοις ὅμοια καὶ σύστοιχα κατὰ τὴν ἀρχήν. ἐκοινώνει μὲν γὰρ τοῖς Κρησὶ τῶν κατὰ θάλατταν λῃστειῶν· εἶχε δὲ καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἱεροσύλους, ὁδοιδόκους, φονέας, οἷς μερίτης γινόμενος τῶν ἐκ τῆς ῥᾳδιουργίας λυσιτελῶν, ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν παρείχετο τούτοις τὴν Σπάρτην. πλὴν κατά γε τοὺς καιροὺς τούτους ξένοι τῶν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Λακεδαίμονα παρεπιδημήσαντες ἐψυχαγώγησάν τινα τῶν τοῦ Νάβιδος ἱπποκόμων. ὥστε συναποχωρῆσαι μεθ' ἑαυτῶν, ἔχοντα λευκὸν ἵππον, ὃς ἐδόκει γενναιότατος εἶναι τῶν ἐκ τῆς τυραννικῆς ἱπποστάσεως. τούτου δὲ πεισθέντος καὶ πράξαντος τὸ προειρημένον, καταδιώξαντες οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος εἰς τὴν μεγάλην πόλιν καὶ καταλαβόντες,

τὸν μὲν ἵππον εὐθὺς ἀπῆγον, καὶ τὸν ἱπποκόμον οὐδενὸς ἀντιποιουμένου. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς ξένοις ἐπέβαλον τὰς χεῖρας. οἱ δὲ Βοιωτοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίουν ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἀρχήν. οὐδενὸς δὲ προσέχοντος ἀνεβόα τις τῶν ξένων, βοήθεια. συνδραμόντων δὲ τῶν ἐγχωρίων καὶ μαρτυρομένων τοὺς ἄνδρας ἐπηνάγκαζον ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ἠναγκάσθησαν προϊέμενοι τοὺς ἀνθρώπους οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος ἀπελθεῖν. ὁ δὲ *πάλιν ζητῶν ἀφορμὰς ἐγκλημάτων καὶ πρόφασιν εὔλογον διαφορᾶς, τότε λαβόμενος ταύτης, εὐθέως ἔλαυνε τὰ Προαγόρου θρέμματα καί τινων ἑτέρων. ἐξ ὧν ἐγένετο ἀρχὴ τοῦ πολέμου.

leg. πάλαι.

Ὅσῳ δέ τινες ἐπαποροῦντες, πῶς ἡμεῖς τὰς ἄλλας πράξεις ἁπάσας κατ' ἐνιαυτὸν γράφοντες τὰς παρ' ἀλλήλοις, περὶ μόνων τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐν καιρῷ* τῷ νῦν ἐκ πλείονος χρόνου πεποιήμεθα τὴν ἐξήγησιν· ἡμεῖς δὲ τοῦτο πεποιήκαμεν διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Πτολεμαῖος ὁ βασιλεύς, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, ὁ Φιλοπάτωρ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὸν περὶ Κοίλην Συρίαν πόλεμον, ἀποστὰς πάντων τῶν καλῶν, ἐτράπη πρὸς βίον ἄσωτον καὶ τοιοῦτον, οἷον ἀρτίως διεληλύθαμεν, ΖΗΤΕΙ. ΕΝΕΛΕΙΠΕ ΓΑΡ ΦΥΛΛΑ μη'. ΕΝ ΟΙΣ ΓΕΡΙ ΤΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΕΝΕΦΕΡΕΤΟ ΚΑΙ ΑΡΣΙΝΟΗΣ. ὀψὲ δέ ποτε βιασθεὶς ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐνέπεσεν εἰς τὸν νῦν δεδηλωμένον πόλεμον. ὃς χωρὶς τῆς εἰς ἀλλήλους ὠμότητος καὶ παρανομίας, οὔτε παράταξιν, οὔτε ναυμαχίαν, οὔτε πολιορκίαν, οὔθ' ἕτερον οὐδὲν εἶχε μνήμης ἄξιον. διόπερ ὑπέδραμεν οὕτω κἀμοὶ τῷ γράφοντι ῥᾳδίαν ἔσεσθαι καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν εὐμαθεστέραν τὴν διήγησιν, εἰ μὴ κατ' ἐνιαυτὸν ἐπιψαύων μικρῶν καὶ οὐκ ἀξίων ἐπιστάσεως πραγμάτων ἀποδιδοίην τὸν λόγον· ἀλλ' εἰσάπαξ οἱονεὶ σωματοειδῆ ποιήσας τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπαγγείλαιμι περὶ αὐτῆς.

leg. πόσιν.

Equisonem cum equo abduxêro nemine refragante: mox peregrinis etiam manus injecêre. At Bœoti initio quidem postulabant vt ad vrbis Magistratum ducerentur. Sed cùm nemo commoueretur, quidam ex illis ciuium fidem implorare contenta voce cœpit. Concursu repente incolarum facto, cùm ad Magistratum ducendos esse omnibus placeret, missi à Nabide satellites dimissis peregrinis abscedere sunt coacti. At Nabis qui criminandi causas, ac speciosum belli prætextum iampridem quærebat, hunc tum nactus, continuò Proagoræ aliorúmque armenta hostiliter abegit. quod principium belli fuit.

Ex libro XIV.

Ne quis autem fortè miretur, cur cùm singulis annis res omnes gestas coniunctim scribere soleamus, in solis Ægypti rebus commemorandis tanto à tempore repetitam narrationem instituimus; velim is sciat huiusmodi rationibus nos maximè eò adductos esse. Ptolemæus Rex, de quo hîc sermo est, cognomento Philopater, confecto in Cœlesyria bello, à studio rerum honestarum ad luxuriosum ac perditum viuendi genus se contulit, vt proximè à nobis ostensum est. [RELIQVA QVÆRENDA. deerant enim XLVIII. folia, in quibus de Ptolemæo & Arsinoe continebatur.] Sero tandem rerum necessitate compulsus in id bellum incidit, de quo nunc agimus. quo quidem in bello præter mutuam crudelitatem atque inhumanitatem, nullum pedestre, nullum nauale prælium, nulla obsidio, nihil denique quidquam memoria dignum extitit. Quamobrem cùm scribenti mihi, tum legentibus faciliorem & planiorem fore narrationem existimaui, si non per singulos annos minima quæque nec obseruatu digna carpens atque delibans verba facerem, sed simul ac semel quasi vno corpore complexus, huius Regis studia ac mores aperirem.

Ex Libro XV.

Molpagoras quidam fuit apud Cianos vir cùm ad dicendum, tum ad agendum promptus, sed ingenio ambitiosus. Is populi beneuolentiam captans, & locupletissimos homines damnandos populo obiiciens, nonnullis etiam neci datis, aut in exilium pulsis, bona eorum publicans, atque inter multitudinem diuidens, breui regiam potestatem sibi comparauit.

At Philippus vrbis Cianorum potitus, *&c. quæ extant in libro 15. pag. 709.*

Philippus per reditum alios subinde atque alios contra fœderis leges violans, circiter meridiem Thasum appulit, eámque, licet amicam ac sociam, in seruitutem redegit.

Hic Sosibius subditicius Ptolemæi tutor, callidus ac recoctus & maleficus in aula minister videtur fuisse. ac primo quidem omnium Lysimacho Ptolemæi filio, & Arsinoes Lysimachi filiæ necem comparasse. Deinde Magæ filio Ptolemæi ac Berenicæ Magæ filiæ. Postcáque Berenicæ Ptolemæi Philopatoris matri. Itémque Cleomeni Spartano, ac postremò Arsinoæ Berenices filiæ.

Agathocles falsus Ptolemæi tutor, postquam celeberrimum quemque è medio remouit, ac multitudinis furorem restitutione stipendiorum compressisse sibi visus est, è vestigio ad pristinos mores rediit, ac dignitates omnes Palatij tum vacuas, amicis suis concessit, producto ex vltimis ac seruilibus ministeriis vilissimo quoque atque impudentissimo. Ipse dies noctésque in vino atque iis quæ vinum consequi solent, libidinibus agebat; nec nuptis,

Om

Ὅτι Μολπαγόρας τις ἦν παρὰ τοῖς Κίοις ἀνὴρ καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἱκανός, κατὰ δὲ τὴν αἵρεσιν πλεονέκτης. ὃς πρὸς χάριν ὁμιλῶν τῷ πλήθει, καὶ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις ὑποβάλλων τοῖς ὄχλοις· καὶ τινὰς μὲν εἰς τέλος ἀναιρῶν, τινὰς δὲ φυγαδεύων, καὶ τὰς οὐσίας τὰς τούτων δημεύων, καὶ διαδιδοὺς τοῖς πολλοῖς, ταχέως τῷ τοιούτῳ τρόπῳ περιεποιήσατο μοναρχικὴν ἐξουσίαν.

Ὅτι ὁ Φίλιππος κύριος γενόμενος τῆς τῶν Κιανῶν πόλεως περιχαρὴς ἦν, ὡς καλήν τινα καὶ σεμνὴν πρᾶξιν* ἐπιτελεσάμενος, *&c. quae edita sunt in lib. xv. pag. 709.* mſ. ἐπιτελεσμένος in editionibus τελεσμ.

Ὅτι Φίλιππος κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ παρασπόνδημα μεταχειριζόμενος προσέσχε περὶ μέσον ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, καὶ ταύτην φιλίαν οὖσαν ἐξηνδραποδίσατο.

Ὅτι Σωσίβιος ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου ἐδόκει γεγονέναι σκεῦος ἀγχίνουν καὶ πολυχρόνιον. ἔτι δὲ κακοποιὸν ἐν βασιλείᾳ, καὶ πρώτῳ μὲν ἀρτῦσαι φόνον Λυσιμάχῳ, ὃς ἦν υἱὸς Ἀρσινόης τῆς Λυσιμάχου, καὶ Πτολεμαίου. δευτέρῳ δὲ Μάγα τῷ Πτολεμαίου καὶ Βερενίκης τῆς Μάγα. τρίτη δὲ Βερενίκῃ τῇ Πτολεμαίου μητρὶ τοῦ Φιλοπάτορος, τετάρτῳ Κλεομένει τῷ Σπαρτιάτῃ· πέμπτῃ θυγατρὶ Βερενίκης Ἀρσινόῃ. Vide Polybium p. 720. mſ. μάγα καὶ Πτολ. τῆς Βερενίκης.

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου ἐπεὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν ἐκποδὼν ἐποίησε, καὶ τὸ πολὺ τῆς τοῦ πλήθους ὀργῆς παρακατέσχε τῇ τῶν ὀψωνίων ἀποδόσει παρὰ πόδας, εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν ἐπανῆλθε. καὶ τὰς μὲν τῶν φίλων χώρας ἀνεπλήρωσε, παρεισαγαγὼν ἐκ τῆς διακονίας καὶ τῆς ἄλλης ὑπηρεσίας τοὺς εἰκαιοτάτους καὶ θρασυτάτους. αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐν μέθῃ διέτριβε, καὶ ταῖς τῇ μέθῃ παρεπομέναις ἀκρασίαις, οὐ φειδόμενος οὔτ' ἀκμαζούσης γυναικὸς, οὔτε

νύμφης, οὔτε παρθένου, καὶ πάντα ταῦτα ἔπραττε μετὰ τῆς ἐπαχθεστάτης φαντασίας· ὅθεν πολλῆς μὲν καὶ παντοδαπῆς γινομένης δυσαρεστήσεως, οὐδεμιᾶς δὲ θεραπείας οὐδὲ βοηθείας προσαγομένης· τὸ δὴ ἐναντίον ἀεὶ προσεπαγομένης ὕβρεως, ὑπερηφανίας, ῥαθυμίας, ἀνεθυμιᾶτο πάλιν ἐν τοῖς πολλοῖς τὸ προϋπάρχον μῖσος, καὶ πάντες ἀνενεοῦντο τὰ προγεγενημένα περὶ τὴν βασιλείαν ἀτυχήματα διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους. τῷ δὲ μηδὲν ἔχειν πρόσωπον ἀξιόχρεον τὸ προστησόμενον, καὶ δι' οὗ τὴν ὀργὴν εἰς τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἀποσείσονται, τὴν ἡσυχίαν ἦγον· ἔτι μίαν ἐλπίδα καραδοκοῦντες τὴν κατὰ τὸν Τληπόλεμον, καὶ ταύτῃ προσανέχοντες.

Suidas in Σωσίβιος.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐδόκει κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς γεγονέναι μεγαλεπίβολος καὶ τολμηρὸς, καὶ τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικός. προβαίνων δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφάνη πολὺ καταδεέστερος αὐτοῦ καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσδοκίας.

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς παραγενόμενος εἰς τὸ Πέργαμον, καὶ νομίζων οἷον αὐτόχειρ Ἀττάλου γενέσθαι, πᾶσαν αἰτίαν ἐναπεδείκνυτο. χαριζόμενος γὰρ οἱονεὶ λυσσῶντι τῷ θυμῷ, τὸ πλεῖον τῆς ὀργῆς οὐκ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς τοὺς θεοὺς διετίθετο· κατὰ μὲν γὰρ τοὺς ἀκροβολισμοὺς εὐχερῶς αὐτὸν ἀπέρυκον διὰ τὰς τῶν τόπων ὀχυρότητας, οἱ τὸ Πέργαμον παραφυλάττοντες· ἀπὸ δὲ τῆς χώρας οὐδὲν ὠφελεῖτο, τῷ προνενοῆσθαι τὸν Ἄτταλον ὑπὲρ τούτων ἐπιμελῶς. λοιπὸν, εἰς τὰ τῶν θεῶν ἕδη καὶ τεμένη διετίθετο τὴν ὀργὴν, ὑβρίζων οὐκ Ἄτταλον, ὥς γέ μοι δοκεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἑαυτόν. οὐ γὰρ μόνον ἐνεπίμπρα καὶ κατασκάπτων ἐρρίπτει τοὺς νεὼς καὶ τοὺς βωμοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λίθους ἔθραυε πρὸς τὸ μηδὲ πάλιν ἀνασταθῆναι μηδὲν τῶν κατεφθαρμένων. ἐπεὶ δὲ τὸ Νικηφόριον ἐλυμήνατο, τὸ μὲν ἄλσος ἐκτεμὼν, τὸν δὲ περίβολον διαρρίψας, τούς τε ναοὺς

nec ſponſis, nec virginum pudori parcens, atque hæc cuncta cum intolerabili ſuperbia factitabat. Quare cùm præſentem rerum ſtatum vniuerſi ægrè ferrent, nullum autem ſolatium ac remedium adhiberetur; contrà, potius inſolentia, ſuperbia, ac deſidia quotidie inualeſceret, rurſus priſtinum vulgi odium exarſit, cunctique clades & calamitates regni ab his hominibus profectas memoria repetebant. Sed cùm idoneus vir deeſſet, cuius ductu atque opera iram ſuam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quieſcebant, vnicam ſpem adhuc in Tlepolemo habentes, qua ſe tantiſper ſuſtentabant.

Rex Antiochus initio quidem maximarum rerum capax eſſe viſus eſt, & ad perficiendum id quod ſemel ſuſcepiſſet, ſingulari audacia præditus: ſed in ipſo progreſſu ætatis longè cum ſeipſo, tum externorum hominum expectatione inferior apparuit.

Ex Libro XVI.

Philippus cùm Pergamum vſque veniſſet, tantum non in manus ſuas Attalum veniſſe ratus, nullum crudelitatis ſpecimen omiſit. animo enim rabie quadam percito obſecutus, iram ſuam in Deos magis quàm in homines effudit. atque in velitationibus quidem, facilè à militibus qui Pergamum cuſtodiebant, ob locorum munitiones repellebatur. ex agris autem nullam prædam faciebat, quippe cùm Attalus diligenter huiuſmodi omnib. prouidiſſet. Quod erat reliquum: in Deorum ſimulacra ac templa ſæuiebat, non Attalo, vt mihi quidem videtur, ſed ſibi ipſi iniuriam faciens. Neque enim ſolùm inflammabat templa, aras diſturbabat, ſed etiam lapides ipſos confringebat, ne diſſipatæ ædes poſthac reſtitui poſſent. Ac poſtquam Nicephorium vaſtauit, luco penitùs exciſo, euerſóque ſepto,

multàque ibidem ac preciosissima fana solo æquauit; principio quidem versus Thyatira est profectus, mox inde reflexo itinere Campum petiit, qui Thebes appellatur, ratus se per eas regiones maxima præda potiturum esse. Qua spe iterum frustratus, delatúsque ad Hieran Comen, Legatos ad Zeuxim misit, postulans vt commeatum subministrare, ac reliqua sibi præstare ex præscripto fœderis vellet. At Zeuxis parere quidem fœderi velle se imprimis simulabat, sed reipsa nolebat Philippum opibus ac potentia augere.

Cæterùm, quod ab initio fuerit institutum Nabidis Lacedæmoniorum tyranni, ac quomodo expulsis ciuibus seruos ad libertatem vocauit, ac dominorum vxoribus & filiabus matrimonii iure coniunxit, satis superque superioribus libris ostendimus; ac præterea quomodo potentiam suam tanquam asylum quoddam cunctis ob impietatem ac malitiam patriâ profugis ostentans, perditorum hominum colluuiem Spartam congregauit. Nunc verò quemadmodum iis temporibus quæ superiùs notaui, socius cùm esset Ætolorum, Elidensium ac Messeniorum, iisque omnibus vbi opus esset, opem ferre teneretur cùm ex iuramento solenniter præstito, tum ex fœdere; nihilominus calcata omni fide Messeniorum vrbem violare est aggressus, deinceps referam.

Sed quoniam nonnulli ex iis qui particulares historias condiderunt, de his quoque temporibus scripsêre, quibus ea quæ proximè, Messeniis ac cæteris sociis contigerunt, fert animus pauca de iis disserere. Dicam autem, non de omnibus, sed de iis duntaxat qui memoratu maximè digni atque illustres extiterunt. Hi sunt Zeno atque Antisthenes Rhodij, quos multis ex causis nobilissimos esse existimaui.

ἐκ θεμελίων ἀνέσκαψε πολλοὺς καὶ πολυτελεῖς ὑπάρχοντας, ὥρμησε τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπὶ Θυατείρων, ἐκεῖθεν δὲ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγὴν εἰς τὸ Θήβης πεδίον εἰσέβαλε, νομίζων εὐπορήσειν λείας μάλιστα περὶ τούτους τοὺς τόπους. ἀποπεσὼν δὲ καὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος, καὶ παραγενόμενος * εἰς Ἱερὰν κώμην, διεπέμπετο πρὸς Ζεῦξιν, παρακαλῶν αὐτὸν σῖτον χορηγῆσαι, καὶ τὰ λοιπὰ συμπράττειν κατὰ τὰς συνθήκας. [ὁ δὲ Ζεῦξις ὑπεκρίνετο μὲν ποιεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, οὐκ ἠβούλετο δὲ ἀληθινῶς σωματοποιεῖν τὸν Φίλιππον.] *hæc postrema addidi ex Suida in* σωματοποιεῖν.

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον, τίνα μὲν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν ἐνεστήσατο Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος, καὶ πῶς ἐκβαλὼν τοὺς πολίτας ἠλευθέρωσε τοὺς δούλους, καὶ συνῴκισε ταῖς τῶν δεσποτῶν γυναιξὶ καὶ θυγατράσιν· ὁμοίως δὲ καὶ τίνα τρόπον ἀναδείξας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν οἷον ἄσυλον ἱερὸν τοῖς ἢ δι' ἀσέβειαν ἢ πονηρίαν φεύγουσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, ἤθροισε πλῆθος ἀνθρώπων ἀνοσίων εἰς τὴν Σπάρτην, ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώκαμεν. πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον κατὰ τοὺς προειρημένους καιροὺς, σύμμαχος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς, Ἠλείοις, Μεσσηνίοις, καὶ πᾶσι τούτοις ὀφείλων καὶ κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ κατὰ τὰς συνθήκας βοηθεῖν, εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, παρ' οὐδὲν ποιησάμενος τὰς προειρημένας πίστεις, ἐπεβάλετο παρασπονδῆσαι τὴν τῶν Μεσσηνίων πόλιν, νῦν ἐροῦμεν.

Ὅτι φησὶ Πολύβιος, ἐπεὶ δέ τινες τῶν τὰς κατὰ μέρος γραφόντων πράξεις γεγράφασι καὶ περὶ τούτων τῶν καιρῶν, ἐν οἷς τά τε κατὰ Μεσσηνίους, καὶ τὰ κατὰ τὰς προειρημένας συμμαχίας συνετελέσθη, βούλομαι βραχέα περὶ αὐτῶν διαλεχθῆναι. ποιήσομαι δὲ οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' ὅσους ὑπολαμβάνω μνήμης ἀξίους εἶναι καὶ διαστολῆς. Εἰσὶ δ' οὗτοι Ζήνων καὶ Ἀντισθένης οἱ Ῥόδιοι· τούτους δὲ ἀξίους εἶναι κρίνω διὰ πλείους αἰτίας.

f. περὶ ἐπ. καὶ γὰρ κατὰ τοὺς καιροὺς γεγόνασι, καὶ * περὶ περὶ πεπολίτευνται, καὶ καθόλου πεποίηνται τὴν πραγματείαν, οὐκ ὠφελείας χάριν, ἀλλὰ δόξης καὶ τοῦ καθήκοντος ἀνδράσι πολιτικοῖς. τῷ δὲ τὰς αὐτὰς γράφειν ἡμῖν πράξεις, ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ παρασιωπᾶν, ἵνα μὴ τῷ τῆς πατρίδος ὀνόματι καὶ τῷ δοκεῖν οἰκειοτάτας εἶναι Ῥοδίοις τὰς κατὰ θάλατταν πράξεις, ἡμῶν ἀντιδοξούντων πρὸς αὐτοὺς, ἔνιοι μᾶλλον ἐπακολουθήσωσιν ἐκείνοις ἤπερ ἡμῖν οἱ φιλομαθοῦντες. οὗτοι τοιγαροῦν ἀμφότεροι, πρῶτον μὲν τὴν περὶ Λάδην ναυμαχίαν οὐχ ἥττω τῆς περὶ Χίον, ἀλλ' ἐνεργεστέραν καὶ παραβολωτέραν ἀποφαίνουσι. καὶ τῇ κατὰ μέρος τοῦ κινδύνου χρείᾳ καὶ συντελείᾳ, καὶ καθόλου φασὶ τὸ νίκημα γεγονέναι κατὰ τοὺς Ῥοδίους. ἐγὼ δὲ διότι μὲν δεῖ ῥοπὰς διδόναι τὴν αὐτῶν πατρίσι τοὺς συγγραφέας συγχωρήσαιμ' ἂν, οὐ μὴν τὰς ἐναντίας τοῖς συμβεβηκόσιν ἀποφάσεις ποιεῖσθαι περὶ αὐτῶν. ἱκανὰ γὰρ τὰ κατ' ἄγνοιαν γινόμενα τοῖς γράφουσιν, ἃ διαφυγεῖν ἄνθρωπον δυσχερές. ἐὰν δὲ κατὰ προαίρεσιν ψευδογραφῶμεν, ἢ πατρίδος ἕνεκεν, ἢ φίλων, ἢ χάριτος, τί διοίσομεν τῶν ἀπὸ τούτου τὸν βίον ποριζομένων; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ λυσιτελεῖ μετροῦντες, ἀδοκίμους ποιοῦσι τὰς αὐτῶν συντάξεις· οὕτως οἱ πολιτικοὶ τῷ μισεῖν ἢ τῷ φιλεῖν ἑλκόμενοι, πολλάκις εἰς αὐτὸ τέλος ἐμπίπτουσι τοῖς προειρημένοις. δι' ὃ δεῖ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμελῶς τοὺς μὲν ἀναγινώσκοντας παρατηρεῖν, τοὺς δὲ γράφοντας αὐτοὺς παραφυλάττεσθαι. δῆλον δ' ἐστὶ τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ἐνεστώτων. ὁμολογοῦντες γὰρ οἱ προειρημένοι διὰ τῶν κατὰ μέρος, ἐν τῇ περὶ Λάδην ναυμαχίᾳ δύο μὲν αὐτάνδρους πεντήρεις τῶν Ῥοδίων ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς πολεμίοις· ἐκ δὲ τοῦ κινδύνου μιᾶς νηὸς ἐπαραμένης τὸν δόλωνα διὰ τὸ τετρωμένην αὐτὴν θαλαττοῦσθαι, πολλοὺς καὶ τῶν ἐγγὺς τὸ παραπλήσιον ποιοῦντας ἀποχωρεῖν πρὸς τὸ πέλαγος, τέλος δὲ μετ' ὀλίγων καταλειφθέντα τὸν ναύαρχον ἀναγκασθῆναι ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις πράττειν·

Nam & illis temporibus vixerunt, & Rempublicam administrarunt, atque postremò non vtilitatis propriæ causâ, sed gloriæ studio, provt viros decet in Repub. versatos, ad scribendum se contulerunt. Sed quoniam easdem res ac nos ipsi historiæ mandarunt, pauca admonere necesse habeo; ne historiæ studiosi, patriæ celebritate, éaque opinione inducti, quod rei naualis gloria Rhodiorum propria esse videtur, si quando ab illis scriptoribus dissentiamus, illorum sententiæ libentius quàm nostræ accedant. Igitur ambo illi primum quidem aiunt prælium illud nauale ad Laden non inferius fuisse alterâ ad Chium pugnâ, sed longè acrius ac formidolosius. Et cùm particulatim in singulis pugnæ momentis, atque in rei discrimine tum in summa victoriam penes Rhodios stetisse affirmant. Ego verò scriptores rerum gestarum paululum in patriæ suæ gratiam inclinare debere equidem non diffiteor: ita tamen vt ne aduersus rei veritatem ei faueant. Etenim supersunt alia peccata plurima, in quæ ex veri ignoratione scriptores incurrunt; quæ quidem cùm homines nati simus, vitare difficile est. Quod si de industria falsum scientes scribamus, aut in patriæ, aut in amicorum gratiam, quid interest inter nos atque eos qui eiusmodi facto victum sibi comparant? Nam quemadmodum veritatem illi vtilitate sua metiendo, scriptis suis authoritatem detrahunt; sic viri in Repub. exercitati, sæpenumero odio aut amore attracti, in idem atque illi vitium incidere solent. Proinde lectores ab hac parte diligenter sibi cauere oportet, ac scriptores quoq. ipsos. Atque hoc ex iis quæ in manibus nunc habemus, perspicuum est. Nam cùm auctores illi superiùs nominati sigillatim fateantur, in pugna nauali ad Laden, duas Rhodiorũ quinqueremes cũ ipsis hominib. ab hoste esse captas, & in ipso discrimine cùm nauis vna vulnerata, iamjámq. submergẽda dolonẽ sustulisset, multos ex proximis nauib. exẽplum secutos, in altũ refugisse, tandéq. Præfectũ classis cum paucis relictum idem inuitũ fecisse:

ac tum quidem in Myndiam tempestate ejectos, postridie ad insulam Co delatos aufugisse. Hostes verò & quinqueremes captas ad naues suas religasse, & subductis nauibus ad insulam Ladem in ipsis Rhodiorum castris stationem fecisse. Præterea Milesios rei euentu obstupefactos, non Philippo solùm, sed etiam Heraclidi vrbem ingressis coronas obtulisse. Hæc cùm illi fateantur quæ victos manifestò arguunt, nihilominus cùm in singulis partibus tum generali sententia Rhodios victores pronuntiant. idque cùm etiamnum in prytaneo extent litteræ, his de rebus tum maximè à Nauarcho scriptæ ad Senatum Magistratúsque Rhodiorum: eæque non Antisthenis ac Zenonis narrationi, sed nostræ potius consentientes. Postea iidem auctores subjungunt de iniuria contra fœderis leges Messeniis illata. Quo loco scribit Zeno Nabim Lacedæmone profectum, trajecto Eurota fluuio iuxta riuum qui Hoplites vocatur, via quam Sthenem, seu Angustam vocant, iter fecisse secundùm Poliasium, donec ad Sellasiæ agrum peruenit. Inde Thalamas delatum per oppidum Pharas ad Pamisum fluuium venisse. De quibus equidem quid dicam non habeo. Prorsus enim idem est ac si diceres Corintho profectum quempiam, trajecto Isthmo postquam Scironidas ad petras accessit, rectà Contoporiam venisse, ac secundùm Mycenas iter Argos fecisse. Hæc enim haudquaquam leui differentia, sed planè contrario situ sibi inuicem sunt opposita. quippe Isthmus & Scironides petræ ad ortum sunt Corintho. Contoporia autem ac Mycenæ proximè ad occasum Hibernum. Proinde fieri nullo modo potest, vt qui iter illud teneat ad loca superiùs memorata, vnquam accedat. Idem quoque contingit in illa Nabidis profectione. Namque Eurotas & ager Sellasiorum ad Orientem æstiuum Spartæ siti sunt,

καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Μυνδίαν * ἀπουρώσαντας καθορμισθῆναι· τῇ δ' ἐπαύριον ἀναχθέντας εἰς Κῶ, διᾶραι τοὺς πολεμίους· τὰς δὲ πεντήρεις ἀνάψασθαι, καὶ καθορμισθέντας ἐπὶ τὴν Λάδην, ἐπὶ τῇ κείνων στρατοπεδείᾳ ποιήσασθαι τὴν ἔπαυλιν. ἔτι δὲ τοὺς Μιλησίους καταπλαγέντας τὸ γεγονός, οὐ μόνον τὸν Φίλιππον ἀλλὰ καὶ τὸν Ἡρακλείδην στεφανῶσαι διὰ τὴν ἔφοδον. ταῦτα δ' εἰρηκότες ἃ προφανῶς ἐστιν ἴδια τῶν ἡττημένων, ὅμως καὶ διὰ τῶν κατὰ μέρος καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἀποφάσεως νικῶντας ἀποφαίνουσι τοὺς Ῥοδίους. καὶ ταῦτα τῆς ἐπιστολῆς ἔτι μενούσης ἐν τῷ πρυτανείῳ, τῆς ὑπ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ὑπὸ τοῦ ναυάρχου πεμφθείσης περὶ τούτων τῇ τε βουλῇ καὶ τοῖς πρυτάνεσιν, οὐ ταῖς Ἀντισθένους καὶ Ζήνωνος ἀποφάσεσιν, ἀλλὰ ταῖς ἡμετέραις. ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις γράφουσι περὶ τοῦ κατὰ Μεσσηνίους παρασπονδήματος· ἐν ᾧ φησὶν ὁ Ζήνων ὁρμήσαντα τὸν Νάβιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, καὶ διαβάντα τὸν Εὐρώταν ποταμὸν παρὰ τὸν ὁπλίτην προσαγορευόμενον πορεύεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς στενῆς παρὰ τὸ Πολιάσιον, ἕως ἐπὶ τοὺς κατ' ἔλλας ἀφίκετο τόποις. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Θαλάμας ἐπιβαλόντα κατὰ Φαρὰς παραγενέσθαι πρὸς τὸν Πάμισον ποταμόν. ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα πῶς χρὴ λέγειν. τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὰ προειρημένα πάντα συλλήβδην, ὥστε μηδὲν διαφέρειν τοῦ λέγειν, ὅτι ποιησάμενός τις ἐκ Κορίνθου τὴν ὁρμὴν καὶ διαπορευθεὶς τὸν Ἰσθμόν, καὶ συνάψας ταῖς Κυρυνίσιν, εὐθέως ἐπὶ τὴν Κοντοπορείαν ἐπεβάλετο καὶ περὶ τὰς Μυκήνας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἄργος. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον παρὰ μικρόν ἐστιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Ἰσθμόν ἐστι καὶ τὰς Σκιρωνίδας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κορίνθου. τὰ δὲ κατὰ τὴν Κοντοπορείαν καὶ Μυκήνας, ἔγγιστα πρὸς δυσμὰς χειμερινάς. ὥστ' εἶναι τελέως ἀδύνατον ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπιβαλεῖν τοῖς προειρημένοις τόποις. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τοὺς κατὰ τὴν Λακεδαίμονα συμβέβηκεν. ὁ μὲν γὰρ Εὐρώτας καὶ τὰ περὶ τὴν Σελλασίαν κεῖται τῆς Σπάρτης ὡς πρὸς τὰς

Suidas in ἀπουρωσ.

mſ. ἑλλ. hic & infra.

θερινὰς ἀνατολάς. τὰ δὲ κατὰ Θαλαμίας, καὶ Φαρὰς, καὶ Πάμισον ὡς πρὸς τὰς χειμερινὰς δύσεις. ὅθεν οὐχ οἷον ἐπὶ τὴν Σελλασίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Εὐρώταν δέον ἐστὶ διαβαίνειν τὸν προτιθέμενον παρὰ Θαλαμίας ποιεῖσθαι τὴν πορείαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Μεσσήνης πεποιῆσθαι τὸν Νάβιν κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν ἐπὶ Τέγεαν. τοῦτο δ' ἔστιν ἄλογον. πρόκειται γὰρ τῆς Τεγέας ἡ μεγάλη πόλις ὡς πρὸς τὴν Μεσσήνην, ὥστ' ἀδύνατον εἶναι καλεῖσθαί τινα πύλην παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ἐπὶ Τέγεαν. ἀλλ' ἔστι παρ' αὐτοῖς πύλη Τεγεᾶτις προσαγορευομένη, καθ' ἣν ἐποίησε τὴν ἐπάνοδον Νάβις· ᾧ πλανηθεὶς, ἔγγιον ὑπέλαβε τὴν Τέγεαν εἶναι μόνον. ὃ δ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Μεγαλοπολῖτις χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς Μεσσηνίας καὶ Τεγεάτιδος. ὃ δὲ τελευταῖον, φησὶ γὰρ τὸν Ἀλφειὸν ἐκ τῆς πηγῆς εὐθέως κρυφθέντα καὶ πολὺν ἐνεχθέντα τόπον ὑπὸ γῆς, ἐκβάλλειν περὶ Λυκόαν τῆς Ἀρκαδίας. ὁ δὲ ποταμὸς οὐ πολὺν τόπον ἀποσχὼν τῆς πηγῆς καὶ κρυφθεὶς ἐπὶ δέκα στάδια, πάλιν ἐκπίπτει, καὶ τὸ λοιπὸν φερόμενος διὰ τῆς Μεγαλοπολίτιδος, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐλαφρὸς, εἶτα λαμβάνων αὔξησιν, καὶ διανύσας ἐπιφανῶς πᾶσαν τὴν προειρημένην χώραν ἐπὶ σ' σταδίους, γίνεται πρὸς Λυκόαν ἤδη προσειληφὼς καὶ τὸ τοῦ Λουσίου ῥεῦμα, καὶ παντελῶς ἄβατος καὶ βαρύς. ΖΗΤΕΙ, ΟΛΙΓΑ ΔΙΕΛΕΙΠΕ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα μοι δοκεῖ τὰ προειρημένα διαπτώματα μὲν εἶναι, πρόφασιν δὲ ἐπιδέχεσθαι καὶ παραίτησιν. τὰ μὲν γὰρ δι' ἄγνοιαν γέγονε· τὸ δὲ περὶ τὴν ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα φιλοστοργίαν. εἰ τις οὖν εἰκότως ἂν Ζήνωνι μέμψαιτο, διότι τὸ πλεῖον οὐ περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ζήτησιν, οὐδὲ περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ περὶ τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν ἐσπούδακε, καὶ δῆλός ἐστι πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σεμνυνόμενος, καθάπερ καὶ πλείους ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν συγγραφέων.

Thalamæ verò & Pharæ ac Pamiſus amnis proximè ad occaſum hibernum. Quo fit non modò vt Sellaſiam peruenire, ſed ne Eurotam quidem traijcere poſſit is qui per Thalamas in Meſſeniam iter inſtituerit. Inſuper ſcribit Nabidem Meſſenâ reuerſum eſſe portâ qua iter eſt Tegeam. quod eſt abſurdum. Namque ex aduerſo Tegeæ, versùs ipſam Meſſenam, ſita eſt Megalopolis, vt nulla penitùs porta apud Meſſenios ita vocari poſſit ad Tegeam. Eſt quidem apud eos porta, quæ Tegeatis appellatur, quâ Nabis domum reuerſus eſt. qua re inductus Zeno, proximam Meſſenæ Tegeam eſſe exiſtimauit, cùm tamen aliter res habeat. Nam Laconicus ac Megalopolitanus ager Meſſeniam inter ac Tegeatidem interiacet. Poſtremò affirmat idem Zeno, Alpheum ab ipſo ſtatim fonte occultatum, poſtquam per longinqua terræ ſpatia ſubterraneus fluxit circa Lycoam Arcadiæ oppidum ſeſe egerere. At hic fluuius non procul à ſuis fontibus infra terram ſubiens, ac per decem ſtadia occultus, rurſus erumpit, ac deinceps per Megalopolitanum agrum fluens, initio quidem modicus, poſtea incremento accepto, celebris vniuerſam illam regionem permeat per ducenta ſtadia, & ſic demùm Lycoam attingit, adſcito iam flumine Luſio confragoſus, nec vado permeabilis. DESVNT NONNVLLA. Enimvero cuncta huiuſmodi mihi quidem peccata eſſe videntur, ſed quæ excuſationem ac veniam admittant. Hæc enim ex ignoratione veri profecta ſunt. Illud verò in deſcriptione pugnæ naualis ex innato erga patriam amore fluxit. Quamquam non immeritò aliquis Zenonem accuſet, quod non in ipſa rerũ inquiſitione neq. in argumenti ſui tractatione, ſed in dictionis elegãtia plurimum ſtudium impendit. atque in eo ſæpiuſculè ſe iactat, quod & plerique alij ſcriptores celeberrimi nominis fecère.

Ego verò, curam quidem ac ſtudium in eo collocandum eſſe cenſeo, vt res geſtæ eleganter atque ornatè proferantur; neque enim exigua, ſed maxima inde vtilitas hiſtoriæ accedit; ita tamen, vt ne prima ac potiſſima ea pars à viris moderatis habeatur. tantum abeſt: Aliæ enim ſunt præſtantiores hiſtoriæ partes, in quibus vir rerum ciuilium gnarus, iuſtiùs ſeſe oſtentet. Exempli gratia, Hic idem ſcriptor vbi Gazæ obſidionem atque illud prælium narrat, quo Antiochus in Syria Cœle ad oppidum Panium cum Scopa conflixit, in ſermonis ornatu tantum ſtudium poſuiſſe deprehenditur, vt illos etiam qui ex profeſſo ad oſtentationem ac plauſum ſcripta ſua componunt, longo interuallo ſuperarit. In rebus autem ipſis adeò negligens fuit, vt hac leuitate illius atque imperitiâ nulla maior eſſe poſſit. Ordinem enim inſtructæ à Scopa aciei priore loco dicere exorſus, in dextro quidem cornu phalangem cum modica parte equitatus ad pedem montis conſtitiſſe ſcribit; cornu verò eiuſdem ſiniſtrum, atque omnes in eo cornu ordinatos equites planiciem tenuiſſe. Cæterùm Antiochum prima luce partem copiarum Præfecto maiore è filiis Antiocho præmiſiſſe, vt editiora montium loca quæ hoſtibus imminebant, occuparet. Sole demùm illuceſcente, traiecto cum reliquis copiis fluuio, inter vtraque caſtra in planicie aciem inſtruxiſſe, ac phalangem quidem rectâ mediæ hoſtium aciei oppoſuiſſe. Equitatus verò partem ad ſiniſtrum phalangis cornu conſtituiſſe, partem ad læuum, in quo & cataphracti erant equites, quibus Antiochus iunior erat præfectus. Deinde ſubdit, Elephantos ante ipſam phalangem in prima acie certis interuallis ordinatos fuiſſe cũ equitib. Tarentinis, quibus præerat Antipater. Interualla autem belluarum ſa-

ἐγὼ δέ, φημὶ μὲν δεῖν πρόνοιαν ποιεῖσθαι καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τοῦ δεόντως ἐξαγγέλλειν τὰς πράξεις. δῆλον γὰρ ὡς οὐ μικρά, μεγάλα δὲ συμβάλλεται τοῦτο πρὸς τὴν ἱστορίαν· οὐ μὴν ἡγεμονικώτατόν γε καὶ πρῶτον αὐτὸ παρὰ τοῖς μετρίοις ἀνδράσι τίθεσθαι. πολλοῦ γε δεῖν· ἄλλα γὰρ ἂν εἴη κάλλιω μέρη τῆς ἱστορίας, ἐφ' οἷς ἂν μᾶλλον σεμνυνθείη πολιτικὸς ἀνήρ. ὃ δὲ λέγειν βούλομαι, γένοιτ' ἂν οὕτω μάλιστα καταφανές. ἐξηγούμενος γὰρ ὁ προειρημένος συγγραφεὺς τήν τε Γάζης πολιορκίαν καὶ τὴν γενομένην παράταξιν Ἀντιόχου πρὸς Σκόπαν ἐν κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον, περὶ μὲν τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν δῆλός ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδακώς, ὡς ὑπερβολὴν τερατείας μὴ καταλιπεῖν, τοῖς τὰς ἐπιδεικτικὰς καὶ πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν συντάξεις ποιουμένοις· τῶν γε μὴν πραγμάτων ἐπὶ τοσοῦτον ὠλιγώρηκεν, ὥστε πάλιν ἀνυπέρβλητον εἶναι τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ συγγραφέως. προθέμενος γὰρ πρῶτον διασαφεῖν τὴν τῶν περὶ τὸν Σκόπαν ἔκταξιν, τῷ μὲν δεξιῷ κέρατί φησι τῆς ὑπωρείας ἔχεσθαι τὴν φάλαγγα μετ' ὀλίγων ἱππέων, τὸ δ' εὐώνυμον αὐτῆς καὶ τοὺς ἱππεῖς πάντας τοὺς ἐπὶ τούτου τεταγμένους ἐν τοῖς ἐπιπέδοις κεῖσθαι· τὸν δ' Ἀντίοχον ἐπὶ μὲν τῆς ἑωθινῆς ἐκπέμψαι φησὶ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἀντίοχον, ἔχοντα μέρος τι τῆς δυνάμεως, ἵνα προκαταλάβηται τῆς ὀρεινῆς τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πολεμίων τόπους. τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ διαβιβάσαντα τὸν ποταμόν, μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐκτάττειν, τιθέντα τοὺς μὲν φαλαγγίτας ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν κατὰ μέσην τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν κέρας τῆς φάλαγγος, τοὺς δ' ἐπὶ τὸ δεξιόν, ἐν οἷς εἶναι καὶ τὴν κατάφρακτον ἵππον, ἧς ἡγεῖτο πάσης ὁ νεώτερος Ἀντίοχος τῶν υἱῶν. μετὰ δὲ ταῦτα φησὶ τὰ θηρία προτάξαι τῆς φάλαγγος ἐν διαστήματι, καὶ τοὺς μετ' Ἀντιπάτρου Ταραντίνους· τὰ δὲ μεταξὺ τῶν θη-

εἴων πληρῶσαι τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονήταις. αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς ἐπιλεκτῆς ἵππου καὶ τῶν ὑπασπιστῶν κατόπιν ἐπιστῆναι τοῖς θηρίοις. ταῦτα δ' ὑποθέμενος τὸν μὲν νεώτερον Ἀντίοχον φησὶν, ὃν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἔθηκε κατὰ τὸ λαιὸν τῶν πολεμίων, ἔχοντα τὴν κατάφρακτον ἵππον, τοῦτον ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐπενεχθέντα τρέψασθαι τοὺς ἱππέας τοὺς περὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἀερόπου καὶ καταδιώκειν, ὃς ἐτύγχανε τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπιτεταγμένος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐπὶ τῶν εὐωνύμων. τὰς δὲ φάλαγγας ἐπεὶ συνέβαλον ἀλλήλαις, μάχην ποιεῖν ἰσχυράν. ὅτι δὲ συμβαλεῖν ἀδύνατον ἦν, τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ τῶν εὐζώνων προτεταγμένων, τοῦτο οὐκέτι συνορᾷ. μετὰ δὲ ταῦτα φησὶ κατὰ προτερουμένην τὴν φάλαγγα ταῖς εὐχρείαις, καὶ πιεζομένην ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀναχωρεῖν ἐπὶ πόδα· τὰ θηρία τοὺς ἐγκλίνοντας ἐκδεχόμενα, καὶ συμπίπτοντα τοῖς πολεμίοις μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν. πῶς δὲ ταῦτα γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος, οὐ ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ἢ πῶς γινόμενα παρεῖχεν χρείαν μεγάλην. ὅτε γὰρ ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυνατὸν ἦν κρῖναι τὰ θηρία, τίς ὑποπιπτόντων φίλιος ἢ πολέμιός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοὺς Αἰτωλῶν ἱππέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον διὰ τὴν ἀσυνήθειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ταχθέντες ἐξ ἀρχῆς ἀκέραιοι διέμενον, ὡς αὐτός φησι. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἱππέων τὸ μερισθὲν ἐπὶ τὸ λαιόν, ὑποφθὰν πᾶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἡττημένον. ποῖον οὖν μέρος τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην τὴν φάλαγγα τὸ τοὺς ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δὲ ὁ βασιλεὺς γέγονε; καὶ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν τῇ μάχῃ τὸ κάλλιστον σύστημα περὶ αὑτὸν ἔχων ἐκ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ τούτων. ποῦ δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀντίοχος, ὁ μετὰ μέρους τινὸς τῆς δυνάμεως προκαταλαβόμενος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους; οὗτος μὲν γὰρ οὐδ' εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν αὐτῷ μετὰ τὴν μάχην, εἰκότως·

gittariis ac funditoribus Antiochum complcuisse. Ipsum cum ala amicorum, quam Hetæricen vocant, & corporis custodibus post belluas stetisse. Atque his ita præmissis, mox iuniorem Antiochum, quem in planicie è regione sinistri hostium cornu Cataphractis equitibus præfectum posuerat, eundem ait subitò ex collibus coortum, equites quibus Ptolemæus Æropi filius præerat, in fugam vertisse, ac diu persecutum esse: qui quidem Ptolemæus Ætolos in planicie ad læuam positos ducebat; ipsas autem phalanges vbi congressæ inuicem sunt, acre prælium fecisse. Atqui non animaduertit prorsus fieri non potuisse vt in prima acie consistentibus Elephantis & equitibus, leuique armatura phalanges inter se congrederentur. Postea subjicit, Macedonum phalangem loci iniquitate pressam, vrgentibus cummaximè Ætolis, pede presso recessisse: Elephantos verò cùm cedentes reciperent, atque in hostem ferrentur, magno adjumento fuisse. Porrò qua ratione elephanti à tergo phalangis fuerint, aut ita mutati, quod magnum commodum attulerint, intelligere difficile est. Simul enim ac legiones inter se conflixére, dijudicare belluæ non possunt vter cedentium amicus, vter hostis sit. Præterea equitatum ait Ætolorum inusitata belluarum specie inter pugnandum territum esse. Atqui in dextro locati cornu, incolumes atque integri perstitére, vt idem refert. Cæteri equites in sinistro cornu distributi, ab iuniore Antiocho superati, terga verterunt. quinam igitur sunt equites illi in media phalange positi, qui belluarum adspectu cohorruerunt? Vbinam Rex ipse adfuit? quem sui vsum in pugna præbuit? cùm lectissimum & peditum & equitum agmen circa se haberet? Neque enim de his quidquam omnino dicit, vbinam gentium est maior Antiochus, qui cum parte exercitus præmissus superiora loca occupauerat? hic enim ne confecto quidem prælio in castra reuersus dicitur. atq. id meritò.

duos enim Antiochi filios posuit, cùm tamen vnicus tum ad bellum cum patre sit profectus. Quomodo item Scopas primus simul ac postremus ex pugna discessit? Etenim Scopam scribit, cùm iuniorem Antiochum à persequendo reuersum à tergo legionariis instare cerneret, tum penitùs de victoria desperantem se recepisse. postea verò maximum in discrimen adductam rem esse inclusa inde ab elephantis, inde ab equitibus phalange, Scopámque postremum cessisse ex discrimine. Hæc verò atque eiusmodi cætera errata magno pudori scriptoribus esse existimo. Proinde maximè quidem enitendum est, vt omnes historiæ partes ac numeros impleamus; id enim inprimis laudabile est: Sin verò id assequi non possumus, maximè in præcipuis ac summè necessariis eius partibus elaborandum est. Atque hæc vt dicerem eò sum adductus, quod perinde vt in cæteris artibus ac studiis, sic etiam in historia veram germanámque speciem & vtilitatem plerumque negligi videam: illum verò ornatum ad ostentationem & pompam compositum laudari ac probari, tanquam magnum aliquid atque mirabile. cùm tamen id genus vt ferè in pictura & factu ipso, & approbatione facilius sit. Cæterùm de illa situs Laconicæ ignoratione, eò quod grauis esse is error videretur, ad ipsum Zenonem literas scribere non dubitaui, hominis ingenui esse arbitratus, non ex alienis erratis gloriam captare, quod nonnulli solent, sed cùm nostris, tum etiam alienis commentariis vtilitatis publicæ gratia, quantum in nobis est, curam atque emendationem adhibere. Porrò ipse acceptâ epistolâ, cùm exemplaria emendari non posse cerneret, quia iam in vulgus edita essent, ægrè quidem admodũ, vt conjicere est, id tulit. cæterùm consilium nostrum beniuolè probauit. Idem quoque ab his qui nos sequentur ipsemet postulo, sicubi fortè in hoc opere de industria mentitus, aut veritatem sciens, dissimulasse compertus fuero,

δύω γὰρ Ἀντίοχος ὑπέθετο τοῦ βασιλέως υἱοὺς ὄντας, ἑνὸς τοῦ τότε συνεστρατευμένου. πῶς δὲ ὁ Σκόπας ἅμα μὲν* αὐτοῦ πρῶτος, ἅμα δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύνου; φησὶ γὰρ αὐτὸν ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώτερον Ἀντίοχον ἐκ τοῦ διώγματος ἐπιφαινομένους κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἀπογνόντα ποιήσασθαι τὴν ἀποχώρησιν· μετὰ δὲ ταῦτα συστῆναι τὸν μέγιστον κίνδυνον κυκλωθείσης τῆς φάλαγγος ὑπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ τελευταῖον ἀποχωρῆσαι τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου. ταῦτα δέ μοι δοκεῖ καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλογημάτων πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς συγγραφεῦσι· διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάντων κρατεῖν τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ. εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνατόν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν θεωρῶν νῦν καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ ἐπιτηδευμάτων, τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν αἶκον ἐν ἑκάστοις ἐπισυρόμενον. τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν καὶ φαντασίαν ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον, ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον· ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει ῥᾳδιεστέραν, καὶ τὴν εὐδόκησιν ὀλιγοδεεστέραν. καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν· περὶ δὲ τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικήν, διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν, οὐκ ὤκνησα γράψαι καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα, κρίνων καλὸν εἶναι τὸ μὴ τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν, καθάπερ ἔνιοι ποιεῖν εἰώθασιν· ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν ἰδίων ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων καθόσον οἷοί τε ἐσμέν, ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρθωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας. ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον οὖσαν τὴν μετάθεσιν, διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντάξεις, ἐλυπήθη μὲν ὡς ἔνι μάλιστα φαίνεται. ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε· τὴν γε μὴν ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως. ὃ δὴ κἂν ἐγὼ παρακελευσαίμι* περὶ αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐπιγινομένους, ἐὰν μὲν κατὰ πρό-

leg. αὐτὸς.

f. περὶ τῶν.

θεσιν εὑρισκώμεθά που κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι, καὶ παρορῶντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτιμᾶν. ἐὰν δὲ κατ' ἄγνοιαν, συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα πάντων ἡμῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συντάξεως, καὶ διὰ τὴν καθόλου περιβολὴν τῶν πραγμάτων.

Ὅτι ὁ Τληπόλεμος ὁ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Αἰγυπτίων πράγματα μεταχειριζόμενος ἦν μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν νέος, καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν στρατιωτικῷ βίῳ διεγεγόνει μετὰ φαντασίας. ἦν δὲ καὶ τῇ φύσει μετέωρος καὶ φιλόδοξος, καὶ καθόλου πολλὰ μὲν εἰς πραγμάτων λόγον ἀγαθὰ προσεφέρετο, πολλὰ δὲ καὶ κακά. στρατηγεῖν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑπαίθροις, καὶ χειρίζειν πολεμικὰς πράξεις δυνατὸς ἦν, καὶ ἀνδρώδης ὑπῆρχε τῇ φύσει, καὶ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς ὁμιλίας εὐφυῶς διέκειτο. πρὸς δὲ ποικίλων πραγμάτων χειρισμὸν δεόμενον ἐπιστάσεως καὶ νήψεως, καὶ πρὸς φυλακὴν χρημάτων, καὶ καθόλου τὴν περὶ τὸ λυσιτελὲς οἰκονομίαν ἀφυέστατος ὑπῆρχε πάντων· ᾗ καὶ ταχέως οὐ μόνον ἔσφηλεν, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἠλάττωσε. παραλαβὼν γὰρ τὴν τῶν χρημάτων ἐξουσίαν, τὸ μὲν πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας κατέτριβε σφαιρομαχῶν καὶ πρὸς τὰ μειράκια διαμιλλώμενος ἐν τοῖς ὅπλοις. ἀπὸ δὲ τούτων γινόμενος εὐθέως πότους συνῆγε καὶ τὸ πλεῖον μέρος τοῦ βίου περὶ ταῦτα, καὶ σὺν τούτοις εἶχε τὴν διατριβήν. ὃν δέ ποτε χρόνον τῆς ἡμέρας ἀπεμέριζε πρὸς ἐντεύξεις, ἐν τούτῳ διεδίδου, μᾶλλον δὲ εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, διερρίπτει τὰ βασιλικὰ χρήματα τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονόσι πρεσβευταῖς, καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἡγεμόσι καὶ στρατιώταις· καθόλου γὰρ ἀνανεύειν οὐκ ᾔδει. τῷ δὲ πρὸς χάριν ὁμιλήσαντι πᾶν ἐξ ἑτοίμου τὸ φανὲν ἐδίδου. τὸ λοιπὸν ηὔξανε τὸ κακὸν ἐξ αὐτοῦ λαμβάνον τὴν ἐπίδοσιν. πᾶς γὰρ ὁ παθὼν εὖ παρὰ τὴν προσδοκίαν, καὶ τοῦ γεγονότος χάριν καὶ τοῦ μέλλοντος ὑπερέβαλλε ταῖς τῶν λόγων εὐχαριστίαις. ὁ δὲ πυνθανόμενος τὸν γινόμενον ἐκ πάντων ἔπαινον ὑπὲρ αὐτοῦ,

vt acerbè citra veniæ ſpem increpare ne dubitent: ſin verò ignoratione lapſus, veniam indulgeant; ac maximè omnium nobis, propter operis magnitudinem rerúmque copiam quas hîc complexi ſumus.

Tiepolemus, qui Ægyptiaci regni negotia adminiſtrabat, ætate quidem iuuenis erat, atque in militari vita aſſiduè cum ſplendore verſatus; ingenio autem tumido, gloriæque auido. Denique & multas ad rerum adminiſtrationem animi & corporis virtutes, & multa vitia attulerat. Namque exercitum ducere, res bellicas tractare idoneus erat inprimis; naturâ quoque robuſtus, & ad militares congreſſus ac ſermones aptiſſimus. Ad ciuilium autem rerum tractationem, quæ attentionem ac vigilantiam animi deſiderant, & ad pecuniæ cuſtodiam, atque in vniuerſum ad vtilitatis rationem ineundam, ineptiſſimus erat omnium mortalium. Itaque breui non ſolùm ipſe concidit, ſed regnum etiam labefactauit. Pecuniæ enim regiæ adminiſtrationem nactus, maximam diei partem pilæ luſu, & armorum exercitatione cum adoleſcentibus conterebat. Ab his deinde ad conuiuia & compotationes tranſibat, ac maximam vitæ partem his in rebus atque in huiuſmodi contubernio exigebat. quod ſi interdum aliquod diei tempus audiendis negotiis vacabat, tum verò diſtribuebat, aut vt veriùs dicam, diſſipabat regiam pecuniam, eámque Legatis è Græcia aducctis, & ſcenicis artificibus, ac maximè degentibus in aula Ducibus ac militibus erogabat. Prorſus enim recuſare & abnuere non poterat; ſed vnicuique qui ad eius gratiam aliquid dixiſſet, quidquid ad manum erat, temerè donabat. quod malum ipſomet fouente atque augente poſtea increbuit: quicunq. enim præter ſpem beneficium ab eo acceperant, tum ob præteritum, tum futuri ſpe in agẽda gratia omnib. eum laudib. cumulabãt. Cumque ipſe laudes ſuas ab omnib. pręd icari acciperet,

& in conuiuiis Tlepolemum ad singula pocula appel-lari, audiret quoque inscriptiones & ludicra carmina per vrbem ab acroamatis de ipso cani solita, tandem efferri cœpit, magisque ac magis in dies intumescere, atque ad peregrinas ac militares largitiones eò facilius ferri. Quamobrem indignati aulici, omnia eius facta dictáque improbabant, atque eius fastum ægrè ferebant. Contrà verò Sosibium comparantes admirabantur. Namque hic Regis curam maiori prudentia gerere videbatur quàm eius ætas ferret, atque in congressibus cum extraneis eam speciem atque auctoritatem seruare, quam locus eius ac dignitas postulabat: Regij enim & annuli & corporis custodia ipsi mandata erat. Circa hæc tempora Ptolemæus Sosibij filius à Philippo ex Macedonia est reuersus. qui quidem priusquam Alexandriâ soluisset, cùm suopte ingenio, tum ob paternas opes fastu turgebat. Postquam verò in Macedoniam appulsus, cum illius aulæ iuuentute familiariter versatus est, Macedonum virtutem in ipsa calceamenti ac vestis proprietate positam esse ratus, cuncta huiusmodi studiosè æmulatus tum aderat; atque ex hac sua profectione quod cum Macedonibus congressus fuisset, vnum modò se virum esse sibi persuaserat, cæteros verò Alexandrinos mancipia ac fatuos esse. Quamobrem statim Tlepolemo obtrectare cœpit. Porrò vniuersis aulicis ei fauentibus, eò quod Tlepolemus negotia ac pecuniam regiam, non vt curator, sed quasi hæres administrabat, breui dissensio in maius aucta est. At Tlepolemus cùm infensi de ipso sermones ab aulicorum obseruatione ac malitia profecti ad eum deferrentur, initio quidem hæc spernebat, sed postea quam consilio publicè habito cùm Tlepolemus abesset, de praua eius administratione palàm conqueri sunt ausi, commotus tum demùm consilium coëgit, atque in medium progressus, ipsos quidem clàm & singulos seipsum calumniari dixit:

καὶ τὰς ἐν τοῖς πότοις *ἐπιλύσεις, ἔτι δὲ τὰς ἐπιγραφὰς, καὶ τὰ διὰ τῶν ἀκροαμάτων εἰς αὐτὸν ᾀδόμενα παίγνια κατὰ τὴν πόλιν, εἰς τέλος ἐχαυνοῦτο καὶ μᾶλλον ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐξετυφοῦτο, καὶ προχειρότερος ἐγίνετο πρὸς τὰς ξενικὰς καὶ στρατιωτικὰς χάριτας. ἐφ' οἷς οἱ περὶ τὴν αὐλὴν ἀγάλλοντες πάντα παρεσημαίνοντο, καὶ βραχέως αὐτοῦ τὴν αὐθάδειαν ὑπέφερον, τὸν δὲ Σωσίβιον ἐκ παραθέσεως ἐθαύμαζον. ἐδόκει γὰρ οὗτος τοῦ τε βασιλέως προεστάναι φρονιμώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν. τήν τε πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπάντησιν *ἀξίαν ποιεῖσθαι τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ πίστεως· αὕτη δ' ἦν ἡ σφραγὶς, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀνακομιζόμενος ἧκει παρὰ τοῦ Φιλίππου Πτολεμαῖος ὁ Σωσιβίου· καὶ πρὶν μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκπλεῦσαι, πλήρης ἦν τύφου διά τε τὴν ἰδίαν φύσιν, καὶ διὰ τὴν προγεγενημένην ἐκ τοῦ πατρὸς εὐκαιρίαν. ὡς δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν Μακεδονίαν, συνέμιξε τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν νεανίσκοις, ὑπολαβὼν εἶναι τὴν Μακεδόνων ἀνδρείαν ἐν τῇ τῆς ὑποδέσεως καὶ τῇ τῆς ἐσθῆτος διαφορᾷ, παρῆν ταῦτα πάντα ἐζηλωκώς. καὶ πεπιστευμένος αὐτὸν μὲν ἄνδρα γεγονέναι διὰ τὴν ἐκδημίαν, καὶ διὰ τὸ Μακεδόσιν ὡμιληκέναι. τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀνδράποδα καὶ βλᾶκας διαμένειν. διόπερ εὐθέως ἐζηλοτύπει καὶ παρετρίβετο πρὸς τὸν Τληπόλεμον. πάντων δ' αὐτῷ συγκατατιθεμένων τῶν περὶ τὴν αὐλὴν, διά τε τὸν Τληπόλεμον καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὰ χρήματα μὴ ὡς ἐπίτροπον, ἀλλ' ὡς κληρονόμον χειρίζειν, ταχέως ηὐξήθη τὰ τῆς διαφορᾶς· καθ' ὃν καιρὸν ὁ Τληπόλεμος προσαπαγγελλόντων αὐτῷ λόγων δυσμενικῶν ἐκ τῆς τῶν αὐλικῶν παρατηρήσεως καὶ κακοπραγμοσύνης, τὰς μὲν ἀρχὰς παρήκουε καὶ κατεφρόνει τῶν λεγομένων. ὡς δέ ποτε καὶ κοινῇ συνεδρεύσαντες ἐτόλμησαν ἐν τῷ μέσῳ καταμέμφεσθαι τὸν Τληπόλεμον, ὡς κακῶς χειρίζοντα τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν οὐ παρόντος αὐτοῦ, τότε δὴ παροξυνθεὶς συνῆγε τὸ συνέδριον, καὶ παρελθὼν ἐκεῖνος μὲν ἔφη λάθρα καὶ

f. ἐπικλήσεις.

ms. ἀξίως.

κατ' ἰδίαν ποιήσασθαι κατ' αὐτοῦ τὰς διαβολάς. αὐτὸς δὲ ἔκρινε κοινῇ καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν κατηγορίαν. ΖΗΤΕΙ ἐν τῷ περὶ δημηγοριῶν.

Ὅτι μετὰ τὴν δημηγορίαν ἔλαβε καὶ τὴν σφραγῖδα παρὰ Σωσιβίου, καὶ ταύτην παρειληφὼς ὁ Τληπόλεμος, λοιπὸν ἤδη πάντα τὰ πράγματα κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἔπραττεν.

Ὅτι Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τὴν τῶν Γαζαίων πόλιν πορθήσαντος φησὶν ὁ Πολύβιος· ἐμοὶ δὲ καὶ δίκαιον ἅμα καὶ πρέπον εἶναι δοκεῖ τὸ τοῖς Γαζαίοις ἀποδοῦναι τὴν καθήκουσαν μαρτυρίαν. οὐδὲν γὰρ διαφέροντες ἀνδρείᾳ τῶν κατὰ κοίλην Συρίαν πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις, ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων καὶ τῷ τηρεῖν τὴν πίστιν πολὺ διαφέρουσι καὶ συλλήβδην ἀνυπόστατον ἔχουσι τὴν τόλμαν. κατὰ γὰρ τεπάρτην ἔφοδον ἐκπλαγέντων τῶν ἄλλων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας, καὶ πάντων ἐγχειρισάντων σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πατρίδας Μήδοις, μόνοι τὸ δεινὸν ὑπέμειναν, πάντες τὴν πολιορκίαν ἀναδεξάμενοι· κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου παρουσίαν οὐ μόνον τῶν ἄλλων παραδεδωκότων αὐτούς, ἀλλὰ καὶ Τυρίων ἐξανδραποδισθέντων μετὰ βίας, καὶ σχεδὸν ἀνελπίστου τῆς σωτηρίας ὑπαρχούσης τοῖς ἐναντιουμένοις πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, μόνοι τῶν κατὰ Συρίαν ὑπέστησαν καὶ πάσας ἐξελέγξαντες ἐλπίδας. τὸ δὲ παραπλήσιον ἐποίησαν καὶ κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς. οὐδὲν γὰρ ἀπέλειπον τῶν ἐνδεχομένων σπουδάζοντες διαφυλάξαι τὴν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πίστιν. διὸ καθάπερ καὶ κατ' ἰδίαν ἐπισημαινόμεθα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ κοινῇ τῶν πόλεων τὴν ἐπ' ἀγαθῷ ποιήσασθαι μνήμην, ὅσαι * τῶν καλῶν ἐκ παραδόσεως τε καὶ προθέσεως πράττειν εἰώθασιν. deest τι.

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τοῦ χειμῶνος ἤδη καταρχομένου καθ' ὃν Πόπλιος Σολπίκιος ὕπατος κατεστάθη ἐν Ῥώμῃ, ποιούμενος τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Βαργυλίοις, θεωρῶν καὶ τοὺς Ῥοδίους καὶ τὸν Ἄτταλον οὐχ οἷον διαλύοντας τὸ ναυτικόν, ἀλλὰ καὶ προσπληροῦντας ναῦς,

Sibi verò in animo esse aduersus ipsos simul omnes coràm accusationem instituere. RELIQVA PETENDA SVNT EX EXCERPTIS CONCIONVM.

Postquam Tlepolemus dicendi finem fecisset, annulum quoque à Sosibio accepit, quo accepto, cuncta deinceps arbitratu suo administrauit.

De Gazensium vrbe ab Antiocho vastata hæc Polybius scribit. Mihi verò æquum atque opportunum hîc videtur Gazæos meritò virtutis testimonio minimè fraudare. Nam cùm fortitudine in rebus bellicis nihil à reliquis Cœlesyriæ incolis differant, tamen in societate ineunda ac seruanda fide longè illos superant, & inuicta quadam audacia vtuntur. Nam cùm Persæ olim in Syriam irrupissent, cunctis potentiæ magnitudine attonitis, séque ac vrbes suas vltrò dedentibus, soli Gazæi resistere ausi, obsidionem pertulêre. Expeditione quoque Alexandri, cùm non modò vniuersi deditionem fecissent, sed & Tyrus vi capta, atque in seruitutem redacta esset, atque aduersus vim & impetum Alexandri nulla propemodum salutis spes resistentibus appareret, soli è Syris non cessêre, sed ad omne discrimen parati nihil intentatum reliquêre. Eadem constantiâ nunc quoque vsi reperiuntur. Nam dum Ptolemæo fidem præstare student, nihil penitùs ab illis est omissum. Quamobrem vt sigillatim in hoc nostro opere viros fortes collaudare solemus, ita & ciuitates quæ rerum honestarum studia, siue exemplo à maioribus tradito, siue sua sponte sectantur, suæ virtutis laude afficere oportet.

Philippus Rex ineunte iam hyeme qua P. Sulpitius Galba Romæ Consul creatus est, Bargyliis moratus, cùm Attalum & Rhodios intelligeret non modò copias nauales non dimittere, sed remige etiam ac militibus naues instruere, maio-

rique animo vigiliis ac custodiæ oræ maritimæ incumbere, ipse maxima in difficultate versabatur, multáque ac varia consilià animo agitabat. Simul enim eruptionem è portu Bargyliorum timebat, ac maritimum discrimen præuidebat. Ex alia parte Macedonicis rebus diffidens, prorsus hyemare in Asia nolebat, quippe Ætolos verebatur ac Romanos. Neque enim ignorabat legationes, quæ vtpote confecto iam Punico bello Romam vndique aduersus ipsum mittebantur. Proinde maxima anxietate distractus, cogebatur interim ibidem sedens, lupino, vt aiunt, ritu viuere: ab his enim per furtum ac latrocinium, ab his vi rapiens, aliis præter ingenium blanditus, eò quod eius copiæ famæ laborabant, modò carnes, modò ficus, interdum frumentum oppidò modicum vescebatur. quorum partem ei Zeuxis, partem Mylasenses & Alabadenses & Magnetes suppeditabant, eísque cùm aliquid offerrent, adulabatur; cùm nihil dabant, allatrabat, & insidias comparabat. Denique Mylasensium oppido structis operâ Philoclis insidiis, ob imprudentiam frustratus recessit, & Alabadensium agros quasi hostiles vastauit, causatus alimenta militi suo conquirenda esse.

Ex libro XVII.

Omnia Tito ex animi sententia succedebant, *&c. quæ edita sunt in libro 17. pag. 751.*

Mihi verò sæpenumero mirari subit hominum in plerisque rebus ignorantiam, sed maximè in eo quod ad proditores spectat. Quamobrem operępretium fore arbitror pauca de iis pro tempore ac loco disserere, atque hunc locum iudicatu & explicatu difficilem esse, equidem non ignoro; qui enim reuera proditor sit exi-

καὶ φιλοτιμότερον προσκειμένους ταῖς φυλακαῖς, δυσχρήστως διέκειτο, καὶ πολλὰς καὶ ποικίλας εἶχε περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπινοίας. ἅμα μὲν γὰρ ἠγωνία τὸν ἐκ τῶν Βαργυλίων ἔκπλουν, καὶ προεωρᾶτο τὸν κατὰ θάλατταν κίνδυνον. ἅμα δὲ τοῖς κατὰ τὴν Μακεδονίαν πράγμασι διαπιστῶν, οὐδαμῶς ἐβούλετο παραχειμάζειν κατὰ τὴν Ἀσίαν. φοβούμενος μὲν οὖν καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς Ῥωμαίους. καὶ γὰρ οὐδ' ἠγνόει τὰς ἐξαποστελλομένας κατ' αὐτοῦ πρεσβείας εἰς Ῥώμην, διότι πέρας εἶχε τὰ κατὰ τὴν Λιβύην. ἐξ ὧν ἐδυσχρηστεῖτο μὲν ὑπερβαλλόντως, ἠναγκάζετο δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιμένειν αὐτοῦ, τὸ δὴ λεγόμενον, λύκου βίον ζῶν. παρ' ὧν μὲν γὰρ ἁρπάζων καὶ κλέπτων, τοὺς δὲ ἀποβιαζόμενος, ἐνίους δὲ παρὰ φύσιν αἰκάλλων διὰ τὸ λιμώττειν αὐτῷ τὸ στράτευμα· ποτὲ μὲν ἐσιτεῖτο κρέα, ποτὲ δὲ σῦκα, ποτὲ δὲ σιτάρια βραχέα παντελῶς, ὧν τινὰ μὲν αὐτῷ Ζεῦξις ἐχορήγει, τὰ δὲ Μυλασεῖς, καὶ Ἀλαβανδεῖς, καὶ Μάγνητες. οὓς ὁπότε μὲν τι δοῖεν, ἔσαινεν, ὅτε δὲ μὴ δοῖεν, ὑλάκτει καὶ ἐπεβούλευεν αὐτοῖς. τέλος ἐπὶ τὴν Μυλασέων πόλιν πράξεις συνεστήσατο διὰ Φιλοκλέους, ἐσφάλη δὲ διὰ τὴν ἀλογίαν τῆς ἐπιβολῆς. τὴν δὲ Ἀλαβανδέων χώραν ὡς πολεμίαν κατέφθειρε, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι πορίζειν τῷ στρατεύματι τὰ πρὸς τὴν τροφήν. [παρὰ δὲ Μαγνήτων ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα ἔλαβε. διὸ καὶ Μυοῦντος κυριεύσας τοῖς Μάγνησιν ἐχαρίσατο τὸ χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων.]

Ὅτι ὁ Τίτος στρατηγὸς ἦν τῶν Ῥωμαίων. τούτῳ δὲ ἐγεγόνει πάντα κατὰ νοῦν, *&c. quae edita sunt in libro* XVII. *pag. 751.*

Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος περὶ προδοτῶν. ἐμοὶ ἔσται πολλάκις μὲν, καὶ ἐπὶ πολλοῖς θαυμάζειν ἐπέρχεται τῶν ἀνθρωπείων ἁμαρτημάτων, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ κατὰ τοὺς προδότας· διὸ καὶ βούλομαι τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν. καίτοι γε οὐκ ἀγνοῶ διότι δυσθεώρητον ὁ τόπος ἔχει τι καὶ δυσπαράγραφον. ἵνα γὰρ ὡς ἀληθῶς προδότην δεῖ νο-

μεῖζον, οὐ ῥᾴδιον ἀποφήνασθαι. δῆλον γὰρ ὡς οὔτε τοὺς ἐξ ἀκεραίου συμπειθομένους τῶν ἀνδρῶν πρός τινας βασιλεῖς ἢ δυνάστας * κοινωνεῖν πραγμάτων, εὐθέως προδότας νομιστέον· οὔτε τοὺς κατὰ περιστάσεις μετατιθέντας τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀπό τινων ὑποκειμένων πρὸς ἑτέρας φιλίας καὶ συμμαχίας, οὐδὲ τούτους, πολλοῦ γε δεῖ. ἐπεί τοι γε πολλάκις οἱ τοιοῦτοι μεγίστων ἀγαθῶν γεγόνασιν αἴτιοι ταῖς ἰδίαις πατρίσιν. ἵνα δὲ μὴ πόρρωθεν τὰ παραδείγματα φέρωμεν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων ῥᾳδίως ἔσται τὸ λεγόμενον κατανοεῖν. Εἰ γὰρ μὴ σὺν καιρῷ τότε μετέρριψε τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀρισταίνετος ἀπὸ τῆς Φιλίππου συμμαχίας πρὸς τὴν Ῥωμαίων, φανερῶς ἄρδην ἀπολώλει τὸ ἔθνος. νῦν δὲ χωρὶς τῆς κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀσφαλείας ἑκάστοις περιγενομένης, αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ὁμολογουμένως ὁ προειρημένος ἀνὴρ, κἀκεῖνο τὸ διαβούλιον, αἴτιος ἐδόκει γεγονέναι. διὸ καὶ πάντες αὐτὸν οὐχ ὡς προδότην, ἀλλ' ὡς εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῆς χώρας ἐτίμων. ὁ δ' αὐτὸς ἂν εἴη λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις τὰ παραπλήσια τούτοις πολιτεύονται καὶ πράττουσιν. ᾗ καὶ Δημοσθένην κατὰ πολλά τις ἂν ἐπαινέσας, ἐν τούτῳ μέμψαιτο, διότι πικρότατον ὄνειδος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλλήνων εἰκῇ καὶ ἀκρίτως προσέρριψε, φήσας ἐν μὲν Ἀρκαδίᾳ τοὺς περὶ Κερκιδᾶν, καὶ Ἱερώνυμον, καὶ Εὐκαμπίδαν προδότας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, ὅτι Φιλίππῳ συνεμάχουν. ἐν δὲ Μεσσήνῃ τοὺς Φιλιάδου παῖδας Νέωνα καὶ Θρασύλοχον· ἐν Ἄργει δὲ τοὺς περὶ Μύρτιν καὶ Τελέδαμον, καὶ Μνασίαν· παραπλησίως ἐν Θετταλίᾳ μὲν τοὺς περὶ Δάοχον καὶ Κινέαν· παρὰ δὲ Βοιωτοῖς τοὺς περὶ Θεογείτονα καὶ Τιμόλαν. σὺν δὲ τούτοις καὶ πλείους ἑτέρους ἐξηρίθμηται κατὰ πόλιν ὀνομάζων. καίτοι γε πάντων μὲν τῶν προειρημένων ἀνδρῶν πολὺν ἐχόντων λόγον καὶ φαινόμενον ὑπὲρ τῶν καθ' αὑτοὺς δικαίων· πλεῖστον δὲ τῶν ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Μεσσήνης.

mſ. ν. ίαν.

ſtimandus, definire haud facile eſt. Etenim conſtat neque eos qui rebus integris ſocietatis cum Regibus aut principibus ineundæ auctores ſunt, neque eos qui ob temporum neceſſitatem ciues ſuos ab amicitia ac ſocietate iam conſtitutâ, ad noua fœdera cum aliis ferienda traducunt, proditores habendos eſſe. Multùm certè abeſt. quippe huiuſmodi homines ſæpè maximorum bonorum ciuibus ſuis auctores fuère. Ac ne longiùs exempla repetamus, ex his quæ præ manibus nunc habemus, id facillimè perſpici poteſt. Niſi enim Ariſtænetus ab Philippi ſocietate Achæos ad amicitiam populi Romani opportunè tum traduxiſſet, actum erat de gente Achæorum. At nunc præter ſecuritatem quam ſingulis Achæis ea tempeſtate præſtitit, inter omnes conſtat ei viro, atque huic eius conſilio incrementum Reipublicæ Achæorum deberi. Itaque is non vt proditor, ſed vt optimè meritus, ac ſeruator gentis ab omnibus colebatur. Idem de aliis quoque dicendum eſt, qui pro rerum ac temporum neceſſitate eadem in Republica præſtant. Quare etiam Demoſthenes, vir alioqui maxima laude dignus, in hac parte alicui reprehendendus fortè videatur, quod viris totius Græciæ celeberrimis temerè & abſque iudicio turpiſſimi criminis notam inuſſit. Etenim Cercidam & Hieronymum & Eucampidam in Arcadia, Meſſenæ Iphiadis filios Neonem & Thraſylochum, Argis Myrtim & Teledamum & Mnaſiam. Daochum ſimiliter ac Cineam in Theſſalia, apud Bœotos autem Theogitonem ac Timolaum proditores Græciæ fuiſſe dicit, eò quod Philippi ſocietatem ſint amplexi. Alios quoque plures ex ſingulis ciuitatibus nominatim recenſet, tametſi omnes illi multis & grauiſſimis rationibus factum ſuum defendere poſſint, atque inprimis Arcades ac Meſſenij.

Namque hi accito in Peloponnesum Philippo, cùm Lacedæmonios depressissent, primùm quidem id effecerunt vt vniuersi Peloponnesij respirare, & libertatis speciem aliquam concipere possent. Deinde recuperato agro atque oppidis & vrbibus, quas Spartani cùm potentiâ valerent, Messeniis, Megalopolitanis, Tegeatibus atque Argiuis eripuerant, rebus suis maximum incrementum attulêre. Pro quibus sanè meritis æquum erat, non vt Philippo ac Macedonibus bellum indicerent, sed potius vt pro virili parte honori illius & gloriæ seruirent. Quod si id præstitissent, aut præsidio Macedonum in ciuitates suas recepto, aut Republica ac legibus sublatis libertatem ciuibus suis ademissent, suæ ipsorum potentiæ confirmandæ causa; esset cur eo nomine digni esse viderentur. sin verò omnibus officiis patriæ satisfacientes, iudicio duntaxat in Republica gubernanda, & prouidentiâ præstiterunt cæteris, haudquaquam communes rati Atheniensibus ac suis ciuitatibus temporum esse rationes, non idcirco à Demosthene proditores dici debuerunt. Atenim ille patriæ suæ vtilitate cuncta permensus, idque persuasum habens vniuersos Græcos ciuitatem Atheniensium spectare oportere, sin minus, proditores esse appellandos, falli & à veritate procul aberrare mihi quidem videtur: præsertim cum ea quæ tum Græciæ contigerunt, non Demosthenis ipsius, sed Eucampidæ & Hieronymi ac Cercidæ & Iphiadis liberorum consilia suo suffragio comprobarint. Etenim Athenienses quidem ex immodica aduersus Philippum contentione, in maximas tandem calamitates delapsi sunt, accepta ad Chæroneam clade. ac nisi Regis ipsius magnitudo animi & gloriæ cupiditas obstitisset, longè grauiora ex Demosthenis consiliis adhuc perpessi fuissent. Contrà Arcadibus & Messeniis cum vniuersis securitas à Spartanorum viribus ope illorum virorum præstita est,

οὗτοι γὰρ ἐπισπασάμενοι Φίλιππον εἰς Πελοπόννησον, καὶ ταπεινώσαντες Λακεδαιμονίους, πρῶτον μὲν ἐποίησαν ἀναπνεῦσαι καὶ λαβεῖν ἐλευθερίας ἔννοιαν πάντας τοὺς τὴν Πελοπόννησον κατοικοῦντας. ἔπειτα δὲ τὴν χώραν ἀνακομισάμενοι καὶ τὰς πόλεις, ἃς παρῄρηντο Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν εὐκαιρίαν, Μεσσηνίων, Μεγαλοπολιτῶν, Τεγεατῶν, Ἀργείων, ηὔξησαν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὁμολογουμένως. ἀνθ' ὧν οὐ πολεμεῖν ὤφειλον Φιλίππῳ καὶ Μακεδόσιν, ἀλλὰ πάντα κατὰ δύναμιν ἐνεργεῖν, ὅσα πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν ἀνῆκεν. εἰ μὲν οὖν ταῦτ' ἔπραττον ἢ φρουρὰν παρὰ Φιλίππου δεχόμενοι ταῖς πατρίσιν, ἢ καταλύοντες τοὺς νόμους ἀφῃροῦντο τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν τῶν πολιτῶν χάριν τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἢ δυναστείας, ἄξιοι τῆς προσηγορίας ἦσαν ταύτης. εἰ δὲ τηροῦντες τὰ πρὸς τὰς πατρίδας δίκαια κρίσει πραγμάτων διεφέροντο, νομίζοντες οὐ ταὐτὸ συμφέρειν Ἀθηναίοις εἶναι καὶ ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν, οὐ δή που διὰ τοῦτο καλεῖσθαι προδότας ἐχρῆν αὐτοὺς ὑπὸ Δημοσθένους. ὁ δὲ πάντα μετρῶν πρὸς τὸ τῆς ἰδίας πατρίδος συμφέρον, καὶ πάντας ἡγούμενος δεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀποβλέπειν πρὸς Ἀθηναίους, εἰ δὲ μή, προδότας ἀποκαλεῖν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ καὶ πολὺ παραπαίειν τῆς ἀληθείας. ὃ πεποίηκε Δημοσθένης, ἄλλως τε δὴ καὶ τῶν συμβάντων τότε τοῖς Ἕλλησιν οὐ Δημοσθένει μεμαρτυρηκότων, ὅτι καλῶς προὐνοήθη τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' Εὐκαμπίδᾳ καὶ Ἱερωνύμῳ, καὶ Κερκιδᾷ, καὶ τοῖς Φιλιάδου παισίν. Ἀθηναίοις μὲν γὰρ τῆς πρὸς Φίλιππον ἀντιπαραγωγῆς τὸ τέλος ἀπέβη τὸ πεῖραν λαβεῖν τῶν μεγίστων συμπτωμάτων πταίσασι τῇ μάχῃ περὶ Χαιρώνειαν. εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλοψυχίαν καὶ φιλοδοξίαν, καὶ πορρωτέρω τι τῆς ἀτυχίας ἂν αὐτοῖς προὔβη διὰ τὴν Δημοσθένους πολιτείαν. διὰ δὲ τοὺς προειρημένους ἄνδρας, κοινῇ μὲν Ἀρκάσι καὶ Μεσσηνίοις ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀσφάλεια καὶ ῥᾳστώνη παρεσκευάσθη.

κατ' ἰδίαν δὲ ταῖς αὑτῶν πατρίσι πολλὰ καὶ λυσιτελῆ συνεξηκολούθησε. τίσιν οὖν εἰκότως ἂν ἐπιφέροι τις τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἔστι μὲν δυσπαράγραφον. μάλιστα δ' ἂν προστρέχοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τοιούτους φέρων, ὅσοι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὰς ὁλοσχερεῖς περιστάσεις, ἢ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας καὶ λυσιτελείας χάριν, ἢ τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπολιτευομένους διαφορᾶς ἐγχειρίζουσι τοῖς ἐχθροῖς τὰς πόλεις. ἢ καὶ νὴ Δία πάλιν, ὅσοι φρουρὰν εἰσδεχόμενοι καὶ * συγχρώμενοι ταῖς ἔξωθεν ἐπικουρίαις πρὸς τὰς ἰδίας ὁρμὰς καὶ προθέσεις, ὑποβάλλουσι τὰς πατρίδας ὑπὸ τὴν τῶν * πλειόνων δυνάμεων ἐξουσίαν. τοὺς τοιούτους ὑπὸ τὸ τῆς προδοσίας ὄνομα μετρίως ἂν τις ὑποτάττοι πάντας. οἷς λυσιτελὲς μὲν ἀληθῶς ἢ καλὸν οὐδὲν οὐδέποτε συνεξηκολούθησε, τὰ δ' ἐναντία πᾶσιν ὁμολογουμένως. ἢ καὶ θαυμάζειν ἔστι πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον, πρὸς τί ποτε βλέποντες ἢ τίσι χρώμενοι διαλογισμοῖς ὁρμῶσι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀτυχίαν. οὔτε γὰρ ἔλαθε πώποτε προδοὺς οὐδεὶς πόλιν, ἢ στρατόπεδον, ἢ φρούριον, ἀλλὰ κἂν παρ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν ἀγνοηθῇ τις, ὅ γε ἐπιγινόμενος χρόνος ἐποίησε φανεροὺς ἅπαντας, οὐδὲ μὴν γνωσθεὶς οὐδεὶς, οὐδέποτε μακάριον ἔσχε βίον· ἀλλ' ὡς μὲν ἐπίπαν ὑπ' αὐτῶν τούτων, οἷς χαρίζονται τυγχάνουσι τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. χρῶνται μὲν γὰρ τοῖς προδόταις οἱ στρατηγοὶ καὶ δυνάσται πολλάκις διὰ τὸ συμφέρον. ὅταν γε μὴν ἀποχρήσωνται, χρῶνται λοιπὸν ὡς προδόταις, κατὰ τὸν Δημοσθένην, μάλ' εἰκότως ἡγούμενοι τὸν ἐγχειρίσαντα τοῖς ἐχθροῖς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἐξ ἀρχῆς φίλους, μηδέποτ' ἂν εὔνουν σφίσι γενέσθαι, μηδὲ διαφυλάξαι τὴν πρὸς αὐτοὺς πίστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν καὶ τὰς τούτων διαφύγωσι χεῖρας, τάς γε δὴ τῶν παρασπονδηθέντων οὐ ῥᾳδίως ἐκφυγγάνουσιν. ἐὰν δέ ποτε καὶ τὰς ἀμφοτέρων τούτων ἐπιβουλὰς διολισθῶσιν, ἥ γε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις φήμη τιμωρὸς αὐτοῖς ἕπεται παρ' ὅλον τὸν βίον, πολλοὺς μὲν φόβους ψευδεῖς, πολλοὺς δὲ ἀληθεῖς παριστᾶσα, καὶ νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν.

ισ. συγχρεώμ.

leg. πλειόνων δυναμένων.

tum singulatim ipsorum ciuitatibus multa & maxima commoda accesserunt. Quibus igitur maximè id nomen competat, distinctè affirmare difficile est: sed proximè ad veritatem accesserit, qui eis tribuet quotquot difficillimis Reipublicæ temporibus, siue incolumitatis & vtilitatis propriæ causa, siue ob dissensionem cum illis qui contrarias in Republica partes tuentur, patriam hostibus tradunt: vel quotquot admisso in vrbem præsidio, externisque auxiliis ad consilia sua & conatus ad exitum perducendos abusi, patriam potentiorum imperio subijciunt. Huiusmodi omnes proditorum nomine meritò censeantur: quibus nullus vnquam fructus, nullum operæpretium, sed prorsus alia omnia contigerunt, vt inter omnes constat. Itaque, vt initio dixi, mirari subit, quid in animo habentes, & quibus demum rationibus adducti homines, in eam calamitatem præcipites feruntur. Neque enim quisquam cùm aut exercitum, aut vrbem, aut præsidium prodidisset, vnquam latuit: sed tametsi in ipso facinore latuerit, mox secuto tempore est detectus. Nullus porrò eorum deprehensus reliquum vitæ feliciter duxit. sed vt plurimùm ab iis ipsis quibus gratificati sunt, meritâ pœnâ afficiuntur. Plerumque enim duces ac principes vtilitatis suæ causa illorum opera vti solent; cæterùm vbi rem ad exitum perduxerunt, iisdem tanquam proditoribus vtuntur, sicut ait Demosthenes. idque sanè iure optimo. quippe ita existimant, eum qui patriam ac veteres amicos hostibus prodiderit, nunquam beneuolum ac fidum suis partibus futurum. Quod si illorum manus fortè effugerint, at eorum quos prodiderint non effugient. Sin verò vtriusque partis insidias declinauerint, fama certè vltrix vbique terrarum eis imminet quoad viuunt, multásque modò inanis, modò veri metus causas dies noctésque suggerit,

& eorum inimicis suffragatur, ac varias nocendi ansas subministrat. Postremò ne noctu quidem scelerum suorum eos obliuisci patitur, sed omnis generis insidias atque casus in somnis exhorrescere cogit, vt qui sibi conscij sint, maleuolentiæ omnium hominum & publici in seipsos odij. Quæ cùm ita sint, nihilominus tamen nemini vnquam cui opus esset, proditor defuit. Proinde non iniuriâ quis dixerit, hominum genus cùm versutiâ & calliditate cætera animalia superare videatur, multa tamen dici posse cur deterrimum habeatur. Nam cæteræ animantes quæ solis corporis cupiditatibus seruiunt, per has duntaxat in fraudem labuntur. at humanum genus variis prætereà opinionibus inductum, non pauciora per imprudentiam peccat quàm naturæ vitio. Atque hæc quidem de his à nobis dicta sint.

Attalus Rex antea quidem à Sicyoniis impensè colebatur, ex quo sacrum Apollinis agrum grandi pecunia eis redemerat: in cuius beneficii gratiam colossum eius decem cubitûm altitudine iuxta Apollinem in foro posuerunt. tum verò cùm decem talenta ciuitati dono dedisset, & decem millia medimnûm frumenti; maiori beneuolentia eum complexi, & auream statuam illi decreuerunt, & solenne sacrum quotannis fieri lege lata sanxerunt. His honoribus affectus Attalus, Cenchreas abiit.

Nabis tyrannus relicto ad præsidium vrbis Argiuorum Timocrate Pellenensi, cuius fide atque operâ in grauissimis negociis vtebatur, Spartam regressus, paucis post diebus vxorem eò remisit, mandans vt cùm primùm Argos venisset, cogendæ pecuniæ incumberet. Illa Argos ingressa, crudelitatem Nabidis longo interuallo superauit. Nunc enim singulas illustres feminas, nunc simul plures genere inter se iunctas domum accersendo, vi ac tormentis omnib. compellebat,

πᾶσι γὰρ συνεργοῦσα καὶ συνυποδεικνύουσα τοῖς κακόν τι καὶ ἐκείνων βουλομένοις. τὸ δὲ τελευταῖον οὐδὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐῶσα λήθην αὐτοῖς ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων, ἀλλ᾽ ὀνειρώττειν ἀναγκάζουσα πᾶν γένος ἐπιβουλῆς καὶ περιπετείας, ἅτε συνειδότας ἑαυτοῖς τὴν ὑπάρχουσαν ἐκ πάντων ἀλλοτριότητα πρὸς σφᾶς, καὶ τὸ κοινὸν μῖσος. ἀλλ᾽ ὅμως τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδεὶς οὐδέποτε δεηθεὶς ἠπόρησε προδότου, πλὴν τελέως ὀλίγων τινῶν. ἐξ ὧν εἰκότως εἴποι τις ἂν, *ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος δοκοῦν πανουργότατον εἶναι τῶν ζώων, πολλὴν ἔχει λόγον τοῦ φαυλότατον ὑπάρχειν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῶα ταῖς τοῦ σώματος ἐπιθυμίαις αὐταῖς δουλεύοντα, διὰ μόνας ταύτας σφάλλεται. τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ προσδεδοξοποιημένον, οὐχ ἧττον διὰ τὴν ἀλογιστίαν ἢ διὰ τὴν φύσιν ἁμαρτάνει. καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

Hæc edita sunt in libri 17. p. 752.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἄτταλος ἐτιμᾶτο μὲν καὶ πρότερον ὑπὸ τῆς τῶν Σικυωνίων πόλεως διαφερόντως, ἐξ οὗ τὴν ἱερὰν χώραν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐλυτρώσατο χρημάτων αὐτοῖς οὐκ ὀλίγων. ἀνθ᾽ ὧν καὶ τὸν κολοσσὸν αὐτοῦ τὸν δεκάπηχυν ἔστησαν παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν περὶ τὴν ἀγοράν. τότε δὲ πάλιν αὐτοῦ δέκα τάλαντα δόντος καὶ μυρίους μεδίμνους πυρῶν, πολλαπλασίως ἐπιταθέντες ταῖς εὐνοίαις, εἰκόνα τε χρυσῆν ἐψηφίσαντο καὶ θυσίαν αὐτῷ συντελεῖν κατ᾽ ἔτος ἐνομοθέτησαν, Ἄτταλος μὲν οὖν τυχὼν τῶν τιμῶν τούτων ἀπῆρεν εἰς Κεγχρεάς.

Ὅτι Νάβις ὁ τύραννος ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς τῶν Ἀργείων πόλεως Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα, διὰ τὸ μάλιστα τούτῳ πιστεύειν *καὶ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐπιφανεστάτας πράξεις, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ μετά τινας ἡμέρας ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα. δοὺς ἐντολὰς παραγενομένην εἰς Ἄργος περὶ πόρον γίνεσθαι χρημάτων. ἡ δὲ ἀφικομένη πολὺ κατὰ τὴν ὠμότητα Νάβιν ὑπερέθετο. ἀνακαλεσαμένη γὰρ τῶν γυναικῶν τινὰς μὲν κατ᾽ ἰδίαν, τινὰς δὲ κατὰ συγγένειαν, πᾶν γένος αἰκίας καὶ βίας προσέφερε.

ms. κεχρῆσθαι.

μέχρι σχεδὸν ἁπασῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν ἀφείλετο κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον.

Ὅτι καὶ συμβέβηκε τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας, *&c. quæ edita sunt in lib.* XVII. *pag. 768.*

Ἤδη γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς δωροδοκίας ἐπιπολαζούσης καὶ τοῦ μηδένα μηδὲν δωρεὰν πράττειν, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου νομιστευομένου παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς, οὐκ ἐδύναντο πιστεύειν διότι χωρὶς δώρων ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ γέγονε τοῦ Τίτου πρὸς τὸν Φίλιππον· οὐκ εἰδότες τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα περὶ τοῦτο τὸ μέρος. [ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τεκμαιρόμενοι καὶ συλλογιζόμενοι, διότι τὸν μὲν Φίλιππον εἰκὸς ἦν προτείνειν πλῆθος χρημάτων διὰ τὸν καιρόν· τὸν δὲ Τίτον μὴ δύνασθαι τούτοις ἀντοφθαλμεῖν.] ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τοὺς ἀνωτέρω χρόνους καὶ κοινὴν ἂν ποιούμενος ἀπόφασιν ἐθάῤῥησα ἂν περὶ πάντων Ῥωμαίων εἰπεῖν, ὡς οὐδὲν ἂν πράξαιεν τοιοῦτον. λέγω δὲ πρότερον ἢ τοῖς διαποντίοις αὐτοὺς ἐγχειρῆσαι πολέμοις, ἕως ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐθῶν καὶ νομίμων ἔμενον. ἐν δὲ τοῖς νῦν καιροῖς περὶ πάντων μὲν οὐκ ἂν τολμήσαιμι τοῦτ' εἰπεῖν. κατ' ἰδίαν μήν τοι γε περὶ πλειόνων ἀνδρῶν ἐν Ῥώμῃ θαῤῥήσω ἂν ἀποφήνασθαι, διότι δύνανται τὴν πίστιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει διαφυλάττειν. μαρτυρίας δὲ χάριν ὁμολογούμενα δύο ὀνόματα, τοῦ μὴ δοκεῖν ἀδύνατα λέγειν. Λεύκιος μὲν γὰρ Αἰμύλιος ὁ Περσέα νικήσας, κύριος γενόμενος τῆς Μακεδόνων βασιλείας, ἐν ᾗ τῆς ἄλλης χωρὶς κατασκευῆς καὶ χορηγίας, ἐν αὐτοῖς εὑρέθη τοῖς θησαυροῖς ἀργυρίου καὶ χρυσίου πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων, οὐχ οἷον ἐπεθύμησε τούτων τινὸς, ἀλλ' οὐδ' αὐτόπτης ἠβουλήθη γενέσθαι. δι' ἑτέρων δὲ τὸν χειρισμὸν ἐποιήσατο τῶν προειρημένων. καίτοι κατὰ τὸν ἴδιον βίον οὐ περιττεύων τῇ χορηγίᾳ, τὸ δ' ἐναντίον ἐλλείπων μᾶλλον· μεταλλάξαντος γοῦν αὐτοῦ τὸν βίον οὐ πολὺ κατόπιν τοῦ πολέμου, βουληθέντες οἱ κατὰ φύσιν υἱοὶ Πόπλιος Σκιπίων, καὶ Κόϊντος Μάξιμος ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὴν φερνὴν

hæc suppleui ex Excerptis legationū Polybii, pag. 789.

donec non aureum modò ornatum, sed vestem quoque preciosissimam ferè vniuersis ademit.

Ex Libro XVIII.

Accidit hoc & aliis fortasse iam antè, *&c. qua edita sunt in lib. 17. pag. 768.*

Iam enim inter Græcos grassabatur sordida hæc munerum captatio, gratis nemine quidquam faciente. quæ morum nota cùm vbique pro legitima obtineret apud Ætolos, persuadere sibi illi non poterant gratuito contigisse eam Titi erga Philippum voluntatis mutationem, ignari moris hac in parte institutique Romanorum. verùm ex seipsis coniectura ducta perquam probabile esse disputabant, Philippum quidem tempori seruientem, pecuniæ vim magnam offerre; Titum verò oculos contrà attollere non sustinere. Ego verò superioribus quidem temporibus generaliter pronuncians, de omnibus Romanis affirmare non dubitauerim, eos huiusmodi aliquid nunquam esse facturos; antequam scilicet transmarina suscepissent bella, dum consuetudines morésque maiorum seruabant. Nunc verò his temporibus de omnibus quidem asserere id non ausim, sed sigillatim de pluribus ciuibus Romanis id asseuerare haudquaquam verear, eos hac in parte fidem atque integritatem præstare posse. Ne cui autem fortè falsa commentus esse videar, duorum virorum exempla apud omnes sine controuersiâ recepta hîc adducam. L. Æmilius, is qui Persem superauit, regno Macedonum potitus, in quo præter reliquam supellectilem & cæteras opes, auri argentiq. plus quàm sex millia talentûm in thesauris ipsis reperta sunt, non modò nihil ex iis concupiuit, sed ne ipse quidem spectare ea dignatus, per alios cuncta administrauit, tametsi rei familiaris amplam copiam non haberet, quin potius inopiâ laboraret. Etenim cùm haud multò post Persicum illud bellum è vita abiisset, Pub. Scipio & Q. Maximus naturales eius filij, cùm vxori dotem quinque ac viginti talenta restituere vellent,

tanta difficultate pecuniæ laborauerunt, vt prorsus tandem dissoluere id nomen non potuerint, nisi domestica supellectile & mancipiis, & præterea aliquot prædiis priùs distractis. Quod si fortasse id alicui incredibile videbitur, veritatem eius rei assequi in promptu est. Nam cùm pleraque ac maximè huiusce generis facinora ab ipsis Romanis in dubium reuocentur, propter mutuas contentiones atque inimicitias, hoc quod dixi vno omnium consensu firmari quisquis interrogauerit, deprehendet. Pub. item Scipio, naturâ quidem Lucij filius, Publij verò Africani, qui Magnus cognominatus est, adoptione nepos, Carthaginis compos factus, quæ vrbs totius orbis locupletissima habebatur, nihil ex ea prorsus neque emptionis titulo, neque alia ratione comparatum in priuatum vsum traduxit: quamuis ille non magnis opibus abundaret, sed modicis facultatibus, vtpote Romanus, esset instructus. Neque verò solùm à Carthaginensi præda abstinuit, sed omnino nihil ex Africæ diuitiis cum suis bonis commisceri est passus. Atque hanc huius viri in eo genere gloriam apud Romanos indubitatam esse si quis inquirere voluerit, comperiet. Verùm de his omnibus commodiori loco distinctè & accuratè tractabimus. At Titus constitutâ cum Philippo die, *&c. quæ edita sunt in Excerptis Legationum, cap. 6. pag. 789.*

Attalus Rex è vita discessit, quem quidem, vt & in aliis omnibus facere consueuimus, suo elogio ornare, ius fasque est. Huic enim viro nullum ad spem regni subsidium præter diuitias fortuna dederat. quæ si cum prudentia & audacia administrentur, maximas ad omnem conatum afferunt vtilitates. secùs, grauium malorum ac postremò interitus causa plerisq. esse solent.

εἴκοσι τάλαντα καὶ πέντε, ἐπὶ τοσοῦτον ἐδυσχρηστήθησαν, ὡς οὐδ' εἰς τέλος ἐδυνήθησαν, εἰ μὴ τὴν ἐνδουχίαν ἀπέδοντο καὶ τὰ σώματα, καὶ σὺν τούτοις ἔτι τινὰς τῶν κτήσεων. εἰ δέ τισιν ἄπιστον τὸ λεγόμενον ἐοικέναι δόξει, ῥᾴδιον ὑπὲρ τούτου λαβεῖν πίστιν. πολλῶν γὰρ ἀμφισβητουμένων παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ μάλιστα περὶ τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιπαραγωγάς, ὅμως τὸ νῦν εἰρημένον ὑφ' ἡμῶν, ὁμολογούμενον εὑρήσει παρὰ πᾶσιν ὁ ζητῶν. καὶ μὴν Πόπλιος Σκιπίων ὁ τούτου μὲν κατὰ φύσιν υἱός, Ποπλίου δὲ τοῦ μεγάλου κληθέντος κατὰ θέσιν υἱωνός, κύριος γενόμενος τῆς Καρχηδόνος, ἥτις ἐδόκει πολυχρημονεστάτη τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην εἶναι πόλεων, ἁπλῶς τῶν ἐξ ἐκείνης οὐδὲν εἰς τὸν ἴδιον βίον μετήγαγεν, οὔτ' ὠνησάμενος, οὔτ' ἄλλῳ τρόπῳ κτησάμενος οὐδέν. καίπερ οὐχ ὅλως εὐπορούμενος κατὰ τὸν βίον, ἀλλὰ μέτριος ὢν κατὰ τὴν ὕπαρξιν ὡς Ῥωμαῖος. οὐχ οἷον δὲ τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος ἀπέσχετο μόνον, ἀλλὰ καὶ καθόλου τῶν ἐκ τῆς Λιβύης οὐδὲν ἐπιμιχθῆναι πρὸς τὸν ἴδιον εἴασε βίον. περὶ δὲ τούτου πάλιν τἀνδρὸς ὁ ζητῶν ἀληθινῶς, ἀναμφισβήτητον εὑρήσει παρὰ Ῥωμαίοις τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος δόξαν. ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ μὲν τούτων οἰκειότερον λαβόντες καιρὸν, ποιησόμεθα ἐπιπλεῖστον διαστολήν· ὁ δὲ Τίτος ταξάμενος ἡμέραν, *& caetera, quae edita sunt in Excerptis legationum, pag. 789. quae ad librum 18. pertinent.*

Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος ἐν τῷ ιϛ' λόγῳ ὅτι Ἄτταλος ἐτελεύτησε τὸν βίον. ὑπὲρ οὗ δίκαιόν ἐστι, καθάπερ περὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα, ποιεῖν, καὶ περὶ τούτου νῦν ἐπιφθέγξασθαι τὸν ἁρμόζοντα λόγον. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφόδιον ὑπῆρξε πρὸς βασιλείαν τῶν ἐκτὸς, πλοῦτος δὲ μόνον. ὃς μετὰ νοῦ μὲν καὶ τόλμης χειριζόμενος, ὡς ἀληθῶς μεγάλην παρέχεται χρείαν πρὸς πᾶσαν ἐπιβολήν. ἄνευ δὲ τῶν προειρημένων, τοῖς πλείστοις κακῶν παραίτιος πέφυκε γίνεσθαι καὶ συλλήβδην ἀπωλείας.

καὶ γὰρ φθόνους γεννᾷ καὶ ἐπιβουλάς, καὶ πρὸς διαφθορὰν σώματος καὶ ψυχῆς μεγίστας ἔχει ῥοπάς· ὀλίγαι δέ τινες εἰσὶ ψυχαὶ παντάπασιν, αἳ ταῦτα δύνανται διωθεῖσθαι τῇ τοῦ πλούτου δυνάμει. διὸ καὶ τοῦ προειρημένου ἄξιον ἀγασθῆναι τὴν μεγαλοψυχίαν, ὅτι πρὸς οὐδὲν τῶν ἄλλων ἐπεβάλετο χρῆσθαι τοῖς χορηγίοις, ἀλλὰ πρὸς βασιλείας κατάκτησιν. οὗ μεῖζον ἢ κάλλιον οὐδὲν οἷόν τε ἐστὶν οὐδ' εἰπεῖν. ὃς τὴν ἀρχὴν ἐνεστήσατο τῆς προειρημένης ἐπιβολῆς, οὐ μόνον διὰ τῆς εἰς τοὺς φίλους εὐεργεσίας καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. νικήσας γὰρ μάχῃ Γαλάτας, ὃ βαρύτατον καὶ μαχιμώτατον ἔθνος ἦν τότε κατὰ τὴν Ἀσίαν, ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ τότε πρῶτον αὑτὸν ἔδειξε βασιλέα. τυχὼν δὲ τῆς τιμῆς ταύτης, καὶ βιώσας ἔτη δύω πρὸς τοῖς ο'. τούτων δὲ βασιλεύσας μ'. καὶ δ'. σωφρονέστατα μὲν ἐβίωσε καὶ σεμνότατα πρὸς γυναῖκα καὶ τέκνα· διεφύλαξε δὲ τὴν πρὸς πάντας τοὺς συμμάχους καὶ φίλους πίστιν· ἐναπέθανε δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ἔργοις, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. τὸ δὲ μέγιστον δ'. υἱοὺς ἐν ἡλικίᾳ καταλιπών, οὕτως ἡρμόσατο τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, ὥστε παισὶ παίδων ἀστασίαστον παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν.

Ὅτι Πολυκράτης ὁ τῆς Κύπρου ἄρχων ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ παιδὸς, *&c. quæ sunt edita inter Excerpta lib. 17. pag. 773.*

ΛΟΓΟΣ κ'.

Ὅτι Βοιωτοὶ ἐκ πολλῶν ἤδη χρόνων καχεκτοῦντες ἦσαν, καὶ μεγάλην εἶχον διαφορὰν πρὸς τὴν γεγενημένην εὐεξίαν, καὶ δόξαν αὐτῶν τῆς πολιτείας. οὗτοι γὰρ μεγάλην περιποιησάμενοι καὶ δόξαν καὶ δύναμιν ἐν τοῖς Λευκτρικοῖς καιροῖς, οὐκ οἶδ' ὅπως κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν τοῖς ἑξῆς καιροῖς ἀφῄρουν ἀμφοτέρων ἀεὶ τῶν προειρημένων, ἔχοντες στρατηγὸν Ἀμφιόκριτον. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν οὐ μόνον ἀφῄρουν,

Nam & inuidiam & insidias pariunt, & ad corporis animique perniciem maxima habent momenta. Ac paucissima ingenia reperias, quæ diuitiarum adminiculo huiusmodi mala propulsare possint. Quare illius viri magnitudinem animi mirari conuenit, qui nullius alterius rei causa, sed ad regnum sibi comparandum opibus vti instituit, quo certè nihil maius aut illustrius dici potest. atque id primum aggressus est, non modò liberalitate & gratia erga amicos, sed etiam auxilio rei militaris: Superatis enim prælio Gallis, quæ gens maximè terribilis ac bellicosissima tum in Asia erat, tum primùm regium nomen palam sibi adsciuit. qua dignitate per quatuor & quadraginta annos potitus, (vixit enim annis duobus & septuaginta) singulari modestia & grauitate cum vxore ac liberis vixit, & sociis omnibus atque amicis fidem præstitit: ac postremò præclarissimis rebus est immortuus, pro libertate Græciæ contendens. quodque præcipuum est, quatuor filiis adolescentibus relictis regnum adeo stabile ac firmum transmisit, vt ad tertiam stirpem tranquilla & pacata eius possessio peruenerit.

Polycrates Cypri Præfectus iam inde à Ptolemæi patris temporibus, *&c. quæ edita sunt in libro 17. pag. 773.*

Ex Libro XX.

Bœotorum res iamdudum malè habebant, atque à pristino illo vigore ac Reipublicæ splendore longè aberant. Nam Bœoti cùm Leuctricis temporibus maximam gloriam ac potentiam adepti essent, nescio quo pacto paulatim deinceps vtramque imminuerunt Prætore Amæocrito. exinde verò non imminuerunt solùm,

sed prorsus ad contraria studia conuersi, pristinam laudem extinxerunt. Cùm enim Achæi in bellum cum Ætolis eos coniecissent, Bœoti amicitia & societate cum Achæis facta, posthac assiduè aduersus Ætolos pugnabant: cúmque Ætoli in Bœotiam cum exercitu aliquando irrupissent, Bœoti cum omni iuuentute egressi, non expectato Achæorum auxilio, qui copias contraxerant, iamque præsto erant futuri, cum Ætolis conflixerunt. Quo in prælio victi, adeo animos desponderunt, vt nullum deinceps certamen de laude & gloria suscipere ausi fuerint, neque vllius præclari facinoris aut prælij societatem cum vllo Græcorum ex publico decreto coïuerint: sed ad conuiuia & crapulas conuersi, & animorum vim & corporum fregerint. Quæ res, (vt singula ab his imprudenter facta in vnum conferam,) ita euenit. Post suprà dictam cladem, relicta statim Achæorum societate, Ætolis gentem adiunxerunt. Cùm verò Ætoli bellum aduersus Demetrium Philippi patrem aliquanto pòst suscepissent, his rursus relictis, Demetrio cum copiis Bœotiam ingresso, se suáque omnia dedidêre, nullo priùs tentato belli discrimine. Cæterùm cùm modica quædam scintilla pristinæ maiorum gloriæ adhuc in quibusdam viueret, erant qui præsentem rerum statum atque impensum illud erga Macedones obsequium ægrè ferrent. Proinde his maximæ in Republica dissensiones atque altercationes fuêre cum Asconda ac Neone Brachyllis majoribus. Hi enim Macedonum partes studiosissimè fouebant. Tandem verò Ascondæ factio superior euasit hoc pacto: Antigonus is qui post Demetrij obitum Philippi tutelam gessit, cuiuspiam negotij causâ, ad extremos Bœotiæ fines cùm nauigaret, repentè æstu maris circa Labrynam exorto naues eius in sicco destitutæ sunt.

ἀμ'

ἀλλ' ἁπλῶς εἰς τἀναντία τραπέντες, καὶ τὴν προτέραν δόξαν ἐφ' ὅσον οἷοί τ' ἦσαν ἠμαύρωσαν. Ἀχαιῶν γὰρ αὖθις πρὸς Αἰτωλοὺς ἐκπολεμωσάντων, μετασχόντες τούτοις τῆς αὐτῆς αἱρέσεως, καὶ ποιησάμενοι συμμαχίαν, μετὰ ταῦτα κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπολέμουν πρὸς Αἰτωλούς. ἐμβαλόντων δὲ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν τῶν Αἰτωλῶν, ἐκστρατεύσαντες πανδημεὶ, καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἠθροισμένων καὶ μελλόντων παραβοηθεῖν, οὐκ ἐκδεξάμενοι τὴν τούτων παρουσίαν συνέβαλον τοῖς Αἰτωλοῖς. ἡττηθέντες δὲ κατὰ τὸν κίνδυνον οὕτως ἀνέπεσον ταῖς ψυχαῖς, ὥστ' ἀπ' ἐκείνης τῆς χρείας, ἁπλῶς οὐδενὸς ἔτι τῶν καλῶν ἀμφισβητεῖν ἐτόλμησαν· οὐδ' ἐκοινώνησαν οὔτε πράξεως, οὔτ' ἀγῶνος οὐδενὸς ἔτι τοῖς Ἕλλησι μετὰ κοινοῦ δόγματος, ἀλλ' ὁρμήσαντες πρὸς εὐωχίαν καὶ μέθας, οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἐξελύθησαν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ψυχαῖς. τὰ δὲ κεφάλαια τῆς κατὰ μέρος ἀνοίας ἐγένετο παρ' αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον. μετὰ γὰρ τὴν προειρημένην ἧτταν εὐθέως ἐγκαταλιπόντες τοὺς Ἀχαιοὺς, προσένειμαν Αἰτωλοῖς τὸ ἔθνος. ἀνειλημμένων δὲ καὶ τούτων πόλεμον μετά τινα χρόνον πρὸς Δημήτριον τὸν Φιλίππου πατέρα, πάλιν ἐγκαταλιπόντες τούτους, καὶ παραγενομένου Δημητρίου μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν, οὐδενὸς πεῖραν λαβόντες τῶν δεινῶν ὑπέταξαν σφᾶς αὐτοὺς ὁλοσχερῶς Μακεδόσι. βραχέος δὲ αἰθύγματος ἐγκαταλειπομένου τῆς προγονικῆς δόξης, ἦσάν τινες οἱ δυσαρεστοῦντες τῇ παρούσῃ καταστάσει, καὶ τῷ πάντα πείθεσθαι Μακεδόσι. διὸ καὶ μεγάλην ἀντιπολιτείαν εἶναι συνέβαινε τούτοις πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀσκώνδαν, καὶ Νέωνα τοὺς Βραχύλλου προγόνους. οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ μάλιστα τότε μακεδονίζοντες. οὐ μὴν ἀλλὰ τέλος κατίσχυσαν οἱ περὶ τὸν Ἀσκώνδαν, γενομένης τινὸς περιπετείας τοιαύτης. Ἀντίγονος μετὰ τὸν Δημητρίου θάνατον ἐπιτροπεύσας Φιλίππου, πλέων ἐπί τινας πράξεις πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς Βοιωτίας πρὸς Λαρύμναν, παραδόξου γενομένης ἀμπώτεως ἐκάθισαν πρὸς τὸ ξηρὸν αἱ νῆες αὐτοῦ.

κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προσπεπτωκυίας τῆς φήμης, ὅτι μέλλει κατατρέχειν τὴν χώραν Ἀντίγονος, Νέων ἱππαρχῶν τότε, καὶ πάντας τοὺς Βοιωτῶν ἱππεῖς μετ' αὐτοῦ περιαγόμενος χάριν τοῦ παραφυλάττειν τὴν χώραν, ἐπεγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον ἀπορουμένοις, καὶ δυσχρηστουμένοις διὰ τὸ συμβεβηκός. καὶ δυνάμενος μεγάλα βλάψαι τοὺς Μακεδόνας, ἔδοξε φείσασθαι παρὰ τὴν προσδοκίαν αὐτῶν. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις Βοιωτοῖς ἤρεσκε τοῦτο πράξας, τοῖς δὲ Θηβαίοις οὐχ ὅλως εὐδόκει τὸ γεγονός. ὁ δ' Ἀντίγονος ἐπελθούσης μετ' ὀλίγον τῆς πλήμης, καὶ κουφισθεισῶν τῶν νεῶν, τῷ μὲν Νέωνι μεγάλην εἶχε χάριν ἐπὶ τῷ μὴ συνεπιτεθεῖσθαι σφίσι κατὰ τὴν περιπέτειαν. αὐτὸς δὲ τὸν προκείμενον ἐτέλει πλοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν. διὸ καὶ μετὰ ταῦτα νικήσας Κλεομένην τὸν Σπαρτιάτην, καὶ κύριος γενόμενος τῆς Λακεδαίμονος, ἐπιστάτην ἀπέλιπε τῆς πόλεως Βραχύλλην. οὐ μόνον δὲ ταύτην αὐτῶν ἔσχε τὴν πρόνοιαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ συνεχές, ὅτε μὲν αὐτός, ὅτε δὲ Φίλιππος χορηγοῦντες καὶ συνεπισχύοντες ἀεί, ταχέως κατηγωνίσαντο τοὺς ἐν ταῖς Θήβαις αὐτοῖς ἀντιπολιτευομένους, καὶ πάντας ἠνάγκασαν μακεδονίζειν πλὴν τελέως ὀλίγων τινῶν. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν οἰκίαν τὴν Νέωνος τοιαύτην ἔλαβε τὴν ἀρχήν, καὶ τῆς πρὸς Μακεδόνας συστάσεως καὶ τῆς κατὰ τῆς οὐσίας ἐπιδόσεως. τὰ δὲ κοινὰ τῶν Βοιωτῶν εἰς τοσαύτην παρεγεγόνει καχεξίαν, ὥστε σχεδὸν εἴκοσι καὶ ε' ἐτῶν τὸ δίκαιον μὴ διεξῆχθαι παρ' αὐτοῖς, μήτε περὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων, μήτε περὶ τῶν κοινῶν ἐγκλημάτων. ἀλλ' οἱ μὲν φρουρὰς παραγγέλλοντες τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ στρατείας κοινάς, ἐξέκοπτον ἀεὶ τὴν δικαιοδοσίαν. ἔνιοι δὲ τῶν στρατηγῶν καὶ μισθοδοσίας ἐποίουν ἐκ τῶν κοινῶν τοῖς ἀπόροις τῶν ἀνθρώπων. ἐξ ὧν ἐδιδάχθη τὰ πλήθη τούτοις προσέχειν, καὶ τούτοις περιποιεῖν τὰς ἀρχάς. δι' ὧν ἔμελλε τῶν μὲν ἀδικημάτων καὶ τῶν ὀφλημάτων οὐχ ὑφέξειν δίκας, προσλήψεσθαι δὲ τῶν κοινῶν ἀεί τι διὰ τὴν τῶν ἀρχόντων χάριν. πλεῖστα δὲ

Ac tum fortè perlatâ famâ Antigonum in Bœotiam irruptionem parare, Neo Præfectus equitum, custodiendæ regionis causa vniuersum equitatum Bœotorum circumducens, laboranti Antigono, & eo casu tum maximè turbato, superuenit. cúmque maximo damno Macedonas afficere posset, præter ipsorum spem visus est iis pepercisse; quod eius factum cæteris quidem Bœotis placuit, at Thebani minimè approbauerunt. Cæterùm Antigonus accedente paulò pòst mari, alleuatísque nauibus, Neoni quidem multam gratiam habuit, quod in attonitos eo periculo impetum non fecisset. ipse institutam in Asiam nauigationem persecutus est. Itaque victo postea Cleomene Spartano Lacedæmonis potitus, curatorem vrbis Brachyllem reliquit. Neque verò tunc duntaxat huius familiæ curam habuit, sed continuè partim ipse, partim Philippus pecuniam viréſque suppeditantes, breui contrariam Thebis factionem afflixêre, cunctósque ad côlendas Macedonum partes præter admodum paucos compulêre. Huiusmodi ex causa familiæ quidem Neonis & gratia apud Macedones & ingentes opes accesserunt. at Respublica Bœotorum in eam perturbationem adducta erat, vt per quinque ac viginti ferè annos continuum apud illos iustitium fuerit, nec de priuatis contractibus, nec de publicis controuersiis ius redditum sit. Quippe Magistratus nùnc præsidium, nunc expeditionem totius gentis indicendo, iurisdictionem assiduè differebant: atque è Prætoribus nonnulli pecuniam publicam inter egentissimos ciues diuidebant. Quo factum est, vt plebs eis plurimùm fauere, & Magistratus cunctos mandare suis suffragiis cœperit, cùm & maleficiorum, & æris alieni iudicium ea ratione subterfugeret, & noua semper ex ærario lucra à Magistratibus popularem gratiam captantibus acceptura esset. Plurimùm ad

huiusmodi corruptionem contulit Opheltas, qui in dies noui aliquid excogitabat, quod tum quidem in commune vtile esse videbatur, sed postmodum certissimam omnibus perniciem allaturum erat. his accessit aliud prauum institutum. Orbi enim non agnatis, quæ priùs consuetudo apud illos erat, facultates suas relinquebant: Sed in conuiuia ac compotationes legabant, atque inter amicos suos, communes illas iubebant esse. Multique adoo quibus superstites erant liberi, maximam partem bonorum sodalitatibus huiusmodi diuidebant. ita vt non pauci inter Bœotos essent, quibus per mensem plures suppeterent cœnæ, quàm mensis dies erant. Quamobrem Megarenses qui huiusmodi rerum statum odio habebant, reuocatâ in memoriam pristinâ societate, quæ ipsis cum Achæis intercesserat, rursus ad Achæorum amicitiam sectámque se transtulerunt. Quippe Megarenses principio quidem iam inde ab Antigoni Gonatæ temporibus sub Achæorum formula censebantur: postquam verò Cleomenes ad Isthmum præsedit, interclusi, consentientibus Achæis sese Bœotis adiunxêre: sed paulò ante hæc tempora quæ nunc commemoramus, cùm Bœotorum administratio eis displiceret, denuò ad Achæorum partes transierunt. At Bœoti infensi quod despectui habiti esse sibi videbantur, vniuersi cum exercitu aduersus Megarenses profecti sunt. cúmque illos valde spernerent, neque antè præuidissent Achæos auxilio adfore, confestim obsidionem vrbis atque oppugnationem instituerunt. sed mox coorto inter eos terrore quodam panico, diffusóque rumore Philopœmenem cum Achæorum copiis adesse, effusi in fugam scalis ad mœnia relictis, cursu in patriam reuerterunt. Huiusmodi Repub. vsi Bœoti, tamen tempora belli Philippici & Antiochini mirâ felicitate effugerunt: verùm secutis postea temporibus non euaserunt, sed quasi consultò compensans fortuna grauiter eis insultare postmodum visa est, vt infra narrabitur.

συνεβάλετο πρὸς τὴν τοιαύτην ὠφέλειας, ἀεί τι προσεπινοῶν, ὃ κατὰ τὸ παρὸν ἐδόκει τοῖς πολλοῖς ὠφελεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα πάντας ἀπολεῖν ἔμελλεν ὁμολογουμένως. τούτοις δ' ἠκολούθησε καὶ ἕτερος ζῆλος οὐκ εὐτυχής. οἱ μὲν γὰρ ἄτεκνοι τὰς οὐσίας οὐ τοῖς κατὰ γένος ἐπιγινομένοις τελευτῶντες ἀπέλειπον· ὅπερ ἦν ἔθος παρ' αὐτοῖς πρότερον. ἀλλ' εἰς εὐωχίας καὶ μέθας διετίθεντο, καὶ κοινὰς τοῖς φίλοις ἐποίουν. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐχόντων γενεάς, ἀπεμέριζον τοῖς συσσιτίοις τὸ πλεῖον μέρος τῆς οὐσίας. ὥστε πολλοὺς εἶναι Βοιωτῶν, οἷς ὑπῆρχε δεῖπνα τοῦ μηνὸς πλείω τῶν εἰς τὸν μῆνα διατεταγμένων ἡμερῶν. διὸ καὶ Μεγαρεῖς μισήσαντες μὲν τὴν τοιαύτην κατάστασιν, μνησθέντες δὲ τῆς προγεγενημένης αὐτοῖς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείας, αὖθις ἀπένευσαν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὴν ἐκείνων αἵρεσιν. Μεγαρεῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐπολιτεύοντο μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἀπὸ τῶν κατ' Ἀντίγονον τὸν Γονατᾶν χρόνων. ὅτε δὲ Κλεομένης εἰς τὸν Ἰσθμὸν προσεκάθισε, διακλεισθέντες προσέθεντο τοῖς Βοιωτοῖς μετὰ τῆς τῶν Ἀχαιῶν γνώμης. βραχὺ δὲ πρὸ τῶν νῦν λεγομένων καιρῶν δυσαρεστήσαντες τῇ πολιτείᾳ τῶν Βοιωτῶν, αὖθις ἀπένευσαν πρὸς τοὺς Ἀχαιούς. οἱ δὲ Βοιωτοὶ διοργισθέντες ἐπὶ τῷ καταφρονεῖσθαι δοκεῖν, ἐξῆλθον ἐπὶ τοὺς Μεγαρεῖς πανδημεὶ σὺν τοῖς ὅπλοις. οὐδένα δὲ ποιούμενοι λόγον τῶν Μεγαρέων, τῆς παρουσίας* αὐτῶν οὕτω θυμωθέντες πολιορκεῖν ἐπεβάλοντο, καὶ προσβολὰς ποιεῖσθαι τῇ πόλει. πανικοῦ δ' ἐμπεσόντος αὐτοῖς, καὶ φήμης ὅτι πάρεστι Φιλοποίμην τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχων, ἀπολιπόντες πρὸς τῷ τείχει τὰς κλίμακας, ἔφυγον προτροπάδην εἰς τὴν οἰκείαν. τοιαύτην δ' ἔχοντες οἱ Βοιωτοὶ τὴν διάθεσιν τῆς πολιτείας, εὐτυχῶς πως διωλίσθανον, καὶ τοὺς κατὰ Φίλιππον, καὶ τοὺς κατ' Ἀντίοχον καιρούς. ἔν γε μὴν τοῖς ἑξῆς οὐ διέφυγον, ἀλλ' ὥσπερ ἐπίτηδες ἀνταπόδοσιν ἡ τύχη ποιουμένη βαρέως ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπεμβαίνειν. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς ἐν τοῖς ἑξῆς ποιησόμεθα μνήμην.

* l. Ἀχαιῶν οὐκ ἐνθυμηθέντες.

Ὅτι οἱ πολλοὶ πρόφασιν μὲν εἶχον τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητος, τὴν ἐπαναίρεσιν τὴν Βραχύλλου, καὶ τὴν στρατείαν ἣν ἐποιήσατο Τίτος ἐπὶ Κορώνειαν, διὰ τοὺς ἐπιγινομένους φόνους ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ῥωμαίων. τῇ δ' ἀληθείᾳ καχεκτοῦντες ταῖς ψυχαῖς διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. καὶ γὰρ τοῦ βασιλέως συνεγγίζοντος, ἐξῄεσαν ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν οἱ τῶν Βοιωτῶν *ἄρξαντες· συμμίξαντες δὲ καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσαντες, ἦγον αὐτὸν εἰς τὰς Θήβας.

leg. ἄρχοντες.

Τέλος τοῦ κ΄. λόγου τῆς Πολυβίου ἱστορίας.

Ὅτι Παμφιλίδας ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος ἐδόκει πρὸς τοὺς πάντας καιροὺς εὐαρμοστότερος εἶναι τοῦ Πασιστράτου, διὰ τὸ βαθύτερος τῇ φύσει καὶ στασιμώτερος μᾶλλον ἢ τολμηρότερος ὑπάρχειν. ἀγαθοὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐκ τῶν κατὰ λόγον, ἀλλ' ἐκ τῶν συμβαινόντων ποιεῖσθαι τὰς διαλήψεις· ἄρτι γὰρ δι' αὐτὸ τοῦτο προκεχειρισμένοι τὸν Πασίστρατον διὰ τὸ πρᾶξιν ἔχειν τινὰ καὶ τόλμαν, παραχρῆμα μετέπιπτον εἰς τἀναντία ταῖς γνώμαις διὰ τὴν περιπέτειαν.

Ὅτι Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης μεγάλην ἕξιν εἶχεν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, διὰ τὸ πολυχρονίου γεγονότος τοῦ πρὸς Νάβιν πολέμου τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀστυγείτονος, πάντα συνεχῶς τὸν χρόνον ὑπὸ τὸν Φιλοποίμενα τεταγμένος τριβὴν ἐσχηκέναι τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ἀληθινήν. χωρίς τε τούτων κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν χρείαν ἦν ὁ προειρημένος ἀνὴρ δυνατὸς καὶ καταπληκτικός. τὸ δὲ κυριώτατον πρὸς πόλεμον ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ τοῖς ὅπλοις ἐχρῆτο διαφερόντως.

Plerique Bœotorum alienati in Romanos animi causam prætexebant, Brachyllis cædem, & quod Titus aduersus Coroneam cum exercitu esset profectus, ob frequentes ciuium Romanorum cædes, quæ per vias committebantur: sed reuera animorum corruptio ex antè dictis rationibus conflata in causa erat. Nam cùm Antiochus Rex proximè Thebas venisset, Bœotorum magistratus obuiam ei egressi, ac beneuolè collocuti, Regem in vrbem deduxerunt.

Finis libri XX.

Pamphilidas Rhodiorum nauarchus ad omnia temporum momenta aptior Pasistrato videbatur. quippe sagaciori ingenio, & maiori constantia quàm audacia præditus erat. Plerique enim homines non ex consilio ac ratione, sed ex euentu iudicare solent: siquidem cùm Pasistratum nuper elegissent, eò maximè quod ad agendum audendúmque strenuus erat, tum repente ob illum casum in contrariam sententiam versi omnes fuerunt.

Diophanes Megalopolitanus magno vsu rei militaris instructus fuit. bello enim aduersus Nabidem tyrannum diuturno & Megalopolitanis ipsis finitimo, sub Philopœmenis disciplina assiduè militans, veram ac seriam rerum bellicarum peritiam collegerat. Præterea ipsa specie & corporis robore conspicuus ac formidabilis erat. quodque est præcipuum, strenuus bellator, & tractandorum inprimis armorum peritus.

Moagetes Cibyratarum tyrannus, crudelis fuit & callidus, neque strictim, sed accuratè merito elogio afficiendus est.

Cùm Ptolemæus Ægypti Rex Lycopolim obsedisset, Ægyptiorum optimates rei nouitate perculsi, regis fidei sese omnes dediderunt. quos quidem rex acerbè accepit, eóque in multa discrima est delapsus. Idem quoque iis temporibus accidit, quibus Polycrates defectores in potestatem redegit. Athinis enim & Pausiras & Chesuphus & Irobastus, qui ex optimatibus Ægyptiorum reliqui erant, temporum necessitati cedentes, Saïn venerunt, séque Regis fidei vltrò commiserunt. At Ptolemæus spretâ omni fide, comprehensos homines & nudos ad currum reuinctos traxit, ac paulò pòst neci dedit. Inde Naucratim profectus cum exercitu, assumptis mercenariis militibus, quos ei ex Græcia Aristonicus adduxerat, Alexandriam maritimo itinere est reuersus, cùm nullam omnino partem rei militaris attigisset ex iniquo Polycratis consilio, tametsi annum ætatis quintum ac vicesimum ingressus.

Apollonias Regis Attali vxor, Eumenis mater, Cyzico oriunda erat, mulier ob plurimas causas memoria & laude digna. Nam & quod plebeïa cùm esset, tamen Regina adscita est, idque fastigium vsque ad exitum vitæ retinuit, non meretriciis illecebris, sed modestia morumque grauitate quadam ciuili & probitate; eapropter virtutis suæ laudem meretur. & maximè quod cùm quatuor filios peperisset, incredibilem in cunctos beneuolentiam atque amorem ad extremum vsque spiritum conseruauit, quamuis diuturno tempore marito superstes vixerit.

Oa

Ὅτι Μοαγέτης ἦν τύραννος Κιβύρας ὠμὸς γεγονὼς καὶ δόλιος· καὶ οὐκ ἄξιός ἐστιν ἐκ παραδρομῆς, ἀλλὰ μετ' * ἐπιστάσεως τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης μνήμης. ms. ἐπιτάσεως.

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, ὅτε τὴν Λύκων πόλιν ἐπολιόρκησε, καταπλαγέντες τὸ γεγονὸς οἱ δυνάσται τῶν Αἰγυπτίων ἔδωκαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πίστιν. οἷς κακῶς ἐχρήσατο, καὶ εἰς κινδύνους πολλοὺς ἐνέπεσεν. παραπλήσιον δέ τι συνέβη καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς, ἡνίκα Πολυκράτης τοὺς ἀποστάτας ἐχειρώσατο. οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἀθίνιν καὶ Παυσίραν, καὶ Χέσουφον, καὶ τὸν Ἰρόβαστον, οἵπερ ἦσαν ἔτι διασωζόμενοι τῶν δυναστῶν, εἴξαντες τοῖς πράγμασι παρῆσαν εἰς τὸν Σάϊν, σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ἐγχειρίζοντες πίστιν. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀθετήσας τὰς πίστεις, καὶ δήσας τοὺς ἀνθρώπους γυμνοὺς ταῖς ἁμάξαις, εἷλκε καὶ μετὰ ταῦτα τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ναύκρατιν μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ παραστήσαντος αὐτῷ τοὺς ἐξενολογημένους ἄνδρας ἐκ τῆς Ἑλλάδος Ἀριστονίκου, προσδεξάμενος τούτους ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. τῶν μὲν τοῦ πολέμου πράξεων οὐδεμιᾶς κεκοινωνηκὼς διὰ τὴν Πολυκράτους ἀδικοδοξίαν, καίπερ ἔχων ἔτη πέντε καὶ εἴκοσιν.

Ὅτι Ἀπολλωνιὰς ἡ Ἀττάλου τοῦ πατρὸς Εὐμένους τοῦ βασιλέως γαμετὴ Κυζικηνὴ ἦν, γυνὴ διὰ πλείους αἰτίας ἀξία μνήμης καὶ παρασημασίας. καὶ γὰρ ὅτι δημότις ὑπάρχουσα βασίλισσα ἐγεγόνει, καὶ ταύτην διεφύλαξε τὴν ὑπεροχὴν μέχρι τῆς τελευταίας, οὐχ ἑταιρικὴν προσφερομένη πιθανότητα, σωφρονικὴν δὲ καὶ πολιτικὴν σεμνότητα καὶ καλοκαγαθίαν, καὶ δικαία τυχεῖν τῆς ἐπ' ἀγαθῷ μνήμης ἐστίν. καὶ καθόλου ὅτι τέτταρας υἱοὺς γεννήσασα, πρὸς πάντας τούτους ἀνυπέρβλητον διεφύλαξε τὴν εὔνοιαν, καὶ φιλοστοργίαν μέχρι τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς, καίτοι χρόνον οὐκ ὀλίγον ὑπερβιώσασα τὸν ἄνδρα.

πλὴν οἵ γε περὶ τὸν Ἄτταλον ἐν τῇ παρεπιδημίᾳ καλὴν περιεποιήσαντο φήμην, ἀποδιδόντες τῇ μητρὶ τὴν καθήκουσαν χάριτα καὶ τιμήν. ἄγοντες γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν μέσην αὐτῶν τὴν μητέρα, περιῄεσαν τά θ' ἱερὰ καὶ τὴν πόλιν μετὰ τῆς θεραπείας. ἐφ' οἷς οἱ θεώμενοι μεγάλως τοὺς νεανίσκους ἀπεδέχοντο καὶ κατηξίουν, καὶ μνημονεύοντες τῶν περὶ τὸν Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, συνέκρινον τὰς αἱρέσεις αὐτῶν, καὶ τὸ τῆς προθυμίας τῆς ἐκείνων λαμπρὸν, τῷ τῆς ὑπεροχῆς τῶν βασιλέων ἀξιώματι συναναπληροῦντες. ταῦτα δ' ἐπελέσθη ἐν Κυζίκῳ μετὰ τὴν διάλυσιν τὴν πρὸς Προυσίαν τὸν βασιλέα.

Ὅτι Ὀρτιάγων ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Γαλατῶν ἐπεβάλετο τὴν ἁπάντων τῶν Γαλατῶν δυναστείαν εἰς αὐτὸν μεταστῆσαι. καὶ πολλὰ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐφόδια προσεφέρετο καὶ φύσει καὶ τριβῇ. καὶ γὰρ εὐεργετικὸς ἦν καὶ μεγαλόψυχος, καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις εὔχαρις καὶ συνετός. τὸ δὲ συνέχον παρὰ Γαλάταις, ἀνδρώδης ἦν καὶ δυναμικὸς πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας.

Ὅτι Ἀριστόνικος ὁ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου εὐνοῦχος μὲν ἦν, ἐκ παιδίου δ' ἐγεγόνει σύντροφος τοῦ βασιλέως. τῆς δ' ἡλικίας προβαινούσης ἀνδρωδεστέραν εἶχεν ἢ κατ' εὐνοῦχον τόλμαν καὶ προαίρεσιν. καὶ γὰρ φύσει στρατιωτικὸς ἦν, καὶ τὸ πλεῖστον ἐποιεῖτο διατριβὴν ἐν τούτοις, καὶ περὶ ταῦτα. παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις ἱκανὸς ὑπῆρχε, καὶ τὸν κοινὸν νοῦν εἶχεν, ὃ σπάνιόν ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις, πρὸς εὐεργεσίαν ἀνθρώπων ἐπεφύκει καλῶς.

Ὅτι Δεινοκράτης ὁ Μεσσήνιος ἦν οὐ μόνον κατὰ τὴν τριβὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φύσιν αὐλικὸς καὶ στρατιωτικὸς ἄνθρωπος. τὸν
mſ. ἰπφ. δὲ πραγματικὸν τρόπον * ὑπέφαινε μὲν τέλειον, ἦν δὲ ψευδεπίγραφος καὶ ῥωπικός. ἔν τε γὰρ τοῖς πολεμικοῖς κατὰ μὲν τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν τόλμαν πολὺ διέφερε τῶν ἄλλων,

Cæterùm Attalus cum fratre in illo matris aduentu in vrbem Cyzicum, obſequio atque honore matri, vt par erat, præſtito, maximam laudem eſt adeptus. Matrem enim ambo mediam vtraque manu deducentes, templa ac cætera vrbis loca cum comitatu regio perluſtrarunt. Proinde vniuerſi qui aderant, hoc ſpectaculo delectati, adoleſcentes vehementer laudabant: & Cleobidis ac Bitonis factum memoriâ repetentes, vtrumque inter ſe comparabant; atque inſigni illorum alacritati, regale horum faſtigium æquabant. Hæc Cyzici geſta ſunt poſt pacem cum Pruſia Rege factam.

Ortiago Galatiæ regulus, omnium qui in Aſia ſunt Gallorum principatum ambibat. Ad hunc verò conatum & naturâ & vſu plurima adjumenta habebat. Etenim liberalitate ac magnitudine animi erat inſigni, & in congreſſu ac ſermonibus vrbanus & prudens; quodque apud Gallos præcipuum habetur, fortiſſimus ac bello ſtrenuus erat.

Ariſtonicus Ptolemæi Regis Ægypti eunuchus quidem erat, à puero vnà cum Rege in aula educatus. Progreſſu autem ætatis fortior ac generoſior euaſit, quàm Eunuchi natura ferre ſoleat. Nam ſuopte ingenio erat bellicoſus, & aſſiduè in rebus bellicis ſeſe exercebat. Idem in congreſſibus idonea dexteritate vtebatur, quodque raro admodum contingit, moderati ac ciuilis animi erat, ac poſtremò ad benè merendum de hominibus naturâ factus.

Erat Dinocrates Meſſenius non vſu ſolùm, ſed naturâ etiam aulicus ac militaris: prudentiam verò in rebus gerendis ſpecie quidem omnibus numeris abſolutam præferebat, reipſa autem adumbrata quædam & fucata ciuilis prudentiæ imago in ipſo inerat.

Namque in bellicis rebus alacritate atque audaciā cunctos anteibat, & in ipso pugnæ discrimine erat conspicuus. Similiter in reliqua vitæ ratione, in sermonibus quidem venustus, promptúsque, in consuetudine autem ac conuictu vrbanus atque ciuilis, neque ab amore alienus. In rebus autem publicis ac ciuilibus animum intendere, & futura prudenter præuidere, seque adeo præmunire, & ad populum verba facere, prorsus non poterat. Qui cùm maximorum causas malorum in patria excitauisset, nullius demùm momenti esse arbitrabatur quæ ageret. Sed idem vitæ institutum tenebat, nihil in futurum prospiciens, sed amoribus ac poculis de die indulgens, ac symphoniacorum cantibus aures commodans: tandem verò Titus ad statum in quo res essent, leuiter attendere eum coëgit. Conspicatus enim hominem longâ & ad talos demissa veste in conuiuio saltantem, tacuit tum quidem; postridie verò cùm adiisset eum Dinocrates, & nescio quid patriæ suæ impetrare vellet: Equidem, inquit Titus, quod in me erit præstabo, cæterùm te miror, Dinocrates, quo pacto in conuiuio tibi saltare lubeat, cùm tantos motus in Græcia excitaris. Tum quidem paulisper ad se rediisse visus est, atque agnosse tandem, argumentum longè ab instituto ingenióq. suo abhorrens, abs se susceptum fuisse. Cæterùm tunc temporis inter Titi comites in Græciam venerat, persuasus res Messeniorum ex arbitratu suo quamprimum constituendas esse.

Hisdem temporibus grauium malorum initium Regi Philippo, totiq. Macedoniæ accidit; quæ res notatu ac commemoratione in primis digna est. Prorsus enim ac si fortunâ omnium scelerum quæ tota anteacta vita commiserat, pœnas opportunè expetere ab eo vellet, quasdā furias & vltrices omnium quos nefariè violauerat diras tum ei admouit, qui quidem noctu atque interdiu ipsi imminentes, eiusmodi pœnas ab eo exegerunt, donec vltimum spiritum vitæ fudit, vt confessi sint omnes mortales, quendā esse, vt prouerbio dicitur, iustitiæ oculum,

καὶ λαμπρὸς ἦν ἐν τοῖς κατ' ἰδίαν κινδύνοις. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην διάθεσιν, ἐν μὲν ταῖς ὁμιλίαις εὔστροφος καὶ πρόχειρος ἦν, παρά τε τὰς συνουσίας εὐτράπελος καὶ πολιτικός. ἅμα δὲ τούτοις φιλέραστος. περὶ δὲ κοινῶν ἢ πολιτικῶν πραγμάτων ἀτενίσαι, καὶ προϊδέσθαι τὸ μέλλον ἀσφαλῶς, ἔτι δὲ παρασκευάσασθαι καὶ διαλεχθῆναι πρὸς πλῆθος εἰς τέλος ἀδύνατος. καί ποτε κεκινηκὼς ἀρχὴν μεγάλων κακῶν τῇ πατρίδι, τελείως οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν. ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν ἦγε τοῦ βίου, [προορώμενος οὐδὲν τῶν μελλόντων.] ἐρῶν δὲ καὶ κωθωνιζόμενος ἀφ' ἡμέρας, καὶ τοῖς ἀκροάμασι τὰς ἀκοὰς ἀνατεθεικώς. βραχεῖαν δέ τινα τῆς περιστάσεως ἔμφασιν ὁ Τίτος αὐτὸν ἠνάγκασε λαβεῖν. ἰδὼν γὰρ αὐτὸν παρὰ πότον ἐν μακροῖς ἱματίοις ὀρχούμενον, παρ' αὐτὰ μὲν ἐσιώπησε· τῇ δ' αὔριον ἐντυγχάνοντος αὐτοῦ, καί τι περὶ πατρίδος ἀξιοῦντος, ἐγὼ μὲν ὦ Δεινοκράτη πᾶν, ἔφη, ποιήσω τὸ δυνατόν· ἐπὶ δὲ σοῦ θαυμάζω, πῶς δύνῃ παρὰ *πότον ὀρχεῖσθαι, τηλικούτων πραγμάτων ἀρχὴν κεκινηκὼς ἐν τοῖς Ἕλλησι. δοκεῖ δὲ τότε βραχύ τι συναλγῆσαι καὶ μαθεῖν ὡς ἀνοίκειον τὴν πρόθεσιν τῆς ἰδίας αἱρέσεως καὶ φύσεως ἀποδέδωκε, πλὴν * τότε παρῆν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Τίτου, πεπεισμένος ἐξ ἐφόδου τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην χειρισθήσεσθαι κατὰ τὴν αὑτοῦ βούλησιν.

mſ. πότου.

mſ. τότε.

Ὅτι τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ καὶ τῇ συμπάσῃ Μακεδονίᾳ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν δεινή τις ἀρχὴ κακῶν ἐνέπεσε, καὶ πολλῆς ἐπιστάσεως καὶ μνήμης ἀξία. καθάπερ γὰρ ἂν εἰ δίκην ἡ τύχη βουλομένη λαβεῖν ἐν καιρῷ παρ' αὐτοῦ πάντων τῶν ἀσεβημάτων καὶ παρανομημάτων, ὧν εἰργάσατο κατὰ τὸν βίον, τότε παρέστησέ τινας ἐριννῦς καὶ ποινὰς, καὶ προστροπαίους τῶν δι' ἐκεῖνον ἠτυχηκότων. οἳ συνόντες αὐτῷ καὶ νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν τοιαύτας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ τιμωρίας, ἕως οὗ τὸ ζῆν ἐξέλιπεν, ὡς καὶ πάντας ἀνθρώπους ὁμολογῆσαι διότι κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐστὶ δίκης ὀφθαλμός, ἧς μηδέποτε δεῖ καταφρονεῖν

Suidas in ποινή.

Suidas in δίκης.

ἀνθρώποις ὑπάρχοντας. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ ταύτην παρέστησε τὴν ἔννοιαν, ὅτι δεῖ μέλλοντα πολεμεῖν πρὸς Ῥωμαίους, ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ παραθαλαττίων πόλεων, τοὺς μὲν πολιτικοὺς ἄνδρας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀναστάτους ποιήσαντα μεταγαγεῖν μὲν εἰς τὴν, νῦν μὲν Ἠμαθίαν, τὸ δὲ παλαιὸν Παιονίαν προσαγορευομένην. πληρῶσαι δὲ καὶ Θρᾳκῶν καὶ βαρβάρων τὰς πόλεις, ὡς βεβαιοτέρας αὐτῷ τῆς ἐκ τούτων πίστεως ὑπαρξούσης κατὰ τὰς περιστάσεις. οὗ συντελουμένου καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνασπαστῶν γινομένων, τηλικοῦτο συνέβη γενέσθαι πένθος καὶ τηλικοῦτον θόρυβον, ὥστε δοριάλωτον δοκεῖν

Suidas θεοκλ. ἅπασαν γίνεσθαι. ἐξ ὧν κατάραι καὶ *θεοκλυτήσεις ἐγίνοντο κατὰ τοῦ βασιλέως, οὐκέτι λάθρα μόνον, ἀλλὰ καὶ φανερῶς. μετὰ δὲ ταῦτα βουληθεὶς μηδὲν ἀλλότριον ὑποκαθίεσθαι, μηδὲ

ms. βασιλέως. δυσμενὲς μηδὲν ἀπολιπεῖν τῇ* βασιλείᾳ, ἔγραψε τοῖς ἐπὶ τῶν πόλεων διατεταγμένοις, ἀναζητῆσαι τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ Μακεδόνων ἀνῃρημένων εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι. μάλιστα μὲν φέρων ἐπὶ τοὺς περὶ Ἄδμητον, καὶ Πύρριχον, καὶ Σάμον, καὶ τοὺς μετὰ τούτων ἀπολομένους. ἅμα δὲ τούτοις συμπεριέλαβε καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅσοι κατὰ βασιλικὸν πρόσταγμα τοῦ ζῆν ἐστερήθησαν, ἐπιφθεγξάμενος ὥς φασι τὸν στίχον τοῦτον. Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς καταλείπει. ὄντων δὲ τῶν πλείστων ἐπιφανῶν διὰ τὰς τῶν πατέρων παραγωγάς, ἐπιφανῆ καὶ τὴν τούτων ἀτυχίαν συνέβαινε γίνεσθαι καὶ παρὰ πᾶσιν ἐλεεινήν. τρίτον δ' ἡ τύχη δρᾶμα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπεισήγαγε τὸ κατὰ τοὺς υἱούς. ἐν ᾧ τῶν μὲν νεανίσκων ἀλλήλοις ἐπιβουλευόντων, τῆς δ' ἀναφορᾶς περὶ τούτων ἐπ' αὐτὸν γινομένης, καὶ δέον διαλαμβάνειν, πότερον δεῖ γενέσθαι τῶν υἱῶν φονέα, καὶ πότερον αὐτῶν δεδιέναι μᾶλλον κατὰ τὸν ἑξῆς βίον, μὴ γηράσκων αὐτὸς πάθῃ τὸ παραπλήσιον, ἐστροβεῖτο νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν περὶ τούτων διανοούμενος. ἐν τοιαύταις δ' οὔσης ἀτυχίαις καὶ ταραχαῖς τῆς αὐτοῦ ψυχῆς,

quem quidem ab hominibus sperni haudquaquam fas sit. Nam primùm huiusmodi consilium in animum eius iniecerunt, vniuersam ciuium multitudinem cum vxoribus ac liberis, ex celeberrimis vrbibus oræ maritimæ in Emathiam, quæ olim Pæonia dicta est, traducendam esse, Thracibúsque & aliis Barbaris habitandas vrbes tradi oportere. quippe maiori erga ipsum fide hæc genera hominum in omni fortuna fore. Quæ cùm effectui mandarentur, ciuésque à penatibus abstraherentur, tantus repente gemitus fremitúsque est exortus, vt hostili expugnationi ac direptioni simillima res videretur. Proinde vota atque execrationes in caput Philippi non clam modò, sed & palam concipiebantur. Postremò, cùm nihil infensum suspectúmque domui Regiæ in medio relinquere statuisset, Præfectis singularum vrbium mandauit, vt liberos vtriusque sexus eorum quos ipse interfecisset, comprehensos custodiæ traderent. præcipuè quidem Admetum ac Pyrrichum Samúmque, & reliquos, qui vnà interierant significans, comprehensis tamen & aliis omnibus, quotquot Regis præcepto trucidati erant. adjecto etiam, vt aiunt, eo versu:

Stultus mactato sobolem qui patre relinquit.

Cùm verò plerique horum ob parentum fortunam celebres essent, celebris quoque eorum calamitas extitit & miseratione omnium digna. Tertiam fabulam fortuna induxit, simultatem inter Regis filios. In qua cùm alter alteri insidias struerent, atque eius rei nuncij ad patrem afferrentur, cùm cogitandum illi esset, vter ex filiis cædem ausurus esse videretur, & à quo maximè sibi in futurum esset cauendum, ne ipsemet senectâ ætate idem pateretur, his curis agitabatur dies atque noctes. Quibus malis ac perturbationibus mens illius distenta cùm esset,

quis non fateatur, Dei alicuius iram in eius senium incubuisse, ob flagitia anteactæ victæ? Id verò ex iis quæ deinceps referam, clariùs elucebit. VIDE EXCERPTA DE MIRANDIS CASIBVS.

Philopœmenes Prætor Achæorum, virtute quidem nemini ex superiori memoria concedebat, sed fortunâ sequiore vsus est. Proximus ab eo erat Lycortas, nulla re inferior.

Philopœmenes per quadraginta continuos annos in populari ac vario Reipublicæ statu cùm gloria versatus, inuidiam tamen ciuium effugit, tametsi minimè ad gratiam, sed cum constantia ac libertate res administraret. quod rarò cuiquam contigisse reperias.

Hannibal cùm septemdecim annos in acie versatus sit, & plurimorum barbarorum linguâ ac moribus diuersorum auxiliis vsus fuerit ad res arduas ac prope desperatas, tamen à nemine ex commilitonibus insidias passus, à nemine vnquam proditus fuit.

P. Scipio cùm Optimatum partes in Republica esset amplexus, tantam apud populum beneuolentiam, tantam in Senatu auctoritatem sibi comparauit, vt apud populum quidem cùm ei nescio quis diem dixisset, vt Romanis moris est, multáque acerbè ei objecisset, ipse in medium progressus, aliud nihil responderit; sed id vnum dixerit, non decere populum Romanum accusatoribus P. Cornelij Scipionis auscultare, cuius ope ipsa accusandi facultas accusatoribus parta sit. quibus auditis, statim vniuersa plebs è concione discessit, accusatore solo in rostris relicto.

Per ea tempora Lacedæmone erat quidã Chæron, qui anno superiori legationẽ Romæ obierat. vir gnauus quidem ac solers, sed tum temporis admodum iuuenis, &

τίς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπολάβοι θεῶν τινῶν αὐτῷ μῆνιν εἰς τὸ γῆρας κατασκῆψαι, διὰ τὰς ἐν τῷ παραγεγονότι βίῳ παρανομίας. τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον ἔσται δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς ῥηθησομένων. ΖΗΤΕΙ ἐν τῷ περὶ παραδόξων.

Ὅτι Φιλοποίμην ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἀνὴρ ἦν τὴν κατ' ἀρετὴν πρὸ τοῦ οὐδενὸς δεύτερος, τῆς τύχης μέντοι γ' ἥττων. μετὰ δὲ τοῦτον Λυκόρτας, ὃς ἦν οὐδὲν ἥττων τούτου.

Ὅτι Φιλοποίμην τετταράκοντα ἔτη *συνεχῶς φιλοδοξήσας ἐν δημοκρατικῷ καὶ πολυειδεῖ πολιτεύματι, πάντη πάντως διέφυγε τὸν τῶν πολλῶν φθόνον, τὸ πλεῖον οὐ πρὸς χάριν, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας πολιτευόμενος. ὃ σπανίως ἂν εὕροι τις ἂν γεγονός. ms. συνό-θως.

Ὅτι Ἀννίβας ἑπτακαίδεκα ἔτη μείνας ἐν τοῖς ὑπαίθροις, καὶ πλείστοις ἀλλοφύλοις καὶ ἑτερογλώττοις ἀνδράσι χρησάμενος πρὸς ἀπηλπισμένας καὶ παραδόξους ἐλπίδας, ὑπ' οὐδενὸς οὔτ' ἐπεβουλεύθη τὸ παράπαν, οὔτ' ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν συστρατευομένων.

Ὅτι Πόπλιος φιλοδοξήσας ἐν ἀριστοκρατικῷ πολιτεύματι, τηλικαύτην περιεποιήσατο, παρὰ μὲν τοῖς ὄχλοις εὔνοιαν, παρὰ δὲ τῷ συνεδρίῳ πίστιν, ὥστ' ἐν μὲν τῷ δήμῳ κρίνειν τινὸς ἐπιβαλλομένου κατὰ τὰ Ῥωμαίων ἔθη, καὶ πολλὰ μὲν κατηγορήσαντος καὶ πικρῶς, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπε προελθών, οὐκ ἔφη δὲ πρέπον εἶναι τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, οὐθενὸς ἀκούειν κατηγοροῦντος Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος, δι' ὃν αὐτὴν τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἔχουσιν οἱ κατηγοροῦντες. ὧν ἀκούσαντες οἱ πολλοὶ παραχρῆμα διελύθησαν πάντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἀπολιπόντες τὸν κατηγοροῦντα μόνον.

Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἦν τις ἐν τῇ Λακεδαίμονι Χαίρων, ὃς ἐτύγχανε τῷ πρότερον ἔτει πεπρεσβευκὼς εἰς τὴν Ῥώμην. ἄνθρωπος ἀγχίνους μὲν καὶ πρακτικός, νέος δὲ καὶ ταπεινὸς καὶ δημο-

τικῆς ἀγωγῆς τετευχώς. οὗτος ὀχλαγωγῶν καὶ κινήσας ὃ μηδεὶς ἕτερος ἐθάῤῥει, ταχέως περιεποιήσατο φαντασίαν παρὰ τοῖς πολλοῖς· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀφελόμενος τὴν χώραν, ἣν οἱ τύραννοι συνεχώρησαν ταῖς ἀπολειφθείσαις τῶν φυγάδων ἀδελφαῖς, καὶ γυναιξὶ, καὶ μητράσι, καὶ τέκνοις, ταύτην δέδωκε τοῖς λεπτοῖς εἰκῇ, καὶ ἀνίσως κατὰ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς κοινοῖς ὡς ἰδίοις χρώμενος, ἐξεδαπάνα τὰς προσόδους, οὐ νόμου στοχαζόμενος, οὐ κοινοῦ δόγματος, οὐκ ἄρχοντος. ἐφ᾽ οἷς τινὲς ἀγανακτήσαντες, ἐσπούδαζον κατασταθῆναι δοκιμαστῆρες τῶν κοινῶν κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Χαίρων θεωρῶν τὸ γινόμενον, καὶ συνειδὼς αὐτῷ κακῶς κεχειρικότι τὰ τῆς πόλεως, τὸν ἐπιφανέστατον τῶν δοκιμαστήρων Ἀπολλωνίδην, καὶ μάλιστα δυνάμενον ἐρευνῆσαι τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ, τοῦτον ἀποπορευόμενον ἡμέρας ἐκ βαλανείου προσαπέμψας τινὰς ἐξεκέντησεν. ὧν προσπεσόντων τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ τοῦ πλήθους ἀγανακτήσαντος ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἐξ αὐτῆς ὁ στρατηγὸς ὁρμήσας καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Λακεδαίμονα, τόν τε Χαίρωνα παρήγαγεν εἰς κρίσιν ὑπὲρ τοῦ φόνου, τοῦ κατὰ τὸν Ἀπολλωνίδην. καὶ κατακρίνας ἐποίησε δέσμιον. τούς τε λοιποὺς δοκιμαστῆρας παρώξυνε πρὸς τὸ ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν τῶν δημοσίων ἀληθινήν. φροντίσαι δὲ καὶ περὶ τοῦ κομίσασθαι τὰς οὐσίας τοὺς τῶν φυγάδων ἀναγκαίους πάλιν, ἃς ὁ Χαίρων αὐτῶν ἀφείλετο βραχεῖ χρόνῳ πρότερον.

Ὅτι Φιλοποίμενα καὶ Ἀρίσταινον τοὺς Ἀχαιοὺς συνέβη, οὔτε τὴν φύσιν ὁμοίαν ἔχειν, οὔτε τὴν αἵρεσιν τῆς πολιτείας. ἦν γὰρ ὁ Φιλοποίμην εὖ πεφυκὼς πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. ὁ δ᾽ ἕτερος πρὸς τὰ * πολιτικὰ τῶν διαβουλίων. τῇ δ᾽ αἱρέσει κατὰ τὴν πολιτείαν τοῦτο διέφερον ἀλλήλοις. τῆς γὰρ Ῥωμαίων ὑπεροχῆς ἤδη τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασιν ἐμπλεκομένης ὁλοσχερῶς, κατά τε τοὺς Φιλιππικοὺς, καὶ τοὺς Ἀντιοχικοὺς καιρούς, ὁ μὲν Ἀρίσταινος ἦγε τὴν ἀγωγὴν τῆς πολιτείας οὕτως,

Suidas addit καὶ λογικὰ.

infimæ sortis nec liberaliter educatus. Hic concionabundus cùm eam rem commouisset, quam nemo tentare ausus fuerat, famam apud populum breui comparauit. Ac principio quidem agrum quem tyranni sororibus ac coniugibus exulum matribúsque ac liberis concesserant, ipse infimis hominibus temerè atque inæqualiter pro arbitrio suo diuisit. Deinde publicâ pecuniâ quasi priuatâ abusus, vectigalia decoquere cœpit, absque vlla lege, aut publico decreto, aut Magistratus auctoritate. Quam rem ægrè ferentes nonnulli, id egerunt vt Quæstores ærarij publici legibus constituerentur. Id cùm animaduerteret Chæron, conscius sibi ipse malè administratæ publicæ pecuniæ, Apollophanem è collegio Quæstorum, virum clarissimum, qui vnus eius peculatum ac furta deprehendere valebat, interdiu è balneo redeuntem submissis percussoribus interfecit. Cuius rei nuncio ad Achæos delato, cùm vniuersa populi multitudo eum casum acerbè ferret, confestim Prætor magnis itineribus Spartam profectus, & Chæronem ipsum comprehensum causam dicere iussit de Apollonidis cæde, damnatúmque in carcerem coniecit: & reliquos quæstores hortatus est, vt de publica pecunia quæstionem seriò exercerent; vtque operam darent, vti exulum propinquis bona nuper à Chærone adempta restituerentur.

Philopœmenes & Aristænus Achæi, neque ingenio simili fuerunt, neque eandem in Republica sectam sequebantur. Namque Philopœmenes quidem, & animo & corpore ad res militares egregiè factus; contrà Aristænus ad res ciuiles consilio & eloquentia promptior erat. Inter vtriusque autem in Rep. gerenda institutum id interfuit. Nam cum Romanorum potentia bello Philippico & Antiochino penitùs se rebus Græciæ immiscuisset, Aristænus quidem ita Remp. modera-

batur, vt quicquid è re populi Romani esset, lubentissimè faceret; quædam etiam vltrò antequam populus Romanus mandasset. Interim tamen operam dabat vt leges vbique seruare videretur, atque eam speciem præ se ferebat. cedens interdum, si qua lex mandatis populi Romani apertè repugnabat. At Philopœmenes & ipse quidem postulatis Romanorum, quæcunque à legibus ac fœdere gentis Achæorum non discedebant, sine controuersia assentiebatur: quæcumque verò præter leges ac fœdera imperabantur, adduci non poterat, eis sponte vt parêret: sed primò quidem rationibus contrà allatis, deinde verò precibus contendendum esse aiebat. quod si ne sic quidem flectere illos potuissent, tunc demùm tanquam Diuûm fidem contestatos cedere, atque imperata facere oportere.

Ex Libro XXVI.

Perseus renouata cum populo Rom. amicitia, confestim Græcos sibi conciliare omnib. modis cœpit. Nam quotquot æris alieni causâ aut iudicio condemnati solum verterant, quiq. ob majestatis crimina, Macedoniâ excesserant, vniuersos in Macedoniam euocauit, edictis in insula Delo ac Delphis, & in templo Itoniæ Mineruæ palam propositis; quibus nonmodò impunitatem, sed etiam bonorum omnium restitutionem cum fructibus ab eo tempore ex quo quisq. exularet, postliminio redeuntibus concedebat. Vniuersis præterea Macedonibus fiscalia debita remisit, cunctósq. ob suspicionem, aut crimen majestatis vinctos custodiâ liberauit. His gestis cùm multorum animos arrexisset, præclaram omnib. Græcis spem in se ostendebat. quinetiam in reliquo vitæ apparatu regiam dignitatem præferebat. Nam & specie erat honesta, & corpore ad omne opus bello & pace obeundum valido; atque in vultu supercilium & dignitas non incongrua ætati eius aderat. Vitauerat etiam paternam in mulieres atq. in conuiuiis intemperantiam. Ac Persei quidem principatus huiusmodi exordium habuit.

ὥστε πολὺ τὸ προσφορον Ῥωμαίοις ἐξ ἑτοίμου ποιεῖν, ἔνια δὲ καὶ πρὶν ἢ προστάξαι ἐκείνους. ἐπειρᾶτο μέντοιγε τῶν νόμων ἔχεσθαι δοκεῖν, καὶ τὴν τοιαύτην ἐφείλκετο φαντασίαν, εἴκων ὁπότε τούτων ἀντίπιπτοί τις προδήλως, τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων γραφομένοις. ὁ δὲ Φιλοποίμην, ὅσα μὲν εἴη τῶν παρακαλουμένων ἀκόλουθα τοῖς νόμοις, καὶ τῇ συμμαχίᾳ, πάντα συγκατήνει καὶ συνέπραττεν ἀπροφασίστως· ὅσα δὲ τούτων ἐκτὸς ἐπιτάττοιεν, οὐχ οἷός τ' ἦν ἐθελοντὴς συνυπακούειν. ἀλλὰ τὰς μὲν ἀρχὰς ἔφη δεῖν δικαιολογεῖσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀξιοῦν. εἰ δὲ μηδ' οὕτως πείθοιεν, τέλος οἷον ἐπιμαρτυρομένους εἴκειν, καὶ τότε ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον.

Ὅτι Περσεὺς ἀνανεωσάμενος τὴν φιλίαν τὴν πρὸς Ῥωμαίους, εὐθέως ἑλληνοκοπεῖν ἐπεβάλετο, κατακαλῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τοὺς τὰ χρέα φεύγοντας, καὶ τοὺς πρὸς καταδίκης ἐκπεπτωκότας, καὶ τοὺς ἐπὶ βασιλικοῖς ἐγκλήμασι Μακεδονίαν παρακεχωρηκότας. καὶ τούτων ἐξετίθει προγραφὰς εἴς τε Δῆλον καὶ Δελφοὺς, καὶ τὸ τῆς * Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς ἱερὸν διδοὺς οὐ μόνον τὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπορευομένοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαρχόντων κομιδὴν, ἀφ' ὧν ἕκαστος ἔφυγε. παρέλυσε δὲ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τῶν βασιλικῶν ὀφειλημάτων. ἀφῆκε δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐγκεκλεισμένους ἐπὶ βασιλικαῖς αἰτίαις. ταῦτα δὲ ποιήσας πολλοὺς τε μετεωροδοκεῖν καλὰς ἐλπίδας * ὑπεδείκνυε πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐν αὐτῷ. ἐπέφαινε δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ προστασίαν τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα. κατά τε γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν ἦν ἱκανὸς, καὶ πρὸς πᾶσαν σωματικὴν χρείαν τὴν διατείνουσαν εἰς τὸν πραγματικὸν τρόπον εὔθετος. κατά τε τὴν ἐπίφασιν εἶχεν ἐπισκύνιον καὶ τάξιν οὐκ ἀνοίκειον τῆς ἡλικίας. ἐπέφευγε δὲ καὶ τὴν πατρικὴν ἀσέλγειαν, τήν τε περὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν περὶ τοὺς πότους, καὶ τὰ μὲν προοίμια τῆς Περσέως ἀρχῆς τοιαύτην * εἶχε διάθεσιν.

mſ. ιτων.

mſ. ὑπο- δεικνύνται.

mſ. ἴσ

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ὅτε μὲν ηὐξήθη, καὶ τὴν κατὰ τῶν Ελλήνων ἐξουσίαν ἔλαβε, πάντων ἦν ἀπιστότατος καὶ παρανομώτατος. ὅτε δὲ πάλιν τὰ τῆς τύχης ἀντέπνευσε, πάντων μετριώτατος. ἐπεὶ δὲ τοῖς ὅλοις πράγμασιν ἔπταισε, πρὸς πᾶν τὸ μένον ἁρμοζόμενος, ἐπειρᾶτο κατὰ πάντα τρόπον σωματοποιεῖν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν.

ΛΟΓΟΣ κζ'.

Ὅτι ὁ Κότυς ἦν ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἀξιόλογος, καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας διαφέρων· ἔτι δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν πάντα μᾶλλον ἢ Θρᾷξ. καὶ γὰρ νήπτης ὑπῆρχε, καὶ πραότητα καὶ βάθος ὑπέφαινεν ἐλευθέριον.

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ στρατηγὸς ὁ κατὰ Κύπρον οὐδαμῶς Αἰγυπτιακὸς γέγονεν, ἀλλὰ νουνεχὴς καὶ πρακτικός· παραλαβὼν γὰρ τὴν νῆσον ἔτι νηπίου τοῦ βασιλέως ὄντος, ἐγίνετο μὲν ἐπιμελῶς περὶ συναγωγὴν χρημάτων. ἐδίδου δ' ἁπλῶς οὐδὲν οὐδενὶ, καίπερ αἰτούμενος πολλάκις ὑπὸ τῶν βασιλικῶν διοικητῶν, καὶ καταλαλούμενος πικρῶς ἐν τῷ μηδὲν προΐεσθαι. τοῦ δὲ βασιλέως εἰς ἡλικίαν παραγεγονότος, συνθεὶς πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων ἐξαπέστειλεν, ὥστε καὶ τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸν, καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εὐδοκῆσαι τῇ πρότερον αὐτοῦ συστολῇ, καὶ τῷ μηδὲν προΐεσθαι.

Ὅτι Κέφαλος ἧκεν ἐξ Ηπείρου, ἔχων μὲν καὶ πρότερον ἤδη σύστασιν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν, τότε δὲ διὰ τῶν πραγμάτων ἠναγκασμένος αἱρεῖσθαι τὰ τοῦ Περσέως. ἡ δ' αἰτία τοῦ συμβαίνοντος ἐγένετο τοιαύτη. Χάροψ ἦν Ηπειρώτης ἀνὴρ τἄλλα μὲν καλὸς κἀγαθὸς, καὶ φίλος Ρωμαίων, ὃς Φιλίππου τὰ κατὰ τὴν Ηπειρον στενὰ κατέχοντος, αἴτιος ἐγένετο τοῦ Φίλιππον μὲν ἐκπεσεῖν ἐκ τῆς Ηπείρου, Τίτον δὲ καὶ τῆς Ηπείρου κρατῆσαι

Philippus Rex postea quidem quàm opibus auctus est, & Græciam in potestate habuit, omnium perfidissimus fuit ac flagitiosissimus; vbi verò aduersam fortunam est expertus, omnium modestissimus. postremò postquam res eius funditùs labefactatæ sunt, ad omnem futuri temporis casum comparans sese, regnum suum confirmare omnibus modis atque artibus contendebat.

Ex Libro XXVII.

Erat Cotys cùm specie ipsa, tum militari fortitudine insignis. Præterea ingenio prorsus Thracum dissimilis: quippe sobrietatem ac clementiam & solertiam quandam liberalem eminus præferebat.

Ptolemæus Præfectus Cypri, nulla re Ægyptius fuit, sed prudens ac strenuus inprimis. Nam cùm insulæ Præfecturam Rege admodum puero accepisset, cogendæ quidem pecuniæ studiosè incubuit. cæterùm nemini prorsus quidquam dabat, tametsi à curatoribus ac dispensatoribus regiæ pecuniæ sæpissimè flagitaretur, grauitérque incusaretur, quod reditus insulæ penes se retineret. Sed posteaquam Rex adolescentiam attigit, collectam satis magnam pecuniæ vim Alexandriam misit, adeò vt Ptolemæus & cæteri omnes aulici priorem illius parsimoniam ac diligentiam vehementer probarint.

Cephalus tum ex Epiro quoq. adfuit, & antiqua amicitia ac gratia Regiæ Macedonum domui obstrictus, & tum ad Persei partes colendas necessitate temporũ compulsus tali causa. Charopus quidam Epirota fuit, vir cæteroqui probus, amicus populi Rom. qui cùm Philippus artissimas Epiri fauces occupauisset, vnus præcipuè effecerat vt & Philippus Epiro excideret, & Titus Epiri si-

mul ac Macedonum potiretur. Huius ex Machata filio Charopus nepos fuit, quem admodum adolescentem patre orbatum, auus Charopus cum honesto comitatu Romam misit, quo & linguam Romanam, & litteras perdisceret. Hic adolescens Romæ plurimis familiariter vsus, postmodum in patriam reuersus est, quo tempore senior Charopus è vita discessit. At iuuenis suopte ingenio leuis, omnique malicia refertus, contendere atque obtrectare viris clarissimis cœpit. Ac principio quidem nulla eius ratio habebatur, sed Antinoüs longè ætate & gloria antecellens, Rempublicam cum Cephalo arbitratu suo administrabat. Conflato autem Persico bello, statim Charopus eos viros apud populum Romanum criminari instituit, gratiam quæ illis apud Regiam Macedonum domum comparata erat, argumento adducens. Et omnia illorum dicta ac facta tum maximè obseruando, atque in pejus detorquendo, nunc veritati adijciens, nunc detrahens, auctoritatem fidémque aduersus eos sibi comparauit. At Cephalus, vir singularis prudentiæ ac constantiæ, etiamtum in optima sententia erat. Deos enim immortales precatus fuerat vt bellum ne conflaretur, néve de rerum summa decerneretur. sin gerendum bellum esset, statuerat ex fœderis præscripto Romanos iuuare; præter fœderis autem leges nihil vltrò facere, atque in nullo obsequi indecorè ac turpiter. Cæterùm, cùm Charopus criminationi illius acriter insisteret, & quicquid non pro Romanis fieret, insidiosè agi causaretur, initio quidem & ipse & Antinoüs hominem spernebant, quippe nullius sui consilij à Romanorum societate alieni, conscij cùm essent. Postea verò cùm Hippolochum & Nicandrum & Lochagum Ætolos sine causa Romam perduci cernerent, & Lycisci calumniis fidem adhiberi, qui tum in Ætolia eandem sectam ac Charopus instituerat:

tùm

καὶ τῶν Μακεδόνων. οὗτος μὲν ἔσχε Μαχατᾶν, οὗ Χάροψ ἐγένετο. τοῦτον αὐτὸ παῖδα κατὰ τὴν ἡλικίαν ὄντα, τοῦ πατρὸς μεταλλάξαντος ὁ Χάροψ μετὰ τῆς καθηκούσης προστασίας εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλε, χάριν τοῦ καὶ τὴν διάλεκτον καὶ τὰ γράμματα τὰ Ῥωμαϊκὰ μαθεῖν. τοῦτο τὸ μειράκιον πολλοῖς συνήθες γεγονός, ἐπανῆλθε μετά τινα χρόνον εἰς τὴν οἰκείαν. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος Χάροψ μετήλλαξε τὸν βίον. τὸ δὲ μειράκιον μετέωρον ὂν τῇ φύσει, καὶ πάσης πονηρίας ἔμπλεον ἐκορωνία, καὶ παρεβίβετο πρὸς τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οὐδεὶς ἦν αὐτοῦ λόγος, ἀλλ' οἱ προκατέχοντες καὶ ταῖς ἡλικίαις καὶ ταῖς δόξαις οἱ περὶ τὸν Ἀντίνουν ἐχείριζον τὰ κοινὰ κατὰ τὰς αὑτῶν γνώμας. τοῦ δὲ πολέμου τοῦ Περσικοῦ συστάντος, εὐθέως διέβαλλε τὸ μειράκιον τοὺς προειρημένους ἄνδρας πρὸς Ῥωμαίους. ἀφορμῇ μὲν χρώμενος τῇ προγεγενημένῃ συστάσει τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν. κατὰ δὲ τὸ παρὸν πάντα παρατηρῶν, καὶ πᾶν τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενον, καὶ τὰ μὲν ἀφαιρῶν, τὰ δὲ προστιθεὶς, ἐλάμβανε πιθανότητας κατὰ τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ Κέφαλος τἄλλα τε φρόνιμος καὶ στάσιμος ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους ἐπὶ τῆς ἀρίστης ὑπῆρχε γνώμης. ἀρχόμενος γὰρ ηὔξατο τοῖς θεοῖς μὴ συστῆναι τὸν πόλεμον, μηδὲ κριθῆναι τὰ πράγματα· πραττομένου δὲ τοῦ πολέμου, τὰ κατὰ τὴν συμμαχίαν ἐβούλετο δίκαια ποιεῖν Ῥωμαίοις. πέρα δὲ τούτου μηδὲ προστρέχειν ἀγεννῶς, μήθ' ὑπηρετεῖν μηδὲν παρὰ τὸ δέον. τοῦ δὲ Χάροπος ἐνεργῶς χρωμένου ταῖς κατ' αὐτοῦ διαβολαῖς, καὶ *πᾶσαν leg. πᾶν. παρὰ τὴν Ῥωμαίων βούλησιν γινόμενον εἰς ἐθελοκάκησιν ἄγοντος, τὸ μὲν πρῶτον οἱ προειρημένοι κατεφρόνουν, οὐδὲν αὑτοῖς συνειδότες ἀλλότριον βουλομένοις Ῥωμαίων. ὡς δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἱππόλοχον καὶ Νίκανδρον καὶ Λόχαγον εἶδον τοὺς Αἰτωλοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν Ῥώμην ἀπὸ τῆς ἱππομαχίας ἀλόγως, καὶ τὰς διαβολὰς τὰς ἐκ τῶν περὶ Λυκίσκον πεπιστευμένας κατ' αὐτῶν, οἵτινες κατὰ τὴν Αἰτωλίαν

τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἦγον τῷ Χάροπι, τὸ τηνικάδε προσδεδόμενοι τὸ μέλλον ἐβουλεύοντο περὶ αὐτῶν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πάντως πεῖραν λαμβάνειν, ἐφ' ᾧ μὴ προέσθαι σφᾶς αὐτοὺς ἀκρίτως, σώους δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανάγεσθαι διὰ τὰς Χάροπος διαβολάς. οὕτω μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Κέφαλον ἠναγκάσθησαν παρὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις ἑλέσθαι τὰ τοῦ Περσέως.

Ὅτι οἱ περὶ Θεόδοτον καὶ Φιλόστρατον ἐποίησαν ἀσεβὲς πρᾶγμα καὶ παράσπονδον ὁμολογουμένως. πυθόμενοι γὰρ τὸν ὕπατον τῶν Ῥωμαίων Αὖλον Ὀστίλιον παραγίνεσθαι κομιζόμενον εἰς Θετταλίαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ νομίζοντες εἰ παραδοῖεν τὸν Αὖλον τῷ Περσεῖ, μεγίστην μὲν πίστιν προσενέγκασθαι, μέγιστα δ' ἂν βλάψαι κατὰ τὸ παρὸν Ῥωμαίους, ἔγραφον τῷ Περσεῖ συνεχῶς ἐπισπεύδειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐβούλετο μὲν ἐξ αὐτῆς προάγειν,

ποι. λωῶν. καὶ συνάπτειν. τῶν δὲ Μολοττῶν κατὰ τὸν * Λῶον ποταμὸν τὴν γέφυραν κατειληφότων ἐκώλυε τῆς ὁρμῆς, καὶ πρῶτον ἠναγκάζετο διαμάχεσθαι πρὸς τούτους. συνέβη δὲ τὸν Αὖλον εἰς τοὺς Φανοτεῖς παραγενόμενον καταλῦσαι παρὰ Νέστορι τῷ Κρωπίῳ,

leg. μόνον ἄν. καὶ παραδοῦναι καθ' αὑτοῦ τοῖς ἐχθροῖς καιρὸν * ὁμολογούμενον, εἰ μὴ τύχη τις ἐβράβευσε πρὸς τὸ βέλτιον, οὐκ ἂν μοι δοκεῖ διαφυγεῖν. νῦν δὲ δαιμονίως πως ὁ Νέστωρ τὸ μέλλον ὀπτευσάμενος, ἐξ αὐτῆς ἠνάγκασε μετελθεῖν εἰς γείτονα τῆς νυκτός· καὶ ἀπογνοὺς τὴν διὰ τῆς Ἠπείρου πορείαν ἀνήχθη καὶ πλεύσας εἰς Ἀντίκυραν, ἐκεῖθεν ἐποιήσατο τὴν ὁρμὴν εἰς Θετταλίαν.

Ὅτι Φαρνάκης πάντων τῶν πρὸ τοῦ βασιλέων ἐγένετο παρανομώτατος.

Ὅτι Ἄτταλος χειμάζων ἐν Ἐλατείᾳ, καὶ σαφῶς εἰδὼς τὸν ἀδελφὸν Εὐμένη λυπούμενον ὡς ἔνι μάλιστα, καὶ βαρύνοντα ἐπὶ τῷ τὰς ἐπιφανεστάτας αὐτοῦ τιμὰς ἠθετῆσθαι ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ διὰ κοινοῦ δόγματος, ἐπικρυπτόμενος δὲ πρὸς πάντας τὴν περὶ

tum demum prospicientes animo consilium de rebus suis cepêre, statuerúntque subeundum esse discrimen, neque vllatenus ferendum vt criminationibus Charopi constricti Romam indicta causa perducerentur. Ita Cephalus ad Persei partes inuitus transire est coactus.

Per hoc tempus à Theodoto ac Philostrato graue ac nefarium facinus susceptum est. Nuncio enim accepto Aulum Hostilium Consulem pop. Rom. in Thessaliam ad exercitum proficiscentem aduentare, rati se, si Aulum in manus Persei traderent, maximam gratiam apud Regem inituros, ac grauissimum Romanis damnum allaturos in præsentia esse, assiduè ad Regem litteras dabant vt quamprimum acceleraret. At Rex in animo quidem habebat illicò progredi & obuiam ire. Sed cùm Molossi pontem Loi fluminis intercepissent, impetus eius retardabatur; priùs enim dimicandum cum Molossis erat. At Hostilius in Phanotensium vrbem delatus, diuersatúsque apud Nestorem Cropium, opportunam planè aduersus se insidiarum ansam hostibus præbuerat, quam nisi benignior quædam fortuna deflexisset, prorsus effugere nullo modo poterat. Sed Nestor mira sagacitate rem odoratus, confestim in proximam ciuitatem migrare eum noctu iussit. Ille itinere per Epirum relicto, nauibus Anticyram aduectus, inde in Thessaliam contendit.

Pharnaces omnium ex superiori memoria Regum iniquissimus fuit.

Attalus qui Elatiæ hybernabat, cùm pro certo haberet Eumenem fratrem acerbissimè ferre quod vniuersæ Peloponnesi ciuitates imagines ipsius ac statuas,

& reliqua honoris monimenta communi decreto sustulerant, quo animo erga fratrem esset occultè dissimulans, ad nonnullos Achæorum interpretibus missis, id agere est molitus, vt non modò imagines & statuæ, sed & decreta honoris eius causâ tabulis incisa, restituerentur. Id verò agebat Attalus, tum quia persuasum habebat gratissimam eam rem fratri fore, tum maximè vt amorem suum erga Eumenem fratrem & magnitudinem animi hoc testimonio declararet.

Per id tempus graue admodum & indignum facinus à Cretensibus admissum est. tametsi enim multa eiusmodi in Creta insula fieri solent, nihilominus hoc de quo nunc sermo est, cæteris omnibus antistare visum est. Nam cùm non societas solùm, sed etiam commune ciuitatis ius cum Apolloniatis, ipsis intercederet, ac postremò omnia iura quæ ab hominibus sacrosancta habentur, vtrisque communia essent, cùm eius fœderis tabulæ sacramento vtrinque firmatæ iuxta ipsum simulacrum Iouis Idæi fixæ extarent, tamen calcata fœderis religione Apolloniatarum vrbem occuparunt. virísque omnibus trucidatis, ac bonis eorum direptis, vxores ac liberos, omnémque agrum inter se diuiserunt.

Erat Antiochus Rex strenuus inprimis, & maximas res animo agitans, prorsúsque, si excipias ea quæ ad Pelusium gessit, nomine regio dignissimus.

Ex Libro XXVIII.

Lectores priùs admonendos esse duximus de Dinonis ac Polyarati instituto. Nam cùm grauissimi casus & mutationes non solùm apud Rhodios, sed in cęteris quoque ciuitatib. acciderint, operęprecium fuerit dispicere consilia singulorum qui Reip. præerant, & quinam rectè ac cōstanter se gesserint, quinā officio suo defuerint videre,

αὐτοῦ ὑπάρχουσαν διάθεσιν, ἐπεβάλετο διαπέμπεσθαι πρός τινας τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ, σπουδάζων ἀποκαταστῆσαι τἀδελφῷ αὐτοῦ μὴ μόνον τὰς ἀναθηματικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγγράπτους τιμάς. τοῦτο δ᾽ ἐποίει πεπεισμένος μεγίστην μὲν* ἀνακινεῖν ταύτην χάριν προσενήνεχθαι, μάλιστα δ᾽ αὖ τὸ φιλάδελφον καὶ γενναῖον τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ἐναποδείξασθαι τοῖς Ἕλλησι διὰ ταύτης τῆς πράξεως. f. αὖ ἐνεγκεῖν

Ὅτι οἱ Κρῆτες ἀνάξιον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐποίησαν πρᾶγμα, δεινὸν καὶ παράσπονδον ὁμολογουμένως. καίπερ πολλῶν τοιούτων γενομένων κατὰ τὴν Κρήτην, ὅμως ἔδοξεν ὑπεραίρειν τὴν συνήθειαν τὸ τότε γενόμενον. ὑπαρχούσης γὰρ αὐτῆς οὐ μόνον φιλίας, ἀλλὰ συμπολιτείας πρὸς Ἀπολλωνιάτας καὶ καθόλου κοινωνίας πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις νομιζομένων δικαίων, καὶ περὶ τούτων κειμένης ἐνόρκου συνθήκης παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, παρασπονδήσαντες τοὺς Ἀπολλωνιάτας, κατέλαβον τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας κατέσφαξαν, τὰ δ᾽ ὑπάρχοντα διήρπασαν, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν διανειμάμενοι κατεῖχον.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἦν καὶ πρακτικὸς καὶ τοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος ἄξιος, πλὴν τῶν κατὰ τὸ Πηλούσιον στρατηγημάτων.

ΛΟΓΟΣ κη΄.

Ὅτι φησὶ Πολύβιος πρότερον ἐπιστήσαντες τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐπὶ τὴν περὶ Δείνωνος καὶ Πολυαράτου διάληψιν. μεγάλης γὰρ οὔσης τῆς περιστάσεως καὶ τῆς μεταβολῆς οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ῥοδίοις, ἀλλὰ σχεδὸν ἁπάσαις ταῖς πολιτείαις, χρήσιμον ἂν εἴη τὸ τὰς προαιρέσεις τῶν παρ᾽ ἑκάστοις πολιτευομένων ἐπισκέψασθαι καὶ γνῶναι, τίνες φανήσονται τὸ κατὰ λόγον πεποιηκότες,

καὶ τίνες παραπεπαικότες τοῦ καθήκοντος· ἵνα οἱ ἐπιγινόμενοι ὡσπερεὶ τύπων ἐκκειμένων διώκωνται κατὰ τὰς ὁμοίας περιστάσεις τὰ μὲν αἱρετὰ διώκειν, τὰ δὲ φευκτὰ φεύγειν ἀληθινῶς, καὶ μὴ περὶ τὸν ἔσχατον καιρὸν τῆς ζωῆς ἀβλεπτοῦντες τὸ πρέπον, καὶ τὰς ἐν τῷ προγεγονότι βίῳ πράξεις αὐτῶν ποιῶσι. συνέβαινε τοιγαροῦν τρεῖς διαφορὰς γενέσθαι τῶν ἐμπεσόντων εἰς τὰς αἰτίας κατὰ τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον. ὧν μία μὲν ἦν τῶν οὐχ ἡδέως μὲν ὁρώντων κρινόμενα τὰ ὅλα, καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἐξουσίαν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν πίπτουσαν, οὔτε δὲ συνεργούντων, οὔτ' ἀντιπραττόντων ἁπλῶς Ῥωμαίοις οὐδὲν, ἀλλ' οἷον ἐπιτετραφότων τῇ τύχῃ περὶ τῶν ἀποβησομένων. ἑτέρα δὲ τῶν ἡδέως ὁρώντων κρινόμενα τὰ πράγματα, καὶ βουλομένων νικᾶν τὸν Περσέα, μὴ δυναμένων δὲ συνεπισπάσασθαι τοὺς ἰδίους πολίτας, καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς πρὸς τὴν αὐτῶν γνώμην. τρίτη δὲ καὶ τῶν συνεπισπασαμένων καὶ μεταρριψάντων τὰ πολιτεύματα πρὸς τὴν Περσέως συμμαχίαν. πῶς οὖν ἕκαστοι τούτων ἐχείρισαν τὰ καθ' αὑτοὺς, σκοπεῖν πάρεστι. μετέρριψαν πρὸς Περσέα τὸ τῶν Μολοττῶν ἔθνος Ἀντίνους, καὶ Θεόδοτος, καὶ Κέφαλος μετ' αὐτῶν τῶν ἀντιπεσόντων ταῖς ἐπιβολαῖς αὐτῶν ὁλοσχερῶς. καὶ περιστάντος τοῦ κινδύνου, καὶ συνεγγίζοντος τοῦ δεινοῦ, πάντες ὁμόσε στάντες τοῖς παροῦσιν, ἀπέθανον γενναίως. διόπερ ἄξιον ἐπαινεῖν τοὺς ἄνδρας ἐπὶ τῷ μὴ προέσθαι μηδὲ περιιδεῖν σφᾶς αὐτοὺς εἰς ἀναξίαν διάθεσιν ἐμπεσόντας τοῦ προγεγονότος βίου. καὶ μὴν ἐν Ἀχαΐᾳ, καὶ παρὰ Θετταλοῖς καὶ Περραιβοῖς ἔσχον αἰτίαν καὶ πλείους διὰ τὴν ἡσυχίαν, ὡς ἐφεδρεύοντες τοῖς καιροῖς καὶ φρονοῦντες τὰ Περσέως. ἀλλ' οὔτε λόγον ἐν τῷ μέσῳ τοιοῦτον ἐξέβαλον, οὔτε γράφοντες, οὔτε διαπεμπόμενοι πρὸς τὸν Περσέα περί τινος ἐφωράθησαν, ἀλλὰ διεφύλαξαν ἀνεπιλήπτους ἑαυτούς. τοιγαροῦν εἰκότως οὗτοι καὶ δικαιολογίαν καὶ κρίσιν ὑπέμενον, καὶ πάσας ἐξήλεγχον τὰς ἐλπίδας.

vt posteri tanquam ex proposito exemplo discant, vbi similes casus ingruerint, honesta quæque persequi ac fugere contraria. ne si sub exitum vitæ ab officio discesserint, omnem anteactæ victæ suæ laudem commaculasse videantur. Tria erant genera eorum qui bello Persico in suspicionem venerant. primum, illorum qui ægrè ferebant rerum summam dijudicari, imperiúmque orbis terrarum vni genti addici. hi nulla re neque adjuuabant, neque aduersabantur Romanis, sed quasi euentum fortunæ permiserant. Alterum genus erat eorum, qui de summa rerum decerni libenter cernebant, ac superiores Persei partes esse optabant quidem, sed ciues suos ac populares in suam sententiam pertrahere non valebant. Tertium genus eorum hominum erat, qui ciuitates suas ad Persei societatem auctoritate sua traduxerant. Quo autem modo singuli se gesserint, perspicere in promptu est. Gentem Molossorum cum ipsis contrariæ factionis hominibus ad Persei Regis partes transtulerunt Antinoüs & Theodotus ac Cephalus. Iidem imminente extremo discrimine aduersus præsentem fortunam congressi fortiter pugnantes occubuerunt. Quamobrem omni laude prosequendi sunt, quòd semetipsos prodere atque indignam anteacta vita fortunam experiri haudquaquam sustinuerint. At verò in Achaïa & apud Perrhæbos ac Thessalos multò plures ob quietem ac silentium accusabantur, quasi tempus captarent, ac Perseo taciti fauerent: sed neque vllum eiusmodi sermonem in medio protulisse, neque ad Perseum de ea re litteras misisse deprehensi sunt, verùm ab omni crimine integros se præstitêre. Proinde mirum non est si eiusmodi homines iudicium subire minimè detrectabant, atque in innocentia sua spes positas habebant.

Neque enim pusilli animi leuius argumentum est, sibi ipsum mortem consciscere nullius conscium culpæ, interdum contrariæ in Republica factionis, interdum potentioris metu: quàm vitæ desiderio plus quàm par sit teneri. Præterea apud Coos ac Rhodios, & in aliis ciuitatibus nonnulli palam Perseo fauebant. qui pro Macedonibus verba facere, & Romanos accusare, ac societatem cum Perseo publicè suadere cùm ausi essent, tamen ciues suos ad regias partes pertrahere non potuerant. Horum præcipui apud Coos Hippocritus & Diomedon fratres, Rhodi Dino & Polyaratus fuêre. quorum consilium quis est qui non meritò damnauerit? Qui cùm ciues suos testes haberent omnium dictorum & factorum suorum, præterea interceptis litteris quas ad Regem Perseum miserant, quasque ab illo acceperant, comprehensis denique interpretibus atque internunciis, qui vtrimque commeare soliti erant, nihilominus cedere fortunæ, ac se è medio eripere non sustinebant. Ita vitæ desiderio capti, ac profligatas spes secuti cùm perstitissent, fortitudinis atque audaciæ quæ ipsis inesse videbatur, laudem imminuerunt, vt ne vllum quidem veniæ locum apud posteros sibi reliquerint. Conuicti enim suismet ipsorum chirographis ac ministris, non infelices, sed impudentissimi esse videbantur. Erat quidam ex internunciis Thoas, qui à suprà dictis missus sæpè in Macedoniam nauigarat. Hic rebus iam inclinatis, conscientia facinoris ac metu Cnidum confugit. cúmque eum Cnidij in custodiam compegissent, vindicatus à Rhodiis Rhodum remissus est; vbi habita de ipso quæstione cuncta confessus, prorsus cum omnibus interceptarum litterarum notis, cúmque epistolis, tum

ὁ γὰ

οὐ γὰρ ἔλαττόν ἐστιν ἀγεννίας σημεῖον, τὸ μηδὲν αὑτῷ συνειδότα μοχθηρὸν προεξάγειν ἐκ τοῦ ζῆν αὑτὸν, ποτὲ μὲν τὰς τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀνατάσεις καταπλαγέντα, ποτὲ δὲ τὴν τῶν κρατούντων ἐξουσίαν, τοῦ παρὰ τὸ καθῆκον φιλοζωεῖν. καὶ μὴν ἐν Ῥόδῳ καὶ Κῷ, καὶ πλείοσιν ἑτέραις πόλεσιν ἐγένοντό τινες οἱ φρονοῦντες τὰ Περσέως, οἳ καὶ λέγειν ἐθάρρουν περὶ Μακεδόνων ἐν τοῖς ἰδίοις πολιτεύμασι, καὶ κατηγορεῖν μὲν Ῥωμαίων, καὶ καθόλου συνίστασθαι πρὸς τὸν Περσέα κοινοπραγίαν, οὐ δυνηθέντες δὲ μεταρρῖψαι τὰ πολιτεύματα πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως συμμαχίαν. τούτων δ' ἦσαν ἐπιφανέστατοι παρὰ μὲν τοῖς Κῴοις Ἱπποκρίτος καὶ Διομέδων ἀδελφοὶ, παρὰ δὲ Ῥοδίοις Δείνων καὶ Πολυάρατος. ὧν τίς οὐκ ἂν καταμέμψαιτο τὴν προαίρεσιν; οἳ πρῶτον μὲν τοὺς πολίτας συνίστορας ἔχοντες πάντων τῶν σφίσι πεπραγμένων, καὶ τῶν εἰρημένων, ἔπειτα δὲ τῶν γραμμάτων ἑαλωκότων καὶ πεφωτισμένων καὶ τῶν παρὰ τοῦ Περσέως πρὸς ἐκείνους διαπεμπομένων, καὶ τῶν πρὸς τὸν Περσέα παρ' ἐκείνων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑποχειρίων γεγονότων τῶν διαπεμπομένων παρ' ἑκατέρων καὶ πρὸς ἑκατέρους, οὐχ οἷοί τ' ἦσαν εἴκειν οὐδ' ἐκποδὼν ποιεῖν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἀκμὴν ἠμφισβήτουν. τοιγαροῦν προσκαρτεροῦντες καὶ φιλοζωοῦντες πρὸς ἀπεγνωσμένας ἐλπίδας, καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι περὶ αὐτοὺς τολμηρὸν καὶ παράβολον ἀνέστρεψαν, ὥστε παρὰ τοῖς ἐπιγινομένοις μηδ' ἔλαττον ἐλέῳ καὶ συγγνώμῃ τόπον καταλιπεῖν. ἐλεγχόμενοι γὰρ κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρογράφων καὶ τῶν ὑπουργῶν, οὐ μόνον ἀτυχεῖν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀναισχυντεῖν ἔδοξαν. Θόας γάρ τις ἦν τῶν πλοϊζομένων, ὃς καὶ πολλάκις εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπεπλεύκει διαπεσταλμένος ὑπὸ τῶν προειρημένων. οὗτος ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων συνειδὼς αὑτῷ τὰ πεπραγμένα, δείσας ἀπεχώρησεν εἰς τὴν Κνίδον. τῶν δὲ Κνιδίων αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἀποθεμένων, ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ τῶν Ῥοδίων ἦλθεν εἰς τὴν Ῥόδον. κἀκεῖ διὰ τῶν βασάνων ἐλεγχόμενος αὐτῷ ὡμολογεῖτο, καὶ σύμφωνος

ἦν πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν αἰχμαλώτων γραμμάτων συνθήμασιν, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς παρά τε τοῦ Περσέως ἀποσταλλομέναις πρὸς τὸν Δείνωνα, καὶ παρὰ τούτου πρὸς ἐκεῖνον. ἐξ ὧν θαυμάζειν ἦν τίνι ποτὲ λογισμῷ χρώμενος ὁ Δείνων προσανείχετο ζῆν, καὶ τὸν παραδειγματισμὸν ὑπέμενε τοῦτον. πολὺ δὲ κατὰ τὴν ἀβουλίαν, καὶ κατὰ τὴν ἀγεννίαν ὁ Πολυάρατος ὑπερέθετο τὸν Δείνωνα. τοῦ γὰρ Ποπλίου προστάξαντος Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ τὸν Πολυάρατον ἀναπέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ βασιλεὺς εἰς μὲν τὴν Ῥώμην οὐκ ἔκρινε πέμπειν, ἐντρεπόμενος τὴν πατρίδα καὶ τὸν Πλυάρατον, εἰς δὲ τὴν Ῥόδον ἀποστέλλειν διέλαβε, κἀκείνου τοῦτο παρακαλοῦντος. παραστήσας οὖν λέμβον καὶ παραδοὺς αὐτὸν Δημητρίῳ τινὶ τῶν φίλων ἐξαπέστειλεν. ἔγραφε δὲ καὶ τοῖς Ῥοδίοις ὑπὲρ τῆς ἐκπομπῆς. ὁ δὲ Πολυάρατος προσσχὼν Φασηλίδι κατὰ πλοῦν, καὶ διανοηθεὶς ἄττα δήποτ' οὖν, λαβὼν θαλλοὺς κατέφυγεν ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν. ὃν εἴ τις εἴρετο τί βούλεται, πέπεισμαι μὴ δυνατὸν ἔχειν εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν πατρίδα μολεῖν ἐπεθύμει, τί θαλλῶν ἔδει; τοῦτο γὰρ προὔκειτό που τοῖς ἄγουσιν αὐτόν. εἰ δ' εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ μὴ βουλομένου κείνου τοῦτ' ἔδει γενέσθαι κατ' ἀνάγκην. τί οὖν καταλείπεθ' ἕτερον; ἄλλος γὰρ τόπος ὁ δεξόμενος αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας οὐκ ἦν. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν Φασηλιτῶν πεμψάντων εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ παρακαλούντων κομίζεσθαι καὶ παραλαμβάνειν τὸν Πολυάρατον, νουνεχῶς οἱ Ῥόδιοι διαλαβόντες, ἄφρακτον μὲν ἐξαπέστειλαν τὸ παραπέμψον. ἀναλαβεῖν δ' εἰς τὴν ναῦν ἐκώλυσαν τὸν ἄρχοντα, διὰ τὸ προστετάχθαι τοῖς ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς Ῥόδον ἀποκαταστῆσαι τὸν ἄνθρωπον. παραγενομένης δὲ τῆς νεὼς εἰς τὴν Φασηλίδα, καὶ τοῦ μὲν Ἐπιχάρους, ὃς ἦν ἄρχων τῆς νεὼς, οὐ βουλομένου δέχεσθαι τῷ πλοίῳ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ δὲ Δημητρίου τοῦ προσχειρισθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀναπομπὴν κελεύοντος ἀνίστασθαι καὶ πλεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν Φασηλιτῶν συνεπισχυόντων αὐτῷ διὰ τὸ δεδιέναι, μή τις ἐκ Ῥωμαίων σφίσι διὰ ταῦτα μέμψις ἐπα-

à Dinone, tum à Perſeo vltrò citróque miſſis conſentiebat. Itaque mirum videbatur qua ratione ſpéque adductus Dino ſupereſſe adhuc, atque huiuſmodi ludibrio traduci ſuſtinebat. Sed Polyaratus & imprudentiâ & ignauiâ Dinonem longè ſuperauit. Nam cùm C. Popilius Ptolemæo Regi mandaſſet, vt Polyaratum mitteret Romam, Rex & Polyaratum & patriam reueritus, Romam quidem mittere eum haudquaquam decreuit, ſed Rhodum potius, quod & ipſe Polyaratus poſtulabat. Igitur nauigio impoſitum & Demetrij cuiuſdam ex amicis cuſtodię traditum Rhodum deſtinauit, litteris etiam ad Rhodios de illius tranſvectione datis. At Polyaratus Phaſelidem appulſus, neſcio quid animo cogitans ſumtis verbenis atque infulis ad penetrale vrbis confugit. quem quidem ſi quis tum interrogaſſet quid ſibi vellet, pro certo habeo dicere haud potuiſſe. Nam ſi in patriam reuerti optabat, quid velamenta prætendère opus fuit, cùm eò à cuſtodibus deduceretur? ſin Romam proficiſci malebat, etiam inuito illuc eundum erat. Quidnam igitur reliquum poteſt eſſe; alius enim præterea locus nullus extabat, in quo ſecurè poſſet conſiſtere. Cæterùm cùm Phaſelitæ Rhodum miſiſſent, poſtulantes vt Polyaratum ipſi accipere aſportaréque vellent, Rhodij prudenter reputantes nauem quidem apertam quâ deduceretur, miſerunt: cæterùm Præfecto nauis accipere illum in nauem interdixère, quoniam Alexandrinis Rhodi hominem ſiſtere mandatum fuiſſet. Naue igitur Phaſelidem delatâ, cùm Epichares Præfectus Polyaratum nauigio excipere abnueret, contrà Demetrius, cuius cuſtodiæ commendatus ab Rege fuerat, exurgere hominem ac proficiſci iuberet, vrgeréntque adeò Phaſelitæ, veriti ne id ſibi apud populum Romanum fraudi eſſet, perculſus caſus graui-

tate, Demetrij nauigium rursus conscendit. Verùm in excensione opportunitatem nactus, iterum confugit Caunum contento cursu. ac similiter quiritando Cauniorum auxilium implorabat, à quibus repulsam passus eò quod Rhodiis contributi essent, clam ad Cibyratas misit, postulans vt in vrbem reciperetur, mitterentúrque qui ipsum tutò deducerent. Notus autem Cibyratis eò erat, quod liberi Pancratis tyranni educati apud eum fuerant. Cùm assensissent Cibyratæ & postulatis paruissent, ipse Cibyram delatus, & seipsum & Cibyratas in grauiorem quàm antea difficultatem conjecit. Neque enim retinere illum penes se audebant metu populi Romani, neque porrò Romam deportare ob imperitiam rei maritimæ, quippe penitùs mediterranei poterant. quod erat reliquum, legationem Rhodum mittere, & in Macedoniam ad Proconsulem cogebantur, rogantes vt accipere hominem vellent. At L. Æmylius cùm Cibyratis quidem scripsisset, vt Polyaratum in arta custodia haberent, Rhodúmque deducerent: Rhodiis verò, vt eundem maritimo itinere Romam tutò deferri curarent, re ab vtrisque, vt imperatum erat, perfectâ, tandem Polyaratus Romam venit, cùm & imprudentiam & mollitiem animi sui quasi spectaculo traduxisset, quantum in se erat. traditúsque non à Ptolemæo solùm Rege esset, sed etiam à Phaselitis & Cibyratis ac Rhodiis inconstantiæ suæ causâ. quorsum verò de Dinone ac Polyarato prolixior à nobis instituta narratio est? Minimè certè vt eorum calamitati insultare videar. id enim absurdum omninò esset: sed vt quasi ob oculos posita eorum imprudentia cæteros commonefaciam, si quando in similia tempora inciderint, vt fortius meliúsque sibi consulat.

κελουθήσοι· καταπλαγεὶς τὴν περίστασιν, ἐνέβη πάλιν τὸν λέμβον πρὸς τὸν Δημήτριον. κατὰ δὲ τὸν ἀπόπλουν ἐπιλαβόμενος ἀφορμῆς εὐκαίρου, προσδραμὼν κατέφυγε πάλιν εἰς Καῦνον. κἀκεῖ παραπλησίως ἐδεῖτο τῶν Καυνίων βοηθεῖν. τούτων δὲ πάλιν ἀποτριβομένων αὐτὸν διὰ τὸ τάττεσθαι μετὰ Ῥοδίων, διεπέμπετο πρὸς Κιβυράτας, δεόμενος αὐτὸν δέξασθαι τῇ πόλει καὶ πέμψαι παραπομπήν. εἶχε γὰρ ἀφορμὴν πρὸς τὴν πόλιν διὰ τὸ τετράφθαι παρ᾽ αὐτῷ τοὺς παῖδας Παγκράτους τοῦ τυράννου. τῶν δὲ πεισθέντων καὶ ποιησάντων τὰ παρακαλούμενα, παραγενόμενος εἰς τὴν Κιβύραν, εἰς ἀπορίαν ἐνέβαλεν αὐτόν τε καὶ τοὺς Κιβυράτας μείζω τῆς πρότερον, ἢ ὅτε παρὰ τοῖς Φασηλίταις ἦν. οὔτε γὰρ ἔχειν παρ᾽ αὐτοῖς ἐθάρρουν αὐτὸν, διὰ τὸ δεδιέναι τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων κίνδυνον· οὔθ᾽ ἅμα πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ἐδύναντο, διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν κατὰ θάλατταν ἔργων, ἅτε μεσόγαιοι τελέως ὑπάρχοντες. λοιπὸν ἠναγκάζοντο πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν εἰς Μακεδονίαν, ἀξιοῦντες παραλαβεῖν τὸν ἄνθρωπον. τοῦ δὲ Λευκίου γράψαντος τοῖς μὲν Κιβυράταις τηρεῖν ἐπιμελῶς τὸν Πολυάρατον καὶ κομίζειν εἰς τὴν Ῥόδον, τοῖς δὲ Ῥοδίοις φροντίζειν τῆς κατὰ θάλατταν παραπομπῆς, ἵνα μετ᾽ ἀσφαλείας εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀνακομισθῇ, πειθαρχησάντων δ᾽ ἀμφοτέρων τοῖς γραφομένοις, τούτῳ τῷ τρόπῳ συνέβη τὸν Πολυάρατον ἐλθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην· ἐκθεατρίσαντα μὲν τὴν ἀβουλίαν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγεννίαν, ἐφ᾽ ὅσον οἷός τ᾽ ἦν, ἔκδοτον δὲ γενόμενον. οὐ μόνον παρὰ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ παρὰ Φασηλιτῶν, καὶ παρὰ Κιβυρατῶν, καὶ παρὰ Ῥοδίων διὰ τὴν ἰδίαν ἄνοιαν. τίνος οὖν χάριν τὸν πλείω λόγον πεποίημαι περὶ Πολυαράτου καὶ Δείνωνος; οὐχ ἵνα συνεπεμβαίνειν δόξω ταῖς ἐκείνων ἀτυχίαις. καὶ γὰρ ἄτοπον γε τοῦτο τελέως. ἀλλ᾽ ἵνα φανερὰν ποιήσας τὴν ἐκείνων ἀβουλίαν, βέλτιον παρασκευάσω καὶ βουλεύεσθαι καὶ φρονεῖν, τοὺς κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς παραπλησίους ἐμπίπτοντας καιρούς.

Ὅτι Αἰτωλοὶ τὸν βίον ἀπὸ λῃστείας καὶ τῆς τοιαύτης παρανομίας εἰώθεσαν ἔχειν. καὶ ἕως μὲν ἐξῆν τοὺς Ἕλληνας φέρειν καὶ λεηλατεῖν, ἐκ τούτων ἐπορίζοντο τοὺς βίους, πᾶσαν γῆν ἡγούμενοι πολεμίαν. μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαίων ἐπιστάντων τοῖς πράγμασι, κωλυθέντες τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας, εἰς ἑαυτοὺς κατήντησαν. καὶ πρότερον μὲν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, οὐκ ἔστιν ὃ τῶν δεινῶν οὐκ ἔπραξαν. βραχεῖ δὲ ἀνώτερον χρόνῳ γεγευμένοι τοῦ φόνου τοῦ κατ᾽ ἀλλήλων ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀρσινόην σφαγαῖς, ἕτοιμοι πρὸς πᾶν ἦσαν, ἀποτεθηριωμένοι τὰς ψυχάς, ὥστε μηδὲ βουλὴν διδόναι τοῖς προεστῶσι. διόπερ ἦν ἀκρισίας καὶ παρανομίας, καὶ φόνου πλήρη τὰ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν. καὶ τῶν πραττομένων παρ᾽ αὐτοῖς ἐκ λογισμοῦ μὲν καὶ προθέσεως οὐδὲν ἐπετελεῖτο, πάντα δὲ εἰκῇ καὶ φύρδην ἐπράττετο, καθάπερ εἰ λαίλαπός τινος ἐμπεπτωκυίας εἰς αὐτούς.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἤπειρον παραπλήσια τούτοις ἐπράττετο. ἐφ᾽ ὅσον γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων μετριώτεροι τῶν κατὰ τὴν Αἰτωλίαν ἦσαν, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ προεστὼς αὐτῶν ἀσεβέστερος, καὶ παρανομώτατος ὑπῆρχε τῶν ἄλλων. δοκῶ γὰρ μὴ γεγονέναι μηδ᾽ ἔσεσθαι θηριωδέστερον ἄνθρωπον, μηδὲ σκαιότερον Χάροπος.

Ὅτι τοῦ περὶ Καλλικράτην μίσους καὶ Ἀνδρωνίδην καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμογνώμονας τούτων, οὕτως ἄν τις τεκμήραιτο. τῆς γὰρ τῶν Ἀντιγονείων πανηγύρεως ἐν τῷ Σικυῶνι συντελουμένης, καὶ τῶν βαλανείων ἁπάντων ἐχόντων τάς τε * κοινὰς μακρὰς καὶ πυέλους ταύταις παρακειμένας, εἰς ἃς οἱ κομψότεροι τῶν ἀνθρώπων εἰώθασι κατ᾽ ἰδίαν ἐμβαίνειν· εἰ ταύταις ὅτε τις καθίη τῶν περὶ τὸν Ἀνδρωνίδην καὶ Καλλικράτην, οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν ἐφεστώτων ἔτι κατιέναι, πρὶν ἢ τὸν βαλανείτην τὸ μὲν ὑπάρχον ὕδωρ ἀφιέναι πᾶν, ἕτερον δὲ καθαρὸν ἐγχέαι

f. σκηνάς.

Erat in more institutóque Ætolorum latrociniis atque huiusmodi sceleribus victum parare. Ac quandiu iis Græciam populari licuit, eâ prædâ se sustentare consueuerant, omnem agrum pro hostico ducentes. Postea verò Romanis rerum potitis, cùm aliena diripere haudquaquam sinerentur, in semetipsos rabiem verterunt. ac primùm quidem ciuili bello nullum crudelitatis genus prætermisêre. recenti autem memoriâ gustato mutuo cruore in cæde illa ad Arsinoïam patrata, animis efferati nihil iam detrectabant, adeò vt ne Principibus quidem qui Rempublicam gerebant, consultandi locum modúmve vllum darent. Itaque temeritate & violentiâ ac cædibus plena erant cuncta in Ætolia; & quæcumque ab iis tum agebantur, non consilio ac ratione, sed tumultuariè ac temerè fiebant, prorsus quasi atrox quædam procella in Rempub. eorum incubuisset.

Eadem in Epiro rerum facies erat: quantò enim hic modestiores homines quàm in Ætolia erant, tantò sceleratior ac nequior horum princeps fuit. Prorsus enim sic existimo nec tetriorem, nec sæuiorem Charopo superiori memoriâ neminem extitisse, neque porrò postea extiturum.

Cæterùm quantum omnium odium aduersus Callicratem fuerit & Andronidam, ac reliquos eiusdem factionis, vel hinc liquidò perspici potest. Nam cùm solenne sacrum quod Antigonia vocant, Sicyone celebraretur, atque in omnibus balneis tabernacula essent, iisque adposita solia, in quæ elegantissimus quisque seorsim descendere consueuit, si fortè Andronidas aut Callicrates lauandi causa in solium aliquod descenderat, nullus posthac eò descendere sustinebat, priusquam balneator pristina aqua omni egesta, puram nitidamque de nouo adfudisset.

quippe persuasum cuncti habebant contaminari se, si eadem ac illi aquâ lauarentur. Quibus verò sannis ac sibilis in publicis Græciæ conuentibus exciperentur, si quando aliquis quempiam ex iis voce præconis laudare esset ausus, ne dicendo quidem satis exprimi possit. Ipsi pueri è scholis redeuntes, coram proditores eos compellare per vicos non verebantur. Tanta omnium offensio, tantúmque odium aduersus illos homines gliscebat.

Ex Libro XXXI.

C. Sulpitius Gallus præter cætera imprudenter ab eo facta quæ proximè commemoraui, in Asiam delatus, edicta per celeberrimas ciuitates proposuit, quibus iubebat vt quicumque Eumenem Regem accusare vellet, ad diem certum Sardibus præsto esset. Ipse cùm Sardes venisset, positâ in gymnasio sellâ, per decem dies audiendis accusatoribus vacauit, omnis generis probra ac conuicia in Regem libentissimè admittens, omnémque criminandi ansam amplectens, quippe qui ingenio esset vano, atque ex dissensione cum Eumene gloriam captaret.

At in Syria Antiochus Rex auidus parandæ pecuniæ, ad templum Dianæ in Elymaïdem exercitum mouit, quò cùm peruenisset, spe suâ frustratus, eò quod barbari accolæ tantum scelus fieri prohiberent, regressus Tabis, quæ Persidis ciuitas est, è viuis discessit, insaniâ, vt quidam aiunt, correptus ob quædam signa atque ostenta, quæ ob violatam religionem templi ab infenso numine edita erant.

Mortuo Lucio Æmylio, maximum & pulcherrimum morum illius testimonium cunctis apparuit.

τοῦτο δ᾽ ἐποίουν ὑπολαμβάνοντες ὡσανεὶ μαίνεσθαι κατιέντες εἰς ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις ὕδωρ. τοὺς δὲ συριγμοὺς τοὺς ἐν ταῖς κοιναῖς πανηγύρεσι τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς χλευασμοὺς ὅτε τις ἐπιβάλοι κηρύττειν τινὰ τῶν προειρημένων, οὐδ᾽ ἂν ἐξηγήσαιτο ῥᾳδίως οὐδείς. ἐθάῤῥει δὲ καὶ τὰ παιδάρια κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκ τῶν διδασκαλείων ἐπανάγοντα κατὰ πρόσωπον αὐτοὺς προσδόντας ἀποκαλεῖν. τοιαύτη τις ὑπέδραμε προσκοπὴ καὶ μῖσος κατὰ τῶν προειρημένων. Suidas in συριγμός.

ΛΟΓΟΣ λα΄.

Ὅτι Γάϊος ὁ Γάλλος χωρὶς τῶν ἄρτι ῥηθέντων ἀλογημάτων παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐκθέματα κατὰ τὰς πόλεις ἐξέθηκε τὰς ἐπιφανεστάτας, κελεύων εἴ τις βούλεται κατηγορεῖν Εὐμένους τοῦ βασιλέως, ἀπαντᾷν εἰς Σάρδεις ἐπί τινα χρόνον ὡρισμένον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενηθεὶς αὐτὸς εἰς τὰς Σάρδεις, ἀποκαθίσας ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐπὶ δέχ᾽ ἡμέρας διήκουε τῶν κατηγορούντων, πᾶσαν ἐπιδεχόμενος αἰσχρολογίαν καὶ λοιδορίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ καθόλου πᾶν ἕλκων πρᾶγμα καὶ κατηγορίαν, ἅτε παρεστηκὼς αἴθεσπος τῇ διανοίᾳ, καὶ φιλοδοξῶν ἐν τῇ πρὸς Εὐμένην διαφορᾷ.

Ὅτι κατὰ τὴν Συρίαν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς βουλόμενος εὐπορῆσαι χρημάτων προέθετο στρατεύειν ἐπὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα. παραγενόμενος δ᾽ ἐπὶ τοὺς τόπους καὶ διαψευσθεὶς τῆς ἐλπίδος, διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν τῇ παρανομίᾳ τοὺς βαρβάρους οἰκοῦντας περὶ τὸν τόπον, ἀναχωρῶν ἐν Ταβαις τῆς Περσίδος ἐξέλιπε τὸν βίον, δαιμονήσας ὥς ἔνιοί φασι· διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς ἐπισημασίας τοῦ δαιμονίου κατὰ τὴν περὶ τὸ προειρημένον ἱερὸν παρανομίαν.

Ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον σημεῖον τῆς Λευκίου Αἰμιλίου προαιρέσεως μεταλλάξοντος τὸν βίον ἐγένετο πᾶσιν ἔκδηλον.

οἷος γὰρ ὁ τρόπος ζῶντος αὐτοῦ ἐδοξάζετο, τοιοῦτος εὑρέθη ὁ βίος μεταλλάξαντος· ὃ μέγιστον εἴποι τις ἂν ὑπάρχειν τεκμήριον ἀρετῆς. ὁ γὰρ πλεῖστον μὲν τῶν κατ᾽ αὐτὸν ἐξ Ἰβηρίας χρυσὸν εἰς τὴν Ῥώμην μετενηνοχὼς, μεγίστων δὲ θησαυρῶν κύριος γενόμενος ἐν Μακεδονίᾳ, πλείστης δὲ περὶ τὰ προειρημένα τετευχὼς ἐξουσίας, τοσοῦτον ἀπέλιπε τὸν ἴδιον βίον, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν φερνὴν τῇ γυναικὶ διαλῦσαι πᾶσαν ἐκ τῶν ἐπίπλων, εἰ μὴ τῶν ἐγγείων τινὰς προσαπέδοντο κτήσεων. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἰρήκαμεν. ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν καταλελύσθαι τὴν δόξαν τῶν θαυμαζομένων παρὰ τοῖς Ἕλλησι περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἀνδρῶν. εἰ γὰρ τὸ διδομένων χρημάτων ἐπὶ τῷ τοῦ διδόντος συμφέροντι, τούτων ἀπέχεσθαι θαυμαστόν ἐστιν, ὃ λέγεται γεγονέναι περί τε τὸν Ἀθηναῖον Ἀριστείδην, καὶ περὶ τὸν Θηβαῖον Ἐπαμινώνδαν, τὸ κύριον γενόμενον αὐτὸν ἁπάσης τῆς βασιλείας, καὶ λαβόντα τὴν ἐξουσίαν ὡς βούλεται χρήσασθαι, μηδενὸς ἐπιθυμῆσαι, πόσῳ θαυμαστότερόν ἐστιν; εἰ δ᾽ ἄπιστον τὸ λεγόμενον δόξει ἐοικέναι τισὶν, ἐκεῖνο δεῖ λαμβάνειν ἐν νῷ, διότι σαφῶς ὁ γράφων ᾔδει μάλιστα Ῥωμαίους ἀναληψομένους εἰς τὰς χεῖρας τὰ βιβλία ταῦτα, διὰ τὸ τὰς ἐπιφανεστάτας καὶ τὰς πλείστας αὐτῶν πράξεις ἐν τούτοις περιέχεσθαι· παρ᾽ οἷς οὔτ᾽ ἀγνοεῖσθαι ταῦτα δυνατὸν, οὔτε συγγνώμης τεύξεσθαι τὸν *ψευδολογούμενον εἰκός. διόπερ οὐδεὶς ἂν ἑκὼν εἰς πρόδηλον ἀπιστίαν καὶ καταφρόνησιν ἔδωκεν αὐτόν. καὶ τοῦτο μνημονευέσθω παρ᾽ ὅλην τὴν πραγματείαν ἡμῖν, ὅταν τι παράδοξον δοκῶμεν λέγειν περὶ Ῥωμαίων. τῆς δὲ κατὰ τὴν διήγησιν ἐφόδου καὶ τῶν καιρῶν ἐφεστηκότων ἡμᾶς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ταύτην, βούλομαι τὸ κατὰ τὴν προτέραν βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ καταλειφθὲν συνεκπληρῶσαι τῶν φιληκόων ἕνεκα. προϋπεσχόμην γὰρ διηγήσασθαι διὰ τί καὶ πῶς ἐπὶ τοσοῦτο προέκοψε, καὶ θᾶττον ἢ καθῆκεν ἐξέλαμψεν ἡ τοῦ Σκιπίωνος ἐν τῇ Ῥώμῃ δόξα·

mſ. ψευδολογόν.

qualis enim illius frugalitas dum in viuis esset, opinione omnium celebrabatur, talis re ipsa post obitum ipsius reperta est. quod reuera maximum esse virtutis indicium nemo inficias ierit. Nam cùm vnus sui temporis plurimam pecuniam ex manubiis Hispaniæ in ærarium populi Romani retulisset, ac maximarum opum in Macedonia compos fuisset, atque vtrobique summam auctoritatem ac licentiam habuisset, eiusmodi facultates reliquit, vt supellectilis auctione factâ redigi non potuerit vnde dos vxori eius redderetur, nisi præterea etiam fundi aliquot venditi fuissent. De quibus in superioribus libris à nobis affatim dictum esse meminimus. Proinde non immeritò quis dixerit huiusmodi exemplo opprimi gloriam eorum, quos eo nomine Græci maximè admirantur. Nam si abstinere à pecunia quæ pro dantis vtilitate offertur, admiratione digna res est, quod Aristidem Atheniensem, ac Thebanum Epaminondam fecisse narrant, quanto est mirabilius, ipsum compotem totius regni cum summa abutendi licentia ac potestate, nihil tamen concupisse. Quod si cui id incredibile fortè videbitur, is velim reputet, nobis qui hæc scribebamus præuisum fuisse, maximè in Romanorum manus hos libros esse venturos, cùm celeberrimæ ac maximæ res populi Romani gestæ iis continerentur: ab iis verò neque ignorari res suas posse, neque mentito veniam datum iri. Quapropter haudquaquam credibile est, quemquam de industria fidem atque auctoritatem apertè sibi derogare voluisse. Atque id in omni nostro opere monitum velim, quotiescumque præter omnium opinionem aliquid videbimur de Romanis dixisse. Cæterùm cùm ipsa narrationis ac temporum series ad laudem huius familiæ nos deduxerit, quod superiori in libro polliciti sumus, id nunc in gratiam eorum qui discẽdi cupidi sunt, exequi placet. Etenim dicturum me promiseram, cur, quóue pacto in tantũ fastigium creuit, & ante tempus Romæ eluxit iunioris Africani gloria.

ac præterea quomodo amicitiæ ac consuetudini quæ Polybio cum eo fuit, tantum incrementum accessit, vt non modò Italiam ac Græciam illius amicitiæ fama peruaserit, sed remotissimis etiam gentibus vtriusque studium animorúmque coniunctio nota fuerit. Igitur quemadmodum principium conciliandæ inter vtrumque amicitiæ ex commodato librorum vsu, ac sermone de his habito fluxit, suprà à nobis relatum est. Postea procedente consuetudine cùm Græci Romam euocati per municipia Italiæ distribuerentur, Fabius & Scipio Lucij filij gratia apud Prætorem effecère vt Polybius Romæ maneret. Quo facto cùm familiaritas in dies cresceret, fortè is casus euenit. Egressis simul omnibus ex Fabij domo, Fabius quidem in forum, Polybius verò alteram in partem cum P. Scipione diuersus deflexit. Cúmque ambo paululum progressi essent, tum Publius leniter ac modestè locutus, ac rubore quodam suffusus: Quid illud, inquit, est, Polybi, quod cùm ambo fratres vnâ vtamur mensâ, in tuis sermonibus nunc interrogando, nunc respondendo assiduè orationem ad fratrem conuertis, me prætermisso? Nimirum eandem de me opinionem habes, quam & cæteros ciues habere audio. quibus placidus lentúsque esse videor, & à moribus institutísque Romanorum longè alienus, eò quod causis actitandis minimè studeo. Atqui aiunt familiam ex qua ortus sum, non eiusmodi, sed planè alium virum postulare. quod profectò maximâ me ægritudine afficit. At Polybius oratione adolescentis obstupefactus, (namque octauum & decimum annum ætatis tum maximè agebat) per Deos, inquit, quæso Scipio, noli hæc ita in animum inducere. Neque enim aut contemptu, aut neglectu tui id facere soleo, multùm abest.

σεν δὲ τούτῳ πῶς ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθῆναι συνέβη τῷ Πολυβίῳ τὴν πρὸς τὸν προειρημένον φιλίαν καὶ συνήθειαν· ὥστε μὴ μόνον ἕως τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπιδιατεῖναι τὴν περὶ αὐτῶν φήμην, ἀλλὰ καὶ τοῖς πορρωτέρω γνώριμον γενέσθαι τὴν αἵρεσιν καὶ συμπεριφορὰν αὐτῶν. διότι μὲν οὖν ἡ καταρχὴ τῆς συστάσεως ἐγενήθη τοῖς προειρημένοις ἔκ τινος χρήσεως βιβλίων καὶ τῆς περὶ τούτων λαλιᾶς, δεδηλώκαμεν. προβαινούσης δὲ τῆς συνηθείας, καὶ τῶν ἀνακεκλημένων ἐκπεμπομένων ἐπὶ τὰς πόλεις, * διέπεσθαι ὅ, τε Φάβιος καὶ ὁ Σκιπίων οἱ τοῦ Λευκίου νεανίσκοι πρὸς τὸν στρατηγὸν, μεῖναι τὸν Πολύβιον ἐν τῇ Ῥώμῃ. γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς ἐπὶ πολὺ προκοπτούσης, ἐγένετο σύγκυρημά τι τοιοῦτον. ἐκπορευομένων γάρ ποτε κατ᾽ αὐτὸ πάντων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς τοῦ Φαβίου, συνέβη τὸν μὲν Φάβιον ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπονεῦσαι, τὸν δὲ Πολύβιον ἐπὶ θατέρα μετὰ τοῦ Σκιπίωνος. προαγόντων δὴ αὐτῶν ὁ Πόπλιος ἡσυχῇ καὶ πράως τῇ φωνῇ φθεγξάμενος, καὶ τῷ χρώματι γενόμενος ἐνερευθὴς, τί δὲ, φησὶν, ὦ Πολύβιε, δύω τρώγομεν ἀδελφοὶ, καὶ διαλέγῃ συνεχῶς, καὶ πάσας τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις ποιῇ πρὸς ἐκεῖνον, ἐμὲ δὲ παραπέμπεις; ἢ δῆλον ὅτι καὶ σὺ περὶ ἐμοῦ τὴν αὐτὴν ἔχεις διάληψιν, ἣν καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ἔχειν πυνθάνομαι. δοκῶ γὰρ εἶναι πᾶσιν ἡσύχιός τις καὶ νωθρὸς ὡς ἀκούω, καὶ πολὺ κεχωρισμένος τῆς Ῥωμαϊκῆς αἱρέσεως καὶ πράξεως, ὅτι κρίσεις οὐχ αἱροῦμαι λέγειν. τὴν δὴ οἰκίαν οὔ φασι τοιοῦτον ζητεῖν προστάτην ἐξ ἧς ὁρμῶμαι, τὸ δὴ ἐναντίον. ὃ καὶ μάλιστά με λυπεῖ. ὁ δὲ Πολύβιος ξενισθεὶς τῇ τοῦ μειρακίου καταρχῇ τῶν λόγων, οὐ γὰρ εἶχε πλέον ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τότε, μὴ πρὸς θεῶν, Σκιπίων, ἔφη, μηδὲ λέγε ταῦτα, μηδ᾽ ἐν νῷ λάμβανε τὸ παράπαν. οὐδὲ γὰρ καταγινώσκων οὔτε παραπέμπων ἐγώ σε ποιῶ τοῦτο, πολλοῦ γε δεῖ.

f. διέπωσαν.

ἀλλὰ τὸν πρεσβύτερον εἶναι τὸν ἀδελφόν, ἔν τε ταῖς ὁμιλίαις ἄρχομαι ἀπ' ἐκείνου, καὶ λήγω πάλιν εἰς ἐκεῖνον ἐν ταῖς ἀποφάσεσι καὶ συμβουλίαις, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπερείδομαι, δοκῶν καὶ σὲ τῆς αὐτῆς μετέχειν γνώμης. ἐκεῖνός σου * τε μὴν ἄγαμαι νῦν ἀκούων, ὅτι δοκεῖ σοι * τὸ πρᾳότερον εἶναι τοῦ καθήκοντος τοῖς ἐκ ταύτης τῆς οἰκίας ὁρμωμένοις. δῆλος γὰρ εἶ διὰ τούτων μέγα φρονῶν· ἐγὼ δὲ κἂν αὐτὸς ἡδέως σοι συνεπιδοίην ἐμαυτόν, καὶ συνεργὸς γενοίμην εἰς τὸ καὶ λέγειν τι καὶ πράττειν ἄξιον τῶν προγόνων. περὶ μὲν γὰρ τὰ μαθήματα, περὶ ἃ νῦν ὁρῶ σπουδάζοντας ὑμᾶς καὶ φιλοτιμουμένους, οὐκ ἀπορήσετε τῶν συνεργησόντων ὑμῖν ἑτοίμως καὶ σὺ κἀκεῖνος. πολὺ γὰρ δή τι φῦλον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιρρέον ὁρῶ κατὰ τὸ παρὸν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων. Εἰς δὲ τὰ λυποῦντά σε νῦν καὶ καθὼς φῄς, δοκῶ μηδένα συναγωνιστὴν καὶ συνεργὸν ἄλλον εὑρεῖν ἂν ἡμῶν ἐπιτηδειότερον. ἔτι δὲ ταῦτα λέγοντος τοῦ Πολυβίου, λαβόμενος ἀμφοτέραις χερσὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, καὶ πιέσας ἐμπαθῶς· Εἰ γὰρ ἐγὼ ταύτην, φησίν, ἴδοιμι τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ σύμπαντα τἆλλα δεύτερα θέμενος ἐμοὶ προσέξεις τὸν νοῦν, καὶ μετ' ἐμοῦ συμβιώσεις. δόξω γὰρ αὐτόθεν εὐθέως ἐμαυτῷ καὶ τῆς οἰκίας ἄξιος εἶναι καὶ τῶν προγόνων. ὁ δὲ Πολύβιος τὰ μὲν ἔχαιρε θεωρῶν τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ μειρακίου, τὰ δὲ διηπορεῖτο λαμβάνων ἐν νῷ τὴν ὑπεροχὴν τῆς οἰκίας καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῶν ἀνδρῶν. πλὴν ἀπό γε ταύτης τῆς ἀνθομολογήσεως, οὐκέτι τὸ μειράκιον ἐχωρίσθη τοῦ Πολυβίου, πάντα δ' ἦν αὐτῷ δεύτερα τῆς ἐκείνου συμπεριφορᾶς. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν λοιπὸν ἤδη κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πεῖραν αὑτῶν διδόντες ἀλλήλοις, εἰς πατρικὴν καὶ συγγενικὴν ἦλθον αἵρεσιν καὶ φιλοστοργίαν πρὸς ἀλλήλους. πρώτη δέ τις ἐνέπεσεν ὁρμὴ καὶ ζῆλος τῶν καλῶν, τὸ τῆς ἐπὶ σωφροσύνῃ δόξαν ἀναλαβεῖν, καὶ παραδραμεῖν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τοὺς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντας.

f. γε μὴν.
deest ὄνειδος.

Sed quoniam maior natu est Fabius, in colloquiis familiaribus ab eo inchoare, & in eum desinere consueui, illúmque in sermonibus ac præceptis maximè spectare, cùm te eodem animo eadémque sententia atque illum præditum esse persuasum habeam. Cæterùm indolem tuam magnoperè laudo; quod vitio esse existimes, remissioris esse ingenij quàm par sit ei qui ex tanta familia originem ducat. Id enim haud pusilli certè animi argumentum est. Ego verò operam meam atque industriam libenter tibi commodauerim, in hoc vt ea dicas & facias quæ maiorum tuorum gloriâ sint digna. Nam quod attinet ad disciplinas, quibus vos acriter incumbere in præsentiâ video, tibi ac fratri nunquam magistrorum copia deerit. quandoquidem plurimos eiusmodi homines intueor ex Gręcia in hanc vrbem quotidie confluentes: ad ea verò quæ te, vt ais, nunc angunt, aptiorem me ipso administrum ac socium conatus tui haudquaquam reperies. Hæc adhuc cùm diceret Polybius, vtraque manu dextram eius apprehendens, atque ex intimo affectu comprimens Scipio, Vtinam, inquit, diem illum videam, quo tu cæteris omnibus posthabitis, mei curam geras, meóque in contubernio degere velis. tum ego demùm mihi videbor & familiâ & maioribus meis non indignus. At Polybius partim quidem gaudio exultabat, cùm eum impetum, eúmque iuuenis affectum videret. partim verò angebatur, cùm amplitudinem opésque illius familiæ animo cogitaret. Cæterùm post hanc stipulationem nunquam iuuenis à Polybio longiùs recessit, sed illius congressum omnibus semper rebus anteposuit. Atque exinde cùm in ipsis negociorum articulis constantiæ suæ experimentum alter alteri continuè præberet, paternam quandam cognationique similem beneuolentiam inuicem ac necessitudinem contraxerunt. Principio quidem pudoris ac continentiæ gloriam adolescens sibi comparare studuit, eâque parte æquales suos omnes anteire.

Sed cùm eiuſmodi laurea ardua eſſet, multúmque haberet difficultatis, tum verò maximè in vrbe inſidiis appetebatur, ob corruptam illius temporis diſciplinam. Alij enim in meritorios pueros, alij in meretrices effuſi, plerique acroamatis & compotationibus, atque huiuſmodi luxuriæ addicti erant, cùm Græcorum in eo genere ſtudia bello Perſico ſtatim adſciuiſſent. Tanta porrò intemperantia tum iuuentus eò ferebatur, vt nonnulli puerum delicatum talento emerent. Quod quidem inſtitutum præcipuè iis temporibus, de quibus nunc agimus, viguit ac floruit. primùm quòd euerſo Macedonum regno imperium orbis terrarum penes populum Romanum ſine controuerſia ſtare videbatur. deinde quia Macedonicis opibus Romam tranſlatis, maximæ felicitatis ſpecies quædam, & priuatis ſingulorum, & publicis rebus acceſſerat. At P. Scipio diuerſam viuendi rationem ſecutus, cunctiſque cupiditatibus aduerſatus, atque in reliquo victu eundem tenorem ſeruans, ſibíque ipſe conſentiens, peruulgatam apud omnes modeſtiæ ac continentiæ laudem eſt adeptus priore illo quinquennio. Poſtea verò confeſtim inſtituit magnificentiâ atque integritate in pecunia danda atque capienda cæteros ſuperare. ad quam virtutem naturalis patris ipſius diſciplina magnum ei ſtimulum admouerat, & natura ingentem impetum dederat. Sed & fortuna conatum eius magnoperè adiuuit. Nam cùm mater patris ipſius adoptiui abiiſſet è vita, quæ Lucij Æmilij naturalis patris ſoror, Scipionis autem Africani cognomento maioris coniux fuerat, ipſe locupletiſſimâ eius mulieris hereditate aditâ, primum animi ſui ſpecimen tum edere incœpit.

ὧν

ὢν δὲ μέγας οὗτος καὶ δυσέφικτος ὁ στέφανος, εὐθήρατος ἦν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ διὰ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁρμὴν τῶν πλείστων. οἱ μὲν γὰρ εἰς ἐρωμένους τῶν νέων, οἱ δ᾽ εἰς ἑταίρας ἐξεκέχυντο, πολλοὶ δὲ εἰς ἀκροάματα καὶ πότους, καὶ τὴν ἐν τούτοις πολυτέλειαν, ταχέως ἡρπακότες ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ τὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐχέρειαν. καὶ τηλικαύτη τις ἐνεπεπτώκει περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἀκρασία τοῖς νέοις, ὥστε πολλοὺς μὲν ἐρώμενον ἠγορακέναι ταλάντου. συνέβη δὲ τὴν παροῦσαν αἵρεσιν οἷον ἐκλάμψαι κατὰ τοὺς νῦν λεγομένους καιρούς, πρῶτον μὲν διὰ τὸ καταλυθείσης τῆς ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείας, δοκεῖν ἀδήριτον αὐτοῖς ὑπάρχειν τὴν περὶ τῶν ὅλων ἐξουσίαν. ἔπειτα διὰ τὸ πολλὴν ἐπίφασιν γενέσθαι τῆς εὐδαιμονίας περί τε τοὺς κατ᾽ ἰδίαν βίους καὶ περὶ τὰ κοινά, τῶν ἐκ Μακεδονίας μετακομισθέντων εἰς τὴν Ῥώμην χορηγιῶν. πλὴν ὅ γε Σκιπίων ὁρμήσας ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἀγωγὴν τοῦ βίου, καὶ πάσαις ταῖς ἐπιθυμίαις ἀντιταξάμενος, καὶ κατὰ πάντα τρόπον ὁμολογούμενον καὶ σύμφωνον ἑαυτὸν κατασκευάσας κατὰ τὸν βίον, ἐν ἴσως πέντε τοῖς πρώτοις ἔτεσι πάνδημον ἐποιήσατο κατὰ τὴν ἐπ᾽ * αὐτεξίᾳ καὶ σωφροσύνῃ δόξαν. μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὸ συνεχὲς ὥρμησεν ἐπὶ τὸ περὶ τὰ χρήματα μεγαλοψυχίᾳ καὶ καθαρότητι διενεγκεῖν τῶν ἄλλων. πρὸς δὲ τοῦτο τὸ μέρος καλὴν μὲν ὑποδοχὴν εἶχε τὴν μετὰ τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς συμβίωσιν, καλὰς δ᾽ ἐκ φύσεως ὁρμὰς αὐτὸς ἐπὶ τὸ δέον. πολλὰ δὲ αὐτῷ καὶ ταὐτόματον συνήργησε πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην. * πρώτη μὲν γὰρ αὐτῷ μετήλλαξε τὸν βίον ἡ τοῦ κατὰ θέσιν πατρὸς μήτηρ, ἥτις ἦν ἀδελφὴ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς αὐτοῦ Λευκίου, γυνὴ δὲ τοῦ κατὰ θέσιν πάππου Σκιπίωνος τοῦ μεγάλου προσαγορευθέντος. ταύτης ἀπολιπούσης οὐσίαν μεγάλην κληρονόμος ὤν, πρῶτον ἐν τούτοις ἔμελλε πεῖραν δώσειν τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως.

mſ. αὐτὸ ἀξία

mſ. πρώτην.

συνέβαινε δὲ τὴν Αἰμιλίαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ προειρημένῃ γυναικί, μεγαλομερῆ τὴν περίστασιν ἔχειν ἐν ταῖς γυναικείαις ἐξόδοις, ἅτε συνηκμακυῖαν τῷ βίῳ καὶ τῇ τύχῃ τῇ Σκιπίωνος. χωρὶς γὰρ τοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀπήνην κόσμου, καὶ τὰ κανᾶ, καὶ τὰ ποτήρια, καὶ τἄλλα πρὸς τὴν θυσίαν ποτὲ μὲν ἀργυρᾶ, ποτὲ δὲ χρυσᾶ πάντα συνεξηκολούθει κατὰ τὰς ἐπιφανεστάτας ἐξόδους αὐτῇ. τό τε τῶν παιδισκῶν καὶ τὸ τῶν οἰκετῶν τῶν παρεπομένων πλῆθος ἀκόλουθον ἦν τούτοις. ταύτην δὴ τὴν περικοπὴν ἅπασαν εὐθέως μετὰ τὸν τῆς Αἰμιλίας τάφον ἐδωρήσατο τῇ μητρί, ᾗ συνέβαινε κεχωρίσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ Λευκίου πρότερον ἤδη χρόνοις πολλοῖς, τὴν δὲ τοῦ βίου χορηγίαν ἐλλειπεστέραν ἔχειν τῆς κατὰ τὴν εὐγένειαν φαντασίας. διὸ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἀνακεχωρηκυίας αὐτῆς ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐξόδων, τότε κατὰ τύχην οὔσης ἐπιφανοῦς καὶ πανδήμου θυσίας, ἐκπορευομένης αὐτῆς ἐν τῇ τῆς Αἰμιλίας περικοπῇ καὶ χορηγίᾳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῶν ὀρεοκόμων καὶ τοῦ ζεύγους, καὶ τῆς ἀπήνης αὐτῆς ὑπαρχούσης, συνέβη τὰς γυναῖκας θεωμένας τὸ γεγονὸς ἐκπλήττεσθαι τὴν τοῦ Σκιπίωνος χρηστότητα καὶ μεγαλοψυχίαν, καὶ πάσας προτεινούσας τὰς χεῖρας εὔχεσθαι τῷ προειρημένῳ πολλὰ καὶ ἀγαθά. τοῦτο δὲ πανταχῇ μὲν ἂν εἰκότως φαίνοιτο καλόν, ἐν δὲ Ῥώμῃ καὶ θαυμαστόν. ἁπλῶς γὰρ οὐδεὶς οὐδενὶ δίδωσι τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων ἑκὼν οὐδέν. πρώτη μὲν οὖν αὕτη καταρχὴ τῆς ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ φήμης αὐτῷ συνεχώρησε, καὶ μεγάλην ἐποίησε προκοπὴν ἅτε τοῦ τῶν γυναικῶν γένους καὶ λάλου, καὶ καταχόρου ὄντος ἐφ' ὅ τι ἂν ὁρμήσῃ. μετὰ δὲ ταῦτα ταῖς Σκιπίωνος μὲν τοῦ μεγάλου θυγατράσιν, ἀδελφαῖς δὲ τοῦ κατὰ * θέσιν πατρὸς λαβόντος, αὐτὸν ἔδει τὴν ἡμίσειαν ἀποδοῦναι τῆς φερνῆς. ὁ γὰρ πατὴρ συνέθετο μὲν ἑκατέρᾳ τῶν θυγατέρων μ΄. τάλαντα δώσειν. τούτων δὲ τὸ μὲν ἥμισυ παραχρῆμα τοῖς ἀνδράσιν ἔδωκεν ἡ μήτηρ,

* deerat in ms.

quippe antedicta mulier maximo omnis generis apparatu in solenni matronarum pompa vti solita erat, vt quæ in Scipionis Africani matrimonio & fortuna vixisset. Nam præter muliebrem mundum pilentique ipsius ornatum, & canistra, & pocula, ac cætera ad sacrificium necessaria, partim aurea, partim argentea in maximis solennitatibus circumferebat. ancillarum quoque ac seruorum comitatus haudquaquam dispar erat. Vniuersum hunc apparatum statim ab obitu Æmiliæ, id enim mulieri nomen fuit, Scipio matri suæ donauit; quæ iampridem à L. Æmilio repudiata, artiorem quam pro splendore generis rem familiarem habebat. Proinde cùm antea à solenni pompa abesse consueuisset, tum fortè publico ac celebri sacrificio progressa cum apparatu Æmiliæ, iisdem pilento, bigis ac mulionibus, reliquas mulieres aduertit: quæ Scipionis benignitatem animique magnitudinem collaudantes, sublatis in cœlum manibus vniuersæ P. Scipioni fausta omnia apprecabantur. Atque id cùm vbique præclarum, tum Romæ admirabile videatur esse, qua in vrbe nemo quidquam sponte alteri de suo donat. Ab huiusmodi initio virtus P. Scipionis rumore omnium celebrari cœpta est, vtpote muliebri sexu natura garrulo, & in omnibus rebus immoderato. Deinde filiabus Scipionis magni, patris adoptiui sororibus dimidium dotis soluendum erat. Siquidem pater quadraginta talenta vtrique filiæ dotis nomine daturum se spoponderat: cuius pecuniæ dimidiam quidem partẽ mater vtriq. genero numerauerat præsentem,

dimidiam verò in ære alieno moriens reliquerat. quare id nomen à P. Scipione dissoluendum erat adoptiui patris sororibus. Porrò cùm reliquum eius pecuniæ quæ dotis nomine debetur, iure ciuili populi Romani annua bima trima die mulieribus numerandum sit, instrumento ac supellectile priùs intra decem menses præstitis ex more qui apud illos obtinet: Scipio statim argentario mandauit, vt quinque & viginti talenta vtrique intra decem proximos menses persolueret. Cùm verò Tiberius Gracchus & Scipio Nasica, quibus antedictæ mulieres nupserant, elapso mense decimo confestim ad argentarium venissent, rogassentque num quid de ea pecunia mandati ab Scipione haberet, atque ille pecuniam accipere eos iuberet, & quinque ac viginti talenta vtrique numeraret, tum ij errare illum dixerunt; non enim vniuersam simul pecuniam, sed tertiam tantum partem in præsentia legibus deberi. Cúmque ille subijceret ita sibi mandatum esse à Scipione, diffisi iuuenem adierunt, labi eum ignoratione arbitrati. idque profectò haud sine causa. Etenim non modò quinquaginta talenta ante triennium nemo, sed ne vnum quidem ante præstitutam diem quisquam Romæ soluat. tantam vnusquisque diligentiam in pecunia, vtilitatem in tempore collocat. Cæterùm cùm Scipionem conuenissent, percuntati quid argentario in mandatis dedisset, cùm ille diceret mandasse vt omnis simul pecunia sororibus solueretur, illi præ se curam eius ferentes, errare eum subiecerunt: ipsi enim suâ ipsius pecunia vti in longum adhuc tempus legibus licere. At Scipio hæc sibi probè comperta & cognita esse respondit, sed cum extraneis quidem stricto iure vti solere, cum propinquis autem & amicis candidè ac generosè agere quantum fieri posset. quare vt omnem pecuniam ab argentario acciperent rogabat. Quibus auditis, Tiberius & Nasica taciti domum reuersi sunt,

τὸ δὲ ἥμισυ κατέλιπεν ἀποθνήσκουσα προσοφειλόμενον. ὅθεν ἔδει τὸν Σκιπίωνα διαλύειν τοῦτο τὸ χρέος ταῖς τοῦ πατρὸς ἀδελφαῖς. κατὰ δὲ τοὺς Ῥωμαίων νόμους δέον ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἀποδοῦναι τὰ προσοφειλόμενα χρήματα τῆς φερνῆς ταῖς γυναιξί, προδοθέντων τῶν πρώτων ἐπίπλων εἰς δέκα μῆνας κατὰ τὸ παρ' ἐκείνοις ἔθος, εὐθέως ὁ Σκιπίων συνέταξε τῷ τραπεζίτῃ τῶν κ' καὶ ε' ταλάντων *ἑκατέρᾳ ποιήσασθαι τὴν ἀνταπόδοσιν ἐν τοῖς δέκα μησί. τοῦ δὲ Τιβερίου καὶ τοῦ Νασικᾶ Σκιπίωνος, οὗτοι γὰρ ἦσαν ἄνδρες τῶν προειρημένων γυναικῶν, ἅμα τῷ διελθεῖν τοὺς δέκα μῆνας προσαπορουμένων πρὸς τὸν τραπεζίτην, καὶ πυνθανομένων εἴ τι συνετέτακτο Σκιπίων αὐτῷ περὶ τῶν χρημάτων, κἀκείνου κελεύοντος αὐτοὺς κομίζεσθαι, καὶ ποιοῦντος τὴν διαγραφὴν ἑκατέρῳ τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ταλάντων, ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφασαν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς οὐ πᾶν κατὰ τὸ παρὸν, ἀλλὰ τὸ τρίτον μέρος κομίζεσθαι κατὰ τοὺς νόμους. τοῦ δὲ φάσκοντος οὕτως αὐτῷ συντεταχέναι τὸν Σκιπίωνα, διαπιστήσαντες προῆγον ἐπὶ τὸν νεανίσκον διειληφότες ἐκεῖνον ἀγνοεῖν. καὶ τοῦτ' ἔπαθον οὐκ ἀλόγως. οὐ γὰρ οἷον πεντήκοντα τάλαντα δοίη τις ἂν ἐν Ῥώμῃ πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ τάλαντον ἓν πρὸ τῆς τεταγμένης ἡμέρας. τοιαύτη τίς ἐστι καὶ τηλικαύτη παρὰ πάντας ἅμα μὲν ἀκρίβεια περὶ τὸ διαφέρον, ἅμα δὲ λυσιτέλεια περὶ τὸν χρόνον. οὐ μὴν ἀλλὰ προσαπορηθέντων αὐτῶν καὶ πυνθανομένων πῶς τῷ τραπεζίτῃ συντέταχε; τοῦ δ' εἰπόντος, ἀποδοῦναι πᾶν τὸ χρῆμα ταῖς ἀδελφαῖς, ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφασαν, ἅμα τὸ κηδεμονικὸν ἐμφανίζοντες. ἐξεῖναι γὰρ *αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους χρῆσθαι τοῖς διαφόροις ἱκανὸν ἐπὶ χρόνον. ὁ δὲ Σκιπίων ἔφη ἀγνοεῖν τούτων οὐδέν. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς ἀλλοτρίους τὴν ἐκ τῶν νόμων ἀκρίβειαν τηρεῖν, τοῖς δὲ συγγενέσι καὶ φίλοις ἁπλῶς χρῆσθαι *καὶ γενναίως κατὰ δύναμιν. διὸ παραλαμβάνειν αὐτοὺς ἐκέλευε πᾶν τὸ χρῆμα παρὰ τοῦ τραπεζίτου. οἱ δὲ περὶ τὸν Τιβέριον ταῦτ' ἀκούσαντες, ἐπανῆγον σιω-

mſ. πέχει.

mſ. αὐτοῖς.

deeſt in mſ.

πῶντες, καὶ καταπεπληγμένοι μὲν τὴν τοῦ Σκιπίωνος μεγαλοψυχίαν, κατεγνωκότες δὲ τῆς αὐτῶν μικρολογίας, καίπερ ὄντες οὐδενὸς δεύτεροι Ῥωμαίων. μετὰ δ' ἔτη δύο μεταλλάξαντος τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς αὐτοῦ Λευκίου, καὶ καταλιπόντος κληρονόμους τῆς οὐσίας αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν Φάβιον, καλόν τι καὶ μνήμης ἄξιον ἐποίησεν. ὁ γὰρ Λεύκιος ὑπάρχων ἄτεκνος, διὰ τὸ τοὺς * μὲν εἰς ἑτέρας οἰκίας ἐκδεδόσθαι, τοὺς δ' ἄλλους υἱοὺς οὓς ἔτρεφε διαδόχους * αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους πάντας μετηλλαχέναι, τούτοις ἀπέλιπε τὴν οὐσίαν. ὁ δὲ Σκιπίων θεωρῶν τὸν ἀδελφὸν καταδεέστερον ὄντα τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐξεχώρησε πάντων τῶν ὑπαρχόντων, οὔσης τῆς ὅλης τιμήσεως ὑπὲρ ἑξήκοντα τάλαντα, διὰ τὸ μέλλειν οὕτως ἴσον ὑπάρχειν αὐτῷ κατὰ τὴν οὐσίαν τὸν Φάβιον. γενομένου δὲ τούτου περιβοήτου, προσέθηκεν ἕτερον τούτῳ δεῖγμα τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ἐμφανέστερον. βουλομένου γὰρ τἀδελφοῦ μονομαχίας ἐπὶ τῷ πατρὶ ποιεῖν, οὐ δυναμένου δὲ δέξασθαι τὴν δαπάνην διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων, καὶ ταύτης τὴν ἡμίσειαν εἰσήνεγκεν ὁ Σκιπίων ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας. ἔστι δ' οὐκ ἐλάττων ἡ σύμπασα τριάκοντα ταλάντων, ἐάν τις μεγαλομερῶς ποιῇ. φήμης περὶ αὐτοῦ διδομένης, μετήλλαξεν ἡ μήτηρ. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπέσχετο τοῦ κομίσασθαι ὧν πρότερον ἐδωρήσατο, περὶ ὧν ἀρτίως εἶπον, ὥστε καὶ ταῦτα καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν τὴν τῆς μητρὸς ἅπασαν ἀπέδωκε ταῖς ἀδελφαῖς, ἧς οὐδὲν αὐταῖς προσῆκε κατὰ τοὺς νόμους. διὸ πάλιν τῶν ἀδελφῶν παραλαβουσῶν τὸν ἐν ταῖς ἐξόδοις κόσμον καὶ τὴν περίστασιν τὴν τῆς Αἰμιλίας, πάλιν ἐκαινοποιήθη τὸ μεγαλόψυχον καὶ φιλοίκειον τῆς τοῦ Σκιπίωνος προαιρέσεως. ταῦτα μὲν οὖν προκατεσκευασμένος ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας Πόπλιος Σκιπίων, προῆλθε πρὸς τὸ φιλοδοξεῖν σωφροσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ· εἰς ἣν ἴσως ἑξήκοντα τάλαντα δαπανήσας, τοσαῦτα γὰρ ἦν προειμένος τῶν ἰδίων, ὁμολογουμένην ἔσχε τὴν ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ φήμην. οὐχ οὕτως τῷ πλήθει τῶν χρημάτων τὸ παρακείμενον κατεργασάμενος,

deest in utraq. vox.

& Scipionis magnitudine animi stupefacti, & suam nimis attentam diligentiam damnantes, tametsi inter ciuitatis principes essent. Mortuo deinde post biduum naturali patre L. Æmilio; ipse cum fratre Fabio heres relictus, præclarum facinus ac memoria dignum gessit. Nam L. Æmilius cùm absque liberis esset, propterea quod ipsi quidem in alias familias adoptione migrauerant, cæteri verò quos heredes familiæ, sacrorum & nominis sui alebat, fato prærepti omnes erant, hereditatem ipsis reliquerat. At Scipio cùm fratrem suum videret re familiari minus quàm se instructum esse, vniuersam hereditatem quæ sexaginta eóque amplius talentis æstimabatur, fratri concessit. Sic enim demum Fabius opibus æqualis ipsi erat futurus. Quod factum cùm in ore omnium versaretur, ipse aliud apertius animi sui specimen adiecit. Cùm enim Fabius gladiatores in funere patris edere vellet, neque eum sumptum ob magnitudinem apparatus facilè posset sustinere, Scipio dimidiam impensæ partem de suo est largitus. Huiusmodi verò impensa si quis magnificè spectacula edere velit, non minor triginta talentis solet esse. Peruulgata huius rei fama mater Scipionis paulò pòst decessit. Ex cuius bonis ille ea quæ olim donauerat, de quibus superiùs dixi, non modò non recepit, sed & ea omnia, & vniuersam matris hereditatem sororibus remisit, tametsi nulla pars hereditatis legibus ad eas pertineret. Proinde cùm Scipionis sorores rursus cum ornatu paratúque Æmiliæ in solenni matronarum pompa procederent, iterum eius in suos beneuolentia ac magnitudo animi in memoriam famámque reuocata est. His ab ineunte ætate studiis vsus Scipio, modestiæ & elegantiæ laudem est assecutus. & impensis quidem sexaginta talentis, tantum enim de suo largitus est, elegantiæ apud omnes gloriam comparauit,

magis ex opportunitate ac dexteritate in conferenda gratia, quàm ex pecuniæ magnitudine. Modestiæ verò & continentiæ laudem retulit absque vllo quidem sumptu: Sed multis variisque repressis cupiditatibus, optimam præterea corporis valetudinem lucrifecit, qua per totum vitæ spacium continua vsus, amplissimam mercedem abstinentiæ suæ, atque honestissimas cepit voluptates. Iam verò cùm vltimæ ac præcipuæ partes sint fortitudinis, cùm in omni Republica, tum præsertim Romæ, præcipua quadam in eo genere exercitatione opus erat. Ad quod studium maximam illi opportunitatem obtulit fortuna. Nam cùm Macedonum Reges venationi plurimùm studerent, solitique essent Macedones loca ad feras congregandas aptissima huic vsui dicare: huiusmodi septa toto quidem belli Persici tempore eadem qua priùs cura fuerant custodita, cæterùm per quatuor continuos annos intacta atque illibata ab omni venatu permanserant, Rege aliis negotiis tummaximè distracto. quocirca ferarum omnis generis erant plenissima. Confecto autem bello L. Æmilius eam exercitationem ac voluptatem quæ est in venando, conuenientissimam iuuentuti ratus esse, & venatores Regios conciliauit Scipioni, & omnem venandi licentiam ei concessit. Qua ille accepta Rex propemodum sibi esse visus, totum illud tempus quo legiones post victoriam in Macedonia perstiterunt, in eo consumpsit. Cúmque & amplissima ei facultas suppeteret, & ipse ætate cummaximè floreret, & natura in eam rem esset propensior, tanquam generosi catuli constantior eius ac diuturnior in venando impetus fuit. Quamobrem Romam postquam venit, adiuncto Polybij in ea parte studio atque ardore, quantum temporis in iudiciis ac salutationibus reliqui iuuenes conterebant,

ὡς τῷ καιρῷ τῆς δόσεως καὶ τῷ χειρισμῷ τῆς χάριτος. τὴν δὲ σωφροσύνην περιεποιήσατο, δαπανήσας μὲν οὐδὲν, πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ἡδονῶν ἀποσχόμενος προσεκέρδανε τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ τὴν εὐεξίαν, ἥτις αὐτῷ παρ' ὅλον τὸν βίον παρεπομένη πολλὰς ἡδονὰς καὶ καλὰς ἀμοιβὰς ἀπέδωκεν, ἀνθ' ὧν πρότερον ἀπέσχετο τῶν προχείρων ἡδονῶν. λοιποῦ δ' ὄντος τοῦ κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ κυριωτάτου σχεδὸν ἐν πάσῃ μὲν πολιτείᾳ, μάλιστα δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, μεγίστην ἔδει καὶ τὴν ἄσκησιν περὶ τοῦτο τὸ μέρος ποιήσασθαι. καλὸν μὲν οὖν τι πρὸς ταύτην τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς τύχης ἐγένετο συνέργημα. τῶν γὰρ ἐν Μακεδονίᾳ βασιλικῶν μεγίστην πεποιημένων σπουδὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας, καὶ Μακεδόνων ἀνειχότων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους τόπους πρὸς τὴν τῶν θηρίων συναγωγὴν, ταῦτα συνέβη τὰ χωρία τετηρῆσθαι μὲν ἐπιμελῶς καθάπερ καὶ πρότερον, πάντα τὸν τοῦ πολέμου χρόνον, κεκυνηγῆσθαι δὲ μηδέποτε * διὰ τῶν τεττάρων ἐτῶν διὰ τοὺς περισπασμούς· ἣ καὶ θηρίων ὑπῆρχε πλήρη παντοδαπῶν. τοῦ δὲ πολέμου λαβόντος κρίσιν, ὁ Λεύκιος καλλίστην ὑπολαμβάνων καὶ τὴν ἄσκησιν, καὶ τὴν ψυχαγωγίαν ὑπάρχειν τοῖς νέοις τὴν περὶ τὰ κυνηγέσια, τούς τε κυνηγοὺς συνέστησε τοὺς βασιλικοὺς τῷ Σκιπίωνι, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν περὶ τὰ κυνηγέσια παρέδωκε τούτῳ πᾶσαν. ἧς ἐπιλαβόμενος ὁ προειρημένος καὶ νομίσας οἱονεὶ βασιλεύειν, ἐν τούτῳ * κατεγίνετο πάντα τὸν χρόνον, ὅσον ἐπέμεινε τὸ στρατόπεδον μετὰ τὴν μάχην ἐν τῇ Μακεδονίᾳ. γενομένης δὲ μεγάλης ἐξουσίας περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ὥστε κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμαίως ἔχοντος αὐτοῦ, καὶ κατὰ φύσιν οἰκείως διακειμένου, καθάπερ εὐγενοῦς σκύλακος ἐπίμονον αὐτοῦ συνέβη γενέσθαι τὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας ὁρμήν. διὸ καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ προσλαβὼν τὸν τοῦ Πολυβίου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐνθουσιασμὸν, ἐφ' ὅσον οἱ λοιποὶ τῶν νέων περὶ τὰς κρίσεις καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς ἐσπούδαζον.

addidi ex coniect.

f. κατεπά-νιπτ.

κατὰ τὴν ἀγρεὰν ποιούμενοι τὴν διατριβὴν, καὶ διὰ τούτων συνιστάνειν ἑαυτοὺς ἐπειρῶντο τοῖς πολλοῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ Σκιπίων ἐπὶ ταῖς κυνηγεσίαις ἀναστρεφόμενος, καὶ λαμπρὸν ἀεί τι ποιῶν καὶ μνήμης ἄξιον, κάλλιω δόξαν ἐξεφέρετο τῶν ἄλλων. οἷς μὲν γὰρ οὐκ ἦν ἐπαίνου τυχεῖν εἰ μὴ βλάψαιέν τινα τῶν πολιτῶν· ὁ γὰρ τῶν κρίσεων τρόπος τοῦτ' ἐπιφέρειν εἴωθεν. ὁ δὴ ἁπλῶς οὐδένα λυπῶν ἐξεφέρετο τὴν ἐπ' ἀνδρείᾳ δόξαν πάνδημον, ἔργῳ πρὸς λόγον ἁμιλλώμενος. τοιγαροῦν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτον προέδραμε τοὺς καθ' αὑτὸν, ὅσον οὐδεὶς πω μνημονεύεται Ῥωμαίων. καίπερ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν πορευθεὶς ἐν * φιλοξενίᾳ τοῖς ἄλλοις ἅπασι πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα. ἐγὼ δὲ πλείω πεποίημαι λόγον ὑπὲρ τῆς Σκιπίωνος αἱρέσεως ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας, * ἡδεῖαν μὲν ὑπολαμβάνων εἶναι τοῖς πρεσβυτέροις, ὠφέλιμον δὲ τοῖς νέοις τὴν τοιαύτην ἱστορίαν· μάλιστα δὲ βουλόμενος πίστιν παρασκευάζειν τοῖς μέλλουσι λέγεσθαι ἐν ταῖς ἑξῆς βίβλοις περὶ αὐτοῦ, πρὸς τὸ μήτε διαπορεῖν τοὺς ἀκούοντας διὰ τὸ παράδοξόν τι φανήσεσθαι τῶν συμβαινόντων μετὰ * γε ταῦτα περὶ αὐτὸν, μήτ' ἀφαιρουμένους τἀνδρὸς κατὰ λόγον γεγονότα κατορθώματα τῇ τύχῃ προσάπτειν, ἀγνοοῦντας τὰς αἰτίας ἐξ ὧν ἕκαστα συνέβη γενέσθαι, πλὴν τελέως ὀλίγων, ἃ δεῖ μόνα προσάπτειν τῇ τύχῃ καὶ ταὐτομάτῳ. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἡμεῖς διεληλυθότες κατὰ τὴν παρέκβασιν, αὖθις ἐπανίμεν ἐπὶ τὴν ἐκτροπὴν τῆς ὑποκειμένης διηγήσεως.

f. φιλοδοξία.

mſ. ἰδία.

mſ. δὲ.

Ὅτι τὰ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν καλῶς διετέθη κατεσβεσμένης ἐν αὐτοῖς τῆς ἐμφυλίου στάσεως μετὰ τὸν Λυκίσκου θάνατον, καὶ Μνασίππου τοῦ * Κορωναίου μεταλλάξαντος τὸν βίον βελτίων ἦν ἡ διάθεσις κατὰ τὴν Βοιωτίαν. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν Χρεμάτα γεγονότος ἐκποδών. σχεδὸν γὰρ ὡσπερεὶ καθαρμόν τινα συνέβη γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, τῶν

mſ. Κυρωναίων.

forum assiduè prementes, eóque studentes commendare se multitudini, tantum Scipio venationibus impendens, atque interim præclarum aliquid & ad memoriam insigne agere nunquam desistens, præstantiorem cæteris gloriam est adeptus. Illis enim sine alicuius ciuis damno laus contingere non poterat. quippe iudiciorum ordo & natura id ferre solet. At verò ille nemini molestiam facessens, fortitudinis laudem sibi apud omnes comparauit, virtute atque insignibus factis cum fama ipsa contendens. Proinde breui inter æquales suos tantum enituit, quantum superiori memoria Romæ nemo, idque cùm planè contrarium moribus institutísque Romanorum ad laudem & gloriam cursum tenuisset. Ego verò quæ studia Scipionis in adolescentia fuerint, ideò plurib. enarrare volui, quod & senioribus iucundam & vtilem iuuentuti harum rerum cognitionem fore arbitratus sum: eóque potissimùm consilio, vt iis quæ de illo viro deinceps sum dicturus, fidem præmunirem, ne fortè qui hæc legent, ob magnitudinem nouitatémque eorum quę huic viro contigerunt, in ambiguo hæreant, néve res illius certo consilio gestas Fortunæ tribuant, cùm causas ignorabunt ex quibus singulæ res sunt profectæ, præter admodum paucas, quas solas casui ac fortunæ assignare licet. atque his obiter quasi per excursum commemoratis, nunc in viam redimus, ex qua narratio nostra diuertit.

Ætolicæ res rectè sunt compositæ extincto apud eos ciuili bello post obitum Lycisci. Similiter mortuo Mnasippo Coronæo Bœotia in meliore statu erat. Iteq. Acarnania sublato è viuis Chremata. Prorsus enim quædam quasi lustratio atq. expiatio cõtigit tũ vniuersę Gręciæ,

pestibus Reipublicæ è medio remotis. Namque & Charopus ille Epirota hoc ipso anno Brundusij decessit. Sed res Epiri adhuc inquietæ erant ac turbatæ vt antea, ob sæuitiam atque nequitiam Charopi post victoriam de Perseo partam.

Nam cùm L. Anicius causa cognita viros celeberrimos condemnasset, alios verò ad causam dicendam Romam abduxisset, quotquot vel leuissima suspicione contingebantur, tum Charopus plenissimam quiduis agendi licentiam nactus, nullum crudelitatis genus omisit, partim per se ipse, partim amicorum operâ vsus. quippe cùm ipse admodum iuuenis erat, tum verò perditissimus ac leuissimus quisque causâ diripiendæ alienæ pecuniæ ad eum confluxerat. Maximam porrò auctoritatem ac fidem omnibus illius factis addiderat, vtque non sine consilio, sed ex sententia populi Romani cuncta agi viderentur, effecerat vetus amicitia quæ illi cum plerisque primariis viris Romæ intercedebat, ac præterea suffragium Myrtonis senis & Nicanoris eius filij. Qui cùm alioqui satis modesti & amici populi Romani viderentur, sempérque antea ab omni flagitio procul abfuissent, tum nescio quo pacto seipsos scelerum Charopi fautores ac socios adiunxerant. At verò ille vbi alios in medio foro palàm trucidauit, alios in suis domibus, nonnullos in agris, aut per vias submissis percussoribus interfecit, atque omnium protinus facultates inuasit, tandem alia machina grassari cœpit. Locupletissimum enim quemque, nec viros solùm, sed & matresfamilias exules proscripsit. quo metu incusso ipse assiduè viros quidem per se, at mulieres matris Philotidis operâ spoliabat. Fuit enim hæc mulier ad omnia maximè idonea, sed quæ ad vim ac scelus plus adiumenti quàm pro muliere afferre posset.

ἀλιτηρίων αὐτῆς ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένων. καὶ γὰρ καὶ τὸν Ἠπειρώτην Χάροπα συνεχώρησε κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν Βρεντεσίῳ μεταλλάξαι τὸν βίον. τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἤπειρον ἔτι ἐν ἀκαταστασίαις ἦν, καὶ ταραχαῖς * καθάπερ τοῖς ἐπάνω χρόνοις, διὰ τὴν Χάροπος ὠμότητα καὶ παρανομίαν ἐξ οὗ συνέβη τελεσθῆναι τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον.

addidi ex Coniect.

Ὅτι μετὰ τὸ κατακρῖναι Λεύκιον Ἀνίκιον τοὺς μὲν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ ἀπαγαγεῖν εἰς τὴν Ῥώμην, ὅσοι καὶ βραχεῖαν ὑποψίαν εἶχον, τότε λαβὼν ὁ Χάροψ τὴν ἐξουσίαν ὃ βούλοιτο πράττειν, οὐκ ἔστι τῶν δεινῶν ὁποῖον οὐκ ἐποίει, τὰ μὲν δι' αὐτοῦ, τὰ δὲ διὰ τῶν φίλων· ἅτε νέος μὲν ὢν αὐτὸς κομιδῇ, συνδεδραμηκότων δὲ πρὸς αὐτὸν τῶν χειρίστων καὶ τῶν εἰκαιοτάτων ἀνθρώπων, διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων νοσφισμόν. εἶχε δὲ ὅτι ἐφεδρείαν καὶ ῥοπὴν πρὸς τὸ πιστεύεσθαι διότι πράττει κατά τινα λόγον ἃ ποιεῖ καὶ μετὰ τῆς Ῥωμαίων γνώμης, τήν τε προϋπάρχουσαν αὐτῷ σύστασιν καὶ πρὸς τοὺς προειρημένους, καὶ πρὸς ταύτῃ Μύρτωνα πρεσβύτην ἄνθρωπον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικάνορα, τἄλλα * γε μετρίους ἀνθρώπους καὶ δοκοῦντας εἶναι Ῥωμαίων φίλους. οἳ πολὺ κεχωρισμένοι τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἁπάσης ἀδικίας, οὐκ οἶδ' ὅπως τότε συνεπέδωκαν αὑτούς, εἰς τὸ συνεπιγράφειν καὶ κοινωνεῖν ταῖς τοῦ Χάροπος ἀνομίαις. ἐπειδὴ δ' ὁ προειρημένος τοὺς μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀναφανδὸν ἐφόνευσε, τοὺς δ' ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις, ἐνίους δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπαποστέλλων ἐδολοφόνησε, καὶ πάντων τῶν τεθνεώτων ἐξηνδραποδίσατο τοὺς βίους, ἄλλην ἐπισυνῆγε μηχανήν. * προέγραφε γὰρ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις φυγάδας, οὐ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. ἀνατατεὶς δὲ τὸν φόβον τοῦτον, ἐχρηματίζετο ἀεί, τοὺς μὲν ἄνδρας δι' ἑαυτοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας διὰ τῆς μητρὸς Φιλωτίδος. πάνυ γὰρ * εὐφυὴς ἐγένετο κατὰ τοῦτο τὸ πρόσωπον, πρὸς δὲ βίαν καὶ πλεῖόν τι δυναμένων συνεργεῖν ἢ κατὰ γυναῖκα.

mſ. δὲ.

mſ. προσέγραφε.

leg. εὐφυὴς ἐγ. τοῦτο τὸ πρόσ.

ἐπεὶ δὲ πάντας ἐξηργυρίσατο κατὰ τὸ δυνατόν, εἰσῆγεν εἰς τὸν δῆμον οὐδὲν ἧττον ἅπαντας τοὺς προγεγραμμένους. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἐν τῇ Φοινίκῃ τὰ μὲν διὰ τὸν φόβον, τὰ δὲ καὶ δελεαζόμενοι διὰ τῶν περὶ τὸν Χάροπα, κατέκριναν οὐ φυγῆς, ἀλλὰ θανάτου πάντας τοὺς προσαγγελθέντας ὡς ἀλλότρια φρονοῦντας Ρωμαίων. οὗτοι μὲν οὖν πάντες ἔφυγον, ὅτε Χάροψ ὥρμησεν εἰς τὴν Ρώμην, ἔχων χρήματα καὶ τοὺς περὶ τὸν Μύρτωνα μετ᾽ αὐτοῦ, βουλόμενος ἐπισφραγίσασθαι διὰ τῆς συγκλήτου τὴν αὑτοῦ παρανομίαν. ἐν ᾧ καιρῷ κάλλιστον μὲν ἐγένετο δεῖγμα τῆς Ρωμαίων αἱρέσεως, κάλλιστον δὲ θέαμα πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τοῖς παρεπιδημοῖς, μάλιστα δὲ τοῖς ἀνακεκλημένοις. ὅ, τε γὰρ Μάρκος ἀρχιερεὺς ὢν καὶ πρῶτος τῆς συγκλήτου γραφόμενος, ὅ, τε Λεύκιος ὁ τὸν Περσέα νικήσας μεγίστην ἔχων πίστιν καὶ δύναμιν, πυνθανόμενοι τὰ πεπραγμένα τῷ Χάροπι κατὰ τὴν Ἤπειρον, ἐκώλυσαν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν εἰσιέναι τὸν Χάροπα. οὗ γενομένου περιβοήτου πάντες ἐγενήθησαν οἱ παρεπιδημοῦντες περιχαρεῖς, ἀποδεχόμενοι τὸ μισοπόνηρον τῶν Ρωμαίων. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ Χάροπος εἰσελθόντος εἰς τὴν σύγκλητον, * οὐ συνεκάθετο τοῖς ἀξιουμένοις, οὐδ᾽ ἐβουλήθη δοῦναι ῥητὴν ἀπόκρισιν. ἀλλὰ τοῖς ἀποστελλομένοις πρεσβευταῖς ἔφη δώσειν ἐντολὰς, ἐπισκέψασθαι περὶ τῶν γεγονότων. ὁ δὲ Χάροψ ἀναχωρήσας ταύτην μὲν τὴν ἀπόκρισιν ἀπεσιώπησε, γράψας δὲ πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν ἁρμόζουσαν ἀπήγγειλεν ὡς συνευδοκούντων Ρωμαίων τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ πραττομένοις.

hic insere cap. 127. legationũ Polybii.

Ὅτι Εὐμένης ὁ βασιλεὺς τῇ μὲν σωματικῇ δυνάμει παραλελυμένος ἦν, τῇ δὲ τῆς ψυχῆς λαμπρότητι προσαντεῖχεν. ἀνὴρ ἐν μὲν τοῖς πλείστοις οὐδενὸς δεύτερος τῶν καθ᾽ αὑτὸν βασιλέων γενόμενος, περὶ δὲ τὰ σπουδαιότατα καὶ κάλλιστα μείζων καὶ λαμπρότερος. ὅς γε πρῶτον μὲν παραλαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν βασιλείαν συνεσταλμένην τελέως εἰς ὀλίγα καὶ λιτὰ πολισμάτια,

Postquam demùm vniuersos pecuniâ spoliarunt, nihilo secius cunctos qui proscripti erant, populi iudicio permisêre. At plurimi in vrbe Phœnica partim metu, partim blanditiis à factione Charopi inducti, vniuersos quibus alienatus à Romanis animus crimini dabatur, non exilio, sed capitali sententia condemnarunt. Hi omnes in exilium abierunt, quo tempore Charopus comite Myrtone cum magna pecuniæ vi Romam est profectus; eo consilio vt scelus suum Senatus auctoritate confirmaret. Tunc temporis verò pulcherrimum specimen morum pop. Rom. & gratissimum cùm omnibus Græcis, tum maximè iis qui ob quasdam suspiciones Romam euocati erant, spectaculum apparuit. Etenim M. Æmilius Lepidus Pontifex Max. & Princeps Senatus, & L. Æmilius, is qui Perseum vicit, maximâ vir auctoritate ac potentiâ præditus, cùm accepissent quæ Charopus gesserat in Epiro, domo sua ei interdixerunt. Cuius rei fama per vrbem dispersa, Græci quicunque aderant, maximo sunt gaudio affecti, & Romanorum aduersus improbos odium magnis laudibus extulerunt. Postmodum introductus in Senatum Charopus, haudquaquam inter honoratos sedere est iussus, neque vllum à Senatu responsum certum accepit. sed legatis propediem ad res Illyrici componendas profecturis, id in mandatis daturum Senatus respondit, vt quæcunque acta in Epiro erant, inquirerent. At Charopus egressus è Curia, responsum quidem Senatus reticuit, confictum autem alterum pro re atque vtilitate sua responsum diuulgauit, quasi omnia eius acta Senatus probasset.

Eumenes Pergami Rex corpore quidem erat infirmo atque imbecilli, sed animi vigore infirmitatem corporis compensabat. vir in plerisque rebus nulli ætatis suæ Regum secundus; in rebus autem grauissimis ac pulcherrimis omnium maximus ac splendidissimus. Qui primùm quidem cùm regnum paucis ac tenuibus oppidulis coarctatum à patre accepisset,

amplissimis temporis sui imperiis parem dominationem suam præstitit, non tam fortunæ auxilio & casu quodam, quàm solertiâ & industriâ suâ. Deinde præ cæteris ætatis suæ Regibus gloriæ cupidissimus fuit, atque vnus plurimas Græciæ ciuitates, ac plurimos singillatim homines beneficiis suis locupletauit. Denique fratres cùm haberet tres, & ætate & industriâ pollentes, eos in officio omnes continuit, & morigeros custodésque regni ac dignitatis suæ habuit satellites. quod rarò admodum contigisse reperias.

Attalus Eumenis frater postquam regnare occœpit, primum ingenij atque industriæ suæ specimen dedit restituto in regnum Ariarathe.

Prusias victo Attalo, Pergamum ingressus cum sumptuoso sacrificij apparatu, Æsculapij templum adiit: mactatísque victimis cùm perlitasset, tum quidem in castra est reuersus. Postridie verò copiis ad Nicephorium adductis, templa omnia vastare, delubra ac statuas Deorum immortalium & imagines spoliare ac diripere cœpit. Postremò & ipsum Æsculapij simulacrum insigni artificio à Phylomacho fabricatum, humeris suis impositum abripuit, cui pridie libauerat, hostiásque & vota obtulerat, propicium ac benignum (vt mos est) ipsius numen sibi apprecatus. Ego verò huiusmodi hominum mores etiam antea, cùm de rebus Philippi agerem, furiosos me dicere memini. Etenim simul victimas cædere, Deósque propicios orare, omnémque aram ac lapidem exquisito quodam genere adorare & venerari flexis genibus, & muliebri superstitione, quod Prusias facere solebat: atque interim eadem fana labefactare, eorúmque euersione contumeliam Diis facere, quis neget animi id esse rabie perciti, hominísque de statu mentis deturbati? Quod quidem tum Prusiæ contigit.

Τοῖς

ταῖς μεγίσταις τῶν καθ' αὑτὸν δυναστῶν ἐφάμιλλον ἐποίησε τὴν ἰδίαν * ἀρχήν. οὐ τύχῃ τὸ πλεῖον συνεργῷ χρώμενος, οὐδὲ ἐκ mſ. τὴν χώραν; sed Suidas ἀρχήν. περιπετείας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγχινοίας καὶ φιλοπονίας, ἔτι δὲ πράξεως τῆς αὑτοῦ. δεύτερον φιλοδοξότατος ἐγενήθη, καὶ πλείστας μὲν τῶν καθ' αὑτὸν βασιλέων πόλεις Ἑλληνίδας εὐεργέτησε, πλείστους δὲ κατ' ἰδίαν ἀνθρώπους ἐσωματοποίησε. τρίτον, ἀδελφοὺς ἔχων τρεῖς καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ πρᾶξιν, πάντας τούτους συνέσχε πειθαρχοῦντας αὑτῷ καὶ δορυφοροῦντας, καὶ σώζοντας τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα. τοῦτο δὲ σπανίως εὕροι τις ἂν γεγονός.

Ὅτι Ἄτταλος ὁ ἀδελφὸς Εὐμένους παραλαβὼν τὴν ἐξουσίαν, πρῶτον ἐξήνεγκε δεῖγμα τῆς αὑτοῦ προαιρέσεως καὶ πράξεως τὴν Ἀριαράθου καταγωγὴν ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

Ὅτι Προυσίας μετὰ τὸ νικῆσαι τὸν Ἄτταλον, μετὰ τὸ παρελθεῖν πρὸς τὸ Πέργαμον παρασκευασάμενος θυσίαν πολυτελῆ προσήγαγε πρὸς τὸ τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ βουθυτήσας, καὶ καλλιερήσας, τότε μὲν ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν παρεμβολήν· κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν καταστήσας τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ Νικηφόριον, τούς τε νεὼς ἅπαντας διέφθειρε, καὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν. ἐσύλησε δὲ καὶ τοὺς ἀνδριάντας καὶ τὰ λίθινα τῶν ἀγαλμάτων. τὸ δὲ τελευταῖον καὶ τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἄγαλμα βαστάσας, περιττῶς ὑπὸ Φυλομάχου κατεσκευασμένον ἀπήνεγκεν ὡς αὑτόν, ᾧ τῇ πρότερον ἡμέρᾳ κατασπένδων ἐβουθύτει καὶ κατηύχετο, δεόμενος, ὅπερ εἰκός, ἵλεων αὐτῷ γενέσθαι καὶ εὐμενῆ κατὰ πάντα τρόπον. ἐγὼ δὲ τὰς τοιαύτας διαθέσεις καὶ πρότερον εἴρηκά που περὶ Φιλίππου ποιούμενος τὸν λόγον, ἅμα μὲν θύειν καὶ διὰ τούτων ἐξιλάσκεσθαι τὸ θεῖον προσκυνοῦντα καὶ λιπαροῦντα τὰς τραπέζας καὶ τοὺς βωμοὺς ἐκτόπως, ὅπερ ὁ Προυσίας εἰώθει ποιεῖν, γονυπετῶν καὶ γυναικιζόμενος· ἅμα δὲ ταῦτα καὶ λυμαίνεσθαι, καὶ διὰ τῆς τούτων καταφθορᾶς τὴν εἰς τὸ θεῖον ὕβριν διατίθεσθαι, πῶς οὐκ ἂν εἴποι τις εἶναι θυμοῦ λυττῶντος ἔργα, καὶ ψυχῆς ἐξεστηκυίας τῶν λογισμῶν; ὃ καὶ τότε συνέβαινε γενέσθαι περὶ τὸν Προυσίαν.

addidi ex conject. ἀνδρὸς μὲν γὰρ * ἔργον οὐδὲν ἐπιτελεσάμενος κατὰ τὰς προσβολάς, ἀγεννῶς δὲ καὶ γυναικοθύμως χειρίσας καὶ τὰ πρὸς θεούς, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους, μετήγαγε τὸ στράτευμα πρὸς Ἐλαίαν. καὶ καταπειράσας τῆς Ἐλαίας, καί τινας προσβολὰς ποιησάμενος, οὐδὲν δὲ περαίνειν δυνάμενος διὰ τὸ Σώσανδρον τὸν τοῦ βασιλέως σύντροφον εἰσεληλυθότα μετὰ στρατιωτῶν, εἴργειν αὐτοῦ τὰς ἐπιβολάς, ἀπῆρεν ἐπὶ Θυατείρων. κατὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν τῆς ἐν Ἱερᾷ κώμῃ μετὰ βίας ἐσύλησεν. ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Κυνίου Ἀπόλλωνος τέμενος τοῦ περὶ Τεμνὸν οὐ μόνον ἐσύλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ πυρὶ διέφθειρεν. καὶ ταῦτα διαπραξάμενος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκείαν, οὐ μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς πεπολεμηκώς. ἐταλαιπώρησε δὲ καὶ τὸ πεζικὸν στράτευμα τῷ Προυσίᾳ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ὑπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς δυσεντερίας, ὥστε παρὰ πόδας ἐκ θεοπέμπτου δοκεῖν ἀπηντηκέναι μῆνιν αὐτῷ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας.

Ὅτι Ἀριστοκράτης ὁ τῶν Ῥοδίων στρατηγὸς, ἦν μὲν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἀξιωματικὸς καὶ καταπληκτικός· διόπερ ἐκ πάντων τούτων ὑπέλαβον οἱ Ῥόδιοι τελέως ἀξιόχρεων ἡγεμόνα καὶ προστάτην τοῦ πολέμου. διεψεύσθησαν μέντοι γε τῶν ἐλπίδων. ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὥσπερ εἰς πῦρ, καθάπερ τὰ κίβδηλα τῶν νομισμάτων, ἀλλοῖος ἐφάνη. τοῦτο δ' ἐγένετο δῆλον ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων.

Ὅτι Ἀρχίας βουλόμενος τὴν Κύπρον προδοῦναι τῷ Δημητρίῳ καὶ φωραθεὶς, καὶ εἰς κρίσιν ἀχθεὶς, καλῳδίῳ τῷ ἐκ τῆς αὐλαίας * περιπετασμάτων ἑαυτὸν ἀπεκρέμασε. τῷ γὰρ ὄντι διὰ τὰς ἐπιθυμίας κενοὶ κενὰ λογίζονται, κατὰ τὴν παροιμίαν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος δόξας φ´ τάλαντα προσλήψεσθαι, καὶ τὰ προϋπάρχοντα χρήματα καὶ τὸ πνεῦμα προσαπέβαλεν.

nis. παραπετασμένων Suidas παρεκτ.

Ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους καὶ Πριηνεῖς ἐνέπεσον παραλόγῳ συμφορᾷ. δεξάμενοι γὰρ παρ' Ὀλοφέρνους ὅτ' ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς

Nam cùm nullum in oppugnatione generosi animi facinus edidisset, sed prorsus imbelli ac muliebri animo aduersus Deos hominésque esset vsus, exercitum Elæam traduxit, & tentatâ vrbis obsidione cùm nihil proficeret, eò quod Sosander Regis collactaneus cum præsidio militari vrbem ingressus, impetum ipsius repellebat, Thyatira nauibus contendit. Porrò inter redeundum fanum Dianæ, quod est in Hiera come, vi illata spoliauit. Apollinis quoque Cynij delubrum circa Temnum non spoliauit solùm, sed etiam igni tradidit. Atque his peractis domum rediit, illato & hominibus & Diis immortalibus bello. Sed & pedestres eius copiæ fame ac sanguinis profluuio in reditu laborarunt, adeò vt sceleribus Prusiæ pœna à Diis è vestigio repræsentata esse videretur.

Aristocrates Prætor Rhodiorum erat ille quidem specie ipsa plena dignitatis ac terroris. Quamobrem Rhodij idoneum belli ducem atque egregium imperatorem sese habere crediderant. verùm enimverò sua spe longè frustrati sunt. Nam cùm ad res ipsas tanquam ad fornacem accessisset, instar adulterinæ monetæ longè alius apparuit. quod in ipsis negociorum articulis clarum fuit.

Archias Cyprum Demetrio prodere cùm vellet deprehensus, & in iudicium adductus, funiculo veli, quod aulæ prætendebatur, se suspendit. Reuera enim decepti cupiditatibus homines vani, vana agitant, vt est in veteri prouerbio. Namque ille quingenta se talenta accepturum dùm sperat, & quas antea possidebat opes, & præterea spiritum amisit.

Hisdem temporib. Prienenses in grauem calamitatem præter spem inciderũt. Nam cùm ab Oroferne, quo tem-

pore in Cappadocia regnabat, quadringenta talenta eis commendata essent, postea Ariarathes in regnũ restitutus, eam pecuniam à Prienensib. repetiit. At Prienenses meo quidem iudicio rectè atq. ordine faciebant, cùm dicerent, quamdiu Orophernes in viuis esset, nemini alteri se eam pecuniã reddituros, nisi ipsi qui eam deposuerat. Et Ariarathes multũ peccare plerisq. videbatur, qui alienum depositũ repeteret. Enimvero hactenus fortasse veniâ dignus fuerit ille qui periculum faciebat, tentabàtq. id auferre, quod fisci ipsius esse videbatur. At verò iracũdia ac pertinacia vlterius ferri, nullatenus rationi consentaneum potest videri. Tamen ille immissis prædatoribus agrum Prienensem vastare cœpit, adiuuante Attalo, & ob suam cum Prienensibus priuatam simultatem eum incitante. Porrò cùm magna cædes hominum simul ac pecorum passim fieret, & ad ipsas ciuitatis portas quidam trucidarentur, tamen Prienenses succurrere nequaquam poterant. Igitur cùm legationem ad Rhodios misissent, tandem ad præsidium populi Ro. confugerunt. Sed Ariarathes cuncta quæ dicerentur parui faciebat. Ita Prienenses qui in tantæ pecuniæ summa magnã spem posuerant, contrarium prorsus euentum sunt experti. Etenim Orophérni quidem depositũ fideliter reddiderunt, sed ab Ariarathe Rege malè multati ob illud depositum grauissimis calamitatib. iniuriâ conflictati sunt. DEESSE VIDENTVR NONNVLLA. Cui non meritò videatur Bergæum Antiphanem longo interuallo superasse, adeò vt nemo vnquam tantam eius vesaniam æquaturus sit.

Prusias Rex Bithyniæ aspectu erat deformis, tametsi iudicio & sagacitate haudquaquam spernendus. cæterùm corporis specie dimidiato homini similis, & ad res bellicas planè ignauus ac mollis. Neque enim solùm timidus, sed præterea laboris impatiens atque omninò effæminatus in omni vita & animo & corpore erat. Quod genus vitij cùm omnes mortales, tum maximè Bithyni in Regibus ferre non possunt.

ἐν παρακαταθήκῃ υ' τάλαντα, ἀπῃτοῦντο κατὰ τοὺς ἑξῆς χρόνους
ὑπ' Ἀριαράθου, ὅτε μετέλαβε τὴν ἀρχήν. οἱ μὲν οὖν Πριηνεῖς, ὡς
ἐμοὶ δοκεῖ, ὀρθῶς ἵσταντο φάσκοντες οὐδενὶ παραδώσειν τὰ χρήματα
ζῶντος Ὀλοφέρνους, πλὴν αὐτῷ τῷ παραθεμένῳ. ὁ δ' Ἀριαράθης
πολλοῖς ἐδόκει παρὰ πίστιν τοῦ καταθήκοντος, ἀπαιτεῖν τὴν
ἀλλοτρίαν παραθήκην. οὐ μὴν, ἀλλ' ἕως μὲν τούτου τάχ' ἂν τις
ἔχοι συγγνώμην αὐτῷ καταπειράζοντι, τῷ δοκεῖν τῆς ἐκείνου βασιλείας
εἶναι τὰ χρήματα. τὸ δὲ καὶ πορρωτέρω προβαίνειν ὀργῆς καὶ
φιλοτιμίας, οὐδαμῶς ἐδόκει γίνεσθαι κατὰ λόγον. * κατὰ δὲ τοὺς νῦν λε- f. πλὴν
γομένους καιροὺς ἐπαποστείλας ἐλεηλάτει τὴν χώραν τῶν Πριηνέων κατὰ.
συνεργοῦντος Ἀττάλου, καὶ παροξύνοντος διὰ τὴν ἰδίαν διαφοράν,
ἣν εἶχε πρὸς τοὺς Πριηνεῖς. πολλῶν δὲ καὶ σωμάτων
καὶ θρεμμάτων ἀπολομένων, καὶ πρὸς τῇ πόλει πτωμάτων γενομένων,
ἀμύνασθαι μὲν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν οἱ Πριηνεῖς, ἐπρέσβευον
δὲ καὶ πρὸς Ῥοδίους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον.
ὁ δὲ οὐ προσεῖχε τοῖς λεγομένοις. καὶ Πριηνεῖς μὲν
μεγάλας ἔχοντες ἐλπίδας ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν χρημάτων,
τοῖς ἐναντίοις ἐνεκύρησαν. τῷ μὲν γὰρ Ὀλοφέρνει τὴν παραθήκην
ἀπέδωκαν, ὑπὸ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀριαράθου ἱκαναῖς
τισὶ βλάβαις περιέπεσον ἀδίκως διὰ τὴν παραθήκην.
πῶς οὐκ ἂν εἰκότως * δόξειεν ὑπερβεβηκέναι καὶ ἀπολε- ms. ξαν.
ληρηκέναι τὸν Βεργαῖον Ἀντιφάνην, καὶ καθόλου μηδενὶ καταλιπεῖν
ὑπερβολὴν ἀπονοίας τῶν ἐπιγινομένων.

Ὅτι Προυσίας ὁ βασιλεὺς εἰδεχθὴς ὢν κατὰ τὴν ἔμφασιν, καὶ παρὰ
ἐκ συλλογισμοῦ βελτιῶν ὑπάρχων ἥμισυς ἀνὴρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν,
καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας ἀγεννὴς καὶ γυναικώδης.
οὐ γὰρ μόνον δειλὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς κακοπαθείας
ἀλλότριος, καὶ συλλήβδην ἐκτεθηλυμμένος, καὶ τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ
σώματι παρ' ὅλον τὸν βίον. ὅπερ ἥκιστα βούλονται περὶ τοὺς βασιλεῖς
ὑπάρχειν ἅπαντες μὲν, μάλιστα δὲ τὸ τῶν Βιθυνῶν γένος.

πολλὴ δέ τις ἀσέλγεια καὶ περὶ τὰς σωματικὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ συνεξηκολούθει. παιδείας δὲ καὶ φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐν τούτοις θεωρημάτων ἄπειρος εἰς τέλος ἦν, καὶ συλλήβδην τοῦ καλοῦ, ὅ τι ποτέ ἐστιν οὐδ' ἔννοιαν εἶχε. Σαρδανάπαλλος δὲ βάρβαρον βίον ἔζη καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ. καὶ γὰρ οὕτω ἅμα τῆς βραχείας ἐλπίδος τὸ τῶν βασιλευομένων πλῆθος λαβέσθαι, ἀμετάκλητον ὁρμὴν ἔσχεν εἰς τὸ μὴ μόνον ἀλλότρια φρονεῖν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν βουλεῦσαι παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν.

Ὅτι Μασανάσσης ὁ ἐν Λιβύῃ τῶν Νομάδων βασιλεύς, ἀνὴρ ὢν τῶν καθ' ἡμᾶς βασιλέων ἄριστος καὶ μακαριώτατος, ὃς ἐβασίλευσεν ἔτη πλείω τῶν ξ'. ὑγιεινότατος ὢν καὶ πολυχρονιώτατος. ϟ' γὰρ ἐτῶν ἐγεγόνει. ἐγένετο δὲ καὶ δυναμικώτατος τῶν καθ' αὐτὸν κατὰ τὴν σωματικὴν ἕξιν. ὃς ὅτε * μὲν ἱστάναι δέοι, στὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι δι' ἡμέρας ἔμενε. καθεζόμενος * δὲ πάλιν οὐκ ἠγείρετο. καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ἵππων κακοπάθειαν ἡμέραν καὶ νύκτα συνεχῶς διακαρτερῶν, οὐδὲν ἔπασχεν. σημεῖον δὲ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ δυνάμεως· ἔχων ϟ' ἔτη καθ' ὃν καιρὸν μετήλλαξε τὸν βίον, υἱὸν ἀπέλιπε τεττάρων ἐτῶν ὄνομα Στέμβανον, ὃν μετὰ ταῦτα Μικίψης υἱοποιήσατο· πρὸς δὲ τούτῳ υἱοὺς τέσσαρας. διὰ δὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους τούτων εὔνοιαν, διετήρησε τὸν ὅλον βίον πάσης ἐπιβουλῆς καὶ παντὸς οἰκείου μιάσματος ἄμοιρον αὐτοῦ φυλάξαι τὴν βασιλείαν. τὸ δὲ μέγιστον καὶ θαυμαστότατον τούτου, τῆς γὰρ Νομαδίας ἁπάσης ἀχρήστου τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ὑπαρχούσης, καὶ νομιζομένης ἀδυνάτου τῇ φύσει πρὸς ἡμέρους καρποὺς ὑπάρχειν, πρῶτος καὶ μόνος ὑπέδειξε διότι δύναται πάντας ἐκφέρειν τοὺς ἡμέρους καρπούς, οὐδ' ὁποίας ἧττον, ἑκάστῳ τῶν καρπῶν ἐν διαστάσει μυριοπλέθρους ἀγροὺς κατασκευάσας παμφόρους. τῇ μὲν οὖν ἐκείνου μεταστάσει ταῦτ' ἄν τις εὐλόγως ἐπιφθέγξαιτο καὶ δικαίως. ὁ δὲ Σκιπίων παραγενόμενος εἰς τὴν * Κίρτην ἡμέρᾳ τρίτῃ μετὰ τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον, διῴκησε καλῶς πάντα.

ms. μεταστῆναι. addidi ex coniect.

ms. σίρτ.

Idem ingenti libidine ad omnes corporis voluptates ardebat. Disciplinarum autem liberalium ac philosophiæ atque huiusmodi sermonum prorsus expers. Denique virtutis atque honesti ne sensum quidem vllum habebat: sed interdiu noctúque Sardanapalli cuiusdam vitam ducebat. Quamobrem simulac vel minima spes multitudini affulsit Bithynorum, omnes impetu effuso non ad defectionem modò, sed ad pœnas etiam de Rege sumendas ferri cœpêre.

Massinissa Numidarum in Africa Rex, vir fuit nostræ ætate Regum optimus, & fortunatissimus, qui annis plusquam sexaginta regnum tenuit optima valetudine ac longissimâ vita. Etenim ad annum vsque nonagesimum vixit. Idem omnium ætatis suæ hominum robustissimo corporis habitu fuit. quippe vbi standum esset, in iisdem vestigiis totum diem perstabat, contrà sedens in sella, non ante vesperam exurgebat. Iam verò laborem in equitando dies noctésq. fortiter tolerãs, nullo incommodo vexabatur. Argumento eius vigoris sit, quod nonaginta annos natus cùm ex vita decessit, quadriennem filium reliquit, nomine Stembalem, qui postea à Micipsa est adoptatus: ac præterea liberos quatuor. Quorum mutua concordia ac beneuolentia regnum suum quoad vixit, insidiarum, omnisque domestici piaculi expers præstitit. quodque præcipuum est ac penè diuinum, cùm omnis Numidia antea temporis infructuosa esset, nec gignendis fructibus vllatenus idonea esse crederetur, ipse primus ac solus demonstrauit nullum esse fructum quem producere illa non posset eadem fertilitate qua cæteræ regiones, cùm ipse agros innumerabiles singulis fructuum generibus per interualla consitos feracissimos reddidisset. Huic igitur mortuo eam laudem iure merito quis accinat. At Scipio tertio post Masinissæ obitum die Cirtam delatus, cuncta prudentissimè constituit.

Hasdrubal Carthaginensium Præfectus, ingenio erat vano & iactabundo, sed in rebus gerendis ab imperatoria virtute longè aberat. Vanitatis autem illius argumenta supersunt multa. Primum enim cum Gulussa Rege Numidarum colloquium habiturus, loricâ ac reliquis tectus armis accessit, chlamydem ex purpura Tyria gestans fibula adstrictam, stipatúsque decem machærophoris. Deinde à satellitio progressus viginti ferè pedum spacio, vallo ac fossâ munitus, Regi per nutum significauit vt ad se accederet, cùm tamen contrarium fieri debuisset. Sed Gulussa vt erat simplici ingenio, more gentis Numidarum, solus ad eum accessit. Cúmque appropinquasset, interrogauit cuiusnam metu thorace omnibúsque armis contectus venisset Ille cùm Romanos metuere se dixisset: Si ita esset, inquit Gulussa, nunquam te in vrbem inclusisses, nullâ præsertim necessitate impulsus. verùm agedum, quid est quod postulas? Ego verò, ait Hasdrubal, à te peto, vt apud Imperatorem Rom. legationem obire velis, ac spondere nos imperata esse facturos: tantùm vt ab hac misera ciuitate abstineant. At Gulussa, Puerile, inquit, videtur esse quod flagitas, vir bone. Quæ enim reb. adhuc integris legatione missa, sedentib. etiamtum Vticæ Romanis impetrare non potuistis, qua nunc ratione adductus tibi concedi postulas, cùm vndique terra ac mari operibus circundatus, nullâ propemodum salutis reliqua spe teneâre. Hasdrubal verò falli eum respondit. nam & foris sociorum auxiliis plurimùm se confidere. (quippe nondum audierat ea quæ in Mauritania euenerant) & copias suas quę regioni præsiderent, adhuc saluas esse. neq. porrò seipsos de reb. suis desperare, maximè verò in ope Deorũ immortalium spem habere. Non enim suam ipsorum iniuriam ab Diis neglectum iri, qui apertè contra fœderis leges violarentur, sed multas ad salutem opportunitates sibi oblaturos Deos esse. Proinde rogabat vt Imperatorem moneret, Deorum ac fortunæ causa ciuitati parcere vt vellet,

Ori

Ὅτι Ἀσδρούβας ὁ στρατηγὸς Καρχηδονίων κενόδοξος ἦν καὶ ἀλαζὼν, καὶ πολὺ κεχωρισμένος τῆς πραγματικῆς καὶ στρατηγικῆς δυνάμεως. πολλὰ δὲ εἰσὶ σημεῖα τῆς ἀκρισίας αὐτοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ παρῆν ἐν πανοπλίᾳ, ἡνίκα Γολόσσῃ συνέμιγνεν τῷ τῶν Νομάδων βασιλεῖ, πορφυρίδα θαλαττίαν ἐπιπεπορπημένος, μετὰ μαχαιροφόρων δέκα. ἔπειτα προβὰς ἀπὸ τῶν δέκα ὅσον εἴκοσι πόδας ἀπέστη, καὶ προβεβλημένος τάφρον καὶ χάρακα, κατένευε τῷ βασιλεῖ προσιέναι πρὸς αὐτὸν, καθῆκον γίνεσθαι τοὐναντίον. οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Γολόσσης ἀφελῶς ἔχων Νομαδικῷ τινὶ τρόπῳ, μόνος προσῄει πρὸς αὐτὸν, καὶ προσπελάσας * εἴρετο, τίνα φοβούμενος τὴν πανοπλίαν ἔχων ἥκει; τοῦ δ' εἰπόντος ὅτι Ῥωμαίους, οὐκ οὖν ἄρ', ἔφησεν ὁ Γολόσσης, ἔδωκας σαυτὸν εἰς τὴν πόλιν μηδεμίαν ἔχων ἀνάγκην. πλὴν τί βούλῃ καὶ τί παρακαλεῖς; φησίν. ὁ δ' Ἀσδρούβας, ἐγώ φησι πρεσβευτήν σε παρακαλῶ γενέσθαι πρὸς τὸν στρατηγὸν, καὶ πάνυ ἀναδέχεσθαι διότι ποιήσομεν τὸ προσταττόμενον, μόνον * ἀπόσχεσθαι τῆς ταλαιπώρου πόλεως ταύτης. καὶ ὁ Γολόσσης, παιδικὴν δοκεῖς μοι, φησὶν, ἀξίωσιν ἀξιοῦν, ὦ βέλτιστε. ὑπὲρ ὧν γὰρ ἐξ ἀκεραίου πρεσβευόμενοι ἔτι καθημένων ἐν Ἰτύκῃ Ῥωμαίων οὐκ ἐδυνάσθε πείθειν, τίνι λόγῳ νῦν ἀξιοῖς ταῦτά σοι συγχωρεῖσθαι, περιτετειχισμένος καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σχεδὸν ἅπαξ ἀπεγνωκὼς τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. ὁ δ' Ἀσδρούβας ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφη. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἔξωθεν συμμάχοις ἀκμὴν καλὰς ἐλπίδας ἔχειν. οὐ γάρ που τὰ περὶ τοὺς Μαυρουσίους ἠκηκόει, καὶ τὰς περὶ τὴν ὕπαιθρον δυνάμεων ὅτι σώζονται καὶ οὐκ ἀπελπίζειν τὰ κατ' αὐτούς. μάλιστα δὲ πεποιθέναι τῇ τῶν θεῶν συμμαχίᾳ καὶ ταῖς ἐν ἐκείνοις ἐλπίσιν. οὐ γὰρ περιόψεσθαι σφᾶς προφανῶς παρασπονδουμένους, ἀλλὰ πολλὰς δώσειν ἀφορμὰς πρὸς σωτηρίαν. διὸ παρακαλεῖν ἠξίου τὸν στρατηγὸν, καὶ τῶν θεῶν ἕνεκεν καὶ τῆς τύχης φείσασθαι τῆς πόλεως.

Suidas ἤρετο.

ἀφι mſ.

εἰδότα σαφῶς, διότι μὴ δυνάμενοι τυχεῖν τούτου κατασφαγήσονται πρότερον ἢ παραχωρήσουσι ταύτης. τότε μὲν οὖν ταῦτα καὶ παραπλήσια διαλεχθέντες ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι μετὰ τρίτην ἡμέραν πάλιν συμπορεύεσθαι. τοῦ δὲ Γολόσσου μεταδόντος τῷ στρατηγῷ περὶ τῶν εἰρημένων, γελάσας ὁ Πόπλιος, ταῦτα μέλλων ἀξιοῦν, ἔφη, τοιαύτην καὶ τηλικαύτην ἀσέβειαν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν ἐνεδείξω, καὶ νῦν ἐπὶ τοῖς θεοῖς τὰς ἐλπίδας *ἔχεις. παραβεβηκὼς [τοὺς θείους] καὶ τοὺς τῶν ἀνθρώπων νόμους. τοῦ δὲ βασιλέως βουλομένου τι προσυπομιμνήσκειν τὸν Σκιπίωνα, καὶ μάλιστα διότι συντελεῖ ἐπιτίθεσθαι τοῖς πράγμασι· χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων, καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ὑπάτων ἤδη συνεγγίζειν, ἧς δεῖν ἔφη στοχάζεσθαι, μὴ τοῦ χειμῶνος προκαταλαβόντος, ἐπελθὼν ἕτερος ἀκονιτὶ λάβῃ τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἐκείνου πόνων καὶ δὴ τούτων λεγομένων ἐπιστήσας ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσεν ἀναγγέλλειν, διότι δίδωσι τὴν ἀσφάλειαν αὐτῷ καὶ γυναικὶ, καὶ τέκνοις, καὶ δέκα τῶν συγγενῶν φίλων οἰκίαις, σὺν δὲ τούτοις δέκα τάλαντα λαβεῖν ἐκ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων, καὶ τῶν οἰκετῶν ἐξ ἀνάγκης οὓς ἂν αἱρῆται. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Γολοσσῆς ἔχων τὰ φιλάνθρωπα, συνῆλθε πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν. ὁ δὲ πάλιν ἐξεπορεύετο μετὰ μεγάλης ἀξίας ἐν τῇ πορφυρίδι, καὶ τῇ πανοπλίᾳ βάδην, ὥστε τοὺς ἐν ταῖς τραγῳδίαις τυράννους πολύ τι προσοφείλειν. ἦν μὲν οὖν καὶ φύσει σάρκινος, τότε δὲ *κοιλίαν εἰλήφει, καὶ τῷ χρώματι παρὰ φύσιν ἐπικεκαυμένος ἦν. ὥστε δοκεῖν ἐν πανηγύρει που διαιτᾶσθαι παραπλησίως τοῖς σιτευτοῖς βουσὶν, ἀλλὰ μὴ τηλικούτων καὶ τοιούτων κακῶν προεστατεῖν, ὧν οὐδ' ἂν ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ διεξιὼν οὐδείς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ συνῆλθε τῷ βασιλεῖ καὶ διήκουσε τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προτεινομένων, πολλάκις τὸν μηρὸν πατάξας, τοὺς θεοὺς καὶ τὴν τύχην ἐπικαλεσάμενος, οὐδέποτε ταύτην ἔσεσθαι τὴν ἡμέραν ἔφασκεν, ἐν ᾗ συμβήσεται τὸν ἥλιον Ἀσδρούβαν βλέπειν ἅμα καὶ τὴν πατρίδα πυρπολουμένην.

ms. ἔχειν. addidi ex coniect.

ex Suida correxi ms. καὶ λίαν.

& pro certo haberet, ni id impetrarint prius omnes mactandos esse quàm deditionem facturos. His tum ac similibus dictis è colloquio discesserunt, constituto rursus in perendinum diem congressu. Porrò cùm Gulussa sermones vtrimque habitos Imperatori renunciasset, subridens Scipio: Hæccine, inquit, postulaturus tali tantáque impietate in captiuos es nostros vsus, & nunc in Deorum ope spem positam habes? quum diuina & humana iura violaris. Inde Rex Scipionem admonere cùm institisset, vtile esse ipsius rationibus finem bello imponere. Nam præter incertos casus, Martémque communem, comitia quoque Consularia propediem instare: proinde prospiciendum esse, ne appetente hyeme superueniens alter titulum ac lauream ipsius laborum sine sudore interciperet. Hæc cùm animaduerteret Scipio, Gulussam id Hasdrubali renunciare iussit, ipsi vxorique ac liberis, & propinquorum amicorúmque familiabus decem, veniam ac securitatem Scipionem concedere: præterea decem talenta vt ex bonis suis capiat, ac seruos sex, quos ex omni familia elegerit. His mandatis satis humanis Gulussa tertio die ad condictum cum Hasdrubale colloquium venit. At ille paludamento purpureo armísque omnibus ornatus, cum magno apparatu lentóque gressu rursus adfuit, prorsus vt tyrannos qui in tragœdiis spectantur, longè ab ea pompa abesse diceres. Erat quidem ille naturâ obesus. tum verò ventrem saginâ probè suffarserat, & colore præter naturam erat adusto atq. fusco, vt in mercatu alicubi degere videretur instar saginatorum boum: non ciuitatem regere tot ac tantis circundatam calamitatib. vt eas nemo satis exprimere oratione possit. Cæterùm congressus cum Gulussa, & auditis conditionibus quæ ipsi ab Imperatore Romano offerebantur, femur identidem percutiens, Deorúmque ac fortunæ inuocans fidem, nunquam eum diem affore dixit, quo Hasdrubalem stantem atque euersam Carthaginem vnà Sol videat:

patriæ enim conflagrantis ruinam prudentibus viris pulcherrimum rogi ornamentum esse. Quocirca quoties illius dicta quis spectauerit, mirabitur hominem, orationisq. pondus & grauitatem obstupescet. Quod si illius in Rep. administranda rationem intuebitur, idem hominis ignauiam ac molliciem profectò mirabitur. Qui primùm quidem reliquis ciuibus fame funditùs pereuntibus, ipse conuiuia agitabat, & secundas mensas opiparè instructas apponebat, suæque cutis nitore ac pinguedine aliorum calamitatem traducebat. Eorum enim qui quotidie præ fame aut peribant, aut transfugiebant, numerus credi vix potest. Deinde aliis illudebat, alios contumeliâ afficiebat. cædes etiam faciendo plurimis terrori erat. Huiusmodi artibus potestatem eam retinuit, qua vix vllus in ciuitate fortunata aut infortunata in patria tyrannus vteretur. Quamobrem non sine causa dixisse mihi videor, Reipublicæ Principes similiores iis qui tum & Carthagine, & in Græcia fuerunt, haud facile posse reperiri. Id verò aliquantò clarius erit, cùm vtrosque inuicem comparabimus.

Erat Pytheas Acatidis Stadiodromi frater, filius verò Cleomenis: qui cùm nequiter vixisset, primam illam ætatem sibi condonatam esse existimabat. Eadem audacia & cupiditate in Republica gerenda est vsus. quæ vitia Eumenis & Philetæri fauore & gratia aluit.

Mortuo Critolao Prætore Achæorum, cùm legibus statutum esset, si quid humanitùs Prætori huius anni accidisset, vt is qui priore anno Prętor fuisset, in eius locum esset substitutus, donec solennis Comitiorum dies venisset: cura & administratio Reipublicæ ad Diæum pertinebat. Is igitur cùm præsidium militum ad oppidum Megara misisset, Argos ingressus, litteras ad omnes Græciæ ciuitates dedit, quibus mandabat,

καλὸν γὰρ ἐντάφιον εἶναι τοῖς εὖ φρονοῦσι τὴν πατρίδα, καὶ τὸ ταύτης πῦρ. ὥσθ᾽ ὅταν μὲν εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ τις βλέψαι, θαυμάζειν τὸν ἄνδρα καὶ τὸ μεγαλόψυχον τῶν λόγων· ὅτε δὲ εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πραγμάτων, τὴν ἀγεννίαν καταπλήττεσθαι, καὶ τὴν ἀνανδρίαν. ὃς πρῶτον μὲν τῶν ἄλλων πολιτῶν διαφθειρομένων ὁλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, πότους αὐτὸς συνῆγε, καὶ δευτέρας τραπέζας παρετίθετο πολυτελεῖς, καὶ διὰ τῆς ἰδίας εὐεξίας παρεδειγμάτιζε τὴν ἐκείνων ἀτυχίαν. ἄπιστον μὲν γὰρ ἦν τὸ τῶν ἀποθνησκόντων πλῆθος· ἄπιστον δὲ τὸ τῶν αὐτομολούντων καθ᾽ ἡμέραν, διὰ τὸν λιμόν. ἔπειτα τοὺς μὲν διαχλευάζων, οἷς δὲ ἐνυβρίζων καὶ φονεύων κατεπλήττετο τοὺς πολλούς, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ συνεῖχε τὴν ἐξουσίαν, ᾗ μόλις ἂν χρήσαιτο τύραννος ἐν εὐτυχούσῃ πόλει, καὶ δυσηχηκυίᾳ πατρίδι. διὸ καὶ λίαν δοκῶ καλῶς ἡμῖν εἰρῆσθαι, διότι προστάτας πραγμάτων ὁμοιοτέρους τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τότε καὶ παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις ὑπαρξάντας οὐκ ἂν εὕροι τις ῥᾳδίως. τοῦτο δὲ ἔσται δῆλον, ὅταν ἐκ παραθέσεως τὸν * περὶ ἐκείνων ποιησόμεθα λόγον. ms. ὑπὲρ ἐκποιώμεθα.

Ὅτι Πυθέας ἦν μὲν ἀδελφὸς Ἀκατίδου τοῦ σταδιέως, υἱὸς δὲ Κλεομένους· κακῶς δὲ βεβιωκώς, καὶ δοκῶν ἑαυτῷ παρακεχωρῆσθαι τὴν πρώτην ἡλικίαν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν πολιτείαν θρασὺς καὶ πλεονέκτης, καὶ δι᾽ Εὐμένους καὶ Φιλεταίρου σωματοποιησάμενος τὰς προειρημένας αἰτίας.

Ὅτι τοῦ Κριτολάου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν μετηλλαχότος, καὶ τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐπὰν συμβῇ τι περὶ τὸν ἐνεστῶτα στρατηγόν, τὸν προγεγονότα διαδέχεσθαι τὴν ἀρχήν, ἕως ἂν ἡ καθήκουσα σύνοδος γένηται τῶν Ἀχαιῶν, ἐπέβαλε τῷ Διαίῳ χειρίζειν καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν πραγμάτων. διόπερ ἐκπέμψας εἰς τὰ Μέγαρα, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἄργος, ἔγραψε ταῖς πόλεσι πάσαις, τῶν οἰκογενῶν καὶ παρατρόφων

τοὺς ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους ἐλευθερῶσαι, καὶ καθοπλίσαντας πέμπειν εἰς τὴν Κόρινθον. ἐμέρισε δὲ ταῖς πόλεσι τὴν ἐπιβολὴν τῶν σωμάτων εἰκῆ καὶ ἀνίσως, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔπραττεν. οἷς δ' ἂν ἐλλείπῃ τὸ τῶν παρατρόφων πλῆθος, ἀναπληροῦν ἔδει τὴν ἑκάστοις καθήκουσαν μοῖραν ἐκ τῶν ἄλλων οἰκετῶν. θεωρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν τὴν ἐν τοῖς κοινοῖς ἰσχυρὰν οὖσαν διὰ τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους γεγονότα πόλεμον, ἐπαγγελίας ποιῆσαι συνηνάγκαζε, καὶ κατ' ἰδίαν εἰσφέρειν τοὺς εὐπόρους, οὐ μόνον τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ τὰς γυναῖκας. ἅμα δὲ τούτοις παρήγγελλε πανδημεὶ τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις ἀθροίζεσθαι μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Κόρινθον. ἐξ ὧν συνέβαινε γίνεσθαι τὰς πόλεις πλήρεις ἀκρισίας, ταραχῆς, δυσθυμίας. καὶ τοὺς μὲν ἀπολωλότας ἐπήνουν, τοὺς δ' ἐκπορευομένους ἠλέουν, καὶ προσκατεκλαίοντο πάντες ὡσανεὶ προορώμενοι τὸ μέλλον. τὴν δὲ τῶν οἰκετῶν ἀνάστασιν καὶ τὸν ἐπισυρμὸν βαρέως ἔφερον, ὡς ἂν τῶν μὲν ἠλευθερωμένων ἄρτι, τῶν δὲ λοιπῶν πρὸς τὴν ἐλπίδα ταύτην μεμετεωρισμένων. ἅμα δὲ τούτοις οἱ μὲν ἄνδρες εἰσφέρειν ἠναγκάζοντο παρὰ τὴν αὑτῶν προαίρεσιν ὅ τι τις ἔχειν δόξειεν, αἱ δὲ γυναῖκες ἀφαιρούμεναι σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἰδίων τέκνων τὸν κόσμον, ὥσπερ ἐπίτηδες εἰς αὑτὸν τὸν ὄλεθρον εἰσέφερον. ἁπάντων δὲ τούτων ἐν ἑνὶ καιρῷ συμβαινόντων, ἡ τῶν κατὰ μέρος ἀεὶ προσπιπτόντων κατάπληξις ἀφῃρεῖτο τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπίστασιν καὶ διάληψιν δι' ἧς ἔμελλον προνοῆσαι ὅτι πάντες εἰς πρόδηλον ὄλεθρον ἄγονται μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν. λοιπὸν, οἷον ὑπὸ χειμάρρου τινὸς λάβρου προωθούμενοι καὶ φερόμενοι μετὰ βίας, ἐπηκολούθουν τῇ τοῦ προεστῶτος ἀνοίᾳ καὶ παρακοπῇ. Ἠλεῖοι μὲν γὰρ καὶ Μεσσήνιοι κατὰ χώραν ἔμειναν, προσδοκῶντες τὸν ἀπὸ τοῦ στόλου κίνδυνον. οὓς οὐδὲν ἂν τῶν παρόντων ὤνησεν, εἴπερ ἐφάνη τὸ νέφος ἐκεῖνο κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. Πατρεῖς δὲ καὶ τὸ μετὰ τούτων συντελικὸν βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ἐπταίκει κατὰ τὴν Φωκίδα,

vt ex vernis atque alumnis ætate florentissimos ad duodecim hominum millia manumitterent, armísque instructos Corinthum destinarent. Hanc tyronum præstationem temerè & inæqualiter qui illius mos erat, singulis vrbibus indixit. Quibus verò alumnorum numerus deerat, ij ex aliis quibuslibet seruis functionem suam implere iubebantur. Sed cùm publicam inopiam videret ob bellum quod cum Lacedæmoniis nuper gestum erat, locupletissimos cùm viros, tum mulieres eam collationem polliceri ac præstare priuatim coëgit, simúlque edixit vt omnes puberes armati Corinthum conuenirent. Proinde per omnes passim ciuitates iustitium ac tumultus & desperatio animorum erat, cunctique eos qui in bello ceciderant, beatos prædicabant, horum qui proficiscebantur vicem dolebant, & quasi euentum animo præsagientes vniuersi in gemitus effundebantur. Porrò abductionem illam seruorum molestè ferebant, cùm hos quidem recens manumissos viderent, reliquos verò eadem spe libertatis arrectos atque inflatos. Præterea viri quidem opes omnes suas conferre inuiti adigebantur; matres autem familias demptum sibi ac liberis suis ornatum quasi de industria in pestem ac perniciem suam conferebant. Quæ cùm simul omnia fierent, horror eorum quæ quotidie singillatim accidebant, sensum ac cogitationem de ipsa rerum summa hominibus adimebant. qua quidem cogitatione facilè prospicere potuissent, sese omnes cum vxoribus ac liberis in perniciem certissimam præcipites trahi. Cæterùm quasi torrentis cuiusdam impetu abrepti, & violenter impulsi, ductoris dementiam ac vesaniam sequebātur. Elidenses quidem ac Messenij domi sedentes, classis Romanæ aduentum pauidi expectabant. quibus nulla res tum saluti esse potuisset, si ea procella quò ab initio tendebat, eò incubuisset. Patrēses verò cum iis qui eadem formula censebantur, paulò antea in Phocide clade affecti fuerant.

Erátque eorum casus omnium Peloponnesiorum maximè miserabilis; alij enim absque causa mortem sibi consciscebant, alij è patria fugientes, temerè vagabantur, quò tenderent incerti, metu eorum quæ in ciuitatibus gerebantur. Hi sese inuicem in manus hostium tradebant, tanquam Romanorum partibus aduersatos. Illi deferebant accusabántque proximos, cùm eiusmodi operam nemo tum ab eis requireret. Nonnulli velamenta supplicum prætendentes, fœdus abs se violatum esse vltrò fatebantur, & quam pœnam commeruissent interrogabant, cùm nemo esset qui rationem horum adhuc postularet. Iamque hominibus quasi malo carmine incantatis, plena erant omnia eorum qui se in puteos ac per scopulos præcipitabant. prorsus vt hostis etiam, quod prouerbio dicitur, casum Græciæ tum miseratus fuisset. Nam superiori quidem memoria Græci aliquot clades experti, nonnunquam etiam funditus collapsi sunt, nunc ob mutuas inter se dissensiones, nunc Regum perfidiâ decepti. Sed tunc temporis ex Ducum temeritate, suáque ipsorum imprudentiâ maximis calamitatibus conflictati sunt. Ipsi etiam Thebani è patria fugientes, ciuitatem prorsus vacuam reliquerunt. Inter quos & Pytheas cum omni familia in Peloponnesum transgressus, hac illac palabundus per regionem errabat.

Cùm Diæus Prætor à plebe constitutus Corinthum venisset, Andronidas à Q. Cæcilio Metello missus, cum aliquot aliis accessit. Sed Diæus ante eorum aduentum cùm famam præseminasset, hostibus illos fauere, multitudini cunctos tradidit. Itaq. comprehensi vinctiq. cum omni contumelia perducti sunt. Philo etiam Thessalus tum aduenit benignas Achæis conditiones ferens, quib. auditis nonnulli assensum præbebant, inter quos & Strattius erat iam affecta ætate. qui Diæum amplexus,

καὶ τὸ συμβαῖνον πολλῷ τῶν κατὰ Πελοπόννησον ἐλεεινότερον. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς χώρας παραλόγως αὑτοὺς ἐξῆγον, οἱ δὲ ἔφευγον ἐκ τῶν πόλεων, ἀνοδίαις πρὸς οὐδὲν ὡρισμένον ποιούμενοι τὴν ἀναχώρησιν, διὰ τὴν ἔκπληξιν τῶν γινομένων ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ οἱ μὲν ἦγον ἐκδώσοντες ἀλλήλους τοῖς πολεμίοις ὡς ἀλλοτρίους γεγονότας Ῥωμαίων, οἱ δὲ ἐμήνυον καὶ κατηγόρουν τῶν πέλας, οὐδενὸς ἐπιζητοῦντος κατὰ τὸ παρὸν τὴν τοιαύτην χρείαν. οἱ δὲ μεθ' ἱκετηρίας ἀπήντων ὁμολογοῦντες παρεσπονδηκέναι, καὶ πυνθανόμενοι τί δεῖ πάσχειν, μηδέπω μηδενὸς ἐπιζητοῦντος λόγον ὑπὲρ τούτων. πάντα δ' ἦν πλήρη ἀρχομένης φαρμακείας τῶν ῥιπτούντων ἑαυτοὺς εἰς τὰ φρέατα καὶ κατὰ κρημνῶν, ὥστε κατὰ τὴν παροιμίαν κἂν ἐχθρὸν ἐλεῆσαι θεασάμενον τὴν τότε περιπέτειαν τῆς Ἑλλάδος. τὸν μὲν γὰρ πρὸ τοῦ χρόνον ἐσφάλλοντο, καὶ τοῖς ὅλοις ἔπταιον ἐνίοτε, ποτὲ μὲν ὑπὸ πραγμάτων διαφερόμενοι, ποτὲ δὲ παρασπονδούμενοι διὰ τῶν μονάρχων. κατὰ δὲ τοὺς νῦν λεγομένους καιροὺς ἠτύχησαν ἀτυχίαν ὁμολογουμένην, διὰ τὴν τῶν προεστώτων ἀβουλίαν καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἄνοιαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐκλιπόντες πανδημεὶ τὴν πόλιν ἔρημον τελέως κατέλιπον, ἐν οἷς καὶ Πυθέας εἰς Πελοπόννησον ἀποχωρήσας μετὰ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων ἠλᾶτο κατὰ τῆς χώρας.

Suidas in φαρμακεία & in περιπέτεια.

Ὅτι τοῦ Διαίου παρόντος εἰς τὴν Κόρινθον καθεσταμένου στρατηγοῦ διὰ τῶν πολλῶν, ἧκον οἱ περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν παρὰ τοῦ Καικιλίου. καθ' ὧν προδιαδοὺς τὴν φήμην ὡς συμφερόντων τοῖς ἐχθροῖς, * προέβαλε τοὺς ἀνθρώποις τοῖς ὄχλοις. ὥστε μετὰ πάσης ὕβρεως συλληφθέντας ἀπαχθῆναι δεδεμένους. ἧκε δὲ καὶ Φίλων ὁ Θετταλὸς πολλὰ φιλάνθρωπα τοῖς Ἀχαιοῖς προτείνων, ὧν ἀκούοντες συνέπραξαί τινες τῶν ἐκ τῆς χώρας, ἐν οἷς ἦν καὶ Στράτιος ἤδη γηραιὸς ὤν. ὃς ἐμπλεκόμενος καὶ λιπαρῶν ἐδεῖτο τοῦ Διαίου, πεισθῆναι

Suidas in προέβαλε.

τοῖς ὑπὸ τοῦ Καικιλίου προτεινομένοις. οἱ δὲ συνεδρεύσαντες τοῖς μὲν ὑπὸ τοῦ Φίλωνος λεγομένοις οὐ προσεῖχον. οὐκ ἐνόμιζον γὰρ κοινὴν εἶναι τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ σφέτερον συμφέρον καὶ τὴν αὐτῶν ἀσφάλειαν ἐν πλείστῳ τιθεμένων ταῦτα λέγειν. πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστώτων.

leg. ε. Εἰ καὶ πάντων ἅμα διήμαρτον. σαφῶς γὰρ σφισὶ τὰ πεπραγμένα συνειδότες οὐδαμῶς ἐδύναντο πιστεῦσαι, διότι τύχοιεν ἄν τινος ἐλέους παρὰ Ῥωμαίων. τὸ δὴ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας παθεῖν ὅ,τι δέοι γενναίως, οὐδ᾽ ἐν νῷ καθάπαξ ἐλάμβανον, ὅπερ ἦν ἀνδρῶν φιλοδόξων καὶ προστατεῖν φασκόντων τῆς Ἑλλάδος. ἅμα γὰρ πῶς ἔμελλε καὶ πόθεν παραστήσεσθαι τοῦτο τὸ φρόνημα τοῖς προειρημένοις; ἦσαν γὰρ οἱ *βουλευόμενοι Δίαιος καὶ Δαμόκριτος ἄρτι τῆς καθόδου τετευχότες διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀκρισίαν· σὺν δὲ τούτοις Ἀλκαμένης, Θεοδέκτης, Ἀρχικράτης. ὑπὲρ ὧν τίνες ἦσαν καὶ τίνα φύσιν ἕκαστος εἶχε, καὶ τίνα προαίρεσιν καὶ βίον, εἴρηται διὰ πλειόνων. ὅθεν ἐν τοιούτοις ὄντος τοῦ διαβουλίου, καὶ τὸ τέλος ἀκόλουθον ἐξέβη τῶν δοξάντων. παραυτίκα μὲν οὖν συνέκλεισαν οὐ μόνον τοὺς περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν καὶ Λάγιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποστρατηγὸν Σωσικράτη, ἐπενέγκαντες αἰτίαν ὅτι προστατῆσαι τοῦ διαβουλίου, καὶ συναποφῆναι τὸ πέμπειν πρὸς τὸν Καικίλιον, καὶ συλλήβδην πάντων εἴη τῶν κακῶν αἴτιος. ἐς δὲ τὴν ἐπαύριον καθίσαντες δικαστάς, τοῦ μὲν Σωσικράτους κατεδίκασαν θάνατον· καὶ δήσαντες, καὶ στρεβλοῦντες προσεκαρτέρουν, ἕως διέφθειραν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲν εἰπόντα τῶν ἐκείνοις προσδοκωμένων. τὸν δὲ Λάγιον, καὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν, καὶ τὸν Ἄρχιππον ἀφῆκαν, ἅμα μὲν τοῦ πλήθους εἰς ἐπίστασιν παραγενομένου διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὸν Σωσικράτη παρανομίας, ἅμα δὲ τοῦ Διαίου λαβόντος παρὰ μὲν Ἀνδρωνίδου τάλαντον, παρὰ δὲ Ἀρχίππου μ᾽ μνᾶς. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τοῦ σκάμματος ὤν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐδύνατο λῆξαι τῆς περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἀναισχυντίας, καὶ παρανομίας ὁ προειρημένος.

ms. βουλόμενοι.

blanditúsque orabat vt pacis conditiones à Cæcilio oblatas acciperet. Sed Senatores nihil Philonis sermonib. commouebantur, quippe qui existimarent haudquaquam communem omnium salutem spectari, sed vtilitatis atq. incolumitatis propriæ causa hæc ab iis proponi. Huiusmodi opinione præuenti, consilium de summa Repub. inierunt, quo fit vt omni parte aberrauerint. Conscij enim sibi ipsi facinorum suorum nunquam in animum inducere poterant, fore vt Romani ipsos miseratione ac venia prosequerentur. Fortiter verò pro Repub. omnes casus tolerare, nullúmque periculum pro communi salute detrectare, vt viros decebat gloriæ cupidos, qui se principes ac moderatores Græciæ ferebant, id verò ne in mentem quidem ipsis veniebat. Quo enim pacto, aut vnde demùm eiusmodi magnitudo animi antedictis hominibus accidere potuisset? Etenim principes tum in concilio sedebant Diæus atque Damocritus nuper ab exilio reuocati ob publicam temporum perturbationem, cúmque his Alcamenes, Theodectes, & Archicrates, quorum hominum quæ indoles ac natura fuerit, quæq. instituta vitæ ratio, pluribus suprà commemoraui. Igitur cùm ex huiuscemodi hominibus consilium constaret, consentanea quoque decreta prodierunt. Namque illicò Andronidam & Lagium in carcerem compegêre, simúlque Sosicratem Vicarium, crimini dantes quod cum concilio præsideret, & mittendæ ad Cæcilium legationis, & omnium omnino malorum auctor fuisset. Postridie constitutis iudicibus, Sosicratem quidem capitali sententia damnarunt, vinctúmque omni tormentorum genere ad necem vsque cruciarunt. qui quidem pro spe atque expectatione eorum nihil dixit. Lagium verò & Andronidam & Archippum dimisêre: partim quia plebs ob sæuitiam in Sosicratem exercitam, non mediocriter commota erat: partim quia Diæus talentum ab Andronida, ab Archippo quadraginta minas acceperat. Nam nec in ipso, vt aiunt, stadio positus, ab huiusmodi impudentia ac scelere abstinere poterat.

Idem paulò antea præstiterat in causa Philini Corinthij. Criminatus enim quod Chalcidem clam nuncios mitteret, & Romanis faueret, ipsum cum adolescentibus filiis alterum in alterius conspectu tormentis ac virgis ad mortem cecîdit. Porrò cùm is omnium stupor, atque eiusmodi imprudentia esset, cuiusmodi ne apud Barbaros quidem facilè possit reperiri, iure merito aliquis quæsierit, quî factum sit vt non funditùs omnes perierint. Equidem sic existimo, fortunam quandam ingeniosam & callidam restitisse ductorum dementiæ ac furori, quæ cum stoliditate eorum hominum propelleretur, & tamen gentem Achęorum omnino seruare vellet, ad id quod reliquum erat se conuertit, vt optimi luctatores facere solent, videlicet vt celeriter Græci ac nullo negocio vincerentur. quod quidem ab illa est præstitum. Atque ita factum est vt neque ira ac furor Romanorum vlterius exardesceret, neque legiones ex Africa transportarentur, neque Principes Græciæ iis moribus præditi, quos suprà memoraui, prosperæ alicuius pugnæ successu elati, insigne aliquod specimen impietatis suę in populares suos ederent. Quid enim in suos facturi erant, si quam opportunitatem secundúmque euentum nacti fuissent, clarum & consequens est ex iis quę antea retuli. Tunc verò illud vetus dictum in omnium ore versabatur: nisi celeriter periissemus, nunquam salui fuissemus.

A. Posthumius Albinus, quantum ad genus spectat, illustris fuit. Erat enim è clarissima familia oriundus, sed ingenio garrulus fuit & loquacior, ac singulari leuitate præditus. Qui cùm statim à puero Græcanicam linguam ac disciplinam adamauisset, nimius in his & ad nauseam vsque putidus fuit, adeò vt ipsius causa apud viros ætate & auctoritate eminentissi-

παραπλήσια δὲ τούτοις ἔπραξε καὶ βραχεῖ χρόνῳ πρότερον, εἰς Φιλῖνον τὸν Κορίνθιον. προθεὶς γὰρ αἰτίαν ὅτι διαπέμπεται πρὸς *μὲν Χαλκίδα, καὶ τὰ Ῥωμαίων φρονεῖ, τόν τε Φιλῖνον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μαστιγῶν καὶ στρεβλῶν ἐν συνόψει πάντας ἀλλήλων οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν ἢ διέφθειρε τὰ μειράκια καὶ τὸν Φιλῖνον. τοιαύτης δὲ τῆς ἀνοίας καὶ τῆς ἀκρισίας συμβαινούσης περὶ πάντας, οἵαν οὐδ' ἂν ἐν βαρβάροις εὕροι τις ῥᾳδίως, δῆλον ὡς εἰκότως ἄν τις ἐπιζητήσειε, πῶς οὐκ ἄρδην ἀπώλοντο πάντες. ἐγὼ γὰρ ἂν εἴποιμι, διότι δοκεῖ μοι καθάπερ ἂν εἰ τύχη τις *δυπερᾶσαι πανοῦργος καὶ τεχνικὴ πρὸς τὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν ἡγουμένων, ἤ τις ἐξωθουμένη πάντη καὶ πάντως ὑπὸ τῆς ἀνοίας τῶν προεστώτων, βουλομένη δὲ κατὰ πάντα τρόπον σώζειν τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον ἦλθεν ὥσπερ ἀγαθὸς παλαιστής· τοῦτο δ' ἦν τὸ ταχέως σφῆλαι, *καὶ ῥᾳδίως ἡττῆσαι τοὺς Ἕλληνας, ὅπερ ἐποίησε. διὰ γὰρ τοῦτο συνέβη μήτε τὴν Ῥωμαίων ὀργὴν καὶ θυμὸν ἐκκαυθῆναι πορρωτέρω, μηδ' ἐλθεῖν τὰς ἐκ τῆς Λιβύης δυνάμεις, μήτε τοὺς προεστῶτας, ὄντας μὲν οἵους εἶπον, ἐπιλαβομένους δὲ προτερήματος ἀποδείξασθαι τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν εἰς τοὺς ὁμοφύλους. τί γὰρ εἰκὸς ἦν πρᾶξαι τούτους κατὰ τῶν ἰδίων ἐπιλαβομένους ἀφορμῆς τινὸς ἢ προτερήματος, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν προειρημένων διὰ τὸ κατὰ λόγον. ἅπαντες δὲ τότε τὴν παροιμίαν ταύτην διὰ στόματος εἶχον, ὡς εἰ μὴ ταχέως ἀπωλόμεθα οὐκ ἂν ἐσώθημεν.

forte τὴν.

mſ. αἰπεσσαι.

addidi ex coniect.

Ὅτι Αὖλος Ποστόμιος ἄξιος γέγονεν ἐπισημασίας ἀπ' ἐντεῦθεν. οἰκίας μὲν γὰρ ἦν καὶ γένους πρώτου, κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν φύσιν στωμύλος καὶ λάλος, καὶ πέρπερος διαφερόντως. ἐπιθυμήσας δὲ εὐθέως ἐκ παίδων τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ διαλέκτου, πολὺς μὲν ἦν ἐν τούτοις καὶ κατακορής· ὥστε δι' ἐκεῖνον καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν Ἑλληνικὴν προσκόψαι τοῖς πρεσβυτέροις,

καὶ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν Ῥωμαίων. τέλος δὲ καὶ ποίημα γράφειν καὶ πραγματικὴν ἱστορίαν ἐνεχείρησεν, ἐν ᾗ διὰ τοῦ προοιμίου παρεκάλει τοὺς ἐντυγχάνοντας συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν Ῥωμαῖος ὢν μὴ δύναται κατακρατεῖν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου, καὶ τῆς κατὰ τὸν χειρισμὸν οἰκονομίας. πρὸς ὃν οἰκείως ἀπηντηκέναι δοκεῖ Μάρκος Πόρκιος Κάτων. θαυμάζειν γὰρ ἔφη πρὸς τίνα λόγον ποιεῖται τοιαύτην παραίτησιν. εἰ μὲν γὰρ αὐτῷ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συνέταττε γράφειν ἱστορίαν, ἴσως ἔδει προσφέρεσθαι ταῦτα καὶ παραιτεῖσθαι. μηδεμίας δ' ἀνάγκης οὔσης ἐθελοντὴν ἀπογράψασθαι, κἄπειτα παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν ἐὰν βαρβαρίζῃ, τῆς ἁπάσης ἀτοπίας εἶναι σημεῖον καὶ παραπλήσιον, *ὡς αὖ εἴ τις εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀπογραψάμενος πυγμὴν ἢ παγκράτιον, παρελθὼν εἰς τὸ στάδιον ὅτε δέοι μάχεσθαι, * παραιτῆτο τοὺς θεωμένους συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν μὴ δύνηται, μήτε τὸν πόνον ὑπομένειν, μήτε τὰς πληγάς. δῆλον γὰρ ὡς εἰκὸς γέλωτα τὸν τοιοῦτον ὄφλειν καὶ τὴν δίκην ἐκ χειρὸς λαμβάνειν. ὅπερ ἔδει καὶ τοὺς τοιούτους ἱστοριογράφους, ἵνα μὴ κατετόλμων τοῦ καλῶς ἔχοντος. παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὸν λοιπὸν βίον ἐζηλώκει τὰ χείριστα τῶν Ἑλληνικῶν. καὶ γὰρ φιλήδονος ἦν καὶ φυγόπονος. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων. ὃς πρῶτος παρὼν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις, καθ' ὃν καιρὸν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἐν Φωκίδι μάχην, σκηψάμενος ἀσθένειαν εἰς Θήβας ἀνεχώρησε, χάριν τοῦ μὴ μετασχεῖν τοῦ κινδύνου. συντελεσθείσης δὲ τῆς μάχης, πρῶτος ἔγραψε τῇ συγκλήτῳ περὶ τοῦ κατορθώματος προδιασαφῶν τὰ κατὰ μέρος, ὡς μετεσχηκὼς αὐτὸς τῶν ἀγώνων ἐπεβάλετο διδάσκειν διὰ πλειόνων ἀκολούθως τοῖς ἐν ἀρχαῖς ἡμῖν εἰρημένοις περὶ τἀνδρός. ταῦτα δ' ἦν ὅτι διαφέροιτο μὲν πρὸς Ῥωμαίους πολλάκις ὑπὸ τῶν ἐπιταττομένων,

mſ. ὡς ἀχρηστον addit.

τοῖτο Suidas in αὖλος & in παραιτοῖτο.

mos populi Romani, Græcanica institutio malè audiret. Denique & poëma & historiam rerum gestarum scribere est aggressus: In cuius procœmio veniam à lectoribus sibi concedi postulat, si fortè ciuis Romanus Græcæ dictionis elegantiam, & in ipsa rerum tractatione congruam dispositionem planè assequi non potuerit; cui facetè respondisse videtur M. Porcius Cato. Mirari enim se dixit quamob causam is eiusmodi veniam flagitaret. Etenim si concilium Amphictyonum id illi mandasset vt historiam conscriberet, fortasse huiusmodi deprecatione opus fuisset. Cùm verò nulla necessitate impulsus ad scribendum accesseris, veniam postea petere, si fortè barbarè sis locutus, extremæ imprudentiæ est; & perinde ac si quis inter pugiles aut pancratio certaturos nomen suum in Gymnicis ludis professus, postmodum stadium ingressus, vbi pugnandum esset, à spectatoribus peteret, veniam vt sibi darent, si laborem & plagas ferre non posset. Quare vt huiusmodi vir manifestò risum simul præsentésque pœnas debiturus est, ita etiam tales historiæ scriptores explodi oporteret, ne quid supra vires aggredi auderent. Cæterùm idem Albinus in reliqua omni vitæ ratione, pessima quæque Græcorum studia æmulatus fuerat. Nam & voluptatibus deditus erat, & impatiens laboris, vt ex iis rebus quas præ manibus habemus, liquidò apparet. Qui cùm primus in Græciam peruenisset, quo tempore in Phocide pugnatum est, valetudinem causatus, Thebas recessit, ne discrimini interesset. Terminato autem prælio, primus ad Senatum de re feliciter gesta litteras scripsit, singula quæque narrans quasi ipse pugnæ interfuisset.

At Polybius contrà pluribus docere & demonstrare cœpit, Philopœmenem, quod & superioribus libris ostendimus, eiusmodi fuisse, qui mandatis populi Romani interdum quidem aduersaretur, sed hacte-

vnus tantùm vt proponeret suaderétque ea quæ sibi videbantur: neque id porrò temerè faceret. Specimen verò illustre animi illius, & sinceræ erga populum Romanum beneuolentiæ testimonium extitisse bello Philippico & Antiochino. Nam cùm illis temporibus vnus omnium Græcorum maxima auctoritate polleret, cùm ob suam, tum ob gentis Achæorum potentiam: tamen in amicitia ac fide erga populum Romanum constanter eum permansisse. auctorem etiam & approbatorem fuisse decreti illius, quo Achæi nondum transgressis in Græciam Romanis, bellum Antiocho atque Ætolis indixerunt, cùm cæteri ferè Græci à partibus & à causa populi Romani alienati essent. Quibus auditis decem Legati, studium & consilium Polybij comprobantes, Philopœmenis memoriam seruarunt, eiusque honores omnes in ciuitatibus illibatos passi sunt manere. Hac Polybius occasione arrepta, imagines Achæi, Aratique & Philopœmenis, quæ iam ex Peloponneso transportatæ in Acarnaniam erant, à Proconsule petiit: cuius rei causa Achæi virtutem ipsius laudantes, statuam ei è marmore posuerunt.

Rebus in Achaïa probè constitutis, decem Legati quæstori qui auctionem bonorum Diæi facturus erat in mandatis dederunt, vt quicquid Polybius ex illius bonis optare ac seligere vellet, seposito gratísque donato, cætera licitantibus adiudicaret. Sed Polybius tantùm abfuit vt quidquam eorum acciperet; quin & amicos hortatus est, nihil vt eorum quæ à quæstore venundabantur, concupiscerent. Etenim quæstor populi Romani singulas ciuitates circumïens, quicunque consiliorum Diæi participes fuerant, quique à decem Legatis condemnati erant, quibuscunque eorum nec liberi, nec vxores superessent, horum omnium facultates hastâ positâ vendebat. Cæterùm consilium Polybij nonnulli insuper habuerunt. quicunque autem ei paruerunt, maximam laudem à popularibus suis retulêre.

διαφέροιτο δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον διδάσκειν καὶ πείθειν ὑπὲρ τῶν ἀμφισβητουμένων, οὐδὲ τοῦτο ποιεῖν* εἰκὸς, πεῖραν δὲ τοῦτο ποιεῖν τῆς προαιρέσεως αὐτὸν ἀληθινὴν ἔφη, καὶ, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐκ πυρὸς παρεσχῆσθαι χάριν, κατὰ τοὺς Φιλιππικοὺς καὶ κατὰ τοὺς Αντιοχικοὺς καιρούς. πλείστην γὰρ ἔχοντα ῥοπὴν τότε τῶν Ελλήνων, καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὴν τῶν Αχαιῶν, ἀληθινώτατα διατετηρηκέναι τὴν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν. μεταχόντα δὲ τοῦ δόγματος τοῖς Αχαιοῖς, ἐν ᾧ γεγραμμένῳ πρότερον τῆς Ρωμαίων διαβάσεως Αντιόχῳ καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς τὸν ἀπὸ τῆς χώρας πόλεμον ἐξενεγκεῖν, τῶν ἄλλων Ελλήνων σχεδὸν ἁπάντων ἀπηλλοτριωμένων τῆς Ρωμαίων φιλίας. ὧν οἱ δέκα διακούσαντες καὶ τὴν προαίρεσιν ἀποδεξάμενοι τοῦ λέγοντος, συνεχώρησαν καταμένους αὐτῷ τὰς τιμὰς ὑπάρχειν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι. λαβόμενος δὲ τῆς ἀφορμῆς ταύτης Πολύβιος, εἰκόνας ἠτήσατο τὸν στρατηγὸν, καίπερ ἤδη μετακεκομισμένας εἰς Ακαρνανίαν ἐκ Πελοποννήσου. λέγω δὲ τοῦ Αχαιοῦ καὶ τοῦ Αράτου, καὶ Φιλοποίμενος, ἐν οἷς ἀγασθὲν τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, ἔστησεν αὐτοῦ λιθίνην εἰκόνα. | leg. εἰκῆ. πεῖραν δὲ τ. προαιρέσ.

Οτι μετὰ τὴν κατάστασιν τῶν δέκα ἣν ἐποιήσαντο ἐν τῇ Αχαΐᾳ, οὗτοι οἱ δέκα τῷ ταμίᾳ τῷ μέλλοντι πωλεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ Διαίου συνέταξαν ὅ τι ποτ' ἂν ἐκλέξασθαι βουληθῇ τῶν ὑπαρχόντων ὁ Πολύβιος, ὑφελόντα καὶ δόντα δωρεὰ, τἄλλα πωλεῖν τοῖς ὠνουμένοις. ὁ δὲ προειρημένος τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ προσδέξασθαί τι τῶν τοιούτων, ὡς καὶ τοὺς φίλους παρεκάλεσε καθόλου μηδενὸς ἐπιθυμῆσαι τῶν ὑπὸ τοῦ ταμίου πωλουμένων. συνέβαινε γὰρ τοῦτον ἐπιπορευόμενον τὰς πόλεις, πάντων τῶν τῷ Διαίῳ κοινωνησάντων πωλεῖν τὰς οὐσίας, τῶν καὶ κατακριθέντων ὅσοι μὴ παῖδας ἢ γονέας εἶχον. ὧν τινες μὲν οὐ προσέσχον, οἱ δὲ κατακολουθήσαντες τῇ συμβουλίᾳ, καλλίστην δόξαν ἐξηνέγκαντο παρὰ τοῖς πολίταις. ταῦτα δὲ διοικήσαντες ἐν ἓξ μησὶν οἱ δέκα,

καὶ τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἐνισταμένης ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καλὸν δεῖγμα τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως ἀπολελοιπότες πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν· ἐνετείλαντο δὲ τῷ Πολυβίῳ χρειζόμενοι, τὰς πόλεις ἐπιπορευθῆναι, * καὶ περὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι ἀμφιβάλλουσι διευκρινῆσαι, μέχρι συνήθειαν ἔχωσι τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς νόμοις. ὃ δὴ καὶ μετά τινα χρόνον ἐποίησε, πρὸς τὸ τοὺς ἀνθρώπους στέρξαι τὴν δεδομένην πολιτείαν, καὶ μηδὲν ἀπόρημα μήτε κατ' ἰδίαν, μήτε κατὰ κοινὸν ἐκ τῶν νόμων γενέσθαι περὶ μηδενός. διὸ καὶ καθόλου μὲν ἐξαρχῆς ἀποδεχόμενοι καὶ τιμῶντες τὸν ἄνδρα, περὶ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς καὶ τὰς προειρημένας πράξεις διαδοκούμενοι κατὰ πάντα τρόπον, τὰς μεγίστας τιμὰς ἐτίμησαν αὐτὸν κατὰ πόλεις, καὶ ζῶντα, καὶ μεταλλάξαντα. πάντες δ' ἔκρινον κατὰ λόγον τοῦτο ποιεῖν. μὴ γὰρ ἐξεργασαμένου τούτου καὶ γράψαντος τοὺς περὶ τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας νόμους, ἄκριτα πάντα ἦν καὶ πολλῆς γέμοντα ταραχῆς. διὸ καὶ τοῦτο κάλλιστον Πολυβίῳ πεπρᾶχθαι νομιστέον, πάντων τῶν προειρημένων.

leg. καὶ περὶ ὧν.

Ὅτι ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὸ χωρισθῆναι ἐξ Ἀχαΐας τὸ συνέδριον, ἐπισκευάσας τὸν ἐν Ἰσθμῷ τόπον, καὶ κοσμήσας τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς νεών, ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις τιμώμενος. ἐν ἑκάστῃ καὶ τυγχάνων τῆς ἁρμοζούσης χάριτος. εἰκότως δὲ * τιμᾶσθαι συνέβαινεν αὐτὸν καὶ κοινῇ, καὶ κατ' ἰδίαν. καὶ γὰρ ἐγκρατῶς καὶ καθαρῶς ἀνεστράφη, καὶ πρᾴως ἐχρήσατο τοῖς ὅλοις πράγμασι, μέγαν καιρὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔχων, καὶ μεγάλην ἐξουσίαν. καὶ γὰρ ἐν οἷς ἐδόκει παρεωρακέναι τι τῶν καθηκόντων, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐφαίνετο δι' ἑαυτὸν τοῦτο πεποιηκέναι, ἀλλὰ διὰ τοὺς παρακειμένους φίλους. τοῦτο δ' ἦν καταφανέστατον ἐν τοῖς κατὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππεῦσιν οὓς ἀνεῖλεν.

inf. καὶ.

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ τῆς Συρίας βασιλεὺς κατὰ τὸν πόλεμον πληγεὶς ἐτελεύτησε τὸν βίον, κατὰ μέν τινας μεγάλων ἐπαίνων καὶ τιμῆς ὢν

At decem legati his intra semestre spatium ita constitutis, veris initio in Italiam nauigarunt, cùm pulcherrimum virtutis morúmque populi Romani exemplum Græcis omnibus reliquissent. In ipso autem digressu mandauerunt Polybio, vt singulas vrbes obiret, earúmque controuersias diiudicaret, donec constitutioni prouinciæ, legibúsque datis assuetuissent. Quod & Polybius aliquanto pòst præstitit, ita vt Græci præscripto Reip. statu acquiescerent, neque vel minima de vlla re difficultas cùm publicè, tum priuatim in legib. superesset. Quamobrem cùm & antea semper hominem magnoperè coluissent, tum verò vltimis illis temporibus singulæ vrbes omni honorum genere viuum & mortuum cumularunt, omnia eius acta communi sensu comprobantes, idque iure optimo à se fieri omnes opinabantur. Nisi enim ille hæc perfecisset, legésque ac formulas iuris dicundi ciuitatibus scripsisset, vbique iustitium, plenáque omnia turbarum & tumultus erant futura. Itaque pulcherrimum in omni vita id facinus Polybij fuisse haud dubium est.

At Proconsul postquam concilium decem legatorum ex Achaïa discessit, restaurato templo ac luco qui in Isthmo est, ornato etiam Iouis Olympiaci & Delphici Apollinis fano, postmodum singulas ciuitates obiit, ab omnibus & publicè & priuatim summis gratulationibus exceptus. idque sanè iure optimo: prorsus enim integer ac puris manibus ex prouincia rediit, summáque humanitate in omnibus est vsus: tametsi maximam opportunitatem ac licentiam in Achaïa nactus esset. Nam sicubi ab officio interdum videtur recessisse, mihi quidem non ab ipso, sed ab amicis & comitibus id profectum esse videbatur. quod quidem manifestissimum extitit in Chalcidensium equitum cæde.

Ptolemæus Ægypti Rex in prælio vulneratus decessit, vir, vt quidam sentiunt, maxima laude & gloria dignus,

quamuis alij secùs existimant. Clemens enim & benignus si quis vnquam superiori memoria Rex, certè hic fuit, cuius rei argumenta supersunt certissima. Qui primùm quidem neminem ex amicorum numero vllam ob causam occîdit. ac, ni fallor, nullus ciuis Alexandrinus ab eo est interfectus. Deinde cùm à fratre Alexandriâ expulsus esse videretur, primò Alexandriæ vlciscendi illius opportunitatem nactus, culpam ei condonauit. Postea verò cùm idem rursus Cyprum occupare molitus esset, captum in vrbe Lapitho tantùm abfuit vt supplicio afficeret quasi hostem, quin potius præter munera quæ ipsi antea ex pactione pendebat, alia rursus adiecit, suámque ei filiam collocaturum promisit. Verumenimverò rebus secundis lætisque successibus vigorem animi remittebat, & quædam quasi luxuria ac mollicies Ægyptiaca in eo inerat: quam ob causam sæpenumerò in magnum discrimen est adductus.

EXPLICIT HISTORIA POLYBII MEGALOPOLITANI.

ἄξιος, κατὰ δέ τινας τοὐναντίον. πρᾶος μὲν γὰρ ἦν καὶ χρηστὸς εἰ καί τις ἄλλος τῶν προγεγονότων βασιλέων. σημεῖον δὲ τούτου μέγιστον. ὃς πρῶτον μὲν οὐδένα τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπανείλετο, δοκῶ δὲ μηδὲ τῶν ἄλλων Ἀλεξανδρέων μηδένα δι' ἐκεῖνον ἀποθανεῖν. ἔπειτα δόξας ἐκπεσεῖν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τἀδελφοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λαβὼν κατ' αὐτοῦ * καιρὸν ὁμολογούμενον, ἀμνησικάκητον ἐποιήσατο τὴν ἁμαρτίαν. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐπιβουλεύσαντος τῇ Κύπρῳ, κύριος γενόμενος ἐν * Λαπίθῳ τοῦ σώματος ἅμα καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κολάζειν ὡς ἐχθρὸν, ὥστε καὶ δωρεὰς προσέθηκε παρὰ τὰς πρότερον ὑπαρχούσας αὐτῷ κατὰ συνθήκας, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπέσχετο. κατὰ μέντοι γε τὰς ἐπιτυχίας καὶ κατορθώσεις ἐξελύετο τῇ ψυχῇ, καί τις οἷα ἀσωτία καὶ ῥαθυμία περὶ αὐτὸν Αἰγυπτιακὴ συνέβαινεν, καὶ κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις εἰς περιπετείας ἐνέπιπτεν.

mſ. καὶ τὸν.

mſ. ἀλπίθω.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Πολυβίου Μεγαλοπολίτου.

FRAGMENTA POLYBIANA
ex variis Auctoribus collecta.

Ex Lib. VI.

ΜΟΝΟΙΣ δὲ ἐλευθέροις ἐφίησιν ὁ νόμος ἐφηβεύειν. ἐχρῆν δὲ τὸν ἔφηβον ἐν τῇ χλανίδι τὴν δεξιὰν ἔχειν ἐνειλημμένην, διὰ τὸ ἀργὴν εἶναι εἰς ἔργα καὶ λόγους εἰς ἐνιαυτὸν, καὶ μὴ περιϊέναι τὴν χεῖρα. ἔνδημον δὲ χρῆ εἶναι τὸν ἐφηβεύοντα. ἡ δὲ ἐφηβεία κανὼν ἐστὶ τοῦ ὀρθοῦ βίου καὶ ὑγιοῦς. *Ex Suida in* ἔφηβος.

Φάβιος Πίκτωρ συγγραφεὺς Ῥωμαίων, οὗτος λέγει ἄρχοντι Ῥωμαίων μὴ ἐξεῖναι μηδενὶ σφετερίσασθαι ἐκ τοῦ δημοσίου οὐδοτιοῦν. *ex Suida in* Φάβιος.

Ex Lib. VIII.

Μαθὼν δὲ ἐξ αὐτομόλου διασαφήσαντος ὅτι ἑορτὴν ἄγουσι πάνδημον, καὶ τοῖς μὲν σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δὲ οἴνῳ δαψιλεῖ, ἐπολιόρκει. *Suidas in* λιτοῖς.

Τοὺς δὲ Ῥωμαίους θαῤῥεῖν συνέβαινε κρατοῦντας τοῦ περὶ τὰς Ἐπιπολὰς χωρίου. *Suidas in* ἐπιπολαί.

Ὕσκαρα πόλις Ἰλλυρίδος οὐδετέρως. Πολύβιος η΄. *Stephanus.*

Ex Lib. IX.

Ἀγάθυρνα πόλις Σικελίας ὡς Πολύβιος ἐννάτῃ. *Stephan.*

Ὁ δὲ Μάρκος δοὺς πίστεις ὑπὲρ ἀσφαλείας ἔπεισεν αὐτοὺς ἐκχωρεῖν εἰς Ἰταλίαν, ἐφ' ᾧ λαμβάνοντας μέτρημα παρὰ τῶν Ῥηγίνων πορθεῖν τὴν Βρεττιανὴν, κυρίους ὄντας ὧν ἂν ἐκ τῆς πολεμίας ὠφεληθῶσι. *Suidas in* ἐφ' ᾧ.

Φόρυννα πόλις Θρᾴκης. Πολύβιος ἐννάτῳ. *Stephanus.*

FRAGMENTA POLYBIANA
ex variis Auctoribus collecta.

Ex Libro VI.

SOLIS autem ingenuis ac libertinis lex tirocinium agere permittit. Tirones porrò anni ſpatio dextram toga inuolutam habere oportet, neque manum protendere, vtpote quæ ab omni opere & oratione per annum ceſſet. Peregrè autem proficiſci non licet tironi. Erátque tirocinium norma vitæ rectè ac ſanctè compoſitæ.

Fabius Pictor in annalibus ſuis ait Magiſtratui populi Romani non licere quidquam ex publico in ſinum ſuum congerere.

Ex Libro VIII.

Liuius lib. xxv. in obſidione Syracuſarum hæc ſic vertit. Occaſionem obtulit transfuga nuncians diem feſtum Dianæ per triduum agi, & quia alia in obſidione deſint, vino largiùs epulas celebrari.

Captis verò Epipolis, animus & audacia acceſſerat Romanis.

Vſcana Illyrici oppidum.

Ex Libro IX.

Agathyrna oppidum Siciliæ.

M. Valerius Læuinus fide ſalutis data, eis perſuaſit vt in Italiam traijcerent, ea conditione vt ſtipendio à Rheginis accepto popularentur Brutium agrum, & quæcunque ex hoſtili agro caperent, ea iure dominij retinerent.

Phorunna vrbs Thraciæ.

Ex Libro XIII.

Martis quem vocant Campus est in Thracia incultus, in quo arbores sunt humiles ac pusillæ.

Labæ & Sabæ oppida sunt Chatteniæ. Est autem Chattenia regio in ditione Gerræorum.

Est autem Chattenia sterilis ipsa quidem, cæterùm vicis & castellis propter opportunitatem situs instructa à Gerræis: ij enim hanc regionem incolunt. Abest autem non procul à mari Erythræo. Huius incolæ Chatteni dicuntur à Polybio. Sic enim ait: Et ipse quidem iubebat vt parcerent agro Chattenorum.

Orabant Antiochum regem Gerræi vt munera sibi à Diis immortalibus concessa, perennem scilicet pacem ac libertatem adimere nollet.

Postquam Antiochus Gerræis libertatem suam confirmauit, Gerræi illicò regem quingentis argenti talentis, thuris mille, guttæ autem quam stacten vocant, ducentis donarunt coronæ titulo. Antiochus inde in insulam Tylum nauigauit, vnde Seleuciam reuersus est.

Ex Libro XIV.

Sed Prytanes (ij sunt Magistratus Rhodiorum) cùm Philippum ob perfidiam qua in rebus Creticis vsus fuerat, suspectum iam haberent, Heraclidem quoque dolosè ab eo submissum esse suspicabantur.

Heraclides introductus narrare cœpit quas ob causas à Philippo transfugisset.

Ex

Ex Lib. XIII.

Ἄρειον πεδίον. ἔστι καὶ Θρᾴκης ἔρημον πεδίον, χαμαιπετῆ δένδρα ἔχον, ὡς Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ. *Stephanus.*

Λάβαι ὡς Σάβαι πόλις Χαττηνίας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ· τὸ ἐθνικὸν, Λαβαῖος, ὡς Σαβαῖος, τῆς αὐτῆς χώρας ἀμφότεραι. ἡ γὰρ Χαττηνία Γερραίων ἐστὶ χώρα. *Stephanus.*

Χαττηνία χώρα τρίτη Γερραίων. Πολύβιος ιγ΄. ἔστι δὴ ἡ Χαττηνία τἄλλα μὲν λυπρὰ, κώμαις δὲ καὶ πύργοις διεσκεύασται διὰ τὸ εὔκαιρον τῶν Γερραίων. οὗτοι γὰρ αὐτὴν νέμονται. ἔστι δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης. οἱ πολῖται Χαττηνοὶ, ὡς αὐτὸς μὲν παρήγγειλε φείδεσθαι τῆς τῶν Χαττηνῶν χώρας. *Stephanus.*

Οἱ δὲ Γερραῖοι ἀξιοῦσι τὸν βασιλέα μὴ καταλῦσαι τὰ παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς δεδομένα· τουτέστιν, ἀΐδιον εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. *Suidas in* ἀξιουμένου.

Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῖς Γερραίοις ἐστεφάνωσαν παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα φ΄ μὲν ἀργυρίου ταλάντοις· χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ καὶ διακοσίοις τῆς λεγομένης στακτῆς· καὶ ἐποίει τὸν πλοῦν ἐπὶ Τύλον τὴν νῆσον, καὶ ἐποίει τὸν ἀπόπλουν ἐπὶ Σελευκείας. ἦσαν δὲ τὰ ἀρώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. *Suidas in* στακτή.

Ex Lib. XIV.

Διαπιστοῦντες δὲ οἱ Πρυτάνεις ἤδη τῷ Φιλίππῳ διὰ τὴν περὶ τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευον ἐγκάθετον εἶναι. *Suidas in* Πρυτάνεις.

Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' ἃς πεφευγὼς εἴη τὸν Φίλιππον. *Suidas in* ἀπελογίζετο.

Πλὴν γὰρ βουληθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι καὶ καταφανῆ γενέσθαι Ῥοδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐτοῦ προαίρεσιν, ἢ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας. *Suidas in* ἀναδέξασθαι.

Ex Lib. XVI.

Βαβράντιον, τόπος περὶ Χῖον. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

Γίττα, πόλις Παλαιστίνης. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

Ἔλλα, χωρίον Ἀσίας, Ἀττάλου βασιλέως ἐμπόριον. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

Ινσοβρες, ἔθνος Ἰταλικόν. Πολύβιος ις΄.

Κάνδασα, φρούριον Καρίας. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ. *Stephanus Grammaticus.*

Ex Lib. XIX.

Κυνὸς Κεφαλαὶ, λόφος τῆς Θετταλίας. Πολύβιος ἐννεακαιδεκάτῳ. *Stephanus.*

Ex Lib. XX.

Κόραξ, ὄρος μεταξὺ Καλλιπόλεως καὶ Ναυπάκτου. Πολύβιος εἰκοστῷ. *Stephanus.*

Ex Lib. XXX.

Λεύκιος δὲ Ἀνίκιος Ἰλλυριοὺς καταπολεμήσας, καὶ αἰχμάλωτον ἀγαγὼν Γέντιον τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα σὺν τοῖς τέκνοις, ἀγῶνας ἐπιτελῶν τοὺς ἐπινικίους ἐν τῇ Ῥώμῃ, παντὸς γέλωτος ἄξια ἐποίησεν, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ τριακοστῇ. μεταπεμψάμενος γὰρ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπιφανεστάτους τεχνίτας, καὶ σκηνὴν κατασκευάσας μεγίστην ἐν τῷ Κίρκῳ, πρώτους εἰσῆγεν αὐλητὰς ἅμα πάντας. οὗτοι δ᾽ ἦσαν Θεόδωρος ὁ Βοιώτιος, Θεόπομπος, Ἕρμιππος καὶ Λυσίμαχος, οἵτινες ἐπιφανέστατοι ἦσαν. τούτους δὲ στήσας ἐπὶ τὸ προσκήνιον μετὰ τοῦ χοροῦ, αὐλεῖν ἐκέλευσεν ἅμα πάντας. τῶν δὲ διαπορευομένων τὰς κρούσεις κατὰ τὴν ἁρμόζουσαν κίνησιν, οὐκ ἔφη καλῶς αὐτοὺς αὐλεῖν, ἀλλ᾽ ἀγωνίζεσθαι μᾶλλον ἐκέ-

Philippum enim aiebat suum in ea re consilium ostendere Rhodiis maximè voluisse, quo Heraclides ab omni suspicione liberatus est.

Ex Libro XVI.

Babrantium, locus est in insula Chio.
Gitta, vrbs Palæstinæ.
Ella, locus in Asia, emporium Regis Attali.
Insubres, gens in Italia.
Candasa, castellum Cariæ.

Ex Libro XIX.

Gynoscephalæ, collis est in Thessalia.

Ex Libro XX.

Corax, mons est inter Callipolim ac Naupactum.

Ex Libro XXXI.

Lucius quoque Anicius, is qui Illyrios debellauit, & Gentium eorũ Regem cum liberis in triumphum duxit, ludis quos victoriæ causa edidit, maximum risum concitauit, vt narrat Polybius libro tricesimo. Accitis enim è Græcia clarissimis artificibus, exstructáque in Circo amplissimâ scenâ, primos induxit tibicines simul omnes: Theodorum Bœotum, Theopompum, Hermippum ac Lysimachum, qui tum totius Græciæ celeberrimi habebantur. Hos cùm in proscenio statuisset vnà cum choro, simul canere omnes iussit. Illis verò modulato ac numeroso digitorum motu tibias percurrentibus, Anicius misit qui admonerent, huiusmodi cantum non placere, iussitq. vt potius certarent.

Cùm ambigerent tibicines, hęreréntque ancipites, quidam è lictoribus significauit, vt in se mutuò versi concurrerent, ac pugnæ speciem ederent. Postquam quid sibi Anicius vellet intellexêre, conuenientem lasciuiæ suæ licentiam nacti, omnia permiscuerunt. Medios quippe cum summis confundentes choros, ipsi quidem insana quædam ac temeraria tibiis canentes, in se vicissim mutuo impetu ferebantur. Simul verò perstrepentes chori, scenámque quatientes in aduersos ruebant, ac rursus quasi terga dantes recedebant. Sed vbi nescio quis è choro præcincta veste repẽte sese obuertens, in tibicinem aduersum manus sustulit, tanquam pugilatu dimicaturus, ingens plausus clamórque spectantium excitatus est. Illis verò inter se adhuc dimicantibus, repente in orchestram saltatores duo processêre cum symphonia: simul quatuor pugiles cum tubicinib. & buccinatoribus in scenam conscenderunt. Qui cùm simul omnes inter se certarent, longè gratissimum erat spectaculum. De tragœdis verò si quid dicere aggrediar, vereor ne quibusdam ludere videar ac iocari.

FRAGMENTA POLYBIANA ex incertis libris.

CESTROSPHENDONÆ MACHINÆ DESCRIPTIO.

Liuius in fine libri 43. hunc Polybij locum sic vertit: Maximè cestrosphendonis vulnerabantur. Hoc illo bello nouum genus teli inuentum est. Bipalme spiculum hastili semicubitali infixum erat, crassitudine digiti. Huic ad libramen pinnæ tres, velut sagittis solet, circundabantur. Funda media duo funalia imparia habebat. cùm maiori sinu libratum funditor rotaret, excussum velut glans emicabat.

λευε. τῶν δὲ διαπορουμένων, ὑπέδειξέ τις τῶν ῥαβδούχων ἐπιστρέψαντας ἀπαγαγεῖν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ποιεῖν ὡσανεὶ μάχην. ταχὺ δὲ συννοήσαντες οἱ αὐληταὶ, καὶ λαβόντες οἰκείαν ταῖς ἑαυτῶν ἀσελγείαις μεγάλην ἐποίησαν σύγχυσιν. συνεπιστρέψαντες γὰρ τοὺς μέσους χοροὺς πρὸς τοὺς ἄκρους, οἱ μὲν αὐληταὶ φυσῶντες ἀδιανόητα καὶ διαφέροντες τοὺς αὐλοὺς, ἀπῆγον ἀνὰ μέρος ἐπ' ἀλλήλους. ἅμα δὲ τούτοις ἐπικτυποῦντες οἱ χοροὶ καὶ συνεπεισιόντες τὴν σκηνὴν, ἐπεφέροντο τοῖς ἐναντίοις, καὶ πάλιν ἀνεχώρουν ἐκ μεταβολῆς. ὡς δὲ καὶ περιζωσάμενός τις τῶν χορευτῶν ἐκ τοῦ χοροῦ στραφεὶς ἦρε τὰς χεῖρας ἀπὸ πυγμῆς πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον αὐλητὴν, τότ' ἤδη κρότος ἐξαίσιος ἐγένετο, καὶ κραυγὴ τῶν θεωμένων. ἔτι δὲ τούτων ἐκ παρατάξεως ἀγωνιζομένων, ὀρχησταὶ δύο εἰσήγοντο μετὰ συμφωνίας εἰς τὴν ὀρχήστραν· καὶ πύκται τέσσαρες ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν μετὰ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανιστῶν. ὁμοῦ δὲ τούτων πάντων ἀγωνιζομένων ἄλεκτον ἦν τὸ συμβαῖνον. περὶ δὲ τῶν τραγῳδῶν ἐὰν ἐπιβάλωμαι λέγειν, δόξω τισὶ διαχλευάζειν. *Ex Athenaeo lib. 14.*

Fragmenta Polybiana ex incertis libris.

Κέστρος, ξένον ἦν τοῦτο τὸ εὕρημα κατὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον. τὸ δὲ βέλος τοιοῦτον, διπάλαιστον ἦν, ἴσον ἔχον τὸν αὐλίσκον τῇ προβολῇ. τούτῳ ξύλον ἐνήρμοστο τῷ μὲν μήκει σπιθαμιαίαν, τῷ δὲ πάχει δακτυλιαίαν ἔχον τὴν διάμετρον. εἰς δὲ τοῦτο τὸ μέσον ἐσφήνωτο πτερύγια τρία ξύλινα βραχέα παντελῶς. τούτου δυεῖν κώλων ἀνίσων ὑπαρχόντων τῆς σφενδόνης, εἰς τὸ μέσον ἐνηγκυλίζετο τῶν κώλων εὐλύτως. λοιπὸν, ἐν μὲν τῇ περιαγωγῇ τεταμένων τούτων ἔμενεν. ὅτε δὲ παραλυθείη θάτερον τῶν κώλων, κατὰ τὴν ἄφεσιν ἐκπίπτον ἐκ τῆς ἀγκύλης καθαπερεὶ μολυβδὶς ἐκ τῆς σφενδόνης ἐφέρετο. καὶ προσπίπτον μετὰ βιαίας πληγῆς, κακῶς διετίθει τοὺς συγκυρήσαντας. *Ex Suida in* Κέστρος.

Σημαία τάξις πολεμική, δι' ἧς τὸ Ἡράκλειον ἧλω. ἰδίαν τινὰ ἅλωσιν ἐχούσης τῆς πόλεως. ἐφ' ἑνὸς μέρους ἐπ' ὀλίγον τόπον, οὗ ταπεινὸν ἦν τὸ τεῖχος, οἱ Ῥωμαῖοι τρεῖς σημαίας προσεκλείσαντο. καὶ οἱ μὲν τῆς πρώτης τοὺς θυρεοὺς ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ποιήσαντες συνέφραξαν. ὥστε τῇ τῶν ὅπλων πυκνότητι κεραμωτῷ καταρρύτῳ γίνεσθαι παραπλήσιον. ἐφεξῆς δὲ ἕτεραι δύο. *Ex Suida in* σημαία, & κεραμωτόν.

Ἴδιον ἔχουσιν οἱ Κελτίβηρες κατὰ τὸν πόλεμον· θεωροῦντες γὰρ τοὺς παρ' αὐτοῖς πεζοὺς πιεζομένους, παρακαταβάντες ἀπολείπουσι τοὺς ἵππους ἑστῶτας ἐν τάξει. ἄκρως γὰρ τοῖς ἀγωγεῦσι τῶν ἵππων πασσαλίσκους μικροὺς ἀπηρτηκότες ἐπιμελῶς πήξαντες, πειθαρχεῖν διδάσκουσι τοὺς ἵππους ἐν τάξει. μέχρις ἀνακάμψαντες ἀνασπάσωσι τοὺς πασσάλους. *Ex Suida in* ἴδιον & Κελτίβηρες.

Ὁ δὲ Μάρκος Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐβούλετο ὑπολυθεὶς τοῦ πολέμου πρὸς Λυσιτανοὺς μεταβαλεῖν τὸν πόλεμον, καὶ τὸ λεγόμενον ἐκδύσας τὴν Ἀνδρωνῖτιν εἰς τὴν γυναικωνῖτιν κωμάσαι. *Ex Suida in* Ἀνδρωνῖτις & κωμάσαι.

Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι οὐ τὴν τυχοῦσαν πρόνοιαν ἐποιοῦντο τοῦ μὴ κατάρχοντες φαίνεσθαι χειρῶν ἀδίκων· μηδὲ ἀναιρούμενοι τοὺς πολέμους τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τοῖς πέλας· ἀλλ' ἀεὶ δοκεῖν ἀμυνόμενοι καὶ κατ' ἀνάγκην ἐμβαίνειν εἰς τοὺς πολέμους. *Ex Suida in* ἀμυνόμενοι & ἀναιρούμενοι & ἐμβαίνειν.

Ὅτι Σκιπίων ἑταίρας, καὶ θύτας, καὶ μάντεις ἐξήλαυνε τοῦ στρατοπέδου, οἷς διὰ τὰς δυσπραγίας οἱ στρατιῶται προσδεεῖς γεγονότες ἐχρῶντο. *Suidas in* ἑταίρα.

Ὅτι Περσεὺς ὁ Μακεδὼν κατὰ πᾶσαν τὴν Μακεδονίαν

HERACLII OPPIDI EXPVGNATIO.

Heracleum oppidum noua quadam & inuſitata ratione captum eſt. Verſus partem humillimam murorum Popillius tria ſigna militum locauit, ac primi quidem ſigni milites denſatis ſupra capita ſcutis ſeſe præmunierunt, prorſus vt ſpecies imbricati tecti appareret, per quod aqua pluuia delabitur. deinde reliqua duo ſigna.

CELTIBERORVM STRATEGEMA.

Celtiberi id ſingulare habent in prælijs. Nam vbi peditatum ſuum ab hoſtibus primi animaduertunt, deſiliunt ex equis, eoſdémque equos in acie ſtantes relinquunt, quippe ſummis equorum habenis appenſos habent paxillos exiguos, quibus in terram depactis aſſuefactos habent equos ſtare in acie, donec reuerſi paxillos reuellant.

MARCI CONSILIVM.

At Marcus Prætor ſolutus à bello cum Luſitanis, in animo habebat bellum aliò transferre. & quod eſt in vetere prouerbio, relictis virorum ædibus, in mulierum atria comiſſatum ire.

ROMANORVM CAVTELA.

Omni diligentia prouidebant Romani, ne ipſi vltrò iniuriam intuliſſe, néve ſuſceptis bellis vicinos appetiiſſe viderentur, ſed vt potius vim illatam repellentes, & neceſſitate adducti ſuſcipere viderentur bella.

SCIPIONIS DISCIPLINA MILITARIS.

P. Scipio meretrices & ſacrificulos & vates quibus milites Romani ob acceptas clades timore perculſi fractique vtebantur, caſtris expulit.

PERSEI STRATEGEMA.

Perſes Macedonum Rex per vniuerſam Macedoniam

pharos exstruxerat, è quibus igne sublato, de omnib. quæ acciderent breui certior fiebat.

PHILOPOEMENIS STRATEGEMA.

Philopœmenes quando copias ad bellum educebat, altero post profectionem die imperabat militibus vt pro bidui frumento tridui annonam paratam haberent, quoties vno amplius die morandum erat: quoties autem duobus, quatridui.

CATARACTÆ LAPSVS.

Liuius lib. 27. hunc locum sic expressit: Porta cataractâ dejectâ clausa erat. eam partim vectibus leuant, partim funibus subducunt in tantum altitudinis, vt subire recti possent. Vixdum satis patebat iter, cùm perfugæ certatim ruunt per portam, & cùm sexcenti ferè intrassent, remisso fune quo suspensa erat cataracta, magno sonitu cecidit. [Ita comprehensos Salapiani pro mœnibus in crucem sustulêre.

TRVLLÆ IGNIFERÆ DESCRIPTIO.

Trulla ignem ferens, quâ vsus est Pausistratus Præfectus classis Rhodiorum. erat autem huiusmodi: Ab vtraque proræ parte anchoræ duæ in interiori parietum superficie iuxta se inuicem positæ erant, quibus aptati conti prominebant in mare. Ex contorum fastigio trulla multum conceptum ignem gerens catenâ ferreâ dependebat, adeò vt quotiescunque in aduersos aut ex transuerso impetus fieret, in hostilem quidem nauem euibraretur ignis, à propria autem naue longè abscederet inclinationis causa.

GALLORVM MATRIS IDEÆ VATICINATIO.

Cn. Manlius Consul ponte perfecto transgressus Sangarium flumen, quod ob nimiam altitudinem transiri vado non poterat, castra iuxta ripam posuit. Ibi Galli matris magnæ ab Attide & Battaco antistitibus Pessinũte missi cum typis & imaginib. à pectore demissis occurrêre, nuntiantes Deam Romanis victoriam & imperium offerre. Eos Manlius perquàm humaniter excepit.

κατασκευαζόμενος Πυρσυείδας, διὰ τούτων ὀξέως ἐμάνθανε τὰ πανταχῆ γινόμενα. *In* Πυρσυείδες.

Ὅτι Φιλοποίμην μετὰ δευτέραν ἡμέραν ἀπὸ τῆς πρὸς πόλεμον ἐξόδου παρήγγελε τὰ δύο σῖτα τρία ποιεῖν ὅτε βούλοιτο μίαν ἡμέραν προσλαβεῖν. ὅτε δὲ δύο, τέτταρα. *In* σῖτα.

Οἱ δὲ καταρράκται οὓς εἶχον ὀλίγον ἐξωτέρω διὰ μηχανημάτων ἡμμένους αἰφνίδιον καθῆκαν, καὶ ἐπεβάλοντο. καὶ τούτοις κατασχόντες περὶ τοῦ τείχους ἀνεσκολόπισαν. *Ex Suida in* ἡμμένοι.

Πυρφόρος ᾧ ἐχρήσατο Πασίστρατος ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος, ἦν δὲ κημός, ἐξ ἑκατέρου δὲ τοῦ μέρους τῆς πρώρας ἄγκυραι δύο παρέκειντο παρὰ τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων. Εἰς ἃς ἐνηρμόζοντο κοντοὶ προτείναντες τοῖς κύμασιν εἰς θάλασσαν. ἐπὶ δὲ τὸ τούτων ἄκρον ὁ κημὸς ἁλύσει σιδηρᾷ προσήρτητο πλήρης πυρός. ὥστε παρὰ τὰς ἐμβολὰς καὶ παρεμβολὰς εἰς μὲν τὴν πολεμίαν ναῦν ἐκταράττεσθαι πῦρ, ἀπὸ δὲ τῆς οἰκείας πολὺ ἀφεστάναι τόπον διὰ τὴν ἔγκλισιν. *Suidas in* πυρφόρος.

Γναῖος ὁ ὕπατος Ῥωμαίων διερχόμενος ἐγεφύρωσε τὸν Σαγγάριον ποταμὸν τελέως κοῖλον ὄντα καὶ δύσβατον· καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν στρατοπεδευσάμενος παραγίνονται Γάλλοι παρὰ Ἄττιδος καὶ Βαττάκου τῶν ἐκ Πεσσινοῦντος ἱερέων τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἔχοντες προστηθίδια καὶ τύπους. φάσκοντες προσαγγέλλειν τὴν θεὸν νίκην καὶ κράτος. οὓς ὁ Γναῖος φιλανθρώπως ὑπεδέξατο. *Suidas in* Γάλλοι.

Εναγίζουσιν ὑπὸ τοῦ Ξανθοῦ Μακεδόνες καὶ καθαρμὸν ποιοῦσι σὺν ἵπποις ὡπλισμένοις. *Suidas in* ἐναγίζων.

Οἱ Κελτίβηρες τῇ κατασκευῇ τῶν μαχαιρῶν πολὺ διαφέρουσι τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ κέντημα πρακτικὸν καὶ καταφορὰν ἔχει δυναμένην ἐξ ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν. ἢ καὶ Ῥωμαῖοι τὰς πατρίους ἀποθέμενοι μαχαίρας ἐκ τῶν κατ' Ἀννίβαν, μετέλαβον τὰς τῶν Ἰβήρων, καὶ τὴν μὲν κατασκευὴν μετέλαβον· αὐτὴν δὲ τὴν χρηστότητα τοῦ σιδήρου καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν οὐδαμῶς δύνανται μιμεῖσθαι. *Suidas in* μάχαιρα.

Solenne lvstrandi apvd Macedeones.

Macedones menſe Xanthico parentalia celebrant, luſtrántque exercitum cum equis armatis.

Celtiberorvm gladii.

Celtiberi gladiorum fabricâ excellunt, quippe eorum gladij & mucrone ſunt valido, & ad cæſum vtraque manu feriendum apti. Quamobrem Romani iam inde ab Annibalicis temporibus, abiectis enſibus patriis, Hiſpanici gladij vſum adſciuêre, ac formam quidem ipſam ac fabricam imitati ſunt; bonitatem autem ferri ac reliquam curam & induſtriam aſſequi haudquaquam potuerunt.

FRAGMENTA POLYBII EX *Suida ordine alphabetico digesta.*

Ἀδικοδοξία. ὁ δὲ στρατηγὸς οὐ δυνάμενος ἀνέχειν τὴν ἀδικοδοξίαν τῶν ταῦτα λεγόντων.

Ἀναζυγαῖς ἀναστροφαῖς. Πολύβιος. ὁ δὲ Φίλιππος οὐδενὶ κόσμῳ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγήν, καὶ τὸν ἀνάπλουν δευτεραῖος εἰς Κεφαλληνίαν κατῆρεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῶν γεγονότων οὐδὲν ὅλως εἰδότες περὶ ἀναζυγὴν ἐγίνοντο.

Ἀναλεξάμενος. μόλις δὲ τῶν Καρχηδονίων ἀπὸ τῆς καταπλήξεως ἀναλεξαμένων μόνος ὁ Βλέννων καλούμενος οἰκείαν τῆς περιστάσεως φωνὴν προέμενος εἶπε. *Ex Diodori Excerptis legat. cap. 27.*

Ἀνάλημα. κατανοήσας τὸ βάθος τῶν ἀναλημμάτων, καὶ ὡς ἀδύνατόν ἐστι σαλεῦσαι τὰ τείχη, ἐκ χειρὸς τὴν μάχην ἐποίησε.

Ἀναστείων. ὁ δὲ τοὺς Συρακουσίους ἀναστείων, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀποκαταστήσειν ἐπαγγειλάμενος.

Ἀνεδέχετο. ὁ δὲ ἀνεδέχετο τὴν Ἀσδρούβου παρουσίαν, καὶ αὐτὴ τοῦ ζῆν ἀνεῖχεν. ὁ δὲ τούτοις πιστεύων ἀνεδέχετο τὸν πρὸς Ἀριαράθην πόλεμον.

Ἀνεπιστάτως. ἄνευ ἐπιστασίας. οὐκ ἄξιον ἀνεπιστάτως παραδραμεῖν περὶ τῶν τοιούτων.

Ἀντέχει. ἡ σύγκλητος ὑπολαβοῦσα τοὺς Αἰτωλοὺς ἀντέχειν ταῖς κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίσιν, ἀπράκτους ἀπέστειλε τοὺς πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα. *Ex Diodori Excerptis legat. cap. 8.*

Ἀντιπαράκλησις. εἰς τοιαύτην προθυμίαν παρέστη τὸ πλῆθος,

ὥστε παραπλησίαν ἐνθουσιασμῷ τὴν ἀντιπαράκλησιν γίνεσθαι τῶν δυνάμεων.

Ἀντιπερίσπασμα. ἐξαπέστειλαν στρατηγὸν, βουλόμενοι ἀντιπερίσπασμα ποιεῖν τοῖς Κελτοῖς τοῖς μετ' Ἀννίβου.

Ἀψικορία. εἰδὼς τὴν Νομάδων τε ἀψικορίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς ἀνθρώπους. καὶ αὖθις. συντηρητικὸν δεῖ εἶναι πρὸς τοὺς φίλους καὶ μηδαμοῦ ἀψικορεῖν.

Δείξαντες. οἱ δὲ αἰφνιδίως ἐπεκθέουσι τῷ τάγματι, καὶ διὰ τοῦ φάραγγος δείξαντες προσπίπτουσι τοῖς Ῥωμαίοις. legendum est διήξαντες.

Δεισιδαίμων. ὁρῶν δὲ τοὺς στρατιώτας δεισιδαιμονοῦντας ἐπὶ τοῖς σημείοις, ἐφιλοτιμεῖτο διὰ τῆς ἰδίας ἐπινοίας καὶ στρατηγίας μεταθεῖναι τὰς τοῦ πλήθους εὐλαβείας.

Διαζηλοτυπούμενοι. οἱ δὲ διαζηλοτυπούμενοι πρὸς τὸν Σκιπίωνα, ἐπεβάλοντο διασύρειν τὰς πράξεις αὐτοῦ.

Διαπεσούσης. ἔδοξεν οὖν ἐπισφαλὲς ἔχον τι κοινωνῆσαι αὖθις τῆς πράξεως καὶ διαπεσούσης καὶ συντελεσθείσης τῆς ἐπιβουλῆς.

Διασπεύσας. τοὺς μὲν στρατιώτας διασπεύσας: τοὺς δὲ χιλιάρχους παρακαλέσας ἅπτεσθαι τῆς πράξεως.

Διατροπή. τῶν δὲ Καρχηδονίων πολὺν κλαυθμὸν μετὰ δακρύων προϊεμένων, διατροπὴ μεγάλη τὸ συνέδριον ἐπεῖχε. Ex Diodoro cap. 27. legat.

Διεξάγοντας. μεθυσκομένους καὶ ῥᾳδίως διεξάγοντας τὰ κατὰ τὴν φυλακήν.

Διέξειν. ἀπείρξειν. οὕτω γὰρ διέξειν τὰς χεῖρας καὶ φροντίζειν τοῦ μηδὲν ἀδίκημα ποιήσειν τὸν Περσέα εἰς αὐτούς.

Δυσχρηστούμενος. ὁ δὲ Ἀννίβας δυσχρηστούμενος ἤδη τοῖς πράγμασι διεπέμπετο ἐς Καρχηδόνα ταύτην τὴν περίστασιν διασαφῶν.

Ἐμφιλοχωρουμένοις. ἔπειτα καὶ τοῖς ἐμφιλοχωρουμένοις ἀπὸ τοῦ ἀνω-

κάτω ἀνήρτησεν διὰ πήγματος. περὶ κριοῦ μηχανικοῦ.

Ἐξέδρα. ὁ δὲ κατῆρχε κώμης, ὧν τὸ μὲν κατὰ τὴν βόρειον ἐξέδραν ἢ μεταξὺ τῶν δύο πυλῶν ἦν. καὶ αὖθις, κατῴκουν πλησίον τοῦ μουσείου καὶ τῆς ἐξέδρας.

Ἐξ ὁμολόγου. εἰς ὁλοσχερῆ δὲ κρίσιν ἐξ ὁμολόγου καταβαίνειν οὐχ οἷός τ' ἦν κατὰ πρόσωπον.

Ἐπιμετρεῖ. ὥσπερ ἐπιμετρούσης καὶ συνεπαγωνιζομένης τοῖς γεγονόσι τῆς τύχης.

Ἐπιπολάς. τοὺς δὲ Ῥωμαίους θαρρεῖν συνέβαινε κρατοῦντας τοῦ περὶ τὰς ἐπιπολὰς χωρίου.

Ἐπισταθμευόμενοι. οἱ δὲ Φωκεῖς τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀπολειφθέντων Ῥωμαίων ἐν ταῖς ναυσὶν ἐπισταθμευόμενοι, τὰ δὲ τὰς ἐπιταγὰς δυσχερῶς φέροντες ἐστασίαζον.

Ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. πρέσβεις δὲ ἔπεμπον διασαφοῦντας, Πόπλιον μὲν εὐδοκεῖν τὴν εἰρήνην· τοὺς δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ διαφέρεσθαι, καὶ φάναι διαφέρειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων.

Εὐχερεῖν. ὁ δὲ ἐκάλει τῶν πολιτῶν τοὺς δοκοῦντας εὐχερεῖν τοῖς βίοις.

Εὐλαβῶς. ὁ δὲ Φίλιππος ὁρῶν τοὺς Ἀχαιοὺς εὐλαβῶς διακειμένους πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον, ἐσπούδαζε κατὰ πάντα τρόπον ἐμβιβάσαι αὐτοὺς εἰς ἀπέχθειαν.

Εὖ πεφυκώς. παρεκελεύσατο ἐμβαίνειν τοὺς στρατιώτας. καὶ γὰρ ἦν εὖ πεφυκώς, εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι, πρὸς τὸ θάρσος ἐμβαλεῖν καὶ συμπαθεῖς ποιῆσαι τοὺς παρακελευομένους.

Εὐψυχία. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς Ἐπαμινώνδα καὶ Πελοπίδα, καὶ Βρασίδα, καὶ Κλεομβρότου τελευτῆς, καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἐν τῷ τελευτᾶν εὐψυχίαν ἀδυνατοῦσιν οἱ συγγραφεῖς ἀξίους εὑρίσκειν λόγους τῆς παρακαθηγουμένης τῶν ἀνδρῶν ἐννοίας.

Ἐφεδρεία. παρὰ Ῥωμαίοις θάνατος πρόστιμον τῷ λιπόντι

τὴν ἐφεδρείαν. *Vide pag. 481. lib. 6.*

Ἐφέσεις. ἀπὸ δὲ τῆς τῶν στρατιωτῶν γνώμης λαβὼν ἔφεσιν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, ξένην καὶ παράδοξον βοήθειαν ἐποιείσατο πρὸς τὴν ὑποκειμένην κατάστασιν.

Ἐφιστάμενος. ὁ δὲ ἐπορεύετο ἄλλοτε, καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. ὅσον δ᾽ ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον ἀνάγκη χρόνον δι᾽ ὅλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν.

Ἥλικες. οὕτως ἐλέγοντο οἱ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς Μακεδόνων στῖφος ὑψηλοὶ πάντες ὀλίγον ὑπὲρ ἀντίπαιδας, τὸν Μακεδονικὸν τρόπον ὡπλισμένοι τε καὶ πεπαιδευμένοι. ὅθεν καὶ τὴν ἐπίκλησιν εἶχον.

Ἡλίκον. ὅτι Φάβιος ἐνετέλλετο μὴ τοιαύτην πείθεσθαι σπουδὴν ὑπὲρ τοῦ βλάψαι τοὺς πολεμίους, ἡλίκην ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν δεινόν.

Ἠλλοιωμένος. οὐδὲν ἠλλοιωμένος ὑπὸ τῶν συμβεβηκότων δυστυχημάτων ἐπὶ δὲ βεβαιότερον μένων ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς διαλήψεως.

Ἡμιολίας. ταχὺ δὲ τοὺς κέλητας, καὶ τὰς ἡμιολίας ὑπηρετήσας ἀνήχθη σπεύδων καταλαβεῖν τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον. καὶ αὖθις. λῃσταί τινες εἰς πολυχειρίαν καὶ πειρατικαῖς ἡμιολίαις τῇ Λακωνικῇ προσενεχθέντες εἰς τὰ χωρία ἐσωσάμενοι λείαν ἀπήγαγον.

Ἴδιον. τὸ γὰρ συμβαῖνον ἴδιον ἦν καὶ παρηλλαγμένον. καὶ αὖθις. οἱ δὲ ἐπολυπραγμόνησαν ἀκριβῶς τά τε ἄλλα καὶ τὰς περὶ τὸν Φάβιον ἰδιώτητας. *Vide Diodorum in Excerptis legat. cap. 32.*

Καταβολή. τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ καταβολῆς συνεργασάντων τοῖς βαρβάροις, αὐθέως ἐκκλίναντες ἔφυγον.

Κατὰ ζυγόν. ὡς ἂν ἐκ τοσούτου πλήθους, κατὰ ζυγὸν οἱονεὶ μονομαχικῆς τινὸς συνεστώσης φιλοτιμίας.

Καταψήσας. Πολύβιος. τοὺς δὲ παῖδας πρὸς ἕνα προσαγόμενος καὶ καταψήσας θαρρεῖν ἐκέλευε.

Καταμέμφομαι. πολλὰ τὸν βασιλέα Εὐμένη καταμεμψάμενοι.

Κατολμαστάς. ὁ δὲ διὰ τὸ πάχος τῆς εἰρεσίας ἀπέπλευσε κατολμαστὰς μιᾷ νηὶ πλωτὸς τοῦ τῶν ἐναντίων στόλου.

Καταξιοπιστεύεσθαι. ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν καταξιοπιστεύεσθαι, μνησθησόμεθα μιᾶς πράξεως.

Κατατεῖψαι. οὐ γὰρ ἐδόκει αὐτῷ τὸν ἐν Τυῤῥηνίᾳ πόλεμον ἀτελῆ καταλείποντι, περὶ τῶν ἐκεῖ πόλεων πραγματεύεσθαι· δεδιὼς ὅτι μὴ κατατεῖψειεν ἅπαντα τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον οὐ πολὺν ὄντα περὶ ταῖς ἐλάττοσιν ἀσχολούμενος πράξεις.

Κατεξαναστάντες. διὸ κατεξαναστάντες τοῦ μέλλοντος, παρῃτήσαντο τοὺς Πρυτάνεις ἐκπέμψαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥόδον συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας.

Κατευθυνόμενοι. τὸ δ᾽ ἐναντίον κατευθυνομένου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς χώρας ἀπεχομένου, καὶ κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν ἐξακριβοῦντος ἐπιμελῶς, ἔλαθον ἐκλυθέντες τῇ διανοίᾳ, κατολιγωρήσαντες τῆς σφῶν αὐτῶν ἀσφαλείας.

Κατευδοκήσας. ὁ δὲ κατευδοκήσας τῷ νεανίσκῳ κατὰ τὴν ἀπολύτησιν, τοῦτον ἀπέλυσε παραχρῆμα ἐς τὸ Πέργαμον.

Κατηργηκέναι. τὸν δὲ καθήμενον περὶ τὰ Τύνητα κατηργηκέναι καὶ καταπροΐεσθαι τοὺς καιρούς.

Λιμόψωρος. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχους, καὶ τῆς αὐχμηλίας, καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἐπεγεγόνει σχεδὸν τοῖς ἵπποις, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁ λεγόμενος ἅπασι λιμόψωρος καὶ τοιαύτη καχεξία.

Μεγαλεπήβολος. ἐδόκει γὰρ ὁ βασιλεὺς οὗτος μεγαλεπήβολος καὶ τολμηρὸς εἶναι, καὶ τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικός.

Μεγαλεῖον, οἱ δὲ τῷ Μάγωνι προσπολεμοῦντες τὸν Λιγυστῖνον, πρᾶξαι μὲν ὁλοσχερές τι καὶ μεγαλεῖον οὐχ οἷοί τ᾽ ἦσαν.

Μετέωρος. πάλαι μετέωρος ὢν εἰς τὴν τῆς Ολυμπίας θέαν ὥρμησε. *De Æmilio Paulo.*

Ὀπτεύεσθαι. ὁ δὲ τὸ μέλλον ἐμφρόνως ὀπτευσάμενος εἰς ἔννοιαν,

ἦλθε

ἦλθε τὴν φερνὴν ἀποτείσασθαι τὴν παρὰ Πτολεμαίου.

Ὁπλιζομένη. ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς τῶν πρέσβεων ἐμφάσεως ὁπλιζόμενοι, εἰς παντοδαπὰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἔπιπτον.

Παράθεσις. βουλόμενος δὴ ἐκ παραθέσεως ὑπόδειγμα ποιῆσαι τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, ἧς ἔχει πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ, καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας, ἐπολιόρκει.

Παρείραντα. Πολύβιος. οὐκ ἐπιβαλέσθαι παρείραντα τὴν χεῖρα δυνατὸν ἅτε πυκνῶν οὐσῶν.

Παρῶναι. ὁ δὲ ἔπλει προπλοῦς ποιησάμενος τοὺς σιδηρῶν παρώνας. ἦκον γὰρ Ῥοδίοις εἰς συμμαχίαν.

Παριέναι. οἱ δὲ διεμαρτύροντο τὸν Φίλιππον μὴ παριέναι τὸν καιρὸν, μηδὲ καταμέλλειν.

Πλαδαρόν. Πολύβιος. τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχειν αὐτῷ πρὸς τὴν χρείαν· τὸ δὲ δόρυ πλαδαρὸν εἶναι.

Προέσθαι. λαβὼν δὲ τὸ ξίφος Πόρκιος Μάρκος καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐφονεύετο κρίνων, τὴν ψυχὴν προέσθαι μᾶλλον ἢ τὴν μάχαιραν, καὶ πολλὰ λαβὼν θραύματα παραδόξως ἐσώθη.

Προσπεπτωκότες. προσπεπτωκέναι δὲ παρὰ τὴν συνουσίαν πολλὰ μὲν ἀργυρώματα τὸν προειρημένον· πολλὰ δὲ χρυσώματα τῶν Περσία.

Προσεπιμετρῶν. προσεπιμετρῶν ἀεὶ τῶν δεομένων πρὸς τὸ παρὰ πάντων ὁμολογουμένως γίνεσθαι τὴν ἐπὶ τούτοις χάριν.

Προσαστασάμενος. ὁ δὲ παρακαλέσας αὐτὸν καί τι προσαστασάμενος τοιοῦτον. ἀεὶ δὴ ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

Πρὸς αὐτοῦ. ὁ δὲ οὐ κατ᾽ αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς αὐτοῦ εἶναι νομίσας τὰ συμβαίνοντα περὶ τοὺς ἐναντίους, ἐγίνετο περὶ τὸν Μάρκον σπουδάζων τὴν τόλμαν ἀφελέσθαι καὶ προκαταλαβεῖν αὐτοῦ τὴν ὁρμήν.

Ῥαθυμεῖν. πάντων δὲ δαιμονιζόντων τὸν Πόπλιον καὶ παρακαλούντων ἀναπαύεσθαι καὶ ῥαθυμεῖν ἐπεὶ πέρας ἐπιτέθεικε τῷ

πολέμῳ, μακαρίζειν αὐτοὺς ἔφη, ὅτι τοιαύτας ἔχουσι τὰς διαλήψεις.

Ῥεμβώδεις. τῆς γὰρ πολιορκίας ῥεμβώδεις γινομένης, ὁ μὲν Σκόπας ἠδόξει καὶ διεβέβλητο νεανικῶς. καὶ αὖθις. εὑρὼν δὲ αὐτοὺς διαβεβλημένους κατὰ τὸ τέμενος ἀόπλους, τούτους ἀπέκτεινε.

Ῥύματα. Πολύβιος. ἐπὶ τούτοις ἐπέστησαν τὰς ἱππηγούς, ῥύματα δόντες ἐξ αὐτῶν ταῖς τοῦ τρίτου στόλου ναυσί.

Σεμνομυθοῦσι. ὁ δὲ σεμνὸς Ἀσδρούβας προσέπεσε τῶν στρατηγῶν πρὸς τὰ γόνατα ἐπιλελησμένος τῆς μεγαλορρημοσύνης.

Συνεπισπεῦσαι. ὁ δὲ ἐκέλευε τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἁμάξας.

Συνεπισχύσας. δύναμιν παρασχὼν κωλύειν τὸν Ἀντίοχον παραπλεῖν οὐκ ἀπεχθείας χάριν, ἀλλ' ὑφορώμενος μὴ Φιλίππῳ συνεπισχύσας ἐμπόδιον γένηται τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίᾳ.

Συνεσπειραμένοι. τὸ τε πυκνὸν καὶ συνεσπειραμένον ἐπὶ ταῖς ἀνελίξεσιν, οὐκ ἔξω τινὸς ἀπονοίας καὶ τόλμης κατεφαίνετο. ταραχή τε ἐπεῖχε καὶ παρακελευσμὸς τοῖς κατ' οὐρὰν τεταγμένοις· αἵ τε ἀναστροφαὶ τῶν κοντοφόρων ἄλλοτε ἀλλαχοῦ τὰς ἐμβολὰς ποιούμεναι πολυειδῆ καὶ ποικίλον ἀπειργάζοντο τὸν πόλεμον.

Ταμιεύεται. ὅτι σωφρόνων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν μὲν εὖ πράττωσι ταμιεύεσθαι τὰς τύχας. ὅταν δ' εἰς ταπεινὰς καὶ φαύλας ἔλθωσι μηδὲν ὑπομένειν ἀγεννές.

Φιλανθρωπηθείς. ὁ δὲ Ἀσδρούβας ἐβουλήθη τούτῳ συμμίξας καὶ φιλανθρωπηθεὶς ἀπελθεῖν εἰς τοὺς ἔξω τόπους.

Φρονηματισμόν. θεασάμενοι δὲ τὸν φρονηματισμὸν τῶν ἀνθρώπων ἔν τε ταῖς κατ' ἰδίαν ὁμιλίαις καὶ ταῖς κατὰ κοινὸν ἐντεύξεσιν, ἐξ αὐτῆς ἐπανῆλθον ἐς τὸν στρατηγόν.

Ὑποκαθιεμένης. διόπερ ὑποκαθιεμένης ἐκ τούτων αὐτῶν τῆς ὀργῆς, βραχέα προσαναμνήσαντος τοῦ Φιλίππου ταχέως ὑπήκουσαν.

Χρεία. ὁ δὲ ὑπελάμβανεν ὑγιασθεὶς ἐκ τοῦ θαύματος ἀληθινὴν παρέχεσθαι χρείαν τοῖς κοινοῖς πράγμασι.

Υρτακὸς ἢ καὶ Υρτακῖνος πόλις Κρήτης. ὁ πολίτης Υρτακῖνος. Πολύβιος δὲ τὸ θηλυκὸν Υρτακίνη. *Stehanus.*

Φίλιπποι πόλις Μακεδονίας, οἳ πρότερον Κρηνίδες. ὁ πολίτης Φιλιππεύς, Φιλιππηνὸς δὲ παρὰ Πολυβίῳ.

Indiculus librorum Polybij.

Ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τισὶ βιβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς συντάξεως τὸν περὶ αὐτοῦ πεποιήμεθα λόγον, &c. *Ex Polybio pag. 38. editionis nostræ.*

Πολύβιος ὅτω ὁ ἱστοριογράφος πεπραγμάτευται βιβλίον, ὃ ἐπιγραφὴν ἔχει ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΙΣΗΜΕΡΗΝΟΝ ΟΙΚΗΣΕΩΣ. αὕτη δή ἐστιν ἐν μέσῃ τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ· καὶ φησὶν οἰκεῖσθαι τοὺς τόπους καὶ εὐκρατωτέραν ἔχειν τὴν οἴκησιν τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης οἰκούντων. *Ex Gemino in Isagoge Astronomica.*

Πολύβιος Λυκόρτου υἱὸς ἔγραψε τὴν μακρὰν ἱστορίαν Ῥωμαϊκὴν ἐν βιβλίοις τεσσαράκοντα. *Ex Suida.*

Σκύλαξ Καρυανδεὺς μαθηματικὸς καὶ μουσικὸς ἔγραψεν ἀντιγραφὴν πρὸς τὴν Πολυβίου ἱστορίαν.

EX HISTORIA DIODORI SICVLI.

E LIBRO VI.

CASTOR & Pollux, quibus Dioſcuris etiam nomen eſt, virtute multùm cæteris præſtitiſſe dicuntur, & in commilitio Argonautarum egregiam operam nauaſſe: multiſque infirmioribus opem tuliſſe. ac, vt breuiter abſoluam, fortitudinis, iuſtitiæ, pietatis, reique bellicæ gloriam vbique terrarum ſibi pepererunt, cùm omnib. in ſummo diſcrimine poſitis præſto eſſent. Quare ob virtutis præſtantiam, Iouis filij ſunt habiti, & poſt obitum diuinis honoribus affecti.

Epopeus Sicyonis Rex, Deos in certamen prouocans, fana araſque eorum deſtruebat.

Siſyphus calliditate ac verſutia cæteros mortales ſuperaſſe dicitur, atque extiſpicio futura omnia præuidere ſolitus, & hominibus prædicere.

Salmoneus impius atque inſolens fuit, qui Deos ſpernebat, ſuáque facinora Iouis rebus geſtis anteponebat. Proinde ex quadam machina, quæ ingentem edebat ſonitum, detonare conſueuerat: neque vlla ſacrificia aut ferias Diis celebrabat.

Huius Salmonei filia fuiſſe perhibetur Tyro, quæ ob candorem ac molliciem corporis, huiuſmodi nomen ſortita eſt.

Admetus pietatis ac iuſtitiæ causâ adeò acceptus ca-

ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΙΟΔΩΡΟΥ Σικελιώτου.

Ὅτι παραδέδονται Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἱ καὶ Διόσκουροι, πολὺ τῶν ἄλλων ἀρετῇ διενεγκεῖν, καὶ συστρατεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις ἐπιφανέστατα. πολλοῖς δὲ δεομένοις ἐπικουρίας βεβοηθηκέναι· καθόλου δὲ ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, πρὸς δὲ τούτοις στρατηγίᾳ καὶ εὐσεβείᾳ παρὰ πᾶσι σχεδὸν ἀνθρώποις ἔσχον δόξαν, ἐπιφανεῖς βοηθοὶ τοῖς παρὰ λόγον κινδυνεύουσι γινόμενοι. διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς Διὸς υἱοὺς νενομίσθαι, καὶ ἐξ ἀνθρώπων μεταστάντας τιμῶν τυχεῖν ἀθανάτων.

Ὅτι Ἐπωπεὺς βασιλεὺς Σικυῶνος τοὺς θεοὺς εἰς μάχην προκαλούμενος, τὰ τεμένη καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν ἐλυμαίνετο.

Ὅτι φασὶ τὸν Σίσυφον πανουργίᾳ καὶ φιλοτεχνίᾳ διενεγκεῖν τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τῆς ἱεροσκοπίας ἅπαντα εὑρίσκειν καὶ προλέγειν τοῖς ἀνθρώποις.

Ὅτι ὁ Σαλμωνεὺς ἀσεβὴς καὶ ὑπερήφανος ἦν, καὶ τὸ θεῖον διέσυρε, τὰς δὲ αὐτοῦ πράξεις ὑπερέχειν τῶν τοῦ Διὸς ἀπεφαίνετο· διὸ καὶ κατασκευάζων διά τινος μηχανῆς ψόφον ἐξαίσιον καὶ μιμούμενον τὰς βροντάς, ἐβρόντα, καὶ οὔτε θυσίας, οὔτε πανηγύρεις ἐτέλει.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Σαλμωνεὺς ἔσχεν θυγατέρα Τυρώ, ἥτις διὰ τὴν λευκότητα καὶ τὴν τοῦ σώματος μαλακότητα, ταύτης τῆς προσηγορίας τέτυχεν.

Ὅτι Ἄδμητος ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ εὐσεβείᾳ διενέγκας,

f. τιμηθεὶς. προσφιλὴς θεοῖς ἐγένετο, ἐπὶ τοσοῦτο δὲ δι' ἀρετὴν *ἡμηθῆναι, ὥστε τὸν Ἀπόλλωνα προσκόψαντα Διῒ, δοθῆναι θητεύειν παρὰ τὸν Ἄδμητον. Φασὶ δὲ Ἄλκηστιν τὴν Πελίου θυγατέρα, μόνην τῆς κατὰ τὸν πατέρα ἀσεβείας οὐ μετασχοῦσαν, δοθῆναι γυναῖκα δι' εὐσέβειαν Ἀδμήτῳ.

Ὅτι Μελάμπους εὐσεβείᾳ διενεγκὼν, φίλος ἐγένετο τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὅτι τῆς Τροίας ἁλούσης, Αἰνείας μετά τινων καταλαβόμενος μέρος τῆς πόλεως, τοὺς ἐπιόντας ἠμύνετο. τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑποσπόνδους τούτους ἀφέντων, καὶ συγχωρησάντων ἑκάστῳ λαβεῖν ὅσα δύναιτο τῶν ἰδίων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄργυρον ἢ χρυσὸν, ἤ τινα τῆς ἄλλης πολυτελείας ἔλαβον· Αἰνείας δὲ τὸν πατέρα γεγηρακότα τελείως ἀράμενος ἐπὶ τοὺς ὤμους ἐξήνεγκεν. ἐφ' ᾧ θαυμασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἔλαβεν ἐξουσίαν πάλιν ὃ βούλοιτο τῶν οἴκοθεν ἐκλέξασθαι. ἀνελομένου δὲ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῷα, πολὺ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι συνέβη τὴν ἀρετὴν, καίπερ ὑπὸ πολεμίων ἐπισημασίας τυγχανούσης. ἐφαίνετο γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις πλείστην φροντίδα πεποιημένος τῆς τε πρὸς γονεῖς ὁσιότητος, καὶ τῆς πρὸς θεοὺς εὐσεβείας. διόπερ φασὶν αὐτῷ συγχωρηθῆναι, μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων Τρώων ἐκχωρῆσαι τῆς Τρῳάδος μετὰ πάσης ἀσφαλείας, καὶ ὅπου βούλεται.

Ὅτι Ῥωμύλος Σιλούιος παρ' ὅλον τὸν βίον ὑπερήφανος γενόμενος, ἠμιλλᾶτο πρὸς τὸν θεόν. βροντῶντος γὰρ αὐτοῦ, ἐκέλευε τοὺς στρατιώτας τῇ σπάθῃ τύπτειν τὰς ἀσπίδας ὑφ' ἑνὸς συνθήματος, καὶ λέγειν ὡς ὁ παρ' αὐτῶν γινόμενος ψόφος εἴη μείζων. διὸ ἐκεραυνώθη.

Ὅτι ἐγένετο τύραννος κατὰ τὴν Κύμην τὴν πόλιν ὄνομα Μάλακος, ὃς εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πλήθεσι καὶ τοὺς δυνατωτάτους ἀεὶ διαβάλλων περιεποιήσατο τὴν δυναστείαν.

rúsque Diis immortalibus fuit, vt cùm Apollo in offensam Iouis incidisset, ad ministrandum Admeto sit traditus. Aiunt etiam Alcestim Peliæ filiam, quæ sola sceleris in patrem admissi particeps non fuerat, ob iustitiam Admeto nupsisse.

Melampus cùm æquitate cæteros anteiret, Apollinis gratiam meruit.

Expugnato Ilio, Æneas occupata ciuitatis parte impetum hostium fortiter sustinuit, adiunctis secum aliquot ciuibus. Cúmque Græci oblatis conditionibus eos dimisissent, quantúmque ex suis quisque bonis posset auferre, singulis concessissent, cæteri quidem aurum argentúmque, & quidquid eiusmodi in pretio habetur, tulerunt: Sed Æneas patrem iam senio confectum humeris suis auexit. Cuius rei Græci admiratione capti, rursus facultatem ei dederunt quidquid vellet ex domesticis opibus eligendi. Cúmque ille Deos penates extulisset domo, longè maiorem laudem & admirationem etiam apud hostes virtus viri concitauit. Quippe eum videbant maximo in discrimine maximam & officij erga parentes, & pietatis in Deos curam habuisse. Quapropter ei ac Troianis qui superfuerant, concessum esse aiunt, vt ex Troade quocunque demùm vellent abire eis liceret.

Romulus Siluius Albanorum Rex quamdiu vixit, superbissimus, Deorúmque contemptor extitit. Qui cùm Iupiter tonaret, imperabat militibus vt simul omnes signo dato gladiis scuta percuterent, aiebátque maiorem esse sonitum qui ab illis edebatur. Quamobrem fulmine ictus interiit.

Cumis per ea tẽpora tyrãnus erat nomine Malacus, qui cùm apud plebẽ gratiã valeret, ac potentissimũ quemq; calumniaretur, hoc modo dominationem sibi cõparauit.

Cúmque opulentissimos ciues neci dedisset, opibúsq. illorum occupatis satellites conduxisset, Cumanis omnibus magno terrori erat.

Tanta támque excellens in Lycurgo virtus inerat, vt cùm aliquando Delphos venisset, his versibus à Pythia salutatus sit. QVÆRE IN EXCERPTIS SENTENTIARVM.

Lacedæmonij cùm legibus Lycurgi vsi essent, ex infimis breui potentissimi extiterunt, annísque plusquam quadringentis principatum Græciæ tenuerunt. Postmodum cùm paulatim singulas leges labefecissent, séque ad luxum ac desidiam transtulissent, cœpisséntque etiam monetâ vti, & congerendis opibus studere, principatu exciderunt.

Cùm Elei iuuentute abundarent, ac Rempublicam haberent rectè constitutam, Lacedæmonij incrementum eorum veriti, operam dederunt vt sacrosancti essent, quò in pace degentes, nullam rei militaris peritiam haberent. Itaque consentientibus ferè Græcis omnibus illos Ioui consecrauerunt. neque cùm Xerxes in Græciam irrupisset, milites conferre sunt coacti, sed vtpote Iouis sacerdotes, ludorúmque curatores, immunes fuerunt. Nec secùs in ciuilibus Græcorum inter se bellis nemo eis vnquam molestiam facessere sustinuit, cùm vniuersi illorum regionem ac ciuitatem sacrosanctam & inuiolabilem custodire studerent; sed subsecutis temporibus Elei etiam sua sponte ipsi bella suscepêre.

Romulus ac Remus fratres in alueo expositi, cùm progressu ætatis adoleuissent, pulcritudine ac robore multùm æqualibus suis præstiterunt. Itaque & omnibus gregibus securitatem præstabant, cùm fures & abactores facilè repellerent, partímque eos gregibus insidiantes interficerent, partim viuos comprehenderent.

καὶ τοὺς μὲν εὐπορωτάτους τῶν πολιτῶν ἀπέσφαξε, τὰς δ' οὐσίας ἀναλαβὼν μισθοφόρους ἔτρεφε, καὶ φοβερὸς ἦν τοῖς Κυμαίοις.

Ὅτι τηλικοῦτον περὶ τὸν Λυκοῦργον ἦν τῆς ἀρετῆς τὸ μέγεθος, ὥστε παραγενηθέντος εἰς Δελφοὺς αὐτοῦ, τὴν Πυθίαν ἀποφθέγξασθαι ἔπη τάδε. ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΩΝ.

Ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς τοῦ Λυκούργου νόμοις ἐκ ταπεινῶν δυνατώτατοι ἐγένοντο τῶν Ἑλλήνων, τὴν δ' ἡγεμονίαν διεφύλαξαν ἐπὶ ἔτη πλείω τῶν υ'. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον καταλύοντες ἕκαστον τῶν νομίμων, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ ῥαθυμίαν ἀποκλίνοντες, ἔτι δὲ διαφθαρέντες νομίσματι χρῆσθαι, καὶ πλούτους ἀθροίζειν, ἀπέβαλον τὴν ἡγεμονίαν.

Ὅτι τῶν Ἠλείων πολυανδρουμένων καὶ νομίμως πολιτευομένων ὑφορᾶσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν τούτων αὔξησιν, συγκατασκευάσαι τὸν κοινὸν βίον, ἵν' εἰρήνης ἀπολαύοντες μηδεμίαν ἔχωσιν ἐμπειρίαν τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. καὶ καθιέρωσαν αὐτοὺς τῷ θεῷ συγχωρησάντων σχεδὸν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. καὶ οὔτε * τῆς ἐπὶ Ξέρξη στρατείας συνεστρατεύθησαν, ἀλλὰ ἀφείθησαν διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τοῦ θεοῦ τιμῆς. Ὅτι δὲ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐμφυλίοις πολέμοις οὐδεὶς αὐτοὺς παρηνώχλει, διὰ τὸ πάντας τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν σπεύδειν ἱερὰν καὶ ἄσυλον φυλάττειν. ὕστερον δὲ πολλαῖς γενεαῖς * συνέβη καὶ στρατεῦσαι τούτοις καὶ ἰδίᾳ πολέμοις ἐπιμελέσθαι.

mſ. ἐπὶ τῷ Ξέρξοι.

addidi ex coniect.

Ὅτι τούτων ἐκτεθέντων, ἐπὶ τοῦ χρόνου προϊόντος ἠνδρώθησαν, πολὺ διέφερον τῶν ἄλλων κάλλει καὶ ῥώμῃ. διὸ καὶ πᾶσι τοῖς ποιμνίοις ἀσφάλειαν παρείχοντο ῥᾳδίως τοὺς λῃστεύειν εἰωθότας ἀποκρουόμενοι, καὶ πολλοὺς μὲν ἀναιροῦντες τῶν ἐπιτιθεμένων, ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας συλλαμβάνοντες. χωρὶς δὲ τῆς ἐν τούτῳ φιλοτιμίας ὑπῆρχον ἅπασι τοῖς πλησίον νομεῦσι

ΡΩΜΟΣ καὶ ΡΕΜΟΣ.

προσφιλεῖς, ταῖς τε ὁμιλίαις συνόντες, καὶ τὸν ἑαυτῶν τρόπον μέτριον καὶ κοινὸν τοῖς δεομένοις ἀναδεικνύντες. διὸ καὶ τῆς πάντων ἀσφαλείας ἐν τούτοις κειμένης οἱ πλεῖστοι τούτοις ὑπετάττοντο, καὶ τὸ παραγγελλόμενον ἐποίουν, συντρέχοντες εἰς οὓς προστάξαιεν τόπους.

Ὅτι Πολυχάρη Μεσσήνιον πλούτῳ καὶ γένει διαφέροντα συνθέσθαι μεθ' ὧν κοινωνίαν πρὸς Εὔαιφνον Σπαρτιάτην. ὃν εἰς ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν παραλαβόντα τάς τε ἀγέλας καὶ τοὺς νομεῖς ἐπιχειρῆσαι μὲν πλεονεκτεῖν, καταφανῆ δὲ γενέσθαι. πωλήσαντα γὰρ ἐμπόροις τάς τε βοῦς καὶ τῶν νομέων τινὰς ἐπ' ἐξαγωγῇ, προσποιηθῆναι τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν ὑπὸ λῃστῶν γεγονέναι βιαίων. τοὺς δὲ ἐμπόρους εἰς Σικελίαν πλέοντας κομίζεσθαι παρὰ τὴν Πελοπόννησον. γενομένου δὲ χειμῶνος προσορμισθῆναι τῇ γῇ, καὶ τοὺς νομεῖς νυκτὸς ἀποβάντας διαδρᾶναι τῇ τῶν τόπων ἐμπειρίᾳ πιστεύσαντας. παραγενηθέντων δὲ αὐτῶν εἰς Μεσσήνην, καὶ τῷ κυρίῳ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν εἰπόντων, τὸν Πολυχάρη τούτους μὲν κρύψαι, τὸν δὲ κοινωνὸν ἐκ τῆς Σπάρτης μεταπέμψασθαι. διαβεβαιουμένου δὲ αὐτοῦ καὶ λέγοντος τῶν νομέων τοὺς μὲν ὑπὸ λῃστῶν ἀφηρπάσθαι, τοὺς δὲ τετελευτηκέναι, τὸν δὲ Πολυχάρη προάγειν τοὺς ἄνδρας. οὓς ἰδόντα τὸν Εὔαιφνον καταπλαγῆναι, καὶ φανερῶς ἐλεγχόμενον τραπῆναι πρὸς δέησιν, καὶ τάς τε βοῦς ἀποκαταστήσειν ἐπαγγελέσθαι, καὶ πᾶσαν προΐεσθαι φωνὴν εἰς τὸ σωθῆναι. τὸν δὲ Πολυχάρη ἐντραπέντα τὴν ξενίαν κρύψαι τὴν πρᾶξιν, καὶ τὸν υἱὸν συναποστεῖλαι τῷ Σπαρτιάτῃ πρὸς τὸ τυχεῖν τῶν δικαίων. Εὔαιφνον δὲ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἐπιλαθέσθαι, τόν τε εἰς Σπάρτην συνεκπεμφθέντα νεανίσκον ἀνελεῖν. οὗ συντελεσθέντος τὸν Πολυχάρη ὡς ἐπὶ τηλικούτοις ἀνομήμασιν ἀγανακτεῖν, καὶ τὸ αἴτιον ἐξαιτεῖν. τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τούτῳ μὴ προσέχειν, τὸν δὲ υἱὸν Εὐαίφνου μετ' ἐπιστολῆς εἰς Μεσσήνην

Ac præter hanc fortitudinis gloriam, omnibus vicinis paſtoribus erant cariſſimi, tum ob gratiam in familiaribus colloquiis, tum ob moderationem ac comitatem quam omnibus adeuntibus exhibebant. Quamobrem cùm communis omnium ſecuritas in iis ſita eſſet, plerique ſe illis vltrò ſubijciebant, dictóque audientes erant, & quò illi imperauiſſent, conueniebant.

Polychares Meſſenius, vir genere opibúſque florens cum Euæphno Spartiata ſocietatem contraxit, qui cùm gregum paſtorúmque curam ac cuſtodiam ſuſcepiſſet, cupidine habendi exarſit: ſed fraus illius ſtatim detecta eſt. Nam cùm boues aliquot cum bubulcis vendidiſſet mercatoribus deportandos, finxiſſétq. à latronibus per vim abductos eſſe, fortè euenit vt mercatores ſecundùm Peloponneſi oram in Siciliam nauigantes, coorta ſubitò tempeſtate in terram eijcerentur. Tum bubulci noctu exſcenſione facta, freti locorum peritiâ aufugerunt. Cúmque Meſſenem delati rem omnem domino aperuiſſent, Polychares occultatis paſtoribus Euæphnum Lacedæmone accerſiuit. Qui cùm deieraret affirmarétque paſtores partim à latronibus abductos, partim occiſos eſſe, ſtatim Polychares homines in medium produxit. At Euæphnus horum adſpectu obſtupefactus, conuictúſque apertiſſimè, mox ad preces ſe conuertit, bouéſque omnes reſtituturum ſe eſt pollicitus, impetrandæ veniæ causâ nihil non dicens. Itaque Polychares hoſpitij reuerentiâ ductus, factum reticuit, filiúmque ſuum ad res recuperandas vnà cum Euæphno Lacedæmonem miſit. Verùm Euæphnus promiſſorum oblitus, adoleſcentem, interfecit. Quo ſcelere commotus Polychares, reum cædis ſibi à Spartanis noxæ dedi poſtulauit. Sed Lacedæmonij eius poſtulatis minimè aurem cōmodantes, filium Euæphni cum litteris Meſſenem miſerunt.

quibus iubebant vt Polychares Lacedæmone adesset arbitrio Ephororum ac Regum ius suum recuperaturus. Polychares verò par pari referens iuuenem occidit, prædámque ex Spartano agro egit.

Archias Corinthius Actæonis amore captus, initio quidem puerum muneribus variisque pollicitationibus tentauit: sed cùm nullatenus ei persuadere posset, tum ob patris honestatem, tum ob adolescentis ipsius modestiam, tandem magna amicorum manu coacta, quoniam precibus & gratia nihil obtinuerat, vi eum rapere constituit. Itaque mero inebriatus, cum iis quos conuocauerat, præ amoris impatientia eò furoris processit, vt effracta Melissi domo puerum vi abripuerit. Sed cùm pater vnà cum reliquis domesticis puerum iniecta manu retineret, & vtraque pars acriùs contenderet, interim nemine sentiente puer inter distrahentium manus exspirauit; vt qui incredibilem casum reputabant, simul pueri vicem dolerent, & fortunæ euentum admirarentur. Cuius enim nomen puer ferebat, ei quoque similem vitæ exitum est sortitus, cùm vterque ab iis ipsis qui lubentissimè opem tulissent, pari modo occisus fuerit.

Agathocles, cui cura ædificandi templi Mineruæ mandata erat, sumptus quidem ex propria arca fecit. cæterùm ex lapidibus cæsis pulcherrimos quosque seligens, magnificam sibi domum construxit. Sed enimuerò Deæ virtus præsens adfuit, siquidem fulmine ictus Agathocles cum sua domo conflagrauit. At Geomori bona eius publicauerunt, tametsi hæredes liquidò ostenderent, nihil ex sacra pecunia ab illo subreptum fuisse;

ἀποστεῖλαι δηλοῦντα διότι Πολυχάρης εἰς Σπάρτην κατηγορῆται περὶ ὧν ἔπαθεν, ἐπί τε τῶν Ἐφόρων καὶ τῶν Βασιλέων. τὸν δὲ * Πολυχάρη τυχόντα τῶν ἴσων τόν τε νεανίσκον ἀνελεῖν καὶ τὴν πόλιν ῥυσιάζειν.

mſ. Εὐαιφνου.

Ὅτι Ἀρχίας ὁ Κορίνθιος ἐραστὴς ὢν Ἀκταίωνος, τὸ μὲν πρῶτον προσέπεμπέ τινα τῷ παιδὶ, θαυμαστὰς ἐπαγγελίας ποιούμενος. οὐ δυνάμενος δὲ αὐτὸν ἀναλαβεῖν διὰ τὴν τοῦ πατρὸς καλοκαγαθίαν, καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ παιδὸς σωφροσύνην, ἤθροισε τῶν συνήθων τοὺς πλείστους ὡς βιασόμενος τὸν ἐν χάριτι καὶ δεήσει μὴ ὑπακούοντα. τέλος δὲ μεθυσθεὶς μετὰ τῶν συμπαρακληθέντων, ἐπὶ * τοσοῦτον ἀνοίας προσέπεσεν ὑπὸ τοῦ πάθους, ὥστε εἰς τὴν οἰκίαν ἐμπεσὼν τοῦ Μελίσσου, τὸν παῖδα βιαίως ἀπήγαγεν. ἀντεχομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν, παρ' ἀμφοτέροις φιλοτιμίας βιαιοτέρας γινομένης ἔλαθεν ὁ παῖς ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀντεχομένων ἀφεὶς τὴν ψυχήν. ὥστε τὸ παράδοξον τῆς πράξεως ἀναλογιζομένους ἐλεεῖν ἅμα τὴν τοῦ παθόντος συμφοράν, καὶ θαυμάζειν τὴν τῆς τύχης περιπέτειαν. ᾧ γὰρ ὁ παῖς τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἔτυχε προσηγορίας, τούτῳ τὴν ὁμοίαν τοῦ βίου καταστροφὴν ἔσχεν. ἑκατέρων ὑπὸ τῶν μάλιστα ἂν βοηθησόντων, τοῦ ζῆν παραπλησίῳ τρόπῳ στερηθέντων.

forte τοῦτο μανίας.

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς ἐπιστάτης αἱρεθεὶς τῆς περὶ τὸν νεὼν τῆς Ἀθηνᾶς οἰκοδομίας, τοὺς καλλίστους τῶν τεμνομένων λίθων ἐπιλεγόμενος, τὴν μὲν δαπάνην ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐποιεῖτο, τοῖς δὲ λίθοις καταχρησάμενος οἰκίαν ᾠκοδόμησε πολυτελῆ. ἐφ' οἷς φασιν ἐπιφανῆναι τὸ δαιμόνιον· κεραυνωθέντα γὰρ τὸν Ἀγαθοκλέα μετὰ τῆς οἰκίας καταφλεχθῆναι. οἱ δὲ Γεωμόροι ἔκριναν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ δημοσίαν εἶναι, καίπερ τῶν κληρονόμων δεικνυόντων μηδὲν εἰληφότα τῶν ἱερῶν δημοσίων χρημάτων. τὴν δὲ οἰκίαν καθιερώ-

σαντες, ἄβατον τοῖς εἰσιοῦσιν ἐποίησαν. ὡς ἔτι καὶ νῦν ὀνομάζεται Εμβεροντᾶιον.

Ὅτι Πομπήλιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διετέλεσε. λέγουσι δέ τινες ἀκουστὴν γενόμενον Πυθαγόρου παρ' ἐκείνου λαβεῖν τά τε περὶ θεῶν νομοθετήματα, καὶ πολλὰ διδαχθῆναι· δι' ὧν ἐπιφανὴς ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ βασιλεὺς ᾑρέθη μετάπεμπτος.

Ὅτι Δηιόκης ὁ Μήδων βασιλεὺς πολλῶν ἀνομημάτων γινομένων ἤσκει δικαιοσύνην καὶ ἄλλας ἀρετάς.

Ὅτι οἱ Συβαρῖται γαστρίδουλοί εἰσι καὶ τρυφηταί. τοσοῦτος δὲ ἦν ζῆλος παρ' αὐτοῖς τρυφῆς, ὥστε καὶ τῶν ἔξωθεν ἐθνῶν μάλιστα ἠγάπων Ἴωνας καὶ Τυρρηνούς. * ὅτι συνέβαινεν αὐτοὺς τοὺς μὲν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς δὲ τῶν βαρβάρων προέχειν τῇ κατὰ τὸ ζῆν πολυτελείᾳ.

in mſ. id à capite ſcribitur.

Ὅτι Μινδυρίδης λέγεται περιουσιάσαι τρυφῇ παρὰ Συβαρίταις. οὗτος γὰρ Κλεισθένους τοῦ Σικυωνίων τυράννου νικήσαντος ἅρματι, καὶ κηρύξαντος παραγενέσθαι τοὺς προαιρουμένους γαμεῖν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα δοκοῦσαν κάλλει διαφέρειν, ἀναχθῆναί τινα ἐκ Συβάρεως ἐν πεντηκοντόρῳ τοὺς ἐρέτας ἔχοντα ἰδίους οἰκέτας· ὧν εἶναι τοὺς μὲν ἁλιεῖς, τοὺς δὲ ὀρνιθοθήρας. παραγενόμενον δὲ εἰς Σικυῶνα ταῖς κατὰ τὴν οὐσίαν παρασκευαῖς οὐ μόνον τοὺς ἀντιμνηστεύσαντας, ἀλλὰ καὶ τὸν τύραννον αὐτὸν ὑπερᾶραι, καίπερ τῆς πόλεως αὐτοῦ πάσης συμφιλοτιμουμένης. ἐν δὲ τῷ μετὰ τὴν ἄφιξιν δείπνῳ προσιόντος τινὸς ὅπως κατακλιθῇ πρὸς αὐτὸν, εἰπεῖν ὅτι κατὰ τὸ κήρυγμα πάρεστιν ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς, ἢ μόνος κατακλιθησόμενος.

Ὅτι Ἱππομένης ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄρχων τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ φθαρείσης ὑπό τινος, τιμωρίαν ἔλαβε παρ' αὐτῆς ἀνήκεστον καὶ παρηλλαγμένην. μεθ' ἵππου γὰρ αὐτὴν εἰς οἰκίσκον

conſecratáque domus ſuperficie, inacceſſum eum locum fecêre, qui etiamnum Embrontæum dicitur.

Pompilius Romanorum Rex toto vitæ tempore pacem coluit. Nec deſunt qui dicant auditorem Pythagoræ eum fuiſſe, legéſque quas de ſacris ſcripſit, ab eo accepiſſe, ac pleraque alia, ex quibus maximam gloriam conſecutus, & peregrinus ad regnum adſcitus ſit.

Deioces Medorum Rex, cùm plurima ſcelera admitterentur, ipſe iuſtitiam ac reliquas virtutes colebat.

Erant Sybaritæ ventri ac deliciis addicti, tantáque apud eos æmulatio luxuriæ erat, vt inter exteros populos, maximè Iones & Thuſcos diligerent, quod hi quidem Græcorum, illi barbarorum omnium luxurioſiſſimi ac molliſſimi eſſent.

Inter Sybaritas præcipuæ luxuriæ fuiſſe dicitur Mindyrides. Nam cùm Cliſthenes Sicyoniorum tyrannus quadrigarum certamine victor fuiſſet, ac per præconem edixiſſet, vt quicunque filiam ſuam virginem eximia forma ambiret, Sicyone ad diem certum adeſſet, hic Sybari ſoluiſſe fertur vectus naue actuaria, quam remigibus ex propria familia ſumptis inſtruxerat, quorum alij piſcatores, alij aucupes erant. Cùm autem Sicyone portum tenuiſſet, non procos ſolùm æmulos, ſed ipſum etiam tyrannum apparatu longè ſuperauit, tametſi vniuerſa ciuitas gloriæ ſtudio opes Cliſtheni libentiſſimè conferret. Idem in cœna qua poſt aduentum ſtatim exceptus eſt, cùm quidam iuxta eum accumbere vellet, adeſſe ſe dixit ex præconis edicto aut cum ſponſa, aut ſolum accubiturum.

Hippomenes Athenienſium magiſtratus, cùm eius filia à neſcio quo vitiata fuiſſet, acerbū & inhumanum de ea ſuppliciū ſumpſit. Incluſā enim in ſtabulo vnà cū equo,

ἵνα συγκλείσας καὶ τὴν τροφὴν περιελόμενος ἐπὶ τινας ἡμέρας, ἀναγκάσῃ τὸ ζῷον διὰ τὴν ἔνδειαν ἀναλῶσαι τὸ σῶμα τῆς παραβληθείσης.

Ὅτι Ἀρκεσίλαος ὁ τῶν Κυρηναίων βασιλεὺς δυσπαθήσας ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἐπηρώτα εἰς Δελφούς. ἔχρησεν δὲ ὁ θεὸς ὅτι θεῶν ἐστι μῆνις· τοὺς γὰρ ὕστερον βασιλεῖς οὐχ ὁμοίως ἄρχειν τῷ πρώτῳ Βάττῳ. ἐκεῖνον μὲν γὰρ αὐτῇ τῇ προσηγορίᾳ τοῦ βασιλέως ἀρκούμενον ἐπιεικῶς ἄρξαι καὶ δημοτικῶς, καὶ τὸ μέγιστον τηροῦντα τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμάς. τοὺς δὲ ὕστερον ἀεὶ τυραννικώτερον δυναστεύοντας, ἐξιδιοποιήσασθαι μὲν τὰς δημοσίας προσόδους, ὀλιγωρῆσαι δὲ τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείας.

Ὅτι τῆς τῶν Κυρηναίων στάσεως διαιτητὴς ἐγένετο Δημῶναξ Μαντινεύς, συνέσει καὶ δικαιοσύνῃ δοκῶν διαφέρειν. οὗτος οὖν πλεύσας εἰς Κυρήνην, καὶ παρὰ πάντων λαβὼν τὴν ἐπιτροπήν, διέλυσε τὰς πόλεις ἐπὶ τούτοις.

Ὅτι Λεύκιος Ταρκύνιος ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς σπουδαίας ἔτυχεν ἀγωγῆς, καὶ γενόμενος ζηλωτὴς παιδείας, οὐ μετρίως δι' ἀρετὴν ἐθαυμάζετο. ἀνδρωθεὶς γὰρ συνεστάθη τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων Ἄγκῳ Μαρκίῳ, καὶ φίλος αὐτοῦ μέγιστος ἐγένετο, καὶ πολλὰ τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν συνδιῴκει τῷ βασιλεῖ. καὶ μεγαλόπλουτος ὢν πολλοῖς τῶν ἀπόρων ἐβοήθει, χρήματα διδούς, καὶ πᾶσι προσφιλῶς ὁμιλῶν, ἄμεμπτος ἦν καὶ ἔνδοξος ἐπὶ σοφίᾳ. ἦν δὲ πατρὸς μὲν Ἐξηκεστίδου, τὸ γένος Σόλων. ἐκ Σαλαμῖνος τῆς Ἀττικῆς. σοφίᾳ δὲ καὶ παιδείᾳ πάντας τοὺς καθ' ἑαυτὸν ὑπερβεβηκώς. φύσει δὲ πρὸς ἀρετὴν τῶν ἄλλων πολὺ διαφέρων, ἐζήλωσεν ἀρετὴν ἐπαινουμένην. πᾶσι γὰρ τοῖς μαθήμασι πολὺν χρόνον ἐνδιατρίψας, ἀθλητὴς ἐγένετο πάσης ἀρετῆς. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τοῦ παιδὸς ἡλικίαν παιδευταῖς ἐχρήσατο τοῖς ἀρίστοις

ἀνδρωθεὶς δὲ συνδιέτριψε τοῖς μεγίστην ἔχουσι δύναμιν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ. διὸ καὶ τούτοις ὁμιλῶν καὶ συνδιατρίβων, ὠνομάσθη μὲν εἷς ἑπτὰ σοφῶν. καὶ τὸ πρωτεῖον τῆς συνέσεως οὐ μόνον παρὰ τούτοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς θαυμαζομένοις ἀπηνέγκατο.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Σόλων ἐν τῇ νομοθεσίᾳ μεγάλην δόξαν περιποιησάμενος, ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ὁμιλίαις καὶ ἀποκρίσεσιν, ἔτι δὲ συμβουλίαις θαυμαστὸς ἐτύγχανε διὰ τὴν ἐν παιδείᾳ προκοπήν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Σόλων τὴν ὅλην ἀγωγὴν τῆς πόλεως ἐχούσης Ἰωνικὴν, καὶ διὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ῥᾳστώνην ἐκτεθηλυμμένων τῶν Ἀθηναίων, μετέθηκε τῇ συνηθείᾳ πρὸς ἀρετὴν καὶ ζῆλον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. διὸ τῇ τούτου νομοθεσίᾳ καθοπλισθέντες τὰς ψυχὰς Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων καταλύειν ἐπεχείρησαν τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχήν.

Ὅτι Μύσων τις ἦν Μαλιεὺς ὃς ᾤκει ἐν κώμῃ Χηναῖς καλουμένῃ, τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν ἀγρῷ διατρίβων, καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀγνοούμενος. ὃν ἀντεισῆξαν εἰς τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς, ἐκκρίναντες τὸν Περίανδρον τὸν Κορίνθιον, διὰ τὸ τύραννον γεγονέναι πικρόν.

Ὅτι Χίλων τῷ λόγῳ σύμφωνον εἶχε τὸν βίον, ὅπερ σπανίως εὕροι τις ἂν γινόμενον. τῶν γὰρ καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων τοὺς πλείστους ἰδεῖν ἔστι, λέγοντας μὲν τὰ κάλλιστα, πράττοντας δὲ τὰ χείριστα, καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις αὐτῶν σεμνότητα καὶ σύνεσιν διὰ τῆς πείρας ἐλεγχομένην. ὁ δὲ Χίλων χωρὶς τῆς κατὰ τὸν βίον ἐν ἅπασι τοῖς πραττομένοις ἀρετῆς, πολλὰ διενοήθη καὶ ἀπεφθέγξατο μνήμης ἄξια.

Ὅτι Πίττακος ὁ Μιτυληναῖος οὐ μόνον ἐν σοφίᾳ θαυμαστὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ πολίτης ἐγένετο τοιοῦτος, οἷον ἕτερον οὐκ ἐξήνεγκεν ἡ νῆσος· δοκῶ δ' οὐδ' ἂν ὕστερον ἐνέγκαι, μέχρι ἂν τὸν

contubernio hominum qui ſapientiâ cæteris præſtare ferebantur. Quorum in conſuetudine ac conuictu verſatus, ipſe ex ſeptem Sapientibus vnus eſt habitus; neque inter hos ſolùm, ſed inter omnes qui ſapientiæ laude celebres extiterunt, palmam tulit.

Idem in ferendis legibus ſummam gloriam adeptus, in priuatis ſermonibus ac reſponſis & conſiliis ob ſingularem prudentiam admirationi omnibus fuit.

Cùm Athenienſium ciuitas Ionicis ferè morib. vteretur, luxúque ac mollicie propè effeminati omnes eſſent, Solon paulatim eos adſuefactos ad virtutem & optimarum artium ſtudia traduxit: huius enim legibus ac diſciplina animati Harmodius & Ariſtogito, Piſiſtratidarum tyrannidem extinguere adorti ſunt.

Erat Myſo quidam Malienſis in pago, cui Chenæ nomen eſt, degens; qui vt plurimùm in agro verſabatur, obſcurus, & hominibus ferè ignotus. Hunc abdicato Periandro Corinthio, quod tyrannus acerbiſſimus extitiſſet, in ſeptem Sapientum collegium cooptarunt.

Chilo conſentientem cum ſermonibus ſuis vitam agebat, quod rarò admodum reperias. Pleroſque enim ætatis noſtræ philoſophos videre eſt, pulcherrimis quidem vtentes ſermonibus, moribus verò turpiſſimis: qui grauitatem ac prudentiam quam aſpectu verbiſque promittunt, factis ſuis refutant. At Chilo præter conſtantem in omni vita virtutem, multa & cogitauit, & dixit præclarè, quæ memoriâ inprimis digna ſunt.

Pittacus Mitylenæus non ſolùm ſapientiæ nomine vir admirandus fuit, ſed etiam eiuſmodi ciuis, qualem antea nullum Leſbos inſula produxit; neque in poſterum meo iudicio productura eſt, donec vi-

num quoque largius ac suauius ferat. Fuit enim optimus legislator, & erga populares suos ciuilis, ac perhumanus in omnibus congressibus, tribúsque maximis calamitatibus patriam liberauit, tyrannide, seditione, ac bello.

Idem prudentissimus ac benignissimus fuit, & qui aliorum culpam libenter excusaret. Proinde in omni genere virtutis vndecunque absolutus vir videbatur: quippe in legibus ferendis prudens ac solers, in seruanda fide iustissimus, in re autem militari fortis, in contemnendo lucro abstinentissimus erat.

Prienenses Biantem narrant cùm virgines Messenias à latronibus captas redemisset, eas domi tanquam proprias filias honorificè habuisse. Postmodum verò cùm virginum necessarij perquirendi causâ Prienem venissent, eas reddidit, nec alimenta, nec redemptionis precium ab eis repetens; sed contrà plurima insuper munera largitus. Quamobrem puellæ eum vt patrem beneuolentiâ complectebantur, cùm ob domesticam educationem, tum ob magnitudinem beneficij; adeò vt cum propinquis domum reuersæ, minimè eam gratiam obliuioni tradiderint. Itaque cùm piscatores Messenij æreum tripodem è mari extraxissent, cui inscriptum erat, Sapientissimo, vt Bianti is daretur, fecêre.

Idem Bias sui temporis disertissimus atque eloquentissimus fuit, sed longè aliter ac cæteri eloquentiâ est vsus. Non enim ad mercenariam operam, neque ad quæstum vllum faciendum, sed ad opem hominibus iniuriâ affectis ferendam, eloquentiam suam commodauit. quod paucos admodum fecisse comperias.

Cyrus Cambysis & Mãdanæ filius, Astyagis Medorum regis nepos, fortitudine ac prudẽtia & reliquis virtutib.

οἶνον φέρῃ πλείω τε καὶ ἡδίω. νομοθέτης τε γὰρ ἀγαθὸς ὑπῆρχε, κἀν τοῖς κατὰ μέρος πρὸς τοὺς πολίτας κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὴν πατρίδα τριῶν τῶν μεγίστων συμφορῶν ἀπέλυσε, τυραννίδος, στάσεως, πολέμου.

Ὅτι Πιττακὸς βαθὺς ἦν καὶ ἥμερος, καὶ τὴν παραίτησιν ἔχων αὐτὸς ἐν αὑτῷ. διὸ δὴ πᾶσιν ἐδόκει τέλειος ἀνὴρ εἶναι πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ὁμολογουμένως. κατὰ μὲν γὰρ τὴν νομοθεσίαν ἐφαίνετο πολιτικὸς καὶ φρόνιμος, κατὰ δὲ τὴν πίστιν δίκαιος, κατὰ δὲ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ὑπεροχὴν ἀνδρεῖος, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ κέρδος μεγαλοψυχίαν ἀφιλάργυρος.

Ὅτι φασὶν οἱ Πριηνεῖς ὅτι Μεσσηνίας τὸ γένος ἐπισήμους παρθένους λυτρωσάμενος ὁ Βίας παρὰ λῃστῶν, ἦγεν ὡς ἰδίας θυγατέρας ἐντίμως. μετὰ δέ τινας χρόνους παραγενομένων τῶν συγγενῶν κατὰ ζήτησιν, ἀπέδωκεν αὐτὰς, οὔτε τροφεῖα πραξάμενος, οὔτε λύτρα· τοὐναντίον δὲ τῶν ἰδίων πολλὰ δωρησάμενος. εἶχον οὖν πρὸς αὐτὸν αἱ κόραι πατρικὴν εὔνοιαν, διά τε τὴν συντροφίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας· ὥστε καὶ χωρισθεῖσαι μετὰ τῶν ἰδίων εἰς τὴν πατρίδα, τῆς τῆς ὑπεροείου χάριτος οὐκ ἐπελάθοντο.

Ὅτι ἁλιεῖς Μεσσήνιοι κατὰ τὸν βόλον ἕτερον μὲν οὐδὲν ἀνείλκυσαν, χαλκοῦν δὲ τρίποδα μόνον ἐπιγραφὴν ἔχοντα ΤΩ ΣΟΦΩΤΑΤΩ. ἀναχθέντος δὲ τοῦ κατασκευάσματος δοθῆναι τῷ Βίαντι.

Ὅτι Βίας ἦν δεινότατος καὶ περὶ λόγων πρωτεύων τῶν καθ᾽ ἑαυτόν. κατεχρήσατο δὲ τῇ τοῦ λέγειν δυνάμει πολλοῖς ἀνάπαλιν. οὐ γὰρ εἰς μισθαρνίαν, οὐδὲ εἰς προσόδους, ἀλλ᾽ εἰς τὴν τῶν ἀδικουμένων κατετίθετο βοήθειαν. ὅπερ ἂν σπανιώτατον νῦν τις εὕροι.

Ὅτι Κῦρος ὁ Καμβύσου μὲν υἱὸς καὶ Μανδάνης τῆς θυγατρὸς Ἀστυάγους τοῦ Μήδων βασιλέως, ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ ταῖς

ἄλλαις ἀρεταῖς ἐπρέπετο τῶν καθ' αὑτόν. βασιλικῶς γὰρ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἦγε παιδεύων, ζῆλον ἐμποιῶν τῶν κρατίστων. καὶ ἔκδηλος ἦν ἀδρῶν ἀφόρμενος πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν ἀρετὴν προφαίνειν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν.

Ὅτι Ἀστυάγης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς ἡττηθεὶς καὶ φυγὼν αἰσχρῶς, δι' ὀργῆς εἶχε τοὺς στρατιώτας· καὶ τοὺς μὲν ἐφ' ἡγεμονιῶν τεταγμένους ἅπαντας ἀπαλλάξας, ἑτέρους ἀντ' ἐκείνων κατέστησε. τοὺς δὲ τῆς φυγῆς αἰτίους ἅπαντας ἐπιλέξας ἀπέσφαξε, νομίζων τῇ τούτων τιμωρίᾳ τοὺς ἄλλους ἀναγκάσειν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις γίνεσθαι. ὠμὸς γὰρ ἦν καὶ φύσει ἀπηνής. οὐ μὴν τὰ πλήθη κατεπλάγη αὐτοῦ τὴν βαρύτητα, ἀλλ' ἕκαστος μισήσας τὸ βίαιον καὶ παράνομον τῆς πράξεως, μεταβολῆς ὠρέγετο. διὸ καὶ κατὰ λόχους ἐγίνοντο συνδρομαὶ καὶ λόγοι ταραχώδεις, παρακαλούντων ἀλλήλους τῶν πλείστων πρὸς τὴν κατὰ τούτων τιμωρίαν.

Ὅτι Κῦρος, ὥς φασιν, οὐ μόνον ἦν κατὰ τὸν πόλεμον ἀνδρεῖος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους εὐγνώμων, καὶ φιλάνθρωπος. διόπερ αὐτὸν οἱ Πέρσαι προσηγόρευσαν πατέρα.

Ὅτι Ἄδραστός τις Φρὺξ τὸν τοῦ βασιλέως Κροίσου τοῦ Λυδοῦ υἱὸν πρὸς κυνηγίαν ἀκουσίως, ἐξακοντίσας κατὰ συὸς, Ἄτυν καλούμενον πλήξας ἀπέκτεινε. καὶ ὁ μὲν καὶ ἀκουσίως ἀνῃρηκὼς οὐκ ἔφησεν ἑαυτὸν ἔτι ζῆν ἄξιον εἶναι. διὸ καὶ παρεκάλει τὸν βασιλέα μὴ φείσασθαι, τὴν ταχίστην δὲ ἐπικατασφάττειν τῷ τοῦ τετελευτηκότος τάφῳ. ὁ δὲ Κροῖσος τὴν μὲν ἀρχὴν ὡς ἂν ἐπὶ φόνῳ τέκνου δι' ὀργῆς εἶχε τὸν Ἄδραστον, ἀπειλῶν ζῶντα κατακαύσειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἑώρα προθυμούμενον, καὶ εἰς τὴν τοῦ τετελευτηκότος τιμὴν τὸ ζῆν ἐπιδιδόντα, τὸ τηνικαῦτα λήξας τῆς ὀργῆς ἀπέλυσε τῆς τιμωρίας τὸν ἀνελόντα, τὴν ἰδίαν τύχην, ἀλλ' οὐ τὴν ἐκείνου προαίρεσιν αἰτιώμενος.

eminentissimus sæculi sui fuit; quippe eum pater regia institutione formauerat, ad summa quæque illum incendens. Iamque etiamtum adolescens satis ostendebat, maximas res se aggressurum quandoque esse, cùm virtus illius ante ætatis curricula elucesceret.

Astyages Medorum Rex bello superatus, turpique elapsus fuga, in milites suos sæuiit: ac ducibus quidem cunctis sacramento solutis, alios in eorum locum substituit. Cæterùm quotquot fugæ auctores fuerant, ex omnibus copiis lectos capitali supplicio affecit, ratus eiusmodi exemplo cæteros officij sui in pugna admonitos fore. Quippe sæuus naturâ & implacabilis erat: sed milites tantum abest vt eius seueritate deterriti sint, quin potius singuli sæuitiam & inhumanitatem eius detestati, rerum nouarum studio flagrabant. Concursus itaque turmatim fieri cœpêre, & seditiosa colloquia misceri, hortantibus se inuicem cunctis ad vindicandam commilitonum cædem.

Erat Cyrus non solùm in bello aduersus hostem fortis, verumetiam clemens in subditos atque humanus. quapropter Persæ eum patrem appellauerunt.

Adrastus quidam Phrygius, Crœsi Lydorum regis filium Atym nomine inter venandum casu occidit, cùm iaculo aprum peteret. Verùm ille tametsi inuoluntaria cædes fuisset, indignum se esse aiebat qui huic cædi superesset. Proinde Crœsum rogabat, ne parcere vellet, sed quamprimum se ad tumulum filij mactaret. At Crœsus initio quidem ob cædem filij infensus Adrasto erat, viuúmque eum crematurum se esse minabatur. Sed postquam iuuenem vidit supplicium minimè detrectantem, quinimo potius in pœnam vicémque mortui spiritum suum sponte offerentem, tum verò pacatus interfectori pœnam remisit, suum ipsius fatum, non illius consilium accusans.

verùm Adraſtus nihilominus clam ad Atys ſepulcrum ſolus profectus, manus ſibi attulit.

Crœſus Lydorum Rex, Eurybatum Epheſium ſimulans ſe Delphos mittere, in Peloponneſum cum grandi pecunia miſit; vt quamplurimos milites conquireret. Sed Eurybatus ad Cyrum Perſarum regem transfugiens, cuncta Crœſi conſilia ei detexit. Quamobrem cùm hæc Eurybati fraudulentia inſignis apud Græcos extiterit, hinc factum eſt vt etiamnum cùm alicui malitiam exprobrare, Eurybatum eum compellent.

Cyrus cùm Crœſum ſumma pietate præditum eſſe exiſtimaret, propterea quod imber ſubitò è nubibus coortus, rogum extinxerat; ac præterea Solonis dictum memoriâ retinens, Crœſum ſecum honorificè circunduxit, eúmque conſilio etiam adhibuit, ratus prudentiâ eum valere, qui cum tót tantiſque ſapientibus viris familiariter verſatus fuiſſet.

Seruius Tullius Romanorum Rex, quatuor & quadraginta annos regnum tenuit, ſuáque virtute in Repub. multa præclarè ordinauit.

Magiſtratu Athenis Thericle, Olympiade prima ac ſexageſima claruit philoſophus Pythagoras, cùm iam maximum in ſapientia profectum feciſſet: vir ſi quiſquam alius inter philoſophos, ſanè ille memoriâ dignus. Fuit autem natione Samius, quamquam alij Tyrrhenum faciunt. Porrò tanta venuſtas ac perſuadendi vis in eius ſermonibus inerat, vt cùm ferè vniuerſa ciuitas quotidie oculos in eum tanquam in præſentem Deum conijceret, tum verò ad illum audiendum mirabiles vndique concurſus fierent. Nec verò eloquentiâ ſolùm præ cæteris valebat, ſed præterea ſobrium quendam mentis habitum præ ſe ferebat, qui pro genuina modeſtię ipſius imagine iuuentuti eſſet; cunctóſq. qui cum eo colloquebantur, à pompa & luxu auocabat.

ὁ δὲ Ἄδραστος οὐδὲν ἧττον κατ' ἰδίαν ἐπὶ τὸν Ἄτυος τάφον πορευθεὶς ἑαυτὸν κατέσφαξεν.

Ὅτι Κροῖσος ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεὺς προσποιησάμενος εἰς Δελφοὺς πέμπειν, ἔπεμπεν εἰς Πελοπόννησον Εὐρύβατον τὸν Ἐφέσιον, δοὺς αὐτῷ χρυσίον, ὅπως ὡς πλείστους ξενολογήσῃ τῶν Ἑλλήνων. ὁ δὲ πεμφθεὶς, πρὸς Κῦρον τὸν Πέρσην ἀποχωρήσας τὰ κατὰ μέρος ἐδήλωσε. διὸ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπισήμου γενομένης τῆς περὶ τὸν Εὐρύβατον πονηρίας, μέχρι τοῦ νῦν ὅταν τις ὀνειδίσαι τινὶ βούληται μοχθηρίαν, Εὐρύβατον ἀποκαλεῖ.

Ὅτι Κῦρος εὐσεβῆ νομίσας εἶναι τὸν Κροῖσον διὰ τὸ καταρραγῆναι ὄμβρον καὶ σβέσαι τὴν φλόγα, καὶ διὰ μνήμης ἔχων τὴν Σόλωνος ἀπόκρισιν, μεθ' ἑαυτοῦ περιῆγε τὸν Κροῖσον ἐντίμως. μετέδωκε δὲ αὐτῷ καὶ τοῦ συνεδρίου, διαλαμβάνων ὑπάρχειν συνετὸν, ὡς ἂν πολλοῖς καὶ πεπαιδευμένοις καὶ σοφοῖς ἀνδράσι συμβεβιωκότα.

Ὅτι Σέρβιος Τύλλιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐβασίλευσεν ἔτη μδ', διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς κατωρθωκὼς οὐκ ὀλίγα τῶν κοινῶν.

Ὅτι ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησι Θηρικλέους κατὰ τὴν ξα' Ὀλυμπιάδα, Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ἐγνωρίζετο, προκεκοφὼς ἤδη ἐν παιδείᾳ. γέγονε γὰρ ἱστορίας ἄξιος εἰ καί τις ἕτερος τῶν περὶ παιδείαν διαπρεψάντων. γέγονε δὲ Σάμιος τὸ γένος· οἱ δέ φασιν ὅτι Τυρρηνός. τοσαύτη δ' ἦν ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις πειθὼ καὶ χάρις, ὥστε καὶ τῆς πόλεως σχεδὸν ὅλης ἐπ' αὐτὸν * ἐπιστρεφομένης καθ' ἡμέραν, ὥσπερ εἰς πρός τινος θεοῦ παρουσίαν, ἅπαντας συντρέχειν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν. οὐ μόνον δὲ περὶ τὴν ἐν τῷ λέγειν δύναμιν ἐφαίνετο μέγας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ἐνέφαινεν ἦθος κατεσταλμένον, καὶ πρὸς μίμησιν βίου σώφρονος τοῖς νέοις θαυμαστὸν ἀρχέτυπον. καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀπέτρεπεν ἀπὸ τῆς πολυτελείας καὶ τρυφῆς, ἁπάντων

* mſ. ξένης

διὰ τὴν εὐπορίαν ἐκκεχυμένων εἰς ἄνεσιν καὶ διαφθορὰν ἀγεννῆ τοῦ σώματος καὶ ψυχῆς.

Ὅτι Πυθαγόρας πυθόμενος τὸν Φερεκύδην, τὸν ἐπιστάτην αὐτοῦ γεγενημένον, ἐν Δήλῳ νοσεῖν καὶ τελέως ἐσχάτως ἔχειν, ἔπλευσεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Δῆλον. ἐκεῖ δὲ χρόνον ἱκανὸν τὸν ἄνδρα γηροτροφήσας, πᾶσαν εἰσηνέγκατο σπουδὴν ὥστε τὸν πρεσβύτην ἐκ τῆς νόσου διασῶσαι. κατισχύσαντος δὲ τοῦ Φερεκύδου διὰ τὸ γῆρας καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς νόσου, περιέστειλεν αὐτὸν κηδεμονικῶς, καὶ τῶν νομιζομένων ἀξιώσας ὡσανεί τις υἱὸς πατέρα, πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ὅτι ἐπειδάν τινες τῶν συνήθων ἐκ τῆς οὐσίας ἐκπέσοιεν, διῃροῦντο τὰ χρήματα αὐτῶν ὡς πρὸς ἀδελφούς. οὐ μόνον δὲ πρὸς τοὺς καθ' ἡμέραν συμβιοῦντας τῶν γνωρίμων τοιαύτην εἶχον τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ καθόλου πρὸς πάντας τοὺς τῶν πραγμάτων τούτων μετέχοντας.

Ὅτι Κλινίας Ταραντῖνος τὸ γένος, εἷς δὲ τῶν ἐκ τοῦ προειρημένου συστήματος ὤν, πυθόμενος Πρῶρον τὸν Κυρηναῖον διά τινα πολιτικὴν περίστασιν ἀπολωλεκότα τὴν οὐσίαν, καὶ τελέως ἀπορούμενον, ἐξεδήμησεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς Κυρήνην μετὰ χρημάτων ἱκανῶν, καὶ τὴν οὐσίαν ἀποκατέστησε τῷ προειρημένῳ, οὐδέποτε τοῦτον ἑωρακώς, ἀκούων δὲ μόνον ὅτι Πυθαγόρειος ἦν. καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τὸ παραπλήσιον πεποιηκότες διαμνημονεύονται. οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ τῶν χρημάτων ἐπιδόσει, τοιούτους αὑτοὺς παρείχοντο τοῖς γνωρίμοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς ἐπισφαλεστάτους καιροὺς συνεκινδύνευον. καὶ γὰρ Διονυσίου τυραννοῦντος Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπιβεβουλευκὼς τῷ τυράννῳ, μέλλων δὲ τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ᾐτήσατο παρὰ τοῦ Διονυσίου χρόνον εἰς τὸ περὶ τῶν ἰδίων πρότερον ἃ βούλεται διοικῆσαι· δώσειν δ' ἔφησεν ἐγγυητὴν τοῦ θανάτου τῶν φίλων ἕνα. τοῦ δὲ δυνάστου θαυμάσαντος εἰ τοιοῦτός ἐστι φίλος,

cùm omnes eius gentis incolæ præ nimia omnium rerum copia in molliciem labémque animi & corporis effusi essent.

Idem cùm accepisset Pherecydem, qui eius præceptor fuerat, in insula Delo grauissimè ægrotare, confestim ex Italia Delum nauigauit: vbi cùm aliquandiu senem fouisset, studiúmque suum omne adhibuisset, quo ad pristinam valetudinem eum reuocaret, tandem tum præ senectute, tum morbi vi superatum Pherecydem sedulò sepeliit; cúmque ei tanquam patri filius iusta persoluisset, rursus in Italiam reuersus est.

Pythagorici si quis sodalium facultatibus exciderat, bona sua velut cum fratre diuidebant. Neque verò erga eos solùm id præstabant, quorum in conuictu quotidie versabantur, sed in vniuersum erga omnes qui eandem disciplinam sectabantur. Itaque Clinias quidam Tarentinus ex illo sodalicio cùm accepisset Prorum Cyrenæum, casu quodam facultatibus suis spoliatum, in summa omnium rerum penuria esse, ex Italia Cyrenas profectus est cum grandi pecunia, & patrimonij iacturam antedicto homini resarciuit, quem nunquam tamen antea viderat, sed tantùm auditu acceperat Pythagoreum esse. Plures quoque alij idem fecisse memorantur. Neque verò solùm in conferenda pecunia tales se erga sodales suos exhibebant, sed & difficillimis temporibus cum iis periclitari non recusabant. Etenim Dionysij tyranni temporibus Phintiam quendam Pythagoreum narrant, insidiatum tyranno, cùm ad supplicium ducendus esset, paucorum dierum commeatum à Dionysio petiisse, quo res domesticas priùs arbitrio suo constitueret, atque interim vadem supplicij quendam ex amicis daturũ se promisisse. Mirante autem Dionysio an vllus esset amicus eiusmodi,

qui pro amico libēter se carcere includi pateretur, quendam subitò ex condiscipulis aduocauit Phintias, Damonem nomine, Pythagoreum philosophum, qui statim sine vlla ambage eius vas factus est. Erant tum multi qui eximiam illam ac singularem in amicum beneuolentiam laudarent, alij temeritatem ac stultitiam sponsoris damnabant. Cæterùm constituta die, vniuersa plebs congregata attentè opperiebatur, num is qui vadem suo loco constituerat, fidem suam liberaturus adesset. Iamque prope elapso die cùm omnes desperarent, & Damon ad supplicium duceretur, ecce derepentè Phintias sub extremum horæ momentum accurrit. Admiratis eorum amicitiam omnibus, Dionysius reum supplicio liberauit, petiitque vt se in amicitiam tertium adscriberent.

Pythagorei maximam exercendæ memoriæ curam habebant, & huiusmodi ferè exercitio vtebantur. Nunquam è cubili assurgebant quin priùs omnia sua pridie facta memoriâ repeterent, à matutino tempore sumpto initio in vesperum desinentes; quod si fortè otio abundarent, quæcunque etiam nudiustertius quartúsve egerant, in memoriam reuocabant, ac retrò etiam amplius, cùm ad scientiam ac prudentiam & plurimarum rerum memoriam complectendam id conducere existimarent.

Iidem philosophi ad abstinentiam se ipsi formabant huiusmodi exercitatione. Apparato enim omni genere cupediarum, quæ in solennioribus conuiuiis apponi solent, cùm diutissimè oculos suos pauissent, eóque spectaculo cupiditates naturâ insitas ad esum prouocassent, statim mensam tolli iubebant, atque ita impransi discedebant.

Pythagoras discipulis suis præcipiebat, vt ad iurandum raró ac tardè accederent; vbi verò semel iurassent, vt prorsus sacramenti fidem seruarent.

ὃς ἑαυτὸν εἰς τὴν εἱρκτὴν ἀντ' ἐκείνου παραδώσει, προσεκαλέσατό τινα τῶν γνωρίμων ὁ Φιντίας, Δάμωνα ὄνομα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς οὐδὲ διστάσας ἔγγυος εὐθὺς ἐγενήθη τοῦ θανάτου. τινὲς μὲν οὖν ἐπῄνουν τὴν ὑπερβολὴν τῆς πρὸς τοὺς φίλους εὐνοίας, τινὲς δὲ τοῦ ἐγγύου προπέτειαν καὶ μανίαν κατεγίνωσκον. πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ καταστήσας. ἤδη δὲ τῆς ὥρας συγκλειούσης, πάντες μὲν ἀπεγίνωσκον· ὁ δὲ Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς δρομαῖος ἦλθε, τοῦ Δάμωνος ἀπαγομένου πρὸς τὴν ἀνάγκην. θαυμαστῆς δὲ τῆς φιλίας φανείσης ἅπασιν, ἀπέλυσεν ὁ Διονύσιος τῆς τιμωρίας τὸν ἐγκαλούμενον, καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἄνδρας τρίτον ἑαυτὸν εἰς τὴν φιλίαν προσλαβέσθαι.

Ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι καὶ τῆς μνήμης μεγίστην γυμνασίαν ἐποιοῦντο, τοιοῦτόν τινα τρόπον τῆς μελέτης ὑποστησάμενοι. οὐ πρότερον ἐκ τῆς εὐνῆς ἠγείροντο, πρὶν ἂν πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθομολογήσαντο τὰ κατὰ τὴν προτέραν ἡμέραν αὐτοῖς πραχθέντα, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς πρωΐας, τὴν δὲ τελευτὴν ἕως ἑσπέρας ποιούμενοι. εἰ δὲ ἀναστροφὴν ἔχοιεν καὶ πλείονα σχολὴν ἄγοιεν, καὶ τρίτῃ, καὶ τετάρτῃ, καὶ τὰ ἔτι πρότερον ἡμέραις πραχθέντα προσανελάμβανον. τοῦτο πρὸς ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν, ἔτι δὲ τὴν πάντων ἐμπειρίαν τε τοῦ δύνασθαι πολλὰ μνημονεύειν.

Ὅτι ἐποιοῦντο καὶ τὴν ἐγκρατείας γυμνασίαν τόνδε τὸν τρόπον. παρασκευασάμενοι πάντα τὰ κατὰ τὰς λαμπροτάτας ἑστιάσεις παρατιθέμενα, πολὺν αὐτοῖς ἐνέβλεπον χρόνον· εἶτα διὰ τῆς θέας τὰς τῆς φύσεως ἐπιθυμίας πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν ἐκκαλεσάμενοι, τὰς τραπέζας ἐκέλευον αἴρειν τοὺς παῖδας, καὶ παραχρῆμα ἄγευστοι τῶν παρατεθέντων ἐχωρίζοντο.

Ὅτι Πυθαγόρας παρήγγελλε τοῖς μανθάνουσι, σπανίως μὲν ὀμνύναι, χρησαμένους δὲ τοῖς ὅρκοις πάντως ἐμμένειν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας καὶ περὶ τῶν ἀφροδισίων ἐκλογιζόμενος τὸ συμφέρον, παρήγγελλε κατὰ μὲν τὸ θέρος μὴ πλησιάζειν γυναιξί, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα προσιέναι ταμιευομένως. καθόλου γὰρ τὸ γένος τῶν ἀφροδισίων ὑπελάμβανεν εἶναι βλαβερόν, τὴν δὲ συνέχειαν αὐτῶν τελέως ἀσθενείας καὶ ὀλέθρου ποιητικὴν ἐνόμιζε.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας παρήγγελλε πρὸς τοὺς θεοὺς προσιέναι τοὺς θύοντας, μὴ πολυτελεῖς, ἀλλὰ λαμπρὰς καὶ καθαρὰς ἔχοντας ἐσθῆτας· ὁμοίως δὲ μὴ μόνον τὸ σῶμα καθαρὸν παρεχομένους πάσης ἀδίκου πράξεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἁγνεύουσαν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς πολλὰ καὶ ἄλλα διαλεγόμενος πρὸς βίου σώφρονος ζῆλον, καὶ πρὸς ἀνδρείαν τε καὶ καρτερίαν, ἔτι δὲ τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἴσα θεοῖς παρὰ τοῖς Κροτωνιάταις ἐτιμᾶτο.

Ὅτι Κροτωνιάτης τις Κύλων ὄνομα, τῇ οὐσίᾳ καὶ δόξῃ πρωτεύων τῶν πολιτῶν, ἐπεθύμησε Πυθαγόρειος γενέσθαι. ὢν δὲ χαλεπὸς καὶ βίαιος τὸν τρόπον, ἔτι δὲ στασιαστὴς καὶ τυραννικὸς ἀπεδοκιμάσθη. παροξυνθεὶς οὖν τῷ συστήματι τῶν Πυθαγορείων, ἑταιρείαν μεγάλην συνεστήσατο, καὶ διετέλει πάντα καὶ λέγων καὶ πράττων κατ' αὐτῶν.

Ὅτι Λῦσις ὁ Πυθαγόρειος εἰς Θήβας τῆς Βοιωτίας γενόμενος διδάσκαλος Ἐπαμινώνδου, τοῦτον μὲν τέλειον ἄνδρα πρὸς ἀρετὴν κατέστησε, καὶ πατὴρ αὐτοῦ θετὸς ἐγένετο δι' εὔνοιαν. ὁ δὲ Ἐπαμινώνδας τῆς τε καρτερίας καὶ λιτότητος, καὶ τῶν
al. ἐνάσμ. ἄλλων ἀρετῶν ἐκ τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας * ἐναύσματα λαβών, οὐ μόνον Θηβαίων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν κατ' αὐτὸν ἐπρώτευεν.

Ὅτι δὲ τῶν προγεγονότων ἀνδρῶν ἡ τῶν βίων ἀναγραφὴ δυσκολίαν μὲν παρέχεται τοῖς γράφουσιν, ὠφελεῖ δὲ οὐ μετρίως τὸν κοινὸν βίον. μετὰ παῤῥησίας γὰρ δηλοῦσα τὰ καλῶς

Idem in rebus Venereis vtilitatem ſpectans conſulebat vt æſtate quidem à coïtu abſtinerent, hyeme verò parcè ac moderatè ad coïtum accederent. Etenim concubitum in vniuerſum rem noxiam eſſe exiſtimabat; continuum autem Veneris vſum penitùs vires labefactare, ac perniciem afferre aiebat.

Idem monebat, vt ſacrificantes non precioſis, ſed candidis ac puris veſtibus amicti Deos adirent; neque ſolùm corpus mundum ab omni labe ac ſcelere, verùm mentem quoque caſtam afferrent.

Hæc & eiuſmodi plurima cùm ille præciperet, & ad continentiæ ſtudium ac fortitudinis & conſtantiæ, reliquarúmque virtutum homines excitaret, inſtar cuiuſdam numinis à Crotoniatis colebatur.

Cylo quidam Crotoniata, vir & famâ & opibus ciuitatis facilè princeps, cùm in Pythagoreorum collegium adſcribi poſtulaſſet, repulſam paſſus eſt, eò quod naturâ violentus atque intractabilis eſſet, ac præterea ſeditionum ac dominandi auidus. Qua repulſa ille exacerbatus, maximam manum factioſorum aduerſus ſodalitatem Pythagoreorum collegit, atque exinde nihil non contra illos dicere ac moliri cœpit.

Lyſis Pythagoreus, Thebas Bœotiæ profectus, præceptor Epaminondæ fuit, eúmque ad virtutem egregiè formauit, ac propter beneuolentiam pro adoptiuo filio habuit. Cæterùm Epaminondas conſtantiæ ac frugalitatis, & reliquarum virtutum ex Pythagoric philoſophia conceptis quibuſdam velut ſcintillis, non Thebanorum modò, ſed omnium ætatis ſuæ Græcorum ſine controuerſia princeps extitit.

Eorũ qui ſuperiori memoria vixerũt, vitã ſcriptis prodere, res eſt ſcriptoribus quidem ipſis difficilis ac moleſta, ſed magnoperè in commune vtilis. Huiuſmodi enim

historia; res præclarè ac secùs gestas commemorando, viros bonos laudibus prosequitur, malos contrà vituperat. Est autem laus quasi quoddam virtutis præmium nullo constans sumptu: vituperium verò pœna est vitij absque vulnere. Porrò expedit vt omnes intelligant quam quisque viuendi rationem inierit, talem post obitum memoriam eius futuram: ne fortè in marmoreis monumentis studium omne suum collocent, quæ & vnius loci angustiis continentur, & temporis lapsu corrumpuntur: sed potius ad doctrinam cæteràsque virtutes animum suum applicent, quarum fama per vniuersum orbem terrarum vagatur. Ætas porrò quæ cæteras res consumere solet, earum immortalem memoriam conseruat; quóque magis progreditur ac senescit, eò recentiores ac viridiores illas præstat. Itaq. illi cùm iampridem esse desierint, in omnium tamen ore versantur.

Erat Cambyses naturâ quidem furiosus, ac mente captus; sed multò acerbiorem atque insolentiorem eum fecerat regni amplitudo.

Captis Memphi ac Pelusio oppidis Cambyses fortunâ impotenter vsus, Amasis Ægyptiorum olim Regis sepulcrum diruit; cúmque cadauer in loculo condîtum ac differtum odoribus reperisset, verberibus, omníque priús contumelia affectum, tandem cremari iussit. Nam cùm Ægyptij cadauera cremare nequaquam solerent, hoc pacto grauissimam pœnam de homine pridem mortuo sumpturum se esse existimabat.

Cambyses cùm aduersus Æthiopes expeditionem pararet, partem copiarum contra Ammonios misit, Præfectisque mandauit vt oraculum Iouis Ammonis spoliatum incenderent, & vniuersos accolas in seruitutem redigerent.

παραδοθέντα, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς κοσμεῖ, τοὺς δὲ πονηροὺς ταπεινοῖ, διὰ τῶν οἰκείων ἑκάστοις ἐγκωμίων τε καὶ ψόγων. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἔπαινος, ὡς ἄν τις εἴποι, ἔπαθλον ἀρετῆς ἀδάπανον. ὁ δὲ ψόγος τιμωρία φαυλότητος ἄνευ πληγῆς. καλὸν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ὑποκεῖσθαι, διότι βίον * οἷ ἄν τις ἕληται ζῆν, τοιαύτης ἀξιωθήσεται μετὰ τὸν θάνατον μνήμης· ἵνα μὴ περὶ τὰς τῶν λιθίνων μνημείων κατασκευὰς σπουδάζωσιν, ἃ καὶ τόπον ἕνα κατέχει, καὶ φθορᾶς ὀξείας τυγχάνει· ἀλλὰ περὶ λόγον καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, αἳ πάντη φοιτῶσι διὰ τῆς φήμης. ὁ δὲ χρόνος ὁ πάντα μαραίνων τἆλλα, ταύτας ἀθανάτους φυλάττει, καὶ πρεσβύτερος γινόμενος αὐτὰς ταύτας ποιεῖ νεωτέρας. ζῆλος δὲ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν * ἐγίνετο προειρημένος. πάλαι γὰρ γεγονότες, ὥσπερ νῦν ὄντες ὑπὸ πάντων μνημονεύονται.

mſ. οἵοι

f. ἐγγίνεται

Ὅτι ὁ Καμβύσης ὢν μὲν φύσει μανικὸς καὶ παρακεκινηκὼς τοῖς λογισμοῖς· πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτὸν ὠμὸν καὶ ὑπερήφανον ἐποίει τὸ τῆς βασιλείας μέγεθος.

Ὅτι Καμβύσης ὁ Πέρσης, μετὰ τὴν ἅλωσιν Μέμφεως καὶ Πηλουσίου, τὴν εὐτυχίαν οὐ φέρων ἀνθρωπίνως, τὸν Ἀμάσιος τοῦ πρότερον βεβασιλευκότος τάφον ἀνέσκαψεν. εὑρὼν δὲ ἐν τῇ θήκῃ τὸν νεκρὸν τεταριχευμένον, τό τε σῶμα τοῦ τετελευτηκότος ᾐκίσατο, καὶ πᾶσαν ὕβριν εἰς τὸν οὐκ αἰσθανόμενον εἰσενεγκάμενος, τελευταῖον προσέταξε κατακαῦσαι τὸν νεκρόν. οὐκ εἰωθότων γὰρ πυρὶ παραδιδόναι τῶν ἐγχωρίων τὰ σώματα τῶν τετελευτηκότων, ὑπελάμβανε καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου πλημμελήσειν τὸν πάλαι προτετελευτηκότα.

Ὅτι Καμβύσης μέλλων στρατεύειν ἐπ' Αἰθιοπίαν, ἔπεμψε μέρος τῆς δυνάμεως ἐπ' Ἀμμωνίους, προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τὸ μαντεῖον συλήσαντας ἐμπρῆσαι, τούς τε περιοικοῦντας τὸ ἱερὸν ἅπαντας ἐξανδραποδίσασθαι.

Ὅτι Λυδοί τινες φεύγοντες τὴν Ὀρείτου τοῦ Σατράπου δυναστείαν κατέπλευσαν εἰς Σάμον μετὰ πολλῶν χρημάτων, καὶ τοῦ Πολυκράτους ἱκέται ἐγένοντο. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς φιλοφρόνως ὑπεδέξατο. μετ' ὀλίγον δὲ πάντας ἀποσφάξας, τῶν χρημάτων ἐγκρατὴς ἐγένετο.

Ὅτι Θέτταλος ὁ Πεισιστράτου υἱὸς σοφὸς ὑπάρχων ἀπείπατο τὴν τυραννίδα, καὶ τὴν ἰσότητα ζηλώσας μεγάλης ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο παρὰ τοῖς πολίταις. οἱ δὲ ἄλλοι Ἵππαρχος καὶ Ἱππίας βίαιοι καὶ χαλεποὶ καθεστῶτες ἐτυράννουν τῆς πόλεως. πολλὰ δὲ παρανομοῦντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καί τινος μειρακίου διαφόρου τὴν ὄψιν Ἵππαρχος ἐρασθεὶς διὰ τοῦτο ἐκινδύνευσεν. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τοὺς τυράννους ἐπίθεσις, καὶ ἡ πρὸς τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν σπουδὴ κοινὴ τῶν προειρημένων ὑπῆρξεν ἀνδρῶν. ἡ δὲ ἐν ταῖς βασάνοις παράστασις τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ καρτερικὸν τῆς τῶν δεινῶν ὑπομονῆς περὶ μόνον ἐγενήθη τὸν Ἀριστογείτονα. ὃς ἐν τοῖς φοβερωτάτοις καιροῖς δύω μέγιστα διετήρησε, τήν τε πρὸς τοὺς φίλους πίστιν, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τιμωρίαν.

ΠΕΡΙ ΖΗΝΩΝΟΣ.

Ὅτι τυραννουμένης τῆς πατρίδος ὑπὸ Νεάρχου σκληρῶς, ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ τυράννου κατεστήσατο. καταφανὴς δὲ γενόμενος, καὶ κατὰ τὰς ἐν ταῖς βασάνοις ἀνάγκας διερωτώμενος ὑπὸ τοῦ Νεάρχου, τίνες ἦσαν οἱ συνειδότες· ὤφελον γὰρ ἔφησεν ὥσπερ τῆς γλώττης εἰμὶ κύριος, οὕτως ὑπῆρχον καὶ τοῦ σώματος. τοῦ δὲ τυράννου πολὺ μᾶλλον ταῖς βασάνοις προσεπιτείναντος, ὁ Ζήνων μέχρι μέν τινος διεκαρτέρει· μετὰ δὲ ταῦτα σπεύδων ἀπολυθῆναί ποτε τῆς ἀνάγκης, καὶ ἅμα τιμωρήσασθαι τὸν Νέαρχον, ἐπενοήσατό τι τοιοῦτον. κατὰ τὴν ἐπιτονωτάτην* ἐπίτασιν τῆς βασάνου, προσποιηθεὶς ἐνδιδόναι τὴν ψυχὴν ταῖς ἀλγηδόσιν ἀνέκραγεν, ἄνετε, ἐρῶ γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν. ὡς δ' ἀνῆκεν, ἠξίωσεν αὐτὸν ἀκοῦσαι κατ' ἰδίαν προσελθόντα· πολλὰ γὰρ εἶναι τῶν λέγεσθαι μελλόντων, ἃ συνοίσει τηρεῖν ἐν ἀπορρήτῳ. τοῦ δὲ τυράννου προσελθόντος ἀσμένως,

* f. ἐπίτασιν.

Quidã Lydi impotentẽ Orœtis Satrapæ dominationẽ fugientes, Samũ cum magno auri pondere se receperũt, ac Polycratis fidem supplices implorarunt. Sed ille initio quidem satis benignè eos excepit, non multò autem postea cunctis trucidatis eorum pecuniam diripuit.

Thessalus Pisistrati filius, vir sapientiâ præstans, tyrannide se abdicauit, & æquo cum ciuibus suis iure agens, maximam apud omnes laudem est adeptus. Reliqui verò eius fratres, Hipparchus atque Hippias, cùm sæui ac violenti essent, tyrannidem in populares suos exercuerunt. Cúmque grauissimis iniuriis populum Atheniensem afflixissent, tandem Hipparchus formosi cuiusdam pueri amore captus, magnum in discrimen incidit. Et coniuratio quidem contra tyrannos atque in liberanda patria studium commune Harmodij & Aristogitonis fuit: sed magnitudinis animi atq. in tormentis perferendis constantiæ gloria penes vnum Aristogitonem stetit, qui summo in discrimine positus, duas res maximas custodiuit, erga amicos fidem, aduersus inimicos autem vindictam.

Zeno Eleates cùm aduersus Nearchum, qui patriam ipsius acerba tyrannide opprimebat, coniurationem comparasset, deprehensus, ac tormentis subditus est. Cúmque eum tyrannus de coniurationis consciis interrogaret: Vtinam, inquit, vt linguam in potestate habeo, sic corpus quoque liberum haberem. Enimuerò cùm tyrannus eò magis fidiculas intenderet, Zeno aliquandiu quidem dolorem fortiter tulit, posteà verò cùm & seipsum liberare, & tyrannum vlcisci vellet, quiddam huiusmodi excogitauit. Intenso enim cummaximè eculeo, simulans se dolore superatum cedere, exclamauit tortoribus vt laxarent; se enim omnia indicaturum esse. Igitur laxato eculeo tyrannum rogauit, vt solus accedere propius vellet; esse enim plurima, quæ secreta haberi valdè expediret. Cúmque tyrannus libenter accessisset, & ad

os Zenonis aurem suam admouisset, Zeno tyranni auriculam morsu corripuit: statímque accurrentibus satellitibus, & omne tormenti genus admouentibus Zenoni, quo morsum remitteret, eò acriùs ille dentem infixit, donec satellites constantiam viri cùm frangere non possent, rogare tandem coacti sunt vt dentes laxaret. Huiusmodi arte à tormentis liberatus, ac tyrannum vltus est Zeno.

Sextus L. Tarquinij Romanorum Regis filius, Collatiam profectus, apud L. Tarquinium Regis cognatum diuertit, cui vxor erat Lucretia, mulier formæ pulcritudine morúmque castitate insignis. Hanc nocte solam in thalamo cubantem, (quippe vir in castris ad Ardeam erat,) Sextus è cubili surgens, tentare aggressus est, effractáque cubiculi ianua, stricto gladio mortem Lucretiæ intentauit nisi morem gereret; paratúmque sibi esse seruum dixit, quem nudum cum illa cubantem confoderet, vt in adulterio deprehensa, & à propinquo viri ipsius meritò necata esse diceretur. Proinde satius esse vt suæ cupiditati tacita obsequeretur: porrò in præmium gratiæ multa ac maxima munera, ac coniugium suum mulieri promittebat, eam ex priuata domo in aulam Regiam noménque Reginæ migraturam. At Lucretia rei nouitate attonita, néve turpis adulterij causa reipsa necata esse videretur maximè verita, tum quidem conticuit. Postridie digresso Sexto, necessarios suos quamprimùm accersiuit, petiitque ne inultum esse paterentur hominis scelus, qui omnia hospitalia ac cognationis iura violasset: se quidem contaminato pudori diutiùs superesse haudquaquam decere. His dictis, cultrum pectori infixit, sicque extremum spiritum reddidit.

καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ στόματι περιβαλόντος, ὁ Ζήνων τοῦ τε δυνάστου περιεχόμενον τὸ οὖς ἐνέπρισε τοῖς ὀδοῦσι. τῶν δ' ὑπηρετῶν ταχὺ προσδραμόντων, καὶ πᾶσαν τῷ βασανιζομένῳ προσφερόντων τιμωρίαν εἰς τὸ χαλάσαι τὸ δῆγμα, πολὺ μᾶλλον προσενεφύετο. τέλος δ' οὐ δυνάμενοι τἀνδρὸς νικῆσαι τὴν εὐψυχίαν, παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα διῇ τοὺς ὀδόντας. καὶ τοιούτῳ τεχνήματι τῶν ἀλγηδόνων ἀπελύθη, καὶ παρὰ τοῦ τυράννου τὴν ἐνδεχομένην ἔλαβε τιμωρίαν.

Ὅτι Λευκίου Ταρκυνίου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ὁ υἱὸς Σέξτος ἐξεδήμησεν εἰς πόλιν Κολλατίαν καλουμένην, καὶ κατέλυσε πρὸς Λεύκιον Ταρκύνιον ἀνεψιὸν τοῦ βασιλέως, ἔχοντα γυναῖκα Λουκρητίαν, ἥτις ἦν εὐπρεπὴς μὲν τὴν ὄψιν, σώφρων δὲ τὸν τρόπον. ἐπὶ στρατοπέδου γὰρ ὄντος τἀνδρὸς, ὁ ξένος νυκτὸς ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ κοιτῶνος ὥρμησεν ἐπὶ τὴν γυναῖκα κοιμωμένην ἔν τινι θαλάμῳ. ἐπιστὰς δὲ ταῖς θύραις ἄφνω, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος, παρασκευάσασθαι μὲν ἔφησεν οἰκέτην ἐπιτήδειον εἰς ἀναίρεσιν, συγκατασφάξειν δὲ κἀκείνην, ὡς ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ τετευχυῖαν τῆς προσηκούσης τιμωρίας ὑπὸ τοῦ συγγενεστάτου τῷ συνοικοῦντι. διόπερ αἱρετώτερον ὑπάρχειν ὑπουργῆσαι ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ σιωπῶσαν· λήψεσθαι δὲ ἔπαθλον τῆς χάριτος δωρεάς τε μεγάλας, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ συμβίωσιν, καὶ *γενήσεσθαι βασίλισσαν, ἰδιωτικῆς οὐσίας ἐξηλλαγμένην ἡγεμονίαν. mſ. γενέσθαι. ἡ δὲ Λουκρητία διὰ τὸ παράδοξον ἐκπλαγὴς γενομένη, καὶ φοβηθεῖσα μήποτε ταῖς ἀληθείαις δόξῃ διὰ τὴν μοιχείαν ἀνῃρῆσθαι, τότε μὲν ἡσυχίαν ἔσχεν. ἡμέρας δὲ γενομένης ὁ Σέξτος ἐχωρίσθη. ἡ δὲ ἐκάλεσε τοὺς οἰκείους, καὶ ἠξίου μὴ περιιδεῖν ἀτιμώρητον τὸν ἀσεβήσαντα εἰς ξενίαν ἅμα καὶ συγγένειαν. ἑαυτῇ δὲ φήσασα μὴ προσήκειν ἐφορᾶν τὸν ἥλιον τηλικαύτης ὕβρεως πεπειραμένην, ξιφιδίῳ πατάξασα τὸ στῆθος ἑαυτῆς ἐτελεύτησεν.

Ὅτι Ἱπποκράτης ὁ Γελῷος τύραννος, τοὺς Συρακουσίους νενικηκὼς κατεστρατοπέδευσεν εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερόν. κατέλαβεν δὲ αὐτὸν τὸν ἱερέα καὶ τῶν Συρακουσίων τινὰς καθαιροῦντας ἀναθήματα χρυσᾶ, καὶ μάλιστα ἱμάτιον τοῦ Διὸς περιαιρουμένους ἐκ πολλοῦ κατεσκευασμένον χρυσίου· καὶ τούτοις μὲν ἐπιπλήξας ὡς ἱεροσύλοις, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. αὐτὸς δὲ τῶν ἀναθημάτων ἀπέσχετο, φιλοδοξῆσαι θέλων, καὶ νομίζων δεῖν τὸν τηλικοῦτον ἐπανῃρημένον πόλεμον μηθὲν ἐξαμαρτάνειν εἰς τὸ θεῖον· ἅμα δὲ νομίζων διαβάλλειν τοὺς προεστῶτας τῶν ἐν Συρακούσαις πραγμάτων πρὸς τὰ πλήθη, διὰ τὸ δοκεῖν αὐτοὺς πλεονεκτικῶς, ἀλλ᾽ οὐ δημοτικῶς οὐδ᾽ ἴσως ἄρχειν.

Ὅτι Θήρων ὁ Ἀκραγαντῖνος γένει καὶ πλούτῳ, καὶ τῇ πρὸς τὸ πλῆθος φιλανθρωπίᾳ πολὺ προεῖχεν οὐ μόνον τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν Σικελιωτῶν.

Ὅτι τοῦ Μιλτιάδου υἱὸς ὁ Κίμων τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ δημοσίᾳ φυλακῇ διὰ τὸ μὴ ἰσχῦσαι ἐκτῖσαι τὸ ὄφλημα, ἵνα λάβῃ τὸ σῶμα τοῦ πατρὸς εἰς ταφὴν, ἑαυτὸν εἰς τὸ φυλακεῖον παρέδωκε, καὶ διεδέξατο τὸ ὄφλημα.

Ὅτι ὁ Κίμων φιλότιμος ὢν εἰς τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν, ἐξ ὑστέρου ἀγαθὸς στρατηγὸς ἐγενήθη, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς ἐνδόξους πράξεις κατειργάσατο.

Ὅτι οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀνδρείως ἀγωνισάμενοι ἀπέθανον. ὧν ταῖς ἀρεταῖς, *&c. quæ sunt edita in lib.* XI. *Diodori pag. 9. quæ deinde sequuntur in Codice manuscr. eo quod in libris Diodori editis extant consulto prætermisimus. 12. folia.*

Ὅτι Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς ἐξ ἰδιώτου γενόμενος δυνάστης, καὶ πλεῖστον ἰσχύσας τῶν καθ᾽ αὐτὸν βασιλέων, οὐκ ἠρκέσθη τῇ παρὰ τῆς τύχης δωρεᾷ. ἀλλ᾽ ἐπιβαλόμενος τὰς τῶν ἄλλων βασιλείας εἰς αὐτὸν ἀδίκως περιστῆσαι, τὴν ἰδίαν ἀπέβαλεν ἀρχὴν, ἅμα καὶ τοῦ ζῆν ἐστερήθη.

Hippocrates Gelæ tyrannus, victis prælio Syracusanis, cùm in Iouis templo castra metatus esset, ipsum sacerdotem templi, vnáque aliquot Syracusanorum principes deprehendit, qui aurea donaria diripiebant, & Iouis præcipuè pallium ex auro solido confectum detrahebant. Hos igitur tanquam sacrilegos grauiter obiurgatos, ocyus repetere vrbem iussit. Ipse ab omnibus donariis templi manus abstinuit: tum gloriæ studio, tum quod existimabat ei qui tantum bellum suscepisset, nullum scelus aduersus Deos suscipiendum esse; simul etiam conciliaturum se populi inuidiam principibus Syracusanorum sperabat, cùm rapacem dominationem exercere, non verò ciuiliter ac moderatè Rempublicam regere viderentur.

Thero Agrigentinus, & generis splendore, & opibus, & humanitate erga infimum quemque non inter ciues modò, sed inter omnes omninò Siculos longè eminebat.

Miltiadis filius Cimon, cùm eius pater in publica custodia esset mortuus, eò quod mulctam soluere non potuisset, vt cadauer illius ad sepulturam acciperet, corpus suum vicarium vinculis tradidit, ac paterni debiti hereditatem adiit.

Cimon cùm in gerenda Repub. gloriam ambiret, postea summus in bello dux extitit, & res sempiternâ memoriâ dignas sua virtute gessit.

Græci cum Leonida ad Thermopylarum aditum excubantes, *&c. quæ sunt edita in lib. XI. hist. Diodori, pag. 9.*

Ex Libro XXI.

Antigonus Rex ex homine priuato ad fortunam regiam euectus, cùm cæterorum ætatis suæ principum potentissimus esset, tamen fortunæ acquiescere non potuit, sed aliorum quoque principatum nullo iure sibi adiungere conatus, & regnum suum & præterea vitam amisit.

Agathocles cùm didicisset Ligures ac Tyrrhenos ábsente se stipendium à filio suo Agatharcho seditiosè flágitasse, omnes trucidauit numero ferè bis mille.

Thraces, qui Agathoclem Lysimachi Regis filium in prælio ceperant, eum ad patrem cum muneribus remiserunt: cùm hoc facto ad incertos fortunæ casus præsidium sibi compararent, & simul sperarent ob eam gratiam agrum suum quem Lysimachus occupauerat, se gratuitò recuperaturos. Iam enim omnem victoriæ spem abiecerant, cùm tot tantósque Reges viderent societate inter se facta Lysimacho opem ferre.

Dromichætes Thracum Rex Lysimachum in prælio captum omni humanitatis genere excepit, amplexúsque ac deosculatus & patrem eum compellans, cum liberis, in vrbem quæ Helis dicitur, deduxit.

Cúmque Thraces concursu facto exclamarent iuberéntque vt Rex in pugna captus, in medium produceretur, ac supplicium de eo sumeretur, (quippe æquum esse vt populus qui in pugnæ discrimine versatus fuisset, de hostibus captis pro arbitrio statueret,) Dromichætes progressus milites monuit è re publica esse hominem incolumem seruare: Etenim illo occiso, alios statim Reges Lysimachi ditionem occupaturos, maiori fortassis quàm Lysimachum terrori fore. Contrà verò seruatum plurimam Thracibus gratiam habiturum incolumitatis ergo, & castella quæcunque priùs ditionis Thracum fuissent, absque periculo recuperatum iri. Quibus cùm multitudo assensum præbuisset, Dromichætes amicos ac ministros omnes Lysimachi quoscunque inter captiuorum numerum conquirere potuit, ad Lysimachum perduxit.

Oii

Ὅτι Ἀγαθοκλῆς πυθόμενος τούς τε Λίγυας καὶ Τυῤῥηνοὺς ταραχωδῶς ἀπῃτηκέναι τοὺς μισθοὺς τὸν υἱὸν Ἀγάθαρχον κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, πάντας ἀπέσφαξεν οὐκ ἐλάττους ὄντας τῶν διχιλίων.

Ὅτι οἱ Θρᾶκες τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν Ἀγαθοκλέα λαβόντες αἰχμάλωτον ἀπέστειλαν μετὰ δώρων· ἅμα μὲν πρὸς τὰ παράδοξα τῆς τύχης ἑαυτοῖς παρασκευάζοντες καταφυγάς, ἅμα δὲ διὰ τῆς φιλανθρωπίας ταύτης ἐλπίζοντες ἀπολήψεσθαι τὴν ἀφῃρημένην αὐτῶν χώραν ὑπὸ Λυσιμάχου. οὐκέτι γὰρ ἤλπιζον αὐτοὺς δυνήσεσθαι κρατῆσαι τῷ πολέμῳ, συμπεφρονηκότων ἁπάντων σχεδὸν τῶν δυνατωτάτων βασιλέων, καὶ συμμαχούντων ἀλλήλοις.

Ὅτι ὁ Δρομιχαίτης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς κατὰ πάντα τὸν Λυσίμαχον τὸν βασιλέα δεξιωσάμενος καὶ φιλήσας, ἔτι δὲ πατέρα προσαγορεύσας, ἀπήγαγε μετὰ τῶν τέκνων εἰς πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Ηλιν.

Ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Λυσιμάχου δυνάμεως, συνδραμόντων τῶν Θρᾳκῶν καὶ βοώντων, ἄγειν εἰς τὸ μέσον τὸν ἡλωκότα βασιλέα πρὸς τὴν κόλασιν. δεῖν γὰρ τὴν ἐξουσίαν ἔχειν τὸ τῶν κινδύνων μετεσχηκὸς πλῆθος βουλεύσασθαι, πῶς χρηστέον ἐστὶ τοῖς ἡλωκόσιν· ὁ μὲν Δρομιχαίτης περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ βασιλέως ἀντειπὼν, ἐδίδαξε τοὺς στρατιώτας, ὅτι συμφέρει σῶσαι τὸν ἄνδρα. ἀναιρεθέντος μὲν γὰρ αὐτοῦ βασιλεῖς ἄλλους καταλήψεσθαι τὴν Λυσιμάχου δυναστείαν, φοβερωτέραν οὖσαν ἂν τύχῃ τοῦ προϋπάρξαντος. διαφυλαχθέντος δὲ χάριν ἕξειν ὀφειλομένην τοῖς Θρᾳξὶ παρὰ τοῦ σωθέντος, καὶ τὰ φρούρια τὰ πρότερον ὑπάρξαντα Θρᾳκῶν ἀπολήψεσθαι χωρὶς κινδύνων. συγκατατιθεμένου δὲ τοῦ πλήθους ὁ Δρομιχαίτης ἀναζητήσας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς φίλους τοῦ Λυσιμάχου, καὶ τοὺς περὶ τὴν θεραπείαν εἰωθότας διατρίβειν,

ἀπήγαγε πρὸς ἡλωκότα βασιλέα. μετὰ δὲ ταῦτα συντελέσας θυσίαν, παρέλαβεν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν τόν τε Λυσίμαχον μετὰ τῶν αὐτοῦ φίλων, καὶ τῶν Θρᾳκῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους. διττὰς δὲ κλισίας παρασκευάσας, τοῖς μὲν περὶ τὸν Λυσίμαχον ἔστρωσε τὴν ἁλοῦσαν βασιλικὴν στρωμνήν, ἑαυτῷ δὲ καὶ τοῖς φίλοις εὐτελῆ στιβάδα. ὁμοίως δὲ διττῶν ἑτοιμασθέντων δείπνων, ἐκείνοις μὲν παντοδαπῶν πολυτέλειαι βρωμάτων παρέθηκεν ἐπὶ τραπέζης ἀργυρᾶς· τοῖς δὲ Θρᾳξὶ λάχανα καὶ κρέα μετρίως

l. ὑποκ. ἐσκευασμένα, ἐπὶ σανίδος εὐτελοῦς ἐπικειμένης αὐτῆς τῆς τραπέζης. τὸ δὲ τελευταῖον τοῖς μὲν ἐνέχει τὸν οἶνον ἐν ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς ποτηρίοις, τοῖς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κερατίνοις, καὶ ξυλίνοις, καθάπερ ἦν ἔθος τοῖς Γέταις. προβαίνοντος δὲ τοῦ πότου πληρώσας τὸ μέγιστον τῶν κεράτων, καὶ προσαγορεύσας πατέρα τὸν Λυσίμαχον ἠρώτησε, πότερον αὐτῷ δοκεῖ τὸ δεῖπνον βασιλικώτερον τὸ Μακεδονικὸν ἢ τὸ Θρᾴκιον; τοῦ δὲ Λυσιμάχου τὸ Μακεδονικὸν εἰπόντος· ΖΗΤΕΙ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΩΝ.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Δημήτριος παραλαβὼν καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, προσηνέχθη τοῖς Βοιωτοῖς μεγαλοψύχως. πλὴν γὰρ ἀνδρῶν δέκα καὶ τεττάρων τῶν αἰτιωτάτων τῆς ἀποστάσεως, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων ἅπαντας.

Ὅτι Ἀγάθαρχος ἀνδρείᾳ καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ πολὺ τοῦ κατὰ λόγον ὑπεραίρων τῆς ἰδίας ἡλικίας. ἦν γὰρ παντελῶς νέος.

ΤΙΜΑΙΟΣ Ὅτι οὗτος ἱστορικὸς τὰς ἁμαρτίας τῶν πρὸ ἑαυτοῦ συγγραφέων πικρότατα ἐλέγξας, κατὰ μὲν τἄλλα μέρη τῆς γραφῆς πλείστην πρόνοιαν εἶχε τῆς ἀληθείας. ἐν δὲ ταῖς Ἀγαθοκλέους πράξεσι τὰ πολλὰ κατέψευσται τοῦ δυνάστου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν. φυγαδευθεὶς γὰρ ὑπ' Ἀγαθοκλέους ἐκ τῆς Σικελίας, ζῶντα μὲν ἀμύνασθαι τὸν δυνάστην οὐκ ἴσχυσε

Postea verò cùm solenne sacrum Diis faceret, Lysimachum cum omnibus amicis, ac primores Thracum ad cœnam inuitauit, duobúsque apparatis tricliniis, lectos quidem, quibus Lysimachus cum amicis discubiturus erat, regiis stragulis in prælio captis strauit; sibi verò ac reliquis Thracibus vile stramentum parauit. Similiter & duabus apparatis cœnis, illis quidem opiparas omnis generis dapes in argenteis mensis apposuit, Thracibus autem olera & carnes modicè conditas, in ligneis tabulis mensæ nudæ superponi iussit. Postremò illis quidem vinum in argenteis aureisque poculis ministrauit, sibi verò ac suis more Getarum ligneis ac corneis vasis propinari iussit. Postea verò cùm conuiuium processisset, maximum cornu mero impleuit, & Lysimachum patrem appellans interrogauit, vtra ipsi regalior cœna videretur, Thracica an Macedonica? Cúmque Lysimachus Macedonicam dixisset. RELIQVA PETE EX SENTENTIARVM EXCERPTIS.

Demetrius Rex cùm reliquas quoque vrbes ad deditionem compulisset, clementer ac magnificè erga Bœotos se gessit. Nam præter quatuordecim admodum homines, qui præcipui defectionis auctores fuerant, cæteros immunes absoluit.

Agatharchus fortitudine & audacia, supra quam ætas ferret, pollebat, quippe ille admodum erat iuuenis.

Timæus, qui anteriorum historiæ scriptorum errores acerbissimè castigauit, fuit ille quidem in cæteris historiæ suæ partibus veritatis studiosissimus, sed in reb. gestis Agathoclis prę odio, quo in illũ erat affect⁹, multa cõfinxit. Nãq. ab Agathocle ex insula in exiliũ pulsus, tyrannũ quidem ipsum quandiu vixit, vlcisci minimè valuit;

mortuum verò omnibus conuiciis in historia ad posteritatis memoriam lacerauit. Siquidem iis vitiis quæ in Rege illo fuerunt, multa ille alia commentus de suo adijcit, atque in vniuersum omnes prosperos eius successus deterit, aduersos autem casus non eos solùm qui Agathoclis culpâ, sed etiam qui fortuitò euenerant, ei vitio vertit. Cúmque inter omnes constet Agathoclem & consilio in re militari valuisse, & industriâ atque audaciâ in maximis discriminibus singulari præditum fuisse, ipse tota passim historia imbellem eum atque ignauum vocitare non desinit. Et tamen quis est qui ignorat neminem minoribus vsum præsidiis & adiumentis, tantam dominationem vnquam sibi comparauisse? Qui cùm à puero ob egestatem atq. obscuritatem generis sellularius opifex fuisset, postmodum sua virtute non vniuersæ modò Siciliæ dominationem adeptus est, sed & Italiæ Africæq. maximam partem armis subegit. Ac leuitatem ipsius Timæi meritò quis miretur, qui cùm ferè omnibus paginis Syracusanorum fortitudinem laudibus efferat, eum qui Syracusanos domuit, omnium hominum ignauissimum fuisse affirmat. Ex his igitur adeo inter se pugnantibus atque contrariis manifestò conuincitur, veritatis studium quod in historico præcipuum esse debet, priuatæ simultatis ac contentionis causa prodidisse. Quamobrem postremos eius quinque libros, quibus res Agathoclis gestas complexus est, nemo vnquam iure merito comprobarit.

Sed & Callias Syracusanus obiurgatione æquè dignus est: qui cùm ab Agathocle opibus auctus fuisset, magnóque auctoramento interpretem veritatis historiam vendidisset, nullum laudandi muneratoris sui in historia finem fecit. Etenim cùm Agathocles in plerisque diuina humanáque iura violauerit, tamen scriptor iste & pietate & humanitate cum reliquis mortalib. multùm præstitisse ait. Deniq. quemadmodum Agathocles bona ciuib. per vim adempta, nullo iure huic scriptori

τελευτήσαντα δὲ διὰ τῆς ἱστορίας ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν αἰῶνα. καθόλου γὰρ ταῖς προϋπαρχούσαις τῷ βασιλεῖ τούτῳ κακίαις ἄλλα πολλὰ παρ' ἑαυτοῦ προσθεὶς ὁ συγγραφεύς, τὰς μὲν εὐημερίας ἀφαιρούμενος αὐτοῦ, τὰς δὲ ἀποτεύξεις, οὐ τὰς δι' αὐτὸν μόνον γενομένας, ἀλλὰ καὶ τὰς διὰ τύχην, μεταφέρων εἰς τὸν μηδὲν ἐξαμαρτόντα. γενομένου δὲ ὁμολογουμένως αὐτοῦ στρατηγικοῦ μὲν κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, δραστικοῦ δὲ καὶ τεθαῤῥηκότος κατὰ τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις εὐτολμίαν, οὐ διαλείπει παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν ἀποκαλῶν αὐτὸν ἄνανδρον, καὶ δειλόν. καίτοιγε τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τῶν πώποτε δυναστευσάντων οὐδεὶς ἐλάττοσιν ἀφορμαῖς χρησάμενος μείζω βασιλείαν περιεποιήσατο. χειροτέχνης γὰρ ἐκ παίδων γενόμενος δι' ἀπορίαν βίου καὶ πατέρων ἀδοξίαν, ἐξ ὕστερου διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν, οὐ μόνον Σικελίας σχεδὸν ὅλης ἐκυρίευσεν, ἀλλὰ πολλὴν τῆς Ἰταλίας τε καὶ Λιβύης* μοῖραν τοῖς ὅπλοις κατεστρέψατο. (deest in ms.) θαυμάσαι δ' ἄν τις τοῦ συγγραφέως τὴν εὐχέρειαν· παρ' ὅλην γὰρ τὴν γραφὴν ἐγκωμιάζων τὴν τῶν Συρακοσίων ἀνδρείαν, τὸν τούτων κρατήσαντα, δειλίᾳ φησὶ διενηνοχέναι τοὺς ἅπαντας ἀνθρώπους. διὰ* γοῦν τῶν ἐν τῇ ἐναντιώσει ἐλέγχων, (ms. γὰρ.) φανερός ἐστι τὸ φιλαληθὲς τῆς ἱστορικῆς παῤῥησίας προδεδωκώς, ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας καὶ φιλονεικίας. διόπερ τὰς ἐσχάτας τῆς συντάξεως πέντε βίβλους τοῦ συγγραφέως τούτου, καθ' ἃς περιείληφε τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις, οὐκ ἄν τις δικαίως ἀποδέξαιτο.

Ὅτι καὶ Καλλίας ὁ Συρακούσιος δικαίως, καὶ προσηκόντως κατηγορίας ἀξιωθείη. ἀναληφθεὶς γὰρ ὑπ' Ἀγαθοκλέους, καὶ δώρων μεγάλων ἀποδόμενος τὴν προφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, οὐκ ἀπολέλοιπεν, ἀδίκως ἐγκωμιάζων τὸν μισθοδότην. οὐκ ὀλίγων γὰρ αὐτῷ πεπραγμένων πρὸς ἀσεβείας θεῶν καὶ παρανομίας ἀνθρώπων, φησὶν ὁ συγγραφεὺς αὐτὸν εὐσεβείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ πολὺ τοὺς ἄλλους ὑπερβεβληκέναι. καθόλου δὲ καθάπερ Ἀγαθοκλῆς ἀφαιρούμενος τὰ τῶν πολιτῶν ἐδωρεῖτο τῷ συγ-

γραφῆς μηδὲν προσήκοντα παρὰ τὸ δίκαιον, οὕτως ὁ θαυμαστὸς ἱστοριογράφος ἐχαρίζετο διὰ τῆς γραφῆς ἅπαντα τἀγαθὰ τῷ δυνάστῃ. ῥᾴδιον δ' ἦν οἶμαι πρὸς ἀμοιβὴν χάριτος, τῷ γραφείῳ τῶν ἐγκωμίων μὴ λειφθῆναι τῆς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους δωροδοκίας.

Ὅτι οἱ μισθοφόροι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκλιπόντες τὰς Συρακούσας προσεδέχθησαν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων, ὡς ἂν φίλοι καὶ σύμμαχοι. ὑπὸ δὲ τῶν πολιτῶν φιλοφρόνως ἀναληφθέντες εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, νυκτὸς ἐφόνευσαν τοὺς ὑποδεξαμένους, καὶ τὰς τῶν παρανομηθέντων γυναῖκας γήμαντες, κατέσχον τὴν πόλιν.

Ὅτι τοῦ Δημητρίου φυλαττομένου εἰς Πέλλαν, Λυσίμαχος πρέσβεις ἀποστείλας ἠξίου τὸν Σέλευκον μηδενὶ τρόπῳ τὸν Δημήτριον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφεῖναι, πλεονέκτην ἄνδρα καὶ πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιβεβουλευκότα. ἐπηγγέλλετο δ' αὐτῷ δώσειν ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως τῆς τούτου τάλαντα δισχίλια. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς μὲν πρεσβευταῖς ἐπετίμησε παρακαλοῦσιν αὐτὸν μὴ μόνον ἀθετῆσαι πίστιν, ἀλλὰ καὶ συνῳκειωμένον αὐτῷ * μύσος ἐκεῖνο ἐπιμελέσθαι. πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Ἀντίοχον ἐν τῇ Μηδίᾳ διατρίβοντα γράψας, συνεβούλευσε πῶς χρηστέον ἐστὶ τῷ Δημητρίῳ. κεκρικὼς γὰρ ἦν αὐτὸν ἀπολύειν, καὶ κατάγειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν μεγαλοπρεπῶς. ἔσπευδεν δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ χάριν συνεπιγράψαι ταῖς εὐεργεσίαις, ὡς ἂν γεγαμηκότος αὐτοῦ Στρατονίκην τὴν Δημητρίου, καὶ τέκνα γεγεννηκότος ἐξ αὐτῆς.

ταῦ. μύσος ἐκεῖνον.

Ὅτι εἰς τὸ Ῥήγιον ἀπεστάλη φρουρὰ ὑπὸ Ῥωμαίων. ὁ δὲ χιλίαρχος Δέκιος τὸ γένος Καμπανὸς πλεονεξίᾳ καὶ τόλμῃ διαφέρων, ἐμιμήσατο τὴν τῶν Μαμερτίνων παρανομίαν. ἐκεῖνοι γὰρ προσδεχθέντες ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς φίλοι, τὴν μὲν πόλιν κατελάβοντο, τοὺς δὲ Μεσσηνίους ἐπὶ τῆς ἰδίας ἑστίας ἑκάστους σφάξαντες ἔγημαν τὰς τῶν ἰδιοξένων γυναῖκας,

donabat, ita eximius hic Annalium conditor laudes omnes in Agathoclem ſcriptis ſuis congerebat. Cæterùm meo iudicio haudquaquam difficile erat, in vicem acceptæ gratiæ beneficia regia laudationibus repenſare.

Milites conducticij cùm Syracuſis pactione facta exceſſiſſent, à Meſſeniis tanquam amici ac ſocij ſunt excepti. Cúmque à ciuibus comiter hoſpitio accepti fuiſſent, noctu hoſpites ſuos trucidarunt, vxoribúſq. eorum ſibi copulatis vrbem occupauerunt.

Cùm Demetrius captiuus Pellæ cuſtodiretur, Lyſimachus legatione ad Seleucum miſſa monuit, ne hominem ſumma flagrantem cupiditate, qui omnibus Regibus inſidiatus eſſet, vllatenus è manibus dimitteret; ac bis mille talenta daturum ſe promiſit, dummodo illum Seleucus è medio tolleret. At Seleucus Rex legatos acerbè increpuit, qui ſe non ſolùm ad violandam fidem, ſed ad tantum ſcelus erga coniunctiſſimum hominem ſuſcipiendum impellerent. Cæterùm ad Antiochum filium qui in Media morabatur, ſcriptis litteris conſilium eius exquiſiuit, quid Demetrio faciendum eſſet. Illum enim cuſtodiâ liberare, atque in priſtinum regnum ſplendidè reducere conſtituerat: cuius beneficij gratiam cum Antiocho filio communicatam volebat, quippe qui Stratonicen Demetrij filiam in matrimonio haberet, liberóſque ex ea ſuſtuliſſet.

Ex Libro XXII.

Cùm præſidium in oppidum Rheginorum à Romanis miſſum fuiſſet, Decius Tribunus, genere Campanus, vir ſingulari audacia & cupiditate, Mamertinorum perfidiam æmulatus eſt. Namque vt illi amicorum ſpecie à Meſſeniis excepti, & vrbem ipſam occupârant, & ciuibus ſingulis ad ſuos Lares iugulatis, matresfamilias hoſpitum ſuorum coniuges ſibi adſciuerãt,

& in occiſorum bona inuaſerant: Ita & milites Campani, quibus vnà cum Decio Rhegij cuſtodia commendata ab Romanis fuerat, ſimili perfidia Rheginos omnes occiderunt, boniſque eorum inter ſe diuiſis, vrbem quaſi bello captam occupauerunt. At Præfectus præſidij Decius, cùm miſerorum bona vendidiſſet, & pecuniam ex auctione redactam mala fide eſſet partitus, à Campanis ſceleris eius ſociis Rhegio expulſus eſt. Enimverò vniuerſi perfidiæ tandem pœnas dederunt. Etenim Decius graui oculorum dolore correptus, Rheginum quendam celeberrimum medicum accerſiuit: qui iniuriam patriæ vltus, Decij oculos liniuit cantharidibus, ſicque excæcato Decio, quamprimùm Meſſana aufugit.

Phintias cùm ciues ſuos acerba dominatione opprimeret, multóſque diuites viros interficeret, ob crudelitatem ſubditis odio eſſe cœpit. Proinde cunctis ad defectionem ſpectantib. breui ad incitas redactus, aliam dominandi rationem inſtituit; cúmque clementiùs præeſſet, ſubditos in officio continuit.

Ptolemæus Macedonum Rex, ætate quidem admodum iuuenis, rei autem militaris prorſus imperitus erat, ac ſuopte ingenio leuis ac temerarius, nihil quod facto opus eſſet prouidebat. Igitur cùm ſuaderent amici vt auxiliares copias, quæ nondum aderant, opperiretur, id conſilium neglexit.

Apollodorus cum tyranidem affectaret, & coniurationem firmare vellet, adoleſcentem quendam ex amicis per ſacrificij ſpeciem euocatum, Diis immolauit, extaq. coniuratis eſui dedit, ſanguinem verò dilutum vino iiſdem propinauit.

Idem Gallos cùm armaſſet, atque ingentibus donis conciliaſſet, fidos ſatellites & ob inſitam ſæuitiam ad omne facinus paratos miniſtros habuit:

καὶ τὰς τῶν σφαγέντων κτήσεις κατέσχον. οἱ δὲ περὶ τὸν Δέκιον Καμπανοὶ δοθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων φύλακες τῶν Ῥηγίνων, ἐζήλωσαν τὴν τούτων ὠμότητα. τοὺς γὰρ Ῥηγίνους σφάξαντες, καὶ τὰς κτήσεις διελόμενοι κατέσχον τὴν πόλιν ὡς δορύκτητον. ὁ δὲ ἐπὶ τῆς φρουρᾶς τεταγμένος Δέκιος ἐξαργυρισάμενος τὰς τῶν ἠτυχηκότων κτήσεις, καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς ὠφελείας ἄδικον ποιησάμενος, ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ Ῥηγίου φυγαδευθεὶς ὑπὸ τῶν συνασεβησάντων Καμπανῶν. οὐ μὴν ἐξέφυγον τὴν τιμωρίαν οἱ παρανομήσαντες. ἀλλ' ὁ μὲν Δέκιος εἰς ὀφθαλμίαν χαλεπὴν ἐμπεσὼν μετεπέμψατο τῶν ἰατρῶν τὸν ἄριστον. οὗτος δὲ τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος τιμωρίαν λαμβάνων ἱκανῶς, κανθαρίσιν ὑπήλειψε τὸν Δέκιον, καὶ τῆς ὁράσεως αὐτὸν στερήσας ἔφυγεν ἐκ τῆς Μεσσήνης.

Ὅτι Φιντίας ὁ τῶν πόλεων βιαίως ἄρχων καὶ πολλοὺς τῶν εὐπόρων ἀναιρῶν, ὑπὸ τῶν ὑποτεταγμένων διὰ τὴν παρανομίαν ἐμισεῖτο. διὸ παρ' ἁπάντων * ἑτοίμων ὄντων πρὸς ἀπόστασιν, ταχὺ ταπεινωθεὶς μετέβαλε τὸν τρόπον. καὶ φιλανθρωπότερον ἄρχων, διακατέσχε τοὺς ὑπὸ χεῖρα. addidi ex coniect.

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς τὴν μὲν ἡλικίαν νέος ὢν παντελῶς, πραγμάτων δὲ πολεμικῶν ἄπειρος. φύσει δὲ θρασὺς καὶ προπετής, οὐδὲν τῶν χρησίμων προενοεῖτο. τῶν γὰρ φίλων αὐτῷ συμβουλευόντων ἀναδέξασθαι τοὺς ἀφυστεροῦντας, οὐ προσεῖχεν.

Ὅτι Ἀπολλόδωρος ἐπιθέμενος τυραννίδι, καὶ βεβαιῶσαι κρίνας τὴν συνωμοσίαν, μειρακίσκον τινὰ φίλον αὐτοῦ καλέσας ὡς ἐπὶ θυσίαν, καὶ σφαγιάσας τοῖς θεοῖς, τά τε σπλάγχνα τοῖς συνομόσασιν ἔδωκε φαγεῖν, καὶ τὸ αἷμα κεράσας οἴνῳ πιεῖν παρεκελεύσατο.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Ἀπολλόδωρος Γαλάτας εὑρών, καὶ τούτοις ὅπλα διδοὺς καὶ δωρεαῖς τιμήσας, δορυφόροις ἐχρῆτο πιστοῖς,

καὶ πρὸς τὰς κολάσεις ἀθέτοις διὰ τὴν ὠμότητα. τὰς δὲ τῶν εὐπόρων οὐσίας δημεύων, πλῆθος χρημάτων ἤθροιζεν. ἀναβιβάσας δὲ τοὺς στρατιωτικοὺς μισθοὺς, καὶ μεταδιδοὺς τοῖς πένησι τῆς εὐπορίας, δύναμιν ἀξιόλογον περιεποιήσατο. ἐκτραπεὶς δὲ εἰς ὠμότητα καὶ πλεονεξίαν, εἰσεπράττετο τοὺς πολιτικοὺς χρήματα· καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, οὐκ ὀλίγας δὲ γυναῖκας τῇ διὰ τῶν βασάνων τιμωρίᾳ βιαζόμενος, ἠνάγκασε πάντα ἄργυρον καὶ χρυσὸν παραδιδόναι. εἶχε δὲ τυραννίδος εἰσηγητὴν καὶ διδάσκαλον Καλλιφῶντα τὸν Σικελὸν, συνδιατετριφότα πολλοῖς τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν τυράννοις.

Ὅτι τὰς Αἰγέας διαρπάσας ὁ Πύρρος, ἥτις ἦν ἑστία τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας, τοὺς Γαλάτας ἐκεῖσε κατέλιπεν. οἱ δὲ πυθόμενοι * παρά τινων, ὅτι κατὰ τοὺς βασιλικοὺς τάφους τοῖς τετελευτηκόσι συγκατορύχθη χρήματα πολλὰ κατά τινα παλαιὰν συνήθειαν, ἅπαντας ἀνέσκαψαν, καὶ τυμβωρυχήσαντες, τὰ μὲν χρήματα * διείλοντο, τὰ δὲ ὀστᾶ τῶν τετελευτηκότων διέρριψαν. ὁ δὲ Πύρρος ἐπὶ τούτοις βλασφημούμενος, οὐκ ἐκόλαζε τοὺς βαρβάρους, διὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις χρείας.

addidi ex coniect.

mſ. λαυπ.

Ἡμεῖς δὲ τῆς ἱστορίας οἰκεῖον ὑπολαμβάνομεν εἶναι, τὸ μὴ παραλιπεῖν ἀνεπισημάντους τὰς τῶν ἡγεμόνων προαιρέσεις ἐπ' ἀμφότερα. τῇ μὲν γὰρ τῶν ἡμαρτημένων κατηγορίᾳ, διορθοῦσθαι συμβαίνει τοὺς ἐπὶ τὴν ὁμοίαν καταφερομένους ἄγνοιαν. τῇ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐφημίᾳ, προτρέπεσθαι πολλῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετήν. τίς οὖν οὐκ ἂν δικαίως μέμψαιτο τὴν ἀφροσύνην, καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τὴν Ἀτιλίου; τὴν γὰρ εὐτυχίαν, ὥσπερ βαρὺ φορτίον, ἐνεγκεῖν ἐπιδεξίως οὐ δυνηθεὶς, ἑαυτὸν ἀπεστέρησε τῆς μεγίστης δόξης, τὴν δὲ πατρίδα μεγάλοις περιέβαλε κακοῖς. δυνάμενος γὰρ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην συμφέρουσαν μὲν τῇ Ῥώμῃ, ταπεινὴν δὲ καὶ παντελῶς αἰσχρὰν τῇ Καρχηδόνι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπενέγκασθαι παρὰ πᾶσιν αἰθεό-

publicatisque diuitum bonis, magnam pecuniæ vim confecit. Cúmque militum stipendia auxisset, & congiarium plebi diuideret, breui non contemnendam potentiam sibi comparauit. Porrò ad sæuitiam & cupiditatem conuersus, pecuniam à ciuibus extorquere cœpit, virósque ac mulieres adeò complures aurum argentúmque omne conferre tormentis coëgit; vtebatur autem tyrannidis monitore quodam, ac magistro Calliphonte Siculo, qui in multorum Siciliæ tyrannorum aula diu versatus fuerat.

Pyrrhus cùm Ægeas diripuisset, quæ sedes Macedonum regiæ erat, Gallorum præsidium ibi reliquit; qui cùm à quibusdam accepissent, in Regalibus sepulcris maximas opes ex more prisco repositas esse, effossis omnibus tumulis opes quidem inter se partiti sunt; cæterùm ossa ac cineres dissiparunt. At Pyrrus cùm ob id facinus malè audiret, barbaris impunè id esse tulit, quippe qui eorum auxilio opus habebat.

Ex Libro XXIII.

Ego verò id officium Historici esse existimo, Imperatorum in vtramque partem studia ac mores diligenter notare. Etenim ex objurgatione quidem alienorum delictorum cæteri ab huiusmodi culpa reuocantur: contrà verò laudatio rectè factorum mentes ad virtutem stimulare solet. Quis verò imprudentiam & arrogantiā Attilij Reguli nō magnoperè improbet? qui cùm secūdam fortunam quasi graue quoddam onus ferre minimè potuisset, & seipsum maximæ laudis fructu priuauit, & patriam in grauissima discrimina coniecit. Cùm enim pacem gloriosam populo Ro. Carthaginensib. autem turpem atq. abiectam ferire posset, ac præterea maximam clementiæ atque humanitatis gloriam referre,

horum quidem omnium rationem nullam duxit: sed afflictorum calamitati superbè insultans, huiusmodi conditiones pacis imposuit, vt & numinis indignationem commouerit, & victos acerbitate implacabili ad fortiter faciendum compulerit. Itaque ob illius culpam statim tanta rerum commutatio extitit, vt Carthaginenses, qui nuper ob acceptam cladem pauore perculsi, omnem salutis spem desponderant, tum repentè confirmati, hostium copias conciderint; Romani verò in eam cladem ac calamitatem delapsi sint, vt qui antea pedestri pugna cæteris mortalibus multùm præstare credebantur, pedestri acie congredi cum hoste non vltra ausi fuerint. Quamobrem omnium superiori memoria bellorum id maximè diuturnum fuit, & ad pugnas nauales res adducta est, in quibus naues populi Romani ac sociorum innumerabiles, hominum verò plusquam centum millia perierunt, absque iis qui in naualibus præliis cecidêre. pecuniæ porrò tanta vis impensa est, quantam credibile est sufficere potuisse classibus ex tanto nauium numero compositis, tracto per continuos quindecim annos bello. Neque verò minima calamitatis pars in tantorum auctorem malorum recidit, siquidem ille pristinam suam gloriam multò maiori ignominia atq. infamia obscurauit: suáque infelicitate aliis documento fuit, ne in prosperis rebus insolentiâ efferantur. quodq. est grauissimum, quorum calamitatibus insultauerat, eorum contumeliam ac licentiam perferre est coactus: cùm veniam ac miserationem quæ afflictis impendi solet, suæ ipsius causæ præcidisset. At Xanthippus sua virtute non modò Carthaginenses præsentibus malis liberauit, sed prorsus res in contrarium vertit. quippe Romanos iam sine controuersia victores funditùs prostrauit, Pœnos verò post acceptam cladem vltimũ excidium iamiam expe-

ποις αἰώνιον μνήμην ἡμερότητος καὶ φιλανθρωπίας, τούτων μὲν οὐδ' ὁντιναοῦν ἐποιήσατο λόγον. τοῖς δὲ τῶν ἠτυχηκότων πταίσμασιν ὑπερηφάνως προσενεχθεὶς, τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα προσέταττεν, ὥστε τὸ μὲν δαιμόνιον νεμεσῆσαι, τοὺς δὲ ἡττημένους διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐκείνου βαρύτητος ἐπαναγκάσαι τραπέσθαι πρὸς ἀλκήν. τοιγαροῦν εὐθὺς τηλικαύτη τῶν πραγμάτων ἐγένετο παλίρροια δι' ἐκεῖνον, ὥστε τοὺς μὲν Καρχηδονίους τοὺς διὰ τὴν ἧτταν, καὶ τὴν κατάπληξιν ἀπεγνωκότας τὸ πρότερον τὴν σωτηρίαν, ἐκ μεταβολῆς τότε θαρσήσαντας κατακόψαι τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν· τὸ δὲ σύνολον τηλικαύτῃ πληγῇ καὶ συμφορᾷ περιπεσεῖν τὴν Ῥώμην, ὥστε τοὺς ἐν τῷ πεζομαχεῖν ἁπάντων ἀνθρώπων δοκοῦντας πρωτεύειν, μηκέτι τολμᾶν ἐκ τοῦ προχείρου συγκαταβαίνειν εἰς παράταξιν. διὸ καὶ συνέβη τὸν πόλεμον μακρότατον μὲν γενέσθαι τῶν μνημονευομένων, τοὺς δὲ ἀγῶνας μεταπεσεῖν εἰς ναυμαχίας· ἐν αἷς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων διεφθάρησαν ναῦς παμπληθεῖς, ἄνδρες δ' οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων, σὺν τοῖς ἐν ταῖς ναυμαχίαις * ἀπωλομένοις. χρημάτων δὲ ἐδαπανήθη τοσοῦτος ἀριθμὸς, ὅσον εἰκός ἐστιν ἀναλῶσαι τοὺς στόλους μὲν πλέοντας ἐκ τῶν νηῶν συνεστηκότας, διαπολεμήσαντας δὲ ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων ἔτη ιε'. οὐ μὴν ὅ γε τούτων αἴτιος ἐλαχίστην μερίδα τῆς συμφορᾶς ἀπηνέγκατο. τῆς γὰρ προϋπαρχούσης αὐτῷ δόξης πολλαπλασίαν τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν αἰσχύνην ἠλλάξατο. τοῖς δὲ ἰδίοις συμπτώμασι τοὺς ἄλλους ἐδίδαξε μέτρια φρονεῖν ἐν ταῖς ἐξουσίαις. τὸ δὲ μέγιστον, ὧν ὑπερηφάνησε τῆς ἀτυχίας, τούτων ἠναγκάσθη τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἐξουσίαν φέρειν, περιαφῃρημένος δὲ αὐτοῦ τὴν συγγνώμην, καὶ τὸν συγκεχωρημένων τοῖς ἐπταικόσιν ἔλεον. Ξάνθιππος δὲ τῇ καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τοὺς Καρχηδονίους οὐ μόνον ἐξ αὐτῶν τῶν δεινῶν ἐξήρπασεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἅπαντα πόλεμον εἰς τοὐναντίον περιέστησε. τοὺς μὲν γὰρ ἅπασι κρατοῦντας, τοῖς ὅλοις ἠλάττωσε.

mſ. ἀπολομένοις.

τοὺς δὲ διὰ τῆς ἥττης προσδοκῶντας τὴν ἀπώλειαν, παρὰ μεγέθει τοῦ προτερήματος ἐποίησε καταφρονῆσαι τῶν πολεμίων. διὸ καὶ τῆς τῶν πραχθέντων ἐπιφανείας εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην διαδοθείσης, ἕκαστος * γοῦν ἐθαύμαζε τὴν τἀνδρὸς ἀρετὴν εἰκότως. παράδοξον γὰρ ἐφαίνετο πᾶσιν, εἰ προσγενομένου τοῖς Καρχηδονίοις ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς, τηλικαύτη τῶν ὅλων ἐγένετο μεταβολὴ, ὥστε τοὺς μὲν εἰς πολιορκίαν ἄρτι συγκεκλεισμένους, ἐκ μεταβολῆς τοὺς ἐναντίους πολιορκεῖν, τοὺς δὲ πρότερον γῆς καὶ θαλάττης δι' ἀνδρείας κρατοῦντας, ἐν πόλει μικρᾷ συμπεφευγότας προσδέχεσθαι τὴν ἅλωσιν. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, εἰ στρατηγοῦ σύνεσις καὶ πραγμάτων ἐμπειρία τῶν ἀδυνάτων δοκούντων εἶναι περιεγένετο.

mſ. γ̃.

Ὅτι Ἀμίλκας ὁ Βάρκας καλούμενος ὁ Καρχηδόνιος, καὶ Ἀννίβας ὁ υἱὸς αὐτοῦ μέγιστοι στρατηγοὶ Καρχηδονίων * ὄντες, οὐ μόνον τῶν προτέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταγενεστέρων ὁμολογουμένως οὗτοι διελήφθησαν, καὶ ἰδίαις πράξεσιν ηὔξησαν μάλιστα τὴν πατρίδα.

mſ. οὐ μόνον ὄντες.

Ὅτι Κλώδιος παραγενόμενος εἰς τὴν Σικελίαν, παρέλαβε τὰς περὶ τὸ Λιλύβαιον δυνάμεις, καὶ τὰ πλήθη συναγαγὼν κατηγόρησε πικρῶς τῶν παραδόντων αὐτῷ τὸ στρατόπεδον ὑπάτων· φάσκων αὐτοὺς ῥαθύμως κεχειρικέναι τὸν πόλεμον, μεθυσκομένους καὶ ζῶντας ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ· καὶ τὸ σύνολον πεπολιορκῆσθαι μᾶλλον ἢ πεπολιορκηκέναι. ὢν δὲ φύσει παράθερμος, καὶ τῇ διανοίᾳ παρακεκινηκὼς πολλὰ διῴκει μανίᾳ προσεμφερῶς. πρῶτον μὲν γὰρ ὧν τῆς στρατηγίας κατηγόρησε, τούτων τὴν ἄνοιαν μιμησάμενος, παραπλησίως ἐν τῇ θαλάττῃ τά τε χώματα καὶ τὰ κλεῖθρα κατεσκεύαζε· τοσοῦτον ἀφροσύνῃ διενέγκας ἐκείνων, ὅσῳ μεῖζόν ἐστιν ἁμάρτημα, τὸ μηδὲ ἐκ τῆς πείρας δύνασθαι μεταδιδαχθῆναι, τοῦ πρώτως ἐπιβαλλόμενον σφαλῆναι. ζημιώ-

ctantes, tam felici euentu recreauit, adeò vt deinceps hostem contemnerent. Proinde cùm fama huius rei gestæ per vniuersum ferè terrarum orbem dispersa fuisset, singuli virtutem hominis admiratione prosequebantur. Miraculo enim simile videbatur, vnico homine Carthaginensibus adiuncto, tantam subitò rerum commutationem extitisse, vt qui antea arctissima obsidione premebantur, repentè hostem vltrò obsiderent; hi verò qui ob virtutem terrarum marisque imperio priùs potiebantur, intra exiguum oppidum conclusi, expugnationem in dies expectarent. Cæterùm haudquaquam mirum esse debet si ducis peritia ac prudentia omnem rei difficultatem superauit.

Hamilcar Pœnus, cognomento Barca, & Hannibal eius filius, Carthaginensium Imperatores, omnium qui vnquam extiterunt ducum sine controuersia maximi fuisse existimantur, suisque rebus gestis imperium Pœnorum valdè amplificarunt.

Ex Libro XXIV. *Vide pag. 880.*

P. Clodius in Siciliam delatus, cùm exercitum accepisset qui Lilybæum tummaximè obsidebat, conuocatis militibus Consules, à quibus legiones traditas acceperat, acerbè accusare cœpit, cùm diceret eos admodum negligenter bellum gessisse, vino ac luxu & deliciis diffluentes: postremò obsessos ipsos verius quàm hostem fuisse. Cúmque suopte ingenio esset feruentior, nec mentis admodum suæ compos, multa temerè ac furioso similis actitabat. Nam primùm quidem quorum acta vituperabat, eorum vesaniam æmulatus, moles in mare iacere, & portum claustro obstruere aggressus est; tanto grauiore imprudentia, quanto maius delictum est alieno peccato ac periculo minimè emendari, quàm cùm rem aliquam primus aggressus sis, labi.

Idem cùm in puniendo sæuus esset, in Romanos quidem milites more maiorum animaduertebat citra spem veniæ: socios autem nominis Latini virgis cædebat. Denique ob splendorem generis atque dignitatem maiorum, superbiâ elatus, cunctos præ se despiciebat.

Hamilcaris priùs quàm Prætor creatus fuisset, nota iam erat animi magnitudo: proinde eam dignitatem adeptus, maiestate populi Carthaginensis non inferior apparuit, cùm & gloriam in omnibus spectaret, & pericula contemneret.

Idem singularem industriam ac fortitudinem in re militari cum eximia prudentia coniunctam habebat. Itaque prorsus, quod ait Homerus, & Rex optimus, & Dux fortissimus videbatur.

Hanno ad summa quæque naturâ factus, & gloriæ cupidine incensus, cùm ociosum exercitum haberet, expeditionem hanc suscepit: in qua simul militem exercere, & ex hostili præda alere decreuerat; eóque pacto ciuitate magnis sumptibus leuata, maximam gloriam atque vtilitatem Reipublicæ Carthaginensi comparare.

Hanno cùm Hecatompylon expugnasset, & seniores illius ciuitatis eum adiissent cum infulis, orantes vt humanitate in captos vti vellet, ipse laudis auidus, benignitatem sæuitiæ anteponens, tria millia obsidum accepit, vrbémque cum ciuium facultatibus integram atque intactam seruauit; quo facto maximam laudem & gratiam ab eis retulit. Cæterùm milites ab oppidanis lautè ac liberaliter excepti, omnis generis dapibus largè fruebantur.

At mater adolescentum, mortem viri ægrè ferens, cùm existimaret horum negligentiâ atque incuriâ factum esse vt vir suus è vita migraret, persuasit filiis suis vt in captiuos grauiter sæuirent. Primò

ρητικὸς

ρητικὸς δ᾽ ὢν φύσει, τοὺς μὲν πολιτικοὺς τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐκόλαζεν ἀπαραιτήτως, τοὺς δὲ συμμάχους ῥαβδίοις ἐμαστίγου. καθόλου δὲ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γένους, καὶ τὴν τῆς οἰκίας δόξαν διεφθαρμένος, ὑπεροπτικὸς ἦν, καὶ κατεφρόνει πάντων.

Ὅτι Ἀμίλκας καὶ περὶ τῆς στρατηγίας φανερὰν εἶχε τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν ἀρχὴν παρειληφὼς, ἄξιος ἐφαίνετο τῆς πατρίδος, ἀντεχόμενος μὲν τῆς δόξης, καταφρονῶν δὲ τῶν κινδύνων. Ὅτι οὗτος συνέσει διαφέρειν ἐδόκει· καὶ τόλμαν, καὶ πρᾶξιν τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς πολίτας, ὑπῆρχεν ἀμφότερον, βασιλεύς τ᾽ ἀγαθὸς κρατερός τ᾽ αἰχμητής.

Ὅτι ὁ Ἄννων μεγαλεπίβολος ὢν καὶ δόξης ὀρεγόμενος, καὶ τὸ μέγιστον ἔχων δύναμιν σχολάζουσαν, ἅμα μὲν ταύτην γυμνάσειν ἤλπιζεν ἐν ταύτῃ τῇ στρατείᾳ, τρέφων ἐκ τῆς πολεμίας, καὶ τὴν πόλιν κουφίζων τῶν δαπανημάτων· ἅμα δὲ πολλὰ καταπράξασθαι τῇ πατρίδι, καὶ πρὸς δόξαν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον.

Ὅτι Ἄννωνος τὴν Ἑκατόμπυλον ἐκπολιορκήσαντος, καὶ τῶν πρεσβυτέρων προσελθόντων μεθ᾽ ἱκετηριῶν καὶ δεομένων ἀνθρωπίνως ἑαυτοῖς χρήσασθαι, φιλόδοξος ὢν ὁ στρατηγὸς καὶ προκρίνας εὐεργεσίαν τῆς τιμωρίας, τρισχιλίους μὲν ὁμήρους ἔλαβε. τὴν δὲ πόλιν καὶ τὰς κτήσεις ἀκεραίους ἐάσας, ἔτυχε στεφάνων καὶ τιμῶν μεγάλων παρὰ τῶν εὖ παθόντων. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν ἐγχωρίων αὐτοὺς ὑποδεχομένων λαμπρῶς μετὰ πάσης προθυμίας εἱστιῶντο πάντων * ὄντων δαψιλῶν πρὸς ἀπόλαυσιν. f. τῶν.

Ὅτι ἡ μήτηρ τῶν νεανίσκων βαρέως φέρουσα τὴν τἀνδρὸς τελευτὴν, καὶ νομίσασα δι᾽ ἀμέλειαν αὐτὸν ἐκλελοιπέναι τὸ ζῆν, * ἐποίησε τοὺς υἱοὺς κακουχεῖν τοὺς αἰχμαλώτους. συ- f. ἔπεισε.

κλεισθέντων δὲ αὐτῶν εἰς οἴκημα στενὸν παντελῶς, τὰ σώματα καθάπερ τῶν θηρίων ἠνάγκαζεν συνεσπειραμένα καρτερεῖν διὰ τὴν στενοχωρίαν. ἔπειτα τῆς τροφῆς παραιρεθείσης ἐφ' ἡμέρας πέντε, Βοδόστωρ μὲν διὰ τὴν ἀθυμίαν, καὶ τὴν ἔνδειαν ἐτελεύτησεν. Αμίλκας δὲ διαφέρων εὐψυχίᾳ, διεκαρτέρει καίπερ ἀπεγνωσμένης ἐλπίδος ἀνεχόμενος. πολλάκις δὲ αὐτοῦ δεομένου τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ δακρύων τὴν ἐπιμέλειαν τὴν εἰς τὸν ἄνδρα διεξιόντος, τοσοῦτον ἀπέσχεν ἐκείνη φιλανθρωπίας καὶ λογισμοῦ ἀνθρωπίνων, ὥστε τὸν μὲν νε-
ms. αὐτοῖς. κρὸν * αὐτῷ συγκατακλεῖσαι πέντε ἡμέρας, τροφὴν δὲ ὀλίγην χορηγῆσαι, πρὸς αὐτὸ μόνον στοχαζομένην τὸ δύνασθαι τὴν ἀτυχίαν ἐνεγκεῖν. ὁ δὲ Αμίλκας ἀπογνοὺς τὸν ἐκ τῆς ἱκεσίας ἔλεον, ἀνεβόησεν ἐπιμαρτυρόμενος Δία ξένιον, καὶ θεοὺς τοὺς ἐποπτεύοντας τὰ κατ' ἀνθρώπους, ὡς ἀντὶ καλῆς χάριτος τῆς ὀφειλομένης ἀπολαμβάνει τιμωρίας παρ' ἀνθρώπων. οὐ μὴν ἐξέλιπε τὸ ζῆν, εἴτε δαιμονίου τινὸς ἐλεήσαντος, εἴτε καὶ ταὐτομάτου παράδοξον ἐνεγκόντος βοήθειαν. ἐσχάτως γὰρ αὐτοῦ διακειμένου, διά τε τὴν ἀποφορὰν τὴν ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὴν ὅλην κακουχίαν, τῶν οἰκετῶν τινες τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν διηγήσαντό τισι τὸ γινόμενον· οἱ δὲ μισοπονηρήσαντες, τοῖς δημάρχοις προσήγγειλαν. δεινῆς δὲ οὔσης τῆς ὠμότητος φανείσης, οἱ ἄρχοντες ἀνεκαλέσαντο τοὺς Ατιλίους, καὶ παρ' ὀλίγον θανάτου κρίσιν προσέθηκαν, ὡς καταισχύνουσι τὴν Ῥώμην. διηπειλήσαντο δὲ τὴν ἁρμόττουσαν παρ' αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, εἰ μὴ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ποιήσονται τῶν αἰχμαλώτων. οἱ δὲ τῇ μητρὶ πολλὰ καταμεμψάμενοι, τὸν μὲν Βοδόστορα καύσαντες, ἀπέστειλαν τὴν τέφραν τοῖς συγγενέσι· τὸν δὲ Αμίλκαν ἐκ τῆς κακουχίας ἀνέλαβον.

Οτι οἱ Καρχηδόνιοι περὶ τῆς Σικελίας μεγάλους ἀγῶνας,

igitur intra angustissimum quoddam cubiculum conclusi, instar ferarum corpus suum conglobare ob loci angustias cogebantur: deinde per dies quinque negatis alimentis, Bostar quidem præ ægritudine animi ac fame interiit. Hamilcar verò, qui singulari animi magnitudine erat, tametsi spe omni destitutus, se interim sustentabat. Ac sæpè cum fletibus mulierem precatus, cùm narraret quantam in ipsius virum curam impendisset, adeò illam ad humanitatis aliquem sensum non flexit, vt Bostaris cadauer cum Hamilcare dierum quinque spatio mulier sæua incluserit, victúmque eatenus subministrauerit, vt Hamilcari sensus calamitatis suæ superesset. Sed Hamilcar omni iam spe misericordiæ precibus suis præcisa, Iouem hospitalem, Deósque quibus res humanæ curæ sunt, obtestari cœpit, atque exclamare, sibi pro debita gratia immanes pœnas reponi. Neque tamen in huiusmodi tormentis spiritum reddidit, siue Deorum misericordia, siue fortuna quædam insperatam opem attulit. Nam cùm in extremo vitæ discrimine esset, tum ob cadaueris tetrum odorem, tum ob cæteras quibus premebatur angustias, nonnulli ex familiaribus seruulis rem extraneis narrauerunt: qui huiusmodi sceleris indignitate commoti, mox ad Tribunos plebis factum detulêre. Cúmque oppido sæuum facinus visum esset, arcessiti à Magistratibus Attilij, parum abfuit quin capitis damnati sint, vt qui nomini Romano eam crudelitatis notam inussissent. Cæterùm Magistratus malum Attiliis minati sunt, nisi bona fide in posterum captiuos curarent. Igitur illi matri multa imputantes, Bostaris quidem cremati cineres in patriam remiserunt: Hamilcarem verò ex ærumna pristina paulatim refecerunt ac confirmarunt.

Ex Libro XXV.

Carthaginẽses, qui de Siciliæ possessione per quatuor

& viginti annos cum populo Romano certauerant, haud tantas calamitates eo bello passi sunt, quantas illo bello quod cum mercenariis militibus, quos iniuriâ affecerant, gessêre. Nam cùm illos debitis stipendiis fraudassent, parum abfuit quin & imperium & patriam simul ipsi amitterent. Etenim mercenarij eam iniuriam ægrè ferentes, statim defectione facta, Carthaginenses in maxima discrimina adduxerunt.

Carthaginenses legatione ad defectores missa petierunt vt peremptorum cadauera sibi ad sepulturam traderentur. Sed Spondius cæteríque defectorum duces maiori barbarie & immanitate acti, non modò hæc negauerunt, sed præterea monuerunt ne legatus posthac vllus de vlla re ad se mitteretur: si quis missus esset, eodem supplicio periturum interminati. Decretum deinde fecerunt, quicunque Carthaginensium caperetur posthac, vt eodem quo illi mortis genere tolleretur: quicunque verò ex sociis illorum, vt præcisis manibus mutilati, Carthaginem remitterentur. Huiusmodi scelere ac sæuitia Spondij factum est, vt Hamilcar à pristina humanitate sua dimotus, eandem in captos crudelitatem vicissim exercere coactus sit. Igitur ipse captiuos priùs cruciatos belluis obijciebat, qui ab his conculcati miserè interibant.

Hippacrini & Vticenses defecerunt à Pœnis, & Carthaginensium præsidium necarunt, cæsósque è muris insepultos abiecerunt: ne sepeliendi quidem potestate facta Carthaginensibus qui id petebant.

Hamilcar cognomento Barca, egregiā atque vtilē pa-

καὶ κινδύνους ὑπομείναντες, καὶ πρὸς Ῥωμαίους κδ' ἔτη συνεχῶς διαπολεμήσαντες, οὐ τηλικούτων ἐπειράθησαν ἀτυχημάτων, ὅσων ὁ πόλεμος αὐτοῖς αἴτιος ὑπῆρξεν ὁ πρὸς τοὺς ἀδικηθέντας ὑπ' αὐτῶν μισθοφόρους. ἀποστερήσαντες γὰρ τοὺς ὀφειλομένους μισθοὺς τοῖς ἀλλοεθνέσι, παρ' ὀλίγον αὐτῆς τῆς ἡγεμονίας ἅμα καὶ τῆς πατρίδος ἐστερήθησαν. οἱ γὰρ ἀδικηθέντες μισθοφόροι παραχρῆμα ἀποστάντες, ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιέβαλον τὴν Καρχηδόνα.

Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι ἐξαπέστελλον πρὸς τοὺς ἀποστάντας κήρυκα, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν αἰτούμενοι. οἱ δὲ περὶ τὸν Σπόνδιον ἡγεμόνες ἐπιτείνοντες τὴν ἀποθηρίωσιν, οὐ μόνον ἀντεῖπον περὶ τῆς ταφῆς, ἀλλὰ καὶ διηπειλήσαντο μηκέτι πέμπειν μηδένα κήρυκα περὶ μηδενὸς πρὸς αὐτούς, ὡς τῆς αὐτῆς κολάσεως γινομένης τῷ παραγινομένῳ. εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἐνομοθέτησαν, τῶν αἰχμαλώτων τοὺς μὲν Καρχηδονίους τῆς αὐτῆς τούτοις ἀξιοῦν τιμωρίας. τοὺς δὲ συμμαχοῦντας τοῖς Φοίνιξι χειροκοπεῖν, καὶ πέμπειν ἠκρωτηριασμένους εἰς τὴν Καρχηδόνα. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Σπόνδιον ἡγεμόνες, διὰ τῆς εἰρημένης ἀσεβείας καὶ ὠμότητος ὑπετέμνοντο τὴν διὰ τῆς φιλανθρωπίας στρατηγίαν τοῦ Βάρκα. τοῦτον τὸν τρόπον, Ἀμίλκας δυσχρηστούμενος τῇ ὠμότητι, καὶ αὐτὸς ἠναγκάζετο τῆς φιλανθρωπίας μὲν τῆς εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἀποστῆναι, τὴν δὲ τιμωρίαν παραπλησίαν ἐπιτιθέναι τοῖς ὑποπεσοῦσι. διόπερ τοὺς ἁλισκομένους αἰκιζόμενος παρερρίπτει τοῖς θηρίοις, ὑφ' ὧν καταπατούμενοι πικραῖς τιμωρίαις περιέπιπτον.

Ὅτι οἱ Ἱππακρῖνοι καὶ οἱ Ἰτυκαῖοι ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὰς πόλεις ἔρριψαν ἀτάφους κατὰ τῶν τειχῶν. καὶ τοῖς παρὰ Καρχηδονίων πρεσβεύσασι περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως ἀντέπιπτον περὶ τῆς ταφῆς.

Ὅτι Ἀμίλκας καὶ ὁ Βάρκας πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας πα-

εσχημένος τῇ πατρίδι, κατὰ μὲν τὴν Σικελίαν ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίοις πολέμῳ, κατὰ δὲ τὴν Λιβύην, ὅτε τὴν ἀπόστασιν οἱ μισθοφόροι καὶ Λίβυες ποιησάμενοι συνέσχον ἐν πολιορκίᾳ τὴν Καρχηδόνα. ἐπ' ἀμφοτέροις γὰρ τοῖς πολέμοις τούτοις ἐπιφανεστάτας πράξεις κατεργασάμενος, καὶ πολιτευόμενος ἐμφρόνως δικαίας ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ πᾶσι τοῖς πολίταις· ὕστερον δὲ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κατὰ τὴν Λιβύην πολέμου, συστησάμενος ἑταιρείαν τῶν πονηροτάτων ἀνθρώπων, καὶ ἐκ τούτων ἀθροίζων, καὶ ἐκ τῶν λαφύρων ὠφελείας, ἔτι δὲ αὐτὸν ὁρῶν ταῖς πράξεσιν αὐξανόμενον, καὶ δοὺς εἰς δημοκοπίαν καὶ πλήθους ἀρέσκειαν, περιεστήσατο τὸν δῆμον ἑαυτῷ παραδοῦναι τὴν στρατηγίαν ὅλης τῆς Λιβύης εἰς χρόνον ὀλίγιστον.

Ὅτι Ἀννίβας ἦν φύσει μάχιμος, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἔργων ἐκ παιδὸς πείρᾳ πεπονημένος. καὶ συνεστρατευκὼς ἔτη πλείω μεγάλοις ἡγεμόσι, πολλὴν εἶχε τριβὴν τῶν πολεμίων ἀγώνων. κεχορηγημένος δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως ἀγχινοίᾳ, καὶ πεπονημένος στρατηγικὴν ἀρετὴν διὰ τῆς πολυχρονίου περὶ τὸν πόλεμον ἀσκήσεως, μεγάλας ἐλπίδας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ.

Ὅτι τοῦ Μινουκίου ἡττηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὑπὸ πάντων ἐκρίθη, Μινούκιος μὲν ἀφροσύνῃ καὶ ἀπειρίᾳ τοῖς ὅλοις ἐπταικώς· Φάβιος δὲ ἀγχινοίᾳ καὶ ἀρετῇ στρατηγικῇ διὰ παντὸς προνενοημένος τῆς ἀσφαλείας.

Ὅτι Δωρίμαχος ὁ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγὸς ἀσεβῆ συνετελέσατο πρᾶξιν. τὸ γὰρ περὶ Δωδώνην μαντεῖον συλήσας, ἐνέπρησε τὸ ἱερὸν πλὴν τοῦ σηκοῦ.

Ὅτι ἡ τοῦ Ἀννίβου δύναμις πολὺν χρόνον τῆς τῶν Καμπανῶν εὐδαιμονίας ἀπλήστως ἐμπλησθεῖσα, μετέβαλε ταῖς ἀγωγαῖς εἰς τοὐναντίον. τρυφῆς γὰρ συνεχοῦς καὶ μαλακῆς εὐνῆς καὶ μύρων παντοίων, καὶ παντοίας τροφῆς πολυτέλεια, τὴν μὲν ἀλκὴν καὶ συνήθη τῶν δεινῶν ἐξέλυσεν ὑπομονήν.

triæ operam nauauit, tum in Sicilia aduersus Romanos, tum in Libya aduersus mercenarios milites & Afros, qui à Pœnis cùm defecissent, ipsam Carthaginem obsidione premebant. Etenim in vtroque bello cùm multa eximiæ fortitudinis ac prudentiæ facinora edidisset, meritò ab vniuersis ciuibus colebatur. Postea verò confecto Libyco bello, perditissimorum hominum manum coëgit. Cúmque ex præda magnas opes collegisset, atque ex rebus gestis auctoritatem sibi peperisset, plebis gratiam aucupatus effecit vt Africa prouincia sibi ad tempus mandaretur.

Ex Libro XXVI.

Erat Hannibal naturâ bellicosus, & in re militari à puero exercitatus; cúmque multos per annos in contubernio maximorum ducum vixisset, magnam bellicarum rerum peritiam collegerat. Itaque & solertia quadam præcipua à natura instructus, & exercitatione diuturna firmatus, magnam sui ipsius spem conceperat.

Victo ab Hannibale Minucio, satis euentus ipse comprobauit, Minucium quidem imprudentia sua atque imperitia omnia pessumdedisse: Fabium verò consilio ac virtute militari salutem Reipublicæ præstitisse.

Dorimachus Prætor Ætolorum rem nefariam aggressus est. Nam cùm templum Dodonæi Iouis oraculo celebre spoliasset, flammis deinde integrum præter cellam ipsam cremauit.

Hannibalis copiæ cùm Campanorum bonis diutiùs se ingurgitassent, prorsus in diuersa mutatæ sunt. Continuæ enim deliciæ, molles lectuli, & vnguentorum ac dapum omnis generis apparatus, fortitudinem eorum atque in perferendis laboribus constantiam fregerunt,

corpúsque adeò ac mentem in muliebrem mollíciem luxúmque soluerunt.

Hannibal cùm in Romanorum crudelitatem ac malitiam, aut potius arrogantiam multa dixisset, Senatorum filios ac propinquos ex captiuorum numero lectos neci dedit, huiusmodi pœnam Senatui rependens.

Idem infesto aduersus populum Romanum odio flagrans, selectos ex omnibus captiuis ad singulare certamen aptissimos inter se composuit, & fratres quidem cum fratribus, patres cum liberis, cum cognatis autem cognatos dimicare iussit. Quo quidem tempore meritò quis sæuitiam Pœni ducis detestatus, Romanorum pietatem ac constantiam miratus fuisset. Nam cùm flammæ ac stimuli ac durissima verbera iis admouerentur, nemo tamen cum hominibus coniunctissimis manus conserere sustinuit: sed inuicta animi magnitudine omnes tormentis immortui sunt, cùm ab huiusmodi piaculo manus puras seruassent.

Gelóne & Hierone mortuis cùm principatus Syracusanorum ad Hieronymum adolescentem admodum deuenisset, haudquaquam idoneum rectorem nacta erat Sicilia. Proinde adolescens proximorum adulatione corruptus, ad luxum & intemperantiam & tyrannicam sæuitiam declinauit. Etenim matronis stuprum inferebat, amicos qui liberiorem vocem edidissent, necabat, multorum etiam indemnatorum bona publicabat, eáque assentatoribus suis largiebatur; vnde principio quidem populi odium aduersus eum exarsit, deinde insidiæ, & quæ tyrannos comitari solet pernicies erupit.

Post Hieronymi cædem, Syracusani concione habita decreuerunt vt omnes propinqui tyranni necarentur,

τὰ δὲ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εἰς γυναικώδη καὶ τρυφερὰν διάθεσιν μετέστησεν.

Ὅτι τῶν Ῥωμαίων ὁ Ἀννίβας πολλὰ κατηγορήσας εἰς ὠμότητα καὶ πονηρίαν, * ἢ μᾶλλον ὑπερηφανείαν, τοὺς τῶν συγκλητικῶν υἱοὺς καὶ συγγενεῖς ἐκλέξας ἀπέσφαξε, ταύτην παρὰ τοῦ συνεδρίου λαμβάνων τιμωρίαν. addidi.

Ὅτι ὁ Ἀννίβας ἀλλοτριώτατα διακείμενος πρὸς Ῥωμαίους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐπιλέξας τοὺς εὐθέτους εἰς μονομαχίαν συνέζευξεν. ἀδελφοὺς μὲν ἀδελφοῖς, πατέρας δὲ υἱοῖς, συγγενεῖς δὲ συγγενέσι μονομαχεῖν ἠνάγκαζεν. ἔνθα δὴ δικαίως ἄν τις τοῦ μὲν Φοίνικος ἐμίσησε τὴν ὠμότητα, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐθαύμασε τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπομονήν τε καὶ καρτερίαν. * πυρὸς γὰρ αὐτοῖς προσαγομένου καὶ κέντρων, ἔτι δὲ χαλεπωτάτων πληγῶν, οὐδεὶς ὑπήκουσε προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας τοῖς ἀναγκαιοτάτοις. πάντες γὰρ εὐγενῆ παραστήματα λαβόντες, ἐναπέπνευσαν ταῖς ἀνάγκαις, ἀθίκτους ἑαυτοὺς τηρήσαντες τῆς πρὸς ἀλλήλοις μιαιφονίας. mſ. αὐτοῖς

Ὅτι Γέλωνος καὶ Ἱέρωνος τῶν βασιλέων κατὰ τὴν Σικελίαν τετελευτηκότων ἐν Συρακούσαις, Ἱερωνύμου δὲ τὴν ἀρχὴν διαδεδεγμένου, καὶ τὴν ἡλικίαν ὄντος ἀντίπαιδος, οὐκ εἶχεν ἡ βασιλεία τὸν προεστησόμενον ἀξιόχρεον. διὸ καὶ τὸ μειράκιον ταῖς τῶν κολάκων πρὸς χάριν ὁμιλίαις ἐξετράπη πρὸς τρυφὴν καὶ ἀκολασίαν καὶ τυραννικὴν ὠμότητα. ἐπετελεῖτο γὰρ γυναικῶν ὕβρεις· καὶ τοὺς παρρησίᾳ χρωμένους τῶν φίλων ἀπέκτεινε, καὶ πολλῶν ἀκρίτως οὐσίας ἐδήμευσε, καὶ τοῖς πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν ἐδωρεῖτο. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπηκολούθει ἐκ τῶν ὄχλων μῖσος, εἶτα καὶ ἐπιβουλία, καὶ ὁ τοῖς πονηροῖς δυνάσταις εἰωθὼς ἐπακολουθεῖν ὄλεθρος.

Ὅτι μετὰ τὴν Ἱερωνύμου τελευτὴν, οἱ Συρακούσιοι ἐλθόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐψηφίσαντο τοὺς συγγενεῖς τοῦ τυράννου κολάσαι

καὶ τὰς γυναῖκας ὁμοίως τοῖς ἀνδράσιν ἀνελεῖν, καὶ μηδὲ ῥίζαν ἀπολιπεῖν τυραννικῆς συγγενείας.

Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Σεμπρωνίου Μάγωνος ἀποστείλαντος πρὸς Αννίβαν, οἱ μὲν στρατιῶται κείμενον ὁρῶντες ἐβόων καταπέμπειν, καὶ κατὰ μέρη διασφενδονῆσαι· ὁ δὲ Αννίβας φήσας οὐ προσήκειν τὴν ὀργὴν εἰς ἀναίσθητον σῶμα ἐναποτίθεσθαι, καὶ λαβὼν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, ἅμα δὲ καὶ θαυμάζων τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς, πολυτελοῦς ταφῆς ἠξίωσε τὸν τετελευτηκότα. συνθέξας δὲ τὰ τοῦ σώματος ὀστᾶ, καὶ φιλανθρώπως περιστείλας ἀπέστειλεν εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον.

Ὅτι τῶν Συρακοσίων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ἀπαντησάντων Μαρκέλλῳ μεθ' ἱκετηρίας, τῶν μὲν ἐλευθέρων ἔφη σωμάτων φείσασθαι, τὰς δὲ κτήσεις ἁπάσας διαρπάσαι.

Ὅτι Καρχηδόνιοι καταλυσάμενοι τὸν Λιβυκὸν πόλεμον, τὸ τῶν Μικατανῶν Νομάδων ἔθνος σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις τιμωρησάμενοι, πάντας τοὺς συλληφθέντας ἀνεσταύρωσαν. διόπερ οἱ τούτων ἀπόγονοι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ὠμότητος ἀναμιμνησκόμενοι, χαλεπώτατοι τοῖς Καρχηδονίοις πολέμιοι καθεστήκεισαν.

Ὅτι οὐκ εἴασε τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν φημὶ δὴ τοῦ Ασδρούβου ἀνεπισήμαντον. ἀλλά φησιν, ἦν γὰρ υἱὸς Αμίλκου τοῦ Βάρκα μὲν ἐπικαλουμένου, μεγίστην δὲ δόξαν ἐσχηκότος τῶν καθ' ἑαυτόν. καὶ γὰρ ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ μόνος τῶν ἡγεμόνων πολλάκις ἐνίκησε Ῥωμαίους· καὶ τὸν ἐμφύλιον καθελὼν πόλεμον, πρῶτος διεβίβασε δύναμιν εἰς Ἰβηρίαν. τοιούτου δὴ ὢν πατρὸς, οὐκ ἀνάξιον ἑαυτὸν παρείχετο τῆς ἐκείνου δόξης. ὁμολογουμένως γὰρ ἄριστος ἦν στρατηλάτης ἁπάντων Καρχηδονίων, μετὰ τὸν ἀδελφὸν Αννίβαν. διὸ καὶ τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ δυνάμεων Ασδρούβαν κατέλιπεν ἡγεμόνα. πολλὰς δὲ μάχας ἀγωνισάμενος κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ διὰ παντὸς

vtque mulieres etiam vnà cum viris tollerentur, neque vllus ex regia ſtirpe ſuperſtes relinqueretur.

Cùm Sempronij Gracchi cadauer ab Magone ad Hannibalem miſſum fuiſſet, milites quidem membratim concerpendum ac diſiiciendum illud eſſe conclamabant: ſed Hannibal ſimul incertos fortunæ exitus ſibi ob oculos proponens, ſimul virtutem hominis admiratione proſecutus, nefas eſſe dixit in cadauer ſenſu orbatum iram effundere, omnique honoris genere exequias Gracchi celebrauit; oſſa quinetiam ac cineres in vrna conditos ad Romanorum caſtra miſit.

Captis Syracuſis cùm ciues ramos oleæ præferentes obuiam M. Marcello proceſſiſſent, ingenuis quidem omnibus parcere ſe Marcellus dixit, ſed bona vniuerſa in prædam militis ceſſura eſſe.

Carthaginenſes profligato Libyco bello in Micatanos Numidas eorúmque vxores ac liberos grauiter ſæuierunt, captiuóſque omnes crucibus affixerunt. Quamobrem horum poſteri ſæuitiam in parentes ſuos exercitam recordati, infeſtiſſimi hoſtes populi Carthaginenſis extiterunt.

Cæterùm Haſdrubalis virtus haudquaquam ſilentio prætereunda eſt. Nam cùm Hamilcaris cognomento Barcæ filius eſſet, omnium ætatis ſuæ ducum præſtantiſſimi, qui & in Sicilienſi bello ſolus Romanos ſæpè ſuperauerat, & confecto ciuili bello primus in Hiſpaniam copias trajecerat, huiuſmodi patris gloria non indignum ſe filium præſtitit. Etenim quod ſine controuerſia eſt, omnium Pœnorum ducum poſt Hannibalem fratrem optimus habebatur. quocirca & Hiſpanicis copiis ab Hannibale eſt præpoſitus: cúmq. multa & magna prælia in Hiſpania feciſſet, & ex priſtinis cladib.

exercitum recreasset, in maximis periculis sæpè versatus est. Ac tandem procul ab ora maritima fugatus, sua virtute validissimas copias comparauit, prætcrque omnium expectationem in Italiam venit.

Nabis Lacedæmoniorum tyrannus, Pelopem Lycurgi quondam Regis filium admodum puerum è medio sustulit. Verebatur enim ne puer olim adolescentiam ingressus, elatúsque ob splendorem generis, libertatem patriæ redderet. Præterea ex Lacedæmoniis optimum quemque neci dedit, ac perditissimos homines ad custodiam corporis ac dominationis vndique conduxit. Igitur ex omnibus partibus sacrilegi, fures, latrones, capitis damnati Spartam confluebant. Namque ille dominationem scelere partam nonnisi huiusmodi hominum pręsidio confirmari posse sperabat.

Cretenses nauibus septem piraticam facere aggressi, multos in mari nauigantes spoliabant; quamobrem cùm mercatores animis iam fracti essent, Rhodij has iniurias ad se pertinere rati, bellum Cretensibus indixêre.

Pleminius Scipionis legatus, Locris cum præsidio relictus, summa vir impietate, Proserpinæ thesauris per vim apertis pecuniam omnem sacram abstulit. Cúmque ægrè id Locrenses ferrent, & populi Romani implorarent fidem, duo Tribuni militum simulantes tanto facinore se commoueri, Pleminium acriter obiurgarunt, non quod reuera indignarentur, sed quia direptæ pecuniæ nullam ipsi partem acceperant. Verùm breui omnibus pœnam sceleris sui numen rependit. Quippe id fanum totius Italiæ celeberrimum fuisse dicitur, cunctisque retro sæculis intactum incolarum

ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἀναλαμβάνων τὰς δυνάμεις, πολλοὺς καὶ παντοίους ὑπέμεινε κινδύνους· καὶ εἰς τὴν μεσόγειον ἀποδιωχθεὶς, διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν μεγάλην ἤθροισε δύναμιν, καὶ παρεγενήθη παρ' ἐλπίδας εἰς Ἰταλίαν.

Ὅτι Νάβις ὁ τύραννος τῶν Λακεδαιμονίων ἀνεῖλε Πέλοπα, τὸν Λυκούργου μὲν τοῦ βασιλεύσαντος υἱὸν, παῖδα δὲ τὴν ἡλικίαν ὄντα· εὐλαβεῖτο γὰρ μήποτε ὁ παῖς παραγενόμενος εἰς ἡλικίαν, ἀποκαταστήσῃ τῇ πατρίδι τὴν ἐλευθερίαν, πεφρονηματισμένος διὰ τὴν εὐγένειαν. αὐτὸς δὲ τοὺς χαριεστάτους τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιλεγόμενος ἀνῄρει· καὶ μισθοφόρους πανταχόθεν τοὺς χειρίστους συνήγαγε, φύλακας τῆς δυναστείας. διόπερ ἐκ παντὸς τόπου συνέρρεον εἰς τὴν Σπάρτην ἱερόσυλοι, φῶρες, λῃσταὶ, κατάδικοι θανάτου. ἀσεβῶς γὰρ τὴν τυραννίδα περιποιησάμενος, ὑπὸ μόνων τούτων ἤλπιζε βεβαιότατα τηρηθήσεσθαι.

Ὅτι Κρῆτες ναυσὶν ἑπτὰ πειρατεύειν ἐπιβαλόμενοι, τῶν πλεόντων ἐλῄστευον οὐκ ὀλίγους. διὸ καὶ τῶν ἐμπόρων ἀθυμούντων, Ῥόδιοι πρὸς αὐτοὺς τἀδικήματα νομίσαντες ἥξειν, πρὸς τοὺς Κρῆτας πόλεμον ἐξήνεγκαν.

Ὅτι Πλημμίνιος ὁ κατασταθεὶς Λοκρῶν ἡγεμὼν παρὰ Σκιπίωνος ἀσεβὴς ὢν, τοὺς τῆς Περσεφόνης θησαυροὺς ἀνασπάσας, καὶ τὰ χρήματα συλήσας ἀπήνεγκε. τῶν δὲ Λοκρῶν ἀγανακτούντων ἐπὶ τούτοις, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικαλουμένων πίστιν, δύο τῶν χιλιάρχων μισοπονηρεῖν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι προσεποιήθησαν. τοῦτο δὲ ἔπραττον οὐκ ἐπὶ τοῖς γινομένοις ἀγανακτοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τὸ μέρος μὴ εἰληφέναι τῶν σεσυλημένων χρημάτων, ἐγκαλοῦντες * τὸ πλημμέλημα. ταχὺ δ' αὖθις ἅπασιν ἀξίαν τῆς πονηρίας ἐπέθηκε τὸ δαιμόνιον. καὶ γὰρ ἐπιφανέστατον τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἱερῶν τοῦτ' εἶναι λέγεται, καὶ διὰ παντὸς ἁγνὸν ὑπὸ τῶν

mſ. τῷ leg. τοῦ πλημμινίου.

ἐγχωρίων τετηρῆσθαι. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Πύρρος ἐκ τῆς Ἰταλίας διεβίβαζε τὰς δυνάμεις εἰς Λοκρούς, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀπαιτούμενος τοὺς μισθούς, ἠναγκάσθη δι' ἀπορίαν ἅψασθαι τῶν χρημάτων, κατὰ τὸν ἔκπλουν ἐπιγενηθῆναι πνεύματα φασίν, ὥστε στόλῳ παντὶ ναυαγῆσαι τοῦτον. τὸν δὲ Πύρρον δεισιδαιμονήσαντα, τὴν θεὸν ἐξιλάσασθαι, καὶ μὴ πρότερον ἀπελθεῖν, ἕως ἀποκατέστησε τὰ χρήματα. οἱ δὲ χιλίαρχοι προσποιούμενοι μισοπονηρεῖν, προΐσταντο τῶν Λοκρῶν, καὶ τὸν Πλημίνιον κακῶς ἔλεγον, καὶ δίκην ἐπιθήσειν ἠπείλουν. τέλος ἐπὶ πλεῖον τῆς λοιδορίας προβαινούσης, εἰς χεῖρας ἦλθον. οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῦτον δόντες ἐπὶ γῆν, τά τε ὦτα περιέτεμον αὐτοῦ, καὶ τὴν ῥῖνα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ χείλη διέσχισαν. ὁ δὲ Πλημίνιος συλλαβὼν τοὺς χιλιάρχους, καὶ δειναῖς αἰκίαις περιβαλὼν διέφθειρεν. ἡ δὲ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων διὰ τὴν ἱεροσυλίαν οὐ μετρίως ἐδεισιδαιμόνει· οἱ δὲ ἀντιπολιτευόμενοι τῷ Σκιπίωνι, καιρὸν εὑρόντες οἰκεῖον διαβολῆς, κατηγόρουν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς ἀπὸ τῆς ἐκείνου γνώμης ἅπαντα πεπραχέναι Πλημίνιος. ἡ δὲ σύγκλητος ἀπέστειλε πρεσβευτὰς ἀγορανόμον καὶ δύο δημάρχους, εἰ μὲν εὕρωσιν ἀπὸ τῆς Σκιπίωνος γνώμης γεγενημένην ἱεροσυλίαν, κατὰ τάχος ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην· εἰ δὲ μή, ἐᾶν αὐτὸν διαβιβάζειν τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Λιβύην. τούτων δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὄντων, ὁ Σκιπίων μεταπεμψάμενος τὸν Πλημίνιον ἔδησεν εἰς ἅλυσιν, καὶ περὶ τὴν γυμνασίαν ἦν τῶν δυνάμεων. οἱ δὲ δήμαρχοι ταῦτα θαυμάσαντες, ἐπῄνεσαν τὸν Σκιπίωνα. εἰς δὲ Ῥώμην ἀπαχθέντος τοῦ Πλημινίου, τοῦτον ἡ σύγκλητος εἰς φυλακὴν ἀπέθετο, καθ' ἣν αὐτὸν τελευτῆσαι συνέβη. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ καθιέρωσε, καὶ τὰ προσελλείποντα τῶν ἱεροσυληθέντων χρημάτων ἐκ τοῦ δημοσίου προσθεῖσα, τῇ θεῷ καθιέρωσεν. ἐψηφίσατο δὲ καὶ τοὺς Λοκροὺς ἐλευθέρους εἶναι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἔχοντάς τι τῶν * Φέρσεως χρημάτων, ἐὰν μὴ καταθῶσιν ἐνόχους εἶναι θανάτου.

* f. φερσεφάττης.

mansisse curâ. Et cùm Pyrrhus, quo tempore è Sicilia trajecit Locros, flagitantibus stipendia militibus, pecuniam sacram contingere coactus esset, aiunt classem omnem Pyrrhi inter redeundum fœdissima tempestate iactatam fuisse; ac Pyrrhum ipsum religione perculsum, Deam placasse, neque priùs abiisse quàm vniuersam pecuniam restituisset. At Tribuni indignatione adsimulata, causam Locrensium suscepêre, & Pleminium criminati sunt pœnam ei interminati. Crescente vt fit iurgio, tandem ad manus ventum est, & Tribuni Pleminio ad terram prostrato aures nasúmque morsibus detruncarunt, ac labia consciderunt. Postmodum verò Pleminius comprehensos Tribunos virgis ad mortem cecidit. Interim Senatus populúsq. Romanus contractum eo sacrilegio piaculum vehementer reformidabat: & Pub. Scipionis aduersarij opportunam calumniæ ansam nacti, eum accusabant, Pleminium omnia ex eius consilio ac mandato egisse asseuerantes. Igitur Senatusconsulto duo Tribuni plebis adiuncto Ædili in Siciliam missi, vt si id sacrilegium iussu aut voluntate P. Scipionis admissum esse comperissent, eum protinus Romam abducerent; sin contrà, finerent illum copias in Africam transportare. Qui dum adhuc iter faciunt, accersitum ad se Pleminium Scipio in carcerem coniecit; ipse interim assiduè militem exercere non cessabat. Cuius rei Tribuni plebis admiratione capti, Scipionem magnoperè laudarunt. At Pleminius Romam in vinculis perductus, extemplò iussu Senatus in carcerem conditus est, nec multò pòst in custodia decessit: bona eius fano Proserpinæ consecrata sunt; vtque quod ex direpta sacra pecunia deesset, ex ærario suppleretur, Senatus censuit. Si quis miles quod ex Proserpinæ thesauris penes se haberet, non restituisset bona fide, capital fore. Additum præterea vt Locrenses liberi essent.

P. Scipio cùm ad eum Syphax in vinculis adductus esset, principio quidem collacrymatus est, pristinam hominis in Regia fortuna felicitatem animo reputans. Paulò pòst cùm fortunam suam Scipio moderatè ferre decreuisset, Syphacem vinculis absolui iussit, eique tabernaculum suum cum reliquo famulatu Regio concessit: asseruatúmque in libera custodia sæpè benignè alloquebatur, & conuiuio etiam accipiebat.

Sophonisba, (quæ priùs quidem Masinissæ, postea verò Syphaci nupserat, tandémque bello capta, in Masinissæ manum rursus conuenerat,) mulier erat præstanti forma, variisque artibus ac delinimentis quiduis impetrare facilè poterat. Cúmque patriæ amantissima esset, virum à partibus Romanorum auocare quotidie non cessabat. Quæ cùm Syphaci probè comperta essent, rem Scipioni aperuit; vtque ab ea femina caueret monuit. Eadem confirmante etiam Lælio Scipio mulierem adduci ad se iussit. Quod cùm recusaret Masinissa, Scipio acerbè eum obiurgauit. Proinde terrefactus Masinissa, mitti ab eo iussit qui illam abducerent. Ipse interim in tabernaculum profectus, Sophonisbam venenatum haurire poculum coëgit.

Scipio ob misericordiam ac clementiam aduersus eos qui bello capti erant, firma in posterum & constanti Masinissæ societate perpetuò est vsus.

Hannibal conuocatis sociis, sibi in Africam necessariò traijciendum esse significauit, & si quis eorũ secum proficisci vellet, potestatẽ nauigãdi fecit. Ac nonnulli quidẽ eius signa sequi minimè recusarunt. Quib. verò in Italia residere gratiùs erat circunducto iis exercitu, primũ qui-

Ὅτι ὁ Σκιπίων παραχθέντων πρὸς αὐτὸν τῶν περὶ Σύφακα, τὸ μὲν πρῶτον ἰδὼν τὸν ἄνδρα δεδεμένον, ἐδάκρυσε, λογιζόμενος τὴν πάλαι ποτὲ μακαριζομένην αὐτοῦ βασιλείαν. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον κρίνας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἐν τοῖς εὐτυχήμασιν, ἐπέταξεν αὐτὸν λῦσαι· καὶ τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἀπέδωκε, καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν ἔχειν συνεχώρησε. τηρῶν δὲ αὐτὸν * ἐν addidi.
ἐλευθερίᾳ φυλακῇ, φιλανθρώπως ὡμίλει, καὶ πολλάκις ἐπὶ δεῖπνα παρελάμβανεν.

Ὅτι Σοφόνισβα ἡ πρότερον μὲν Μασανάσσῃ, μετὰ δὲ ταῦτα συνοικήσασα Σύφακι, τὸ δὲ τελευταῖον πάλιν εἰς * συμβίωσιν ms. σύμβασιν.
ἐλθοῦσα διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ Μασανάσσῃ, τήν τε ὄψιν ἦν εὐπρεπής, καὶ τοῖς νόμοις ποικίλη, καὶ πολὺ ἐξομηρεύσασθαι δυναμένη. οὖσα δὲ Καρχηδονίων συμμαχίς, προσέκειτο λιπαροῦσα καὶ δεομένη καθ' ἡμέραν τἀνδρός, ὅπως ἀποστῇ Ῥώμης. ἦν γὰρ ἡ γυνὴ δεινῶς φιλόπατρις. ἃ δὴ γινώσκων ὁ Σύφαξ, ἐδήλωσε τῷ Σκιπίωνι περὶ τῆς γυναικός, καὶ παρεκελεύσατο φυλάττειν. τούτοις δὲ σύμφωνα καὶ Λαιλίου λέγοντος, ὁ Σκιπίων ἐκέλευσεν ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν τὴν γυναῖκα. παραιτουμένου δὲ τοῦ Μασανάσσου, πικρότερον ἐπέπληξεν. ὁ δὲ εὐλαβηθείς, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν τοὺς παραληψομένους. αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς τὴν σκηνήν, φάρμακον θανάσιμον τῇ γυναικὶ πιεῖν ἠνάγκασε.

Ὅτι Σκιπίων διὰ τὸν πρὸς τοὺς ἐπταικότας ἔλεον, βεβαίαν ἔσχε τὴν Μασανάσσου συμμαχίαν εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον.

Ὅτι Ἀννίβας συγκαλεσάμενος τοὺς συμμάχους ἐδήλωσεν αὐτοῖς, ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὸν διαβῆναι εἰς Λιβύην, καὶ ἔδωκεν ἐξουσίαν αὐτῶν τοῖς βουλομένοις αὐτῷ συστρατεύειν. ἔνιοι μὲν εἵλαντο τὴν μετ' Ἀννίβου διάβασιν. τοῖς δὲ ἡδομένοις τῆς ἐν Ἰταλίᾳ μονῆς περιστήσας τὴν δύναμιν, τὸ μὲν πρῶτον τοῖς στρατιώ-

ταῖς ἔδωκεν ἐξουσίαν, εἴ τινα βούλοιντο λαμβάνειν ἐξ αὐτῶν δοῦλον· τοὺς δὲ λοιποὺς κατέσφαξεν, ἄνδρας μὲν περὶ δισμυρίους, ἵππους δὲ περὶ τρισχιλίους, καὶ τῶν ὑποζυγίων ἀνάριθμητον πλῆθος.

Ὅτι αὐτόμολοι ἦλθον πρὸς Ἀννίβαν ἱππεῖς τετρακισχίλιοι.

in ms. σύφ. & sic semper. οὗτοι δὲ τοῦ *Σύφακος τελευτήσαντος πρὸς Μασανάσσην ἦσαν ἀφεστηκότες. ὁ δὲ ὀργισθεὶς αὐτοῖς περιέστησε τὴν δύναμιν, καὶ πάντας κατακοντίσας διέδωκε τοὺς ἵππους τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ στρατιώταις.

Ὅτι Σκιπίων ἀπέστειλε πρὸς Καρχηδονίους πρέσβεις. οἱ δὲ ὄχλοι παρ᾽ ὀλίγον αὐτοὺς ἀνεῖλον. οἱ δὲ συνέσει διαφέροντες τούτους ἐξήρπασαν, καὶ μετὰ τριήρων ἐξέπεμψαν. οἱ δὲ δημοκρατοῦντες ἐν Καρχηδόνι τὸν ναύαρχον παρεκελεύσαντο, ὅταν αἱ παραπέμψασαι τριήρεις ἀναστρέψωσιν, ἐπιπλεῦσαι τοῖς πρεσβευταῖς, καὶ πάντας κατασφάξαι· ὃ καὶ γέγονεν. οἱ δὲ καταφυγόντες ἐπὶ τὴν γῆν, διεσώθησαν πρὸς τὸν Σκιπίωνα. τὸ δὲ θεῖον τοῖς ἀσεβῆσαι βουλομένοις ταχέως ἐνεδείξατο τὴν αὐτοῦ δύναμιν. οἱ γὰρ εἰς Ῥώμην ἀποσταλέντες πρεσβευταὶ τῶν Καρχηδονίων ἀναστρέφοντες, ὑπὸ χειμῶνος κατηνέχθησαν εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων ναύσταθμον. ὧν ἀναχθέντων ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα, καὶ πάντων βοώντων ἀμύνασθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Σκιπίων οὐκ ἔφη δεῖν πράττειν, ἃ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγκαλοῦσιν. οὗτοι μὲν οὖν ἀφεθέντες διεσώθησαν εἰς τὴν Καρχηδόνα, θαυμάζοντες τὴν τῶν Ῥωμαίων εὐσέβειαν.

Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Δικαίαρχον τὸν Αἰτωλὸν ἄνδρα τολμηρὸν πείσας πειρατεύειν, ἔδωκεν αὐτῷ ναῦς εἴκοσι· προσέταξεν δὲ τὰς μὲν νήσους φορολογεῖν, τοῖς δὲ Κρησὶ παραβοηθεῖν, ἐν τῷ πρὸς Ῥοδίους πολέμῳ. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοὺς μὲν ἐμπόρους ἐλῄστευε, τὰς δὲ νήσους λελεηλατημένον ἀργύριον εἰσεπράττετο.

dem quoslibet ex iis in seruitutem abducendi copiam militibus fecit, cæteros deinde supra xx. peditum ac tria equitum millia trucidauit, cumque iis infinitam prope iumentorum multitudinem.

Equites quater mille ad Hannibalem transfugerunt, ex iis qui post Syphacis cladem ad Masinissam signa transtulerant. His infensus Hannibal copias circunduxit; & postquam omnes iaculis confixisset, equos eorum militibus suis diuisit.

Scipio legatos Carthaginem cùm misisset, parum abfuit quin à multitudine occiderentur: sed Carthaginensium prudentissimi legatos ex præsenti periculo eripuêre, & triremibus impositos ad Scipionis castra remisêre. At verò ij qui populares Carthagine habebantur, & qui gratiâ apud plebem plurimùm poterant, Triremium præfecto mandatum dederunt, vt cùm triremes quibus legatos deduxerant, redire cœpissent, ipse in legatos impetum faceret, cunctósque interimeret; quod ille vt imperatum fuerat, præstitit. Sed legati in terram cùm enatassent, ad Scipionem incolumes peruenêre. Porrò iis qui tantum scelus susceperant, breui præsens Deorum numen apparuit. Carthaginensium enim legati Roma tum fortè reuertentes, ad Romanorum nauale tempestate delati sunt. Quibus ad Scipionem perductis cùm vniuersi conclamarent impiis & sceleratis reddendam vicem esse, Scipio negauit committendum esse quod ipsi Carthaginensibus exprobrarent. Hi igitur dimissi, Carthaginem salui appulerunt, pietatem Romanorum maxima admiratione prosecuti.

Philippus Macedonum Rex cùm persuasisset Dicæarcho Ætolo, viro singlaris audaciæ, vt piraticam faceret, naues ei tradidit viginti, mandauitque vt ab insulis tributa exigeret, & Cretensibus in bello aduersus Rhodios opem ferret. Igitur ille, provt mandatum fuerat, mercatores quidem spoliabat; insulas autem vastans, pecuniam ab iis exigebat.

Erat in comitatu Philippi Heraclides quidam Tarentinus, vir nequissimus, qui seorsim occultis susurris principes amicorum Philippi apud Regem calumniabatur, tandémque eò impietatis perpulit Philippum, vt quinque principes publici consilij necauerit. Quo factum est vt res Philippi paulatim in deterius labi cœperint. quippe cùm bella minimè necessaria susciperet, parum abfuit quin à Romanis regno spoliaretur. Cæterùm nemo ex amicis liberè eum adloqui & admonere amplius audebat, cùm eius insolentiam omnes formidarent. Bellum autem intulit Dardanis, tametsi nihil ab eis hostile admissum fuisset, victórque decem hostium millia in acie cecîdit.

Philippus Macedonum Rex, præter insitam animi cupiditatem, ea in rebus secundis insolentia erat, vt amicos indicta causa necaret, templáque ac sepulcra dirueret. Similiter Antiochus Iouis templum in Elymaïde spoliare aggressus, dignum vitæ habuit exitum, cum omnibus copiis illic confossus. Ambo etiam cùm inuictos exercitus habere se existimassent, vno prœlio debellati, leges ab aliis impositas accipere sunt coacti. Ac calamitatem quidem suam suæ ipsorum culpæ imputabant, veniam verò sibi concessam victorum humanitati accepto ferebant. Itaque provt eorum factis conueniebat, sua imperia Deorum irâ afflicta viderunt. At Romani & tum & postea nonnisi iusta suscipientes bella, iusque iurandum ac fœdera magni facientes, non immeritò in omnibus suis consiliis Deorum ope adiuti fuerunt.

Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, Ἡρακλείδην τινὰ Ταραντῖνον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ πονηρὸν ἄνθρωπον, ὃς κατ' ἰδίαν αὐτῷ λαλῶν, πολλὰς καὶ ψευδεῖς διαβολὰς τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων φίλων ἔλεγε· τέλος δὲ εἰς τοῦτο ἦλθεν ἀσεβείας, ὥστε τοὺς προέδρους τοῦ συνεδρίου πέντε ἄνδρας ἀπέσφαξε. διὸ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτῷ τὰ πράγματα προηγάγετο. πολέμους γὰρ οὐκ ἀναγκαίους ἐπαναιρούμενος, ἐκινδύνευσεν ἀποβαλεῖν τὴν βασιλείαν ὑπὸ Ῥωμαίων. οὐκέτι γὰρ οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν φίλων ἔχειν παρρησίαν, οὐδὲ ἐπιπλήττειν τῇ τοῦ βασιλέως ἀνοίᾳ, πεφρικὼς αὐτοῦ τὴν προπέτειαν. ἐστράτευσε δὲ ἐπὶ Δαρδανοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας, καὶ τούτους παρατάξει νικήσας ἀνεῖλεν ὑπὲρ μυρίους.

Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς χωρὶς τῆς πλεονεξίας οὕτως ὑπερήφανος ἦν ἐν ταῖς εὐτυχίαις, ὥστε τοὺς μὲν φίλους ἀκρίτως ἀποσφάξαι, τοὺς δὲ τάφους τῶν προτετελευτηκότων, καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν κατασκάπτειν. Ἀντίοχος δὲ τὸ κατὰ τὴν Ἐλυμαΐδα τέμενος τοῦ Διὸς συλᾶν ἐπιβαλόμενος, πρέπουσαν τὴν καταστροφὴν εὗρε τοῦ βίου, μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἀπολόμενος. ἀμφότεροι δὲ τὰς αὐτῶν δυνάμεις ἀνυποστάτους εἶναι νομίσαντες, μιᾷ παρατάξει συνηναγκάσθησαν ἑτέροις ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. διὸ καὶ τῆς μὲν περὶ αὐτοὺς γενομένης ἀτυχίας, τὰς ἰδίας ἁμαρτίας ᾐτιῶντο. τῶν δὲ συγχωρηθέντων φιλανθρώπων τὰς χάριτας εἶχον τοῖς ἐν τῷ κρατεῖν ἐπιεικῶς αὐτοῖς χρησαμένοις. τοιγαροῦν ὥσπερ ἀπὸ παραγραφῆς τῶν ἰδίων πράξεων, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἑώρων τὰς αὐτῶν βασιλείας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου προαγομένας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τότε, καὶ μετὰ ταῦτα δικαίοις ἐνιστάμενοι πολέμοις, καὶ πλεῖστον ὅρκων, καὶ σπονδῶν ποιούμενοι λόγον, οὐκ ἀλόγως συμμάχους εἶχον τοὺς θεοὺς ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπιβολαῖς.

Ὅτι Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς σπανίζων τροφῆς, οὐ διέλιπε τὴν ὑπ' Ἄτταλον χώραν λεηλατῶν, μέχρι τῆς τῶν Περγαμηνῶν πόλεως. κατέσκαψε δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ Πέργαμον ἱερά, τό τε Νικηφόριον πολυτελῶς κατεσκευασμένον, καὶ τἄλλα γλυφὰς ἔχοντα θαυμαζομένας εἰς τέλος ἠφάνισε. δι' ὀργῆς γὰρ ἔχων τὸν Ἄτταλον, ἐπεὶ τοῦτον οὐ κατέλαβε περὶ τούτους τοὺς τόπους, τὸν θυμὸν εἰς ταῦτα κατετίθετο.

Ὅτι Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐλθών, κατεστρατοπέδευσεν ἐπὶ τὸ Κυνόσαργες. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Ἀκαδημίαν ἐνέπρησε, καὶ τοὺς τάφους κατέσκαψεν, ἔτι δὲ τὰ τεμένη τῶν θεῶν ἐλυμήνατο. χαριζόμενος δὲ τῷ θυμῷ, καθάπερ εἰς
ms. ἀθήνας * Ἀθηναίους, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ θεῖον ἐξαμαρτάνων, ὑπὸ μὲν τῶν ἀνθρώπων καὶ πάλαι βλασφημούμενος, τότε τελέως ἐμισήθη. ὑπὸ δὲ θεῶν ταχὺ τῆς προσηκούσης ἐπιτιμήσεως ἔτυχε, διὰ μὲν τὴν ἰδίαν ἀβουλίαν τοῖς ὅλοις σφαλείς, διὰ δὲ τὴν Ῥωμαίων ἐπιείκειαν τυχὼν συγγνώμης.

Ὅτι Φίλιππος θεωρῶν τῶν Μακεδόνων τοὺς πλείστους ἑαυτῷ χαλεπῶς ἔχοντας, ἐπὶ τῷ τὸν Ἡρακλείδην ἔχειν φίλον, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακήν. ἦν δὲ οὗτος Ταραντῖνος μὲν τὸ γένος, πονηρίᾳ δὲ ὑπερβαλλούσῃ κεχρημένος, καὶ τὸν Φίλιππον ἐξ ἐπιεικοῦς βασιλέως πεποιηκὼς πικρὸν καὶ ἀσεβῆ τύραννον. διὸ δὴ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Μακεδόσι καὶ τοῖς Ἕλλησιν, ὑπερβαλλόντως συνέβαινε μισεῖσθαι τὸν Ἡρακλείδην.

Ὅτι Ἀννίβας διὰ μόνης τῆς περὶ αὐτὸν φήμης καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην περίβλεπτος ἐγίνετο, κατὰ πᾶσαν πόλιν ἑκάστου σπεύδοντος θεάσασθαι τὸν ἄνδρα.

Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς μέχρι μέν τινος ἐπῃνεῖτο. Ἀριστομένην δὲ τὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ γεγενημένον, καὶ πάντα καλῶς διῳκηκότα, τὴν μὲν ἀρχὴν ἠγάπα καθάπερ τὸν πατέρα, καὶ πάντα ἔπραττεν ἀπὸ τῆς ἐκείνου γνώμης,

Philippus Rex annonæ penuria oppressus, vniuersam Attali ditionem ad ipsas Pergamenæ vrbis portas vastare non destitit. Fana quinetiam in suburbanis Pérgami sita euertit, Nicephorium inprimis omni apparatu instructum, aliáque haud minus mirabili opere insignia. Quippe infensus Regi Attalo, quando eum iis in locis comprehendere non potuerat, furorem suum in eiusmodi opera effundebat.

Philippus agrum Atticum ingressus, castra ad Cynosarges posuit, deinde verò Academiam incendit, sepulcra subuertit, templa Deorum immortalium vastauit. Cúmque iracundiæ ac furori plus æquo indulsisset, quasi in populum Atheniénsem, non in ipsos Deos sæuiret, in omnium hominum, apud quos iampridem malè audiebat, odium tum incurrit, Diisque meritas breui pœnas dedit; suâ quidem imprudentiâ pessumdatus, Romanorum autem clementiâ seruatus.

Philippus cùm ob amicitiam Heraclidis odio ferè omnium Macedonum expositum se esse cerneret, eum in vincula coniecit. Erat autem Heraclides patriâ Tarentinus, vir singulari nequitia præditus, qui Philippum ex moderato Rege acerbum & immanem tyrannum reddiderat; quamobrem & Macedones & Græci omnes eum odio non mediocri prosequebantur.

Hannibal famâ nominis sui per orbem terrarum celebris ac spectatus erat, cunctique per singulas vrbes atque oppida ad eum spectandum concurrebant.

Ptolemæus Ægypti Rex aliquandiu quidē se præclarè gessit, magnāq. laudē retulit: postea verò ab adulatorib. corruptus, Aristomenē qui tutor ipsius fuerat, & cuncta negotia prudēter administrauerat, quē antea instar patris

μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν κολακευόντων διαφθαρεὶς τὴν ψυχὴν, τόν τε Ἀριστομένη παῤῥησιαζόμενον ἐμίσησε, καὶ τέλος συνηνάγκασεν αὐτὸν πιόντα κώνειον τελευτῆσαι. ἀεὶ δὲ μᾶλλον θηριούμενος, καὶ τυραννικὴν παρανομίαν, ἀλλ᾽ οὐ βασιλικὴν ἐξουσίαν ζηλώσας, ἐμισήθη μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἐκινδύνευσε δὲ ἀποβαλεῖν τὴν βασιλείαν.

Ὅτι τὸ Δήλιον ἱερὸν ἦν, οὐ μακρὰν ἀπέχον τῆς Χαλκίδος. διόπερ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐβλασφημεῖτο, τὴν ἀρχὴν τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου πεποιημένος ἐξ ἀσεβείας. οὗ συνηχθόντος Φλαμίνιος περὶ Κόρινθον διατρίβων, ἐπεμαρτύρατο πάντας ἀνθρώπους τε καὶ θεοὺς, ἐπὶ τῷ προκατῆρχθαι τοῦ πολέμου τὸν βασιλέα.

Ὅτι Ἀντίοχος ἐν Δημητριάδι τὴν παραχειμασίαν ποιούμενος, καὶ πλείω τῶν πεντήκοντα ἐτῶν βεβιωκὼς, τῆς μὲν περὶ τὸν πόλεμον παρασκευῆς ἠμέλησε· παρθένου δὲ εὐπρεποῦς ἐρασθεὶς, ἐκάθητο τοὺς ταύτης ἐπιτελῶν γάμους, καὶ πανηγύρεις λαμπρὰς συνήγαγε. ταῦτα δὲ πράττων, οὐ μόνον ἑαυτοῦ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν διέφθειρεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν δυνάμεων ὁρμὰς ἐξέλυσε. καὶ οἱ στρατιῶται τὸν χειμῶνα κατατετριφότες ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ, κακῶς ἀπήλλαττον ἐν ταῖς ἀπορίαις, οὔτε δίψαν, οὔτε ἄλλην κακοπάθειαν φέρειν δυνάμενοι. διόπερ αὐτῶν οἱ μὲν εἰς νόσους ἐνέπιπτον, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπολειπόμενοι πολὺ τῶν τάξεων ἀπεσπῶντο.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐν Θετταλίᾳ πόλεις πυνθανόμενος πρὸς Ῥωμαίους μετατεθεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας δυνάμεις ὑστερούσας, καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καταμελοῦντας, καὶ προφάσεις ἀεὶ ποριζομένους, ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ καθειστήκει. διὸ καὶ τοὺς πεποιηκότας αὐτὸν ἀπαράσκευον ὄντα, καὶ πείσαντας ἐπὶ τὴν τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίαν τὸν πόλεμον ἐπανελέσθαι, δι᾽ ὀργῆς εἶχε. τὸν δὲ Ἀννίβαν, τὴν ἐναντίαν γνώμην ἐσχηκότα

πότε ἐθαύμαζε, καὶ τὰς ἐλπίδας εἶχεν ἐν τούτῳ· τὸν δὲ πρὸ τούτου χρόνον ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν διακείμενος, τότε πιστότατον αὐτὸν εἶχε φίλον, καὶ ἀπὸ τῆς τούτου γνώμης πάντα ἔπραττε.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος διὰ τὴν ἧτταν ταπεινωθεὶς, ἔκρινε τῆς μὲν Εὐρώπης ἐξίστασθαι, περὶ δὲ τῆς Ἀσίας διαγωνίζεσθαι. καὶ προσέταξε τοῖς Λυσιμαχεῦσι πανδημεὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, εἰς δὲ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις μετοικῆσαι. καὶ ἔδοξε πᾶσιν ἀφρόνως βεβουλεῦσθαι, καὶ πόλιν ἐπικαιρότατα κειμένην πρὸς τὸ διακωλῦσαι τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν περαιοῦν τὰς δυνάμεις, ἀκονιτὶ προέσθαι τοῖς πολεμίοις· ἀκολούθως δὲ τῇ διαλήψει ταύτῃ καὶ τὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἔργον ἐπληρώθη. ὁ γὰρ Σκιπίων τὴν πόλιν καταλαβὼν ἔρημον, αὐτομάτως εὐημέρησε ταύτην καταλαβών.

Ὅτι Μάρκος Φολούιος στρατηγὸς ὢν, παρανομήσας εἰς τοὺς κατὰ τὴν Λιγυστικὴν συμμάχους, ἔτυχε τῆς προσηκούσης κολάσεως. παρελθὼν γὰρ εἰς τοὺς ὀνομαζομένους Κενομανοὺς ὡς φίλος, παρείλετο τὰ ὅπλα, μηδὲν ἔχων ἔγκλημα. ὁ δὲ ὕπατος πυθόμενος τὸ γεγονὸς, τούτοις μὲν ἀπέδωκε τὰ ὅπλα, τὸν δὲ Μάρκον ἐζημίωσε χρήμασι.

Ὅτι Ἀντίοχος ἀπορῶν χρημάτων, ἀκούων δὲ κατὰ τὴν Ἐλυμαΐδα τὸ ἱερὸν τοῦ Βήλου πολὺ ἐκ τῶν ἀναθημάτων ἔχειν ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, ἔγνω τοῦτο συλῆσαι. καὶ ἥκων εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ καταιτιασάμενος τοὺς ἐγχωρίους πολέμου κατάρχεσθαι, τὸ μὲν ἱερὸν ἐσύλησε, χρημάτων δὲ πλῆθος ἀθροίσας, ταχὺ τῆς προσηκούσης ἐκ θεῶν ἔτυχε κολάσεως.

Ὅτι ὁ Φιλοποίμην ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς, ἀνὴρ ἐγεγόνει φρονήσει καὶ στρατηγίᾳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαφέρων, πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον πεπολιτευμένος ἀμέμπτως· καὶ πολλάκις μὲν στρατηγίας ἠξιώθη, τεσσαράκοντα ἔτη τοῦ πολιτεύματος ἡγού-

tum maxima admiratione prosequebatur, cunctásque in eo spes suas collocabat; cúmque antea illum suspectum habuisset, tunc temporis fidissimo amico, & consiliorum omnium socio vtebatur.

Antiochus ob acceptam cladem fractus ac depressus, Europâ abscedere, Asiámque duntaxat tutari statuit; & Lysimachienses relicta vrbe cum omnibus familiis in Asiam migrare iussit. Quod quidem haud satis prudenter ab eo factum cuncti censebant, cùm vrbem opportunissimam arcendo hosti, quo minus ex Europa in Asiam copias traijceret, hostibus sine certamine prodidisset; atq. id euentus postea confirmauit: namque Scipio vacua Lysimachiensium vrbe potitus, maximum momentum partibus suis adiecit.

M. Fuluius Prætor cùm socios in Liguria violasset, meritâ pœnâ affectus est: à Cenomanis enim tanquam amicus exceptus arma eis ademit, tametsi nihil hostile de illis queri posset. Cuius rei fama ad Consulem perlata, Consul Cenomanis arma reddi iussit, & Fuluio mulctam dixit.

Antiochus Rex pecuniæ inopia constrictus, Iouis Beli templum in Elymaïde auro & argento, ac preciosissimis refertum esse donariis cùm didicisset, spoliare illud constituit. Igitur in Elymaïdem ingressus, caussatúsque ab incolis bellum sibi illatum esse, fanum expilauit, coactáque grandi pecunia breui meritas Diis pœnas dedit.

Philopœmenes Prætor Achæorum, vir fuit in bello & in toga præstans, qui in omni vita procul à culpa abfuit, ac multoties Præturâ functus, perque annos quadraginta Rempublicam moderatus, pluri-

mùm incrementi rebus Achæorum attulit, sempérque cum priuatis comiter versatus, Græcis pariter ac Romanis virtutis causa admirationi fuit. Idem tamen haudquaquam felicem exitum vitæ est sortitus. Verùm velut diuina quadam prouidentia hæc illius viri suprema infelicitas heroïcis post mortem honoribus compensata est. Nam præter ea quæ illius honoris ergo à gente Achæorum sunt publicè decreta, ciues etiam templum ei posuerunt, vtque quotannis tauro eidem fieret sanxerunt, vtque encomia rerum eius gestarum, & hymni ab adolescentibus canerentur iusserunt.

Hannibal vsu rei militaris ac magnitudine rerum gestarum omnium Pœnorum facilè princeps, nulla vnquam militum seditione appetitus est, sed copias suas & ingenio & lingua plurimùm inter se dissidentes, sua prudentia in officio ac concordia continuit. Cúmque miles vrbanus leuissimas ob causas ad hostem deficere consueuisset, nemo sub eo Imperatore eiusmodi quidquam facere ausus est. Præterea magnos semper exercitus circumducenti nunquam ei pecunia aut annona defuit: quodque maximè admirabile est, in beneuolentia erga ipsum haudquaquam externus miles vrbano concessit, quin potiùs superior extitit. Igitur cùm militem præclarè regeret, præclara quoque facinora edidit. Bello enim potentissimis gentibus illato, per septemdecim annos Italiam vastauit. Ipse in omnibus præliis inuictus, tot tantisque cladibus dominos orbis terrarum affecit, vt præ cæsorum multitudine nemo esset qui collatis signis cum eo congredi auderet. Multas etiam vrbes vi captas inflāmauit, & Italiæ antehac numerosa iuuentute florenti vastitatem intulit.

μένος· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων εἰς κοινὸν ηὐξηκὼς τὴν Ἀχαιῶν συμπολιτείαν, πρός τε τοὺς ἰδιώτας ἡμερώτατα πολιτευόμενος. καὶ δι' ἀρετὴν παρὰ Ῥωμαίων ἀποδοχῆς τετευχώς· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς ἀγνώμονι τύχῃ συγκεχρημένος. ἀλλ' ὅμως μετὰ τὴν τελευτήν, ὥσπερεί τινι θείᾳ προνοίᾳ τὰς * ἰσοθέους τιμὰς ἤλλαξαν τῶν κατὰ τὴν τελευτὴν ἀπηντηκότων ἀκληρωμάτων. χωρὶς δὲ κοινῇ τοῖς Ἀχαιοῖς * κατεψηφίσθη τῶν εἰς τιμὴν τἀνδρός, ἡ πατρὶς ἱδρύσατο, καὶ τοῦ βουθυτεῖν αὐτῷ κατ' ἐνιαυτόν, καὶ τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιά τε καὶ ὕμνους κατέδειξεν ᾄδειν τοὺς νέους.

ms. εἰς θεούς.

fortè κατεψηφισθέντων.

Ὅτι ὁ Ἀννίβας στρατηγικῇ συνέσει καὶ μεγέθει πράξεων πάντων Καρχηδονίων πεπροτευκώς, οὐδέποτε στάσιν ἔσχεν ἐν τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ τῇ φύσει πλεῖστον διεστῶτα, καὶ διαλέκτοις πολυφώνοις διειλημμένα, διὰ τῆς ἰδίας προνοίας ἐν ὁμονοίᾳ καὶ συμφωνίᾳ διετήρησεν. ὁμοίως δὲ τῶν ὁμοεθνῶν εἰωθότων διὰ τὰς τυχούσας αἰτίας ἀφίστασθαι πρὸς τοὺς ἐναντίους, οὐδεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦτο ἐτόλμησε. μεγάλας δὲ δυνάμεις ἀεὶ τρέφων, οὐδέποτε χρημάτων, οὐδὲ τροφῆς ἠπόρησε. καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, οἱ μετ' αὐτοῦ στρατευόμενοι τῶν ἀλλοεθνῶν τῆς πολιτικῆς εὐνοίας οὐκ ἀπελείφθησαν, ἀλλὰ πολὺ διήνεγκαν. τοιγαροῦν καλῶς ἄρχων τῶν στρατιωτῶν, καλῶς καὶ τὰς πράξεις ἐπετέλεσαν. πρὸς γὰρ τοὺς δυνατωτάτους πόλεμον ἐξενέγκας, ιζ' ἔτη σχεδὸν τὴν Ἰταλίαν ἐπόρθησεν. ἀήττητος δὲ ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἐγένετο· τηλικαύταις δὲ καὶ τοσαύταις πράξεσι τοὺς τῆς οἰκουμένης ἡγεμόνας ἐνίκησεν, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατακοπτομένων ὑπ' αὐτοῦ, μηδένα ποτὲ τολμῆσαι ἔτι κατὰ στόμα μάχεσθαι πρὸς αὐτόν. πολλὰς μὲν πόλεις δοριαλώτους κατέκαυσε. τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἔθνη πολυανθρωπίᾳ διαφέροντα, σπανίζειν ἐποίησεν ἀνδρῶν.

καὶ τὰς περιβοήτους πράξεις ἐπετελέσατο, πολιτικοῖς μὲν τελέσμασι καὶ δυνάμεσι, μισθοφόροις δὲ καὶ συμμάχοις παμμεγέθεσι· καὶ διὰ τὴν συμφωνίαν δυσυποστάτων περιεγίνετο, διὰ τῆς ἰδίας ἀγχινοίας καὶ στρατηγικῆς ἀρετῆς. καὶ πᾶσιν ἔδειξεν, ὅτι καθάπερ ἐπὶ τοῦ σώματος ὁ νοῦς, οὕτως ἐπὶ στρατεύματος ὁ τὴν ἡγεμονίαν ἔχων ποιεῖ τὰ κατορθώματα.

Ὅτι ὁ Σκιπίων νέος ὢν παντελῶς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀνελπίστως ἐκτήσατο, καταπολεμήσας τοὺς Καρχηδονίους· τὴν δὲ πατρίδα κινδυνεύουσαν ἐξείλετο τῶν μεγίστων κινδύνων. τὸν γὰρ ἀήττητον Ἀννίβαν διὰ τῆς ἐπινοίας ἠνάγκασεν ἄνευ μάχης καὶ κινδύνων ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκχωρῆσαι. τὸ δὲ τελευταῖον ἐκ τῆς ἀνδρείας τε καὶ στρατηγίας μεγάλῃ παρατάξει τὸν ἀνίκητον γεγενημένον Ἀννίβαν καταπολεμήσας, ἥττησε τὴν Καρχηδόνα.

Ὅτι Λεώκριτος ὁ τοῦ Φαρνάκου στρατηγὸς συνεχεῖς προσβολὰς ποιούμενος ἠνάγκασε τοὺς ἐν τῷ Πίῳ μισθοφόρους τὴν μὲν πόλιν παραδοῦναι, αὐτοὺς δὲ ὑποσπόνδους προπεμφθῆναι μετὰ ἀσφαλείας. τῶν δὲ μισθοφόρων τότε μὲν ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὰς συνθήκας προπεμπομένων, ἐν δὲ τοῖς ἐπάνω χρόνοις ἠδικηκότων τὸν Φαρνάκην, ὁ Λεώκριτος ἐντολὰς ἔχων παρὰ τοῦ Φαρνάκου πάντας ἀνελεῖν, παρεσπόνδησε τοὺς μισθοφόρους. κατὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Πίου μετάστασιν αὐτοῖς ἐπέθετο κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, καὶ πάντας κατηκόντισεν.

Ὅτι ὁ Σέλευκος ἀξιόλογον δύναμιν ἀναλαβών, προῆγεν ὡς ὑπερβησόμενος τὸν Ταῦρον ἐπὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Φαρνάκου. ἔννοιαν δὲ λαβὼν τῶν πρὸς Ῥωμαίους τῷ πατρὶ γενομένων συνθηκῶν, καθ' ἃς οὐκ ἐξῆν.

Ὅτι οἱ τὰ δεινὰ τολμήσαντες, καὶ τὸν Δημήτριον ἀνελόντες, οὐκ ἐξέφυγον τὴν τοῦ δικαίου δαιμονίου τιμωρίαν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐκ Ῥώμης τὰς ψευδεῖς διαβολὰς πλασάμενοι, μετ' ὀλίγον

Quas quidem ille res vt sumptibus ac viribus vrbanis, sic mercenario milite ac sociorum ingentibus auxiliis confecit, virósque concordia inuictos astu ac peritia militari superauit, & cunctis liquidò ostendit, quemadmodum mentem in corpore, sic in exercitu Imperatorem solum omnia facere, ac victoriam præstare.

P. Scipio admodum iuuenis maximas res pręter omnium spem in Hispania gessit, & Carthaginensibus victis, patriam grauissimis periculis liberauit. Hannibalem enim inuictum bello absque certamine & pugna Italiâ excedere consilio suo coëgit, ac postremò fortitudine ac virtute militari cùm eundem Hannibalem ingenti prælio superasset, Carthaginem in ditionem populi Romani redegit.

Leocritus Pharnacis Regis præfectus cùm oppidum Pium crebris oppugnationibus vrgeret, mercenarios milites, qui præsidio vrbi erant, ad deditionem oppidi coëgit, ea conditione vt ipsi quocunque libitum esset, tutò deducerentur. Qui dum oppido egressi iuxta fœderis leges deducuntur, Leocritus (cui mandatum ab Pharnace erat vt vniuersos cæderet, eò quod olim Pharnacem offenderant,) contra fœderis fidem in eos iter agentes impressione facta, cunctos sagittis interfecit.

Seleucus coactis haud contemnendis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superare iam parabat: sed cùm apud se reputasset leges fœderis quod populus Romanus cum patre percusserat, quibus non licebat.

Hi verò qui tantum facinus admiserant, ac Demetrij cædem patrauerant, haudquaquam diuinam vltionem effugere potuerunt. Namque hi quidem qui falsas ab vrbe Roma calumnias confinxerant, paulò pòst cùm

in offenſam Regis incurriſſent, necati ſunt. Philippus verò exinde quoad vixit, perpetua inquietudine agitatus, cædiſque in præſtantiſſimæ indolis filium admiſſæ conſcientia turbatus, ne biennium quidem ſuperfuit; ſed dolore continuo contabeſcens, extremum diem clauſit. At Perſeus totius auctor & architectus ſceleris à Romanis ſuperatus, in Samothraciam cùm fugiſſet, ob immanitatem patrati in fratrem parricidij, religione templi omni æuo ſanctiſſima minimè eſt defenſus.

Tiberius Gracchus Proprætor in Hiſpaniam miſſus, ſtrenuè bellum gerebat. Namque hic in primo adhuc flore ætatis cæteros æquales ſuos induſtria ac prudentia ſuperabat, maximarúmque rerum omnibus ſpem oſtentans, non mediocri admiratione ac fama ob virtutem celebrabatur.

Paulus Æmilius Conſul, qui & patronus gentis Macedonum fuit, vir ſplendore generis & formæ decore & prudentia inſignis cùm eſſet, omnibus honorum titulis à populo Romano ornatus eſt. Ipſe & quamdiu in vita fuit, omnium hominum laudibus celebratus eſt, ſuæque poſt obitum famæ cum vtilitate Reipub. coniunctæ rationem habuit.

Antíochus Syriæ regnum recens adeptus, nouam quandam & cæteris inſolitam Regibus vitæ rationem inſtituit. Primùm enim clàm è Regia digreſſus inſciis miniſtris, per vrbem temerè vagabatur vno aut altero comite adſcito. Præterea honori ducebat cum plebeiis atque infimæ ſortis peregrinis & aduenis verſari ac compotare; quod ſi quos forte iuuenes tempeſtiuum celebrare conuiuium ſenſerat, ſtatim cum poculo & ſymphonia ad comiſſationem accedebat, adeò vt rei nouitate perculſi plerique partim ſe in fugam darent,

χρόνον

χρόνον τοῦ βασιλέως προσκόψαντες, ἀνῃρέθησαν. ὁ δὲ Φίλιππος τὸν λοιπὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὀνειροπολούμενος, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τῆς εἰς τὸν εὐγενέστατον υἱὸν ἀσεβείας ταραττόμενος, οὐδὲ διετῆ χρόνον ἐπεβίωσε. τῇ δὲ λύπῃ ἀδιορθώτως συνεχόμενος, κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ πάντων τῶν κακῶν ἀρχιτέκτων Περσεὺς ὑπὸ Ῥωμαίων καταπολεμηθεὶς, καὶ φυγὼν εἰς Σαμοθρᾴκην, ἄκυρον ἔσχε τὴν τῶν ἁγνοτάτων θεῶν ἱκεσίαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν τετολμημένης ἀσεβείας.

Ὅτι Τιβέριος Γράκχος ἐξαπέλεκυς ὢν στρατηγὸς, ἐνεργῶς διῴκει τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. οὗτος γὰρ νέος ὢν τὴν ἡλικίαν, πάντων ἡλικιωτῶν διέφερεν ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει. θαυμαζόμενος δὲ ἐπ' ἀρετῇ, καὶ μεγάλας τοῦ μέλλοντος ὑποφαίνων ἐλπίδας, πολὺ τῶν ἡλικιωτῶν προεῖχε δόξῃ.

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος ὁ ὕπατος ὁ ἐκ πατέρων γεγονὼς, ἦν εὐγενής τε καὶ κατὰ τὴν ὄψιν εὐπρεπής. ἔτι δὲ συνέσει πολὺ διαφέρων τῶν ἄλλων, διόπερ ἡ μὲν πατρὶς αὐτὸν ἁπάσαις ταῖς ἐπιδόξοις ἀρχαῖς ἐτίμησεν· αὐτὸς δὲ ἔν τε τῷ ζῆν διετέλεσεν ἐπαινούμενος, καὶ τῆς μετὰ θάνατον εὐφημίας προενοήθη, μετὰ τοῦ τῆς πατρίδος συμφέροντος.

Ὅτι Ἀντίοχος προσφάτως παρειληφὼς τὴν βασιλείαν, ἐνεστήσατο βίον παράλογον καὶ ἀσυνήθη τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐκ τῶν βασιλείων * ὑπεξιὼν λάθρα τῆς θεραπείας, περιῄει τὴν πόλιν, ἀλύων ὅπου τύχοι δεύτερος ἢ τρίτος. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφιλοτιμεῖτο μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων συγκαταρρίπτεσθαι εἰ τυχὸν, καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων ξένων εὐτελεστάτων συμπίνειν. καθόλου δ' εἴ τινας τῶν νέων αἴσθοιτο ἀφ' ἡμέρας μετ' ἀλλήλων γινομένους, ἐξαίφνης ἐπὶ κῶμον παρεγίνετο μετὰ κερατίου καὶ συμφωνίας· ὥστε διὰ τὸ παράδοξον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς μὲν φεύγειν,

mſ. ὑπάτων

τοὺς δὲ διὰ τὸν φόβον σιωπᾶν. ὁ δὲ τελευταῖον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα καταθέμενος, περιέβαλλε τήβενναν, καθάπερ ἦν ἑωρακὼς ἐν Ῥώμῃ τοὺς μεταπορευομένους τὰς ἀρχάς. ἐνετύγχανέ τε τοῖς ἰδιώταις ἀσπαζόμενος καὶ περιπτύσσων ἕκαστον, καί ποτε μὲν παρακαλῶν φέρειν ἑαυτῷ τὴν ψῆφον ὡς ἀγορανόμῳ, ποτὲ δὲ ὡς δημάρχῳ. τυχὼν δὲ ἀρχῆς, ἐκάθιζεν ἐπὶ δίφρον ἐλεφάντινον, καὶ καθὼς ἐστὶ Ῥωμαίοις ἔθιμον, διήκουε τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητούντων περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ συμβολαίων. καὶ ταῦτ᾽ ἔπραττε μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως καὶ φιλοτιμίας, ὥστε τοὺς χαριεστάτους ἄνδρας ἀπορεῖν περὶ αὐτοῦ. οἱ μὲν γὰρ ἀφέλειαν, οἱ δὲ ἀλογίαν, τινὲς δὲ μανίαν αὐτοῦ κατεγίνωσκον.

Ὅτι μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατ᾽ Εὐμένους, εἰς τὸ Πέργαμον διαδοθείσης φήμης ὅτι τετελεύτηκεν Εὐμένης, Ἄτταλος ἐπεπλάκη τῇ βασιλίσσῃ προχειρότερον. οὐ μὴν Εὐμένης γε προσεποιήθη μετὰ ταῦτ᾽ ἀνακάμψας. ἀλλὰ φιλοφρόνως ἀσπασάμενος τὸν ἀδελφὸν, διέμεινεν ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ.

Ὅτι ὁ Κότυς ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἦν ἐν τοῖς πολέμοις al. πε. ἀνὴρ * ἐμπεράκτως ἐμφερόμενος, καὶ γνώμῃ διαφέρων. ἔν τε τοῖς ἄλλοις σπουδαῖος, καὶ φιλίας ἄξιος. ἦν δὲ καὶ νήπτης, καὶ σώφρων καθ᾽ ὑπερβολήν. ἔτι δὲ τὸ μέγιστον, πάντων τοῖς Θρᾳξὶ παρακολουθούντων κακῶν ἀλλοτριώτατος.

Ὅτι τὸ Χάλεστρον τὸ πολισμάτιον πολιορκήσας ὁ Περσεὺς, καὶ πάντας ἀποσφάξας, περὶ πεντακοσίους δὲ συμφυγόντων εἴς τινα τόπον ὀχυρὸν μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ αἰτησαμένων ἀσφάλειαν, ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν ἀποθεμένοις τὰ ὅπλα σώζεσθαι. τῶν δὲ ποιησαμένων τὸ συγχωρηθὲν, οἱ Μακεδόνες εἴτ᾽ ἀφ᾽ ἑαυτῶν, εἴτε καὶ τοῦ βασιλέως προστάξαντος, ἐπηκολούθησαν τοῖς λαβοῦσι τὴν πίστιν, καὶ πάντας ἀπέσφαξαν.

partim metu conticeſcerent. Poſtremò dempta veſte Regia toga amictus, perinde ac Romæ à candidatis fieri viderat, ſalutabat ac prehenſabat obuium quemque ex plebe, atque interdum Ædilitatem, interdum Tribunatum plebis petebat. Magiſtratum demùm populi ſuffragiis adeptus, Romano more poſita eburnea ſella ius dicebat, cognoſcebátque de forenſibus cauſis ac controuerſiis ciuium, eo ſtudio eáque diligentia, vt prudentiſſimus quiſque ambigeret quidnam ſibi vellet. Quidam ſimplicitatem, quidam imprudentiam, nonnulli inſaniam id interpretabantur.

Poſt inſidias Eumeni factas, allata Pergamum fama Eumenem Regem obiiſſe, Attalus paulò calidiùs in amplexus Reginæ ruit. Verùm Eumenes haud multò pòſt reuerſus, id diſſimulauit, fratrémque amicè exoſculatus, eadem qua antè beneuolentia proſecutus eſt.

Cotys Thracum Rex, vir fuit bello ſtrenuus, & conſilio præſtans, & in reliquis rebus induſtrius; ac præterea vnicæ ſobrietatis ac temperantiæ, quodque præcipuum eſt, procul ab inſitis genti Thracum vitiis alienus.

Perſeus expugnato Chaleſtro oppido, puberes omnes interfecit: cúmque circiter quingenti in quendam ſatis munitum locum armati ſe recepiſſent, & ſalutem ſibi concedi peterent, Rex eos armis depoſitis incolumes abire iuſſit. Qui cùm, vt conceſſum erat, ex oppido excederent, Macedones ſiue ſuopte motu, ſiue ex Regis mandato eos aſſecuti, vniuerſos obtruncauerunt.

Charopus Epirota, nepos Charopi illius qui Philippi bello seruum ad T. Flamininum direxerat, qui per angustos montium calles eum perduceret: quo factum est vt Romani præter spem transgressi, angustias occupauerint, huius, inquam, nepos Charopus Romæ educatus, cum pluribus viris nobilissimis ob aui sui erga populum Romanum merita, amicitiam & hospitium contraxit. Cúmque naturâ singularis vir audaciæ malitiæque esset, viros Epirotarum omnium principes falsis apud populum Romanum calumniis appetebat, vt territis oppressísque omnibus qui aduersari ei in Republica poterant, ipse totius Epiri quidam quasi tyrannus superesset. Quamobrem Cephalus aliique calumniis eius oppressi, cum Perseo societatem inire coacti sunt, pollicitíque per internuncios sunt se Epirum Regi tradituros.

Eumenes Rex cùm Abdetam oppugnaret, vrbémq. vi capi posse penitùs desperasset, Pythonem quendam Abderitanorum principem, qui potiorem vrbis partem per seruos libertósque suos numero ducentos custodiebat, clàm sollicitauit. Eóque variis pollicitationibus delinito intra portas introductus vrbísque potitus est. At Pytho exigua proditionis mercede accepta, cùm patriæ excidium ob oculos cerneret, mœrore factíque pœnitentia paulatim contabuit.

Cùm à Fortuna Perseo oblata esset ingens opportunitas totius exercitus Romani ad internecionem delendi, Perseus circa Dium Macedoniæ interim morabatur haud procul ab iis locis, in ipsis rerum momentis solutus ac negligens. quippe solo clamore ac tubæ sonitu opus erat ad capiendas, & sub iugum mittendas hostium copias, quæ in locis præruptis ac confragosis conclusæ tunc tenebantur. Quocirca cùm Rex eiusmodi negligentiâ vteretur, Macedones quoque quorum præsidium in ipsis montium verticibus collocauerat, simili desidia stationes ac vigilias obibant.

Οτι κατὰ τὴν Ηπειρον Χάροψ υἱὸς τοῦ τὴν αὐτὴν ἔχοντος προσηγορίαν, κατὰ τὸν πρὸς Φίλιππον πόλεμον ἐξαπεσταλκότος Φλαμινίνῳ τὸν ἡγησόμενον τῆς ἀνεξηπίστου διὰ τῶν ὀρῶν ἀτραποῦ· δι' ὧν οἱ Ῥωμαῖοι παραδόξως πορευθέντες, τῶν στενῶν ἐκράτησαν. τραφεὶς δὲ ἐν Ῥώμῃ διὰ τὴν τοῦ πάππου πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, πολλοῖς τῶν ἐπισήμων ἐπεξενώθη. ὢν δὲ τολμηρὸς καὶ πονηρίᾳ διαφέρων, τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν Ηπειρωτῶν διέβαλλε πρὸς Ῥωμαίους, ψευδεῖς ἐπιρρίπτων αἰτίας. ὅπως ἅπαντας καταπληξάμενος τοὺς δυναμένους ἀντιπολιτεύεσθαι, καθάπερ εἰ κύριος ἁπάσης τῆς Ηπείρου. διόπερ πρὸς Περσέα ἐξαπέστειλαν εἰς Μακεδονίαν, ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν τὴν Ηπειρον.

Οτι οἱ περὶ τὸν Εὐμένη τὴν τῶν Ἀβδηριτῶν πόλιν πολιορκοῦντες, καὶ τὴν ἐκ τῆς βίας ἅλωσιν ἀπογνόντες, διεπέμψαντο λάθρα πρός τινα Πύθωνα τῇ δόξῃ πρωτεύοντα τῶν Ἀβδηριτῶν, καὶ τὸ κυριεῦον μέρος διαφυλάττοντα διὰ δούλων ἰδίων καὶ ἀπελευθέρων διακοσίων. ψυχαγωγήσαντες δὲ αὐτὸν ἐπαγγελίαις, διὰ τούτου παρεισήχθησαν ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ τῆς πόλεως ἐκυρίευσαν. ὁ δὲ τὴν πόλιν προδοὺς Πύθων μετρίας τυχὼν εὐεργεσίας, πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνων τὴν τῆς πατρίδος κατασκαφὴν, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ μεταμελείᾳ τὸν καταλειπόμενον ἐβίωσε χρόνον.

Οτι ὁ Περσεὺς κάλλιστον εἰληφὼς παρὰ τῆς τύχης καιρὸν εἰς τὸ διαφθεῖραι τὴν δύναμιν ἄρδην τῶν Ῥωμαίων, διέτριβε περὶ Δῖον τῆς Μακεδονίας, ἀπέχων μὲν οὐ πολὺ τῶν τόπων, ῥαθυμῶν δὲ περὶ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. κραυγῆς γὰρ μόνον ἦν χρεία καὶ σάλπιγγος, εἰς τὸ τὴν στρατείαν τῶν πολεμίων λαβεῖν αἰχμάλωτον, περιεκεκλεισμένην ἐν κρημνοῖς καὶ φάραγξι δυσεξιτήτοις. διόπερ ἐκείνου περὶ τούτων ἠμεληκότος, καὶ οἱ τὴν προεμβολὴν ἔχοντες ἐπὶ τὰς ἀκρωρείας Μακεδόνες, περὶ τὰς φυλακὰς καὶ τὰς κοιτίας ἐρραθύμουν.

Ὅτι τελέως ὁ Περσεὺς νομίσας ἐπταικέναι τοῖς ὅλοις, κατὰ πολὺ συντριβεὶς τῇ ψυχῇ, Νίκωνα μὲν τὸν θησαυροφύλακα ἐξέπεμψε, συντάξας τὴν ἐν τῷ Φάκῳ γάζαν καὶ τὰ χρήματα καταποντίσαι· Ἀνδρόνικον δὲ τὸν σωματοφύλακα εἰς Θεσσαλονίκην, συντάξας ἐμπρῆσαι τὰ νεώρια τὴν ταχίστην. ὃς γενηθεὶς τούτου φρονιμώτερος ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην. οὐ μὴν ἐποίησε τὸ προσταχθέν, νομίζων φίλιον τοῖς ὅλοις κρατεῖν Ῥωμαίοις.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τοὺς χρυσοῦς ἀνδριάντας ἀνασπάσας ἐκ Δίου, πάντας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀναλαβὼν μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀνεχώρησεν εἰς Πύδναν. οὗ μεῖζον ἁμάρτημα τῷ Περσεῖ πεπραγμένον οὐκ ἄν τις εὕροι.

Ὅτι οἱ Κυδωνιᾶται ἐπετελέσαντο πρᾶξιν ἔκνομον καὶ τελέως ἀλλοτριωτάτην τῶν Ἑλληνικῶν νομίμων. ἐν εἰρήνῃ γὰρ ὡς φίλοι πιστευόμενοι καταλαβόντες τὴν τῶν Ἀπολλωνιατῶν πόλιν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἡβηδὸν ἀνεῖλον, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας διανειμάμενοι κατεῖχον τὴν πόλιν.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος δυνάμενος ἐλκαστωθέντας τοὺς Αἰγυπτίους ἀποκτεῖναι, παριππεύων ἐβόα μὴ κτείνειν αὐτούς, ἀλλὰ ζῶντας συλλαμβάνειν. ταχὺ δὲ τοὺς καρποὺς ταύτης ἀγχινοίας ἐκομίσατο, καὶ * περὶ τὴν τοῦ Πηλουσίου κατάληψιν, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου, ταύτης τῆς φιλανθρωπίας μέγιστα συμβαλομένης.

leg. πρὸς.

Ἡμεῖς δὲ τοῦ Πτολεμαίου τὴν οὕτως ἀγεννῆ φύσιν, οὐκ ἂν παρηγουμένως ἀνεπισήμαντον ἐάσαιμεν. ὃ γὰρ ἐκτὸς γινόμενον τῶν δεινῶν, καὶ τοσαῦτα ἀφεστηκότα τῶν πολεμίων, αὐτόθεν καθάπερ ἀκονιτὶ παραχωρῆσαι βασιλείας μεγίστης καὶ μακαριωτάτης, πῶς οὐκ ἄν τις ἡγήσαιτο ψυχῆς τελείως ἐκτεθηλυμμένης εἶναι; ἣν εἰ μὲν συνέβαινε φυσικῶς ὑπάρχειν Πτολεμαίῳ τοιαύτην, ἴσως ἄν τις ἐκείνην καταμέμψαιτο. ὅτε δὲ διὰ τῶν ὕστερον πράξεων ἡ φύσις ἱκανῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀπελογήθη, δείξασα τὸν βασιλέα

Perſeus profligatas res ſuas ratus, animóque penitùs fractus, Niconem theſaurorum cuſtodiæ Præfectum direxit, qui gazam ac pecuniam quæ Phaci erat, in mare deijceret. Andronicum deinde ſatellitem Theſſalonicam miſſum, naualia confeſtim cremare iuſſit. Sed hic prudentiori conſilio vſus, exequi id diſtulit, ſperans rem Romanis gratam facturum eſſe.

Ipſe interim Perſeus ab Dio aureis ſtatuis reuulſis, incolas cum omnibus familiis Pydnam demigrare ſecum iuſſit; quo quidem nihil imprudentius eo bello geſtum à Perſeo eſſe iure quis affirmauerit.

His temporibus Cydoniatæ facinus impium, & à Græcorum inſtitutis longè alienum admiſerunt: pacis enim tempore tanquam amici ab Apolloniatis excepti vrbem occuparunt, ac puberes omnes interfecerunt, diuiſiſque inter ſe eorum vxoribus ac pueris, regionem poſſederunt.

Antiochus Rex fuſis fugatíſque Ægyptiis cùm ad internecionem delere omnes poſſet, equo circumuectus occidi eos vetuit, ſed potius viuos comprehendi iuſſit. Cuius conſilij breui maximum fructum retulit. Namque ob hanc maximè humanitatem & Peluſio, & paulò pòſt, vniuerſa Ægypto eſt potitus.

Hanc verò Ptolemæi ignauiam abſque elogio prætерire pro inſtituto noſtro non poſſumus. Ipſum enim adeò ab omni remotum periculo tantíſque ſpatiis ab hoſte diuiſum, nihilominus regno maximo atque opulentiſſimo ſine certamine ceſſiſſe quis non animi penitùs effeminati id fuiſſe fateatur? quæ quidem mollicies ſi natura in Ptolemæo inſita fuiſſet, eſſet fortè ipſe accuſatione dignus. Cùm verò ex iis rebus quas poſtea geſſit, ſatis ſuperque apparuerit eum Regem

constantia atque industria in agendo nemini inferiorem fuisse, huius ignauiæ causam Spadonis educationi tribuamus necesse est, qui Ptolemæum in delicijs ac muliebribus institutis à puero cùm habuisset, vim mentis eius eneruauit.

Antiochus Rex in agendo industrius gnauusq. omnibus visus est, ac si ea excipias quæ ad Pelusium gessit, regia maiestate minimè indignus.

Perseus lectissimam Gallorum manum Istro traiecto suppetias sibi venisse cùm accepisset, gaudio exultans legatos in Mædicam misit, qui accelerare eos iuberent. Sed Gallorum dux stipendium præsens, provt pactus erat, numerari postulabat, ad quingenta circiter talenta. Quæ cùm à Perseo promissa ob insitam ei auaritiam minimè soluerentur, Galli retrò in patriam abierunt.

Paulus Æmilius cùm legiones accepisset, conuocata concione animos addidit militibus: quippe hic vir & ætate (iam sexaginta annos natus,) & rerum gestarum amplitudine maximam auctoritatem inter Romanos adeptus erat. Multa quoque eo bello noua, neque inuentu facilia ipse excogitauit, suóque consilio ac constantia Macedonas debellauit.

Perseus cùm plures fugę ac nauigationis comites allicere vellet, sexaginta talenta in medio diripienda proposuit. Galepsum deinde appulsus, ex iis quæ diripienda obiecisset, quædam esse dixit Alexandri Magni vasa, pollicitúsque repensurum se ea pari pecunia, vt sibi quamprimum redderentur, petiit. Quod cùm ab omnibus libentissimè præstitum esset, promisso pretio eos fraudauit.

καὶ στάσιμον ὄντα, καὶ δραστικὸν οὐδενὸς ἧττον, ἀναγκαῖόν ἐστι τὰς αἰτίας ἀναθεῖναι τῆς τότε δειλίας καὶ ἀγεννείας εἰς τὸν σπάδωνα καὶ τὴν ἐκείνου συντροφίαν· ὃς ἐκ παιδὸς τὸ μειράκιον ἐν τρυφῇ καὶ γυναικείοις ἐπιτηδεύμασι συνέχων, διέφθειρεν αὐτοῦ τὴν ψυχήν.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος ἀνὴρ ἐφάνη πραγματικὸς, καὶ τοῦ προσχήματος τῆς βασιλείας ἄξιος, πλὴν τοῦ κατὰ τὸ Πηλούσιον στρατηγήματος.

Ὅτι ὁ Περσεὺς πυθόμενος ἐπιλέκτους Γαλάτας πεπεραικέναι τὸν Ἴστρον ἐπὶ συμμαχίᾳ, περιχαρὴς γενόμενος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Μηδικὴν, προτρεπόμενος ἥκειν τὴν ταχίστην. ὁ δὲ τῶν Γαλατῶν ἡγούμενος συμφωνήσας μισθὸν ᾔτει τακτὸν, τοῦ σύμπαντος χρήματος εἰς φ' τάλαντα γινομένου. τοῦ δὲ Περσέως ὁμολογήσαντος μὲν δώσειν, οὐ ποιοῦντος δὲ τὸ συμφωνηθὲν διὰ φιλαργυρείαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν πάλιν οἱ Γαλάται.

Ὅτι Αἰμίλιος ὁ Ῥωμαῖος παραλαβὼν τὰς δυνάμεις, καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, προετρέψατο τῶν στρατιωτῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ θαρρεῖν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος περὶ ἑξήκοντα ἔτη, καὶ διὰ τὰς προκατεργασθείσας πράξεις μέγιστον ἔχων τότε Ῥωμαίων ἀξίωμα. πολλὰ δὲ καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπενοήσατο ξένα καὶ τοῖς ἄλλοις δυσεξεύρετα. καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἀγχινοίας καὶ τόλμης κατεπολέμησε τοὺς Μακεδόνας.

Ὅτι ὁ Περσεὺς βουλόμενος κατὰ τὴν φυγὴν προτρέψασθαι πλείους αὐτῷ συνεκπλεῦσαι, τῶν χρημάτων εἰς ξ' τάλαντα προθεὶς, ἔδωκε τοῖς βουλομένοις διαρπάσαι. ἐκπλεύσας δὲ καὶ κατενεχθεὶς εἰς Γαληψὸν, ἔφησε πρὸς τοὺς διαρπάσαντας τὰ χρήματα, ζητεῖν τὰ διὰ τῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταληφθέντων κατασκευασθέντα. ἐπαγγειλάμενος οὖν ἀντιστήσειν τοῖς ἀποδοῦσι τιμὴν, ἠξίου ταχέως ἀνενεγκεῖν ταῦτα. πάντων δὲ προθύμως ποιησάντων, ἀπολαβὼν τὰ διαρπασθέντα, τοὺς δόντας ἀπεστέρησε τῆς ἐπαγγελίας.

Ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος οὐχ ὁμοίαν εἶχε τῷ Περσεῖ τῆς ψυχῆς διάθεσιν. ἀλλ' ὁ μὲν διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν, ἁρμόζουσαν ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς ἐκτήσατο βασιλείαν· ὁ δὲ διὰ τὴν σμικρολογίαν τοῖς τε Κελτοῖς ἀποτρεψάμενος, καὶ τἄλλα τούτοις ἀκόλουθα πράξας, κατέλυσε πολυχρόνιον καὶ μεγάλην βασιλείαν.

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος μετὰ τὴν φυγὴν Περσέως ἐπεζήτει τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν Πόπλιον Ἀφρικανόν, ὃς ἦν Αἰμιλίου κατὰ φύσιν υἱός, Σκιπίωνος δὲ τοῦ καταπολεμήσαντος Ἀννίβαν κατὰ θέσιν υἱϊδοῦς· κομιδῆ νέος ὡς ἂν περὶ τὸ ἑπτακαιδέκατον γεγονὼς ἔτος. ὃς ἐκ νέου τηλικούτοις ἀγῶσι συμπαρὼν, καὶ πεῖραν λαμβάνων τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων, οὐχ ἥττων ἐγένετο τοῦ πάππου. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτου εὑρεθέντος εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἀπελύθη τῆς ἀγωνίας ὁ ὕπατος, ἔχων οὐ πατρὸς μόνον ἀλλὰ καθάπερ ἐρωμένου τινὰ διάθεσιν πρὸς τὸ μειράκιον.

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος φιλανθρώπως προσενεχθεὶς τῷ Περσεῖ, καὶ πρὸς τὰ σύνδειπνα παραλαβὼν καὶ τοῦ συνεδρίου μεταδιδούς, πᾶσιν ἐνεδείξατο, πρὸς μὲν τοὺς ὑφισταμένους ὄντα βαρὺν ἑαυτόν, πρὸς δὲ τοὺς κρατηθέντας ἐπιεικῆ. τὴν παραπλησίαν δὲ διάθεσιν καὶ τῶν ἄλλων ζηλούντων, τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν οὐκ ἐπίφθονον εἶχεν ἡ Ῥώμη, τοιούτοις χρωμένη τῶν ὅλων προστάταις.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῶν μεγίστων βασιλέων Ἀντιόχου καὶ Φιλίππου πολέμῳ περιγενόμενοι, τοσοῦτον ἀπέσχοντο τοῦ τιμωρίαν λαμβάνειν παρ' αὐτῶν, ὥστε μὴ μόνον συγχωρῆσαι τὰς βασιλείας ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φίλους αὐτοὺς ποιήσασθαι. ἐν δὲ τούτοις τοῖς χρόνοις προσδιηγωνισμένοι πολλάκις πρὸς Περσέα, καὶ κινδύνοις μεγάλοις ὑπομεμενηκότες, ἐπεὶ τῆς Μακεδόνων βασιλείας ἐκράτησαν, ἐλευθέρας ἀφῆκαν τὰς ἁλούσας πόλεις παρὰ τὴν ἁπάντων προσδοκίαν. οὐ γὰρ οἷον τῶν

Longè dissimili ac Perseus animo Alexander fuit: hic enim egregia quadam animi magnitudine præditus, par indoli suæ regnum sibi comparauit. Ille verò præ sordida parsimonia spretis Gallorum auxiliis, cæterisque rebus perinde administratis, opulentum ac diuturnum imperium extinxit.

Post Persei fugam, L. Æmilius minorem filium requirere cœpit P. Scipionem, qui cùm Æmilij filius naturalis esset, Scipionis qui Hannibalem vicerat, adoptione erat nepos. Is tum admodum adolescens, quippe septemdecim annos natus, in contubernio ac disciplina patris militans adeò difficili ac periculoso bello, postmodum haud inferior dux patre euasit. Quo demùm inuento ac sospite reducto in castra, cura & anxietate Consul liberatus est. Non enim paterna tantùm beneuolentia, sed prolixo ac feruido quodam amore adolescentem complectebatur.

Æmilius perhumanè excepto Perse, eóque & ad conuiuium & ad consessum in consiliis vocato palàm declarauit, se quidem aduersus armatum in acie hostem grauem ac metuendum, in victos autem placidum mitémque esse: cuiusmodi institutum cùm reliqui etiam sectarentur, imperium orbis terrarum citra inuidiam penes populum Romanum fuit, quamdiu eiusmodi Imperatoribus est vsus.

Namque superiore quidem memoria cùm Romani Reges potentissimos Antiochum & Philippum bello superassent, non modò victos nullâ affecerunt pœnâ, verumetiam regna eis sua concesserunt, & præterea amicitiam cum iis iunxerunt. His autem temporibus cum Perse sæpiùs congressi, multísque ac maximis exantlatis discriminibus, postquam Macedoniæ vniuersæ potiti sunt, captas vrbes præter omnium spem liberas esse pronunciarunt. Qua quidem hu-

manitate ne ipsi quidem Macedones, nedum alius quisquam, vsurum fuisse populum Romanum sperauerant: quippe qui iniuriarum aduersus Romanos sibi probè conscij essent. Cùm enim priora delicta condonata iis fuissent, iure merito nullum sibi miserationis ac veniæ locum reliquum esse existimabant. Tamen Senatus, obliuioni traditis iniuriis omnibus, generosè & clementer se erga cunctos gessit. Perseum enim Regem, qui domestica gratia populo Romano erat obstrictus, cùm aduersus fœderis fidem iniustum intulisset bellum, captum in libera custodia posuit, mitiore quàm pro delictis pœna: ac gentem Macedonum quam suo iure in seruitutem redigere poterat, liberam esse iussit, tanta celeritate ac magnitudine animi oblato beneficio, vt ne eorum quidem qui victi erant, preces expectarit. Quinetiam Illyrios bello subactos suis legibus vti permiserunt: magis quia existimabant decere majestatem populi Romani beneficentia in alios vti, neque in rebus secundis insolentiâ efferri, quàm quod barbaros eâ dignos gratiâ iudicarent.

Macedonas & Illyrios liberos esse Senatus censuit, ac tributum dimidium eius quod pependissent propriis Regibus pendere populo Romano.

Perseus in carcerem coniectus in tantis angustiis vitam miserè finiisset, *& cætera quæ leguntur in Excerptis lib. 31.*

Prefectus Gallorum à persequendis hostibus reuersus, conuocatis captiuis facinus impium atque insolens perpetrauit: selectum enim ex omni turba pulcherrimum quemque & ætate florentissimum Diis immolauit, si tamen huiusmodi sacrificia admittunt Dij immortales.

ἄλλων ὑπέλαβεν ἄν τις, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ Μακεδόνες ἤλπιζον ἀξιωθήσεσθαι τηλικαύτης φιλανθρωπίας, συνειδότες αὑτοῖς πολλὰ καὶ μεγάλα παρηνομηκόσιν εἰς Ῥωμαίους. τετυχηκότες γὰρ ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀγνοήμασι συγγνώμης, εἰκότως ἂν τοῖς ὕστερον ἁμαρτήμασιν ὑπελάμβανον ἑαυτοῖς μηδένα λόγον δίκαιον εἰς ἔλεον καὶ παραίτησιν ἀπολελεῖφθαι. οὐ μὴν ἡ σύγκλητος ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐμνησικάκησεν, ἀλλὰ μεγαλοψύχως καὶ προσηκόντως ἑκάστοις προσηνέχθη. Περσέα μὲν γὰρ ἐκ προγόνων ὀφείλοντα χάριτας, ἐπεὶ παρὰ τὰς συνθήκας ἄδικον ἐξήνεγκε πόλεμον, λαβόντες αἰχμάλωτον εἰς ἐλευθέραν ἀπέθεντο φυλακὴν, ἐλάττονά* γε τῶν παρανομημάτων λαμβάνοντες τιμωρίαν. τὸ δὲ τῶν Μακεδόνων ἔθνος εἰς δουλείαν δικαίως ἂν ἔχοντες, ἠλευθέρωσαν· οὕτως εὐγενῶς καὶ ταχέως προθέμενοι τὴν εὐεργεσίαν, ὥστε μηδὲ παρὰ τῶν ἐπαιτησόντων δέησιν ἀναμεῖναι. *ὁμοίως καὶ τὸν Ἰλλυριῶν πόλεμον κρατήσαντες, αὐτονόμους ἀφῆκαν, οὐχ οὕτως ἀξίους ἡγούμενοι χάριτος τοὺς βαρβάρους, ὡς ἑαυτοῖς προσήκειν νομίζοντες κατάρχειν εὐεργεσίας, καὶ μὴ μεγάλα φρονεῖν ἐν ταῖς ἐξουσίαις.

mſ. δὲ.

mſ. ὅμως.

Ὅτι ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τούς τε Μακεδόνας καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐλευθέρους ἀφεῖναι, τὰ ἡμίση διδόντας ὧν πρότερον ἐτέλουν τοῖς ἰδίοις βασιλεῦσιν.

Ὅτι ὁ Περσεὺς εἰς τὸ κατάγειον ἐμβληθεὶς οἴκημα, ἐκεῖ ἂν κατέστρεψε τὸν βίον, εἰ μὴ ὁ Αἰμίλιος προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου, καὶ τηρῶν τὸ τῆς βουλῆς ἀξίωμα, &c. *quæ leguntur in Excerptis lib. 31. pag. 892.*

Ὅτι ὁ τῶν βαρβάρων Γαλατῶν στρατηγὸς ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ γενόμενος, καὶ συναθροίσας τοὺς αἰχμαλώτους, πρᾶξιν ἐπετέλεσε βαρβαρικὴν, καὶ παντελῶς ὑπερήφανον. τούς τε γὰρ τοῖς εἴδεσι καλλίστους, καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀκμαιοτάτους καταστρέψας ἔθυσε τοῖς θεοῖς. εἴ γέ τις τῶν θεῶν δέχεται τὰς τοιαύτας τιμάς.

τοὺς δὲ ἄλλους πάντας κατηκόντισε, πολλῶν μὲν ἐν αὐτοῖς γνωριζομένων διὰ τὰς προγεγενημένας ἐπιξενώσεις· οὐδενὸς δὲ διὰ τὴν φιλίαν ἐλεουμένου. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ βάρβαροι παρ' ἐλπίδας κατορθώσαντες, ὑπερ' ἀνθρωπον ἐχρήσαντο τοῖς εὐτυχήμασιν.

Οτι ὁ Εὐμένης ξενολογήσας, τά τε ὀψώνια ἅπασιν ἀπέδωκε, καὶ δωρεαῖς ἐτίμησε, καὶ ἐπαγγελίαις ἐψυχαγώγει πάντας, ἐκκαλούμενος τὴν εὔνοιαν, οὐχ ὁμοίως τῷ Περσεῖ. ἐκεῖνος γὰρ δισμυρίων Γαλατῶν παραγινομένων εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον, ἀπετρέψατο τὴν τηλικαύτην συμμαχίαν, ἵνα φείσηται τῶν χρημάτων. ὁ δὲ Εὐμένης οὐ λίαν εὐπορούμενος, ξενολογῶν δωρεαῖς ἐτίμα τοὺς δυναμένους μάλιστα χρείας παρέχεσθαι. τοιγαροῦν ἐκεῖνος μὲν οὐ βασιλικὴν μεγαλοφροσύνην, ἀλλ' ἰδιωτικὴν τοῦ τυχόντος ἀναλαβὼν μικροψυχίαν, ἅμα τῇ βασιλείᾳ πάσῃ καὶ τὸν τηρηθέντα πλοῦτον ἐπεῖδεν αἰχμάλωτον. οὗτος δὲ τῆς νίκης πάντα δεύτερα τιθέμενος, οὐ μόνον ἐκ μεγάλων κινδύνων ἐρρύσατο τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ τῶν Γαλατῶν ἔθνος ὑποχείριον ἐποιήσατο.

Οτι ἔνιαι τῶν ἐπιβολῶν τοῦ Αντιόχου καὶ τῶν πράξεων βασιλικαὶ καὶ θαυμάσιαι τελέως ἦσαν. τινὲς δὲ πάλιν οὕτως εὐτελεῖς καὶ ληρώδεις, ὥσθ' ὁλοσχερῶς ὑπὸ πάντων καταφρονεῖσθαι. συντελῶν γὰρ τοὺς ἀγῶνας, πρῶτον μὲν ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσιν εἶχε προαίρεσιν. ἐκεῖνοι γὰρ αὔξοντες τὴν ἰδίαν βασιλείαν καὶ δυνάμεσι, καὶ χρημάτων πλήθεσι, καθὸ οἷοί τ' ἦσαν ἐπεκρύπτοντο τὴν διαίρεσιν διὰ τὴν Ρωμαίων ὑπεροχήν. οὗτος δὲ τὴν ἐναντίαν λαβὼν διάθεσιν, συνήγαγε σχεδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας εἰς τὴν πανήγυριν. * πάντα τὰ τοῦ βασιλέως μέρη διαφερόντως ἐκόσμησε. εἰς ἕνα δὲ τόπον ἀθροίσας, καὶ καθάπερ

f. καὶ π. τ. τῆς βασιλείας.

cæteros verò telis obruit: quorum plerosque antiqua consuetudine notos cùm haberet, nemini tamen in amicitiæ gratiam pepercit. Adeò barbari in rebus secundis immani insolentia efferuntur.

Eumenes conductis mercenariis militibus, & stipendium præsens soluit, & præterea dona singulis addidit; plura etiam in posterum pollicitus, fidos suis partibus ac beneuolos omnes præstitit, haud perinde ac Perseus. Hic enim cùm Gallorum viginti millia auxilio adessent, pecuniæ suæ nimium parcus, huiusmodi auxilium respuit. At Eumenes quamuis haud tantis abundans opibus, conducto mercenario milite omnes qui suis partibus prodesse poterant, libertate sua prosequebatur. Igitur ille haudquaquam regia magnificentia, sed sordida quadam parsimonia vsus, opes quas tanta diligentia custodierat, vnà cum regno in victoris potestatem redactas ipse vidit. Hic verò cùm victoriâ nihil antiquius habuisset, non modò maximis periculis regnum suum liberauit, sed etiam vniuersam Gallorum gentem in ditionem suam redegit.

Erant Antiochi consilia quædam & facta prorsus Regia, atque admiratione digna: quædam contrà abiecta adeò ac vilia, vt ab omnibus spernerentur. Nam cùm solennes ederet ludos, primum quidem contrarium ac cæteri Reges consilium secutus est; qui cùm & copiis & pecunia pro virili parte regnum suum confirmarent, id vt maximè occultum esset, metù populi Romani laborabant. Hic verò diuersam viam secutus, ex omnib. orbis partib. viros celeberrimos ad spectaculum inuitauit, atq. vniuersam regiam magnificentissimè exornauit; cúmq. cũctas imperij opes vnũ in locũ coëgisset, & quasi

ſpectandas in ſcena propoſuiſſet, id aſſecutus eſt vt ex rebus ſuis nihil eſſet quod Romanos lateret.

Atque in huius quidem tanti ſpectaculi apparatu ſuperiores Principes longo interuallo Antiochus ſuperauit. Verùm ipſa totius ludicri ordinatio, quam ipſe per ſe obibat, admodum vilis atque indecora viſa eſt. Namque ipſe modico vectus cantherio vltro citroque pompæ adequitans, illos progredi, hos ſubſiſtere iubebat; alios, provt erat libitum, ordinabat: adeò vt ſi quis diadema ei detraxiſſet, nemo Regem eſſe illum crediturus fuerit, qui ne mediocris quidem atque honeſtioris miniſtri ſpeciem præ ſe ferret. Iam verò in publico epulo ipſe ſtans in veſtibulo, alios introducebat, alios accumbere iubebat; adhæc miniſtros fercula geſtantes ordinabat. Interdum etiam ad aliquem ex epulantibus accedens, modò adſidebat, modò humi accubabat, nec rarò aut bucceam interim in menſa ponens, aut poculum lauans exiliebat diſcurrebátque. Triclinium etiam circumluſtrans, propinatos ſibi nunc ab his, nunc ab illis calices ſtans hauriebat, & cum ſymphoniacis ſæpè colludebat ac iocabatur. Quin & producto in veſperam conuiuio cùm multi iam exceſſiſſent, ipſe linteo coopertus à mimis allatus eſt, humíque depoſitus: tandem verò velut ſymphonia excitatus, exſurrexit nudus, & ludibundus cum mimis ſaltationes maximè iucundas ac ridiculas deſaltare cœpit, adeò vt præ pudore cuncti ex conuiuio diffugerent. Ac ſinguli qui ad ſpectaculum conuenerãt, quoties in magnitudinem apparatus & in pompæ ac ludicri totius diſpoſitionem oculos conijciebãt, Regem ipsũ ac regni opes maxima admiratione proſequebãtur. ſi quando autẽ Regem ipſum ac praua eius ſtudia intue-

ἐπὶ σκηνὴν ἀναβιβάσας τὴν βασιλείαν ἅπασαν, ἐποίησε μηδὲν ἀγνοεῖν τῶν περὶ αὐτόν.

Ὅτι τοὺς πολυτελεῖς ἀγῶνας καὶ τὴν θαυμαστὴν πανήγυριν ἐκτελέσας ὁ Ἀντίοχος, πάντας τοὺς πρὶν ὑπερέβαλεν. ὁ δὲ δι' αὐτοῦ χειρισμὸς πολλῆς εὐτελείας καὶ καταφρονήσεως ἦν οἰκεῖος. παρέτρεχε γὰρ παρὰ τὴν * πομπὴν ἱππάριον ἔχων εὐ- mſ. σω-
τελές. καὶ τοὺς μὲν προάγειν κελεύων, τοὺς δὲ ἐπέχειν, ἄλλους πὴν.
δὲ ὡς ἔτυχε διατάττων. ὥστε εἴ τις ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ διάδημα, μηδένα τῶν ἀγνοούντων πιστεῦσαι τοῦτον εἶναι τὸν βασιλέα τὸν τῶν ὅλων κύριον, ὁρῶντα μηδ' ὑπηρέτου μετρίου φαντασίαν ἔχοντα. ἐν δὲ τοῖς πότοις αὐτὸς ἐφιστάμενος ταῖς εἰσόδοις, οὓς μὲν εἰσῆγεν, οὓς δὲ ἀνέκλινεν. καὶ τοὺς διακόνους, τοὺς τὰς παραθέσεις φέροντας διέταττεν. ἀκολούθως δὲ τούτοις, προσιὼν τοῖς εὐωχουμένοις οἷ τύχοι, ποτὲ μὲν ἐκάθιζε, ποτὲ δὲ προσανέπιπτε. καὶ ποτὲ μὲν ἀποτιθέμενος τὸν * ψωμόν, ποτὲ mſ. ψομόν.
δὲ πίνων τὸ ποτήριον, ἀνεπήδα καὶ μετῳμίσατο, καὶ περιῄει πάντα τὸν * πότον, προπόσεις λαμβάνων ὀρθός, καὶ τοῖς ἀκροά- mſ. τόπον.
μασι προσπαίζων. καὶ δή ποτε προκοπτούσης ἐπὶ πολὺ τῆς ἑστιάσεως, καὶ τῶν πλείστων ἤδη κεχωρισμένων, ἤχθη ὑπὸ τῶν μίμων ἐκφερόμενος περικεκαλυμμένος. τεθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπὸ τῶν συμπαιζόντων, μετὰ ταῦτα τῆς συμφωνίας προσκαλουμένης ἀνεπήδα γυμνός, καὶ τοῖς μίμοις προσπαίζων ὠρχεῖτο, τῶν ὀρχήσεων τὰς γέλωτα καὶ χλευασμὸν εἰωθυίας ἐπισπᾶσθαι· ὡς πάντας αἰσχυνθέντας ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, φεύγειν ἐκ τοῦ πότου· καὶ ἕκαστον τῶν ἀπηντηκότων ἐπὶ τὴν πανήγυριν, ὅτε μὲν εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῆς χορηγίας ἐμβλέψαι, καὶ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ πομπείαις οἰκονομίαν καὶ διάταξιν τῶν ὅλων, καταπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν βασιλείαν. ὅτε δὲ εἰς αὐτὸν ἀτενίσαι, καὶ τὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων κατεγνωσμένον,

ἀπιστεῖν εἰ περὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν, τοσαύτην ἀρετὴν καὶ κακίαν ὑπάρξαι δυνατόν ἐστιν.

Ὅτι τούτων συνελθόντων ἧκον οἱ τοῦ Γράκχου πρεσβευταὶ κατασκεψόμενοι τὴν βασιλείαν. οἷς ὁ βασιλεὺς ὡμίλησε φιλοφρόνως, ὥστε μηδὲν ὑποπτεῦσαι περὶ αὐτοῦ πραγματικὸν ἢ διαφορᾶς ἔμφασιν ἔχον, τῆς δοκούσης ὑποικουρεῖν ἐκ τῆς κατὰ τὴν Αἴγυπτον γενομένης προκοπῆς. οὐκ ἦν δὲ τῇ προαιρέσει τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἀλλοτριώτατα διέκειτο πρὸς Ῥωμαίους.

Ὅτι τοῦ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως ἐκπεσόντος καὶ πεζῇ ἀπερχομένου εἰς Ῥώμην, ἐγνώρισεν αὐτὸν ὁ Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου. καὶ θαυμάσας τὸ παράδοξον, ἐποίησέ τι βασιλικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς δεῖγμα τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως. παραχρῆμα γὰρ προχειρισάμενος βασιλικὴν ἐσθῆτα καὶ διάδημα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἵππον πολυτελῆ χρυσοφάλαρον, μετὰ τῶν ἰδίων παίδων ἀπήντησε τῷ Πτολεμαίῳ. συμμίξας δὲ αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπὸ διακοσίων σταδίων, καὶ φιλοφρόνως ἀσπασάμενος, παρεκάλει κοσμηθέντα τοῖς τῆς βασιλείας παρασήμοις ἀξίαν ἑαυτοῦ ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν Ῥώμην εἴσοδον, ἵνα μὴ τελέως εὐκαταφρόνητος εἶναι δόξῃ. ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὴν μὲν προθυμίαν ἀπεδέξατο· τοσοῦτον δὲ ἀπέσχε τοῦ δέξασθαί τι
πσ. πῃ. τῶν διδομένων, ὥστε καὶ τὸν Δημήτριον ἠξίωσεν ἐν * τινι τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν πόλεων καταμεῖναι, καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίαν μετ' αὐτοῦ.

Ὅτι τοῦ Ἀντιπάτρου ταῖς ἀνάγκαις ἐναποθανόντος, Ἀσκληπιάδην τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως τεταγμένον ἤγαγον βοῶντα, διότι Τιμόθεος τοῦτο τὸ δρᾶμα συντέθηκε, καὶ τὸ μειράκιον προκεκλημένος εἴη πρὸς ἄδικον καὶ ἀσεβῆ τιμωρίαν τἀδελφοῦ. τοῦ δὲ πλήθους τῶν ἡγεμόνων ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἔννοιαν λαμβάνοντος τῆς ὅλης ῥᾳδιουργίας, καὶ τοὺς ἀνη-

rentur, vix credebant in vno atque eodem ingenio tot virtutes simul ac vitia posse reperiri.

Peracto demùm ludicro, legatus aduenit Tiberius Gracchus ad inspiciendas res Syriæ missus: quem eâ humanitate Antiochus excepit, vt nullatenus Gracchus suspecta Regis consilia habuerit, nullum in eo subalienati & offensi ob ea quæ in Ægypto acciderant, animi signum deprehenderit: tametsi longè alia reipsa Antiochus voluntate esset, prorsúsque à populo Romano alienissimus.

Ptolemæus regno pulsus, cùm Romam pedestri itinere proficisceretur, agnitus est à Demetro Seleuci filio, qui insperato casu commotus, magnificentiæ suæ ac planè regij animi illustre specimen edidit. Statim enim parata veste regia cum diademate & equo aureis ornato phaleris, stipatus suis famulis, Ptolemæo obuiam processit, eique vicesimo sexto ab vrbe lapide occurrit. Quem postquam comiter salutauit, hortari cœpit vt ornatus regiis insignibus eo quo par erat comitatu Romam ingredi vellet, ne fortè despectui haberetur. Sed Ptolemæus prolixam quidem in se Demetrij voluntatem multùm laudauit: cæterùm tantùm abfuit vt quidquam eorum quæ sibi offerebantur, acciperet, quin potius Demetrium rogauit vt in aliquo ex peruiis oppidis vnà cum Archia subsisteret.

Cùm Antipater inter tormenta exspirasset, Asclepiadem Præfectum vrbis adduxerunt vociferantem totius negocij scenam abs Timotheo compositam esse, eiusq. persuasione inductũ adolescentem vt impio atq. iniusto supplicij genere fratrem afficeret. Cúmq. proceres totius fraudis seriẽ inde odorari ac conijcere cœpissent, ac cru-

deliter excruciatorum vicem miserarentur, timore perculsus Timotheus, reliquos qui delati fuerant, tormentis liberatos, postmodum clàm è medio sustulit.

Ariarathes cognomento Philopator, cùm hereditario iure paternum regnum suscepisset, ante omnia patris exequias omni magnificentiæ genere celebrauit. Posthæc amicos ac duces subditósque omnes debita sollicitudine complexus, omnium ordinum beneuolentiam sibi conciliauit.

Cùm Mithrobuzanem in paternum regnum Ariarathes reduceret, Artaxias Armeniæ Rex à pristina sua cupiditate haudquaquam desciscens, legatione ad Ariarathem missa hortatus Regem est vt secum consentire vellet, & altero è duobus fratribus, quem penes se habebat, interfecto Sophenem partiretur. Sed Ariarathes qui multùm ab huiusmodi fraude abhorrebat, legatos grauiter obiurgauit, litterísque ad Artaxiam datis monuit vt ab eiusmodi scelere abstineret. Quo facto magnum Ariarathes cumulum laudibus suis adiecit. At Mithrobuzanes ob egregiam eius ad quem confugerat fidem ac virtutem, regnum paternum obtinuit.

L. Æmilius, is qui de Perse triumphauit, vir Consularis ac Censorius, atque omnium ætatis suæ in omni virtute princeps, his temporibus est mortuus: cuius de obitu postquam palàm factum est, sub ipsum maximè funeris tempus, tantus vniuersæ ciuitatis mœror fuit, vt non modò operarij ac reliqua forensis turba certatim confluerent, sed Senatus etiam Magistratúsque omnes indicto iustitio res proferrent. Quin etiam ex conterminis vrbis Romæ municipiis quicunq.

κεσα πάσχοντας ἐλεοῦντος, φοβηθέντες οἱ περὶ Τιμόθεον, τοὺς λοιποὺς τῶν καταιτιαθέντων ἀπολύσαντες τῶν βασάνων, κατ' ἰδίαν ἐπημείψαντο.

Ὅτι ὁ Φιλοπάτωρ κληθεὶς Ἀριαράθης διαδεξάμενος τὴν πατρῴαν βασιλείαν, πρῶτον μὲν τὸν πατέρα μεγαλοπρεπῶς ἔθαψεν· ἔπειτα τῶν τε φίλων, καὶ τῶν ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑποτεταγμένων τὴν καθήκουσαν ἐπιμέλειαν ποιησάμενος, μεγάλην εὔνοιαν παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἀπηνέγκατο.

Ὅτι τὸν Μιθροβουζάνην ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν καταγαγόντος Ἀριαράθους, Ἀρταξίας ὁ τῆς Ἀρμενίας βασιλεὺς οὐκ ἀφιστάμενος τῆς ἐξ ἀρχῆς πλεονεξίας, πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς Ἀριαράθην, παρακαλῶν συμφρονῆσαι, καὶ τῶν νεανίσκων ἑκάτερον τὸν παρ' ἑαυτῷ διαχειρισάμενον δέξασθαι τὴν Σωφηνήν. ὁ δὲ Ἀριαράθης πολὺ κεχωρισμένος τῆς τοιαύτης ῥᾳδιουργίας, τοῖς πρεσβευταῖς ἐπέπληξε, καὶ πρὸς Ἀρταξίαν ἔγραψε παρακαλῶν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων ἔργων. Ἀριαράθης μὲν οὖν ἀκολούθως οὕτω γενηθείσης τῆς πράξεως, οὐ μετρίως ηὔξησε τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν. ὁ δὲ Μιθροβουζάνης διὰ τὴν θαυμαζομένην τοῦ καταγαγόντος αὐτὸν πίστιν καὶ καλοκἀγαθίαν, ἐκράτησε τῆς πατρῴας ἀρχῆς.

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος ὁ Περσέα καταπολεμήσας, τιμητὴς ὢν καὶ σχεδὸν ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι τῆς ἀρετῆς πρωτεύων τῶν πολιτῶν, ἐτελεύτησεν. ὡς δὲ ἡ περὶ αὐτοῦ φήμη τῆς τελευτῆς διεδόθη, καὶ συνήγγιζεν ὁ τῆς ἐκφορᾶς καιρὸς, τοιαύτην συνέβη γενέσθαι πάσης τῆς πόλεως συμπάθειαν· ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἐργαστηριακοὺς καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον συντρέχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν σύγκλητον ὑπερθέσθαι τοὺς χρηματισμούς. ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ τῶν περιοικουσῶν τὴν Ῥώμην πόλεων, ὅσαις ὁ χρόνος τὴν ἀναστροφὴν ἐδίδου ἐλθεῖν πρὸς τὸν

ad ipsam funebris pompæ diem adesse poterant, ingenti studio & visendi funeris & honoris causa concurrerunt.

Quantæ Lucij Æmilij opes dum viueret, opinione vulgi æstimabantur, tantæ post obitum eius repertæ sunt. Nam cùm vnus suæ ætatis plurimam auri vim ex Hispania in ærarium retulisset, maximarumque in Macedonia opum esset potitus, atque vtrobique summam licentiam nactus fuisset, adeò nihil ex iis in sinum suum condidit, vt cùm duo filij, quos in adoptionem dederat, hereditatem ipsius adiissent, supellectilis auctione facta redigere non potuerint vnde vxori dos solueretur, nisi venditis præterea aliquot possessionibus. Quamobrem nonnulli eius viri abstinentiam Aristidi atque Epaminondæ, quos maximè eo nomine Græci admirantur, præferendam esse duxerunt. Illos enim ab ea pecunia, quę pro dantis vtilitate offerebatur, abstinuisse: hunc verò maximam nactum licentiam capiendi quantum vellet, nihil huiusmodi concupiisse. Quod si cui id incredibile esse videatur, is cogitet, abstinentiam veterum Romanorum haudquaquam ex eorum qui hodie sunt, auaritia ac cupiditate esse metiendam. Nostra enim certè ætate, Romani præ cæteris gentibus maxima habendi cupidine rapiuntur. Cæterùm quandoquidem in optimi viri mentionem incidimus, pauca de L. Scipionis eius filij, qui postea Numantiam deleuit, instituto ac disciplina ordiri lubet: ne fortè ignorata cura ac diligentia qua ille in optimarum artium studia à puero incubuit, nouum atque insolens videatur tantùm in omni virtute eum postea profecisse. Igitur P. Scipio Lucij quidem Æmilij, eius qui de Rege Perse triumphauit, naturalis filius fuit, vt superiùs dixi. Pub. autem Scipioni Publij filio, eius qui Hannibalem

& Carthaginenſes debellauit, in adoptionem datus, Scipionis Africani viri ætatis ſuæ eminentiſſimi nepos factus eſt. His maioribus ortus Scipio, atque in tantum familiæ decus ac ſplendorem ſuccedens, haudquaquam ſe indignum maiorum gloria præſtitit. Namque à tenera ætate Græcis litteris apprimè imbutus, cùm hoc anno octauum & decimum ætatis annum ageret, ad philoſophiam animum applicuit præceptore vſus Polybio Megalopolitano annalium conditore. Cuius in contubernio diu verſatus, atque in omni virtutis genere exercitatus, non modò æquales ſuos, ſed & maiores natu, & continentia, & benignitate, & magnitudine animi, reliquiſque adeò virtutibus longè ſuperauit. Quamquam priuſquam ſe ad philoſophiam contuliſſet, opinione omnium ferebatur lentiore ac tardiore ingenio eſſe, parúmque idoneus tantæ familiæ heres. Enimverò provt ætati conueniebat, ante omnia continentiæ laudem ſibi comparare ſtuduit, quod quidem oppido arduum tunc erat. Mirum enim quo impetu ad fœdas libidines, atque ad ipſum intemperantiæ faſtigium iuuenes eo tempore ferebantur: alij in pueros delicatos, alij in meretrices, hi in acroamata & huiuſmodi conuiuiorum luxum effuſi: quippe bello Perſico diutius tracto, Græcorum in eo genere molliciem celeriter hauſerant Romani, ac maximarum præterea opum compotes facti, habebant affatim vnde luxuriam ſuam alerent atque explerent.

At Scipio contrarium vitæ inſtitutum ſecutus, & cum omnibus cupiditatibus tanquam cum teterrimis beſtiis colluctatus, intra quinquennium conſtantem ac teſtatam modeſtiæ & continentiæ laudem eſt adeptus. Quæ cùm omnium ore ac teſtimonio celebraretur, inde ad magnificentiæ & liberalitatis in eroganda pecunia gloriam contendit.

καὶ Καρχηδονίους καταπολεμήσαντος, ἔσχε κατὰ θέσιν πάππον Σκιπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν προσαγορευθέντα, μέγιστον τῶν πρὸ αὐτοῦ Ῥωμαίων. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς ῥίζης γεγονώς, καὶ τηλικούτου βάρεος οἰκίας καὶ γένους διαδεδεγμένος, ἄξιος ἐφαίνη τῆς τῶν προγόνων δόξης. ἐκ παίδων γὰρ Ἑλληνικῆς παιδείας ἐπιπολὺ μεταλαβών, καὶ γεγονὼς κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν, ἔδωκεν ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους, λαβὼν ἐπιστάτην Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην τὸν τὰς ἱστορίας συντεταγμένον. τούτῳ δὲ συμβιώσας, καὶ πάσης ἀρετῆς ζηλωτὴς γενόμενος, οὐχ ὅτι τῶν ἡλικιωτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων πάντων πολὺ προεῖχε σωφροσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ, καὶ μεγαλοψυχίᾳ, καὶ καθόλου πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς γένεσι. καίτοι γ' ἐν ἀρχαῖς περὶ τοῦ φιλοσοφίας ἅψασθαι, διάληψιν εἶχε παρὰ τοῖς πολλοῖς ὡς νωθρὸς ὢν τὴν ψυχήν, καὶ τοῦ βάρεος τῆς οἰκίας οὐκ ἀξιόχρεως διάδοχος, καὶ προστάτης. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἡλικίας οἰκείως, πρῶτον ἤρξατο περιποιεῖσθαι τὴν ἐπὶ σωφροσύνῃ δόξαν. πολλὴ γάρ τις ὁρμὴ πρὸς τὰς ἀναίδην ἡδονάς, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκολασίας τοῖς τότε νέοις ἐνεπεπτώκει. οἱ μὲν γὰρ εἰς ἐρωμένους, οἱ δὲ εἰς ἑταίρας, οἱ δὲ εἰς ἀκροάματα παντοδαπά, καὶ πότους, καὶ καθόλου τὴν ἐπὶ τούτοις πολυτέλειαν ἐξεκέχυντο. ἐν γὰρ τῷ Περσικῷ πολέμῳ χρόνον πλείονα διατρίψαντες, ταχέως ἐζήλωσαν τῶν Ἑλλήνων τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος εὐχέρειαν, ἄλλως τε καὶ χρημάτων εὐπορηκότες, καὶ χορηγὸν ἀξιόχρεων τὸν πλοῦτον ἔχοντες τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς δαπάνης.

Ὅτι ὁ Σκιπίων ὁρμήσας ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἀγωγὴν τοῦ βίου, καὶ πάσαις ταῖς τῆς φύσεως ἐπιθυμίαις, ὥσπερ τισὶ θηρίοις, ἀντιταξάμενος, ἐπ' οὐδ' ὅλοις πέντε ἔτεσι περιεποιήσατο πάνδημον, καὶ συγκεχωρημένην τὴν ἐπ' εὐταξίᾳ σωφροσύνην. ταύτης δ' αὐτῷ συμφώνως μαρτυρουμένης, καὶ παρὰ πᾶσι μεγάλης ἐπισημασίας τυγχανούσης, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν μεγαλοψυχίαν.

καὶ τῇ περὶ τὰ χρήματα ἐλευθεριότητι διενεγκεῖν τῶν ἄλλων. πρὸς δὲ τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἀρετῆς, εἶχε μὲν καὶ τὸ ἦθος τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς Αἰμιλίου, πρὸς μίμησιν κάλλιστον ἀρχέτυπον. καὶ καθόλου τὴν μετ' ἐκείνου συμβίωσιν πεποιημένος, προεῖχεν ἤδη τι τῶν προὔργου, καὶ προϋπετυποῦτο. οὐκ ὀλίγα δὲ αὐτῷ συνήργησε καὶ ταὐτόματον, παραδιδόμενον ἀφορμὰς τοῦ ταχὺ περιβόητον αὐτὸν γενέσθαι ἀφιλαργυρείαν. Αἰμιλία γὰρ τοι μεγάλου Σκιπίωνος, ἀδελφιδῆ τοῦ Περσέα καταπολεμήσαντος Αἰμιλίου, μετήλλαξε τὸν βίον, ἀπολιποῦσα μεγάλην οὐσίαν, ἧς οὗτος ὑπῆρξε κληρονόμος. ἐν τούτοις δὴ πρῶτον ἔδωκε πεῖραν τῆς ἰδίας προαιρέσεως, ἐκ περιστάσεως τοιαύτης. ἡ γὰρ μήτηρ αὐτοῦ Παπειρία πολὺ πρὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς ἐτύγχανε κεχωρισμένη μὲν ἀπὸ τἀνδρός, κατ' ἰδίαν δὲ διάγουσα, τὴν τοῦ βίου χορηγίαν ἐλλιπεστέραν εἶχε τῆς περὶ αὐτὴν εὐγενείας. ἡ δὲ τοῦ κατὰ θέσιν πατρὸς μήτηρ τὴν κληρονομίαν ἀπολιποῦσα, χωρὶς τῆς ἄλλης εὐπορίας μεγάλην ἐσχήκει * περικοπὴν κόσμου περὶ αὐτὴν, καὶ θεραπαινίδων καὶ τῶν ἄλλων, ὡς ἂν συνηκμακυῖα τῷ τε βίῳ καὶ τῇ τύχῃ τοῦ μεγάλου Σκιπίωνος. ταύτην ἅπασαν τὴν κατασκευὴν πολλῶν οὖσαν ταλάντων, φέρων ἐδωρήσατο τῇ μητρί. ἧς κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐξόδους χρωμένης τῇ δοθείσῃ χορηγίᾳ καὶ λαμπρότητι, τὸ μὲν πρῶτον ἐν ταῖς γυναιξὶν, εἶτα ἐν τοῖς ἀνδράσι καθ' ὅλην τὴν πόλιν περιβόητος ἦν ἡ χρηστότης καὶ μεγαλοψυχία τοῦ νεανίσκου, καὶ τὸ σύνολον πρὸς τὴν τεκοῦσαν ὁσιότης. τοῦτο δὲ κατὰ πᾶσαν πόλιν κρίνοιτ' ἂν καλὸν καὶ θαυμαστὸν, μάλιστα δὲ παρὰ Ῥωμαίοις, παρ' οἷς οὐδεὶς οὐδενὶ δίδωσι τῶν ὑπαρχόντων εὐχερῶς ἑκὼν οὐδέν. μετὰ δὲ ταῦτα ταῖς Σκιπίωνος τοῦ μεγάλου θυγατράσι προσοφειλομένων εἰς τὴν φερνὴν πολλῶν χρημάτων, καὶ τῶν Ῥωμαίων πάντων εἰθισμένων ἐν τρισὶν ἔτεσι κατὰ μέρος ἀποδιδόναι τὰς φερνάς, οὗτος εὐθέως ἁπάσας ἀπέλυσεν. ἑξῆς δὲ μεταλλάξαντος Αἰμιλίου

ἴσ. περιχ.

Quam ad rem domesticum patris Æmilij exemplum Scipioni contigerat, sub cuius disciplina diu versatus, iam quasi adumbratam ac delineatam eiusmodi virtutem expresserat; sed fortuna etiam non mediocriter contulit, quæ præclaram declarandæ liberalitatis suæ occasionem ei subministrauit. Nam cùm Æmilia maioris Africani coniux, L. Æmilij eius qui Persem superauit, soror, è vita abiisset, Scipio opulentissima illius feminæ hereditate adita, primum animi sui specimen edidit ex eiusmodi casu. Mater enim eius Papiria iamdudum à L. Æmilio repudiata seorsim degebat arctiore quàm pro splendore generis re familiari. At verò Æmilia patris eius adoptiui mater, præter reliquas opes, insignem ornatum ac muliebrem mundum cum eleganti famulitio in bonis habuerat: quippe quæ maioris Africani coniux ac fortunæ particeps vixisset. Hunc omnem apparatum Scipio matri donauit suæ. Quæ cùm in solennibus matronarum pompis eo ornata cultu processisset, primùm quidem inter feminas, postea verò in omnibus virorum cœtibus tanta adolescentis benignitas & magnitudo animi, atque in matrem pietas celebrari laudibus cœpit. Atque id facinus cùm vbique præclarum, tum verò Romæ admiratione dignum videatur esse, qua in vrbe nemo alteri facile quidquam de suo donat. Præterea, cùm maioris Africani filiabus dotis nomine adhuc multa pecunia reliqua deberetur, & ex legibus populi Romani dos annuâ bimâ trimâ die solui consueuisset, Scipio vtrique mulieri pecuniam dotis titulo debitam simul repræsentauit. Posthæc mortuo L. Æmilio naturali patre,

ipſe cum fratre Fabio heres inſtitutus, præclarum facinus ac memoria dignum geſſit. Nam cùm ſciret Fabium minus à re familiari inſtructum eſſe, portionem ſuam in bonis paternis, quæ haud minus talentis ſexaginta æſtimabatur, Fabio conceſſit, atque ita fratrem opib. æqualem ſibi præſtitit. Quod factum cùm ab omnibus magnoperè prædicaretur, ipſe aliud maiori dignum admiratione adiecit. Nam cùm Fabius in funere patris gladiatores dare conſtituiſſet, neque eum ſumptum ob magnitudinem facilè poſſet ſuſtinere, Scipio dimidiam impenſæ partem ex arca ſua contulit. Paulò pòſt cùm mater ipſius deceſſiſſet, ea quæ olim illi donauerat, non modò non recepit, ſed & ea omnia, & vniuerſam matris hereditatem conceſſit ſororibus: tametſi nulla pars bonorum legibus ad eas pertineret. Ita P. Scipio benignitatis ac magnificentiæ omnium ordinum conſenſu laudem adeptus, magis ac magis in dies enituit; quod quidem magis opportunitate ac dexteritate in conferendo beneficio, quàm impenſæ magnitudine eſt conſecutus. Continentiæ porrò laudem nullo quidem ſuo ſumptu comparauit, verùm ſola abſtinentia, ex qua præterea optimam corporis valetudinem retulit: Qua per totum vitæ ſpatium continua vſus, ampliſſimam temperantiæ ſuæ mercedem cum maxima voluptate percepit. Poſtremò cùm pręcipuæ fortitudinis partes tum in omni Republica, tum maximè Romæ cenſeantur, eam quoq. partem haudquaquam Scipio perfunctoriè exercuit. Ad quod ſtudium maximam illi opportunitatem vltrò obtulit fortuna. Nam cùm Macedonum Reges præ cæteris dediti eſſent venationi, Scipio omnes eos longo interuallo ſuperauit.

τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς, καὶ τούτῳ τε καὶ τῷ Φαβίῳ τοῖς δοθεῖσιν εἰς υἱοθεσίαν ἀπολιπόντος τὴν οὐσίαν, ἐποίησεν ὁ Σκιπίων καλόν τι καὶ μνήμης ἄξιον. ὁρῶν γὰρ τὸν ἀδελφὸν ἑαυτοῦ καταδεέστερον ὄντα τοῖς χρήμασιν, ἐπεχώρησεν αὐτῷ τὴν ἰδίαν μερίδα τῆς κληρονομίας, οὔσης ὑπὲρ ἑξήκοντα τάλαντα τῆς τιμήσεως· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον, ἐποίησεν ἴσην ἑαυτῷ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν γενέσθαι τὴν ὅλην ὕπαρξιν. ἀποδοχῆς δὲ τυγχάνων καὶ φήμης παρὰ πᾶσι, θαυμασιώτερόν τι διεπράξατο. τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ Φαβίου μονομαχίας βουλομένου ποιεῖν ἐπὶ τῷ πατρὶ, μὴ δυναμένου δὲ ὑποδέξασθαι τὴν δαπάνην διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀναλισκομένων εἰς ταῦτα χρημάτων, τὴν ἡμίσειαν τῶν ἀναλωμάτων ἔδωκεν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας. ἀποθανούσης δὲ τῆς μητρὸς, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κομίσασθαί τι τῶν πρότερον δωρηθέντων· ὥστε καὶ ταῦτα, καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν συνεχώρησεν ἔχειν ταῖς ἀδελφαῖς, οὐ προσηκούσης αὐταῖς κατὰ νόμον τῆς κληρονομίας. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον περίβλεπτος ἐγίνετο κατὰ τὴν πόλιν, ἀναντίρρητον ἀπολαμβάνων ἔπαινον, χρηστότητος καὶ μεγαλοψυχίας· οὐχ οὕτως τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ὃ προκείμενον κατεργασάμενος, ὡς τῷ καιρῷ τῆς δωρεᾶς, καὶ τῷ χειρισμῷ τῆς προθέσεως. τὴν δὲ σωφροσύνην περιεποιήσατο δαπανήσας μὲν οὐδὲν, τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν ἀπεχόμενος, προσωφελήθη τήν τε σωματικὴν ὑγίειαν, καὶ τὴν εὐεξίαν· ἥ τις αὐτῷ πάντα τὸν βίον συμπαραμείνασα, καλὰς ἀμοιβὰς καὶ χάριτας ἀπέδωκε. τοῦ δὲ κατὰ τὴν ἀνδρείαν μέρους, ὅπερ ἐστὶν ἀναγκαιότατον παρὰ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ Ῥωμαίοις, ἐξεπόνησε καὶ τοῦτο περιττῶς, ἀφορμὴν δούσης αὐτῷ μεγάλην τῆς τύχης. τῶν γὰρ κατὰ τὴν Μακεδονίαν βασιλέων πλείστην πεποιημένων σπουδὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας, πάντας ὑπερέβαλε.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι καταπολεμήσαντες τὸν Περσέα, τῶν μεταδόντων τοῦ πολέμου τοῖς Μακεδόσι τοὺς μὲν ἐκόλασαν, τοὺς δὲ ἀπήγαγον εἰς τὴν Ῥώμην. τῶν δὲ κατὰ τὴν Ἤπειρον λαβὼν ἐξουσίαν Χάροψ διὰ τὸ δοκεῖν εἶναι φιλορωμαῖος, τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα καὶ πεφεισμένως εἰς αὐτοὺς ἐξημάρτανεν. ἀεὶ δὲ προβαίνων τῇ παρανομίᾳ, εἰς τέλος ἐλυμήνατο τὰ κατὰ τὴν Ἤπειρον. οὐ γὰρ διέλειπεν αἰτίας ψευδεῖς ἐπιφέρων τοῖς εὐπορωτάτοις, καὶ τοὺς μὲν φονεύων, τοὺς δὲ φυγαδεύων, καὶ τὰς οὐσίας δημεύων. οὐ μόνον δὲ τοὺς ἄνδρας ἠργυρολόγησεν, ἀλλὰ καὶ τὰς γυναῖκας διὰ τῆς μητρὸς Φιλώτας. πάνυ γὰρ εὐφυὲς ἐγένετο καὶ τοῦτο τὸ πρόσωπον εἰς ὠμότητα καὶ παρανομίαν πλείονα ἢ κατὰ γυναῖκα. καὶ πολλοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὸν δῆμον, καταιτιασάμενος φρονεῖν ἀλλότρια Ῥωμαίων. καὶ πάντων κατέγνωσαν θάνατον.

Ὅτι Ὀροφέρνης τὸν ἀδελφὸν Ἀριαράθην ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς, τοῦ μὲν νουνεχῶς ἕκαστα διοικεῖν, καὶ ταῖς εὐεργεσίαις καὶ φιλανθρωπίαις ἐκκαλεῖσθαι τὰ πλήθη πρὸς εὔνοιαν, πλεῖστον ὅσον ἀπεῖχεν. ἀργυρολογῶν δὲ καὶ πολλοὺς ἐπθμαιρούμενος, πεντήκοντα μὲν ταλάντοις ἐστεφάνωσε Τιμόθεον, ἑβδομήκοντα δὲ ταλάντοις Δημήτριον τὸν βασιλέα. καὶ χωρὶς τούτων χʹ τάλαντα προσεπαγγειλάμενος, καὶ τὰ λοιπὰ τετρακόσια δώσειν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ. ὁρῶν δὲ τοὺς Καππάδοκας ἀλλοτρίως διακειμένους, ἐνήρξατο πάντας ἀργυρολογεῖν, καὶ τὰς οὐσίας τῶν ἐπιφανεστάτων εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναλαμβάνειν. ἀθροίσας δὲ χρημάτων πλῆθος, τετρακόσια τάλαντα παρέθετο Πριηνεῦσι πρὸς τὰ τῆς τύχης παράλογα· ἅπερ ὕστερον ἀπέδωκαν.

Ὅτι ὁ πρεσβύτερος Πτολεμαῖος ταχὺ διὰ τὸ μέγεθος τῆς στρατείας συγκλείσας τὸν ἀδελφὸν εἰς πολιορκίαν, καὶ πεῖραν

Postquam in Macedonia debellatum est, Romani eos qui Macedonum partes fouerant, partim supplicio affecerunt, partim Romam ad causam dicendam miserunt. Cæterùm in Epiro amplissimam tum licentiam nactus Charopus, eò quod pręcipuus fautor partium populi Romani videbatur, principio quidem parcè ac leuiter Epirotas vexabat; postea verò crescente in dies insolentia, res Epiri funditùs afflixit. Nam calumniis aduersus opulentissimum quemque comparatis, alios exilio, alios extremo supplicio damnabat, bonáque omnium publicabat. Neque ab viris solùm, sed etiam à locupletioribus feminis pecuniam exigebat matris Philotæ opera: fuit enim hæc mulier nequitia ac crudelitate plusquam muliebri. Multos præterea accusatos quod à partibus populi Romani aliena sentirent, populi iudicio permisit; qui omnes capitali sententia damnati sunt.

Pulso fratre Ariarathe, Orofernes cùm res summâ prudentiâ administrare, & fauorem multitudinis gratiâ ac beneficiis conciliare sibi debuisset, nihil horum pręstitit: sed cogendę pecunię intentus, multísque per summum scelus occisis, Timotheum quidem quinquaginta, Regem Demetrium septuaginta talentis coronauit: reliqua quadringenta talenta breui se persoluturum, ac sexcenta pręterea additurum pollicitus. Qua re cùm Cappadocibus se inuisum esse cerneret, cunctos spoliare, atque principum bona in fiscum suum redigere cœpit. Collectáque immensa pecunię vi, quadringenta talenta ad incertos fortunę casus apud Prienenses deposuit, quæ ei postea fideliter sunt reddita.

Ptolemęus Philometor maximis copiis succinctꝰ, cùm fratrẽ intra vniꝰ oppidi angustias breui redegisset, & ob-

ſeſſum ad extremam neceſſitatem compuliſſet, ei tamen pepercit, tum ob innatam clementiam ac germanitatis vinculum, tum metu populi Romani. Nec verò veniam duntaxat illi indulſit, ſed fœdus quoque cum eo percuſſit, quo contentum eſſe Cyrenarum regno illum iubebat, ac certo quotannis frumenti modo. Ita bellum inter fratres cùm ad maximam animorum alienationem, atque extrema pericula adductum fuiſſet, repentè humaniſſimis conditionibus terminatum eſt.

Orofernes cùm res ſuas valdè imminui cerneret, ſtipendium mercenariis quamprimum ſoluere conſtituit, ne fortè negato ſtipendio ſeditionem concitarent. Cæterùm pecuniæ inopiâ tum coartatus, templum Iouis ſub monte Ariadnes poſitum, quod ab vltimis temporibus ſanctum atque inuiolatum fuerat, ſpoliauit; atque ita ſtipendia quę militibus debebat, cuncta perſoluit.

Pruſias Rex Bithynię, conſilio ac ſpe capiendi Attali fruſtratus, Nicephorium ſub ipſis Pergami mœnibus ſitum vaſtarę cœpit, ac templum quidem ipſum diſturbauit: ſtatuas verò atque imagines Deorum immortalium, atque in his celebre Æſculapij ſimulacrum, cuius artifex fuiſſe perhibetur Phyromachus, denique ſacra omnia diripuit. Cuius ſceleris breui à Diis ei inflicta pœna eſt. Plerique enim ex pedeſtribus copiis ſanguinis profluuio perierunt. Nec diſſimilis caſus nauales copias afflixit: quippe ingenti tempeſtate in Propontide ſubitò excitata, naues pleręq. mari abſorptę ſunt vnà cum ipſis militibus ac remigibus: nonnulli in terram ejecti ſunt naufragi. Has primas impietatis ſuę pœnas tum Pruſias dedit.

πάσης

πάσης ἀπορίας λαβεῖν ἀναγκάσας, ἐπιμελέσθαι μὲν αὐτοῦ οὐκ ἐτόλμησεν· ἅμα μὲν διὰ τὴν χρηστότητα, καὶ διὰ τὸ τῆς φύσεως συγγενές, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων φόβον. συνεχώρησε δὲ αὐτῷ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ συνθήκας ἐποιήσατο, καθ' ἃς ἔδει Κυρήνην ἔχοντα τὸν νεώτερον διαδοχεῖν, καὶ σίτου πλῆθος τακτὸν λαμβάνειν κατ' ἐνιαυτόν. καὶ τὰ μὲν τοῖς βασιλεῦσιν εἰς πολλὴν ἀλλοτριότητα καὶ κινδύνους ἀπηλπισμένους προαχθέντα, παραδόξου καὶ φιλανθρώπου συλλύσεως ἔτυχε.

Ὅτι οἱ περὶ τὸν Ὀροφέρνην ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῖς τῶν πραγμάτων προβαινόντων, ἔσπευδον ἀποδοῦναι τοὺς μισθούς, φοβούμενοι μὴ στασιάζειν ἐπιχειρήσωσιν. ἀπορούμενος δὲ τὸ παρὸν χρημάτων, ἠναγκάσθη ἱεροσυλῆσαι τὸ τοῦ Διὸς ἱερόν, ὃ καθίδρυται μὲν ὑπὸ τὸ καλούμενον ὄρος Ἀριάδνης, ἄσυλον δὲ ἦν ἐκ παλαιῶν χρόνων. τοῦτο μὲν ἐσύλησε, καὶ τὰ προσοφειλόμενα τῶν ὀψωνίων ἀπέδωκεν.

Ὅτι Προυσίας ὁ Βιθυνῶν βασιλεὺς ἀποτυχὼν τῆς ἐπιβολῆς τῆς περὶ τὸν Ἄτταλον, τὸ πρὸ τῆς πόλεως τέμενος τὸ καλούμενον Νικηφόριον διέφθειρε, καὶ τὸν νεὼν ἐλυμήνατο. ἐσύλησε δὲ καὶ τοὺς ἀνδριάντας, καὶ τὰ τῶν θεῶν ξόανα, καὶ τὸ περιβόητον ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, δοκοῦν ἔργον εἶναι Φυρομάχου, περιττῶς κατεσκευασμένον. καὶ τὰ ἱερὰ πάντα ἐσύλα. ἀνθ' ὧν αὐτῷ ταχὺ τὸ δαιμόνιον ἐπεσήμαινε. τῆς γὰρ δυνάμεως δυσεντερίᾳ περιπεσούσης, οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν διεφθάρησαν. παραπλήσιον δὲ τι συνέβη καὶ περὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν. τοῦ γὰρ στόλου χειμῶνι παραλόγῳ περιπεσόντος ἐν τῇ Προποντίδι, συνέβη τῶν νεῶν πολλὰς μὲν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν ὑπὸ τῆς θαλάττης καταποθῆναι, τινὰς δὲ πρὸς τὴν γῆν ἐκπεσόντας ναυαγῆσαι. καὶ τὰς πρώτας ἀμοιβὰς τῆς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείας τοιαύτας ἐκομίσατο.

Ὅτι οἱ Κρῆτες καταπλεύσαντες εἰς Σίφνον, προσέβαλον
τῇ πόλει· καὶ τὰ μὲν καταπληξάμενοι, τὰ δὲ ἐξαπατήσαντες
παρεδέχθησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν· δόντες δὲ πίστιν ὥστε μηδὲν ἀ-
δικήσειν, χρώμενοι δὲ τῇ συνήθει τοῖς Κρησὶν ἀθεσίᾳ, τήν τε
πόλιν ἐξηνδραποδίσαντο, καὶ τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς συλήσαντες,
addidi. εἰς Κρήτην * ἀπήεσαν κατάγομοι ταῖς ὠφελείαις ὄντες. τα-
χὺ δὲ τῆς παρανομίας αὐτοῖς τὸ θεῖον ἐπέθηκε τὴν δίκην, πα-
ραδόξως τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἐπισημαινομένου τοῦ δαιμονίου.
συναναγκασθέντες γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων νυκτὸς ποιήσασθαι
τὸν ἔκπλουν, διὰ τὸ δεδιέναι τὰ μεγέθη τῶν σκαφῶν, μεγά-
λου πνεύματος ἐπιρράξαντος, οἱ πλεῖστοι μὲν ὑποβρύχιοι κατε-
πόθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. τινὲς δὲ τῶν πρὸς τῇ γῇ πέτραις
προσρραχθέντες ἀπώλοντο. παντελῶς δὲ ὀλίγοι διεσώθησαν οἱ τῆς
κατὰ τοὺς Σιφνίους ἀθεσίας μὴ μετασχόντες.

Ὅτι Φίλιππος ὁ Ἀμύντου δουλεύουσαν Ἰλλυριοῖς τὴν ἡγε-
μονίαν παραλαβών, τοῖς ὅπλοις ἅμα καὶ τῇ κατὰ τὴν στρατη-
γίαν ἀγχινοίᾳ τὴν βασιλείαν ἀνεκτήσατο. ταύτην δὲ μεγί-
στην τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δυναστειῶν κατεσκεύασεν, ἐπιει-
κῶς προσφερόμενος τοῖς κρατηθεῖσιν. Ἀθηναίους γὰρ ἀμφι-
σβητοῦντας τῆς ἡγεμονίας νικήσας ἐπιφανεῖ μάχῃ, τοὺς μὲν τε-
τελευτηκότας τῶν ἡττημένων ἀτάφους ἀπολελειμμένους, μετὰ
πολλῆς ἐπιμελείας ἐκήδευσε· τοὺς δὲ ἁλόντας ὑπὲρ δισχιλίους
ὄντας τὸν ἀριθμόν, ἄνευ λύτρων ἀπέλυσεν εἰς τὴν ἰδίαν πα-
τρίδα. τοιγαροῦν οἱ περὶ τῆς ἡγεμονίας διὰ τῶν ὅπλων
ἀγωνισάμενοι, διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιείκειαν ἑκουσίως ἐξε-
χώρησαν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς· ὁ δὲ διὰ πολλῶν ἀγώ-
νων καὶ κινδύνων μὴ δυνάμενος τυχεῖν τῆς ἀρχῆς, διὰ
μιᾶς φιλανθρωπίας ἔλαβε παρὰ τῶν πολεμίων ἐθελον-
τὴν τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. καὶ τὴν τελευταίαν τῆς
βασιλείας παραμονὴν τῷ φόβῳ κατέσχε, κατασκάψας πό-

Cretenses Siphnum appulsi, vrbem oppugnarunt, & partim terrore, partim falsis pollicitationibus effecerunt vt intra oppidum admitterentur, fide priùs data nemini se iniuriam illaturos: verùm haud insueta Cretensibus perfidia vsi, & Siphnios in seruitutem redegerunt,|& fanis Deorum immortalium spoliatis, in Cretam reuersi sunt, prædâ omni in naues oneratâ. Enimverò huius perfidiæ breui pœnas dederunt, tantam eorum impietatem inexpectato vindicantibus Diis. Nam cùm metu hostium, quibus grandiores erant naues, noctu soluere coacti fuissent, repentè coorto turbine plerique mari hausti sunt; quidam eiecti in terram, saxísque allisi miserè interierunt: pauci admodum qui huic perfidiæ minimè consenserant, ex naufragio euaserunt.

Philippus Amyntæ filius cùm regnum Illyriis obnoxium ac stipendiarium accepisset, solertiâ suâ ac fortitudine illud recuperauit, ac totius Europæ amplissimum præstitit, cùm singulari in victos clementiâ vteretur. Victis enim maximo prælio Atheniensibus, qui de principatu Græciæ cum eo contendebant, cadauera eorum qui in bello ceciderant insepulta ab suis relicta, ipse sepulturæ mandari curauit: & captiuos plusquam bis mille absq. vllo redemptionis pretio gratis in patriam remisit. Itaque qui de principatu armis cum eo certauerant, auditâ hâc Regis in ciues suos humanitate, vltrò illi principatu Græciæ cessêre; atq. ille quod tot discriminibus ac præliis assequi non potuerat, sola clemētiæ specie ab hostib. minimè inuitis obtinuit. Tandē verò imperium suum metu ac terrore cōfirmauit,

excisa Olyntho vrbe incolis frequentissima. Eodem consilio filius eius Alexander Thebarum excidio Athenienses & Lacedæmonios rerum nouarum studio suspensos, à defectione deterruit. Bello autem Persico eximia in captiuos humanitate vsus, non tam fortitudine quàm clementia Asiaticos populos suis partibus conciliauit. At vltimis temporibus Romani cùm imperium orbis terrarum concupiissent, id quidem militari virtute assecuti sunt: clementia autem aduersus victos vsi, maximum incrementum rebus suis addidêre. Tantum enim ab omni sæuitia ac supplicio de victis sumendo alieni erant, vt viderentur prorsus non quasi hostibus, sed tanquam amicis ac benemeritis vti. Quippe cùm victi extrema omnia à victoribus expectarent, ipsi tamen victores incredibili humanitate victoriam suam temperabant: aliis ciuitatis, aliis connubiorum iure concesso, nonnullis libertate reddita, in nullos denique victoria acerbius quàm par fuit vsi. Proinde ob singularem eorum benignitatem, Reges ac ciuitates, gentésque adeò omnes in clientelam populi Romani confugiebant. Sed postquam penè vniuersi orbis imperio potiti sunt, tum verò terrore ac celeberrimarum vrbium excidio dominationem suam munierunt. Namque in Achaïa Corinthum, Carthaginem in Africa, in Hispania Numantiam euerterunt funditùs; & Macedoniæ regnum extinxerunt, ac terrori multis fuerunt.

Romani maximè id student ac præ se ferunt, vt iusta bella suscipiant, neque in iis leuiter quidquam ac temerè decernant.

λιν μυριάνδρον τὴν Ολυνθον. ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ ὑὸς Αλέξανδρος Θήβας μὲν ἁρπάσας, τῇ ταύτης τῆς πόλεως ἀπωλείᾳ τοὺς πρὸς νεωτερισμὸν ὁρμωμένους Αθηναίους τε καὶ Λακεδαιμονίους τῆς ἀποστάσεως ἀπέτρεψεν. ἐν δὲ τοῖς πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμοις ἐπιεικέστατα χρώμενος τοῖς αἰχμαλώτοις, οὐ μόνον ἀνδρείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἡμερότητι παρεσκεύασε τοὺς κατὰ τὴν Ασίαν οἰκοῦντας ἐπιθυμῆσαι ἔχειν τῆς ἰδίας ἀρχῆς. ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις χρόνοις Ρωμαῖοι τῆς τῶν ὅλων ἡγεμονίας ὀρεχθέντες, συνεστήσαντο μὲν αὐτὴν διὰ τῆς τῶν ὅπλων ἀνδρείας· πρὸς αὔξησιν δὲ μεγίστην ἤγαγον, ἐπιεικέστατα χρώμενοι τοῖς καταπολεμηθεῖσι. τοσοῦτον γὰρ ἀπέσχον τῆς κατὰ τῶν ὑποπεπτωκότων ὠμότητος καὶ τιμωρίας, ὥστε δοκεῖν μὴ ὡς πολεμίοις, ἀλλ' ὡς εὐεργέταις καὶ φίλοις προσφέρεσθαι. οἱ μὲν γὰρ κρατηθέντες προσεδόκων τῆς ἐσχάτης * ἔχεσθαι τιμωρίας, ὡς πολέμιοι γεγονότες· οἱ δὲ κρατοῦντες ὑπερβολὴν ἐπιεικείας ἑτέροις οὐκ ἀπέλειπον. οἷς μὲν γὰρ πολιτείας μετέδοσαν, οἷς δὲ ἐπιγαμίας συνεχώρησαν. τισὶ δὲ τὴν αὐτονομίαν ἀπέδοσαν, οὐδενὶ μνησικακήσαντες πικρότερον τοῦ δέοντος. τοιγαροῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἡμερότητος, οἵ τε βασιλεῖς καὶ αἱ πόλεις, καὶ συλλήβδην τὰ ἔθνη πρὸς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν ηὐτομόλησαν. οὗτοι δὲ σχεδὸν τὴν ἀρχὴν πάσης τῆς οἰκουμένης ἔχοντες, ταύτην ἠσφαλίσαντο φόβῳ, καὶ τῇ τῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων ἀπωλείᾳ. Κόρινθον γὰρ κατέσκαψαν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν Μακεδονίαν ἐρριζοτόμησαν, οἷον τὸν Περσέα. καὶ Καρχηδόνα κατέσκαψαν, καὶ ἐν Κελτιβηρίᾳ τὴν Νομαντίαν. καὶ πολλοὺς κατεπλήξαντο. f. πύξεσθαι.

Οτι σφόδρα οἱ Ρωμαῖοι φιλοτιμοῦνται δικαίους ἐνίστασθαι τοὺς πολέμους, καὶ μηδὲν εἰκῇ καὶ προπετῶς περὶ τῶν τοιούτων ψηφίζεσθαι.

Ὅτι Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς κληθεὶς ὕστερον, τότε δὲ χιλίαρχος ὤν, τῶν ἄλλων τοῖς εἰς ὁμολογίαν καὶ ὅρκους καταλυσαμένοις παρασπονδούντων, καὶ τὴν δοθεῖσαν πίστιν ἀθετούντων, οὗτος τοὐναντίον μάλιστα τὰς δοθείσας πίστεις τοῖς πολιορκουμένοις ἐτήρει, καὶ τοῖς ἑαυτοὺς ἐγχειρίζουσιν ἐπιεικῶς προσεφέρετο. διὸ καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης δικαίας διαδιδομένης κατὰ τὴν Λιβύην, οὐθεὶς τῶν πολιορκουμένων ἐνεπίστευεν αὐτὸν, εἰ μὴ Σκιπίωνι συντίθοιτο τὰς ὁμολογίας.

Ὅτι κατὰ τὴν μάχην πεζῶν Ῥωμαίων πεσόντων, καὶ τούτων ἀτάφων γεγονότων, πάντες χαλεπῶς ἔφερον ἐπὶ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀπωλείᾳ τε καὶ στερήσει τῆς ταφῆς. ὁ δὲ Σκιπίων συγχωρήσαντος τοῦ ὑπάτου, διὰ γραμμάτων παρεκάλεσε τὸν Ἀσδρούβαν θάψαι τοὺς ἄνδρας. οὗ ποιήσαντος τὸ παρακληθὲν, καὶ μετὰ μεγάλης τιμῆς κηδεύσαντος τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰ ὀστέα πέμψαντος πρὸς τὸν ὕπατον, ὁ Σκιπίων προέκοπτε τῇ δόξῃ ὡς ἂν καὶ παρὰ τοῖς πολεμίοις μεγάλης τυγχάνων ἀποδοχῆς.

Ὅτι ὁ Ψευδοφίλιππος περιβοήτῳ μάχῃ νικήσας Ῥωμαίους, ἐξετράπη πρὸς ὠμότητα καὶ παρανομίαν τυραννικήν. πολλοὺς μὲν γὰρ τῶν εὐπόρων ἀνεῖλεν, ἐπιρρίψας αἰτίας διαβολῆς ψευδεῖς. οὐκ ὀλίγους δὲ τῶν φίλων ἐμιαιφόνησεν. ἦν γὰρ φύσει θηριώδης, καὶ φονικὸς, καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις ὑπερήφανος, ἔτι δὲ πλεονεξίας καὶ πάσης κακίας ἀνάπλεως.

Ὅτι ὁ δῆμος τηλικαύτην εὔνοιαν εἶχε πρὸς τὸν Σκιπίωνα, ὥστε μήτε τῆς ἡλικίας συγχωρούσης, μήτε τῶν νόμων ἐπιτρεπόντων, μεγάλην εἰσφέρεσθαι σπουδὴν εἰς τὸ τὴν ὕπατον ἀρχὴν αὐτῷ περιθεῖναι.

Ὅτι ὁ τῶν Ῥωμαίων ὕπατος Καλπούρνιος δι᾽ ὁμολογίας τινὰς τῶν πόλεων εἰληφὼς κατέσκαψεν, οὐδὲν τῆς πίστεως φροντίσας. διόπερ ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς ἀπιστούμενος ἀπετύγχανεν,

P. Scipio, qui postea Africani cognomen tulit, tunc Tribunus, cùm cæteri ferè Romani pacta, ac sacramenta hostibus pręstita facilè violarent; contrà ipse fidem obsessis datam maxima religione seruabat, ac deditícios clementer ac perhumanè tractabat. Quamobrem cùm hæc illius ęquitas famâ per Africam celebris esset, nemo ex obsessis, nisi priùs interpositâ P. Scipionis fide, se Romanis dedebat.

Cùm in pugna tres duntaxat è Romanis desiderati essent, iique insepulti remansissent, cuncti eum casum molestè ferebant. At Scipio, Consulis permissu, per literas ab Hasdrubale petiit, vt cadauera sepulturę mandare vellet. Qui cùm eam rem maturè impleuisset, & exequiis curatis cineres eorum ad Consulem misisset, Scipio maximam gloriam est adeptus, quippe cuius summa etiam apud hostes auctoritas esset.

Pseudophilippus victis magno prœlio Romanis ad sęuitiam & tyrannicam insolentiam conuersus, opulentissimum quemque per summum scelus ac confictas calumnias necauit. Plurimos quoque amicorum è medio sustulit. Erat enim naturâ ferus ac cruentus, ac pręterea in congressu familiari superbus, postremò cupiditate atque omni scelere contaminatus.

Populus Romanus tanta P. Scipionem beneuolentia complectebatur, vt tametsi neque ętas illius, neque leges paterentur, nihilominus eum Consulem suffragiis suis declarare omni studio contenderet.

L. Calpurnius Piso Consul cũ aliquot oppida deditione cepisset, calcatâ postmodũ fide cũcta funditùs diruit:

quamobrem omnia eius deinceps consilia tanquam aduersantibus Diis irrita fuère: multa enim aggressus, nihil omnino perficere valuit.

Prusias Rex & aspectu deformis, & corpore molli atque effeminato cùm esset, Bithynis odio erat.

P. Scipio expugnata Carthagine legatos Siculorum qui tum aderant ornamenta ciuitatum suarum, quę pridem Carthaginem fuerant translata, recognoscere in præda, & in patriam referre iussit. Ac multæ quidem clarorum virorum imagines, ac statuæ eleganti opere factæ, sunt repertæ: multa etiam Deorum donaria, partim aurea, partim argentea à Siculis recognita. Inter quæ & celebris ille Taurus Agrigentinus, quem cùm Perilaüs Phalaridi tyranno fabricatus esset, primus artificij sui præstantiam suomet ipsius supplicio probauit.

Nostra verò ætate, post annos circiter centum, C. Iulius Cæsar, qui ob magnitudinem rerum gestarum, Diuus cognominatus est, cùm Corinthi rudera ac ruinas spectauisset, tanta miseratione simul & gloriæ cupiditate correptus est, vt eam restaurare summo studio contenderit. Proinde benignitatis causa, quæ singularis in eo viro fuit, maximas laudes meretur, æquumq. est vt eius viri virtus ad sempiternam memoriam annalib. commendetur. Nam cùm maiores aduersus eam ciuitatem acerbiùs se gessissent, hic sua mansuetudine illorum acerbitatem emendauit, clementiam anteponens sæuitiæ. Idem porrò rerum gestarum amplitudine cunctos è superiori memoria longè superauit, ac virtutis causa cognomẽ Diui meritò retulit. Deniq. & splẽdore generis, & eloquẽtiæ vi ac scientia rei militaris,

ὥσπερ

ὥσπερ δαιμονίου τινὸς ἀντιπράττοντος. εἰς πολλὰς γὰρ ἐπιβολὰς δυσεπιτεύκτους ἔσχε τὰς πράξεις.

Ὅτι ὁ Προυσίας ὁ βασιλεὺς τήν τε ὄψιν ὢν εἰδεχθής, καὶ τὸ σῶμα διὰ τὴν τρυφὴν ἔχων γυναικεῖον, ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν ἐμισεῖτο.

Ὅτι ὁ Σκιπίων μετὰ τὴν ἅλωσιν Καρχηδόνος, τοῖς ἀπὸ τῆς Σικελίας κατηντηκόσι πρεσβευταῖς ἐπιδείξας ἅπαντα τὰ λάφυρα, προσέταξεν ἑκάστοις τὰ ἐκ τῶν ἰδίων πατρίδων εἰς Καρχηδόνα πάλαι ποτὲ μετενηνεγμένα ἐπιλεξαμένους ἀποκομίζειν εἰς Σικελίαν. καὶ πολλαὶ μὲν εὑρέθησαν ἐπισήμων ἀνδρῶν γραφαί, πολλοὶ δὲ ἀνδριάντες ἐπιφανεῖς τῇ κατασκευῇ, οὐκ ὀλίγα δὲ ἀναθήματα διαπρεπῆ θεῶν ἀργυρᾶ τε καὶ χρυσᾶ. ἐν δὲ τούτοις ὑπῆρχε καὶ ὁ περιβόητος ταῦρος ἐξ Ἀκράγαντος, ὃν κατασκευάσας Πέριλλος Φαλάριδι τῷ τυράννῳ, καὶ πρῶτος τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἰδίας τέχνης ἐν τῇ καθ' αὑτὸν τιμωρίᾳ δικαίως ὑπομείνας ἀνῃρέθη.

Ὅτι κατὰ τοὺς τῆς παλαιᾶς ἡλικίας καιροὺς διεληλυθότων σχεδὸν ἐτῶν ἑκατὸν θεασάμενος τὴν Κόρινθον Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς πράξεις ὀνομασθεὶς θεός, εἰς τοιαύτην ἦλθε συμπάθειαν καὶ φιλοδοξίαν, ὥστε μετὰ πολλῆς σπουδῆς πάλιν αὐτὴν ἀναστῆσαι. διόπερ τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς περὶ αὐτὸν ἐπιεικείας δίκαιόν ἐστι μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι, καὶ διὰ τῆς ἱστορίας ἀπονέμειν αὐτῷ τὸν αἰώνιον τῆς χρηστότητος ἔπαινον. τῶν γὰρ προγόνων αὐτοῦ σκληρότερον κεχρημένων τῇ πόλει, οὗτος διὰ τῆς ἰδίας ἡμερότητος διωρθώσατο τὰς ἐκείνων ἀποτομίας, προκρίνας τῆς τιμωρίας τὴν συγγνώμην. ὑπερέβαλετο δὲ οὗτος τοὺς πρὸ αὐτοῦ τῷ μεγέθει τῶν κατεργασθέντων. καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς δικαίως ἐκτήσατο. καθόλου δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος εὐγενείᾳ τε, καὶ λόγου δεινότητι, καὶ στρατηγήμασι πολεμικοῖς, καὶ ἀφιλαργυρίᾳ, ἀποδοχῆς ἄξιός ἐστιν

ἀξιοῦσθαι. καὶ διὰ τῆς ἱστορίας ἄξιον ἀπονέμειν αὐτῷ τὸν τῆς χρηστότητος ἔπαινον. μεγέθει γὰρ πράξεων ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ Ῥωμαίους ὑπερέθετο.

Ὅτι Οὐιρίατθος ὁ λῄσταρχος ὁ Λυσιτανὸς καὶ δίκαιος ἦν ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων, καὶ κατ' ἀξίαν τιμῶν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας ἐξαιρέτοις δωρεαῖς. ἔτι δὲ οὐδὲν ἁπλῶς ἐκ τῶν κοινῶν νοσφιζόμενος. διὸ καὶ συνέβαινε τοὺς * Λυσιτανοὺς προθυμότατα συγκινδυνεύειν αὐτῷ, τιμῶντας οἱονεί τινα κοινὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα.

Addidi, vide lib. 32. in fine.

Ὅτι ὁ Πλαύτιος ὁ ἐξαπέλεκυς στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, κακὸς προστάτης ἐγένετο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ. ἀνθ' ὧν κατάκριτος ἐν τῇ πατρίδι γενόμενος ἐπὶ τῷ τεταπεινωκέναι τὴν ἀρχὴν, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ῥώμης.

Ὅτι κατὰ τὴν Συρίαν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς ἄχρηστος ὢν εἰς προστασίαν βασιλείας, τὰ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐπέτρεψεν Ἱέρακι καὶ Διοδότῳ.

Ὅτι Δημήτριος τεταπεινωμένης τῆς κατ' Αἴγυπτον βασιλείας, καὶ μόνος ἀπολειφθεὶς, ἀπολελύσθαι διέλαβεν ἑαυτὸν παντὸς κινδύνου. διόπερ τῆς συνήθους τοῖς ὄχλοις ἀρεσκείας καταφρονήσας, καὶ βαρύτερος ἀεὶ μᾶλλον τοῖς προστάγμασι γινόμενος, ἀπέσκηψεν εἰς ὠμότητα τυραννικὴν καὶ ποικίλων ἀνομημάτων ὑπερβολάς. αἰτία δ' ἦν αὐτῷ τῆς διαθέσεως ταύτης οὐ μόνον ἡ φύσις, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς βασιλείας προεστηκώς. οὗτος γὰρ ἀσεβὴς ὢν καὶ ῥᾳδιουργὸς πάντων τῶν κακῶν εἰσηγητὴς ἐγένετο, κολακεύων τὸ μειράκιον καὶ προτρεπόμενος εἰς τὰς αἰσχίστας πράξεις. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ γεγονότας ἀλλοτρίους, οὐ μετρίαις ἐπιτιμήσεσιν ἐκόλαζεν, ἀλλὰ τιμωρίαις ἐξηλλαγμέναις περιέβαλλεν. ἔπειτα τῶν Ἀντιοχέων χρωμένων πρὸς αὐτὸν τῇ συνηθείᾳ, ξενικὴν δύναμιν ἀξιόλογον ἐπ' αὐτοὺς συνεστήσατο. καὶ τὰ μὲν ὅπλα παρείλετο,

& contemptu pecuniæ omnium ætatis suæ celeberrimus fuit.

Viriathus Lusitanus in distribuenda præda admodum erat iustus, eósque qui se in pugna strenuè gesserant, donis ingentibus pro merito singulorum ornabat, neque ex publica pecunia quidquam intercipiebat: proinde Lusitani vt seruatorem atque optimè meritum de Republica eum obseruantes, eo duce ac comite nulla pericula adire detrectabant.

C. Plautius Prætor prouinciam malè administrauit. Itaque populi iudicio damnatus, eò quod maiestatem populi Romani imminuisset, in exilium abiit.

At in Syria Alexander Rex, ob segniciem minimè par tanto fastigio, Antiochiæ præfecturam Hieraci ac Diodoro tradidit.

Imminuto Syriæ regno, Demetrius solus propemodum è Regio sanguine superstes, cùm ab omni se immunem periculo esse crederet, contempto superiorum Regum instituto, qui gratiam vulgi comitate sua emereri studuerant, ipse in dies mandatorum grauitate intolerabilior, tandem ad tyrannicam crudelitatem ac multiplicia scelera prorupit. Cuius rei causa non solùm prauo illius ingenio, sed etiam illius amico, qui vniuerso Regno præpositus erat, tribuenda est. Hic enim sceleratus ac temerarius cùm esset, iuuenem assentationibus corruptum ad nefaria crimina incitabat. Principio igitur quicunq. in bello aduersati eius partibus erãt, cunctos inusitatis suppliciis è medio sustulit. Deinde cùm Antiocheni solitis eum dicteriis incessérẽt, mercenarios milites aduersus eos cõparauit, armáqu eis adimi iussit. Quæ cùm Antiocheni tradere recusarẽt,

ac vim vi repellerent: alios quidem repugnantes interfecit, alios verò cum vxoribus ac liberis intra proprios penates trucidauit. Cúmque grauis ob eam rem tumultus in ciuitate ortus fuisset, ipse maximam vrbis partem incendio consumpsit. Multisque qui huius seditionis principes arcessebantur, capite damnatis, bona eorum in fiscum suum redegit. Itaque permulti ex ciuibus Antiochenis odio ac metu Demetrij è patria profugi, per omnem Syriam passim vagabantur, opportunum vindictæ locum tempúsque obseruantes. Interim Demetrius cunctis inuisus, cædibus atque exiliis & bonorum publicationibus nihilo minus sæuiebat, patris sui crudelitatem longo interuallo superans. Hic enim haudquaquam Regia benignitate, sed tyrannica abusus licentia, subditos acerbissimis calamitatibus oppresserat, adeò vt Reges quidem huius familiæ ob inclementiam inuisi omnibus essent, alterius autem stirpis Reges clementiæ causa ab vniuersis amarentur; proinde insidiantibus sibi vicissim vtriusque familiæ principibus, assidua in Syria certamina committebantur: plebs quoque ipsa Regum subinde succedentium assentationibus corrupta, nouis rebus gaudebat.

Aradij animis arrecti & concitati legatos Marathensium violarunt, qui cùm quiritantes & supplicum religionem, & sacrosanctum legatorum ius contestarentur, à quibusdam audacissimis iuuenibus necati sunt. At auctores huius sceleris statim in concionem progressi, malúmque malo cumulantes, impiam aduersus Marathenses fraudem machinati sunt. Detractis enim interemptorum annulis, litteras tanquam à legatis ad populum Marathensem miserunt, quibus significabant Aradios propediem auxilia missuros esse:

τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων παραδοῦναι, τοὺς μὲν ἐν χερσὶ νόμῳ διέφθειρε, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν κατεκέντησε. μεγάλης δὲ ταραχῆς γενομένης περὶ τὸν παροπλισμόν, τὰ πλεῖστα τῆς πόλεως ἐνέπρησε. πολλοὺς δὲ τῶν καταιτιαθέντων τιμωρησάμενος, εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον τὰς οὐσίας ἀνέλαβε. διὰ δὲ τὸν φόβον καὶ τὸ μῖσος πολλοὶ τῶν Ἀντιοχέων φυγόντες ἐκ τῆς πατρίδος, ἠλῶντο καθ' ὅλην τὴν Συρίαν, τηροῦντες τοὺς κατὰ τοῦ βασιλέως καιρούς. ὁ δὲ Δημήτριος ὑπάρχων αὐτοῖς πολέμιος, οὐ διέλιπε ποιῶν σφαγὰς καὶ φυγὰς, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις, πολὺ καὶ τὴν τοῦ πατρὸς χαλεπότητα καὶ μιαιφονίαν ὑπερβαλόμενος. καὶ γὰρ ἐκεῖνος οὐ βασιλικὴν ἐπιείκειαν, ἀλλὰ τυραννικὴν παρανομίαν ἐζηλωκώς, ἀνηκέστοις κακοῖς τοὺς ὑποτεταγμένους περιεβεβλήκει· ὥστε συνέβαινε τοὺς μὲν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας βασιλεῖς διὰ τὴν παρανομίαν μισεῖσθαι, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς ἑτέρας διὰ τὴν ἐπιείκειαν ἀγαπᾶσθαι. διὸ καὶ περὶ ἕκαστον ἀγῶνες καὶ πόλεμοι συνεχεῖς ἐγίνοντο κατὰ Συρίαν, ἐφεδρευόντων ἀλλήλοις τῶν δυναστῶν, τῶν ἀφ' ἑκάστης οἰκίας. καὶ γὰρ τὰ πλήθη, διὰ τὴν τῶν κατιόντων ἀεὶ βασιλέων ἀρέσκειαν, εὐθέτως εἶχε πρὸς τὰς μεταβολάς.

Ὅτι οἱ Ἀράδιοι ταῖς ψυχαῖς ἀνηρτημένοι τοὺς πρεσβευτὰς ἠτίμασαν. ἐπιβοωμένων δὲ τῶν ἀτυχούντων τὴν ἱερὰν τῶν ἱκετῶν τιμήν, καὶ τὴν ἄδειαν τῆς τῶν πρεσβευτῶν ἀσυλίας, παροξυνθέντες οἱ τολμηρότατοι τῶν νέων, ἐξεκέντησαν τοὺς ἱκέτας. οἱ δὲ ἀνόσιον φόνον ἐπιτελεσάμενοι, συνέδραμον ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παρανομήμασι συνεπιχειρονομοῦντες, ἄλλην κατὰ τῶν Μαραθηνῶν ἐπιβολὴν ἀσεβῆ συνεστήσαντο. περιελόμενοι γὰρ τῶν σφαγέντων τοὺς δακτυλίους, ἔπεμψαν ὡς παρὰ τῶν πρεσβευτῶν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν δῆμον τῶν Μαραθηνῶν, ἐν ᾗ ἐδήλουν ἐπαγγελλόμενοι τοὺς Ἀραδίους πέμψαι στρατιώτας τοὺς βοηθή-

σοντας· ὅπως πιστευσάντων τῶν Μαραθηνῶν ὡς πρὸς ἀλήθειαν ἔχειν συμμάχους ἀποστελλομένους, προσδεχθῶσιν οἱ παρ' αὐτῶν στρατιῶται. οὐ μὴν ἠδυνήθησάν γε τὴν ἄνομον ἐπιβολὴν εἰς πέρας ἀγαγεῖν, ἀνδρὸς εὐσεβοῦς καὶ δικαίου κατελεήσαντος τὴν τύχην τῶν μελλόντων πάσχειν ἀνήκεστα. τῶν γὰρ Ἀραδίων πάντα τὰ πλοῖα παρελομένων, ὅπως μηδεὶς δυνηθῇ δηλῶσαι τοῖς ἐπιβουλευομένοις τὴν κατ' αὐτῶν σκευωρίαν, θαλαττουργός τις πρὸς τοὺς Μαραθηνοὺς οἰκείως διακείμενος, καὶ τὸν αὐλῶνα τὸν περὶ ἐκείνους τοὺς τόπους ἐργαζόμενος, παρῃρημένης αὐτοῦ τῆς ἁλιάδος διενήξατο νυκτὸς τὸν πόρον, καὶ παραβόλως διανύσε τοὺς ὀκτὼ σταδίους, καὶ ἐδήλωσε τοῖς Μαραθηνοῖς τὴν κατ' αὐτῶν ἐπιβουλήν. οἱ δὲ Ἀράδιοι γνόντες διὰ τῶν κατασκόπων μεμηνυμένην τὴν ἰδίαν ἐπιβολήν, ἀπέστησαν τῆς διὰ τῶν ἐπιστολῶν κακουργίας.

Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος ἀδελφός, βασιλεύσας ἐξ ἀνομημάτων ἤρξατο μεγάλων διοικεῖν τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν. πολλοὺς μὲν γὰρ ψευδέσιν αἰτίαις περιβάλλων ὡς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, ὠμῶς καὶ παρανόμως ἀνῄρει. ἄλλους δὲ ποικίλαις προφάσεσι συκοφαντῶν ὡς ἀδικοῦντας ἐφυγάδευε, καὶ τὰς τούτων οὐσίας ἀφῃρεῖτο. ἐφ' οἷς δυσχεραινόντων καὶ ἀγανακτούντων, τὴν παρὰ πάντων ὀργὴν ἐπισυναγειρόμενος, ταχὺ τοῖς ὑποτεταγμένοις ἦλθεν εἰς μῖσος. ὅμως ἐβασίλευσεν ἔτη πεντεκαίδεκα.

Ὅτι Οὐρίατθος πολλῶν παρατεθέντων κατὰ τὸν γάμον ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν ἐκπωμάτων, καὶ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν ὑφασμάτων, τῇ λόγχῃ προσαιωρησάμενος ἀπεθεώρει τὸ τοιοῦτον πλῆθος, οὐ θαυμάζων οὔτε ἐκπληττόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον καταφρονήσεως ἔννοιαν ἐπιφαίνων. καὶ πολλὰ εἰπὼν πραγματικῶς, ἀποκρίσει μιᾷ πολλὰς ἐμφάσεις ἀπέλιπεν * ἀχαριστίας εἰς τοὺς εὐεργέτας καὶ ἀφροσύνης. ἐπὶ τὸ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἀστάτοις τῆς τύχης δωρήμασι. τὸ δὲ μέγιστον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ περιβόντος τοῦ συγκη-

deesse videtur nonnulla.

eo consilio, vt Marathenses admissis Aradiorum militibus, rati eos reuera sibi auxilio adesse, ignari interciperentur. Sed hoc impium consilium haudquaquam Aradij ad exitum deducere potuerunt. Nam cùm nauigia omnia ademissent priuatis, ne quis eam fraudem Marathensibus indicare posset, quidam nauta non alienus à Marathensibus, eorum vicem miseratus, cùm in proximo freto commeare esset solitus, adempto nauigio, noctu id fretum audacter enatauit, octo circiter stadiorum interuallo, & Marathensibus Aradiorum insidias detexit. Igitur Aradij cùm consilia sua explorata esse intelligerent, ab huiusmodi per litteras fraude abstinuerunt.

Ptolemæus Physcon Philometoris frater cùm regnare occœpisset, rerum administrationem à maximis sceleribus orsus est. Multos enim calumniatus tanquam saluti suæ insidiatos crudelibus suppliciis extinxit: alios varias commentus causas in exilium misit, ademptis facultatibus. Quas ob res breui indignationem atque odium subditorum omnium conciliauit sibi. Regnauit tamen annis quindecim.

Viriathus cùm multa in nuptiis aurea & argentea pocula, plurima etiam omnis generis stragula eleganti opere texta, exposita essent, lancea cuncta alleuans despiciebat, tot tantásque opes nequaquam admiratione, sed potius contemptu prosecutus. Idem cùm sapienter multa dixisset, vnico responso multos ac maximos sensus conclusit. * Primùm enim eo dicto significauit maximæ imprudentiæ esse in fortunæ bonis, quę admodũ incerta sunt, spem ponere: deinde verò has omnes soceri diuitias

armis ac lanceæ ſubeſſe: poſtremò gratiam ſibi potius à ſocero deberi : nihil enim ab eo proprium donari ſibi, qui horum omnium dominus eſſet. Cæterùm Viriathus tunc neque lauit, neque diſcubuit, tametſi multùm rogatus. Cúmq. exquiſitiſſimis dapibus menſa inſtructa eſſet, panes duntaxat carnéſque comitibus ſuis diuiſit: ipſe deguſtato modico cibo ſponſam adduci iuſſit, & ſacrificio ritè peracto ex more inſtitutóque Hiſpanorum, virginem equo impoſuit, ſtatimque ad diuerſoria, quæ in montibus ſtructa habebat, eam abduxit: quippe ſobrietatem maximas opes eſſe exiſtimabat, patriam in libertate, firmiſſimam poſſeſſionem in fortitudine ponebat. Idem præterea in pactionibus & colloquiis maxima fide erat atque vrbanitate præditus, vtpote qui ingenio incorrupto nulliſque erudito diſciplinis ſimpliciter ac ſincerè loqueretur.

Demetrius Laodiceæ moratus, conuiuiis celebrandis, atque huiuſcemodi luxu ſegne otium terebat: ac nihilominus multos interim iniuria afficiebat, calamitatibus ſuis nullatenus prudentior factus.

Cnoſſij de principatu inſulæ certabant, quem ad ſe pertinere aſſerebant, tum ob antiquum ciuitatis ſplendorem, tum ob famam quæ de eorum maioribus iam inde ab heroïcis temporibus percrebuit. Iouem enim apud ipſos educatum eſſe nonnulli aiunt, & Minoëm qui maris imperium primus obtinuit, Cnoſſo oriundum ab Ioue inſtitutum fuiſſe, ac virtute reliquos mortales longè ſuperaſſe.

At in Ægypto Ptolemęus Rex crudelitatis cauſa cũctis odio erat. quippe ipſius mores cum Philometoris fratris morib. compoſiti ne cõparationem quidem admittebãt, cùm ille eximia manſuetudine, hic ſumma ſæuitia eſſet

δεσοῦ

ἑτέρου πλοῦτος, δοῦλος ὢν τοῦ τὴν λόγχην ἔχοντος· πρὸς δὲ τούτοις ὅτι χάριν αὐτῷ μᾶλλον ὀφείλει, δίδωσι δὲ οὐδὲν ἴδιον τῷ κυρίῳ πάντων. ὁ δ' οὖν Οὐρίατθος οὔτε ἐλούσατο λιπαρούντων, οὔτε κατεκλίθη. τραπέζης δὲ παρατεθείσης παντοδαπῶν βρωμάτων, ἀφελὼν ἄρτους καὶ κρέα τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ πορευθεῖσιν ἔδωκε. καὶ αὐτὸς ἀπὸ χειρῶν βραχέα προσενεγκάμενος, ἄγειν ἐκέλευσε τὴν νύμφην. θύσας δὲ τοῖς θεοῖς, * καὶ τὰ νομιζόμενα παρ' Ἴβηρσι ποιήσας, ἐπέθετο τὴν παρθένον ἐπὶ τὴν ἵππον, καὶ παραχρῆμα ἀπήλαυνεν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι παρασκευάς. ὑπελάμβανε γὰρ τὴν μὲν αὐτάρκειαν μέγιστον ὑπάρχειν πλοῦτον, τὴν δὲ ἐλευθερίαν πατρίδα, τὴν δὲ ἐκ τῆς ἀνδρείας ὑπεροχὴν βεβαιοτάτην κτῆσιν. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ κατὰ τὰς ὁμιλίας εὔστοχος, ὡς ἂν ἐξ αὐτοδιδάκτου καὶ ἀδιαστρόφου φύσεως ἀμωμήτους φέρων τοὺς λόγους. fol. κτ.

Ὅτι ὁ Δημήτριος ἐν Λαοδικείᾳ διατρίβων ῥαθύμως διῆγε, πότους τε συνάγων, καὶ ταῖς πολυτελεστάταις ἀπολαύσεσιν ἐκκεχυμένως χρώμενος. ὁμοίως δὲ κατὰ τὴν ἀγωγὴν ὁ αὐτὸς διέμενεν εἰς πολλοὺς εἰκῇ παρανομῶν, καὶ μὴ δυνάμενος ἀπὸ τῶν ἐλαττωμάτων διορθωθῆναι.

Ὅτι οἱ Κνώσιοι τῶν πρωτείων ἀντείχοντο. προῆγε δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῆς ἡγεμονίας φιλοτιμίαν, τό τε παλαιὸν ἀξίωμα τῆς πόλεως, καὶ τῶν προγόνων ἡ διαβεβοημένη δόξα, κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους. τόν τε γὰρ Δία παρ' αὐτοῖς τετράφθαι μυθολογοῦσί τινες, καὶ Μίνω τὸν θαλαττοκρατήσαντα Κνώσιον ὄντα παιδευθῆναι ὑπὸ Διός, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ἀρετῇ διενεγκεῖν.

Ὅτι κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸν Πτολεμαῖον, διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὠμότητα καὶ παρανομίαν, οὐ μετρίως ἐμίσει τὸ πλῆθος. παράλληλος γὰρ ὁ τούτου τρόπος πρὸς τὴν τοῦ Φιλομήτορος θεωρούμενος, οὐδὲ σύγκρισιν ἐπεδέχετο, διὰ τὰς παρ' ἀμφοτέροις ὑπερβολάς, τοῦ μὲν ἐπιεικείας, τοῦ δὲ ὠμότητος καὶ μιαιφονίας.

διὰ τὰ πλήθη καὶ πρὸς μεταβολὴν οἰκείως ἔχοντα, τὸν τῆς ἀποκαταστάσεως ἐκαραδόκει καιρόν.

Ὅτι Πτολεμαίου κατὰ τὴν Μέμφιν ἐνθρονιζομένου τοῖς βασιλείοις κατὰ τοὺς Αἰγυπτίων νόμους, παῖς ἐγένετο ἐκ τῆς Κλεοπάτρας τῆς βασιλίσσης. ἡσθεὶς δὲ διαφερόντως, προσηγόρευσε τὸν παῖδα Μεμφίτην, ἀπὸ τῆς πόλεως, καθ᾽ ἣν τὰς θυσίας ἐπιτελοῦντος ἐγεννήθη. ἄγων δὲ παιδογόνια, καὶ τῇ συνήθει μιαιφονίᾳ χρώμενος, προσέταξεν ἀποκτεῖναι τῶν Κυρηναίων τοὺς συγκαταγαγόντας μὲν αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐγκαλουμένους δὲ ἐπί τισι δικαίαις παρρησίαις διὰ τὴν παλλακὴν Εἰρήνην.

Ζήτει ἐν τῷ περὶ γάμων.

Ὅτι Διήγυλις ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, καὶ παραδόξως αὐτῷ τῶν ἀγαθῶν ἐπιρρεόντων, οὐκέτι τῶν ὑποτεταγμένων ὡς φίλων καὶ συμμάχων ἦρχεν, ἀλλ᾽ ὡς ἀργυρωνήτων ἀνδραπόδων, ἢ πολεμίων αἰχμαλώτων ὠμῶς ἐδέσποζε. πολλοὺς μὲν γὰρ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας Θρᾳκῶν ἀνῄρει μετ᾽ αἰκίας. οὐκ ὀλίγους δὲ ὕβριζε, καὶ ταῖς ἐσχάταις παροινίαις περιέβαλλεν. οὐ γὰρ ἦν οὐ γυναικὸς, οὐ παιδὸς αὐτῷ κάλλος ἄθικτον· οὐ κατασκευὴ κτημάτων πολυτελὴς ἀναφαίρετος· ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ὑφ᾽ ἑαυτὸν δυναστείαν ἐπλήρου παρανομίας. ἐπόρθει δὲ καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τὰς πλησιοχώρους, καὶ τῶν ἁλισκομένων, οὓς μὲν ὕβριζεν, οὓς δὲ δειναῖς καὶ παρηλλαγμέναις αἰκίαις ἐτιμωρεῖτο. κυριεύσας δὲ ὁ αὐτὸς πόλεως Λυσιμαχίας, τεταγμένης ὑπὸ τὸν Ἄτταλον, τὴν μὲν πόλιν ἐνέπρησε· τῶν δὲ αἰχμαλώτων ἐπιλέξας τοὺς ἀξιολογωτάτους, ἰδίαις καὶ παρηλλαγμέναις κατ᾽ αὐτῶν ἐχρήσατο τιμωρίαις. παίδων μὲν γὰρ ἀποκόπτων χεῖρας, καὶ πόδας, καὶ κεφαλὰς, ἐξῆπτε ταῦτα φέρειν τοῖς τῶν γονέων τραχήλοις. ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἑκατέρων διήλλαττεν ἀμφοτέρων τὰ μέλη. καὶ τινὰς μὲν χειροκοπήσας διεμέλιζε τὰ σώματα κατὰ ῥάχιν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τὰς διακοπὰς ἐπ᾽ ἄκραις ταῖς λόγχαις φέρειν.

præditus, proinde vulgus auidum rerum nouarum, opportunum defectionis tempus cupidè expectabat.

Quo tempore Ptolemæus ex solenni Ægyptiorum more apud vrbem Memphim in palatio inaugurabatur, natus est ei filius ex Regina Cleopatra; qua re supra modum exhilaratus, puerum Memphitem nominauit, quod sibi in vrbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset. Porro dum natalitia pueri celebrat, à solita crudelitate nequaquam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici iussit, quod paulò liberius ob Irenem pellicem ipsum obiurgassent.

Diegylis Thracum Rex, postquam ad regnum accessit, rebus supra votum prosperè succedentibus elatus, subditis non iam quasi amicis ac sociis imperare, sed tanquam mancipiis aut captiuis acerbè dominari cœpit. Multos quippe ex Thracibus bonos inprimis viros tortos necauit, plurimos iniuriis atque vltimis contumeliis affecit. Etenim nullius mulieris aut ingenui adolescentis formæ ac pudori parcebat, nullas non opes per vim rapiebat: sed vniuersam ditionem scelere ac violentia replebat. Quin & Græcas vrbes regioni suæ conterminas prædabatur, captósque partim violabat, partim exquisitissimis tormentis è medio tollebat. Cúmque vrbem Lysimachiam, quæ ditionis Attali erat, cepisset, ipsam quidem incendio consumpsit: ex captiuis autem selectum nobilissimum quemque nouis atque inauditis suppliciis excarnificauit. Præcisa enim filiorum capita ac manus pedésque ex parentum collo suspendebat, virorúmque ac mulierum amputata membra permutabat: nonnullos etiam manibus mutilatos per spinam dorsi dissecabat, atque interdum abscissa membra contis præfigebat,

adeò vt crudelitate Phalarim ipsum, & Apollodorum Cassandrensium tyrannum longè superaret. Verùm, vt cætera omittam, ex hoc vnico facto illius atrocitas abundè deprehenditur. Cùm ex more veteri institutóque Thracum nuptias celebraret, duos iuuenes Græcos simul iter facientes corripuit. Erant illi ex Attali regno fratres, ambo singulari forma; alter iam primam lanuginem præferebat, alter eum ætatis florem proximè attigerat. Diegylis vtrumque infulis victimarum more redimitum introduxit. Cúmque iuniorem quasi medium concisurus extendi à satellitibus suis iussisset, repentè exclamauit non iisdem Reges ac priuatos vti victimis debere. Ad hæc cùm maior natu ingemisceret, ac præ charitate in fratrem semet ferro supponeret, Diegylis hunc quoque similiter sterni præcepit, ac crudelitatem geminans, ambos vnicâ plagâ confecit, applaudentibus tantæ dexteritati spectatoribus. Huiusmodi alia plurima ab eo sunt nefariè gesta.

Attalus cùm Diegylim auaritiæ & crudelitatis caussa subditis suis inuisum esse intelligeret, ipse contrariam prorsus viam instituit: proinde cùm permultos Thraces quos ceperat, liberaliter dimitteret, multos mansuetudinis suæ præcones sibi comparauit. Cúmque Diegylidis odio multi ex principibus Thracum ad eum confugerent, ac benignè exciperentur, ea re comperta, Diegylis defectorum obsides grauissimis contumeliis tormentisque subdidit: quorum plerique cùm adhuc tenera ætate essent, nihilominus partim membratim concerpti, partim pedibus manibúsque & capite truncati sunt: eorúmq. alij crucib. affixi, alij arborib. suspensi. Nec paucas mulieres notis compunctas, (eæ apud Thracas primariæ habentur) antequam ad supplicium ducerentur, prostituebat omnium libidini,

ὡς Φάλαριν καὶ τὸν Κασσανδρέων τύραννον Ἀπολλόδωρον ὑπερβαλέσθαι ὠμότητι. παραλιπὼν δ' ἄν τις τὰ λοιπὰ τῆς περὶ αὐτὸν μιαιφονίας, ἐξ ἑνὸς τοῦ μέλλοντος λέγεσθαι τεκμήραιτο τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὠμότητος. γάμων ἀγομένων τούτῳ κατά τι Θρακικὸν παλαιὸν ἔθος, δύο νεανίσκους Ἕλληνας ἐκ τῆς Ἀτταλικῆς βασιλείας καθ' ὁδοιπορίαν συνήρπασεν, ἀδελφοὺς μὲν ὑπάρχοντας, τῇ δὲ εὐπρεπείᾳ διαφόρους· τὸν μὲν ἴουλον κατάγοντα, τὸν δὲ ὑπογραφὴν ἄρτι λαμβάνοντα ταύτης τῆς ἀκμῆς. τούτους ἀμφοτέρους κατασκευάσας ἱερείου τρόπον, εἰσήγαγε. καὶ τὸν μὲν νεώτερον κατατείνας μακρὸν διὰ τῶν ὑπηρετῶν, ὡς μέσον διακόψων, ἀνεφώνησεν ὡς οὐχ * ὁμοίοις ἱερείοις δεῖ ἴσ. ὁμοίως.
χρῆσθαι τοὺς ἰδιώτας καὶ τοὺς βασιλεῖς. κλαίοντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ φιλάδελφον πάθος προφαίνοντος, καὶ τιθέντος ἑαυτὸν ὑπὸ τὸν σίδηρον, προσέταξε τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῦτον ὁμοίως τεῖναι μακρόν. διπλασιάζων δὲ τὴν ὠμότητα, καὶ μιᾷ πληγῇ καθ' * ἑκα- ἴσ. ἑτέρου.
τέρου χρησάμενος, ἐν ἀμφοτέροις εὐστόχησε, παιᾶνι τῶν θεωμένων ἐπισημαινόντων τὴν κατόρθωσιν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα παράνομα ἐποίησεν.

Ὅτι ὁ Ἄτταλος ἀκούων τὸν Διήγυλιν παρὰ τοῖς ὑποτεταγμένοις διαβεβλῆσθαι, διά τε τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὠμότητος, ἐζήλωσε τὴν ἐναντίαν προαίρεσιν. διὸ καὶ τοὺς ἁλισκομένους τῶν Θρᾳκῶν ἀπολύων μετὰ φιλανθρωπίας, πολλοὺς εἶχε κήρυκας τῆς ἰδίας ἐπιεικείας. ἃ δὴ πυνθανόμενος ὁ Διήγυλις, τῶν μὲν ἀποχωρούντων τοὺς ὁμήρους δειναῖς ὕβρεσι καὶ παρανόμοις αἰκίαις περιέβαλλεν, ὧν ἦσάν τινες τῶν ἀσθενεστάτων παίδων, ἡλικίᾳ καὶ φύσει. καὶ γὰρ τούτων οἱ μὲν διαμεμελισμένοι τὰ σώματα ποικίλως, οἱ δὲ κεφαλὰς καὶ χεῖρας, καὶ πόδας ἀφῃρημένοι· καὶ τούτων οἱ μὲν ἐπὶ σκόλοψιν, οἱ δὲ ἐπὶ δένδρεσιν ἀνηρτῶντο. οὐκ ὀλίγας δὲ καὶ τῶν γυναικῶν ἀνεπτυγμένας τὰ σώματα πρὸς ὕβριν τε τὴν ἰδεῖν πρὸς τῆς τοῦ θανάτου συμφορᾶς προκειμένας,

παντοίας διαθέσεις αἰσχύνης ἐξ ὑπερηφανίας βαρβάρων συντετελεσμένας. αἱ τῶν μὲν πράξεσιν ὠμότητος ἀναισχύντου δεῖγμα * προσέκειντο, τῶν δὲ θεωρούντων καὶ τὸν ἥμερον ἐχόντων λογισμὸν πολλοὺς ἐξεκαλοῦντο πρὸς τὸν τῶν ἠτυχηκότων ἔλεον.

mſ. προσέκειντο.

Ὅτι τοῦ Πομπηίου ἐλθόντος ἐπὶ πόλιν τὴν καλουμένην Λαγνί, καὶ ταύτην πολιορκοῦντος, οἱ Νουμαντῖνοι βουλόμενοι βοηθῆσαι τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἔπεμψαν στρατιώτας τετρακοσίους νυκτός. οἱ δὲ τούτους ἀσμένως δεξάμενοι, σωτῆρας ἀπεκάλουν καὶ δωρεαῖς ἐτίμων. μετὰ δὲ ἡμέρας ὀλίγας καταπλαγέντες, καὶ τὴν πόλιν παραδιδόντες, τοῖς σώμασιν ᾔτουν ἀσφάλειαν. τοῦ δὲ Πομπηίου δόντος ἀπόκρισιν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ποιήσοιτο πρὸς αὐτοὺς ὁμολογίας, εἰ μὴ πρότερον ἐκδώσουσι τοὺς συμμάχους, τὸ μὲν πρῶτον ἐντρεπόμενοι τὸ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀνόμημα διεκαρτέρουν. τοῦ δὲ δεινοῦ πλησίον ὄντος διεπρεσβεύοντο, καὶ τῇ τῶν φίλων ἀπωλείᾳ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπεχείρουν περιποιῆσαι. οὐ μὴν ἔλαθόν γε τοὺς ἐπιβουλευομένους. ἀλλὰ τοῦτο μαθόντες πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο, καὶ νυκτὸς τοῖς κατὰ τὴν πόλιν ἐπιθέμενοι, πολὺν ἐποίουν φόνον. ὁ δὲ Πομπήιος τοῦ θορύβου αἰσθόμενος, καὶ κλίμακας προσερείσας τοῖς τείχεσιν, ἐκυρίευσε τῆς πόλεως· καὶ τοὺς μὲν εὐγενεῖς ἅπαντας ἀπέσφαξε, τοὺς δὲ συμμάχους ὄντας διακοσίους τὸν ἀριθμὸν ἀπέλυσε τῶν κινδύνων ἅμα μὲν ἐλεήσας κινδυνεύουσαν ἀρετήν, καὶ τὸ περὶ τοὺς ἀκληροῦντας γινόμενον πάθος δι᾽ ἀχαριστίαν. ἅμα δὲ τὴν Νουμαντίνων εὔνοιαν πρὸς Ῥωμαίους πόρρωθεν ἐκκαλούμενος ταῖς εὐεργεσίαις. τὴν δὲ πόλιν κατέσκαψεν.

Ὅτι ὁ Ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς ἐπιείκειαν καὶ φιλανθρωπίαν ζηλώσας, αὐτομάτην ἔσχε τὴν ἐπίρροιαν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὴν βασιλείαν ἐπὶ πλεῖον ηὔξησε. μέχρι γὰρ τῆς Ἰνδικῆς διατείνας, τῆς ὑπὸ τὸν Πῶρον γενομένης χώρας ἐκυρίευσεν ἀκινδύνως.

insolentia barbarica ad omne genus iniuriæ præceps. Quæ quidem cùm impudentem quandam illius sæuitiam palàm testarentur, plerosque etiam spectantium atque eorum qui aliquo humanitatis sensu præditi erant, ad miserationem commouebant.

Q. Pompeius cùm vrbem Lagni obsidere aggressus esset, Numantini in gratiam popularium suorum quadringentos illis milites noctu suppetias miserunt. Quos Lagnitani initio quidem libentissimè acceptos, donis prosecuti sunt haud secus ac seruatores suos. Paucis post diebus metu obsidionis perterriti, de dedenda vrbe cum Pompeio collocuti sunt, incolumitatem duntaxat postulantes. Sed cùm Pompeius nullas conditiones admitteret, nisi auxiliares Numantini sibi dederentur, primùm quidem Lagnitani tantum scelus aduersus benemeritos admittere minimè ausi, obsidionem perferre statuerunt. Postea verò cùm ad extremas angustias redacti essent, missa ad Pompeium legatione paratos se esse dixerunt sociorum pernicie salutem suam redimere. Quod cùm auxiliares Numantini sensissent, noctu impressione in ciues nec opinantes facta, maximam cædem ediderunt. At Pompeius intellecto hoc tumultu, scalis protinus ad mœnia admotis, vrbem cepit: ac Lagnitanos quidem omnes internecione occîdit, Numantinos autem auxiliares numero ducentos benignè dimisit. Simul virtutem hominum prorsus indignè in extremum discrimen adductam miseratus, simul etiam Numantinorum beneuolentiam erga populum Romanum iamtum ea gratia alliciens. vrbem deinde solo æquauit.

Arsaces Parthorum Rex cùm clementiam atq. mansuetudinem inprimis coleret, admodum prospera vbiq. fortuna est vsus; atq. imperij sui limites longissimè propagauit. Etenim adusque Indiam, in qua Porus olim regnauerat, progressus, cuncta nullo negotio subegit.

Cæterùm in tantam regni amplitudinem euectus, haudquaquam ad luxum ac superbiam, quod plerisque principibus vsuuenire solet, se contulit: sed clementia in subditos, aduersus hostes fortitudine vti instituit. Cúmque plurimas gentes imperio suo subiecisset, ex singulis collecta optima quæque instituta Parthos docuit.

Viriathi cadauer magnifico exequiarum honore celebratum est à Lusitanis. quippe ducenta gladiatorum paria ad eius tumulum decernere iusserunt, dantes id eximiæ hominis fortitudini. Fuit enim ille, vt inter omnes constat, bellicosissimus quidem in periculis: in prouidendo autem quid potissimùm conduceret, sagacissimus, quodque præcipuum est, quamdiu copias duxit, adamatus à militibus quantum antea nemo. Etenim in diuidenda præda nihil præcipuum supra cæteros sumebat: ex iis verò quæ sibi comparauerat, & viros fortes muneribus donabat, & egentissimorum militum inopiam subleuabat. Erat præterea sobrietate ac vigilantia incredibili, quíque nullum laborem ac periculum detrectaret, aduersus omnes voluptates infractus. Ac virtutis quidem illius argumenta in aperto sunt. Nam cùm vndecim annos Lusitanis præfuerit, non modò concordes absque seditione vlla, sed propemodum inuictæ eius copiæ mansêre. Mortuo autem Viriatho, Lusitanorum manus eo duce orbatæ, breui dissipatæ sunt.

Ptolemæus ob crudelitatem cædésque, atq. ob fœdas libidines ac deformem corporis habitum,(vnde & Physcon cognominatus est) cunctis erat inuisus. At Præfectus Hierax cùm & rei bellicæ scientissimus, & in congressib. admodum popularis, ac præterea eximia animi magnitudine esset, Ptolemæi imperium sustinuit. Nam cùm Ptolemæus pecuniæ inopiâ premeretur, militésq. stipendiis fraudati deficere ad Galæstem parati essent, ipse ex sua pecunia numerato militibus stipendio seditionem pacauit.

Eis

εἰς τηλικοῦτο δὲ μέγεθος προαχθεὶς βασιλείας, οὐκ ἐζήλωσε τρυφὴν οὐδὲ ὑπερηφανίαν· ἅπερ ταῖς πλείσταις δυναστείαις ἀκολουθεῖν εἴωθεν. ἀλλ' ἐπιείκειαν μὲν πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους, ἀνδρείαν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους· καθόλου δὲ πολλῶν ἐθνῶν ἐγκρατὴς γενόμενος, τὰ παρ' ἑκάστοις ἄριστα τῶν νομίμων κατέδειξε τοῖς Πάρθοις.

Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Οὐριάτθου ταφῆς παραδόξου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἠξίωσαν, καὶ διακοσίοις ζεύγεσι μονομάχων ἀγῶνα πρὸς τῷ τάφῳ συνετέλεσαν, τιμῶντες αὐτοῦ τὴν διαβεβοημένην ἀνδρείαν. ὁμολογουμένως γὰρ ἦν πολεμικώτατος μὲν ἐν τοῖς κινδύνοις, στρατηγικώτατος δὲ ἐν τῷ προϊδέσθαι τὸ συμφέρον. τὸ δὲ μέγιστον διετέλεσε πάντα τὸν τῆς στρατηγίας χρόνον ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὡς οὐδεὶς ἕτερος. κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἐκ τῆς λῃστείας διανομὰς, οὐδὲν πλέον ἀπεφέρετο τῆς τοῖς ἰδιώταις ἐπιβαλλούσης μοίρας. ἀπὸ δὲ τῶν αὐτῷ προελαθέντων ἐτίμα τοὺς ἀξίους χάριτος, καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν * ἀνελάμβανεν. ισ. ὁπλ.
ὑπῆρχε δὲ καὶ νήπτης καὶ ἀγρυπνητικὸς, καὶ παντὸς πόνου καὶ κινδύνου κατεξανεστηκώς· ἔτι δὲ πάσης ἡδονῆς κρείττων. αἱ δὲ ἀποδείξεις τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς ἐμφανεῖς εἰσίν. ἕνδεκα γὰρ ἔτη δυναστεύοντος αὐτοῦ Λυσιτανῶν, οὐ μόνον αἱ δυνάμεις ἀστασίαστοι διέμειναν, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἀνίκητοι. μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν, τὸ σύστημα τῶν Λυσιτανῶν διελύθη στερηθὲν τῆς τούτου προστασίας.

Ὅτι Πτολεμαίοις διὰ τὴν ὠμότητα καὶ μιαιφονίαν, καὶ διὰ τὰς ἀναιδεῖς τῶν αἰσχίστων ἡδονῶν ἀπολαύσεις, καὶ τὸ τοῦ σώματος ἀγεννὲς πάθος, διὰ Φύσκων ἐκαλεῖτο. ὁ δὲ στρατηγὸς Ἱέραξ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις θαυμαστὸς ὢν, καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις τοῖς ὄχλοις εὔθετος, ἔτι δὲ μεγαλόψυχος, συνέσχε τὴν τοῦ Πτολεμαίου βασιλείαν. τούτου γὰρ ἀπορουμένου χρημάτων, καὶ τῶν στρατιωτῶν βουλομένων ἀφίστασθαι πρὸς Γαλαίστην, διὰ τὸ μὴ κομίζεσθαι τοὺς μισθοὺς, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ὀψωνιάσας τὴν δύναμιν, διωρθώσατο τὴν ὅλην μεταβολήν.

Ὅτι τοῦ Πτολεμαίου παντελῶς οἱ Αἰγύπτιοι κατεφρόνησαν, ὁρῶντες ἔν τε ταῖς ὁμιλίαις ὄντα παιδαριώδη, καὶ πρὸς τὰς αἰσχίστας ἡδονὰς ἐκκεχυμένον, καὶ διὰ τὴν ἀκολασίαν τὸ σῶμα γυναικῶδες περιπεποιημένον.

Ὅτι ὁ Αἰμίλιος ὁ ὕπατος διὰ τὴν βαρύτητα καὶ δυσκινησίαν τοῦ σώματος, τῇ διὰ τὸν ὄγκον ὑπεροχῇ, καὶ τῷ πλήθει τῶν περικεχυμένων σαρκῶν, ἄχρηστος ἦν ἐν ταῖς κατὰ πόλεμον ἐνεργείαις.

Ὅτι οὐδέποτε στάσις ἐγένετο τηλικαύτη δούλων, ἡλίκη συνέστη ἐν τῇ Σικελίᾳ, δι' ἣν πολλαὶ μὲν πόλεις δειναῖς περιέπεσον συμφοραῖς, ἀναρίθμητοι δὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετὰ τέκνων ἐπειράθησαν τῶν μεγίστων ἀτυχημάτων, πᾶσα δὲ ἡ νῆσος ἐκινδύνευσε πεσεῖν εἰς ἐξουσίαν δραπετῶν, ὅρον τῆς ἐξουσίας τιθεμένων τὴν τῶν ἐλευθέρων ὑπερβολὴν τῶν ἀκληρημάτων. καὶ ταῦτα ἀπήντησε τοῖς μὲν πολλοῖς ἀνελπίστως καὶ παραδόξως, τοῖς δὲ πραγματικῶς ἕκαστα δυναμένοις κρίνειν, οὐκ ἀλόγως ἔδοξε συμβαίνειν. διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐπορίας τῶν τὴν κρατίστην νῆσον εὐκαρπουμένων, ἅπαντες σχεδὸν οἱ τοῖς πλούτοις προκεκοφότες, ἐζήλωσαν τὸ μὲν πρῶτον τρυφήν, εἶθ' ὑπερηφανίαν καὶ ὕβριν. ἐξ ὧν ἁπάντων αὐξανομένης ἐπίσης, τῆς τε κατὰ τῶν οἰκετῶν κακουχίας καὶ τῆς κατὰ τῶν δεσποτῶν ἀλλοτριότητος, ἐρράγη ποτὲ σὺν καιρῷ τὸ μῖσος. ἐξ οὗ χωρὶς παραγγέλματος πολλαὶ μυριάδες συνέδραμον οἰκετῶν, ἐπὶ τὴν τῶν δεσποτῶν ἀπώλειαν. τὸ παραπλήσιον δὲ γέγονε καὶ κατὰ τὴν Ἀσίαν κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιρούς, Ἀριστονίκου μὲν ἀντιποιησαμένου τῆς μὴ προσηκούσης βασιλείας, τῶν δὲ δούλων διὰ τὰς ἐκ τῶν δεσποτῶν κακουχίας συναπονοησαμένων ἐκείνῳ, καὶ μεγάλοις ἀτυχήμασι πολλὰς πόλεις περιβαλόντων.

Ὅτι παραπλησίως καὶ πρὸς τὰς γεωργίας ἕκαστος τῶν

Ægyptij Ptolemæum prorsus despiciebant, cùm eum viderent & in sermonibus puerilem, & effusum in fœdissimas libidines, & ob intemperantiam effęminato corpore esse.

M. Æmilius Consul, cùm ob nimiam saginam & crassitiem graui tardóque corpore esset, ad res bellicas minimè idoneus erat.

Ex Libro XXXIV.

Hisdem temporibus in Sicilia seditio seruorum excitata est omnium quæ vnquam extiterunt longè maxima, qua plurimæ vrbes afflictæ, hominum vtriusque sexus multitudo innumerabilis in grauissimas incidit calamitates, parúmque abfuit quin vniuersa insula in fugitiuorum ditionem redigeretur; qui eum potentię suę terminum statuerant, vt in dominos suos omni atrocitate sæuirent. Et hæc quidem multis nec opinantibus præter spem contigerunt: ij verò qui singula sagaciter dispicere solent, haud fortuitò id euenire censebant. Namque ob nimiam omnium rerum copiam, qua incolæ huius opulentissimæ insulæ fruebantur, ditissimus ferè quisque in luxum, deinde in superbiam atque insolentiam proruperat. Itaque cùm ex his causis magis magísque in dies cresceret, & dominorum aduersus seruos sæuitia, & seruorum maleuolentia in dominos, tandem aliquando opportunitate oblata odium erupit, ac permulta seruorum millia nullo signo dato repentè ad pestem dominorum ac perniciem concurrerunt. Idem quoque in Asia eodem ferè tempore accidit. Nam cùm Aristonicus regnum Asiæ nullo sibi iure vindicasset, serui ob sæuitiam dominorum ei se adiunxerunt, multásque vrbęs & oppida maximis cladibus affecerunt.

Cæterùm in Sicilia singuli qui latifundia possidebant,

integra ergastula coemebant ad arandos agros; & seruorum alios in cippum dabant, alios grauitate operarum premebant, vniuersam verò familiam notis compungebant: proinde tanta mancipiorum multitudo Siciliam inundauerat, vt vix credi numerus possit; quippe Siculorum opulentissimus quisque cum Italicis superbia & auaritia ac prauitate certabat. Plerique enim Italicorum qui magnas familias alebant, eiusmodi nequitiæ ac licentiæ pastores suos assuefecerant, vt cum eis alimenta non præberent, latrocinium exercere permitterent. Qua licentia semel iis hominibus concessa, quibus & corporis robur ad quiduis impigrè exequendum suppetebat, & otium supererat, ac propter victus penuriam extrema quæque audendi necessitas incumbebat, breui maximum incrementum sceleri accessit. Principio enim eos qui per celeberrimas vias soli aut cum vno duntaxat comite iter faciebant, occidere erant soliti. Deinde verò infirmiorum hominum villas per noctem impetu facto ingressi, cuncta diripiebant; si quis vim repellere vellet, obtruncabatur. Porro crescente in dies audacia, nec viatoribus noctu itinera erant tuta, neque iis qui ruri degere solebant, securum erat perfugium domorum suarum; sed rapinis ac latrociniis & cædibus referta erant omnia. At Pastoribus quippe militari cultu armatis, assuetisque sub dio degere, animus atque audacia addebatur quotidiè. Clauas enim & lanceas nec mediocres baculos gestantes, & lupinis aprorúmq. pellibus tecti, terribilem quandam ac propemodū militarem speciem circumferebant. Præterea canum ingentium caterua assiduè stipari, lactéque & carnibus atque omni cibo semet subinde ingurgitãtes, animo & corpore effe-

πολλὴν χώραν κεκτημένων, ὅλα σωματοτροφεῖα συνηγόραζον. *καὶ τοὺς μὲν πέδαις δεσμεύειν, τοὺς δὲ βαρύτησι τῶν ἔργων καταπονεῖν, πάντας δὲ τοῖς ὑπερηφάνοις χαρακτῆρσι κατέστιζον. (deest in ms.) διὸ καὶ τοσοῦτο τῶν οἰκετῶν ἐπέκλυσε πλῆθος ἅπασαν Σικελίαν, ὥστε τοὺς ἀκούοντας τὴν ὑπερβολὴν μὴ πιστεῦσαι. καὶ γὰρ τῶν Σικελιωτῶν οἱ πολλοὺς πλούτους κεκτημένοι, διημιλλῶντο πρὸς τὰς τῶν Ἰταλιωτῶν ὑπερηφανίας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ κακουργίας. Εἰς τοιαύτην γὰρ συνήθειαν ῥᾳδιουργίας τοὺς νομεῖς ἤγαγον οἱ πολλοὺς οἰκέτας κεκτημένοι τῶν Ἰταλικῶν, ὥστε τροφὰς μὲν μὴ παρέχειν, ἐπιτρέπειν δὲ λῃστεύειν. τοιαύτης δοθείσης ἐξουσίας ἀνθρώποις διὰ μὲν τὴν ἰσχὺν τῶν σωμάτων δυναμένοις πᾶν τὸ κριθὲν ἐκτελεῖν, διὰ δὲ τὴν ἄνεσιν καὶ σχολὴν εὐκαιρεῖσθαι, διὰ δὲ τὴν τῆς τροφῆς ἔνδειαν ἀναγκαζομένοις τοῖς παραβόλοις ἐγχειρεῖν πράξεσι, συνέβη ταχὺ τὴν παρανομίαν αὐξηθῆναι. τὸ γὰρ πρῶτον ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις τόποις τοὺς καθ' ἕνα καὶ δύο τὰς ὁδοιπορείας ποιουμένους ἐφόνευον. Εἶτα ἐπὶ τὰς τῶν ἀσθενεστέρων ἐπαύλεις νυκτὸς ἀθρόοι συντρέχοντες, ἐξῄρουν βίᾳ ταύτας, καὶ τὰς κτήσεις διήρπαζον, καὶ τοὺς ἀντισταμένους ἀνῄρουν. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῆς τόλμης προβαινούσης, οὔτε τοῖς ὁδοιπόροις νυκτὸς ἡ Σικελία βάσιμος ἦν, οὔτε τοῖς ἐπὶ τῆς χώρας ζῆν εἰωθόσιν ἀσφαλὴς ἐπὶ ταύτης ἡ διατριβή· πάντα δὲ βίας καὶ λῃστείας, καὶ παντοδαπῶν φόνων ἦν μεστά. τοῖς δὲ νομεῦσιν ἀγραυλίας γεγυμνασμένοις καὶ σκευῆς στρατιωτικῆς, εὐλόγως ἅπαντες ἐνεπίμπλαντο φρονήματος καὶ θράσους. περιφέροντες γὰρ ῥόπαλα καὶ λόγχας, καὶ καλαύροπας ἀξιολόγους, καὶ δέρματα λύκων ἢ συάγρων ἐσκεπασμένοι τὰ σώματα, καταπληκτικὴν εἶχον τὴν πρόσοψιν, καὶ πολεμικῶν ἔργων οὐ πόρρω κειμένην. κυνῶν τε ἀλκίμων ἄθροισμα συνεπόμενον ἑκάστῳ, καὶ τροφῆς καὶ γάλακτος καὶ κρεῶν παρακειμένων πλῆθος ἐξηγρίου τάς τε ψυχὰς καὶ τὰ σώματα.

ἦν οὖν πᾶσα χώρα μεστὴ καθαπερεὶ στρατευμάτων διεσπαρμένων, ὡς ἂν ὑπὸ τῆς τῶν δεσποτῶν ἐπιτροπῆς τοῦ θράσους τῶν δούλων mſ. σμένων. * καθωπλισμένου. οἱ δὲ στρατηγοὶ κωλύειν μὲν ἐπεχείρουν τὴν ἀπόνοιαν τῶν οἰκετῶν, κολάζειν δ' οὐ τολμῶντες διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βάρος τῶν δεσποτῶν, ἠναγκάζοντο περιορᾶν τὴν ἐπαρχίαν λῃστευομένην. οἱ πλεῖστοι γὰρ τῶν κτητόρων ἱππεῖς ὄντες ἐντελεῖς τῶν Ῥωμαίων, καὶ κριταὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν κατηγορουμένοις mſ. γινομένοις. στρατηγοῖς * γινόμενοι, φοβεροὶ ταῖς ἀρχαῖς ὑπῆρχον.

Ὅτι οἱ περὶ τὰς γεωργίας ἀσχολούμενοι τῶν Ἰταλικῶν, παμπληθεῖς οἰκέτας ὠνούμενοι, καὶ πάντας χαράττοντες τοῖς στίγμασι, τροφὰς μὲν οὐχ ἱκανὰς παρείχοντο, τῇ δὲ βαρύτητι τῶν ἔργων κατέξαινον τὴν παρ' αὐτῶν ταλαιπωρίαν.

Ὅτι Δαμόφιλός τις ἦν, τὸ γένος Ἐνναῖος, τὴν οὐσίαν μεγαλόπλουτος, τὸν τρόπον ὑπερήφανος· ὃς πολλὴν χώρας περίοδον γεωργῶν, παμπληθεῖς δὲ βοσκημάτων ἀγέλας κεκτημένος, οὐ μόνον τὴν τρυφὴν τῶν κατὰ Σικελίαν Ἰταλικῶν ἐζήλωσεν, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ τοὺς οἰκέτας πλῆθος, καὶ τὴν εἰς τούτους ἀπανθρωπίαν καὶ βαρύτητα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς χώρας ἵππους τε πολυτελεῖς, καὶ τετρακύκλους ἀπήνας μετ' οἰκετῶν στρατιωτικῶν περιήγετο. πρὸς δὲ τούτοις εὐπρεπῶν παίδων πλῆθος, ἔτι δὲ κολάκων ἀναγωγὸν παραδρομὴν ἔχειν ἐφιλοτιμεῖτο. κατὰ δὲ τὴν πόλιν καὶ τὰς ἐπαύλεις ἀργυρωμάτων ἐκθέσεις τορευτῶν, καὶ στρωμάτων θαλαττίων πολυτελείας ἐκποιούμενος, παρετίθετο τραπέζας ὑπερηφάνους, καὶ βασιλικαῖς ταῖς δαψιλίαις, ὑπεραίρων τὴν Περσικὴν τρυφὴν ταῖς δαπάναις καὶ πολυτελείαις. ὑπερέβαλε δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑπερηφανίαν. ἀνάγωγος γὰρ καὶ ἀναπαίδευτος τρόπος, ἐξουσίας ἀνυπευθύνου καὶ οὐσίας μεγαλοπλούτου κυριεύσας, τὸ μὲν πρῶτον κόρον ἐγέννησεν, εἶθ' ὕβριν, τὸ δὲ τελευταῖον ὄλεθρον ἑαυτῷ, καὶ συμφορὰς μεγάλας τῇ πατρίδι. ἀγοράζων γὰρ οἰκετῶν πλῆθος, ὑβριστικῶς αὐτοῖς προσεφέρετο,

rabantur. Igitur plena erat insula quibusdam veluti copiis per varia loca dispersis, cum quasi permittentibus dominis armata seruorum audacia debaccharetur. At Prætores conabantur quidem illi hanc seruorum insolentiam comprimere: sed quia pœnas infligere non audebant propter auctoritatem ac potentiam dominorum, prouinciam latrociniis infestari licet inuiti patiebantur. Nam cùm plerique ex dominis essent Equites Romani, penes quos tunc iudicia Romæ erant, atque ex equestri ordine solerent sortito iudices educi in causa Prætorum ac Proconsulum, quibus post administratam prouinciam dies dicta erat, meritò illi magistratibus erant formidabiles.

Italici qui maximas arationes in Sicilia possidebant, cùm plurimos seruos emerent, omniúmque vultus notis inscripsissent, alimentis eos fraudabant, & grauitate operarum premebant.

Erat Damophilus quidam Ennensis, vir magnis quidem opibus, sed arroganti ingenio: qui cùm latissimum agrum araret, atque ingentem numerum pecoris pasceret, Italicorum qui in Sicilia degebant, luxum ac sæuitiam in seruos æmulatus est. Namque rhedis vectus, trahentibus equis generosissimis, stipatúsque armatis famulis per regionem discurrebat. pueros etiam formosos atque assentatores ac parasitos quamplurimos secum assiduè circunducebat. præterea in vrbe ac per villas vasa argentea probè cælata habebat, & stragula conchyliata ingentis pretij. Cœnas porrò opiparas & magnificẽtia prorsus regia apponebat, Persicum luxum sumptibus longè superans. Similiter & arrogantia reliquos mortales anteïbat. quippe homo rudis ac disciplinæ omnis expers, liberam licentiam & maximas opes nactus, primum quidem ex satietate ad insolentiam prorupit, ad extremum pestem sibi ipsi, & grauissimas calamitates patriæ attulit. Coemptis enim quãplurimis seruis, per maximã cõtumeliam iis abutebatur.

ſiquidem vultum eorum, qui cùm ingenui in patria nati eſſent, bello capti in ſeruitutem redacti erant, ferreis ſtylis compungebat: quorum alios compedibus vinctos ad ergaſtula mittebat, alios paſcendo pecori deſtinatos, nec veſtibus, nec demenſo quantum ſatis erat, proſequebatur.

Porrò diem nullum elabi ſinebat, quin ſeruos nulla ipſorum culpa verberibus afficeret, tanta erat crudelitate morúmque inſolentia. Nec ſecius vxor eius Megallis ſuppliciorum atrocitate gaudens, ancillas crudeliter tractabat, ſeruóſque qui in ipſius manus inciderant. Itaque ob vtriuſque contumeliam ac ſæuitiam exaſperati aduerſus dominos ſerui, & nihil præſenti acerbitate grauius ſibi accidere poſſe rati, repentè conſurrexerunt.

Erat Damophilo filia, adhuc quidem tenera ætate, cæterùm ſingulari manſuetudine atque humanitate virgo: hæc ſeruos qui à parentibus ſuis verberati eſſent, ſtudioſè curare ac fouere conſueuerat, vinctiſque alimenta ſubminiſtrare; proinde ab omni familia mirum in modum amabatur. ac tunc ob priſtinam gratiam cùm omnes de quibus benè merita erat, miſeratione eius commouerentur, non modò nemo vim atque iniuriam puellæ inferre auſus eſt, ſed cuncti integrum atque illibatum eius pudorem cuſtodierunt, delectiſque ex ſuo numero expeditiſſimis, quorum princeps erat Hermias, virginem ad quoſdam neceſſarios Catinam deduxerunt.

Poſtquam Eunus à fugitiuis Rex declaratus eſt, multos è medio ſuſtulit: ſoliſque iis parcebat, qui ipſum antea vaticinij cauſa laudauerant in conuiuiis, ad quæ illum iocandi cauſa Antigenes dominus ducere ſecum ſolebat; & qui partes ei è cœna comiter dederant. adeò vt mirum videretur, ex ſæuo Regem ſubitò factum eſſe,

στίγμασι σιδήρων χαράττων τὰ σώματα τῶν ἐλευθέρων μὲν ἐν πατρίσι γεγεννημένων, αἰχμαλωσίας δὲ καὶ δουλικῆς τύχης πεπειραμένων. καὶ τούτων τοὺς μὲν πέδαις δεσμεύων, εἰς τὰς συνεργασίας ἐνέβαλε· τοὺς δὲ νομεῖς ἀποδεικνύων, οὔθ' ἐσθῆτας, οὔτε τροφὰς ἐχορήγει τὰς ἁρμοττούσας.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Δαμόφιλος διὰ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν ὠμότητα τῶν τρόπων, οὐκ ἦν ἡμέρα, καθ' ἣν οὐκ ᾐκίζετό τινας τῶν οἰκετῶν ἐπ' αἰτίαις οὐ δικαίαις. οὐχ ἧττον δὲ ἡ γυνὴ τούτου Μεγαλλὶς χαίρουσα ταῖς ὑπερηφάνοις τιμωρίαις, ὠμῶς προσεφέρετο ταῖς θεραπαινίσι, καὶ τῶν οἰκετῶν τοῖς ὑποπεσοῦσι. καὶ διὰ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων ὕβριν καὶ τιμωρίαν, ἀπεθηριώθησαν οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς κυρίους. καὶ διαλαβόντες μηδὲν ἔτι χεῖρον τῶν παρόντων αὐτοῖς κακῶν ἀπαντήσεσθαι.

Ὅτι κατὰ τὴν Σικελίαν ἦν τοῦ Δαμοφίλου θυγάτηρ, παρθένος μὲν τὴν ἡλικίαν, ἁπλότητι δὲ τρόπων καὶ φιλανθρωπίᾳ διαφέρουσα. αὕτη τοὺς μαστιζομένους ὑπὸ τῶν γονέων, ἀεὶ φιλοτίμως εἰώθει παρηγορεῖσθαι. καὶ τοῖς δεδεμένοις τῶν οἰκετῶν ἐπαρκοῦσα, διὰ τὴν ἐπιείκειαν θαυμαστῶς ὑπὸ πάντων ἠγαπᾶτο. καὶ τότ' οὖν τῆς προγεγενημένης χάριτος ξενολογησάσης αὐτῇ τὸν παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἔλεον, οὐ μόνον οὐδεὶς ἐτόλμησε μεθ' ὕβρεως ἐπιβαλεῖν τῇ κόρῃ τὰς χεῖρας, ἀλλὰ πάντες ἄθικτον πάσης ὕβρεως τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἐτήρησαν. προσχειρισάμενοι δὲ ἐξ αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδείους, ὧν ἐκτενέστατος ἦν Ἑρμείας, ἀπήγαγον εἰς Κατάνην πρός τινας οἰκείους.

Ὅτι * Εὔνους μετὰ τὸ ἀναγορευθῆναι βασιλεὺς πάντας ἀνελών, ἐκλέψας μόνους ἀφῆκε τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κατὰ τὰς ἐκ τοῦ κυρίου συμπεριφορὰς ἐν τοῖς συνδείπνοις ἀποδεδεγμένους αὐτὸν, ἔν τε τῇ μαντικῇ, καὶ κατὰ τὰς τῆς τραπέζης δόσεις φιλανθρώποις. ὥστε θαυμάσαι τήν τε τῆς τύχης περιπέτειαν, mſ. Δαμόφιλος.

καὶ τὸ κατὰ τὴν τῶν εὐτελεστάτων εὐεργεσίαν ἀμειφθῆναι σὺν καιρῷ τηλικαύτῃ χάριτι.

Ὅτι καὶ ἄλλη τις ἐγένετο ἀπόστασις δραπετῶν, καὶ σύστημα ἀξιόλογον. Κλέων γάρ τις Κίλιξ ἐκ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον τόπων, συνήθης ὢν ἐκ παίδων τοῦ λῃστρικοῦ βίου, καὶ κατὰ τὴν Σικελίαν νομεὺς γεγονὼς ἱπποφορβίων, οὐ διέλιπεν ὁδοιδοκῶν, καὶ παντοδαποὺς φόνους ἐπιτελούμενος. ὃς πυθόμενος τὴν κατὰ τὸν Εὔνουν προκοπὴν, καὶ τὰς τῶν μετ' αὐτοῦ δραπετῶν εὐημερίας, ἀποστάτης ἐγένετο· καί τινας τῶν πλησίον οἰκετῶν πείσας συναπονοήσασθαι, κατέτρεχε τὴν πόλιν τῶν Ἀκραγαντίνων καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἄτταλος ὁ βασιλεὺς προσφάτως διαδεδεγμένος τὴν ἀρχὴν, ἀλλοτρίαν εἶχε διάθεσιν τῶν προβεβασιλευκότων. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι χρηστότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ χρώμενοι, ταῖς βασιλείαις ἐνευδαιμόνησαν. οὗτος δὲ γενόμενος ὠμὸς καὶ μιαιφόνος, πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν τεταγμένων ἀνηκέστοις συμφοραῖς καὶ σφαγαῖς περιέβαλε. τῶν δὲ πατρῴων φίλων τοὺς δυνατωτάτους ὑποπτεύσας, ὡς κατ' αὐτοῦ τι βουλευσαμένους, ἔκρινε δεῖν ἅπαντας ἐκποδὼν ποιήσασθαι. ἐπιλεξάμενος οὖν τῶν βαρβάρων μισθοφόρων τοὺς ἀγριωτάτους εἰς φόνον, ἀπλήστους δὲ εἰς χρημάτων περιουσίαν, τούτους ἔν τισιν οἰκήμασι κατέκρυψεν ἐν τοῖς βασιλείοις. τῶν δὲ φίλων τοὺς ὑποπτευομένους μετεπέμπετο. παραγενομένων δὲ τῶν φίλων πάντας ἀπέκτεινεν, ἔχων ὑπηρέτας οἰκείους τῆς ἰδίας μιαιφονίας. εὐθὺς δὲ τέκνα καὶ γυναῖκας τούτων προσέταξε τῆς αὐτῆς τιμωρίας ἀξιῶσαι. τῶν δὲ ἄλλων φίλων τοὺς ἐπ' ἐξουσίᾳ στρατιωτῶν ἢ πόλεων τεταγμένους, οὓς μὲν ἐδολοφόνησεν, οὓς δὲ συλλαβὼν πανοικίους ἀνεῖλε. διὰ δὲ τὴν ὠμότητα μισηθεὶς, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλησιοχώρων, πάντας τοὺς ὑποτεταγμένους ἐποίησε μετεώρους πρὸς καινοτομίαν.

& collatis in tenuissimos homines beneficiis, tantam gratiam opportunè redditam esse.

Eodem tempore alia quoque fugitiuorum coniuratio grauis emersit. Cleon quidam natus in Cilicia, haud procul monte Tauro, latrociniis à puero assuetus, cùm pascendis equorum armentis in Sicilia præpositus esset, vias obsidere, ac cędes passim edere non cessabat. Qui cùm Euni fortunam, ac fugitiuorum qui cum Euno erant, prosperos successus accepisset, sollicitatis aliquot è proximo seruulis, subitò defecit, vrbémque Agrigentinorum ac vicinum latè agrum populatus est.

At in Asia Attalus recens administrationem regni adeptus, diuersa à superioribus Regibus vitæ instituta sectari cœpit: quippe illi clementia ac benignitate vsi, diuturna felicitate regnum traduxerunt. Hic verò sæuus ac cruentus, grauissimis calamitatibus ac cædibus subditos afflixit. Cúmque ex paternis amicis potissimos ac nobilissimos insidiarum aduersus se suspectos habuisset, cunctos è medio tollendos sibi esse statuit. Delectos igitur ex barbaris stipendiariis cruentissimos quosque, & pecuniæ auidissimos in cellis quibusdam palatij abscondit, moxque accersitis in Regiam ex omni amicorum numero iis quos maximè suspectos habebat, cunctos barbarorum ministerio interfecit, ac confestim liberos vxorésque eorum eodem supplicio affici mandauit. Cæteros verò amicos qui aut militaribus copiis, aut ciuitatibus præerant, partim per fraudem & insidias sustulit, partim comprehensos cum omni familia obtruncauit. Itaque cùm ob crudelitatem non subditis modò, sed etiam finitimis omnibus inuisus esset, cuncti ex eius ditione rerum nouarum desiderio arrecti erant.

Erat Tib. Gracchus filius Tiberij iterum Consulis, viri in armis & toga præstantissimi, P. Scipionis eius qui Hannibalem & Carthaginenses bello superauit, ex filia nepos. Vtroque autem genere nobilissimus, ipse prudentia atque eloquentia cæteros æquales suos longè antecedebat, atque optimarum artium studiis eminebat, adeò vt aduersariorum suorum auctoritatem parum formidaret.

Syri fugitiui captiuorum manus non ad ipsas commissuras & internodia, sed cum ipsis simul brachiis abscindebant.

Senatus iram Deorum veritus, consultis libris Sibyllinis, legatos ex collegio Decemvirali in Siciliam mittendos censuit. Hi vniuersam insulam obeuntes, aras Ioui Ætnæo positas, certis cerimoniis ac sacrificiis consecrarunt, additáque maceria, aditum omnibus intercluserunt, præterquam iis qui ex singulis ciuitatibus patria sacrificia more maiorum ad eas aras factitare solebant.

Gorgus erat Murgentinus, cognomento Cambalus, vir opibus & gloria ciuitatis suæ princeps. Hic venatum egressus cùm in latronum manus incidisset, cursu in oppidum contendere cœpit. Cui cùm fortè Gorgus pater, equo vectus, obuiam occurrisset, statimque equo desiliens, filium hortaretur, vt equo inscenso protinus se in vrbem abripere vellet, neque filius salutem suam patris incolumitati præuerti passus est, neq. pater occiso filio superesse sustinuit: proinde cùm alter alterum flens oraret, ac pietate ambo inter se certarent, commisso paterno amore cum filij caritate, interim latrones vtrumque assecuti confoderunt.

Zibelmius, Diegylidis filius, vestigia paternæ sæuitiæ sectatus, offensúsque ob ea quæ Thraces egerant,

Ὅτι Τιβέριος ὁ Γράκχος ἦν υἱὸς Τιβερίου δὶς ὑπατευκότος, καὶ πολέμους ἐπιφανεῖς καὶ μεγάλους κεχειρικότος, ἔτι δὲ καλῶς πεπολιτευμένου. θυγατριδοῦς δὲ Ποπλίου Σκιπίωνος, τοῦ καταπεπολεμηκότος Ἀννίβαν καὶ Καρχηδονίους. ἐξ ἀμφοτέρων δὲ τῶν γονέων ἐπισημοτάτου γένους πεφυκώς, ἰδίᾳ πολὺ προεῖχε τῶν ἡλικιωτῶν συνέσει τε καὶ λόγου δεινότητι, καὶ τὸ σύνολον πάσῃ παιδείᾳ. καὶ δυνάμενος παρρησίαν ἄγειν πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀντιπραττόντων.

Ὅτι οἱ Σύροι οἱ δραπέται τῶν αἰχμαλώτων τὰς χεῖρας ἀπέκοπτον· οὐκ ἀρκούμενοι τῇ παρὰ τοὺς καρποὺς τομῇ, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς τοῖς βραχίοσι συνακρωτηριάζοντες.

Ὅτι ἡ σύγκλητος δεισιδαιμονοῦσα ἐξαπέστειλεν εἰς Σικελίαν περὶ τοὺς Σιβύλλης χρησμοὺς κατὰ Σιβυλλιακὸν λόγιον. οἱ δὲ ἐπελθόντες καθ' ὅλην τὴν Σικελίαν τοὺς τῷ Αἰτναίῳ Διῒ καθιδρυμένους βωμοὺς θυσιάσαντες, καὶ περιφράγματα ποιήσαντες, ἀβάτους ἀπεδείκνυον τοὺς τόπους, πλὴν τοῖς ἔχουσι καθ' ἕκαστον πολίτευμα πατρίους θύειν θυσίας.

Ὅτι ἦν τις Γοργὸς Μοργαντῖνος ἐπικαλούμενος Κάμβαλος, πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέρων· ὃς ἐπὶ κυνηγίαν ὁρμήσας, καὶ περιπεσὼν λῃστηρίῳ δραπετῶν, ἔφευγε πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ Γοργοῦ τοῦ τούτου πατρὸς ἐφ' ἵππου, καὶ καθαλλομένου, καὶ παραδιδόντος τὸν ἵππον ὅπως ἐφαλλόμενος ἀφιππεύσῃ πρὸς τὴν πόλιν, οὔθ' ὁ παῖς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν τῆς τοῦ πατρὸς προέκρινεν, οὔθ' ὁ πατὴρ προσεδέχετο τῷ τοῦ τέκνου θανάτῳ διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον. δεομένων δὲ ἀλλήλων μετὰ δακρύων, καὶ διαφιλοτιμουμένων ὑπὲρ εὐσεβείας τε καὶ φιλοστοργίας, σύγκρισίν τε λαμβάνοντος ἤθους φιλοτέκνου πρὸς τρόπον φιλοπάτορα, συνέβη τοὺς λῃστὰς ἐπιφανέντας ἀμφοτέρους ἀνελεῖν.

Ὅτι ὁ τοῦ Διηγύλιος υἱὸς Ζιβέλμιος ἐζηλωκὼς τὰς τοῦ πατρὸς μιαιφονίας, μνησικακῶν δὲ ὑπὲρ τῶν τοῖς Θρᾳξὶ πραχθέντων,

ἐπὶ τοσοῦτο προῆλθεν ὠμότητος καὶ παρανομίας, ὥστε τοὺς προσκόψαντας πανοικίους τιμωρεῖσθαι. ἐπὶ γὰρ ταῖς τυχούσαις αἰτίαις τοὺς μὲν διεμέλιζε, τοὺς δὲ ἀνεσταύρου, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἐνεπύριζε. γονέων δὲ ἐν ὄμμασι καὶ κόλποις ἐγκατέσφαζε τέκνα· καὶ κρεανομούμενος τὰ σώματα παρετίθει τοῖς συγγενεστάτοις, ἀνανεούμενος τὰς παλαιὰς ἐκείνας Τηρέως ἢ Θυέστου θοινάς. οἱ δὲ Θρᾷκες συλλαβόντες τὸν Ζισέλμιον, τὸ μὲν καθ᾽ ἓν αὐτὸν ἀντιδιατιθέναι σχεδὸν ἀδύνατον ὑπῆρχε. πῶς γὰρ ἐνδεχόμενον ἦν ἓν σῶμα τὴν εἰς ὅλον ἔθνος παρανομίαν γενομένην ἀναδέξασθαι; ὅμως δ᾽ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ἐφιλοτιμήθησαν πᾶσαν ὕβριν καὶ τιμωρίαν προσαγαγεῖν τῷ σώματι.

Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων προσαγορευόμενος, πυθόμενος τὴν τῆς Κλεοπάτρας πρὸς αὐτὸν ἀλλοτρίωσιν, καὶ οὐ δυνάμενος ἄλλως αὐτὴν λυπῆσαι, πρᾶξιν ἀνοσιωτάτην ἐτόλμησεν ἐπιτελέσασθαι. μιμησάμενος γὰρ τὴν τῆς Μηδείας ὠμότητα καὶ μιαιφονίαν, τὸν κοινὸν αὐτοῦ τε κἀκείνης υἱὸν ἔσφαξεν ἐν τῇ Κύπρῳ, παῖδα μὲν ὄντα τὴν ἡλικίαν, ὀνομαζόμενον δὲ Μεμφίτην.
ἴσ. ἀρκεσθ. οὐκ *ἀρχεσθεὶς δὲ τῷ ἀσεβήματι τούτῳ, πολλῷ μεῖζον μύσος ἕτερον ἐπετελέσατο. ἀκρωτηριάσας γὰρ τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς, καὶ ἐνθεὶς εἴς τινα κίστην, προσέταξέ τινι τῶν ὑπηρετῶν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν διακομίσαι. κατὰ τύχην δὲ συνεγγὺς ὄντων τῇ Κλεοπάτρᾳ τῶν γενεθλίων, τῇ πρὸ τούτων νυκτὶ θεῖναι τὴν κίστην πρὸ τῶν βασιλείων παρεσκεύασεν. οὗ συντελεσθέντος, καὶ τῆς περιστάσεως ἐπιγνωσθείσης, ἡ Κλεοπάτρα πένθος ἤρατο, καὶ τὸ πλῆθος παντελῶς ἀπεθηριώθη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον.

Ὅτι ὁ στρατηγὸς Ἀντιόχου Ἀθήναιος πλεῖστα ἐν ταῖς ἐπισταθμίαις εἰργασμένος κακὰ, τῆς φυγῆς κατάρξας καὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγκαταλιπὼν, τῆς προσηκούσης καταστροφῆς ἔτυχε. διεκπεσόντος γὰρ αὐτοῦ πρός τινας κώμας ἠδικημένας ἐν ταῖς ἐπισταθμίαις

eò crudelitatis processit, vt cunctos quibus infensus erat, cum omni familia necaret, atque ob leuissimas causas hos quidem membratim dilaniabat, illos verò in crucem tollebat, alios serra viuos dissecabat. Quin etiam in conspectu ac gremio parentum liberos trucidabat: concisáque eorum membra necessariis apponebat; prorsus vt veteres illas Terei & Thyestis epulas renouare videretur. Tandem verò cùm ipse à Thracibus comprehensus esset, nec eum Thraces pro meritis satis multare possent: quo enim pacto pœnam admissi in vniuersam gentem sceleris corpus vnum ferre valeat? nihilominus pro eo ac poterant, omni contumeliæ ac suppliciorum acerbitate eum affecerunt.

Ptolemæus Physcon cùm sororem Cleopatram adeò alienato erga se animo esse comperisset, neque eam aliter afficere iniuria posset, rem nefariam aggressus est. Namque scelus atque atrocitatem Medeæ imitatus, communem filium Memphitem nomine, admodum puerum in insula Cypro occîdit. Neque hoc facinore contentus, aliud multò grauius adiecit. Etenim truncatos filij artus, & in cista compositos satelliti tradidit Alexandriam portandos: cúmque Natalis Cleopatræ fortè appropinquaret, mandauit eidem satelliti, vt nocte quæ Natalem antecedebat, cistam in vestibulo regiæ deponeret. Quo vt iussum erat peracto, ingens Cleopatræ luctus, magnúsque aduersus Ptolemæum multitudinis furor exarsit.

Atheneus Antiochi dux, cùm per singula hospitia graui insolentia esset vsus, breui meritas pœnas luit. Nam cùm primus auctor fugę fuisset, & Antiochũ deseruisset in pugna, delatus ad pagos quosdam quos in hospitiis ve-

xauerat, ab omnibus tecto exclusus est, cunctisque alimenta ei negantibus huc illuc per regionem errabundus, tandem fame interiit.

Hegelochus Ptolemæi Physconis dux, missus aduersus Marsyam Alexandrinorum ducem, viuum eum cepit, copiásque eius internecione deleuit. Porrò adducto in conspectum Regis Marsya, cùm cuncti acerbissimis suppliciis eum protinus extinctum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit. Iam enim præteritæ crudelitatis pœnitere eum cœperat, & infensum sibi vulgus conciliare huiusmodi clementibus factis cupiebat.

Euemerus Parthorum Rex, patriâ Hyrcanus, cunctos tyrannos acerbitate vincens, nullum sæuitiæ genus prætermisit: plurimos enim Babylonios leuibus de causis seruituti addictos, cum omni familia in Mediam distrahendos misit. Forum quoque & nonnulla delubra vrbis Babyloniorum igni tradidit, ac pulcherrima quæque vrbis loca euertit.

Alexander, cognomento Zabinas, cùm ab eo illustrissimi duces Antipater & Clonius & Æropus defecissent, vrbémque Laodiceam occupassent, eos tandem expugnauit. Cæterùm singulari animi magnitudine in captos vsus, omnibus pepercit. Erat quippe ingenio leni ac placido, & in congressu ac sermonib. mirabili comitate: quapropter ab omnibus non mediocriter amabatur.

C. Sextius cùm Gallorum vrbem cepisset, incolásque omnes sub corona venderet, Crato quidam, qui cum cęteris captiuis vinctus ducebatur, ad eum pro tribunali sedentem accessit, Consulémq. docuit semper se in Rep. partes populi Romani fouisse, atque idcirco multas à ciuibus suis contumelias ac verbera etiam pertulisse.

Cóius

οὐδεὶς αὐτὸν ἐδέξατο εἰς οἰκίαν, οὔτε τροφῆς μετέδωκεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν χώραν ἀλώμενος λιμῷ κατέστρεψε τὸν βίον.

Ὅτι ἀποσταλεὶς παρὰ Πτολεμαίου τοῦ πρεσβυτέρου Ἡγέλοχος στρατηγὸς ἐπὶ Μαρσύαν τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως, αὐτόν τε ἐζώγρησε καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἄρδην ἀνεῖλεν. ἐπαναχθέντος δὲ τοῦ Μαρσύου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντων προσδοκώντων τιμωρίας αὐτὸν τεύξεσθαι τῆς μεγίστης, ἀπέλυσεν αὐτὸν τῶν ἐγκλημάτων. μετενόει γὰρ ἤδη, καὶ ταῖς φιλανθρωπίαις ἐσπούδαζε διορθώσασθαι τὴν τῶν ὄχλων πρὸς αὐτὸν ἀποθηρίωσιν.

Ὅτι Εὐήμερος ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Ὑρκάνιος ὢν τὸ γένος, ὠμότητι δὲ ὑπερβάλλων πάντας τοὺς μνημονευομένους τυράννους, οὐκ ἔστιν ὁποῖον τιμωρίας γένος ἀπέλιπε. πολλοὺς δὲ τῶν Βαβυλωνίων καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις αἰτίαις πανοικίους ἐξανδραποδισάμενος, εἰς τὴν Μηδίαν ἐξέπεμψε, προστάξας λαφυροπωλῆσαι. καὶ τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἀγορὰν, καί τινα τῶν ἱερῶν ἐνέπρησε, καὶ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως διέφθειρε.

Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Ζαβινᾶς ἐπικληθεὶς, ἀξιολόγων ἡγεμόνων ἀποστάντων Ἀντιπάτρου καὶ Κλονίου καὶ Αερόπου, τούτους καταλαβομένους Λαοδίκειαν ἐξεπολιόρκησεν. καὶ χρησάμενος μεγαλοψύχως αὐτοῖς, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων. ἦν γὰρ πρᾷος καὶ συγγνωμονικὸς, ἔτι δὲ ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ ἐν ταῖς ἐντεύξεσι προσηνής. ὧν χάριν διαφερόντως ὑπὸ τῶν πολλῶν ἠγαπᾶτο.

Ὅτι Σέξτου τοῦ τὴν Γαλατῶν πόλιν ἑλόντος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ λαφυροπωλοῦντος, Κράτων τις ὄνομα γεγονὼς φιλορώμαιος, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς ὕβρεις καὶ βασάνους ὑπὸ τῶν ἀποστάντων πολιτῶν ὑπομεμενηκὼς, ἤγετο δέσμιος μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων. ἰδὼν δὲ χρηματίζοντα τὸν ὕπατον, καὶ δηλώσας ὅστις ἦν, καὶ ὅτι πολλοὺς καὶ πολλάκις ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὑποστὰς κινδύνους ὥσπερ ὑπὲρ Ῥω-

μαίων πολιτευόμενος, οὐ μόνον αὐτὸς μεθ' ὅλης τῆς συγγενείας ἀπολυθεὶς ἀπέλαβε τὴν κτῆσιν. ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εἰς τοὺς Ῥωμαίους εὔνοιαν, ἐξουσίαν ἔλαβεν ἐννακοσίους τῶν πολιτῶν ἐκ τῆς δουλείας ἐξελέσθαι. ὁ γὰρ ὕπατος μεγαλοψυχότερον τῆς ἰδίας ἐλπίδος αὐτῷ προσηνέχθη, πρὸ ὀφθαλμῶν θεὶς τοῖς Γαλάταις τὴν εἰς ἑκάτερον μέρος τῶν Ῥωμαίων ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας καὶ τιμωρίας.

Ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος οὐ πιστεύων τοῖς ὄχλοις, διά τε τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνων, καὶ τὴν πρὸς τὰς μεταβολὰς ὀξύτητα, παρατάξασθαι μὲν οὐκ ἐτόλμησε. διενοεῖτο δὲ συσκευάσασθαι τὰ βασιλικὰ χρήματα, καὶ τὰ τῶν θεῶν ἀναθήματα συλῆσαι, καὶ μετὰ τούτων νυκτὸς ἀπᾶραι εἰς τὴν Ἑλλάδα. συλᾶν δὲ ἐπιβαλόμενος διά τινων βαρβάρων τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, καὶ φωραθεὶς, ἐκινδύνευσε μὲν μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκ χειρὸς τυχεῖν τῆς ἁρμοττούσης τιμωρίας. φθάσας δὲ καὶ διαδρὰς μετ' ὀλίγων, ἐπεβάλετο φυγεῖν εἰς Σελεύκειαν. τῆς δὲ φήμης αὐτὸν καταταχούσης, οἱ Σελευκεῖς ἀκούσαντες τὰ περὶ τὴν ἱεροσυλίαν, ἀπέκλεισαν αὐτὸν τῆς πόλεως. ὁ δὲ ἀποπεσὼν καὶ ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, ὥρμησε φυγεῖν ἐπὶ τὸ Ποσίδιον, ἀντεχόμενος τῶν παραθαλαττίων τόπων.

Ὅτι μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Γράκχον ὑπὸ τοῦ ἰδίου δούλου, τῶν γεγονότων αὐτοῦ φίλων Λεύκιος Οὐιτέλλιος πρῶτος ἐπιστὰς τῷ πτώματι αὐτοῦ, οὐχ ὅπως ἠχθέσθη τῇ συμφορᾷ τοῦ τετελευτηκότος· ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν καὶ κομίσας πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἶκον, ἰδίαν τινὰ πλεονεξίας ἐπίνοιαν καὶ ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπεδείξατο. ὁ γὰρ ὕπατος ἦν ἐπικεκηρυχὼς τῷ τὴν κεφαλὴν ἀπενέγκαντι δώσειν ἰσοστάθμον χρυσίον. ὁ δὲ τὸν τράχηλον διατρήσας καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἐκκενώσας, ἐνέτηξεν ἀντὶ τούτου μόλυβδον. ἀναδοὺς δὲ τὴν κεφαλὴν ἐκομίσατο μὲν τὸ χρυσίον, κατεγνώσθη δὲ εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἐπὶ προδοσίᾳ φιλίας. ὁμοίως δὲ οἱ Φλάκκοι διεχειρίσθησαν.

Huius rei gratia Sextius eum protinus cum omni cognatione vinculis exoluit, bonáque restituit; ac præterea ob illius erga populum Romanum beneuolentiam ei copiam fecit, vt nongentos quos vellet ciues seruitute eximeret. Namque Cratonem vberiori etiam quàm sperauerat munificentia Consul prosecutus est, cùm summam vim populi Romani in reddenda pœna aut gratia Gallis ponere ob oculos vellet.

Alexander cùm parum fideret multitudini, tum ob vulgi imperitiam rerum bellicarum, tum ob ingenium leue atque auidum rerum nouarum, acie quidem dimicare noluit: sed collectis regiis thesauris, ac spoliatis donariis templorum noctu in Græciam fugere constituit. Verùm cùm Barbarorum quorundam ministerio Iouis fanum diripere conatus esset, deprehensus minimùm abfuit quin cum omni exercitu illicò confoderetur. Tamen fugâ elapsus, Seleuciam versus contendit. Sed Seleucenses iam ante eius aduentum, compertâ sacrilegij famâ, ei portas clausêre; proinde ea spe frustratus Alexander, Pisidium petiit, ab ora maritima nusquam recedens.

Posteaquam C. Gracchus serui sui manu occisus cecidit, L. Vitellius, qui inter amicos Gracchi fuerat, primus cadauer eius nactus, non modò amici casu non ingemuit, sed & præciso illius capite, & in domum suam asportato, insigne exemplum crudelitatis atque auaritiæ perpetrauit. Nam cùm L. Opimius Consul auro se repensurum Gracchi caput edixisset, ipse perforata ceruice, extractóque cerebro plumbum liquatum infudit. Igitur adlato Gracchi capite, præmium quidem promissum retulit, verùm vsque ad exitum vitæ tanquam amicitiæ proditor inuisus omnibus fuit. Cæterùm Flacci etiam interfecti sunt.

Adherbal Rex Numidiæ magno prælio victus à fratre Iugurtha, Cirtam profugit: qua in vrbe cùm à Iugurtha obsideretur, legatos Romam misit, orans vt Regi socio atque amico in extremum discrimen adducto subuenire vellent. Igitur Senatus legatos quamprimum Numidiam misit, qui Iugurtham obsidione abstinere iuberent. Quibus cùm minimè paruisset Iugurtha, altera rursus maioris auctoritatis legatio à Senatu missa est. Quæ cùm nihilo minus irrita rediisset, tandem Iugurtha vrbem operibus circundatam, fame ad deditionem coëgit, fratrémque Adherbalem cùm infulis egressum ac cedentem regno, tantùm vt incolumis abire sineretur, orantem interfecit, nec cognationis ac sanguinis, nec supplicum veritus iura: quinetiam Italos omnes qui à partibus Adherbalis steterant, virgis cæsos necauit.

P. Scipio Nasica Consul, vir fuit & virtute & generis splendore eminentissimus: quippe ex ea familia erat oriundus, ex qua Africani & Asiatici & Hispali prodierunt: quorum hic subactâ Africâ, ille Asiâ, tertius Hispaniâ domitâ, cognomen ex rebus gestis retulit. Cæterùm præter hanc generis gloriam, pater auúsque ipsius totius ciuitatis celeberrimi fuerant: vterque enim princeps Senatus, primíque in dicenda sententia loci fuit vsque ad exitum vitæ. Auus præterea vir optimus à Senatu iudicatus est. Nam cùm in Sibyllinis libris inuentum carmen esset, quo præcipiebatur Romanis vt matri Idææ templum ponerent, eiúsque simulacrum Pessinunte Asiæ adueherent, & celeberrimo omnium ordinum occursu illud exciperent, agmen virorum præeunte viro optimo, matronarum verò pompam ducente optima femina, qui

Ὅτι κατὰ τὴν Λιβύην διαταξαμένων ἀλλήλοις τῶν βασιλέων, Ἰογόρθας κρατήσας τῇ μάχῃ πολλοὺς ἀνεῖλε τῶν Νομάδων. ὁ δὲ Ἀπάρβας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καταφυγὼν εἰς Κίρτην, καὶ συγκλεισθεὶς εἰς πολιορκίαν, ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς Ῥώμην, μὴ περιιδεῖν βασιλέα φίλον καὶ σύμμαχον κινδυνεύοντα. ἡ δὲ σύγκλητος ἔπεμψε πρέσβεις λύσοντας τὴν πολιορκίαν. οὐ προσέχοντος δὲ Ἰογόρθα, πάλιν ἑτέρους ἔπεμψεν ἀξίωμα μεῖζον ἔχοντας. ὁμοίως δὲ καὶ τούτων ἀπράκτων ἐπανελθόντων, ὁ Ἰογόρθας περιταφρεύσας τὴν πόλιν ἐνδείᾳ κατεπόνησε τοὺς ἐν τῇ πόλει. τὸν δὲ ἀδελφὸν ἐξελθόντα μεθ' ἱκετηρίας, καὶ τῆς μὲν βασιλείας ἐξιστάμενον, τὸ δὲ ζῆν αἰτούμενον ἀπέσφαξεν, οὐκ ἐντραπεὶς οὔτε συγγένειαν, οὔτε τὸν τῆς ἱκεσίας νόμον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἰταλῶν τοὺς συμμαχήσαντας τἀδελφῷ, πάντας αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν.

Ὅτι Νασικᾶς ὁ ὕπατος ὑπῆρχεν ἀνὴρ καὶ κατ' ἀρετὴν ἀξιόλογος, καὶ κατὰ τὴν εὐγένειαν θαυμαζόμενος. ἐξ ἐκείνου γὰρ ἦν τοῦ γένους, ἐξ οὗ τοὺς Ἀφρικανοὺς, καὶ τοὺς Ἀσιαγενεῖς, καὶ τοὺς Ἰσπανοὺς ὀνομάζεσθαι συμβέβηκεν. ὧν ὁ μὲν τὴν Λιβύην, ὁ δὲ τὴν Ἀσίαν, ὁ δὲ τὴν Ἰσπανίαν καταστρεψάμενος, ἔτυχε τῆς ἀπὸ τῶν πράξεων φερωνύμου προσηγορίας. καὶ πρὸς δὲ τῇ κοινῇ τοῦ γένους δόξῃ, πατέρα καὶ πάππον εἶχεν ἐπιφανεστάτους Ῥωμαίων. ἄμφω μὲν γὰρ προεκάθισαν τοῦ συνεδρίου, καὶ πρώτην ἐπεῖχον γνώμην μέχρι τῆς τελευτῆς. ὁ δὲ πάππος αὐτοῦ καὶ κατὰ δόγμα τῆς συγκλήτου, τῶν πλείστων ἄριστος ἐκρίθη. ἐν μὲν γὰρ τοῖς τῆς Σιβύλλης χρησμοῖς εὑρέθη γεγραμμένον, ὅτι δεῖ τοὺς Ῥωμαίους ἱδρύσασθαι νεὼν τῆς μεγάλης μητρὸς τῶν θεῶν, καὶ τῶν μὲν ἱερῶν τὴν καταγωγὴν * ἐκ Πεσινοῦντος τῆς Ἀσίας ποιήσασθαι. mſ. ἐκπο- σῖν ἔτους. τὴν δὲ ἐκδοχὴν αὐτῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ γενέσθαι, πανδημεὶ τῆς ἀπαντήσεως γενομένης, καὶ τῶν τε ἀνδρῶν τὸν ἄριστον καὶ γυναικῶν ὁμοίως τὴν * ἀγαθωτάτην, τούτους ἀφηγεῖσθαι τῆς ἀπαντήσεως, mſ. ὅλων καὶ

καὶ δέξασθαι τὰ ἱερὰ τῆς Θεᾶς. τῆς δὲ συγκλήτου πάντα συντελούσης κατὰ τὸν χρησμὸν, ἐκρίθη τῶν μὲν ἀνδρῶν ἄριστος Πόπλιος Νασικᾶς, τῶν δὲ γυναικῶν Οὐαλερία. οὐ μόνον γὰρ τῇ πρὸς θεοὺς εὐσεβείᾳ διαφέρειν ἔδοξεν, ἀλλὰ καὶ πολιτικὸς ὑπῆρξε, καὶ συνετὸς ἐν τῷ τὴν γνώμην ἀποφαίνεσθαι. μετὰ γὰρ τὸν Ἀννιβιακὸν πόλεμον, Μάρκος μὲν Κάτων, ὁ ἐπικληθεὶς Δημοσθένης, εἰώθει λέγειν παρ' ἕκαστον ἐν τῇ συγκλήτῳ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἰδίας γνώμης, Καρχηδόνα μὴ εἶναι. καὶ τοῦτο ἐποίει πολλάκις οὐχ ὑποκειμένης περὶ τούτου βουλῆς, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν ἀεὶ ζητουμένων. ὁ δὲ Νασικᾶς ἀεὶ τοὐναντίον ἀπεφαίνετο, Καρχηδόνα διὰ παντὸς εἶναι. ἑκατέρα μὲν οὖν ἀπόφασις ἐδόκει τῷ συνεδρίῳ μεγάλην ἔχειν ἀναθεώρησιν. τοῖς δὲ διαφέρουσι τῇ φρονήσει πολὺ προτέρα ἡ τοῦ Νασικᾶ διελαμβάνετο. οὐ γὰρ ἐκ τῆς ἄλλων ἀσθενείας ἔκρινον δεῖν θεωρεῖσθαι τὴν τῆς Ῥώμης ἰσχὺν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φαίνεσθαι τῶν μεγάλων μείζονα. πρὸς δὲ τούτοις, σωζομένης μὲν τῆς Καρχηδόνος ὁ ἀπὸ ταύτης φόβος ἠνάγκαζεν ὁμονοεῖν τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τῶν ὑποτεταγμένων ἐπιεικῶς καὶ ἐνδόξως ἄρχειν· ὧν οὐδὲν κάλλιόν ἐστι πρὸς ἡγεμονίας διαμονήν τε καὶ αὔξησιν. ἀπολομένης δὲ τῆς ἀντιπάλου πόλεως, πρόδηλος ἦν ἐν μὲν τοῖς πολίταις ἐμφύλιος πόλεμος ἐσόμενος, ἐκ δὲ τῶν συμμάχων ἁπάντων μῖσος εἰς τὴν ἡγεμονίαν, διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀρχόντων πλεονεξίαν τε καὶ παρανομίαν. ἅπερ ἅπαντα συνέβη τῇ Ῥώμῃ μετὰ τὴν τῆς Καρχηδόνος κατασκαφήν. καὶ γὰρ ἐπικίνδυνοι δημαγωγίαι, καὶ χώρας ἀναδασμοὶ, καὶ συμμάχων ἀποστάσεις μεγάλαι, καὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι πολυετεῖς καὶ φοβεροὶ, καὶ τἄλλα τὰ προαγορευθέντα ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος ἠκολούθησεν. ὁ τούτου δ' υἱὸς πρεσβύτης ὢν τὴν ἡλικίαν, καὶ Τιβέριον Γράκχον τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντα, ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀπέκτεινε, προηγούμενος τῆς συγκλήτου. * τοῦ δὲ πλήθους ἀγανακτοῦντος καὶ τεθηριωμένου πρὸς τοὺς τὸν φόνον δράσαντας, ἐπὶ δὲ τῶν δημάρχων

mſ. τῆς δὲ συγκλήτου.

simulacrum Deæ acciperent: Senatus omnia ex carminis præscripto agens, P. Nasicam virum optimum, Valeriam verò optimam matronam esse iudicauit. Neque enim solùm pietate in Deos erat eximia, sed præterea in gerenda Republica, ac sententia dicenda singulari prudentia præditus. Nam cùm M. Cato, qui Demosthenes cognominatus est, quoties in Senatu sententiam dicebat, assiduè illud adderet, Carthaginem delendam esse, idque etiamsi de ea re relatum non esset, sed de aliis rebus Senatus consuleretur: P. Nasica semper in contraria sententia erat, Carthaginem seruari oportere. Porrò vtriusque sententia oppido diiudicatu ardua Senatui videbatur: sed prudentissimus quisque Nasicæ sententiam præferebat. Neque enim putabant ex aliarum ciuitatum excidio maiestatem populi Romani æstimandam esse, sed ex eo potius quod potentissimis ciuitatibus imperaret. Deinde stante quidem Carthagine, metu illius vrbis Romani in officio ac mutua concordia retineri videbantur, cogique ad imperium moderatè ac ciuiliter in subditos exercendum; quæ res maximè imperia confirmare atque augere solet; sublata verò vrbe æmula, quid aliud quàm bellum ciuile Romanos manebat, ac præterea odium omnium sociorum ob magistratuum cupiditatem atque insolentiam? Quæ profectò cuncta post excidium Carthaginis populo Romano contigêre. Etenim turbulentæ factiones concionésque, leges agrariæ, & defectiones sociorum perquam graues, bella denique ciuilia periculosa ac diuturna, & reliqua quæ P. Scipio antè prædixerat, subsecuta sunt. Huius filius Nasica cùm ætate prouectus esset, Tib. Gracchum regnum inuadere molientem, sequi se iussis optimatibus manu sua interfecit. Quod factum cùm plebs grauiter ferret, & aduersus auctores cædis exacerbata esset, ac Tribuni singulos Senatores in concionem

productos interrogarent, quis auctor cædis fuisset, cæteri quidem omnes concitatæ multitudinis furorem veriti, à se id factum negabant, variisque responsionibus & obliquis vtebantur. Solus Scipio Nasica sua manu cædem factam esse professus, id quoque adiecit, Gracchi quidem ad regnum adspirantis consilia cæteros latuisse, sibi verò ac Senatui probè cognita fuisse. At plebs tametsi factum ægrè ferret, tamen auctoritate & constantia viri commota, deinceps conticuit. Sed & huius filius Scipio Nasica, qui hoc anno Consul est mortuus, haudquaquam à maiorum suorum virtutibus desciuit: vixit enim summa cum religione atque integritate, nullis muneribus vnquam corruptus, ac præterea imbutus præceptis philosophiæ, veram philosophiam non nudis sermonibus, sed factis quoque est professus.

Antiochus Cyzicenus regnum Syriæ recens adeptus, ad crapulas ac luxum & instituta longè à Regibus aliena se contulit. Mimis enim atque histrionibus, circulatoribus denique cunctis supra modum deditus, eorum artes summo studio perdiscebat: operam quoque neurospasticæ dedit, maximúmque studium posuit in mouendis per semetipsum animalibus quinque cubitorum magnitudine, auro argentoque tectis, atq. in aliis huiuscemodi machinamentis. Cæterùm bellicis machinis ac testudinibus, quas Helepoles vocant, quarum apparatus & gloriam principibus afferre, & magno vsui solet esse, prorsus carebat. Quinetiam intempestiuis venationibus immodicè addictus erat, ac sæpenumerò cum vno aut altero famulo noctu clàm egressus, apros, leones ac pardos venabatur. Nec raro cum feris bestiis temerè congressus, in grauissima discrimina salutem suam adduxit.

Micipsæ Numidarum Regi Massinissæ filio plures liberi fuerunt: sed præ cæteris carus fuit Adherbal, natu maximus, cum Hiempsale & Micipsa; qui

καθ' ἕνα τῶν συγκλητικῶν προσαγαγόντων ἐπὶ τὰ ἔμβολα, καὶ
ἐπερωτώντων τίς ἐστιν ὁ ἀνελὼν, οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες κατε-
πληχότες τὴν τῶν ὄχλων ὁρμὴν καὶ βίαν ἠρνοῦντο, καὶ τὰς ἀπο-
κρίσεις ἐξηλλάττοντο. ὁ δὲ Σκιπίων μόνος ὡμολόγησεν ὑφ' ἑαυτοῦ
γεγονέναι τὴν ἀναίρεσιν, ἐπειπὼν ὡς τοὺς μὲν ἄλλους ὁ Γράκ-
χος ἐλάνθανεν ἐπιτιθέμενος τυραννίδι, ἑαυτὸν δὲ καὶ τὴν σύγ-
κλητον οὐκ ἔλαθεν. ὁ δὲ ὄχλος καίπερ ἀγανακτῶν, ἡσύχασεν
ἐντραπεὶς τὸ βάρος καὶ τὴν παρρησίαν τἀνδρός. ἀλλὰ μὴν καὶ
ὁ τούτου υἱὸς μετὰ τὸν ὑποκείμενον ἐνιαυτὸν τελευτήσας, ἀδω-
ροδόκητος μὲν ἅπαντα τὸν βίον διετέλεσε. μεταχὼν δὲ τῆς * φιλο- msf. πολιτ.
σοφίας, καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ τοῖς λόγοις μόνοις φι-
λοσοφήσας, ἀκόλουθον ἔσχε τῇ τοῦ γένους διαδοχῇ καὶ τὴν τῆς ἀρε-
τῆς κληρονομίαν.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς ἀρτίως παρειληφὼς τὴν βασι-
λείαν, ἐξέπεσεν εἰς μέθας καὶ τρυφὴν ἀγεννῆ, καὶ ζηλώματα
βασιλείας ἀλλοτριώτατα. ἔχαιρε γὰρ μίμοις καὶ προσδίκταις,
καὶ καθόλου πᾶσι τοῖς θαυματοποιοῖς, καὶ τὰ τούτων ἐπιτηδεύ-
ματα μανθάνειν ἐφιλοτιμεῖτο. ἐπετήδευσε δὲ καὶ νευροσπαστεῖν, καὶ
δι' αὐτοῦ κινεῖν ζῶα πεντάπηχα κατάργυρα καὶ κατάχρυσα,
καὶ ἕτερα πλείονα τοιαῦτα μηχανήματα. οὐκ εἶχε δὲ * ἑλε- msf. πόλ.
πόλεων οὐδὲ ὀργάνων πολιορκητικῶν κατασκευάς· ἃ καὶ δόξαν
μεγάλην καὶ χρείας ἀξιολόγους ἂν παρέσχετο. ἐνεθουσία δὲ καὶ
πρὸς κυνηγεσίας ἀνακρέμενος. καὶ πολλάκις νύκτωρ λάθρα τῶν
φίλων μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν οἰκετῶν ἐξιὼν ἐπὶ τὴν χώραν, ἐκυ-
νήγει λέοντας, καὶ παρδάλεις, καὶ ὗς ἀγρίους. παραβόλως δὲ
συμπλεκόμενος ἀλόγοις θηρίοις, πολλάκις ἦλθεν εἰς τοὺς ἐσχά-
τους κινδύνους.

Ὅτι Μικίψας ὁ Μασσανάσσου υἱὸς τῶν Νομάδων βασιλέως,
εἶχε καὶ ἄλλους υἱοὺς πλείους, μάλιστα δὲ προτετιμημένους Ἀτάρ-
βαν τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων, καὶ Ἰάμψαμον καὶ Μικίψαν.

ὃς ἐπιεικέστατος τῶν κατὰ Λιβύην βασιλέων γενόμενος, καὶ πολλοὺς τῶν πεπαιδευμένων Ἑλλήνων μεταπεμπόμενος συνεβίου τούτοις. πολλὴν δὲ ἐπιμέλειαν ποιούμενος παιδείας, μάλιστα δὲ φιλοσοφίας, ἐνεγήρασε τῇ δυναστείᾳ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ.

Ὅτι Κοντωνιατός τις ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλατικῆς πόλεως τῆς οὕτω καλουμένης Ἰοντώρας, συνέσει καὶ στρατηγίᾳ διάφορος ἦν. φίλος δὲ καὶ σύμμαχος Ῥωμαίων, ὡς ἂν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις διατετριφὼς ἐν Ῥώμῃ, καὶ κεκοινωνηκὼς ἀρετῆς καὶ ἀγωγῆς νομίμου. διὰ Ῥωμαίων δὲ παρειληφὼς τὴν ἐν Γαλατίᾳ βασιλείαν.

Ὅτι ὁ Μάριος εἷς ὢν τῶν συμβούλων καὶ τῶν πρεσβευτῶν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν * παρετηρεῖτο, ταπεινότατος ὢν τῶν πρεσβευτῶν τῇ δόξῃ. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τοῖς ἀξιώμασι καὶ ταῖς εὐγενείαις ὑπερέχοντες, μεγάλης ἀποδοχῆς ἐτύγχανον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος δὲ δοκῶν γεγονέναι δημοσιώνης, καὶ τὰς ὑποδεεστέρας ἀρχὰς μόγις εἰληφὼς, ἐν ταῖς εἰς δόξαν προαγωγαῖς παρεθεωρεῖτο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἕκαστος περιφεύγων πᾶσαν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις κακοπάθειαν, ἡρεῖτο τὴν ῥαθυμίαν καὶ ῥᾳστώνην. οὗτος δὲ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς μάχαις κινδύνους πολλάκις ἡγεμὼν ἐκπεμπόμενος, τὴν μὲν ἐκ τούτων ἀτιμίαν προσεποιεῖτο. * ὅμως δὲ αὑτὸν εἰς τὰς τοιαύτας λειτουργίας ἐπιδιδοὺς, πολλὴν ἐμπειρίαν περιεποιήσατο τῶν πολεμικῶν ἔργων. ὢν δὲ εὐφυὴς πρὸς ἀγῶνας καὶ κινδύνους, καὶ τούτους ὑπομένων προθύμως, ταχὺ μεγάλην ἐκτήσατο δύναμιν καὶ δόξαν ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ. ἐπιεικῶς δὲ τοῖς στρατιώταις προσφερόμενος, καὶ ταῖς δωρεαῖς, καὶ ταῖς ὁμιλίαις, καὶ συμπεριφοραῖς κεχαρισμέναις τοῖς ὑποτεταγμένοις χρώμενος, μεγάλην εὔνοιαν ἐν τοῖς στρατιώταις περιεποιήσατο. πάντες γὰρ τῆς εὐεργεσίας χάριν ἀποδιδόντες,

leg. περιεωρ.

inſ. ὁμοίως.

quidem postremus, cùm omnium Numidiæ Regum clementissimus fuisset, accersitisque è Gręcia viris doctissimis, cùm omnibus disciplinis, tum maximè philosophiæ operam in eorum contubernio impendisset, in regno simul ac philosophia consenuit.

Contoniatus, vrbis in Gallia, quæ Iontora dicitur, regulus, prudentia ac scinetia rei militaris eminebat; cúmque olim Romæ commoratus, egregiam ac ciuilem institutionem hausisset, atque auxilio populi Romani regnum adeptus esset, societatem atque amicitiam cum Romanis colebat.

C. Marius cùm inter legatos Metelli esset, spernebatur ab ipso Proconsule, tanquam legatorum omnium postremus. Cæteri enim cùm & dignitate & splendore generis excellerent, magno in honore apud Proconsulem erant. Huius verò quia publicanus fuisse dicebatur, atque vltimos Magistratus vix maximo labore erat adeptus, rationem nullam Metellus habebat. Ac cęteri quidem omnes laborem militiæ fugientes, ocium ac segniciem consectabantur. Verùm Marius quum sæpissimè ad ipsa belli discrimina mitteretur, hanc quidem iniuriam iniquo animo ferre se simulabat. Cæterùm huiusmodi ministeria impigrè obiens, maximum vsum rei militaris sibi comparauit. Cúmque naturâ bellicosus pugnáxque esset, breui ingentem fortitudinis laudem retulit. Præterea singulari humanitate ac munificentia, atque in congressibus comitate erga eos quibus præerat vsus, omnium militum beneuolentiam conciliauit sibi: proinde cuncti gratiam illi reddere studentes, eo

duce fortius atque alacrius pugnabant, quo ducis gloriam augerent. Quod si fortè alius quispiam legatus contra hostem missus esset, milites de industria in ipso discrimine segnius agebant. Itaque vsu ueniebat ferè, vt aliis exercitum ducentibus res malè gereretur, Mario autem duce semper victoriam Romani referrent.

Ex Libro XXXVI.

Non enim serui duntaxat rebelles Siciliam vastabant, sed & ingenui quotquot nec prædia, nec agros possidebant, ad latrocinia & rapinas conuersi, cateruatim per regionem discursabant; & armenta quidem abigebant, fruges verò in villis conditas diripiebant, & obuium quemque nullo discrimine seruum an ingenuum obtruncabant, ne quis esset qui eorum furorem ac facinora indicaret. Cúmque in Sicilia iustitium esset, eò quod nullus Prætor populi Romani ius dicebat, cuncti liberrimam licentiam nacti, impunè debacchabantur: proinde nullus non locus infamis erat rapinis ac latrociniis, ac vi perditorum hominum in ditissimi cuiusque fortunas securè inuadentium. At ij qui paulò antè famâ atque opibus clarissimi inter ciues suos fuerant, tunc fortunâ subitò commutata non modò à fugitiuis per summam contumeliam compilabantur, sed præterea iniurias & insolentiam hominum ingenuorum perferre licet inuiti cogebantur. Quocirca vniuersi vix illa quæ intra pomœrium erant, pro suis habebant: quæcunque verò extra vrbium muros erant posita, ea aliena, & prædonum violentiæ obnoxia existimabant. Deniq. per singulas vrbes atque oppida ingens confusio ac perturbatio iuris iudiciorúmque erat. Nam perduelles cùm agrum omnem agminibus suis occuparent, infensi dominis suis atque inexplebili cupiditate flagrantes itinera omnia intercludebant. Qui verò in vrbibus superererant adhuc serui, ægri ac defectionem animis spirantes, terrori dominis erant.

ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα μάχαις φιλοτιμότερον ἠγωνίζοντο, συναύξοντες αὐτοῦ τὴν ἡγεμονίαν. εἰ δὲ τύχοι τις τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν ἡγούμενος, ἐθελοκακοῦντες ἀπεδειλίων κατὰ τοὺς * ἀναγκαιοτάτους καιρούς. καὶ συνέβαινε κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν μὲν ταῖς τῶν ἄλλων ἡγεμονίαις Ῥωμαίους ἡττᾶσθαι, κατὰ δὲ τὰς τοῦ Μαρίου παρουσίας ἀεὶ νικᾶν. mſ. τίεσι.

Ὅτι οὐ μόνον τὸ πλῆθος τῶν οἰκετῶν τὸ πρὸς τὴν ἀπόστασιν ὡρμημένον κατέτρεχεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ τὰς ἐπὶ χώρας κτήσεις οὐκ ἔχοντες ἐτρέποντο πρὸς ἁρπαγὴν καὶ παρανομίαν. οἱ γὰρ ἐλλιπεῖς ταῖς οὐσίαις, διὰ τὴν ἀπορίαν ἅμα καὶ παρανομίαν ἐξεχέοντο κατὰ συστροφὰς ἐπὶ τὴν χώραν· καὶ τὰς μὲν ἀγέλας τῶν θρεμμάτων ἀπήλαυνον, τοὺς δὲ ἐν τοῖς σταθμοῖς τεθησαυρισμένους καρποὺς διήρπαζον· καὶ τοὺς περιτυγχάνοντας ἀναίδην ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐφόνευον, ὅπως μηδεὶς ἀπαγγείλῃ τὴν περὶ αὐτοὺς ἀπόνοιάν τε καὶ παρανομίαν. ἀναρχίας δὲ οὔσης διὰ τὸ μηδεμίαν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν δικαιοδοτεῖν, πάντες ἀνυπεύθυνον ἐξουσίαν ἔχοντες πολλὰς καὶ μεγάλας συμφορὰς ἀπειργάζοντο. διὸ καὶ πᾶς τόπος ἔγεμεν ἁρπαγῆς βιαίου τῶν εὐπόρων οὐσίαις ἐνεξουσιαζούσης. οἱ δὲ πρότερον ἐν ταῖς πόλεσι πρωτεύοντες ταῖς τε δόξαις καὶ τοῖς πλούτοις, τότε διὰ τὴν ἀνέλπιστον τῆς τύχης μεταβολήν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν δραπετῶν ὑβριστικῶς ἀπέβαλλον τὰς εὐπορίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων ἐπηρεαζόμενοι καρτερεῖν ἠναγκάζοντο. διὸ καὶ πάντες ὑπελάμβανον τὰ μὲν ἐντὸς τῶν πυλῶν μόγις ὑπάρχειν ἴδια, τὰ δὲ ἐκτὸς τῶν τειχῶν ἀλλότρια, καὶ δοῦλα τῆς παρανόμου χειροκρατίας εἶναι. καθόλου δὲ ἦν κατὰ πόλεις φυρμὸς καὶ σύγχυσις τῶν κατὰ νόμους δικαίων. οἱ γὰρ ἀποστάται τῆς ὑπαίθρου κρατοῦντες, ἀνεπίβατον ἐποιοῦντο τὴν χώραν, μνησικακοῦντες τοῖς δεσπόταις, οὐκ ἐμπιπλάμενοι δὲ τῶν ἀνελπίστων εὐτυχημάτων. οἱ δὲ ἐντὸς τῶν τειχῶν δοῦλοι νοσοῦντες ταῖς ψυχαῖς καὶ μετεωριζόμενοι πρὸς ἀπόστασιν, φοβερώτατοι τοῖς κυρίοις ὑπῆρχον.

vel. ὕπατος. Ὅτι Σατορνῖνος ὁ * δήμαρχος ζηλώσας βίον ἀκόλαστον, καὶ ταμίας ὑπάρχων εἰς τὴν ἐξ Ὠστίας εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ σίτου παρακομιδὴν ἐτάχθη. διὰ δὲ τὴν ῥαθυμίαν, καὶ φαυλότητα τῆς ἀγωγῆς δόξας κακῶς προεστάναι τῆς προειρημένης ἐπιμελείας, ἐπιτιμήσεως ἔτυχε προσηκούσης. ἡ δὲ σύγκλητος περιελομένη τὴν ἐξουσίαν, παρέδωκεν ἄλλοις τὴν ἐπιστασίαν ταύτην. διορθωσάμενος δὲ τὴν προϋπάρχουσαν ἀκολασίαν, καὶ τοῦ σώφρονος ἀντεχόμενος βίου, δημαρχίας ὑπὸ τοῦ δήμου κατηξιώθη.

Ὅτι περὶ τῆς τοῦ Μετέλλου φυγῆς ἐπ' ἔτη δύω γινομένων λόγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὁ υἱὸς αὐτοῦ κόμην ὑποτρέφων καὶ πώγωνα, καὶ πιναρὰν ἔχων ἐσθῆτα περιῄει κατὰ τὴν ἀγορὰν, δεόμενος τῶν πολιτῶν· καὶ μετὰ δακρύων προσπίπτων τοῖς ἑκάστου γόνασιν, ᾐτεῖτο τὴν τοῦ πατρὸς κάθοδον. ὁ μὲν οὖν δῆμος καίπερ οὐ βουλόμενος ἀφορμὴν διδόναι τοῖς φυγάσι τῆς καθόδου παρὰ τοὺς νόμους, ὅμως διὰ τὸν ἔλεον τοῦ νεανίσκου καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γονέως σπουδὴν κατήγαγε τὸν Μέτελλον, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ τὴν περὶ τὸν γεννήσαντα γεγενημένην φιλοτιμίαν, Εὐσεβῆ προσηγόρευσεν.

Ὅτι τὸ παλαιὸν οἱ Ῥωμαῖοι νόμοις τε καὶ ἀγωγαῖς ἀρίσταις χρώμενοι, κατ' ὀλίγον ηὐξήθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡγεμονίαν ἐπιφανεστάτην καὶ μεγίστην τῶν μνημονευομένων κατακτήσασθαι. ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις καιροῖς καταπεπολεμημένων μὲν τῶν πλείστων ἐθνῶν, πολυχρονίου δὲ εἰρήνης γινομένης, μετέπεσεν ἐν τῇ Ῥώμῃ τὸ τῆς ἀρχαίας ἀγωγῆς εἰς ὀλέθριον ζῆλον. ἐτράπησαν γὰρ οἱ νέοι μετὰ τὴν ἐκ τῶν πολέμων ἄνεσιν εἰς τρυφὴν καὶ ἀκολασίαν, χορηγὸν ἔχοντες τὸν πλοῦτον ταῖς ἐπιθυμίαις. προεκρίνετο γὰρ κατὰ τὴν πόλιν τῆς μὲν λιτότητος ἡ πολυτέλεια, τῆς δὲ τῶν πολεμικῶν ἔργων μελέτης ἡ ῥᾳστώνη. μακάριος δὲ ὑπείληπτο τοῖς πολλοῖς, οὐχ ὁ ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένος,

L. Apuleius Saturninus Quæstor prouinciam Ostiensem sortitus, cùm ob segniciem ac desidiam malè eam prouinciam administrasse videretur, obiurgatus à Senatu, ademptáque ei prouincia, aliis mandata est. Postmodum verò cùm abiecto pristinæ vitæ luxu se ad temperantiam contulisset, Tribunus plebis fieri meruit.

Cùm de restituendo Q. Metello in omnibus concionibus per integrum biennium sermo assiduè fieret, eius filius Q. Metellus barba & capillo submisso sordidatus, veste squalida forum circuibat, flensque, & ad singulorum ciuium genua aduolutus, flagitabat vt patrem ab exilio reuocarent. At populus cùm spem reditus contra leges exulibus proponere minimè vellet, tamen miseratione ac precibus adolescentis commotus, Q. Metellum ab exilio reuocauit, ac filium ob singularem ergà patrem affectum ac sollicitudinem, Pium cognominauit.

Populus Romanus cùm olim optimis legibus atque institutis vteretur, paulatim progressus, maximum ac celeberrimum omnium quæ vnquam fuisse memorantur, imperium sibi comparauit. Vltimis autem temporibus cùm superatis quamplurimis gentibus diuturna pace frueretur, ab antiqua illa disciplina ad pestifera studia deflexit. Iuuenes enim cùm quies à bellis esset & cupiditatibus impensæ non deessent, luxum atque intemperantiam sectari cœpêre: quippè in vrbe luxus frugalitati, exercitationi rerum bellicarum desidia anteponebatur; atque is demùm beatus opinione omnium habebatur, non qui virtute esset præditus,

ſed qui omnem ætatem in voluptatibus conſumeret. proinde & cœnarum ſumptuoſi apparatus, & vnguenta miro odore fragrantia, veſtes ſtragulæ precioſæ ac variis coloribus pictæ, tricliniorum ornatus, opera ex auro argentóque & ebore, aliáque huiuſcemodi materia ingenti artificio elaborata increbruêre. Vinum verò quodcunque ſapore mediocri eſſet, repudiabatur. Falerna duntaxat & Chia, aliáque eiuſmodi ſaliuæ vina; ſimiliter ex piſcibus ac cæteris obſoniis præcipua quæque apponebantur. Præterea iuuenes in foro veſtes geſtabant ex molliſſima lana, tenues ac perlucidas, prorſúſque muliebribus ſtolis perſimiles. Cæterùm cùm hæc omnia inſtrumenta luxuriæ ac voluptatis maximo ſtudio ab omnibus compararentur, breui harum rerum pretia in immenſum creuêre. Námque vini Falerni amphora centum denariis, Ponticorum ſalſamentorum orca quadringentis vænibat: coqui in arte culinaria præſtantiſſimi quatuor talentis, pueri delicati, eleganti forma præditi, ingenti pecunia vendebantur. Cùm verò maximus omnium impetus ad huiuſmodi luxuriam eſſet, quidam Præſides in prouinciis hanc morum labem emendare conati, vitam ſuam ad exemplum virtutis atque honeſtarum artium vtpote in excelſo loco conſtituti propoſuerunt.

Quos inter Q. Mucius Scæuola ſingularem operã nauauit, vt cæteros à prauiſſimis inſtitutis ſua virtute reuocaret. Nam cùm Proconſul in Aſiam miſſus eſſet, lecto ſibi legato amicorum optimo P. Rutilio, huius conſilio in adminiſtranda prouincia ac iure dicundo ſemper eſt vſus. Porrò omnem ſumptum, tum ſuum, tum comitum ex ſua pecunia facere conſtituit, magnáque tenuitate

ἀνι

ἀλλ' ὁ ταῖς προσηνεστάταις ἡδοναῖς πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἐναπολαύων. διὰ καὶ δείπνων πολυδαπάνων παραθέσεις ἐπεπόλασαν, καὶ μύρων θαυμαζομένων εὐωδίαι, καὶ στρωμνῆς ἀνθινῆς καὶ μεγαλοπλούτου παρασκευαὶ τρικλίνων, καὶ ἐλέφαντος καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πολυτελεστάτων ὑλῶν περιττῶς δεδημιουργημένων κατασκευαί. τῶν δὲ οἴνων ὁ μὲν μετρίως τέρπων τὴν γεῦσιν ἀπεδοκιμάζετο, Φαλέρνος δὲ καὶ Χῖος, καὶ πᾶς ὁ τούτοις ἐφάμιλλον ἔχων ἡδονήν, ἰχθύων τε καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν τὰ πρωτεύοντα πρὸς ἀπόλαυσιν ἀναιδῶς ἀνηλίσκοντο. ἀκολούθως δὲ τούτοις οἱ νέοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐφόρουν ἐσθῆτας, διαφόρους μὲν τῇ μαλακότητι, διαφανεῖς δέ, καὶ κατὰ τὴν λεπτότητα ταῖς γυναικείαις παρεμφερεῖς. καὶ πάντα τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀλαζονείαν ὀλέθριον αὔχησιν (?) παρεσκευάζομενα, τάχυ τὰς τούτων τιμὰς εἰς ἄπιστον ὑπερβολὴν ἤγαγεν. τοῦ μὲν γὰρ οἴνου τὸ κεράμιον ἐπωλεῖτο δραχμῶν ἑκατόν, τῶν δὲ Ποντικῶν ταρίχων τὸ κεράμιον δραχμῶν τετρακοσίων, τῶν δὲ μαγείρων οἱ διαφέροντες ὀψαρτυτικαῖς φιλοτεχνίαις ταλάντων τεττάρων. οἱ δὲ τῇ εὐμορφίαις ἐκ παράκοιτοι * πολλαπλασίων ταλάντων. ἀδιαφόρου δὲ οὔσης τῆς ἐπὶ τὸ κακὸν ὁρμῆς, ἐπεβάλοντό τινες τῶν τὰς ἀρχὰς λαμβανόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μετατίθεσθαι τὸν τῆς προειρημένης ἀγωγῆς ζῆλον, καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον περίοπτον ὄντα διὰ τὴν ἐξουσίαν ἀρχέτυπον εἰς μίμησιν τιθέναι τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων. ms. πολλ. ὤν

Ὅτι Κόιντος Σκαιβόλας μεγίστην εἰσενέγκατο σπουδὴν διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς διορθώσασθαι τὴν φαυλότητα τοῦ ζήλου. ἐκπεμφθεὶς γὰρ εἰς τὴν Ἀσίαν στρατηγός, ἐπιλεξάμενος τὸν ἄριστον τῶν φίλων σύμβουλον Κόιντον Ῥουτίλιον, μετ' αὐτοῦ σύνεδρον ἕξειν βουλευόμενος, καὶ πάντα διετάττων, καὶ κρίνων τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν. καὶ ἁπάσας τὴν δαπάνην ἔκρινεν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ποιεῖσθαι τοῖς τε συνεκδήμοις καὶ αὐτῷ. Εἶτα λιτότητι καὶ

ὠφελείᾳ χρώμενος καὶ ἀκεραίῳ τῇ δικαιοσύνῃ, τὴν ἐπαρχίαν ἀνέλαβεν ἐκ τῶν προγεγονότων ἀκληρωμάτων. οἱ γὰρ προγεγονότες κατὰ τὴν Ἀσίαν, δημοσιώνας κοινωνοὺς ἐσχηκότες τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰς δημοσίας κρίσεις καταδικάζοντας, ἀνομημάτων ἐπεπληρώκεσαν τὴν ἐπαρχίαν.

Ὅτι Λεύκιος ὁ Σκαιβόλας ταῖς μὲν δικαιοδοσίαις ἀδιαφθόροις καὶ ἀκριβέσι χρησάμενος, οὐ μόνον πάσης συκοφαντίας ἀπήλλαξε τοὺς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν δημοσιωνῶν ἀνομήματα διωρθώσατο. πᾶσι γὰρ τοῖς ἠδικημένοις ἀκριβῆ κριτήρια προεστατεύων, καταδίκους ἐν ἅπασιν ἐποίει τοὺς δημοσιώνας· καὶ τὰς μὲν ἀργυρικὰς βλάβας τοῖς ἠδικημένοις ἐκτίνειν ἠνάγκαζε, τὰ δὲ θανατικὰ τῶν ἐγκλημάτων ἠξίου κρίσεως θανατικῆς. ὅτε δὴ τὸν κορυφαῖον τούτων οἰκονόμον διδόντα μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολλὰ χρήματα, καὶ συμπεφωνηκότα πρὸς τοὺς κυρίους, φθάσας τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ θανάτου καταδικάσας ἀνεσταύρωσεν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τοὺς δημοσιώνας κατεδίκαζε, καὶ τοῖς ἠδικημένοις ἐνεχείριζε. καὶ συνέβαινε τοὺς ὀλίγῳ πρότερον διὰ τὴν καταφρόνησιν καὶ πλεονεξίαν πολλὰ παρανομοῦντας, παρ' ἐλπίδας
πιθ. ὑσ. ὑπὸ τῶν ἠδικημένων * ἀπάγεσθαι πρὸς τοὺς καταδίκους. καὶ τὰς συνήθεις τοῖς στρατηγοῖς, καὶ τοῖς συνεκδήμοις δαπάνας ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ποιούμενος, ταχὺ τὰς εὐνοίας τῶν * συμμάχων εἰς τὴν
πιθ. χούντων Ῥωμαίων ἀνεκτήσατο.

Ὅτι Λεύκιος Ἀσύλλιος πατρὸς μὲν ὑπάρχων τεταμιευκότος, ἐκπεμφθεὶς δὲ στρατηγὸς εἰς Σικελίαν, κατέλαβε τὴν ἐπαρχίαν διεφθαρμένην. ἀνεκτήσατο δὲ τὴν νῆσον χρησάμενος τοῖς καλλίστοις ἐπιτηδεύμασι. παραπλησίως γὰρ τῷ Σκαιβόλᾳ, προεχειρίσατο τὸν ἄριστον τῶν φίλων πρεσβευτήν τε καὶ σύμβουλον, ὃς ἦν Γάϊος, ἐπικαλούμενος δὲ Λόγγος, ζηλωτὴς τῆς ἀρχαίας καὶ σώφρονος ἀγωγῆς· καὶ Πόπλιον σὺν τούτῳ περιττεύοντα τῇ δόξῃ τῶν ἐν

ac frugalitate vsus, atque incorrupta integritate, prouinciam à pristinis calamitatibus recreauit. Etenim superiores Asiæ Proconsules, societate inita cum publicanis, penes quos Iudicia tunc Romæ erant, prouinciam omni scelerum genere impleuerant.

At Mucius Scæuola cùm iurisdictionem integrè ac summa diligentia exerceret, non modò calumnias omnes repressit, sed & publicanorum iniurias coërcuit. Nam quotiescunque aliqui à publicanis vexati eum adierant, datis iudicibus integerrimis publicanos vbique condemnabat, ac mulctam quidem quæ iudicata erat, iniuriâ affectis persoluere eos compellebat: cæterùm capitalia crimina capitali sententia vindicabat. Quinetiam quendam inter dispensatores societatis facilè primum, qui de sua manumissione cum dominis certam pecuniam erat pactus, antequam manumissus esset capite damnatum in crucem sustulit.

Idem publicanos sententia iudicum condemnatos, aduersariis abducendos tradebat: proinde qui antea insolentia ac cupiditate elati multa nefariè actitarant, tunc præter spem ab iis quos iniuria affecerant, in carcerem abripiebantur. Cùmq. præterea solennes Proconsulum comitúmque sumptus ipse ex arca sua faceret, breui sociorum beneuolentiam populo Romano conciliauit.

L. Asellius patre Quæstorio, Prætor in Siciliam missus, cùm prouinciam vastatam reperisset, præclaris vsus institutis breui eam ad pristinum statum reuocauit. Nam ad exemplum Scæuolæ delecto sibi legato ex omnibus amicis optimo C. Sempronio Longo, Publium quoque splendidissimum Equitem Romanũ, qui

Syracusis degebat, consiliorum socium sibi adiunxit: Cui præter fortunæ bona, maximæ quoq. animi virtutes suppetebant. & pietatem quidem illius aduersus Deos, & sacrificia & donaria & refecta Deorum templa satis testantur: temperantiæ verò illud argumentum sit, quod omnes corporis sensus vsque ad exitum vitæ sanos atque integros conseruauit. Doctrinam porrò illius atq. humanitatem abundè id declarat, quod viros doctrinæ laude præstantes non mediocriter colebat, omnésque adeò qui humanioribus erant artibus dediti, beneficiis ac liberalitate sua prosequebatur. Hos igitur duos viros cùm & contubernales & in iure dicundo assessores haberet Asellius, prolixam operam dedit vt prouinciæ statum restauraret.

Idem in iure dicendo publicum commodum spectans, calumniam è foro dispulit, eámque præcipuam curam habuit vt infirmissimo cuique subueniret. Nam cùm reliqui Prætores pupillis ac viduis agnatorum cura destitutis, tutores dare soliti essent, hic eiusmodi personarum ipse tutelam suscepit, omnésque earum causas summa sollicitudine ac diligentia diiudicans, oppressis auxilio fuit. Cúmque assiduè, quamdiu Siciliæ præfuit, operam dedisset, vt priuata ac publica maleficia compesceret, tandem pristinæ felicitati prouinciam restituit.

M. Liuius Drusus, ætate quidem iuuenis ille, verùm omnibus corporis atque ingenij dotibus erat instructus; quippe clarissimo patre natus, quem populus Romanus ob splendorem generis ac virtutem vnicè dilexerat. Ipse inter æquales suos eloquentia atque opibus eminebat. Idem ob constantem in omnibus dictis fidem, maximam sibi auctoritatem comparauerat. Aderat etiam ingens magnitudo animi, adeò vt solus idoneus Senatus patronus fore videretur.

Συραχούσαις κατοικούντων ἱππέων. χωρὶς γὰρ τῶν ἐκ τῆς τύχης ἀγαθῶν καὶ ταῖς κατὰ ψυχὴν ἀρεταῖς διέφερον. σημεῖον δὲ τῆς εὐσεβείας, αἱ θυσίαι, καὶ αἱ ἐν τοῖς ἱεροῖς κατασκευαί, καὶ τὰ ἀναθήματα· τῆς δὲ σωφροσύνης τὸ τὰς αἰσθήσεις μέχρι τῆς ἐσχάτης τοῦ βίου γραμμῆς ἀσινεῖς ἔχειν· τὸ δὲ τῆς παιδείας τε καὶ φιλανθρωπίας, ὃ προετίματο παρ' αὐτοῦ περιττότερον τοὺς πεπαιδευμένους. καθόλου δὲ τοὺς ἀπό τινος ἐπαινουμένης μούσης ὁρμωμένους εὐεργέτει, συλλαμβάνων ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἀφθόνως. οἷς δυσὶν ὁ Σύλλιος προσαναπαυόμενος, ὁμοτοίχους μὲν οἰκίας εἰς κατάλυσιν παρεσκευάσατο, συνήδρευε δὲ μετὰ τούτων τὰ κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν ἐπακριβούμενος καὶ πάντα φιλοτεχνῶν καὶ πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς ἐπαρχίας.

Ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν πρὸς τὰ συμφέροντα φιλοτιμηθεὶς, τὴν συκοφαντίαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐφυγάδευσε. τῆς δὲ τῶν ἀσθενεστέρων βοηθείας μεγίστην ἐποιήσατο φροντίδα. τῶν γὰρ ἄλλων στρατηγῶν εἰωθότων διδόναι προστάτας τοῖς ὀρφανοῖς, καὶ γυναιξὶν ἐρήμοις συγγενῶν, οὗτος ἑαυτὸν τούτων ἀνέδειξε φροντιστήν. διά τε τῆς ἰδίας σκέψεως καὶ φροντίδος διακρίνων τὰς ἐν τούτοις ἀμφισβητήσεις, πᾶσιν ἀπένεμε τὴν πρέπουσαν τοῖς καταδυναστευομένοις ἐπικουρείαν. καθόλου δὲ πάντα τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον διατελέσας εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν βιωτικῶν, καὶ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων, ἀπεκατέστησε τὴν νῆσον εἰς τὴν πάλαι ποτὲ μακαριζομένην εὐδαιμονίαν.

Ὅτι Μάρκος Λίβιος Δροῦσος ἀνὴρ νέος μὲν τὴν ἡλικίαν, κεκοσμημένος δὲ πᾶσι τοῖς πρωτείοις. πατρός τε γὰρ ἦν ἐπιφανεστάτου, καὶ παρὰ τοῖς πολίταις δι' εὐγένειαν καὶ ἀρετὴν θαυμαστῶς ἀγαπώμενος. αὐτὸς δὲ ὑπῆρχε λόγῳ μὲν δεινότατος τῶν ἡλικιωτῶν, πλούτῳ δὲ πάντας τοὺς πολίτας ὑπερβάλλων. μεγάλην δὲ ἀξιοπιστίαν ἔχων, καὶ κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ὢν βεβαιότατος, ἔτι δὲ πλήρης εὐγενοῦς φρονήματος. διὸ καὶ μόνος ἔδοξεν ἔσεσθαι προστάτης τῆς συγκλήτου.

Ὅτι ὁ τῶν Μαρσῶν ἡγούμενος Πομπαῖος ἐπεβάλετο μεγάλῃ καὶ παραβόλῳ πράξει. μυρίους γὰρ ἀναλαβὼν ἐκ τῶν τὰς εὐθύνας φοβουμένων, ἔχοντας ὑπὸ τοῖς ἱματίοις ξίφη, προῆγεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης. διενοεῖτο δὲ περιστῆσαι τῇ συγκλήτῳ τὰ ὅπλα, καὶ τὴν πολιτείαν αἰτεῖσθαι· ἢ μὴ πείσας, πυρὶ καὶ σιδήρῳ τὴν ἡγεμονίαν διαλυμήνασθαι. ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ Γαΐου Δομιτίου, καὶ ἐρομένου· ποῖ προάγεις, Πομπαῖε, μετὰ τοσούτου πλήθους; Εἶπεν, Εἰς Ῥώμην ἐπὶ τὴν πολιτείαν, κεκλημένος ὑπὸ τῶν δημάρχων. ὁ δὲ Δομίτιος ὑπολαβὼν ἔφησεν, ἀκινδυνότερον αὐτὸν καὶ κάλλιον τεύξεσθαι τῆς πολιτείας, ἂν μὴ πολεμικῶς ἐπὶ τὴν σύγκλητον παραγίνηται. ταύτην γὰρ βούλεσθαι τὴν χάριν δοῦναι τοῖς συμμάχοις μὴ βιασθεῖσαν, ἀλλ' ὑπομνησθεῖσαν. ὁ δὲ ἱεράν τινα τὴν συμβουλὴν τἀνδρὸς θέμενος, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις, ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν οἰκείαν. Δομίτιος μὲν οὖν φρονίμοις λόγοις ἐκ μεγάλων κινδύνων ἐξήρπασε τὴν πατρίδα, πολλῷ κρείττονα τὴν ὁμιλίαν ποιησάμενος τῆς γενομένης Σερουιλίῳ τῷ στρατηγῷ πρὸς Πικεντίνους. ἐκεῖνος γὰρ οὐχ ὡς ἐλευθέροις καὶ συμμάχοις ὁμιλῶν, ἀλλ' ὡς δούλοις ἐνυβρίζων, καὶ φόβων μεγάλων ἀπειλαῖς παρώξυνε τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὴν καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων τιμωρίαν. οὗτος δὲ πεφρονηματισμένων ἀποστατῶν ἀλόγους ὁρμὰς ἐπιεικέσι λόγοις εἰς εὔνοιαν προετρέψατο.

Ὅτι τῶν τις ἐν Ἄσκλῳ παραδεδομένος ὑπὸ Ῥωμαίων εἰς φυλακὴν, * ὄνομα μὲν Ἀγαμέμνων, Κίλιξ δὲ τὸ γένος, διὰ δέ τινα ἴσ. ὁ.
περιπέτειαν καὶ συμμάχων φόνοις ἐζωγρημένος. ὃς ὑπὸ τῶν Πικεντίνων ἀπολυθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, διὰ τὴν εὐεργεσίαν προθύμως ἐστρατεύετο. λῃστείας δὲ πολλὴν ἐμπειρίαν ἔχων, τὴν πολεμίαν χώραν κατέτρεχε μετὰ στρατιωτῶν ὁμοίων ταῖς παρανομίαις.

Ὅτι οἱ Πιννῆται δειναῖς συνείχοντο συμφοραῖς. ἀμετάπιστον

Ex Libro XXXVII.

Iisdem temporibus Pompædius Silo, Marsorum dux, magnum ac præcipitis audaciæ facinus aggressus est: lectis enim decem hominum millib. ex iis qui iudiciorum pœnam reformidabant, singulis gladios sub veste habere iussis Romam versus contendit, eo consilio vt hac caterua curiam circumdaret, ac ciuitatis ius omnibus Latinis impetraret: sin secùs, igni ac ferro vrbem vastaret. Cui cùm fortè C. Domitius obuiam factus esset, interrogassétque hominem, quónam pergeret cum tanta hominum manu; Romam, inquit Pompædius: se enim à Tribunis plebis accersitum esse vt ciuitatis ius adipisceretur. At Domitius, Longè verò, ait, honestius ac facilius id consequêris, si Senatum haudquaquam hostiliter adieris: quippe Senatum velle non coactum vi, sed admonitum ac rogatum eam gratiam sociis nominis Latini impertire. His sermonib. delinitus Pompædius, cùm id Domitij consilium pro fidelissimo ac saluberrimo haberet, protinus domum rediit. Ita Domitius singulari in loquendo prudentia vsus, patriam grauissimis periculis liberauit. Longè maiori dexteritate congressus cum Pompædio, quàm Seruilius Proconsul cum Picentibus. Namque hic quasi mancipia, non liberos ac socios adlocutus cum omni contumeliæ genere iis insultaret, minásque ac terrores incuteret, socios ad suam ac cæterorum pestem & perniciem concitauit. Contrà verò Domitius leni oratione furorem atque impetum commotæ multitudinis repressit.

Agamemnon quidam erat Cilix, qui ob maleficia ac plurimas sociorum cædes patratas comprehensus atq. in custodiam in vrbe Asculo traditus à Romanis erat. Hic à Picentib. custodiâ liberatus, in gratiam accepti beneficij strenuè pro partib. militabat; cúmque exercitatus latrociniis à puero esset, adiunctis aliquot eiusdẽ furoris atque audaciæ viris, agrum hostium vastare cœpit.

Pinnenses ob constantẽ erga populũ Ro. fidẽ in maxi-

mas calamitates delapsi sunt: cúmque nullatenus discedere à societate vellent Romana, omni sensu atque affectu spoliati, cogebantur filiorum necem oculis suis spectare.

L. Sulla strenuè ac præclarè rem gerebat, magnáque eius gloria ac fama in vrbe erat: proinde populus Romanus eum Consulatu dignum censebat, cùm & fortitudine, & scientia rei militaris eximius haberetur: satisque apparebat eum summa quæque adepturum esse.

Mithridates victis in Asia ducibus Romanis, cùm captiuos plurimos fecisset, omnes veste ac cibariis donatos in patriam suam dimisit. Quæ eius humanitas cùm omnium sermonibus celebraretur, statim vniuersæ ciuitates certatim se eius partibus adiunxêre. Itaque cernere erat legatos singularum ciuitatum decretis publicis eum inuitantes, Deúmque ac Seruatorem appellantes. Porrò aduentu Regis cuncti è ciuitatibus effusi, in veste candida Regem ingenti lætitia excipiebant.

Præualentibus per Asiam Mithridatis partibus, cùm vrbes omnes miro quodam impetu deficerent abs Romanis, Lesbij non solùm seipsos Regi tradere constituerunt, sed etiam Aquillium, qui Mitylenas confugerat, ibique ex morbo curabatur, Mithridati prodere. Itaque lectos iuuenes corporum robore præstantes, ad eius diuersorium miserunt: Hi facto simul impetu correptum Aquillium vinxêre, rati pulcherrimum se munus ac Mithridrati gratissimum oblaturos esse. Verùm ille tametsi admodum iuuenis facinus prorsus heroïcum aggressus est: præuentis enim à quibus abducendus erat, mortem contumelia ac seruilib. tormentis leuiorem esse arbitratus, manus sibi attulit.

δὲ ἔχοντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν, ἠναγκάζοντο καταπεπληγμένοι τῶν περὶ ψυχὰς παθῶν, καὶ περιορᾶν τὰ τέκνα σπεσκόμενα τοῦ ζῆν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν γεγεννηκότων.

Ὅτι ὁ Σύλλας τὰς πράξεις καλῶς ἐνεχείριζε καὶ ἐνεργῶς, καὶ δόξης καὶ καλῆς φήμης ἐν Ῥώμῃ κατηξιοῦτο. καὶ τὸ πλῆθος ἐδοκίμαζεν αὐτὸν ἄξιον ὑπάρχειν ὕπατον αἱρεθῆναι. καὶ προβαίνοντος ἦν ἐπ' ἀνδρείᾳ τε καὶ στρατηγικῇ συνέσει. καὶ καθόλου φανερὸς ὑπῆρχεν εἰς μεῖζον πρόσχημα δόξης προαχθησόμενος.

Ὅτι ὁ Μιθριδάτης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας κατὰ τὴν Ἀσίαν νικήσας, καὶ πολλοὺς ζωγρήσας, ἅπαντας τιμήσας καὶ ἐσθῆσι καὶ ἐφοδίοις ἀπέλυσεν εἰς τὰς πατρίδας. διαβοηθείσης δὲ τῆς τοῦ Μιθριδάτου φιλανθρωπίας, ἐνέπεσεν εἰς τὰς πόλεις ὁρμὴ προστίθεσθαι τῷ βασιλεῖ. ἦν οὖν ὁρᾶν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρεσβευτὰς μετὰ ψηφισμάτων καλούντων αὐτὸν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, καὶ θεὸν καὶ σωτῆρα προσαγορευόντων. ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ κατὰ τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλέως, ἀπήντων αἱ πόλεις ἐκχεόμεναι πανδημεί, μεθ' ἐσθῆτος λαμπρᾶς καὶ πολλῆς χαρᾶς.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐπικρατοῦντος Μιθριδάτου, καὶ τῶν πόλεων ἀφισταμένων ἀκατασχέτως ἀπὸ Ῥωμαίων, οἱ ἐν τῇ Λέσβῳ διέγνωσαν οὐ μόνον αὐτοὺς ἐγχειρίσαι τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀχίλλιον εἰς Μιτυλήνην συμπεφευγότα καὶ νοσοκομούμενον παραδοῦναι τῷ Μιθριδάτῃ. ἐπιλέξαντες οὖν τῶν νέων τοὺς ἀλκῇ διαφέροντας, ἔπεμψαν ἐπὶ τὸ κατάλυμα. οἱ δὲ ἀθρόοι παρεισπεσόντες τούτῳ, καὶ τὸν Ἀχίλλιον ἁρπάσαντες ἔδησαν, ὡς καλλίστην τῷ βασιλεῖ καὶ κεχαρισμένην δωρεὰν ἐκπέμψοντες. ὁ δὲ καίπερ νέος ὢν παντελῶς τὴν ἡλικίαν, ἐτόλμησεν ἐπιτελέσασθαι πρᾶξιν ἡρωικήν. φθάσας γὰρ τοὺς μέλλοντας συναρπάζειν αὐτόν, ἀντὶ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς αἰσχρᾶς τιμωρίας ἠλλάξατο θάνατον.

σφάζων γὰρ ἑαυτὸν, καὶ τῇ ὀξύτητι τῆς πράξεως καταπληξάμενος τοὺς ἐπ' αὐτὸν ὁρμῶντας, ἐποίησε μὴ τολμῆσαι πλησίον αὐτοῦ προσελθεῖν· μετὰ πάσης δὲ ἀδείας ἑαυτὸν ἀπαλλάξας τοῦ ζῆν καὶ τῶν ἐπιφερομένων κακῶν, περιβόητον ἔσχε τὴν ἐπ' εὐψυχίᾳ δόξαν.

Ὅτι καθόλου κατὰ τὴν ναυμαχίαν, παρὰ μὲν τοῖς Ῥοδίοις, πλὴν τοῦ πλήθους τὰ λοιπὰ πάντα μεγάλας εἶχεν ὑπεροχάς· τέχνη κυβερνητῶν, τάξις τῶν νεῶν, ἐρετῶν ἐμπειρία, δυνάμεις ἡγεμόνων, ἐπιβατῶν ἀρεταί. παρὰ δὲ τοῖς Καππάδοξιν ὑπῆρχεν ἀπειρίαι καὶ ἀγυμνασίαι, καὶ ἡ πάντων τῶν κακῶν παραίτιος ἀταξία. προθυμίᾳ μὲν γὰρ οὐκ ἐλείποντο τῶν Ῥοδίων, ὡς ἂν ἔχοντες ἐπίσκοπον καὶ θεατὴν τῶν κινδύνων τὸν βασιλέα, καὶ τούτῳ σπεύδοντες ἐνδείκνυσθαι τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. μόνῳ δὲ ὑπερέχοντες τῷ πλήθει τῶν σκαφῶν, περιεχέοντο ταῖς πολεμίαις ναυσὶ καὶ κυκλοῦντες εἰς μέσον αὐτὰς ἀπελάμβανον.

Ὅτι Γάϊος Μάριος τῶν ἀνθρώπων ἐπιφανέστατος γεγονώς, ἐπὶ μὲν τῆς νεότητος ἐζήλωσεν ἀφιλαργυρίαν, τῶν καλῶν ἔργων ὀρεχθείς, καὶ μεγάλας πράξεις ἐπί τε τῆς Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώπης κατεργασάμενος, περιεποιήσατο τὴν περιβόητον ἐπιφάνειάν τε καὶ δόξαν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐσχάτου γήρως ἐπιθυμήσας τὸν Μιθριδάτου τοῦ βασιλέως πλοῦτον, καὶ τὴν ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεσιν εὐπορίαν εἰς τὸν ἴδιον μετενεγκεῖν βίον, τοῖς ὅλοις ἔπταισε· καὶ τοῦ Σύλλα Κορνηλίου τὴν δεδομένην ἐπαρχίαν παραιτούμενος παρανόμως, τῇ προσηκούσῃ περιέπεσε συμφορᾷ. οὐ μόνον δὲ τὸν ἐπιθυμηθέντα πλοῦτον οὐκ ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν προσαπέβαλε, δημευθείσης δὲ αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως διὰ τὴν τῆς πλεονεξίας ὑπερβολήν. καταγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς πατρίδος θανάτῳ, καὶ διαδρὰς τὴν παραυτίκα τιμωρίαν, ἠλᾶτο κατὰ τὴν χώραν μόνος φυγών. καὶ τέλος ἐξέπεσε τῆς Λιβύης εἰς τὴν Νομαδίαν δοῦλος, ἄπορος ἔρημος σφῶν.

Cuius facinoris audacia cuncti qui ad eum rapiendum venerant, territi adeò ſunt, vt propius accedere minimè auſi ſint. Itaque cùm abſque vllo periculo ſeſe vita ac propoſitis cruciatibus eripuiſſet, maximam gloriam fortitudinis omnium teſtimonio eſt conſecutus.

Rhodij ſola nauium multitudine inferiores, reliquis omnibus longè ſuperiores erant. Namque & arte gubernatorum, & apta nauium inſtructione & peritia remigum, & militum fortitudine, ſcientia denique ac virtute Præfectorum Rhodij præſtabant. Contra autem Cappadoces imperiti naualis pugnæ & inexercitati, & quæ exitij cauſa ſolet eſſe, incompoſiti agebant. animorum quidem alacritate haudquaquam cedebant Rhodiis: quippe cùm ſub oculis ac conſpectu Regis pugnam inituri eſſent, cui approbare hoc inſigni teſtimonio beneuolentiam ſuam cupiebant. Cúmque nauium duntaxat numero potiores eſſent, omni arte circumuenire hoſtium claſſem atque intercipere conabantur.

C. Marius, vir omnium ætatis ſuæ celeberrimus, in iuuentute quidem laudis ac gloriæ ſtudio flagrans, abſtinentiam coluit, maximíſque in Africa atque Europa rebus geſtis, ſummam dignitatem famámque ſibi comparauit. Affecta autem ætate cùm Mithridatis opes & ciuitatum Aſiæ diuitias concupiuiſſet, ac prouinciam Cornelio Sullæ decretam, ad ſe contra leges transferre vellet, in maximas meritò calamitates delapſus eſt; nec ſolùm iis quas concupiuerat opibus caruit, ſed & facultatum ſuarum iacturam paſſus eſt, quæſtorib. in eius bona publicè poſſeſſum miſſis, ob immenſam illius auaritiam. Cæterùm populi iudicio capitis damnatus, cùm præſentem pœnam fortè effugiſſet, errabundus per Italiam, nullo fugæ comite, tandem in Numidiam euaſit, inops atque egens rerum omnium.

Postmodum verò cùm Romæ bellum ciuile excitatum fuisset, iis qui hostes patriæ iudicati erant, socium se adiunxit, partaque victoria haudquaquam reditu in patriam contentus, magnas præterea turbas in Republica commouit. Tandem verò septimum Consulatum adeptus, cùm suis calamitatibus quanta esset inconstantia fortunæ, edoctus fuisset, periculum eius facere amplius noluit. Itaque iam animo præuidens molem belli quod Sylla patriæ illaturus erat, sponte sibi mortem consciuit, relictisq. fomitibus grauissimi belli, & filium & patriam in maximas ærumnas coniecit. Namque hic cum potentiori hoste bellum gerere coactus, miserabili exitu periit, quum vrbe capta in cuniculum confugisset: populus autem Romanus atque Italię municipes in præstructum iamdiu bellum delapsi, maximas experti sunt calamitates. Duo enim ciuitatis principes, Scæuola & Crassus, indicta causa in ipsa curia mactati sunt: quorum certè acerba cædes apertè significabat magnitudinem malorum quæ vrbi atque Italiæ imminebant. Quippe maxima pars Senatus, & clarissimus quisque à Sulla est occisus: militum verò haud minus quàm centum millia, partim in seditionibus, partim in præliis cecidêre. Atque hæc cuncta ob vnius Marij cupiditatem atque auaritiam contigerunt.

L. Cornelius Merula, qui in locum Cinnæ suffectus Consul fuerat, cùm L. Cinna ea conditione pacem pollicitus esset, vt magistratus ipsi abrogaretur, optimum se ciuem ac patriæ amantissimum præstitit. Namque in Senatu & ad populum verba de Republica faciens, primum se auctorem concordiæ fore promisit; cùmque inuitus Consul factus fuisset, sponte nunc magistratu cedere L. Cinnæ: statimque abdicata potestate priuatus mansit. Senatus ergo legatos ad Cinnam misit, qui percussis cum eo pacis conditionibus, in vrbem illum introducerent.

ὕστερον δὲ τῆς Ῥώμης ἐμπεσούσης εἰς πολέμους ἐμφυλίους, συνεργήσας τοῖς τῆς πατρίδος * πολεμίοις, οὐκ ἠρκέσθη τῇ καθόδῳ· ms. μισ. πόλεμον δὲ ἐκκαύσας, καὶ τυχὼν ὑπατείας τὸ ἕβδομον, οὐκ ἐτόλμησεν ἔτι τῆς τύχης λαβεῖν πεῖραν, δεδιδαγμένος περὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἀβεβαιότητος μεγάλοις συμπτώμασι. προορώμενος γὰρ τὸν ἀπὸ τοῦ Σύλλα πόλεμον ἐπικρεμάμενον τῇ Ῥώμῃ, μετέστησεν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἑκουσίως. ἀπολιπὼν δὲ ἀρχὰς μεγάλας πολέμων, αἴτιος ἐγένετο τῷ τε υἱῷ καὶ τῇ πατρίδι τῶν ἐσχάτων ἀκληρημάτων. ὁ μὲν γὰρ ἀναγκασθεὶς πολεμεῖν τοῖς κρείττοσι, κατέστρεψεν ἀτυχῶς τὸν βίον συμπεφευγὼς ἐν τῇ διώρυχι. οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ κατὰ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ πόλεις ἐμπεσόντες εἰς τὸν πάλαι προκείμενον πόλεμον, ταῖς προκατεσκευασμέναις περιέπεσον συμφοραῖς. οἱ μὲν γὰρ ἐπιφανέστατοι τῶν Ῥωμαίων, Σκευόλαν καὶ Κράσσον φημί, ἐν συγκλήτῳ μιαιφονηθέντες ἀκρίτως, προεσημήναντο ταῖς ἰδίαις ἀτυχίαις τὸ μέγεθος τῶν ἐσομένων κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀτυχημάτων. οἱ πλεῖστοι γὰρ τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σύλλαν ἀνῃρέθησαν. στρατιῶται δὲ ἐν ταῖς στάσεσι καὶ μάχαις κατεκόπησαν, οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων. καὶ ταῦτα πάντα συνέβη τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὸν ἐξαρχῆς ἐπιθυμηθέντα πλοῦτον ὑπὸ Μαρίου.

Ὅτι Μερόλας ὁ αἱρεθεὶς ὕπατος εἰς τὸν τοῦ Κίννα τόπον, μετὰ τὸ σύνθεσιν ποιήσασθαι τὸ δήπερ αὐτὸν ὑπατεῦσαι, ἔδοξε πρᾶξιν ἀγαθοῦ σφόδρα πολίτου πρᾶξαι. ἔν τε γὰρ τῷ συνεδρίῳ καὶ τῷ δήμῳ διαλεγόμενος περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ἀρχηγὸς ἐπηγγείλατο γενέσθαι τῆς ὁμονοίας. ἄκων γὰρ ᾑρημένος ὕπατος, ἑκουσίως ἔφη παραχωρήσειν τῷ Κίννᾳ τῆς ἀρχῆς. καὶ παραχρῆμα ἰδιώτης ἐγένετο. ἡ δὲ σύγκλητος ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς τοὺς ποιησομένους τὰς συνθήκας, καὶ τὸν Κίνναν εἰσάξοντας εἰς τὴν πόλιν.

Ὅτι ὁ Σύλλας χρημάτων ἀπορούμενος ἐπέβαλε τὰς χεῖρας τρισὶν ἱεροῖς, ἐν οἷς ἀναθημάτων ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν πλῆθος ἦν. ἐν μὲν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι καθιερωμένα, ἐν Ἐπιδαύρῳ δὲ τῷ Ἀσκληπιῷ, ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ τῷ Διΐ. πλεῖστα δὲ ἔλαβεν ἐξ Ὀλυμπίας, διὰ τὸ μεμενηκέναι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἄσυλον ἐξ αἰῶνος. τῶν γὰρ ἐν Δελφοῖς χρημάτων Φωκεῖς τὰ πλεῖστα διεφόρησαν, ἐν τῷ ἱερῷ κληθέντι πολέμῳ. ὁ δὲ Σύλλας πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἔτι δὲ τὴν ἄλλην πολυτελῆ κατασκευὴν ἀναλαβὼν, ἤθροισε χρημάτων πλῆθος πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ προσδοκωμένους πολέμους. ἀδεισιδαιμόνως δὲ τῇ λήψει τῶν ἱερῶν χρημάτων προσενεχθεὶς, χώραν ἀντὶ τούτων καθιέρωσε τοῖς θεοῖς εἰς τὰς κατ' ἔτος προσόδους· εὐτραπελευόμενος δὲ ἀπεφαίνετο κρατεῖν τῷ πολέμῳ πάντως, διὰ τὸ τοὺς θεοὺς αὐτῷ συνεργεῖν, εἰσενηνοχότας χρημάτων πολύ τι πλῆθος αὐτῷ.

Ὅτι Φιμβρίας κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν πολὺ προέχων τοῖς διαστήμασι τοῦ Φλάκκου, καιρὸν ἔσχε μεγάλοις ἐπιχειρῆσαι τολμήμασι· καὶ σπεύδων τοὺς στρατιώτας ἰδίους κατασκευάσασθαι ταῖς εὐνοίαις, συνεχώρησεν αὐτοῖς τὴν χώραν τῶν συμμάχων ὡς πολεμίων διαρπάζειν, καὶ τοὺς περιτυχόντας ἐξανδραποδίζεσθαι. ἀσμένως δὲ προσδεξαμένων τῶν στρατιωτῶν τὴν συγχώρησιν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις περιεποιήσαντο χρημάτων πλῆθος. οἱ δὲ διαρπαγέντες ἀπήντησαν τῷ ὑπάτῳ, καὶ περὶ τῶν καθ' αὐτοὺς ἀπωδύροντο. ὁ δὲ περιαλγὴς γενόμενος προσέταξεν ἀκολουθεῖν, ὅπως τὰ ἴδια κομίσωνται. αὐτὸς δὲ τῷ Φιμβρίᾳ διαπειλησάμενος, προσέταξε τὰ διαφορηθέντα τοῖς ἀπολωλεκόσιν ἀποκαταστῆσαι. ὁ δὲ τὴν πᾶσαν αἰτίαν ἐπὶ τοὺς στρατιώτας ἀνέπεμπεν, ὡς ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης πάντα πεπραχότας. τοῖς δὲ στρατιώταις κατ' ἰδίαν παρήγγελλε μὴ προσέχειν τοῖς προστάγμασιν, ἀλλὰ τὰ διὰ τῶν ὅπλων κτηθέντα τῷ τοῦ πολέμου νόμῳ, μὴ προέσθαι.

L. Sulla pecuniæ inopia pressus, tria templa aureis atque argenteis donariis refertissima spoliare est aggressus, templum scilicet Apollinis Delphis, & Æsculapij Epidauri, Iouísque fanum quod est Olympiæ percelebre, ex quo etiam plurimas opes abstulit; quippe cùm id fanum omni intactum æuo permansisset. Nam quod ad Delphici templi diuitias spectat, Phocenses belli sacri temporibus magna ex parte eas exhauserant. Igitur cùm L. Sulla maximum auri argentíque pondus, ac quicquid preciosioris erat materiæ, corrasisset, ingentem vim pecuniæ ad Italicum sibi bellum collegit. Cæterùm absque vllo metu ac religione sacram pecuniam depeculatus, agrum eius loco ad solennia sacrificia Diis attribuit: ac subinde per iocum dicere solebat, ideò se victoriam omnibus in prœliis consequi, quod auxiliares haberet Deos, qui plurimam pecuniam sibi ad bellum contulissent.

C. Flauius Fimbria cùm L. Valerium Flaccum longo interuallo antecurrisset, maximam turbandi opportunitatem nactus, vt militum beneuolentiam sibi conciliaret, eis permisit vti agros sociorum quasi hostiles vastarent, atque obuium quemque in seruitutem redigerent. Quam milites licentiam libenter amplexi, intra paucos dies maximas sibi opes compararunt. Verùm hi quos spoliauerant, Valerio Consuli obuiam profecti de iniuriis sibi illatis grauiter conquesti sunt. Qui cùm rem molestè ferret, sequi se eos iussit vt sua singuli recuperarent; ac Fimbriæ interminatus mandauit, vt quæcumq. per vim ablata erant, quam primùm dominis restitueret. Sed illе culpam quidem in milites conferebat, qui hęc iniussu suo pręstitissent. Cæterùm milites clàm monuit ne mandatis parerent, néve quæ belli iure parta erant, eripi sibi paterentur.

Igitur cùm direpta restitui Valerius minaciter iuberet, nec milites edicto auscultarent, magnus in castris tumultus excitatus est.

Postquam Fimbria Hellespontum traiecit, militem ad rapinas atque omnis generis flagitia cohortatus, pecunias extorquere à ciuitatibus cœpit, eásque inter legionarios diuidere: qui effrænem licentiam nacti, ac spe ingentis lucri illecti, eum tanquam optimè de omni exercitu meritum diligebant. vrbes porrò quæcunque imperata facere detrectassent, eas expugnatas militibus diripiendas dabat. Sic Nicomediam exercitui in prædam concessit.

Idem cùm Cyzicum tanquam amicus introïsset, opulentissimos quosque variis criminationibus appetiit, duósque ex his ciuitatis principes capitis damnatos, ad incutiendum cæteris terrorem virgis cæsos securi percussit, & bona eorum publicauit; atque ita reliquos timore perculsos conferre sibi integra patrimonia coëgit.

Cn. Pompeius militiæ studia sectatus, cùm bellicos labores constantissimè perferret, breui maximum rei militaris vsum est adeptus: pulsa enim desidia ac mollicie, diu noctúque semper aliquid, quod bello vtile esset, actitabat. quippe modico ac tenui victu vtebatur, balneis verò atque huiusmodi deliciis prorsus abstinebat, cibúmque sumebat sedens. Nocturnæ autem quieti paucissimas impendebat horas; & quæ acturus interdiu erat, noctu curis atque officio ducis inuigilans prospiciebat. Iam ex assidua tractatione ac meditatione casuum bellicorum peritissimus rei militaris euasit.

τοῦ δὲ Φλάκκου μετ' ἀνατάσεως προστάττοντος ἀποδιδόναι τὰ διηρπασμένα, τῶν δὲ στρατιωτῶν οὐ προσεχόντων, ταραχὴ καὶ στάσις κατεῖχε τὸ στράτευμα.

Ὅτι ὁ Φιμβρίας διαβεβηκὼς τὸν Ἑλλήσποντον, τοὺς στρατιώτας πρὸς παρανομίαν καὶ ἁρπαγὴν παρορμήσας, χρήματα ταῖς πόλεσιν εἰσέπραττεν, καὶ τοῖς στρατιώταις ταῦτα διένεμεν. οἱ δὲ εἰς ἀνυπεύθυνον ἐξουσίαν προαχθέντες, καὶ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὠφελείας μετεωρισθέντες, ὡς κοινὸν εὐεργέτην ἠγάπων. τὰς δὲ μὴ ὑπακουούσας πόλεις ἐκπολιορκῶν, εἰς διαρπαγὴν ἐχαρίζετο τοῖς στρατιώταις. καὶ Νικομήδειαν παρέδωκε τοῖς στρατιώταις εἰς διαρπαγήν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ Κύζικον παρελθὼν ὡς φίλος, τοῖς μὲν εὐπορωτάτοις τῶν πολιτῶν ἐμέμφετο θανάτῳ καταιτιασάμενος. δύο δὲ εἰς κατάπληξιν καὶ φόβον τῶν ἄλλων καταδίκους ποιήσας, καὶ ῥαβδίσας ἐπελέκισε. τὰς δὲ οὐσίας αὐτῶν ἀναλαβὼν, καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν προαπολωλότων μέγαν φόβον ἐπιστήσας, ἠνάγκασε λύτρα τῆς σωτηρίας ὅλας τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν προέσθαι.

Ὅτι Γναῖος Πομπήιος στρατιωτικὸν βίον ἑλόμενος, ἐνεκαρτέρει ταῖς καθ' ἡμέραν κακοπαθείαις· καὶ ταχὺ τὸ πρωτεῖον ἀπηνέγκατο τῆς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις ἀσκήσεως. πᾶσαν δὲ ῥᾳστώνην καὶ σχολὴν ἀποτριψάμενος, διετέλει καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἀεί τι πράττων τῶν εἰς τὸν πόλεμον χρησίμων. διαίτῃ μὲν γὰρ ἐχρῆτο λιτῇ, λουτρῶν δὲ καὶ συμπεριφορᾶς τρυφὴν ἐχούσης ἀπείχετο. καὶ τὴν μὲν τροφὴν καθήμενος προσεφέρετο, πρὸς δὲ τὸν ὕπνον ἀπεμέριζε χρόνον ἐλάττονα τῆς ἐκ τῆς φύσεως ἀνάγκης. τὸν δὲ ἐν νυκτὶ πόνον παρεδίδου τὴν μεθ' ἡμέραν ἐπιμέλειαν, ἐπαγρυπνῶν τοῖς τῆς στρατηγίας ἐντάγμασι. διὰ δὲ * τῆς συνήθους τῶν ἀπίστων (deest in ms.) μελέτης, ἀθλητὴς ἐγένετο τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων.

τοιγαροῦν ὅσῳ χρόνῳ τις ἕτοιμον οὐκ ἂν παρέλαβε στράτευμα, πολὺ τάχιον οὗτος συνελέξατο, καὶ διατάξας καθώπλισε. προσαγγελθεισῶν δὲ τῶν περὶ αὐτὸν πράξεων εἰς τὴν Ῥώμην, ἅπαντες, οὐ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ λογιζόμενοι, καταρχὰς κατεφρόνησαν, ὡς τῶν προσαγγελλόντων κενῶς τὰ περὶ αὐτὸν τραγῳδούντων. ὡς δ' ἡ προσηγγελμένη φήμη διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀληθὴς ἐφαίνη, ἡ σύγκλητος ἐξέπεμψεν Ἰούνιον, ὃν τρεψάμενος ἐνίκησε.

Ὅτι καταληφθέντος τοῦ Σκιπίωνος μόνου μετὰ τὸ διαφθαρῆναι χρήμασι καὶ ἀποστῆναι πάντας, καὶ ἀπεγνωκότος τὴν σωτηρίαν, ὁ Σύλλας ἱππεῖς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τοὺς παραπέμψοντας μετ' * ἀσφαλείας ὅποι βούλοιτο. ὁ δὲ Σκιπίων ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ τὸ τῆς * ἀρχῆς ἀξίωμα μεθεῖναι συναναγκασθεὶς εἰς ἰδιωτικὸν βίον καὶ ταπεινὸν σχῆμα, διὰ τὴν ἐπιείκειαν ὑπὸ τοῦ Σύλλα παρεπέμφθη ταχέως εἰς ἣν ἐβούλετο πόλιν· εἶτα τὰ τῆς ἀρχῆς ἀνακτησάμενος κόσμια, πάλιν δυνάμεως ἱκανῆς ἀφηγεῖτο.

mſ. φιλίας.
mſ. ἀρετῆς.

Ὅτι οἱ τῶν Ῥωμαίων περιφανεῖς ἄνδρες ἐμιαιφονήθησαν ἐκ διαβολῆς, καὶ ὁ τὴν μεγίστην ἱερωσύνην ἔχων Σκαιβόλας μέγιστον ἔχων ἀξίωμα τῶν πολιτῶν, ἀναξίας τῆς ἰδίας ἀρετῆς ἔτυχε τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατ' αὐτό γε τοῦτο μεγάλως εὐτύχησαν, ὅτι τοῖς ἁγιωτάτοις σηκοῖς ὁ πολύτιμος ἱερεὺς οὐκ ἔφθασε προσπεσεῖν. ἐπεὶ * τήν γε χάριν τῆς τῶν διωκόντων ὠμότητος, καὶ πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις ἐπιβώμιος μιαιφονηθεὶς, ἀπέσβεσεν ἂν τῷ αἵματι τὸ ἀκοιμίστῳ δεισιδαιμονίᾳ τηρούμενον πῦρ ἐξ αἰῶνος.

mſ. τοι.

Ὅτι προτεθείσης προγραφῆς εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀνέδραμε πλῆθος ἀνθρώπων πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν· οἱ πλεῖστοι δὲ συνέπασχον τοῖς ὀφείλουσιν ἀναδέχεσθαι τὸν θάνατον. Εἷς δὲ τῶν συνεληλυθότων κακίᾳ καὶ ὑπερηφανίᾳ διαφέρων, ἐγγελῶν τοῖς

proinde quo temporis ſpatio alius paratum iam exercitum vix accepiſſet, hic multò etiam citius contraxit milites, armatóſque ad pugam inſtruxit. Cúmque fama rerum ab eo geſtarum Romam perlata eſſet, cuncti ætatem illius, non virtutem æſtimantes, initio adoleſcentem contemnebant, rati rem à nunciis temerè in maius efferri. Sed poſtquam fama euentu demum ipſo comprobata eſt, Senatus Iunium Brutum aduerſus illum proficiſci iuſſit. quem Pompeius victum fugere compulit.

Corrupto L. Scipionis exercitu, & ad Syllam tranſgreſſo, cùm Scipio ſolus relictus de ſalute ſua prorſus deſperaret, Sylla equites miſit, qui eum quocunque vellet, tutò deducerent. Igitur Scipio conſularia inſignia momento temporis deponere coactus, priuati habitu, eò quò poſtulauit, celeriter perductus eſt, benignè id concedente Sulla. Statímque reſumptis Magiſtratus inſignibus, rurſus haud contemnendas copias ductare cœpit.

Interim Romæ viri nobiliſſimi per calumniam occiſi, & Q. Mucius Scæuola, Pontifex maximus, vir ſumma virtute ac dignitate indignum vitæ exitum ſortitus eſt. atq. eò ſaltem cum Romanis benè actum eſt, quod non in ſanctiſſima æde occubuit. Siquidem, quæ ſicariorum crudelitas erat, per eos non ſtetit, quin ad ipſos Veſtæ focos mactatus, ſempiterna religione cuſtoditum ignem cruore ſuo extingueret.

Propoſita publicè in foro proſcriptionis tabula, maxima hominum multitudo ad legēdū ſubitò affluxit, quorū plerique proſcriptorū vicem miſerabātur: ſed neſcio quis vnus malitia atque inſolentia vir ſingulari, afflictorū

calamitati insultans, multa in illos per summam contumeliam debacchatus est; quem quidem infensi cuiuspiam numinis vltio statim illic corripuit. Nam cùm fortè suum ipsius nomen in ima tabula proscriptum legisset, illicò toga obuoluto capite per confertam multitudinem fugere cœpit: verùm agnitus à quodam qui proximè adstabat, ac diuulgato hominis casu comprehensus, atque vltimo affectus supplicio est, cum summa omnium hominum lætitia.

Cùm in Sicilia diu iustitium fuisset, Cn. Pompeius ad ius dicendum sese applicuit, publicásque & priuatas controuersias disceptans, tanta solertia atque integritate iurisdictionem exercuit, vt ea laude nemine inferior esset. Cúmque eum duos admodum ac viginti annos natum ad insanas libidines ætas ipsa reuocaret, tamen cum eiusmodi grauitate ac continentia in Sicilia versatus est, vt Siculi omnes adolescentis virtutem maxima admiratione prosequerentur.

κινδυνεύουσι, πολλὰ κατ' αὐτῶν ὑβριστικῶς ἐβλασφήμησεν. ἔνθα δὴ δαιμονίου τινὸς νέμεσις τῷ διασύροντι τὴν τῶν ἀκληρούντων τύχην, ἐπέθηκε τὴν πρέπουσαν τῇ κακίᾳ τιμωρίαν. ἐν γὰρ τοῖς ἐπὶ πᾶσιν ὀνόμασιν εὑρὼν ἑαυτὸν προσγεγραμμένον, εὐθέως ἐπικαλυψάμενος τὴν κεφαλὴν, προῆγε διὰ τοῦ πλήθους, ἐλπίζων λήσεσθαι τοὺς παρεστῶτας, καὶ διὰ τοῦ δρασμοῦ περιέσεσθαι τὴν σωτηρίαν. γνωσθεὶς δ' ὑπό τινος τῶν πλησίον ἑστώτων, καὶ φανερᾶς τῆς περὶ αὐτὸν περιστάσεως γενομένης συνελήφθη καὶ ἔτυχε τῆς τιμωρίας, πάντων ἐπιχαιρόντων τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῆς Σικελίας ἀδικαιοδοτήτου γενομένης, ὁ Πομπήϊος δοὺς ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν, καὶ χρηματίζων περὶ τῶν δημοσίων ἀμφισβητημάτων, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων, οὕτως εὐστόχως καὶ ἀδωροδοκήτως ἐποιεῖτο τὰς ἀποφάσεις, ὥστε ὑπερβολὴν ἑτέρῳ μὴ ἀπολείπειν. Εἴκοσι δὲ καὶ δυεῖν ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὑπάρχων, καὶ τῆς νεότητος προσκαλουμένης εἰς τὰς ἀλογίστους ἡδονὰς, οὕτως αὐστηρῶς καὶ σωφρόνως ἐποιήσατο τὴν ἐπιδημίαν κατὰ τὴν νῆσον, ὥστε πάντας τοὺς κατὰ τὴν Σικελίαν καταπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου.

Deest quaternio, in quo finis Diodori, & initium Nicolai Damasceni continebatur.

ΕΚ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

περὶ τοῦ ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς.

ὍΤΙ Ἀντίπατρος ἦν Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ πατήρ, ὃς εἶχε Στρατονίκην γυναῖκα τὴν μητέρα Νικολάου, οἳ διαφανεῖς ἦσαν ἐν Δαμασκῷ κατά τε σωφροσύνην καὶ ἄλλην λαμπρότητα· πλούτῳ τε γὰρ πολλῷ διαφέροντες, ἥκιστα ἐπ' αὐτῷ ἐμεγαλύνοντο. εὐδοξίας τε οὐ τὰ δεύτερα φερόμενοι, βραχὺ τοῦτο ἐλογίζοντο. ὁ δὲ δὴ Ἀντίπατρος καὶ λόγου δεινότητι προὔχων ἔβλαψε μὲν οὐδοντινοῦν, ὤνησε δὲ μυρία τούτῳ, οὐ τὸ κοινὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστῶν συχνούς. δικαιοσύνην γὰρ ἀσκῶν εἴπερ τις ἕτερος, πλεῖστα μὲν διήτησε νείκη τοῖς πολίταις πρὸς ἀλλήλους· πλεῖστα δὲ τῇ πατρίδι πρὸς τοὺς ἐν κύκλῳ δυνάστας. καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ πάντων διὰ τοῦτο. πλείστας δὲ ἐπιστεύθη πρεσβείας καὶ ἐπιτροπάς, ἀρχάς τε πάσας διεξῆλθε τὰς ἐγχωρίους. τελευτῶν δὲ τὸν βίον οὐκ ἔστιν ὅ, τι οὐκ ἐπέσκηψε Νικολάῳ τῷ υἱῷ, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ, ἢ τῷ Διὶ θυμιατήριον, ὅπερ ἔφθη αὐτὸς προϋπεσχημένος τῷ θεῷ, κατασκευάσαι ἐπειδὰν τελευτήσῃ· δηλῶν οἶμαι ὅτι τὸ πρὸς θεοὺς ὅσιον δεῖ καὶ τελευτῶντας φυλάττειν, καὶ μηδέτι τοῦ βίου ἀπολαύσεσθαι μέλλοντας.

Ὅτι Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ὅλῃ παιδείᾳ διατεθραμμένος, διὰ τὸ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ περὶ ταῦτα μάλιστα σπουδάσαι, ἐπεὶ ἀπ' αὐτῆς αὐτῷ ὅ τε πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἐπεγένετο, ἔτι μᾶλλον ηὔξησε ταύτην, ἐρωτᾷ τινα

EX NICOLAO DAMASCENO, DE VITA SVA.

DEPOSITO
Data 19/01/20..
Collocazione 10.5.A...
Volume ...
EXCERPT...
Anno 1634
Cognome e nome
Schauss...
Bruno...
Tessera 76334
Scontrino da consegnare al lettore
Stampa BNCR

Icolavs Damaſcenus patrem habuit Antipatrum, matrem Stratonicem, ambos cùm ob modeſtiam, tum ob reliquam dignitatem Damaſci percelebres. Nam quum opibus ..., minimè ideò efferebantur: Cúmque vir... principem locum tenerent, id parui facie... terùm Antipater eloquentiâ etiam pollebat, ...n neminem vnquam læſit, quinimo potius ...ı & ſingulos ciues plurimis beneficiis affecit. ...àm iuſtitiam inprimis coleret, ciues priuatim ...iſſidentes conciliauit ſæpiſſimè, & patriæ ...mis regulis controuerſias compoſuit: qua ex ...mnibus vnicè colebatur. Legationes quoq. ...xecutus eſt, & curationes, magiſtratúſque ...atria geſſit. Tandémque moriens, Nicolao ...eo filiis enixiſſimè mandauit, vt thuribulum ... vouerat, poſt ſui obitum confici curarent. ... declarauit, religionem erga Deos etiam à ...ıs, quibus nulla ſpes vitæ ſuperſit, cuſto...ſſe.

...s Damaſcenus, omnibus literis, quæ huma...ellantur, à puero eruditus, (eò quod pa...ebat magnoperè iis artibus deditum, qui...mam doctrinæ cauſa adeptus fuerat,) ipſe ...paterna laude haudquaquam degenerans, incre-

Ὅτι ὁ Σύλλας χρημάτων ἀπορούμενος ἐπέβαλε τὰς χεῖρας τρισὶν ἱεροῖς, ἐν οἷς ἀναθημάτων ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν πλῆθος ἦν. ἐν μὲν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι καθιερωμένα, ἐν Ἐπιδαύρῳ δὲ τῷ Ἀσκληπιῷ, ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ τῷ Διΐ. πλεῖστα δὲ ἔλαβεν ἐξ Ὀλυμπίας, διὰ τὸ μεμενηκέναι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἄσυλον ἐξ αἰῶνος. τῶν γὰρ ἐν Δελφοῖς χρημάτων Φωκεῖς τὰ πλεῖστα διεφόρησαν, ἐν τῷ ἱερῷ κληθέντι πολέμῳ. ὁ δὲ Σύλλας πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἔτι δὲ τὴν ἄλλην πολυτελῆ κατασκευὴν ἀναλαβὼν, ἤθροισε χρημάτων πλῆθος πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ προσδοκωμένους πολέμους. ἀδεισιδαιμόνως δὲ τῇ λήψει τῶν ἱερῶν χρημάτων προσενεχθεὶς, χώραν ἀντὶ τούτων καθιέρωσε τοῖς θεοῖς εἰς τὰς κατ᾿ ἔτος προσόδους· εὐτραπελευόμενος δὲ ἀπεφαίνετο κρατεῖν τοῦ πολέμου πάντως, διὰ τὸ τοὺς θεοὺς αὐτῷ συνεργεῖν, εἰσενηνοχότας χρημάτων πολύ τι πλῆθος αὐτῷ.

Ὅτι Φιμβρίας κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν πολὺ προέχων τοῖς στρατηγήμασι τοῦ Φλάκκου, καιρὸν ἔχε μεγάλοις ἐπιχειρῆσαι τολμήμασι· καὶ σπεύδων τοὺς στρατιώτας ἰδίους κατασκευάσασθαι ταῖς εὐνοίαις, συνεχώρησεν αὐτοῖς τὴν χώραν τῶν συμμάχων ὡς πολεμίαν διαρπάζειν, καὶ τοὺς περιτυχόντας ἐξανδραποδίζεσθαι. ἀσμένως δὲ προσδεξαμένων τῶν στρατιωτῶν τὴν συγχώρησιν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις περιεποιήσαντο χρημάτων πλῆθος. οἱ δὲ διαρπαγέντες ἀπήντησαν τῷ ὑπάτῳ, καὶ περὶ τῶν καθ᾿ αὑτοὺς ἀπωδύροντο. ὁ δὲ περιαλγὴς γενόμενος προσέταξεν ἀκολουθεῖν, ὅπως τὰ ἴδια κομίσωνται. αὐτὸς δὲ τῷ Φιμβρίᾳ διαπειλησάμενος, προσέταξε τὰ διαφορηθέντα τοῖς ἀπολωλεκόσιν ἀποκαταστῆσαι. ὁ δὲ τὴν πᾶσαν αἰτίαν ἐπὶ τοὺς στρατιώτας ἀνέπεμπεν, ὡς ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης πάντα πεπραχότας. τοῖς δὲ στρατιώταις κατ᾿ ἰδίαν παρήγγελλε μὴ προσέχειν τοῖς προστάγμασιν, ἀλλὰ τὰ διὰ τῶν ὅπλων κτηθέντα τῷ τοῦ πολέμου νόμῳ, μὴ προέσθαι.

L. Sulla pecuniæ inopia pressus, tria templa aureis atque argenteis donariis refertissima spoliare est aggressus, templum scilicet Apollinis Delphis, & Æsculapij Epidauri, Iouisque fanum quod est Olympiæ percelebre, ex quo etiam plurimas opes abstulit; quippe cùm id fanum omni intactum æuo permansisset. Nam quod ad Delphici templi diuitias spectat, Phocenses belli sacri temporibus magna ex parte eas exhauserant. Igitur cùm L. Sulla maximum auri argentique pondus, ac quicquid preciosioris erat materiæ, corrasisset, ingentem vim pecuniæ ad Italicum sibi bellum collegit. Cæterùm absque vllo metu ac religione sacram pecuniam depeculatus, agrum eius loco ad solennia sacrificia Diis attribuit: ac subinde per iocum dicere solebat, ideò se victoriam omnibus in præliis consequi, quod auxiliares haberet Deos, qui plurimam pecuniam sibi ad bellum contulissent.

C. Flauius Fimbria cùm L. Valerium Flaccum longo interuallo antecurrisset, maximam turbandi opportunitatem nactus, vt militum beneuolentiam sibi conciliaret, eis permisit vti agros sociorum quasi hostiles vastarent, atque obuium quemque in seruitutem redigerent. Quam milites licentiam libenter amplexi, intra paucos dies maximas sibi opes compararunt. Verùm hi quos spoliauerant, Valerio Consuli obuiam profecti de iniuriis sibi illatis grauiter conquesti sunt. Qui cùm rem molestè ferret, sequi se eos iussit vt sua singuli recuperarent; ac Fimbriæ interminatus mandauit, vt quæcumq. per vim ablata erant, quamprimùm dominis restitueret. Sed ille culpam quidem in milites conferebat, qui hęc iniussu suo pręstitissent. Cæterùm milites clàm monuit ne mandatis parerent, néve quæ belli iure parta erant, eripi sibi paterentur.

Igitur cùm direpta restitui Valerius minaciter iuberet, nec milites edicto auscultarent, magnus in castris tumultus excitatus est.

Postquam Fimbria Hellespontum traiecit, militem ad rapinas atque omnis generis flagitia cohortatus, pecunias extorquere à ciuitatibus cœpit, eásque inter legionarios diuidere: qui effrænem licentiam nacti, ac spe ingentis lucri illecti, eum tanquam optimè de omni exercitu meritum diligebant. vrbes porrò quæcunque imperata facere detrectassent, eas expugnatas militibus diripiendas dabat. Sic Nicomediam exercitui in prædam concessit.

Idem cùm Cyzicum tanquam amicus introïsset, opulentissimos quosque variis criminationibus appetiit, duósque ex his ciuitatis principes capitis damnatos, ad incutiendum cæteris terrorem virgis cæsos securi percussit, & bona eorum publicauit; atque ita reliquos timore perculsos conferre sibi integra patrimonia coëgit.

Cn. Pompeius militiæ studia sectatus, cùm bellicos labores constantissimè perferret, breui maximum rei militaris vsum est adeptus: pulsa enim desidia ac mollicie, diu noctúque semper aliquid, quod bello vtile esset, actitabat. quippe modico ac tenui victu vtebatur, balneis verò atque huiusmodi deliciis prorsus abstinebat, cibúmque sumebat sedens. Nocturnæ autem quieti paucissimas impendebat horas; & quæ acturus interdiu erat, noctu curis atque officio ducis inuigilans prospiciebat. Iam ex assidua tractatione ac meditatione casuum bellicorum peritissimus rei militaris euasit.

τοῦ δὲ Φλάκκου μετ' ἀνατάσεως προστάττοντος ἀποδιδόναι τὰ διηρπασμένα, τῶν δὲ στρατιωτῶν οὐ προσεχόντων, ταραχὴ καὶ στάσις κατεῖχε τὸ στρατόπεδον.

Ὅτι ὁ Φιμβρίας διαβεβηκὼς τὸν Ἑλλήσποντον, τοὺς στρατιώτας πρὸς παρανομίαν καὶ ἁρπαγὴν παρορμήσας, χρήματα ταῖς πόλεσιν εἰσεπράττετο, καὶ τοῖς στρατιώταις ταῦτα διένεμεν. οἱ δὲ εἰς ἀνυπεύθυνον ἐξουσίαν προαχθέντες, καὶ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὠφελείας μετεωρισθέντες, ὡς κοινὸν εὐεργέτην ἠγάπων. τὰς δὲ μὴ ὑπακουούσας πόλεις ἐκπολιορκῶν, εἰς διαρπαγὴν ἐχαρίζετο τοῖς στρατιώταις. καὶ Νικομήδειαν παρέδωκε τοῖς στρατιώταις εἰς διαρπαγήν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ Κύζικον παρελθὼν ὡς φίλος, τοῖς μὲν εὐπορωτάτοις τῶν πολιτῶν ἐμέμφετο θανάτου καταιτιασάμενος. δύο δὲ εἰς κατάπληξιν καὶ φόβον τῶν ἄλλων καταδίκους ποιήσας, καὶ ῥαβδίσας ἐπελέκισε. τὰς δὲ οὐσίας αὐτῶν ἀναλαβὼν, καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν προαπολωλότων μέγαν φόβον ἐπιστήσας, ἠνάγκασε λύτρα τῆς σωτηρίας ὅλας τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν προέσθαι.

Ὅτι Γναῖος Πομπήϊος στρατιωτικὸν βίον ἑλόμενος, ἐνεκαρτέρει ταῖς καθ' ἡμέραν κακοπαθείαις· καὶ ταχὺ τὸ πρωτεῖον ἀπηνέγκατο τῆς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις ἀσκήσεως. πᾶσαν δὲ ῥαστώνην καὶ σχολὴν ἀποτριψάμενος, διετέλει καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἀεί τι πράττων τῶν εἰς τὸν πόλεμον χρησίμων. διαίτῃ μὲν γὰρ ἐχρῆτο λιτῇ, λουτρῶν δὲ καὶ συμπεριφορᾶς τρυφὴν ἐχούσης ἀπείχετο. καὶ τὴν μὲν τροφὴν καθήμενος προσεφέρετο, πρὸς δὲ τὸν ὕπνον ἀπεμέριζε χρόνον ἐλάττονα τῆς ἐκ τῆς φύσεως ἀνάγκης. τὸν δὲ ἐν νυκτὶ πόνον παρεδίδου τὴν μεθ' ἡμέραν ἐπιμέλειαν, ἐπαγρυπνῶν τοῖς τῆς στρατηγίας ἐντάγμασι. διὰ δὲ * τῆς συνήθεις τῶν ἀπίτων μελέτης, ἀθλητὴς ἐγένετο τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων. [deest in mſ.]

τοιγαροῦν ὅσῳ χρόνῳ τις ἕτοιμον οὐκ ἂν παρέλαβε στράτευμα, πολὺ τάχιον οὗτος συνελέξατο, καὶ διαρπάξας καθώπλισε. προσαγγελθεισῶν δὲ τῶν περὶ αὐτὸν πράξεων εἰς τὴν Ῥώμην, ἅπαντες, οὐ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ λογιζόμενοι, καταρχὰς κατεφρόνησαν, ὡς τῶν προσαγγελλόντων κενῶς τὰ περὶ αὐτὸν τραγῳδούντων. ὡς δ' ἡ προσηγγελμένη φήμη διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀληθὴς ἐφαίνη, ἡ σύγκλητος ἐξέπεμψεν Ἰούνιον, ὃν τρεψάμενος ἐνίκησε.

Ὅτι καταληφθέντος τοῦ Σκιπίωνος μόνου μετὰ τὸ διαφθαρῆναι χρήμασι καὶ ἀποστῆναι πάντας, καὶ ἀπεγνωκότος τὴν σωτηρίαν, ὁ Σύλλας ἱππεῖς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τοὺς παραπέμψοντας μετ' * ἀσφαλείας ὅποι βούλοιτο. ὁ δὲ Σκιπίων ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ τὸ τῆς * ἀρχῆς ἀξίωμα μεθεῖναι συναναγκασθεὶς εἰς ἰδιωτικὸν βίον καὶ ταπεινὸν σχῆμα, διὰ τὴν ἐπιείκειαν ὑπὸ τοῦ Σύλλα παρεπέμφθη ταχέως εἰς ἣν ἐβούλετο πόλιν. εἶτα τὰ τῆς ἀρχῆς ἀνακτησάμενος κόσμια, πάλιν δυνάμεως ἱκανῆς ἀφηγεῖτο.

mſ. φιλίας.
mſ. ἀρετῆς.

Ὅτι οἱ τῶν Ῥωμαίων ἐπιφανεῖς ἄνδρες ἐμιαιφονήθησαν ἐκ διαβολῆς, καὶ ὁ τὴν μεγίστην ἱερωσύνην ἔχων Σκαιβόλας μέγιστον ἔχων ἀξίωμα τῶν πολιτῶν, ἀναξίας τῆς ἰδίας ἀρετῆς ἔτυχε τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατ' αὐτό γε τοῦτο μεγάλως εὐτύχησαν, ὅτι τοῖς ἁγιωτάτοις σηκοῖς ὁ πολύτιμος ἱερεὺς οὐκ ἔφθασε προσαποσεῖν. ἐπεὶ * τήν γε χάριν τῆς τῶν διωκόντων ὠμότητος, καὶ πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις ἐπιβώμιος μιαιφονηθεὶς, ἀπέσβεσεν ἂν τῷ αἵματι τὸ ἀκοιμίστῳ δεισιδαιμονίᾳ τηρούμενον πῦρ ἐξ αἰῶνος.

mſ. τοι.

Ὅτι προτεθείσης προγραφῆς εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀνέδραμε πλῆθος ἀνθρώπων πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν· οἱ πλεῖστοι δὲ συνέπασχον τοῖς ὀφείλουσιν ἀναδέχεσθαι τὸν θάνατον. Εἷς δὲ τῶν συνεληλυθότων κακίᾳ καὶ ὑπερηφανίᾳ διαφέρων, ἐγέλα δὴ τοῖς

proinde quo temporis ſpatio alius paratum iam exercitum vix accepiſſet, hic multò etiam citius contraxit milites, armatóſque ad pugam inſtruxit. Cúmque fama rerum ab eo geſtarum Romam perlata eſſet, cuncti ætatem illius, non virtutem æſtimantes, initio adoleſcentem contemnebant, rati rem à nunciis temerè in maius efferri. Sed poſtquam fama euentu demum ipſo comprobata eſt, Senatus Iunium Brutum aduerſus illum proficiſci iuſſit. quem Pompeïus victum fugere compulit.

Corrupto L. Scipionis exercitu, & ad Syllam tranſgreſſo, cùm Scipio ſolus relictus de ſalute ſua prorſus deſperaret, Sylla equites miſit, qui eum quocunque vellet, tutò deducerent. Igitur Scipio conſularia inſignia momento temporis deponere coactus, priuati habitu, eò quò poſtulauit, celeriter perductus eſt, benignè id concedente Sulla. Statimque reſumptis Magiſtratus inſignibus, rurſus haud contemnendas copias ductare cœpit.

Interim Romæ viri nobiliſſimi per calumniam occiſi, & Q. Mucius Scæuola, Pontifex maximus, vir ſumma virtute ac dignitate indignum vitæ exitum ſortitus eſt. atq. eò ſaltem cum Romanis benè actum eſt, quod non in ſanctiſſima æde occubuit. Siquidem, quæ ſicariorum crudelitas erat, per eos non ſtetit, quin ad ipſos Veſtæ focos mactatus, ſempiterna religione cuſtoditum ignem cruore ſuo extingueret.

Propoſita publicè in foro proſcriptionis tabula, maxima hominum multitudo ad legẽdũ ſubitò affluxit, quorũ plerique proſcriptorũ vicem miſerabãtur: ſed neſcio quis vnus malitia atque inſolentia vir ſingulari, afflictorũ

calamitati insultans, multa in illos per summam contumeliam debacchatus est; quem quidem infensi cuiuspiam numinis vltio statim illic corripuit. Nam cùm fortè suum ipsius nomen in ima tabula proscriptum legisset, illicò toga obuoluto capite per confertam multitudinem fugere cœpit: verùm agnitus à quodam qui proximè adstabat, ac diuulgato hominis casu comprehensus, atque vltimo affectus supplicio est, cum summa omnium hominum lætitia.

Cùm in Sicilia diu iustitium fuisset, Cn. Pompeius ad ius dicendum sese applicuit, publicásque & priuatas controuersias disceptans, tanta solertia atque integritate iurisdictionem exercuit, vt ea laude nemine inferior esset. Cúmque eum duos admodum ac viginti annos natum ad insanas libidines ætas ipsa reuocaret, tamen cum eiusmodi grauitate ac continentia in Sicilia versatus est, vt Siculi omnes adolescentis virtutem maxima admiratione prosequerentur.

κινδυνεύουσι, πολλὰ κατ' αὐτῶν ὑβριστικῶς ἐβλασφήμησεν. ἔνθα δὴ δαιμονίου τινὸς νέμεσις τῷ διαφυγόντι τὴν τῶν ἀκληρούντων τύχην, ἐπέθηκε τὴν πρέπουσαν τῇ κακίᾳ τιμωρίαν. ἐν γὰρ τοῖς ἐπὶ πᾶσιν ὀνόμασιν εὑρὼν ἑαυτὸν προσγεγραμμένον, εὐθέως ἐπικαλυψάμενος τὴν κεφαλὴν, προῆγε διὰ τοῦ πλήθους, ἐλπίζων λήσεσθαι τοὺς παρεστῶτας, καὶ διὰ τοῦ δρασμοῦ περιέσεσθαι τὴν σωτηρίαν. γνωσθεὶς δ' ὑπό τινος τῶν πλησίον ἑστώτων, καὶ φανερᾶς τῆς περὶ αὐτὸν περιστάσεως γενομένης συνελήφθη καὶ ἔτυχε τῆς τιμωρίας, πάντων ἐπιχαιρόντων τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῆς Σικελίας ἀδικαιοδοτήτου γενομένης, ὁ Πομπήιος δοὺς ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν, καὶ χρηματίζων περὶ τῶν δημοσίων ἀμφισβητημάτων, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων, οὕτως εὐστόχως καὶ ἀδωροδοκήτως ἐποιεῖτο τὰς ἀποφάσεις, ὥστε ὑπερβολὴν ἑτέρῳ μὴ ἀπολείπειν. Εἴκοσι δὲ καὶ δυεῖν ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὑπάρχων, καὶ τῆς νεότητος προσκαλουμένης εἰς τὰς ἀλογίστους ἡδονὰς, οὕτως αὐστηρῶς καὶ σωφρόνως ἐποιήσατο τὴν ἐπιδημίαν κατὰ τὴν νῆσον, ὥστε πάντας τοὺς κατὰ τὴν Σικελίαν καταπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου.

Deest quaternio, in quo finis Diodori, & initium Nicolai Damasceni continebatur.

ΕΚ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

περὶ τοῦ ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς.

ΟΤΙ Ἀντίπατρος ἦν Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ πατήρ, ὃς εἶχε Στρατονίκην γυναῖκα τὴν μητέρα Νικολάου, οἱ διαφανεῖς ἦσαν ἐν Δαμασκῷ κατά τε σωφροσύνην καὶ ἄλλην λαμπρότητα· πλούτῳ τε γὰρ πολλῷ διαφέροντες, ἥκιστα ἐπ' αὐτῷ ἐμεγαλύνοντο. δόξης τε οὐ τὰ δεύτερα φερόμενοι, βραχὺ τοῦτο ἐλογίζοντο. ὁ δὲ δὴ Ἀντίπατρος καὶ λόγου δεινότητι προύχων ἔβλαψε μὲν οὐδοντινοῦν, ὤνησε δὲ μυρία τούτῳ, οὐ τὸ κοινὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστῶν συχνούς. δικαιοσύνην γὰρ ἀσκῶν εἴπερ τις ἕτερος, πλεῖστα μὲν διῄτησε νείκη τοῖς πολίταις πρὸς ἀλλήλους· πλεῖστα δὲ τῇ πατρίδι πρὸς τοὺς ἐν κύκλῳ δυνάστας. καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ πάντων διὰ τοῦτο. πλείστας δὲ ἐπιστευθεὶς πρεσβείας καὶ ἐπιτροπάς, ἀρχάς τε πάσας διεξῆλθε τὰς ἐγχωρίους. τελευτῶν δὲ τὸν βίον οὐκ ἔστιν ὅ, τι οὐκ ἐπέσκηψε Νικολάῳ τῷ υἱῷ, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ, ἢ τῷ Διὶ θυμιατήριον, ὅπερ ἔφθη αὐτὸς προϋπεσχημένος τῷ θεῷ, κατασκευάσαι ἐπειδὰν τελευτήσῃ· δηλῶν οἶμαι ὅτι τὸ πρὸς θεοὺς ὅσιον δεῖ καὶ τελευτῶντας φυλάττειν, καὶ μηδέτι τοῦ βίου ἀπολαύσεσθαι μέλλοντας.

Ὅτι Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ὅλῃ παιδείᾳ διατεθραμμένος, διὰ τὸ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ περὶ ταῦτα μάλιστα σπουδάσαι, ἐπεὶ ἀπ' αὐτῆς αὐτῷ ὅ τε πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἐπεγίνετο, ἔτι μᾶλλον ηὔξησε ταύτην, ἔρωτά τινα

EX NICOLAO DAMASCENO, DE VITA SVA.

NICOLAVS Damaſcenus patrem habuit Antipatrum, matrem Stratonicem, ambos cùm ob modeſtiam, tum ob reliquam dignitatem Damaſci percelebres. Nam quum opibus eminerent, minimè ideò efferebantur: Cúmque virtutis fama principem locum tenerent, id parui faciebant. Cæterùm Antipater eloquentiâ etiam pollebat, qua tamen neminem vnquam læſit, quinimo potius & patriam & ſingulos ciues plurimis beneficiis affecit. Etenim cùm iuſtitiam inprimis coleret, ciues priuatim inter ſe diſſidentes conciliauit ſæpiſſimè, & patriæ cum finitimis regulis controuerſias compoſuit: qua ex cauſa ab omnibus vnicè colebatur. Legationes quoq. plurimas executus eſt, & curationes, magiſtratúſque omnes in patria geſſit. Tandémque moriens, Nicolao & Ptolemæo filiis enixiſſimè mandauit, vt thuribulum quod Ioui vouerat, poſt ſui obitum confici curarent. quo facto declarauit, religionem erga Deos etiam à morientibus, quibus nulla ſpes vitæ ſuperſit, cuſtodiendam eſſe.

Nicolaus Damaſcenus, omnibus literis, quæ humaniores appellantur, à puero eruditus, (eò quod patrem habebat magnoperè iis artibus deditum, qui opes & famam doctrinæ cauſa adeptus fuerat,) ipſe à paterna laude haudquaquam degenerans, incre-

dibili quodam studio literis incubuit. Erat alioqui ingenio minimè absurdo: proinde priusquam ex ephebis excessisset, singularem laudem in ciuitate sua retulit, atque inter æquales longè enituit. Grammaticæ enim atque inde poëticæ haud vulgarem notitiam comparauerat, adeò vt tragœdias comœdiásque nequaquam spernendas scriberet. Postea verò cùm maiorem progressum doctrinæ simul ac laudis fecisset, ad Rhetoricam ac Musicam & Mathematicas disciplinas, atque vniuersam Philosophiam animum applicuit. Quippe Aristotelem inprimis imitari studebat, & multiplicem eius viri doctrinam summoperè mirabatur: ac sæpenumerò dicere solebat, maximam se gratiam habere omnibus disciplinis, tum propter honestatem prorsus libero homine dignam, tum ob vtilitates quas in hanc vitam intulerunt, tum deniq. oblectationis causa, qua & iuuentutem & senectam vnicè recreant. Aiebat quoque ideò fortassis plures numero Musas à veteribus Theologis introductas esse, quod in disciplinis mira varietas, & ad omnes vsus apta diuersitas reperiatur. Earum verò imperitiam peritiámve longè ab illiberalibus artibus differre: quippe homini liberali, atque idoneis opibus instructo imperitiam artium humaniorum atque illiberalium peritiam iuxta turpem esse. Cæterùm ex nullis omninò disciplinis quæstum vnquam Nicolaus captauit.

Idem dicere solebat, disciplinarũ orbem similem esse peregrinationi. Nam quemadmodum iis qui longam peregrinationem susceperũt, vsuuenit, vt in quibusdam diuersoriis prandendi causa commorentur, in aliis pernoctent; & in nonnullis quidem locis plusculos dies consistant, alia verò obiter tãtùm ac prætergredientes adspiciant; tandem autem reuersi in suis penatib. degant: Ita etiã eos qui humaniorũ artiũ studia percurrũt, in quibusdã disciplinis breuius, in aliis immorari diutius oportere;

adm-

ἀδιήγητον αὐτῆς ζῶν· ἄλλως τε καὶ φύσεως οὐ φαύλης λαβόμενος. ὥστε πρὶν ἡβῆσαι εὐδόκιμος εἶναι ἐν τῇ πατρίδι, καὶ τῶν ἡλίκων διαφέρειν. γραμματικῆς τε γὰρ οὐδενὸς ἧττον ἐπεμεμέλητο, καὶ δι᾽ αὐτῆς ποιητικῆς πάσης· αὐτός τε τραγῳδίας ἐποίει καὶ κωμῳδίας εὐδοκίμους. ἔτι δὲ μᾶλλον ὕστερον αὐξηθεὶς, ὥστε καὶ τὴν δύναμιν συναυξῆσαι, ῥητορικῆς τε καὶ μουσικῆς, καὶ τῆς περὶ τὰ μαθήματα θεωρίας, καὶ φιλοσοφίας ἁπάσης ἐπεμελήθη. ζηλωτὴς γὰρ Ἀριστοτέλους γενόμενος, καὶ τὸ ποικίλον τῆς περὶ τὸν ἄνδρα παιδείας ἀγαπήσας, χάριν εἰδέναι πᾶσιν ἔλεγεν ἀεὶ τοῖς μαθήμασι, πολὺ μὲν ἔχουσι τὸ ἐλευθέριον, πολὺ δὲ τὸ χρήσιμον εἰς τὸν βίον· πάντων δὲ μάλιστα τὸ διαφέρον πρός τε νεότητα καὶ γῆρας. ἔλεγε δὲ καὶ τὰς Μούσας ἄρα διὰ τοῦτο πολλὰς ὑπὸ τῶν θεολόγων παραδεδόσθαι, ὅτι πολὺ τὸ ποικίλον ἔχει τὰ παιδεύματα, καὶ πρὸς πᾶσαν βίου χρῆσιν οἰκεῖον. καὶ οὔτε τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν, οὔτε τὴν ἀπόληψιν ὁμοίως ὑπελάμβανεν εἶναι τῇ τῶν βαναύσων τεχνῶν· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπονείδιστον τοῖς μετρίως ζῶσι τήν τε τούτων ἄγνοιαν καὶ τὴν τῶν βαναύσων ἐπιστήμην. οὕτως μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὅτῳ τῶν παιδευμάτων πρὸς ἀργυρισμὸν ἐχρήσατο οὐδὲ ἐκαπήλευσεν.

Ὅτι ἔφη ὁ Νικόλαος ὁμοίαν εἶναι τὴν ὅλην παιδείαν ἀποδημίᾳ· ὡς γὰρ ἐν ταύτῃ συμβαίνει τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ μακρὰν ὁδὸν διεξιοῦσιν, ὅπου μὲν εἰσκατάγεσθαί τε καὶ ἐναυλίζεσθαι μόνον, ὅπου δὲ ἐναριστᾶν, ὅπου δὲ πλείους ἐνδημεῖν ἡμέρας, ἐνίους δὲ τόπους ἐκ παρόδου θεωρεῖν, ἐπανελθόντας μέν τοι ταῖς ἑαυτῶν ἐνοικεῖν ἑστίαις. οὕτω καὶ διὰ τῆς ὅλης παιδείας διερχομένους δεῖν ἐν οἷς μὲν ἐπιτηδεύμασιν ἐπὶ πλέον ἐνδιατρίβειν, ἐν οἷς δ᾽ ἐπ᾽ ἔλαττον, καὶ τὰ μὲν ὅλα, τὰ δὲ ἐκ μέρους, τὰ δὲ ἄχρι στοιχειώσεως παραλαμβάνειν.

καὶ τὸ ἐκείνων χρήσιμον καταγνόντας, ἐπὶ τὸ ὡς ἀληθῶς πατρῴαν ἑστίαν ἀΐξαντας φιλοσοφεῖν.

deest initium.

* καὶ παρακαλέσας οἷα δὴ φιλόσοφον καὶ ἀμνησίκακον, ἐν πολὺ πλείονι ἦγε τιμῇ καὶ εὐνοίᾳ.

Ὅτι ἐπελάβετο τι φιλανθρωπίας πολλῆς ἐχόμενον Νικολάῳ. Ἰλιεῖς γὰρ, ἀφικνουμένης νύκτωρ ὡς αὐτοὺς Ἰουλίας τῆς Καίσαρος μὲν θυγατρὸς, γυναικὸς δὲ Ἀγρίππα, καὶ τοῦ Σκαμάνδρου μεγάλου ῥυέντος ὑπὸ χειμάρρων πολλῶν, κινδυνευούσης περὶ τὴν διάβασιν ἀπολέσθαι σὺν τοῖς κομίζουσιν αὐτὴν οἰκέταις, οὐκ ᾔσθοντο. ἐφ᾽ οἷς ἀγανακτήσας ὁ Ἀγρίππας ὅτι οὐ προεβοήθησαν οἱ Ἰλιεῖς, δέκα μυριάσιν αὐτοὺς ἐζημίωσεν ἀργυρίου. οἱ δὲ ἀπόρως ἔχοντες, καὶ ἅμα οὐ προϋπειδόμενοι τὸν χειμῶνα, οὐδ᾽ ὅτι ἐξίοι ἡ παῖς, Ἀγρίππα μὲν οὐδ᾽ ἀντιοῦν εἰπεῖν ἐτόλμησαν. ἥκοντα δὲ τὸν Νικόλαον δεόμενοι παρασχεῖν αὐτοῖς Ἡρώδην βοηθὸν καὶ προστάτην. καὶ ὃς μάλα προθύμως ὑπέστη διὰ τὴν τῆς πόλεως δόξαν. καὶ ἐδεήθη τοῦ βασιλέως, διηγήσατό τε αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, ὡς οὐ δικαίως αὐτοῖς ὀργίζεται, οὔτε προειπὼν ὅτι πέμποι τὴν γυναῖκα ὡς αὐτοὺς, οὔθ᾽ ὅλως ἐκείνων προῃσθημένων διὰ τὸ νυκτὸς ἰέναι. τέλος δὴ οὖν ἀναδεξάμενος ὁ ἀνὴρ τὴν προστασίαν, εὑρίσκεται αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν τῆς ζημίας, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἐπιστολὴν, ἅτε δὴ ἀπεληλυθότων ἤδη διὰ τὸ ἀπογνῶναι τὴν ἀπόλυσιν, Νικολάῳ δίδωσι πλέοντι ἐπὶ Χίου καὶ Ῥόδου, ἔνθα ἦσαν αὐτῷ οἱ υἱεῖς. αὐτὸς γὰρ ἐπὶ Παφλαγονίας ᾔει σὺν Ἀγρίππᾳ. Νικόλαος δὲ ἐκ τῆς Ἀμισοῦ πλεύσας ἐπὶ Βυζάντιον, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Τρῳάδα γῆν, ἀνέβη εἰς Ἴλιον. καὶ τὴν τῆς ἀπολύσεως τοῦ χρέους ἐπιστολὴν ἀποδοὺς, σφόδρα ὑπὸ τῶν Ἰλιέων αὐτός τε καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐτιμήθη.

& has quidem integras perdiſcere, illas verò duntaxat delibare, ac collecta ſingularum vtilitate, ad philoſophiam tanquam ad patriam ac lares reuerſos ibi conſidere. *Deeſt initium.*

* hortatus eum vt philoſophum & immemorem iniuriarum maiori poſthac obſeruantia atque amore proſecutus eſt.

Iiſdem temporib. facinus humanitatis plenũ à Nicolao geſtum eſt. Nam cùm Iulia Cęſaris Auguſti filia, coniux M. Agrippæ noctu Ilium proficiſceretur, fortè accidit vt effuſis torrentibus Scamandro ſupra modum aucto Iulia cum famulis qui ad lecticam erant, in magnum vitæ diſcrimen in traijciendo fluuio adduceretur, Ilienſibus aduentus illius prorſus ignaris. Quamobrem indignatus Agrippa quod Ilienſes minimè opem tuliſsēt, drachmarum argenti millib. centum eos mulctauit. Qui cùm maxima in difficulate verſarentur, neque aut tempeſtatem, aut aduentum Iuliæ proſpicere potuiſſent, Agrippę quidem obloqui minimè auſi ſunt quidquam. Nicolaum verò, qui tum fortè aderat, adeuntes, orarunt vti Herodem Regem ſibi ſuffragatorem atque adiutorem conciliaret. Quod quidem ille ob veterem ciuitatis gloriam libentiſſimè ſuſcepit, Regique omnem ſeriem expoſuit, immeritò Agrippam Ilienſibus ſuccensêre, cùm nec ipſe eos de aduentu vxoris ſuæ præmonuerit, neq. illi ob nocturnum illius aduentum præſentire quidquam potuerint. Tandem cùm Herodes cauſam Ilienſium ſuſcepiſſet, veniam mulctæ eis impetrauit, atque Agrippæ ea de re epiſtolam, iam reuerſis in patriam Ilienſibus, eò quòd ſpem omnem impetrandæ veniæ amiſerant, Nicolao tradit, qui Chium ac Rhodum, vbi eius filii morabantur, petebat: quippe ipſe vnà cum M. Agrippa iter in Paphlagoniam parabat. Igitur Nicolaus Amiſo ſoluens Byzantij portum tenuit. Inde in Troadem nauigans, Ilium aſcendit, literiſque de mulctæ liberatione traditis, cùm ipſe, tum maximè Herodes Rex maximos honores ab Ilienſibus conſecutus eſt.

Herodes intermisso philosophiæ studio, (quod principibus vsuuenire solet ob voluptatum copiam ferè mutabili ingenio prędititis,) artem rhetoricam adamare cœpit, ac Nicolaum declamare secum iussit. Sed cùm aliquandiu Rhetoricæ operam dedisset, rursus eum percipiendę historiæ cupido incessit, cùm eiusmodi cognitionem magnoperè ei laudauisset Nicolaus, & aptissimam ad res gerendas, ipsisque Regibus maximè vtilem esse dixisset. Igitur cùm in hoc studium summa cupiditate incumberet, Nicolaum hortatus est vt vniuersalem historiam scribere aggrederetur. Qui eo maiore impetu animatus, non sine maximis laboribus omnem vndique historiam collegit, tandémque incredibili studio eam absoluit. Ac sæpenumerò dicere solebat, Eurystheum si hunc Herculi laborem proposuisset, maximè illum vexaturum fuisse. Posthac Herodes visendi Cæsaris causa Romam nauigans, Nicolaum secum in eadem naue duxit, atque vnà cum eo philosophabatur.

Neque verò à sermonibus ac præceptis vitâ dissentiebat: quippe omnibus erat notissimum quo animo pecuniam contemneret, & quanta liberalitate eam impenderet; neq. vnquam ius atque officium pecuniæ causa violasse deprehensus est. Iam voluptates mirum etiam alicui videatur si aliquas adamauerit, idque cum Regibus ac principibus viris sæpissimè versatus. Námque natura erat austerior, & ab omni voluptate alienus, vt qui eiusmodi delectationibus obnoxios pro mancipiis duceret, frugalitatem verò ac tenuitatem summoperè commendaret. Idem tamen vbi magnificentia opus erat, liberalis erat inprimis; neque vllatenus parcus, ne sordidi atque illiberalis animi notam subiret. Iam verò in laboribus perferendis, sicubi opus erat, præcipua constantia & iuuenis & senex præditus fuit; ac si quando periculum ingruerat aut ab hostib. aut à latronibus; si morbi vis aut tempestas in mari, aut aliud quod discrimen inciderat,

Ὅτι Ἡρώδης πάλιν μεταμεληθεὶς τὸν φιλοσοφίας ἔρωτα, * ὃ φιλεῖ τοῖς ἐν ὑπεροχῇ οὖσι συμβαίνειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐξαματτόντων αὐτοὺς ἀγαθῶν· ἐπεθύμησε πάλιν ῥητορικῆς, καὶ Νικόλαον ἠνάγκαζε συρρητορεύειν αὐτῷ, καὶ κοινῇ ἐρρητόρευον. αὖθις δ' ἱστορίας αὐτὸν * ἔρως ἔλαβεν, ἐπαινέσαντος Νικολάου τὸ πρᾶγμα, καὶ πολιτικώτατον εἶναι λέγοντος· χρήσιμον δὲ καὶ βασιλεῖ, ὡς τὰ τῶν προτέρων ἔργα καὶ πράξεις ἱστοροίη. καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμήσας προὔτρεψε καὶ Νικόλαον πραγματευθῆναι τὰ περὶ ἱστορίαν. ὁ δὲ μειζόνως ἔτι ὥρμησεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, πᾶσαν ἀθροίσας τὴν ἱστορίαν, μέγαν τε πόνον ὑποστάς, καὶ οἷον οὐκ ἄλλος, ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ φιλοπονήσας ἐξετέλεσεν αὐτήν. ἔλεγέ τε ὡς τοῦτον τὸν ἆθλον Εὐρυσθεὺς εἰ προὔτεινεν Ἡρακλεῖ, σφόδρα ἂν αὐτὸν * ἀπέτρυσεν. ἐκ τούτου πλέων εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα Ἡρώδης, ἐπῆγε τὸν Νικόλαον * ὁμοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς νηός, καὶ κοινῇ ἐφιλοσόφουν.

mſ. ἃ ὀφείλει.

addidi.

Suidas in ἀπέτρυσε.

mſ. ὁμοίως.

Ὅτι πλὴν θ' ὅσα παρήγγελλεν, ἐπὶ τῶν ἔργων διεξῄει αὐτῶν, καὶ ἀπεδείκνυτο χρημάτων μὲν ὢν κρείττων, θᾶττον δὲ λαμπρότατα ἐφιλοτιμήθη, οὐδέν τε ὧν μὴ δεῖ ἐφαίνη χρημάτων ἕνεκα πεποιηκώς. ἡδονῆς δὲ τάχα που θαυμαστὸν ἦν, εἴ τινος οὕτω κατεφρόνει, καὶ ταῦτα βασιλεῦσί τε καὶ ἡγεμόσι συνὼν πολλάκις. ἦν γὰρ αὐστηρὸς φύσει, καὶ ἐναντίος πρὸς αὐτήν, καὶ ἀνδραποδώδεις νομίζων τοὺς τῶν ἀπολαύσεων τῶν τοιούτων ἥττους. ἐπαινετής τε αὐταρκείας ἀεὶ καὶ * ἁπλότητος. καίτοι γ' ἐν οἷς δεῖ λαμπρύνεσθαι μεγαλοπρεπής, οὐ γλίσχρος ἦν, ὡς μὴ δόξαν ἀνελευθερίας λάβοι. πρός γε μὴν πόνους καὶ καρτερίαν, εἴ ποτε δέοι, πάντων ἀοκνότατος, οὐκ ἐν νεότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γήρᾳ. καὶ ὅπη κίνδυνος καταλάβοι ἐκ πολεμίων ἢ λῃστῶν, ἢ διὰ νόσον, ἢ χειμῶνα κατὰ θάλατταν, ἢ ἄλλως πως, οὕτω δὴ σφόδρα

mſ. πιστ.

εὔψυχος ἦν, ὥστε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀεὶ θάῤῥος παρέχειν, ὁπόσοι κοινωνοὶ ἦσαν αὐτῷ τοῦ κινδύνου. πρός γε μὴν τὸ δίκαιον ἀκλινὴς οὕτω καὶ ἀθώπευτος, ὥστε καὶ ἀπειλὰς ἐνεγκεῖν τινῶν ἡγεμόνων ποτὲ δικάζων, ὑπὲρ τοῦ μὴ τοῦτο παραβῆναι. πολλοὶ γὰρ αὐτὸν ᾑροῦντο καὶ δικαστὴν καὶ διαιτητὴν, φανερᾶς εἰς πάντας αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης γενομένης, ἔν τε συμβολαίοις ἢ ταῖς πρὸς τοὺς ἰδιώτας κοινωνίαις, οὐδεὶς πώποτε αὐτὸν ἐμέμψατο, οὐδ᾽ εἴ τις πονηρὸς εἴη, διὰ τὴν ἐπιείκειαν. οὐδὲ γὰρ μαρτύρων ἔδει πρὸς αὐτὸν ἢ συμβολαίων, ἀλλ᾽ ὅ τι ἂν ὁμολογήσῃ, βέβαιον ἦν. κοσμιότητα δὲ καὶ σωφροσύνην οὐδεὶς αὐχήσει πλείω κατὰ τὸ ἦθος. ἔν τε ἀγοραῖς καὶ ὁδοῖς. *Desunt duæ paginæ.*

* * καὶ διατελεῖν παρακολουθεῖν εὐδοξίαν τε καὶ τιμὴν τῷ φιλοσόφῳ, καὶ ἄλλας χάριτας καὶ ὠφελείας, παρὰ τῶν δυνατῶν οὐκ εἶναι, πόνου δ᾽ ἀλλότριον. τίνι γὰρ ἂν μᾶλλον ἁρμόττοι ταῦτα καρποῦσθαι ἀπὸ τοῦ βελτίστου καὶ σπουδαιοτάτου γενόμενα, ἢ τῷ τοιούτῳ; οὐ γὰρ δὴ τῷ φαύλῳ καὶ οὐδενὸς ἀξίῳ. χρήσεται γὰρ αὐτοῖς ἀφύρτως τε καὶ ἐμμελῶς, καθάπερ Νικόλαος τῷ γνώριμος εἶναι καὶ εὔπορος εἰς * οὐδένα τρόπον ἐχρήσατο, ἀλλ᾽ εἰς μετριότητα τε καὶ δημοτικὴν φιλανθρωπίαν· πόλεως μὲν οὔ ποτ᾽ ἀφ᾽ ἑτέρας αἰούμενος δεῖν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ προσαγορεύεσθαι· κατεγέλα δὲ καὶ τῶν καθ᾽ αὐτὸν σοφιστῶν, οἳ μεγάλοις τιμήμασιν ἐωνοῦντο Ἀθηναῖοι ἢ Ῥόδιοι καλεῖσθαι, βαρυνόμενοι τὴν ἀδοξίαν τῶν πατρίδων. ἔνιοι δὲ καὶ συνέγραψαν περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἀφ᾽ ἧς πόλεως ἦσαν, ἀλλ᾽ ἀπό τινος τῶν δι᾽ ὀνόματος Ἑλληνίδων. ὁμοίους τε ἀπέφαινε τοῖς τοὺς ἑαυτῶν γονέας βαρυνομένοις.

f. οὐδὲν ἄτοπον.

Ὅτι ᾐτιῶντό τινες τὸν Νικόλαον πλεῖστα χρήματα παρὰ φίλων λαβόντα, οὐ σώζειν αὐτά. καὶ ὅτι τὰς πλείους διατριβὰς ἐποιεῖτο μετὰ τῶν δημοτικῶν, ἐκκλίνων τοὺς μεγάλους καὶ

erat tum eiusmodi animi fortitudine, vt reliquos qui in eodem versabantur periculo, confirmaret. Porrò in iustitia colenda adeò constans atque inconcussus fuit, vt nonnunquam iudex magistratuum minas contempserit, ne à iustitiæ norma vel minimùm discederet. Itaque cùm omnibus comperta ac cognita esset eius æquitas, multi illum & iudicem & arbitrum deligebant. In contractibus verò atque huiuscemodi ciuilibus negociis nemo vnquam, quantumvis improbus vir de illo quippe homine omnium æquissimo conquestus est: non enim aduersus eum testib. opus erat, aut syngrapha, sed quidquid vel nudo pacto promisisset, id firmum ratúmque erat. Cæterùm modestia ac morum grauitas cùm foris tum domi tanta nunquam in vllo homine fuit. *Desunt duæ paginæ.*

Quidam Nicolai obtrectatores aiebant ex disputationibus philosophicis famam ac gloriam, ac præterea opes ac munera à principibus citra laborem ei obtigisse. Enimverò quem hisce bonis frui præsertim honestissimis artibus comparatis æquius veriúsq. sit quàm eiusmodi virum? non enim certè improbum ac nullius pretij hominem: quippe ille magna cum prudentia & solertia iis rebus vtetur, quemadmodum Nicolaus opibus suis & gratia non ad malas artes, sed ad modestiam & comitatem est vsus. Qui nunquam alterius ciuitatis quàm patriæ suæ ciuem se appellare voluit, & sui temporis sophistas deridere erat solitus, qui obscuritatem oppidorum suorum grauati, titulum ciuis Atheniensis aut Rhodij maximo pretio emebant. Nonnulli etiam libros scripsêre, quibus probarent haudquaquam se ex illa ciuitate esse, ex qua reuera erant oriundi, sed ex alia celebriori vrbe Græca. Eos verò similes aiebat esse illorum, quos parentum suorum puderet.

Erãt qui Nicolao obijcerẽt quod cùm magnã pecuniæ vim ab amicis dono accepisset, eam tamen minimè custodiebat: quodq. cum plebeis hominib. vt plurimùm

versabatur; viros autem primarios atque opulentissimos vrbis Romæ declinabat, neque vnquam tametsi à multis & maximæ dignitatis viris rogatus, domos eorum adibat, sed philosophiæ studiis totos dies vacabat. Verùm Nicolaus sic respondere iis solebat, quod quidem ad pecuniam attinet, eius possessionem haud secus ac lyræ vel tibiæ nullius pretij esse, præcipuam partem in vsu consistere. Quod si quis ad luxum ac nequitiam, aliásque eiusmodi artes eâ abutatur, hunc meritò vituperandum esse; qui verò ad modestiam ac liberalitatem eâ vtitur, & opportunè interdum oblatam à quibus oportet, accipit, largitúrque ipse, & liberis suis consulit: hunc demùm optimum virum esse. Quod verò ad alterum caput spectat, ita aiebat, virum bonum cum modestissimis hominibus semper versari velle, cuiusmodi plures in plebe quam inter diuites illos reperiri. Vt enim vir opibus instructus modestiam colat, præcipuo quodam Deorum auxilio opus est, cùm diuitiæ ferè voluptatibus aut superbiâ animos mortalium corrumpant.

Cæterùm Nicolaus maximam in erudiendis famulis suis curam posuit, quos ex quotidiana consuetudine ad similitudinem morum viteque suæ formatos nihilo deteriores amicis expertus est.

Ex Lib. I. Historiarvm Nicolai.

Sardanapalus Assyriorum Rex, à Nino & Semiramide originem ducens, assiduè intra palatium in vrbe Nino degebat, neque arma tractans vnquam, nec venatum egrediens more superiorum Regum: sed faciem liniens, atque oculos pingens, & cum pellicibus de forma ac comæ compositione contendens, prorsúsq. muliebri diffluens mollicie. Porrò ex more institutóque veteri ad portas palatij aderant gentium omnium satrapæ, imperatas adducentes copias. Quos inter Arbaces Mediæ Prefectus, vir singulari temperantia rerúmque vsu haud vulgari præditus, atque in venatibus bellísque exercitatus: qui cùm multa antehac strenuè fecisset, tum verò adhuc maiora animo agitabat.

ὑπερπλούτοις τῶν ἐν Ῥώμῃ, [ὧν εἰς τὰς οἰκίας] οὐδαμῶς ἤει πολλῶν καὶ ἐνδόξων αὐτὸν βιαζομένων· ἀλλὰ δι' ὅλης ἡμέρας ἐν ταῖς φιλοσόφοις θεωρίαις ἦν. ὁ δὴ ἀπελογεῖτο περὶ μὲν τῶν χρημάτων, ὅτι ἡ κτῆσις ὥσπερ λύρας ἢ αὐλῶν οὐδενὸς εἴη ἀξία· ἡ χρῆσις δὲ τὸ κυριώτατόν ἐστιν. καὶ εἰ μὲν τις εἰς ἄσωτον ἢ ἀμετάδοτον ἢ ὅλως ἄφρονα ἢ φαῦλον καταδαπανᾷ βίον, ἐπίμεμπτος ἂν εἴη. εἰ δέ τις εἰς σώφρονά τε καὶ κόσμιον, καὶ κοινωνικὸν, καὶ φιλάνθρωπον, δεχόμενος καὶ ὅτε δεῖ ταῦτα καὶ παρ' ὧν δεῖ, καὶ περιιέμενος καὶ τοῖς τέκνοις ἀπολιπὼν, ἀμείνων ἂν εἴη. ὅρον δὲ ἕνα ἔφη ποιεῖσθαι· τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν τοῖς ἐπιεικεστέροις ἐθέλειν ἀεὶ συνεῖναι. τοιούτοις δὴ ἐν τοῖς δημοτικοῖς ὁρᾷν πλείους ἢ ἐν τοῖς βαρυπλούτοις φυομένοις. πολλῆς γὰρ ἀγαθῆς τύχης δεῖται πλοῦτος, ὥστε εἰς ἐπιείκειαν φέρειν. ἐκτρέπει γὰρ τοὺς πλείους εἰς φιληδονίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν.

Ὅτι τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας ἐκπαιδεύσας, καὶ ἐκ τοῦ συζῆν ἀεὶ πολλὴν ὁμοήθειαν αὐτοῖς ἐμποιήσας, ἐχρῆτο οὐδὲν χεῖρον ἢ φίλοις.

Ὅτι Σαρδανάπαλος Ἀσσυρίων ἐβασίλευσεν, ἀπό τε Νίνου καὶ Σεμιράμεως τὴν βασιλείαν παραδεξάμενος, οἴκησιν ἔχων ἐν Νίνῳ, ἔνδον τὸ σύμπαν ἐν τοῖς βασιλείοις διατρίβων. ὅπλων μὲν οὐχ ἁπτόμενος, οὐδ' ἐπὶ θήραν ἐξιὼν, ὥσπερ οἱ πάλαι βασιλεῖς. ἐγχριόμενος δὲ τὸ πρόσωπον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογραφόμενος, πρός τε τὰς παλλακίδας ἁμιλλώμενος περὶ κάλλους καὶ ἐμπλοκῆς. τό τε σύμπαν γυναικείῳ ἤθει χρώμενος. κατὰ δὲ τὰ πρότερον συντεταγμένα, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτοῦ παρῆσαν οἵ τε ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν σατράπαι ἄγοντες τάς τε εἰρημένας δυνάμεις, καὶ δὴ Ἀρβάκης ὁ Μήδων ὕπαρχος, ἀνὴρ τόν τε βίον σώφρων, καὶ πραγμάτων εἴ δή τις ἄλλος ἔμπειρος, τετριμμένος τε ἐν κυνηγεσίοις καὶ πολέμοις· καὶ πολλὰ μὲν πάλαι γενναῖα ἐξειργασμένος, πλείω δὴ ἔτι καὶ μείζω ποτὲ διανοούμενος.

οὗτος ἀκηκοὼς τόν τε βίον καὶ τὰ ἤθη οἷς χρῆται ὁ βασιλεὺς, εἰς νοῦν ἐνέβαλεν καὶ ἐνεθυμήθη ἄρα ὅτι ἀπορίᾳ γυναικὸς ἀνδρὸς οὗτος ἔχει τὰ τῆς Ἀσίας κράτη. καὶ βουλὴν συντίθεται περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς.

Ὅτι ἐπὶ Ἀρβάκου τοῦ βασιλέως Μήδων, τοῦ διαδόχου Σαρδαναπάλλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, ἦν ἐν Μήδοις τότε κατά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην δοκιμώτατος Παρσώνδας παρά τε βασιλεῖ μάλιστα ἐπαινούμενος καὶ ἐν Πέρσαις ὅθεν ἦν γένος, ἐπί τε εὐβουλίᾳ καὶ κάλλει σώματος. δεινὸς δὲ καὶ θήρας αἱρεῖν, ἐν σταδίᾳ τε μάχῃ καὶ ἀπὸ ἅρματος καὶ ἵππου μάχεσθαι. οὗτος ὁρῶν Νάνυβρον τὸν Βαβυλώνιον διαπρεπεῖ κόσμῳ χρώμενον ἀμφὶ τὸ σῶμα, καὶ ἐλλόβια ἔχοντα καὶ κατεξυρημένον εὖ μάλα, γυναικώδη τε καὶ ἄναλκιν, ἔπειθεν Ἀρταῖον ἀφελέσθαι αὐτὸν τὴν ἀρχὴν καὶ ἑαυτῷ δοῦναι, δυσχεραίνων σφόδρα τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ ὤκνει συγχέας τὰ συγκείμενα ὑπ᾽ Ἀρβάκεω, ἀδικεῖν τὸν Βαβυλώνιον. ἐπεὶ δὲ δὶς καὶ τρὶς ὁ Παρσώνδης ἐνέτυχεν Ἀρταίῳ, καὶ ταὐτὸν ἤκουσεν ἡσύχαζεν· οὐ μὴν τὸν Νάναρον ἔλαθεν. αἰσθόμενος δ᾽ ἐκεῖνος τὴν γνώμην τἀνδρὸς,
ms. τῶν. μεγάλα δῶρα τοῖς * ἑαυτοῦ ὑπέσχετο καπήλοις, εἴ τις αὐτῷ Παρσώνδην συλλαβὼν ἄγοι· ἕπονται δ᾽ οὗτοι πολλοὶ τῷ βασιλέως στρατῷ. καί ποτε κατὰ δαίμονα κυνηγετῶν ὁ Παρσώνδης, ἐλαύνει πόρρω ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἴς τι πεδίον οὐχ ἑκὰς Βαβυλῶνος· τοὺς δὲ θεράποντας εἰς τὴν πλησίον ὕλην πέμψας, ἐκέλευσε βοῇ τε ἀλαλητῷ χρῆσθαι ὡς δὴ τὰ θηρία ἐμβήσοιεν εἰς τὰ πεδία, καὶ πολλοὺς μὲν ὗς ἀγρίους, πολλοὺς δ᾽ ἐλάφους αἱρεῖ. τέλος δ᾽ ὄνον ἄγριον διώκων, ἐπιπλεῖστον ἀποσπᾶται τῶν ἑαυτοῦ. καὶ μόνος ἐλαύνων ἧκεν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, ἔνθα ἦσαν οἱ κάπηλοι, ἀγορὰς εὐτρεπίζοντες τῷ βασιλεῖ. οἷς πιεσάμενος ὑπὸ δίψους πιεῖν ἤτει. οἱ δ᾽ ἄσμενοι ἰδόντες Παρσώνδην, προσίασιν αὐτῷ, πιεῖν τε ἐνέχεον, καὶ τὸν ἵππον δεξάμενοι ἀριστᾶν ἐκέλευσαν.

Hic cùm interiorem Regis vitam moréſque auditu accepiſſet, ita ſecum reputare cœpit penuria viri cuiuſpiam ſtrenui penes Sardanapallum regnum Aſiæ ſtare. Itaque de rerum ſumma conſilium iniit.

Regnante apud Medos Artæo ſucceſſore Arbacis, fuiſſe quidam dicitur in Media Parſondas, vir robore & magnitudine animi ſingulari; qui & apud Regem & inter Perſas, à quibus originem ducebat, ob prudentiam ac pulcritudinem ſummo in honore erat. Adhæc in venatu feras interficere, equeſtri pedeſtrique pugna ac de curru dimicare promptiſſimus habebatur. Hic cùm Nanybrum Babylonium, inſigni corporis cultu conſpicuum, inaures geſtantem, ac probè raſum prorſúſque effæminatum atque imbellem videret, ægrè admodum id ferens, ab Artæo petiit vt regnum Nanybro ademptum ſibi concederet. Sed Artęus nequaquam induci poterat vt contrà leges ab Arbace conſtitutas eiuſmodi iniuriam Nanybro faceret. Enimverò poſtquam Parſondas iterum ac tertiò Artæum hac de re interpellauit, atque idem ſemper reſponſum retulit, in poſterum tacuit. At Nanybrus de Parſondæ conſiliis certior factus, cauponibus ſuis, quorum maxima multitudo Regia caſtra ſectari ſolet, ingentia præmia pollicitus eſt, ſi Parſondam comprehenſum ad ſe adducerent. Fortè Parſondas procul à Regis comitatu inter venandũ curſu abreptus, in planiciem haud procul Babylone ſitam peruenit, ſeruóſq. circa proximam ſiluam diſpoſitos clamore contentiſſimo reſonare iuſſit, quo territæ feræ in campos protraherentur. Ita cùm apros ceruóſq. haud paucos cepiſſet, tandem aſinum ſilueſtrem perſecutus, procul à ſuis aberrauit, deuenítque ad eum Babyloniæ locum in quo fortè fortuna caupones Regij alimenta ac pabula Nanybro præparabant. Quos conſpicatus cùm ſiti enecaretur, vinum petiit. At illi qui Parſondã agnoſcerent, læti ac libentes ei vinũ propinant, retentóq. equo orant vt prandium ſumere velit. Parſondæ, quippe qui per totũ diem venãdo fatigatus eſſet, haud ingratus is ſermo fuit.

Itaque onagrum quem ceperat, vt Regi mitterent, iussit, vtque famulis suis qui per siluam dispersi erant, quonam in loco esset, renuntiarent. Illi cuncta quæ imperabat facturos se polliciti, Parsondam discumbere iubent, omnis generis dapes ei apponunt, vinum suauissimum, merúmque de industria ministrant, quo facilius inebrietur. Postquam Parsondam vini ac ciborum satias cepit, extemplò equum sibi adduci petiit, quo ad Regis castra peruolaret. Sed caupones mulieres formosas introducere atque ostentare ei cœperunt, orantes vt pernoctare illic, ac mulierum contubernio vti vellet, crastino sub ortum lucis commodius abiturum. Ille cùm mulieres haudquaquam spernẽdæ formæ videret, noctem eo loci degere statuit. Tandem verò cùm partim ex Venere, partim ex labore diurno in somnum esset solutus, caupones facto simul impetu in cubiculũ irruunt, detractáq. ex lecto muliere, Parsondam vinciunt, & ad Nanybrũ perducunt. Quem cùm Nanybrus vidisset, (iam enim crapulã edormierat Parsondas, quantóq. in discrimine esset, intelligebat,) Ecquando, inquit, aut tu aut tuorum quispiam aliquam à me iniuriam passi estis? Nunquam profectò, ait Parsondas. An verò ne fortè patereris timuisti? Minimè verò. Cur igitur tu prior iniuriam mihi intulisti, cùm semivirũ me appellans, regnũ meum tanquã nullius precij hominis tu fortis ac generosus ab Artæo peteres? Cui certè multã gratiam debeo, quòd concessum ab Arbace maioribus meis imperium mihi eripere haudquaquam sustinuit. Cur ergo hæc agebas, pessimũ caput? At Parsondas absque vlla tergiuersatione, Memet, inquit, hoc digniorẽ præmio existimabam, cùm Regi vtilior, & fortitudine atq. industria essem maiore quã tu, qui quotidiè raderis, oculos stibio; vultũ cerussa depingis. Tum Nanybrus, Te verò, inquit, non pudet, qui talis tantúsq. ab infirmiore captus sis, postquam gulæ ac Veneri succubuisti. At ego te faxo mulieribus molliorem candidioremque breui spatio reddam. Hæc locutus, cùm per Belũ ac Molim (sic Assyrij Venerem appellãt) iurauisset,

ὁ δὲ οἷα πλημμέλειος θηρῶν οὐκ ἀηδῶς ἤκουσεν, ἐκέλευσέ τε
ἀποπέμψαι βασιλεῖ τὸν ὄνον ὃν κατέλαβε, καὶ τοῖς ἀνὰ τὸν δρυ-
μὸν οἰκέταις φράσαι ἔνθα εἴη. οἱ δὲ πάντα ποιήσειν ὑποσχό-
μενοι, κατακλίνουσι τὸν * Παρσώνδην καὶ δαῖτα παρετέθεσαν παμ- mſ. αὐδῶν
πόλλην, οἶνόν τε ἥδιστον πίνειν παρέχοντες, ἀκρατέστερον ἐπιτηδὲς
ὡς μεθυσθείη. καὶ ἐπεὶ ἄδην εἶχεν, ὁ μὲν ᾔτει τὸν ἵππον ὡς ἀ-
πίοι ἐπὶ τὸ βασιλέως στράτευμα. οἱ δὲ γυναῖκας εὐπρεπεῖς πα-
ραγαγόντες, ἐδείκνυόν τε αὐτῷ, καὶ ἐκέλευον κοιμηθέντα αὐτόθι
καὶ εἰς νύκτα χρησάμενον αὐταῖς, ἕωθεν ἀπιέναι. ὁ δὴ εὐπρεπεῖς
γυναῖκας ὁρῶν ἔμεινέ τε καὶ ηὐλίσατο. καὶ τὰ μὲν διὰ τὴν συ-
νουσίαν, τὰ δὲ διὰ τὸν κόπον ὕπνος αὐτὸν ἔλαβεν. οἱ δὴ ἀναστή-
σαντες τὴν παρακοιμωμένην γυναῖκα, πολλοὶ ἅμα ἐπιπε-
σόντες συνέδησαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπὶ Νάναρον ἐκόμισαν.
ὁ δὴ ὡς εἶδεν αὐτὸν (ἤδη δὲ ἀνένηψεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ἵνα
ἦν κακοῦ) * ἤρετο, ἆρα ὦ Παρσώνδη κακόν τι παρ' ἐμοῦ πά- mſ εἴρ.
λαι ἔπαθες ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν σῶν τις; ὁ δὴ οὐκ ἔφη. τί δὲ πείσεσθαι
προσεδόκησας; οὐκ ἔγωγε εἶπεν. τί οὖν αὐτὸς ἀδικίας ἦρξας
εἰς ἐμὲ ἀνδρόγυνόν τε καλῶν, καὶ βασιλείαν τὴν ἐμὴν αἰτῶν
παρὰ Ἀρταίου, ὡς δῆτα οὐδενὸς ἄξιον αὐτὸς γυναῖος ὤν. πολλὴ δὲ
χάρις Ἀρταίῳ οὐ πεισθέντι τὴν ὑπ' Ἀρβάκεω δεδομένην ἡμῖν
ἀρχὴν ἀφελέσθαι. διὰ τί δῆτα ταῦτ' ἐποίεις, ὦ κακὴ κεφαλή;
ὁ δὴ οὐδὲν ὑποθωπεύσας εἶπεν· ᾤμην αὐτὸς ἀξιώτερος εἶναι
τούτου τὸ γέρας ἔχειν, ἀνδρειότερός τε ὢν καὶ ὠφελιμώτερος βα-
σιλεῖ ἢ σύ· ὁ κατεξυρημένος τε καὶ καθυπεστιβισμένος τὼ ὀφθαλ-
μὼ, ψιμυθίῳ δὲ τὸ χρῶμα ἐναλειφόμενος καὶ ὅσιν. εἶτ' οὐκ αἰ-
σχύνῃ, ἔφη, σὺ ὁ τηλικοῦτος ὑπὸ τοῦ χείρονος συνειλημ-
μένος, ἐπὶ δὲ γαστρὸς ἥττων καὶ αἰδοίων ἐγένου. ἀλλ' ἐγώ
σε, ἔφη, θήσω γυναικῶν ἁπαλώτερον καὶ λευκότερον τὴν
χροιὰν οὐ πολλοῦ χρόνου. καὶ ἐπώμοσε τόν τε Βῆλον καὶ τὴν
Μόλιν· οὕτως γὰρ τὴν Ἀφροδίτην καλοῦσι Βαβυλώνιοι.

καὶ ἅμα καλέσας τὸν Εὐνοῦχον τὸν ἐπὶ ταῖς μουσουργοῖς πεπιστευμένον· τοῦτον, ἔφη, ἄπαγε καὶ ξυρήσας τὸ ὅλον σῶμα καὶ κισηρίσας πλὴν κεφαλῆς, δὶς τῆς ἡμέρας λοῦε καὶ σμῆχε ἀπὸ λεκίθου, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογραφέσθω, καὶ τὰς κόμας ἐμπλεκέσθω ὥσπερ αἱ γυναῖκες. μανθανέτω δὲ ᾄδειν καὶ κιθαρίζειν καὶ ψάλλειν, ἵνα μοι μετὰ τῶν μουσουργῶν λειτουργῇ γυναικὶ ὡμοιωμένος, μεθ' ὧν καὶ δίαιταν ἕξει λεῖος ὢν τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν αὐτὴν καὶ τὴν τέχνην ἔχων. ταῦτα εἰπόντος, ὁ εὐνοῦχος παραδεξάμενος τὸν Παρσώνδην κατεξύρησέ τε ὅλον πλὴν κεφαλῆς, καὶ τὰ προσταχθέντα ἐδίδασκε, καὶ ἐσκιατράφει λούων ἑκάστης ἡμέρας δὶς καὶ λεαίνων, ὁμοδίαιτόν τε ποιῶν ταῖς γυναιξὶν, ὥσπερ ὁ δεσπότης προσέταξε. καὶ οὐ πολλοῦ χρόνου γίνεται εὔθρεπτός τε λευκὸς καὶ ἁπαλὸς καὶ γυναικώδης, ᾖδέ τε καὶ ἐκιθάριζε πολὺ κάλλιον τῶν μουσουργῶν· οὐδείς τε ἂν ἰδὼν αὐτὸν λειτουργοῦντα ἐν συμποσίῳ Ναννάρῳ, οὐχὶ γυναῖκα ὑπέλαβε, καὶ πολύ γε ἐκείνων εὐπρεπεστέραν, μεθ' ὧν ἑκάστοτε ἐλειτούργει. βασιλεὺς δὲ ὁ Μήδων Ἀρταῖος, ἐπεὶ πάντη μαστεύων Παρσώνδην ἐξέκαμε, καὶ δῶρα προτείνων εἴ τις αὐτὸν εὕροι ἢ ζῶντα ἢ τεθνεῶτα, ὑπελάμβανέ που ἐν κυνηγεσίῳ ὑπὸ λέοντος ἢ ἄλλου τοῦ θηρίου καταβεβρῶσθαι, καὶ μεγάλως ἐπ' αὐτῷ ἠνιᾶτο, ἅτε ἀνδρειοτάτῳ ὄντι. ὡς δὴ ἑπτὰ ἔτη ἐγένετο αὐτῷ τοιαύτην δίαιταν ἔχοντι ἐν Βαβυλῶνι, τῶν εὐνούχων τινὰ ὁ Νάναρος μάστιγξί τε χαλεπῶς, καὶ τὸ σῶμα αἰκίζεται. καὶ αὐτὸν ὁ Παρσώνδης μεγάλαις ἐλπίσιν ἐπάρας ἀναπείθει παρὰ τὸν Ἀρταῖον εἰς Μήδους ἀποδρᾶναι, καὶ πάντα φράσαι τὰ περὶ αὐτὸν βασιλεῖ, ὡς ζῇ τε καὶ λελώβηται μετὰ μουσουργῶν δίαιταν ἔχων Παρσώνδης ὁ σὸς φίλος, ἐκεῖνος ὁ πολεμιστήριος. καὶ ἐπεὶ ταῦτ' ἔφρασεν ὁ εὐνοῦχος, βασιλεὺς, ἥσθη τε ἅμα, καὶ μέγα στενάξας εἶπε. φεῦ λώβης ἀνδρὸς ἀγαθοῦ,

accerſito Eunucho qui pſaltrias curabat, Hunc, inquit, mihi raſum ac pumicatum toto corpore, præterquam capite, quotidiè laua, ac vitello oui deterge: ſed & oculos pictos, comam inſtar mulieris compoſitam habeat; diſcat ad citharam & pſalterium canere, vt inter pſaltrias poſthac muliebri habitu mihi miniſtret, cum quibus leuigata cute degat in poſterum eadem veſte, eidémque mancipatus arti. Igitur Eunuchus acceptum mox Parſondam toto corpore, pręterquam capite, radit, cúmque in vmbra educans eodem cultu ac cæteras Regis pſaltrias, ac quotidiè bis lauans ac læuigans provt imperatum ab Rege erat, pſallere docuit. Ita Parſondas breui admodum tempore mollis & candidus, prorſúſque effæminatus euaſit; canebátq. ac citharam pulſabat multò elegantius quàm reliquæ artifices: adeò vt quicunque illum in conuiuio Regis ludentem vidiſſet, nunquam dubitaturus fuerit mulierem eſſe, & quidem omnium inter quas miniſtrabat formoſiſſimam. Interim Artæus Medorum Rex in conquirendo vbique Parſonda defatigatus, propoſitis præmiis ei qui viuum illum aut mortuum inueniſſet, poſtquam nihil de eo comperit, maximo mœrore eſt affectus ob eximiam viri fortitudinem, quem inter venandum à leone aut huiuſcemodi beſtia deuoratum eſſe exiſtimabat. Tandem cùm iam ſeptennio eo cultu Babylone vixiſſet Parſondas, fortè accidit vt Eunuchus quidam flagris à Nanybro cæderetur, ac crudeliter verberaretur. Hũc Parſondas maximis pollicitationib. ſollicitatum eò impulit, vt in Mediam ad Artæum fugeret, & caſum omnem Regi nuntiaret, Parſondam Regis Artæi amicum fortiſſimũ illum virum viuere quidem, ſed turpiter fœdatum inter pſaltrias degere. Quæ poſtquã Eunuchus Regi narrauit, ſimul gaudio ac dolore affectus Artęus, O facinus, inquit, indignũ!

Itáne Parsondas is quem ego noui, corpus suum ab inimico effœminari passus est. Statimque fidelissimum quemdam Angarum (sic tabellarij Regij vocantur) ad Nanybrum direxit. Sed Nanybrus cùm ad eum Angarus venisset, ac Parsondam sibi reddi postulasset, negauit illum à se vspiam visum ex quo comparere desierat. Quo responso ad Artæum perlato, alterum mox longè priori maiorem ac robustiorem Angarum misit cum literis in membrana scriptis, quibus mandabat Nanybro, vt abiectis cauillationibus ac præstigiis Parsondam, quem inter psaltrias atque eunuchos habebat, sibi quamprimum remitteret, secùs sciret caput sibi demptum iri. Simúlque Angaro imperauit, si fortè Nanybrus Parsondam reddere detrectaret, vt arrepta zona eum ad supplicium abduceret. Igitur cùm hic alter Angarus Babylonem venisset, & cuncta quæ in mandatis habebat, exposuisset, de salute sua metuens Nanybrus, traditurũ se hominem promisit, eóq. amplius persuasurũ se Regi affirmauit, rectè atq. ordine fecisse se qui hominẽ, à quo grauissima iniuria lacessitus esset, vltus fuerit: quippe multò grauiora ab illo se passurum fuisse, nisi Rex præsidio sibi adfuisset. Inde ad epulas conuersus, Angarum conuiuio excepit: ac simul appositis dapibus introgressæ psaltriæ centum & quinquaginta mulieres, (inter quas & Parsondas erat) aliæ citharâ, aliæ tibiâ, aliæ psalterio ludere cœpêre: sed formæ venustate & præstantia artis cæteras longè antcibat Parsondas, quem cuncti pro muliere habebant. Post finitas epulas Nanybrus Angarum interrogauit, quænam ex omnib. decore ac psallẽdi arte excellere ei videretur. qui nihil cunctatus, Hæc, inquit, Parsondam demonstrans. Tum Nanybrus manibus plaudere ac ridere diutissimè. &, Num etiam, inquit, tecum eam habere hac nocte velles? Cui Angarus, Maximè, ait, vellem. At tibi id non concedã, inquit Nanybrus. Cúmq. Angarus subiecisset, Cur ergo me an vellẽ interrogabas? Nanybrus postquam paulũ interquieuit, Hic, inquit, est Parsõdas quẽ petis.

πῶς

πῶς ἠνέχετο ὁ Παρσώνδης, ὃν ἐγὼ οἶδα, θηλυνόμενος τὸ σῶμα ὑπὸ ἐχθροῦ; καὶ ἅμα πέμπει ἕνα τῶν πιστοτάτων ἄγγελον παρὰ τὸν Βαβυλώνιον, οὕτω γὰρ ἐκάλουν τοὺς βασιλέως ἀγγέλους. ὁ δὲ Νάναρος ἀφικομένῳ τῷ ἀγγέλῳ καὶ ἀπαιτοῦντι Παρσώνδην, ἔξαρνος γενόμενος, καὶ οὐδαμοῦ ἔφη ἐκεῖνον ἑωρακέναι, ἀλλ' ὅτι ἀφανὴς ἐγένετο. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν Ἀρταῖος, ἕτερον ἔπεμψεν ἄγγελον πολὺ μείζω τοῦ προτέρου καὶ δυνατώτερον. ἐπέστελλέ τε ἐν διφθέρᾳ ῥίψαντα τὴν Βαβυλωνίαν ἀπάτην ὀπίσω, ἀποπέμπειν τὸν ἄνδρα πρὸς ἑαυτόν, ὃν ταῖς μουσουργοῖς τε καὶ εὐνούχοις παρέδωκεν, ἢ ὅτι τὴν κεφαλὴν αὐτὸς οὐχ ἕξει. ταῦτα ἔγραψε καὶ ἅμα ἐκέλευσε τῷ ἀνδρί, εἰ μὴ παραδῷ Νάναρος τὸν *Παρσώνδην, λαβόμενος τῆς ζώνης ἄγειν αὐτὸν ἐπὶ θανάτῳ. ἀφικομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ταῦτα ἀπαγγείλαντος, ὁ Νάναρος δείσας περὶ τῆς ψυχῆς, παραδώσειν τε ὑπέσχετο τὸν ἄνθρωπον· καὶ προσέτι ἀπολογούμενος τῷ ἀγγέλῳ πείσειν ἔφη βασιλέα, ὡς δικαίως μετῆλθεν ἄνδρα ἄρξαντα* μεγάλης ἀδικίας εἰς ἑαυτόν. πεπονθέναι γὰρ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου χαλεπώτερα, εἰ μὴ βασιλεὺς ὁ δεσπότης αὐτοῦ ὑπώρασι τὴν δεξιάν. ἐκ τούτου ἐπὶ πότον ἐτράπετο καὶ συνουσίαν, ἑστιῶν τὸν ἄγγελον. καὶ τοῦ δείπνου προκειμένου εἰσεληλύθεσαν αἱ μουσουργοὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα γυναῖκες, μεθ' ὧν ἦν καὶ Παρσώνδης. καὶ αἱ μὲν ἐκιθάριζον, αἱ δὲ ηὔλουν, αἱ δὲ ἔψαλλον. ἐν πάσαις δὲ διέπρεπε μάλιστα Παρσώνδης καὶ κάλλει καὶ τέχνῃ, γυνὴ καὶ αὐτὸς νομιζόμενος. καὶ ἐπειδὴ δεῖπνον ἄδην εἶχον,* ἤρετο ὁ Νάναρος τὸν ἄγγελον, ἥτις αὐτῷ δοκεῖ πασῶν προφέρειν εὐμορφίᾳ τε καὶ εὐμουσίᾳ. ὁ δὲ οὐδὲν μελλήσας ἔφη ἐκείνην, Παρσώνδην δείξας. καὶ ὁ Νάναρος κροτήσας τὼ χεῖρε ἐγέλα ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ εἶπε. ταύτην ἄρα καὶ βούλει ἔχων εἰς νύκτα ἀναπαύεσθαι; ὁ δὲ πάνυ μὲν οὖν ἔφη. ἀλλ' οὐ δώσω, εἶπεν ὁ Νάναρος. τί οὖν ἔφη, ὁ ἄγγελος, ἐμοῦ πυνθάνῃ; μικρὸν δὲ διαλιπών, οὗτός ἐστιν, ἔφη, Παρσώνδης ἐφ' ὃν ἥκεις. ἀπιστοῦντος δὲ ἐκείνου, ὤμοσε.

mſ. οὐδῆν sic Diodorus.

mſ. μέγα πολλῆς.

mſ. εἶχ.

καὶ ὁ ἄγγαρος θαῦμά μ' ἔχει, ἔφη, ὅπως ζῶν ὑπέμεινε γυναικιζόμενος ἀνὴρ ἄλκιμος, καὶ οὐ διεχρήσατο ἑαυτὸν, εἰ μὴ καὶ ἄλλοις ἐδύνατο. πῶς δὲ ταῦτ' ἀνέξεται ὁ δεσπότης ἀκούσας; ὁ δὲ Νάναρος εἶπεν. ἐγὼ ῥᾳδίως αὐτὸν ἀναδιδάξω ὡς οὐδὲν ἀδικῶ. τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διελέγοντο, καὶ ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐνθεὶς ὁ Βαβυλώνιος εἰς ἁρμάμαξαν Παρσώνδην ἀποπέμπεται σὺν τῷ ἀγγάρῳ. ἐπεὶ δ' ἧκεν εἰς Σοῦσα, ἔνθα ἦν βασιλεὺς, δείκνυσιν αὐτῷ ὁ ἄγγαρος τὸν ἄνδρα. καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ Αρ-

mſ. ἀνοίᾳ. ταῖος ἐν * ἀγνοίᾳ γενόμενος, ἐπεὶ ἑώρα ἀντ' ἀνδρὸς γυναῖκα γεγονότα, ὦ ταλαίπωρε, ἔφη, πῶς ὑπέμεινας ὧδε λωβηθῆναι, καὶ οὐ πρότερον ἀπέθανες; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ἥτοι ἀνάγκη ὦ δέσποτα, καὶ θεῶν λέγεται κρείττων ὑπάρχειν. ἐγὼ δὲ ἔτλην καὶ ἐκ τοιῶνδε παθημάτων ζῶν, ἵνα ἅμα μὲν σε ἐγγένοιτό μοι θεωρῆσαι, ἔπειτα δὲ Νάναρον τιμωρήσασθαι διὰ σοῦ, ὅπερ ἐμοὶ οὐκ ἂν ὑπῆρξε τετελευτηκότι. ἀλλὰ μή με, ἔφη, δέσποτα ψεύσῃς τῆς ἑτέρας ἐλπίδος, ἀλλά μοι τὴν δίκην ἀπόδος παρὰ ἀνδρὸς κακοῦ. καὶ ὁ Αρταῖος ὑπέσχετο ἐπειδὰν εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκηται. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου ὅτε Παρσώνδης ἀπέλαβε τὴν ἀνδρείαν φύσιν, καὶ βασιλεὺς ἀφίκετο εἰς Βαβυλῶνα. κατεβοᾶτο τε ὁσημέραι ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως τιμωρήσεται τὸν Νάναρον. καὶ ὃς ἧκε παρὰ βασιλέα, καὶ ἔφη δίκαια ποιῆσαι. πρότερος γὰρ ἐκεῖνος οὐδὲν κακὸν παθὼν ἐμὲ διέβαλεν, ἔφη, παρά σοι, ὥς με κλείνας τε καὶ τῆς Βαβυλῶνος ἀρχὴν αὐτῷ δοίης. Αρταῖος δὲ ἔφη δικαιότερα Παρσώνδην αἰτιᾶσθαι. χρῆναι γὰρ μὴ σαυτῷ δικάζειν, μηδὲ τοιαύτας ἐξευρίσκειν δίκας, ἀλλὰ ἐμοὶ ἐπιτρέπειν τὴν κρίσιν. τέλος δέ σοι ἐς δεκάτην ἐξοίσω ἡμέραν τὸ σοὶ πρέπον. ὁ δὲ Νάναρος ταῦτα ἀκούσας ἐν δεινῷ φόβῳ ἦν, καὶ ἐπὶ Μητραφέρνην καταφεύγει, ὃς ἦν τῶν εὐνούχων δυνατώτατος. καὶ ὑπισχνεῖτο αὐτῷ χρυσίου τάλαντα δέκα, καὶ φιάλας χρυσᾶς δέκα καὶ ἀργυρᾶς διακοσίας, καὶ ἀργυροῦ νομίσματος τάλαντα ἑκατὸν, καὶ ἄλλας ἐσθῆτας πο-

Quod cùm Angarus credere haudquaquam vellet, iureiurando Nanybrus affirmauit. Tum Angarus, Valdè, ait, miror quo pacto vir fortissim⁹ se in muliebrẽ cultũ emolliri sustinuit, nec sibi ipse, si quidẽ aliis non potuit, mortẽ consciuit. Quo autẽ modo dominus Rex id cũ acceperit, laturus est? Ego verò, ait Nanybrus, hoc meum factũ non difficile ei approbabo. His tũm dictis vterq. cubitũ iuit. Postridie Parsondã currui impositũ Nanybrus cũ Angaro dimisit. Qui cùm Susa peruenissent, qua in vrbe Rex degebat, Angarus Parsondam Regi ostendit. Sed Artæus cùm aliquãdiu prę stupore obmutuisset, (quippe pro viro mollissimã mulierẽ videbat,) tandem, Cur, inquit, hominũ miserrime, eiusmodi infamiam sustinuisti, nec te priùs ex hac luce subduxisti? Cui Parsondas, Necessitati, ait, domine, Deos etiam ipsos cedere aiunt. Ego verò tantis calamitatib: idcirco superesse sustinui, primùm vt te prę sentem intueri, deinde vt Nanybrũ tuo beneficio vlcisci mihi liceret: quę profectò haudquaquã mihi mortuo cõtigissent. proinde noli me altera spe frustrari, sed iniuriæ mihi illatę ab homine improbissimo pœnas repete. Artę⁹ cùm primùm Babylonẽ venisset, sibi id curę fore spopondit. Nec multò pòst & Parsondas pristinam fortitudinem recuperauit, & Babylonẽ Artæus venit. Obstrepere igitur Parsondas ac quotidie Regẽ interpellare vt de Nanybro suppliciũ sumeret. Sed Nanybrus Regẽ cũ adiisset, iure optimo à se id esse factũ defendit. quippe ille nulla abs me iniuria affectus, inquit, gratuita apud te calumnia me appetiit prior, vtq. me nefariè occiso, regnũ Babylonis sibi donaretur petiuit. verùm Artæus Parsondã iusti⁹ fecisse videri dixit, qui petierit. illũ verò in suamet ipsius causa arbitrũ esse, atq. eiusmodi pœnas sumere minimè debuisse, sed potius iudicium Regi permittere. porrò se decimo die eã quã cõmeritus sit sentẽtiã in eũ laturũ. His non mediocriter territus Nanybrus, ad Mitraphernẽ cõfugit, qui ex Eunuchis sũma apud Regẽ gratia valebat. & illi quidẽ auri decẽ, argẽti centũ talẽta; adhęc pocula aurea decẽ, argentea ducenta, ac plurimã preciosã vestẽ

pollicetur. Regi verò auri centũ, argenti mille talenta, crateras aureos centum, argenteos trecentos cum preciosa veste innumera, aliisque quamplurimis muneribus daturum se spondet, dũmodo salutem sibi ac Babylonis regnũ incolume ab Artæo deprecetur. Igitur Eunuchus rectà ad Regis cubiculum vadit, ac Rege multùm exorato (quippe maximo in honore apud Artæum erat) docet nihil vltimo supplicio dignum à Nanybro admissum esse; neque enim Parsondam neci dedisse, sed grauissima affectum iniuria vicem reddidisse. Quod si fortè extremum supplicium commeritus est, rogo, Domine, inquit, mihi vt veniam & absolutionẽ illius gratificari velis. dabit autem tibi quidem, Domine, maximam auri argentiq. vim, Parsondæ verò pœnæ nomine argenti centum talenta. His Eunuchi sermonibus inductus Rex, eam mulctam Nanybro dixit. quam sententiam ad se perlatam Nanybrus quidem veneratus est. at Parsondas, Malè, inquit, pereat qui primus inter mortales aurum reperit: quippe huius metalli causa nunc homini Babylonio ludum ac iocum præbeo. Porrò Eunuchus cùm Parsondam grauiter id ferre animaduerteret, Heus tu, ait Parsonda, si mihi credis, iram omnem abijce, & cum Nanybro in gratiam redi; ita enim Dominus iubet. Exinde Parsondas vlciscendi Eunuchi ac Nanybri opportunum tempus circunspicere atque obseruare cœpit, tandémq. oblata opportunitate vtrumque est vltus. CÆTERA PETE EX STRATEGEMATVM EXCERPTIS.

Post Marmaris Sacarum Regis cædem, Stryangæus, qui iampridem Zarineæ amore secretiùs flagrabat, tunc multò magis exarsit, neque seciùs Zarinæa Stryangæi amore capta erat. Igitur cùm Stryangæus haud procul ab vrbe Roxonace esset, in qua Sacarum regia erat, Zarinæa obuiam progressa, eum maxima hilaritate excepit, atque in conspectu omnium exosculata, in currum illius transcendit. Ita ambo inter se colloquentes, palatium introïerunt. Sed & cunctas Stryangæi copias Zarinea excepit splendidissimè. Inde in ædes sibi paratas

λυτελεῖς. βασιλεὺς δὲ χρυσοῦ μὲν τάλαντα ἑκατόν, καὶ φιάλας χρυσᾶς ἑκατόν, ἀργυρᾶς δὲ τριακοσίας, ἀργυροῦ δὲ νομίσματος τάλαντα * χίλια, ἐσθῆτάς τε παμπληθεῖς, καὶ ἄλλα πολλὰ [mſ. φ.] καλὰ δῶρα, εἰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξαρτήσειεν καὶ τὴν Βαβυλῶνος βασιλείαν παρὰ Ἀρταίου. καὶ ὁ εὐνοῦχος ᾤχετο παρὰ βασιλέα, καὶ πολλὰ δεηθεὶς, ἅτε ὢν τιμῆς τῆς πρώτης, εἶπεν ὅτι οὐκ εἴη θανάτου ἄξιος ὁ ἀνήρ. οὐ γὰρ κτείνειε Παρσώνδην, ἀλλὰ ὑβρισθεὶς καὶ δεινὰ παθὼν ἀνθυβρίσειεν. εἰ δὲ καὶ θανάτου εἴη ἄξιος, ἐμοί, ὦ δέσποτα, δός, ἔφη, τὴν χάριν ταύτην, καὶ τὴν παραίτησιν ὑπὲρ αὐτοῦ. δώσει δὲ ὁ ἀνὴρ σοὶ μὲν τῷ δεσπότῃ πολὺ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, Παρσώνδῃ δὲ ποινὴν ὧν ἔδρασεν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου. πείθεται τούτοις ὁ βασιλεύς, καὶ τοῦτο τὸ τέλος ἐκπέμπει. Ναναρῷ καὶ ὁ μὲν προσεκύνησεν. Παρσώνδης δὲ κινῶν τὴν κεφαλήν, ὄλοιτο, ἔφη, ὁ πρῶτος χρυσὸν ἐξευρὼν εἰς ἀνθρώπων γένος. διὰ τοῦτο γὰρ ἐγὼ νῦν γέλως γέγονα ἀνδρὶ Βαβυλωνίῳ. καὶ ὁ εὐνοῦχος αἰσθόμενος αὐτὸν βαρέως φέροντα, ὠγαθέ, ἔφη, παῦσαι ὀργιζόμενος καί μοι πείθου, φίλος τε γίνου Ναναρῷ. ταῦτα γὰρ δεσπότης βούλεται. ὁ δὲ Παρσώνδης καιρὸν ἐτήρει ἀμύνασθαι, εἰ δύναιτο, τόν τε εὐνοῦχον καὶ Νάναρον. καὶ εὗρεν, καὶ ἠμύνατο. ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΩΝ.

Ὅτι ὁ Στρυαγγαῖος μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Μαρμάρεω τοῦ * Θρᾳκῶν [l. Σακῶν.] βασιλέως, εἴχετο ἔρωτι Ζαριναίας σιγῇ πάλαι, κἀκείνη δὲ αὐτοῦ. καὶ ἐπεὶ πλησίον γίνεται ἀνὴρ Ῥωξανάκης τῆς πόλεως, ἔνθα Σάκαις τὸ βασίλειον ἦν, ὑπήντησεν αὐτῷ Ζαριναία. καὶ θεασαμένη σὺν πολλῇ χαρᾷ ἐδεξιοῦτό τε αὐτόν, καὶ ἐφίλησε πάντων ὁρώντων· εἴς τε τὸ ἅρμα αὐτοῦ μετενέβη· καὶ διαλεγόμενοι ἧκον εἰς τὸ βασίλειον. ὑποδέχεται δὲ ἡ Ζαριναία καὶ τὴν ἑπομένην αὐτῷ στρατιὰν λαμπρότατα. ἐκ ταύτης εἰς τὴν αὐτοῦ καταγωγὴν Στρυαγγαῖος ἀπελύετο,

ὑποστενάζων διὰ τὸν Ζαριναίας ἔρωτα. οὐ καρτερῶν δὲ κοινοῦται τῷ πιστοτάτῳ τῶν εὐνούχων, οἳ συνείποντο. ὁ δὲ οἷα δὴ θαρρύνας αὐτὸν παρῄνει τὴν πολλὴν ἀτολμίαν ῥίψαντα, αὐτῇ εἰπεῖν Ζαριναίᾳ. καὶ ὃς πεισθεὶς ἀναπηδήσας ᾤχετο παρ' αὐτήν. ἀσμένως δὲ ἐκείνης παραδεξαμένης αὐτὸν, πολλὰ διαμελλήσας καὶ στενάξας, καὶ μεταβάλλων τὸ χρῶμα, ἐτόλμησεν ὅμως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, ὡς δι' ἔρωτος εἴη σφοδροῦ καιόμενος τῷ πόθῳ αὐτῆς. ἡ δὲ πρᾴως μάλα ἀναιρουμένη, καὶ ἑαυτῇ ἔφη τὸ πρᾶγμα ἐπαισχὲς εἶναι καὶ βλαβερὸν, κἀκείνῳ πολὺ αἴσχιον καὶ βλαβερώτερον, γυναῖκα ἔχοντι Ῥοιταίαν τὴν Ἀστιβάρα θυγατέρα, ἣν ἀκούειν πολὺ καλλίω καὶ αὐτῆς εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν γυναικῶν. δεῖν οὖν αὐτὸν μὴ πρὸς πολεμίους μόνον ἀνδρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἐπειδάν τι προσπέσοι τῇ ψυχῇ· καὶ μὴ βραχείας τέρψεως χάριν, ἣν καὶ ἐκ παλλακίδων οἷόν τ' ἔχειν, τὸν πολὺν ἀνιᾶσθαι χρόνον εἰ αἴσθοιτο Ῥοιταία. τοῦτ' οὖν μεθέντι ἔφη ἄλλο τι αἰτεῖσθαι· οὐδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν παρ' αὐτῆς. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα εἰπούσης ἐπὶ πολὺ ἥσυχος ἦν. αὖθις δ' ἀσπασάμενος αὐτὴν ἀπέρχεται. καὶ ἐν πλέονι ἀθυμίᾳ ἦν, πρός τε τὸν εὐνοῦχον ὠδύρετο. τέλος δὲ γράψας εἰς διφθέραν ἐξώρκωσε τὸν εὐνοῦχον, ἐπειδὰν αὐτὸν διαχρήσηται, μηδὲν προκατειπόντα, τὴν διφθέραν ἀποδοῦναι Ζαριναίᾳ. ἐγέγραπτο δὲ, Στρυαγγαῖος Ζαριναίᾳ λέγει τάδε. ἐγὼ μέν σε ἔσωσά τε, καὶ τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν αἴτιος γέγονα. σὺ δέ με ἀπέκτεινας, καὶ πάντων ἀνόνητον πεποίηκας. εἰ μὲν οὖν σοι ταῦτα πέπρακται δικαίως, σὺ δὲ πάντων τύχοις τῶν ἀγαθῶν καὶ ἦς μακαρία. εἰ δὲ ἀδίκως, σύ τε τοῦ αὐτοῦ πάθους ἐμοὶ πεῖραν λάβοις, ἀλλὰ γάρ μοι παρῄνεσας τοιοῦτον γενέσθαι. ταῦτα γράψας ὑπὸ τῷ προσκεφαλαίῳ τίθησι· εἰς ἄδου ἀπιὼν ἀνδρείως. σὺ γάρ μοι παρῄνεσας τοιοῦτον γενέσθαι. καὶ τὸ ξίφος ᾔτει. ὁ δὲ εὐνοῦχος..... *desunt duæ paginæ altera scil. pars membranæ.*

Stryangæus ob Zarinæ amorem identidem suspirans se recepit. Qui cùm amoris impotentia vinceretur, Eunucho cuidam omnium quos secũ habebat fidelissimo rem aperit. Ille cõfirmato Stryangæo suadet, abiecta vt omni verecundia coram ipsi Zarinæ amoris vim fateatur. Itaque Stryangæus Eunuchi hortatu Zarinæam cùm adiisset, ac benignè ab ea esset exceptus, post multas cunctationes ac suspiria, colore vultus subinde cõmutato, tandem confirmatus Zarinæ exponit se illius amore ac cupidine penitùs deperire. Sed Zarinæa leni quadam ac miti repulsa cùm sibi damnosum id ac turpe facinus fore respondit, tum longè ipsi probrosius ac periculosius qui Rhœtæam Astibaræ filiam in matrimonio habeat mulierem, vt fama fert, multò omnium pulcherrimam. porrò ipsum non in bello solùm aduersus hostem, sed etiam contra eiusmodi cupiditates forti animo esse debere. neque voluptatis breuissimæ causa, quæ vel ex pellicibus percipi possit, in diuturnas ruere calamitates, si quidẽ id senserit Rhœtæa: proinde orare vt hoc seposito quiduis aliud posceret; nullius enim rei repulsam laturum. Hoc Stryangæus responso accepto cùm diù tacitus mansisset, tandem Reginã osculatus discessit, & longè maiori quàm antea ægritudinẽ perculsus, corã Eunucho gemitus edere cœpit. Postremò literis ad Zarinæam in mẽbrana exaratis, Eunuchum sacramento adegit postquam se in[illegible] fecerit, extemplò Zarinæ literas redditurũ priusquam de eius morte palàm faciat. porrò literæ erant eiusmodi.

Stryangæus Zarinææ S. Ego te cùm seruauerim, ac præsentis felicitatis tuæ auctor fuerim, à te sum neci datus, nec collata in te beneficia quicquam mihi profuêre. Quod si id tuum facinus ab omni culpa abest, Deos immortales precor vt in summa felicitate æuum degas; sin contrà culpa haud vacas, opto eundem vt affectum quem ego olim experiare. Ego quidem forti animo discedo è vita, quando tu me, vt eiusmodi essem, cohortata es. His literis sub puluino collocatis Stryangæus gladium poposcit. Sed Eunuchus *** *Desunt duæ paginæ.*

** Seu Bellerophon, seu Chimæra intereat lucro cessurum ratus. Sed cùm Bellerophon Chimęram confecisset, ac maximo metu Lyciam liberasset, fortitudinem iuuenis miratus Amphianax, & filiam & regnum dotis nomine ei tradidit. Nec multò pòst cùm Stheneboea laqueo sibi fauces fregisset, & nefarius amor mulieris & Bellerophontis innocentia detecta est. Quinetiam Proëtus ipsi satisfacere erat paratus.

Cùm Argonautæ qui in Colchos nauigabant, ad insulam Lemnum venissent, quam tum mulieres habitabant, (námque viri eò quòd spretis vxoribus cum Thressis rem haberent, ab vxoribus æmulatione accensis cæsi omnes fuerant) Hypsipyla Lemniarum Regina oblatis Iasoni muneribus persuasit secum vt concumberet, sociósque hortaretur vt cum cæteris cubare quoque vellent, quo ex eorum satu soboles nasceretur. Quod cùm Iason præstitisset, Argonautæ cum Lemniis mulieribus rem habuêre; & aliquandiu in insula commorati, postea vela fecêre. At Hypsipyla nono post mense puerum peperit nomine Euneum.

Peractis nuptiis Hercules siue inflammata bile, siue alia qua ex causa in furorem versus, duos Iphiclis filios necauit: námque maximum natu Iolaum pater è periculo subduxerat. Adhæc communes liberos, quos ex Megara sustulerat, interfecit: quorum quidem minimum natu adhuc lactantem cùm à matre per vim abriperet, minimùm abfuit quin & Megaram ipsam contra renitentem perimeret; sed eam superueniens Iphicles liberauit. Haud multò pòst Hercules cùm ad saniorem mentem reuersus, facinus suum agnouisset, graui dolore affectus, Thebis excedere statuit. Cui cùm Iphicles ac Licymnius suaderent vt post anni exilium ex more institutóque Græciæ lustratus, Thebas iterum redire vellet, nihílque admodum suasionibus suis proficerent, ipsi quoque cum Thebis abeuntem secuti sunt. Quin & Megara multùm licet reclamante matre, patre tamen minimè inuito virum comitata est.

** εἰπ

** εἴτε Βελλεροφόντης, εἴτε τὸ θηρίον ἀποθάνοι. κτείνει δ' οὖν τὴν χίμαιραν ὁ Βελλεροφόντης, καὶ τὴν Λυκίαν ἐλευθεροῖ τῶν φόβων. ἀγασθεὶς δ' αὐτοῦ τὸ γενναῖον Ἀμφιάναξ τήν τε θυγατέρα ἔδωκε καὶ βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ ταῦτα Στενεβοίας ἀπαγξαμένης ἀνάπυστος ὁ ἔρως ἐγένετο, καὶ ἡ Βελλεροφόντου δικαιοσύνη. καὶ ὁ Προῖτος αὐτῷ ὑπέχειν δίκας ἕτοιμος ἦν.

Ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλέοντες ἐπὶ Κόλχους, ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν Λήμνῳ ὑπὸ γυναικῶν τότε οἰκουμένῃ ἧς Ὑψιπύλη ἐβασίλευσεν· οἱ δὲ ἄνδρες ἤδη κατέλιπον τὰς γυναῖκας ὑπὸ ζηλοτυπίας, ὅτι ταῖς Θρῄσσαις ἐμίγνυντο καταλιμπάνοντες ταύτας· ἔρχεται εἰς λόγους Ἰάσονι Ὑψιπύλη, καὶ δῶρα δοῦσα ἔπεισεν αὐτῇ συγκοιμηθῆναι, καὶ τοὺς ἄλλους πεῖσαι ταῖς λοιπαῖς συνευνᾶσθαι, ὡς ἂν ἐγγεννήσειαν παῖδας ἐξ αὐτῶν. ὁ δὲ ἐπείσθη· καὶ συγγίνονται ταῖς Λημνίαις οἱ Ἀργοναῦται· καὶ ἡ Ὑψιπύλη παῖδα ἔσχεν Εὔναιον. καὶ μείναντες ὀλίγον χρόνον, πάλιν ᾤχοντο.

Ὅτι μετὰ τοὺς γάμους Ἡρακλῆς εἴτε χολῆς ζεσάσης, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ παραφρονήσας, καὶ μανείς, κτείνει μὲν δύο τῶν Ἰφικλέους παίδων· τὸν γὰρ πρεσβύτατον Ἰόλαον ὁ πατὴρ ἐξήρπασε. κτείνει δὲ τοὺς Μεγάρας υἱούς, ὧν τὸν νεώτατον ἐπιμαστίδιον ὄντα ἀποσπάσας βίᾳ τῆς μητρός, ὀλίγου ἐδέησε Μέγαραν ἀποκτεῖναι ἀντεχομένην τοῦ παιδός, εἰ μὴ καὶ ταύτην ἐρρύσατο ἐπελθὼν Ἰφικλῆς. μετ' οὐ πολὺ δὲ ταῦτα δράσας ἔννους ἐγένετο καὶ ἐσωφρόνισεν, ἐκλιπεῖν τε διενοεῖτο τὰς Θήβας, ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. Ἰφικλῆς δὲ καὶ Λικύμνιος παρεκάλουν αὐτὸν ἀπενιαυτίσαντα, ὡς νόμος ἐστίν, ἔξω καὶ καθηράμενον ἐπανήξειν εἰς Θήβας, καὶ οἰκεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, καὶ αὐτοὶ συνεξωρμήσαντο. Μεγάρα δὲ καὶ αὐτὴ συνεξώρμα τῆς μητρὸς * ἀνακαλούσης, τοῦ δὲ πατρὸς συνεπαινοῦντος Κρέοντος. addidi [illegible]

Εὐρυσθεὺς δὲ ὁ Σθενέλου τοῦ Περσέως αἰσθόμενος τὰ καταλαβόντα Ηρακλέα, μετεπέμπετο αὐτὸν εἰς Τίρυνθα. ὁ δὲ εἰς νοῦν βαλόμενος τὸ Ἀμφιτρύωνι χρησθὲν, ὅτι χρεὼν εἴη * αὐτὸν πείθεσθαι Εὐρυσθεῖ καὶ ἐσαῦθις μέγα ἕξειν κλέος, ἐναγόντων ἅμα Λικυμνίου καὶ Ἀλκμήνης κατὰ τὴν συγγένειαν, ὥρμησεν εἰς Τίρυνθα μετὰ πάντων. καὶ ἐπεὶ ἀφίκοντο Εὐρυσθεὺς Λικυμνίῳ μὲν καὶ Ἰφικλεῖ ἀληθέως φίλος ἦν, Ηρακλέα δὲ ὑφεωρᾶτο καὶ οὐδαμῶς ᾠκειοῦτο. προσέταττέ τε αὐτῷ τοὺς πόνους ἐκτελεῖν, οὕστινας ἄθλους καλοῦμεν. ὁ δὲ ἐπείθετο τῷ μαντείῳ ἑπόμενος. ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΜΑΤΩΝ.

addidi.

Ὅτι Σκάμανδρος ὁ βασιλεὺς πρῶτος τῶν Τρώων, Σάμωνι χρησάμενος συνεργῷ τοὺς ἐν τῇ Τρῳάδι ἐνίκησεν. ἀποθανόντος δὲ Σάμωνος κατὰ τὴν μάχην, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Δάδην μητέρα τῶν νεανίσκων εἰς τὸ Γόλνιον ἐξέπεμψεν διὰ κήρυκος, ὡς ἂν ἐκεῖ συνοικήσειεν ὅτῳ βούληται. ὁ δὲ κῆρυξ κατὰ τὴν ὁδὸν βιασάμενος αὐτὴν ᾔσχυνεν. ἡ δὲ τὸ ξίφος ἔχουσα τὸ τοῦ ἀνδρὸς, αὐτὴν διεχρήσατο. αἰσθόμενοι δὲ οἱ Κρῆτες τὸν κήρυκα κατέλευσαν ἔνθα ὁ χῶρος ἀναιδείας ὠνομάσθη.

Ὅτι Μόξος ὁ Λυδὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἐργασάμενος, καὶ τὸν Μήλην τῆς τυραννίδος καθελὼν, τοῖς Λυδοῖς παρεκελεύσατο τὴν δεκάτην ἀποδοῦναι, καθὰ ηὔξαντο τοῖς θεοῖς. οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ ἀπαριθμεῦντες τὰ κτήματα ἐξῄρεον τὴν δεκάτην ἁπάντων, καὶ κατέθυον. ἐκ τούτου μέγιστος αὐχμὸς καταλαμβάνει Λυδίην· καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ μαντείην κατέφυγον. πολλὰς δὲ στρατιὰς λέγεται πεποιῆσθαι οὗτος ὁ ἀνήρ. καὶ ἦν αὐτοῦ κλέος μέγιστον ἐν Λυδοῖς ἐπί τε ἀνδρείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. ταῦτα δὲ πράξας αὖθις ἐπὶ τὴν * Κράβον ἐστάλη, καὶ πολλὴν χρόνον αὐτὴν πολιορκήσας εἷλε καὶ ἐπόρ-

Suidas in μόξος κράμβον.

At Eurystheus Stheneli filius Persei nepos, comperto Herculis casu, Tirynthum eum accersiuit. Igitur Hercules cum oraculum Amphitryoni redditum memoria repeteret, quo prædictum erat in fatis esse, vt ipse Eurystheo pareret, exinde se maximam gloriam consecuturum: simulque Alcmena ac Licymnius eum impellerent ob cognationis necessitudinem quæ ipsis cum Eurystheo intercedebat, Tirynthum cum omni comitatu est profectus. Quo cùm peruenisset, Eurystheus Licymnium quidem atque Iphiclem statim beneuolentia complecti cœpit, Herculem verò auersabatur suspectúmque habebat. eique duodecim, quos vulgo labores vocant, imperauit. Hercules verò cum oraculo morem gereret, haudquaquam imperata facere detrectauit.

CÆTERA PETE EX EXCERPTIS DE FORTIBVS FACTIS.

Scamander qui primus Troianis imperauit; Samonis opera vsus, barbaros qui Troadem incolebant, subegit. Samone autem in pugna interfecto vxorem illius Dadam matrem adolescentum, vnà cum caduceatore Polium misit, vti eo loci nuberet cui vellet: Sed cum caduceator in itinere eam vi illata constuprasset, mulier gladio mariti quem secum habebat seipsam transfixit. Quòd vbi Cretenses comperere, caduceatorem eo ipso in loco, qui vulgo impudentiæ appellatur lapidibus obruerunt.

Moxus Lydus cum multa ac præclara facinora edidisset, ac Melem tyrannide expulisset, Lydis auctor fuit, vt decimam omnium bonorum provt ipse vouerat, diis offerrent. Igitur eius hortatu Lydi, inita ratione facultatum suarum, decimam omnium sepositam diis immortalibus immolarunt. Posthæc cum grauis siccitas Lydiæ incubuisset, Lydi oraculum consuluere. (Hîc idem vir multocies exercitus duxisse dicitur. maximáque eius tum ob fortitudinem tum ob iustitiam fama apud Lydos erat. Porrò his peractis contra vrbem Crabum profectus post diuturnam obsidionem oppidum

cepit ac diruit. incolas verò vtpote deorum contemptores vicino in lacu submersit.

Salmonei filia cùm amore patris capta esset, præ anxietate animi adhuc virgo sibi mortem consciuit: sed pater filiæ honoris causa solenne quotannis sacrum celebrari instituit.

Camblitas Rex Lydiæ tantæ voracitatis fuisse perhibetur, vt suam quoque vxorem manderit. Cuius rei fama cùm vbique diuulgata esset, ipse veneficiis appetitum se credens, nudato gladio stans in confertissimo foro, Iupiter, inquit, siquidem mea sponte meóque motu id facinus suscepi, dem ipse sceleris mei pœnas. Sin veneficiis quorundam hominum in furorem versus, tùm in maleficos, qui me malis artibus appetierunt, sceleris pœna recidat. His dictis semet in conspectu omnium interfecit. partim ridentibus qui aderant, vt helluonem; partim vt furiosum, nec mentis compotem miserantibus. Porrò Iardanum huius maleficij auctorem fuisse suspicabantur ob inimicitias, quas cum Camblita exercebat.

Amythaonidæ olim apud Græcos præ cæteris prudentia valuisse videntur. quemadmodum Hesiodus quoque testatur his versibus.

Iuppiter Æacidis robur donauit, opesque
Atridis, mentem vobis Amythaone nati.

Cùm Heraclidæ Amyclæum agrum Philonomo proditori, vt conuenerat extra sortem reseruassent, ísque præ pudore admissæ proditionis nullibi compareret, Heraclidæ instituta iterum diuisione eum agrum sorte distribuerunt. sed postmodum reuerso Philonomo cùm haud exigua hominum manu, quos ad æqualem agrorum partitionem è Lemno adduxerat, Heraclidæ ei Amyclæum agrum concessere. Igitur Philonomus cùm agros colonis diuisisset, Amyclarum regnum obtinuit.

Lycaon Pelasgi filius Arcadum Rex patris præce-

θησι. τοὺς δὲ ἀνθρώπους εἰς τὴν πλησίον λίμνην ἀγαγὼν οἷα ἀθέους ἐπόντωσεν.

Ὅτι Σαλμωνέως θυγάτηρ ἐγένετο, ἥτις ἐρασθεῖσα τοῦ πατρὸς ὑπ' ἀμηχανίας αὐτὴν διεχρήσατο, πρὶν γάμου κυρῆσαι. ὁ πατὴρ δὲ αὐτῇ τιμὴν ἔταξεν ἀνὰ πᾶν ἔτος πανήγυριν ἄγεσθαι.

Ὅτι Καμβλίτας βασιλεὺς Λυδίας· τοῦτον λέγεται οὕτω γαστρίμαργον σφόδρα γενέσθαι, ὥστε καὶ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἐπιθυμήσαντα καταφαγεῖν. αὐτός γε μὴν ἑαυτὸν δόξας ὑπὸ φαρμάκων βεβλάφθαι, περιβοήτου τοῦ πράγματος γενομένου, ξίφος ἔχων πληθυούσης ἀγορᾶς ἐν μέσῳ στὰς εἶπεν· ὦ Ζεῦ, εἰ μὲν ἀπ' ἐμαυτοῦ δέδρακα ταῦτα ἃ δέδρακα, τίσαιμι ἐν ἐμαυτῷ τὰς δίκας. εἰ δὲ ὑπὸ φαρμάκων διαφθαρείς, οἱ ἐμὲ φαρμάξαντες πάθοιεν. ταῦτα εἶπε, καὶ ὁρώντων πάντων ἑαυτὸν ἀπέσφαξε. καὶ οἱ μὲν τοῦτον ἐκερτόμουν ὡς γαστρίμαργον, οἱ δὲ ᾤκτειρον ὡς φρενοβλαβῆ ὑπὸ φαρμάκων. ἐδόξαζον δὲ τὸν Ἰάρδανον ταῦτα πεποιηκέναι διὰ τὸ ἔχθος.

Ὅτι ἐδόκει φρονήσει τὸ τῶν Ἀμαθαονιδῶν γένος τὸ πάλαι ὂν ἐν τοῖς Ἕλλησι πρωτεύειν. ὥσπερ καὶ Ἡσίοδος φησὶν ἐν τούτοις. ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδαισι. νοῦν δ' Ἀμαθαονίδαις, πλοῦτον δὲ πόρ' Ἀτρείδῃσι.

Ὅτι τὸν Ἀμυκλαῖον νόμον κατὰ τὰς ὁμολογίας τῷ προδότῃ Φιλονόμῳ ἐξελόντες οἱ Ἡρακλεῖδαι ἀνέμητον ἀφῆκαν. ὁ δὲ αἰσχυνόμενος ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ, οὐδαμοῦ ἐφαίνετο. οἱ δὲ Ἡρακλεῖδαι ἀναδασάμενοι καὶ τοῦτον ἐνέμοντο. ὕστερόν γε μὴν ἀφικομένῳ ἐκ Λήμνου σὺν λαῷ, ὃν ἵνα ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ [ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ,] πάλιν ἀπέδοσαν. καὶ ὃς τοῖς ἥκουσι διελὼν τὴν γῆν, ᾤκει ἅμα αὐτοῖς βασιλεύων Ἀμυκλῶν. addidi.

Ὅτι Λυκάων ὁ Πελασγοῦ υἱὸς βασιλεὺς Ἀρκάδων ἐφύλαττε.

τὰ τοῦ παιδὸς εἰσηγήματα ἐν δικαιοσύνῃ. ἀποστῆσαι δὲ βουλόμενος καὶ αὐτὸς τῆς ἀδικίας τοὺς ἀρχομένους, ἔφη τὸν Δία ἑκάστοτε φοιτᾷν παρ' αὐτὸν, ἀνδρὶ ξένῳ ὁμοιούμενον, εἰς ἐπόψιν τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων. καί ποθ' ὡς αὐτὸς ἔφη μέλλων ὑποδέχεσθαι τὸν θεὸν, θυσίαν ἐπιτελεῖ. τῶν δὲ υἱῶν πεντήκοντα ὥς φασιν ὄντων ἐκ πολλῶν γυναικῶν, βουλόμενοι γνῶναι οἱ τῇ θυσίᾳ παρόντες, εἰ τῷ ὄντι θεὸν μέλλοιεν ξενοδοχεῖν, θύσαντες τινὰ παῖδα ἐγκατέμιξαν τοῖς τοῦ ἱερεῖου κρέασιν, ὡς οὐ λήσοντες εἴπερ ὄντως θεὸς ἔπεισιν. ὑπὸ δὲ τοῦ δαιμονίου χειμώνων μεγάλων καὶ κεραυνῶν ῥαγέντων, φασὶ τοὺς αὐτόχειρας ἅπαντας τοῦ παιδὸς ἀπολέσθαι.

Ὅτι ὁ Ἱππομένης ὁ Ἀθηναίων ἄρχων ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς δι' αἰτίαν τοιαύδε. τὴν αὐτοῦ θυγάτηρ τὴν τινα τῶν * ἀστῶν τινὸς αἰσχυνάντος λάθρα, ὑπ' ὀργῆς καθεῖρξεν εἰς οἴκημα δήσας σὺν ἵππῳ, καὶ τροφὴν οὐδετέρῳ εἰσέπεμπεν. πιεσθεὶς οὖν λιμῷ ὁ ἵππος ἐφορμήσας τῇ παιδὶ, ἀναλώσας τε αὐτὴν καὶ αὐτὸς ὕστερον ἀπέθανε. μετὰ ταῦτα ἐπισκαφείσης αὐτοῖς τῆς οἰκήσεως, ἀπ' ἐκείνου ὁ χῶρος ἐκαλεῖτο ἵππου καὶ κόρης.

sic ex Suida ms. αὐτοῦ λάθ. αἰχ.

Ὅτι ἡ Ἀκάστου γυνὴ Πηλέως ἐρασθεῖσα, λόγους ὑπὲρ μίξεως εἰσφέρει. ἀπαγορεύοντος δὲ, δείσασα μή μιν κατείπει πρὸς τὸν ἄνδρα, ὑποφθάσασα αὐτὸν προσδιαβάλλει πρὸς τὸν ἄνδρα, ὡς συνευνηθῆναι οἱ θέλοντα. ὁ δὲ λόγον ὑφείσας ἐπεβούλευσε Πηλεῖ· καὶ ὃς αἰσθόμενος, εἰς πόλεμον κατέστη πρὸς αὐτὸν, ἐπικαλεσάμενος βοηθοὺς τούς τε Τυνδαρίδας καὶ Ἰάσωνα, ἐχθρὸν ὄντα κἀκείνῳ, φίλος αὐτὸς ὢν διὰ τὸ σύμπλοος ἐν τῇ Ἀργοῖ γεγονέναι. καὶ τήν τε Ἰωλκὸν αἱρεῖ, καὶ τὴν Ἀκάστου γυναῖκα σφάττει.

Ὅτι Λυκούργῳ τοιάδε ἡ τελευτὴ τοῦ βίου ἐγένετο. βουλόμενος, ὥς φασι, θεὸν ἐρέσθαι περί τινων ὑπολείπων νόμων,

ptis obtemperans, iustitiam colebat; cúmque subditos ab omni flagitio deterrere vellet, affirmauit Iouem peregrini hominis specie quotidie domum suam ventitare, vt rectè aut secùs facta inspiceret. Ac semel Deum, vt aiebat, hospitio excepturus cùm sacrificium appararet, ex filiis quos quinquaginta ex variis susceptos mulierib. habebat, ij qui sacrificio intererant, cùm certò scire vellent, an verè præsentem Deum essent excepturi, pueri cuiusdam membra carnibus victimæ miscuêre, rati ita deprehensum iri an reuera Deus adsit. Verùm subitò immissis cœlitùs procellis ac fulminibus, cunctos qui puerum iugulauerant, interiisse aiunt.

Hippomenes Atheniensium Princeps, magistratu pulsus est hanc ob causam. Erat ei filia virgo, quam cùm ciuis nescio quis vitiauisset, iratus Hippomenes, religatam cum equo in angusta cella inclusit, neutri alimentum subministrans: proinde vrgente fame equus in puellam impetu facto eam consumpsit, neque secius ipse postmodum fame periit. Itaque cùm ob diritatem facinoris domus solo æquata fuisset, locus equi ac puellæ ex re appellatus est.

Astydamea Acasti vxor Pelei amore correpta, cum Peleum de stupro sollicitasset, nec persuadere ei potuisset, verita ne rem Peleus ad maritum deferret præoccupare illum statuit. Itaque Peleum apud virum calumniatur quasi stuprum sibi offerre voluisset: qui vxoris calumniis persuasus insidias Peleo comparat. Sed Peleus re intellecta bellum Acasto infert adscitis in auxilium suum Tyndaridis, atque Iasone, qui Acasto quidem infensus, Peleo autem ob expeditionis Argonauticæ societatem erat coniunctissimus. horum auxilio Peleus expugnata Iolco Acasti coniugem necauit.

Lycurgo huiusmodi vitæ exitus contigit. Cùm Apollinem de quibusdam risiduis legibus cōsultum ire vellet,

Lacedæmonios iureiurando adegit, nullam ex constitutis legibus abrogaturos antequam ipse rediisset. Quo iuramento ab omnibus præstito Delphos profectus responsum ab Apolline retulit, fortunatam Spartam fore quandiu leges illius seruaret. Hoc Lycurgus responso accepto nunquam posthac in patriam reuerti constituit, vt ad perpetuam legum obseruantiam iureiurando obstrictos retineret ciues. Igitur Crisam digressus mortem sibi consciuit. Cuius rei fama Lacedæmonem allata, Spartani virtutis causa quam & in anteacta omni vita ac tum moriens præ se tulerat, templum ei aramque posuerunt, vbi quotannis perinde ac heroi sacrificant. quippe citra controuersiam omnis virtutis, atque imperii vnus hic auctor Spartanis fuit, cùm antea nulla re cæteris præstarent: idque non eo solùm quod leges optimas iis constituit, sed etiam quod illis vt vterentur eos impulit huiusmodi ratione. Catulos duos eadem matre natos seorsim ac diuerso quemque modo instituit, alterum in ædibus, obsoniis atque huiuscemodi catillamentis alens: alterum venationibus adsuefaciens, atque in montibus sub dio cubare cogens. Postquã vterque consentaneam educationi suæ indolem est sortitus, tũ Lycurgus Spartanis fortè de bello aduersus finitimos in concione cõsultantibus ac magnopere anxiis, ambos catulos in mediũ adduxit cùm capreis ac iusculis, & opsoniis apparatis. ac mox. Enimuero, inquit, Spartani animum ac fortunam vniuscuiusq. ex institutis quibus vsus sit pendere, vel ex his catulis intelligi potest, qui cum sint eadem matre geniti, quia tamen diuersa ratione instituti sunt, idcirco dissimiles ingenio exstiterũt. hic enim venationi, ille catillamẽtis innutritus, si copiã feceris, nihil vterq. aliud quã quod didicit factitaturus est. Smul famulo qui canes loro retinebat imperat, vtrumq vt dimittat. ac domesticus quidẽ recta ad opsonium ferri. venator verò capream persequi cœpit, eamq. cõprehensam protinus laniauit. Tum Lycurgus, idem, inquit, Spartiani de vobis ac de ceteris porro omnibus existimate. cuiusmodi

ὥρκωσε Λακεδαιμονίους ἄχρι ἐπανήξοι μηδένα λῦσαι τῶν κειμένων. ὀμοσάντων δ' ἐπεὶ χρηστηριαζόμενος ἤκουσε παρὰ τοῦ θεοῦ, ὡς εὐδαίμων ἡ πόλις ἔσοιτο ἐπὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐμμένοι, ἔγνω μηκέτι ἐπανήκειν, τὸ βέβαιον τῆς φυλακῆς ἐκ τοῦ ὅρκου ποιησάμενος. καταβὰς δὲ εἰς Κείρραν, αὑτὸν διεργάζεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι διά τε τὴν προτέραν ἀρετὴν καὶ τὴν τότε κριθεῖσαν περὶ τὸν θάνατον, ναόν τε αὐτῷ ἐτεμένισαν, καὶ βωμὸν ἱδρυσάμενοι θύουσιν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος. περιφανῶς γὰρ δὴ Σπαρτιάταις * αἴτιος μόνος ἐγένετο τῆς εἰσέπειτα ἀρετῆς τε καὶ ἡγεμονίας, οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων πάλαι διακειμένοις· οὐ μόνον ὅτι αὐτοῖς νόμους ἔθετο ἀρίστους, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἄκοντας προὐτρέψατο χρῆσθαι αὐτοῖς τρόπῳ τοιῷδε. δύο σκύλακας λαβὼν ἀπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἔτρεφε· χωρὶς δὲ ἀλλήλων ἀνομοίοις ἤθεσι. τὸν μὲν κατ' οἶκον, ὄψα τε διδοὺς καὶ τὴν ἄλλην λιχνείαν. τὸν δὲ ἐν κυνηγεσίοις θηρᾶν ἀναγκάζων, καὶ στιβεύων ἐν ὄρεσιν. ὡς δ' ἑκάτερος αὐτῶν ὅμοιος ἐγένετο τῇ τροφῇ, Σπαρτιάταις ἐκκλησιάζουσι πρὸς τοὺς περιοίκους πολέμου πέρι, καὶ ἀμηχανοῦσι, παραγαγὼν ἀμφοτέρους εἰς μέσον καὶ σὺν αὐτοῖς δόρκους τε καὶ ζωμοὺς καὶ ὄψα ἐσκευασμένα, ἔλεξεν. ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Σπαρτιᾶται, τοῦ εὖ τε καὶ κακῶς πράττειν οὐκ ἄλλό ἐστιν αἴτιον πλὴν τὸ ἔθεσι χρῆσθαι φαύλοις ἢ σώφροσι, πάρεστιν ὑμῖν ὁρᾶν. οἵ δή τε, τοὺς σκύλακας δείξας, τῆς αὐτῆς μητρὸς ὄντες, ἐναντίον δὲ ἀλλήλοις τεθραμμένοι, παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀνόμοιοι ἐκβεβήκασιν. ὁ μὲν γὰρ θηρᾶν μαθὼν, ὁ δὲ λιχνεύειν, οὐδὲν ἀντὶ τοῦδε εἰ παρείκοι ποιήσειεν. καὶ ἅμα προσέταξε τῷ κυνουλκῷ μεθεῖναι ἀμφοτέρους ἐπὶ τὰ ἡτοιμασμένα. τῶν δὲ, ὁ μὲν κατοικίδιος ἐπὶ τοὔψον ὥρμησεν. ὁ δὲ θηρατὴς ἐπὶ τὸν δόρκον, καὶ καταλαβὼν ἐσπάραττε. καὶ Λυκοῦργος· πάλιν ταῦτα ἔφη, νομίσατε, ὦ Σπαρτιᾶται, καὶ εἰς

mſ. αἰπόμενος.

ὑμᾶς τείνειν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους. ὁποίοις γὰρ αὖ ἔθεσι καὶ νόμοις χρῆσθε, τοιούτους ἀποβαίνειν ἀνάγκη πρός τε πόνους καὶ τρυφήν. πάντα γὰρ ἀνθρώποις μαθητὰ οἱ θεοὶ ἔδοσαν. ἕπεται δὲ τῷ μὲν πονεῖν ἐθέλειν, τὸ ἐλευθέροις εἶναι, καὶ τὸ εὖ πράττειν, καὶ κρατεῖν πάντων. τῷ δὲ ἡδυπαθεῖν, τό τε δουλεύειν καὶ κακουργεῖν καὶ μηδενὸς ἀξίοις εἶναι. ὁ μὲν τοιαῦτα λέγων προυτρέπετο τοὺς Σπαρτιάτας μεταβαλεῖν τε τὸν καθεστῶτα τρόπον τοῦ βίου, καὶ βελτίοσι νόμοις ἐθισθῆναι. οἱ δὲ πεισθέντες οὐ τῶν περιοίκων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων Ἑλλήνων διαφανῶς ἄριστοι ἐγένοντο, ἡγεμόνες τε συνεχῶς ἐξ ὅτου παρεδέξαντο τοὺς νόμους ἐπὶ ἔτη πεντακόσια. καὶ οὐ πολλοῦ χρόνου ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως.

Τέλος τοῦ ἕκτου λόγου Νικολάου Δαμασκηνοῦ.

Ὅτι Περίανδρος ὁ Κυψέλου υἱὸς τοῦ βασιλέως Κορινθίων, τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ πατρὸς κατὰ πρεσβεῖον παραλαμβάνει, καὶ ὑπὸ ὠμότητος καὶ βίας ἐξέτρεψεν αὐτὴν εἰς τυραννίδα. καὶ δορυφόρους εἶχε τριακοσίους. ἐκώλυέ τε τοὺς πολίτας δούλους κτᾶσθαι, καὶ σχολὴν ἄγειν· ἀεί τινα αὐτοῖς ἔργα ἐξευρίσκων. Εἰ δέ τις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καθέζοιτο, ἐζημίου δεδιὼς μή τι βουλεύοιντο κατ' αὐτοῦ. λέγεται καὶ ἄλλο αὐτὸν ἔργον ἄνομον ἐργάσασθαι, νεκρᾷ τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ μιγέντα ὑπ' ἔρωτος. ἐστρατεύετο δὲ συνεχῶς, καὶ ἦν πολεμικός. τριήρεις τε ναυπηγησάμενος ἀμφοτέραις ἐχρῆτο ταῖς θαλάσσαις. φασὶ δέ τινες αὐτὸν καὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν γεγονέναι. ὁ δὲ οὐκ ἦν.

Ὅτι Μάγνης ἦν ἀνὴρ Σμυρναῖος, καλὸς τὴν ἰδέαν εἴ τις καὶ ἄλλος, ποιήσει τε καὶ μουσικῇ δόκιμος. ἤσκητο δὲ καὶ τὸ σῶμα διαπρεπεῖ κόσμῳ, ἁλουργῇ ἀμπεχόμενος, καὶ κόμην τρέφων χρυσῷ στρόφῳ κεκορυμβωμένην· περιῄει τε τὰς πόλεις ἐπιδεικνύμενος τὴν ποίησιν. τούτου δὲ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἤρων,

enim institutis ac legibus vtimini, eiusmodi vt ingenio ad laborem ac delicias existatis necesse est. quippe hominibus id ab Diis datum est, vt quiduis sibi comparare discendo possint. Porro laborem comitari solet libertas, atque imperium in cæteros. Delicias verò ac luxum seruitus malæque artes, & contemptus sequuntur. His sermonibus Lycurgus impulit Spartanos, vt abiectis prioribus institutis, melioribus legibus adsuescerent. qui Lycurgi consiliũ secuti, non finitimos modo, sed omnes omnino Græcos virtute longe superauerunt. atque ab susceptis legibus continuè, per quingentos annos principatum Græciæ tenuerunt. ac breui admodum temporis spacio maximam potentiam adepti sunt.

Finis libi sexti Hist. Nicolai Dam.

Periander Cypseli Corinthiorum Regis filius ætatis priuilegio acceptum à patre regnum crudelitate, ac violentia in tyrannidem vertit. quippe trecentos circum se satellites habebat. Ciuibúsque interdixerat ne mancipia coemerent. néve in otio agerent nouitate operum assidue eos vexabat. quòd si quem forte sedentem in foro reperisset, statim mulctabat; vt ne qua aduersus se conspiratio iniretur. Aliud quoque nefarium facinus patrasse dicitur, amoris scilicet impotentia cùm vxore iam mortua rem habuisse. Porro bellicosus erat inprimis, crebrásque expeditiones suscipiebat, ac triremibus ædificatis vtrumque latè tenebat mare. Sunt qui hunc vnum è septem fuisse Sapientibus opinantur, falsò tamen.

Magnes erat quidem Smyrnæus vir, & formæ decore, & poësi ac musica conspicuus. Idem eleganti ornatu formam corporis augebat. quippe purpurea amictus veste, & coma quam promissam alebat aureo strophiolo in altum collecta vrbes circuibat carmina sua publice recitans. Huius amore cùm alij multi, tum

Gyges maximè ardebat, habebátque eum in deliciis. Sed & omnes vbicunque erat mulieres, ac præcipuè Magnetum fœminas in amorem sui rapiebat Magnes, earúmque concubitu vtebatur. At mulierum propinqui cùm huiusmodi infamiam ægre ferrent, prætendentes quod Magnes qui in suis carminibus Lydorum fortitudinem in equestri aduersus Amazones prælio cecinisset, nullam Magnetum mentionem fecerat, impetu facto vestem illius discidetunt, comam rasérunt, omnique acerbitate eum commulcarunt. Quam ob rem indignatus Gyges in agrum Magnesiorum frequenter irrupit, tandémque vrbem cepit. Reuersus autem Sardes ludos edidit magnifico apparatu.

Sadyattes Alyattis filius Lydorum Rex, erat ille quidem in bello fortissimus, sed alioqui intemperans. Namque sororem suam nuptam Mileto viro clarissimo, per speciem sacrificij accitam constuprasse per vim dicitur eámque deinceps vxoris loco habuisse. Erat autem Miletus Melanis nepos eius, qui Gygis gener fuerat. qui cùm eam iniuriam ferre non posset, fugit Dascylium. vnde postea à Sadyatte expulsus Proconnesum se recepit. At Sadyattes paulò post alias duas, & quidem sorores ambas matrimonio sibi sociauit, quarum ex altera Attalem, ex altera Adramyn nothos suscepit. ex sorore autem sua filium legitimum sustulit Alyattem.

Alyattes Sadyattis filius Lydorum Rex in adolescentia quidem petulans fuit ac libidinosus. Sed in virilem ætatem progressus summa cùm modestia, & æquitate vixit. Idem Smyrnæis bellum intulit, tandémque oppidum expugnauit.

Cùm Alyattes Crœsi Lydorum Regis pater bellũ Caribus inferre vellet, filiis suis, inter quos & Crœso natu maximo, qui Adramyttio ac Thebes campo præfectus erat mandauit, vt singuli præstituta die copias adducerẽt Sardes. At Crœsus præ intẽperantia segnis admodũ,

Γύγης δὲ μᾶλλόν τι ἐφλέγετο, καὶ αὐτὸν εἶχε παιδικά. γυναῖ-
καί γε μὴν πάσας ἐξεμαίνεν ἔνθα ἐγένετο ὁ * Μάγνις, μά- mſ. μάεις.
λιστα δὲ τὰς Μαγνήτων, καὶ συνῆν αὐταῖς. οἱ δὲ τούτου συγ-
γενεῖς ἀχθόμενοι ἐπὶ τῇ αἰσχύνῃ, πρόφασιν ποιησάμενοι ὅτι ἐν
τοῖς ἔπεσιν ᾖσεν ὁ Μάγνις Λυδῶν ἀριστείαν ἐν ἱππομαχίᾳ
πρὸς Ἀμαζόνας, αὐτῶν δὲ οὐδὲν ἐμνήσθη, ἐπαΐξαντες κατεκα-
τέρρηξάν τε τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὰς κόμας ἐξέκειραν, καὶ πᾶσαν
λώβην προσέθεσαν. ἐφ᾽ οἷς ἤλγησε μάλιστα Γύγης, καὶ πολλά-
κις εἰς τὴν Μαγνήτων γῆν ἐνέβαλε. τέλος δὲ χειροῦται τὴν πόλιν·
ἐπανελθὼν δὲ εἰς Σάρδεις, πανηγύρεις ἐποιήσατο μεγαλοπρε-
πεῖς.

Ὅτι Σαδυάττης ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Ἀλυάττεω παῖς, ἦν μὲν
τὰ πολέμια γενναῖος, ἄλλως δὲ ἀκόλαστος. καὶ γάρ ποτε τὴν
ἑαυτοῦ ἀδελφὴν γυναῖκα Μιλήτου ἀνδρὸς δοκίμου καλέσας
ἐφ᾽ ἱερὰ βίᾳ ᾔσχυνεν, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτὴν εἶχε γυναῖκα. ὁ δὲ
Μίλητος ἦν Μέλανος τοῦ Γύγου γαμβροῦ ἀπόγονος. δυσανα-
σχετῶν δὲ ἐπὶ τούτοις φεύγων ᾤχετο εἰς Δασκύλιον. Σαδυάτ-
της δὲ κἀκεῖθεν αὐτὸν ἐξέωσεν. ὁ δὲ ἀπεχώρησεν εἰς Προκόννησον.
Σαδυάττης δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔγημεν ἑτέρας δύο γυναῖκας ἀλλή-
λαις ἀδελφάς, καὶ εἶχε παῖδας ἐκ μὲν τῆς Ἀττάλην, ἐκ δὲ τῆς
Ἀδραμύην νόθους· ἐκ δὲ τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς γνήσιον Ἀλυάττην.

Ὅτι Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω υἱὸς βασιλεὺς Λυδῶν, ἕως μὲν
νέος ἦν, ὑβριστὴς ἦν καὶ ἀκόλαστος, ἐκβὰς δὲ εἰς ἄνδρα, σωφρο-
νέστατος καὶ δικαιότατος. ἐπολέμησε δὲ Σμυρναίοις, καὶ εἷλεν αὐ-
τῶν τὸ ἄστυ.

Ὅτι Ἀλυάττης ὁ Κροίσου πατὴρ τοῦ Λυδῶν βασιλέως ἐπὶ
Καρίαν στρατεύων, περιήγγελλε τοῖς ἑαυτοῦ στρατὸν ἄγειν εἰς Σάρ-
δεις ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ, ἐν οἷς καὶ Κροίσῳ, ὅστις ἦν αὐτοῦ πρε-
σβύτατος τῶν παίδων, ἀρχὴν ἀποδεδειγμένος Ἀδραμυττίου καὶ
Θήβης πεδίου. ὁ δὲ ὡς φασὶν ὑπὸ ἀκολασίας οὐχ οἷός τε ἦν,

καὶ πῶς διεβέβλητο πρὸς τὸν πατέρα. βουλόμενος δ' ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας, καὶ ἀπορῶν ὁπόθεν μισθώσαιτο ἐπικούρους, (μισθωτοῖς γὰρ ἐχρῶντο·) ἦλθεν ἐπὶ Σαδυάττην τὸν ἔμπορον πλουσιώτατον Λυδῶν ὄντα, δανείζεσθαι βουλόμενος. ὁ δὲ αὐτὸν πρῶτον μὲν ἀναμένειν ἐκέλευσε παρὰ τὴν θυρὰν ἄχρι λούσηται. μετὰ δ' ἐντυγχάνοντι ἀποκρίνεται, ὅτι πολλοὶ παῖδες εἶεν Ἀλυάττη. οἷς πᾶσιν εἰ δώσοι αὐτὸν ἀργύριον διδόναι, οὐκ ἐξαρκέσει. οὐκοῦν δοῦναι δεομένῳ. Κροῖσον δ' ἀποτυχόντα τῆς θεράπου εἰς Ἔφεσον ἀφικέσθαι, κατὰ ζήτησιν ἀργυρίου. καὶ τότε μὲν εὔξασθαι τῇ Ἀρτέμιδι εἰ βασιλεύσειε, τὸν οἶκον ἅπαντα καθιερώσειν τοῦ ἐμπόρου. ἦν δέ τις Κροίσῳ φίλος ἀνὴρ Ἴων ὄνομα Παμφάης υἱὸς Θεοχαρίδου εὖ μάλα εὐπόρου. οὗτος ὁρῶν τὴν Κροίσου σπουδὴν ἐδεήθη τοῦ πατρὸς χιλίους στατῆρας δοῦναί οἱ πάσῃ μηχανῇ. τυχὼν δὲ παρ' αὐτοῦ, δίδωσι Κροίσῳ. ἀνθ' ὧν μέγαν τε αὐτὸν Κροῖσος ὕστερον ἐποίησε βασιλεὺς γενόμενος, καὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰσαγαγὼν ἅμαξαν αὐτῷ ἔδωκε μεστὴν χρυσίου. τὸν δὲ τοῦ ἐμπόρου οἶκον Ἀρτέμιδι καθιέρωσε, καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια ἀποδόμενος διὰ τὴν εὐχήν, ὡς μηδὲν λείποιτο. ὁ δὲ Κροῖσος τοὺς χιλίους λαβὼν χρυσοῦς στράτευμά τε ἤγειρε, καὶ πρῶτος εἰς τὴν κυρίαν ἡμέραν ἄγων ἔδειξε τῷ πατρὶ, καὶ συνεισέβαλεν εἰς τὴν Καρίαν. κρείττων τε ἐξ ἐκείνου τοῦ ἔργου τῶν αὐτὸν διαβαλλόντων γίνεται.

Ὅτι Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς τῆς φιλοσοφίας, εἰ καί τις ἄλλος, ἔμπειρος, ἣν τινα παρὰ τοῖς μάγοις ἐπαιδεύθη. δικαιοσύνην τε καὶ ἀλήθειαν ἐδιδάχθη κατὰ δή τινας πατρίους νόμους καθεστῶτας Περσῶν τοῖς ἀρίστοις. ὃς καὶ μετεπέμψατο Σίβυλλαν ἐξ Ἐφέσου τὴν Ἡροφίλην καλουμένην χρησμῳδόν.

Ὅτι ὁ Κῦρος ᾤκτειρε Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα διὰ τὴν οἰκείαν ἀρετήν. καὶ οἱ Πέρσαι μεγάλην ἔνησαν πυρὰν Κροίσῳ ὑπό τινα ὑψηλὸν τόπον, ἀφ' οὗ ἔμελλον θεάσασθαι τὰ γινό-

& alioqui ſiniſtra apud patrem fama erat. Sed cùm eò in tempore liberare ſe infamia ac ſuſpicione vellet, cæterum careret pecunia, qua conducere milites poſſet, (mercenario enim milite vtebantur) Sadyattem mercatorem fœnerandi gratia adiit virum totius Lydiæ opulentiſſimum. Qui primum quidem Crœſum pro foribus operiri donec lauiſſet iuſſit. Deinde poſtulanti reſponſum dedit, Alyatti plures liberos ſupereſſe, quibus omnibus ſi mutuam pecuniam dare opus ſit, haudquaquam ſe ſuffecturum. Ita Crœſus repulſam paſſus, Epheſum ad conquirendam pecuniam abſceſſit. Et tùm quidem Dianæ vouiſſe dicitur, ſi quando regnum adeptus eſſet cuncta ſe mercatoris bona ei conſecraturum. Cæterùm Pamphaes quidam erat Epheſi Theocharidæ filius viri inter Ionas ditiſſimi; qui cùm Crœſi amicus eſſet, eiuſque ſtudium ac neceſſitatem intelligeret, omni ope à patre contendit, ſibi vt mille aureos dare vellet. quos cùm impetraſſet, ſtatim Crœſo tradidit. In cuius beneficij gratiam poſtmodum Crœſus regnum conſecutus, magnopere eum auxit atque ornauit. & in arcem introducto plenum auri plauſtrum ei largitus eſt: Mercatoris autem illius bona Dianæ ſacrauit prout vouerat, ipſo etiam ædium ſolo diuendito ne quid reliquum ſupereſſet. Interim Crœſus acceptis mille aureis copias conduxit, ac præfinita die primus ad patrem perduxit, cúmque eo in Cariam eſt profectus. Cuius facinoris cauſa exinde calumniatoribus ſuis ſuperior fuit.

Cyrus Perſarum Rex fuit inprimis Philoſophiæ peritus, quam apud Magos perdidicerat. iuſtitia quoque ac veritate erat imbutus ex more inſtitutoque optimatum apud Perſas. Idem Herophilam Sibyllam, quæ oracula edebat, Epheſo accerſiuit.

Cyrus quidem Crœſi fortunam, vt pote indignam hominis virtute, miſerabatur. At Perſæ Crœſo ingentē pyram ſtruxere in cōualle ſuppoſita editiſſimo loco ex quo

erant omnia spectaturi. Nec multo post Cyrus ex Regia processit cùm vniuerso exercitu. aderat etiam maxima turba tum ciuium, tum peregrinorum. Interiecto dehinc modico tempore Crœsus cum quatuordecim Lydorum proceribus vinctus à satellitibus adducitur. Quem vbi conspexere Lydi, simul omnes vlulatum ac gemitum sustulerunt, ac capita percusserunt. tantúsque ex omni turba virorum simul ac mulierum cùm lacrymis, & clamore luctus excitatus est, quantus ne vrbe quidem capta fuerat. Ac tùm certe merito aliquis, & Crœsi vicem doluisset, & subditorum erga eundem beneuolentiam obstupuisset. Prorsus enim ac si patrem conspexissent alius vestem lacerabat, alius crines vellebat. Matronarum quoque præïbat turba cum planctu atque vlulatu. Ipse Crœsus oculis siccis, ore ad seueritatem composito incedebat. Quæ cùm ita fieri cerneret Cyrus, nequaquam vetabat, quippe qui Persas Crœsi miseratione tangi maxime vellet. Postquam Crœsus vsque ad Cyri solium peruenit, contentissima voce petere cœpit, vt coram se filius adduceretur. Is ex quo primum loqui cœperat, expedita erat lingua, ac cæteroqui non mediocri prudentia valebat. Igitur Cyrus iuuenem acciri iubet. Qui cùm paulò post adfuisset stipatus magno æqualium comitatu, conspicatus filium Crœsus iam non is qui antea erat, tuncque primum in fletum solutus est. At iuuenis lacrymabundus in patris amplexum ruens, Heu mi pater, inquit, quid pietas profuit tua! ecquando Dij auxilium nobis laturi sunt! Deinde ad Persas conuersus, Me me, ait, abducite, eodemque rogo concremate. quippe haud minus quàm pater vestri hostis sum. Sed Crœsus, Abstine, inquit, his verbis. solus enim egomet bellum intuli, ex vobis ac cæteris Lydis nemo. proinde me capite meo pœnam luere par est. Enimvero adolescens patrem artissime amplexus, diuelli non poterat, sed flens ac gemens miseratione omnes commouebat, se quoque ipsum duci ad rogum iubens. neque enim, aiebat, tuo pater fato superstes viuam.

μένα. καὶ μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξήλαυνεν ἐκ τῶν βασιλείων, καὶ ἡ δύναμις περὶ αὐτὸν ἅπασα, πολύς τε ὅμιλος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. ὀλίγον δ' ὕστερον θεράποντες ἦγον Κροῖσον δεσμώτην, καὶ Λυδῶν δὶς ἑπτά. ὡς δὲ ἐθεάσαντο Λυδοὶ πάντες οἰμωγῇ καὶ στόνῳ ἀνέκλαυσαν, καὶ ἔπληξαν τὰς κεφαλάς. τοσοῦτος δ' ἐκ τοῦ ὁμίλου κωκυτὸς ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν μετὰ δακρύων καὶ βοῆς ἐξεῤῥάγη, ὁπόσος οὐδὲ ἁλισκομένης τῆς πόλεως. τότε δή τις ἂν καὶ τὴν τύχην ᾤκτειρε, καὶ Κροῖσον ἐθαύμασε τῆς πρὸς τοὺς ἀρχομένους φιλίας. ὥσπερ γὰρ πατέρα ἑωρακότες, οἱ μὲν τὰς ἐσθῆτας κατεῤῥήγνυντο, οἱ δὲ τὰς κόμας ἔτιλλον. γυναικῶν δὲ ἡγεῖτο πληθὺς μυρία μετὰ κόμμου καὶ ὀλολυγῆς. αὐτὸς δὲ ἄδακρυς προσῄει καὶ σκυθρωπός. ὁ δὲ Κῦρος ταῦθ' ὁρῶν γινόμενα οὐκ ἐκώλυε, βουλόμενος καὶ τοὺς Πέρσας οἶκτόν τινα λαβεῖν αὐτοῦ. ὡς δὲ πλησίον κατ' αὐτὸν γίνεται ὁ Κροῖσος ἐφθέγξατο μεγάλῃ τῇ φωνῇ, δεόμενος τὸν υἱὸν ἀχθῆναί οἱ, ὃς οὐκέτι ἐπεπήρωτο τὴν φωνὴν, ἐξ ὅπου δὲ πρῶτον ἐφθέγξατο· ἦν δὲ καὶ τἄλλα ἔμφρων. καὶ ὁ Κῦρος ἄγειν ἐκέλευσε τὸν νεανίσκον. καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤγετο ἑπομένων αὐτῷ πολλῶν ἡλίκων. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ Κροῖσος οὐκέθ' ὁ αὐτὸς ἦν, ἀλλὰ τότε πρῶτον ἐδάκρυσεν. ὁ δὲ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ βοῆς προσδραμὼν πρὸς τὸν Κροῖσον, οἴμοι πάτερ, ἔφη, ἡ σὴ εὐσέβεια. πότε δ' ἡμῖν οἱ θεοὶ βοηθήσουσιν; ἀποβλέψας δ' εἰς τοὺς Πέρσας· ἄγεθ' ἱκετεύω κἀμὲ, ἔφη, καὶ συνεμπρήσατε. κἀγὼ γὰρ ὑμῶν πολέμιος εἰμὶ οὐχ ἧττον ἢ ὁ πατήρ. καὶ ὁ Κροῖσος· οὐκ ὀρθῶς λέγεις, ἔφη. μόνος γὰρ ἐγὼ τὸν πόλεμον ἐξήνεγκα, ὑμῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Λυδῶν οὐδείς. ἐμὲ χρὴ καὶ τὴν τιμωρίαν ὑποσχεῖν. ἐμφυεὶς δὲ τῷ πατρὶ ὁ νεανίσκος οὐκέτ' ἀφίστατο· ἀλλ' ὀδυρόμενος οἴκτου πάντα ἐνέπλησεν, ἀφιεὶς καὶ ἑαυτὸν ἄγειν ἐπὶ τὴν πυράν. οὐ γάρ, ἔφη, λελείψομαι τῆς σῆς μοίρας, ὦ πάτερ. Εἰ δὲ νῦν με οὐκ

ἐάσουσιν, ἀλλὰ προσδέχου με ταχύ. τίς ἔτι μοι τοῦ βίου ἐλπίς; ὃς δὲ ὅπου περ ἔφυν, ἀεὶ μέν σοι λυπηρὸς ἦν, ἀεὶ δὲ ἐμαυτῷ. εὐτυχοῦντα μὲν ἐκτρεπόμενος ὑπ' αἰδοῦς διὰ τὴν τότε μοι προσοῦσαν ἀφωνίαν τε καὶ λώβην· ἐπεὶ δὲ ἠρξάμεθα δυστυχεῖν, τότε πρῶτον φωνὴν ἀφῆκα, καί μ' εἰς τοῦτο μόνον ἤρθωσαν οἱ θεοὶ, ὅπως ἂν ὀδύρωμαι τὰς ἡμετέρας τύχας. ὁ δὲ πατὴρ ἔφη, μὴ παντάπασιν, ὦ παῖ, σεαυτὸν ἀπογνῷς νέος ὢν, καὶ πολλοῦ σοι ἔτι ὄντος τοῦ λοιποῦ βίου, ὅπου γε κἀμοὶ λείπεταί τις ἐλπὶς ὅμως, καὶ οὔπω τὰ ἐκ θεοῦ ἀπέγνων. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντι προσῄεσαν πολλαί δή τινες θεράπαιναι, κομίζουσαι ἐσθῆτας πολυτελεῖς, καὶ ἄλλον παμπληθῆ κόσμον, ὃν ἔπεμψαν συγκατακαησόμενον αἱ τῶν Λυδῶν γυναῖκες. ὁ δὲ τὸν υἱὸν ἀσπασάμενος καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ Λυδοὺς, ἐπὶ τὴν πυρὰν ᾔει. καὶ ὁ παῖς εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἀνασχών· ὦναξ Ἄπολλον καὶ θεοὶ πάντες, εἶπεν, οὕστινας ὁ πατὴρ ἐτίμησεν, ἔλθετε νῦν γε ἡμῖν βοηθοὶ, καὶ μὴ συναπόλλυται Κροίσῳ πᾶσα ἀνθρώπων εὐσέβεια. ταῦτα εἰπόντα μόλις ἀπῆγον οἱ φίλοι, βιαζόμενον εἰς τὴν πυρὰν αὐτὸν συνεμβαλεῖν. Κροίσου δὲ ἐπιβαίνοντος αὐτῇ, ἡ Σίβυλλα ὤφθη ἀπό τινος ὑψηλοῦ χωρίου καταβαίνουσα, ἵνα καὶ αὐτὴ ἴδῃ τὰ γινόμενα· ταχὺ δὲ θροῦς ἦλθε διὰ τοῦ ὁμίλου, ὅτι ἡ χρησμῳδὸς ἥκει. καὶ ἐν προσδοκίᾳ πάντες ἐγένοντο, εἴ τι πρὸς τὰ παρόντα θεσπίσει. καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔντονόν τι φθεγξαμένη βοᾷ, ὦ μέλεοι, τί σπεύδεθ' ἃ μὴ θέμις· οὐ γὰρ ἐάσει Ζεὺς ὕπατος, Φοῖβός τε, καὶ ὁ κλυτὸς Ἀμφιάραος. ἀλλά γ' ἐμεῖο ἐπέων πείθεσθε ἀψευδέσι χρησμοῖς. μὴ κακὸν οἶτον ὄλοισθε παρὲκ θεοῦ * ἀφραίνοντες. Κῦρος δὲ ἀκούσας ἐκέλευσε τὸν χρησμὸν * διενεγκεῖν τοῖς Πέρσαις, ὡς ἐξευλαβηθεῖεν ἁμαρτάνειν. οἱ δὲ δι' ὑποψίας γίνονται ὡς κατεσκευασμένης, ἵνα σώζοιτο Κροῖσος. ὁ δ' ἤδη ἐπὶ τῆς πυρᾶς καθῆστο, καὶ σὺν αὐτῷ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν,

ms. ἀφρί.
f. διεξιεῖν.

quod si forte hi nunc me arcebunt, at breui te subsequar. quæ enim spes vitæ mihi porro superest? qui ex quo in lucem editus sum semper tibi ac mihi ipse molestus fui. ac prosperis quidem rebus tuis ob linguæ quo tunc tenebar vitium, tuum aspectum declinabam. postquam verò afflictæ res nostræ esse cœperunt, tum primum vocem edidi. quasi idcirco solum articulatam loquelam Dii mihi commodauerint, vt domesticas calamitates deflere loquendo possem. At Crœsus, Noli, inquit, fili, iuuenis cùm sis, & adhuc longum tibi curriculum supersit vitæ, de rebus tuis penitus desperare. quando & mihi nonnihil etiamnum spei reliquum est, neque in Deorum numine positam fiduciam prorsus abiecimus. Hæc cum diceret complures ancillæ superueniunt, vestes preciosas ac plurima omnis generis ornamenta afferentes, quæ Lydorum matronæ congerenda in rogum miserant. Itaque Crœsus filium ac reliquos circumstantes Lydos deosculatus, in pyram ascendit. Sed iuuenis Regius manibus in cœlum sublatis, Rex, ait, Apollo, Diique porro omnes, quos pater multum coluit auxilio modo adeste, nec sinite, vt cum Crœso omnis mortalium pietas pereat. Hæc fatus vix ab amicis abduci potuit, cùm sese in rogum vnà coniicere niteretur. Interim verò dum Crœsus in pyram conscendit, ecce derepente Sibylla è sublimi quodam loco progredi ad spectaculum visa est. & statim diffuso per multitudinem rumore vatem adesse, cuncti expectatione arrecti erant, num quid super præsenti negocio vaticinaretur. Nec multo post graui vocis sono hæc fari cœpit.

O miseri quæ tanta nefas insania suadet?
Iuppiter obstat enim Phœbúsque atque Amphiaraus.
Verùm desinite, & nostris parete libentes
Consiliis, ne vos superum grauis ira sequatur.

Quæ cùm audiisset Cyrus, Persis exponi oraculum iussit, quo à scelere deterrerentur. Sed Persæ ad hoc comparatam fuisse Sibyllā suspicabantur, vt liberaretur Crœsus. Iā ille in pyra cùm bisseptē Lydorū principib. cōsederat,

& circũ Persæ tædas gestãtes pyram accendebãt. Silentibus interea cunctis altũ suspirans Crœsus ter Solonem appellare cœpit. Quo Cyrus audito illacrymatus est, cùm apud se reputaret facinus indignũ cõmittere se, qui Regem nihilo olim inferiorẽ seipso coactus à Persis cremaret. Porro iam Persæ multi confluebant, partim Crœsi, partim Regis sui gratia quem id facinus moleste ferre intelligebant: atque vt Crœsum seruaret iubebant. Igitur Cyrus missis è satellitio suo nonnullis pyram vt restinguerent imperauit. Sed cùm illa arderet, & vndiq. concepto igne nemini locus adeundi esset, tùm Crœsus oculis in cœlum sublatis Apollinis opem precatus esse dicitur, quando hostes ipsi qui seruare se vellẽt minime possent. forte is dies tempestate à primo solis ortu excitata fœdus erat, absq. imbribus tamen. Tum verò postquam Crœsus Apollinem cõprecatus est, repẽte dispersæ nubes coniungi atque obnubilare cœlum cœpere: tonitrua etiam strepere ac fulgura micare crebra; tantúsq. subito imber effusus est, vt non modo pyram restinxerit, verum etiam spectatores pæne afflixerit. Cæterum ipsi quidem Crœso breui purpureum pallium arcendo imbri prætensum est. Persas verò partim tenebris ac turbine, partim fulgurum crebritate conturbatos, conculcatos præterea ab equis quos strepitus tonitruum efferauerat, religio ac metus Diuum incessit. Sibyllæ quoque vaticinia ac Zoroastris oracula in mentem veniebant. Itaque clamitabant multo quam antea contentius, vt Crœsus seruaretur. Ipsi in terram proni pacem Deorum supplices poscebant. Sunt qui dicant Thaletem cùm ex quibusdam signis imbrem tunc futurum præuidisset, monuisse Crœsum bono vt animo esset, eamque horam expectaret. At Persæ exinde sanxerunt iuxta oracula Zoroastris, ne cadauera cremare nêve ignem contaminare posthac liceret. quod cùm apud eos ex veteri instituto olim obtinuisset, tunc magis confirmauerunt. Posthæc Cyrus introductum in regiam Crœsum consolari ac benigne alloqui cœpit, ratus virum Diis charissimũ esse.

ἐν κύκλῳ δὲ Πέρσαι δᾷδας ἔχοντες ἧπτον. σιωπῆς δὲ γενομένης στενάξας μέγα, εἰς τρὶς ἀνακαλεῖται πάλιν Σόλωνα. καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας ἐδάκρυσεν, ἐννοηθεὶς ὅτι νεμεσητὰ δρᾷ, βιασθεὶς ὑπὸ Περσῶν, βασιλέα οὐδὲν ἐλάττονα αὑτοῦ τὴν τύχην ἐμπιπρείς. συνεκέχυντο δ' ἤδη καὶ Πέρσαι τὰ μὲν ἐπὶ Κροίσῳ, τὰ δ' ἐπὶ τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ, ὁρῶντες ἀχθόμενον ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐκέλευον σώζειν Κροῖσον. ταχὺ δὲ Κῦρος πέμψας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ἐκέλευσε τὴν πυρὰν σβεννύναι. ἡ δ' ἤθετο, καὶ ἐκέθ' οἷόν τ' ἦν ἐξημμένην ἐν κύκλῳ προσιέναι τινά. Φασὶ δὴ Κροῖσον ἐμβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν εὔξασθαι τῷ Ἀπόλλωνι ἀρῆξαί οἱ, ὁπότε καὶ οἱ ἐχθροὶ σώζειν αὐτὸν ἐθέλοντες οὐ δύναιντο. χειμὼν δ' ἔτυχε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξ ἠοῦς, οὐ μὴν ὑετός γε. Κροίσου δ' εὐξαμένου ζοφερὸς ἐξαίφνης ἀὴρ συνέδραμε νεφούμενος οὐ πάντοθεν, βρονταί τε γίνονται καὶ ἀστραπαὶ συνεχεῖς. τοσοῦτός τε κατερράγη ὑετὸς, ὥστε μὴ μόνον τὴν πυρὰν σβεσθῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς * ἀνθρώπους μόλις ἀντέχειν. mſ. αὐτούς. Κροίσῳ μὲν οὖν ταχὺ σκέπασμα πορφυροῦν ὑπερέτεινον. τοῖς δ' ἀνθρώποις τὰ μὲν ὑπὸ ζόφου καὶ λαίλαπος ταραττομένοις, τὰ δ' ὑπὸ τῶν ἀστραπῶν, καταπατουμένοις ὑπὸ τῶν ἵππων τραχυνομένων πρὸς τὸν ψόφον τῶν βροντῶν, δείματα δαιμόνια ἐνέπιπτεν. καὶ οἵ τε τῆς Σιβύλλης χρησμοὶ καὶ τὰ Ζωροάστρου λόγια εἰσῄει. Κροῖσον μὲν οὖν ἐβόων ἔτι μᾶλλον ἢ πάλαι, σώζειν. αὐτοὶ δὲ καταπίπτοντες εἰς γῆν προσεκύνουν, εὐμένειαν παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτούμενοι. Φασὶ δέ τινες Θαλῆν προειδόμενον ἔκ τινων σημείων ὄμβρον γενησόμενον καὶ ἀναμένειν τὴν ὥραν ἐκείνην. τόν γε μὴν Ζωροάστρην Πέρσαι ἀπ' ἐκείνου διεῖπον μήτε νεκροὺς καίειν, μήτ' ἄλλως μιαίνειν πῦρ, καὶ πάλαι τοῦτο καθεστὼς τὸ νόμιμον τότε βεβαιωσάμενοι. Κῦρος δ' εἰς τὰ βασίλεια Κροῖσον ἄγων παρεκάλει τε καὶ ἐφιλοφρονεῖτο, πειθόμενος εἶναι θεοσεβέστατον. ἐκε-

λοῦ ἑ τε εἴ τι βούλεταί οἱ γενέσθαι, μὴ ὀκνεῖν, ἀλλ' αἰτεῖσθαι. ὁ δὲ εἶπεν· ὦ δέσποτα ἐπεὶ μέ σοι θεοὶ ἔδοσαν, σύ τε χρηστὰ ἐπαγγέλλεις, αἰτοῦμαί σε δοῦναί μοι πέμψαι* πυθῶδε τὰς πέδας τάσδε, καὶ τὸν θεὸν ἐρέσθαι. τί παθὼν ἐξηπάτα με τοῖς χρησμοῖς ἐπάρας στρατεύειν* ἐπὶ σὲ ὡς περιεσόμενον, ἐξ ὅτου αὐτῷ τάδε ἀκροθίνια πέμπω. δείξας τὰς πέδας. καὶ τί δήποτε ἀμνημονοῦσιν χάριτος οἱ τῶν Ἑλλήνων θεοί. Κῦρος δὲ γελάσας καὶ τάδε ἔφη δώσειν, καὶ ἄλλων οὐκ ἀτυχήσειν αὐτὸν μειζόνων. Κῦρος δὲ ὀλίγου χρόνου φίλον ἐπεποίητο Κροῖσον. ἀξιῶν τε ἐκ Σάρδεων ἀπέδωκε παῖδας καὶ γυναῖκας, αἷ σὺν αὐτῷ ἀπήγετο. φασὶ δέ τινες καὶ ἐπιτρέψαι αὖ αὐτῷ τὴν πόλιν, εἰ μὴ ᾤετο νεωτεριεῖν.

mſ. πυθοῖδε

mſ. ἐπισιν.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι περὶ ταῦτα ἦσαν, ὁ Φαιστύλος ἀπάγεται πρὸς Αἰμύλιον. δεδιὼς γὰρ μὴ οὐ πιστὰ δόξῃ τῷ Νομέτορι λέγειν ὁ Φαιστύλος αὐτὸς σημείων ἐμφανῶν μεγάλου πράγματος μηνυτὴς γενόμενος, τὸ γνώρισμα τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν τὴν σκάφην ἀναλαβὼν, ὀλίγον ὕστερον ἐδίωκεν εἰς τὴν πόλιν. διερχόμενον δὴ αὐτὸν τὰς πύλας ταραχωδῶς πάνυ, καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον μηδενὶ ποιῆσαι καταφανὲς τὸ λεγόμενον, τῶν φυλάκων τις καταμαθὼν, (ἦν δὲ πολεμίων ἐφόδου δέος καὶ τὰς πύλας οἱ μάλιστα πεπιστευμένοι παρὰ τοῦ βασιλέως ἐφρούρουν.) συλλαμβάνει δὴ καὶ τὸ κρυπτὸν ὅτι δήποτ' ἦν καταμαθεῖν ἀξιῶν ἀποκαλύπτει βίᾳ τὴν περιβολήν. ὡς δὲ τὴν σκάφην ἐθεάσατο, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔμαθεν ἀπορούμενον, ἠξίου λέγειν τίς ἡ ταραχὴ, καὶ τί τὸ βούλημα τοῦ μὴ φανερῶς εἰσφέρειν σκεῦος. οὐδὲν δεόμενον ἀπορρήτου φορᾶς. ἐν δὲ τούτῳ πλείους τῶν φυλάκων συνέρρεον. καί τις αὐτῶν γνωρίζει τὴν σκάφην, αὐτὸς ἐν ἐκείνῃ τὰ παιδία κομίσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ φράζει πρὸς τοὺς παρόντας· οἱ δὲ συλλαβόντες τὸν Φαιστύλον, ἄγουσιν ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ διηγοῦνται τὰ γενόμενα.

hortatúsque est vt si quid vellet poscere ne dubitaret. Tum Crœsus. quandoquidem, inquit, domine, Dij me ditioni tuæ subjecere, ac tu præcipuam humanitatem mihi ostentas, permitte quæso hasce vt compedes mittam Delphos, Apollinem rogaturus quid causæ fuit, cur me oraculis suis circumentum hortaretur, ad bellum tibi inferendum, tanquam victor rediturus essem. cuius belli has ei primitias mitto, compedes inquam: rogaturus præterea num Græcorum Dij officij ac gratiæ immemores sint. His auditis in risum solutus Cyrus, & hæc & alia quoque potiora concessurum se spopondit: ac breui Crœsum in amicitiam recepit. Postremo Sardibus digrediens filios vxorésque ei restituit, eúmque secum abduxit. Nonnulli etiam aiunt Cyrum præfecturam Sardium traditurum fuisse Crœso, nisi veritus esset ne Lydi res nouas concitarent.

Interea Faustulus ad Amulium abducitur. Veritus enim ne absque certissimis signis in tantæ rei indicio fides sua apud Numitorem laboraret, argumentum facti alueum ipsum in quo expositi erant pueri secum sumens mox ad vrbem contendit. Eum portas trepide transeuntem, & quod ferebat studiosè occultantem vnus custodum cum animaduertisset, (erat enim suspicio belli, & portæ per fidelissimos Regi seruabantur) comprehendit. & quidnam tantopere occultaret scire cupiens, amiculum ei per vim detraxit. conspectóque alueo postquam hominem turbatum hærere sensit, quæ perturbationis causa esset dicere iubet, quóve consilio alueum quem palam ferre liceat, sollicite absconderet. Interim plures custodes confluere, quorum vnus alueum agnoscit: quippe quo ipsemet pueros ad fluuium deportasset, rémque iis qui aderant indicat. Ita correptus Faustulus ad Regem perducitur.

Amulius perterrefactum hominem tormentorum metu ni veritatem sponte aperiret, primum quidem interrogauit, viuerentne pueri. quo comperto, amplius percontatur quonam modo incolumes euasissent Edoctusque omnia provt gesta erant, Age, inquit, quandoquidem vera hactenus es locutus, dic vbinam inueniri modo possint. neque enim æquum fuerit eos inter bubulcos ignobilem vitam agere, cùm & mihi genere coniunctissimi sint, & Deorum insuper prouidentia seruati. Ibi Faustulus ex noua, & insolita Regis mansuetudine suspicatus Regem aliud verbis præ se ferre, aliud in animo habere, in hunc modum respondit: Iuuenes quidem in montibus armenta pascunt, quæ illorum vitæ ratio est. me vero ad matrem suam miserunt nunciatum, quo in statu eorum res sint. quam cum apud te in custodia detineri audiissem, filiam tuam rogare statueram, me vt ad illam duceret. alueum verò mecum ideo attuli, vt orationem meam illustri hoc signo confirmare possem. Nunc verò quando tibi visum est iuuenes huc accersere, vehementer lætor. proinde si quos ex tuis mittere mecum volueris, ego illis iuuenes indicabo, quibus mandata tua exponant. hæc ille, eo consilio aiebat, vt cædem iuuenum mora ac dilatione auerteret: simul sperans se ex manibus eorum à quibus duceretur facile in montibus fuga dilapsurum. Sed Amulius satellitum fidissimos mittit cum occultis mandatis, vt à subulco demonstratos quamprimum ad se pertrahant. Quibus ita constitutis, illico accitum fratrem in libera custodia detinere statuit, donec cuncta pro arbitrio suo composuisset. confestimque nescio quo prætextu illum euocat. at nuncius, vt qui periclitanti bene vellet ac vicem illius miseraretur, Amulij consilium Numitori aperit. Qui mox præsenti periculo adolescentibus indicato,

Αμό-

Ἀμόλιος δὲ ἀπειλῇ βασάνων καταπληξάμενος τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ λέξει τὰ τῆς ἀληθείας ἑκὼν, πρῶτον μὲν εἰ ζῶσιν οἱ παῖδες εἴρετο. ὡς δὲ ταῦτ' ἔμαθε, τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὅστις ὁ τρόπος ἐγένετο· διηγησαμένου δὲ αὐτοῦ πάντα ὡς ἐπράχθη· ἄγε δὴ, φησὶν ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ ταῦτα ἀληθεύσας ἔχεις, φράσον ὅπου νῦν ἂν εὑρεθεῖεν. οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοί εἰσιν ἐν βουκόλοις καὶ ἀδόξῳ βίῳ ζῆν, ἐμοί γε ὄντες συγγενεῖς· ἄλλως τε καὶ θεῶν προνοίᾳ σωζόμενοι. Φαίστυλος δὲ τῆς ἀλόγου πρᾳότητος ὑποψίᾳ κινηθεὶς μὴ φρονεῖν αὐτὸν ὅμοια τοῖς λόγοις, ἀποκρίνεται ὧδε. οἱ μὲν παῖδές εἰσιν ἐν τοῖς ὄρεσι βουκολοῦντες, ὅσπερ ἐκείνων βίος. ἐγὼ δ' ἐπέμφθην πρὸς αὐτὴν τῇ μητρὶ δηλώσων ἐν αἷς εἰσὶ τύχαις. ταύτην δὲ παρά σοι φυλάττεσθαι ἀκούων, δεήσεσθαι τῆς σῆς θυγατρὸς ἔμελλον, ἵνα με πρὸς αὐτὴν ἀγάγοι. τὴν δὲ σκάφην ἔφερον, ἵν' ἔχω δεικνύναι τεκμήριον ἐμφανὲς ἅμα τοῖς λόγοις. νῦν οὖν ἐπεὶ δέδοκταί σοι τοὺς νεανίσκους δεῦρο κομίσαι, χαίρω τε, καὶ πέμψον οὕστινας βούλει σὺν ἐμοί. δείξω μὲν οὖν τοῖς ἐλθοῦσι τοὺς παῖδας, φράσουσι δ' αὐτοῖς ἐκεῖνοι τὰ παρὰ σοῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγεν, ἀναβολὴν εὑρέσθαι βουλόμενος τοῖς παισὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἅμα αὐτὸς ἀποδράσεσθαι τοὺς ἄγοντας, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ὄρεσι γένηται, ἐλπίσας. Ἀμόλιος δὲ τοῖς πιστοτάτοις τῶν φίλων ἐπιστείλας κρύφα, οὓς ἂν ὁ συοφορβὸς αὐτοῖς δείξῃ συλλαβόντας ὡς αὐτὸν ἄγειν, ἀποστέλλει διὰ ταχέων. ταῦτα διαπραξάμενος αὐτίκα γνώμην ἐποιεῖτο καλέσας τὸν ἀδελφὸν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἔχειν, ἕως ἂν εὖ θῆται τὰ παρόντα· καὶ αὐτὸν ὡς ἐπ' ἄλλῳ δή τινι ἐκάλει. ὁ δὲ ἀποσταλεὶς ἄγγελος, εὐνοίᾳ τε τοῦ κινδυνεύοντος, καὶ ἐλέῳ τῆς τύχης *ἐπιστρέψας, κατήγορος γίνεται Νομέτορι τῆς Ἀμολίου γνώμης. ὁ δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τὸν κατειληφότα κίνδυνον αὐτοῖς, καὶ παρακελευσάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι,

*Dionys. ὀπτ.

πατρῴων ἄγων ὡπλισμένους ἐπὶ τὰ βασίλεια, τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἑταίρων, καὶ θεραπείας πιστῆς χεῖρα οὐκ ὀλίγην. ἧκον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐκλιπόντες τὴν ἀγοράν, ἔχοντες ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς ξίφη κεκρυμμένα· στῖφος καρτερόν. βιασάμενοι δὲ τὴν εἴσοδον ἀθρόᾳ ὁρμῇ πάντες οὐ πολλοῖς ὁπλίταις φρουρουμένην, ἀποσφάττουσιν εὐπετῶς Ἀμόλιον, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἄκραν καταλαμβάνουσι. ταῦτα εἴρηται τοῖς περὶ Φάβιον· ἕτεροι δὲ οὐδὲν τῶν μυθωδεστέρων ἀξιοῦντες ἱστορικῇ γραφῇ προσήκειν, τήν γε ἀπόθεσιν τὴν τῶν βρεφῶν οὐχ, ὡς ἐκελεύσθη τοῖς ὑπηρέταις, γενομένην, ἀπίθανον, εἶναί φασι· καὶ τῆς λυκαίνης τὸ τιθασόν, ἣ τοὺς μαστοὺς ἐπεῖχε τοῖς παιδίοις, ὡς δραματικῆς μεστὸν ἀτοπίας διασύρουσιν. ἀντιδιαλλαττόμενοι δὲ πρὸς ταῦτα λέγουσιν, ὡς ὁ *Νεμέτωρ ἐπειδὴ τὴν

sic semper scribit.

Ἰλουίαν ἔγνω κύουσαν, ἕτερα παρασκευασάμενος παιδία νεογνὰ διηλλάξατο τεκούσης αὐτῆς τὰ βρέφη· καὶ τὰ μὲν ὀθνεῖα δέδωκε τοῖς φυλάττουσι τὰς ὠδῖνας ἀποφέρειν, εἴτε χρημάτων τὸ πιστὸν τῆς χρείας αὐτῶν πριάμενος, εἴτε διὰ γυναικῶν τὴν ὑπαλλαγὴν ποιησάμενος· καὶ αὐτὰ λαβὼν ὁ Ἀμόλιος ὅτῳ δὴ τρόπῳ ἀναιρεῖται. τὰ δὲ ἐκ τῆς Ἰλουίας γενόμενα περὶ παντὸς ποιούμενος ὁ μητροπάτωρ διασώζεσθαι, δίδωσι τῷ Φαιςύλῳ.

Ὅτι τοῦ Ῥωμύλου πληθυσμοῦ ἕνεκεν ἀνδρῶν ἁρπαγὴν ποιησαμένου τῶν παρθένων, ὡς διεβοήθη τὰ περὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν παρθένων καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους εἰς τὰς πλησιοχώρους πόλεις, αἱ μὲν αὐτὸ τὸ πραχθὲν πρὸς ὀργὴν ἐλάμβανον. αἱ δὲ ἀφ' ἧς ἐπράχθη διαθέσεως, καὶ εἰς ὃ τέλος ἐχώρησεν ἀναλογιζόμεναι, μετρίως αὐτὸ ἔφερον. κατέσκηψε δ' οὖν ἀνὰ χρόνον εἰς πολέμους· τοὺς μὲν ἄλλους εὐπετεῖς, ἕνα δὲ τὸν πρὸς Σαβίνους μέγαν καὶ χα-

iussisque forti animo esse, cùm clientum amicorumque, & famulorum haud exigua manu armis instructa in regiam contendit. Sed & rusticorum qui ex agris in vrbem conuenerant multitudo valida relicto foro aduolat, gladios sub veste tegens. itaque omnes vno impetu oppressis in aditu custodibus, qui pauci pro regia excubabant, Amulium facile obtruncant, arcémque occupant. Sic quidem Fabius rem narrat. Alij verò qui fabulas ab historia longe submouendas existimant, negant verisimile esse, infantes secus quam iussum sit, à ministris expositos. adhæc mitem lupam vbera præbentem pueris, tanquam rem fabularum figmentis simillimam explodunt. institutáque in diuersum narratione aiunt Numitorem cum Iliam prægnantem deprehendisset, alios recens natos infantes ad id comparatos, germanorum loco subiecisse post Iliæ partum: hos à parturientis custodibus fuisse asportatos, siue illi fidem venalem habuerint, siue muliebri astu circumuenti sint: eosque ab Amulio qualicunque ratione necatos fuisse. natos verò ex Ilia, cura ac sollicitudine materni aui, qui eos omni ope seruatos vellet, traditos esse Faustulo alendos.

Postquam de raptu ac nuptijs virginum per finitimas vrbes fama diuulgata est, alij grauiter eo facto commoueri. alij & consilium raptorum & exitum rei reputantes moderatius ferre. res tandem in bellum multiplex erupit prægrauante inter cætera Sabino.

quorum omnium felix exitus fuit, vt ei antequam raptum virginum inchoasset, oraculis prædictum fuerat, laboris quidem ac discriminum plurimum, cæterum prosperos euentus fore. Primæ omnium bellum ei intulerunt Cænina, Antemna, & Crustumerium, prætexentes quidem vltionem virginum raptarum, sed reuera ægrè ferentes conditam vrbem breui temporis spacio adeo increuisse, nec conuiuendum esse ratæ, dum communi finitimorum damno surgeret. Itaque principio quidem legationibus ad Sabinos missis petierant, vt ductu auspicióque illorum bellum gereretur; quippe qui viribus atque opibus præpollerent, imperiumque in vicinos ad se pertinere contenderent, nec minùs quam cæteri iniuriam passi essent. (certè enim raptarum virginum maxima pars è Sabinis erat.) Sed cùm nihil proficerent obsistentibus legatis Romuli, & gentis fauorem verbis factísque exambientibus, pertæsi morarum, Sabinis consilium de suscipiendo bello in dies protrahentibus, decreuerunt ipsi suis opibus bellum gerere: satis superque sibi virium esse arbitrati collatis in vnum trium ciuitatum copiis, ad vnam haud maximam vrbem expugnandam. Sed quo minùs in vna omnes castra conuenirent, vti decreuerant, Cæninensium fecit præpropera eruptio; qui belli inferendi præcipui auctores erant. Hos è sedibus suis excitos ac Romani terminos agri populantes, Romulus repente infestis signis inuectus adhuc imparatos aggreditur. & vallo vixdũ munito vi potitur. fugientiumq. tergo herẽs priusquã oppidani de suorũ clade resciuissẽt, incustodita mœnia ac portas patẽtes nactus, vrbem primo impetu capit.

λεπόν. οἷς ἅπασι τέλος ἐπηκολούθησεν εὐτυχὲς, ὥσπερ αὐτῷ τὰ μαντεύματα προεθέσπισε πρὶν ἐπιχειρῆσαι τῷ ἔργῳ, πόνοις μὲν καὶ κινδύνοις μεγάλοις προσημαίνοντα, τὰς δὲ τελευτὰς αὐτῷ ἔσεσθαι καλάς. ἦσαν δὲ καὶ αἱ πρῶται πόλεις ἄρξασαι τοῦ πολέμου Καινίνη καὶ ἄλλαι, πρόφασιν ποιούμεναι τὴν ἁρπαγὴν τῶν παρθένων, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκας. ὡς δὲ τἀληθὲς εἶχεν, ἀχθόμεναι τῇ κτίσει τε καὶ αὐξήσει τῆς Ῥώμης, δι' ὀλίγου πολλῇ γενομένῃ, καὶ οὐκ ἀξιοῦσαι περιιδεῖν κοινὸν ἐπὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι κακὸν φυόμενον. τέως μὲν οὖν πρὸς τὸ Σαβίνων ἔθνος ἀπέστελλον πρέσβεις, ἐκείνους ἠξίουν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου παραλαβεῖν, ἰσχύν τε μεγίστην ἔχοντας, καὶ χρήμασι πλείοσι δυναμένους, ἀρχήν τε ἀξιοῦντας πλησιοχώρων, καὶ οὐκ ἐλάχιστα περιυβρισμένους τῶν ἄλλων· τῶν γὰρ ἡρπασμένων αἱ πλείους ἦσαν ἐκείνων. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἔπραινον, ἀντικαθισταμένων αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ Ῥωμύλου πρεσβειῶν καὶ θεραπευουσῶν λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸ ἔθνος, ἀχθόμεναι τῇ τριβῇ τοῦ χρόνου, μελλόντων ἀεὶ τῶν Σαβίνων καὶ ἀναβαλλομένων εἰς χρόνους μακροὺς τὴν περὶ τοῦ πολέμου βουλὴν, αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἔγνωσαν τοῖς Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἀπόχρην οἰόμεναι τὴν δύναμιν τὴν οἰκείαν εἰ κατ' ἕνα πρὸς γένοιντο μίαν αἱρῆσαι πόλιν οὐ μεγάλην. ἐβουλεύσαντο μὲν ταῦτα, συνελθεῖν δ' οὐκ ἔφθασαν εἰς ἓν ἅπασαι στρατόπεδον, προεξαναστάντων προχειρότερον τῶν ἐκ τῆς Καινίνης, οἵπερ καὶ μάλιστα ἐδόκουν τὸν πόλεμον * ἐξάγειν. ἐκστρατευομένων δὲ τούτων καὶ δηούντων τὴν ὅμορον, ἀφυλάκτοις οὖσιν ἔτι τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως ἐπιτίθεται· καὶ τοῦ τε χάρακος αὐτῶν ἀρτίως ἱδρυμένου γίνεται κύριος. τοῖς τε φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκ ποδὸς ἑπόμενος, οὐδέπω τῶν ἔνδον πεπυσμένων τὴν περὶ τοὺς σφετέρους συμφορὰν, τεῖχός τε ἀφύλακτον εὑρὼν καὶ πύλας

* ἀνά. Dionys. & ἐξ-εστρατευμ.

ἀκλείστους αἱρεῖ τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου. καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καμινιτῶν ὑπαντήσαντα σὺν καρτερᾷ χειρὶ, μαχόμενον αὐτοχειρίᾳ κτείνει, καὶ τὰ ὅπλα ἀφαιρεῖται. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἁλούσης τῆς πόλεως, τὰ ὅπλα παραδοῦναι τοὺς ἁλόντας κελεύσας, καὶ παῖδας εἰς ὁμηρείαν οὓς ἐβούλετο λαβὼν, ἐπὶ τοὺς * λοιποὺς ἐχώρει. γνωσθείσης δὲ καὶ τῆς ἐκείνων δυνάμεως ἐσκεδασμένης ἔτι κατὰ τὰς προνομὰς, τῇ παρ' ἐλπίδας ἐφόδῳ καθαιρεῖ καὶ τῆς προτέρας ἐγκρατὴς, καὶ τὰ αὐτὰ τοὺς ἁλόντας διαθεὶς ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν, ἄγων σκῦλά τε ἀπὸ τῶν ἀποίκων κατὰ τὴν μάχην καὶ ἀκροθίνια θεοῖς λαφύρων.

ἀντεμνάτας Dionys.

Τέλος τοῦ ἑβδόμου λόγου τῆς Νικολάου ἱστορίας.
ζήτει τὰ λείποντα περὶ Ἑλληνικῆς
ἱστορίας.

Regem ipſum cùm valido iuuenum globo occurrentem, ſua manu obtruncat, ſpoliátque. Cæninâ hoc modo captâ, armis ademptis ſumptíſque pro arbitrio ſuo obſidibus in Antemnates mouit. Sed & horum copias in abigendis prædis adhuc diſperſas, nec opinantes adortus fudit ac fugauit, eodémque modo vſus victoriâ, exercitum domum reduxit, detracta hoſtibus ſpolia ac votiuas manubiarum primitias præferens.

Finis libri VII. hiſtoriarum Nicolai Damaſceni. Reliqua quære in Excerptis de rebus Græcorum.

EIVSDEM NICOLAI DE Institutione Cæsaris Augusti.

HVIC viro cognomen Augusti communi hominum consensu delatum est honoris causa: templa quoque posita, & sacrificia instituta à ciuitatibus ac populis cum in continenti, tum per insulas degentibus; partim ob eximiam viri virtutem, partim ob collata in eos beneficia. Namque hic vir potentia cunctos mortales ac prudentia supergressus, amplissimum omnium qui vnquam fuisse memorantur, principatum obtinuit, finesque Imperij Romani latissimè propagauit. Græcos quinetiam ac barbaros, ipsis eorum mentibus subactis & domitis, in quietissimum statum composuit: principio quidem vi & armis, postmodum verò cognita ac comperta clementia sua volentes lubentésque ad se alliciens, sibi vt parerent induxit. Sed & gentes quarum antea ne nomina quidem noueramus, quásque alicuius Imperio olim subditas nemo fuisse meminerat pacauit. Eos intelligo qui trans Rhenum habitant, & suprà mare Ionium, gentésque Illyrici, quos Pannonios & Dacos vocant. RELIQVA QVÆRE IN LIBRO DE FORTIBVS FACTIS.

Ac de huius quidem viri prudētia ac virtute, quæ cùm domi in administratione Reipubl. tū foris in difficillimis bellis, & ciuilibus, & externis eluxit, quoad eius fieri potest dicere, ac scribere certatim homines aggrediuntur: quippe cū ex præstantiū factorum cōmemoratione, haud mediocris gloria dicentem sequatur. Proinde ego quoq. tāti viri res gestas, ex quib. veritas clara omnib. fiet, memorare statui. Ac primū de eius genere ac natalib. dicā:

TOY

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Καίσαρος ἀγωγῆς.

ΟΤΙ εἰς τιμῆς ἀξίωσιν τοῦτον οὕτω προσειπόντες οἱ ἄνθρωποι, ναοῖς τε καὶ θυσίαις γεραίρουσιν, ἀνά τε νήσους καὶ ἠπείρους διῃρημένοι, καὶ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη, τό τε μέγεθος αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν εἰς σφᾶς εὐεργεσίαν ἀμειβόμενοι. δυνάμεως γὰρ καὶ φρονήσεως εἰς τὰ πρῶτα ἀνελθὼν οὗτος ὁ ἀνήρ, πλείστων μὲν ἦρξεν ἀνθρώπων τῶν διὰ μνήμης, μακροτάτους τε ὅρους ἐποιήσατο τῆς Ῥωμαίων δυναστείας, ὥς τε τὸ βεβαιότατον οὐ τὰ φῦλα μόνον καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς διανοίας κατεστήσατο· τὸ μὲν πρῶτον σὺν ὅπλοις, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἄνευ ὅπλων. ἐθελουσίους τε προσαγόμενος διὰ τὸ μᾶλλόν τι ἔνδηλος γίνεσθαι τῇ φιλανθρωπίᾳ, ἔπεισεν ἑαυτοῦ ἀκροᾶσθαι. ὧν δὲ πρότερον οὐδὲ ὀνόματα ἠπίσταντο οἱ ἄνθρωποι, ἡμερωσάμενος, οὐδὲ τινος ὑπήκοοι ἐγένοντο διὰ μνήμης. ὁπόσοι ἐντὸς Ῥήνου ποταμοῦ κατοικοῦσιν, ὑπέρ τε τὸν Ἰόνιον πόντον, καὶ τὰ Ἰλλυριῶν γένη. Παννονίους αὐτοὺς καὶ *Δᾶκας καλοῦσιν· mſ. δίτας.

ΖΗΤΕΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΑΓΑΘΗΜΑΤΩΝ.

Περὶ δὴ τούτου τοῦ ἀνδρὸς φρονήσεώς τε καὶ ἀρετῆς ἰσχὺν δεῖξαι ἐπόσον δύναται, τὰ μὲν ἐκ τῆς πολιτείας ἥν τινα ἐν τῇ πατρίδι ἐπολιτεύσατο, τὰ δὲ κατὰ στρατηγίας μεγάλων πολέμων ἐγχωρίων τε καὶ ἀλλοεθνῶν, ἀγώνισμα μὲν ἀνθρώποις πρόκειται λέγειν καὶ γράφειν, ὡς ἂν εὐδοκιμεῖν ἐν καλοῖς ἔργοις. καὐτὸς δὲ ἀφηγήσομαι τὰ πεπραγμένα, ἐξ ὧν οἷόν τε γνῶναι σύμπασι τὴν ἀλήθειαν. πρότερον δὲ αὐτοῦ τό τε γένος διέξειμι καὶ τὴν φύσιν,

τούς τε γεννητὰς ἀφ' ὧν ἦν, τήν τ' ἐκ νηπίου τροφήν τε καὶ παίδευσιν, ᾗ χρησάμενος τοσόσδε ἐγένετο. πατὴρ μὲν οὖν ἦν αὐτῷ Γάϊος Ὀκταούϊος ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου. οἱ δὲ αὐτοῦ πρόγονοι κατά τε πλοῦτον καὶ ἐπιείκειαν ὀνομαστότατοι γενόμενοι, ὀρφανῷ ὄντι ἐκείνῳ τὰ χρήματα ἐλείποντο. καταστάντες δὲ ἐπίτροποι ταῦτα διεφόρησαν. ὁ δὲ τῶν παρ' αὐτοῖς δικαίων ἀποστὰς, τοῖς περιληφθεῖσιν ἤρκεῖτο.

Ὅτι Καῖσαρ περὶ ἐννέα ἔτη μάλιστα γεγονὼς, θαῦμά τε οὐ μικρὸν παρέσχε Ῥωμαίοις, φύσεως ἀκρότητα δηλώσας ἐν τοιᾷδε ἡλικίᾳ, καὶ τοῖς ἀνδράσιν πολὺς ἐγίνεται θόρυβος ἐν πολλῷ ὁμίλῳ δημηγοροῦντι. ἀποθανούσης δὲ αὐτῷ τῆς τηθῆς, ms. ἀπία. παρὰ τῇ μητρὶ ἐτρέφετο * Ἀτίᾳ, καὶ τῷ ταύτης ἀνδρὶ Φιλίππῳ Λευκίῳ, ὃς ἦν ἀπόγονος τῶν τὸν Μακεδόνα Φίλιππον κεχειρωμένων. παρὰ δὴ τῷ Φιλίππῳ ὁ Καῖσαρ ὡς παρὰ πατρὶ τρεφόμενος πολλὴν ὑπέφαινεν ἐλπίδα, ἤδη τε ἀξιόπιστος καὶ τοῖς ἥλιξιν ἐφαίνετο τοῖς εὐγενεστάτοις παισί. καὶ συνήεσαν πρὸς αὐτὸν παμπληθεῖς, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν νεανίσκων, οἷς τὸ πράττειν δι' ἐλπίδος ἦν. προὔπεμπον δὲ αὐτὸν πάμπολλοι ὁσημέραι καὶ μειρακίσκοι καὶ ἄνδρες καὶ ἥλικες παῖδες, εἴτε ἐφ' ἱππασίαν ἔξω τοῦ ἄστεος προσοίη, εἴτε παρὰ συγγενεῖς ἢ ἄλλους τινάς. ἤσκει γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις ἐπιτηδεύμασι, καὶ τὸ σῶμα ταῖς γυμνασίαις καὶ πολεμικαῖς μελέταις, καὶ τῶν διδασκόντων θᾶττον αὐτὸς τὴν μάθησιν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀπεδείκνυτο, ὥστε ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐν τῇ πατρίδι πολὺν ζῆλον ἐνέδησαθαι. ἐφειστήκει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ Φίλιππος, ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πυνθανόμενοι παρὰ τῶν διδασκάλων τε καὶ ἐπιμελητῶν, οὓς παρακατέστησαν τῷ παιδὶ, ὅτι πράξειεν, ἢ ὅποι πορευθείη, ἢ ὅπως διημερεύσειε, τάς τε διατριβὰς μεθ' ὧν ποιήσαιτο. ἐν δὲ τῷ καταστάντι ταραχῇ τὴν πόλιν, ὑπεκπέμπει ἥ τε μήτηρ Ἀτία

qui eius parentes, quæ indoles quæue à prima ætate institutio fuit, cuius beneficio tantus postmodum vir euasit. Igitur Augustus patrem habuit C. Octauium Senatorij ordinis virum. maiores eius opibus ac moderatione insignes fuerunt. Ipse pupillus à patre derelictus cùm tutores bona eius paterna dissipassent, ius suum illis remittens, residuis contentus vixit.

Annum ætatis circiter nonum agens Cæsar admirationi fuit Romanis, quippe qui in ea ætate excellentissimam indolem præferret, & quo loci ipsi etiam viri conturbari animo solent, ipse imperterritus orationem ad populum habuisset. Porro mortua auia educatus est, apud Atiam matrem, & L. Philippum vitricum: qui quidem originem ab iis ducebat, qui Philippum Macedonem superauerant. Apud hunc velut alterum patrem educatus Cæsar maximam spem ostentabat. iamque tum ab æqualibus suis pueris nobilissimis colebatur. Adiungebant se ei plurimi, inter quos & adolescentes non pauci, quibus capessendæ propediem Reip. spes erat. ac quotidie maximâ frequentiâ iuuenum ac virorum, & æqualium puerorum deducebatur, siue equitatum extra vrbem prodiret, siue propinquos aut alios quos viseret. Nam animum quidem optimis artibus, corpus verò generosis ac militaribus exercitationibus instruebat, suosque doctores addiscendi celeritate præueniebat. quamobrem ab omni ciuitate magnopere prædicabatur. Enimvero cum sollicite obseruabat mater Atia cum Philippo vitrico; quotidie à magistris & custodibus, quos puero apposuerant inquirentes studiosè, quid rei egisset, quo esset profectus, qua ratione diem transegisset, quibuscum denique esset versatus. Posthæc bello ciuili vrbem turbante, in villam paternam subductus est à parentibus.

Inde annos circiter quatuordecim natus in forum descendit posita prætexta togam puram indutus, quòd virilis tirocinij argumentum est. omniumque ciuium oculis in eum defixis cum ob nobilitatem, tum ob egregiam adolescentis virtutem, Diis sacrificauit: & in collegium Pontificum adscriptus est in locum L. Domitij qui è viuis abierat: quòd quidem populus suis suffragijs libentissimè iussit. Ita simul cùm virili toga maximo Sacerdotio ornatus Diis sacra faciebat. Cæterum tametsi inter tirones relatus esset ex more ac legibus Romanorum, nihilominus mater ex vestibulo eum progredi vetabat, nisi quo antea prætextatus ventare consueuerat. eodemque cultu illum habebat, & in eodem quo priùs cubiculo cubare cogebat. prorsus legibus duntaxat tiro, cætera prætextati instar arctius habebatur. Vestitum porro nunquam mutauit, sed perpetuo patria veste amictus fuit. Legitimis diebus templa Deorum adibat noctu. cúmque formæ decore ac splendore generis plurimas mulieres in amorem sui raperet, sæpe ab iis tentatus nullis vnquam artibus cessit. sed partim matris sollicitudo quæ eum custodiebat, neque euagari sinebat longiùs, partim ipse semet sua prudentia muniebat, quippe qui ætate indies progrederetur. Porro cum Latinæ feriæ adessent (quibus Consules sacrificij patrij causa in montem Albanum egredi mos est, iurisdictione interim Sacerdotibus mandata,) Cæsar medio in foro posita curuli sella consedit. Quem quidem plurimi iurisdictionis causa adierunt: multi causa duntaxat spectandi adolescentis confluxere. quippe omnium in se oculos conuertebat, maximè eo in tempore, cùm maiestatem ac dignitatem quandam sibi adsciuisset. Cæterum cùm Iulius Cæsar Europęa bella iam confecisset,

καὶ Φίλιππος τὸν Καίσαρα εἰς τι τῶν πατρῴων χωρίων. κατέβαινε δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν περὶ ἔτη μάλιστα γεγονὼς τεσσαρεσκαίδεκα, ὥστε ἀποθέσθαι μὲν αὐτὸν ἤδη τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα, ἀναλαβεῖν δὲ τὴν καθαράν, σύμβολον οὖσαν τῆς εἰς ἄνδρας ἐγγραφῆς. περιβλεπόμενος δὲ ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου, διά τε εὐμορφίαν καὶ λαμπρότητα εὐγενείας, ἔθυε τοῖς θεοῖς, καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ἱερωσύνην εἰς τὸν Λευκίου Δομιτίου τόπον τετελευτηκότος· καὶ ὁ δῆμος μάλα προθύμως ἐχειροτόνησε. καὶ ὁ μὲν ἅμα τῇ μεταλλαγῇ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῇ καλλίστῃ τιμῇ κοσμηθεὶς ἔθυεν. καίτοι δὲ κατὰ νόμον εἰς ἄνδρας ἐγγεγραμμένον, διεκώλυεν ἡ μήτηρ ἔξω τῆς αὐλίου θύρας χωρεῖν, πλὴν ὅπῃ καὶ πρότερον, ὅτε παῖς ὢν ἐφοίτα. δίαιτάν τε τὴν αὐτὴν ἔχειν ἐπηνάγκαζε, κοιτάζεσθαί τε ἔνθα καὶ πρότερον ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ. νόμων τε μόνον ἀνὴρ ἦν, τὰ δ᾽ ἄλλα παιδικῶς ἐπεστατεῖτο. τῆς δὲ ἐσθῆτος οὐδοτιοῦν ἐξήλλαξεν, ἀλλ᾽ ἀεὶ τὴν πάτριον ἀμπείχετο. ἐφοίτα δὲ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἐν ταῖς νομίμοις ἡμέραις νύκτωρ, διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ὥραν. αὐτηδὲ καὶ πολλὰς γυναῖκας * ἐκμήνας εὐπρεπείᾳ καὶ λαμπρότητι γένους. mſ. ἐκπαθῶν ἐπιβουλευόμενος δὲ περὶ αὐτῶν, οὐδαμῇ ἐφαίνετο ἁλωτὸς ὤν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἡ μήτηρ ἀπήρυκεν αὐτοῦ φυλάττουσα καὶ οὐδαμόσε μεθεῖσα, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἔννους ὤν, ἅτε εἰς τοὔμπροσθεν τῆς ἡλικίας προσιών. ἐνστάσης δέ τινος ἑορτῆς Λατίνης, ὁπότε καὶ τοὺς ὑπάτους εἰς * Ἀλβανὸν τὸ ὄρος ἀναβαίνειν ἔδει πατρίου θυσίας ἕνεκα, mſ. ἀλβανῶν τὸ τοὺς δ᾽ ἱερεῖς διαδόχους αὐτῶν τῆς δικαιοδοσίας εἶναι, καθίζει ἐπὶ τὸ βῆμα Καῖσαρ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ. προσῄεσαν δ᾽ ἄπλετοι ἄνθρωποι δικαιοδοσίας χάριν, πολλοὶ δὲ καὶ μηδενὸς πράγματος χάριν, θεωρίας ἕνεκα τοῦ παιδός. ἀξιοθέατος γὰρ πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ τότε σεμνότητι καὶ ἀξίωμα προσειληφώς. Καίσαρος δὲ ἤδη κεχειρωμένου μὲν τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ πολέμους, νενικη-

κότος δὲ καὶ περὶ Μακεδονίαν Πομπήϊον, ᾑρηκότος δὲ Αἴγυπτον, ἐπελαύνοντος δ' ἔκ τε Συρίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μέλλοντος δ' ἐπὶ Λιβύης χωρεῖν, ὡς τὰ λειπόμενα τοῦ ἐκεῖ μεταστάντος πολέμου καθέλοι· βουλόμενος συστρατεύειν αὐτῷ ὁ νέος Καῖσαρ, ὡς καὶ πολεμικῶν ἔργων ἔμπειρος εἴη, ἐπεὶ ᾔσθετο ἐναντιουμένην Ἀντίαν τὴν μητέρα, οὐδὲν ἀντειπὼν ἠρέμα εἶχε. δῆλος δ' ἦν καὶ ὁ πρεσβύτατος Καῖσαρ ὑπ' εὐνοίας οὐδέπω βουλόμενος αὐτὸν στρατεύεσθαι, ὡς μὴ τήν τε δίαιταν ἐν ἀσθενεῖ σώματι μεταβαλὼν καὶ ὅλην ἕξιν, φαύλως διατεθείη. διὰ μὲν δὴ ταῦτα τῆς στρατείας παρελύετο. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνον τὸν πόλεμον κατεργασάμενος Καῖσαρ ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην, σφόδρα ὀλίγοις τῶν ὑποπεσόντων αἰχμαλώτων συγγνοὺς, διὰ τὸ τοῖς προτέροις αὐτοὺς μὴ σωφρονισθῆναι πολέμοις, συνηνέχθη

deest τι. *τοιόνδε. ἦν εἰς τὰ μάλιστα Καίσαρι τῷ νέῳ συνήθης καὶ φίλος Ἀγρίππας, ἐν ταὐτῷ τε παιδευθεὶς, καί τινα ἔχων ὑπερβολὴν ἑταιρείας. τούτου ἀδελφὸς Κάτωνι συνὼν, κατά τε φιλίαν σπουδαζόμενος, καὶ τοῦ Λιβυκοῦ πολέμου κεκοινωνηκὼς, τότε δ' αἰχμάλωτος ᾑρημένος. τοῦτον, οὐδέπω πρότερον αἰτήσας Καίσαρα, ἐβούλετο μὲν ἐξαιτῆσαι, ὑπὸ δὲ αἰδοῦς ὤκνει, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ὡς διέκειτο πρὸς τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ ἑαλωκότας. θαρρήσας δ' οὖν ποτε, ᾔτησε καὶ ἔτυχεν. ἐφ' οἷς περιχαρὴς ἦν τῷ αὐτοῦ φίλῳ τὸν ἀδελφὸν ἀνασεσωκώς. ἐπῃνεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, εἰς οὐδὲν πρότερον καταθέμενος τὴν αὐτοῦ σπουδὴν καὶ ἔντευξιν, ἢ εἰς φίλου σωτηρίαν. ἐκ τούτου τὰς θριαμβικὰς ἦγε πομπὰς Καῖσαρ τοῦ κατὰ Λιβύην πολέμου, τῶν τε ἄλλων οὓς ἐπολέμησε. καὶ τὸν νέον Καίσαρα υἱὸν ἤδη πεποιημένος, ὄντα δὲ τρόπον τινὰ καὶ φύσει διὰ τὸ ἀγχοτάτω τοῦ γένους εἶναι, ἐκέλευσε τῷ ἑαυτοῦ ἅρματι ἕπεσθαι, κόσμοις αὐτὸν στρατηγικοῖς ἀσκήσας, ὡς ἂν αὐτοῦ σύσκηνον ἐν πολέμῳ γεγονότα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς θυσίαις, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις ἐγγυτάτω ἵστη,

ac Pompeium in Macedonia superasset, Ægyptoque esset potitus, tandemque ex Syria, & Euxino reuersus ponto traijcere in Africam pararet, vt reliquum belli in eam partem translati conficeret: Octauius qui auunculum in eo bello comitari cupiebat, quo vsum rei militaris colligeret, postquam Atiam matrem ab eo consilio abhorrere sensit, tùm quidem quieuit. Sed & auunculus necdum illum proficisci ad bellum velle videbatur, ne adolescens corpore infirmo, mutata repente ratione victus morbum contraheret. His igitur causis expeditioni minimè interfuit. Verùm confecto hoc quoque bello cùm Diuus Cæsar Romam rediisset, atque ex captiuis paucissimos venia prosequeretur, eo quod prioribus bellis minimè admoniti fuissent, huiusmodi quid tum temporis euenit. Erat Agrippa singulari amicitia, ac præcipua quadam sodalitate cum Octauio coniunctissimus, quippe qui à puero simul educatus fuisset. Huius frater M. Catoni acceptissimus ac bello Africo comes, tunc inter captiuos erat. Cui Octauius veniam quidem impetrare cupiebat, sed cùm præ pudore (nondum enim ab auunculo quidquam petierat,) tùm etiam gnarus quàm infenso animo in ciues eo bello captos esset Cæsar, identidem cunctabatur. tandem verò cum seipse confirmasset, petiit & obtinuit. qua quidem re magnopere lætabatur, quod amico fratrem restituisset. Sed & à cæteris non mediocriter laudabatur, eo quod gratia atque ambitione sua primùm ad salutem amici esset vsus. Exinde Diuus Cæsar ex bello Africo ac cæteris à se confectis bellis triumphum egit, & Octauium quem sibi filium adoptauerat, cum ob cognationis vinculum pœnè natura esset filius, currum suum prosequi iussit, ornatum donis militaribus, ac si in eo bello contubernalem habuisset. Pariterque in sacrificiis, & quoties Deorum templa adibat,

iuxta se proximum collocabat, vtque cæteri ei concederent iubebat. Et iam C. Cæsar Imperatoriis insignibus ornatus, qui honos Romæ maximus habetur, summo in honore apud ciues erat. Cæterùm Octauius, & in theatris, & in conuiuiis assiduus illius comes, cùm eum prorsus paterna beneuolentia secũ colloqui videret, iam paulisper animo erectior ac confirmatior captata temporis opportunitate verecũde apud auunculum intercedebat pro amicis ac ciuib. qui eius suffragio quidpiã obtinere à Cæsare volebant; nec difficilè impetrabat. multísque adeo in difficillimis temporibus auxilio adfuit, cùm sollicitè obseruaret ne importune néve moleste auunculum interpellâret. Hæc tum & humanitatis, & insitæ prudentiæ non obscura, nec pauca specimina edebat. Sed cùm C. Cæsar præbitionib. ludorum atque huiuscemodi editionib. adsuefacere eum vellet, duóq. essent theatra, alterum Romanum, Græcum alterum, Romani quidem ipse curam sumpsit, Græci verò curationem Octauio delegauit. Qui cùm operam daret impensius, suam vt industriam ac comitatem testificaretur, persiderétque assiduè vsque ad finem spectaculi, ídque maximò æstu ac diebus longissimis, tandem vtpotè adolescens nondum assuetus labori in morbum incidit. Quo ingrauescente cuncti timore pallebant, solliciti ne quid eiusmodi indoles tristius pateretur: maximè autem omnium C. Cæsar sollicitus erat. proinde quotidie aut ipsemet præsens adolescenti animum spémque addebat, aut amicos visendi causa mittebat, medicosque ab eo vetabat discedere. forte quadam die prudenti nunciatum à quopiam est adolescentem deliquium pati, ac pessimè se habere: statimque vt erat discalciatus è lecto exiliens ad cubiculum in quo ager curabatur contendit. & pauens ac sollicitus medicos enixissimè rogauit, ipse lecto adsedit, ac tandem refocillato ac restituto puero magnopere est gauisus. Porro cũ Octauius morbi quidẽ discrimine liberatus, adhuc tamen infirmo corpore esset, Cæsar proficisci ad bellum in Hispaniã parabat.

τούς τε ἄλλους εἴκειν προσέταττεν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἤδη τὰς αὐτοκρατορικὰς ἐφέρετο τιμάς, αἳ δὴ μέγισται κατὰ τὸν Ῥωμαίων νόμον ἦσαν· καὶ ζηλωτὸς ἐν τῇ πατρίδι ἦν, καὶ ἐν τοῖς θεάτροις. συνῆν δὲ ὁ παῖς αὐτῷ καὶ ἐν πότοις, ὁρῶν τε φιλανθρώπως ἑαυτῷ διαλεγόμενον οἷα τέκνῳ, καὶ μικρὸν ἢ ὅσον ἤδη τεθαρρηκώς, πολλῶν αὐτοῦ δεομένων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αἰτεῖσθαί σφισι παρὰ Καίσαρος, ὧν ἕκαστοι ἐν χρείᾳ ἦσαν, ἐπιτηρῶν εὐκαιρίας μετὰ πάσης αἰδοῦς ᾐτεῖτό τε καὶ κατώρθου· πλείστου τε ἄξιος πολλοῖς τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο, φυλαττόμενος δὲ μήτε ἀκαίρως παρακαλεῖν μήτ' ἐκείνῳ προσαντῶς. καὶ ὁ μὲν οὐκ ὀλίγα ζώπυρα καὶ φιλανθρωπίας ἅμα καὶ φρονήσεως φυσικῆς ἀπεδείκνυτο. βουλόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Καῖσαρ καὶ ἔμπειρον τοῦ ἀγωνοθετεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις χορηγίαις εἶναι, δυοῖν ὄντοιν θεάτροιν τοῦ μὲν Ῥωμαϊκοῦ, ἐν ᾧ αὐτὸς παρὼν τὴν φροντίδα εἶχε, θατέρου δὲ Ἑλληνικοῦ, τούτῳ ἐπέτρεψεν ἐκείνου τὴν ἀγωνοθεσίαν. καὶ ὁ μὲν σπουδάζων ἐπιμελεῖσθαί τε καὶ φιλανθρωπίαν ἀποδείξασθαι ἐν καυματώδεσι καὶ μακροτάταις ἡμέραις, οὐδαμοῦ τε ἀπιὼν ἄχρι λῦσαι τὴν θέαν, εἰς νόσον πίπτει οἷα νέος καὶ πόνων ἀπείρατος. χαλεπῶς δὲ διακειμένου, πάντες μὲν ἐν φόβῳ ἦσαν, ἀγωνιῶντες εἴ τι πείσεται τοιαύτη φύσις, μάλιστα δὲ πάντων ὁ Καῖσαρ. διὰ πᾶσαν ἡμέραν ἢ αὐτὸς παρὼν αὐτῷ εὐθυμίαν παρεῖχεν, ἢ φίλους πέμπων, ἰατρούς τε ἀποστατεῖν οὐκ ἐῶν. καί ποτε δειπνοῦντι ἤγγειλέ τις ὡς ἔκλυτος εἴη καὶ χαλεπῶς ἔχοι. ὁ δὲ ἐκπηδήσας ἀνυπόδητος ἧκεν ἔνθα ἐνοσηλεύετο, καὶ τῶν ἰατρῶν ἐδεῖτο ἐμπαθέστατα μεστὸς ὢν ἀγωνίας, καὶ αὐτὸς παρεκάθητο. ἀνακλησάμενος δὲ αὐτὸν εὔθυμος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἀνέσφηλεν ἐκ τῆς νόσου, διαπεφευγὼς μὲν τὸν κίνδυνον, ἀσθενὴς δὲ ἔτι διακείμενος τὸ σῶμα, στρατεύειν μὲν ἔδει Καίσαρα· ἔνθα διενοεῖτο τὸ πρότερον ἐπάγεσθαι καὶ τὸν παῖδα.

τότε δ' οὐχ οἷός τ' ἦν διὰ τὴν προσαποσοῦσαν νόσον. καταλιπὼν δ' οὖν αὐτῷ πολλοὺς ἐπιμελητὰς, ὡς δι' ἀκριβοῦς διαίτης φυλάττοιτο, καὶ ἐντολὰς δοὺς εἰ ῥωσθείη ἕπεσθαί οἱ, ᾤχετο ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὁ γὰρ Μάγνου Πομπηΐου πρεσβύτατος παῖς μέγα στράτευμα ἀθροίσας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ παρὰ τὴν πάντων ἐλπίδα, διενοεῖτο * ἐπεῖναι τῷ πατρὶ, καὶ τὴν ἐκείνου ἧτταν ἀναμαχέσασθαι, εἰ δύναιτο. ὑπολειφθεὶς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ Καῖσαρ, πρῶτον τοῦ σώματος ἐγκρατέστατα ἐπεμελήθη, καὶ ταχὺ ἀνερρώσθη· ἔπειτα δὲ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς πατρίδος ἐποιεῖτο ἐπὶ τὴν στρατιὰν, κατὰ τὰς τοῦ θείου ἐντολάς· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐκάλει. πολλῶν δ' αὐτῷ συνεκδημεῖν σπουδαζόντων διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐν αὐτῷ ἐλπίδος, πάντας ἀπωσάμενος, καὶ τὴν μητέρα αὐτὴν, τοὺς ὠκυτάτους τῶν οἰκετῶν καὶ ἐρρωμενεστάτους ἐκλεξάμενος, συνέτεινε τὴν πορείαν. καὶ ἀπίστῳ τάχει χρησάμενος διέδραμε τὴν μακρὰν ὁδὸν, συνεγγύς τε ἦν Καίσαρι διαπεπολεμηκότι ἤδη τὸν σύμπαντα πόλεμον ἐν μησὶν ἑπτά· ἀφικόμενος δ' εἰς Ταρρακῶνα, ἀπιστίαν παρεῖχεν ὅπως ἀφίκοιτο ἐν τοσῷδε πολέμου ταράχῳ. οὐχ εὑρὼν δὲ ἐνταῦθα Καίσαρα, πλείω πόνον καὶ κίνδυνον εἶχεν. ἀφίκετο δὲ εἰς Ἰβηρίαν πρὸς Καίσαρα περὶ πόλιν Καλπίαν καὶ ὁ μὲν οἷα τέκνον * περιβαλὼν, διά τε τὸ νοσοῦντα καταλελοιπέναι, καὶ ἐκ πολλῶν πολεμίων καὶ λῃστηρίων περισεσωσμένον ὁρᾶν ἀδοκήτως, ἠσπάζετο καὶ οὐδαμῇ μεθίει, ὁμοδίαιτόν τε εἶχεν· ἐπῄνει δ' * αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἅμα καὶ σύνεσιν, ὡς πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξεληλυθότων ἥκει· ἐπιμελὲς δ' ἐποιεῖτο πρὸς αὐτὸν διαλεγόμενος ὑπὲρ πολλῶν ἀνακρίνειν, ἀποπειρώμενος αὐτοῦ τῆς διανοίας. ὁρῶν δὲ εὔστοχον καὶ εὐσύνετον, καὶ βραχύλογον, αὐτά τε ἀποκρινόμενον τὰ καιριώτατα, ἔστεργε καὶ ὑπερησπάζετο. ἐκ τούτου πλεῖν ἔδει ἐπὶ Καρχηδόνος: προσαχθὲν δ' αὐτῷ ἐμβαίνειν εἰς τὴν αὐτὴν Καίσαρι

leg. ἐπεξιέναι.

mſ. λαβών.

mſ. τόν.

quo quidem puerum in contubernio suo deducere antè statuerat, sed ob conflatam ægritudinem haudquaquam poterat. Igitur appositis puero custodibus, qui accurata victus ratione eum regerent, datisque mandatis, cùm vires collegisset, se vt sequeretur, ad bellum perrexit. Namque Cn. Pompeius Magni filius maior natu breui temporis spatio præter omnium spem magnis copiis comparatis, vindicare patris necem in animo habebat, cladémque eius, quãtum in se esset, resarcire. Sed Romæ relictus Octauius, primùm quidem omni diligentia corpus curauit, virésque breui recuperauit. postea verò statim ad iter se accinxit ex mãdatis auunculi (sic enim eum vocabat.) Cúmque plurimi sese ei comites ambitiosè offerrent ob maximam spem quam in se ostendebat, reiectis omnibus atque in his matre ipsa, selecto ex famulis robustissimo quoque ac velocissimo, iter accelerauit. atque incredibili celeritate longissima spacia permensus, tãdem haud procul castris auunculi peruenit, qui quidem septem mensibus bellum iam omne confecerat. Tarraconem ingressus admiratione omnes perculit, quonam pacto in tanto bellorum tumultu aduenisset. Nec tamen inuento ibi auunculo, pluribus laboribus ac periculis conflictatus est. tandemque auunculum in Hispania assecutus est circa vrbem Calpiam. At Cæsar qui eum ægrotum domi reliquerat, cùm saluum ex hostium ac latronum insidiis insperato videret, tanquam filium amplecti ac deosculari cœpit. Neque verò eum dimittebat vsquam, sed assiduè in contubernio habebat, laudabátque eius industriam simul & prudentiam, quod primus eorum qui ab vrbe profecti erant adfuisset. Eumque de multis rebus sedulo interrogabat, quo ingenij ac iudicij periculum faceret. [illegible]d cùm sagacem & solertem ac modici sermonis, eáq[illegible]e solùm quæ ad rem pertinent respondentem deprehenderet, magis ac magis illum indies amabat. Hinc cùm Carthaginem nauigandũ esset, iussus in auunculi nauem cum quinque famulis conscendere,

tres præterea sodales secum adduxit. ac verebatur quidem ne ab auunculo factum resciente obiurgaretur. sed longe aliter res cecidit. siquidem ea re delectatus Cæsar iuuenem laudauit eo quod sodales diligeret, & virtuti ac bonis artibus deditus, testes omnium factorum secum habere semper vellet, atque optimam sibi famam apud ciues comparare multùm studeret. Venerat Carthaginem Cæsar eo vt adeuntibus copiam sui præberet. ac permulti eò conuenerant, partim iurisdictionis causa ob priuatas controuersias, partim ob negocia publica: quidam vt præmia virtutis ac præclare factorum acciperent: alij ob alias quaslibet causas. multi præterea duces in eam vrbem confluxerant. Tùm Saguntini qui maximis criminibus vrgebantur, & auxilio opus habebant, ad Octauium confugerunt. Qui suscepta ipsorum causa, cùm palam apud Cæsarem prudenter disseruisset, eos impositis criminibus liberauit, lætósq. & præcones laudum suarum ac seruatorem appellantes domum dimisit. Exinde complures patrocinij gratia ad illum concurrere, quibus industriam suam approbauit. quippe alios calumniis, & criminationibus liberabat. aliis præmia impetrabat, aliis magistratus. proinde erat in ore omnium eximia eius mansuetudo atque humanitas, & in congressibus prudentia. porro ipse Cæsar verecundè........ *Desunt duæ paginæ.*

*** Illud etiam studiosè obseruabat, vt auri atque argenti ne plus possideret quàm legibus licebat: néve adolescentum compotationib⁹ interesset: ne conuiuium vsque ad vesperam produceret: ne ante horam decimam cœnaret, nisi forte apud Cæsarem, aut Philippum, aut Marcellum, qui sororem ipsius in matrimonio habebat, virum modestia ac nobilitate præstantissimum. Iam verecundiam quæ huic maximè ætati conuenire videtur (quoniã natura cæteras virtutes huius asseclas esse voluit) semper præ se tulit, factisque ipsis coluit quoad vixit. Eáque præcipuè causa Cesari acceptus fuit,

ναῦν σὺν πέντε δούλοις, αὐτὸς ὑπὸ φιλοστοργίας καὶ τρεῖς ἑταίρους πρὸς τοῖς δούλοις ἀνεβίβασε. καὶ ἐδεδίει μὴ τοῦτο γνοὺς Καῖσαρ ἐπιμέμψαιτο. τοὐναντίον δ' ἐγένετο. ᾔδει γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ εἶναι φιλέταιρον, καὶ ἐπῄνεσεν ὅτι ἀεὶ βούλεται παρεῖναι αὐτῷ τοὺς πάντων ἐπὶ πόλλας ἐσομένους ἄνδρας καὶ ἀρετῆς ἐπιμελουμένους, πρόνοιάν τε οὐ μικρὰν χρηστῆς δόξης ἐν τῇ πατρίδι ἤδη ποιοῖτο. ἧκε δ' οὕτως εἰς τὴν Καρχηδόνα Καῖσαρ, ὡς τοῖς χρῄζουσιν ἐντευξόμενος. πολλοὶ δὲ συνεληλύθεσαν, οἱ μὲν δικαιοδοσίας χάριν, περὶ ὧν εἶχον ἀμφιβόλων πρός τινας, οἱ δὲ οἰκονομίας πολιτικῆς, οἱ δ' ὅπως αὐτὰ ἆθλα τῶν ἀνδραγαθημένων λάβοιεν, περὶ ὧν ἔτυχεν ἄλλων τε ἡγεμόνες πλεῖστοι συνεληλύθεσαν * προσφέρουσι τῷ Καίσαρι καὶ Ζακύνθιοι μεγάλα ἐγκλήματα ἔχοντες, καὶ δεόμενοι βοηθείας. ὁ δὲ τούτων προὔστη τε, καὶ διαλεχθεὶς ἄριστα πρὸς Καίσαρα ἐν φανερῷ, τῆς τε αἰτίας αὐτοὺς ἀπήλλαξε καὶ προὔπεμψεν ἐπ' οἴκου ἡδομένους τε καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν ὑμνοῦντας, σωτῆρά τε νομίζοντας. ἐντεῦθεν πολλοὶ συνέρρεον προστασίας δεόμενοι. οἷς πλείστου ἄξιος γινόμενος τῶν μὲν διέλυε τὰ ἐγκλήματα, οἷς δ' ᾐτεῖτο δωρεάς, οὓς δ' εἰς ἀρχὰς προῆγεν. πάντες τε ἀνὰ στόμα εἶχον τήν τε ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐντεύξεσι φρόνησιν. αὐτὸς μὲν Καῖσαρ ἀλλά. *Desunt duæ paginæ, membrana enim vna ex quaternione à nescio quo ablata est.*

forte προσφεύγουσι.

*** γεωργοῦ κατὰ τὰ πάτρια, οὔτε μεθυσκομένοις νεανίσκοις παρεῖναι, οὔτε πλείω χρόνον συμποσίῳ παραγίνεσθαι ἀφ' ἧς ἑσπέρας· οὐδὲ μήν τοι δειπνεῖν πρὸ δεκάτης ὥρας, ἔξω Καίσαρος ἢ Φιλίππου, ἢ τοῦ γήμαντος αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν Μαρκέλλου, ἀνδρὸς σωφρονεστάτου καὶ κατ' εὐγένειαν ἀρίστου Ῥωμαίων. αἰδὼ δ' ἣν πρέπειν ἄν τις τῇ τοιᾷδε ἡλικίᾳ ὑπολάβοι, διὰ τὸ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἐν τῇ μετὰ ταῦτα τὴν χώραν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀποδεδόσθαι, διαφανέστατα καὶ * ἐν ἔργοις ἐδήλου ἐν τῷ βίῳ παντί. διὰ τοῦτο καὶ μάλιστα Καῖσαρ αὐτὸν περὶ πολλοῦ ἐποιῆ-

f. ἐναργῶς

σατο, καὶ οὐχ, ὥσπερ οἴονταί τινες, ἀλλὰ τὸ γένος μόνον. ἔγνω μὲν οὖν καὶ πρότερον παῖδα ἀποδεῖξαι. δεδιὼς δὲ μὴ ἐλπίδι τοσαύτης τύχης ἐπαρθεὶς, ὃ φιλεῖ τοῖς εὐδαιμόνως τρεφομένοις ἕπεσθαι, ἐκλάθοιτο ἀρετῆς καὶ ἐκδιαιτηθείη, συνέκρυψε τὴν γνώμην. ἐν δὲ ταῖς διαθήκαις αὐτὸν υἱοῦται ἄπαις ὢν ἀρρένων παίδων, καὶ κληρονόμον ἀποδείκνυσι τῆς τύχης πάσης· τετάρτην δὲ μοῖραν τῶν χρημάτων τοῖς ἄλλοις διένειμε φίλοις τε καὶ ἀστοῖς, ὥσπερ ὕστερον ἔμελλε δηλοῦν. ἐδεήθη δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ παρὰ τὴν μητέρα ἐλθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ δόντος, ᾤχετο. ὡς δ' ἧκεν οὐχ ἑκὰς Ῥώμης εἰς Ιανούκλον ὑπήντησεν αὐτῷ σὺν πολλῷ πλήθει ἀνθρώπων ὁ λεγόμενος Γαΐου Μαρίου παῖς, σπουδάζων εἰς τὸ γένος ἐγγραφῆναι, καί τινας γυναῖκας προσειληφὼς τῶν Καίσαρος, αἳ ἐμαρτύρουν αὐτῷ τὴν εὐγένειαν. οὔτε μὴν Αντίαν ἔπεισεν, οὔτε τὴν ταύτης ἀδελφὴν καταψεύσασθαι τοῦ σφετέρου οἴκου. προσεποιεῖτο γὰρ * τὸ γένος τὸ Καίσαρός τε καὶ τὸ Μαρίου· παρά γε μὴν νεανίσκῳ ἐκείνῳ οὐδὲν προσῆκον ἦν. ὃς τότε σὺν πολλῷ πλήθει ὑπαντιάσας ἐσπούδαζε προσλαβεῖν καὶ τὴν τοῦ νέου Καίσαρος γνώμην, εἰς τὴν τοῦ γένους ἐγγραφήν. πολλὴ δ' ἐγένετο σπουδὴ καὶ τῶν συνόντων αὐτῷ πολιτῶν πειθομένων εἶναι παῖδα Μαρίου. Καῖσαρ δ' ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ γενόμενος, ἐσκόπει τί χρὴ ποιεῖν. τό τε γὰρ ἀσπάζεσθαι ὡς συγγενῆ, ὃν οὐκ ᾔδει ὁπόθεν εἴη, οὐδ' ἡ μήτηρ αὐτῷ συνεμαρτύρει, χαλεπὸν ἦν. τό τε διωθεῖσθαι τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἄλλως τε καὶ αἰδοῦς ὄντι μεστῷ, πολλὴν δυσχέρειαν εἶχεν. ἀποκρίνεται γοῦν ἠρέμα διωσάμενος τὸν ἄνθρωπον, ὅτι Καῖσαρ εἴη τοῦ γένους αὐτοῖς ἡγεμὼν, καὶ τῆς πατρίδος προστάτης, συμπάσης τε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· δεῖν οὖν ὡς ἐκεῖνον βαδίζειν, καὶ διδάσκειν περὶ τῆς συγγενείας. καὶ εἰ μὲν πείσειεν, ὑπάρχειν εὐθὺς αὐτῷ καὶ σφᾶς τούς τε ἄλλους οἰκείους πεπεισμένους. εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι κοινώνημα πρὸς αὐτόν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ

ms. τὸ γένος τῷ γένοις.

non ob nudam ſanguinis propinquitatem, vt quidam exiſtimant. Ac iamdudum quidem Cæſar illum adoptare decreuerat. Sed veritus ne ſpe tãtæ fortunæ elatus, quod adoleſcentibus in ſumma felicitate educatis vſuuenire ſolet, corrumperetur; néve ab inſtituto virtutis tramite deflecteret, conſilium ſuum occultauit: ac teſtamento ipſe maſculæ prolis expers eum in familiam noménque adſciuit, heredémque omnium bonorum inſtituit, quadrante duntaxat amicis ac ciuibus relicto, vti poſtea apparuit. Tunc temporis Octauius ab auunculo contendit, ſibi vt viſendæ matris copiam faceret: quo protinus impetrato Romam profectus eſt. Ad vrbem cùm eſſet in monte Ianiculo, occurrit ei neſcio quis magna plebis frequentia ſtipatus, qui ſe C. Marij filium ferebat, cumque in familiam adſcribi ambibat. Idemque aliquot matronas Cæſaris neceſſarias ſibi adiunxerat, quæ de ſuis natalibus teſtarentur. ſed neque Atiam, neque eius ſororem inducere potuerat, vt decus familiæ ſuæ mendacio proderent. quippe Marij ac Cæſaris familiæ erant artiſſima neceſſitudine coniunctæ: quibus ſe iuuenis ille prorſus alienus impudẽtiſſimè inſerebat. Igitur ille cùm frequenti turba Octauio tunc obuiam factus, eius quoque auctoritatem elicere ad generis ſui confirmationem ſtudebat. nec minore ſtudio eum ſecuta plebs inſtabat, pro certo habens illum C. Marij filium eſſe. At Octauius quid ſibi agendum eſſet, incertus hærebat animo. Nam & oſculari eum hominem quem neque ipſe quis, & vnde eſſet ſciebat, neque mater agnoſcebat, moleſtum videbatur. ex alia parte iuuenem cùm tanta ciuium multitudine aſpernari, homini præſertim verecundo erat grauiſſimum. Tandem huiuſmodi reſponſo placidè hominem dimiſit: Cęſarem generis ſui, & patriæ totiúſque Imperij Rom. principẽ eſſe. Hũc adire eiq. genus ſuũ approbare illũ oportere. cui ſi id approbauerit ſtatim ſe ac cæteros agnatos eius auctoritati acceſſuros. Sin ſecus, nihil ſibi cum ipſo eſſe cõmunè: interim verò priuſquam Cęſarem

adierit, ne se conueniat, néve vt à necessario quidquam requirat. Hanc eius responsionem quicunque aderant magnopere laudarunt. Sed nihilo minùs eum iuuenis domum vsque prosecutus est. Romæ porro diuertit Octauius iuxta domum Philippi, & matris Atiæ. quibuscum vt plurimum agebat cœnabátque. nisi forte cùm aliquos æqualium apud se conuiuio excipere vellet, quòd perraro faciebat. Dum in vrbe moratur, Senatusconsulto in patricios allectus est.

Erat etiam sobrietate ac temperantia singulari. quodque admirabile est anno integro, vt amici eius testes sunt in ea ætate, in qua iuuenum ac maximè beatiorum flagrantissima libido esse solet, à venere abstinuit, voci simul consulens ac robori.

Finis historiarum Nicolai Damasceni. & libri eiusdem de Cæsaris Augusti institutione.

πρὶν ἢ Καίσαρα τοῦτο γνῶναι, μήτε προσιέναι πρὸς αὐτὸν, μήτε ὡς παρὰ συγγενοῦς τι ἐπιζητεῖν τῶν δικαίων. ταῦτα ἐμφρόνως ἀποκρινόμενον, καὶ οἱ συμπαρόντες ἐπῄνουν. οὐδὲν δὲ ἧττον ὁ νεανίσκος συμπροέπεμψεν αὐτὸν ἄχρι τῆς οἰκίας. ὡς δ' ἧκεν εἰς Ῥώμην, κατάγεται πλησίον τῆς Φιλίππου οἰκίας καὶ τῆς μητρὸς, καὶ τὴν δίαιταν εἶχε σὺν ἐκείνοις· καὶ οὐχ αὐτὸν τούτων διῆγε, πλὴν εἰ μή ποτε καὶ αὐτὸς τὴν ἡλικιωτῶν τινας βούλοιτο ἑστιᾶν· τοῦτο δὲ σπάνιον ἦν. διατρίβων δ' ἐν τῇ πόλει, ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀποδείκνυται εἶναι τῶν πατρικίων.

Ὅτι ἔνηφε καὶ ἐγκρατῶς διῆγεν ὁ νέος Καῖσαρ· θαυμαστὸν δέ τι κἀλλο συνῄδεσαν αὐτῷ οἱ φίλοι. ἐπ' ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον ἐν τοιᾶδε ἡλικίᾳ, ἐν ᾗ μάλιστα σφριγῶσιν οἱ νέοι καὶ τούτων δ' ἔτι μᾶλλον οἱ εὐτυχεῖς, ἀφροδισίων ἀπείχετο, φωνῆς ἅμα καὶ ἰσχύος προνοῶν.

Τέλος τῆς ἱστορίας Νικολάου Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ βίου Καίσαρος τοῦ νέου.

FRAGMENTA EX HISTORIA *vniuersali Nicolai Damasceni.*

Ex Lib. IV.

Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνος Χαλδαίων λεγομένης· μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν μετῴκησε. καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τοῦ δὲ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ * Δαμασκηνῶν τὸ ὄνομα δοξάζεται· καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη. *Ex Iosephi lib. 1. Antiquit. Iudaic. cap. 8.*

ms. Δαμασκηνῇ.

Μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγων οὕτως. μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον, τῶν ἐγχωρίων τις Ἄδαδος ὄνομα πλέον ἰσχύσας Δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης Συρίας ἔξω Φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς Δαβίδην βασιλέα τῆς Ἰουδαίας καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τῇ παρὰ τὸν Εὐφράτην ἐν ᾗ ἡττᾶτο, ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ. πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησὶν ὡς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τοὔνομα λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου. ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν τοῦ προπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους ἐπόρθησε τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην. *Ex Iosepho lib. 7 Antiq. cap. 6.*

FRAGMENTA EX HISTORIA *vniuersali Nicolai Damasceni.*

Ex Libro IV.

NICOLAVS autem Damascenus in 4. historiarum lib sic scribit: Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vtpote qui cum exercitu venerit è regione suprà Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. Nec multò post hinc quoque cum populo suo migrans sedes transtulit in regionem, quæ tum quidem Chananæa dicebatur, nunc Iudęa Ibi eius posteri mirum in modum creuere. Cęterum Abrahami nomen etiamnum Damasci percelebre est, & vicus ostenditur quem vocant, Abrahami sedem.

Huius Adadi etiam Nicolaus in 4. historiarum suarum libro meminit his verbis: Lōgo deinde post tempore indigenarum quidam nomine Adadus potentior cæteris, Damasci & reliquæ Syriæ præterquam Phœnices regnum obtinuit. hic bello Dauidi Regi Iudęorum illato, crebris pręliis cum eo cōgressus, nouissimo quo iuxta Euphratam superatus est, multis editis facinoribus Regem se, & corporis, & animi robore pręstantissimum declarauit. Idem Nicolaus de posteris huius Adadi ibidem narrat, eos perpetua succęssione regnum sibi à patribus traditum accepisse. Mortuo autem, inquit, Adado, posteri illius adusq. decimam stirpem regnum obtinuerūt, quisque simul cum Imperio nomen quoque Adadi à patre traditum sumens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemęi. Ex quibus is qui tertius ordine fuit, cęteros potentia trangressus, cùm cladē aui temporib⁹ acceptam reparare vellet, bello Iudęis illato Samariam vastauit.

Aſcalon vrbs Syriæ eſt iuxta Iudæam poſita. condita ab Aſcalo, vt refert Xanthus lib. 4. Antiquit. Lydiæ. fuit autem Aſcalus Hymenæi filius, frater Tantali. qui cùm ab Aciamo Rege Lydorum dux conſtitutus eſſet, exercitum in Syriam duxit. vbi virginis cuiuſdam amore captus vrbem condidit, quam Aſcalonem ex ſuo nomine vocauit. Eadem ſcribit & Nicolaus Damaſc. lib. 4. hiſtor.

Torrebus vrbs eſt Lydiæ ſic dicta à Torrebo Atyis filio. In agro Torrebiorum mons eſt Carius, in quo Carij fanum viſitur. Carius autem filius fuit Iouis ac Torrebiæ, teſte Nicolao Damaſc. lib. 4. qui cùm circa paludem quandam, quæ ex matris nomine Torrebia dicta eſt, vagaretur, audiſſe dicitur vocem Nympharum, quas Lydi Muſas vocant. A quibus Muſicam edoctus, ipſe Lydos canere poſtea docuit.

Nerabus oppidum eſt Syriæ, vt refert Nicolaus Damaſc. lib. 4. cuius gentilicium, Nerabius, ſicut à Torrhebo Torrhebius.

Aſcania Troadis eſt oppidum, cuius meminit Nicolaus Damaſc. lib. 4. his verbis. Scamandrius Hectoris, & Andromachæ filius, ab Ida & Daſcylio, & Aſcania (quam condidit Aſcanius Æneæ filius) contracta idonea hominum multitudine.

Peloponneſus trifariam appellata eſt, vt ſcribit Nicolaus Damaſcen. in lib. 4. hiſt. his verbis. Qua tempeſtate ſuprà cæteros poteſtate longe eminebant Pelopidæ. totáque eis Peloponneſus parebat, ab iis quoque illud nomen ſortita, cùm antea tribus diuerſis nominibus appellata iam fuiſſet. Api enim regnante (qui Phoronei filius fuit) Apia vocitata eſt. Pelaſgo autem indigena res tenente Pelaſgia eſt vocata. Argo deinde imperante, ex eius nomine dicta Argos eſt. Poſtremo ſub Pelope qui Oenomaum vicerat Peloponneſus cognominata in eo nomine acquieuit.

Ἀσκάλων πόλις Συρίας πρὸς τῇ Ἰουδαίᾳ. Ξάνθος ἐν τετάρτῃ Λυδιακῶν, φησίν, ὅτι Τάνταλος καὶ Ἄσκαλος παῖδες Ὑμεναίου. τὸν δὲ Ἄσκαλον ὑπὸ Ἀκιαμοῦ τοῦ Λυδῶν βασιλέως αἱρεθέντα στρατηγὸν εἰς Συρίαν στρατεῦσαι. κἀκεῖ παρθένου ἐρασθέντα πόλιν κτίσαι ἣν ἀφ' ἑαυτοῦ οὕτως ὠνόμασε. τὰ αὐτὰ καὶ Νικόλαος ἐν τετάρτῃ ἱστορίᾳ. *Ex Stephano Byzantio.*

Τόρρηβος πόλις Λυδίας ἀπὸ Τορρήβου τοῦ Ἄτυος. ἐν δὲ τῇ Τορρηβίδι ἐστὶν ὄρος Κάριος καλούμενον καὶ ἱερὸν τοῦ Καρίου ἐκεῖ. Κάριος δὲ Διὸς παῖς καὶ Τορρηβίας ὡς Νικόλαος τετάρτῳ· ὃς πλαζόμενος περί τινα λίμνην ἥτις ἀπ' αὐτοῦ Τορρηβία ἐκλήθη, φθογγῆς νυμφῶν ἀκούσας, ἃς καὶ Μούσας Λυδοὶ καλοῦσι· καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὸς Λυδοὺς ἐδίδαξε τὰ μέλη. *Ex Stephano Byzantio.*

Νήραβος πόλις Συρίας. Νικόλαος τετάρτῳ, τὸ ἐθνικὸν Νηράβιος ὡς τοῦ Τόρρηβος Τορρήβιος. *Ex eodem.*

Ἀσκανία πόλις Τρωϊκή. Νικόλαος τετάρτῃ ἱστορίᾳ. Σκαμάνδριος Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ἐκ τῆς Ἴδης καὶ τοῦ Δασκυλείου καὶ τῆς Ἀσκανίας καλουμένης, ἣν ἔκτισεν ὁ Αἰνείου παῖς Ἀσκάνιος. *Ex eodem.*

Ἡ δὲ Πελοπόννησος τέσσαρας ἔχει ἐπωνυμίας· ὡς ὁ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τετάρτῃ ἱστορίᾳ. μέγιστον ὅσον τὴν τότε ἴσχυον οἱ Πελοπίδαι καὶ ἡ Πελοπόννησος εἰς αὐτοὺς ἀφεώρα, καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἔχουσα ἀπ' ἐκείνων· τέσσαρας ἤδη πρότερον ἀλλάξασα τὰς ἐπωνυμίας· ἐπὶ μὲν γὰρ Ἄπεως τοῦ Φορωνέως ἐκαλεῖτο Ἀπίη. ἐπὶ δὲ Πελασγοῦ τοῦ αὐτόχθονος Πελασγία, ἐπὶ δὲ Ἄργου καὶ αὐτὴ ὁμωνύμως ἐκαλεῖτο Ἄργος. ἐπὶ δὲ Πέλοπος τοῦ τὸν Οἰνόμαον νικήσαντος Πελοπόννησος ἔσχε τοῦτο τὸ κύριον ὄνομα. *Ex Constantino Porphyrog. libro 2.* περὶ θεμάτων, *cap. 6.*

Θόρναξ ὄρος τῆς Λακωνικῆς. Νικόλαος τετάρτῃ. Ex Stephano.

Μεσόλα πόλις Μεσσήνης μία τῶν πέντε. Νικόλαος τετάρτῳ. Ex Stephano.

Νηεὶς πόλις Μεσσήνης. Νικόλαος τετάρτῳ. Ex Stephano.

Καρύα πόλις Ἰωνίας. Νικόλαος τετάρτῳ. Ex Stephano.

Ex libro V.

Ἀρκαδία. ἐκαλεῖτο δὲ Πελασγὶη, ὡς Νικόλαος πέμπτῃ.

Βωταχίδαι τόπος Ἀρκαδίας ἀπὸ Βωτάχου. Νικόλαος πέμπτῃ. Ἰοκρίτου δὲ τοῦ Λυκούργου Βώταχος, ἀφ' οὗ ὁ τόπος Βωταχίδαι ἐν τῇ Τεγέᾳ ἐκλήθη.

Μεσημβρία πόλις Ποντική. Νικόλαος πέμπτῳ. ἐκλήθη ἀπὸ Μέλσου. βρίαν γὰρ τὴν πόλιν φασὶ Θρᾷκες. ὡς οὖν Σηλυμβρία ἡ τοῦ Σήλυος πόλις, Πολτυμβρία ἡ Πόλτυος, οὕτω Μελσημβρία ἡ Μέλσου πόλις καὶ διὰ τὸ εὐφωνότερον λέγεται Μεσημβρία.

Σίφνος περὶ τὴν Κρήτην νῆσος ἀπὸ Σίφνου τοῦ Σουνίου. ὡς Νικόλαος πέμπτῳ. ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μερόπη.

Σκῦρος νῆσος, περὶ ἧς Νικόλαος ἐν πέμπτῳ. Σκῦρον δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ᾤκουν Πελασγοί τε καὶ Κᾶρες. Ex Stephano.

Ex libro IX.

Ἀγαμήδη τόπος περὶ Πύρραν τῆς Λέσβου ἀπὸ Ἀγαμήδης τῆς Μακαρείας (τῆς καὶ Πύρρας ἐπικληθείσης.) ἔστι καὶ κρήνη Ἀγαμήδη, ὡς Νικόλαος ἐν νάτῳ. Ex Stephano Byzantio.

Ex libro XVIII.

Θρακήσιοι δὲ ἐπεκλήθησαν ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰτίας. ἐπὶ Ἀλυάττου τοῦ τῶν Λυδῶν βασιλέως ἀνήρ τις μετὰ γυναικὸς καὶ τῶν ἑαυτοῦ τέκνων ἐκ Μυσίας τῆς τῶν Θρακῶν χώρας ὁρμώμενος, ἧς καὶ Ὅμηρος μνημονεύει λέγων οὕτως,

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν.

Thomax mons eſt Laconicæ, cuius meminit Nicolaus Damaſcenus lib. 4.

Meſola oppidum eſt Meſſeniæ vnum ex quinque vrbibus, Nicolaus lib. 4.

Neris oppidum eſt Meſſeniæ teſte Nicolao lib. 4.

Carnia vrbs eſt Ioniæ apud Nicolaum lib. 4.

Ex libro V.

Arcadia priùs appellata Pelaſgia eſt, vt tradit Nicolaus lib. 5.

Botachidæ locus eſt in Arcadia, ita dictus à Botacho Iocriti filio, Lycurgi nepote, vt ſcribit Nicolaus Damaſc. lib. 5. Ab hoc igitur Botacho dictus eſt locus quidam Tegeæ Bothachidæ.

Meſembria vrbs eſt Thraciæ à Melſe quodam ſic nominata. vt auctor eſt Nicolaus Damaſc. lib. 5. Thraces enim vrbem appellant βρίαν. Itaque vt Selymbria dicta eſt vrbs à Selye condita, itémque Poltymbria à Poltye, ſic & à Melſe Melſembria primum vocata eſt, poſt euphoniæ cauſa Meſembria.

Siphnus inſula eſt circa Cretam ſic dicta à Siphno Sunij filio, ſicut narrat Nicolaus lib. 5. Prius Merope appellata.

Scyrus inſula eſt, de qua Nicolaus lib. 5. hæc ſcribit. Scyrum, inquit, olim quidem Pelaſgi tenuere & Cares.

Ex libro IX.

Agamede locus eſt iuxta Pyrrham oppidum Leſbiorum. cui ab Agameda Macariæ (quæ & Pyrra dicta eſt) filia nomen inditum eſt. Eſt etiam fons Agamede dictus, vt ſcribit Nicolaus lib. 9.

Ex lib. XVIII.

Thraceſiorum appellatio hanc originem habet. Temporibus Alyattis Lydorum Regis, vir quidam cùm vxore & liberis ex Myſia Thraciæ regione, cuius etiam meminit Homerus hoc verſu.

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν.

In eam Asiæ partem venit, quæ Lydia dicitur, ac iuxta vrbem Sardes domicilium posuit. Ac forte Rege ad muros vrbis considente præteriit Thracis materfamilias, capite vrnam gestans, manibus verò colum ac fusum. pone equus adligatus zona sequebatur. atque vrna quidem quam capite gestabat, plena erat aqua. manibus verò nens fusum torquebat. post equus sequebatur cingulo adnexus, quem ab aquatu reducebat. Admiratus mulierem Rex rogauit cuias esset. At mulier Mysam se esse respondit, eam Thraciæ gentem esse. Alyattes verò occasione inde sumpta ad Cotyn Thraciæ Regem legatos protinus misit. nec paucos è Mysia colonos cum vxoribus liberísque accepit. Vt refert Nicolaus Damascenus lib. 18. hist. qui quidem Nicolaus scriba Herodis Regis fuit.

Ex Libro XCVI.

Nicolaus quoque Damascenus de his ita scribit lib. 96. Supra Minyadem, Mons est in Armenia præcelsus nomine Baris. in quo multos profugos diluuij tempore seruatos ferunt, & quendam arca vectum ad verticem eius montis appulisse, quin & reliquias ac fragmenta illius arcæ diutissimè ibi permansisse. Ac fortasse hir vir fuerit, de quo Moses Iudæorum Legislator scribit.

Ex Libro CIV.

Nicolaus Damasc. libro quarto ac centesimo hist. tradit circa Apameam Phrygiæ temporibus Mithridatici

διεπέρασεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀσίας, εἰς χώραν τὴν λεγομένην Λυδίαν, καὶ κατῴκησε πλησίον τῆς πόλεως Σάρδεων. τοῦ δὲ βασιλέως πρὸς τὸ πόλεως τεῖχος καθεζομένου, διήρχετο ἡ γυνὴ τοῦ Θρᾳκός, ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς βαστάζουσα στάμνον, ἐπὶ δὲ τῶν χειρῶν ἠλακάτην καὶ ἄτρακτον. ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην ἵππος τις προσδέδετο· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς ὁ στάμνος ἦν μεστὸς ὕδατος· ἐν δὲ ταῖς χερσὶν εἰργάζετο νήθουσα ἐκ τῆς ἠλακάτης τὸν ἄτρακτον. ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην ἠκολούθει ὁ ἵππος ἀπὸ τῆς πηγῆς πεποτισμένος. ταύτην ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, μεγάλως ἐθαύμασε, καὶ ἠρώτησε πόθεν, καὶ τίς, καὶ ποίας εἴη πόλεως. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, Μυσὴ μὲν εἶναι τὸ γένος· Θρᾴκης δέ ἐστιν αὐτῆ πολίχνιον. λαβὼν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἀφορμὴν, πρεσβείαν πρὸς τὸν τῆς Θρᾴκης βασιλέα ποιησάμενος, Κότυν ὀνομαζόμενον, ἐκεῖθεν ἔλαβεν ἄνδρας μετοίκους μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ὄχλον ἱκανόν. ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ αὐτοῦ βιβλίῳ ὁ γεγονὼς ὑπογραφεὺς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως. *Ex Constantino Porphyrogen. lib. 1.* περὶ θεμάτων, *cap. 3.*

EX LIB. XCVI.

Καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, Βάρις λεγόμενον, Εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι· καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι· γένοιτο δ' ἂν οὗτος, ὅν τινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν Ἰουδαίων νομοθέτης. *Ex Iosepho cap. 4. lib. 1. Antiq.*

EX LIBRO CIV.

Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ πρὸς τῇ ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν, περὶ Ἀπάμειαν, φησὶ, τῆς Φρυγιακῆς κατὰ τὰ Μι-

θριδατικὰ σεισμῶν γινομένων ἀνεφάνησαν περὶ τὴν χώραν αὐτῶν λίμναι τε αἱ πρότερον οὐκ οὖσαι καὶ ποταμοὶ, καὶ ἄλλαι πηγαὶ ὑπὸ τῆς κινήσεως ἀνοιχθεῖσαι· πολλαὶ δὲ καὶ ἠφανίσθησαν· τοσοῦτόν τε ἄλλο ἀνέβλυσεν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ πικρόν τε καὶ γλυκὺ ὕδωρ, πλεῖστον ὅσον ἀπεχούσης τῶν τόπων τῆς θαλάττης, ὥστε ὀστρέων πλησθῆναι τὸν πλησίον τόπον ἅπαντα καὶ ἰχθύων ὅσα τρέφει ἡ θάλασσα. *Ex Athenæo lib. 8.*

Ex Lib. CVII.

Νικόλαος δ᾽ ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἑκατοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Σύλλαν φησὶ τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν οὕτω χαίρειν μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς φιλόγελων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας· ἐμφανίζουσι δ᾽ αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἱλαρὸν αἱ ὑπ᾽ αὐτοῦ γραφεῖσαι σατυρικαὶ κωμῳδίαι τῇ πατρίῳ φωνῇ. *Ex Athenæi lib. 6.*

Ex Lib. CVIII.

Νικόλαος δ᾽ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν πρὸς ταῖς ἑκατόν· περὶ τὰς Ἄλπεις λίμνην τινά φησιν εἶναι πολλῶν σταδίων οὖσαν, ἧς περὶ τὸν κύκλον πεφυκέναι δι᾽ ἔτους ἄνθη ἥδιστα καὶ εὐχρούστατα ὅμοια ταῖς καλουμέναις κάλχαις. *Ex lib. 15. Athenæi.*

Ex Lib. CIX.

Ν[illegible]λαος δ᾽ ὁ Δαμασκηνὸς εἷς τῶν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου φιλοσόφων ἐν τῇ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν, Ῥωμαίους ἱστορεῖ παρὰ τὸ δεῖπνον συμβάλλειν μονομαχίας, γράφων οὕτως. τὰς τῶν μονομάχων θέας οὐ μόνον ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι, παρὰ Τυρρηνῶν παραλαβόντες τὸ ἔθος, ἀλλὰ κἀν ταῖς ἑστιάσεσιν. ἐκάλουν γοῦν τινὲς πολλάκις ἐπὶ δεῖπνον τοὺς φίλους ἐπί τε ἄλλοις καὶ ὅπως ἂν δύο ἢ τρία ζεύγη ἴδοιεν μονομάχων· ὅτε καὶ κορεσθέντες δείπνου καὶ μέθης εἰσεκάλουν τοὺς μονομάχους. καὶ ὁ μὲν ἅμα ἐσφάττετο, αὐτοὶ δ᾽ ἐκρότουν ἐπὶ τούτῳ.

belli post terræmotũ in ea regione lacus erupisse, vbi nulli antea fuerant, itémque amnes ac fontes terræ concussu reclusos: multos contra qui priùs exstabant euanuisse. tantam porro aquæ amaræ copiam scaturisse eodem in agro, qui à mari plurimum aberat, vt vicina loca ostreis ac cæteris id genus piscibus, quos mare alere solet, opplerentur.

Ex Libro CVII.

Nicolaus lib. septimo ac centesimo hist. refert Sullam Roman. Imperatorem adeo delectatum esse mimis & scurris, cùm ridiculis ac iocis summopere esset deditus, vt agri publici multa eiusmodi hominibus iugera largitus sit. Ac quantopere iis rebus delectatus sit, ostendunt comœdiæ Satyricæ patria ab eo lingua conscriptæ.

Ex Libro CVIII.

Nicolaus Damasc. libro hist. octauo ac centesimo circa Alpes Lacum esse scribit, in multa stadia porrectum. cuius in ambitu quotannis oriuntur flores cùm odoris suauissimi, tùm ardentissimi coloris, similes eorum quos Calchas vocant.

Ex Libro CX.

Nicolaus Damascenus Peripateticæ sectæ Philosophus lib. historiarum decimo suprà centesimum, Romanos scribit inter cœnandum gladiatorum paria committere solitos, his verbis. Gladiatorum autem spectacula non solùm in publicis conuentibus, & amphitheatris edunt Romani inuecto ab Etruscis more, sed etiam inter epulas. Itaque amicos ad cœnam inuitant interdum, tùm vt alia, tum vt duo triáve gladiatorũ paria dimicãtia iis exhibeant. Igitur postquã vino ac dapib⁹ sese ingurgitarunt, introduci iubẽt gladiatores. quorũ vbi quis iugulatur, vniuersi cõuiuæ plaudunt eo spectaculo exhilarati.

Nonnemo etiam eorum testamento iussit mulieres formosissimas quas emerat, ferro inter se dimicare. Alius item pueros impuberes quos in deliciis habuerat. Sed populus eam atrocitatem detestatus testamentum eorum irritum esse iussit.

Nicolaus Peripateticus lib. hist. decimo suprà centesimum tradit Lucullum cùm Romam reuersus, superatis Mithridate, & Tigrane Regibus triumphasset, & rationem eorum quæ gesserat reddidisset, à pristina frugalitate ad sumptuosum, ac delicatum victum desciuisse. primúmque omnium Romanis ad luxum signa sustulisse, cùm duorum Regum Mithridatis ac Tigranis opibus esset potitus.

Ex Libro CXIV.

Licinii Crassi eius qui bellum intulit Parthis, adulatorem fuisse tradit Nicolaus lib. 114. Andromachũ quendam Carrenum. ab eoque Crassum qui omnia consilia cum illo communicabat, proditum Parthis, ac perditum fuisse. quòd quidem scelus haudquaquam inultum Dij reliquerunt. Nam cum in præmium ac mercedem sceleris sui, tyrannidem Carratum, quæ eius patria erat, accepisset Andromachus, tandem crudelitatis ac violentiæ causa à Carrenis cùm omni familia crematus est.

Ex libro CXVI.

Nicolaus Damascenus Peripateticus in immenso historiarum opere (sunt enim quatuor ac quadraginta suprà centum libri) libro 116. narrat Adiatomum Regem Sontiatum (gens est Gallica) sexcentos circa se habuisse lectos homines, quos Galli Soldurios lingua patria vocant. Ea vox Græcis Deuotos significat. Hi cum Rege vna & vitam agunt & moriuntur, cùm eo semetipsi voto obligauerint. in cuius rei gratiam ipsi quodammodo participes sunt regni, eodémque cum Rege victu ac cor-

ἡδόμενοι. ἤδη δέ τις καὶ διαθήκαις γέγραφε γυναῖκας εὐπρεπεστάτας μονομαχῆσαι, ἃς ἐκέκτητο· ἕτερος δὲ παῖδας ἀνήβους ἐρωμένους ἑαυτοῦ. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠνέσχετο ὁ δῆμος τὴν παρανομίαν ταύτην, ἀλλ' ἄκυρον τὴν διαθήκην ἐποίησεν. *Ex lib. 4. Athenaei.*

Νικόλαος δ' ὁ Περιπατητικὸς ἐν τῇ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Λεύκουλλόν φησιν ἀφικόμενον εἰς Ῥώμην καὶ θριαμβεύσαντα, λόγον τε ἀποδόντα τοῦ πρὸς Μιθριδάτην πολέμου, ἐξοκεῖλαι εἰς πολυτελῆ δίαιταν ἐκ τῆς παλαιᾶς σωφροσύνης. τρυφῆς τε πρῶτον εἰσάπαξ Ῥωμαίοις ἡγεμόνα γενέσθαι, καρπωσάμενον δυοῖν βασιλέοιν πλοῦτον Μιθριδάτου καὶ Τιγράνου. *Ex Athenaeo lib. 12. & 6.*

Λικινίου δὲ Κράσσου τοῦ ἐπὶ Πάρθους στρατεύσαντος κόλακα φησὶ γενέσθαι Νικόλαος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ἀνδρόμαχον τὸν Καρρηνόν· ᾧ τὸν Κράσσον πάντα ἀνακοινούμενον προδοθῆναι Πάρθοις ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀπολέσθαι. οὐκ ἀτιμώρητος δ' ὑπὸ τοῦ δαιμονίου περιείδη ὁ Ἀνδρόμαχος. μισθὸν γὰρ λαβὼν τῆς πράξεως τὸ τυραννεῖν Καρρῶν τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὠμότητα καὶ βίαν ὑπὸ τῶν Καρρηνῶν πανοικίᾳ ἐνεπρήσθη. *Ex lib. 6. Athenaei.*

Ex Lib. CXVI.

Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνός, εἷς δ' ὢν τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου, ἐν τῇ πολυβίβλῳ ἱστορίᾳ (ἑκατὸν γάρ καὶ τεσσαράκοντα εἰσὶ πρὸς ταῖς τέσσαρσι) τῇ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ, φησὶν Ἀδιάτομον τὸν τῶν Σωτιανῶν βασιλέα, ἔθνος δὲ τοῦτο Κελτικόν, ἑξακοσίους ἔχειν λογάδας περὶ αὐτόν, οὓς καλεῖσθαι ὑπὸ Γαλατῶν τῇ πατρίῳ γλώττῃ Σιλοδούρους, τοῦτο δ' ἐστὶν Ἑλληνιστὶ εὐχωλιμαίους. τούτους δ' οἱ βασιλεῖς ἔχουσι συζῶντας καὶ συναποθνήσκοντας, ταύτην ἐκείνων εὐχὴν ποιουμένων, ἀνθ' ἧς συνδυνάστας βιοῦσιν τε αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν ἔχοντες,

καὶ συναποθνήσκουσιν κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην· εἴτ' ἐν νόσῳ τελευτήσει ὁ βασιλεὺς εἴτε πολέμῳ, εἴτε ἄλλως πως. καὶ οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει τινὰ ἀποδειλιάσαντα τούτων τὸν θάνατον ὅταν ἥκῃ βασιλεῖ, ἢ διεκδύντα. *Ex lib. 6. Athenai.*

EX LIB. CXXIII. & CXXIV.

Ὅμοια δὲ τούτῳ καὶ Μάρκον Ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ἰουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς καὶ δεομένων τοῦ Ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου υἱωνός, ὁ παρὰ τοῖς Ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν· ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεούς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν Ἰουδαῖοι τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Ἀγρίππας ἀπεφήνατο μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι· τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν Νικολάου ἱστοριῶν τὴν ἑκατοστὴν ἣν τρίτην καὶ τετάρτην. *Ex Iosepho lib. 12. Antiq. cap. 3.*

ΕΚ ΤΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

καθολικῆς ἱστορίας ἀποσπάσματα.

Ἀμοργὸς νῆσος μία τῶν Κυκλάδων ἔχουσα πόλεις τρεῖς, Ἀρκεσίνην, Μινώαν, Αἰγιάλην. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Παγκάλη καὶ Ψυχία. Νικόλαος δ' Ἀμόργην αὐτὴν καλεῖ, ἥν τινα Καρκήσιος ἀνὴρ ἄξιος ᾤκισε καὶ Καρκησίαν ὠνόμασε.

Λυκοαθένη πόλις Λυδίας. Ξάνθος τετάρτῃ Λυδιακῶν, ἣν καὶ Λυκοαθένειαν Νικόλαός φησιν.

Παρώρεια πόλις Ἀρκαδίας. λέγεται δὲ καὶ Παρωρεία. οἱ πολῖται Παρωρεῖς. Νικόλαος Παρωρεάτας φησίν.

Ὑπερδέξιον χωρίον Λέσβου, ἐν ᾧ Ζεὺς Ὑπερδέξιος καὶ Ὑπερδεξία Ἀθηνᾶ. ἐθνικὸν Ὑπερδέξιος. Νικόλαος δὲ πληθυντικῶς Ὑπερδεξίους φησίν. *Ex Stephano.*

poris cultu vtuntur. Cæterùm cùm Rex siue morbo, siue in prælio, siue alia qua causá interiit, simul ipsis moriendi necessitas incumbit. neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui mortuo Rege mori recusauerit.

Ex Libro CXXIII. et CXXIV.

M. quoque Agrippam similiter erga Iudæos affectum fuisse accepimus. Nam cum Iones aduersus eos grauiter concitati rogassent Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos is qui à Græcis Deus est cognominatus, soli ipsi participes essent, postularentque si quidem Iudæi eiusdem generis esse vellent, vt eosdem quoque Deos colerent: cùm res in iudicium venisset, causam obtinuerunt Iudæi, vt suis moribus sibi viuere liceret, Nicolai Damasceni patrocinio vsi. Agrippa enim pronunciauit, nihil sibi innouandum videri. Quæ si quis volet exactius cognoscere, is legat historiarum eiusdem Nicolai libros vicesimum tertium quartumque suprà centesimum.

Fragmenta ex Historia vniuersali Nicolai Dam. quæ ad quos libros pertineant incertum est.

Amorgus insula vna est è Cycladibus: vrbes habet tres, Arcesinem, Minoam, Ægialen: priùs Pancale & Phychia appellata. Eam Nicolaus Amorgen vocat quam à Carcesio quodam Naxio colonis frequentatam vocatamque Carcesiam prodit.

Lycosthene vrbs Lydiæ est, cuius meminit Xãthus lib. 1. Lydicorum. quam & Lycostheniam Nicolaus nũcupat.

Paroréa oppidum est Arcadiæ, quod & Paroræa dicitur. Incolæ Parorenses dicuntur Nicolaus Paroreatas dicit.

Hyperdexion locus est in insula Lesbo. in quo Iupiter Hyperdexius, & Minerua eodem cognomine coluntur. Nicolaus plurali numero Hyperdexios vocat incolas loci.

Hesiodus quoque & Hecatæus, & Hellanicus atque Acusilaus adhæc Ephorus, & Nicolaus narrant priscos illos vitam ad mille annos produxisse.

Testis nobis est Nicolaus Damasc. his verbis: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, ibi hæsit per biduum ob preces Hyrcani Iudæi: quòd in id tempus forte quædam Iudæorum solennis festiuitas inciderat, per quam non licebat eis iter facere.

Ptolemæus parta victoria cum vicinum latè agrum vastasset, tandem in quibusdam Iudæorum vicis constitit. quos vbi vidit puerorum ac mulierum refertos turba, mandauit militib. vt promiscuè iugulatos ac membratim concisos in feruidos lebetes conijcerent; eo consilio vt qui ex acie effugerant, hostem humanis visceribus vesci crederent, eóque maior terror cæteris incuteretur. huius autem crudelitatis tam Strabo, quam Nicolaus meminere.

Tamen Nicolaus Damascenus huius Antipatri genus deducit à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed ille hoc dicit in gratiam Herodis eius filij.

Quod autem hæc non Fabula sit in pietatis laudem conficta, sed ipsius rei veritas, testantur omnes qui res Pompeij gestas scripsere, inter quos Strabo ac Nicolaus.

De his autem Pompeī & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox nihil alter ab altero discrepans.

Hero-

Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος, καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. *Ex Iosepho lib. 1. Antiq. cap. 4.*

Μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστὶ καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς οὕτως ἱστορῶν. Τρόπαιον δὲ στήσας Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ νικήσας Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο δεηθέντος Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν. *Ex eodem Iosepho lib. 13. cap. 16.*

Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην προσκαταδραμὼν τὴν χώραν, ὀψίας γενομένης ἔν τισι κώμαις τῆς Ἰουδαίας κατέμεινεν· ἃς γυναικῶν εὑρὼν μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους· καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῶσι ταῦτ' ἰδόντες. λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον, καθὼς κἀγὼ προείρηκα. *Ex lib. 13. cap. 21.*

Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς τοῦτον Ἀντίπατρον εἶναι γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ. *Ex lib. 14. cap. 2.*

Ὅτι δὲ οὐ λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλὰ ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήιον πράξεις ἀναγράψαντες, ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος, *&c. cap. 8. lib. 14.*

Περὶ δὲ τῆς Πομπηΐου καὶ Γαβινίου στρατείας ἐπὶ Ἰουδαίοις γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὐδὲν ἑτέρου καινότερον λέγων. *Ex cap. 11. lib. 14.*

Τούτου δὲ καὶ Νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος· οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπιστάμενος. διατελεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ συνὼν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνων ἁπτόμενος τῶν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπικρυπτόμενος. ὅς γε καὶ Μαριάμμης θάνατον, καὶ τῶν παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βουλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψεύδεται· καὶ διατετέλεκε τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ περιττότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ δὲ τῶν παρανομηθέντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. *Ex lib. 16 cap. 11.*

Μιθριδάτου δ' ἀναγράφει κόλακα Σωσίπατρον ἄνθρωπον γόητα Νικόλαος ὁ Περιπατητικός. *Ex Athenæo lib. 6.*

Νικόλαος δ' ὁ Περιπατητικὸς καὶ Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἑκάτερος τοὺς Χίους φησὶν ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Καππάδοκος παραδοθῆναι τοῖς ἰδίοις δούλοις δεδεμένους, ἵν' εἰς τὴν Κόλχων γῆν κατοικισθῶσιν. *Ex eodem libro.*

Μυρρίνην δὲ τὴν Σαμίαν ἑταίραν Δημήτριος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ὁ τῆς διαδοχῆς τελευταῖος· καὶ ἔξω τοῦ διαδήματος κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὥς φησι Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός. *Ex lib. 13. Athenæi.*

Προσθείη δ' ἄν τις τούτοις καὶ τὰ παρὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Νικολάου. φησὶ γὰρ οὗτος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ παρατυχεῖν τοῖς Ἰνδῶν πρέσβεσιν ἀφιγμένοις παρὰ Καίσαρα τὸν σεβαστόν. οὓς ἐκ μὲν τῆς ἐπιστολῆς πλείους δηλοῦσθαι· σωθῆναι δὲ τρεῖς μόνους, οὓς ἰδεῖν φησί· τοὺς δ' ἄλλους ὑπὸ μήκους τῶν ὁδῶν διαφθαρῆναι τὸ πλέον.

Eius operis & Nicolaus Damascenus meminit, sed non item de descensu illo Herodis in Dauidis sepulcrum, contra decus regium id factum existimans; idque ille more suo fecit. Quippe Regis in cuius comitatu versabatur gratiam captans ac morem gerens, res illius gestas conscripsit: ea tantum attingens quæ ad illius gloriam pertinere videbantur. Multa quinetiam quæ iniustè ab illo patrata esse constat, in aliam speciem detorquet, omnique studio occultare nititur. Etenim & crudelitati in Mariamnem ac filios speciosam causam astruere conatur, illum impudentiæ hos insidiarum in patrem insimulans. Idque in toto opere facit perpetuò quæ rectè ac iustè à Rege acta sunt nimiis extollens laudibus, contraria verò ambitiosè defendens.

Mithridatis Regis adulatorem fuisse Sosipatrum prodit Nicolaus peripateticus hominem maleficum ac præstigiatorem.

Nicolaus Peripateticus & Posidonius Stoïcus in suis vterque historiis narrant, Chios in seruitutem redactos à Mithridate Cappadoce traditos esse propriis seruis vinctos, vt in regionem Colchorum transportarentur.

Demetrius Rex Syriæ postremus successorum Alexandri, Myrinem Samiam meretricem Regij fastigij sociam ac participem habuit, excepto tantùm diademate, vt refert Nicolaus Damascenus.

His adijci possunt quæ à Nicolao Damasceno dicuntur. Narrat hic se Antiochiæ ad Daphnen Indorum vidisse legatos, qui ad Cæsarem Augustum venerant. In epistola quidem plures fuisse memoratos, sed tres tantùm superfuisse, quos ab se visos ait, cæteris longitudine itineris magna ex parte absumptis. Epistolam porro

Græcam fuiſſe in membrana ſcriptam, in qua ſignificaretur Porum eſſe qui ſcriberet ſe quamuis ſexcentis Regibus imperaret, Cæſaris tamen amicitiam magni pendere, & paratum eſſe aditum ei quacunque velit concedere, opémque modo ius faſque ſit ferre. Hæc in Epiſtola dicit contenta fuiſſe. Allata præterea eſſe dona ab octo ſeruis nudis ſubligaculo cinctis, & omni aromatum genere delibutis. Ea fuiſſe, Herman brachiis truncum à puero, quem & nos vidimus. tùm viperas ingentes, & anguem cubitûm decem. & teſtitudinem fluuiatilem trium cubitûm, & perdicem vulture maiorem. Aderat ètiam, vt aiunt, is qui ſemetipſe Athenis cremauit: quòd quidem alij in rebus aduerſis facere dicuntur, vt præſentia mala effugiant, alij in ſecundis rebus, quemadmodum hic de quo agimus. nam cùm omnia ex ſententia hactenus ei ſucceſſiſſent, abeundum ſibi cenſuit è vita, ne quid aduerſi accideret moranti diutius. Adeóque ridentem illum, & nudûm in rogum inſiliiſſe aiunt, idque eius tumulo inſcriptum fuiſſe. HIC SITVS EST ZARMANVS CHEGAN INDVS E BARGOSA, QVI MORE INSTITVTOQVE INDORVM SE E VITA EDVXIT.

τὴν δὲ ἐπιστολὴν Ἑλληνίζειν ἐν διφθέρᾳ γεγραμμένην, δηλοῦσαν ὅτι Πῶρος εἴη γράψας· ἑξακοσίων δὲ ἄρχων βασιλέων, ὅμως περὶ πολλοῦ ποιοῖτο φίλος εἶναι Καίσαρι καὶ ἕτοιμος εἴη δίοδον παρέχειν ὅπῃ βούλεται, καὶ συμπράττειν ὅσα καλῶς ἔχει. Ταῦτα μὲν ἔφη λέγειν τὴν ἐπιστολήν. τὰ δὲ κομισθέντα δῶρα προσενέγκαι ὀκτὼ οἰκέτας γυμνοὺς ἐν περιζώμασι, καταπεπασμένους ἀρώμασιν· εἶναι δὲ τὰ δῶρα τόν τε Ἑρμᾶν ἀπὸ τῶν ὤμων ἀφῃρημένον ἐκ νηπίου τοὺς βραχίονας, ὃν καὶ ἡμεῖς εἴδομεν, καὶ ἐχίδνας μεγάλας, καὶ ὄφιν πηχῶν δέκα, καὶ χελώνην ποταμίαν τρίπηχυν. πέρδικα δὲ μείζω γυπός. συνῆν δέ, ὥς φασι, καὶ ὁ Ἀθήνησι κατακαύσας ἑαυτόν. ποιεῖν δὲ τοῦτο τοὺς μὲν ἐπὶ κακοπραγίᾳ ζητοῦντας ἀπαλλαγὴν τῶν παρόντων, τοὺς δ' ἐπ' εὐπραγίᾳ καθάπερ τοῦτον. ἅπαντα γὰρ κατὰ γνώμην πράξαντα μέχρι νῦν, ἀπιέναι δεῖν μή τι τῶν ἀβουλήτων χρονίζοντι συμπέσῃ· καὶ δὴ καὶ γελῶντα ἅλλεσθαι γυμνὸν ἐπαληλιμμένον ἐν περιζώματι ἐπὶ τὴν πυράν. ἐπιγεγράφθαι δὲ τῷ τάφῳ.

ΖΑΡΜΑΝΟΣ ΧΗΓΑΝ ΙΝΔΟΣ ΑΠΟ
ΒΑΡΓΟΣΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΙΝΔΩΝ
ΕΘΗ ΕΑΥΤΟΝ ΑΠΑΘΑΝΑΤΙΣΑΣ, ΚΕΙΤΑΙ.

Ex Strabone lib. 15.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

καθολικῆς ἱστορίας παρὰ Στοβαίῳ.

ΘΥΝΟΙ.

ΘΥΝΟΙ τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι, φίλους ποιοῦνται. Τῶν δὲ ξένων, τοὺς μὲν ἑκουσίως ἐλθόντας, σφόδρα τιμῶσι· τοὺς δὲ ἀκουσίως, κολάζουσι.

ΑΡΙΤΟΝΟΙ.

Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι. τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττουσι.

ΔΑΡΔΑΝΟΙ.

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον, ὅταν γεννῶνται, καὶ ἐπὶ γάμοις, καὶ τελευτῶντες.

ΓΑΛΑΚΤΟΦΑΓΟΙ.

Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν. Τροφὴν δὲ ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες, ἐσθίουσι καὶ πίνουσι. Καὶ εἰσὶ διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὐτοῖς πάντῃ τὴν τροφὴν ἔχοντες. οὗτοι καὶ Δάρειον ἐτρέψαντο. Εἰσὶ δὲ καὶ δικαιότατοι, κοινὰ ἔχοντες τά τε κτήματα καὶ τὰς γυναῖκας. ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας ὀνομάζειν, τοὺς δὲ νέους παῖδας, τοὺς δὲ ἥλικας ἀδελφούς. Ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν νομισθεὶς· ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἱστορήσῃ τὰ τῶν ἄλλων νόμιμα. Τούτων καὶ Ὅμηρος μέμνηται, ἐν οἷς φησί

EX NICOLAI DAMASCENI *historia vniuersali Excerpta à Stobæo.*

THYNI.

THYNI naufragos humaniter excipiunt, & amicitia sibi deuinciunt. Sed & ex peregrinis eos, qui spontè accedunt eximiè honorant: Qui verò inuiti ad ipsos delati fuerint, puniuntur.

ARITONI.

Aritoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos vsus parata in aureis inuolucris custodiunt.

DARDANI.

Dardani, gens Illyrica, ter saltem in vita lauantur, quum in lucem recens editi sunt, quum nuptias contrahunt, quum fato sunt functi. *Ælianus lib. 4. variæ hist.*

GALACTOPHAGI.

Galactophagi, gens Scythica in ædibus non degunt, vt & plerique alij Scytharum. Victus eis solo equarum lacte constat, vnde caseos conficiunt, atque eo tum potu tum cibo vtuntur. Itaque non facilè bello superantur, quod commeatus vbique ipsis præsto sit. Hi & Darium domum remeare coegerunt. Sunt autem inuicem iustissimi, vt pote qui facultates & vxores communes habeant. Vnde inter se Seniores quosuis patres suos appellant, iuniores filios, & æquales fratres. Ex his oriundus Anacharsis, in septem sapientum numero habitus, qui in Græciam venit, vt leges & instituta aliorum disceret. Quin meminit eorum & Homerus vbi inquit.

Mysorum cominus pugnantium, & Agauorum equas mulgentium. Et Galactophorum, Abiorúmque iustissimorum hominum. Abios autem vocat eos, siue quod terram non colerent, siue quod sine domibus degerent, siue etiam quod hi soli arcus in bellis vsurparent. Arcus enim poëtæ haud rarò βιὸς dicitur. Apud hos (vt ferunt) neminem deprehendere est inuidia laborantem, aut odio flagrantem, siue metu perculsum, propter vitæ istam communionem & iustitiam. Bellicosæ autem ipsorum non minus mulieres sunt, quam viri, quæ & vnà in prælium eunt, quum ita facto opus. Itaque & Amazonas fœminas generosissimas esse, adeò vt progressæ sint cum exercitu olim Athenas, & in Ciliciam vsque, quando videlicet iuxta Mæotim paludem habitarunt.

IBERI.

Iberorum mulieres quotannis in publicũ exhibẽt opus quod tela confecerunt. Viri autem suffragiis lecti de ipsis iudicant, & quam earum plurimum laborasse inueniunt, ei primos honores deferunt. Habent quoque zonam certæ mensuræ, intra quam si venter cuiusquam comprehendi nequeat, pro dedecore id magno habetur.

VMBRI.

Vmbri turpissimum ducunt amissæ victoriæ superesse, sed ita statuunt aut vincendum, aut moriendum esse. Vmbri quum controuersias inter se habent, pugnant armati, ac si bello congrediendum esset: & videntur iustiorem habuisse causam, qui aduersarium interemerint.

CELTÆ.

Celtæ Oceani accolæ, pro dedecore habent, si quis muro aut domui ruenti se subducat. Cùm Oceani æstus accedit, armis induti ei obuiam eunt, subsistúntque donec mergantur, idque ne fugientes videantur quoquo modo mortem formidare. Celtæ gladijs cincti Reipub. negotia tractant. Grauiorem etiam pœnam apud eos

Mu-

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν.

Γαλακτοφάγων, Ἀβίων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων. Ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει, ἢ διὰ τὸ τὴν γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις. βίον γὰρ λέγει τὸ τόξον. Παρὰ τούτοις οὐδεὶς, οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν, οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα, καὶ δικαιοσύνην. Μάχιμοι δ' οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες, ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς, ὅταν δέῃ. Καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γυναικοπάτρας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρι Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τότε προῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

ΙΒΗΡΟΙ.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ, τι ἂν ἐξυφαίνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν. Ἄνδρες δὲ χειροτόνητοι κρίνοντες, τὴν πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν. Ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἣ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

ΟΜΒΡΙΚΟΙ.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν. Ὀμβρικοὶ ὅταν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν ἀμφισβήτησιν, καθοπλισθέντες, ὡς ἐν πολέμῳ, μάχονται· καὶ δοκοῦσι δικαιότερα λέγειν, οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

ΚΕΛΤΟΙ.

Κελτοὶ οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν. Πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζωνται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι. Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πράττουσιν. Μείζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος, ἢ πολίτην.

ὑπὸ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία· ὑπὸ τοῦ δὲ πολίτου φυγή. Τιμῶσι μάλιστα τοὺς χώραν τῇ κοινῇ προσκτωμένους. Τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

ΠΑΙΔΑΛΙΟΙ.

Ἐν Παιδαλίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων, ἀλλ' ὁ σοφώτατος τῶν παρόντων κατάρχεται τῶν ἱερῶν. αἰτεῖται δὲ ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο, πλὴν δικαιοσύνης.

ΠΡΑΥΣΙΟΙ.

Πραύσιοι τοὺς ἀσυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι.

ΤΕΛΧΙΝΕΣ.

Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι δὲ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ. μετοικισάντες δὲ εἰς Ῥόδον, καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί. Τεχνῖται δὲ ὄντες, καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι, Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγει Ἀθηνᾶς βασκάνου.

ΤΑΡΤΗΣΣΙΟΙ.

Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν, οὐκ ἔξεστι.

ΛΕΥΚΑΝΟΙ.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις, ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. Ἐὰν δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ.

ΣΟΥΝΙΤΑΙ.

Παρὰ Σουνίταις κατ' ἔτος, οἵ τε ἤϊθεοι κρίνονται δημοσίᾳ, καὶ αἱ παρθένοι. ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι, λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶθ' ὁ μετ' ἐκεῖνον δεύτερος, καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

ΛΙΜΥΡΝΙΟΙ.

ℓ. Λιβύρνιοι * Λιμύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι, καὶ τὰ τέκνα

luit, qui peregrinum, quam qui ciuem interemerit. Illi enim mors irrogatur, isti exilium indicitur. Ante omnes honore eos afficiunt, qui victoria potiti agrum aliquem publico acquisiuerunt. Ianuas ædium nunquam occlusas habent.

PÆDALII.

Apud Pædalios, gentem Indicam, non is qui sacrificat, sed prudentissimus omnium qui præsto sunt, sacra auspicatur. Petitur autem à Diis nihil aliud quam iustitia.

PRAYSII.

Praysij, vel Prasij, vicinos fame afflictos alimento subleuant.

TELCHINES.

Homines illi qui Telchines dicti, antea quidem Cretenses erant, sed postea & Cyprum inhabitarunt. Vnde quum in Rhodum migrassent, primíque eam insulam occupassent, maligni admodum & inuidi extiterunt. Quum verò & hi artes mechanicas exercerent, maiorúmque opera imitarentur, Mineruæ Telchiniæ statuam primi erexerunt, quod nomen sonat ac si dicas, Mineruæ inuidæ.

TARTESSII.

Apud Tartessios minori natu aduersus maiorem testimonium ferre non licet.

LVCANI.

Lucani tanquam criminis alicuius, etiam luxuriæ ignauiæque iudicia agitant. Si quis conuictus sit luxurioso mutuum dedisse, mutuo isto multatur.

SAMNITES.

Apud Saunitas vel Samnites de adolescentibus & virginibus quotannis publicum habetur iudicium. Quem igitur eorum optimum esse sententia iudicum pronunciarit, is sibi ex virginibus eligit vxorem quam vult, deinde secundus ab eo alteram, & sic de cæteris fit deinceps.

LIMYRNII.

* Limyrnij vxores habent communes, & liberos f. Libvrni

communiter alunt vſque ad annum ætatis quintum. Anno autem ſexto in vnum conuocant omnes pueros, atque tum ex ſimilitudine ad quemlibet virorum coniecturam facientes, cuilibet ſimilem patri filium aſſignant. Quum itaque quis agnouerit puerum ſuum, tum quilibet eum vt filium educat.

SAVROMATÆ.

Sauromatæ (vel Sarmatæ) tribus diebus cibo ſe ita ingurgitant, vt repleantur. Vxoribus in omnibus obtemperant, tanquam Dominabus. Virgini non prius nuptias concedunt, quam hoſtem aliquem interfecerit.

CERCETÆ.

Cercetæ reos cuiuſcunque admiſſi criminis ita puniũt, vt ſacris interdicant. Si quis ſcapham gubernans impegerit, accedentes ordine ſinguli illi inſpuunt.

MOSYNI.

Moſyni Regem ſuum educant turri incluſum. Si quis iudicatus ſit minus bene in publicum conſuluiſſe, eum fame enecant. Frumentum quod ipſis ex agris prouenit æqualiter diſtribuunt, partem inde aliquam in commune conferentes pro peregrinis aduenientibus.

PHRYGES.

Phryges omni abſtinent iureiurando, ita vt nec ipſi iurent, nec alios ad iurandum adigant. Si quis apud eos bouem aratorem interfecerit, aut agriculturæ inſtrumentum ſurripuerit, morte multatur. Phryges non defodiunt in terram ſacerdotes mortuos, ſ ſuper columnas lapideas decem cubitorum erectos ſtatuunt.

LYCII.

Lycij plus honoris mulieribus quam viris deferunt, nomináque eis à matribus induntur: Itémque bonorum hęredes filias, non filios relinquunt. Si quis condemnatus fuerit furti, pœna ſeruitutis ei irrogatur. Teſtimonia in cauſis non protinus ferunt, ſed poſt menſem demum.

ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε. εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία, τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι, καὶ ἑκάστῳ τὸ ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί· ἀφ' ἧς δ' ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον, ἕκαστος υἱὸν ἀπολαμβάνει.

ΣΑΥΡΟΜΑΤΑΙ.

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν. Ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις. Παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον, πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

ΚΕΡΚΕΤΑΙ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν, τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. Ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

ΜΟΣΥΝΟΙ.

Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατακλείσαντες. Ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. Τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξ ἴσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

ΦΡΥΓΕΣ.

Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται, οὔτ' ὀμνύοντες, οὔτε ἄλλους ἐξορκοῦντες. Ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωργικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ, ἢ σκεῦός τι τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι. Φρύγες οὐ κατορύττουσι τοὺς ἱερεῖς τελευτήσαντας, ἀλλ' ἐπὶ λίθοις δεκαπήχεις τιθέασιν ὀρθούς.

ΛΥΚΙΟΙ.

Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον, ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι, καὶ καλοῦνται μητρόθεν. Τάς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν, οὐ τοῖς υἱοῖς. Ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἀλῷ κλέπτων, δοῦλος γίνεται. Τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις, οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ κατὰ μῆνα.

ΠΙΣΙΔΑΙ.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς παρὰ τὰς σπονδάς. Ἡ δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα, θανατοῦσιν. Ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς, ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

ΑΙΘΙΟΠΕΣ.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι, καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς, οὐ τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. Ὅταν δὲ ὁ διαδεξάμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. Ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην. Ἄθυροι δὲ αὐτῶν αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν, οὐδεὶς κλέπτει.

ΒΥΑΟΙ.

Ἐν Βυάοις Λιβύων ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

ΒΑΣΟΥΛΙΕΙΣ.

leg. Mas. * Βασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δὲ ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

ΔΑΨΟΛΙΒΥΕΣ.

Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι, πάντες ἅμα γαμοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται, καὶ ὁ τυχὼν, ἣν ἂν τύχῃ, λαμβάνει.

ΙΑΛΧΛΕΥΕΙΣ.

Ἰαλχλευεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ μνηστεύσωνται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι, παρούσης τῆς γυναικός. πολλὰ δὲ σκωπτόντων, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

PISIDÆ.

Pisidæ conuiuantes, parentibus epularum primitias libant, perinde vti nos Diis libationum præsidibus. Grauissimum apud eos iudicium depositi agitur, quod qui fraude inuertere conuictus fuerit, morte afficitur. Si quis in adulterio comprehensus fuerit, is cum adultera asino insidens per vrbem circumducitur, idque ad constitutum aliquot dierum spacium.

ÆTHIOPES.

Æthiopes sororibus potissimum honorem exhibent, & successionem tradunt Reges, non suis, sed sororum filiis. Quod si ex iis nullus supersit, cui succedere ius sit, tum pulcherrimum omnium & bellicosissimum Regem deligunt. Exercent ij præcipuè pietatem & iustitiam. Ædibus ipsorum nullæ sunt ianuæ, cúmque in viis publicis multa sita iaceant, nemo eorum aliquid furatur.

BVÆI.

Apud Buæos, Lybiæ seu Africæ gentem, vir inter viros dominatum gerit, mulier inter mulieres.

MASSYLI.

Massyli, Libyæ gens, quum bellum gerunt, noctu quidem prælium committunt, interdiu verò pacem seruant.

DAPSOLIBYES.

Dapsolibyes simulatque in vnum conuenere, vniuersi simul nuptias contrahunt eodem die, post occasum pleiadum. Etenim vt conuiuati sunt ad mulieres seorsim accumbentes extinctis luminibus adeunt, quamque earum fortè quispiam nactus fuerit, eam & vxorem ducit.

IALCHLEVEI.

Ialchleuei, gens Lybica, quum multi simul eandem sponsam ambiant, apud socerum seu sponsæ petitæ patrem cœnant. Dum verò multis dicteriis sibi inuicem illudunt, cui eorum sponsa arriserit, is eam ducit.

SARDOLIBYES.

Sardolibyes nullam supellectilem sibi parant, præter calicem & gladium.

ALITEMII.

Alitemij Libyes perniciſſimos Reges eligunt: Ex reliquis provt quiſque maximè iuſtus eſt, ita & dignitate eminet.

NVMIDÆ.

Numidæ & ipſi Libyum gens, in temporum dinumeratione non diebus, ſed noctibus vtuntur.

APHARANTES.

Apharantes Libyes nominibus carent, ſoli orienti conuicium faciunt, vt qui multa mala in lucem proferat & oſtendat. Ex filiabus optimas eas cenſent, quę tempore quam longiſſimo virgines manent.

BOEOTI.

Quidam Bœotorum decoctores qui non ſunt ſoluendo in forum adducunt, & conſidere iuſſis cophinum superiniiciunt: Ac qui hoc cophini pœna affectus fuerit, inde infamis fit. Quam pœnam irrogatam etiam Euripidis patri, qui ex Bœotis oriundus erat, ſunt qui exiſtimant.

ASSYRII.

Ælianus lib. 4. Herodotus lib. 1. Aſſyrij virgines in foro vendunt quibuſlibet eas ſibi iungi deſiderantibus. Ac primo quidem veneunt, quæ forma omnium ſunt venuſtiſſima, tum deinceps reliquæ. Quum verò ventum tandem fuerit ad maximè deformes, per prꝭconem pronunciant, quãtum quiſque pecuniæ accepturus eſt, vt hanc aut illam ducat. Atque ita pretium ex formoſarum venditione redactum, in elocandas deformes impendunt. Coniungunt pariter exercentes in morib. potiſſimum grauitatem & manſuetudinem.

PERSÆ.

Apud Perſas quod factum turpe exiſtimatur, id nec dictu honeſtum cenſent. Si quis patrem necauerit, eum ſubdititium non genuinum filium exiſtimant. Si quem iuſſerit Rex flagris cædi, is tanquam beneficio affectus, gratias agit quod ſui Rex meminerit. Qui-

ΣΟ-

ΣΟΡΔΟΛΙΒΥΕΣ.

Σορδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

ΑΛΙΤΕΜΙΟΙ.

Ἀλιτέμιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς· τῶν δὲ ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

ΝΟΜΑΔΕΣ.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων, οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξὶν, αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

ΑΦΑΡΑΝΤΕΣ.

Ἀφάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν: ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται, ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι. Τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι, τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

ΒΟΙΩΤΟΙ.

Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες, καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ· ὃς δ᾽ ἂν κοφινωθῇ ἄτιμος γίνεται. δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι, ὁ Εὐελπίδου πατὴρ, Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

ΑΣΣΥΡΙΟΙ.

Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέλουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς. Ὅταν δὲ ἔλθωσι ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι, πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν. καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. Ἀσκοῦσι δὲ μάλιστα βαθύτητα καὶ ἀοργησίαν.

ΠΕΡΣΑΙ.

Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν, οὐδὲ λέγειν. Ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑπόβλητον αὐτὸν οἴονται. Ἐὰν δέ τινα προστάξῃ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ, ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν, ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη βασιλεύς.

Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ βασιλέως πολυτεκνίας. Οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ μαθήματα, τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

ΙΝΔΟΙ.

Παρ' Ἰνδοῖς ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου, ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὐτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. Ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν, θανάτῳ ζημιοῦται. Τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα, ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρεσθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας. Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν, ὅταν τελευτήσωσι, τὴν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην, αὐτῶν δὲ ἐκείνος ἀγὼν μέγιστος γίνεται, σπουδαζόντων νικῆσαι ἑκάστην τῶν φιλῶν.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον, αἰσχρὸν ἐστίν. Ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. Τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται, οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. Γυμνάσια ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστὶ, οὕτω καὶ παρθένων. Ξένοις δὲ ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ, οὔτε Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. Ταῖς δὲ αὐτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. Χρηματίζεσθαι δὲ αἰσχρὸν Σπαρτιάτῃ. Νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ. ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. Σεμνύνονται δὲ πάντες, ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὑτοὺς παρέχειν, καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. Μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναίως ἀποθνήσκοντες, ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. Οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. Αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλὸν σύσκηνον, ἢ συγγυμναστὴν, ἢ φίλον γενέσθαι. Κρίσις δὲ τοῖς γεροντίαις ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται, τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζῶσιν. Ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ

bus soboles numerosa est, ij præmium eo nomine à Rege ferunt. Pueri apud ipsos, vera dicere, non secus atque disciplinam aliquam, discunt.

INDI.

Apud Indos quum quis fraudatur mutuo aut deposito, actionem non habet, sed sibi culpam imputare debet, quod credidit. Si quis artificem manu vel oculo priuauerit, morte pœnam luit. Qui grauissimo obnoxius delicto est, iubente Rege tondetur, tanquam hoc extremæ sit ignominiæ. Indis mortuis iungitur in rogum vxor ex omnibus dilectissima vnà cremanda. Inter ipsas autem acerrimum certamen oritur, adiuuantibus quamlibet suis amicis, vti vincat. *Ælianus lib. 4.*

LACEDÆMONII.

Lacedæmonij non satis honestum ducunt, aliis operam nauare artibus, quàm ad res bellicas pertinentibus. Cibum omnes viri vnà capiunt. Senes quosuis omnes reuerentur, non secus ac parentes suos. Vt viris sua sunt exercitia: ita sunt virginibus item sua. Peregrinis Spartæ degere fas non est, nec Spartanum peregrè proficisci. Vxoribus suis potestatem faciunt prolem suscipiendi ex pulcherrimis, tum ciuium, tum peregrinorum. Quæstum facere Spartano indecorum. Nominasmate vtuntur ex Corio. Quod si verò contingat aurum domi alicuius vel argentum deprehendi, morte pœnam luit. Maxima omnibus hinc gloria, si se humiles & obedientes magistratibus suis præbeant. Beatiores apud eos iudicantur, qui præclaram mortem oppetunt, quàm qui in magna prosperitate viuunt. Pueri ex lege quadam aram circumeuntes flagellantur, donec pauci ex iis reliqui, perdurantes sub flagris, coronas præmium auferunt. Minus honestum censetur timidum aliquem, contubernalem vel Gymnasij socium, vel amicum sibi iungere. De Senibus iudicium fit circa finem vitæ, qui nam ex iis benè, qui sequius vitam suam traduxerint. Quum exercitus educitur extra limites regionis, is qui Pyrphorus

Mysorum cominus pugnantium, & Agauorum equas mulgentium. Et Gelactophorum, Abiorúmque iustissimorum hominum. Abios autem vocat eos, siue quod terram non colerent, siue quod sine domibus degerent, siue etiam quod hi soli arcus in bellis vsurparent. Arcus enim poëtæ haud rarò βιὸς dicitur. Apud hos (vt ferunt) neminem deprehendere est inuidia laborantem, aut odio flagrantem, siue metu perculsum, propter vitæ istam communionem & iustitiam. Bellicosæ autem ipsorum non minus mulieres sunt, quam viri, quæ & vnà in prælium eunt, quum ita facto opus. Itaque & Amazonas fœminas generosissimas esse, adeò vt progressæ sint cum exercitu olim Athenas, & in Ciliciam vsque, quando videlicet iuxta Mæotim paludem habitarunt.

Iberi.

Iberorum mulieres quotannis in publicū exhibēt opus quod tela confecerunt. Viri autem suffragiis lecti de ipsis iudicant, & quam earum plurimum laborasse inueniunt, ei primos honores deferunt. Habent quoque zonam certæ mensuræ, intra quam si venter cuiusquam comprehendi nequeat, pro dedecore id magno habetur.

Vmbri.

Vmbri turpissimum ducunt amissæ victoriæ superesse, sed ita statuunt aut vincendum, aut moriendum esse. Vmbri quum controuersias inter se habent, pugnant armati, ac si bello congrediendum esset: & videntur iustiorem habuisse causam, qui aduersarium interemerint.

Celtæ.

Celtæ Oceani accolæ, pro dedecore habent, si quis muro aut domui ruenti se subducat. Cùm Oceani æstus accedit, armis induti ei obuiam eunt, subsistúntque donec merganrur, idque ne fugientes videantur quoquo modo mortem formidare. Celtæ gladijs cincti Reipub. negotia tractant. Grauiorem etiam pœnam apud eos

Mu-

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἱππομολγῶν.
Γαλακτοφάγων, Ἀβίων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων. Ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει, ἢ διὰ τὸ τὴν γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτοις μόνοις τόξοις. βίον γὰρ λέγει τὸ τόξον. Παρὰ τούτοις οὐδεὶς εἷς, οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν, οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα, καὶ δικαιοσύνην. Μάχιμοι δ' οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες, ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς, ὅταν δέῃ. Καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γυναικοτάτας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρι Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τότε παρῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

ΙΒΗΡΟΙ.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ, τι ἂν ὑφαίνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν. Ἄνδρες δὲ χειροτόνητοι κρίνοντες, τὰς πλεῖστα ἐργασαμένας προτιμῶσιν. Ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἣν τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

ΟΜΒΡΙΚΟΙ.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν. Ὀμβρικοὶ ὅταν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν ἀμφισβήτησιν, καθοπλισθέντες, ὡς ἐν πολέμῳ, μάχονται· καὶ δοκοῦσι δικαιότερα λέγειν, οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

ΚΕΛΤΟΙ.

Κελτοὶ οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν. Πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζωνται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι. Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πράττουσι. Μείζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος, ἢ πολίτην.

ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία· ὑπὲρ τοῦ δὲ πολίτου φυγή. Τιμῶσι μάλιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους. Τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

ΠΑΙΔΑΛΙΟΙ.

Ἐν Παιδαλίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων, ἀλλ' ὁ σοφώτατος τῶν παρόντων κατάρχεται τῶν ἱερῶν. αἰτεῖται δὲ ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο, πλὴν δικαιοσύνης.

ΠΡΑΥΣΙΟΙ.

Πραύσιοι τοὺς ἀγυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι.

ΤΕΛΧΙΝΕΣ.

Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ. μεταναστάντες δὲ εἰς Ῥόδον, καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί. Τεχνῖται δὲ ὄντες, καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι, Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγει Ἀθηνᾶς βασκάνου.

ΤΑΡΤΗΣΣΙΟΙ.

Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν, οὐκ ἔξεστι.

ΛΕΥΚΑΝΟΙ.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις, ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. Ἐὰν δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ.

ΣΟΥΝΙΤΑΙ.

Παρὰ Σουνίταις κατ' ἔτος, οἵ τε ἠΐθεοι κρίνονται δημοσίᾳ, καὶ αἱ παρθένοι. ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι, λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶθ' ὁ μετ' ἐκεῖνον δεύτερος, καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

ΛΙΜΥΡΝΙΟΙ.

f. Λιβύρνιοι. * Λιμύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι, καὶ τὰ τέκνα

luit, qui peregrinum, quam qui ciuem interemerit. Illi enim mors irrogatur, isti exilium indicitur. Ante omnes honore eos afficiunt, qui victoria potiri agrum aliquem publico acquisiuerunt. Ianuas ædium nunquam occlusas habent.

PÆDALII.

Apud Pædalios, gentem Indicam, non is qui sacrificat, sed prudentissimus omnium qui præsto sunt, sacra auspicatur. Petitur autem à Diis nihil aliud quam iustitia.

PRAYSII.

Praysij, vel Prasij, vicinos fame afflictos alimento subleuant.

TELCHINES.

Homines illi qui Telchines dicti, antea quidem Cretenses erant, sed postea & Cyprum inhabitarunt. Vnde quum in Rhodum migrassent, primique eam insulam occupassent, maligni admodum & inuidi extiterunt. Quum verò & hi artes mechanicas exercerent, maiorúmque opera imitarentur, Mineruæ Telchiniæ statuam primi erexerunt, quod nomen sonat ac si dicas, Mineruæ inuidæ.

TARTESSII.

Apud Tartessios minori natu aduersus maiorem testimonium ferre non licet.

LVCANI.

Lucani tanquam criminis alicuius, etiam luxuriæ ignauiæque iudicia agitant. Si quis conuictus sit luxurioso mutuum dedisse, mutuo isto multatur.

SAMNITES.

Apud Saunitas vel Samnites de adolescentibus & virginibus quotannis publicum habetur iudicium. Quem igitur eorum optimum esse sententia iudicum pronunciarit, is sibi ex virginibus eligit vxorem quam vult, deinde secundus ab eo alteram, & sic de cæteris fit deinceps.

LIMYRNII.

* Limyrnij vxores habent communes, & liberos f. Libarni

communiter alunt vsque ad annum ætatis quintum. Anno autem sexto in vnum conuocant omnes pueros, atque tum ex similitudine ad quemlibet virorum coniecturam facientes, cuilibet similem patri filium assignant. Quum itaque quis agnouerit puerum suum, tum quilibet eum vt filium educat.

SAVROMATÆ.

Sauromatæ (vel Sarmatæ) tribus diebus cibo se ita ingurgitant, vt repleantur. Vxoribus in omnibus obtemperant, tanquam Dominabus. Virgini non prius nuptias concedunt, quam hostem aliquem interfecerit.

CERCETÆ.

Cercetæ reos cuiuscunque admissi criminis ita puniũt, vt sacris interdicant. Si quis scapham gubernans impegerit, accedentes ordine singuli illi inspuunt.

MOSYNI.

Mosyni Regem suum educant turri inclusum. Si quis iudicatus sit minus bene in publicum consuluisse, eum fame enecant. Frumentum quod ipsis ex agris prouenit æqualiter distribuunt, partem inde aliquam in commune conferentes pro peregrinis aduenientibus.

PHRYGES.

Phryges omni abstinent iureiurando, ita vt nec ipsi iurent, nec alios ad iurandum adigant. Si quis apud eos bouem aratorem interfecerit, aut agriculturæ instrumentum surripuerit, morte multatur. Phryges non defodiunt in terram sacerdotes mortuos, s super columnas lapideas decem cubitorum erectos statuunt.

LYCII.

Lycij plus honoris mulieribus quam viris deferunt, nomináque eis à matribus induntur: Itémque bonorum hęredes filias, non filios relinquunt. Si quis condemnatus fuerit furti, pœna seruitutis ei irrogatur. Testimonia in causis non protinus ferunt, sed post mensem demum.

ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε. εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία, τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι, καὶ ἑκάστῳ τὸ ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί· ἀφ' ἧς δ' ἂν ὑπολάβῃ τὸ παιδίον, ἕκαστος υἱὸν ἀπολαμβάνει.

ΣΑΥΡΟΜΑΤΑΙ.

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν. Ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις. Παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον, πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

ΚΕΡΚΕΤΑΙ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν, τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. Ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

ΜΟΣΥΝΟΙ.

Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον. Ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. Τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξ ἴσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

ΦΡΥΓΕΣ.

Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται, οὔτ' ὀμνύντες, οὔτε ἄλλους ἐξορκοῦντες. Ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωργικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ, ἢ σκεῦός τι τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι. Φρύγες οὐ κατορύττουσι τοὺς ἱερεῖς τελευτήσαντας, ἀλλ' ἐπὶ λίθοις δικαπήχεις τιθέασιν ὀρθούς.

ΛΥΚΙΟΙ.

Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον, ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι, καὶ καλοῦνται μητρόθεν. Τὰς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν, οὐ τοῖς υἱοῖς. Ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἄλλῳ κλέπτων ἁλῷ, δοῦλος γίνεται. Τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις, οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ κατὰ μῆνα.

ΠΙΣΙΔΑΙ.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὡς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς παρασπονδίοις. Η δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα, θανατοῦσιν. Ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς, ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

ΑΙΘΙΟΠΕΣ.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι, καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς, οὐ τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. Ὅταν δὲ ὁ διαδεξάμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. Ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην. Ἄθυροι δὲ αὐτῶν αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν, οὐδεὶς κλέπτει.

ΒΥΑΟΙ.

Ἐν Βυάοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

ΒΑΣΟΥΛΙΕΙΣ.

leg. Mar. * Βασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δὲ ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

ΔΑΨΟΛΙΒΥΕΣ.

Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι, πάντες ἅμα γαμοῦσι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται, καὶ ὁ τυχὼν, ἣν ἂν τύχῃ, λαμβάνει.

ΙΑΛΧΛΕΥΕΙΣ.

Ἰαλχλεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ μνηστεύσωνται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι, παρούσης τῆς γυναικός. πολλὰ δὲ σκωπτόντων, ἐφ᾽ ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

PISIDÆ.

Pisidæ conuiuantes, parentibus epularum primitias libant, perinde vti nos Diis libationum præsidibus. Grauissimum apud eos iudicium depositi agitur, quod qui fraude inuertere conuictus fuerit, morte afficitur. Si quis in adulterio comprehensus fuerit, is cum adultera asino insidens per vrbem circumducitur, idque ad constitutum aliquot dierum spacium.

ÆTHIOPES.

Æthiopes sororibus potissimum honorem exhibent, & successionem tradunt Reges, non suis, sed sororum filiis. Quod si ex iis nullus supersit, cui succedere ius sit, tum pulcherrimum omnium & bellicosissimum Regem deligunt. Exercent ij præcipuò pietatem & iustitiam. Ædibus ipsorum nullæ sunt ianuæ, cúmque in viis publicis multa sita iaceant, nemo eorum aliquid furatur.

BVÆI.

Apud Buæos, Lybiæ seu Africæ gentem, vir inter viros dominatum gerit, mulier inter mulieres.

MASSYLI.

Massyli, Libyæ gens, quum bellum gerunt, noctu quidem prælium committunt, interdiu verò pacem seruant.

DAPSOLIBYES.

Dapsolibyes simulatque in vnum conuenere, vniuersi simul nuptias contrahunt eodem die, post occasum pleiadum. Etenim vt conuiuati sunt ad mulieres seorsim accumbentes extinctis luminibus adeunt, quamque earum fortè quispiam nactus fuerit, eam & vxorem ducit.

IALCHLEVEI.

Ialchleuei, gens Lybica, quum multi simul eandem sponsam ambiant, apud socerum seu sponsæ petitæ patrem cœnant. Dum verò multis dicteriis sibi inuicem illudunt, cui eorum sponsa arriserit, is eam ducit.

SARDOLIBYES.

Sardolibyes nullam supellectilem sibi parant, præter calicem & gladium.

ALITEMII.

Alitemij Libyes pernicissimos Reges eligunt: Ex reliquis provt quisque maximè iustus est, ita & dignitate eminet.

NVMIDÆ.

Numidæ & ipsi Libyum gens, in temporum dinumeratione non diebus, sed noctibus vtuntur.

APHARANTES.

Apharantes Libyes nominibus carent, soli orienti conuicium faciunt, vt qui multa mala in lucem proferat & ostendat. Ex filiabus optimas eas censent, quę tempore quam longissimo virgines manent.

BOEOTI.

Quidam Bœotorum decoctores qui non sunt soluendo in forum adducunt, & considere iussis cophinum superiniiciunt: Ac qui hoc cophini pœna affectus fuerit, inde infamis fit. Quam pœnam irrogatam etiam Euripidis patri, qui ex Bœotis oriundus erat, sunt qui existimant.

ASSYRII.

Ælianus lib. 4. Herodotus lib. 1. Assyrij virgines in foro vendunt quibuslibet eas sibi iungi desiderantibus. Ac primo quidem veneunt, quæ forma omnium sunt venustissima, tum deinceps reliquæ. Quum verò ventum tandem fuerit ad maximè deformes, per pręconem pronunciant, quãtum quisque pecuniæ accepturus est, vt hanc aut illam ducat. Atque ita pretium ex formosarum venditione redactum, in elocandas deformes impendunt. Coniungunt pariter exercentes in morib. potissimum grauitatem & mansuetudinem.

PERSÆ.

Apud Persas quod factum turpe existimatur, id nec dictu honestum censent. Si quis patrem necauerit, eum subdititium non genuinum filium existimant. Si quem iusserit Rex flagris cædi, is tanquam beneficio affectus, gratias agit quod sui Rex meminerit. Qui-

ΣΟ-

ΣΟΡΔΟΛΙΒΥΕΣ.

Σορδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

ΑΛΙΤΕΜΙΟΙ.

Αλιτέμιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς· τῶν δ' ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

ΝΟΜΑΔΕΣ.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων, οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξὶν, αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

ΑΦΑΡΑΝΤΕΣ.

Αφάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν: ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται, ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι. Τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι, τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

ΒΟΙΩΤΟΙ.

Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες, καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ ἄτιμος γίνεται. δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι, καὶ Εὐελπίδου πατὴρ, Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

ΑΣΣΥΡΙΟΙ.

Ασσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέλουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς. Ὅταν δὲ ἔλθωσι ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι, πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύτης συνοικεῖν. καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθεται. Ασκοῦσι δὲ μάλιστα βαθύτητα καὶ ἀοργησίαν.

ΠΕΡΣΑΙ.

Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν, οὐδὲ λέγειν. Εὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑπόβλητον αὐτὸν οἴονται. Εὰν δέ τινα προστάξῃ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ, ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν, ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη βασιλεύς.

Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ βασιλέως πολυτεκνίας. Οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς, ὥσπερ μαθήματα, τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

ΙΝΔΟΙ.

Παρ' Ἰνδοῖς ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου, ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὐτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. Ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν, θανάτῳ ζημιοῦται. Τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα, ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρεσθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας. Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν, ὅταν τελευτήσωσι, τῶν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην, αὐτῶν δὲ ἐκείνοις ἀγὼν μέγιστος γίνεται, σπουδαζόντων νικῆσαι ἑκάστην τῶν φίλων.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον, αἰσχρόν ἐστιν. Ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. Τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται, οὐδὲν ἧττον ἢ πατέρας. Γυμνάσια ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστὶ, οὕτω καὶ παρθένων. Ξένοις δὴ ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ, οὔτε Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. Ταῖς δὲ αὐτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. Χρηματίζεσθαι δὴ αἰσχρὸν Σπαρτιάτῃ. Νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ. ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. Σεμνύνονται δὲ πάντες, ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὐτοὺς παρέχειν, καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. Μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναίως ἀποθνήσκοντες, ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. Οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. Αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλῶν σύσκηνον, ἢ συγγυμναστὴν, ἢ φίλον γενέσθαι. Κρίσις δὲ τοῖς γερουσίαις ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται, τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζῶσιν. Ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ

bus soboles numerosa est, ij præmium eo nomine à Rege ferunt. Pueri apud ipsos, vera dicere, non secus atque disciplinam aliquam, discunt.

INDI.

Apud Indos quum quis fraudatur mutuo aut deposito, actionem non habet, sed sibi culpam imputare debet, quod credidit. Si quis artificem manu vel oculo priuauerit, morte pœnam luit. Qui grauissimo obnoxius delicto est, iubente Rege tondetur, tanquam hoc extremæ sit ignominiæ. Indis mortuis iungitur in rogum vxor ex omnibus dilectissima vnà cremanda. Inter ipsas autem acerrimum certamen oritur, adiuuantibus quamlibet suis amicis, vti vincat. *Ælianus lib. 4.*

LACEDÆMONII.

Lacedæmonij non satis honestum ducunt, aliis operam nauare artibus, quàm ad res bellicas pertinentibus. Cibum omnes viri vnà capiunt. Senes quosuis omnes reuerentur, non secus ac parentes suos. Vt viris sua sunt exercitia: ita sunt virginibus item sua. Peregrinis Spartæ degere fas non est, nec Spartanum peregrè proficisci. Vxoribus suis potestatem faciunt prolem suscipiendi ex pulcherrimis, tum ciuium, tum peregrinorum. Quæstum facere Spartano indecorum. Nomismate vtuntur ex Corio. Quod si verò contingat aurum domi alicuius vel argentum deprehendi, morte pœnam luit. Maxima omnibus hinc gloria, si se humiles & obedientes magistratibus suis præbeant. Beatiores apud eos iudicantur, qui præclaram mortem oppetunt, quàm qui in magna prosperitate viuunt. Pueri ex lege quadam aram circumeuntes flagellantur, donec pauci ex iis reliqui, perdurantes sub flagris, coronas præmium auferunt. Minus honestum censetur timidum aliquem, contubernalem vel Gymnasij socium, vel amicum sibi iungere. De Senibus iudicium fit circa finem vitæ, qui nam ex iis benè, qui sequius vitam suam traduxerint. Quum exercitus educitur extra limites regionis, is qui Pyrphorus

siue ignifer dicitur, Regem comitatur, ignem ab ara Iouis ductoris accensum præferens, eúmque inextinctum seruans. Adiunguntur autem Regi in bellum eunti Vates, medici, tibicines. Nam tibiis in bellis vice tubarum vtuntur. Pugnantes autem coronis ornantur. Regi assurgunt omnes præterquam Ephori. Iurat autem Rex antequam regnum adeat, imperaturum se iuxta leges Reipublicæ.

CRETENSES.

Cretenses primi inter Græcos leges habuerunt, à Minoe Rege conditas, qui & primus maris imperio potitus est. Fingebat autem Minos se ab ipso Ioue didicisse, quod per annos nouem ad montem quendam commearet, vbi antrum Ioui sacrum erat, à quo reuersus semper leges aliquas Cretensibus afferebat. Cuius meminit Homerus suis versibus, quorum hæc sententia:

Inter illas est Gnossius vrbs magna, vbi Minos
Nouem annis imperauit, qui Iouis magni confabulator erat.

Cretensium pueri in vnum publicè congregantur, ibique vnà duriter educantur, & venationibus dediti per accliuia nudis pedibus discurrunt, & saltationem in armis Pyrrhicham dictam magno labore condiscunt, cuius inuentor fertur fuisse Pyrrhichus Cydoniates, genere Cretensis. Viri autem simul in publico cibum capiunt, eadem victus ratione æqualiter omnia ipsis præbentur. Dona apud ipsos plurimi æstimata, sunt arma.

AVTARIATÆ.

Autariatæ milites per viam ægros imbecillésque factos, in viuis nunquam relinquunt.

TRIBALLI.

Triballi quatuor Phalãges seu ordines in acie instruũt: Primã Phalangẽ faciunt imbecilliũ: Alterã ab ea fortissimorum quorúmq. Tertiam Equitũ: vltimam mulierum, quæ reliquos in fugam versos conuiciis sistunt.

ἀπὸ βωμοῦ τοῦ ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος ὁ Πυρφόρος λεγόμενος, σώζει τοῦ βασιλέως ἄσβεστον αὐτὸ τηρῶν. Συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντεις, καὶ ἰατροὶ, καὶ αὐληταὶ, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπίγγων ἀεὶ χρῶνται. μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. Ὑπανίστανται δὲ βασιλεῖ πάντες, πλὴν Ἐφόρων. Ὀμνύει δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς, κατὰ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βασιλεύσειν.

ΚΡΗΤΕΣ.

Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων, νόμους ἔσχον Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. προσεποιεῖτο δὲ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοὺς μεμαθηκέναι, δι' ἐννέα ἐτῶν εἰς τὸ ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεὶ τινὰς νόμους φέρων τοῖς Κρησί. Μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος, ἐν οἷς λέγει.

Τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα Μίνως γε
Ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλοιο ὀαριστής.

Οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων σκληραγωγούμενοι, καὶ θήρας καὶ δρόμους ἀνάντεις ἀνυπόδητοι κατανύοντες, καὶ τὴν ἐνόπλιον Πυρρίχην ἐκπονοῦντες, ἥν τινα πρῶτος εὗρε Πύρριχος Κυδωνιάτης Κρὴς τὸ γένος. Συσσιτοῦσι δ' ἐν κοινῷ οἱ ἄνδρες, τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντες ἐξ ἴσου πάντες. Δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ὅπλα τιμιώτατα.

ΑΥΤΑΡΙΑΤΑΙ.

Αὐταριάται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

ΤΡΙΒΑΛΛΟΙ.

Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις ποιοῦνται, τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἳ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

ΚΑΥΣΙΑΝΟΙ.

Καυσιανοὶ τοὺς μὲν γινομένους θρηνοῦσι· τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσι.

ΚΙΟΙ.

Κῖοι τοὺς ἀποθανόντας κατακαύσαντες καὶ ὀστολογήσαντες ἐν ὅλμῳ τὰ ὀστᾶ καταπτίσσουσιν· εἶτα ἐνθέντες εἰς πλοῖον, καὶ κόσκινον λαβόντες ἀναπλέουσιν εἰς πέλαγος, καὶ πρὸς τὸν ἄνεμον ἐξοδιάζουσιν, ἄχρις ἂν πάντα ἐκφυσηθῇ καὶ ἀφανῆ γένηται.

ΤΑΥΡΟΙ.

Ταῦροι, Σκυθικὸν ἔθνος, τοῖς βασιλεῦσι τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων συγκαταθάπτουσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποθανόντος φίλου, ἢ μέρος ἢ τὸ ὅλον ἀποτέμνει ὠτίον, πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος.

ΣΙΝΔΟΙ.

Σινδοὶ τοσούτους ἰχθῦς ἐπὶ τοὺς τάφους ἐπιβάλλουσιν, ὅσους πολεμίους ὁ θαπτόμενος ἀπεκτονὼς ᾖ.

ΚΟΛΧΟΙ.

Κόλχοι τοὺς τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλλὰ κρεμῶσιν ἀπὸ δένδρων.

ΠΑΝΙΒΟΙ.

Παίνβοι Λίβυες, ὅταν αὐτοῖς βασιλεὺς ἀποθάνῃ, τὸ μὲν σῶμα κατορύττουσι, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀποκόψαντες, καὶ χρυσώσαντες ἀνατιθέασιν ἐν ἱερῷ.

CAVSIANI.

Causiani eos qui in lucem eduntur, deplorant; qui autem è vita excedunt, eos beatos iudicant.

CII.

Cij mortuos quum cremarunt, ossa eorum colligunt, quæ in mortario contundunt. Tum in nauigium imponentes in altum nauigant, vbi per cribrum ea ad ventos dispergunt, donec omnia difflantur & euanescunt.

TAVRI.

Tauri, Gens Scythica, vnà cum Regibus mortuis gratissimos quosque eorum amicos humare solent. Rex verò quum amicum aliquem morte amittit, aut partem auriculæ, aut totam eam abscindit, provt dignitas amici mortui merebatur.

SINDI.

Sindi quum quenquam sepeliunt, tum quot hostes in vita occiderit, totidem pisces, eius sepulcro iniiciunt.

COLCHI.

Colchi vita functos non humi sepeliunt, sed ab arboribus suspendunt. *Apollonius 3. Argon. Ælianus lib. 4. Silius Italicus.*

PANEBI.

Panebi Libyes mortuo Rege corpus reliquum terra condunt: caput autem trunco amputatum inaurantes in templis statuunt.

EX DIONYS. HALICARNASSEI
Antiquit. Roman. Lib. XII.

MARCVS FVRIVS CAMILLVS vir fuit belli pacisque artibus eminentissimus sæculi sui.

In quo Romanorum animi magnitudinem mirari subit. Nam cùm plerique omnes tum in publicis, tum in priuatis negociis pro exitu ac clausula consilia commutent, ac sæpissimè capitales inimicitias ob leuissima beneficia deponant, contra amicitias vetustissimas exiguæ offensionis causa dissoluant, aliter Romani cum amicis agendum esse existimarunt: iram scilicet ex recentibus iniuriis conflatam pristinis meritis condonari oportere. proinde magna est admiratione hoc illorum facinus dignum, qui de nemine Tusculanorum pœnas sumpserint, sed iniuriam omnibus remiserint. At longè maiori admiratione dignum illud est, quod concessâ veniâ mox iisdem gratificati sunt. Cùm enim prouidere vellent, ne quid posthac eiusmodi in eo oppido contingeret, néve occasio rerum nouarum vllis relinqueretur, statuerunt non quidem præsidium in arce imponere, neque à principibus oppidanorum obsides accipere, neque arma adimere iuuentuti, aliudue quod malè sartæ ac suspicacis amicitiæ indicium præbere: sed cùm existimarent solam esse communionem bonorum, quæ homines amicitia aut cognatione coniunctos in mutua concordia contineat,

ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝ.
Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας.

ΟΤΙ Μάρκος Φούριος ὁ Δικτάτωρ, ἀνὴρ ὢν τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκμασάντων ἡλικίαν τά τε πολέμια λαμπρότατος, καὶ τὰ * πολιτικὰ πράττειν φρονιμώτατος. mſ. πολεμικά,

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μεγαλοπρεπεῖς. τῶν γὰρ ἄλλων ὀλίγου δεῖν πάντων ἔν τε τοῖς κοινοῖς τῶν πόλεων πράγμασι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις βίοις, πρὸς τὰ τελευταῖα τῶν συμβαινόντων τὰς διανοίας μεθαρμοττομένων, καὶ πολλάκις ἔχθρας τε μεγάλας διὰ τὰς τυχούσας φιλανθρωπίας καταλυομένων, καὶ φιλίας πολυχρονίους διὰ μικρὰ καὶ φαῦλα * προσκρούσματα διαιρουμένων, ἐκεῖνοι τοὐναντίον ἐπὶ τῶν φίλων ᾤοντο χρῆναι ποιεῖν, ταῖς τε παλαιαῖς εὐεργεσίαις χαρίζεσθαι τὰς ἐπὶ τοῖς προσφάτοις ἐγκλήμασιν ὀργάς· θαυμαστὸν μὲν δὴ καὶ τοῦτο τῶν ἀνδρῶν· λέγω δὲ τὸ μηδενὶ μνησικακῆσαι τῶν Τουσκλανῶν, ἀλλὰ πάντας ἀφεῖναι τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀζημίους. πολλῷ δ' ἔτι τούτου θαυμασιώτερον, ὃ μετὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἐγκλημάτων αὖθις ἐχαρίσαντο. σκοπούμενοι γὰρ ὡς μηδὲν ἔτι τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει γενήσεται, μηδ' ἀφορμὴν νεωτερισμοῦ λήψονταί τινες, οὔτε φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν ᾤοντο δεῖν εἰσάγειν, οὔτε παρὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν ὅμηρα λαμβάνειν, οὔτε ὅπλα τοὺς ἔχοντας ἀφελέσθαι, οὔτ' ἄλλο σημεῖον οὐδὲν ἀπιστουμένης φιλίας ποιῆσαι. μίαν δὲ πρᾶξιν οἰόμενοι ἅπαντας τοὺς κατὰ συγγένειαν ἢ φιλίαν προσήκοντας ἀλλήλοις τὴν τῶν ἀγαθῶν ἰσομοιρίαν, πολι-

mſ. κρούσμ.

τείαν ἔγνωσαν τοῖς κρατηθεῖσι χαρίσασθαι, πάντων μεταδόντες ὧν τοῖς φύσει Ῥωμαίοις μετῆν. οὐ τὴν αὐτὴν διάνοιαν λαβόντες τοῖς ἀξιοῦσι τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν, οὔτ' Ἀθηναίοις, οὔτε Λακεδαιμονίοις. τί γὰρ δεῖ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων λέγειν; Ἀθηναῖοι μὲν γε Σαμίους ἀποίκους ἑαυτῶν ὄντας, Λακεδαιμόνιοι δὲ Μεσσηνίους ἀδελφοὺς οὐδὲν διαφέροντας, ἐπειδὴ προσέκρουσαν αὐτοῖς τι, διαλυσάμενοι τὴν συγγένειαν οὕτως ὠμῶς ἐχρήσαντο καὶ θηριωδῶς, ἐπειδὴ τὰς πόλεις αὐτῶν ὑποχειρίους ἔλαβον, ὥστε μηδὲ τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν βαρβάρων ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὰ ὁμόφυλα παρανομίας παραλιπεῖν. μυρία τοιαῦτα λέγειν ἄν τις ἔχοι ταῖς πόλεσι ταύταις ἡμαρτημένα, ἃ παρίημι, ἐπεὶ καὶ τούτων μεμνημένος ἄχθομαι. τὸ γὰρ Ἑλληνικὸν οὐκ ὀνόματι διαφέρειν τοῦ βαρβάρου ἠξίουν, οὐδὲ διαλέκτου χάριν, ἀλλὰ συνέσει καὶ χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων προαιρέσει· μάλιστα δὲ τῷ μηδὲν τῶν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀλλήλοις παρανομεῖν. ὅσοις μὲν οὖν τὰ ἐπιπλέον ὑπῆρξεν ἐν τῇ φύσει, τούτους οἶμαι δεῖν λέγειν Ἕλληνας· ὅσοις δὲ τἀναντία, βαρβάρους. καὶ τὰς μὲν ἐπιεικεῖς καὶ φιλανθρώπους διανοίας τε καὶ πράξεις αὐτῶν, Ἑλληνικὰς εἶναι λογίζομαι· τὰς δὲ ὠμὰς καὶ θηριώδεις, ἄλλως τε κἂν περὶ συγγενεῖς τε καὶ φίλους γίνωνται, βαρβαρικάς. Τουσκλανοὶ μὲν δὴ πρὸς τῷ μηδὲν ἀφαιρεθῆναι τῶν σφετέρων ἁλούσης τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν κεκρατηκότων ἀγαθὰ προσλαβόντες ἀπῆεσαν.

Ὅτι Σολπίκιος Ῥοῦφος ἐπίκλησιν, ἀνὴρ ὢν ἔν τε ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν ἐπιφανής, καὶ πολιτείας προαίρεσιν ἐζηλωκὼς τὴν διὰ μέσου.

Ὅτι Ποσόμιος ὁ ὕπατος τῆς διαδοχῆς αὐτοῦ ἐπιστάσης
τῆς πράξεως. μέγα φρονῶν ἐφ' ἑαυτῷ τῆς τ' *ἀξιώσεως τοῦ γένους ἕνεκα, καὶ ὅτι διτταῖς ὑπατείαις ἤδη κεκοσμημένος ἦν. ἐφ' οἷς

ciuitatem victis dare decreuerunt, omnia iura quæcunque ciuibus indigenis competebant, eis impertientes. Longè alia profectò sententia, atque illi qui olim principatum Græciæ ambibant, Athenienses ac Lacedæmonij. quid enim de reliquis Græcis attinet dicere? Namque Athenienses quidem Samios colonos suos, Lacedæmonij verò Messenios fraterna germanitate coniunctos, postquam ab illis offensi sunt, renuntiata mox cognatione victos atque in potestatem redactos tanta acerbitate ac feritate tractarunt, vt quorumvis barbarorum crudelitatem longo interuallo superauerint. Sexcenta eiusmodi harum ciuitatum peccata commemorare quispiam possit, quæ silentio equidem præterire malo, quando & eorum quæ retuli, pudet mehercle. Neque enim nuda appellatione, aut linguæ duntaxat proprietate Græcos à Barbaris distingui velim, sed prudentia bonisque institutis ac moribus, eóque præcipuè vt ne inter se inuicem vlla inhumanitate sæuiant. Quibus igitur hæc natura altius insita fuêre, eos Græcos esse appellandos censeo. quibus contrà, barbaros. Consilia etiam & facta plena humanitatis & æquitatis pro Græcis habeo: contrà crudeliter atque immaniter facta & cogitata, præsertim in amicos ac cognatos, pro barbaris duco. Cæterùm Tusculani capto oppido, præterquam quod bona sua integra retinuerunt, bonis insuper victorum ornati abierunt.

Erat Sulpicius Rufus rei militaris gloria insignis, & qui in Republica mediam quandam sectam sequeretur.

L. Postumius Megellus Cõsul Magistratum propediem initurus, ingenti fastu tumebat, tũ ob splendorẽ generis, tum ob geminum consulatum: proinde collega ipsius

Iunius Brutus, vt qui præter ius suum deprimeretur, initio quidem ægrè ferebat, ac sæpè in senatu de eo querebatur; tandem verò cùm se nobilitate & amicorum opibus & gratia inferiorem esse sentiret (quippe plebeius ac nouus homo erat) collegæ se submisit, eique Samniticum bellum extra sortem concessit. Ea res primùm magnam inuidiam conflauit Postumio, quippe quæ ex graui insolentia proficisceretur. Aliud deinde grauius quàm pro imperatore populi Romani adjecit. Selectos enim ex suis legionibus bis mille iuuenes in agros suos ablegauit, & tantumnon vinctos ergastulorum more saltum repastinare iussit, atque illos seruilibus addictos operis perquam diu in agris detinuit. Cúmque eiusmodi insolentia priusquam paludatus ex vrbe proficisceretur, esset vsus, mox in castris longè insolentius se gessit, & Senatus populique Romani in se odium meritò prouocauit. Nam cùm Senatus decreuisset, vt Fabius (qui superiore anno Samnitas, qui Pentri cognominantur, in consulatu vicerat) in castris remaneret, & Proconsule aduersus partem Samnitium bellum gereret, Postumius missis literis Samnio illum excedere iussit, quasi imperium ad se vnum pertineret. Legatis verò qui à Senatu missi orabant, ne obstaret, quo minus Proconsul exercitum retineret, neve aduersari Senatus decreto vellet, superbum atque impotens responsum dedit: Non Senatum sibi ipsi, quandiu Consul esset, sed Senatui se præesse; & dimissis legatis, protinus aduersus Fabium exercitum mouit, vt nisi sponte prouincia excederet, armis illum inuitum cogeret. Igitur cùm eum in obsidione Cominij deprehendisset,

ὁ συνύπατος αὐτοῦ, κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὡς ἀπελαυνόμενος τῶν ἴσων ἠγανάκτει, καὶ πολλάκις ἐπὶ τῆς βουλῆς τὰ δίκαια πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν. ὕστερον δὲ συγγνοὺς ἑαυτῷ κατά τε προγόνων ὄγκον καὶ φίλων πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἐλάττονα ἰσχὺν ἔχοντι, (δημοτικὸς γὰρ ἦν καὶ τῶν νεωστὶ παρελθόντων εἰς γνῶσιν) εἶξε τῷ συνυπάτῳ, καὶ παρεχώρησε τοῦ Σαυνιτικοῦ πολέμου τὴν ἡγεμονίαν. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο διαβολὴν ἤνεγκε τῷ Ποστομίῳ, κατὰ πολλὴν αὐθάδειαν γινόμενον· καὶ ἕτερον αὖθις ἐπὶ τούτῳ βαρύτερον, ἢ ὡς κατὰ Ῥωμαίων ἡγεμόνα. ἐπιλεξάμενος γὰρ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας, εἰς τοὺς ἰδίους ἀγροὺς ἀπήγαγεν, οἷς ἄνευ σιδήρου δρυμὸν ἐκέλευσε κείρειν. καὶ μέχρι πολλοῦ κατεῖχε τοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ἀγροῖς, θητῶν ἔργα καὶ θεραπόντων ὑπηρετοῦντας. τοσαύτῃ δὲ αὐθαδείᾳ περὶ τῆς ἐξόδου χρησάμενος, ἔτι βαρύτερος ἐφάνη τοῖς κατ᾽ αὐτὴν τὴν στρατιὰν ἐπιτελεσθεῖσι, καὶ παρέσχε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ μίσους ἀφορμὰς δικαίου. τὸν γὰρ ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ καὶ νικήσαντα Φάβιον Σαυνιτῶν τοὺς καλουμένους Γένζεις, τῆς βουλῆς ψηφισαμένης μένειν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν ἔχοντα πρὸς τὴν μερίδα τῶν Σαυνιτῶν πολεμεῖν, γράμματα πέμπων ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς Σαυνίτιδος ἐκέλευσεν, ὡς αὐτῷ μόνῳ τῆς ἡγεμονίας προσηκούσης. καὶ πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν συνέδρων πρέσβεις, ἀξιοῦντας μὴ κωλύειν τὸν ἀνθύπατον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου μένειν, μηδ᾽ ἀντιπράττειν τοῖς ἐψηφισμένοις ὑφ᾽ ἑαυτῶν, ὑπερηφάνους καὶ τυραννικὰς ἔδωκεν ἀποκρίσεις· οὐ τὴν βουλὴν ἄρχειν ἑαυτοῦ φήσας ἕως ἐστὶν ὕπατος, ἀλλ᾽ αὐτὸν τῆς βουλῆς. ἀπολύσας δὲ τοὺς πρέσβεις, ἐπὶ τὸν Φάβιον ἦγε τὴν στρατιὰν, ὡς εἰ μὴ βούλοιτο ἑκὼν παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς, τοῖς ὅπλοις προσαναγκάσων· καταλαβὼν δὲ τοῦτον Κομινίῳ πόλει προσκαθή-

μένον, ἐξέπλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν ἀρχαίων ἐθισμῶν καὶ δηλὴν ὑπερηφανίαν. Φάβιος μὲν αὐτοῦ εἴξας τῇ μανίᾳ, τῆς ἡγεμονίας ἐξεχώρησεν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Ποστόμιος, πρῶτον μὲν τὸ Κομίνιον ἐκ πολιορκίας παραλαμβάνει, χρόνον οὐ πολὺν ἐν ταῖς προσβολαῖς διατρίψας· ἔπειτα Οὐενουσίαν πολυάνθρωπον καὶ ἄλλας πόλεις πλείστας ὅσας. ἐξ ὧν μύριοι μὲν ἐσφάγησαν, ἑξακισχίλιοι δὲ καὶ διακόσιοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν. ταῦτα διαπραξάμενος οὐχ ὅπως χάριτος ἢ τιμῆς τινὸς ἠξιώθη παρὰ τῆς βουλῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν ἀπέβαλεν. ἀποστελλομένων γὰρ εἰς μίαν τῶν ἁλουσῶν ὑπ' ἐκείνου πόλεων τὴν καλουμένην Οὐενουσίαν δισμυρίων ἐποίκων, ἕτεροι τῆς ἀποικίας ἡρέθησαν ἡγεμόνες. ὁ δὲ τὴν πόλιν ἐξελὼν, καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀποστολῆς τῶν κληρούχων εἰσηγησάμενος, οὐδὲ ταύτης ἄξιος ἐφάνη τῆς τιμῆς. εἰ μὲν οὖν ἔμφρονι λογισμῷ τὰ συμβάντα ἤνεγκεν, καὶ τὸ χαλεπὸν τοῦ συνεδρίου λόγων τε καὶ ἔργων χρηστῶν θεραπείαις ἐπράϋνεν, οὐδεμιᾶς ἔτι συμφορᾶς εἰς ἀτιμίαν φερούσης ἐπειράθη. νῦν δ' ἀγανακτῶν καὶ ἀντιχαλεπαίνων, τάς τε ὠφελείας ἃς ἔλαβεν ἐκ τῶν πολεμίων ἁπάσας τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο, καὶ πρὶν ἀποσταλῆναι τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἀπέλυσεν ἀπὸ τῶν σημείων τὰς δυνάμεις, καὶ
μηδ. ἐπι. τελευτῶν ὃν * οὔτε βουλὴ συνεχώρησεν αὐτῷ θρίαμβον, ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης κατήγαγεν. ἐφ' οἷς ἅπασιν ἐπὶ μείζονος ἐξ ἁπάντων μίσους ἐκκαυθέντος, ἅμα τῷ παραδοῦναι τὴν ἀρχὴν τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ὑπάτοις, εἰς δίκην ὑπάγεται δημοσίαν ὑπὸ δυοῖν δημάρχων. καὶ κατηγορηθεὶς ἐν τῷ δήμῳ πάσαις ταῖς φυλαῖς καταχρίνεται, τί-
f. ἐχούσης. μημα τῆς εἰσαγγελίας * ἔχουσαν χρηματικὸν πέντε μυριάδας ἀργυρίου.

repentè in furorem versus, castris excedere illum iubet. At Fabius hominis furori cedendum ratus, è prouincia abscessit.

Porrò Postumius primùm quidem Cominium haud difficili negocio expugnauit, inde Venusiam, aliáque complura oppida vi cepit. in quibus decem millia hominum capta; sex millia ac ducenti armis traditis in deditionem venêre. His rebus gestis non modò à Senatu nullo honore est affectus, sed & pristina eius dignitas imminuta est. Nam cùm Venusiam, quæ à Postumio capta erat, bis mille colonos Senatus mitti censuisset, triumviri deducendæ coloniæ alij creati sunt: ipsi qui oppidum ceperat, & de mittendis colonis ad Senatum retulerat, is honos denegatus; quod si eum casum moderatè ac prudenter tulisset, & iracundiam Senatus dictis factisque mollioribus mitigasset, nullam præterea calamitatem cum infamia coniunctam esset expertus. nunc verò indignatus, & aduersus iratos ipse fremens, prædam omnem ex manubiis redactam militibus diuisit, & priusquam successor mitteretur, exercitum dimisit: postremò triumphum, quem nec Senatus decreuerat, ipse sua auctoritate duxit. Proinde cùm eas ob causas in omnium odium venisset, simulac magistratu abiit, duo Tribuni plebis diem ei ad populum dixêre, & causa vtrinque perorata damnatus à cunctis tribubus, ac ducentis millibus nummum lis ei æstimata est.

Vnicum hic adijciam publicum facinus omnium mortalium laude dignissimum, ex quo perspicuum fiet Græcis quantum tunc populi Romani odium improborum, quantáque aduersus eos qui sanctissima naturæ iura violant, seueritas esset. C. Lætorius Mergus, & splendore natalium, & militari fortitudine nulli secundus, bello Samnitico Tribunus cuiusdam cohortis creatus, adolescentem quendam ex suis contubernalibus formæ decore præstantem, principio quidem donis atque huiuscemodi delinimentis sollicitauit de stupro. Sed postquam nulla arte capi posse animaduertit, superatus libidinis impotentia, vim inferre adolescenti instituit. Cuius sceleris fama cùm celebris ac peruulgata in exercitu fuisset, Tribuni plebis hanc publicam ciuitatis iniuriam esse rati, Lætorio diem ad populum dixerunt, cúmque populus Romanus vniuersis suffragiis capitis damnauit, haudquaquam arbitratus ferendum esse, vt ingenui homines qui pro reliquorum ciuium libertate in acie starent, fœdo ac pudendo viris iniuriæ genere violarentur. Verùm illud longè admiratione dignius est quod paulò antehac gesserant, ob iniuriam tametsi seruili corpori illatam. Adolescens quidam Publij filius vnius è Tribunis militaribus qui se exercitúmque omnem dediderant Samnitibus, & sub iugum missi fuerant, in maxima egestate derelictus, pecuniam fœnori accipere ad celebrandum patris funus coactus est, sperans propinquorum liberalitate se propediem hoc ære alieno liberatum iri: verùm spe sua frustratus, cùm dies cessisset, abductus est in nexum iuuenis forma haud inuenustus. Is cùm operas ac ministeria quæcunque seruos præstare dominis ius fasq. est, creditori exhiberet, ferebat id moderatè: sed cùm stuprum iuberetur pati, tum verò indignari cœpit, & flagitium prorsus aspernatus est.

Ὅτι φησὶ Διονύσιος μιᾶς ἔτι μνησθήσομαι πράξεως πολιτικῆς, ἀξίας ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, ἐξ ἧς καταφανὲς ἔσται τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἦν τὸ μισοπόνηρον ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε, καὶ πρὸς τοὺς παραβαίνοντας τὰ κοινὰ νόμιμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀμείλικτον. Γάϊος Λαιτώριος Μέρκος ἐπίκλησιν ἐπιφανὴς κατὰ γένος, καὶ κατὰ τὰς πολεμικὰς πράξεις οὐκ ἀγεννής, ἑνὸς τῶν ταγμάτων χιλίαρχος ἀποδειχθεὶς ἐν τῷ Σαυνιτικῷ πολέμῳ νεανίσκον τινὰ τῶν ὁμοσκήνων διαφέροντα τὴν ὄψιν ἑτέρων μέχρι μέν τινος ἔπειθεν ἑαυτῷ χρήσασθαι τὴν τοῦ σώματος ὥραν ἑκόντα· ὡς δ' οὔτε δωρεαῖς, οὔτ' ἄλλῃ φιλανθρωπίᾳ τὸ μειράκιον ἡλίσκετο, κατέχειν τὴν ἐπιθυμίαν ἀδύνατος ὢν βίαν προσφέρειν ἐπεβάλετο. περιβοήτου δὲ τῆς ἀκοσμίας τοῦ ἀνδρὸς ἅπασι τοῖς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου γενομένης, κοινὸν ἀδίκημα τῆς πόλεως εἶναι νομίσαντες οἱ δήμαρχοι, γραφὴν ἀποφέρουσι κατ' αὐτοῦ δημοσίᾳ. καὶ ὁ δῆμος ἁπάσαις ταῖς ψήφοις τοῦ ἀνδρὸς κατέγνω, τίμημα δίκης ὁρίσας* θάνατον· οὐκ ἀξιῶν εἰς ἐλευ- mſ. ἐπὶ.
θέρα σώματα καὶ προπολεμοῦντα τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας, τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις ὄντας ἀρχαῖς ὑβρίζειν τὰς δυσχερεῖς καὶ παρὰ φύσιν τοῖς ἄρρεσιν ὕβρεις. ἔτι δὲ τούτου θαυμασιώτερον ἔπραξαν οὐ πολλοῖς πρότερον χρόνοις, καίτοι περὶ δοῦλον σῶμα γενομένης τῆς ὕβρεως. ἑνὸς γὰρ τῶν παραδόντων Σαυνίταις τὸ στρατόπεδον χιλιάρχων, καὶ ὑπὸ ζυγὸν ὑπελθόντων Ποπλίου υἱὸς ὢν ἐν πολλῇ* καταλειφθεὶς πενίᾳ δάνειον ἠναγ- mſ. ληφ.
κάσθη λαβεῖν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ πατρὸς, ὡς ἐρανισθησόμενος ὑπὸ τῶν συγγενῶν. διαψευσθεὶς δὲ τῆς ἐλπίδος ἀπήχθη πρὸς τὸ χρέος τῆς προθεσμίας διελθούσης, κομιδῇ νέος ὢν καὶ τὴν ὄψιν ὡραῖος. οὗτος τὰ μὲν ἄλλα ὑπηρετῶν ὅσα δούλους δεσπόταις νόμος ἦν ὑπεῖχεν. τὴν δὲ τοῦ σώματος ὥραν χρήσασθαι κελευόμενος ἠγανάκτει καὶ μέχρι παντὸς ἀπεμάχετο.

πολλὰς δὲ διὰ τοῦτο μαστίγων λαβὼν πληγὰς ἐξέδραμεν εἰς τὴν ἀγοράν. καὶ στὰς ἐπὶ μετεώρου τινὸς ἔνθα πολλοὺς ἔμελλε τῆς ὕβρεως λήψεσθαι μάρτυρας, τήν τε ἀκολασίαν τοῦ δανειστοῦ διηγήσατο, καὶ τῶν μαστίγων τοὺς μώλωπας ὑπέδειξεν. ἀγανακτήσαντος δὲ τοῦ δήμου, καὶ δημοσίας ὀργῆς ἄξιον ἡγησαμένου τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν προσ. λημμα. κρίσιν κατηγορησάντων τὴν εἰσαγγελίαν τῶν δημάρχων* ὤφλε θανάτου δίκην. καὶ δι' ἐκεῖνο τὸ πάθος ἅπαντες οἱ δουλωθέντες πρὸς τὰ χρέα Ῥωμαῖοι, νόμῳ κυρωθέντι τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἐκομίσαντο.

Ὅτι Κλεινίας ὁ Κροτωνιάτης τύραννος ὢν ἀφείλετο τὴν ἐλευθερίαν ταῖς πόλεσι, φυγάδας ἀθροίσας ἐκ παντὸς τόπου καὶ δούλους ἐλευθερώσας. οἷς τὴν τυραννίδα κρατυνάμενος τοὺς ἐπιφανεστάτους Κροτωνιατῶν, οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως· Αναξίλας δὲ Ῥηγίνων τὴν ἀκρόπολιν κατελάβετο. καὶ πάντα τὸν τοῦ βίου χρόνον κατασχὼν, Λεόφρονι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν κατέλειπε. καὶ ἄλλοι ἀπὸ τούτων δυναστείας ἐν ταῖς πόλεσι κατασκευάσαντες πάντα τὰ πράγματα διέφθειραν. ἡ δὲ τελευταία τε καὶ πασῶν μεγίστη κάκωσις ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἡ Διονυσίου τυραννὶς ἐγένετο τοῦ κρατήσαντος Σικελίας. διέβη γὰρ εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ Ῥηγίνους Λοκρῶν ἐπικαλεσαμένων, οἷς ἦσαν οἱ Ῥηγῖνοι διάφοροι. καὶ συνελθόντων ἐπ' αὐτὸν Ἰταλιωτῶν δυνάμεσι μεγάλαις, συνάψας μάχην ἀπέκτεινε συχνούς, καὶ πόλεις αὐτῶν δύο κατὰ κράτος εἷλεν. εἶτ' αὖθις ἑτέραν ποιησάμενος διάβασιν Ἱππωνιεῖς ἀνέστησεν ἐκ τῆς ἑαυτῶν, οὓς ἀπήγαγεν εἰς Σικελίαν· καὶ Κροτωνιάτας εἷλε καὶ Ῥηγίνους, καὶ διετέλεσεν ἔτη δώδεκα τούτων τυραννῶν τῶν πόλεων. ἔπειθ' οἱ μὲν τὸν τύραννον δεδιότες τοῖς βαρβάροις αὐτοὺς ἐνεχείριζον. οἱ δὲ ὑπ' ἐκείνων πολεμούμενοι, τῷ τυράννῳ τὰς πόλεις παρεδίδοσαν. ἐφ' ὅτου δὲ πάσχοιεν ἀεὶ κακῶς δυσχεραίνοντες, Εὐρίπου δίκην τῇδε καὶ τῇδε πρὸς τὸ συντυχὸν ἐτράποντο.

Cuius rei causa verberibus à creditore laceratus proripuit se in forum; stansque in sublimi loco vnde plurimos testes iniuriæ suæ habere posset, libidinem crudelitatémque fœneratoris conquestus est, vibices verberum ostentans; proinde plebs atrocitate iniuriæ commota, cùm id facinus publica indignatione prosequeretur, accusatum à Tribunis plebis creditorem capite damnauit: atque ob hunc casum cuncti qui ob æs alienum nexi erant, lege lata soluti, pristinam libertatem recuperarunt.

Clinias Crotoniates primus vrbes in ea parte Italiæ sitas, quæ maior Græcia dicitur, tyrannide oppressit, congregatis vndique exulibus & seruis ad pileum vocatis: quorum præsidio cùm tyrannidem confirmasset, principes Crotoniatarum partim necauit, partim vrbe expulit. Deinde Anaxilaüs Rheginorum arcem occupauit, tenuitque quoad vixit, ac moriens Leophroni filio dominationem tradidit. Alij posthac subsecuti cùm in variis vrbibus dominationes atque imperia constituissent, funditùs omnia subuerterunt. Extrema demum atque omnium grauissima pestis & calamitas Dionysij Siculi tyrannis incubuit vniuersis simul ciuitatibus. Namq. hic in auxilium aduocatus à Locris aduersus Rheginos, quibuscum dissentiebant, in Italiam trajecit: cumque Italicorum ingentibus copiis prælio congressus multos cecîdit, & vrbes duas vi cepit. Posthac iterum in Italiam cùm trajecisset, Hipponienses abstractos sedibus suis in Siciliam transtulit, & Crotonem ac Rhegium expugnauit, iisque vrbibus per duodecim annos dominatus est. Deinde verò hi quidem tyrannum reformidantes, semetipsos barbaris dedidêre: illi verò bello à barbaris appetiti, vrbes suas Dionysio tradiderunt; quod si fortè ab altetutro opprimerentur, statim fastidio ac molestia affecti, instar Euripi hac illac fortuitò ferebantur.

Igitur Pyrrhus rursus in Italiam trajecit, rebus ei in Sicilia haudquaquam ex voto fluentibus, eò quòd potioribus ciuitatibus eius Imperium tyrannicum potius esse, quàm regium videretur. Namque introductus Syracusas à Sosistrato, qui tum vrbem tenebat, & à Thœnone arcis præfecto, cùm ab iis pecuniam publicam ac ducentas ferè rostratas naues accepisset, omnique præter Lilybæum oppidum, (quod vnum Carthaginienses etiamtum tenebant,) Sicilia esset potitus, ad tyrannicam mox insolentiam deflexit: quippe ademptas amicis aut necessariis Agathoclis facultates, quas à tyranno obtinuerant, ipse amicis suis donabat: ac pręcipuos ciuitatum magistratus satellitibus suis mandabat, aut centurionibus, præter leges atque instituta singularum vrbium, neque in tempus legibus præfinitum, sed quoad sibi visum esset. Adhæc causas & controuersias, aliaque negotia publica partim ipse disceptabat, partim dispicienda ac diiudicanda aulicis delegabat, viris nihil præter lucrum, atque ex lucro luxum & helluationem spectantibus. Has ob causas Pyrrhus cunctis quæ eum exceperant ciuitatibus grauis atque inuisus erat. Qui cùm iam plerosque exulcerato in se animo esse intelligeret, præsidia vrbibus imposuit per speciem belli quod à Carthaginiensibus imminere iactabat; atque ex singulis ciuitatibus correptos viros nobilissimos confictis aduersus eos calumniis, quasi insidias aut proditionem machinati fuissent, neci dedit. Quos inter fuit & Thœno, arcis præfectus, quem inter omnes constabat maximum studium atque egregiam operam in traijciendo exercitu ac tradenda insula præstitisse Pyrrho. Etenim non modò cum classe Regi occurrerat, sed & Insulam (sic pars oppidi Syracusanorum vocatur, quam ipse pręsidio tenebat) eidem tradiderat. Sed Pyrrhus Sosistratum præterea comprehendere conatus, spe sua frustra-

Ὅτι Πύῤῥος διέβη τὸ δεύτερον εἰς Ἰταλίαν, οὐ χωρούντων αὐτῷ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων κατὰ νοῦν, διὰ τὸ μὴ βασιλικὴν φαίνεσθαι τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν, ἀλλὰ δεσποτικήν. εἰσαχθεὶς γὰρ εἰς Συρακούσας ὑπό τε Σωσιστράτου τοῦ κρατοῦντος τῆς πόλεως τότε, καὶ Θοίνωνος τοῦ φρουράρχου, παραλαβὼν παρ' ἐκείνων τά χρήματα καὶ ναῦς χαλκεμβόλους ὁμοῦ τι διακοσίας, καὶ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος Σικελίαν, πλὴν Λιλυβαίου πόλεως, ἣν ἔτι μόνην Καρχηδόνιοι κατεῖχον, εἰς αὐθάδειαν τυραννικὴν ἐτρέπετο. τάς τε γὰρ οὐσίας τῶν Ἀγαθοκλέους οἰκείων ἢ φίλων ἀφαιρούμενος τοὺς παρ' ἐκείνου λαβόντας, τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις ἐχαρίσατο. καὶ τὰς μεγίστας ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς προσένειμεν, οὐ κατὰ τοὺς ἐπιχωρείους ἑκάστης πόλεως νόμους, οὐδὲ εἰς τὸν εἰωθότα χρόνον, ἀλλ' ὡς αὐτῷ φίλον ἦν. δίκας τε καὶ ἀμφισβητήσεις καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς οἰκονομίας ἁπάσας τὰς μὲν αὐτὸς διῄτα, τὰς δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρέφεσθαι καὶ διακρίνειν ἀπεδίδου, ἀνθρώποις οὐθὲν ἕτερον ὁρῶσιν ἢ ὅτι μὴ κερδανεῖν καὶ καθηδυπαθεῖν τὰς ἐυπορείας. καὶ διὰ ταῦτα πάντα βαρὺς ταῖς ὑποδεξαμέναις πόλεσιν, μισητὸς ἦν. αἰσθόμενος δὲ ὑπούλως ἤδη πολλοὺς πρὸς ἑαυτὸν ἔχοντας, εἴς τε τὰς πόλεις φρουρὰς εἰσῆγε· πρόφασιν ποιούμενος τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων πόλεμον. καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης πόλεως συλλαμβάνων ἀπέκτεινεν, ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας εὑρηκέναι ψευσάμενος, ἐν οἷς καὶ Θοίνων ὁ φύλαρχος. ὃς ὑπὸ πάντων ὡμολόγητο πλείστην σπουδὴν καὶ προθυμίαν εἴς τε τὴν διάβασιν αὐτῷ καὶ τὴν παράληψιν τῆς νήσου παρεσχῆσθαι. καὶ γὰρ ὑπήντησεν αὐτῷ ναυτικὸν στόλον ἄγων, καὶ τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις νῆσον, ἣν αὐτὸς ἐκράτει, παρέσχεν. ἐπιχειρήσας δὲ καὶ Σωσίστρατον συλλαβεῖν διήμαρτε τῆς ἐλπίδος

προαισθομένου τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἀνδρός, καὶ φυγόντος ἐκ τῆς πόλεως. ἀρξαμένων δὲ ταράττεσθαι τῶν πραγμάτων καὶ ἡ τῶν Καρχηδονίων πόλις καιρὸν ἐπιτήδειον εἰληφέναι νομίζουσα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολωλότων χωρίων, στρατιὰν ἀπέστελλεν ἐπὶ τὴν νῆσον.

Ὅτι ἀμηχανοῦντα τὸν Πύρρον καὶ πόρους παντοδαποὺς ἐπιζητοῦντα ὁρῶντες αὐτὸν οἱ κάκιστοι καὶ ἀνοσιώτατοι τῶν φίλων Εὐήγορος Θεοδώρου καὶ Βάλακρος Νικάνδρου, καὶ Δείναρχος Νικίου τῶν ἀθέων καὶ ἐξαγίστων δογμάτων ζηλωταί, πόρον ὑποτίθενται χρημάτων ἀνόσιον, τοὺς ἱεροὺς ἀνοῖξαι τῆς Περσεφόνης θησαυρούς. ἦν γὰρ ἱερὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἅγιον, καὶ πολὺν χρυσὸν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεφυλαγμένον ἄθικτον ἔχον, ἐν ᾧ χρυσός τις ἄβυσσος ἀόρατος τοῖς πολλοῖς κατὰ γῆς κείμενος. ὑπὸ τούτων ἐξαπατηθεὶς τῶν κολάκων καὶ τὴν ἀνάγκην κρείττονα παντὸς ἡγησάμενος τὴν γνώμην ἀνδράσι διακόνοις τῆς ἱεροσυλίας ἐχρήσατο. καὶ τὸν ἐξαχθέντα χρυσὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναυσὶν ἐνθέμενος μετὰ τῶν ἄλλων χρημάτων ἀπέστελλεν εἰς Τάραντα πολλῆς μεστὸς εὐθυμίας γενόμενος. ἡ δὲ δικαία πρόνοια τὴν αὐτῆς δύναμιν ἀπεδείξατο. ὡς γὰρ ἀνήχθησαν αἱ νῆες ἀπὸ τοῦ λιμένος, τὴν μὲν ἀπόγειον αὔραν λαβοῦσαι προέκοπτον· ἄνεμος δὲ ἐναντίος γενόμενος καὶ δι' ὅλης νυκτὸς καταιγίζων ἃς μὲν κατέκλυσεν, ἃς δ' εἰς τὸν τῆς Σικελίας πορθμὸν ἐξέβαλεν. ἐν αἷς δὲ παρεκόμιζε τὰ ἀναθήματα καὶ ὁ προσπενεχθεὶς ἐκ τῶν ἀναθημάτων χρυσός, ἐπὶ τοὺς Λοκροὺς ἐξώκειλεν αἰγιαλούς. καὶ τοὺς μὲν πλέοντας ἐν αὐταῖς ἐν τῇ παλιρροίᾳ τῶν κυμάτων κατακλυζομένους διέφθειρεν, τὰ δὲ ἱερὰ χρήματα διασωθεισῶν τῶν νεῶν ἐπὶ τὰς ἔγγιστα τῶν Λοκρῶν ᾐόνας ἐξέβρασεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς ἅπαντα τὸν κόσμον, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀπέδωκε τῇ θεῷ, ὡς

Suidas in παραιτησ. * παραιτησόμενος αὐτῆς διὰ τοῦτο τὸν χόλον,

tus est, cùm ille insidias Regis præsensisset, atque ex vrbe aufugisset. Cæterùm rebus iam in Siciliæ turbari cœptis, Carthaginienses opportunitatem recuperandi eâ quæ amiserant, sibi oblatam rati, exercitum in insulam miserunt.

Cùm Pyrrhus maxima in difficultate esset, atque omnem rationem inuestigaret pecuniæ comparandæ, Euagorus Theodori, Balacer Nicandri & Dinarchus Niciæ filij, omnium eius amicorum nequissimi ac sceleratissimi, atque impiorum auctores consiliorum, nefariam lucrandi rationem ei subministrarunt, vt sacros Proserpinæ thesauros recluderet. Erat quippe templum in ea vrbe sanctissimum, in quo ingens auri vis omni æuo intacta, sub terra condita seruabatur. Ab hiis assentatoribus corruptus Pyrrhus, ac necessitatem religione omni potiorem ratus, iisdem ipsis qui auctores consilij fuerant, administris sacrilegij est vsus, ac pecuniam omnem quam ex templo abstulerat, in naues impositam lætus Tarentum misit: sed Deorum numen breui præsentissimum apparuit. Etenim cùm naues è portu soluissent, primùm quidem secundo vento vela fecerunt, atque aliquantum progressæ sunt: tandem verò cùm ventus aduersus incubuisset, ac per totam noctem luctantes in anchoris detinuisset, alias submersit, alias in Siculum fretum ejecit; eas verò quibus donaria ac sacra omnis pecunia asportabatur, in ipsa Locrensium littora repulit ac retrusit, ac vectoribus ipsis æstu vndarum absorptis laceratisque nauibus thesauri in proximas Locris ripas temmpestate ejecti sunt. Qua clade perculsus Rex, thesauros atque omnia ornamenta Deæ restituit, quasi pacem numinis eo facto impetraturus.

Demens qui haud sciret quæ se mox pœna manebat.

Nec mutatur enim leuiter sententia Diuûm, vt ait Homerus. Quippe cùm sacram pecuniam nefariè contingere ausus esset, eamque in vsum belli destinare, Dij eius consilium vanum atq. irritum fecerunt, vt exemplo deinceps esset omnibus posteris. Hancque maximè ob causam bello victus ac profligatus est à Romanis Pyrrhus. Neque enim contemnendum aut imperitum rei militaris habebat exercitum, sed optimos tota Græcia milites, ac plurimis bellis exercitatos; atque eorum non exiguas copias, sed ter tanto ampliores Romanis. Neque ipse Dux erat vulgaris, sed quem omnes ætatis suæ præstantissimum fatentur fuisse. Postremò nec loci iniquitas, neque auxilia submissa hostibus ac repente superuenientia: neque vlla calamitas aut fortuitus casus res Pyrrhi afflixêre, sed solus indignantis Deæ furor. quod nec ipse Pyrrhus diffitebatur, vt Proxenus historiæ scriptor, atque ipse in Commentariis rerum suarum Pyrrhus prodit. Nocte enim qua exercitum in collem subducturus erat, visus sibi in somnis est plerosque dentes multo cum sanguine expuere. Quo viso non mediocriter turbatus, cùm graue damnum impendere conijceret, statuerat quidem eo die se continere, verùm amicis moram ac cunctationem aspernantibus, multúmque orantibus ne opportunitatem è manibus elabi fineret, fatum superare haudquaquam valuit.

Finis Historiarum Dionysij Halicarnassei.

Νήπιος,

Νήπιος, οὐδὲ δ᾽ ᾔδει ὃ πείσεσθαι ἔμελλεν.

Οὐ γάρ τ᾽ αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων,

ὡς Ὁμήρῳ εἴρηται. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τῶν ἱερῶν ἐτόλμησεν ἅψασθαι χρημάτων καὶ πόρον ὑποθέσθαι πολέμων, ἀνόνητον ἐποίησε τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, ἵνα παράδειγμα καὶ παίδευμα πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιτο τοῖς μεθ᾽ ἑαυτόν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττήθη ὁ Πύῤῥος κατὰ κράτος. οὐ γὰρ στρατιά τις φαύλη καὶ ἀνάσκητος ἦν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἡ κρατίστη τῶν τότε οὐσῶν ἐν Ἕλλησι, καὶ πλείστους ἀγωνισαμένη πολέμους. οὐδὲ πλῆθος ἀνδρῶν τῶν τότε παραταξαμένων ὀλίγον, ἀλλ᾽ ὅσον καὶ τριπλάσιον ἦν. οὐδὲ στρατηγὸς τῶν ἐπιτυχόντων τις, ἀλλ᾽ ὃν ἅπαντες ὁμολογοῦσι μέγιστον γενέσθαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἀκμασάντων στρατηγῶν. οὐδὲ τόπου φύσις ἄνισος, οὔτε ἐπικουρία τοῖς ἑτέροις ἡ ἄφιξις αἰφνίδιος, οὔτε ἄλλη τις συμφορὰ καὶ πρόφασις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα συνέτριψε τὰ Πύῤῥου πράγματα· ἀλλ᾽ ὁ τῆς ἀσεβηθείσης θεᾶς χόλος, ὃν οὐδ᾽ αὐτὸς ἠγνόει Πύῤῥος, ὡς Πρόξενος ὁ συγγραφεὺς ἱστορεῖ, καὶ αὐτὸς ὁ Πύῤῥος ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπομνήμασι γράφει. ἐν γὰρ τῇ νυκτί, ἐν ᾗ τὴν στρατιὰν ἔμελλεν ἀπάξειν ἐπὶ τὸ ὄρος, ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκπεσεῖν αὐτοῦ τοὺς πλείονας ὀδόντας, καὶ πλῆθος αἵματος ἐκ τοῦ στόματος φέρεσθαι. ταραχθεὶς δὲ διὰ τὴν ὄψιν καὶ μεγάλην ἔσεσθαι συμφορὰν μαντευόμενος, ἐβούλετο ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. οὐκ ἴσχυσε δὲ νικῆσαι τὴν πεπρωμένην, ἐναντιουμένων τῶν φίλων πρὸς τὴν ἀναβολὴν, καὶ μὴ μεθεῖναι τὸν καιρὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀξιούντων.

Τέλος τῆς ἱστορίας Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.

EX APPIANI HISTORIARVM libro I. qui inſcribitur, De Regibus Populi Rom.

CVM Tarquinius Sabinos aduerſus populum Rom. concitaret, Claudius Regillo Sabinorũ oppido oriundus, gentem in officio continuit, & quo minus fœderis leges violarent, obſtitit. Cuius rei cauſa poſtmodũ in iudicium vocatus, Romam transfugit cum cognatis & amicis ac clientibus circiter quinquies mille. His omnibus locus ad habitandum in vrbe, & ager, & ciuitatis ius à Romanis datum: Claudius ipſe qui aduerſus Sabinos egregiam operam nauauerat, inter patres lectus, ac Tribus ex eius nomine Claudia appellata eſt.

EX LIBRO II. *qui inſcribitur Italicus.*

Captis Veiis cùm quædam portenta à Diis oſtenderentur, conſulti haruſpices, piaculum commiſſum eſſe reſponderunt; & Camillus ad Senatum retulit, decimam prædæ Apollini, qui de lacu Albano emittendo oraculum reddidiſſet, eximere ſe oblitum eſſe. Igitur Senatus decreuit vt quicunq. ex Veientana præda aliquid accepiſſet, ſibimet ipſe bona fide æſtimaret, ac decimæ pretium partis in publicum deferret. Quin & ob religionem æſtimata vrbe & agro quaſi & is prędæ nomine contineretur, decimam Apollini mittendam eſſe cenſuit. Ex ea pecunia conflatus crater aureus Delphos miſſus, qui ſuper ænea baſe in Romanorum ac Maſſilienſium theſauro ſtetit, donec Onomarchus Phocici belli temporib. aurũ conflauit, cæterùm baſis etiamnũ ſupereſt. Porrò Camillũ haud multò pòſt quidã ad populũ accuſauit, quaſi auctorẽ piaculorũ ac portentorũ omniũ quę à Diis oſtenſa eſſent. At populus iampridẽ ei viro infenſus, ducentis millib. nummûm illum damnauit, nulla miſeratione vel ob id tactus quod paulò ante iudicium orbatus filio erat.

ac pecuniam quidem qua erat damnatus, amici contulerunt, ne corpus contumeliâ afficeretur. Cæterùm indignatus Camillus, Ardeam in exilium abiit, precatus ab Diis immortalibus idem quod Achilles olim precatus dicitur, vt desiderium sui aliquando ciuitati inijcerent: quod quidem non multò pòst consecutus est. Cùm enim Galli vrbem occupassent, populus Rom. ad Camillum confugit, eúmque rursus Dictatorem creauit, vt in libro de Gallicis bellis narrabimus.

M. Manlius, stirpis patriciæ, cùm vrbem à Gallis seruasset, magnis honoribus affectus fuerat. Idem postea cùm senem, qui multa stipendia fecerat, iudicatum pecuniæ duci à creditore vidisset, agnitum numerata creditori pecunia statim liberauit. Cuius rei causa cùm ab omnibus celebraretur, vniuersis debitoribus suis pecuniam creditam donauit, atque accepto tulit. Inde ampliori gloria auctus, etiam pro alienis debitoribus satisfaciebat. Iamque populari aura elatus, nouas tabulas populo ostentabat, aut certè agrum publicum, qui nondum erat diuisus vt fœneratoribus in solutum darent, suadebat.

Ex Libro III. *qui Samniticus inscribitur.*

Victis Samnitibus cùm Cornelius Cossus & Valerius Coruinus Consules, ac Tribunus militum Decius, Campanis præsidium militum aduersus Samnitium excursiones reliquissent, milites præsidiarij cum Campanis luxu ac mollicie diffluentibus congressi, breui corruptis mentibus inuidere illorum tantæ felicitati ipsi inopes & fœnoris vrbani assidua formidine anxij cœpêre; tandemque consilia inter se inierunt de occidendis hospitibus bonisqueeorum occupandis, atque vxoribus sibi copulandis. Ac fortasse tam nefarium facinus patratum fuisset, nisi Mamercus alter Consulum aduersus Samnitas iter faciens, id consilium illorum comperisset.

τὰ μὲν ὅσω χρήματα οἱ φίλοι συνεσήνεγκαν, ἵνα μὴ ὑβρισθείη τὸ σῶμα τοῦ Καμίλλου. αὐτὸς δὲ βαρυθυμῶν ἐς τὴν Ἀρδεατῶν πόλιν μετῴκησεν, εὐξάμενος τὴν Ἀχίλλειον εὐχὴν, ἐπιποθῆσαι Ῥωμαίους Κάμιλλον ἐν καιρῷ. καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ τόδε οὐ πολὺ ὕστερον. Κελτῶν γὰρ τὴν πόλιν καταλαβόντων, ὁ δῆμος ἐπὶ Κάμιλλον κατέφυγε, καὶ δικτάτωρα αὖθις εἵλετο, ὡς ἐν ταῖς Κελτικαῖς πράξεσι συγγέγραπται.

Ὅτι Μάρκος Μάλλιος εὐπατρίδης Κελτῶν ἐπελθόντων τῇ Ῥώμῃ, ταύτην περιέσωσε, καὶ τιμῶν μεγίστων ἠξιώθη· ὕστερον δὲ πρεσβύτην πολλάκις ἐστρατευμένον ἀγόμενον ἐς δουλείαν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ γνωρίσας, ἀπέδωκε τὸ χρέος ὑπὲρ αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τῷδε εὐφημούμενος, πᾶσιν ἠφίει τοῖς ἑαυτοῦ χρήσταις τὰ ὀφλήματα. προϊὼν δὲ τῇ δόξῃ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἀπεδίδου. καὶ τῇ δημοκοπίαις ἐπαιρόμενος ἐβούλευσεν ἤδη χρεῶν ἀποκοπὰς κοινάς. ἢ τὸν δῆμον ἠξίου τοῖς δανείσασιν ἀποδοῦναι τὴν γῆν ἐς τοῦτο ἀποδόμενον ἔτι οὖσαν ἀνέμητον.

ΛΟΓΟΣ γʹ.

Ὅτι οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ Κορνήλιος καὶ Κορβῖνος, καὶ Δέκιος δημότης Σαυνίτας νικήσαντες, ὑπέλιπον Καμπανοῖς φύλακας πρὸς τὰς Σαυνιτῶν ἐπιδρομάς. οἱ δὲ φύλακες οἵδε Καμπανοῖς ἁβροδιαίτοις καὶ πολυτελέσιν οὖσιν κοινωνοῦντες ἐφθείροντο τὰς γνώμας, καὶ ἐφθόνουν ὧν ἔχοιεν ἀγαθῶν, αὐτοὶ πενόμενοι καὶ τὰ χρέα δεδιότες τὰ ἐν Ῥώμῃ. τέλος δὲ ἐπεβούλευον τοὺς ξένους ἑαυτῶν ἀνελόντες ἕκαστοι τὴν περιουσίαν κατασχεῖν, καὶ τὰς γυναῖκας ἐς γάμον προσαγαγέσθαι. καὶ τάχα ἂν ἐπέπραξαν αἰσχρὸν οὕτω μῦσος, εἰ μὴ Μάμερκος ἕτερος Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπὶ Σαυνίτας ὁδεύων ἔμαθε τὸ βούλευμα τῶν φυλάκων. καὶ ἐπικρύψας τοὺς μὲν

αὐτῶν ἐξώπλισε, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀφῆκεν οἷα κεκμηκότας· τοὺς δὲ πονηροτέρους ἐκέλευσεν ἐς Ῥώμην ἐπί τινα χρείαν ἐπείγεσθαι, χιλίαρχόν τε αὐτοῖς συνέπεμψεν, ᾧ εἴρητο ἀφανῶς αὐτοὺς φυλάσσειν. ἑκάτεροι δὲ ὑπώπτευον μεμηνῦσθαι, καὶ περὶ Ταρρακίνην ἀφίστανταί τε τοῦ χιλιάρχου, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων ἐν τοῖς ἀγροῖς δεδεμένους ἐκλύσαντες καὶ ὁπλίσαντες ὡς ἐδύναντο, ἤλαυνον ἐς Ῥώμην, ὁμοῦ δισμύριοι γεγονότες. ἐπὶ δὲ αὐτῶν ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπεχόντων ὑπαντᾷ Κορβῖνος, καὶ παραστρατοπεδεύσας ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἀλβανῶν ἠρέμει, περισκοπῶν τε τὸ ἔργον ἔτι, καὶ μέγα ἡγούμενος ἀπεγνωκόσι μάχεσθαι. οἱ δὲ ἐπεμίγνυντο ἀλλήλοις κρύφα, καὶ ὀδυρμοὶ καὶ δάκρυα τῶν φυλάκων ἦν, ὡς ἐν οἰκείοις καὶ φίλοις, ἁμαρτεῖν μὲν ὁμολογούντων, τὴν δὲ αἰτίαν ἐς τὰ χρέα φερόντων τὰ ἐν Ῥώμῃ. ὧν ὁ Κορβῖνος αἰσθανόμενος, καὶ ὀκνῶν ἅψασθαι πολιτικοῦ καὶ τοσούτου φόνου, συνεβούλευσε τῇ βουλῇ τὰ χρέα τοῖς ἀνδράσι μεθεῖναι. τόν τε πόλεμον ἐξαίρων ἐπὶ μέγα, εἰ τοσῶνδε ἀνδρῶν δύναιτο κρατῆσαι μαχομένων ἐξ ἀπογνώσεως, καὶ τὰς συνόδους αὐτῶν καὶ ἐπιμιξίας ἐν ὑπονοίᾳ τιθέμενος, μὴ οὐδ' ὁ ἴδιος αὐτῷ στρατὸς ἐς πάντα ᾖ πιστός, ἅτε συγγενεῖς ὄντες ἐκείνων καὶ οὐχ ἧσσον αὐτῶν αἰτιώμενοι τὰ χρέα. σφαλέντα δὲ κινδυνεύσειν ἔφη περὶ μειζόνων, καὶ τὴν νίκην εἰ κρατήσειεν ἀτυχεστάτην ἔσεσθαι τῇ πόλει κατ' οἰκείων τοσῶνδε. οἷς ἡ βουλὴ πεισθεῖσα τὰς μὲν τῶν χρεῶν ἀποκοπὰς ἐψηφίσατο πᾶσι Ῥωμαίοις, τοῖς δὲ τότε ἐχθροῖς καὶ ἄδειαν. οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα ἀποθέμενοι κατήεσαν ἐς τὴν πόλιν.

Οτι Μάλλιος Τορκουάτος ὁ ὕπατος τοιοῦτος ἦν τὴν ἀρετήν. τούτῳ πατὴρ γεγένητο μικρολόγος καὶ ἀμελὴς ἐς αὐτόν. καὶ ἐν ἀγροῖς αὐτὸν εἶχε μετὰ τῶν θεραπόντων ἐργαζόμενόν τε καὶ τρεφόμενον. γραψαμένου δὲ αὐτὸν ἐπὶ πολλοῖς ἀδικήμασι Πομ-

Qui eam rem ſilentio diſſimulans, alios quidem tanquam minus validos armis ademptis ſacramento ſoluit: turbulentiores alios Romam per ſpeciem alicuius negocij in commeatum miſit ſimul cum Tribuno, cui occultè mandauerat eos vt in cuſtodia retineret. ſed vtrique emanaſſe conſilia ſua ſuſpicati, circa oppidum Tertacinam à Tribuno diſcedunt, & ſolutis atque armatis ergaſtulis Romam verſus, proficiſci cœperunt ferè viginti hominum millia. Ab vrbe ferè diei ſpatio cùm abeſſent, occurrit eis Valerius Coruinus, qui poſitis in Albano monte caſtris ſe continuit, quid facto opus eſſet circunſpiciens, ac periculoſum ratus cum hominibus deſperatis congredi. Interim clàm vtraque ex parte congreſſus fieri, flentibus ac gementibus vt inter amicos ac neceſſarios præſidiariis militibus: ac culpam quidem minimè diffitentibus, ſed cauſam in æs alienum quo merſi Romæ eſſent referentibus. Quæ cùm intellexiſſet Coruinus, ac tot ciuium ſanguine manus cruentare eum pigeret, ſuaſit Senatui vt æs alienum illorum hominum publicè diſſolueretur, exaggerando difficultatem belli: tot milites cum ſalutis deſperatione ruentes in pugnam haud facilè ſuperari poſſe; adhæc mutuos vtrinque congreſſus ac colloquia ſe ſuſpecta habere, ne fortè milites ſui, quippe illorum neceſſarij, nec minus conquerentes de grauitate æris alieni parum ſint conſtanti fide: porrò ſi ipſe victus ſit, grauiora diſcrimina imminere; ſin vicerit, luctuoſam Reipublicæ tot ciuibus ſublatis victoriam fore. His inductus Senatus, vniuerſis ciuibus nouas tabulas, defectoribus verò veniam conceſſit, qui mox poſitis armis vrbem ingreſſi ſunt.

Eiuſmodi virtus in Manlio Torquato Conſule fuit. Patrem hic habuerat nimis parcum ac duriorem erga ſe: à quo rus ablegatus, ruſtico opere fatigabatur eodem cultu victúque ac cæteri ſerui. Cui

cùm Pomponius Tribunus plebis diem ad populum dixisset, atque inter cætera crimina id esset objecturus, quod filium iuuenem indignissimè tractaret, Manlius adolescens pugionem sub veste tegens, in domum Pomponij venit, petiitque vt remotis arbitris cum eo agere sibi liceret, quasi quidpiam instruendæ aut confirmandæ accusationi dicturus esset. Admissus cùm sermonem inchoaret, ianuam occlusit, strictóque pugione, mortem Tribuno præsentem interminatus est, nisi se ab patris accusatione destiturum iuraret. Ita Pomponius iurare compulsus, accusationem institutam deseruit, caussamque populo exposuit. At iuueni Manlio ea res magno honori fuit, quod talem se erga eiusmodi patrem præstitisset.

Post naufragium Pyrrhus Epirotarum Rex Tarenti portum tenuit. At Tarentinis tum maximè molesti ac graues Regis aulici fuêre, qui in ædes ipsorum per vim immigrarent, & matresfamilias liberósque eorum palàm contrectarent. Postquam verò Pyrrhus sodalitates ac cæteros eorum cœtus & oblectamenta vtpote flagrante bello haudquaquam decora sustulit, & gymnasia exercendæ armis iuuentuti constituit, pœnâ capitis adversus infrequentes propositâ: tum verò quasi insolito opere atque imperio penitùs attriti Tarentini, ex vrbe, ac si aliena, in agros fugêre. Exinde Rex occlusis portis custodes apposuit. At Tarentini imprudentiam suam tum apertissimè perspexerunt.

Milites Romani, qui pro salute & custodia Rheginorum aduersus hostium excursiones præsidium agebant, simul cum Præfecto Decio, cùm in felicitatem oppidanorum cupiditatis oculos conjecissent, obseruato solenni festo quo publicè omnes epulabantur, eos interfecerunt, vxorésq. eorum inuitas sibi copularunt. Causam autem sceleris sui hanc prætendebant, quod Rhegini præsidium Pyrrho prodere voluissent. Ac Decius quidem repentè ex præfecto tyrãnus euasit, & cum Mamertinis qui ad Siculum fretum habitãt, societatẽ percussit,

nouis

πονίου δημάρχου, καὶ μέλλοντος ἄρξειν τι καὶ περὶ τῆς ἐς τὸν παῖδα κακώσεως, ὁ παῖς ὅδε Μάλλιος ἧκεν ἐπικρύψας ξιφίδιον ἐς τὴν οἰκίαν τοῦ δημάρχου, καὶ τυχεῖν ἠξίωσεν αὐτοῦ μόνου, ὡς δή τι λέξων χρήσιμον ἐς τὴν δίκην. ὑποδεχθεὶς δὲ καὶ λέγειν ἀρχόμενος ἐπέκλεισε τὰς θύρας. καὶ τὸ ξίφος ἐπισπάσας ἠπείλει τὸν δήμαρχον κτενεῖν αὐτίκα, εἰ μὴ ὀμόσειεν ὅτι λύσει τῷ πατρὶ τὴν δίκην. καὶ ὁ μὲν ὤμοσε, καὶ διέλυσεν, ἐκθέμενος τῷ δήμῳ τὸ συμβάν. ὁ δὲ Μάλλιος ἐξ ἐκείνου λαμπρὸς ἦν, ἐπαινούμενος ὅτι τοιόσδε ἐς τοιόνδε πατέρα ἐγεγένητο.

Ὅτι μετὰ τὸ ναυάγιον ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου ἐς τὸν Τάραντα κατήγετο. καὶ οἱ Ταραντῖνοι τότε μάλιστα τοὺς βασιλικοὺς ἐβαρύνοντο ἐσοικιζομένους τε πολλὰ σφᾶς βίᾳ, καὶ φανερῶς ἐνυβρίζοντας ταῖς αὐτῶν γυναιξὶ καὶ παισίν. ὡς δὲ καὶ τὰ συσσίτια σφῶν ὁ Πύρρος καὶ τὰς ἄλλας συνόδους καὶ διατριβὰς ὡς οὐ πρεπούσας πολέμῳ διέλυε, γυμνάσιά τε ἔνοπλα ἐποίει αὐτοῖς, καὶ θάνατον τοῖς ἀμελοῦσιν ὥριζε, τότε δὴ καὶ πάμπαν ἀήθεσιν ἔργοις καὶ ἐπιτάγμασι κάμνοντες οἱ Ταραντῖνοι, τῆς πόλεως ὡς ἀλλοτρίας ἐς τοὺς ἀγροὺς ἀπεδίδρασκον. καὶ ὁ βασιλεὺς τὰς θύρας ἀπέκλειε, καὶ φρουρὰς ἐφίστη. καὶ οἱ Ταραντῖνοι τῆς ἀβουλίας σφῶν ᾐσθάνοντο σαφῶς.

Ὅτι ἐν Ῥηγίῳ Ῥωμαίων ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τῆς πόλεως, μή τι πάθοιεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, πεμπομένων αὐτοί τε καὶ Δέκιος ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν τοῖς ἀγαθοῖς τῶν Ῥηγίνων φθονήσαντες καὶ φυλάξαντες αὐτοὺς εὐωχουμένους ἐν ἑορτῇ διέφθειραν, καὶ ταῖς γυναιξὶν ἀκουσίαις συνῴκησαν. πρόφασιν δὲ τῆς παρανομίας ἔφερον, ὅτι Ῥηγῖνοι τὴν φρουρὰν προεδίδοσαν Πύρρῳ. καὶ Δέκιος μὲν ἀντὶ φρουράρχου τύραννος ἦν. καὶ φιλίαν ἔθετο Μαμερτίνοις τοῖς ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Σικελικοῦ κατῳκημένοις, οὐ πρὸ πολλοῦ κἀκείνοις εἰς ἰδίους ξένους ὅμοια δεδρακόσι.

ἀλγήσαντα δ' αὐτὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ἐν Ῥηγίῳ ἰατροῖς ἀπιστοῦντα, μετάπεμπτος ἀπὸ Μεσσήνης ἐθεράπευε Ῥηγῖνος ἀνὴρ μετῳκηκὼς ἐς Μεσσήνην πρὸ πολλοῦ, ὅτι Ῥηγῖνος ἦν ἀγνοούμενος. οὗτος αὐτὸν ἔπεισεν ἐπὶ ἀπαλλαγῇ συντόμῳ φαρμάκων ἀνασχέσθαι θερμῶν· καὶ χρίσας τοῖς καυστικοῖσι καὶ δαπανῶσιν ἐκέλευσεν ἀνασχέσθαι τοῦ πόνου, μέχρι αὐτὸς ἐπανέλθοι. καὶ λαθὼν ἐξέπλευσεν ἐς Μεσσήνην. ὁ δ' ἐς πολὺ τῆς ὀδύνης ἀνασχόμενος ἀπενίψατο, καὶ εὗρε τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδαπανημένους. Φαβρίκιος δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπὶ διορθώσει τῶνδε πεμφθεὶς, τήν τε πόλιν τοῖς ἔτι Ῥηγίνοις λοιποῖς ἀπεδίδου, καὶ τῶν φρουρῶν τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως ἐς Ῥώμην ἔπεμψεν· οἳ μαστιγωθέντες ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τὰς κεφαλὰς ἀπεκόπησαν καὶ ἐξερρίφησαν ἄταφοι. Δέκιος δὲ φυλασσόμενος ἐπιμελῶς οἷα πηρὸς ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Ὅτι Πύρρος μετὰ τὴν μάχην καὶ τὰς πρὸς Ῥωμαίους συνθήκας ἐς Σικελίαν διέπλει, ὑπισχνούμενος τοῖς συμμάχοις ἐκ Σικελίας ἐπανήξειν ἐς Ἰταλίαν· καὶ ἐπανῆλθεν ἔτει τρίτῳ, Καρχηδονίων αὐτὸν ἐξελασάντων ἐκ Σικελίας, ἤδη καὶ τοῖς Σικελιώταις βαρὺν ἐπί τε ξενίαις καὶ χορηγίαις, καὶ φρουραῖς, καὶ εἰσφοραῖς γινόμενον. ὁ μὲν δὴ πλούσιος ἐκ τῶνδε γεγονὼς ἐς τὸ Ῥήγιον διέπλει ναυσὶ καταφράκτοις δέκα καὶ ἑκατὸν, φορτίσι δὲ καὶ ὁλκάσι πολὺ πλείοσιν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι διαναυμαχήσαντες αὐτῷ κατέδυσαν ναῦς ἑβδομήκοντα, καὶ τὰς λοιπὰς ἄπλοις ἐποίησαν, πλὴν δώδεκα μόνων, αἷς ὁ Πύρρος διαφυγὼν ἐτίνυτο Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους, ὅτι φρουρὰν αὐτοῦ καὶ τὸν φρούραρχον αὐτῆς ὑβρίσαντες ἐς αὐτοὺς ἀνῃρήκεσαν. ὠμῶς δ' αὐτοὺς καὶ πικρῶς κτείνων τε καὶ συλῶν ὁ Πύρρος, οὐδὲ τῶν ἀναθημάτων τῆς Περσεφόνης ἀπέσχετο· ἐπισκώψας τὴν ἄκαιρον εὐσέβειαν εἶναι δεισιδαιμονίαν, τὸ δὲ συλλέξαι πλοῦτον ἄπονον εὐβουλίαν. ἀναχθέντα

qui quidem & ipsi nuper pari scelere aduersus hospites suos vsi erant. Cæterùm graui oculorum dolore correptus Decius, cùm Rheginorum medicis diffideret, Medicum quendam ex vrbe Messana accersiuit, qui iampridem Regio Messanam migrauerat, ac proinde Rheginusne esset obscurum erat. Hic Decio persuasit si liberari eo dolore quamprimum vellet vt medicamentis calidioribus vteretur, statimque imposito eiusmodi collyrio quod adurendi ac depascendi vim haberet, eum dolorem tantisper tolerare iussit, quoad ipse rediisset. Interim clàm in oppidum Messanam nauigauit. At Decius cùm dolorem diu sustinuisset, tandem diluto collyrio, luminibus se orbatum reperit. Nec multò pòst Fabricius ad hæc restituenda missus à Romanis, & vrbem Rheginis, qui adhuc supererant, reddidit; & milites defectionis auctores Romam misit, qui medio in foro virgis cæsi & capite truncati sunt: sepultura quoque cadaueribus denegata. Decius verò orbatus luminib. cùm arctissimâ custodiâ teneretur, manus sibi attulit.

Post pugnam percussis cum populo Romano fœderibus, Pyrrhus in Siciliam nauigauit, pollicitus sociis se ex Sicilia breui in Italiam reuersurum. Tertio post anno reuersus est, cùm à Carthaginiensibus ex Sicilia pulsus fuisset, iam ipsis etiam Siculis nimium grauis, propter hospitia ac præbitiones, præsidiorum quoque ac tributorum causa. Quibus ditatus, Rhegium versus vela fecit nauibus tectis decem supra centum, onerariis & actuariis multò pluribus. Sed Pœni eum aggressi, naues septuaginta ei depresserunt, reliquas inutiles reddiderunt præter duodecim duntaxat: cum quibus elapsus Pyrrhus cùm venisset Locros (qui Epizephyrij vocantur) vltus illos est, quod præsidium ipsius cum Præfecto, à quibus iniuria erant affecti, necauissent. Tanta porrò acerbitate in illos cædibus simul ac rapinis sæuiit, vt neque à donariis Proserpinæ manus abstinuerit, cauillatus per iocum importunam religionem

superstitioni proximum esse, pecuniam verò paratam absque vllo labore accipere, esse prudentis viri. His opibus in naues impositis cùm soluisset, subitò exorta tempestas has quidem lacerauit naues, & cum ipsis hominib. submersit, illas in terram ejecit. Cæterùm sacra omnis pecunia ad littus Locrensium maris æstu adducta est, adeò vt Pyrrhus ipse serò agnito scelere, cuncta Proserpinæ fano restituerit, ac plurimis hostiis pacem ipsius Deæ expoposcerit. Sed cùm haud perlitaret, eò magis furore incensus, quicunque auctores ipsi eius sacrilegij, aut suasores, aut ministri fuerant, cunctos neci dedit. Ac Pyrrhi quidem res in eam calamitatem erant adductæ.

Ex Libro IV. *qui Celticus inscribitur.*

Cædicius cùm decretum Senatus Camillo obtulisset, quo Consul creabatur, hominem cohortari cœpit, ne iniuriæ à patria illatæ inpræsentiarum meminisset. Sed Camillus interrupto sermone Cædicij: Nunquam, inquit, equidem à Diis precatus essem, mei vt desiderium patriæ facerent, si eiusmodi illorum desiderium futurum esse existimassem. At nunc æquiora à Diis immortalibus postulo, mea vt opera in tantum patriæ vtilis sit, in quantum calamitatis delapsa est.

Galli cùm nulla vi penetrare in arcem potuissent, quiescere statuerunt quasi propediem Romanos fame expugnaturi. Interim verò quidam Fabius Dorso sacerdos de Capitolio descendit ad solenne quoddam sacrificium in templum Vestæ sacra manibus ferens. isque per medias hostium stationes, seu audacia hominis perculsas, seu pietatem ac speciem plusquam humanam reueritas euasit. Ita ille quum pro sacris periculum subiisset, ab iis ipsis seruatus est, quemadmodum Cassius narrat.

Galli cùm naturâ intẽperantes essent, agrúmq. haberent pręterquã frumento cæteris fructib. inhabilẽ atque infœcundũ: adhęc corpore procero ac delicato torosóq.

δι' αὐτὸν μετὰ τῶν σκύλων, χειμὼν ὑπέλαβε. καὶ τῶν νεῶν τὰς μὲν κατέδυσε καὶ διέφθειρεν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἐς τὴν γῆν ἐξέρριψε. τὰ δὲ ἱερὰ πάντα σῶα ὁ κλύδων ἐς τοὺς Λοκρῶν λιμένας ἐπανήγαγεν· ὥστε καὶ Πύρρον ὀψὲ τῆς ἀσεβείας αἰσθόμενον ἀναθεῖναί τε αὐτὰ ἐς τὸ ἱερὸν τῇ Περσεφόνῃ, καὶ θυσίαις ἱλάσκεσθαι τὴν θεὸν πολλαῖς. τῶν δὲ ἱερῶν οὐκ ἀπαντώντων, ἔτι μᾶλλον ἐξεμαίνετο. καὶ τοὺς περὶ τῆς ἱεροσυλίας αὐτῷ συμβουλεύσαντας, ἢ λέγοντι συνθεμένους, ἢ διακονησαμένους τὸ ἔργον ἔκτεινεν. ὁ μὲν δὴ Πύρρος οὕτως ἐπεπράχει κακῶς.

Ὅτι Κεδίκιος γράμμα φέρων ἀπὸ τῆς βουλῆς περὶ τῆς ὑπάτου ἀρχῆς, παρεκάλει τὸν Κάμιλλον μηδὲν ἐν τῷ παρόντι μηνίσαι τῇ πατρίδι τῆς ζημίας. ὁ δὲ ἐπισχὼν αὐτὸν ἔτι λέγοντα εἶπεν, οὐκ ἂν ἐδεξάμην ἐπιποθῆσαί με Ῥωμαίους, εἰ τοιαύτην ἤλπισα τὴν ἐπιπόθησιν αὐτοῖς ἔσεσθαι. νῦν δὲ δικαιοτέραν εὐχὴν εὔχομαι, γενέσθαι τῇ πατρίδι χρήσιμος ἐς τοσοῦτον ἀγαθοῦ, ἐς ὅσον κακοῦ περιελήλυθεν.

Ὅτι Κελτοὶ μηδεμιᾷ μηχανῇ δυνηθέντες ἐπιβῆναι τῆς ἀκροπόλεως ἠρέμουν, ὡς λιμῷ τοὺς ἔνδον παραστησόμενοι. καί τις ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατέβαινεν ἱερεὺς ὄνομα Δόρσων ἐπὶ ἐτήσιον δή τινα ἱερουργίαν, ἐς τὸν τῆς Ἑστίας νεὼν στέλλων τὰ ἱερὰ διὰ τῶν πολεμίων αἰδεσθέντων ἢ καταπλαγέντων αὐτοῦ τὸ τόλμημα ἢ τὴν εὐσέβειαν, ἢ τὴν ὄψιν ἱερὰν οὖσαν. ὁ μὲν δὴ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν ἑλόμενος, ὑπ' αὐτῶν ἐσώζετο τῶν ἱερῶν. καὶ τόδε φησὶν ὧδε γενέσθαι * Κάσιος ὁ Ῥωμαῖος. ms. Καύσω

Ὅτι Κελτοὶ τήν τε φύσιν ὄντες ἀκρατεῖς, καὶ χώραν ἔχοντες ὅτι μὴ πρὸς Δημητρείοις καρποὺς τῶν ἄλλων ἄγονον καὶ ἀφυᾶ. τά τε σώματα αὐτοῖς μεγάλα ὄντα καὶ τρυφερά,

καὶ σαρκῶν ὑγρῶν μεστὰ, ὑπὸ τῆς ἀδηφαγίας καὶ μέθης ἐς ὄγκον καὶ βάρος ἐξεχεῖτο, καὶ πρὸς δρόμους καὶ πόνους ἀδύνατα πάμπαν ἐγίγνετο. ὑπό τε ἱδρῶτος καὶ ἄσθματος, ὅπου τι δέοι κάμνειν, ἐξελύοντο ταχέως.

Ὅτι Ἱπποκράτης καὶ Ἐπικύδης ἀδελφὼ μὲν ἀλλήλων, στρατηγὼ δὲ Συρακουσίων, Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ δυσχεραίνοντες, ἐπεὶ τὰς Συρακούσας οὐκ ἴσχυον ἐκπολεμῶσαι, κατέφυγον ἐς Λεοντίνους διαφερομένους τοῖς Συρακουσίοις. καὶ κατηγόρουν τῆς πατρίδος ὅτι τὰς σπονδὰς Ἱέρωνος ἐφ' ὅλῃ Σικελίᾳ πεποιημένου μόνοι Συρακούσιοι σφίσιν αὐτοῖς ἀνακαινίσαιεν. οἱ δὲ ἠρεθίζοντο· καὶ Συρακούσιοι μὲν ἐπεκήρυσσον εἴ τις Ἱπποκράτους ἢ Ἐπικύδου κομίσειε τὴν κεφαλὴν, ἰσόσταθμον αὐτῷ χρυσίον ἀντιδώσειν. ἴσ. αὐτόν. Λεοντῖνοι δὲ * αὖ τὸν Ἱπποκράτη στρατηγὸν ᾑροῦντο.

Ὅτι Σικελοὶ καὶ τέως ἀγανακτοῦντες ἐπὶ τῇ ὠμότητι Μαρκέλλου τοῦ στρατηγοῦ, μᾶλλόν τι καὶ τῷδε τῷ ἔργῳ συνεταράττοντο, ἐφ' ᾧ κατὰ προδοσίαν ἐς Συρακούσας ἐσῆλθεν· καὶ πρὸς Ἱπποκράτη μετετίθεντο, καὶ συνώμνυντο μὴ διαλύσασθαι χωρὶς ἀλλήλων· ἀγοράν τε αὐτῷ καὶ στρατιὰν ἔπεμπον ἐς δισμυρίους πεζοὺς καὶ ἱππέας πεντακισχιλίους.

Ὅτι διαβεβλημένῳ τῷ Μαρκέλλῳ οὐκ ἐπίστευον χωρὶς ὅρκων. διὸ καὶ Ταυρομενίων προσχωρούντων οἱ, συνέθετο καὶ ὤμοσε μήτε φρουρήσειν τὴν πόλιν, μήτε στρατολογήσειν ἀπ' αὐτῆς.

Ὅτι Κλώδιος ὁ πατρίκιος ὁ πούλχερ ἐπίκλην, τουτέστιν εὐπρεπὴς, τῆς Γαΐου Καίσαρος γυναικὸς ἤρα, καὶ ἁρμόσασθαι αὐτὸν ἐς γυναῖκα ἐκ κεφαλῆς ἐς ἄκρους πόδας ἔτι ὄντα ἀγένειον. καὶ ἐς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαΐου παρελθεῖν οἷα γυναῖκα νυκτὸς, ὅτε μόναις γυναιξὶν ἐξῆν ἐσελθεῖν, μυστη-

essent, tunc ebrietate atque ingluuie soluti, tardi atque obesi erant, neque ad cursum, neque ad laborem expediti; ac sicubi laborandum erat, præ sudore atque anhelitu celeriter deficiebant.

Ex Libro V. *qui Siculus inscribitur & Insularis.*

Hippocrates atque Epicydes fratres, Syracusanorum Imperatores, iamdudum infensi Romanis cùm Syracusanos concitare ab bellum minimè potuissent, in Leontinos, qui à Syracusanis diffidebant, profecti sunt: ac populares suos criminari cœperunt, quod cum Hiero vniuersam Siciliam in fœdere cum Romanis pacto comprehendisset, ipsi proprium sibi fœdus renouassent: quibus verbis magnoperè concitati sunt Leontini. At Syracusani publicè per præconem pronunciarunt, si quis Hippocratis aut Epicydis capita afferret, auro se ea repensuros. Cæterùm Hippocrates à Leontinis Imperator creatus est.

At Siculi qui crudelitatis causa iamdudum inuisum habebant Marcellum, tunc multò magis aduersus eum commoti sunt, quod Syracusas proditione irrupisset. Itaque cum Hippocrate reconciliati sunt, præstito vtrinque sacramento nunquam alterum ab altero discessurum, statimque annonam & copias ei submiserunt peditum xx. equitum v. millia.

Cùm Marcellus sinistrâ famâ laboraret, absque iureiurando nemo ei fidem adhibebat: proinde dedentibus se Taurominitanis iurauit se neque præsidium oppido impositurum, nec delectum ex oppidanis habiturum.

Clodius Pulcher, gentis Patriciæ, cùm C. Cæsaris vxorem adamaret, sumto muliebri habitu, (quippe etiamtum imberbis) in domum Cæsaris, in qua sacrum bonæ Deæ fiebat, cum cæteris mulieribus noctu ingressus est, tametsi virum ei sacro interesse nefas esset.

Sed cùm ab ancilla, quæ eum deducebat, casu deerrasset, indicio vocis detectus à quibusdam fæminis atque expulsus est.

Ex Libro VI. *qui Hispaniensis inscribitur.*

Carthaginienses Hasdrubalem generum Barcæ Imperatorem crearunt. Hic Hannibalem, qui paulò pòst rei militaris gloriâ celeberrimus fuit, *&c. quæ in libro Hispaniensi edita sunt.*

Ex Libro VIII. *qui Libycus, Carthagin. & Numidicus inscribitur.*

Metellus in Africam prouinciam populi Romani reuersus est, inuisus militibus cùm ob segniciem in hostes, tum ob sæuitiam in suos; quippe delicta militaria acerbissimè castigabat.

Metellus cunctos Vaccensium Senatores neci dedit, eò quod præsidium Iugurthæ prodiderant: ipsum quoq. Præfectum præsidij Turpilium ciuem Romanum, qui non sine proditionis suspicione semet hostibus dediderat, extremo supplicio affecit. Thraces præterea ac Ligures transfugas à Iugurtha redditos partim manibus truncauit, partim in terram ventre tenus defossos, sagittisque ac iaculis ab circunstante exercitu petitos, adhuc spirantes igne admoto concremauit.

Ex Libro IX. *qui Macedonicus inscribitur.*

At Perses ex fuga paulatim animo confirmatus, Niciam & Andronicum, quos ad pecuniam in mare deijciendam & incendendas naues miserat, seruatis sibi nauibus & pecuniâ, conscios tam fœdi pauoris rem in vulgus edituros esse existimans, nefariè occidit; atque exinde crudelis in cunctos ac formidabilis subita mutatione euasit, nec deinceps quidquam sanæ mentis ac prudenti consilio egit. Sed qui priùs ad persuadendũ aptissimus, solers in excogitando, ac nisi cum imperitia laberetur fortissimus in pugna fuisset, tum repentè ad ignauiam & imprudentiam deflexit, præcepsq. ac mutabilis

ἑλῶν ἀγομένων. πλανηθέντα δὲ τῆς ὁδηγούσης, κατάφωρον ὑπ' ἄλλων ἐκ τῆς φωνῆς γενόμενον ἐξελαθῆναι.

Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι στρατηγὸν ἀπέφηναν Ἀσδρούβαν τὸν τοῦ Βάρκα κηδεστήν. ὁ δὲ Ἀννίβαν τὸν οὐ πολὺ ὕστερον ἀοίδιμον ἐπὶ στρατηγίαις, &c. *quæ in Hispaniensi edita etiamnum extant. Sequebantur & alia multa, quæ, quoniam partim in Hispaniensi, partim in Hannibalico, partim in Libyco hodie extant, consultò prætermisi.*

Ὅτι Μέτελλος ἀνεζεύγνυεν ἐς Λιβύην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις, αἰτίαν ἔχων παρὰ τῷ στρατῷ βραδυτῆτος ἐς τοὺς πολεμίους καὶ ἐπὶ σφίσιν ὠμότητος. σφόδρα γὰρ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐκόλαζεν.

Ὅτι Μέτελλος Βαγαίων ἀνῄρει τὴν βουλὴν ὅλην, ὡς τὴν φρουρὰν προδόντας Ἰογόρθᾳ, καὶ τὸν φρούραρχον Τουρπίλιον ἄνδρα Ῥωμαῖον οὐκ ἀνυπόπτως ἑαυτὸν ἐγχειρίσαντα τοῖς πολεμίοις ἐπαπέκτεινε τῇ βουλῇ. Θρᾷκας δὲ καὶ Λίγυας αὐτομόλους λαβὼν παρὰ Ἰογόρθα, τῶν μὲν τὰς χεῖρας ἀπέτεμνε, τοὺς δὲ ἐς τὴν γῆν μέχρι γαστρὸς κατώρυσσε, καὶ περιτοξεύων ἢ ἐσακοντίζων ἔτι ἐμπνέουσι πῦρ ὑπετίθει.

Ὅτι Περσεὺς ἀναθαρρῶν ἤδη κατ' ὀλίγον μετὰ τὴν φυγὴν, Νικίαν καὶ Ἀνδρόνικον, οὓς ἐπὶ τὸν καταποντισμὸν τῶν χρημάτων καὶ τὸν ἐμπρησμὸν τῶν νεῶν ἐπεπόμφει, περιποιήσαντας αὐτῷ καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα, συνίστορας ἡγούμενος αἰσχροῦ φόβου καὶ ἑτέροις ἐξαγγέλλειν, ἀπέκτεινεν ἀθεμίστως. καὶ ἀπὸ τοῦδε εὐθὺς ἐκ μεταβολῆς ὠμὸς καὶ δυσχερὴς ἐς ἅπαντας ἐγίγνετο καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ εὔβουλον εἶχεν ἔτι. ἀλλ' ὁ πιθανώτατος ἐς εὐβουλίαν, καὶ λογίσασθαι δεξιὸς, καὶ εὐτολμότατος ἐς μάχας, ὅσα γε μὴ σφάλλοιτο δι' ἀπειρίαν, ἀλόγως τότε καὶ παραλόγως ἐς δειλίαν καὶ ἀλογιστίαν ἐτρέπετο, καὶ ταχὺς, καὶ εὐμετάθετος ὤφθη καὶ

σκαιὸς ἐς πάντας ἐγίγνετο, ἀρχομένης αὐτὸν ἐπιλείπειν τῆς τύχης. * ὥσπερ ἐπὶ πολλοὺς ἰδεῖν μεταβολῆς περιιούσης ἀλογωτέρους γιγνομένους ἑαυτῶν.

ms. ἔτι, & Suidas.

Ὅτι Γένθιος βασιλεὺς Ἰλλυριῶν ἑνὸς ἔθνους προσοίκου Μακεδόσι, Περσεῖ συμμαχῶν ἐπὶ τριακοσίοις ταλάντοις, ὧν τι καὶ προειλήφει, ἐσέβαλεν ἐς τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις Ἰλλυρίδα, καὶ πρέσβεις περὶ τούτων πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας Περπένναν καὶ Πετίλιον ἔδησεν. ὧν ὁ Περσεὺς αἰσθόμενος, οὐκ ἔτι τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων ἔπεμπεν· ὡς ἤδη καὶ δι' αὐτὸν Ῥωμαίοις πεπολεμωμένου. ἐς δὲ Γέτας ἔπεμπε τοὺς ὑπὲρ Ἴστρον, καὶ Εὐμένους ἀπεπείρασεν ἐπὶ χρήμασιν, ἢ μεταθέσθαι πρὸς αὐτόν, ἢ διαλῦσαι τὸν πόλεμον, ἢ ἀμφοτέροις ἐκστῆναι τοῦ ἀγῶνος. Εὐμένει δὲ ὡς οὐ λησομένῳ ταῦτα Ῥωμαίοις ἐλπίζων πράξειν τι αὐτῶν, ἢ τῇ πείρᾳ διαβαλεῖν τὸν Εὐμένη. ὁ δὲ μεταθήσεσθαι μὲν οὐκ ἔφη, τάλαντα δὲ ᾔτει τῆς μὲν διαλύσεως χίλια καὶ πεντακόσια, τῆς δὲ ἡσυχίας χίλια. καὶ ὁ Περσεὺς ἤδη Γετῶν αὐτῷ προσιέναι μισθοφόρους μυρίους ἱππέας, καὶ μυρίους πεζοὺς πυθόμενος, αὐτίκα τοῦ Εὐμένους κατεφρόνει· καὶ τῆς μὲν ἡσυχίας οὐκ ἔφη δώσειν οὐδέν· αἰσχύνην γὰρ φέρειν ἀμφοῖν. τὰ δὲ τῆς διαλύσεως οὐ προδώσειν, ἀλλ' ἐν Σαμοθρᾴκῃ * καταθήσειν μέχρι γένοιτο ἡ διάλυσις, ἀμετάβολος ἤδη καὶ μικρολόγος ὑπὸ θεοβλαβείας ἐς πάντα γιγνόμενος. ἑνὸς δὲ ὧν ἤλπισεν, ὅμως οὐκ ἀπέτυχε, Ῥωμαίοις Εὐμένους ὑπόπτου γενομένου. Γετῶν δὲ τὸν Ἴστρον περασάντων ἐδόκει Κλοιλίῳ μὲν τῷ ἡγεμόνι δοθῆναι χιλίους χρυσοῦς στατῆρας, ἱππεῖ δὲ ἑκάστῳ δέκα, καὶ τὰ ἡμίσεα πεζῷ. καὶ τοῦτο σύμπαν ἦν ὀλίγῳ πλέον πεντεκαίδεκα μυριάδων χρυσῶν. ὁ δὲ χλαμύδας μέν τινας ἐπήγετο καὶ ψέλλια χρυσᾶ, καὶ ἵππους ἐς δωρεὰν τοῖς ἡγουμένοις, καὶ στατῆρας φερομένους μυρίους.

ms. καὶ.

& in omnes scæuus extitit, iam deserente eum fortuna, quemadmodum vsuuenire videmus, vt rebus in deterius ruentibus homines ferè pristinâ prudentiâ suâ excidant.

Genthius, partis Illyriorum Macedonibus finitimæ Rex, cùm societatem trecentorum talentorum mercede cum Perse pepigisset, eiusque pecuniæ exiguam partem accepisset præsentem, mox in eam regionem Illyrici, quæ populo Rom. parebat, cum exercitu irrupit, & M. Perpennam ac L. Petilium legatos qui de ea re quæstum venerant, in vincula conjecit. Quo audito Perseus, reliquam summam ad eum mittere supersedit, contraxisse eum ratus propriam ac priuatam necessitatem belli cum populo Romano. Cæterùm ad Getas, qui trans Istrum degunt, misit legatos, & Eumenem oblatâ pecuniâ sollicitauit, vt aut suas foueret partes, aut pacem sibi conciliaret cum populo Romano, aut certè neutri faueret parti: sperans vel se horum quidpiam impetraturum, vel sanè effecturum ea sollicitatione vt Eumenes suspectus Romanis esset. Sed Eumenes societatem quidem Persei aspernabatur, pacis verò conciliandæ causa mille & quingenta talenta, vt neutri adesset mille poscebat. Interim Perseus comperto Getarũ auxilia sibi aduentare decem millia peditum, equitum totidem, spernere Eumenem cœpit; atque ideò vt neutros iuuaret bello, daturum se quidquam negauit: id enim iuxta ambob. turpe esse. pacis verò patrandę causa daturum quidem eam pecuniã dixit, sed non in antecessum, verùm Samothracæ in templo depositurum quoad patrata pax esset. Tanta vbiq. Perseus læuo percitus numine, & leuitate & parsimonia agebat. Cæterùm eorũ quæ sperauerat, saltẽ alterũ consecutus est, vt Eumenem suspectũ Romanis efficeret. Porrò Getis Istrũ trãsgressis, pactus erat Clœlius dux eorũ, sibi quidem aureos mille, singulis verò equitib. denos, quinos peditibus, quæ summa efficiebat paulò plus centum & quinquaginta millib. aureorum nummûm. At Perseus chlamydes quidem & aureos torques atq. equos dona principib. ferebat cum aureorum millibus decem;

cúmq. haud procul Getarum castris abesset, Clœlium ad se acciuit. Sed ille interrogatis qui ad se missi erant, ecquid aurum secum attulissent, cùm minimè id attulisse eos didicisset, redire protinus ad Perseũ iussit. Quæ cùm relata Perseo essent, rursus Diis illum ad perniciem impellentib. instititcoram amicis accusare perfidum ingenium Getarum, periculosum sibi videri simulans xx. millia barbarorum in castra accipere: vix decem millia admittere se audere: quos, si seditionem mouerint, compescere haud difficile futurum. Hæc cùm amicis dixisset, Getis alia nescio quæ confinxit, ac dimidiam partẽ exercitus postulauit, pollicitus se aurũ quod conuenerat, daturũ. tantâ inconstantiâ laborabat, sollicitus tum de pecunia quam paulò antè in mare demergi iusserat. Enimuerò Clœlius iterum à Rege missos aspero vocis sono interrogare ecquid pecuniam afferrent. Qui cùm ambages miscerent, primùm de auro respondere iussit. Quo cùm carere eos intellexisset, ne verbũ quidem vltra ab iis audire sustinens, exercitum retro in patriam abduxit. Ita Perseus his quoque auxiliis sanè ingentibus & perquam opportunè oblatis, semetipse priuauit: ac præ imprudentia Philæ hiberna agitans, cùm maximas copias haberet, Thessaliam quidem, quæ alimenta Romanis suppeditabat, nullis excursionibus irrupit; in Ioniam verò copias direxit, quibus annonam, quæ inde subuehebatur Romanis, intercluderet.

Sed Paulo Æmilio ad tantũ felicitatis fastigiũ euecto inuida quædam numinis vis incubuit. Nam ex quatuor liberis cùm duos in adoptionẽ dedisset, Maximũ scilicet ac Scipionem, reliquos duos minores natu eodem ferè tempore amisit: alterum triduo ante triumphum, alterum quinque post triumphum diebus. idque ipse Paulus in concione pro rostris commemorauit. Nam cùm Imperatores de suis rebus gestis ad populum disserere moris esset, Paulus in concionem productus hæc ferè dixit: Brundusio cùm soluissem, eodem die Corcyram tenui.

καὶ πλησιάσας μετεπέμπετο Κλοίλιον. ὁ δὲ τοὺς ἐλθόντας εἰ φέρουσι τὸ χρυσίον ἤρετο· καὶ μαθὼν οὐκ ἔχοντας, ἀναστρέφειν ἐπ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ὧν ὁ Περσεὺς πυθόμενος, πάλιν αὐτὸν ἐλαύνοντος ἤδη, κατηγόρει τῶν Γετῶν ἐν τοῖς φίλοις ἐκ μεταβολῆς, ὡς φύσεως ἀπίστου. καὶ ὑπεκρίνετο μὴ θαρρεῖν δισμυρίοις αὐτὴν ἐς τὸ στρατόπεδον ὑποδέξασθαι. μόλις δὴ ἔφη μυρίους ὧν καὶ νεωτεριζόντων κρατῆσαι δυνάσθαι. ταῦτα δὲ τοῖς φίλοις εἰπὼν, ἑτέρα τοῖς Γέταις ἐπλάττετο, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς στρατιᾶς ᾔτει, τὸ χρυσίον τὸ ἡγούμενον ὑπισχνούμενος δώσειν. τοσαύτης ἀνωμαλίας ἔγεμε, φροντίζων χρημάτων τὴν περὶ βραχέος ἐς θάλασσαν μεθιεμένων. ὁ δὲ Κλοίλιος τοὺς ἀφικομένους ἰδὼν, ἤρετο μετὰ βοῆς εἰ τὸ χρυσίον κεκομίκασι. καὶ βουλομένους τι λέγειν, ἐκέλευε πρῶτον εἰπεῖν περὶ τοῦ χρυσίου. ὡς δὴ ἔμαθεν οὐκ ἔχοντας, οὐκ ἀναχόμενος αὐτὴν οὐδὲ ἀκοῦσαι, τὴν στρατιὰν ἀπῆγεν ὀπίσω. καὶ Περσεὺς ἀφῄρητο καὶ τῆσδε τῆς συμμαχίας πολλῆς τε καὶ κατὰ καιρὸν ἐλθούσης. ὑπὸ δὴ ἀφροσύνης ἐν Φίλα χειμάζων καὶ στρατὸν ἔχων πολὺν, Θεσσαλίαν μὲν οὐκ ἐπέτρεχεν ἢ Ῥωμαίοις ἐχορήγει τροφάς· ἐς δὲ τὴν Ἰωνίαν ἔπεμπε κωλύειν τὴν ἀγορὰν, τὴν ἐκεῖθεν αὐτοῖς φερομένην.

Ὅτι Παύλῳ ἐπ' εὐτυχίας τοσῇσδε γενομένῳ τὸ δαιμόνιον ἐφθόνησε τῆς εὐτυχίας. καὶ οἱ τεσσάρων παίδων ὄντων τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτὴν ἐς θέσιν ἄλλοις ἐδεδώκει, Μάξιμόν τε καὶ Σκιπίωνα. τοὺς δὲ νεωτέρους ἄμφω συνέβη, τὸν μὲν πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ θριάμβου, τὸν δὲ μετὰ πέντε ἀποθανεῖν. καὶ τοῦτ' οὐδενὸς ἧττον ὁ Παῦλος κατελογίσατο τῷ δήμῳ. ἔθους γὰρ ὄντος τοῖς στρατηγοῖς καταλέγειν τὰ πεπραγμένα, προελθὼν ἐς τὴν ἀγορὰν εἶπεν, ἐς μὲν Κέρκυραν ἐκ Βρεντεσίου διαπλεῦσαι μιᾶς ἡμέρας. ἐκ δὲ Κερκύρας

πέντε μὲν ἐς Δελφοὺς ὁδεῦσαι, καὶ θῦσαι τῷ θεῷ· πέντε δὲ ἄλλαις ἐς Θεσσαλίαν παραγενέσθαι καὶ παραλαβεῖν τὸν στρατόν· ἀπὸ δὲ ταύτης πεντεκαίδεκα ἄλλαις ἑλεῖν Περσέα, καὶ Μακεδόνας παραλαβεῖν. οὕτω δὲ ὀξέως ἁπάντων ἐπιτυχὼν δεῖσαι μή τι τῷ στρατῷ συμπέσοι πρὸς ὑμᾶς ἐπανιόντι. διασωθέντος δὲ τοῦ στρατοῦ, περὶ ὑμῶν ἐδεδοίκειν ἔφη, φθονερὸς γὰρ ὁ δαίμων. εἰς ἐμὲ δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ κακοῦ, καὶ ἀθρόως μοι τῶν δύο παίδων ἀποθανόντων, ἐπ᾽ ἐμαυτῷ μὲν εἰμὶ βαρυσυμφορώτατος, ἐπὶ δὲ ὑμῖν ἀμέριμνος. ταῦτ᾽ εἰπὼν καὶ καταθαυμαζόμενος ἐπὶ πᾶσιν, οἰκτιζόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις μετ᾽ οὐ πολὺ χρόνον ἀπέθανεν.

Τέλος τῆς ἱστορίας Ἀππιανοῦ τῆς ἐπιγραφομένης βασιλικῆς.

Inde quintò die Delphos veni, atq. Apollini ſacrificaui. Totidem diebus à Delphis perueni in Theſſaliam, vbi exercitum accepi. Abhinc quindecim diebus Regem Perſen cepi, ac Macedoniam ſubegi. Quæ cùm mihi adeò præcipiti rerum ſecundarum curſu contigiſſent, vereri cœpi ne quæ calamitas exercitui in vrbem reuertenti ingrueret. Poſtquam exercitus incolumis ad vos peruenit, vobis iam timere ab inuida numinis vi inſtiti. Cæterùm cùm in caput meum calamitas incubuerit, ac duo mihi liberi ſimul ſint fato rapti, equidem quod ad me attinet, calamitoſiſſimus ſum hominum omnium: de vobis verò, Quirites, iam ſecurus. His tum dictis, Paulus omnium admiratione ob cætera celebratus, orbitatis autem cauſa vicem eius dolentibus cunctis, haud multò pòſt vitâ abiit.

Finis Hiſtoriarum Appiani.

EX DIONIS COCCEIANI *Historiæ Romanæ libro I.*

NVMA, vtpote Sabinus, habitabat in colle Quirinali, Regiam verò habebat in via sacra, ac propter ædem Vestæ vtplurimùm agebat. Interdum etiam degebat in agris. Fert verò animus, inquit Dio, res populi Romani bello ac pace gestas, quæcunque sunt memoratu dignæ, scriptis mandare; adeò vt nihil neque à nostris, neque ab exteris, quod quidem alicuius sit momenti, desiderari possit. Præterea in animo est cuncta commemorare quæ tum à populo Romano imbuto Deorum religione ac cultu constituta sunt. Ex quibus tum ipsi, regnante Numa, perpetuam inter se & cum extraneis pacem coluêre: tum Numam quasi diuinitùs sibi datum, æqualem Romulo habuêre. Quem quidem rerum Sabinarum peritissimi eadem die natum esse aiunt qua Roma condita est. Ita duorum priorum Regum operâ, breui & valida & probè composita ciuitas euasit, cùm Romulus quidem, (quod necessarium adhuc surgenti vrbi erat,) eam res bellicas docuisset: Numa verò pacis artibus instituisset, adeò vt populus Romanus iuxtà in vtroque enituerit.

Tullus Hostilius in bello aduersus hostem fortissimus habebatur: sed Deos idem magnoperè contemnebat, donec sæuiente per vrbem peste ipse quoque morbo implicitus est. tum enim & cæteros Deos præcipuâ curâ coluit, & Salios, quos Collinos vocant, addidit.

ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΙΩΝΟΣ
Κοκκηιανοῦ Ῥωμαϊκῆς

Ὅτι ὁ Νούμας ᾤκει ἐν κολωνῷ τῷ Κυριναλίῳ ὠνομασμένῳ ἅτε καὶ Σαβῖνος ὤν, τὰ δὲ δὴ ἀρχεῖα ἐν τῇ ἱερᾷ ὁδῷ εἶχε. καὶ τάς τε διατριβὰς πλησίον τοῦ ἑστιαίου ἐποιεῖτο· καὶ ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ χώραν ἔμενεν. ὁ δὲ Δίων φησὶν ὅτι ἀσυνδηλῶ ἔχω συγγράψαι πάνθ' ὅσα τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ εἰρηνοῦσι, καὶ πολεμοῦσι ἀξίως μνήμης ἐπράχθη, ὥστε μηδὲν τῶν ἀναγκαίων μήτε ἐκείνων τινὰ, μήτε τῶν ἄλλων ποθῆσαι. ἔπειτα καὶ * ὅ τι δι' ἑαυτῶν τότε κατέστησαν πίστιν τοῦ θείου λαβόντες, κἀκ τούτου αὐτοί τε ἐν εἰρήνῃ καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους παρὰ πᾶσαν τὴν τοῦ Νουμᾶ ἀρχὴν διεγένοντο· καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἀθεεὶ σφίσιν ἐξ ἴσου τῷ Ῥωμύλῳ ὑπάρξαι ἔδοξεν. φασὶ δὲ αὐτὸν οἱ τὰ σαφέστατα Σαβίνων εἰδότες, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη, γεγεννῆσθαι. οὕτω μὲν δὴ δι' ἀμφοτέρους αὐτοὺς καὶ ἰσχυρὰ ταχὺ καὶ εὔκοσμος ἡ πόλις ἐγένετο, τοῦ μὲν τὰ πολεμικὰ αὐτὴν ἀναγκαίως ἅτε καὶ νεόκτιστον οὖσαν ἀσκήσαντος, τοῦ δὲ τὰ εἰρηνικὰ προσεκδιδάξαντος· ὥστ' αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ ὁμοίως διαπρέψαι.

* mſ. ὅπ.

Ὅτι ὁ Τοῦλλος πρὸς τοὺς πολεμίους κράτιστος ἐνομίζετο. τοῦ δὲ δὴ θείου πάνυ καταφρονήσας παρημέλει, μέχρις οὗ νόσου λοιμώδους γενομένης καὶ αὐτὸς ἠρρώστησε. τότε γὰρ τῶν τε ἄλλων θεῶν δι' ἀκριβείας ἐπεμελήθη, καὶ τοὺς Σαλίους τοὺς Κολλινοὺς προσκατέστησε.

Ὅτι Ταρκύνιος πλούτῳ καὶ συνέσει, καὶ εὐτραπελίᾳ πολλῇ πανταχοῦ κατὰ καιρὸν χρώμενος, οὕτω τὸν Μάρκιον διέθηκεν, ὥστε καὶ ἐς τοὺς εὐπατρίδας καὶ ἐς τὴν βουλὴν ὑπ' αὐτοῦ καταλεχθῆναι, στρατηγός τε πολλάκις ἀποδειχθῆναι, καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας πιστευθῆναι. καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις προσφιλὴς οὐδὲν ἧττον ἦν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἑκόντων αὐτῶν ἐπεφύτευσεν· αἴτιον δὲ, ὅτι πάντα ἀφ' ὧν ἰσχύειν ἔμελλε πράττων οὐκ ἐξεφρόνει, ἀλλ' ἐν τοῖς πρώτοις ὢν συνεστέλλετο. καὶ τὰ μὲν ἐπίπονα καὶ ἀνθ' ἑτέρων καὶ ἐν τῷ φανερῷ ὑπέμενε, τῶν δὲ δὴ ἡδέων τοῖς τε ἄλλοις ἐθελοντὴς παρεχώρει. καὶ γὰρ αὐτὸς ἢ οὐδὲν, ἢ ὀλίγα καὶ ταῦτα λανθάνων ἐκαρποῦτο. καὶ τῶν μὲν ἀμεινόνων τήν τε αἰτίαν ἐς πάντας μᾶλλον ἢ ἐς αὐτὸν ἀνῆγε, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ἐς τὸ μέσον τοῖς δεομένοις κατετίθει. τὰ δὲ ἀτοπώτερα οὔτ' ἀνέφερεν ἔς τινα, οὔτε ἐκοινοῦτό τινι. πρὸς δὲ τούτοις, ἐχαρίζετο μὲν πᾶσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Μάρκιον ὡς ἑκάστοις, καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τοῖς λόγοις. τῶν τε γὰρ χρημάτων ἀφειδῶς ἀνήλισκε, καὶ ταῖς σπουδαῖς εἴ τίς τι αὐτοῦ δεηθείη ἑτοίμως ἐχρῆτο. φλαῦρον δὲ ἐς οὐδένα οὔτε ἔλεγεν, οὔτε ἔπραττεν. οὐδὲ ἐς ἀπέχθειαν ἑκὼν οὐδενὶ καθίστατο. καὶ προσέτι, ἃ μὲν εὖ ὑπό τινων ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ μεῖζον διελάμβανε. τὰ δὲ δυσχερέστερα ἤτοι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ προσεποιεῖτο, ἢ καὶ φαυλίσας παρ' ἐλάχιστον ἦγε· καὶ οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύνατό τινα ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτει, μέχρι περ καὶ ἐκεῖνον ἐξενίκησεν. ἐκ μὲν οὖν τούτων σοφίας τινὸς δόξαν, ἅτε καὶ τὸν Μάρκιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν πάντας χειρωσάμενος, ἐκτήσατο. ἐκ δὲ δὴ τῶν ἔπειτα ἀπιστίαν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐποίησεν, ὡς ἤτοι δολεροῦ φύσει ὄντος, ἢ καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τάς τε τύχας καὶ τὴν γνώμην ἀλλοιουμένου.

Zonaras tomo 2. pag. 12.

Tarquinius Priscus cùm & opibus & prudentia & vrbanitate pro loco ac tempore vteretur, Ancum Marcium ita sibi deuinxit, vt inter Patricios ab eo relatus, atque in Curiam lectus sit, ac sæpissimè dux creatus belli, postremò liberorum regnique tutor institutus. Nec verò secius cæteris omnibus carus atque acceptus erat, ac proinde volentibus cunctis principem locum tenebat. quod quidem ideò consequebatur, quod cùm omnia quæ ad summam auctoritatem viam muniunt, impigrè præstaret, tamen minimè insolentia efferrebatur: sed tametsi ad summum fastigium euectus, modestiam colebat. ac labores quidem & pericula pro aliis palàm subibat, delicias verò spontè concedebat aliis, nihil sibi ad luxum aut certè modicum quid atque id clàm sumens: ac successus quidem prosperos cuiuis potius adscribebat quàm sibi, fructum verò cum omnibus communicabat: infortunia verò in neminem alium reijciebat, solusque ipse tolerabat. Adhæc vniuersos iuxta ac singulos Marcij familiares re ac verbis demerebatur. Nam & pecuniam erogabat liberaliter, & si à quopiam rogatus fuerat, omnem gratiam atque auctoritatem suam libentissimè commodabat; re autem aut verbo lædebat neminem: cum nemine simultatem spontè exercebat. Præterea accepta quidem ab aliis beneficia exaggerabat; offensas verò aut statim dissimulabat, aut extenuando leuiter ferebat; tantúmque aberat vt ea causa vlcisceretur quemquam, quin potius omnibus officiis demerebatur, donec eum beneuolum sibi reddidisset. His rebus cùm & Marcium ipsum & reliquos Regis familiares sibi conciliasset, non mediocris prudentiæ laudem retulit. Sed ex iis quæ postea gessit, suspicandi ansam præbuit plerisque, se aut doloso ingenio, aut pro fortuna atque opibus mutabili præditum fuisse.

Tarquinius Superbus postquam tyrannidem suam abunde confirmauit, opulentissimum quemque principio quidem ex patribus, deinde verò ex reliqua etiam plebe comprehensum neci dedit; quibus speciosi aliquid criminis obijcere poterat, palàm: cæteris clàm de medio sublatis. nonnullos etiam in exilium misit. Neque enim eos solùm qui Seruio Tullio magis quàm ipsi studuerant, aut qui opibus ac splendore generis & magnitudine animi pollebant, aut quibus fortitudo vel prudentia singularis inerat, hos quidem vlciscens, illos verò occupans, præ inuidia simul ac metu atque odio tanquam sui dissimiles interficiebat: sed etiam amicissimos, à quibus in obtinendo regno multùm erat adjutus, necabat. veritus scilicet ne eadem audacia eadémque cupidine rerum nouarum qua sibi ad occupandum regnum fauissent, rursus alteri regnum deferrent. Ita optimis quibusque Senatorij & Equestris ordinis sublatis, neminem in eorum locum sufficiebat: cùm se omnibus ex æquo inuisum esse intelligeret, & vtrumque ordinem infrequentiâ debilitare quammaximè cuperet. Ac Senatum quidem penitùs tollere aggressus est, quemlibet cœtum hominum præcipuè lectissimorum, & qui speciem quandam principum ciuitatis iaminde à maioribus acceptam retinerent, inimicum tyrranno ratus. Sed cùm timeret ne plebs ac satellites ipsi, vtpote ciues, commutari statum Reipublicæ ægrè ferentes, aduersus se consurgerent, id quidem apertè agere destitit, cæterùm arte quadam id prorsus assecutus est. Etenim neque in Curiam quemquam sublegit, neque cum iis qui supererant, quidquam quod alicuius esset momenti, communicauit. Quamuis enim eos interdum conuocaret, non tamen id eò faciebat, vt illorum consilio in vlla grauioris momenti re vteretur: sed de industria, vt nudata eorum paucitate humiles & contemptos redderet. Pleraque verò per se aut filios administrabat, partim vt ne quis alius quidquam posset,

Ὅτι ὁ Ταρκύνιος ἐπεὶ, ἱκανῶς ὡς καὶ ἀκόντων τυραννήσων Zonaras pag. 15. παρεσκευάσατο, τοὺς δυνατωτάτους πρῶτον μὲν τῆς βουλῆς, ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων συλλαμβάνων, πολλοὺς μὲν φανερῶς οἷς γε αἰτίαν τινὰ εὐπρεπῆ ἐπενεγκεῖν ἐδύνατο, πολλοὺς δὲ καὶ λάθρα ἀπεκτίννυε, καί τινας ὑπερώριζεν. οὐ γὰρ ὅτι τὸν Τούλλιον τινὲς αὐτὸν μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον ἠγάπησαν, οὐδ' ὅτι γένη καὶ πλούτους, καὶ φρόνημα εἶχον, ἀνδρείᾳ τε ἐπιφανεῖς ἢ καὶ σοφίᾳ διαπρεπεῖς ἐγένοντο, τοὺς μὲν ἀμυνόμενος, τοὺς δὲ προκαταλαμβάνων, φθόνῳ τε καὶ ὑποψίᾳ ἅμα μίσους ἐκ τοῦ μὴ ὁμοήθεις ἔφθειρεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ φίλους, πρός τε τὴν μοναρχίαν οἱ συσπουδάσαντας οὐδὲν ἧττον τῶν ἑτέρων ἀπώλλυεν, νομίζων σφᾶς ὑπό τε τῆς θρασύτητος, καὶ ὑπὸ τῆς νεωτεροποιίας, ὑφ' ἧς ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν συγκατέπραξαν, κἂν ἄλλῳ τινὶ αὐτὴν δοῦναι. κἀκ τούτου τὸ κράτιστον τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἱππάδος ἀπηνάλωσεν· οὐδ' ἀντικαθίστη τὸ παράπαν ἐς αὐτοὺς ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων οὐδένα. μισεῖσθαί τε γὰρ ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου ἐπίστευε, καὶ τὰ τέλη ἐκεῖνα ἀσθενέστατα ἐκ τῆς ὀλιγανθρωπίας ποιῆσαι ἐπεθύμει. καὶ τήν γε γερουσίαν καὶ καταλῦσαι παντελῶς ἐπεχείρησεν, πᾶν ἄθροισμα ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ ἐπιλέκτων καὶ πρόσχημα προστατείας τινὸς ἀπὸ παλαιοῦ ἐχόντων, πολεμιώτατον τυράννῳ νομίζων εἶναι. δείσας δὲ μήπως οἱ τὸ πλῆθος ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ δορυφόροι οἷά που πολῖται ὄντες ἀγανακτήσωσι τὴν τῆς πολιτείαν σφῶν μεθίστασθαι ἐπαναστῶσιν, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐποίησε τοῦτο· ἐν τρόπῳ δέ τινι ἐπιτηδείῳ καὶ πάνυ * αὐτὸ κατέπραξεν. οὔτε γὰρ ἀντικατέστησεν ἐς αὐτὴν οὐδένα, οὔτε ms. τῷ τοῖς καταλοίποις λόγου τι ἄξιον ἐπεκοίνου. συνεκάλει μὲν γὰρ αὐτοὺς, οὐ μὴν ὥστε καὶ συνδιοικεῖν τι τῶν ἀναγκαίων. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο πρός τε τὸν ἔλεγχον τῆς ὀλιγότητος σφῶν, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ταπεινότητα καὶ καταφρόνησιν ἐξεπίτηδες ἐποιεῖτο. τὰ δὲ δὴ πλεῖστα καθ' ἑαυτὸν ἢ καὶ μετὰ τῶν υἱέων, τοῦτο μὲν ὅπως μηδεὶς τῶν ἄλλων μηδὲν

δύναιτο, τοῦτο δὲ καὶ κατὰ κοινὸν δημοσιεύειν ἐν οἷς ἐκακούργει, ἔπραττεν. δυσπρόσοδός τε καὶ δυσπροσήγορος ἦν. καὶ τῇ ὑπεροψίᾳ τῇ τε ὠμότητι τοσαύτῃ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρῆτο, ὥστε καὶ ὑπερήφανος ἀπ' αὐτῶν ἐπικληθῆναι. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τυραννικώτερον ἔπραττον· καί ποτε πολιτῶν τινας ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τοῖς τοῦ δήμου ὄμμασι φανερῶς τε γυμνοὺς προσέδησεν, καὶ ῥάβδοις αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν. καὶ τοῦθ' ὑπ' ἐκείνου τότε ἐξευρεθὲν. καὶ πολλάκις ἐγένετο.

Ὅτι ὁ Βροῦτος τοὺς Ταρκυνίους ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας κατέλυσε. συνδειπνοῦντές ποτε ἐν τῇ τῶν Ἀρδεατῶν πολιορκίᾳ οἵ τε τοῦ Ταρκυνίου παῖδες, καὶ Κολλατῖνος καὶ Βροῦτος ἅτε καὶ ἡλικιῶται καὶ συγγενεῖς αὐτῶν ὄντες, ἐς λόγον τινὰ περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν γυναικῶν σφῶν, κἀκ τούτου καὶ ἐς ἔριν, τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἑκάστου προκρίνοντος, ἦλθον. καὶ (ἐτύγχανον γὰρ πᾶσαι ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀποῦσαι) ἔδοξεν αὐτοῖς αὐτίκα τῆς νυκτὸς πρὶν καταγγέλτους σφᾶς γενέσθαι, πρὸς πάσας ἅμα αὐτὰς ἀφιππεῦσαι. ποιήσαντες δὲ τοῦτο τὰς μὲν ἄλλας ἐν λόγῳ τινὶ εὗρον. Λουκριτίαν δὲ τὴν τοῦ Κολλατίνου γυναῖκα ἐριουργοῦσαν κατέλαβον. περιβόητον οὖν ἐπὶ τούτῳ γενομένην ὁ Σέξτος αἰσχῦναι ἐπεθύμησε. τάχα μὲν γὰρ καὶ ἔρωτα αὐτῆς ἔσχεν ὑπερκάλλου οὔσης· ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως τὴν δόξαν μᾶλλον ἢ τὸ σῶμα διαφθεῖραι ἠθέλησε. καί ποτε τηρήσας τὸν Κολλατῖνον πρὸς τοῖς Ῥουτούλοις ὄντα, ἠπείχθη μὲν ἐς τὴν Κολλατίαν καὶ νυκτὸς πρὸς αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς οἰκείαν γυναῖκα ἐλθὼν, καὶ σίτου καὶ καταλύσεως ἔτυχε. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἀναπείθειν αὐτὴν ἐπειρᾶτο συγγενέσθαι οἱ. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινεν, ἐβιάζετο. ἐπεὶ δ' οὐδὲν οὐδ' οὕτως αὐτῇ προεχώρει, καινόν δή τινα τρόπον ἐξεῦρεν, ὑφ' οὗ τὸ παραδοξότατον ἠνάγκασεν αὐτὴν ἑκοῦσαν ὑβρισθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ ἀποσφάξειν αὐτὴν εἶπε, πρὸς οὐδὲν ἔθετο.

Zonaras pag. 17.

partim vt maleficia sua ac fraudulentæ artes laterent. Erat prætereà aditu difficilis atque affatu; tantáque aduersus omnes simul superbia, simul crudelitate vtebatur, vt Superbi inde cognomen retulerit. Atque inter cætera quæ cùm ab ipso, tum à filiis tyrannicâ sunt impotentiâ gesta, nonnullos ciues in comitio atque in conspectu populi Romani nudos ad palum deligatos virgis ad mortem cædi iussit: quod quidem tum primùm ab eo inuentum, postea frequenter vsurpatum est.

Brutus Tarquinios regno expulit huiusmodi ex causa: fortè in castris ad Ardeam cùm Tarquinij Regis filij, & Collatinus ac Brutus, vtpote æquales & cognatione coniuncti simul cœnarent, incidit mentio de vxorum pudicitia; vnde certamine accenso cùm suam quisque cæteris anteponeret, consilium ceperunt vt protinus eadem nocte conscensis equis, (cunctæ enim à castis aberant) priusquam de aduentu ipsorum certiores fierent, simul omnes eas inuiserent. Quo mox peracto cæteras quidem confabulantes cum æqualibus, Lucretiam verò Collatini intentam lanificio deprehenderunt. Lucretiæ ob id celebris fama Sextum Tarquinium mala libidine stupri incendit. fortasse enim antea amore mulieris vtpote formosissimæ flagrabat, tum verò famam magis quàm corpus illius violare concupiuit. Igitur obseruata Collatini absentia, qui tum ad Ardeam in Rutulis erat, Collatiam vesperi venit: vbi à Lucretia quippe propinquus, tecto ac mensa benignè exceptus, primùm perlicere eam sermone incesto cœpit: cùm verò nihil proficeret, vi grassari instituit; postquam nec vis satis procedebat, consilium excogitauit, quo (mirum dictu) Lucretiam minimè inuitam stuprum coëgit pati. Nam quod mortem sibi præsentem Sextus intentauerat,

quodque adjuncturum iuxta se seruum dixerat, Lucretia nihili faciebat. Sed postquam se seruum cum ea nudum copulaturum esse Sextus dixit, eámque famam sparsurum deprehensos in adulterio abs se necatos fuisse, tum verò intolerandum id dedecus rata, ac verita ne fides mendacio haberetur, stuprum in præsentia pati ac mox enuntiata iniuria emori maluit, quàm præsenti cum morte labem existimationis subire. Eam igitur ob causam non prorsus inuita adultero cessit. Cæterùm præparato pugione ac sub puluino posito, virum cum patre quamprimùm acciuit. Qui cùm celeriter adfuissent, Lucretia primùm lacrymari, deinde altum suspirans: Mi pater, inquit, iam enim virum conuenire pudor est, quantum hac nocte facinus admisi. Sextus Tarquinius minatus seruum se mecum iugulaturum quasi in adulterio deprehendisset, vim mihi intulit. His ego minis ad flagitium inducta sum, ne vos rem ita actam esse crederetis. At nunc ego mulier quæ decent me faciam. vos si viri estis, si vos vxorum ac liberorum vestrorum cura tangit, vlciscimini me, vosmetipsos asserite in libertatem, ostendite tyrannis quales viros qualémque matronam violarint. Hæc locuta, minimè expectato responso, statim arrepto clàm pugione semet interfecit.

M. Horatius Consul, cui id sorte obuenerat, templum Iouis Capitolini dedicauit; tametsi Valerius collega mortuum ei filium esse dixisset, vtque inter ipsam Deorum precationem id ei nunciaretur operam dedisset: eo consilio vt ille ob eum casum dolore commotus (& alioqui nefas erat funesta familia Diis sacrificare) dedicatione operis sibi cederet. Sed Horatius nuntio quidem fidem minimè derogauit, quippe ea res à multis iisque fide dignissimis affirmabatur. cæterùm ne ad curandũ filij funus vllatenus auocatus fuisse videretur, ca-

καὶ ὅτι καὶ τὸν οἰκέτην ἵνα προσκαταστήσεσθαι ἔφη, καὶ τοῦτο ὀλιγώρως ἤκουσεν. ἐπεὶ μέντοι παρακατακλινεῖν τε αὐτῇ τὸ τοῦ δούλου σῶμα, καὶ λόγον ὡς καὶ συγκαθεύδοντας σφᾶς εὑρὼν ἀποκτείνειε διαδώσειν ἐπηπείλησεν, οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἐποιήσατο. ἀλλὰ φοβηθεῖσα μὴ καὶ πιστευθῇ οὕτω γεγονέναι, εἵλετο μιχθεῖσα αὐτῷ καὶ τὸ πραχθὲν ἐξειποῦσα ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ παραχρῆμα τελευτήσασα ἀδοξῆσαι. διὰ μὲν οὖν ταῦτ' οὐκ ἄκουσα δὴ ἐμοιχεύθη. παρασκευάσασα δὲ ἐκ τούτου ξιφείδιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, μετεπέμψατο τόν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα· καὶ ἐπειδὴ τάχιστα ἦλθον κατεδάκρυε. καὶ μετὰ τοῦτ' ἀναστενάξασα, πάτερ, εἶπε, τὸν γὰρ ἄνδρα μᾶλλον ἢ σὲ αἰσχύνομαι. οὐδέν μοι χρηστὸν ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ πέπρακται. ἀλλά με Σέξτος ἐβιάσατο ἀπειλήσας δούλῳ τινὶ συναποκτενεῖν, ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ καθεύδουσάν με λαβών. αὕτη γάρ με ἡ ἀπειλὴ ἁμαρτεῖν ἠνάγκασεν, ἵνα μὴ καὶ πιστεύσητε τοῦθ' οὕτω γεγονέναι. καὶ ἐγὼ μὲν (γυνὴ γάρ εἰμι) τὰ πρέποντα ἐμαυτῇ ποιήσω. ὑμεῖς δ' εἴπερ ἄνδρες ἐστὲ, καὶ τῶν γαμετῶν τῶν τε παίδων ὑμῶν προορᾶσθε, τιμωρήσατε μὲν ἐμοί· ἐλευθερώσατε δὲ αὐτοὺς, καὶ δείξατε τοῖς τυράννοις, οἵων ἄρα ὑμῶν ὄντων οἵαν γυναῖκα ὕβρισαν. τοιαῦτα ἄττα εἰποῦσα οὐκ ἀνέμεινεν ἀντακοῦσαί τι, ἀλλ' εὐθέως τὸ ξιφείδιον ὑφελκύσασα αὐτὴ ἑαυτὴν ἐφόνευσεν.

Ὅτι τὸν τοῦ Διὸς νεὼν ἐθείωσεν ἀπὸ κλήρου ὁ Ὁράτιος, καίτοι τοῦ Οὐαλερίου τόν τε υἱὸν αὐτοῦ τεθνηκέναι φήσαντος, καὶ τοῦτο παρ' αὐτὴν αὐτῷ τὴν ἱερουργίαν ἀγγελθῆναι παρασκευάσαντος· ἵν' ὑπό τε τοῦ πάθους, καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλως ὅσιον ἦν ἐν πένθει τινὰ ὄντα ἱεροποιεῖν, παραχωρήσειεν οἱ τῆς τοῦ ἔργου ἱδρύσεως. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἠπίστησε μὲν τῷ ῥηθέντι, καὶ γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀξιοπίστων ἐθρυλλήθη. οὐ μέντοι καὶ τῆς ἱερᾶς ἐξέστη· ἀλλ' ἄταφον τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς

ὡς καὶ ἀλλότριον (ὅπως μηδὲν τῇ τάξει αὐτοῦ ὅσια προσήκειν δόξῃ) κελεύσας ποιεῖν ἐᾶσαι, πάνθ' οὕτω τὰ καθήκοντα διετέλεσεν.

Ὅτι οἱ Φάβιοι ἐπί τε τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ ὅμοια τοῖς ἀρίστοις φρονοῦντες, ὑπὸ Τυρσηνῶν διεφθάρησαν, ἓξ καὶ τριακόσιοι ὄντες· οὓς οἱ Ῥωμαῖοι μειζόνως ἢ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἀπογινομένων καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ ἐπένθησαν. ὧν μὲν γὰρ ἐκεῖνος ἄλλως τε καὶ ἐν εὐπατρίδαις οὐ σμικρός. πρὸς δὲ δὴ τὴν ἀξίωσιν τό τε φρόνημα αὐτῶν, πᾶσαν σφῶν ἀπολωλέναι τὴν ἰσχὺν ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ διεφθάρησαν ἐς τὰς μιαρὰς ἐνέγραψαν· καὶ τὰς πύλας δι' ὧν ἐξεστράτευσαν ἐν ἀτιμίᾳ ἐποιήσαντο, ὥστε μηδένα δι' αὐτῶν ἄρχοντα διιέναι. καὶ Τίτου Μενηνίου τοῦ στρατηγοῦ, ἐπὶ γὰρ τούτου τὸ πάθος ἐγένετο, κατηγορηθέντος ὕστερον ἐν τῷ δήμῳ ὅτι μὴ μετ' ἐκείνοις ἤμυνε, καὶ μάχῃ μετὰ τοῦθ' ἡττήθη, κατεψηφίσαντο.

Zonaras pag. 26. Ὅτι πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Μινούκιον ἐν κοίλῳ τινὶ καὶ λοχμώδει τόπῳ μετὰ τινων ἀπειλῆφθαι, δικτάτορα ἐπ' αὐτοῖς Λούκιον Κοίντιον, καίπερ πένητα ὄντα· τό τε γήδιον, ὃ μόνον αὐτῷ ὑπῆρχεν, αὐτουργίᾳ τότε γεωργοῦντα προεχειρίσαντο. ἔς τε γὰρ τὰ ἄλλα ὅμοιος τοῖς πρώτοις ἀρετὴν ἦν, καὶ σωφροσύνῃ διέπρεπε. καίτοι τὰς κόμας ἐς πλοκάμους ἀνιείς, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Κικιννάτος ἐπωνομάσθη.

Zonaras pag. 32. Ὅτι τὴν τῶν Φαλίσκων πόλιν πολιορκοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι, ταύτῃ προσκαθήμενοι διετρίβησαν, εἰ μὴ τοιόνδε τι ἐγένετο. γραμματιστής τις ἐν αὐτῇ παῖδας οὔτ' ὀλίγους, οὔτ' ἀφανεῖς παιδεύων, ἔπειθ' ὑπ' ὀργῆς ἢ καὶ κέρδους ἐλπίδι πάντας σφᾶς ἔξω τε τοῦ τείχους ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἐξήγαγεν. (τοσοῦτον γάρ τι τῆς ἀδείας αὐτοῖς περιῆν, ὥστε καὶ τότε συμφοιτᾶν.) καὶ πρὸς τὸν Κάμιλλον ἐκόμισε, πᾶσαν οἱ τὴν πόλιν δι' αὐτῶν παραδιδόναι λέγων· οὐ γὰρ περιοίσειν ἔτι τοὺς ἔνδον τῶν φιλτάτων σφίσιν ἐχομένων.

dauer eius insepultum relinqui iussit, ac nihilo minus precationem ritè peregit.

Sex & treconti Fabij ob splendorem generis atq. opes inter optimates præcipui, ab Etruscis in prælio cæsi sunt: quos quidem Romani vberiùs quàm pro numero interemptorum tum priuatim tum publicè luxêre. Numerus quidem vtpote patriciorum haudquaquam exiguus erat ille. Verùm enimverò dignitatem illorum hominum & magnitudinem animi æstimantes, robur omne sibi amisisse videbantur: proinde & diem quo cæsi erant, inter atros dies retulêre, & portam ipsam quâ ad bellum erant egressi, perpetuâ infamia damnarunt, adeò vt per eam intrare egredive magistratibus nefas esset. postremò T. Menenium, quo consule ea clades acciderat, arcessitum ad populum quod castra cum Fabiis minimè coniunxisset, atque ipse postea malè pugnasset, condemnarunt.

Cùm Romæ nunciatum esset M. Minucium in saltu quodam præcipiti ac nemoroso cum exercitu obsessum teneri ab Æquis, omnium consensu L. Quintius Dictator dictus est; pauper ille quidem, & qui agrum quem vnicum possidebat, suis ipse manibus tummaximè arabat: sed alioqui virtute & temperantia nulli secundus, tametsi comam in cincinnos flecteret, vnde & Cincinnati cognomen tulit.

Romani qui Faliscos obsidebant, diuturnæ obsidionis tædium subituri erant absque hoc fortuito casu. Quidam Ludimagister in ea vrbe, qui liberos Faliscorum nec paucos nec ignobiles literas docebat, siue ex offensa quapiam, siue lucri spe eos omnes extra portam quasi lusus exercendique causa produxit. (quippe tanta securitas Faliscis supererat, vt etiamtũ pueri in scholam ventitarent.) productisque ad Camillum pueris, se cum illis vrbem ei in manus tradere dixit, neque enim obsessos disiunctos à carissimis pignoribus vltrà esse restitutos.

Sed Camillus simul virtutis populi Romani, simul varietatis humanarum rerum memor, proditione vrbem capere recusauit. Ac magistrum manibus post tergum reuinctis, nudatum Falerios reducendum ipsismet pueris tradidit. Quo cognito Falisci non vlteriùs restitêre, sed tametsi nulla vi expugnabiles essent, atque id bellum facillimè sustinerent, tamen certis conditionibus pacem cum Camillo pepigerunt; rati eum amicum singulari erga se fide futurum esse, cuius licet hostis tantam iustitiam experti essent. At Camillus cùm ex ea causa multò magis inuisus populo esset, accusatus à Tribunis plebis ad populum est, quod ex Veïentana præda nihil in ærarium intulisset; & antequam populus in suffragium mitteretur, sponte in exilium abiit.

Romanis qui in Capitolio obsidebantur, præterquam in Deorum auxilio nulla spes salutis supererat. Deos certè tametsi ad extremum adducti discrimen, tantâ colebant curâ, vt cùm quadam die sacrum à Pontificibus in certo vrbis loco faciendum esset, Cæso Fabius, cuius ea die sacrificandi munus ac pontificium erat, degressus sit ex Capitolio ornatus vt solebat, ac per medias hostium stationes transgressus, & sacrum ritè peregerit, & protinus eadem die in Capitolium redierit. Ac mihi quidem Barbaros mirari subit, qui seu Deorum religione, seu hominis virtute etiam moti, ei pepercerunt. Sed tamen Fabium ipsum lõgè maiori admiratione prosequor, tum quod ad hostium stationes solus descendere non dubitauit, tum quod proripere se fugâ ad pacatiora loca, cùm ei liceret, noluit, sed in Capitolium ad propositum ante oculos periculum spontè est reuersus: cùm probè sciret Romanos quidem arcem, quam solam amissâ patriâ adhuc retinebant, deserere minimè velle: videret verò etiam, nec si maximè vellent effugere eos posse ob circunfusam multitudinem Gallorum.

οὐ μήν τι καὶ ἐπέρανέ τι. ὁ γὰρ Κάμιλλος τῆς τε ἀρετῆς ἅμα τῆς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν συμπτωμάτων τῶν ἀνθρωπίνων ἐνθυμηθεὶς, οὐκ ἠξίωσεν ἐκ προδοσίας αὐτοὺς ἑλεῖν· ἀλλὰ καὶ τὼ χεῖρε ἐς τοὐπίσω τοῦ προδότου δήσας παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς τοῖς παισὶν ὀπισθόχειρα ἀγαγεῖν οἴκαδε. γενομένου δὲ τούτου οἱ Φαλίσκοι οὐκέτ' ἀντέσχον· ἀλλὰ καίτοι καὶ δυσάλωτοι ὄντες, καὶ ἐκ περιουσίας τὸν πόλεμον διαφέροντες, ὅμως ἐθελονταὶ ὡμολόγησαν αὐτῷ· θαυμαστὴν γάρ τινα φιλίαν παρ' αὐτοῦ. προσδοκήσαντες ἕξειν, οὗ γε καὶ πολεμίου οὕτω δικαίου ἐπεπείραντο. ὁ οὖν Κάμιλλος ἐπιφθονώτερος ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκ τούτων τοῖς πολίταις γενόμενος ἐγράφη τε ὑπὸ τῶν δημάρχων, ὡς μηδὲν ἐκ τῆς λείας τῆς τῶν Βείων δημόσιον ὠφελήσας· καὶ ἑκουσίως πρὸ τῆς δίκης ὑπεξέχεν. Suidas in ὑπεξέχε.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ὄντες καὶ πολιορκούμενοι ἐλπίδα σωτηρίας πλὴν παρὰ τοῦ δαιμονίου οὐδεμίαν εἶχον. τὸ γὰρ δὴ θεῖον καίπερ ἐν παντὶ κακῷ ὄντες ἐθεράπευον οὕτως, ὥστε ἐπειδή τι τῶν ἱερῶν ἐχρῆν ὑπὸ τῶν ποντιφίκων ἄλλοθί που τῆς πόλεως γενέσθαι, Καίσων Φάβιος, οὗ ἡ ἱερουργία ἱκνεῖτο, κατέβη τε ἐπ' αὐτὴν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου στειλάμενος ὥσπερ εἰώθει, καὶ διὰ τῶν πολεμίων διεξελθὼν τά τε νομιζόμενα ἐποίησε καὶ αὐθημερὸν ἀνεκομίσθη. θαυμάζω μὲν οὖν καὶ τῶν βαρβάρων ὅτι αὐτοῦ εἴτ' οὖν διὰ τοὺς θεοὺς, εἴτε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἐφείσαντο. πολύ γε μὴν μᾶλλον αὐτὸν ἐκεῖνον ἐν θαύματι ποιοῦμαι καθ' ἑκάτερον, ὅτι τε ἐς τοὺς πολεμίους μόνος κατελθεῖν ἐτόλμησε, καὶ ὅτι δυνηθεὶς ἀναχωρῆσαί ποι ἀσφαλῶς οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐς τὸ Καπιτώλιον αὖθις ἑκὼν ἐπὶ πρόῦπτον κίνδυνον ἀνεχώρησεν· ἐπιστάμενος μὲν ὀκνοῦντας αὐτοὺς τὸ χωρίον, ὃ μόνον ἔτι τῆς πατρίδος εἶχον, ἐκλιπεῖν· ὁρῶν δὲ μηδ' εἰ πάνυ ἐπεθύμουν ἐκφυγεῖν δυναμένους ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πολιορκούντων τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτι ὁ Κάμιλλος παρακαλούμενος τὴν ἡγεμονίαν ἐγχειρισθῆναι, οὐχ ὑπήκουσεν, ὅτι φεύγων τε ἦν, καὶ οὐκ ἔμελλε κατὰ τὰ πάτρια αὐτὴν λήψεσθαι. οὕτω γάρ που νόμιμος ἀκριβής τε ἀνὴρ ἐγένετο, ὥστε καὶ ἐν τηλικούτῳ τῆς πατρίδος κινδύνῳ διὰ φροντίδος τὰ καθήκοντα ποιῆσαι, καὶ μὴ δικαιοῦν παράδειγμα τοῖς ἔπειτα παρανομίας καταλιπεῖν.

Ὅτι τοῦ Καπιτωλίνου κατέγνω ὁ δῆμος. καὶ ἥ τε οἰκία αὐτοῦ κατεσκάφη, καὶ τὰ χρήματα ἐδημεύθη, τό τε ὄνομα, καὶ εἴ δή που εἰκὼν ἦν, ἀπηλείφθη καὶ διεφθάρη. καὶ νῦν δὲ πλὴν τῆς κατασκαφῆς πάντα γίνεται ἐπὶ τοῖς τῷ κοινῷ ἐπιβουλεύουσι. ἔκριναν δὲ καὶ μηδένα εὐπατρίδην ἐν τῇ ἄκρᾳ κατοικεῖν, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐνταυθοῖ οἰκῶν ἐτύγχανεν. ἡ δὲ δὴ συγγένεια ἡ τῶν Μαλλίων ἀπεῖπε μηδένα σφῶν Μάρκον, ἐπείπερ οὗτος ὠνομάζετο, προσκαλεῖσθαι. Καπιτωλῖνος μὲν οὖν τοσοῦτον τὸ διάλλαττον κἀν τοῖς τρόποις, κἀν τῇ τύχῃ ἔσχε. τά τε γὰρ πολέμια ἀκριβώσας, εἰρήνην οὐκ ἠπίστατο. καὶ τὸ Καπιτώλιον ὃ ἐσεσώκει κατέλαβεν ἐπὶ τυραννίδι. εὐπατρίδης τε ὢν οἰκέτου ἔργον ἐγένετο, καὶ πολεμικὸς νομισθεὶς, ἐν ἀνδραπόδου τρόπῳ συνελήφθη· κατά τε τῆς πέτρας αὐτῆς, ἀφ' ἧς τοὺς Γαλάτας ἀπεώσατο ἐρρίφη.

Ὅτι πρὸς Τουσκουλανοὺς ἐστράτευσε Κάμιλλος. θαυμαστῇ δέ τινι προσποιήσει δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. καθάπερ γὰρ οὔτ' αὐτοί τι πλημμελήσαντες, οὔτε τὴν Ῥωμαίων ὀργὴν σφίσιν ἐχόντων, ἀλλ' ἤτοι ὡς φίλων παρὰ φίλοις ἰόντων ἢ καὶ ἐφ' ἑτέρους τινὰς διὰ τῆς ἐκείνων στρατευόντων, οὔτε τι μετέβαλον τῶν καθεστηκότων, οὔθ' ὅλως ἐταράχθησαν· ἀλλὰ καὶ πάνυ πάντες ἐπί τε ταῖς δημιουργίαις, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔργοις ὡς καὶ ἐν εἰρήνῃ κατὰ χώραν μείναντες, εἴσω τε τὸν στρατὸν εἰσεδέξαντο καὶ ξένια αὐτοῖς ἔδοσαν, τά τε ἄλλα ὡς φίλους ἐτίμησαν.

Camillus cùm imperium sibi deferretur, accipere recusauit; quippe qui exul esset, & contra leges imperium in ciues esset habiturus. Ea cura ac diligentia leges obseruabat, vt in tanto patriæ discrimine satisfacere legibus studeret, nec leges violandi exemplum relinquere posteris vellet.

M. Manlium Capitolinum populus Romanus capitis damnauit, domúsque eius solo æquata, & bona publicata sunt: nomen præterea erasum, sicubi imago posita erat, corrupta est; quæ quidem omnia præter ædium subuersionem contra publicos hostes etiamnum vsurpantur. Additum est plebiscitum, ne quis patricius in arce posthac habitaret, eò quòd Manlius ibi ædes habuisset. Gens etiam Manlia decreuit, ne quis deinde Marcus, quod pronomen Capitolini fuerat, in ea gente vocaretur. Igitur Capitolinus eiusmodi discrepantiam morum ac fortunæ sortitus est. Nam cùm rei militaris peritia antistaret, pacem tolerare nesciebat, & Capitolium quod ab hostibus seruauerat, dominandi cupidine occupauit; & Patricius cùm esset, seruo publico ad supplicium est traditus. Præterea cùm bellicosus haberetur, mancipij instar correptus est; postremò de saxo Tarpeio, à quo Gallos repulerat, dejectus est.

Tusculani, contra quos proficiscebatur Camillus, mirabili arte præsens periculum subterfugerunt: prorsus enim ac si nihil ipsi commisissent, nec populi Romani offensam contraxissent; sed tanquam si Romani amici ad amicos venirent, aut contra alios quosvis hostes per ipsorum agrum pergerent, nihil præter solitum immutarunt, neque vllatenus conturbati sunt. Sed omnes, vt solebant, suo operi intenti, patentibus portis exercitum excepêre, commeatus etiam comiter præbuêre, prorsusque tanquam amicis honorem habuêre.

Quamobrem Romani non modò nulla eos iniuria tum affecerunt, ſed & paulò pòſt ciuitate donarunt.

P. Manlius Dictator plebem cum patribus conciliauit, Licinio Stolone Magiſtro equitum de plebe lecto, quod nouatum ægrè quidem patres tulêre: cæterùm multitudini adeò grata ea res fuit, vt in ſequentem annum mentione de Conſulibus omiſſa, Tribunos militum Conſulari poteſtate creari paſſa ſit. atque exinde nonnihil ſibi inuicem concedendo, penitùs in gratiam fortè rediiſſent, niſi Stolo Tribunus plebis turbulenta oratione, qua inter cætera aiebat ſibi in animo eſſe potius à cibo quàm à perferendis rogationibus abſtinere, perſuaſiſſet plebi ne quid patribus concederet, ſed vt ea quæ inſtituta per Tribunos plebis erant, tanquam ſine quibus ſtare plebs non poſſet, ad exitum perduceret.

Manlius Torquatus non vſquequaque aſper ac rigidus fuit, neque eiuſmodi qualem ſe erga filium præbuerat: ſed in pace conſilio, in bello fortitudine valebat; adeò vt ciues ſimul cum hoſtibus faterentur, diſcrimina rerum in illo ſita eſſe, ac ſi Latinorum dux fuiſſet, procul dubio victoriam penes eos futuram.

Romani qui in vrbe erant, cùm L. Papirium Dictatorem dici eis placeret, veriti ne Fabius Rullus, ob illa quæ in magiſterio equitum ei acciderant, eum Dictatorem dicere abnueret, legatos ad eum miſerunt, qui rogarent vt Rempublicam priuatæ ſimultati anteponeret. At Fabius nullum quidem legatis reſponſum reddidit. Cæterùm ineunte nocte (nocte enim Dictatorem dici legibus oportebat) Papirium Dictatorem dixit, eaque res Fabio maximo honori fuit.

Cùm de clade Fabij Conſulis Romam allatum eſſet, populus magnoperè indignatus eſt. Itaque ſtatim reuocatus Fabius, cùm multorum accuſationib. vrgeretur,

δὲ οὕτω καὶ οἱ Ῥωμαῖοι οὐχ ὅτι κακὸν αὖθις ἔδρασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν πολιτείαν μετὰ ταῦτ' ἐσεγράψαντο.

Ὅτι Πούπλιος τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους, ὀλίγου τούτους συνήλλαξε. Λικίννιον γὰρ Στόλωνα προσείλετο, ὄντα ἵππαρχον. ὅπερ καινοτομηθὲν τοὺς μὲν εὐπατρίδας ἐλύπησε, τοὺς δὲ ἄλλους οὕτως ὑπηγάγετο, ὥστε μηκέτι τῆς ὑπατείας τῷ ἑτέρῳ ἔτει ἀντιποιήσασθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι τοὺς χιλιάρχους αἱρεθῆναι. ἐκ γὰρ τούτου καὶ ἐς τἄλλα ἀνθυπείξαντές γέ τινα ἀλλήλοις ἴσως ἂν κατηλλάγησαν, εἰ μήπερ ὁ Στόλων ὁ δήμαρχος τοιοῦτόν τι εἰπὼν, ὡς οὐκ ἀπίοιεν, εἰ μὴ φάγοιεν, ἀνέπεισεν αὖθις μηδενὸς ἀφέσθαι, ἀλλ' ὡς καὶ ἀναγκαῖα πάντα ὅσα ἐνεχείρησαν το κατεργάσασθαι.

Ὅτι ὁ Τορκουᾶτος οὐ τὰ πάντα τραχὺς ἦν, οὐδ' οἷος ἐς τὸν υἱὸν ἐγένετο, καὶ ἐς τἆλλα ἦν. ἀλλὰ καὶ εὔβουλος καὶ εὐπόλεμος ὡμολόγητο εἶναι· ὥστε καὶ πρὸς τῶν πολιτῶν, καὶ πρὸς τῶν ἐναντίων ὁμοίως λέγεσθαι, ὅτι τό τε κράτος τοῦ πολέμου ὑποχείριον ἔχοι, καὶ εἰ καὶ τῶν Λατίνων ἡγεῖτο, πάντως ἂν αὖθις νικῆσαι ἐποίησεν.

Ὅτι Παπίριον δικτάτωρα προεβάλοντο οἱ ἐν τῷ ἄστει· καὶ δείσαντες μὴ ὁ Ῥοῦλλος οὐκ ἐθελήσῃ αὐτὸν διὰ τὰ συμβάντα οἱ ἐν τῇ ἱππαρχίᾳ εἰπεῖν, ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν δεόμενοι τὰ κοινὰ πρὸ τῆς ἰδίας ἔχθρας προτιμῆσαι. καὶ ὃς τοῖς μὲν πρέσβεσιν οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ἐπειδὴ δὲ νὺξ ἐγένετο (νυκτὸς γὰρ πάντως ἐκ τῶν πατρίων τὸν δικτάτωρα ἔδει λέγεσθαι) εἶπέ τε αὐτὸν, καὶ εὔκλειαν ἐκ τούτου μεγίστην ἔλαβεν.

Ὅτι πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι ὁ ὕπατος Φάβιος ἡττήθη ἐν τῷ πολέμῳ, δεινῶς ἠγανάκτησαν, καὶ τοῦτον μεταπέμψαντες εὔθυνον. κατηγορίας τε αὐτοῦ πολλῆς ἐν τῷ δήμῳ γενομένης,

(καὶ γὰρ τῇ τοῦ πατρὸς δόξῃ ἐπὶ πλεῖον τῶν ἐγκλημάτων ἐβαρύνετο) ἐκείνῳ μὲν οὐδεὶς λόγος ἐδόθη. ὁ δὲ γέρων ὑπὲρ τοῦ παιδὸς οὐκ ἀπελογήσατο· καταριθμήσας δὲ τά τε ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῶν προγόνων ἔργα, καὶ προσυποσχόμενος μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράξειν, τῆς τε ὀργῆς σφᾶς παρέλυσεν, ἄλλως τε καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ υἱέος προβαλλόμενος. καὶ συνεξελθὼν εὐθὺς αὐτῷ μάχῃ τοὺς Σαυνίτας καὶ πρὸς τὴν νίκην ἐπηρμένους κατέβαλε, καὶ τὸ στρατόπεδον καὶ λείαν πολλὴν εἷλεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦτο ἐκεῖνόν τε ἐμεγάλυνον, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐς τὸ ἔπειτα αὐτὴ ὑπάτου ἄρξαι ἐκέλευσαν, ὑποστρατήγῳ καὶ τότε τῷ πατρὶ χρώμενον. καὶ ὃς πάντα μὲν αὐτῷ διῴκει καὶ διῆγεν οὐδὲν τοῦ γήρως φειδόμενος. καὶ τά γε συμμαχικὰ προθύμως οἱ μνήμῃ τῶν παλαιῶν αὐτοῦ ἔργων συνήρετο. οὐ μέντοι καὶ ἔνδηλος ἦν δι' ἑαυτοῦ τὰ πράγματα ποιούμενος· ἀλλ' ὥσπερ ὄντως ἔν τε συμβούλου καὶ ἐν ὑπάρχου μέρει τῷ παιδὶ συνὼν αὐτός τε ἐμετρίαζε, καὶ τὴν δόξαν τῶν ἔργων προσετίθει.

Zonaras pag. 42.

Ὅτι Γάϊος Φαβρίκιος ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ὅμοιος ἦν Ῥουφίνῳ· ἐν δὲ δὴ τῇ ἀδωροδοκίᾳ πολὺ προέχων. ἦν γὰρ ἀδωρότατος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνῳ οὔτ' ἠρέσκετο, καὶ ἀεί ποτε διεφέρετο· ὅμως ἐχειροτονήθη. ἐπιτηδειότατον γὰρ αὐτὸν ἐς τὴν τοῦ πολέμου χρείαν ἐνόμισεν εἶναι, καὶ περὶ ὀλίγον τὴν ἰδίαν ἔχθραν πρὸς τὰ κοινῇ συμφέροντα ἐποιήσατο. καὶ δόξαν γε καὶ ἐκ τούτου ἐκτήσατο, κρείττων καὶ τοῦ φθόνου γενόμενος, ὅσπερ που καὶ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν πολλοῖς ὑπὸ φιλοτιμίας ἐγγίνεται. φιλόπολίς τε γὰρ ἀκριβῶς ὤν, καὶ οὐκ ἐπὶ προσχήματι ἀρέσκων, ἐν τῷ ἴσῳ τό τε ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ δι' ἑτέρου τινος, κἂν διάφορός οἱ ᾖ, εὖ τι τὴν πόλιν παθεῖν ἐτίθετο.

Ὅτι ὑπὸ τοῦ Κινέου ἐλέγετο Πύρρος ὁ βασιλεὺς πλείονας

(premebatur autem multò magis paterna gloria, quàm criminationibus cæteris) ipſe quidem ad purgandam culpam minimè eſt admiſſus: at Fabius pater in medium progreſſus, non defendit ille quidem cauſam filij, verùm commemoratis & ſuis & maiorum ſuorum rebus geſtis, filium nihil iis indignum facturum eſſe pollicitus, ac poſtremò acceptam cladem ætati imputans filij, iram populi mitigauit: ſtatimque cum filio profectus, Samnites qui recenti memoria animos extulerant, victos caſtris atque innumerabili præda exuit. Qua ex cauſa cùm ipſi honos eſt habitus, tum filio etiam in inſequentem annum imperium prorogatum eſt, decretúmque vt patre legato tum quoque vteretur; qui quidem nihil ob ſenium remittens, cuncta ſedulò adminiſtrabat. ſed & ſocij nominis Latini memores rerum quondam ab eo geſtarum promptè ac libenter ei operam nauabant. Ipſe nihilo minus cuncta per ſe geri diſſimulabat, & cum filio, vt legatus cum Imperatore modeſtè agebat, eique gloriam rerum geſtarum adſcribebat.

C. Fabricius cætera quidem Cornelij Rufini ſimilis erat, ſed integritate & contemptu pecuniæ multùm præſtabat: erat quippe incorruptiſſimus, atque idcircò Rufinum oderat, & plerumque ab eo diſſidebat; eundem tamen ipſe Conſulem renunciauit, cùm ex omnibus competitoribus illum vnum gerendo bello maximè idoneum eſſe exiſtimaret; nec propriam ſimultatem vtilitati publicæ præuerti paſſus eſt. quæ quidem res magno ei honori fuit, eò quòd inuidiam compreſſiſſet quæ inter optimos etiam viros ex contentione atque obtrectatione efferueſcere ſolet. ſcilicet vir patriæ amantiſſimus, atque id intimo affectu non ſimulata ſpecie præferens, per ſe an per alterum, etiamſi inimicum, Reſpublica benè gereretur, iuxtà habebat.

Plures vrbes Pyrrhus eloquentiâ Cineæ quàm armis

expugnauisse ferebatur. Erat quippe Cineas, quemadmodum Plutarchus ait, in dicendo vehemens, solusque illam Demosthenis vim ac vehementiam æquabat. Idem præterea cùm expeditionis illius Pyrrhi temeritatem, vtpote vir prudentissimus, perspiceret, Pyrrhum ab eo consilio oratione reuocare tentauerat. Namque ob fortitudinem Pyrrhus imperium orbis terrarum sibi despondebat animo: Cineas verò præsenti rerum statu, vt qui ad felicitatem sufficeret, contentum esse illum iubebat. Verùm studium belligerandi, atque ambitio Pyrrhi cùm plusquam Cineæ monita valuissent, fecêre tandem vt ex Sicilia atque Italia turpiter excederet, maxima copiarum parte in præliis desiderata.

Pyrrhus præter paternum Epiri regnum, maximam partem Græciæ partim beneficiis, partim terrore sibi adjunxerat. Namque & ab Ætolis, qui tunc plurimùm valebant, & à Philippo Macedone, & ab Illyrici regulis colebatur; quippe qui & indole & institutione & vsu rerum multùm cæteris præstaret. adeò vt ab iis quos suprà memoraui, tametsi illi & suis & sociorum opibus plurimùm possent, magnoperè obseruaretur.

Petentibus Rheginis præsidium à Romanis missum est cum Præfecto nomine Decio. Horum militum plerosque ex nimia commeatuum copia, ac cætera mollicie, (quippe longè delicatiore illic cultu agebant quàm domi) mala cupido incessit, incitante maximè Decio, occisis Rheginorum principibus vrbem occupandi. Namque Romanis ea tempestate difficili bello cum Tarentinis ac Rege Pyrrho implicitis, egregia opportunitas ipsis oblata videbatur, quodlibet pro arbitrio agendi. Accedebat etiam quod Messanam itidem à Mamertinis etiamtum teneri cernebant. Qui cùm & ipsi

πόλεις ἢ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξελεῖν δόρατος. καὶ γὰρ τὴν δεινὸς εἶναι φησὶ Πλούταρχος ἐν τῷ λέγειν, καὶ τῷ Δημοσθένει μόνος ἐν τῇ δεινότητι παρισούμενος. ἀμέλει καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐκστρατείας οἷα ἔμφρων εἰδὼς ἀνὴρ, ἐμποδὼν τῷ Πύῤῥῳ εἰς λόγους ἐλθὼν καθίσατο. ὁ μὲν γὰρ ἄρξειν διὰ τὴν ἀνδρείαν πάσης διενοεῖτο τῆς γῆς. ὁ δὲ ἀρκεῖσθαι ἱκανοῖς οὖσι τοῖς οἰκείοις πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπέτρεπεν. ἀλλὰ τὸ φιλοπόλεμον τοῦ ἀνδρὸς καὶ φιλόπρωτον τὴν τοῦ Κινέου νικῆσαν παραίνεσιν, αἰσχρῶς ἀπαλλάξαι αὐτὸν καὶ Σικελίας καὶ Ἰταλίας πεποίηκεν, πολλὰς τῶν αὐτοῦ δυνάμεων μυριάδας ἐν ταῖς μάχαις ἁπάσαις ἀποβεβληκότα.

Ὅτι ὁ Πύῤῥος ὁ βασιλεὺς τῆς τε Ἠπείρου καλουμένης ἐβασίλευσε, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν εὐεργεσίαις, τὸ δὲ φόβῳ προσπεποίητο. Αἰτωλοί τε πολὺ τότε δυνάμενοι, καὶ Φίλιππος ὁ Μακεδὼν, καὶ οἱ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ δυνάσται ἐθεράπευον αὐτόν. καὶ γὰρ φύσεως λαμπρότητι, καὶ παιδείας ἰσχύϊ, καὶ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων πολὺ πάντων προέφερεν. ὥστε καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἑαυτῶν καὶ τῶν συμμάχων καίπερ μεγάλας οὔσας ἀξιοῦσθαι.

Ὅτι οἱ Ῥηγῖνοι φρουρὰν ᾐτήσαντο παρὰ Ῥωμαίοις· ἡγεῖτο δὲ αὐτῆς Δέκιος. τούτων οὖν οἱ πλείους ἔκ τε τῆς περιουσίας τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης ῥαστώνης, ἅτε καὶ ἀνειμένῃ παρὰ πολὺ διαίτῃ πρὸς τὰ οἴκοι χρώμενοι, ἐπεθύμησαν ἐνάγοντος αὖθις τοῦ Δεκίου τοὺς πρώτους τῶν Ῥηγίνων ἀποκτείναντες τὴν πόλιν κατασχεῖν. ἄδεια γὰρ αὖθις πολλὴ ἐφαίνετο, τῶν Ῥωμαίων περὶ τοὺς Ταραντίνους καὶ περὶ τὸν Πύῤῥον ἀσχόλων ὄντων, πάνθ' ὅσα ἐβούλοντο πρᾶξαι. προσανέπειθον δὲ αὐτοὺς ὅτι καὶ τὴν Μεσσήνην ὑπὸ τῶν Μαμερτίνων ἐχομένην ἑώρων. οὗτοι γὰρ Καμπανοί τε

ὄντες, καὶ φρουρὰν αὐτὴν ὑπ᾽ Ἀγαθοκλέους τοῦ ἐν Σικελίᾳ δυναστεύοντος ταχθέντες, σφαγάς τε τῶν ἐπιχωρίων ἐποιήσαντο, καὶ τὴν πόλιν κατέσχον. οὐ μέντοι ἐκ τοῦ προφανοῦς τὴν ἐπιχείρησιν ἐποιήσαντο. πολὺ γὰρ ἠλαττοῦντο τῷ πλήθει. ἀλλ᾽ ἐπιστολὰς ὁ Δέκιος ὡς καὶ τῷ Πύρρῳ ἐπὶ προδοσίᾳ σφῶν ὑπό τινων γεγραμμένας πλάσας, ἤθροισε τοὺς στρατιώτας· καὶ ἐκείνας τε αὐτοῖς ὡς καὶ ἐλέγχους ἀνέγνω, καὶ προσπαρώξυνεν αὐτοὺς, εἰπὼν οἷα εἰκὸς ἦν. ἄλλως τε καὶ ἐπαγγείλαντός τινος ἐκ κατασκευασμοῦ ὅτι ναυτικόν τέ τι τοῦ Πύρρου κατῆρέ που τῆς χώρας, καὶ ἐς λόγους τοῖς προδόταις ἀφικνεῖται. οἱ δὲ παρεσκευασμένοι ἐμεγάλυνον, καὶ διεβόων προκαταλαβεῖν τοὺς Ῥηγίνους, πρίν τι δεινὸν παθεῖν· ἀγνοοῦντας δὲ τὸ προσδοκώμενον χαλεπῶς ἀντισχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς καταγωγὰς σφῶν, οἱ δὲ ἐς τὰς οἰκίας ἐσπηδήσαντες ἐφόνευσαν πολλούς, πλὴν ὀλίγων οὓς ὁ Δέκιος καλέσας ἐπὶ δεῖπνον ἔσφαξεν.

Ὅτι Πύρρος τοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους συχνοὺς ὄντας, τὸ μὲν πρῶτον πεῖσαι ἐπεχείρησεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην συστρατεῦσαι. ὡς δὲ οὐκ ἠθέλησαν, ἰσχυρῶς ἐθεράπευε, μήτε δήσας τινὰ, μήτ᾽ ἄλλο τι κακὸν δράσας· ὡς καὶ προῖκα αὐτοὺς ἀποδώσων καὶ ἀμαχεὶ δι᾽ αὐτῶν τὸ ἄστυ προσποιησόμενος.

Ὅτι τῷ Πύρρῳ ὡς οὐδὲν οἱ σύμμαχοι συντελέσαι ἐβούλοντο, ἐτράπετο πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς Φερρεφάττης δόξαν πλούτου μεγάλην ἔχοντας· καὶ τούτους συλήσας ἐς τὸν Τάραντα τὰ σῦλα ἐπὶ νεῶν ἔπεμψε. καὶ οἵ τε ἄνθρωποι ὀλίγου πάντες ὑπὸ χειμῶνος ἐφθάρησαν, καὶ τὰ χρήματα τά τε ἀναθήματα ἐς τὴν γῆν ἐξέπεσεν.

Zonaras pag. 51. Ὅτι τοιαῦτα πράττοντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐπὶ μεῖζον διαιρούμενοι οὐδέπω ὑπερεφρόνουν· ἀλλὰ Κοΐντον Φάβιον βουλευτὴν Ἀπολλωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὑπὸ Κορινθίων

Campani essent, & in præsidium Messanensium ab Agathocle Siciliæ tyranno missi, mactatis indigenis vrbem occupauerant. Itaque statuerunt non id quidem apertè aggredi; numero enim longè à ciuibus superabantur: sed confictis epistolis, quasi à quibusdam Rheginorum ad Pyrrhum de prodendo præsidio scriptæ essent, Decius milites conuocauit, easque ipsis tanquam interceptas recitauit, & consentanea oratione vsus, incitauit militum animos: comparato etiam nescio quo, qui nunciaret naues Pyrrhi in quendam locum ditionis Rheginorum appellere visas, vt cum proditoribus sermones conferrentur. Ad hæc milites à Decio subornati rem exaggerare, vociferari præueniendos esse Rheginos, antequam ipsi quid grauius patiantur: ignaros improuiso opprimi facilè posse. Ita incensi milites partim in hospitia sua, partim in ædes ciuium irruptione facta, plurimos homines interfecerunt. Nonnullos etiam Decius ad cœnam vocatos necauit.

Pyrrhus captiuis Romanorum, quos plurimos habebat, principio quidem persuadere conatus est vt contra Romanos in castris suis militarent: postquam verò id cuncti aspernabantur, eos omni studio demereri institit, neque vinculis quemquam aliáve vlla molestia affecit; vt qui gratis omnes dimissurus, perque eos absque certamine vrbis Romæ potiturum se speraret.

Pyrrhus cùm nihil pecunię socij vltrà conferre vellent, ad thesauros Proserpinæ antiqua opulentiæ fama celebres conuersus, eos spoliauit, direptámque gazam in naues impositam Tarentum misit. Verùm subitò coorta tempestate vniuersi pænè homines submersi, pecunia ac donaria in terram ejecta sunt.

His reb. gestis Romani cùm magis magisq. in dies potentiâ augerẽtur, neutiquã tamen insolentiâ efferebãtur. Nã & Q. Fabiũ ordinis Senatorij, Apolloniatib. Corin-

thiorum colonis qui in ſinu Ionio ſiti ſunt, dedidêre, eò quòd legatos eorum pulſauiſſet: quem tamen Apolloniates incolumem domum remiſêre.

Romani cum ingenti bellico apparatu, qui magnitudini animi illorum prorſus reſpondebat, aduerſus Pœnos in Africam profecti ſunt. Duces erant C. Regulus, & L. Manlius Coſſ. quos populus Romanus virtutis cauſa cæteris competitoribus prætulerat: quippe Regulus quidem adeò anguſta re familiari erat, vt prorogatum ſibi in alterum annum imperium vix tulerit, vtque coniugi eius ac liberis alimenta publicè conſtituta ſint.

Cùm M. Claudius turpe cum Corſis fœdus percuſſiſſet, Romani nihilo minus eos bello aggreſſi ſubegêre; ac primò quidem quaſi violati fœderis culpa non ad ſe, ſed ad Claudium pertineret, eum per Feciales Corſis dedidêre: poſtea verò minimè à Corſis receptum, in exilium amandarunt.

Demetrius Pharius inſolentiâ elatus cùm ob tutelam Pinnei, tum ob coniugium Triteutæ Pinnei matris, quam poſt Teutæ obitum duxerat, grauis erat incolis omnibus, & finitimorum etiam agros vaſtabat. Cùm autem fretus amicitia populi Romani, ea ſcelera agere videretur, Æmilius Paulus, & M. Liuius Coſſ. hac re intellecta eum accerſierunt. Qui cùm minimè pareret, ſed ſocios populi Romani infeſtare non deſiſteret, Iſſam contra eum copias duxerunt.

Hannibal ad egregiam indolem, diligentem quoque inſtitutionem addiderat, partim patriis Pœnorum, partim Græcanicis diſciplinis apprimè eruditus. Adhæc extiſpicia callebat. Eiuſmodi animo haud diſpar corpus, partim naturâ, partim victu formatum habebat, adeò vt quæcunque aggrederetur, facilè perficeret: corpore enim maximè agili ac robuſto erat, ac proinde currere aut ſtare in gradu, aut equum, ſi fors tuliſſet admittere, erat promptiſſimus.

Ἀπι-

ἀποικισθεῖσιν ἐξέδωκαν, ὅτι τινὰς πρέσβεις αὐτῶν ὕβρισαν. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνοι δεινόν τι ἔδρασαν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἔπεμψαν οἴκαδε.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐστράτευσαν ἀκόλουθον τῇ διανοίᾳ σφῶν τὴν παρασκευὴν ποιησάμενοι ἐπὶ Καρχηδόνα. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν ὅ τε Ῥήγουλος καὶ Λούκιος ἀπ' ἀρετῆς προκριθέντες. ὁ γὰρ Ῥήγουλος ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ ἦν, ὥστε μήτε τὴν ἀρχὴν ῥᾳδίως ἐθελῆσαι* δι' αὐτὴν ἀποστῆναι, καὶ τῇ γυναικὶ τοῖς τε παισὶν αὐτοῦ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ δημοσίου δίδοσθαι ψηφισθῆναι. Zonaras pag. 58. f. δεῖν.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Κλαύδιον ἐπὶ τῷ πρὸς τοὺς Λίγυας συνθήκας ἐποιήσαντο πόλεμον ἀράμενον, καὶ αὐτοὺς χρωσάμενον, τὸ μὲν πρῶτον ὡς καὶ ἐκείνου τὸ παρασπονδηθὲν, ἀλλ' οὐχ ἑαυτῶν τὸ αἰτίαμα ὄν, ἔπεμψαν ἐκδιδόντες αὐτοῖς· μὴ προσδεξαμένων δὲ σφῶν, αὐτὸν ἐξήλασαν.

Ὅτι Δημήτριος ἔκ τε τῆς τοῦ Γίννου ἐπιτροπεύσεως, καὶ ἐκ τοῦ τὴν μητέρα αὐτοῦ Τριτεύταν τῆς Τεύτας ἀποθανούσης γῆμαι ἐπαρθεὶς, τοῖς τε ἐπιχωρίοις ἐπαχθὴς ἦν, καὶ τὰ τῶν πλησιοίκων ἐκακούργει. καὶ, ἐδόκει γὰρ τῇ τῶν Ῥωμαίων φιλίᾳ ἀποχρώμενος ἀδικεῖν αὐτοὺς, αἰσθόμενοι τοῦτο μετεπέμψαντο αὐτόν· ὡς δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς συμμαχίδος σφῶν ἥπτετο, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτὸν ἐν τῇ Ἴσῃ ὄντα.

Ὅτι Ἀννίβας πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀρετῇ, καὶ παιδείᾳ πολλῇ μὲν Φοινικῇ κατὰ τὸ πάτριον, πολλῇ δὲ καὶ Ἑλληνικῇ ἤσκητο. καὶ προσέτι καὶ μαντικῆς τῆς διὰ σπλάγχνων ἠπίστατο. τοιοῦτος οὖν δή τις τὴν ψυχὴν γενόμενος, ἀντίρροπον καὶ τὸ σῶμα, τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ καὶ διαίτῃ παρεσκεύαστο· ὥσθ' ὅσα ἐνεχειρίζετο, ῥᾳδίως κατεργάζεσθαι. κοῦφόν τε γὰρ καὶ ἐμβριθὲς ὅτι μάλιστα αὐτὸ εἶχε. καὶ διὰ τοῦτο καὶ θεῖν καὶ συνίστασθαι ἱππεύειν τε ἀνακεχυμένως ἀσφαλῶς ἐδύνατο.

καὶ οὔτε πλήθει ποτὲ τροφῆς ἐβαρύνετο, οὔτε ἐνδείᾳ ἔκαμνεν. ἀλλ' ἐν ἴσῳ καὶ τὸ πλέον, καὶ τὸ ἔλαττον ὡς καὶ αὐταρκὲς ἑκάτερον ἐλάμβανεν. ταῖς τε ταλαιπωρίαις ἰσχυρίζετο, κἂν ταῖς ἀγρυπνίαις ἐρρώννυτο. οὕτως οὖν δὴ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔχων, τοιάδε τῇ τῶν πραγμάτων διαχειρίσει ἐπίπαν ἐχρῆτο. τούς τε γὰρ πολλοὺς ἐς μόνον τὸ συμφέρον σφίσι πιστοὺς ὁρῶν ὄντας, αὐτός τε τοῦτον τὸν τρόπον αὐτοῖς προσεφέρετο, καὶ ἐς ἐκείνους ταὐτὸν ὑπώπτευεν, ὥστε πλεῖστα μὲν ἀπατήσας τινὰς κατορθῶσαι, ἐλάχιστα δὲ ἐπιβουλευθεὶς σφαλῆναι. καὶ πολέμιον πάνυ τὸ πλεονεκτεῖν δυνάμενον καὶ ἐν τοῖς ὀθνείοις καὶ ἐν τοῖς ὁμοφύλοις ὁμοίως ἡγούμενος, οὐκ ἀνέμενε τοῖς ἔργοις τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐκμανθάνειν, ἀλλ' ὡς καὶ βουλομένους σφᾶς ἀδικεῖν * ὅτε ἐδύνατο τάχιστα μετεχειρίζετο, προποιῆσαί τέ τι μᾶλλον ἢ προπαθεῖν ἄμεινον ἡγεῖτο. καὶ ἐφ' ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἑτέροις ἑαυτὸν εἶναι ἠξίου. τό τε σύμπαν εἰπεῖν, τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐς φήμην αὐτῶν εὐδοκιμοῦσιν, ὁσάκις γε μὴ κατ' αὐτὸ καὶ ἄμφω συνέπιπτε, προσεῖχεν. καὶ μέντοι καὶ ἐτίμα καθ' ὑπερβολὴν ὅτου δέοιτο. δούλους τε γὰρ τοῦ τοιούτου τοὺς πλείστους ἡγεῖτο εἶναι, καὶ κινδυνεύειν ἐπ' αὐτῷ καὶ παρὰ τὸ συμφέρον σφίσιν ἐθελοντὰς ἑώρα. καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῶν κερδῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡδίστων αὐτὸς μὲν πολλάκις ἀπείχετο, ἐκείνοις δὲ ἀφθόνως μετεδίδου. καὶ ἀπ' αὐτοῦ κοινωνοὺς σφᾶς καὶ τῶν πόνων οὐκ ἀκουσίους ἐκτᾶτο. καὶ τούτοις μὲν οὐχ ὅπως ἰσοδίαιτος, ἀλλὰ καὶ ἰσοκίνδυνος ἐγίγνετο, πάνθ' ὅσα ἀπῄτει παρ' αὐτῶν πρῶτος ἐκπονούμενος. οὕτω γὰρ καὶ ἐκείνοις ἀπροφασίστως καὶ προθύμως, ἅτε μήτε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσέχοντας, σύμπαντά οἱ συμπαρέξειν ἐπίστευε. πρὸς δὲ δὴ τοὺς ἄλλους πολλῷ τῷ φρονήματι ἀεὶ ἐχρῆτο· ὥστε τοὺς μὲν εὔνοιαν αὐτοῦ, τοὺς δὲ δέος, ἔκ τε τοῦ ὁμοδιαίτου, καὶ ἐκ τοῦ ὑπερφρονος παμπληθεῖς ἔχειν. ἐξ οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα τότε ὑπερέχον * κω-

mſ. ὅπ.

f. κολούειν.

Nunquam ciborum copia impeditus, aut præ penuria languidus, penuriam & copiam iuxtà habebat, vtroq. in statu contentus. Iam labore ac vigiliis non minuebantur eius vires, sed augebantur. Huiusmodi animi ac corporis habitu præditus, in rebus gerendis eam ferè viam tenuit. Nam cùm intelligeret plerosque homines vtilitatis tantùm propriæ causa fidem seruare, eo vt plurimùm modo ipse cum aliis agebat, idémque ab aliis agi suspicabatur; adeò vt sæpissimè aliis per fraudem deceptis sibi victoriam pepererit, raro ipse aliorum insidiis circumuentus cladem acceperit. Præterea quicunque ad summa quæque contendere poterat, siue is ciuis, siue extraneus esset, pro hoste habens, minimè expectandum putabat, donec consilium eorum hominum factis ipsis deprehendisset. Sed simulac opportunitatem nactus erat, eos vtpote qui saltem nocẽdi animum habuissent, omni crudelitate tractabat. prorsus iniuriam vltrò inferre quàm pati satiùs ducebat; nec se aliis obnoxium, sed alios sua in manu ac potestate esse cupiebat. Atque vt paucis rem absoluam, naturam rerum potius quàm speciem ac famam nisi cùm ea à natura haud dissentiret, semper spectabat. Iam eos quorum opera ac ministerio opus habebat, mirum in modum colebat; cùm sciret plerosq. eiusmodi honore capi solere, eáq. ex causa postpositis rebus suis sponte in pericula ruere. Quapropter ipse quidem nonnunquam lucro aliisque vtilitatibus seipsum fraudabat, quas aliis liberaliter concedebat; ex quo illos periculorum omnium non inuitos habebat comites; cum iis non modò eodem vti victu, sed etiam eadem pericula adire. quæcunque iis imperabat, primus ipse obire. Ita enim illos non verbis tantùm suis, sed magis exemplo incitatos, omni cunctatione posthabita alacriores ad quiduis secum agendum fore sperabat. Cum cæteris autem omnibus ingenti superbia agebat. Itaque hos quidem beneuolentia ob societatem victus, illos verò ob superbiam terrore constrictos habebat. qua de causa & deprimere potissimum quemque,

& infirmiores, vbi libitum esset, potentiâ augere minimo negocio poterat: atque illis quidem terrorem ac desperationem inijcere, his verò spem animúmque in magnarum rerum discriminibus addere. Porrò hæc omnia haud vanè de illo, sed verissimè dici, facta ipsa testantur. Namque & Hispaniæ maximam partem breuissimo tempore subegit, & inde per Galliæ populos non modò nullo fœdere coniunctos, sed etiam ferè ignotos, bellum in Italiam intulit: primúsque omnium qui extra Europam incolunt, quantum quidem meminisse possumus, Alpes cum exercitu transgressus est: & contra ipsam vrbem Romam infesta tulit signa: ac socios pænè omnes partim vi, partim suasionibus à populi Romani partibus abduxit. Atque hæc cuncta ipse per se absque Carthaginensium opibus gessit, quippe qui neque ab initio missus à Pœnorum magistratibus ad id bellum erat, neque postmodum valida subsidia à ciuibus submissa acceperit. Namque illi quum ex Hannibalis rebus gestis non minimam partem vtilitatis & gloriæ essent capturi, minimè eum deseruisse videri volebant magis, quàm omni ope illum iuuare.

Hannibal siue Fabio tanquā amico ac beneuolo gratificatus, siue vt suspectū illū redderet, nullū ex Fabij prædiis agrisq. vastauit. Itaque cùm inter Pœnos ac Romanos captiuorum cōmutatio ea conditione fieret, vt apud quos plures essent captiui, ij certo pretio redimerentur, Fabius eorū prædiorū auctione facta, pretium pro ciuib. captiuis numerauit, cùm Senatus publicâ pecuniâ eos redimi noluisset. Quam ob causam tū Dictatori Fabio imperium quidē abrogatū minimè est. ceterùm vt magistro equitū æquale imperiū esset, populus iussit. Neq. tamen idcircò Fabius aut ciuib. aut Minucio Rufo succensuit, sed tāquā humanitùs aliquid passis benignè ignouit: sufficere sibi arbitratus dummodo victoriā qualicūq. pacto referrēt Romani. Quippe is erat qui Reip. salutem quam suam ipsius gloriam mallet, ac virtutem non ex plebiscitis pendere, sed in cuiusque sitam esse animo censebat.

λύειν, καὶ τὸ ταπεινούμενον ἐξαίρειν, καὶ τοῦ μὲν ὄκνου, τοῦ δὲ θάρσους, ἐλπίδα τε καὶ ἀπόγνωσιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων δι' ἐλαχίστου πᾶσιν οἷς ἐβούλετο ἐμποιεῖν ἐδύνατο. καὶ ὅτι ταῦτ' οὐκ ἄλλως περὶ αὐτοῦ λέγεται, ἀλλ' ἀληθῆ πάντα δέδεικται, τεκμηριοῖ τὰ ἔργα. τῆς τε γὰρ Ἰβηρίας πολλὰ διὰ βραχέος προσεκτήσατο· καὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖθεν διὰ τῶν Γαλατῶν, οὐχ ὅτι ἀσπόνδων ἀλλὰ καὶ ἀγνώστων οἱ τῶν πλείστων ὄντων, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσήγαγε· τάς τε Ἄλπεις πρῶτος ἀνθρώπων τῶν ἐκ Εὐρωπαίων, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν, σὺν στρατῷ διέβη· καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐπεστράτευσε, τά τε συμμαχικὰ αὐτῆς ὀλίγου πάντα, τὰ μὲν βίᾳ, τὰ δὲ καὶ πείθων ἀπέρρηξε. καὶ ταῦτα μέν τοι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν Καρχηδονίων κατέπραξεν. οὔτε γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἐξεπέμφθη, οὔθ' ὕστερον μεγάλης τινὸς βοηθείας παρ' αὐτῶν ἔτυχε. τῆς γάρ τοι δόξης τῆς τε ὠφελείας οὐκ ἐλάχιστα ἀπολαύσειν ἀπ' αὐτοῦ μέλλοντες, μὴ ἐγκαταλιπεῖν αὐτὸν δόξαι μᾶλλον ἢ συναίρεσθαί ἔν τινι ἰσχυρῶς ἠθέλησαν.

Ὅτι Ἀννίβας ἤτοι χαριζόμενος τῷ Φαβίῳ ὡς καὶ ἐπιτηδείῳ σφισιν ὄντι, ἢ καὶ ἐπὶ διαβολῇ αὐτοῦ, οὐδὲν τῶν προσηκόντων οἱ κατέδραμεν. καὶ διὰ τοῦτ' ἀντιδόσεως τῶν αἰχμαλώτων τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ὥσθ' ὁποτέρων πλείους εὑρεθῶσιν ἀπολυτρωθῆναι σφᾶς, γενομένης, καὶ τῶν Ῥωμαίων μὴ βουληθέντων αὐτοὺς ἐκ τοῦ δημοσίου λυτρώσασθαι, τὰ χωρία ὁ Φάβιος ἀποδόμενος τὰ λύτρα αὐτοῖς ἐχαρίσατο. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν μὲν οὐκ ἔπαυσαν· τῷ δὲ ἱππάρχῳ τὴν αὐτὴν οἱ ἐξουσίαν ἔδωκαν, ὥστ' ἀμφοτέρους ἅμα ἀπὸ τῆς ἴσης ἄρχειν. καὶ ὁ Φάβιος οὐδεμίαν ὀργὴν οὔτε τοῖς πολίταις οὔτε τῷ Ῥούφῳ ἔσχε. τῶν τε γὰρ ἀνθρωπίνων πραγμάτων συνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ ἀγαπητὸν ἐποιεῖτο, εἰ καὶ ὁπωσοῦν περιγένοιντο. τὸ γὰρ κοινὸν σώζεσθαι καὶ κρατεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς εὐδοξεῖν ἤθελεν. τήν τε ἀρετὴν οὐκ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἑκάστου ψυχῇ εἶ

Zonaras pag. 77.

καὶ τὸ κρεῖττον τό τε χεῖρον οὐκ ἀπὸ δόγματός τινι, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐκείνου ἐπιστήμης ἢ ἀμαθίας ὑπάρχειν* ἐνόμιζεν. ὁ δὲ δὴ Ῥοῦφος οὐδὲ ἐν τῷ πρὶν ὀρθῶς φρονῶν, τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἐπεφύσητο. καὶ κατέχειν ἑαυτόν, ἅτε καὶ τῆς ἀπειθαρχίας ἆθλον τὴν πρὸς τὸν δικτάτωρα ἰσομοιρίαν προσλαβών, οὐκ ἐδύνατο· ἀλλ' ἡμέραν ἠξίου παρ' ἡμέραν ἢ καὶ πλείους ἐναλλὰξ μόνος ἄρχειν. ὁ δὲ Φάβιος φοβηθεὶς μή τι κακὸν σφᾶς, εἰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐγκρατὴς γένοιτο, ἐξεργάσαιτο, πρὸς οὐδέτερον αὐτῶν συνῄνεσεν· ἀλλ' ἐνείματο τὸ στράτευμα, ὥστε ἐν ὁμοίῳ τοῖς ὑπάτοις καὶ ἐκείνους ἰδίαν ἑκάτερον ἰσχὺν ἔχειν. καὶ παραχρῆμα ἀπεστρατοπεδεύσαντο, ἵνα καὶ τῷ ἔργῳ διάδηλος, ὅτι αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῷ δικτάτωρι ἄρχει, γένοιτο.

inf. νομίζειν.

Ὅτι ὁ Σκιπίων πυθόμενός τινας παρασκευάζεσθαι τῶν Ῥωμαίων, τήν τε Ῥώμην ἐγκαταλιπεῖν, καὶ τὴν Ἰταλίαν ὅλην ὡς τῶν Καρχηδονίων ἐσομένην, ἐπέσχεν αὖθις ξιφήρης ἐς τὴν κατάλυσιν ἐν ᾗ ἐκοινολογοῦντο ἐξαίφνης ἐσπηδήσας, καὶ αὐτός τε ὀμόσας πάντα τὰ προσήκοντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πράξειν, καὶ ἐκείνους ὁρκώσας ὡς παραχρῆμα ἀπολουμένους, ἂν μὴ τὰ πιστὰ αὐτῷ παράσχωνται. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου συμφρονήσαντες πρὸς τὸν ὕπατον ἔγραψαν, ὅτι σώζοιντο. ἐκεῖνος δὲ ἐς μὲν τὴν Ῥώμην οὔτ' ἔγραψε παραχρῆμα, οὔτ' ἄγγελον ἀπέστειλεν· ἐς δὲ τὸ Κανύσιον ἐλθών, τά τε ἐνταῦθα κατεστήσατο, καὶ τοῖς πλησιοχώροις φρουρὰς ὡς ἐκ τῶν παρόντων ἔπεμψεν, προσβάλλοντάς τε τῇ πόλει ἱππέας ἀπεκρούσατο. τό τε σύνολον οὔτ' ἀθυμήσας, οὔτε καταπλήξας, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς τῆς διανοίας ὥσπερ μηδενὸς σφίσι δεινοῦ συμβεβηκότος, πάντα τὰ πρόσφορα τοῖς παροῦσι καὶ ἐβούλευσε, καὶ ἔπραξεν.

Zonaras pag. 81.

Ὅτι τοὺς Νουκερίνους καθ' ὁμολογίαν ὥστε μεθ' ἑνὸς ἱματίου ἕκαστον ἐκ τῆς πόλεως ἐκχωρῆσαι λαβὼν Ἀννίβας, ἐπειδὴ ἐγκρατὴς αὐτῶν ἐγένετο, τοὺς μὲν βουλευτὰς ἐς βαλανεῖα ἀποκλείσας ἀπέ-

& victoriam cladémq. non decretis tribui, sed ex vniuscuiusque prudentia aut imperitia comparari. At Minucius Rufus, qui & antea parum sapiebat, tunc vtiq. multò magis inflatus, continere iam se haudquaquam poterat, vt qui æquale ius imperij cum Dictatore in pręmium contumaciæ accepisset. Itaque petere cœpit vt aut alternis diebus, aut si plures dies placerent, partitis temporibus summum ius imperiúmque alternis haberent. Sed Fabius veritus ne totius exercitus accepto imperio Rufus omnia perderet, neutrum ei concessit, verùm exercitum cum eo diuisit, vt quemadmodum Consulibus mos est, suas quisque legiones haberet. Igitur diuiso exercitu Rufus statim castra separatim à Dictatore posuit, quo appareret se sua auctoritate, non Dictatori subditum agere.

P. Scipio cùm accepisset nonnullos ciues Romanos in eo esse vt de deserenda vrbe ac patria quasi iam in Pœnorum ditionem redacta cogitarent, stricto gladio progressus repentè in hospitium, vbi id consilium agitababatur, concepto iureiurando se nunquam dictis factisve Reipub. defuturum omnes in sua iurarę coëgit verba. mortem præsentem minatus, si quis iuramento fidem obstringere recusaret. Eam ob causam confirmati omnes literas ad Terentium Consulem dedêre, quibus significabant se ex prælio incolumes saluósque euasisse. At Terentius illicò quidem nec literas, nec nuncium vllum in vrbem misit. Sed Canusium cùm venisset, cuncta ibi constituit, & finitimis vrbibus præsidia vtcunque in tanta calamitate poterat, distribuit: postremò impetum equitum ab vrbe fortiter repulit; prorsus nec desperatione, nec metu perculsus, sed mirabili constantia quasi nihil aduersi incidisset, cuncta quæ conducere sibi videbantur, & prouidit, & gessit.

Hannibal cùm Nucerinos in deditionem accepisset ea conditione vt inermes cum singulis abirent vestimentis, Senatores quidem balneis inclusos suffocauit:

cæteris verò quocunque libitum esset abeundi veniam cùm dedisset, plurimos in itinere necauit. quod quidem multùm ipsius rationibus obfuit. Exinde enim reliqui nullis se conditionibus ei dedere sustinebant, cùm paria metuerent: sed quoadusque sufficere poterant, resistebant.

Erat Marcellus fortitudine & abstinentia ac iustitia quadam singulari: sed qui à subditis haud seuerè ac rigidè cuncta exigeret. sed operam quidem dabat ille vt officio suo probè fungerentur: Cęterùm si quid fortè deliquerant, humaniter iis condonabat; neque porrò irascebatur si haudquaquam sui ipsius similes essent.

Cùm Nolani eos qui in Cannensi pugna capti ac dimissi ab Hannibale fuerant, suspectos proditionis haberent, ac neci dare vellent, obstitit Marcellus; & suspectam sibi esse fidem eorum dissimulans, ita homines demulsit, vt illos penitùs sibi conciliauerit, eorúmque posthac egregia atque vtili opera pro salute patriæ ac populi Romani vsus sit.

Idem Marcellus cùm quendam equitem Lucanum, virum fortissimum, amore cuiuspiam muliebris captum esse comperisset, virtutis causa ei permisit vt mulierem in castris secum haberet, tametsi edicto antea vetuisset ne mulieres in castra introducerentur.

Hannibal Acerranos in deditionem acceptos eodem quo Nucerinos tractauit modo, nisi quod Senatores non in balnea, sed in puteos conjecit.

Fabius Maximus ciues Romanos in superioribus prælìis captos, partim cum captiuis Pœnorum commutauit, partim vt certâ pecuniâ redimerentur, cum Hannibale pepigit. Sed cùm eum sumptum Senatus præstare recusaret, (neque enim hanc captiuorum redemptionem probabat) Fabius, vt suprà dixi, prædia sua venalia in auctione proscripsit, & pecunia ex iis redacta ipse captiuos redemit.

Scipio, is qui patrem vulneratum in acie seruauit, & naturæ indole & institutione præstātissimus fuit: neq.

πνιξεν.

πνίξειν. τοῖς δὲ ἄλλοις ἀπελθεῖν δῆθεν ὅποι βούλοιντο δοὺς, πολ-
λοὺς καὶ ἐκείνων ἐν τῇ ὁδῷ ἐφόνευσεν. οὐ μέντοι αὐτῷ ἐλυσιτέλησε·
φοβηθέντες γὰρ καὶ οἱ λοιποὶ μὴ τὰ ὅμοια πάθωσιν, οὐ συνέβαινον
αὐτῷ, καὶ ἀντεῖχον ἐφ' ὅσον ἐξήρκεσαν.

Ὅτι ὁ Μάρκελλος καὶ ἀνδρείᾳ, καὶ σωφροσύνῃ τῇ τε δικαιο-
σύνῃ πολλῇ ἐχρήσατο. παρὰ δὲ δὴ τῶν ἀρχομένων οὐ πάνυ τι
ἀκριβῶς οὐδὲ χαλεπῶς ἀπῄτει, οὐδὲ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως καὶ ἐκεῖ-
νοι τὰ δέοντα πράττωσιν ἐποιεῖτο. τοῖς δὲ ἁμαρτάνουσί τι αὐτῶν
συγγνώμην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἔνεμε, καὶ οὐκ ὠργίζετο ἔτι, εἰ μὴ
ὅμοιοι αὐτῷ εἶεν.

Ὅτι ἐν τῇ Νώλῃ πολλῶν τοὺς ἁλόντας τε ἐν ταῖς Κάνναις καὶ
ἀφεθέντας ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου διὰ φόβον τε ἐχόντων, ὡς καὶ τὰ
ἐκείνου φρονούντων, καὶ θανατῶσαι βουλομένων αὐτέσῃ· καὶ μετὰ
τοῦτο τὴν ὑποψίαν ἣν ἐς αὐτοὺς εἶχον ἀποκρυψάμενος * οὐ leg. οὕτω.
σφᾶς μετεχειρίσατο, ὥστε τά τε ἑαυτοῦ ἀνελέσθαι καὶ χρησιμωτάτους,
καὶ τῇ πατρίδι, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις γενέσθαι.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Μάρκελλος τῶν ἱππέων τινὰ τῶν Λευκανῶν αἰ-
σθόμενος ἐν ἔρωτι γυναικὸς ὄντα, συνεχώρησεν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ
στρατοπέδῳ αὐτὴν ἔχειν, ὅτι κράτιστα ἐμάχετο· καίτοι ἀπαγο-
ρεύσας μηδεμίαν ἐς τὸ τάφρευμα γυναῖκα ἐσιέναι.

Ὅτι τὰ αὐτὰ ἐποίησε καὶ τοῖς Νουκερινοῖς, πλὴν καθό- Zonaras
σον ἐς φρέατα τοὺς βουλευτὰς, καὶ οὐκ ἐς βαλανεῖα ἐνέβαλεν. pag. 81.

Ὅτι ὁ Φάβιος τοὺς πολίτας ἐν ταῖς πρὶν μάχαις ζωγρηθέν-
τας, τοὺς μὲν ἄνδρα ἀντ' ἀνδρὸς ἐκομίσατο, τοὺς δὲ καὶ χρη-
μάτων ἀπολύσασθαι συνέθετο. μὴ δεξαμένης δὲ τῆς βουλῆς
τὸ ἀνάλωμα, ὅτι μηδὲ τὴν λύσιν αὐτῶν συνεπῄνεσε, τά τε ἑαυτοῦ
χωρία ὥσπερ εἶπον ἀπεκήρυξε, καὶ ἐκ τῆς τιμῆς σφῶν τὰ λύτρα
αὐτοῖς ἐχαρίσατο.

Ὅτι ὁ Σκιπίων ὁ τὸν πατέρα τρωθέντα σώσας ὁ στρα- Zonaras
τηγὸς, ἦν καὶ φύσεως ἀρετῇ κράτιστος καὶ παιδείᾳ λογιμώτατος· pag. 86.

τό τε φρόνημα, καὶ τὸ τῆς γνώμης, καὶ τὸ τῶν λόγων ὁπότε γε καὶ τούτου ἔδει, μέγιστον εἶχε· καὶ αὐτὰ, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐχ ἥκιστα ἐβεβαίου. ὥστε καὶ μεγαλόφρων, καὶ μεγαλοπράγμων οὐκ ἐκ κενοῦ αὐχήματος, ἀλλ᾽ ἐξ ἐχεγγύου διανοίας δοκεῖν εἶναι. διά τε οὖν ταῦτα, καὶ διότι καὶ τὸ θεῖον ἀκριβῶς ἤγαλλεν, ἐχειροτονήθη. οὐδὲν γὰρ οὔτ᾽ οὖν δημόσιον, οὔτ᾽ ἰδιωτικὸν, πρὶν ἔς τε τὸ Καπιτώλιον ἀναβῆναι καὶ χρόνον τινὰ ἐνδιατρῖψαι, ἐνεχειρίζετο. καὶ διὰ τοῦτο φήμην ἔλαβεν ἐκ τοῦ Διὸς ἐς δράκοντα ἐν τῇ πρὸς μητέρα αὐτοῦ συνουσίᾳ μεταβαλόντος γεγεννῆσθαι· καί τινας καὶ ἐκ τούτου πολλοῖς ἐλπίδας ἐς αὐτὸν ἐνεποίει.

Ὅτι ὁ Σκιπίων καὶ μὴ ἐννόμου ἡγεμονίας λαβὼν ὄνομα, ἐξ ὧν ἐχειροτονήθη τὸ στρατόπεδον προσφιλὲς ἐποιήσατο· καὶ ἤσκησεν ἐξηργηκότας ἐκ τῆς ἀναρχίας, καὶ ἀνεκτήσατο καταπεπληχότας ἐκ τῶν συμφορῶν. τόν τε Μάρκιον οὐχ, οἷά που φιλοῦσιν οἱ πολλοὶ, ἀνεπιτήδειον εἰργάσατο, ὅτι εὐδοκιμηκὼς ἦν· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις ἀεὶ ἐσέμνυνε. καὶ γὰρ ἦν οἷος οὐκ ἐκ τῆς τοῦ πέλας διαβολῆς καὶ καθαιρέσεως, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς οἰκείας ἀρετῆς αὔξεσθαι θέλων. καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥκιστα τοὺς στρατιώτας ᾠκειώσατο.

Zonaras pag. 88.

Ὅτι στάσεως γενομένης τῶν στρατιωτῶν ὁ Σκιπίων συχνὰ μὲν τοῖς στρατιώταις διέδωκε, συχνὰ δὲ καὶ ἐς τὸ δημόσιον ἀπέδειξε. τῶν τε αἰχμαλώτων ἐς τὸ ναυτικὸν κατέταξεν. καὶ τοὺς ὁμήρους προῖκα πάντας τοῖς οἰκείοις ἀπέδωκε. καὶ αὐτῷ διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν δῆμοι, πολλοὶ δὲ καὶ δυνάσται, ἄλλοι τε καὶ Ινδίβολις καὶ Μανδόνιος Ιακκητανοὶ προσεχώρησαν· τό τε τῶν Κελτιβήρων ἔθνος πλεῖστόν τε καὶ ἰσχυρότατον τῶν προσχώρων ὂν ὧδε προσέθετο. παρθένον ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἐπιφανῆ κάλλει λαβὼν, ὑπωπτεύθη μὲν ἄλλως ἐρᾶσθαι αὐτὸς ἐν

animo solùm, sed etiã sermone, vbi opus esset, ingens ac magnificus, quod & factis ipsis confirmabat; adeò vt magnanimus simul atq. magnificus non nuda vanáq. ostẽtatione, sed solidâ mentis constantiâ esse videretur. His de causis & quod singulari religione Deos coleret, pro Prætore in Hispaniã missus est. Nullũ enim ille negociũ nec publicũ, nec priuatũ aggredi vnquã solebat, priusquam cõscẽso Capitolio aliquãdiu ibi persedisset: vnde & fama erat illũ Iouis in dracone versi satu editũ esse. eáque opinione, vt plurimi magnã in se spem collocarent, effecit.

P. Scipio tametsi haud legitimũ imperiũ populi suffragiis accepisset, breui tamen militum sibi beneuolentiam conciliauit, & ex interitu Imperatorũ in desidiam lapsos strenuè exercuit, ac postremò ob pristinas calamitates penitùs animis fractos ac debilitatos recreauit. Cęterùm L. Marcium non, vt plerique solent, à se alienauit, eò quòd magna ob res gestas gloria in exercitu esset; sed re ac verbis maximũ semper ei viro honorem habuit. Neq. enim is erat Scipio, qui ex aliena calumnia ac depressione, sed qui ex propria virtute laudem atque incrementum captaret: atq; vel ob eam maximè causam militum sibi fauorem ac beneuolentiam comparauit.

Capta Carthagine parũ abfuit quin grauissimus tumultus in castris excitaretur. Nã cùm Scipio ei qui primus in murũ conscendisset, coronã esset pollicitus, duo milites eam sibi laudem vindicabant. ac studiis multitudinis contẽtio vlterius processisset, nisi vtrumq. coronâ donauisset Scipio. Idem ex præda multa diuisit militib. multa in ærariũ retulit, & captiuos in classẽ ad supplementũ remigũ dedit. postremò cunctos qui ibi tenebãtur obsides, sine pretio suis restituit. Quo factũ, vt nõ ciuitates tantũ plurimæ, sed & reguli non pauci, inter quos Mandonius erat atq. Indibilis Ilergetes ad Scipionẽ defecerint. Prætereà etiã Celtiberi & multitudine & viribus inter finitimos præcipui in fidẽ venerũt ea ex causa. Cũ inter captiuas virgo quædã esset eximiâ formâ, à cuius amore nũquã temperaturũ sibi Scipionẽ credebatur, Scipio comperto

eam puellam Allucio cuidam principi Celtiberorum desponsam esse, statim sponsum ad se acciuit, eique puellam in manus tradidit, cum omni pecunia quam virginis propinqui eius redimendæ causa attulerant. Quo facto & illos & cæteros quoque Celtiberos conciliauit sibi.

Erat Scipio acer quidem in bello, sed in priuatis congressibus perquam lenis, ac resistentibus quidem formidabilis, aduersus cedentes verò perhumanus. Patris præterea ac patrui ipsius gloria hanc de illo fidem faciebat, non fortuito casu quodam, sed domestica atque innata virtute eum florere. Tunc verò & ob celeritatem partæ victoriæ, & quòd Hasdrubal in mediterranea loca se recepisset, atque eò maximè quod siue numine afflatus, siue casu quodam prædixerat se in castris hostium pernoctaturum, (quod planè ita euenit) cuncti illum heroïs cuiusdam instar suspiciebant. Hispani verò etiam Regem eum magno clamore appellarunt.

Masinissa cùm in aliis egregius vir fuit, quippe in bello manu & consilio promptissimus habebatur; tum in fide constanter seruāda non modò popularibus suis (hi enim vt plurimùm ingenio sunt infido) sed iis etiam qui eam laudem fidei ambiunt, multùm præstabat.

Masinissa amore Sophonisbæ deperibat mulieris excellenti forma. Namque hæc mulier & compositione totius corporis, & venustate quadam singulari florebat. Adhæc literis ac musicâ eruditâ. præterea vrbanitas ac facetiæ, ac denique venustas tanta inerat, vt solo aspectu audituve vel seuerissimum quemque pellicere in sui amorem facilè posset.

Licinius Crassus Consul, ob summam moderationem ac pulcritudinem, & ingentes opes, (vnde & cognomen Diuitis tulit,) tum quod Pontifex Max. esset, nullam prouinciam sortitus, in Italia mansit.

ἔρωτι· μαθὼν δὲ ὅτι Ἀλλουκίῳ τινὶ τῶν ἐν τέλει Κελτιβήρων ἐγγύηται, μετεπέμψατό τε αὐτὸν αὐτεπάγγελτος, καὶ τὴν παῖδα αὐτῷ παρέδωκε μετὰ τῶν λύτρων, ἅπερ οἱ προσήκοντες ἐκεκομίκεσαν· κἀκ τοῦ ἔργου τούτου καὶ ἐκείνους, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνηρτήσατο.

Ὅτι ὁ Σκιπίων δεινὸς μὲν ἦν ἐν ταῖς στρατηγίαις, ἐπιεικὴς δὲ ἐν ταῖς ὁμιλίαις· καὶ ἐς μὲν τοὺς ἀνθισταμένους αὐτῷ φοβερός, ἐς δὲ τοὺς ὑπείκοντας φιλάνθρωπος. καὶ προσέτι, καὶ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς τοῦ τε θείου δόξης πλεῖστον ἐς πίστιν ὧν ἐποίει, τῷ δοκεῖν ἀπ' ἀρετῆς ἐκ γένους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ προστυχόντος εὐδοκιμεῖν ἴσχυε. τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἐπί τε τῷ τάχει τῆς νίκης, καὶ ὅτι καὶ ὁ Ἀσδρούβας ἐς τὴν μεσόγαιαν ἀνεχώρησεν, μάλιστα δὲ ὅτι καὶ ἐθείασεν εἴτ' οὖν παρὰ δαιμονίου τινὸς μαθών, εἴτε κατὰ τύχην, ὅτι ἐν τῇ τῶν πολεμίων στρατοπεδεύσοιτο (ὃ καὶ ἐγένετο) πάντες μὲν αὐτὸν ὡς καὶ κρείττονα σφῶν ὄντα ἐτίμων· οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ βασιλέα μέγα ὠνόμαζον. Zonaras p. 88.

Ὅτι ὁ Μασινίσσας ἄλλως μὲν ἐν τοῖς κρατίστοις ἀνὴρ ἦν, τά τε πολέμια καὶ τοῖς βουλεύμασι, καὶ τῇ χειρὶ ἄριστα ἐξειργάζετο. καὶ ἐς πίστιν οὐχ ὅτι τῶν ὁμοφύλων (ἄπιστοί τε γὰρ * οὗτοί γε ὡς πλήθει εἰσὶν) ἀλλὰ καὶ τῶν πάνυ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονούντων προέφερεν. ms. τοι

Ὅτι τῆς Σοφωνίδος ἰσχυρῶς ἤρα Μασινίσσας, ἣ τὸ κάλλος ἐπιφανὲς εἶχε. καὶ γὰρ τῇ συμμετρίᾳ τοῦ σώματος, καὶ τῷ ἄνθει τῆς ὥρας ἤκμαζεν, καὶ παιδείᾳ πολλῇ καὶ γραμμάτων, καὶ μουσικῆς ἤσκητο· ἀστεία τε καὶ αἱμύλος ἦν, καὶ τὸ σύμπαν οὕτως ἐπαφρόδιτος, ὥστε καὶ ὀφθεῖσα ἢ καὶ ἀκουσθεῖσα μόνον πάντα τινά, καὶ τὸν πάνυ δυσέρωτα κατεργάσασθαι.

Ὅτι Λικίννιος Κράσσος ὑπό τε ἐπιεικείας καὶ κάλλους, πλούτου τε (ἀφ' οὗπερ καὶ πλούσιος ἐπωνομάσθη) ὅτι τε ἀρχιερεὺς ἦν, ἔμελλεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀκλήρωτος μένειν.

Ὅτι τοῦ Πυθίου κελεύσαντος τοῖς Ῥωμαίοις παρὰ τοῦ ἀρίστου τῶν πολιτῶν ἐπιδέξαι τὴν θεὸν ἐκ Πεσινοῦντος κομιζομένην ἐς τὸ ἄστυ, Πούπλιον Σκιπίωνα παῖδα τοῦ Γναίου τοῦ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ τελευτήσαντος ὄντα, ἁπάντων προέκριναν καὶ προετίμησαν. αἴτιον δὲ ὅτι ἄλλως τε καὶ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος ἐνομίζετο. ὃς ταύτην τότε ἐς τὴν πόλιν καὶ ἐς τὸ παλάτιον μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων γυναικῶν ἀνήγαγεν.

Ὅτι πυθόμενοι τὰ τῶν Λοκρῶν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ νομίσαντες αὐτὰ ὀλιγωρίᾳ τοῦ Σκιπίωνος συμβεβηκέναι, χαλεπῶς τε ἔφερον, καὶ ἐβουλεύσαντο εὐθὺς ὑπὸ ὀργῆς τῆς τε ἡγεμονίας αὐτὸν παῦσαι, καὶ ἐπὶ δίκην ἀνακαλέσαι· προσπαροξυνθέντες ὅτι τῇ τε Ἑλληνικῇ διαίτῃ ἐχρῆτο, καὶ ὅτι ἱμάτιον ἀνεβάλλετο, ὅτι τε ἐς παλαίστραν περιέβαινεν· ὅτι τε τοῖς στρατιώταις ἁρπάζειν τὰ τῶν συμμάχων ἐπιτρέπειν ἐλέγετο, τόν τε πλοῦν τὸν ἐπὶ Καρχηδόνα διατρίβειν ἐπίτηδες, ὅπως ἐπὶ πλεῖον ἄρξειεν ὑπωπτεύετο. μέγιστον δὲ ἐναγόντων τῶν ἀπ' ἀρχῆς οἱ φθονούντων μεταπέμψασθαι αὐτὸν ἤθελον. καὶ τοῦτο μὲν διὰ τὸ πλῆθος μεγάλην εὔνοιαν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐλπίδας ἔχον οὐκ ἐγένετο.

Ὅτι ὁ Σκιπίων ναῦν Καρχηδονίαν λαβὼν ἀφῆκε μηδὲν ἀδικήσας, ἐπειδὴ ἐπὶ πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν ἀφῖχθαι ἐπλάσαντο. ᾔδει μὲν γὰρ ὅτι ἐπὶ τῇ τῶν ἑαλωκότων σωτηρίᾳ προεφασίσθη. προετίμησε δὲ τῆς καθέξεως αὐτῶν τὸ μηδ' ὁτιοῦν διαβληθῆναί πως δυνάμενον ποιῆσαι. τοῦ τε Σύφακος καὶ τότε ἔτι συναλλάττοντος αὐτούς, ὡς τὸν Σκιπίωνα ἐκ τῆς Λιβύης καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπᾶραι, ἐδέξατο τὸν λόγον, οὐχ ὅτι ἐπίστευέν οἱ, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν σφήλῃ.

Ὅτι ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Σκιπίωνα τά τε ἄλλα πολλὰ ἄγοντες καὶ τὸν Σύφακα. καὶ ὃς ἰδὼν αὐτὸν δεδεμένον οὐκ ἠνέσχεν· ἀλλὰ τῆς τε παρ' αὐτῷ ξενίσεως μνημονεύσας,

Zonaras p. 95.

Cùm Apollo Pythius respondisset Romanis, vt matrem Idæam ex Pessinunte Romam aduectam, viro ac ciui optimo commendarent, Senatus P. Scipionem Cnei filium eius qui in Hispania occubuerat, cæteris omnibus prætulit, eò quòd iustitia ac pietate in Deos eximia esse ferebatur. Igitur ille obuiam profectus, Deam ex naue accepit, & comitantibus primariis matronis, in vrbem atque in palatium tulit.

Enimverò Romani auditis Locrensium querelis, cùm hæc Scipionis negligentia accidisse existimarent, ægrè ferebant, & confestim irâ perciti, de adimendo Scipioni imperio, eóque in vrbem reuocando ad causam dicendam agitarunt. eò magis commoti quòd illum audiebant Græcanico cultu vti, pallium reijcere in humeros, & palæstras frequentare, adhæc bona sociorum diripienda militibus suis donare. Quin & suspicio erat nauigationem in Africam consultò eum differre, vt diutiùs imperaret. Igitur incitantibus præcipuè iis qui tanti viri gloriæ iamdudum inuidebant, ex prouincia reuocare illum volebant. verùm ob eximiam plebis spem ac fauorem in P. Scipionem, id quidem omissum consilium est.

P. Scipio captam Carthaginensium nauem cùm legationis causa ad se missam esse accepisset, illæsam dimisit. Quamuis enim certò sciret ad impetrandam salutem confictum à captis id mendacium esse, tamen integritatem vtique famæ suæ captiuorum detentioni prætulit. Cumque Syphax inter Romanos & Pœnos pacem his conditionibus conciliaret, vt & Scipio ex Africa, & Hannibal ex Italia excederet: Scipio eum sermonem admisit, non quod homini fidem haberet, sed vt incautum circumueniret.

Captis deinde residuis oppidis reuersi, præter ceteram prædam, vinctum Syphacem ad Scipionem adduxêre: sed ille id spectaculum haudquaquam sustinuit, verùm hospitij quod apud eum olim vsurpauerat, & in-

constantiæ rerum humanarum memor, ac præterea ex regia fortuna ac potentia quam olim ipse sibi colendam esse censuisset, in eam repentè calamitatem delapsum hominem cernens, statim è sella exiliit, & solutum vinculis porrectâ blandè dexterâ excepit, & omni studio atque honore prosecutus est.

Plerique sua sponte multa faciunt, quorum nihil quidquam coacti facerent: iussa enim quasi quæ vim habeant adjunctam ægrè ferunt. eo autem quod spontaneum est, vtpotè libero, delectantur.

Antiochus Chalcide hibernauit, vbi & ipsius & ducum eius ac militum animi penitùs fracti ac corrupti sunt. Namque ipse præter reliquum luxum puellæ cuiusdam amore captus, ad mollitiem deflexit, ac cæteros suo exemplo imbelles reddidit.

Seleucus Antiochi filius, interceptum Africani filium dum è Græcia nauigaret, ad patrem Antiochũ misit. Is adolescentem benignè atque honorificè habuit, ac repetenti sæpiùs patri, preciumque in redemptionem offerenti reddere noluit; nec tamen vllâ Iuuenem iniuriâ affecit, quinimò potius omni studio ac diligentiâ fouit. ac tandem, tametsi pacem haud impetrare potuisset, sine pretio ad patrem remisit.

Aduersus Scipiones multorũ inuidia flagrabat: quod duo fratres virtute ac nobilitate præstantes, cùm alia multa præclarè gesserant, de quibus est à nobis dictum: tum eiusmodi cognomina acceperant. At hercle eorum innocentia non modò ex antè dictis, sed vel eò maximè declarata est, cùm bona Asiatici publicata sunt, in quib. nihil præter illa quæ anteapossederat, repertum est: ac præterea ex Africani secessu in oppidum Liternum, vbi vsque ad exitum vitæ priuatus permansit. Primò enim ad causam dicendam affuit, ratus innocentiam ac veritatem calumniâ potiorem fore.

Romani cũ Asiaticas delicias semel gustassent, & vberrimis spoliis ditati, maxima cũ licentia armati in victorũ bonis diutiùs insedissent, breui luxũ Asianorũ æmulati,

καὶ τὰ ἀνθρώπεια παθήματα ἀναλογισάμενος, ὅτι τε βασιλέα δυνάμεως οὐ σμικρᾶς, καὶ ὅτι ἀξιοσπούδαστον τὸ ἑαυτῷ γενόμενον ἑώρα τότε οἰκτρῶς οὕτως ἔχοντα, ἀνεπήδησε μὲν ἐκ τοῦ δίφρου. καὶ ἔλυσέ τε αὐτὸν καὶ ἐδεξιώσατο καὶ ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἦγε.

Πλεῖστοι ὅσοι ἐστρατεύσαντο. ὡς που πολλὰ ἑκουσίως πολλοὶ ὧν οὐδὲν ἀναγκαζόμενοι δρᾶσθαι ποιοῦσι. τὸ μὲν γὰρ προστατόμενον σφίσιν ὡς καὶ βίαιον δυσχεραίνουσι· τὸ δ' αὐθαίρετον ὡς καὶ αὐτοκράτορες ἀγαπῶσιν.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ προσδιεφθάρησαν. τῇ τε γὰρ ἄλλῃ ῥᾳστώνῃ καὶ ἔρωτι κόρης τινὸς ἔς τε τὸ ἀβροδίαιτον ἐξώκειλε, καὶ ἀπολέμους καὶ τοὺς ἄλλους ἐποίησεν. Zonaras pag. 103.

Ὅτι Σέλευκος ὁ τοῦ Ἀντιόχου τὸν τοῦ Ἀφρικανοῦ υἱὸν διαπλέοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος λαβὼν ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἐπεποίητο. pag. 104. ἀπολυτρῶσαι μὲν γὰρ καίτοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλὰ δεηθέντος οὐκ ἠθέλησεν. οὐ μήν τοι καὶ κακόν τι εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἰσχυρῶς περιεῖπε. καὶ τέλος καίπερ τῶν σπονδῶν ἁμαρτὼν ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων.

Ὅτι ἐφθόνουν τοῦ Σκιπίωνος πολλοί, ὅτι δύο ἀδελφοὶ γένους τε καὶ ἀρετῆς εὖ ἥκοντες τά τε ἄλλα κατεπεπράχεσαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐπικλήσεις τοιαύτας ἔλαβον. ἐπεὶ ὅτι γε οὐδὲν ἠδίκουν δηλοῦται μὲν καὶ τοῖς εἰρημένοις. ἀπεδείχθη δ' ἔτι μᾶλλον τῇ τε τοῦ Ἀσιατικοῦ δημεύσει τῆς οὐσίας, ἐν ᾗ μηδὲν Zonaras πλέον τῶν προϋπαρχόντων οἱ εὑρέθη. καὶ τῇ γοῦν Ἀφρικανοῦ ἐς pag. 105. Λίτερνον ἀναχωρήσει, καὶ τῇ αὐτοῦ μέχρι τῆς τοῦ βίου τελευτῆς ἀδείᾳ. τὴν μὲν γὰρ [illegible] ἀπήντησε νομίζων τῇ τῆς ἀρετῆς ἀληθείᾳ περιέσεσθαι.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῆς τρυφῆς τῆς Ἀσιανῆς γευσάμενοι, καὶ μετὰ τῆς τῶν λαφύρων περιουσίας, τῆς τε παρὰ τῶν ὅπλων ἐξουσίας, ἐν τοῖς τῶν ἡττηθέντων κτήμασιν ἐγχρονίσαντες,

καὶ τήν τε ἀσωτίαν αὐτῶν διὰ βραχέος ἐζήλωσαν, καὶ τὰ πάτρια ἤθη οὐ διὰ μακροῦ κατεπάτησαν. οὕτω τὸ δεινὸν τοῦτ' ἐκεῖθεν ἀρξάμενον, καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἔπεσε.

Ὅτι ὁ Γράκχος ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ πλήθους ἦν, καὶ ἐδημηγόρει δεινότατα· οὐ μήν τι καὶ ὡμοιώθη Κάτωνι. ἀλλὰ καίτοι παλαιάν τινα πρὸς τοὺς Σκιπίωνας ἔχθραν ἔχων οὐκ ἐνέσχε τὸ γιγνόμενον· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ ἀπελογήσατο ἐρήμην κατηγορηθέντος, ὅπως τε μηδεμίαν κηλῖδα λάβοι διεσπούδασε. τόν τε Ἀσιατικὸν ἐκώλυσεν ἐς τὸ οἴκημα ἐμβληθῆναι. καὶ διὰ ταῦτα αὐτῷ οἱ Σκιπίωνες τήν τε ἔχθραν κατέλυσαν, καὶ κῆδος συνῆψαν· τὴν γὰρ θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ ὁ Ἀφρικανὸς συνῴκισεν.

Zonaras pag.107. Ὅτι ὁ Περσεὺς παντελῶς τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκβαλεῖν ἤλπισεν, τῇ δὲ πολλῇ καὶ ἀκαίρῳ φειδωλίᾳ, καὶ τῇ δι' αὐτὴν τῶν συμμάχων ὀλιγωρίᾳ ἀσθενὴς αὖθις ἐγένετο. ἐπεὶ γὰρ τά τε τῶν Ῥωμαίων ὑπεδίδου καὶ τὰ ἐκείνων ἐπηύξετο, κατεφρόνησεν ὡς οὐδὲν ἔτι τῶν συμμαχικῶν δεόμενος, ἀλλ' ἤτοι καὶ παρεῖναί οἱ αὐτῶν βοηθησόντων, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸν κρατήσων. καὶ οὔτε τῷ Εὐμένει, οὔτε τῷ Γεντίῳ τὰ χρήματα ἃ ὑπέσχετο ἀπέδωκε, νομίσας οἰκείαν αὐτοὺς αἰτίαν ἔχθρας πρὸς Ῥωμαίους ἔχειν. τούτων τε οὖν καὶ τῶν Θρᾳκῶν (οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι ἐντελῆ τὸν μισθὸν ἐλάμβανον) ἀπροθύμως γενομένων, ἐς τοσοῦτο αὖθις ἀπογνώσεως ἀφίκετο, ὥστε καὶ σπονδῶν δεηθῆναι.

Ὅτι ὁ Περσεὺς ἐν Σαμοθρᾴκῃ ὢν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐξαιτηθεὶς Εὔανδρόν τινα γένος μὲν Κρῆτα, πιστότατον δὲ ὄντα, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἑαυτῷ κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὑπουργηκότα καὶ τὴν τοῦ Εὐμένους
Zonaras pag 109. ἐπιβουλὴν τὴν ἐν τοῖς Δελφοῖς γενομένην συνεσκευακότα, οὐκ ἐξέδωκε φοβηθεὶς μὴ κατείπῃ ὅσα αὐτῷ συνῄδει. λάθρα δὲ ἀποκτείνας διέδωκε λόγον ὅτι ἑαυτὸν προαπεχρήσατο.

maiorum disciplinam & instituta calcarunt. Ita inde primùm exorta mali labes inuecta in vrbem est.

Tiberius Gracchus, ortus plebeïa familia, in concionibus ad populum vehementissimus, dissimilis tamen M. Catonis erat. Nam tametsi antiquas cum Scipionibus simultates exerceret, eam rem tamen minimè est passus: sed Africanum, qui absens ab accusatoribus premebatur, defendit; neve ei nota vlla infligeretur, omni studio intercessit, ac postremò Asiaticum in carcerem duci vetuit. Quocirca Scipiones non modò inimicitias cum eo deposuerunt, sed affinitatem etiam iunxerunt, Cornelia Africani filia ei in matrimonium data.

At Perseus, qui se Romanos penitùs è Græcia depulsurum sperauerat, ob nimiam atque importunam parsimoniam, neglectis sociorum auxiliis, rursus vires suas imminuit. Rebus enim Romanorum labascentibus, ipse suis incrementis fretus, socios ita contempsit, ac si in posterum eorum auxilio nihil opus futurum esset, sed aut ipse suis opibus victoriam patraturus, aut socij gratuitam operam vltrò essent præstituri. Itaque nec Eumeni, nec Gentio promissam pecuniam dedit, ratus priuatam illis causam belli cum Romanis subesse. Igitur cùm & hi quos dixi, & præterea Thraces (nam neque iis integra stipendia persoluerat) ardorem animi remisissent, adeò repentè desperare de summa rerum cœpit, vt pacem à Romanis peteret.

Perseus cùm Samothraciæ in templo supplex sederet, postulantibus Romanis vt Cretensis Euander sibi dederetur, cuius ipse multis in rebus fidelissimâ operâ aduersus Romanos vsus fuerat, cuiusque ministerio insidias Eumeni comparauerat Delphis, eum quidem dedere noluit; veritus ne cuncta, quorum sibi ipse erat conscius, proderet: sed eo clàm interfecto rumorem sparsit sibimet ipsum manus attulisse.

Tum verò Regis familiares perfidiam eius ac crudelitatem veriti, desciscere ab eo cœpêre.

Perseus vltrò è latebris prodiit, séque Octauio dedidit, statimque Amphipolim perductus, nec dicto, nec facto vllo acerbiore ab Æmilio Paulo acceptus est. Nam & aduenienti assurrexit Paulus, & dextram porrexit, & conuiuio excepit. denique in liberali custodia asseruatum honorificè habuit.

Fuit Paulus non modò egregius Imperator, sed etiam integerrimus atque incorruptissimus: quod vel ex eo apparet, quod cùm bis Consul, atque innumerabili præda potitus fuerit, tamen in tanta paupertate vitam exegit, vt post eius obitum ægrè vxori dos restitui posset. Et hæc quidem eius viri virtus atque huiusmodi res gestæ fuêre. Cæterùm hanc vnam reliquæ vitæ aspersisse labem videtur, quod omnem Epirotarum pecuniam militibus diripiendam dedit. vir alioqui non inficetus, & in secundis rebus vnicè moderatus. simul felicissimus ac prudentissimus Imperator. quod quidem ex eo perspici potest, quod neque erga Perseum superbum se aut insolentem prębuit, neque id bellum imprudenter ac temerè administrauit.

Erat Scipio cùm in prospiciendis multò antè rebus ac temporibus, tum in excogitandis ex tempore consiliis sagacissimus: ac pro loco ac tempore alterutram rationem vsurpabat. & audacter quidem quid facto opus esset dispiciebat, cæterùm tanquam dubitans ac formidans executioni mandabat. proinde constanti quidem atque interrita deliberatione cuncta quæ in rem essent, exactissimè peruidebat; præ sollicitudine verò ob incertos rerum exitus, tutò omnia administrabat. quamobrem si fortè in discrimen improuisum inciderat, cuiusmodi multa in bello atque in fortunæ varietate ac-

οἱ δὲ συνιόντες οἱ φοβηθέντες τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ τὴν μιαιφονίαν, μεθίστασθαι ἤρξαντο.

Ὅτι ὁ Περσεὺς ἐθελοντὴς ᾑρέθη, καὶ αὐτὸν ἐς τὴν Ἀμφίπολιν ἀχθέντα ὁ Παῦλος οὐδὲν, οὔτε ἔργῳ, οὔτε λόγῳ δεινὸν ἔδρασεν· ἀλλὰ καὶ προσιόντι οἱ ὑπανέστη, τά τε ἄλλα ἐδεξιώσατο, καὶ ὁμόσιτον ἐποιήσατο, ἔν τε φυλακῇ ἀδέσμῳ καὶ ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἦγε.

Ὅτι ὁ Παῦλος οὐ στρατηγῆσαι μόνον ἦν ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ χρημάτων ἀδωρότατος. τεκμήριον δέ· δὶς πρὶν τότε ὑπατεύσας καὶ λαφύρων ἀμυθήτων κρατήσας ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ διεβίω, ὥστε χαλεπῶς τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν προῖκα τελευτήσαντος ἀποδοῦναι. τοιοῦτος μὲν οὖν ἦν καὶ τοιαῦτα ἔπραξεν. τοῦτο δὲ μόνον ὥσπερ τινὰ κηλῖδα ἐν τῷ τούτου βίῳ προστετρῖφθαι νομίζουσι, τὸ διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα *ἐπιτρέψαι· τἄλλα οὐκ ἄμοιρον χαρίτων ἄνδρα γενόμενον, καὶ (deest in ms.) μέτριον μὲν ἐν ταῖς εὐπραγίαις, εὐτυχέστατον δὲ ἅμα καὶ εὐβουλότατον ἐν τοῖς πολεμίοις ὀφθέντα. μαρτύριον δὲ, τὸ μήτε πρὸς τὸν Περσέα ὑπέροχον καὶ ἀλαζόνα διατεθῆναι, μήτε τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον κακῶς καὶ ἀπροβούλως ἀγωνίσασθαι.

Ὅτι Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἄριστος μὲν ἦν ἐκ πλείονος τὸ δέον ἐκφροντίσαι, ἄριστος δὲ καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὸ κατεπεῖγον ἐρευνῆσαι, ἔν τε τῷ προσήκοντι καιρῷ ἑκατέρῳ αὐτῶν χρήσασθαι ἦν. τά τε πρακτέα ἐν τῷ θαρσοῦντι διεσκόπει, καὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν ὡς καὶ δεδιὼς ἐποιεῖτο· ὅθεν περ τῇ τοῦ λογισμοῦ ἀδεεῖ διασκέψει πάντα ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα ἐνενόει, καὶ τῇ τάξει τοῦ ἀσταθμήτου φροντίδι ἀσφαλῶς αὐτὰ ἔπραττε. καὶ διὰ τοῦτ' εἴποτε καὶ ἐς ἀπροβουλίας ἀνάγκην (οἷα ἔν τε τοῖς τοῦ πολέμου παραλόγοις, καὶ ἐν ταῖς τῆς τύχης ῥοπαῖς συμβαίνειν εἴωθε) προήχθη, οὐδὲ τότε τῶν προση-

κόντων ἡμάρτομεν. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἔθους, τοῦ τε τῇ ψυχῇ πρὸς μηδὲν ἀλογίστως χρῆσθαι, οὐδὲ ἐς τι τοῦ ἐξαπιναίου πρὸς σκοπὴν ἀπαράσκευος ἦν· ἀλλὰ καὶ τοῖς αἰφνιδίοις ὑπὸ τοῦ μηδέποτε ἀτρεμίζειν ὡς καὶ ἐκ πολλοῦ αὐτὰ προεγνωκὼς ἐχρῆτο· τολμητής τε ἐκ τούτων, ἐν οἷς ἐπεπιστεύκει ὀρθῶς ἔχειν, καὶ κινδυνευτὴς ἐν οἷς ἐθάρσει ἰσχυρῶς ἐγίγνετο. καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἴσα τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἔρρωτο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα ἄν τις αὐτοῦ θαυμάσειε· προεβούλευέ τε τὰ κράτιστα ὡς καὶ ἑτέροις ἐπιτάξων, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτὰ ὡς καὶ ἀφ' ἑτέρων κεκελευσμένα ἐχειρούργει. τῇ τε οὖν ἄλλῃ ἀρετῇ ἀσφαλὴς ἦν· καὶ τὴν πιστότητα οὐχ ὅπως πρὸς τοὺς πολίτας τούς τε χρωμένους οἱ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ὀθνεῖον τό τε πολεμιώτατον ἀκριβῆ ἐκέκτητο. καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν ἰδιῶται, πολλαὶ δὲ καὶ πόλεις προσεχώρησαν. ἅτε γὰρ μηδὲν ἀλογίστως μηδὲ ἐξ ὀργῆς ἢ καὶ δέους ποιῶν ἢ καὶ λέγων, ἀλλ' ἐκ τοῦ βεβαίου τῶν λογισμῶν πρὸς πάντα τὰ καίρια ἕτοιμος ὤν, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἱκανῶς ἐκλογιζόμενος, καὶ μήτε τι ἀνέλπιστον ποιούμενος, καὶ πάντα πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν προδιασκοπῶν, ῥᾷστά τε τὰ πρακτέα πρὶν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν ἐπενόει, καὶ ἐς βεβαιότητα αὐτοῖς ἐχρῆτο. τοιγαροῦν μόνος ἀνθρώπων ἢ καὶ μάλιστα διά τε ταῦτα, καὶ διὰ τὴν μετριότητα τήν τε ἐπιείκειαν οὔτε ὑπὸ τῶν ὁμοτίμων, οὔθ' ὑπό τινος ἐφθονήθη. ἴσος μὲν γὰρ τοῖς ὑποδεεστέροις, οὐκ ἀμείνων δὲ τῶν ὁμοίων, ἀσθενέστερος δὲ τῶν μειζόνων ἀξιῶν εἶναι, κρείττων καὶ τοῦ φθόνου τοῦ μόνου τοὺς ἀρίστους ἄνδρας λυμαινομένου ἐγένετο.

Ὅτι Οὐιρίατθος ἀνὴρ Λυσιτανὸς ἀφανέστατος μὲν γένος, ὥς γέ τισι δοκεῖ, ὤν, περιβοητότατα δὲ ταῖς πράξεσι χρησάμενος· λῃστής τε γὰρ ἐκ ποιμένος, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ στρατηγός. ἐπεφύκει γὰρ καὶ ἤσκητο τάχιστος μὲν διῶξαί τε καὶ φυγεῖν, ἰσχυρότατος δὲ ἐν σταδίᾳ μάχῃ εἶναι· καὶ τήν τε τροφὴν τὴν ἀεὶ παροῦσαν,

cidere solent, ne tum quidem à recta ratione aberrabat. Ex consuetudine enim atque ex eo quod nihil vnquam temerè & inconsultò faceret, nunquam in repẽtino vllo casu imparatus ad consulendum erat: sed subitis casibus tanquam multò antè prouisis, vtpote qui nunquam à meditando cessaret, vtebatur. vnde in iis quæ recta esse persuasum habebat, confidentissimus; & vbi confidebat, ad quæuis pericula subeunda erat promptissimus: corpore enim iuxtà ac validissimus quisque miles robusto erat. Ideóq. vel hoc vno maximè admirabilis, quod tanquam aliis imperaturus prouidebat quid facto opus esset: ipse nihilo minus quasi ab aliis imperata res fuisset, manum operi admouebat. Porrò cùm cæteris virtutib. erat præditus, tum præcipuam auctoritatem ac fidem non modò apud ciues & familiares, sed etiam apud exteros, ipsosq. adeò hostes, sibi comparauerat: quocirca & priuati & ciuitates sese ei adjungebant. Nam cùm nihil temerè, nihil ex iracundia seu metu aut faceret, aut diceret, sed stabili iudicio ad omnem casum esset instructus, prouisamq. haberet rerum humanarum varietatem, nec quidquam humani à se alienum putaret, & pro ingenio cuiusque negocij ac naturâ cuncta antè prospiceret: & præuidebat facillimè quæcunque agenda essent antequam opus eis haberet, & constantissimè exequebatur. Igitur eas ob causas, & præterea moderationis & æquitatis gratia, solus ex omni memoria, non æqualium modò, sed & cæterorum omnium inuidiam effugit: quippe qui cum inferioribus quidem æquo iure ageret, supra æquales verò eminere nollet, potioribus autem libenter cederet. quo facto inuidiam, quæ maximum quemque labefactare solet, facilè superauit.

Viriathus obscuro, vt quidam aiunt, genere ortus, reb. gestis magnoperè inclaruit. Primùm enim ex pastore latro, ac deinde celebris Imperator extitit. Erat quippe cùm naturâ, tum exercitatione & ad fugam, & in persequendo velocissimus: idem in pedestri pugna fortissimus:

adhæc cibo potúque obuio iucundissimè vtebatur: maximam vitæ partem assuetus sub dio agere, contentus stragulis nulla arte elaboratis. æstus ac frigoris iuxtà patiens. famem atque huiusmodi difficultates spernebat, quippe qui præsentibus semper quasi optimis ac suauissimis gauderet. Huiusmodi corpus cùm naturâ, tum exercitatione formatum cùm haberet, animi virtutibus longè excellebat. namque ad excogitandum quod facto opus esset, & ad agendum promptissimus erat, quippe qui simul quid agendum esset, simul agendi tempus videret. Idem euidentissimarum rerum ignorantiam simulare, & obscurissimarum notitiam dissimulare vnicè callebat. Præterea cùm & Imperator & minister ipse sui vbique esset, nec abjectus cuiquam, nec grauis videbatur: sed inter generis obscuritatem ac loci dignitatem adeò sese temperauerat, vt nemine inferior, ac nemine etiam superior esse videretur. postremò nec auaritiæ, nec dominationis, neque iracundiæ causa, sed ipsis belli artibus bellum gerebat, ac proinde pugnax & bellicosus meritò est habitus.

Appius Claudius Consul, collega Quinti Metelli, splendore generis elatus, ac Metelli gloriæ inuidens, cùm Italiam prouinciam sortitus esset, vacuam ab omni hoste: materiam triumphi vndecunque petere concupiuit. Salassos igitur, gentem Gallicam, quibus nihil erat quod obijci posset, aggressus aduersus populum Romanum concitauit. Missus enim vt eos cum finitimis conciliaret, quibuscum de aquis ad metalla auri necessariis dissidebant, agrum eorum latè vastauit. Cæterùm Romani ex decemviris sacrorum binos ad eum miserunt.

Appius Claudius etsi probè sciebat haudquaquam se victoriâ potitum esse, eâ tamen insolentiâ vsus est,

καὶ τὸ ποτὸν τὸ προστυχὸν ἥδιστα ἐλάμβανεν· ὑπαίθριός τε τὸν πλείω τοῦ βίου χρόνον διῃτᾶτο, καὶ ταῖς αὐτοφυέσι στρωμναῖς ἠρκεῖτο. καὶ διὰ ταῦτα παντὸς μὲν καύματος, παντὸς δὲ ψύχους κρείττων ἦν· καὶ οὔθ' ὑπὸ λιμοῦ ποτε ἐπόνησεν, οὔθ' ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἀηδίας ἐταλαιπώρησεν, ἅτε καὶ πάντων τῶν ἀναγκαίων ἐκ τῶν ἀεὶ παρόντων ὡς καὶ ἀρίστων ἀπολαύων ἱκανώτατα. τοιούτου δὲ αὐτῷ τοῦ σώματος καὶ ἐκ τῆς φύσεως, καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως ὄντος, πολὺ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς ὑπερέφερε. ταχὺς μὲν γὰρ πᾶν τὸ δέον ἐκνοῆσαι καὶ ποιῆσαι ἦν. τό τε γὰρ πρακτέον ἅμα ἐγίγνωσκε, καὶ τὸν καιρὸν αὐτοῦ ἠπίστατο. δεινὸς γὰρ τά τε ἐμφανέστατα ἀγνοεῖν, καὶ τὰ ἀφανέστατα εἰδέναι προσποιήσασθαι. πρὸς δὲ ἔτι καὶ στρατηγὸς, καὶ ὑπηρέτης αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐς πάντα ὁμοίως γιγνόμενος, οὔτε ταπεινὸς, οὔτε ἐπαχθὴς ἑωρᾶτο. ἀλλ' οὕτω πρός τε τὴν τοῦ γένους ἀσθένειαν, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἰσχύος ἀξίωσιν ἐκέκρατο, ὥστε μήτε χείρων τινὸς, μήτε κρείττων δοκεῖν εἶναι. τό τε σύμπαν εἰπεῖν οὔτε πλεονεξίας, οὔτε δυναστείας ἢ καὶ ὀργῆς ἕνεκα τὸν πόλεμον, ἀλλὰ δι' αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐποιεῖτο. κἀκ τούτου τὰ μάλιστα καὶ φιλοπόλεμος, καὶ εὐπόλεμος ἐλογίσθη.

Ὅτι ὁ Κλαύδιος ὁ συνάρχων Μετέλλου πρός τε τὸ γένος ὠγκωμένος καὶ πρὸς Μετέλλῳ φθονῶν ἔτυχεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λαχὼν ἀρχὴν, καὶ πολέμιον οὐδὲν ἀποδεδειγμένον εἶχε. καὶ ἐπεθύμησε πάντως τινὰ ἐπινικίων πρόφασιν λαβεῖν· καὶ Σαλάσσους Γαλάτας, μὴ ἐγκαλουμένους τι ἐξεπολέμωσε τοῖς Ῥωμαίοις· ἐπέμφθη γὰρ ὡς συμβιβάσων αὐτοὺς τοῖς ὁμοχώροις περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐς τὰ χρυσεῖα ἀναγκαίου διαφερομένους· καὶ τήν τε χώραν αὐτῶν πᾶσαν κατέδραμεν. ἔπεμψαν δὲ αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν δέκα ἱερέων δύο.

Ὅτι Κλαύδιος εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀκριβῶς ἠπίστατο, ὅτι οὐκ ἐνενικήκει, ἀλλ' ὅμως καὶ τότε τοσαύτῃ ὑπερηφανίᾳ ἐχρήσατο,

ὥσθ' ὑπὲρ μὲν τῶν ἐπινικίων μηδένα λόγον, μήτε ἐν τῇ βουλῇ, μήτε ἐν τῷ δήμῳ ποιήσασθαι· καθάπερ δὲ ὑπαρχόντων αἱ πάντως αὐτῶν κἂν μηδεὶς ψηφίσηται, τὰ ἐς αὐτὰ ἀναλώματα αἰτῆσαι.

Ὅτι Μόμμιος δὲ ὁ Ἀφρικανὸς παμπληθὲς ἀλλήλων τοῖς τρόποις ἐς πάντα διέφερον. ὁ μὲν γὰρ ἐπί τε τὸ σωφρονέστατον καὶ μετ' ἀκριβείας μηδενὸς μηδὲν προτιμῶν ἦρξε· καὶ πολλοὺς μὲν ἐκ τῆς βουλῆς, πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἄλλων ὡς ἑκάστους εὔθυνεν. ὁ δὲ δὴ Μόμμιος πρός τε τὸ δημοτικώτερον καὶ πρὸς τὸ ἀνθρωπινώτερον, οὔτ' αὐτός τινι κηλῖδα προσέθηκε, καὶ συχνὰ τῶν ὑπ' ἐκείνου προσταχθέντων ὅσα γε δὴ ἐνεδέχετο κατέλυσεν. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἐπιεικείας φύσει προσήκων ἦν, ὥστε καὶ τῷ Λουκούλλῳ χρῆσαί τε ἀγάλματα πρὸς τὴν τοῦ Τυχαίου, ὃ ἐκ τοῦ Ἰβηρικοῦ πολέμου κατεσκεύασε, καθιέρωσιν, καὶ μὴ βουληθέντος αὐτὰ ὡς δὴ ἱερὰ ἐκ τῆς ἀναθέσεως γεγονότα ἀποδοῦναι, μηδεμίαν ὀργὴν ποιήσασθαι· ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐκείνου ὀνόματι τὰ ἑαυτοῦ λάφυρα περιιδεῖν ἀνακείμενα.

Ὅτι Πομπήϊος πολλὰ καὶ ἐσφάλη, καὶ αἰσχύνην δεινὴν ὦφλεν· ποταμὸν γάρ τινα διὰ τῆς τῶν Νουμαντίνων χώρας ῥέοντα βουληθεὶς ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου παρατρέψαι, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἐφεῖναι, τοῦτο μὲν ἰσχυρῶς πονηθεὶς ἐξειργάσατο· πολλοὺς δὲ στρατιώτας ἀποβαλὼν, οὔτε τοῖς Ῥωμαίοις ὄφελος ἐκ τῆς παρεκτροπῆς γενέσθαι, οὔτε ἐκείνοις βλάβος.

Ὅτι Καπίων τοὺς μὲν πολεμίους οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, τοὺς δὲ οἰκείους πολλὰ καὶ δεινὰ ἔδρασεν, ὥστε καὶ κινδυνεῦσαι ὑπ' αὐτῶν ἀπολέσθαι. χαλεπῶς τε γὰρ αὐτοῖς καὶ τραχέως τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τοῖς ἱππεῦσι χρωμένου, πολλοὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα ταῖς νυξὶν ὅτι μάλιστα διέσκωπτον, καὶ διεθρόουν, καὶ ἐφ' ὅσον γε ἐκεῖνος διὰ τοῦτ' ἠγανάκτει

vt nulla triumphi mentione, neque in Senatu, neque ad populum facta, prorsus ac si iure suo ei triumphare absque vllius decreto liceret, pecuniam ex ærario in triumphi sumptus petere non dubitarit.

L. Mummius & Scipio Africanus Censores prorsus diuersis inter se moribus fuêre. Hic enim nihil gratiæ aut fauori indulgens, omni seueritate ac diligentia Censuram egit. ac multos è Senatu & equestri ordine, plurimos etiam de plebe in disquisitionem morum vocauit. At Mummius humaniùs magisque ad popularem auram se gessit. neque enim ipse quemquam ignominiâ notauit, & quæ erant à collega acta, quoad potuit, rescidit: fuit enim ea moderatione, vt cùm Lucullus ad ornandum templum Fœlicitatis (quod ex bello Hispaniensi dedicabat) statuas commodato ab eo accepisset, nec reddere eas postmodum vellet, quasi quæ dedicatione sacræ essent factæ, nullo modo succensuerit, sed spolia sua sub alterius dedicata titulo conspici sit passus.

Multa à Q. Pompeïo secùs gesta sunt, propter quæ maximum dedecus incurrit. Nam cùm amnem qui per Numantinorum regionem fluebat, ex alueo deriuare, & in agros eorum effundere vellet, id quidem ingenti labore tandem perfecit. cæterùm multis in eo opere militibus amissis, neque operæprecium vllum Romanis ea deriuatione, neque hostibus damnum attulit.

Q. Cæpio hostem quidem nullo memorabili damno affecit: suos verò multis & maximis iniuriis vexauit, adeò vt minimum abfuerit quin ab iis sit interfectus. Nam cùm vniuersos milites, ac præcipuè equites acerbiùs tractaret, multa multi in eum dicteria noctu præsertim iactabant. & quò magis ille indignabatur,

eò pluribus illum dicteriis ad iracundiam prouocabant. Igitur cùm facinus quidem haudquaquam lateret, reus verò deprehenderetur nemo, suspicatus Cæpio id ab equitibus fieri, cùm in neminem vnum conferre culpam posset, iram in omnes conuertit, eisq. sexcentis numero imperauit vt fluuium iuxta quem castra habebat, cum solis equisonibus transgressi, è monte in quo Viriathus consederat, lignarentur. Ex quo cùm vltimũ periculum omnibus imminere palàm esset, Tribuni & Legati Cæpionem rogare institerunt, ne eos in apertam perniciem conijceret. At Equites cùm paululùm expectassent si fortè Cępio precib. eorum flecteretur, postquam aspernari illum preces viderunt, ipsi quidem supplicare ei noluerunt quod vnũ maximè optabat Cæpio: verùm mortem pati quàm Cæpionem leniori oratione mulcere præoptantes, ad condictum locum contenderunt, eisque equitatus sociorum ac nominis Latini cum quibusdã voluntariis sese adiunxit. Igitur traiecto amne cùm ligna cecidissent, reuersi facto impetu prætorium eius circundedêre, eo consilio viuum vt illum incenderent. crematusque haud dubiè esset, nisi se fugâ proripuisset.

App. Claudius Censor, præ nimia asperitate multa perperam egisset, nisi collega eius Q. Fuluius Nobilior obstitisset. hic enim eximia æquitate ac diuersissimo ingenio præditus, cedendo nonnunquam & placidè agendo cum collega, ita eum demulsit, vt pauca admodum acerbiùs gesserit.

L. Furius Philus Q. Pompeium & Q. Metellum, qui inimicitias secum atque inter se exercebant, legatos secum in prouinciam duxit, eo consilio vt quoniam res præclaras gerere constituerat, cuncta sua dicta & facta diligenti examine libraret, & testimonium virtutis etiam ab inuitis exprimeret.

Tib. Gracchus Rẽp. perturbauit, quãuis & sũmo genere esset, vt qui ad Africanũ auũ maternã originẽ referret, & magnitudinem generis indole ac celsitudine animi æquaret. ac postremò humaniorib. artibus apprimè esset

ἐπὶ πλεῖον ἐτώθαζον, ὅπως ἐξοργίζοιτο· ὡς οὖν τὸ προσποιούμενον ἔνδηλον ἦν, ὑπεύθυνος δὲ οὐδεὶς εὑρίσκετο, ὑποτοπήσας ὑπὸ τῶν ἱππέων αὐτὸ γίγνεσθαι, καὶ ἐς οὐδένα τρέψαι δυνηθεὶς τὴν αἰτίαν, πᾶσιν αὐτοῖς τὴν ὀργὴν ἔφερεν· καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἑξακοσίους ὄντας τὸν ποταμὸν παρ' ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο, μετὰ μόνων ἱπποκόμων διαβιβάσαι, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους, ἐφ' ᾧ ὁ Οὐιρίαθος ηὐλίζετο ξυλίσασθαι. προδήλου δὲ δὴ τοῦ κινδύνου πᾶσιν ὄντος, οἱ χιλίαρχοι, καὶ οἱ ὑποστράτηγοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἀπολέσαι σφᾶς. οἱ δὲ ἱππεῖς ὀλίγον ἐπισχόντες ὡς καὶ ἐκείνων αὐτοῦ ἀκούσοντος, ἐπεὶ μηδὲν ἐνεδίδου, ἱκετεῦσαι μὲν αὐτὸν ἀπηξίωσαν, οὗπερ που καὶ τὰ μάλιστα ἐγλίχετο· διαλέξασθαι δὲ μᾶλλον ἤ τι ἐπιεικὲς φθέγξασθαι πρὸς αὐτὸν ἑλόμενοι ὥρμησαν ἐπὶ τὸ τεταγμένον· καὶ αὐτοῖς τό τε τῶν συμμάχων ἱππικὸν, καὶ ἄλλοι ἐθελονταὶ συνεξῆλθον. καὶ τόν τε ποταμὸν διέβησαν, καὶ τὴν ὕλην τεμόντες περὶ τὸ στρατήγιον αὐτοῦ περιενέβαλον, ὡς καὶ καταπρήσοντες αὐτόν· κἂν κατεκαύθη, εἰ μὴ προεξέφυγεν.

Ὅτι ὁ Κλαύδιος πολλὰ ἂν καὶ ἄτοπα ὑπὸ τραχύτητος εἰργάσατο, εἰ μήπερ ὁ συνάρχων αὐτοῦ Κύιντος ἐκώλυσεν. ἐπιεικὴς γὰρ ὢν καὶ ἐναντιωτάτην αὐτῷ φύσιν ἔχων, ὀργῇ μὲν οὐδὲν οἱ ἀντέπραξεν· ἐνδιδοὺς δέ πῃ καὶ πράως πως αὐτῷ χρώμενος οὕτως αὐτὸν μετεχειρίσατο, ὥστε ἐλάχιστα πικράνασθαι.

Ὅτι ὁ Φούριος ἐξήγαγεν ἐν τοῖς ὑποστρατήγοις τὸν Πομπήιον καὶ τὸν Μέτελλον, καίπερ καὶ ἑαυτῷ καὶ ἀλλήλοις ἐχθροὺς ὄντας, ὅπως ὡς καὶ μέγα τι πράξων τόν τε ἔλεγχον τῶν ἔργων ἀκριβῆ ποιήσηται, καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀρετῆς, καὶ παρὰ ἀκόντων σφῶν λάβῃ.

Ὅτι ὁ Γράκχος ὁ Τιβέριος ἐτάραξε τὰ τῶν Ῥωμαίων, καίπερ καὶ γένους ἐς τὰ πρῶτα πρὸς τὸν πάππον τὸν Ἀφρικανὸν ἀνήκων, καὶ φύσει ἀξίᾳ αὐτοῦ χρώμενος, τά τε τῆς παιδείας ἔργα ἐν τοῖς μάλιστα ἀσκήσας καὶ φρόνημα μέγα ἔχων.

ὅσῳ γὰρ πλείω καὶ ἰσχυρότερα ταῦτα ἐκέκτητο, μᾶλλον ἐς φιλοτιμίαν ἀπ' αὐτῶν προήχθη. καὶ ἐπειδὴ ἅπαξ ἔξω τοῦ βελτίστου παρετράπη, καὶ ἄκων ἐς τὸ κάκιστον ἐξώκειλεν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτῷ τὰ τῶν Νουμαντίνων ἐπινίκια ἀπεψηφίσθη, καὶ αὐτὸς τιμηθήσεσθαι πρότερον ἅτε καὶ πρυτανεύσας αὐτὰ ἐλπίσας οὐχ ὅπως τοιούτου τινὸς ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ προσεκινδύνευσεν ἐκδοθῆναι, ἔγνω καὶ τὰ πράγματα οὐκ ἀπ' ἀρετῆς οὐδὲ
mſ. ἐν. * ἀπ' ἀληθείας ἀλλ' ὥς που καὶ ἔτυχεν ἐξεταζόμενα. ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν τῆς δόξης ὡς οὐκ ἀσφαλῆ ἀφῆκε· ἕτερον δέ τινα προφθάσαι πάντως ἐπιθυμήσας, καὶ τοῦτο διὰ τοῦ ὁμίλου μᾶλλον ἢ τῆς βουλῆς ἐξεργάσασθαι προσδοκήσας, ἐκείνῳ προσέθετο.

Ὅτι Μάρκος Ὀκτάβιος τῷ Γράκχῳ διὰ φιλονεικίαν συγγενικὴν ἑκὼν ἀντηγωνίζετο. καὶ ἐκ τούτου οὐδὲν μέτριον ἐπράττετο· ἀλλ' ἀντιφιλονεικοῦντες περιγενέσθαι μᾶλλον ἀλλήλων ἢ τὸ κοινὸν ὠφελῆσαι, πολλὰ μὲν καὶ βίαια ὥσπερ ἐν δυναστείᾳ τινί, ἀλλ' οὐ δημοκρατίᾳ ἔπραξαν, πολλὰ δὲ καὶ ἄτοπα ὥσπερ ἐν πολέμῳ τινί, ἀλλ' οὐκ εἰρήνῃ ἔπαθον. τοῦτο μὲν γὰρ εἷς πρὸς ἕνα, τοῦτο δὲ πολλοὶ κατὰ στάσεις, λοιδορίας τε ἐπαχθεῖς καὶ μάχας, οὐχ ὅτι κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ τῇ τε ἐκκλησίᾳ ἐποιοῦντο· τῇ μὲν γὰρ προφάσει τῇ τοῦ νόμου χρώμενοι, τῷ δὲ ἔργῳ καὶ ἐς τὰ ἄλλα πάντα διασπευδόμενοι ὥστε ἐν μηδενὶ ἀλλήλων ἐλαττῶσι. κἀκ τούτου οὔτ' ἄλλο τι τῶν εἰθισμένων ἐν κόσμῳ συνέβαινεν, οὔθ' αἱ ἀρχαὶ τὰ νενομισμένα ἔπραττον. τὰ δὲ δικαστήρια ἐπέπαυτο, καὶ συμβόλαιον οὐδὲν ἐγίγνετο. ἀλλ' ἥ τε ταραχὴ καὶ ἡ ἀκρισία πανταχοῦ πολλὴ ἦν· καὶ ὄνομα πόλεως ἔφερον, στρατοπέδου δὲ οὐδὲν * ἀπεῖχον. mſ. εἶχ.

Ὅτι ὁ Γράκχος τοῖς στρατευομένοις ἐκ τοῦ ὁμίλου νόμους τινὰς ἐπικουροῦντας ἔγραφε, καὶ τὰ δικαστήρια ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς

exculrus. Sed quò magis hæc in illo eminebant, eò acrius ad contentiones prouectus est. cæterùm vbi semel à recto tramite deflexit, exinde ad pessima quæque semetipse præcipitem dedit. Postquam enim triumphus de Numantinis Mancino est denegatus, & ipsemet qui eius fœderis auctor fuerat, non modò honorem quem sperauerat, non retulit, sed parum abfuit quin hostibus dederetur, cùm non ex virtute ac veritate, sed temerè res dijudicari cerneret, hanc quidem viam virtutis & gloriæ tanquam parum tutam reliquit: cæterùm cùm principem locum quocunque demum pacto assequi concupisceret, idque per plebem facilius quàm per Senatum consecuturum se speraret, à patribus ad plebem desciuit.

M. Octauius ob æmulationem ex propinquitate generis conflatam, Tib. Gracchio sese opposuit. Exinde verò nihil moderatè ac bono more agi cœptum est. Nam cùm vterque prava contentione magis vt æmulum superaret quàm vt prodesset Reipublicæ, eniteretur, multa tanquam in regia dominatione non in populari statu per vim gessêre singuli: multa item quasi in bello ac non altissima in pace, sæua & grauia pertulêre. Nunc enim singuli, nunc plures in factiones diuisi, iurgia & rixas ac prælia cùm in cæteris vrbis locis, tum in Curia ac comitio conserebant: prætendentes quidem in speciem rogationes Tribunicias, reipsa verò alia omnia molientes, eò vt sibi inuicem nulla in re cederent. proinde nihil iam in vrbe solenni more agi: magistratus officia omittere: iudicia cessare: contractus nulli fieri. prorsus ingens perturbatio ac iustitium vbique obtinere: ac nomen quidem ciuitatis manebat, cæterùm nihilo à castris ciuitas distabat.

Tib. Gracchus leges quasdā in gratiam plebis, quæ in militia erat, ad populum tulit, & iudicia à Senatorib. ad

equites transtulit; miscens omnia atque perturbans, quo securitatem aliquam rebus suis compararet. Postquam verò neque hæc satis procedebant, sed exitus anni instabat, ac magistratu deposito statim inimicis obnoxius erat futurus, operam dedit vt in insequentem annum cum fratre Caïo Tribunus ipse fieret, & Appium socerum ad Consulatum proueheret, nihil non dicere ac polliceri cuiquam recusans. ac sæpenumerò sordidatus in atra veste matrem. ac paruulos filios lacrymabundos ad populum producebat.

Fuit in P. Scipione Africano maior gloriæ cupido quàm par esset, aut quàm tantæ virtutis virum deceret. proinde nemo ex iis qui illi in Republica aduersabantur, eius morte lætatus est. sed tametsi grauissimum in eo aduersarium haberent, mortuum tamen desiderarunt. quippe simul eum Reipublicæ vtilem videbant, simul ab eo nihil sibi mali imminere intelligebant. Eo autem viro de viuis sublato rursus optimatum partes imminutæ sunt, adeò vt auctoribus legum Agrariarum omnem pænè Italiam peruastare posthac pronum fuerit. Atque id maximè mihi videtur significasse lapidum imber, qui paulò antè in quasdam ædes sacras de cœlo deciderant, ac nonnullos homines occiderant. Idem significabant etiam illæ Apollinis lacrymæ. Fleuit enim, fleuit, inquam, ille per tres continuos dies. ideóque eius simulacrum concidi ac confringi, atque in mare abijci ex responso haruspicum Senatus decreuit.

C. Gracchus eandem quam Tiberius frater sectam ac sententiam in Republica sequebatur, nisi quod hic quidem à virtute ad ambitiosas contentiones, atque inde ad nequitiam abreptus quasi quodam æstu fuerat. Caïus verò naturâ factiosus, sponte pessima quæque agebat. cæterùm longè paratior fratre ad dicendum erat. Ideóque & malitia in excogitando,

ἰταῦτας

ἱππάδας μετῆγε, φύρων καὶ ταράσσων πάντα τὰ καθεστηκότα, ὅπως ἔκ γε τούτου ἀσφαλείας τινὸς ἐπιλάβηται. καὶ ὡς οὐδὲν οὐδὲ ἐν τούτῳ αὐτῷ προεχώρει, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς ἦν, καὶ ἔμελλεν ἀπαλλαγεὶς αὐτῆς αὐτίκα τοῖς ἐχθροῖς ὑποβληθήσεσθαι, ἐπεχείρησε καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ δημαρχῆσαι, καὶ τὸν πενθερὸν ὕπατον ἀποδεῖξαι, μηδὲν μήτ' εἰπεῖν, μήθ' ὑποσχέσθαί τισιν ὀκνῶν· καὶ πενθίμην ἐσθῆτα πολλάκις ἐνεδύετο, τήν τε μητέρα καὶ τὰ παιδία ἐς τὸ πλῆθος παρῆγε συνδεόμενα.

Ὅτι Σκιπίων Ἀφρικανὸς φιλοτιμίᾳ πλείονι παρὰ τὸ προσῆκον τό τε ἁρμόζον τῇ ἄλλῃ αὐτοῦ ἀρετῇ ἐχρῆτο. οὔκουν οὐδὲ τῶν ἀντιστασιαστῶν τις αὐτῷ θανόντι ἐφήσθη. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι καίπερ βαρύτατον αὐτὸν σφίσι νομίζοντες εἶναι ἐπόθησαν. χρήσιμόν τε γὰρ πρὸς τὰ κοινὰ ἑώρων, καὶ δεινὸν οὐδὲν οὐδ' ἂν σφᾶς παθεῖν ἀπ' αὐτοῦ προσεδόκων. ὑπεξαιρεθέντος δὲ τούτου πάντα αὖθις τὰ τῶν δυνατῶν ἠλαττώθη, ὥστε ἐπ' ἀδείας τοὺς γεωνόμους πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν Ἰταλίαν πορθῆσαι. καί μοι ἐς τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀποσκῆψαι δοκεῖ τό τε πλῆθος τῶν λίθων, τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθέντων καὶ ἐς ναούς γέ τινας ἐμπεσόντων, καὶ ἀνθρώπους ἀποκτεινάντων, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἀπόλλωνος. ἔκλαυσεν γάρ, ἔκλαυσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους κατακόψαί τε τὸ βρέτας, καὶ καταποντῶσαι ἐκ συμβουλῆς μάντεων ψηφισθῆναι.

Ὅτι ὁ Γράκχος τὴν μὲν γνώμην ὁμοίαν τῷ ἀδελφῷ εἶχεν, πλὴν καθόσον ἐκεῖνος μὲν ἀπ' ἀρετῆς ἐς φιλοτιμίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐς κακίαν ἐξώκειλεν, οὗτος δὲ ταραχώδης τε φύσει ἦν καὶ ἑκὼν ἐπονηρεύετο. τῇ δὲ δὴ παρασκευῇ τῶν λόγων πολὺ αὐτοῦ προέφερε. καὶ διὰ ταῦτα ταῖς τε ἐπινοίαις κακοτροπωτέραις, καὶ ταῖς τόλμαις προχειροτέραις,

τῇ τε αὐθαδείᾳ πλείονι πρὸς πάντα ὁμοίως ἐχρῆτο. πρῶτός τε ἐν τοῖς συλλόγοις μεταξὺ δημηγορῶν ἐβάδιζε, καὶ τὸν βραχίονα πρῶτος ἀπεγύμνωσεν, ὥστε μηδέτερον κακὸν αὐτῶν ἐξ ἐκείνου νομισθῆναι. καὶ ἐπειδή γε πολλῇ μὲν πυκνότητι ἐνθυμημάτων, πολλῇ δὲ καὶ σφοδρότητι ὀνομάτων ἐπίπαν ἐδημηγόρει, καὶ ἐκ τούτου οὔτε κατέχειν ῥᾳδίως ἑαυτὸν ἐδύνατο, καὶ ὑπὸ πολλάκις ἐς ἃ οὐκ ἤθελεν εἰπεῖν ἐξεφέρετο, αὐλητὴν ἐπήγετο. καὶ παρ' ἐκείνου ὑπαυλοῦντός οἱ ἐρυθμίζετο καὶ ἐμετρίαζεν, ἢ καὶ ἔτι πη καὶ ὡς ἐξέπιπτεν καθίστατο. τοιοῦτος οὖν δή τις ὢν τῇ τε πολιτείᾳ ἐπέθετο. καὶ οὐδὲν ἀπώμοτον οὔτ' εἰπεῖν, οὔτε πρᾶξαι προσποιούμενος, μέγιστος δι' ἐλαχίστου παρά τε τῷ ὁμίλῳ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐγένετο. τό τε γυναῖον καὶ τὸ βουλευτικὸν πολὺ ἔτι ἐπὶ πλεῖον ἐβεβαιώκει. νεῶ δὴ ὑπὸ τῆς πολλῆς δυναστείας ἐπίφθονος καὶ τοῖς στασιώταις γενόμενος, ταῖς ἑαυτοῦ τέχναις ἐσφάλη.

Ὅτι αἱ ἱέρειαι τὸ πλεῖστον αὐταὶ τοῦ τε ὀλέθρου καὶ τῆς αἰσχύνης ὦφλον, συχνοῖς δὲ δὴ καὶ ἄλλοις μεγάλων κακῶν αἴτιαι ἐγένοντο· ἥ τε πόλις ἅπασα ἀπ' αὐτῶν ἐταράχθη. ἐκλογιζόμενοι γὰρ ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἄχραντα, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς θρησκείας ἅγια, ἔκ τε τοῦ * φόβου τῆς τιμωρίας κόσμια ἐλυμάνθη, οὐδὲν ὅτι οὐχ ὑπετόπευον τῶν αἰσχίστων καὶ ἀνοσιωτάτων δύνασθαι γενέσθαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς κολάσεις οὐ μόνων τῶν ἐλεγχθέντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν αἰτιαθέντων μισεῖ τοῦ συμβεβηκότος ἐποιήσαντο. ὅθεν οὐκ ἐκ γυναικείας αἰτίας ἀλγεῖν, ἀλλ' ἐκ δαιμονίας τινὸς ὀργῆς σύμπαντα κατ' αὐτὰς συμβῆναι ἔδοξεν.

mſ. φθίνου.

Ὅτι τρεῖς ἅμα ἠνδρώθησαν· καὶ αὐτῶν Μαρκία μὲν τῇ τε καθ' αὑτὴν καὶ πρὸς ἕνα τινὰ ἱππέα ἠχμώθη. κἂν διέλαθεν εἰ μήπερ ἡ ζήτησις ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ πλεῖον ἀρθεῖσα καὶ ἐκείνην προσκατέλαβεν. Αἰμιλία δὲ καὶ Λικιννία πλή-

& audacia atque insolentia vbique maiore vtebatur, primusque inter concionandum ambulare, & brachium nudare instituit, adeò vt neutrum exinde pudori fuerit. Cumque & crebritate argumentorum, & verborum vehementia maxima vteretur, atque idcirco vix se ipse continerè posset, quin sæpissimè ad ea quæ minimè dicta vellet, abriperetur inuitus, tibicinem deducere secum solebat, eoque modos dante componebat sese, atque impetum remittebat, si fortè longiùs erat abreptus. Huiusmodi præditus ingenio Caïus, ad perturbandam Rempublicam accessit. Cumque sibi id constitutum esse simularet, nihil vt præter fas aut ageret, aut diceret, breui apud plebem & equestrem ordinem maximam auctoritatem obtinuit: ac si diutius mansisset in viuis, vniuersam nobilitatem & curiam penitùs oppressisset. verùm enimverò cùm præ nimia dominandi libidine etiam factionis suæ hominibus inuisus esse cœpisset, suis ipse artibus periit.

Virgines Vestales ipsæ quidem maximam mali ac dedecoris partem tulêre: sed tamen alios quoque plurimos in grauissima mala coniecêre, & vniuersam ciuitatem suo scelere perturbauêre. Nam cùm reputarent Romani ea sacra esse violata, quæ & intemerata legibus, & religione sacra, & pœnarum metu sancta essent, nullum porrò facinus tam turpe tamque impurum esse censebant, quod non licenter admitteretur. Itaque odio admissi tanti sceleris, non modò de conuictis, sed de omnibus qui delati erant, supplicium sumptum; adeò vt non muliebri flagitio commoueri, sed Deorum irâ cuncta hæc accidisse viderentur.

Tres autem virgines Vestales simul probrum fecerant, quarum Marcia quidem seorsim cum vno equite Rom. rem habuerat, ac fortassis laterè potuisset, nisi latius porrecta quæstio eam quoq. inuoluisset. Æmilia verò ac Li-

cinia riualium multitudine celebrabantur, sibique inuicem obtrectabant. Nam principio quidem cum paucis aliquot priuatim & clanculò quasi cum solis coïbant. deinde verò & ipsæ quoscunque gnaros atque indices sceleris esse posse senserant, ad silentij necessitatem commercio stupri tanquam auctoramento obligabant, & ij ipsi qui antea cum virginibus rem habuerant, id patienter ferebant, ne indignatione detegerentur. adeò vt & cum singulis & cum pluribus non priuatim modò, sed & in propatulo concumberent, & Licinia quidem cum fratre Æmiliæ, Æmilia verò cum Liciniæ fratre consuetudinem stupri haberent. Atque id flagitium tametsi iam diuturno temporis spatio perageretur, consciis plurimis viris ac mulieribus, ingenuis ac seruis, nihilo minus diutissimè latuit: donec à Manio quodam, qui primus eius flagitij interpres atque administer fuerat, indicatum est. Namque hic cùm nec libertate, nec cæteris quæ sperauerat præmiis, donatus fuisset, (& alioqui non modò ad conciliandum, sed etiam ad calumnias rixasque conserendas aptissimus erat.)

Et hæc quidem ipsa per se maximam gloriam M. Druso afferebant: cæterùm collatione facta cum C. Catonis clade, & quia moderato imperio exercitum rexerat, res illius gestæ etiam supra veritatem efferebantur, maioremque ei laudem & gloriam peperêre.

Erat Marius vano & seditioso ingenio ac turbulento, ac plebis quidẽ infimæ, (quippe qui plebeius esset,) perquã studiosus, nobilitati verò infestissimus. dicere enim ac polliceri quidlibet, mentiri atque etiam pejerare vbi vtilitatem aliquam speraret, nunquã dubitabat. Iam calumniari optimũ quemq. aut pessimũ laudare iuxta ludo habebat. Nullus verò mirari debet virum eiusmodi ingenio, támque prauis artibus deditum, diutissimè latuisse.

τοὺς ἐραστὰς εἶχον, καὶ δι' ἀλλήλων ὑβρίζοντο. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὀλίγοις τισὶν ἰδίᾳ καὶ δι' ἀπορρήτων ὡς καὶ μόνῳ ἑκάστῳ συνεγίγνοντο· ἔπειτα αὐταί τε πάντα τινὶ καὶ ὑποπτεύουσαι μηνύσαι τέ τι δυνάμενον ἐς σιωπὴν ἀναγκαίαν μισθῷ τῆς ὁμιλίας προκατελάμβανον. καὶ οἱ προδιειλεγμένοι σφίσι ταῦθ' ὁρῶντες ἔφερον, ἵνα μὴ καταφωροι τῇ ἀγανακτήσει γένωνται. ὥστε καὶ καθ' ἕνα καὶ κατὰ πολλοὺς τοῦτο μὲν ἰδίᾳ, τοῦτο δὲ καὶ κοινῇ τοῖς τε ἄλλοις ὁμιλεῖν, καὶ τὴν μὲν τῆς Αἰμιλίας ἀδελφῷ τὴν Λικιννίαν, τὴν δὲ ταύτης τὴν Αἰμιλίαν συνεῖναι. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω γιγνόμενα ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν. καὶ πολλῶν μὲν ἀνδρῶν, πολλῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ ἐλευθέρων, καὶ δούλων συγγινωσκόντων, ὅμως ὅπως ἐπὶ μακρότατον ἔλαθε· πρὶν δὴ Μάνιός τις ὅσπερ που καὶ τοῦ παντὸς κακοῦ πρῶτος καὶ ὑπηρέτης καὶ συνεργὸς ἐγεγόνει, κατεμήνυσεν αὐτὰ, ὅτι μήτε ἐλευθερίας, μήτ' ἄλλου μηδενὸς ὧν ἤλπισεν ἔτυχε. καὶ ἦν γὰρ οὐ * προσαγορεῦσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ διαβάλλειν συγκροῦσαί τε τινας δεινότατος. f. προαγω-γοῦ.

Ὅτι τῷ Μάρκῳ Δρούσῳ ἦν μέν που καθ' αὐτὰ ταῦτα δόξαν αὐτῷ φέροντα. πρὸς δὲ δὴ τὴν τοῦ Κάτωνος συμφορὰν, καὶ ὅτι καὶ ἐπιεικείᾳ πολλῇ πρὸς τοὺς στρατιώτας ἐχρήσατο, τήν τε κατόρθωσιν ἐπὶ πλεῖον τῆς ἀληθείας πεποιῆσθαι ἔδοξε, καὶ εὔκλειαν μείζω τῶν ἔργων ἐκτήσατο.

Ὅτι ὁ Μάριος, ἦν μὲν γὰρ καὶ τἄλλως, καὶ στασιώδης, καὶ ταραχώδης, καὶ παντὸς μὲν τοῦ συρφετώδους, ἀφ' οὗπερ καὶ ἐπεφύκει φίλος, παντὸς δὲ τοῦ γενναίου καθαιρέτης. καὶ γὰρ εἰπεῖν τι καὶ ὑποσχέσθαι καὶ ψεύσασθαι, καὶ ἐπιορκῆσαι, ἐν ᾧ πλεονεκτήσειν ἤλπιζεν, ἑτοιμότατα ἐτόλμα. τό τε συκοφαντῆσαί τινα τῶν ἀρίστων, καὶ τὸ ἐπαινέσαι αὖ τῶν κακίστων ἐν παιδιᾷ ἐτίθετο. καί μοι μηδεὶς θαυμάσῃ εἰ τοιοῦτός τις ὢν ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν ἐφ' οἷς ἐκακούργει.

ἔκ τε γὰρ τῆς παρατεχνήσεως καὶ ἐκ τῆς τύχης, ᾗ παρὰ πάντα τὰ πρὸς τὰ ἀγαθὰ ἐχρήσατο, καὶ ἀρετῆς δόξαν ἐκτήσατο.

Ὅτι τὸν Μέτελλον καὶ δι' ἐκεῖνο ῥᾷον διαβαλεῖν ὁ Μάριος ἠδυνήθη, ὅτι ὁ μὲν ἔν τε ταῖς εὐπατρίδαις ἐξητάζετο, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἄριστα διεχείριζεν, αὐτὸς δὲ ἐξ ἀφανεστάτου καὶ ἀδηλοτάτου ἐς τὸ μέσον παριέναι ἤρχετο. (οἱ γὰρ πολλοὶ ἑτοίμως τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ φθόνου καθῄρουν, τὸν δὲ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ηὖξον.) καὶ μάλιστα ὅτι ἐλογοποιήθη τὸν Μέτελλον παραινοῦντά ποτε πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας τῷ Μαρίῳ εἰπεῖν, ὅτι ἀγαπᾶν ὀφείλεις ἂν μετὰ τοῦ υἱέος μου (μειράκιον δὲ ἐκεῖνο ἦν) ὑπατεύσῃς.

Ὅτι τῷ Μετέλλῳ ἦλθεν ὁ Μάριος, ὅτι μήτε τοὺς αὐτομόλους, μήτε Φερουρὰν στρατιωτῶν Ῥωμαίων αἰτήσας παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν, ἢ καὶ ὅτι ἐπεὶ αὐτοῦ οὐκ ἐκαθέζετο· ὅπερ ὡς πλήθει τοῖς τε βασιλεῦσι, καὶ τοῖς δυνάσταις παρὰ τῶν ὑπάτων ἐδίδοτο.

Ὅτι Τολωσσηνοὶ πρότερον μὲν ἔνσπονδοι οὖσαν τοῖς Ῥωμαίοις, στασιάσασαν δὲ πρὸς τὰς τῶν Κίμβρων ἐλπίδας, ὡς καὶ τοὺς Φρουροὺς δεθῆναι, προκατέχον νυκτὸς ἐξαπίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων ἐσαχθέντες, καὶ τὰ ἱερὰ διήρπασαν, καὶ ἄλλα χωρὶς χρήματα πολλὰ ἔλαβον· τὸ γὰρ χωρίον ἄλλως τε παλαιόπλουτον ἦν, καὶ τὰ ἀναθήματα ἅ ποτε οἱ Γαλάται οἱ μετὰ Βρέννου στρατεύσαντες ἐκ τῶν Δελφῶν ἐσύλησαν εἶχεν. οὐ μέν τοι ἀξιόλογόν τι ἀπ' αὐτῶν τοῖς οἴκοι Ῥωμαίοις προσεγένετο, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι τὰ πλείω ἐσφετερίσαντο. καὶ ἐπὶ τούτῳ συχνοὶ εὐθύνθησαν.

Ὅτι ὁ Σερουίλιος ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν συνάρχοντα φθόνου τὰ μὲν ἄλλα ἐξ ἴσου οἱ ἐπιτετράφθαι, τῷ δὲ δὴ ἀξιώματι οἷα ὑπατεύοντος αὐτοῦ ἠλαττοῦτο. πολλῶν δὲ κακῶν αἴτιος τῷ στρατεύματι ἐγένετο. καὶ μετὰ θάνατον Σκαύρου

Etenim arte quadam & industria, ac præterea fortuna qua ab initio secundissima est vsus, virtutis etiam famam sibi comparauit.

Cæterùm Mario vberior facultas calumniandi Metelli inde suppetebat, quod Metellus stirpe patricia genitus, belli gerendi artibus præstabat. ipse verò genere obscuro atque ignobili recens emergere in lucem cœperat. Plerique enim præ inuidia Metellum quidem deprimebant, Marium verò ob ea quæ magnificè pollicitabatur, ornabant. maximè cùm fama esset Mario Romam ad comitia proficiscenti Metellum dixisse, satis illum maturè cum filio suo (is tum admodum adolescens erat) Consulatum adepturum.

Erat Gauda infensus Metello, tum quod neque Numidas transfugas, nec pręsidium militum Rom. quos custodiæ causa à Metello petierat, impetrauerat: tum etiam quod sellam iuxta se ponere Metellus eum vetuerat. qui honos Regibus ferè ac Dynastis haberi à Consulibus solebat.

Cùm Tolosates socij ac fœderati populi Romani spe ac pollicitationibus Cimbrorum concitati milites Romani qui præsidio erant, in vincula conjecissent, noctu repentè introducti ab amicis Romani, vrbem occuparunt, & fana diripuerunt, aliáque innumerabili pecunia sunt potiti. quippe ea ciuitas iam inde ab antiquis temporibus opulentissima, ac præterea donariis quæ olim Galli duce Brenno in Græciam profecti, è Delphico templo abstulerant, ornata erat. Neque tamen grande aliquod emolumentum publico ærario populi Romani inde accessit. Sed pleraque ab iis ipsis qui oppidum ceperant, interuersa sunt. quare postmodum grauissimæ quæstiones de peculatu in vrbe sunt habitæ.

Q. Seruilius Cæpio cùm imperio quidē par, dignitate verò inferior esset Cn. Mallio, vtpote Consule, prę inuidia atq. æmulatione, ingentiū malorū auctor fuit exercitui Romano. Nam cùm Mallius post cędē Æmilij Scauri

eum ad se euocasset, principio quidem respondit suam quemq. prouinciā tueri debere: veritus deinde ne Mallius rem per se ipse prosperè gereret, hanc ei gloriam inuidit; proinde castra quidem ad Consulem mouit. sed neque exercitum suum iisdem cum eo castris coniungere, nec cōsilium de rerum summa simul capere sustinuit. verùm vt prior ipse decertaret cum Cimbris, & gloriā confecti belli integram referret, media inter Mallium ac Cimbros castra posuit. Ac primò quidem nondum comperta dissensione ducum formido Cimbros incesserat, adeò vt pacem vltrò postularent. Sed cùm caduceatorē ad Mallium Cos. misissent, Seruilius indignari cœpit quòd non ad se potiùs legatio missa esset. Itaque nec benignum vllum de pace responsum dedit, minimumque abfuit quin legatos interficeret.

Tandem verò milites Seruilium coëgerunt vt cum Mallio castra coniungeret, & in commune consuleret. verùm enimverò tantum abest vt inter se consenserint, quin potius acrioribus quàm antè odiis ex eo congressu exarsere, & ad contentiones & conuicia effusi, turpiter è concilio discessêre.

Cn. Domitius cùm M. Scaurum ad iudicium populi vocasset, Scaurique seruus ad eum veniens, multa in dominum crimina delaturum se esse promitteret, non tamen ei aurem commodauit, sed comprehensum protinus Scauro tradidit.

P. Licinius Nerua, qui Prætor Siciliam administrabat, cùm nimia atrocitate seruos à dominis tractari cerneret, aut certè lucrandi occasionem inquireret, (erat enim ille haudquaquam summa integritate) propositis edictis cunctos qui de dominis suis quererentur, adeundi sui copiam fecit, auxilium iis pollicitus. Itaque plurimi ex tota insula adfuêre serui, quorum alij sese à dominis iniuriâ affici aiebant: alij alia heris obijciebant, opportunitatem sibi oblatam rati, id quod iamdudum moliebantur in dominos citra periculum exequendi. Contrà domini iunctis simul viribus obsistebant seruis,

τὸν Σερουΐλιον μετεπέμψατο. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τὴν ἑαυτοῦ ἑκάτερον δεῖν φυλάττειν. εἶτα ἐλπίσας τὸν Μάλλιον καθ' ἑαυτόν τι κατορθώσειν ἐφθόνησεν αὐτῷ μὴ μόνος εὐδοκιμήσῃ. καὶ ἦλθε μὲν πρὸς αὐτόν, οὔτε δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ηὐλίσατο, οὔτε τι βούλευμα κοινὸν ἐποιήσατο. ἀλλ' ὡς καὶ πρότερος αὐτοῦ τοῖς Κίμβροις συμμίξων, τήν τε δόξαν τοῦ πολέμου πᾶσαν ἀποισόμενος ἐν μέσῳ ἱδρύθη. καὶ τὸ μὲν πρῶτον * φοβεροὶ καὶ ὡς τοῖς πολεμίοις, μέχρι οὗ ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἐλάνθανεν, ἐγίγνοντο, ὡς καὶ ἐς ἐπιθυμίαν σπονδῶν αὐτοὺς προαγαγεῖν. ὡς δὲ πρὸς Μάλλιον ὑπατεύοντα διεκηρυκεύσαντο, ὁ Σερουΐλιος ἠγανάκτησεν, ὅτι μὴ πρὸς ἑαυτὸν ἐπρεσβεύσαντο· καὶ οὔτε τι συμβατικὸν ἀπεκρίνατο, ὀλίγου τε καὶ τοὺς πρεσβευτὰς διέφθειρεν.

mſ. φουν- τᾷ.

Ὅτι οἱ στρατιῶται τὸν Σερουΐλιον ἠνάγκασαν πρὸς Μάλλιον ἐλθεῖν, καὶ μετ' αὐτοῦ βουλεύσασθαι περὶ τῶν παρόντων. τοσούτου δὲ ὁμοφρονῆσαι ἐδέησαν, ὥστε καὶ ἐχθίους ἢ πρόσθεν ἦσαν ἐκ τῆς συνουσίας ἐγένοντο. ἔς τε γὰρ φιλονεικίαν καὶ λοιδορίας προσαχθέντες, αἰσχρῶς διελύθησαν.

Ὅτι Γναῖος Δομίτιος δίκην τῷ Σκαύρῳ λαχών, ἔπειτα ἐπεὶ τῶν οἰκετῶν τις προσελθὼν αὐτῷ πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ τοῦ δεσπότου μηνύσειν ὑπέσχετο, οὐκ ἐπολυπραγμόνησε, καὶ προσέτι συλλαβὼν αὐτὸν παρέδωκε τῷ Σκαύρῳ.

Ὅτι Πούπλιος Λικίννιος Νερούας στρατηγῶν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ μαθὼν ὅτι οὐκ ἐν δίκῃ τινὰ περὶ τοὺς δούλους γίγνοιτο, ἢ καὶ λημμάτων ἀφορμὰς ζητῶν (καὶ γὰρ ἦν οὐκ ἄδωρος) προεκήρυξεν ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς αἰτιωμένους τι τοὺς δεσπότας σφῶν, ὡς καὶ βοηθήσων αὐτοῖς. ἐξ οὖν τούτου καὶ ἐκείνων τε πολλοὶ συνιστάμενοι, οἱ μὲν ἀδικεῖσθαί τι ἔλεγον, οἱ δὲ καὶ ἄλλο τι τοῖς δεσπόταις ἐνεκάλουν, νομίζοντες * καιρὸν εἰληφέναι τοῦ πάντα ὅσα ἐβούλοντο αὐτοὺς ἀναιμωτὶ διαπράξασθαι· καὶ οἱ ἐλεύθεροι συμφρονήσαντες αὐ-

deeſt in mſ.

ήσαντο σφίσι, καὶ οὐδαμοῦ ἠφίεντο. φοβηθεὶς οὖν ὁ Λικίννιος τὴν σύστασιν αὐτῶν ἑκατέρων, μὴ καὶ μέγα τι δεινὸν ὑπὸ τῶν ἐλαττωθέντων γένηται, οὐδένα τῶν δούλων προσεδέξατο. ἀλλ᾽ ἀπέπεμψεν αὐτοὺς ὡς μηδὲν κακὸν πεισομένους, ἢ μηδέν γ᾽ ἔτι ταράξαι τοὺς διασκεδασθῆναι δυνησομένους. οἱ δὲ δείσαντες τοὺς δεσπότας, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπικαλέσαι τι αὐτοῖς ἐτόλμησαν, συνεστράφησαν καὶ κοινολογησάμενοι πρὸς λῃστείας ἐτράποντο.

Ὅτι τῶν βαρβάρων ἡττημένων, καὶ συχνῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων, ὀλίγοι διεσώθησαν. ἐφ᾽ ᾧπερ ὁ Μάριος τούτοις παραμυθούμενός τε ἅμα καὶ ἀμειβόμενος πᾶσαν αὐτοῖς τὴν λείαν ἐπευωνίσας ἀπέδοτο, ὅπως μηδὲν δόξῃ προῖκα κεχαρίσθαι. καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ Μάριος καίπερ ἐν τῷ πλήθει μόνῳ πρότερον, ὅτι ἐξ αὐτοῦ γεγονὼς ἦν, καὶ ὅτι ὑπ᾽ αὐτοῦ ηὔξητο, δυσφερόμενος, τότε καὶ τοὺς εὐπατρίδας ὑφ᾽ ὧν ἐμισεῖτο ἐξενίκησεν, ὥστε πρὸς πάντων ὁμοίως καὶ ἐπαινεῖσθαι. τήν τε ἀρχὴν καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ προσκατεργάσηται, παρ᾽ ἑκόντων καὶ ὁμογνωμονούντων αὐτῶν ἔλαβεν.

Ὅτι ὡς ἅπαξ ἐπέσχον πολὺ τοῦ θυμοῦ οἱ Κίμβροι παρελύθησαν, κἀκ τούτου καὶ ἀμβλύτεροι, καὶ ἀσθενέστεροι, καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασιν ἐγένοντο. αἴτιον δὲ ὅτι ἔν τε οἰκίαις ἀντὶ τῆς πρόσθεν ὑπαιθρίου διαίτης κατέλυον, καὶ λουτροῖς θερμοῖς ἀντὶ τῆς πρόσθεν ψυχρολουσίας ἐχρῶντο, καρυκείας τε καὶ ἡδυσμάτων ἐπιχωρίων διεπίμπλαντο, κρέα πρότερον ὠμὰ σιτούμενοι, καὶ τῷ οἴνῳ τῇ τε μέθῃ κατακορεῖς παρὰ τὸ ἔθος ἐγίγνοντο. ταῦτα γὰρ τό τε θυμοειδὲς αὐτῶν πᾶν ἐξέκοψε, καὶ τὰ σώματα ἐθήλυνεν, ὥστε μήτε τοὺς πόνους ἔτι, μήτε τὰς ταλαιπωρίας, μὴ καῦμα, μὴ ψῦχος, μὴ ἀγρυπνίαν φέρειν.

Ὅτι οἱ Μεσσήνιοι νομίσαντες μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι,

neque vllatenus iis cedebant. Quamobrem Licinius vtramque factionem veritus, ne fortè ab iis qui causa cecidissent, graue aliquid patraretur, nullius serui postulationem admisit, sed omnes tanquam nulla iniuria in posterum afficiendos dimisit, eo consilio vt disiuncti ac dissipati nullum excitare tumultum possent. Verùm illi metu dominorum quos apud Prætorem accusare ausi fuissent, coniuratione inter se facta, ad latrocinia conuersi sunt.

Victis Barbaris, cùm plurimi illorum in prælio desiderati, pauci admodum fuga seruati essent, Marius vt milites simul solatio, simul præmio aliquo prosequeretur, omnem eis prædam vilissimo pretio addixit, ne quid gratuitò donare videretur. Quibus gestis C. Marius cùm antea à plebeiis duntaxat hominibus, à quibus ortus auctusque amplissimis honoribus fuerat, celebraretur, tunc temporis ab ipsis etiam nobilibus, quibus odio erat, testimonium virtutis extorsit: adeò vt omnium consensu summis laudibus efferretur, & ab omnibus vnum idemque spirantib. quo reliquias belli conficeret, consulatus ei in sequentem annum mandaretur.

Cimbri postquam impetus eos destituit, sensim resedêre, atque inde tardiores infirmioresque animo & corpore euasêre. Causa erat, quod qui antea sub dio agere consueuissent, tunc in tecta diuersabantur; & aquis calidis vtebantur, cùm anteà frigida lauari soliti essent. adhæc condimentis ac scitamentis peregrinis sese ingurgitabant, antehac crudas carnes esitare soliti. Denique vino & crapula præter consuetudinem madebant. His enim rebus & impetus omnis animorum eneruatus, & corpora illorum effæminata sunt, adeò vt nullum laborem, nullam molestiam, non æstum, non frigus, non vigiliam perferre possent.

Mamertini opes suas ac preciosissima quęque in vrbem

Messanam contulêre, rati se à fugitiuorum incursionibus tutissimos fore. quod postquam Athenioni compertum est, (hic Cilicia ortus, maximam auctoritatem inter latrones obtinebat) obseruato die quo solenne sacrum publicè in suburbiis agebant, in eos irruit, plurimósque eorum hac illac dispersos interfecit, minimúmque abfuit quin vrbem ipsam impetu caperet. cæterùm occupato quodam loco, qui Macella dicitur, eóque munito, agrum Mamertinum latè vastabat.

P. Furium in iudicium populi vocatum ob ea quæ in Tribunatu gesserat, populus Romanus in ipso Comitio discerpsit, extremo supplicio dignissimum illum quidem. (Erat enim seditiosus, & cùm à Saturnini & Glauciæ partibus primùm stetisset, postea ad contrariam factionem transfugerat, illósque oppugnauerat,) sed tamen quem eiusmodi nece perire haudquaquam deceret. Atque id quidem ei viro meritò vtique contigisse videbatur.

P. Rutilius, vir integerrimus, iniquissimè damnatus est. In iudicium autem vocatus erat factione atque insidiis equitum, quasi legatus Q. Mucij munera accepisset. damnato lis pecunia æstimata est. quod quidem idcircò ab equitibus infensis est passus, quod eos in exigendis vectigalibus multa præter fas actitantes, ipse cum Mucio Procos. coërcuerat.

Cęterùm Rutilius constantissimè causam dixit, eámque orationem habuit, quam virum bonum calumnia appetitum, ac longè plus Reip. quàm suam ipsius vicem miserantem decebat. damnatus nihilominus, bonis protinus cessit. quo maximè declaratum est eum alienum ab eiusmodi crimine fuisse. Multò enim minus ex vniuersis eius bonis redactum est, quàm ex Asia rapuisse ab accusatoribus dicebatur, eáque omnia iustis ac legitimis titulis ad se peruenisse demonstrabat. Ita Rutilius iniusto iudicio per calumniam succubuit, eiúsq. damnationis inuidiam inter cæteros tulit C. Marius. quippe cui

πάντα τὰ πλείστου ἄξια καὶ τιμιώτατα ἐκεῖσε ὑπεξέθεντο. μαθὼν δὲ τοῦτο Αθηνίων (ὅσπερ που τὸ μέγιστον κράτος τῶν λῃστευόντων Κίλιξ ὢν εἶχεν) ἐπέθετο αὐτοῖς δημοτελῆ τινα ἑορτὴν ἐν τῷ Σεραπείῳ ἄγουσι· καὶ ἐκείνων τε πολλοὺς σκεδασθέντας ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ὀλίγου κατὰ κράτος εἷλεν. χωρίον δέ τι Μάκελλαν ἐνερκὲς τειχισάμενος ἰσχυρῶς τὴν γῆν ἐκακούργει.

Οτι Πούπλιον Φούριον γραφέντα ἐφ' οἷς δημαρχήσας ἐπεποιήκει, ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ Ρωμαῖοι, ἀξιώτατον μὲν που ἀπολέσθαι ὄντα (καὶ γὰρ ταραχώδης ἦν, καὶ τῷ Σατουρνίνῳ καὶ τῷ Γλαυκίᾳ πρῶτοις συστὰς μετεβάλετο, καὶ πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας αὐτῶν αὐτομολήσας σφίσι συνεπέθετο) οὐ μέντοι καὶ προσήκοντα τούτῳ τῷ τρόπῳ φθαρῆναι. καὶ τοῦτο μὲν ἐν δίκῃ δή τινι γεγονέναι ἔδοξεν.

Οτι τοῦ Ρουτιλίου ἀγαθοῦ ὄντος ἀνδρὸς ἀδικώτατα κατεψηφίσαντο. ἐσήχθη γὰρ ἐς δικαστήριον ἐκ κατασκευασμοῦ τῶν ἱππέων ὡς δωροδοκήσας Κυίντῳ Μουκίῳ, καὶ ἐζημιώθη ὑπ' αὐτῶν χρήμασι. ταῦτα δὲ ἐποίησαν θυμῷ φέροντες, ὅτι πολλὰ περὶ τὰς τελωνείας πλημμελοῦντας ἐπέσχεν.

Οτι ὁ Ρουτίλιος ἀπελογήσατο μὲν γενναιότατα, καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ εἶπεν, ὧν ἀνὴρ ἀγαθὸς συκοφαντούμενος, καὶ πολὺ πλεῖον τὰ τῶν κοινῶν ἢ τὰ ἑαυτοῦ ὀδυρόμενος φθέγξαιτο· ἑάλω δέ, καὶ τῆς γε οὐσίας εὐθὺς ἐξέστη. ἐξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα ἐφωράθη μηδὲν οἱ προσήκουσαν καταδίκην ὀφλήσας. πολλῷ τε γὰρ σμικρότερα κεκτημένος εὑρέθη, ἢ οἱ κατήγοροι ἐκ τῆς Ασίας αὐτὸν ἐσφετερίσθαι ἐπεκάλουν· καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐς δικαίας καὶ νομίμους ἀρχὰς τῆς κτήσεως ἀνήγαγεν. οὕτω μὲν ἐπηρεάσθη· καί τινα ὁ Μάριος αἰτίαν τῆς ἁλώσεως αὐτοῦ ἔσχεν. ἀρίστῳ γὰρ καὶ εὐδοκιμωτάτῳ

αὐτῷ ὄντι ἐβαρύνετο. διόπερ καὶ ἐκεῖνος τῶν τε πραττομένων ἐν τῇ πόλει καταγνούς, καὶ ἀπαξιώσας τοιούτῳ ἔτι αὐθέντῃ συζῆσαι ἐξεχώρησε μηδενὸς ἀναγκάζοντος, καὶ ἐς αὐτήν γε τὴν Ἀσίαν ἐλθὼν τέως μὲν ἐν Μιτυλήνῃ διῆγεν· ἔπειτα ἐκείνης ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ κακωθείσης ἐς Σμύρναν μετῳκίσθη. κἀνταῦθα κατεβίω, οὐδὲ ἠθέλησεν ἐπανελθεῖν οἴκαδε. καὶ οὐδέν γε παρὰ τοῦτο ἧττον, οὔτε ἐν εὐκλείᾳ, οὔτε ἐν περιουσίᾳ ἐγένετο· πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ Μούκιος, πλεῖστα δὲ καὶ δῆμοι καὶ βασιλεῖς, ὅσοι ποτὲ ἐπεπείραντο αὐτοῦ ἐχαρίσαντο, ὥστε πολὺ πλείω αὐτὸν τῆς ἀρχαίας οὐσίας ἔχειν.

Ὅτι ὁ υἱὸς ὁ τοῦ Μετέλλου οὕτω καὶ ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ πάντας ὑπὲρ τοῦ τὸν πατέρα κατελθεῖν ἱκέτευεν, ὥστε καὶ Πῖος, τοῦτ' ἔστιν, εὐσεβὴς ἐπονομασθῆναι.

Ὅτι ὁ Φούριος ἔχθραν τῷ Μετέλλῳ οὕτως ἔσχεν, ὅτι τὸν ἵππον αὐτοῦ τιμητεύων ἀφείλετο. ἦσαν γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς στασίαρχοι· ὧν δὲ δὴ πλεῖστον κράτος τῶν μὲν Μᾶρκος, τῶν δὲ Κόϊντος εἶχον, δυναστείας τε ἐπιθυμηταὶ, καὶ φιλοτιμίας ἄπληστοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐς τὸ φιλόνεικον προπετέστατοι ὄντες. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐκέκτηντο· προέφερεν δὲ Δροῦσος μὲν τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ, τῇ τε ἐς τοὺς ἀεὶ δεομένους αὐτοῦ ἀφειδῶς ἀναλώσει. ὁ δὲ τῷ τε θράσει πολλῷ καὶ τῇ τόλμῃ, ταῖς τε προεπιβουλαῖς, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὰ τὰ πράγματα κακοηθείαις· ὅθεν οὐκ ἀπεικότως τὰ μὲν ἐκ τῶν ὁμοίων, τὰ δὲ ἐκ τῶν διαφόρων ἀντίρροποι τρόπον τινὰ ἀλλήλοις ὄντες, τὴν στάσιν ἐπιπλεῖστον ἤγειραν, ὥστε αὐτὴν καὶ ἀποθανόντων αὐτῶν μεῖναι.

Ὅτι ὁ Δροῦσος καὶ ὁ Καιπίων ἰδίαν ἀλλήλοις ἔχθραν ἐκ φιλίας πολλῆς καὶ γάμων ἐπαλλαγῆς ποιησάμενοι, καὶ ἐς τὰ πολιτικὰ αὐτὴν προσήγαγον.

eius viri virtus & existimatio grauis molestáque esset. Quamobrem Rutilius cùm ea quæ in vrbe gerebantur, improbaret, nec cum eiusmodi homine versari ac degere ampliùs vellet, spontè in exilium abiit, & profectus in Asiam, principio quidem Mitylenis vixit. Ea verò postmodum vrbe bello Mithridatico vastata, Smyrnam concessit. ibique reliquum egit vitæ, neque in patriam redire vnquam voluit. Cæterùm nihilo inde plus pristina illius gloria opésque imminutæ fuêre. Neque enim solùm Q. Mucius, sed ciuitates etiam ac Reges, quotquot eius beneficiis antehac erant vsi, plurima illi donauerunt. adeò vt longè plura possideret, quàm ante exilium in bonis habuerat.

Q. Metellus, Quinti filius, tanta sollicitudine & cura cùm priuatim, tum publicè de reditu patris omnes interpellauit, vt ea ex causa Pius sit cognominatus.

Furius infensus erat Metello, quod is censor equum publicum ipsi ademerat. Erant verò & alij complures seditionis auctores, sed principē obtinebant locum, inter hos quidem M. Drusus, inter illos verò Q. Cæpio, ambo cupidissimi dominationis, & immensæ cuiusdam ambitionis. ideóque ad contentiones promptissimi. Et hęc quidem in vtroque paria fuêre. Cæterùm Drusus quidem splendore generis & opibus & prolixa in omnes à quibus esset rogatus, liberalitate, multùm præstabat. At Cæpio confidentia & audacia, & cùm in comparandis multò antè insidiis, tum in ipso rei agendæ discrimine maiore malitia erat. Igitur illi partim ex similibus, partim ex diuersis virtutibus ac vitiis quodammodo pares cùm essent, minimè mirum est si tantam seditionem excitauerunt, vt etiam post obitum illorum permanserit.

M. Liuius Drusus, & Q. Seruilius Cæpio, cùm ex maxima amicitia ac coniugiorum permutatione priuatas inimicitias suscepissent, eas ad Rempublicam vsque protulerunt.

P. Rutilius Lupus Consul, cùm viros nobiles quos secum in exercitu habebat, consilia sua hostibus prodere suspicaretur, literas de iis ad Senatum dedit priusquam de ea re quidquam certius inquisiisset. quo facto illos, qui alioqui ob seditiones vrbanas ægris mentibus erant, concitauit; ac tumultus fortè grauior fuisset, nisi deprehensum esset Marsos Romanis coniunctos pabulatoribus, in castra pro sociis ingredi solere, ibique cuncta quæ agerentur dicerentúrve, explorata suis renuntiare. Ita demùm succensere nobilibus ac patriciis milites desiêre.

C. Marius cùm Rutilium Lupum, quamuis propinquum, suspectum haberet, eiúsque inuideret gloriæ, simul sperans se vtpote solum idoneum huic conficiendo bello, septimum Consulem creatum iri, consilium ei dedit vt bellum traheret: sibi enim annonam minimè defuturam. hostes verò, quippe in quorum agro bellum gereretur, diutiùs obsistere haudquaquam va–lituros.

Picentes, eos qui societatem defectionis coïre recusauerant, subegerunt, eisque in amicorum conspectu omni contumeliæ genere illuserunt. mulieribus etiam capillos cum ipsa simul pelle auulserunt.

L. Porcius Cato cùm maximam partem vrbanum, ac præ ætate inualidum haberet militem, cæteris quoque rebus parum valebat. Cúmque aliquando milites obiurgare ausus fuisset, quod nec laborem militarem ferrent, nec alacriter imperata facerent, pænè eorum lapidatione est obrutus. periissétque haud dubiè, si lapidum copia suppetiisset. Sed quoniam locus fortè in quo conuenerant, exaratus erat atque vliginosus, nihil glebarum iactus ei nocuit. Cæterùm C. Titius seditionis auctor, vir in foro versari, causisque actitandis vitam tolerare solitus, nimiámque in dicendo libertatem impudentissimè vsurpans, comprehensus & Romam ad Tribunos perductus est, non tamen flagitij pœnas dedit.

Ὅτι ὁ Λοῦπος τοὺς εὐπατρίδας τοὺς συστρατευομένους οἱ, ὡς καὶ τὰ βουλεύματα αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις ἐξαγγέλλοντας ὑποπτεύσας ἐπέστειλε περὶ αὐτῶν τῇ βουλῇ, πρίν τι α.... κἀκ τούτου οὐδ' ἄλλως σφᾶς ὑπὸ τῆς στάσεως ἔχοντας ἔτι καὶ μᾶλλον συνέβαλε. κἂν ἐπὶ πλεῖον ἐταράχθησαν, εἰ μή τινες τῶν Μαρσῶν ἐφωράθησαν ἀναμιγνύμενοί τε τοῖς προσγινομένοισι τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐς τὸ τάφρευμα ὡς καὶ σύμμαχοι σφῶν συνεσιόντες, καὶ πολυπραγμονοῦντες τὰ ἐν αὐτῷ καὶ λεγόμενα καὶ δρώμενα, καὶ τοῖς σφετέροις ἐξαγγέλλοντες. καὶ οὕτως ὀργιζόμενοι τοῖς εὐπατρίδαις ἐπαύσαντο.

Ὅτι ὁ Μάριος ὑποπτεύσας τὸν Λοῦπον καίπερ συγγενῆ ὄντα, φθόνῳ τε καὶ ἐλπίδι τοῦ καὶ ὕπατον ἕβδομον, ὡς καὶ μόνον αὖ τὰ παρόντα κατορθώσαντα ἀποδειχθῆναι, τρίβειν ἐκέλευε. σφᾶς μὲν γὰρ καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξειν ἔλεγεν, ἐκείνους δὲ οὐ δυνήσεσθαι ἐπιπλεῖον ἅτε τοῦ πολέμου ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ὄντος ἀνταρκέσαι.

Ὅτι οἱ Πικένται τοὺς μὴ συναποστάντας σφίσιν ἐχειρώσαντο, καὶ τούτοις ἐν ἐπόψει τῶν φίλων ἐνύβριζον, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς κόμας σὺν τῷ δέρματι ἐκ τῶν κεφαλῶν ἀπέσπασαν.

Ὅτι ὁ Κάτων τὸ ἀστικὸν καὶ ἀφηλικέστερον τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ ἔχων, ἐς τὰ ἄλλα ἧττον ἔρρωτο· καί ποτε ἐπιτιμῆσαί σφισιν, ὅτι μήτε τὰ παραγγελλόμενα προθύμως ἤθελον, ἐπιτολμήσας ὀλίγου κατεχώσθη βληθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐτεθνήκει γ' ἂν, εἰ λίθων εὐπορήκεσαν. ἐπεὶ δὲ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ συνειλέχατο, ἐγεώργητο, καὶ δίυγρον κατὰ τύχην ἦν, οὐδὲν ὑπὸ * βολῶν ἔπαθεν. συνελήφθη δὲ ὁ τῆς στάσεως ἄρξας ms. βώλ.
Γάϊος Τίτιος ἀνὴρ ἀγοραῖος καὶ ἐκ δικαστηρίων τὸν βίον ποιούμενος, τῇ τε παρρησίᾳ μετὰ ἀναισχυντίας κατακορεῖ χρώμενος. καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἐς τοὺς δημάρχους ἐπέμφθη, οὐκ ἐκολάσθη δέ.

Ὅτι πάντες τοὺς Ῥωμαίους ἐφόνευον κελεύσαντος Μιθριδάτου οἱ Ἀσιανοί· πλὴν καθόσον Τραλλιανοὶ οὐδένα ἀπέκτειναν, Θεόφιλον δέ τινα Παφλαγόνα ἐμισθώσαντο, ὥσπερ που ἧττον σφῶν ἀπόλλυσθαι μελλόντων, ἢ καὶ διαφέρον αὐτοῖς ὑφ' ὅτου σφαγήσοιντο.

Ὅτι οἱ Θρᾷκες ἀναπεισθέντες ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου τήν τε Ἤπειρον καὶ τἄλλα τὰ μέχρι τῆς Δωδώνης κατέδραμον, ὥστε καὶ τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν συλῆσαι.

Ὅτι ὁ Κίννας ἐπειδὴ τάχιστα τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, οὐδὲν οὕτω τῶν πάντων ἐσπούδασεν, ὡς καὶ τὸν Σύλλαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκβαλεῖν, πρόφασιν μὲν τὸν Μιθριδάτην ποιησάμενος, ἔργῳ δὲ ἐπιθυμήσας αὐτὸν ἀπαρτῆσαί οἱ, ὅπως μὴ ἐγγύθεν ἐφεδρεύων ἐμποδὼν πρὸς ἃ ἐπρᾶττε γένηται. καίτοι τοῦ Σύλλου σπουδὴ ἀποδέδεικτο, καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ πράξειν ὑπέσχετο. ὁ γὰρ Σύλλας τήν τε ἀνάγκην τοῦ πολέμου ὁρῶν καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ γλιχόμενος, τά τε ἄλλα τὰ οἴκοι πρὸς τὸ ἐπιτηδειότατον ἑαυτῷ πρὶν ἐξορμηθῆναι κατεστήσατο, καὶ τὸν Κίνναν Γναῖόν τέ τινα Ὀκτάουιον διαδόχους ἀπέφηνεν, ἐλπίσας μάλιστα ἂν οὕτω καὶ ἀπὼν ἰσχῦσαι. τοῦτον μὲν γὰρ ἐπί τε ἐπιεικείᾳ ἐπαινούμενον ἠπίστατο, καὶ οὐδὲν παρακινήσειν ἐνόμιζεν. ἐκεῖνον δὲ εἰ μὲν ἤδη κακὸν ἄνδρα ὄντα, οὐκ ἠθέλησε δὲ ἐκπολεμῶσαι, δυνάμενόν τέ τι καὶ αὐτὸν ἤδη, καὶ ἑτοίμως ὥστε καὶ ἔλεγε, καὶ ὤμνυεν ἔχοντα πᾶν ὁτιοῦν ὑπουργῆσαι. αὐτός τε οὖν καίτοι δεινότατος ὢν τάς τε γνώμας τῶν ἀνθρώπων συνιδεῖν, καὶ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων συλλογίσασθαι, πάνυ ἐν τούτῳ διεσφάλη, καὶ πόλεμον τῇ πόλει μέγαν κατέλιπεν.

Ὅτι Ὀκτάουιος φύσει βραδὺς ἦν πρὸς τὰ πολιτικά.

Ὅτι ἐπειδὴ ὁ Κίννας τὸν νόμον τὸν περὶ τῆς καθόδου τῶν φυγάδων ἀνενεώσατο, ὁ Μάριος οἵ τε ἄλλοι οἱ σὺν αὐτῷ ἐκπεσόντες ἐσεπήδησαν ἐς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ κατὰ πάσας ἅμα τὰς πύλας· καὶ ἐκείνας τε ἔκλεισαν, ὥστε μηδένα

Omnes ciues Romani Mithridatis iussu ab Asianis interfecti sunt, nisi quod Tralliani ipsi quidem neminem occiderunt, sed Theophilum quendam Paphlagonem ad patrandam cædem conduxerunt, quasi ea res minus sibi fraudi futura esset: aut quasi multùm interesset ciuium Rom. cuius manu occiderentur.

Thraces Mithridatis impulsu Epirum ac vicina loca Dodonam vsque peruastarunt, ipsúmque Iouis templum spoliarunt.

L. Cornelius Cinna simul ac Consulatum iniuit, nihil antiquius habuit quàm vt L. Syllam ex Italia submoueret; specie quidem belli Mithridatici, reuera autem vt is procul amandatus, consiliis suis nullatenus posset obsistere, quamuis ipse gratia ac suffragatione Sullæ Consulatum adeptus esset, cunctáque ex eius sententia se in magistratu gesturum esse spopondisset. Namque L. Sulla cùm eius belli necessitatem videret, eámque prouinciam ac gloriam maximè ambiret, domi cuncta, prout suis rationibus quamoptimè conducere visum erat, priusquam proficisceretur, constituerat, & L. Cinnam ac Cn. Octauium successores sibi in Consulatu renuntiauerat, cùm ita maximè speraret se etiam absentem auctoritate & gratia esse valiturum. Etenim hunc quidem quippe compertæ moderationis virum nihil in Repub. nouaturum putabat: illius verò perspectam quidem habebat nequitiam; sed eum aduersus se concitare nolebat, quippe qui iam nonnihil in Repub. posset, & Sullæ in omnibus obsequi paratum se esse iureiurando affirmaret. At Sulla qui in dispiciendis hominum consiliis, ac negociorum conijciendo statu erat sagacissimus, multùm hic aberrauit, ac bellum grauissimum patriæ reliquit.

Erat Cn. Octaui⁹ naturâ tàrdior in Rep. administrãda.

Postquam L. Cinna de recipiendis exulibus legem ad populum tulit, C. Marius quique cum eo pulsi erant, cum reliquo exercitu omnibus simul portis in vrbem irruperunt, statimque easdem occlusêre portas

ne quis effugeret. Inde obuium quemque nullo discrimine obtruncare cœpêre, cùm omnes pro hostibus haberent, sed præcipuè viros opulentos auaritia ac cupiditate ducti mactabant: liberos eorum & matresfamilias violabant, prorsus ac si vrbem alienam atque extraneam suam in potestatem redegissent. quinetiam capita clarissimorum virorum pro rostris fixère. eratque eiusmodi spectaculum propemodum cæde ipsa tristius; cùm spectatores præter cætera id secum animo reputarent, qui locus hostilium nauium rostris à maioribus olim suis ornatus esset, eum locum præcisis ciuium capitibus fœdari: tanta enim tamque inexplebili cædis cupiditate Marius flagrabat, vt necatis pænè iam omnibus inimicis, postquam vt in tanta rerum perturbatione nemo amplius in mentem subibat, quem interfici vellet, signum militibus suis dederit, vt cuicumque adeuntium dexteram non porrexisset, eum interficerent. Eò scilicet res Romana erat adducta, vt non modò indicta causa, neque ex inimicitiis atque odio, sed signo non porrectæ manus ciues iugularentur. Porrò vt verisimile est in tanto tumultu, ne ipsi quidem Mario curæ erat, nec si maximè voluisset, curæ esse poterat, vt ex animi sui sententia manum regeret. proinde multi homines gratuitò ac temerè occidebantur, quos nullatenus occidi oportuerat. ac numerus quidem interemptorum iniri nullo prorsus modo potest: per quinque enim continuos dies noctésque cædes sunt in vrbe factæ.

Calendis Ianuariis cùm Romani sacra facerent, & magistratus more maiorum auspicarentur, C. Marius filius Tribunum plebis suamet manu interfecit: caputque eius recisum Consulibus misit. Alium etiam de saxo Tarpeio dejecit, quod nemini antea contigerat: duobúsque Prætoribus aqua & igni interdixit.

διαδρᾶναι, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντάς σφισιν ἐξειργάσαντο, μηδένα αὐτῶν ἀποκρίνοντες, ἀλλὰ πᾶσιν αὐτοῖς ὁμοίως ὡς πολεμίοις χρώμενοι· μάλιστα δὲ τούς τι ἔχοντας ἐπιθυμίᾳ χρημάτων ἔφθειρον, καὶ τούς τε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας σφῶν ὕβριζον, ὥσπερ τινὰ ἀλλοτρίαν πόλιν ἠνδραποδισμένοι· καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐλλογιμωτάτων ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνετίθεσαν. καὶ ἦν τότε θέαμα οὐδέν τι τοῦ ὀλέθρου αὐτῶν παραότερον. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς ὁρῶσι παρασεβείσῃ νομίζειν, ὅτι ὅσα πολεμίων ἀκροστολίοις οἱ προπάτορες σφῶν ἐκεκοσμήκεσαν, ταῦτα τότε ταῖς τῶν πολιτῶν κεφαλαῖς ἀπεκοσμεῖτο. τοσαύτη γὰρ ἐνὶ λόγῳ ἥ τε ἐπιθυμία, καὶ ἡ ἀπληστία τῶν φόνων τὸν Μάριον κατεῖχεν, ὥστε ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον τῶν ἐχθρῶν ἀπεκτόνει, καὶ οὐκέτ' οὐδεὶς ὧν ἐξολέσαι ἐγλίχετο, ἐπὶ τὸν νοῦν ἅτε ἐν τοσαύτῃ ταραχῇ ἐπῄει, σύνθημα τοῖς στρατιώταις δοῦναι σφάττειν πάντας ἑξῆς οἷς ἂν τῶν προσιόντων μὴ ὀρέξῃ τὴν χεῖρα. πρὸς γὰρ τοῦτο τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα ἀφίκετο, ὥστε μὴ μόνον ἀκρίτως μηδ' ἀπ' ἔχθρας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν οὐκ ἔκτασιν τῆς ἐκείνου χειρὸς ἀπόλλυσθαι. καὶ (ἦν γὰρ ὥσπερ εἰκὸς ἔν τε ὄχλῳ καὶ ἐν θορύβῳ τοσούτῳ οὐδ' αὐτῷ τῷ Μαρίῳ ἐπιμελές, ἀλλ' οὐδὲ δυνατὸν οὐδ' εἰ πάνυ ἐβούλετο, κατὰ γνώμην τῇ χειρὶ χρῆσθαι) πολλοὶ κἂν τούτῳ μάτην ἀπέθανον, οὓς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀποκτεῖναι ἐδεῖτο. τὸ μὲν οὖν σύμπαν τῶν τε γὰρ ἀποθανόντων ἀνεξαίρετόν ἐστιν. πέντε γὰρ ὅλαις ἡμέραις καὶ νυξὶν ἴσαις αἱ σφαγαὶ ἐγίνοντο.

Ὅτι θυόντων τῶν Ῥωμαίων ἱσταμένου τοῦ ἔτους τὰ εἰσιτήρια, καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὰ πάτρια ποιουμένων, ὁ υἱὸς Μαρίου δήμαρχόν τινα αὐθεντείᾳ ἀποκτείνας, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῖς ὑπάτοις ἔπεμψε, καὶ ἄλλον ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατεκρήμνισεν (ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος ἐπεπόνθει) καὶ δύο στρατηγοὺς καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος εἶρξεν.

Ὅτι τοῦ Σύλλου τὸν Πειραιᾶ πολιορκοῦντος, ἐπιλείποντος δὲ τῆς ὕλης διὰ τὸ κόπτεσθαι τὰ πολλὰ τῶν ἔργων περικλώμενα τοῖς αὐτῶν βάρεσι, καὶ πυρπολεῖσθαι βαλλόμενα συνεχῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐπεχείρησε τοῖς ἱεροῖς ἄλσεσι. καὶ τὴν Ἀκαδημίαν ἔκειρε δενδροφορωτάτην τῶν προαστείων οὖσαν, καὶ τὸ Λύκειον.

Ὅτι ἐπεὶ καὶ χρημάτων ἐδεῖτο πολλῶν, ἐκίνει τὰ τῆς Ἑλλάδος ἄσυλα, τοῦτο μὲν ἐξ Ἐπιδαύρου, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς Ὀλυμπίας τὰ κάλλιστα καὶ πολυτελέστατα τῶν ἀναθημάτων μεταπεμπόμενος. ὅτε καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν ἔγραψεν ἐς Δελφούς, ὅτι τὰ χρήματα τοῦ θεοῦ βέλτιον εἴη κομισθῆναι πρὸς αὐτόν· ἢ γὰρ φυλάξειν ἀσφαλέστερον, ἢ χρησάμενος ἀποδώσειν οὐκ ἐλάττω.

Ὅτι τὸν ἀργυροῦν πίθον, ὃς ἦν ὑπόλοιπος, διὰ βάρος καὶ μέγεθος οὐ δυναμένων ἀναλαβεῖν τῶν ὑποζυγίων, ἀναγκαζόμενοι κατακόπτειν τοῦτον οἱ Ἀμφικτύονες ἐς μνήμην ἐβάλοντο, τοῦτο μὲν Τίτον Φλαμίνιον καὶ Μάνιον Ἀκύλιον, τοῦτο δὲ Αἰμίλιον Παῦλον· ὧν ὁ μὲν Ἀντίοχον ἐξελάσας τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ τοὺς Μακεδόνων βασιλεῖς καταπολεμήσαντες οὐ μόνον ἀπέσχοντο τῶν ἱερῶν τῶν Ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ δῶρα καὶ τιμὴν αὐτοῖς καὶ σεμνότητα πολλὴν προσέθηκαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀνδρῶν σωφρόνων καὶ μεμαθηκότων σιωπῇ τοῖς ἄρχουσι παρέχειν τὰς χεῖρας ἡγούμενοι κατὰ νόμον, αὐτοί τε ταῖς ψυχαῖς βασιλικοὶ, καὶ ταῖς διαίταις εὐσταλεῖς [ὄντες,] μετρίοις ἐχρῶντο [καὶ τεταγμένοις ἀναλώμασι, τὸ] κολακεύειν τοὺς στρατιώτας αἴσχιον ἡγούμενοι τοῦ δεδιέναι τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ τότε στρατηγοὶ βίᾳ τὸ πρωτεῖον οὐκ ἀρετῇ κτώμενοι, καὶ μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι τῶν ὅπλων ἢ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἠναγκάζοντο δημαγωγεῖν. καὶ ἐν τῷ στρατηγεῖν τοῖς στρατευομένοις ἐς τὰς ἡδυπαθείας ἀνήλισκον, ὠνούμενοι τοὺς πόνους αὐτῶν. καὶ ἔλαθον ὤνιον τὴν πατρίδα ποιήσαντες ὅλην,

Cùm L. Sulla Piræum oppugnaret, iámque materiæ copia deficeret, (quippe complures machinæ suomet labefactatæ pondere conciderant, & assiduè coniecto ab hostibus igne conflagrauerant) sacris lucis manum admouere cœpit, & Academiam inter suburbia lætissimam arborum copiâ, simúlque Lyceum arboribus nudauit.

Iam cùm ingenti pecunia opus haberet, sacros atque intactos Græciæ thesauros spoliauit, & cum ab Epidauro tum ab Olympiâ pulcherrima ac preciosissima donaria deferri ad se iussit. Delphos quoque scripsit ad Amphictyonas, rectè atque ordine ipsos facturos, si thesauros Apollinis ad se mitterent. aut enim hos in tutiore custodia apud se fore, aut si fortè iis esset vsus, tantundem redditurum.

Dolium verò argenteum (quod vnum ex donariis Regum supererat) cùm euehi ob pondus & molem à iumentis non posset, coacti concidere Amphictyones memoria repetebant hinc T. Quintium Flamininum & Manium Acilium, hinc Æmilium Paullum; quorum Acilius quidem superato fugatóque ex Græcia Antiocho, reliqui verò profligatis Macedonum Regibus, non solùm à templis Græciæ manus abstinuerant, sed honorem etiam ac donaria & religionem maximam addiderant. verùm illi cum hominibus modestis assuetisque silentio imperata facere, legitimo imperio præessent, animis quidem regiis præditi; cultu autem ac victu parco & sobrio: modicis & definitis contenti sumptibus agebant, assentari militibus suis fœdius ducentes, quàm hostem formidare. Eius verò temporis Imperatores, qui vi, non virtute principem locum ambirent, & qui magis in se mutuò quàm in hostes arma quærerent, cogebantur in imperio morigerari, atque obsequi militibus. Ita largitionibus quas in delitias militum effundebant, dum operam eorum mercarentur, patriam suam imprudentes venalem, ac se-

ipſos deterrimis hominibus obnoxios, quo imperare poſſent melioribus, reddidêre. Hæc res Marium patriâ expulit, eadem Syllam reduxit. Hæc res impulit Cinnam vt Octauio, Fimbriam vt Flacco manus adferrent. Quorum malorum Sulla præcipuè fons fuit. qui vt corrumperet, & ad ſuas partes alliceret aliorum milites, prolixus ac profuſus fuit in ſuos. Itaque cùm & alienos ad proditionem, & ſuos ad luxuriam inſtrueret, grandi pecunia maximè ad illam Piræi oppugnationem opus habuit.

Ariſtio, qui Athenas præſidio tenebat, vir erat ex impudentia ſimul ac ſæuitia conflatus. qui ex Mithridatis vitiis teterrima quęque quaſi quandam in ſe colluuiem traxerat. is eam vrbem quæ ex ſexcentis bellis, infinitis ſeditionibus, ac tyrannorum dominationibus incolumis euaſerat, vltimis temporibus velut morbus quidam lethalis afflixit. qui cùm frumenti medimnus mille drachmis vænirет, dum ciues obſeſſi parthenio quod circa arcem naſcitur, & calciamentis ampulliſque elixis veſcerentur, ipſe vino & diurnis comeſſationibus perpetuò confectus, pyrrichas ſaltans & ſcurriliter illudens hoſtibus, ignem Mineruæ ſacrum penuria olei extingui inſuper habuit. adhæc hierophantidi tritici heminam ab ipſo poſtulanti, piperis heminam miſit. Senatum & Sacerdotes, vt miſereretur ciuitatis, pacémque cum Sylla faceret orantes, ſagittis diſiecit.

Erat Hortenſius rei bellicæ inprimis peritus.

Cùm Romæ Cinna & Carbo in clariſſimos viros impotenti dominatione ſæuirent, permulti tyrannidem eorum declinantes, ad Sullæ caſtra tanquam in portum confugerunt, ac breui ſpecies apud eum Senatus fuit.

ἑαυτοῖς δὲ δούλοις τῶν κακίστων ἐπὶ τῷ τῶν βελτιόνων ἄρχειν. ταῦτα ἐξήλαυνε Μάριον, εἶτ' αὖθις τοὺς περὶ Σύλλαν κατήγαγε· ταῦτα Ὀκταουΐου τοὺς περὶ Κίνναν, ταῦτα Φλάκκου τοὺς περὶ Φιμβρίαν αὐτόχειρας ἐποίησεν. ὧν οὐχ ἥκιστα Σύλλας ἔδωκεν ἀρχάς, ἐπὶ τῷ διαφθείρειν καὶ μετακαλεῖν τοὺς ὑπ' ἄλλοις ταττομένους, αὐτὸς καταχορηγῶν ἐς τοὺς ὑφ' αὐτῷ καὶ δαπανώμενος· [ὥστε] ἅμα τοὺς ἄλλους μὲν ἐς προδοσίαν, τοὺς δὲ ὑφ' αὐτῷ [ἐς ἀσωτίαν] διαφθείρων χρημάτων δεῖσθαι πολλῶν, καὶ μάλιστα καὶ ἐς τὴν πολιορκίαν τοῦ Πειραιέως.

Ὅτι ὁ Ἀριστίων ὁ τὰς Ἀθήνας φρουρῶν, ἄνθρωπος ὢν ἐξ ἀσελγείας ὁμοῦ καὶ ὠμότητος ἔχων συγκειμένην τὴν ψυχήν, καὶ χείριστα τῶν Μιθριδατικῶν συνερρυηκότα νοσημάτων καὶ παθῶν ἐς ἑαυτὸν ἀναλαβών, καὶ πόλει μυρίους μὲν πολέμους, πολλὰς δὲ τυραννίδας καὶ στάσεις διαπεφευγυίῃ πρότερον, ὥσπερ νόσημα θανατηφόρον ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐπιφυόμενος. ὃς χιλίων δραχμῶν ὠνίου τοῦ μεδίμνου τῶν πυρῶν ὄντος ἐν ἄστει τότε, τῶν δὲ ἀνθρώπων σιτουμένων τὸ περὶ τὴν ἀκρόπολιν [φυόμενον] παρθένιον, ὑποδήματά τε καὶ ληκύθους ἑφθὰς ἐσθιόντων, αὐτὸς ἐνδελεχῶς πότοις μεθημερινοῖς καὶ κώμοις χρώμενος, καὶ πυρριχίζων καὶ γελωτοποιῶν πρὸς τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ἱερὸν τῆς θεοῦ λύχνον ἀπεσβηκότα διὰ σπάνιν ἐλαίου περιεῖδε, τῇ δὲ ἱεροφαντίδι πυρῶν ἡμίεκτον προσαιτούσῃ πεπέρεως ἔπεμψε· τοὺς δὲ βουλευτὰς καὶ ἱερεῖς ἱκετεύοντας οἰκτεῖραι τὴν πόλιν, καὶ διαλύσασθαι πρὸς τὸν Σύλλαν, τοξεύμασι βάλλων διεσκέδασεν.

Ὅτι Ὁρτήσιος στρατηγικὸς ἀνὴρ καὶ πολεμικὰ ἠσκημένος.

Ὅτι Κίννα καὶ Κάρβωνος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἀνδράσι χρωμένων παρανόμως καὶ βιαίως, πολλοὶ τὴν τυραννίδα φεύγοντες ὥσπερ ἐπὶ λιμένα τὸ τοῦ Σύλλου στρατόπεδον κατεφέροντο. καὶ περὶ αὐτὸν ὀλίγου χρόνου σχῆμα βουλῆς ἐγένετο.

Ὅτι ὁ ὑποστράτηγος Φλάκκου Φιμβρίας ἐς Βυζάντιον ἐλθόντι αὐτῷ ἐστασίασεν. ἦν γὰρ ἐς πάντα δὴ τολμηρότατος καὶ προπετέστατος, δόξης τε ὁποιασοῦν ἐραστής, καὶ παντὸς τοῦ ἀμείνονος ὀλίγωρος. ἐξ ὧν που καὶ τότε, ἀφ' οὗπερ ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἀρετήν τε ἐς χρήματα καὶ σπουδὴν περὶ τοὺς στρατιώτας προσποιησάμενος, ἀνηρτήσατό τε αὐτοὺς, καὶ τῷ Φλάκκῳ συνέκρουσεν. ἠδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι ἐκεῖνος χρημάτων τε ἄπληστος ἦν, καὶ οὐκ ἠγάπα τὰ περιγιγνόμενα σφετεριζόμενος· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν στρατιωτῶν τροφῆς, ἔκ τε τῆς λείας, ἣν ἰδίαν ἑκάστοτε ἐνόμιζεν εἶναι, ἐχρηματίζετο.

Ὅτι ἐπεὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀφίκοντο Φλάκκος καὶ Φιμβρίας, καὶ ὁ Φλάκκος ἔξω τοῦ τείχους αὐτοὺς αὐλίσασθαι κελεύσας, ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθε. παραλαβὼν δὲ τοῦτο ὁ Φιμβρίας χρήματά τε αὐτὸν εἰληφέναι κατῃτιᾶτο, καὶ διεβόησε λέγων, ὡς ἐκεῖνος μὲν ἔνδον τρυφῴη, σφεῖς δὲ ὑπὸ σκηναῖς ἐν χειμῶνι ταλαιπωροῖντο. οἱ δὲ στρατιῶται ἔς τε τὸ ἄστυ θυμῷ ἐσέπεσον, καί τινας τῶν ἐμπεσόντων σφίσιν ἀποκτείναντες ἐς τὰς οἰκίας ἐσκεδάσθησαν.

Ὅτι διαφορᾶς τινος τῷ Φιμβρίᾳ πρὸς τὸν ταμίαν γενομένης, ἠπείλησεν αὐτῷ ὁ Φλάκκος ἄκοντα ἐς Ῥώμην ἀποπέμψειν, λοιδορησάμενόν τέ τι διὰ τοῦτο αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. ὁ δὲ Φιμβρίας ἐς τὴν ἀποπορείαν δῆθεν ἐπαχθέστατα στελλόμενος, πρὸς τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀφίκετο, καὶ ὡς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ αὐτοὺς ἠσπάζετο· γράμματά τε ᾔτει, καὶ ἑαυτὸν ὡς καὶ ἀνάξια πεπονθὼς ὠδύρετο· μεμνῆσθαί τε σφίσιν ὧν ὑπουργήκει, καὶ φυλακὴν σφῶν ποιεῖσθαι, αἰνιττόμενος ἐς τὸν Φλάκκον ὡς καὶ ἐπιβουλεύσοντα αὐτοῖς, παρῄνει. καὶ μαθὼν τὰ λεγόμενα δεχομένους, καὶ ἑαυτῷ εὔνοιαν ἔχοντας καὶ ἐς ἐκεῖνον ὑποπτεύοντας, ἀνέβη ἐπὶ μετέωρον, καὶ προσπαρώξυνε σφᾶς, ἄλλα τέ τινα τοῦ Φλάκκου κατηγορήσας, καὶ ὅτι προδιδοῖ,

C. Flauius Fimbria, legatus Valerij Flacci, cùm is Byzantium venisset, seditionem aduersus eum concitauit, quippe ille vir erat singulari audacia ac temeritate præditus, cupidus qualiscunque gloriæ, virtutis autem ac recti minimè studiosus. proinde ex quo Roma erat profectus, cùm speciem quandam virtutis in contemnenda pecunia, & beneuolentiam erga milites prætulisset, eos mirificè sibi deuinxit, & aduersus Flaccum incitauit. quod quidem eò faciliùs assecutus est, quod L. Flaccus inexplebili auaritia flagrabat, nec contentus aduenticia quæque in sinum suum condere, etiam ex ipsa militum annona, & ex præda quam semper propriam esse ducebat sibi, lucrum captabat.

Igitur cùm Flaccus militib. extra muros tendere iussis ipse Byzantium esset ingressus, hac Fimbria occasione arrepta causari cœpit Flaccum pecuniam à Byzantinis accepisse: hæc calumniando iactans, illum in oppido genium interim curare, dum ipsi sub pellibus asperitatem hiemis tolerarent. Quibus sermonibus incensi milites, in vrbem irruperunt, cæsisque nonnullis quos fortè obuiam repererant, per singulas domos dispersi sunt.

Cùm C. Fimbria aduersus Quæstorem L. Flacci iurgium mouisset, minatus est Flaccus se illum Romam inuitum esse remissurum. qua ex causa cùm Fimbria conuiciis Flaccum onerasset, Flaccus potestatem ei ademit. At Fimbria cùm admodum inuitus in patriam reuerteretur, ad milites qui Byzantij agebant, delatus, eos vtpotè abiens salutauit, literásque ab iis ad familiares poposcit. iniuriam sibi illatam identidē gemens, monénsq. vt beneficiorum suorum meminissent, ac sibimet ipsi diligenter cauerent: Flaccum scilicet ipsis insidiari obscurè significans. Quos cùm dictis suis auscultare, ac sua causa benè velle, Flaccum verò suspectum habere perspiceret, conscenso suggestu eos apertè aduersus Flaccum concitauit: atque inter cætera criminatus est

eum accepta pecunia illos proditurum. adeò vt milites Thermum, qui legatus à Flacco constitutus fuerat, confestim eijcerent.

Multos C. Fimbria non ex bono & æquo, nec pro vtilitate Reipublicæ, sed iracundia & crudelitate adductus neci dedit. argumento sit, quod cùm palos aliquot quibus religatos homines virgis ad mortem cædere erat solitus, defigi in terram iussisset, postquam multò plures esse palos quàm damnatos animaduertit, quosdam ex circunstantib. comprehendi, & ad vacuos deligari iussit, vt ne frustrà statuti esse viderentur.

Idem cùm Ilium cepisset, obuium quemque nullo discrimine obtruncauit, vrbem prope vniuersam incendit. Fraude porrò, non vi ac virtute Ilienses capti sunt. Nam cùm legationem eam quam ad Sullam miserant, multùm laudasset Fimbria, eisque affirmasset nihil interesse vtri deditionem facerent, se enim ambo iuxta ciues Romanos esse, mox in vrbem acceptus tanquam amicus ac socius, ea quæ diximus, perpetrauit.

Q. Metellus à Cinna superatus, ad Sullam se contulit, multúmque eius partibus profuit. Etenim ob egregiam æquitatis illius viri pietatisque famam, plurimi eorum qui à contrariis Sullæ partibus stabant, cùm ita existimarent eum virum haudquaquam temerè sese adiunxisse Sullæ, sed quod æquissimum ac Reipub. vtilissimum esset, elegisse, ad Sullam quoque transierunt.

Cn. Pompeius, Strabonis filius, quem Plutarchus cum Agesilao Spartano comparauit, cùm eos qui in vrbe rerum potiebantur, haudquaquam ferre posset, suamet auctoritate vixdum virilem ingressus ætatem in Picenum profectus est. vbi ob recẽtem patris gloriam cùm validas copias contraxisset, priuatã ac propriam dominationem constituit. cúmque magnas res suis per se opibus perfecturum se speraret, Sullæ se adiungere statuit.

αὐτοὺς ὑπὸ χρημάτων, ὥστε τοὺς στρατιώτας Θέρμον τὸν ἐπιτεταγμένον σφίσιν ἀπελάσαι.

Ὅτι ὁ Φιμβρίας ἄνδρας πολλοὺς οὐ πρὸς τὸ δικαιότατον οὐδὲ πρὸς τὸ τῇ Ῥώμῃ συμφορώτατον, ἀλλ' ὀργῇ καὶ ἐπιθυμίᾳ φόνων ἀπώλλυεν. τεκμήριον δὲ, σταυροῖς ποτε πολλοὺς, οἷς προσδέων αὐτοὺς καὶ αἰκιζόμενος διεχρῆτο, γινέσθαι προστάξας, ἔπειτ' ἐπειδὴ πολὺ πλείους τῶν θανατωθησομένων εὑρέθησαν ὄντες, ἐκέλευσεν ἐκ τῶν περιεστηκότων τινὰς συλληφθῆναι, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς προσδεθῆναι, ἵνα μὴ μάτην δόξωσι γεγονέναι.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τὸ Ἴλιον λαβὼν, τοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἠδυνήθη μηδενὸς φεισάμενος κατεχρήσατο, καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ὀλίγου κατέπρησεν. εἷλε δὲ αὐτοὺς οὐ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν, ἀλλ' ἀπατήσας· ἔπαινον γάρ τινα αὐτῶν ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Σύλλαν πεμφθείσῃ ποιησάμενος, καὶ διαφέρειν μηδὲν εἰ ὁποτέρῳ πείσωνται, ἀμφοτέρους γὰρ σφᾶς Ῥωμαίους εἶναι εἰπὼν, ἔπειτα ὡς παρὰ φίλους αὐτοὺς ἐσῆλθε, καὶ ἐξειργάσατο ταῦτα.

Ὅτι ὁ Μέτελλος ὑπὸ Κίννου ἡττηθεὶς ἐς τὸν Σύλλαν ἦκε, καὶ πλεῖστα αὐτῷ συνήρατο. πρὸς γάρ τοι τὴν δόξαν τῆς τε δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσεβείας, οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν τἀναντία τῷ Σύλλᾳ πραττόντων, νομίσαντες αὐτὸν οὐκ ἀκρίτως οἱ συνεῖναι, ἀλλὰ τά τε δικαιότερα καὶ τὰ τῇ πατρίδι συμφορώτερα ὄντως αἱρεῖσθαι, προσεχώρησαν σφίσιν.

Ὅτι ὁ Πομπήιος υἱὸς ὢν τοῦ Στράβωνος, συνεκρίθη δὲ ὑπὸ Πλουτάρχου Ἀγησιλάῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ. ἀχθόμενος δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι ἐξωρμήθη ἐς τὸ Πικηνὸν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἐς ἄνδρας πω πάνυ τελῶν. καὶ παρ' ἐκείνων χεῖρά τινα * παρὰ τῆς τοῦ πατρὸς ἡγεμονίας ἀθροίσας, δυναστείαν ἰδίαν συνίστη, καὶ ᾤηθη ἐλλόγιμόν τι πρᾶξαι καθ' ἑαυτὸν καὶ τῷ Σύλλᾳ προσεχώρησε, forte διά.

καὶ ὁ μὲν τούτων ἀρξάμενος οὐδὲν μείων ἐκείνου ἐγένετο, ἀλλ' ὥσπερ που καὶ ἡ ἐπίκλησις αὐτοῦ προσετέθη {μέγας ηὐξήθη.

Ὅτι ὁ Σύλλας τὸ στράτευμα παρέδωκεν ἀνδρὶ μήτ' ἄλλως ἐπαινουμένῳ, καίτοι πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς συγγενομένων οἱ ἔχων, καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ πράξει προφέροντας, οἷς που καὶ ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα ὡς καὶ πιστοτάτοις ἐκέχρητο. καὶ πρὶν μὲν νικῆσαι ἐδεῖτό τε αὐτῶν, καὶ ταῖς ἀπ' αὐτῶν ὠφελίαις ἀπεχρῆτο. ἐπεὶ δὲ ἐγγυτέρω τῆς ἐλπίδος τοῦ παντελῶς κρατήσειν ἐγένετο, οὐδένα αὐτῶν ἔτι λόγου ἐποιεῖτο· τοῖς δὲ κακίστοις καὶ μήτε ἐν περιφανείᾳ γένους, μήτε ἐν δόξῃ ἀρετῆς οὖσι μᾶλλον ἐπίστευσεν. αἴτιον δὲ ὅτι τοὺς μὲν τοιούτους πρὸς πάντα αὐτῷ καὶ τὰ χείριστα ἑτοίμους ὄντας ὑπουργεῖν ἑώρα, καὶ χάριν τε ἑαυτῷ πλείστην κἂν ἐλαχίστου τινὸς τύχωσιν ὀφειλήσειν, καὶ μήθ' ὑπερφρονήσειν ποτὲ, μήτε τῶν ἔργων ἢ τῶν βουλευμάτων ἀντιποιήσεσθαι ἐνόμιζεν. τὸ δὲ ἀρετὴν ἔχον οὔτε συγκακουργεῖν οἱ ἐθελήσειν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμήσειν, καὶ τὰ γέρα τῶν εὐεργετημάτων κατ' ἀξίαν ἀπαιτήσειν, καὶ μηδεμίαν χάριν ἐπ' αὐτοῖς ἅτε καὶ ὀφειλόμενα σφίσι ἀπολαμβάνοντας ἕξειν, τάς τε πράξεις καὶ τὰς συμβουλίας ὡς καὶ ἑαυτῶν οὔσας προσποιήσεσθαι.

Ὅτι ὁ Σύλλας νικήσας τοὺς Σαυνίτας, μέχρι μὲν δὴ τοῦ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαπρεπὴς ἦν, καὶ ὄνομα ἀπό τε τῶν στρατηγημάτων καὶ ἀπὸ τῶν βουλευμάτων μέγιστον εἶχε, φιλανθρωπίᾳ τε καὶ εὐσεβείᾳ πολὺ προέχειν ἐνομίζετο, ὥστε καὶ τὴν τύχην σύμμαχον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πάντας ἔχειν αὐτὸν ἡγεῖσθαι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο τοσαύτην μεταβολὴν ἐποιήσατο, ὥστε μηδὲ τοῦ αὐτοῦ τινὰ φάναι ταῦτά τε καὶ τὰ ἔπειτα εἶναι. οὕτως ὡς ἔοικεν οὐκ ἤνεγκεν εὐτυχήσας. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἃ ἕως ἀσθενὴς ἦν ἄλλοις ἐπεκάλει, καὶ ἕτερα πλείω, καὶ ἀτοπώτερα ἔπραξε

Cæterum his ab initiis orsus Pompeius, nihilo inferior Sulla euasit, sed (quod cognomine ei addito declaratur) in magnum dignitatis fastigium processit.

Sulla homini obscuro & ignobili exercitum tradidit, tametsi plurimos secum haberet & vsu & industria præstantes viros, qui eum ab initio erant secuti: quorum ille tanquam fidelissimorum hominum opera in summis discriminibus vsus hactenus fuerat. & priùs quidem quàm vinceret, ambibat homines, eorúmque vtebatur ministerio: sed postquam integram victoriam pænè in manu habere sibi visus est, nullam deinceps eorum rationem habuit, sed nequissimis hominibus, quibus nec splendor generis, nec virtutis fama suppeteret, magis credidit. Nempe huiusmodi homines ad quoduis scelus patrandum promptissimos sibi administros fore intelligebat, eosdémque quamuis minimo affectos præmio, maximam sibi gratiam habituros. nunquam porrò superbiùs acturos quàm pro loco suo, nec consiliorum rerúmque gestarum gloriam sibi arrogaturos censebat. Contrà viros virtute præstantes nullum vnquam flagitium secum suscepturos, sed seipsum objurgaturos potius: & præmia meritorum suorum pro magnitudine beneficij postulaturos, neque vllam habituros gratiam acceptis præmiis quæ deberi sibi arbitrentur: postremò res gestas & consilia tanquam abs se profecta sibi vindicaturos.

Victis Samnitibus Sulla hactenus quidem percelebris, & cùm rerum gestarum, tum consiliorum gloria illustris fuerat, & simul humanitate, simul pietate in Deos cæteris longè præstare credebatur: vt singuli existimarent virtutis eius causa fortunam ei fauere. verùm exinde in tantum mutatus est, iure vt quis ambigat sintne illa quæ superiùs commemoraui, & quæ postea subsecuta sunt, ab vno eodémque viro facta. Adeò ille felicitatem suam ferre non potuit. Nam & illa, quæ quamdiu minus potuit, aliis objiciebat, & alia multò plura ac tetriora facinora admisit. quæ qui-

dem cùm antea ſemper, vt credibile eſt, concupiuiſſet, parta dominatione tum demùm indicio ſuo eſt proditus. vnde etiam nonnullis hæc potius infelicitas eius eſſe viſa eſt. Etenim ſimulac Samnites ſuperauit, iamque ſibi ipſe viſus eſt finem impoſuiſſe bello, (nam reliqua parui ducebat) repentè mutauit mores, ac ſeipſum quidem extra portas in pugna quodammodo depoſuit, Marium verò ac Cinnam, & cæteros qui partium duces fuerant, ſimul omnes crudelitate ſuperauit. Quæ enim crudelitatis exempla ne in ciuitates quidem exteras arma inferentes ediderat, ea in patriam perinde ac bello victam edidit. Iam primùm eo ipſo die L. Damaſippi ac reliquorum eius ſociorum capita Præneſte miſſa patibulo ſuffixit, & multos qui ſeſe ei dediderant, tanquam vi captos necauit. Poſtridie cùm Senatum in ædem Bellonæ conuocaſſet quaſi rationem aliquam redditurus, ſimulque eos qui in bello capti erant, in villam publicam conuenire iuſſiſſet, tanquam eos milites ſcripturus, hos quidem aliorum militum operâ trucidauit. multique adeò ciues Romani qui cum iis mixtim fortè aderant, periêre. Senatores verò acerbiſſima oratione allocutus eſt: Cùm interim cædes captorum nihilo minus ab eo fieret. quibus quippe proximè ædem Bellonæ occumbentibus, ingens clamor ac gemitus lamentáque ex Curia exaudiebantur: adeò vt vtrinque perturbarentur patres conſcripti. Etenim eadem quoque ſuis capitibus imminere propemodum ſuſpicabantur, quippe cum tam nefaria ageret ac diceret Sulla. proinde multi duplici moleſtia oppreſſi, conditionem eorum qui in villa publica ceciderant, ſibi optabant, vt tandem metu leuarentur. Verùm ipſos quidem in aliud tẽpus Sulla diſtulerat; alij interim cæſi, & cadauera in profluentẽ abjecta ſunt: vt iam Mithridatis ſæuum illud facinus qui omnes ciues

βουλόμενος μὲν που καὶ ἀεὶ αὐτά, ἐλεγχθεὶς δὲ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξέ τισιν ἡ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν. ὁ γὰρ Σύλλας τάχιστα ὡς τῶν Σαυνιτῶν ἐκράτησε, καὶ τέλος τοῦ πολέμου ἐπιτεθεικέναι ἐνόμισε (τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιεῖτο) μετεβάλετο· καὶ ἑαυτὸν μὲν ἔξω τε τῶν τειχῶν τρόπον τινά, καὶ ἐν τῇ μάχῃ κατέλιπεν, τὸν δὲ δὴ Κίνναν καὶ τὸν Μάριον, ἄλλους τε τοὺς μετ' αὐτὸν γενομένους πάντας ἅμα ὑπερέβαλεν. ὅσα γὰρ μηδένα τῶν δήμων τῶν ὀθνείων ἀντιπολεμησάντων οἱ ἔδρασε, ταῦτα τότε τὴν πατρίδα καθάπερ καὶ ἐκείνην νικήσας ἐξειργάσατο. τοῦτο μὲν γὰρ αὐθημερὸν τὰς κεφαλὰς τοῦ τε Δαμασίππου καὶ τῶν συνεξετασθέντων αὐτῷ πρὸς τὸ Πρενέστε πέμψας ἀνεσκολόπισε, καὶ τῶν παραδόντων σφᾶς ἐθελοντὰς συχνοὺς ὡς καὶ ἄκοντας ἑλὼν ἀπέκτεινεν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τοῖς τε βουλευταῖς εἰς τὸ ἔνυον, ὡς καὶ ἀπολογούμενός τι αὐτοῖς, καὶ τοῖς ζωγρηθεῖσιν ἐς τὸν ἀγρὸν τὸν δημόσιον καλούμενον ὡς καὶ ἐς τοὺς καταλόγους αὐτοὺς ἐσγράψων συνελθεῖν κελεύσας, τούτους ἅμα δι' ἑτέρων ἐφόνευσε· καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀνθρώπων ἀναμιχθέντες σφίσι συναπώλοντο· καὶ ἐκείνοις αὐτοῖς πικρότατα διελέξατο.

Ὅτι ὁ φόνος τῶν ἑαλωκότων καὶ τότε οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τοῦ Σύλλου ἐγίγνετο. καὶ αὐτῶν ἅτε ἐγγὺς τοῦ ναοῦ θνησκόντων πολὺς μὲν θόρυβος, πολὺς δὲ καὶ θρῆνος, οἰμωγαί τε καὶ ὀδυρμοὶ ἐς τὸ συνέδριον συνέπιπτον, ὥστε τὴν γερουσίαν ἀμφοτέρωθεν ἐκταράττεσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω ἔτι τοῦ τι καὶ αὐτοὶ δεινὸν πείσεσθαι προσδοκᾶν ἦσαν, οὕτως ἀνόσια αὐτοῦ καὶ λέγοντος ἅμα καὶ πράττοντος· καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ ἅτε ἐπ' ἀμφοτέροις ἐν ταυτῷ παραλογιοῦντες ἐπεθύμουν τῶν ἔξω καὶ αὐτοὶ τῶν ἤδη ἀπολλυμένων εἶναι, ἵνα παύσωνταί ποτε φοβούμενοι· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ἀνεβέβληντο, οἱ δ' ἄλλοι κατεσφάγησαν, καὶ ἐς τὸν ποταμὸν ἐρρίφησαν. ὥστε τὸ τοῦ Μιθριδάτου πολὺ δεινὸν νομισθέν, ὅτι ποτε πάντας τοὺς ἐν τῇ

ipſos deterrimis hominibus obnoxios, quo imperare poſſent melioribus, reddidêre. Hæc res Marium patriâ expulit, eadem Syllam reduxit. Hæc res impulit Cinnam vt Octauio, Fimbriam vt Flacco manus adferrent. Quorum malorum Sulla præcipuè fons fuit. qui vt corrumperet, & ad ſuas partes alliceret aliorum milites, prolixus ac profuſus fuit in ſuos. Itaque cùm & alienos ad proditionem, & ſuos ad luxuriam inſtrueret, grandi pecunia maximè ad illam Piræi oppugnationem opus habuit.

Ariſtio, qui Athenas præſidio tenebat, vir erat ex impudentia ſimul ac ſæuitia conflatus. qui ex Mithridatis vitiis teterrima quęque quaſi quandam in ſe colluuiem traxerat. is eam vrbem quæ ex ſexcentis bellis, infinitis ſeditionibus, ac tyrannorum dominationibus incolumis euaſerat, vltimis temporibus velut morbus quidam lethalis afflixit. qui cùm frumenti medimnus mille drachmis væniret, dum ciues obſeſſi parthenio quod circa arcem naſcitur, & calciamentis ampulliſque elixis veſcerentur, ipſe vino & diurnis comeſſationibus perpetuò confectus, pyrrichas ſaltans & ſcurriliter illudens hoſtibus, ignem Mineruæ ſacrum penuria olei extingui inſuper habuit. adhæc hierophantidi tritici heminam ab ipſo poſtulanti, piperis heminam miſit. Senatum & Sacerdotes, vt miſereretur ciuitatis, pacémque cum Sylla faceret orantes, ſagittis diſiecit.

Erat Hortenſius rei bellicæ inprimis peritus.

Cùm Romæ Cinna & Carbo in clariſſimos viros impotenti dominatione ſæuirent, permulti tyrannidem eorum declinantes, ad Sullæ caſtra tanquam in portum confugerunt, ac breui ſpecies apud eum Senatus fuit.

ἑαυτοῖς

ἑαυτοὺς δὲ δούλους τῶν κακίστων ἐπὶ τῷ τῶν βελτιόνων ἄρχειν. Ταῦτα ἐξήλασε μὲν Μάριον, εἶτ' αὖθις τοὺς περὶ Σύλλαν κατήγαγε· ταῦτα Ὀκταουΐου τοὺς περὶ Κίνναν, ταῦτα Φλάκκου τοὺς περὶ Φιμβρίαν αὐτόχειρας ἐποίησεν. ὧν οὐχ ἥκιστα Σύλλας ἔδωκεν ἀρχάς, ἐπὶ τῷ διαφθείρειν καὶ μετακαλεῖν τοὺς ὑπ' ἄλλοις τεταγμένους, αὐτὸς καταχορηγῶν ἐς τοὺς ὑφ' αὑτῷ καὶ δαπανώμενος· [ὥστε] ἅμα τοὺς ἄλλους μὲν ἐς προδοσίαν, τοὺς δὲ ὑφ' αὑτῷ [ἐς ἀσωτίαν] διαφθείρων χρημάτων δεηθῆναι πολλῶν, καὶ μάλιστα καὶ ἐς τὴν πολιορκίαν τοῦ Πειραιέως.

Ὅτι ὁ Ἀριστίων ὁ τὰς Ἀθήνας φρουρῶν, ἄνθρωπος ἐκ τῆς ἀσελγείας ὁμοῦ καὶ ὠμότητος ἔχων συγκειμένην τὴν ψυχήν, καὶ χείριστα τῶν Μιθριδατικῶν συνερρυηκότα νοσημάτων καὶ παθῶν ἐς ἑαυτὸν ἀνειληφώς, καὶ πόλει μυρίους μὲν πολέμους, πολλὰς δὲ τυραννίδας καὶ στάσεις διαπεφευγυίᾳ πρότερον, ὥσπερ νόσημα θανατηφόρον ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐπιγενόμενος. ὃς χιλίων δραχμῶν ὠνίου τοῦ μεδίμνου τῶν πυρῶν ὄντος ἐν ἄστει τότε, τῶν δὲ ἀνθρώπων σιτουμένων τὸ περὶ τὴν ἀκρόπολιν [φυόμενον] παρθένιον, ὑποδήματά τε καὶ ληκύθους ἑφθὰς ἐσθιόντων, αὐτὸς ἐνδελεχῶς πότοις μεθημερινοῖς καὶ κώμοις χρώμενος, καὶ πυρριχίζων καὶ γελωτοποιῶν πρὸς τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ἱερὸν τῆς θεοῦ λύχνον ἀποσβηκότα διὰ σπάνιν ἐλαίου περιεῖδε, τῇ δὲ ἱεροφαντίδι πυρῶν ἡμίεκτον προσαιτούσῃ πεπέρεως ἔπεμψε· τοὺς δὲ βουλευτὰς καὶ ἱερέας ἱκετεύοντας οἰκτεῖραι τὴν πόλιν, καὶ διαλύσασθαι πρὸς τὸν Σύλλαν, τοξεύμασι βάλλων διεσκέδασεν.

Ὅτι Ὀρτήσιος στρατηγικὸς ἀνὴρ καὶ πολεμικὰ ἠσκημένος.

Ὅτι Κίννα καὶ Κάρβωνος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἀνδράσι χρωμένων παρανόμως καὶ βιαίως, πολλοὶ τὴν τυραννίδα φεύγοντες ὥσπερ ἐπὶ λιμένα τὸ τοῦ Σύλλου στρατόπεδον κατεφέροντο. καὶ περὶ αὐτὸν ὀλίγου χρόνου σχῆμα βουλῆς ἐγένετο.

Ὅτι ὁ ὑποστρατηγὸς Φλάκκου Φιβρίας ἐς Βυζάντιον ἐλθόντι αὐτῷ ἐστασίασεν. ἦν γὰρ ἐς πάντα δὴ τολμηρότατος καὶ προπετέστατος, δόξης τε ὁποιασοῦν ἐραστὴς, καὶ πάντος τοῦ ἀμείνονος ὀλιγωρῶν. ἐξ ὧν που καὶ τότε, ἀφ᾽ οὗπερ ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἀρετήν τε ἐς χρήματα καὶ σπουδὴν περὶ τοὺς στρατιώτας προσποιησάμενος, ἀνηρτήσατό τε αὐτοὺς, καὶ τῷ Φλάκκῳ συνέκρουσεν. ἠδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι ἐκεῖνος χρημάτων τε ἄπληστος ἦν, καὶ οὐκ ἠγάπα τὰ περιγιγνόμενα σφετεριζόμενος ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν στρατιωτῶν τροφῆς, ἔκ τε τῆς λείας, ἣν ἰδίαν ἑκάστοτε ἐνόμιζεν εἶναι, ἐχρηματίζετο.

Ὅτι ἐπεὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀφίκοντο Φλάκκος καὶ Φιβρίας, καὶ ὁ Φλάκκος ἔξω τοῦ τείχους αὐτοὺς αὐλίσασθαι κελεύσας, ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθε. παραλαβὼν δὲ τοῦτο ὁ Φιβρίας χρήματά τε αὐτὸν εἰληφέναι κατῃτιᾶτο, καὶ διεβόησε λέγων, ὡς ἐκεῖνος μὲν ἔνδον τρυφῴη, σφεῖς δὲ ὑπὸ σκηναῖς ἐν χειμῶνι ταλαιπωροῖντο. οἱ δὲ στρατιῶται ἔς τε τὸ ἄστυ θυμῷ ἔπεσον, καί τινας τῶν ἐμπεσόντων σφίσιν ἀποκτείναντες ἐς τὰς οἰκίας ἐσκεδάσθησαν.

Ὅτι διαφορᾶς τινὸς τῷ Φιβρίᾳ πρὸς τὸν ταμίαν γενομένης, ἠπείλησεν αὐτῷ ὁ Φλάκκος ἄκοντα ἐς Ῥώμην ἀποπέμψειν, λοιδορησάμενόν τέ τι διὰ τοῦτο αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. ὁ δὲ Φιβρίας ἐς τὴν ἀποπορείαν δῆθεν κἐπαρθέσατα στελλόμενος, πρὸς τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀφίκετο, καὶ ὡς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ αὐτοὺς ἠσπάζετο, γράμματά τε ᾔτει, καὶ ἑαυτὸν ὡς καὶ ἀνάξια πεπονθὼς ὠδύρετο· μεμνῆσθαί τε σφίσι ὧν ὑπουργήκει, καὶ φυλακὴν σφῶν ποιεῖσθαι, αἰτιώμενος ἐς τὸν Φλάκκον ὡς καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτοῖς, περιῄει. καὶ μαθὼν τὰ λεγόμενα δεχομένους, καὶ ἑαυτῷ εὔνοιαν ἔχοντας καὶ ἐς ἐκεῖνον ὑποπτεύοντας, ἀνέβη ἐπὶ μετέωρον, καὶ προσπαρώξυνε σφᾶς, ἄλλα τέ τινα τοῦ Φλάκκου κατηγορήσας, καὶ ὅτι προδιδοὺς,

C. Flauius Fimbria, legatus Valerij Flacci, cùm is Byzantium venisset, seditionem aduersus eum concitauit, quippe ille vir erat singulari audacia ac temeritate præditus, cupidus qualiscunque gloriæ, virtutis autem ac recti minimè studiosus. proinde ex quo Roma erat profectus, cùm speciem quandam virtutis in contemnenda pecunia, & beneuolentiam erga milites prætulisset, eos mirificè sibi deuinxit, & aduersus Flaccum incitauit. quod quidem eò faciliùs assecutus est, quod L. Flaccus inexplebili auaritia flagrabat, nec contentus aduenticia quæque in sinum suum condere, etiam ex ipsa militum annona, & ex præda quam semper propriam esse ducebat sibi, lucrum captabat.

Igitur cùm Flaccus militib. extra muros tendere iussis ipse Byzantium esset ingressus, hac Fimbria occasione arrepta causari cœpit Flaccum pecuniam à Byzantinis accepisse: hæc calumniando iactans, illum in oppido genium interim curare, dum ipsi sub pellibus asperitatem hiemis tolerarent. Quibus sermonibus incensi milites, in vrbem irruperunt, cæsisque nonnullis quos fortè obuiam repererant, per singulas domos dispersi sunt.

Cùm C. Fimbria aduersus Quæstorem L. Flacci iurgium mouisset, minatus est Flaccus se illum Romam inuitum esse remissurum. qua ex causa cùm Fimbria conuiciis Flaccum onerasset, Flaccus potestatem ei ademit. At Fimbria cùm admodum inuitus in patriam reuerteretur, ad milites qui Byzantij agebant, delatus, eos vtpotè abiens salutauit, literásque ab iis ad familiares poposcit. iniuriam sibi illatam identidē gemens, monénsq; vt beneficiorum suorum meminissent, ac sibimet ipsi diligenter cauerent: Flaccum scilicet ipsis insidiari obscurè significans. Quos cùm dictis suis auscultare, ac sua causa benè velle, Flaccum verò suspectum habere perspiceret, conscenso suggestu eos apertè aduersus Flaccum concitauit: atque inter cætera criminatus est

eum accepta pecunia illos proditurum. adeò vt milites Thermum, qui legatus à Flacco constitutus fuerat, confestim eijcerent.

Multos C. Fimbria non ex bono & æquo, nec pro vtilitate Reipublicæ, sed iracundia & crudelitate adductus neci dedit. argumento sit, quod cùm palos aliquot quibus religatos homines virgis ad mortem cædere erat solitus, defigi in terram iussisset, postquam multò plures esse palos quàm damnatos animaduertit, quosdam ex circunstantib. comprehendi, & ad vacuos deligari iussit, vt ne frustrà statuti esse viderentur.

Idem cùm Ilium cepisset, obuium quemque nullo discrimine obtruncauit, vrbem prope vniuersam incendit. Fraude porrò, non vi ac virtute Ilienses capti sunt. Nam cùm legationem eam quam ad Sullam miserant, multùm laudasset Fimbria, eisque affirmasset nihil interesse vtri deditionem facerent, se enim ambo iuxta ciues Romanos esse, mox in vrbem acceptus tanquam amicus ac socius, ea quæ diximus, perpetrauit.

Q. Metellus à Cinna superatus, ad Sullam se contulit, multúmque eius partibus profuit. Etenim ob egregiam æquitatis illius viri pietatisque famam, plurimi eorum qui à contrariis Sullæ partibus stabant, cùm ita existimarent eum virum haudquaquam temerè sese adiunxisse Sullæ, sed quod æquissimum ac Reipub. vtilissimum esset, elegisse, ad Sullam quoque transierunt.

Cn. Pompeïus, Strabonis filius, quem Plutarchus cum Agesilao Spartano comparauit, cùm eos qui in vrbe rerum potiebantur, haudquaquam ferre posset, suamet auctoritate vixdum virilem ingressus ætatem in Picenum profectus est. vbi ob recẽtem patris gloriam cùm validas copias contraxisset, priuatã ac propriam dominationem constituit. cúmque magnas res suis per se opibus perfecturum se speraret, Sullæ se adiungere statuit.

αὖθις ὑπὸ χρημάτων, ὥστε τοὺς στρατιώτας Θέρμον τὸν ἐπιτεταγμένον σφίσιν ἀπελάσαι.

Ὅτι ὁ Φιμβρείας ἄνδρας πολλοὺς οὐ πρὸς τὸ δικαιότατον οὐδὲ πρὸς τὸ τῇ Ῥώμῃ συμφορώτατον, ἀλλ' ὀργῇ καὶ ἐπιθυμίᾳ φόνων ἀπώλλυεν. τεκμήριον δέ, σταυρούς ποτε πολλούς, οἷς προσδέων αὐτοὺς καὶ αἰκιζόμενος διεχρῆτο, πηγνύεσθαι προστάξας, ἔπειτ' ἐπειδὴ πολὺ πλείους τῶν θανατωθησομένων εὑρέθησαν ὄντες, ἐκέλευσεν ἐκ τῶν παρεστηκότων τινὰς συλληφθῆναι, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς προσδεθῆναι, ἵνα μὴ μάτην δόξωσι γεγονέναι.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τὸ Ἴλιον λαβών, τοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἠδυνήθη μηδενὸς φεισάμενος κατεχρήσατο, καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ὀλίγου κατέπρησεν. εἷλε δὲ αὐτοὺς οὐ κατὰ τὸ ἰσχυρόν, ἀλλ' ἀπατήσας· ἔπαινον γάρ τινα αὐτῶν ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Σύλλαν πεμφθείσῃ ποιησάμενος, καὶ διαφέρειν μηδὲν εἰ ὁποτέρῳ προσίωνται, ἀμφοτέρους γὰρ σφᾶς Ῥωμαίους εἶναι εἰπών, ἔπειτα ὡς παρὰ φίλους αὐτοὺς ἐσῆλθε, καὶ ἐξειργάσατο ταῦτα.

Ὅτι ὁ Μέτελλος ὑπὸ Κίννου ἡττηθεὶς ἐς τὸν Σύλλαν ἧκε, καὶ πλεῖστα αὐτῷ συνήρατο. πρὸς γάρ τοι τὴν δόξαν τῆς τε δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσεβείας, οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν τἀναντία τῷ Σύλλᾳ πραττόντων, νομίσαντες αὐτὸν οὐκ ἀκρίτως οἱ συνεῖναι, ἀλλὰ τά τε δικαιότερα καὶ τὰ τῇ πατρίδι συμφορώτερα ὄντως αἱρεῖσθαι, προσεχώρησαν σφίσιν.

Ὅτι ὁ Πομπήιος υἱὸς ὢν τοῦ Στράβωνος, συνεκρίθη δὲ ὑπὸ Πλουτάρχου Ἀγησιλάῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ. ἀχθόμενος δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι ἐξωρμήθη ἐς τὸ Πικηνὸν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἐς ἄνδρας πω πάνυ τελῶν. καὶ παρ' ἐκείνων χεῖρά τινα * παρὰ τὴν forte διὰ. τοῦ πατρὸς ἡγεμονίαν ἀθροίσας, δυναστείαν ἰδίαν συνέστη, καὶ ᾠήθη ἐλλόγιμόν τι πρᾶξαι καθ' ἑαυτὸν καὶ τῷ Σύλλᾳ προσεχώρησε,

καὶ ὁ μὲν πρώτων ἀρξάμενος οὐδὲν μείων ἐκείνου ἐγένετο. ἀλλ' ὥσπερ που καὶ ἡ ἐπίκλησις αὐτοῦ προσετέθη, μέγας ηὐξήθη.

Ὅτι ὁ Σύλλας τὸ στράτευμα παρέδωκεν ἀνδρὶ μήτ' ἄλλως ἐπαινουμένῳ, καίτοι πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς συγγινομένων οἱ ἔχων, καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ πράξει προφέροντας, οἷς που καὶ ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα ὡς καὶ πιστοτάτοις ἐκέχρητο. καὶ πρὶν μὲν νικῆσαι ἐδεῖτό τε αὐτῶν, καὶ ταῖς ἀπ' αὐτῶν ὠφελίαις ἀπεχρῆτο. ἐπεὶ δὲ ἐγγυτέρω τῆς ἐλπίδος τοῦ παντελῶς κρατήσειν ἐγένετο, οὐδένα αὐτῶν ἐπὶ λόγον ἐποιεῖτο· τοῖς δὲ κακίστοις καὶ μήτε ἐν περιφανείᾳ γένους, μήτε ἐν δόξῃ ἀρετῆς οὖσι μᾶλλον ἐπίστευσεν. αἴτιον δὲ ὅτι τοὺς μὲν τοιούτους πρὸς πάντα αὐτῷ καὶ τὰ χείριστα ἑτοίμους ὄντας ὑπουργεῖν ἑώρα, καὶ χάριν τε ἑαυτῷ πλείστην κἂν ἐλαχίστου τινὸς τύχωσιν ὀφειλήσειν, καὶ μηθ' ὑπερφρονήσειν ποτὲ, μήτε τῶν ἔργων ἢ τῶν βουλευμάτων ἀντιποιήσεσθαι ἐνόμιζεν· ὃ δὴ ἀρετὴν ἔχων οὔτε συγκακουργεῖν οἱ ἐθελήσειν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμήσειν, καὶ τὰ γέρα τῶν εὐεργετημάτων κατ' ἀξίαν ἀπαιτήσειν, καὶ μηδεμίαν χάριν ἐπ' αὐτοῖς ἅτε καὶ ὀφειλόμενα σφίσι ἀπολαμβάνοντας ἕξειν, τάς τε πράξεις καὶ τὰς συμβουλίας ὡς καὶ ἑαυτῶν οὔσας προσποιήσεσθαι.

Ὅτι ὁ Σύλλας νικήσας τοὺς Σαυνίτας, μέχρι μὲν δὴ οὗ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαπρεπὴς ἦν, καὶ ὄνομα ἀπό τε τῶν στρατηγημάτων καὶ ἀπὸ τῶν βουλευμάτων μέγιστον εἶχε, φιλανθρωπίᾳ τε καὶ εὐσεβείᾳ πολὺ προέχειν ἐνομίζετο, ὥστε καὶ τὴν τύχην σύμμαχον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πάντας ἔχειν αὐτὸν ἡγεῖσθαι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο τοσαύτην μεταβολὴν ἐποιήσατο, ὥστε μηδὲ τοῦ αὐτοῦ τινὰ φῆσαι ταῦτά τε καὶ τὰ ἔπειτα εἶναι. οὕτως ὡς ἔοικεν οὐκ ἤνεγκεν εὐτυχήσας. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἃ ἕως ἀσθενὴς ἦν ἄλλοις ἐπεκάλει, καὶ ἕτερα πλείω, καὶ ἀτοπώτερα ἔπραξε.

Cæterùm his ab initiis orsus Pompeius, nihilo inferior Sulla euasit, sed (quod cognomine ei addito declaratur) in magnum dignitatis fastigium processit.

Sulla homini obscuro & ignobili exercitum tradidit, tametsi plurimos secum haberet & vsu & industria præstantes viros, qui eum ab initio erant secuti: quorum ille tanquam fidelissimorum hominum opera in summis discriminibus vsus hactenus fuerat. & priùs quidem quàm vinceret, ambibat homines, eorúmque vtebatur ministerio: sed postquam integram victoriam pænè in manu habere sibi visus est, nullam deinceps eorum rationem habuit, sed nequissimis hominibus, quibus nec splendor generis, nec virtutis fama suppeteret, magis credidit. Nempe huiusmodi homines ad quoduis scelus patrandum promptissimos sibi administros fore intelligebat, eosdémque quamuis minimo affectos præmio, maximam sibi gratiam habituros. nunquam porrò superbiùs acturos quàm pro loco suo, nec consiliorum rerúmque gestarum gloriam sibi arrogaturos censebat. Contrà viros virtute præstantes nullum vnquam flagitium secum suscepturos, sed seipsum objurgaturos potius: & præmia meritorum suorum pro magnitudine beneficij postulaturos, neque vllam habituros gratiam acceptis præmiis quæ deberi sibi arbitrentur: postremò res gestas & consilia tanquam abs se profecta sibi vindicaturos.

Victis Samnitibus Sulla hactenus quidem percelebris, & cùm rerum gestarum, tum consiliorum gloria illustris fuerat, & simul humanitate, simul pietate in Deos cæteris longè præstare credebatur: vt singuli existimarent virtutis eius causa fortunam ei fauere. verùm exinde in tantum mutatus est, iure vt quis ambigat sintne illa quæ superiùs commemoraui, & quæ postea subsecuta sunt, ab vno eodémque viro facta. Adeò ille felicitatem suam ferre non potuit. Nam & illa, quæ quamdiu minus potuit, aliis objiciebat, & alia multò plura ac tetriora facinora admisit. quæ qui-

dem cùm antea semper, vt credibile est, concupiuisset, parta dominatione tum demùm indicio suo est proditus. vnde etiam nonnullis hæc potius infelicitas eius esse visa est. Etenim simulac Samnites superauit, iamque sibi ipse visus est finem imposuisse bello, (nam reliqua parui ducebat) repentè mutauit mores, ac seipsum quidem extra portas in pugna quodammodo deposuit, Marium verò ac Cinnam, & cæteros qui partium duces fuerant, simul omnes crudelitate superauit. Quæ enim crudelitatis exempla ne in ciuitates quidem exteras arma inferentes ediderat, ea in patriam perinde ac bello victam edidit. Iam primùm eo ipso die L. Damasippi ac reliquorum eius sociorum capita Præneste missa patibulo suffixit, & multos qui sese ei dediderant, tanquam vi captos necauit. Postridie cùm Senatum in ædem Bellonæ conuocasset quasi rationem aliquam redditurus, simulque eos qui in bello capti erant, in villam publicam conuenire iussisset, tanquam eos milites scripturus, hos quidem aliorum militum operâ trucidauit. multique adeò ciues Romani qui cum iis mixtim fortè aderant, periêre. Senatores verò acerbissima oratione allocutus est: Cùm interim cædes captorum nihilo minus ab eo fieret. quibus quippe proximè ædem Bellonæ occumbentibus, ingens clamor ac gemitus lamentáque ex Curia exaudiebantur: adeò vt vtrinque perturbarentur patres conscripti. Etenim eadem quoque suis capitibus imminere propemodum suspicabantur, quippe cum tam nefaria ageret ac diceret Sulla. proinde multi duplici molestia oppressi, conditionem eorum qui in villa publica ceciderant, sibi optabant, vt tandem metu leuarentur. Verùm ipsos quidem in aliud tẽpus Sulla distulerat; alij interim cæsi, & cadauera in profluentẽ abjecta sunt: vt iam Mithridatis sæuum illud facinus qui omnes ciues

βουλόμενος μὲν που καὶ ἀεὶ αὐτά, ἐλεγχθεὶς δ' ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξέ τισιν ἡ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν. ὁ γὰρ Σύλλας τάχιστα ὡς τῶν Σαυνιτῶν ἐκράτησε, καὶ τέλος τῷ πολέμῳ ἐπιτεθεικέναι ἐνόμισε (τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιεῖτο) μετεβάλετο· καὶ ἑαυτὸν μὲν ἔξω τε τῶν τειχῶν τρόπον τινα, καὶ ἐν τῇ μάχῃ κατέλιπεν, τὸν δὲ δὴ Κίνναν καὶ τὸν Μάριον, ἄλλους τε τοὺς μετ' αὐτὸν γενομένους πάντας ἅμα ὑπερέβαλεν. ὅσα γὰρ μηδένα τῶν δήμων τῶν ὀθνείων ἀντιπολεμησάντων οἱ ἔδρασε, ταῦτα τότε τὴν πατρίδα καθάπερ καὶ ἐκείνην νικήσας ἐξειργάσατο. τοῦτο μὲν γὰρ αὐθημερὸν τὰς κεφαλὰς τοῦ τε Δαμασίππου καὶ τῶν συνεξετασθέντων αὐτῷ πρὸς τὸ Πρενέστε πέμψας ἀνεσκολόπισε, καὶ τῶν παραδόντων σφᾶς ἐθελοντὰς συχνοὺς ὡς καὶ ἄκοντας ἑλὼν ἀπέκτεινεν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τοῖς τε βουλευταῖς εἰς τὸ ἔνυφον, ὡς καὶ ἀπολογησόμενός τι αὐτοῖς, καὶ τοῖς ζωγρηθεῖσιν ἐς τὸν ἀγρὸν τὸν δημόσιον καλούμενον ὡς καὶ ἐς τὸν κατάλογον αὐτοὺς ἐσγράψων συνελθεῖν κελεύσας, τούτους ἅμα δι' ἑτέρων ἐφόνευσε· καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀνθρώπων ἀναμιχθέντες σφίσι συναπώλοντο· καὶ ἐκείνοις αὐτοῖς πικρότατα διηλέξατο.

Ὅτι ὁ φόνος τῶν ἐαλωκότων καὶ τότε οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τοῦ Σύλλου ἐγίγνετο. καὶ αὐτῶν ἅτε ἐγγὺς τοῦ ναοῦ θνησκόντων πολὺς μὲν θόρυβος, πολὺς δὲ καὶ θρῆνος, οἰμωγαί τε καὶ ὀδυρμοὶ ἐς τὸ συνέδριον συνέπιπτον, ὥστε τὴν γερουσίαν ἀμφοτέρωθεν ἐκταράττεσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ πόῤῥω ἔτι οὗ τι καὶ αὐτοὶ δεινὸν πείσεσθαι προσδοκᾶν ἦσαν, οὕτως ἀνόσια αὐτοῦ καὶ λέγοντος ἅμα καὶ πράττοντος· καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ ἅτε ἐπ' ἀμφοτέροις ἐν ταυτῷ παρειλημμένοι ἐπεθύμησαν τῶν ἔξω καὶ αὐτοὶ τῶν ἤδη ἀπολλυμένων εἶναι, ἵνα παύσωνταί ποτε φοβούμενοι· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ἀνεβέβλωντο, οἱ δ' ἄλλοι κατεσφάγησαν, καὶ ἐς τὸν ποταμὸν ἐῤῥίφησαν. ὥστε τὸ τοῦ Μιθριδάτου πολὺ δεινὸν νομισθέν, ὅτι ποτε πάντας τοὺς ἐν τῇ

Oooo

Ἀσίᾳ Ῥωμαίους ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπέκτεινεν, ἐν βραχεῖ πρός τε πλῆθος καὶ τὸν τρόπον τῶν τότε φονευθέντων νομισθῆναι· οὐδὲ ἐν τούτῳ τὸ δεινὸν ἔστη, ἀλλ' ὥσπερ ἀπὸ φρυκτωρίας τινὸς ἐκεῖθεν αἱ σφαγαὶ ἀρξάμεναι καὶ ἐν τῷ ἄστει, καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταῖς τε πόλεσι ταῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάσαις ἐγίνοντο. πολλοὺς μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ Σύλλας, πολλοὺς δὲ καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ, οἱ μὲν ἐπ' ἀληθείας, οἱ δὲ καὶ προσποιούμενοι ἐμίσουν· ὅπως ἐκ τῆς τῶν ἔργων ὁμοιότητος τό τε ὁμοηθὲς οἱ ἐνδεικνύντες, καὶ τὴν φιλίαν *βεβαιοῦντες, μὴ ἐκ τοῦ διαφόρου αὐτῶν ὑποπτευθῶσί τε καὶ καταγνώσκειν τι αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύσωσιν. ἔσφαζον δὲ καὶ ὅσους πλουτοῦντας ἢ καὶ ἄλλως πως ὑπερέχοντας σφῶν ἑώρων, τοὺς μὲν φθόνῳ, τοὺς δὲ διὰ τὰ χρήματα· πλεῖστοι γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τῶν μέσων, κἂν μηδὲ *ἑτέροις ὦσι συναιροῦντες, ἴδιόν τι ἔγκλημα τὸ καὶ ἀρετὴν ἢ καὶ γένους πλοῦτόν τέ τινος παρέχειν λαμβάνοντες· καὶ ἀσφάλεια οὐδεμία οὐδενὶ πρὸς τοὺς ἐν κράτει τινὶ ἀδικεῖν βουλομένους ὑπελείπετο.

αὐτ ms.

ἑτέρας εἰ συν. ms.

Ὅτι τοιαῦται συμφοραὶ τὴν Ῥώμην περιέσχον. τί γὰρ ἄν τις τὰς τῶν ζώντων ὕβρεις λέγοι; αἱ πολλαὶ μὲν περὶ τὰς γυναῖκας, πολλαὶ δὲ περὶ τοὺς παῖδας τοὺς εὐγενεστάτους, καθάπερ αἰχμαλώτους, ἐγίγνοντο· οὐ μὴν ἀλλὰ ἐκεῖνα καίπερ χαλεπώτατα ὄντα, τῷ γοῦν ὁμοιοπαθεῖ πῃ τῶν ἤδη σφίσι συμβεβηκότων οἰστὰ τοῖς γε ἐκτὸς τούτων οὖσιν ἐδόκει εἶναι. ὡς δὲ οὐκ ἐξήρκει τῷ Σύλλᾳ, οὐδὲ ἠγάπα τὰ αὐτὰ ἑτέροις δρᾶν, ἀλλά τις αὐτῷ πόθος εἰσῆλθε καὶ ἐν τῇ πολυτροπίᾳ τῶν φόνων πολὺ πάντων περιεῖναι, ὥσπερ τινὰ ἀρετὴν οὖσαν, τὸ μηδὲ ἐν τῇ μιαιφονίᾳ τινὸς ἡττᾶσθαι, τινὰ καινότητα ἐξέθηκε λελευκωμένον πίνακα, ἐς ὃν ἐνέγραφε τὰ ὀνόματα. οὐ μέντοι γε ἧττον πάντα ὅσα καὶ πρὶν ἐγίγνετο, οὐδὲ ἐν τῷ ἀσφαλὲς οἱ μὴ ἐς τὰ λευκώματα ἐγγεγραμμένοι ἦσαν. πολλοὶ μὲν γὰρ οἱ μὲν ζῶντες οἱ δὲ καὶ τεθνηκότες ἐπ' ἀδείᾳ τῶν ἀποκτεινάντων σφᾶς προσενεγράφοντο, ὥστε ἐν τούτῳ μηδὲν διενεγκεῖν τὸ πρᾶγμα,

Romanos per Asiam vno eodémque occiderat die, præ numero ac cædis genere eorum qui tum à Sulla necati sunt, leue haberetur. neque verò malum hic stetit, sed tanquam dato hinc cædis signo, mox in vrbe & per agros, & in omnibus prope Italiæ municipiis cædes patratæ sunt. Multos enim Sulla, multos Sullæ amici ac comites partim reuera oderant, partim odisse simulabant, quò facinorum morúmque similitudine ei approbata amicitiam confirmarent, néve ex dissimilitudine suspicionem præberent Syllam à se improbari, ac proinde in discrimen salutis inciderent. Cædebant porrò maximè eos, quos aut diuitiis, aut alia quapiam laude sibi pręstare animaduerterant: hos quidem præ inuidia, illos verò pecuniæ causa. quo in numero erant complures neutram in eo bello causam secuti. quibus vnicum crimen erat, quòd virtute, aut splendore generis, aut opibus antistarent. nullus porrò perfugij aut securitatis erat locus aduersùs eos qui potentia aliqua prædìti, vim inferre cupiebant.

Huiusmodi calamitatibus vrbs Romana premebatur. quid enim attinet commemorare iniurias ac contumelias illatas viuis hominibus, quibus cum multæ matronæ, tum nobilissimi pueri non secùs ac captiui violati sunt. Sed hæc tametsi grauissima, tamen ob similitudinem eorum quæ iam antea acciderant, iis qui extra hanc aleam erant, tolerabilia esse videbantur. Verùm postquam minimè his contentus Sulla, haud satis sibi esse duxit alios imitari, sed mala cupido eum incessit multiplici cædium varietate cunctos mortales longè superandi, prorsus ac si virtutis esset, sæuitiâ nemini concedere: nouo atq. inusitato more album proposuit, in quo nominatim proscripsit quos sublatos vellet. sed nihilo secius eadem quæ priùs actitabãtur, nec securitas iis parta erat, qui in tabula proscripti non fuissent: multi enim non modò adhuc superstites, sed etiam mortui pro arbitrio ac libidine eorum qui illos occiderant, adscribebantur. adeò vt nullum prioribus malis remedium ea pro-

ſcriptio afferret, ſed cuncti acerbitate eius rei ac nouitate percellerentur. Namque tabulæ ipſæ tanquam album quoddam Senatorium, aut matricula militum palàm propoſitæ erant, multique ingenti ſtudio eò concurrebant, ac ſi boni aliquid iis tabulis promitteretur. ſed cùm illi propinquos, hi ſemetipſos proſcriptos ad necem cernerent, vt improuiſo malo fieri ſolet, terrore quatiebantur. eóque indicio proditi complures interiêre. neque verò quidquam vlli prætérquam Syllanæ factioni ſatis tutum erat. ſiue enim quis ad tabulam proſcriptionis accederet, vt nimis curioſus arceſſebatur, ſiue non accederet, videbatur ægrè rem ferre. paritérque is qui legeret, quiue interrogaret de iis quæ perſcripta eſſent, ſuſpectus erat, vtpote de ſemetipſo ſuiſve ſodalibus ſollicitus. is verò qui nec legeret, neque ab aliis inquireret, infenſus eſſe partibus credebatur, ob idque odio erat. illacrymaſſe porrò aut riſiſſe capital illicò erat; ac permulti necabantur, non quod vetitum quidpiam dixiſſent feciſſentve, ſed quia vultum contraxerant, aut ſubriſerant. adeò etiam vultus illorum oriſque habitus curioſè obſeruabatur. nec licebat cuiquam neque amicos lugere, neque inimicorum cæde lætari. Verùm & ij quaſi cuipiam inſultarent, cædebantur. Adhæc multis cognomina negocium ac periculum creabant. quidam enim cùm proſcriptos minimè agnoſcerent, cuicumque libitum eſſet, eorum cognomina affingebant: ita multi pro aliis letho dati. ex quo non mediocris tumultus oriebatur, cùm hi quidem obuios, provt libido eſſet, nominarent; illi verò ſibi id nomen eſſe pernegarent. Porrò alij gnari proſcriptionis ſuę, alij penitùs ignari, vbicumq. demùm deprehenſi eſſent, opprimebãtur, nullúſque erat, ſeu ſacer, ſeu religioſus locus, qui ſecuritatem aut perfugium præberet. Enimverò qui improuiſo antequam impendentem ſibi calamitatem præſciiſſent, aut qui in ipſo calamitatis ſuæ nuncio repentè

τῇ τε ὀξύτητι τῇ τε ἀτοπίᾳ αὐτοῦ πάνυ πάντας χαλεπὴν θεῶσαι. τά τε γὰρ πινάκια ὥσπερ τις ἀναγραφὴ βουλευτῶν ἢ κατάλογος στρατιωτῶν νομιζομένων ἐξετίθετο. καὶ συνέθεον ἐπ' αὐτὸ πάντες οἱ ἀεὶ παρόντες σπουδῇ, καθάπερ τινὰ χρηστὴν ἐπαγγελίαν ἔχοντα· καὶ πολλοὶ μὲν συγγενεῖς, ἤδη δέ τινες καὶ ἑαυτοὺς εὕρισκον ἐγγεγραμμένους κτείνεσθαι· κἀκ τούτου τὸ πάθος οἷα ἐξαπιναίῳ κακῷ φοβερὸν σφᾶς κατελάμβανεν· καὶ συχνοὶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου γνωριζόμενοι διώλλυντο. καὶ ἦν οὐδενὶ ἔξω τῶν ἐκ τῆς ἑταιρείας ἀσφαλὲς οὐδέν. εἴτε γὰρ προσῄει τις λευκώμασιν, αἰτίαν ὡς καὶ πολυπραγμονῶν τι εἶχεν, εἴτε μὴ προσῄει δυσχεραίνειν ἐδόκει. καὶ ὅ τε ἀναλεγόμενος ἢ καὶ ἐπερωτῶν τινα τὰ ἐγγεγραμμένα ὕποπτος, ὡς καὶ περὶ ἑαυτοῦ τι τῶν τε ἑταίρων ζητῶν, ἐγίγνετο· καὶ ὁ μὴ ἀναγινώσκων, μηδὲ πυνθανόμενος ἄχθεσθαί τε αὖθις ὑπωπτεύετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐμισεῖτο. τό τε δακρῦσαι ἢ καὶ γελάσαι θανάσιμον παραχρῆμα ἐγίγνετο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ οὐχ ὅτι καὶ εἶπόν τι ἢ καὶ ἔπραξαν ὧν ἀπείρητο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐσκυθρώπασαν ἢ καὶ ἐμειδίασαν, ἐφθείροντο. οὕτω καὶ τὰ σχήματα αὐτῶν ἀκριβῶς ἐτηρεῖτο· καὶ οὐκ ἐξῆν οὐδενὶ οὔτε ἐπὶ φίλων ὀδύρεσθαι, οὔτε ἐπ' ἐχθρῷ ἐφησθῆναι. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὡς καὶ χλευάζοντές τινα ἐσφάζοντο· καὶ προσέτι καὶ ἐπικλήσεις συχνοῖς πράγματα παρεῖχον. ἀγνοοῦντες γάρ τινες τοὺς ἐπικεκηρυγμένους, ἐπὶ πάντας οὓς ἐβούλοντο τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν ἦγον. καὶ πολλοὶ διὰ τοῦτ' ἀνθ' ἑτέρων ἀπέθανον. ὥστε καὶ ἐν τούτῳ ταραχὴν τῶν μὲν ὅπως ποτὲ ἐβούλοντο τῶν προστυχόντων ὀνομαζόντων, τῶν δὲ ἀρνουμένων μὴ οὕτω καλεῖσθαι γίγνεσθαι. ἐφοβοῦντο δὲ οἱ μὲν ἀγνοοῦντες ὅτι τελευτήσουσιν, οἱ δὲ καὶ προειδότες, πανταχοῦ ὅπου περ ἐτύγχανον ὄντες· καὶ οὐδὲν ἦν αὐτοῖς χωρίον οὐχ ἱερὸν, οὔτ' ἀσφαλὲς οὔτ' ἄσυλον. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ μὲν ἐξαίφνης πρὶν μαθεῖν τὴν ἐπικρεμαμένην συμφορὰν, ἢ καὶ ἅμα τῇ πύστει αὐτῆς διαφθειρόμενοι, τῇ γοῦν εὐτυχίᾳ

τῆς μὴ προεκφοβήσεως ἐπικουφίζοντο· οἱ δὲ δὴ προαισθόμενοι τοῦ δεινοῦ καὶ κατακρυπτόμενοι, χαλεπώτατα ἀπήλλασσον· οὔτε γὰρ

leg. αὖ. ἀποχωρῆσαι μὴ φωραθεῖεν ἐτόλμων, οὔτ' *αἲ κατὰ χώραν μένειν καὶ μὴ προδοθεῖεν ὑπέμενον. πλεῖστοι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων καὶ φιλτάτων σφίσι προεδεδόθησαν, καὶ ἀπώλοντο. κἀκ τούτου τῇ προσδοκίᾳ τὸ ἀεὶ τὸν θάνατον προσδέχεσθαι.

Ὅτι οὐχ οἱ ἐς τὰ πινάκια ἐγγεγραμμένοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοίως ἔπασχον.

Ὅτι πάντων τῶν σφαζομένων ὁπουδὴν, αἱ κεφαλαὶ ἐς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀγορὰν ἐκομίζοντο, καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἐξετίθεντο, ὥσθ' ὅσα περὶ τὰς προγραφὰς συνέβαινε, ταῦτα καὶ περὶ ἐκείνας γίγνεσθαι.

Deesse videtur integer quaternio.

Ὅτι ὁ Καῖσαρ τὴν Πομπηΐου κεφαλὴν ἰδών, &c. *quæ extant in lib. 42. pag. 189. sequebantur in Exemplari multa, quæ quia in libris editis extabant, consulto prætermisi.*

Ὅτι ὁ Τιβέριος ἐς Ῥόδον ἐστάλη [ὡς καὶ] παιδεύσεως τινὸς δεόμενος, μήτ' ἄλλους τινὰς μήτε τὴν θεραπείαν πᾶσαν ἐπαγόμενος, ἵν' ἐκποδὼν σφίσι καὶ τῇ ὄψει καὶ τοῖς ἔργοις γένηται· καὶ τήν τε ὁδὸν ἰδιωτικῶς ἐποιήσατο. πλὴν καθόσον τοὺς Παρίους τὸ τῆς Ἑστίας ἄγαλμα πωλῆσαί οἱ ἠνάγκασεν ὅπως ἐν τῷ Ὁμονοείῳ ἱδρυθῇ. καὶ ἐς τὴν νῆσον ἐλθὼν οὐδὲν ὀγκηρὸν οὔτε ἔπραξεν οὔτε ἔλεξεν. ἡ μὲν οὖν ἀληθεστάτη αἰτία τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ τοιάδε ἐστί. [λόγον δέ τινα ἔχει καὶ διὰ τὴν γυναῖκα τὴν Ἰουλίαν, ὅτι μηκέτ' αὐτὴν φέρειν ἐδύνατο, τοῦτο ποιῆσαι. κατέλιπε γοῦν αὐτὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ.] οἱ δὲ ἔφασαν χαλεπῆναι αὐτὸν ὅτι μὴ καὶ Καῖσαρ ἀπεδείχθη. οἱ δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου ὡς καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῦ ἐπιβουλεύοντα ἐκβληθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ οὔτε παιδείας ἕνεκα, οὔτ' ἀβουλήσας τὰ δεδογμένα ἀπεδήμησε, δῆλον ἔκ τε τῶν ἄλλων ὧν μετὰ ταῦτα ἔπραξε, καὶ ἐκ τοῦ τὰς διαθήκας αὐτοῦ εὐθὺς τότε καὶ λῦσαι,

opprimebātur, hac ſaltem parte felices erant, quod nullum antè ſenſum calamitatis habuiſſent. at qui præuiſo periculo ſemet occultauerant, maximis moleſtiis conflictabantur. nam neque procul à patria abſcedere, ne detegerentur, audebant: neq. in patria manere ſuſtinebāt, ne fortè proderentur. (multi verò à ſodalibus & amiciſſimis proditi interiêre.) proinde perpeti mortis expectatione cruciati, vltimum ſpiritum edebant.

Neque ij ſolùm qui proſcripti fuerant, ſed & cæteri eadem patiebantur.

Omnium porrò qui vbicunq. erant occiſi, capita in forum vrbis Romæ delata pro roſtris proponebantur, adeò vt quæcunque ad tabulam proſcriptionis fieri diximus, eadem in præciſorum capitum ſpectaculo contingerent.

Deeſt integer quaternio.

Cæſar Pōpeij capite viſo, *&c. quæ extāt in lib. 42. pag. 189.*

Ex Libro LV. *pag. 554.*

Tiberius modico comitatu Rhodum profectus eſt, ſpecie quidem vt ingenium quibuſdam adhuc diſciplinis excoleret; reuera autem ne præſentia ſua ac rerum geſtarum gloria Lucio & Caio grauis eſſet. & cùm iter ipſum priuati inſtar peregit, niſi quod Parios ſtatuam Veſtæ ſibi vendere coëgit, quam in Concordiæ templo dedicaret: tum in inſulam appulſus, nihil pro imperio ac dignitate aut fecit, aut dixit. Et ſeceſſus quidem ipſius veriſſima cauſa hæc eſt. Non deſunt tamen qui id ab eo factum putent propter Iuliam vxorem, quam ferre diutius nequiuerit: Eam certè reliquit Romæ. Alij dicunt ægrè tuliſſe Tiberium, quod non eſſet adoptatus Cæſar. Nonnulli affirmant amandatum eſſe ab Auguſto, cuius liberis inſidiaretur. Etenim neque eruditionis cauſa, neque eò quòd adoptionem Caij & Lucij moleſtè ferret, ſeceſſiſſe illum tum ex his quæ poſtmodum geſſit, apparet; tum ex eo quod diſcedens teſtamentum reſignauit,

& corã matre Liuia atq. Augusto recitauit. Sed cũcti pro arbitrio suo varias huius secessionis causas suspicabãtur.

Augustus filiam suam Iuliam eò lasciuiæ progressam, vt in ipso etiã foro ac rostris nocturnas comessationes & compotationes ageret, serò tãdem cùm deprehendisset: (etsi enim antea cõiectabat eam sequius viuere, nondum tamen planè persuasum habebat.) tantâ subitò irâ correptus est, vt dolorem suum intra domus claustra cohibere nequaquam potuerit, sed cum patribus etiam communicauerit. Itaque Iulia in Pandatariam Campanię insulam relegata est, vltrò eam matre Scribonia comitata. Ex iis verò qui cum ea rem habuerant, Iulus quidem Antonius quasi qui spe occupandi imperij id fecisset, cum aliis nonnullis morte mulctatus est, reliqui in insulas relegati. Cæterùm cùm inter cæteros quidam Tribunus plebis eo crimine teneretur, non antè in iudicium vocatus est, quàm magistratu abiisset.

C. Cæsar legiones quæ ad Istrum castra habebant, pacis more obiens spectauit. bellum enim nullum ab eo gestum, non quod nullum bellum ingrueret, sed quia ipse quidem in summa pace ac securitate principatus artes discebat, belli autem discrimina aliis mandabantur.

Ex Libro LVI. *pag. 587.*

Germanicus Cæsar tum multis ex causis carissimus erat plebi, tum eò maximè quòd causas actitaret non modò coràm aliis iudicibus, sed & Augusto ipso iudice. vnde cùm aliquando dicturus esset pro Quæstore nescio quo, qui cædis reus agebatur, veritus accusator ne apud eos iudices qui quęstionem de sicariis exercere consueuerãt, auctoritate Germanici premeretur, ad Augusti iudicium prouocauit. frustrà tamen. neq. enim causam obtinuit.

Ex Libro LVII. *pag. 615.*

Fuit Germanicus & corporis forma, & animi dotibus egregiè à natura instructus, simúlque eruditione ac robore insignis. idem aduersus hostem fortissimus, in subditos clemẽtissimus erat. cúmq. vtpote Cæsar maximam licẽtiam nactus esset, priuati hominis modestia viuebat.

xvi

καὶ τῇ μητρὶ παρά τε Αὐγούστῳ ἀναγνῶναι, ἐγένετο. καὶ ἐκακίζετο πολύθ' ὅσα ἐνεδέχετο. *vide lib. 55. pag. 554.*

Ὅτι ὁ Αὔγουστος Ἰουλίαν τὴν θυγατέρα ἀσελγαίνουσαν οὕτως, ὥστε καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπ' αὐτοῦ γε τοῦ βήματος καὶ κωμάζειν νύκτωρ καὶ συμπίνειν, ὀψὲ δή ποτε φωράσας ὑπερωργίσθη. κατείκαζε μὲν γὰρ καὶ πρότερον οὐκ ὀρθῶς αὐτὴν βιοῦν, οὐ μέντοι καὶ ἐπίστευε. τότε δ' οὖν μαθὼν τὰ πραττόμενα τοσούτῳ θυμῷ ἐχρήσατο, ὥστε μηδ' οἴκοι αὐτὸν κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ τῇ γερουσίᾳ κοινῶσαι. κἀκ τούτου ἐς νῆσον Καμπανίας ὑπερωρίσθη, καὶ αὐτῇ καὶ ἡ Σκριβωνία ἡ μήτηρ ἑκοῦσα συνεξέπλευσε. τῶν δὲ δὴ χρησαμένων αὐτῇ, ὁ μὲν δὴ Ἰούλιος Ἀντώνιος, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ τοῦτο πράξας ἀπέθανεν μετ' ἄλλων τινῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς νήσους ὑπερωρίσθησαν. καὶ ἐπειδὴ καὶ δήμαρχός τις ἐν αὐτοῖς ἦν, οὐ πρότερον πρὶν διαρπάσαι ἐκρίθη. *vide lib. 55. pag. 555.*

Ὅτι Γάϊος τὰ στρατόπεδα τὰ πρὸς τῷ Ἴστρῳ εἰρηνικῶς ἐπῄει· πόλεμον γὰρ οὐδένα ἐπολέμησεν, οὐχ ὅτι οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἔν τε ἡσυχίᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ ἄρχειν ἐμάνθανεν, οἱ δὲ δὴ κίνδυνοι ἄλλοις προσετάσσοντο.

Ὅτι ὁ Γερμανικὸς ἐκ πολλῶν ᾠκειοῦτο τὰ πλήθη, καὶ ὅτι ὑπερεδίκει τινῶν, οὐχ ὅπως ἐπὶ τῶν ἄλλων δικαστῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου. διὸ καὶ ταμίᾳ τινὶ φόνου αἰτίαν ἔχοντι ἐδίκασε, τοῦ Γερμανικοῦ συναγορεύειν οἱ μέλλοντος ἔδεισεν ὁ κατήγορος αὐτοῦ μὴ ἡττηθῇ διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς δικασταῖς, ἐφ' οἷσπερ εἰώθει τὰ τοιαῦτα κρίνεσθαι. καὶ παρὰ τῷ Αὐγούστῳ δικασθῆναι μάτην ἠθέλησεν. οὐ γὰρ ἐκράτησε. *haec inserenda sunt lib. 56. pag. 587.*

Ὅτι ὁ Γερμανικὸς κάλλιστος μὲν τὸ σῶμα, ἄριστος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἔφυ, παιδείᾳ τε ἅμα καὶ ῥώμῃ διέπρεπε. καὶ ἔς τε τὸ πολέμιον ἀνδρειότατος ὤν, ἡμερώτατα τῷ οἰκείῳ προσεφέρετο· καὶ πλεῖστον ἰσχύων ἅτε Καῖσαρ ὤν, ἐξ ἴσου τοῖς ἀσθενεστέροις ἐσωφρόνει·

καὶ οὐδὲν οὐδὲ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἐπαχθὲς, οὔτε πρὸς τὸν Δροῦσον ἐπίφθονον, οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐπαίτιον ἔπραξεν· ἀλλὰ συνελόντι εἰπεῖν ἐν ὀλίγοις τῶν πώποτε, οὔτε ἐξήμαρτέ τι ἐς τὴν ὑπάρξασαν αὐτῷ τύχην, οὔτ' αὐτὸς ὑπ' ἐκείνης διεφθάρη. δυνηθεὶς οὖν πολλάκις καὶ παρ' ἑκόντων, οὐχ ὅτι τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν λαβεῖν οὐκ ἠθέλησεν. *hæc inserenda lib. 57. pag. 615.*

Ὅτι καὶ ἀφορμάς τινας φόνων ὁ Τιβέριος ἔσχε. διὰ γὰρ τὸν τοῦ Γερμανικοῦ θάνατον πολλοὶ ὡς καὶ ἐφησθέντες αὐτῷ ἀπώλοντο. συνήρετο δὲ καὶ συγκατειργάσατο αὐτῷ πάντα προθυμότατα Λούκιος Αἴλιος Σηιανὸς, *&c. quæ leguntur lib. 57. pag. 616.* τοῦτον οὖν ὁ Τιβέριος ἐκ τῆς τῶν τρόπων ὁμοιότητος προσλαβὼν, ταῖς τε στρατηγικαῖς τιμαῖς ἐκόσμησεν, (ὃ μήπω πρότερον μηδενὶ τῶν ὁμοίων οἱ ἐγεγόνει) καὶ σύμβουλον καὶ ὑπηρέτην πρὸς πάντα ἐποιεῖτο. ὁ μὲν οὖν σύμπαν οὕτω μετὰ τὸν τοῦ Γερμανικοῦ θάνατον μετεβάλετο, ὥστε αὐτὸν μεγάλως καὶ πρότερον ἐπαινούμενον πολλῷ δὴ τότε μᾶλλον θαυμασθῆναι.

Ὅτι ὁ Τιβέριος τῷ Γάλλῳ καιρὸν λαβὼν ἐπέθετο. ἐπειδὴ γὰρ τόν τε Σηιανὸν ἤτοι καὶ ἀληθῶς ὡς αὐταρχήσοντα, ἢ καὶ τὸν τοῦ Τιβερίου δέει θεραπεύων, ἢ καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς ἵνα καὶ αὐτὸς ἐκείνῳ διὰ κόρου γενόμενος φθαρῇ, τά τε πλείω οἱ καὶ τὰ μείζω ἐσηγήσατο, καὶ ἐν τοῖς πρεσβευταῖς γενέσθαι ἐσπούδασεν, ἐπέστειλε περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι τῷ Σηιανῷ τῆς πρὸς ἑαυτὸν φιλίας φθονοίη, καίπερ αὐτὸς Συριακῷ φίλῳ χρώμενος. καὶ ταῦτα οὐκ ἐξέφηνε τῷ Γάλλῳ, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὐτὸν ἐδεξιώσατο, ὥστε συμβῆναί οἱ πρᾶγμα παραδοξότατον. ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρά τε τῷ Τιβερίῳ εἱστιάθη καὶ φιλοτησίας ἔπιε, καὶ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατεψηφίσθη. ὥστε τὸν στρατηγὸν τὸν δήσοντα αὐτὸν, καὶ πρὸς τιμωρίαν ἀπάξοντα πεμφθῆναι. *hæc inserenda sunt lib. 58. pag. 622.*

neque vnquam graue aliquid in subditos, neque in Drusum inuidiosè, aut in Tiberium quidquam culpandum gessit. sed quod admodum paucis ex omni memoria contigit, neque contra fortunam ac potestatem suam quidquam peccauit, neque ab ea est ipsa corruptus. Imperium certè non modò à militibus, sed etiam à Senatu populóque Romano frequenter oblatum accipere noluit.

Germanici obitus occasionem sæuiendi Tiberio suppeditauit: multi enim tanquam illius funere lætati, periêre. Ad hæc autem omnia adiutore vsus est & ministro promptissimo, L. Ælio Sejano. Hunc Tiberius propter morum similitudinem assumptum prætoriis insignibus, quod nemini antea Præfecto prætorianarum cohortium contigerat, ornauit, eiúsque consilio & opera in omnibus rebus est vsus. Ad summam, post interitum Germanici adeò immutatus est Tiberius, vt qui antea omnium laudibus celebris extitisset, tunc multò magis admiratione hominum efferretur.

Ex libro LVIII. *pag. 622.*

Tiberius occasionem nactus, Asinium Gallum perculit. Namque Gallus cùm assentaretur Seiano, siue sincerè, tanquam olim imperaturo; siue Tiberij metu, seu dolo, quò is Tiberio grauis ac molestus tandem perurteretur; multa & magnifica in honorem Seiani censuerat, vtque ipse inter legatos qui ad Tiberium mittebantur, esset, ambierat. At Tiberius literas ad Senatum dedit, quibus cùm alia obiiciebat Gallo, tum quòd amicitiam suam Seiano inuideret, tametsi Syriaci amicitia ipse vteretur Gallus. Interim verò eam rem tegens, Gallum lætissimo vultu excepit: adeò vt res maximè inexpectata Gallo contigerit, vt eadem die simul Tiberij conuiua esset, cúmque eo amicè perpotaret, simul in Senatu condemnaretur, misso etiam Prætore qui eum vinctum ad supplicium abduceret.

Seianus Drusum, operâ ipsius vxoris, apud Tiberium calumniatus est. Omnes enim ille propemodum matronas vrbis Romæ stupro cognitas habebat, quarum ope cuncta quæ à primaribus viris agerentur dicerentúrve, pernoscebat. quín etiam ad societatem ac ministerium consiliorum suorum quasi nupturas sibi pellexerat. Sed postquam Tiberius Drusum tantúmodò Romam misit, veritus Seianus ne sententiam mutaret, Cassio Longino Cos. persuasit, vt de Druso ad Senatum referret.

Tiberio imperante, cunctis delatoribus non modò ingens pecunia tum ex bonis damnatorum, tum ex ærario, sed etiam honores decernebantur. sed & ij qui alios calumniis promptè vexarent, aut iniquam ferre sententiam non recusarent, imagines & statuas atque ornamenta triumphalia accipiebant; adeò vt multi spectabiles viri quibus ob res gestas ea ornaméta delata erãt, vsurpare ea noluerint, ne illorũ similes ipsi olim extitisse viderentur.

Tandem verò visus est Tiberius sancire velle obliuionem eorum, *&c. quæ leguntur in libro 58. pag. 631.*

Ex Libro LIX. *pag. 660.*

Cùm Senatus ludos in honorem Caij decreuisset, vtque ei in editissimo tribunali, quo nullus posset pertingere, sedere in curia, ac militari satellitio ibi quoque cingi liceret, ac præterea vt eius statuæ excubiis militum seruarentur, ea causa Caius cũm patribus in gratiam rediit, & liberalitatem quadam vanitate impulsus adjecit. Nam Pomponium qui insidias ipsi comparasse delatus fuerat, absoluit, eò quòd ab amico proditus fuisset, eiusdémque amicam quæ tormentis vexata nihil enunciasset, non modò nullo affecit supplicio, sed etiam pecuniâ honorauit. Proinde cùm partim metu, partim sincerè atque ex animo ob id laudaretur, aliis eum Heroëm, aliis Deum appellantib. insanire vehementer cœpit. Etenim iam antea supra mortale fastigium positus volebat videri: séque cum Luna rem habêre, & à Victoria coronari iactabat.

Ὅτι ὁ Σηιανὸς καὶ τὸν Δροῦσον διέβαλε διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. πάσας γὰρ, ὡς εἰπεῖν, τὰς τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν γαμετὰς μοιχεύων, τά τε λεγόμενα ἢ καὶ πραττόμενα ὑπ' ἐκείνων ἐμάνθανε, καὶ προσέτι καὶ συνεργοὺς σφᾶς ὡς καὶ γαμηθησομένας οἱ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος ἁπλῶς τὸν Δροῦσον ἐς τὴν Ῥώμην ἔπεμψεν, ὁ Σηιανὸς δείσας μὴ μεταβάληται, ἔπεισε τὸν Κάσιον χρηματίσαι τι κατ' αὐτοῦ.

Ὅτι ἐπὶ Τιβερίου πάντες οἱ κατηγοροῦντές τινων, χρήματα καὶ πολλά γε ἔκ τε τῶν οὐσιῶν αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ προσέτι καὶ τιμὰς τινὰς ἐλάμβανον. ἤδη δὲ καὶ ἕτεροι προχείρως τινὰς θορυβοῦντες, ἢ καὶ ἑτοίμως τινῶν καταψηφιζόμενοι οἱ μὲν εἰκόνας, οἱ δὲ καὶ τιμὰς ἐπινικίους ἐκτῶντο. ὥστε τινὰς τῶν ἄλλων ἐλλογίμων ἀξιωθέντας τοιούτου τινὸς μὴ θελῆσαι αὐτὸ προσέσθαι, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ δόξωσί ποτε ὅμοιοι ἐκείνοις γεγονέναι.

Ὅτι ὁ Τιβέριος ἔδοξεν ὀψέ ποτε ἀμνηστίαν τῶν ἀνακρινομένων ἐσηγήσασθαι, *&c. quæ leguntur lib. 58. pag. 631.*

Ὅτι οἱ βουλευταὶ καὶ πανηγύρεις τινὰς τῷ Γαΐῳ ἐψηφίσαντο, καὶ ὅπως βήματί τε ὑψηλῷ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὥστε μηδένα ἐξικνεῖσθαι, καὶ φρουρᾷ στρατιωτικῇ καὶ ἐκεῖ χρῷτο. καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτοῦ φρουρεῖσθαι ἔγνωσαν. ἐπ' οὖν τούτοις ὁ Γάϊος τὴν ὀργὴν σφίσι ἀφῆκε, καὶ χρήματά τινα προσσυνεανιεύσατο. Πομπώνιον γὰρ ἐπιβουλεῦσαι λεχθέντα οἱ ἀπέλυσεν, ἐπειδὴ ὑπὸ φίλου προεδόθη· καὶ τὴν ἑταίραν αὐτοῦ ὅτι βασανισθεῖσα οὐδὲν ἐξεῖπεν, οὔτε τι κακὸν ἔδρασε, καὶ προσέτι καὶ χρήμασιν ἐτίμησεν. ἐπαινούμενος οὖν διὰ ταῦτα τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ καὶ ἐπ' ἀληθείας, καὶ τῶν μὲν Ἥρωα, τῶν δὲ θεὸν αὐτὸν ἀνακαλούντων ἐξεφρόνησεν. ἠξίου μὲν γὰρ καὶ πρότερον ὑπὲρ ἄνθρωπον νομίζεσθαι, καὶ τῇ σελήνῃ συγγίνεσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς νίκης στεφανοῦσθαι ἔλεγε.

ζῶς τε εἶναι ἐπλάττετο· καὶ κατὰ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἄλλαις τε πολλαῖς καὶ ταῖς ἀδελφαῖς μάλιστα συνεῖναι προεφασίζετο· καὶ Ποσειδῶν αὖθις, ὅτι τοσοῦτον θαλάσσης μέτρον ἔζευξε. τόν τε Ἡρακλέα, τόν τε Διόνυσον, τόν τε Ἀπόλλω, τούς τε ἄλλους οὐχ ὅτι τοὺς ἄρρενας, ἀλλὰ καὶ τὰς θηλείας ὑπεκρίνετο. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν ὀνομάτων μετάθεσιν, καὶ τὸ ἄλλο σχῆμα πᾶν τὸ προσῆκον σφίσι ἐλάμβανεν, ὥστε ἐοικέναι δῆθεν δοκεῖν. τότε μὲν γὰρ θηλυδριώδης ἑωρᾶτο, καὶ κρατῆρα καὶ θύρσον εἶχε· τότε δὲ ἀρρενωπὸς, καὶ ῥόπαλον καὶ λεοντῆν, ἢ καὶ κράνος ἀσπίδα τε ἐφόρει. λειογένειος αὖ, καὶ μετὰ τοῦτο πωγωνίας ἐφαντάζετο. τρίαιναν τε ἔστιν ὅτε ἐκράτει· καὶ κεραυνὸν αὖθις ἀνέτεινε. παρθένῳ τε κυνηγετικῇ ἢ καὶ πολεμικῇ ὡμοίωτο· καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγυναικίζετο. οὕτω που καὶ τῷ ῥυθμῷ τῆς στολῆς, καὶ τοῖς προσθέτοις τοῖς τε περιθέτοις ἀκριβῶς ἐποικίλλετο, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος αὐτοκράτωρ τε δοκεῖν εἶναι ἤθελεν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ σχήματα, *&c. quæ leguntur lib. 59. pag. 661. usque ad* πάντων ὁρώντων. *Sequitur deinde in Exemplari nostro.* καὶ ταῦτα μέντοι ὅσα ὡς θεῷ αὐτῷ ἐγίγνετο· ἃ οὐχ ὅτι οἱ πολλοὶ καὶ ἀεί τινα κολακεύειν εἰωθότες ἐποίουν, ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ δοκοῦντές τι εἶναι.

Ὅτι ὁ Βιτέλλιος ὁ Λούκιος οὔτ' ἀγεννὴς, οὔτ' ἄφρων ὢν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ ἀρχῆς ὀνομαστὸς γενόμενος, μετεπέμφθη ὑπὸ τοῦ Γαΐου ὡς καὶ ἀπολούμενος. ἐφ' οἷς γὰρ οἱ Πάρθοι τὸν βασιλέα σφῶν ἐξήλασαν, ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος αἰτίαν ἔσχε, μισηθείς τε ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ φόβου. παντί τε γὰρ κρείττονι τῷ ἑαυτοῦ ὁ Γάϊος ἤχθετο, καὶ τὸν εὖ φερόμενον ὡς καὶ ἐπιθησόμενόν οἱ ὑπωπτεύετο. ἐσώθη δὲ σχηματίσας πως ἑαυτὸν, *&c. quæ habes pag. 661.*

Ὅτι ὁ αὐτὸς Γάϊος ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῷ ἔθνει τέμενός τι ἑαυτῷ ἐν Μιλήτῳ τεμενίσαι ἐκέλευσε. ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἐπελέξατο, λόγῳ μὲν

Iouem etiam sese fingebat, ideóque cùm multarum aliarum mulierum, tum maximè sororum consuetudine vti profitebatur. Idem rursus Neptunum, quippe qui tantum maris spatium ponte iunxisset, & Herculem, & Bacchum, & Apollinem, ac cæteros Deos Deásque agebat. Etenim pro nominum mutatione habitum quoque mutabat, quo numinis eius quod agendum susceperat, speciem referret. Itaque interdum effæminatus cernebatur craterem thyrsúmque gestans. aliàs viriliter compositus cum claua ac leonis exuuiis, aut cum galea & clypeo. Interdum etiam imberbis, mox barbatus videbatur. nunc tridentem ferebat, nunc fulmen vibrabat, nunc venatrici Dianæ, aut Palladi bellatrici similis, mox in Venerem frangebatur; adeò & veste & cætero cultu atque ornatu mirificè fingebatur, ac quiduis potius quàm homo & imperator populi Romani malebat videri. Hoc igitur habitu se induebat, *& cætera quæ leguntur pag. 661. vsque ad illa verba*, OSCVLA DARE OMNES VIDERENT. Et hæc quidem ei non secus ac Deo cuipiam factitabantur non modò ab infimis nulliúsque pretij hominibus semper alicui assentari solitis, sed etiam à præstantissimo quoque.

L. Vitellius, vir minimè ignauus, & satis prudens, quique ex administratione Syriæ non mediocrem gloriam retulerat, accersitus est à Caio vt interficeretur. crimini enim ipsi dabatur, quòd Parthi Regem suum Teridatem expulissent. quippe inuidia odium, metus insidias ei creauerat. Nam & Caius virtutem ac præstantiam viri ægrè ferebat, & laudem ac gloriam tanquam materiam rerum nouarum suspectam habebat. sed Vitellius arte quadam euasit. Composuerat se, *&c. quæ leguntur pag. 661.*

Caius Mileti in Asia templum sibi exstrui iussit: quippe hanc vrbem præ cæteris elegerat, specie quidem quod

Ephesum ab [illegible] Pergamum ac Smyrnam ab Augusto Tiberióque occupatas esse diceret, sed reuera quia amplissimum ac pulcherrimum fanum quod Milesij Apollini ædificabant, suo nomini vindicare cupiebat. Tum verò eò insolentiæ processit, vt in ipsa etiam vrbe duo templa, alterum decretum à Senatu, alterum sua auctoritate sibi ipse in palatio conderet. Sed & in Capitolio diuersorium sibi ædificauerat, *&c. quæ leguntur pag. 661.* Cúmque Cæsonia tricesimo ferè post nuptias die filiolam ei peperisset, eam cupidissimè sibi asseruit, præ se id ferens quòd intra tam paucos dies maritus simul & pater extitisset. Infantem deinde Drusillam appellatam in Capitolium tulit, Iouisque genibus quasi ipsius quoque Iouis filiam imposuit, ac Mineruæ nutriendam commendauit. Hic porrò Deus ac Iupiter, (sic enim ad extremum cognominatus est, ita vt etiam in edictis sic scriberetur) Hæc cùm faceret, nihilo minus colligendæ vndecunque pecuniæ sordidissimè atque auidissimè incumbebat. vt enim de foro rerum venalium & de cauponis nihil dicam, vt lites ac iudicia, opifices etiam ac mancipia quæ quæstum facerent, aliáque eiusmodi prætermittam, ex quibus ille nullum non lucrum captabat; illud verò quis est qui possit reticere? constituta in palatio lupanaria, in quibus matronæ primariæ ac pueri nobiles starent. quibus ille omnibus partim volentibus, partim inuitis, sed dissimulantibus fœdè illudebat. Verùm isthæc quidem haud grauiter plebs ferebat, sed delectabatur potius cùm hac hominis lasciuia, tum quod super diffusos auri argentique aceruos quod ab ipsis exactum erat, sese identidem volutaret. At cùm legem quandam de vectigalibus asperam & molestam tulisset, eámq. in albo minutissimis scriptam literis ex editissimo loco proposuisset, vti ne cui legere liceret, ac proinde vt ex ignoratione eius quod imperatum vetitúmve esset,

Εἰπὼν

εἰπὼν ὅτι τὴν μὲν Ἔφεσον ἡ Ἄρτεμις, τὴν δὲ Πέργαμον ὁ Αὔγουστος, τὴν δὲ Σμύρναν ὁ Τιβέριος προκατειλήφασι· τὸ δὲ ἀληθὲς ὅτι τὸν νεών, ὃν οἱ Μιλήσιοι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ μέγαν καὶ ὑπερκαλλῆ ἐποίουν, ἰδιώσασθαι ἐπεθύμησε. τότε δὲ ἐπὶ πλέον ἐξήχθη, ὥστε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ναὸν ἑαυτοῦ τὸν μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντα, τὸν δὲ ἰδίᾳ ἐν τῷ παλατίῳ ποιήσασθαι· ἐπεκτήσατο δὲ καὶ ἐν τῷ καπιτωλίῳ κατάλυσιν, &c. *quæ leguntur pag. 661. usque ad illa.* ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ. *post quæ sic legitur in ms.* ἐπειδή τε ἡ Καισωνία θυγάτριον μετὰ τριάκοντα ἡμέρας τῶν γάμων ἔτεκε, τοῦτό τε αὐτὸ δαιμονίως προσεποιεῖτο, σεμνυνόμενος ὅτι ἐν τοσαύταις ἡμέραις καὶ πατὴρ καὶ ἀνὴρ ἐγεγόνει· καὶ Δρουσίλλαν αὐτὴν ὀνομάσας ἔς τε τὸ καπιτώλιον ἀνήγαγε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα ὡς καὶ παῖδα αὐτοῦ οὖσαν ἐνέθηκε, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ τιθηνεῖσθαι παρηγγύησεν. οὗτος οὖν ὁ θεός, καὶ οὗτος ὁ Ζεὺς (καὶ γὰρ ἐκαλεῖτο τὰ τελευταῖα οὕτως, ὥστε καὶ ἐς γράμματα φέρεσθαι) ταῦτά τε ἅμα ἔπραττε, καὶ χρήματα αἴσχιστα καὶ δεινότατα συνελέγετο. ἵνα γάρ τις τά τε ὤνια καὶ τὰ καπηλεῖα, τάς τε πόρνας καὶ τὰ δικαστήρια, τούς τε χειροτέχνας καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ μισθοφοροῦντα, τά τε ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἠργυρίζετο παραλείπῃ, ἀλλὰ τά γε οἰκήματα ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ ἀποδειχθέντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς τῶν πρώτων, τούς τε παῖδας τοὺς τῶν σεμνοτάτων ἐς αὐτὰ καθίζων ὕβριζεν, πάντας ἁπλῶς τοὺς μὲν ἐθελοντάς, τοὺς δὲ καὶ ἄκοντας, ὅπως καὶ μὴ δυσχεραίνειν τι νομισθῶσι, πῶς ἄν τις σιωπήσειεν; οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐ σφόδρα τὸ πλῆθος ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον ὁμοῦ οἱ τῇ τε ἀσελγείᾳ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἔς τε τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον τὸ συλλεγόμενον ἀπ' αὐτῶν ἐμβαίνων ἑκάστοτε ἑαυτὸν ἐκαλινδεῖτο. ὡς μέντοι καὶ περὶ τῶν τελῶν πικρῶς τινὰ διανομοθετήσας, ἐς λεύκωμα αὐτὰ βραχυτάτοις γράμμασιν ἐσέγραψε, καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ τινὸς ἀπεκρέμασεν,

ὅπως ὡς ἥκιστα ἀναγιγνώσκοιτο, κἀκ τούτου πολλοὶ τοῖς ἐπιτιμίοις ἀγνοοῦντες τὸ κεκωλυμένον ἢ κεκελευσμένον περιεπίπτωσιν, ἔς τε τὸν ἱππόδρομον εὐθὺς σπουδῇ συνέδραμον, καὶ δεινὰ συνεβόησαν.

Ὅτι κατὰ τὴν ὁπλομαχίαν πολλοὶ καὶ τῶν ξένων ἀπελευθέρων καὶ οἱ αἰχμάλωτοι οἱ Βρεττανοὶ ἐμαχέσαντο· καὶ πολλοὺς ὅσους καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει τῆς θέας ἀνήλισκε, καὶ ἐν τούτῳ ἐσεμνύνετο. *hæc locum habent in lib. 60. pag. 685. poſt illa verba,* καὶ ἐθριάμβευσε. *vt ex mſ. noſtro apparet.*

Ὅτι ἡ Μεσσαλῖνα ὥσπερ οὐκ ἐξαρκοῦν οἱ ὅτι καὶ ἐμοιχεύε-
Pag.686. το καὶ ἐπορνεύετο, (τά τε γὰρ ἄλλα ἰσχυρῶς ἔπραττε, καὶ ἐπ'
οἰκήματός ἐστιν ὅτε ἐν τῷ παλατίῳ αὐτή τε ἐκαθίζετο, καὶ
τὰς ἄλλας τὰς πρώτας ἐκάθιζε) καὶ ἐπεθύμησε καὶ ἄνδρας
τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου πολλοὺς ἔχειν. καὶ σύμπασιν ἂν τοῖς
χρωμένοις αὐτῇ κατὰ συμβόλαια συνῴκησεν, εἰ μὴ πρὸς εὐ-
θὺς ἐν τῷ πρώτῳ φωραθεῖσα ἀπώλετο. τέως μὲν γὰρ οἱ Και-
σάρειοι πάντες ὡμολόγουν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀπὸ κοι-
νῆς γνώμης ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ τὸν Πολύβιον καίτοι καὶ ἐκείνῳ
πλησιάζουσα καὶ διέβαλε καὶ ἀπέκτεινεν, οὐκέτι αὐτῇ ἐπίστευον.
κἀκ τούτου ἐρημωθεῖσα τῆς παρ' αὐτῶν εὐνοίας ἐφθάρη· τόν
τε γὰρ Σίλιον τὸν Γαΐου τοῦ Τιβερίου τοῦ σφαγέντος υἱὸν ἄνδρα
ἐπεγράψατο, καὶ τοὺς γάμους πολυτελῶς ἑστίασε, καὶ οἰκίαν
αὐτῷ βασιλικὴν ἐχαρίσατο, πάντα τὰ τιμιώτατα τῶν Κλαυ-
δίου κειμηλίων συμφορήσασα ἐς αὐτήν, καὶ τέλος ὕπατον
αὐτὸν ἀπέφηνε. ταῦτ' οὖν πρότερον μὲν καὶ ὑπὸ πάντων
ἄλλων ἀκουόμενα καὶ ὁρώμενα τὸν γοῦν Κλαύδιον ἐλάνθανεν.
ὡς δ' οὗτός τε ἐς τὰ Ὤστια πρὸς ἐπίσκεψιν σίτου κατέβη, καὶ
ἐκείνη ἐν τῇ Ῥώμῃ πρόφασιν ὡς καὶ νοσοῦσα ὑπελείφθη, συμ-
πόσιον τέ τι περιβόητον συνεκρότησεν, ἐνταῦθα ὁ Νάρκισσος
μονωθέντι τῷ Κλαυδίῳ μηνύει διὰ τῆς παλλακῆς αὐτοῦ πάν-
τα τὰ γιγνόμενα· καὶ ἐκφοβήσας αὐτόν, ὡς καὶ τῆς Μεσσαλίνης

multi in pœnam lege ſancitam inciderent, ſtatim plebs maxima contentione in Circum conuenit, grauéſque vndique acclamationes fieri cœpêre.

Ex Libro LX.

In Amphitheatrali munere cùm multi peregrini ac libertini generis, tum Britanni captiui depugnarunt: plurimiſque eo ſpectaculi genere ſublatis, Claudius magnoperè gloriabatur.

At Meſſalina adulteriis & ſtupris non contenta, (námque inter cętera inſignis audaciæ facinora, interdum in cella meretricia intra palatium ſtabat, aliáſq. primarias fæminas proſtituebat) plures quoque ſimul maritos habere concupiuit. ac fortaſſe omnibus adulteris ſuis ſolenni ritu ſignatis tabulis nupſiſſet, niſi in primo ſtatim deprehenſa pœnas dediſſet. Nam hactenus quidem omnes Cæſaris liberti cum ea conſenſerant, nihilque non ex communi ſententia agebant. ſed poſtquam Polybium quocum tamen commercium ſtupri habebat, apud Claudium calumniata neci dedit, eam in poſterum ſuſpectam habuerunt. proinde Meſſalina eorum gratiâ ac beneuolentiâ deſtituta, facilè oppreſſa eſt. quippe C. Silium, Silij qui à Tiberio occiſus erat, filium maritum adſciuit, & nuptias ingenti ſumptu celebrauit; ædéſque ei regias donauit, pretioſiſſimis quibuſque Claudij rebus in eam congeſtis: poſtremò eum Conſulem deſignauit. Atque hæc cùm omnibus audita iam viſáve eſſent, Claudium tamen adhuc latebant. Verùm enimverò cùm rei frumentariæ cauſa ipſe quidem Oſtiam petiiſſet, Meſſalina verò ſimulata valetudine manſiſſet Romæ, ac celeberrimum conuiuium celebrauiſſet, tum Narciſſus disiuncto ab vxore Claudio, pellicum operâ rem omnem aperuit: incuſſóque ei metu quaſi Meſſalina

iamiam ipsum interfectura, atque imperium traditura Silio esset, persuasit vt quibusdam correptis veritatem tormentis exquireret. simul Claudius properè in vrbem contendit, statimque vt est ingressus, cùm alios plures, tum Mnesterem vltimo supplicio affecit, ipsámque Messalinam, quæ in Asiatici hortos concesserat, quorum maximè causâ occisus erat Asiaticus, necauit.

L. Iunius Silanus magnam virtutis opinionem erat adeptus, tantique eum Claudius fecerat, vt & triumphalia ornamenta nondum puberi daret, & filiam Octauiam desponderet. cúmque multò ante legitimum tempus Prætor esset creatus, Claudius munus gladiatorium quod ab ipso prębendum erat, suis sumptibus edidit eius nomine: atque in eo munere tanquam aliquis factionis princeps, quædam ab ipso flagitauit, & contenta voce edidit quæcunque alios velle intelligebat.

Claudius adeò addictus ac mancipatus erat vxoribus, vt in earum gratiam vtrumque generum occiderit.

Sed Agrippina vbi primùm in regiam venit, mulier callidi ac solertis ingenij Claudium statim penitùs sibi obnoxium præstitit, cunctósque eius amicos partim metu, partim beneficiis sibi deuinxit. Denique Britannicum priuignum, tanquam plebeij alicuius filium, educari fecit. (alter enim cui & Seiani filia desponsa fuerat, in viuis esse desierat.) Domitium verò tum quidem generum, mox & filium Claudio adsciuit. Quæ quidem partim suffragantibus apud Claudium libertis præstitit Agrippina, partim Senatu populóque Rom. ac militibus subornatis, qui quædam eò spectantia assiduè acclamarent.

Interim filium ad imperium formabat, præceptore addito Seneca, opésque incredibiles ei cogebat, nihil quantumvis vile ac sordidum lucri studio prætermittens, sed quemvis vel mediocriter locupletem omnibus officiis colens, nonnullis etiam pecuniæ causa necatis.

ἐκεῖνόν τε ἀποκτενεῖν, καὶ τὸν Σίλιον ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτίκα καθιστάναι μηνύσης, ἀνέπεισε συλλαβεῖν τινὰς καὶ βασανίσαι· ἅμα τε τοῦτ' ἐγίγνετο καὶ αὐτὸς ἠπείγετο· καὶ ὥσπερ εἶχεν ἐσελθὼν ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Μνηστῆρα ἐθανάτωσεν, αὐτήν τε τὴν Μεσσαλῖναν ἐς τοὺς τοῦ Ἀσιατικοῦ κήπους, δι' οὕσπερ οὐχ ἥκιστα ἀπωλώλει, ἀναχωρήσασαν ἀπέσφαξεν.

Ὅτι ὁ Σιλανὸς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐνομίζετο, καὶ ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου οὕτως ἐτιμᾶτο, ὥστε καὶ ἐπινικίους τιμὰς ἐν παισὶ λαβεῖν, τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ Ὀκταουίαν ἐγγυήσασθαι, καὶ πολὺ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου στρατηγῆσαι, τήν τε πανήγυριν τὴν προσήκουσαν αὐτῷ τοῖς ἐκείνου τέλεσι ποιῆσαι, καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Κλαύδιον καὶ αἰτῆσαί τινα παρ' αὐτοῦ ὥσπερ τινὰ στασιάρχην, καὶ ἐκβοῆσαι πολλά θ' ὅσα τοὺς ἄλλους βουλομένους ἑώρα.

Ὅτι οὕτω ταῖς γυναιξὶν ὁ Κλαύδιος ἐδεδούλωτο, ὥστ' ἀμφοτέρους τοὺς γαμβροὺς δι' αὐτὰς ἀποκτεῖναι.

Ὅτι ὡς ἅπαξ ἡ Ἀγριππῖνα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐγένετο, τόν τε Κλαύδιον ἐσφετερίσατο, δεινοτάτη οὖσα πράγμασι χρῆσθαι, καὶ τοὺς τινὰ αὐτοῦ εὔνοιαν ἔχοντας τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ εὐεργεσίαις ᾠκειοῦτο, καὶ τὸν Βρεττανικὸν τὸν παῖδα αὐτοῦ ὡς καὶ τῶν τυχόντων τινὰ τρέφεσθαι ἐποίει. ὁ γὰρ ἕτερος ὁ καὶ τὴν τοῦ Ἀσιανοῦ θυγατέρα ἐγγυησάμενος ἐτεθνήκει. τόν τε Δομίτιον τότε μὲν γαμβρὸν τῷ Κλαυδίῳ ἀπέδειξεν, ὕστερον δὲ καὶ ἐσεποίησεν. ἔπραξε δὲ ταῦτα, τὸ μέν τι διὰ τῶν ἀπελευθέρων ἀναπείσασα τὸν Κλαύδιον, τὸ δὲ καὶ τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον, τούς τε στρατιώτας ἐπιτήδειόν τι ἀεί ποτε ἐς αὐτὰ συμβοᾶν παρασκευάσασα. Pag.686.

Ὅτι ἡ Ἀγριππῖνα τὸν υἱὸν ἐς τὸ κράτος ἐξήσκει, καὶ παρὰ τῷ Σενέκᾳ ἐξεπαίδευε· πλοῦτόν τε ἀμύθητον αὐτῷ συνῆγεν, οὐδὲν οὐδὲ τῶν σμικροτάτων ἐπ' ἀργυρισμῷ παραλείπουσα, ἀλλὰ πάντα τε τὸν ὁπωσοῦν εὐποροῦντα θεραπεύουσα, πολλοὺς δὲ καὶ διὰ τοῦτο φο- Pag.686.

νοῦσα. ἤδη δέ τινας καὶ ζηλοτυπήσασα ἔφθειρε. καὶ τήν γε Παυλῖναν τὴν Λολλίαν ἐπεὶ τῷ Γαΐῳ συνῳκήκει ἀπέκτεινεν.

Ὅτι ὁ μὲν Νέρων ηὔξετο· Βρεττανικὸς δὲ οὔτε τινὰ τιμὴν, οὔτε ἐπιμέλειαν εἶχεν. ἀλλ' ἡ Ἀγριππῖνα τούς τε ἄλλους τοὺς προσέποντας αὐτὸν, τοὺς μὲν ἐξέβαλε, τοὺς δὲ καὶ ἀπέκτεινε· καὶ τὸν Σωσίβιον, ᾧ ἥ τε τροφὴ καὶ ἡ παιδεία αὐτοῦ προσετέτακτο, κατέσφαξεν ὡς καὶ τῷ Νέρωνι ἐπιβουλεύοντα. κἀκ τούτου παραδοῦσα αὐτὸν οἷς ἤθελεν ἐκάκου ὅσον ἐδύνατο· καὶ οὔτε τῷ πατρὶ συμμῖξαι, οὔτε ἐς τὸ δημόσιον προσιέναι εἴα, ἀλλ' ἐν ἀδέσμῳ τρόπον τινὰ φυλακῇ εἶχεν.

Pag. 686. Ὅτι Ἀγριππίνης οὐδεὶς τὸ παράπαν ἥπτετο. ἀλλά τά τε ἄλλα καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν Κλαύδιον ἐδύνατο, καὶ ἐν κοινῷ τοὺς βουλομένους ἠσπάζετο. καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσεγράφετο.

Pag. 687. Ὅτι ὁ Νάρκισσος τῆς λίμνης τῆς Φουκίνης συμπεσούσης, αἰτίαν ἐπ' αὐτῇ μεγάλην ἔλαβεν· ἐπεστάτει γὰρ τοῦ ἔργου, καὶ ἐδόξε πολὺ ἐλάττω ὧν ἤλπιζε δαπανήσας, εἶτα ἐξεπίτηδες τὸ σύμπτωμα, ὅπως ἀνεξέλεγκτον τὸ κακούργημα αὐτοῦ γένηται, μηχανήσασθαι.

Pag. 690 & 691. Ὅτι ὁ Σενέκας καὶ ὁ Βοῦρρος φρονιμώτατοί τε ἅμα καὶ δυνατώτατοι τῶν κατὰ τὸν Νέρωνα ἀνδρῶν ὄντες, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν παρέλαβον καὶ διῴκησαν ἐφ' ὅσον ἠδυνήθησαν ἄριστα καὶ δικαιότατα, ὥσθ' ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὁμοίως ἐπαινεθῆναι. ὅ τε γὰρ Νέρων οὔτ' ἄλλως φιλοπράγματος ἦν, καὶ ἔχαιρεν ἐν ῥαστώνῃ διάγων. καὶ διὰ ταῦτα τῇ τε μητρὶ πρότερον ὑπεπτώκει, καὶ τότε ἠγάπα ὅτι αὐτός τε ἐν ἡδοναῖς ἦν, καὶ ἡ ἡγεμονία οὐδὲν ἧττον διήγετο. καὶ ἐκεῖνοι συμφρονήσαντες, αὐτοὶ μὲν πολλὰ τὰ μὲν μετερρύθμισαν τῶν καθεστηκότων, τὰ δὲ καὶ παντελῶς κατέλυσαν, ἄλλα τε καινὰ προσενομοθέτησαν· τὸν δὲ δὴ Νέρωνα τρυφᾶν εἴων,

Quin & illustres aliquot fæminas æmulatione stimulata sustulit, inter quas & Lolliam Paulinam, eò quòd olim nupta Caio Cæsari, Claudij etiam coniugium appetiisset.

Crescentibus Neronis opibus, Britannicus sine vllo honore aut cura transmittebatur, fidelissimis pueri custodibus ac ministris ab Agrippina partim expulsis, partim necatis. Nam & Sosibium, cui educatio eius atque institutio mandata erat, quasi Neroni insidias struentem interfecit, & Britannicum iis quos ipsa probauerat traditum, omnibus modis vexauit, nec cum patre versari, nec prodire in publicum passa est, sed quasi in libera custodia clausum tenuit.

Cęterùm Agrippinam offendere nemo audebat, quippe quæ ipso Claudio esset potentior, & Senatores palàm ad salutationem admitteret: quod quidem in acta etiam referebatur.

Cùm opus quod in Fucino lacu exstructum fuerat, corruisset, ea res Narcisso crimini vertit. Namque ille curator operis cùm longè minùs quàm sperauerat, impendisset, eam ruinam de industria machinatus esse credebatur, ne fraus ipsius detegi posset.

Ex Libro LXI.

Burrus & Seneca, viri omnium qui in Neronis aula versabantur prudētissimi simul ac potentissimi, suscepta omnium rerum administratione, quoad eius fieri potuit, optimè ac iustissimè imperium rexêre, adeò vt summis laudibus cōmuni omnium consensu celebrarentur. Etenim ipse alioqui Nero, otij quàm negotij cupidior erat, (eámq. ob causam & antehac matri obnoxius vixerat, & tum gaudebat impensè, quòd se voluptatibus fruente, imperium nihilo deterius haberetur.) At illi consensu inter se facto, cùm multa legib. recepta partim emendarunt, partim penitùs sustulerunt, nouis etiam constitutis legibus: tum Neronem genio suo indulgere passi sunt,

vt cùm animi & corporis cupiditates minimo detrimento publico expleuisset, tandem consilium morésque mutaret. Atque ille initio quidem simpliciter conuiuia ac comessationes agitabat, vinóque & amorib. oblectabat sese. Sed postquam nemo erat qui eum increparet, nec Respublica inde deterior fiebat, arbitratus ea abs se rectè agi, sibiq. magis ac magis iisdem vti licere, singula maiore cum impudentia ac licentia actitare institit. Quòd si fortè quid aut ab illis præcipientibus, aut à matre obiurgante audierat, præsentes quidem reuerentiâ prosequebatur, & emendationem promittebat. Simulac verò terga verterant, morem gerebat cupiditati, iisque qui ad contraria cum instituta auocabant, tanquam in lubricum ac præceps trahentibus auscultabat. Exinde partim contemptu, (quippe cui crebrò huiusmodi voces à sodalibus inculcabantur: Tune hæc pateris? tu hos times? Non meministi te Cæsarem esse, tibi ius in illos, non illis in teipsum competere?) partim ambitiosa contentione, ne matri tanquam inferior cedere, néve à Burro & Seneca prudentiâ superari videretur, tandem frontem perfricuit, cunctisque eorum præceptis reiectis atque calcatis, Caij vestigia secutus est. quem vt primùm imitari statuit, facilè superauit, imperatoriæ potestatis id esse ratus, ne vitiis quidem alteri cedere. Quas ob res cùm plebis infimæ laudibus, & compositis ad assentationem acclamationibus exciperetur, ad extremum nec sibi, nec dignitati pepercit suæ. Nam primò quidem intra palatium coram solis familiaribus ea actitabat: postmodum verò palàm omnibus publicauit, maximo pudore simul ac damno populi Rom. vis enim ac stupra, cædes ac rapinæ cùm ab ipso, tum ab iis qui gratiâ apud eum valebant, innumerabiles perpetrabantur. Interim verò, quod in huiusmodi luxu fieri necesse est, pecuniæ multæ malis artibus conquirebantur,

ὅπως

ὅπως διακορὴς αὐτῶν μεγάλου τινὸς τῶν κοινῶν πάντων κακοῦ ὧν ἐπεθύμει γενόμενος μεταβάληται· ἀμέλει ὁ Νέρων τὰ μὲν πρῶτα ἁπλῶς πως δεῖπνά τε ἐποίει καὶ κώμους ἐκώμαζεν, καὶ ἐμέθυε καὶ ἤρα. ἔπειτα ὡς οὔτε ἐκείνῳ τις ἐπέπληττεν, οὔτε τὰ κοινὰ χεῖρον παρὰ τοῦτο διεχειρίζετο, ἐπίστευεν ὅτι καὶ καλῶς αὐτὰ ποιεῖ καὶ δύναται καὶ ἐπὶ πλέον σφίσι χρῆσθαι. κἀκ τούτου ταῦτά τε * ὡς ἕκαστα ἐκφανέστερον καὶ προπετέστερον πράτ- ᾶις mſ.
τειν ἤρξατο. καὶ εἴ δή τι ἢ ἐκεῖνοι παραινοῦντες ἢ ἡ μήτηρ νουθετοῦσα αὐτὸν ἔλεγε, παρόντας μὲν σφᾶς ᾐδεῖτο καὶ ὑπισχνεῖτο μεταθήσεσθαι· ἀπελθόντων δὲ, τῆς τε ἐπιθυμίας ἐγίγνετο, καὶ τοῖς πρὸς τἀναντία αὐτὸν ἄγουσιν ἅτε καὶ ἐπὶ τὰ πρανὲς ἕλκουσιν ἐπείθετο. καὶ μετὰ τοῦτο τὰ μὲν καταφρονήσας, (οἷά που συνεχῶς παρὰ τῶν συνόντων ἀκούων, σὺ δὲ τούτων ἀνέχῃ, σὺ δὲ τούτους φοβῇ, οὐκ οἶσθα ὅτι Καῖσαρ εἶ, καὶ σὺ ἐκείνων ἐξουσίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι σοῦ ἔχουσι) τὰ δὲ καὶ φιλονεικῶν μήτε τῆς μητρὸς ὡς καὶ κρείττονος ἐλαττοῦσθαι, μήτε τοῦ Σενέκου τοῦ τε Βούρρου ὡς καὶ φρονιμωτέρων ἡττᾶσθαι, τέλος ἀπηρυθρίασε· καὶ πάντα τὰ παραγγέλματα αὐτῶν συγχέας καὶ καταπατήσας, πρὸς τὸν Γάϊον ἔτεινεν. ὡς δ' ἅπαξ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐπεθύμησε, καὶ ὑπερεβάλετο, νομίζων τῆς αὐτοκράτορος καὶ τοῦτ' ἰσχύος ἔργον εἶναι, τὸ μηδὲ ἐν τοῖς κακίστοις μηδενὸς ὑστερίζειν. ἐπαινούμενος δὲ ἐπὶ τούτοις ὑπὸ τοῦ ὁμίλου, καὶ πολλὰ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἡδέα ἀκούων, οὐδ' ἑαυτοῦ ἐφείσατο. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οἴκοι καὶ παρὰ τοῖς συνοῦσίν οἱ ἐχθρούργησεν αὐτὰ, ἔπειτα καὶ ἐδημοσίευσεν· ὥστε πολλὴν μὲν αἰσχύνην παντὶ τῷ Ῥωμαίων γένει προσθεῖναι, πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ αὐτοὺς ἐργάσασθαι. καὶ γὰρ βίαι καὶ ὕβρεις, ἁρπαγαί τε καὶ φόνοι καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου, καὶ ὑπὸ τῶν ἀεί τι παρ' αὐτῷ δυναμένων ἀμύθητοι ἐγίγνοντο. καὶ, ὃ δὴ πάντως ἐξ ἀνάγκης πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἕπεται, χρήματα πολλὰ μὲν ἀδίκως ἐπορίζετο,

πολλὰ δὲ βιαίως ἡρπάζετο. ἦν μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλως μικρόφρων, *&c. quæ habes in lib. 61. pag. 691.*

Pag. 692. Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν δαπανωμένων ταχὺ μὲν τοὺς ἐν τῷ βασιλικῷ θησαυροὺς ἐξήντλησε, ταχὺ δὲ πόρων καινῶν ἐδεήθη. καὶ τέλη τε οὐκ εἰθισμένα ἐξήγετο, καὶ αἱ οὐσίαι τῶν ἐχόντων τι ἐπολυπραγμονοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐκείνας ἐξ ἐπηρείας ἀπέδυον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ προσαπώλλυντο. καὶ οὕτω καὶ ἄλλοις εἰ καὶ μηδὲν μέγα ἐκέκτηντο, ἀλλ' ἀρετήν γέ τινα ἢ καὶ γένος εἶχον ὑποπτεύων ἄχθεσθαί οἱ, καὶ ἐμίσει καὶ διέφθειρε.

Ὅτι ἡ Ἀγριππῖνα οὕτω καὶ τὰ μέγιστα παρ' ἀξίαν ἐπεχείρει, ὥστε Μάρκον Ἰούνιον Σιλανὸν ἀπέκτεινε, πέμψασα αὐτῷ τοῦ φαρμάκου ᾧ τὸν ἄνδρα ἐδεδολοφονήκει.

Ὅτι ἦρχε τῆς Ἀσίας Σιλανός, καὶ ἦν οὐδὲ ἐν τοῖς ἤθεσι τοῦ γένους ἐνδεέστερος. ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔλεγεν αὐτὸν * ἐπικτεῖναι, ἵνα μὴ καὶ τοῦ Νέρωνος οὕτω ζῶντος προκριθείη. καὶ μέντοι καὶ ἐκαπήλευσε πάντα, καὶ ἐκ τῶν βραχυτάτων τῶν τε αἰσχίστων ἠργυρολόγει.

ἀπεχθεῖν nis.

Ὅτι Λαιλιανὸς ὁ ἀποσταλεὶς ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἀντὶ τοῦ Πωλίωνος, τὴν τῶν νυκτοφυλάκων ἀρχὴν προσετέτακτο. καὶ ἦν οὐδὲν τοῦ Πωλίωνος βελτίων· ἀλλὰ καὶ ὅσῳ τῇ ἀξιώσει αὐτοῦ προεῖχε, τόσῳ καὶ ἀπληστότερος ἐπὶ τοῖς κέρδεσιν ἐπεφύκει.

Ὅτι τοῦ Βρεττανικοῦ τελευτήσαντος, οὐθ' ὁ Σενέκας καὶ ὁ Βοῦρρος ἐπιμέλειάν τινα ἀκριβῆ τῶν κοινῶν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἠγάπων εἰ καὶ μετρίως πως διάγοντες αὐτὰ περισωθεῖεν. καὶ ἐκ τούτου ὁ Νέρων λαμπρῶς ἤδη πάντων ὧν ἤθελεν ἐπ' ἀδείας ἐνεπίμπλατο. καὶ οὕτω

Pag. 693. γὰρ ἐκφρονεῖν ἄντικρυς ἤρξατο, ὥστε καὶ Ἀντώνιόν τινα ἱππέα αὐτίκα ὡς καὶ φαρμακέα κολάσαι, καὶ προσέτι καὶ τὰ φάρμακα δημοσίᾳ καταφλέξαι. αὐτὸς μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐπὶ τῷ διαθήκας τινὰς κακουργήσασί τισιν ἐπεξελθεῖν ἐσεμνύνετο,

multæ per vim eripiebantur. Erat enim Nero haudquaquam angusti animi, *&c. quæ leguntur pag. 691.*

Idem ob magnitudinem sumptuum cùm breui thesauros regios exhausisset, nouis reditibus opus habuit. Itaque non solùm noua & insolita vectigalia exigere, sed etiam locupletis cuiusque bona curiosius perscrutari cœpit; & quidam facultatibus, quidam etiam vitâ per scelus ac calumniam priuabantur. Nonnullos quoque tametsi modicis facultatibus, virtute tamen aut splendore generis prçditos suspicatus sibi infensos esse, oderat, & è medio tollebat.

Agrippina adeo summam omnium rerum ad se trahebat, ac maxima quæque agere studebat, vt M. Iunium Silanum occiderit, misso ei veneno quo ipsa Claudium sustulerat.

Erat Silanus Proconsul Asiæ, à maioribus suis nulla vitæ parte degenerans; quam maximè ob causam Agrippina illum à se peremptum esse dicebat, ne Neroni tam fœdè imperium exercenti anteponeretur. Cęterùm Agrippina nihil non venale habebat, & ex minimis ac sordidissimis rebus lucra captabat.

Lælianus, qui in Pollionis locum in Armeniam missus est, Præfectus quidem vigilum fuerat; cæterùm nulla re melior quàm Pollio: quanto enim illum dignitate superabat, tanto maiore auaritia & cupiditate flagrabat.

Mortuo Britannico & Burrus & Seneca curam posthæc Reipublicæ abiecêre, satis superque factum rati, si mediocri cura in administrandis rebus defuncti, suas ipsi res in tuto collocarent. proinde Nero iam apertè, & cum summa licentia in omne libidinis genus sese effudit. Ea autem erat amentia, vt Antonium Equitem Rom. ob veneficia supplicio iisdem diebus afficere, & venena publicè igni tradere non erubesceret. Atque ille tum eò maximè gloriabatur, tum quod in quosdam homines fraudis in testamēto admissę reos animaduerterat;

cæteris verò amplam ridendi materiam præbebat, quippe qui sua ipsius scelera in aliis puniret. Interim Nero crebrò domi, crebrò in vrbe noctu atque interdiu obtecto vultu grassari: popinas introire: ac priuati habitu per fora ac vicos vagari. qua ex re multis vulnera atq. iniuriæ frequentes inferebantur. Eiúsque mali labes etiam ad theatra peruenit: Namque histrionum aut agitatorum fautoribus nec militum iam, nec Consulum cura metúsve erat. sed cùm ipsi in studia discissi tumultus ciebant, tum verò alios ad partes suas pertrahebant, non modò non coërcente id Nerone vel voce saltem, sed eò magis incitante. delectabatur enim inprimis eiusmodi spectaculis, gestatoriâ sellâ clàm in theatrum illatus, & ex eo loco vbi conspici non posset, cuncta despiciens. Quin & stationem militum omnibus populi conuentibus assidere solitam, posthæc vetuit eò accedere: specie quidem quod milites militaria duntaxat agere debere diceret, reipsa autem quò maior tumultuandi licentia plebi pateret. Eadem simulatione aduersus matrem vsus, excubias & custodiam militarem ei ademit, causatus neminem à militibus præter Imperatorem custodiri debere. quo facto offensionem ac simultatem quam cum matre exercebat, omnibus patefecit.

Sed & Seneca in iudicium vocatus est, cùm ob alia quædam, tum quod cum Agrippina consueuisset. Namque hic minimè contentus adulterio Iuliæ, nec exilio prudentior factus, etiam cum Agrippina talis ac tantæ dignitatis fæmina Imperatoris matre rem habebat. neque verò in eo solùm, sed in plerisque aliis à philosophia sua, vita ac moribus longissimè dissentiebat. Nam quum tyrannidem verbis accusaret, nihilo minus præceptor erat tyranni. quumque acriter inueheretur in eos qui cum principibus in aula versabantur, ipse à palatio non recedebat: Et qui assentatores probris incesseret, idem Messalinam ac libertos Claudij adeò omni adulatione ambierat, vt librum refertum eorum laudib. ex in-

τοῖς δὲ ἄλλοις γνώρισμα ἰσχυρὸν παρέχειν, ὅτι τὰ ἑαυτοῦ ἔργα δι' ἑτέρων ἐκόλασεν. καὶ πολλὰ μὲν οἴκοι, πολλὰ δὲ καὶ ἐν τῇ πόλει νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπικρυπτόμενος πῃ ἠσέλγαινε. καὶ ἔς τε καπηλεῖα ἐσῄει, καὶ πανταχόσε ὡς καὶ ἰδιώτης ἐπλανᾶτο. πληγαί τε ἐκ τούτων καὶ ὕβρεις συχναὶ ἐγίνοντο, ὥστε καὶ μέχρι τῶν θεάτρων τὸ δεινὸν προχωρῆσαι. οἱ γάρ τοι περὶ τὴν ὀρχήστραν καὶ περὶ τοὺς ἵππους ἔχοντες, οὔτε τῶν στρατηγῶν οὔτε τῶν ὑπάτων ἐφρόντιζον· ἀλλ' αὐτοί τε ἐστασίαζον καὶ τοὺς ἄλλους προσεπεσπῶντο, οὐχ ὅτι κωλύοντος σφᾶς τοῦ Νέρωνος ὅσα ἀπὸ βοῆς, ἀλλὰ καὶ προσεκπαράσσοντος. καὶ γὰρ ἔχαιρε τοῖς δρωμένοις, ἔν τε φορείῳ τινὶ λάθρα ἐς τὰ θέατρα ἐσκομιζόμενος, κἀκ τοῦ ἀφανοῦς τοῖς ἄλλοις ἐφορῶν τὰ γιγνόμενα. ἀμέλει καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ἀεί ποτε ταῖς τοῦ δήμου συνόδοις παρεῖναι εἰωθότας ἀπηγόρευσε μὴ φοιτᾶν ἐς αὐτάς· πρόφασιν μὲν ὡς καὶ τὰ στρατιωτικὰ αὐτοὺς μόνα διὰ χειρὸς ποιεῖσθαι δέον, τὸ δ' ἀληθὲς ἵν' ὅτι πλείστη τοῖς τι βουλομένοις ταράττειν ἐξουσία εἴη. τῇ δὲ αὐτῇ σκήψει καὶ πρὸς τὴν μητέρα ἐχρήσατο. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκείνῃ συνεῖναι στρατιώτην τινὰ ἐπέτρεπε, λέγων μηδένα ἄλλον ὑπὸ αὐτὴν πλὴν τοῦ αὐτοκράτορος φρουρεῖσθαι χρῆναι. καὶ τοῦτό γε καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς τὴν ἔχθραν αὐτὸς ἐξέφηνεν.

Ὅτι ὁ Σενέκας αἰτίαν ἔσχε καὶ ἐνεκλήθη ἄλλα τε, καὶ ὅτι τῇ Ἀγριππίνῃ συνεγίγνετο. οὐ γὰρ ἀπέχρησεν αὐτῷ τὴν Ἰουλίαν μοιχεῦσαι, οὐδὲ βελτίων ἐκ τῆς φυγῆς ἐγένετο· ἀλλὰ καὶ τῇ Ἀγριππίνῃ τοιαύτῃ τε οὔσῃ καὶ τοιοῦτον υἱὸν ἐχούσῃ ἐπλησίαζεν. οὐ μόνον δὲ ἐν τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις καὶ πάντα τὰ ἐναντιώτατα οἷς ἐφιλοσόφει ποιῶν ἠλέγχθη. καὶ γὰρ τυραννίδος κατηγορῶν, τυραννοδιδάσκαλος ἐγίγνετο· καὶ τῶν συνόντων τοῖς δυνάσταις κατατρέχων, οὐκ ἀφίστατο τοῦ παλατίου. τούς τε κολακεύοντάς τινα διαβάλλων, αὐτὸς οὕτω τὴν Μεσαλῖναν καὶ τοὺς τοῦ Κλαυδίου ἐξελευθέρους ἐθώπευσεν, ὥστε καὶ βιβλίον σφίσιν ἐκ τῆς νήσου Pag. 694.

πέμψαι ἐπαίνους αὐτῶν ἔχον, ἃ μετὰ ταῦτα ὑπ' αἰσχύνης ἀπήλειψε. τοῖς τε πλουσίοις ἐγκαλῶν, οὐσίαν ἑπτακισχιλίων καὶ πεντακοσίων μυριάδων ἐκτήσατο. καὶ τὰς πολυτελείας τῶν ἄλλων αἰτιώμενος πεντακοσίους τρίποδας κεδρίου ξύλου ἐλεφαντόποδας ἴσους καὶ ὁμοίους εἶχε, καὶ ἐπ' αὐτῶν εἱστία. ταῦτα δηλοῖ τάς τε ἀσελγείας ἃς παράπλων, γάμον τε ἐπιφανέστατον ἔγημε, καὶ μειρακίοις ἐξώροις ἔχαιρε, καὶ τοῦτο καὶ τὸν Νέρωνα ποιεῖν ἐδίδαξε. καίτοι τοσαύτῃ πρόσθεν αὐστηρότητι τῶν τρόπων χρώμενος, ὥστε καὶ αἰτήσασθαι παρ' αὐτοῦ μήτε φιλεῖν αὐτὸν, μήτε συσσιτεῖν αὐτῷ. καὶ τούτου μὲν καὶ πρόφασίν τινα εἶχεν, ἵνα ἤδη καὶ φιλοσοφεῖν ἐπὶ σχολῆς δύνηται, μηδὲν ὑπὸ τῶν δείπνων αὐτοῦ ἐμποδιζόμενος. τὸ δὲ δὴ τοῦ φιλήματος, οὐκ ἔχω συννοῆσαι διότι ἐξέστη. ὃ γάρ τοι καὶ μόνον ἄν τις ὑποπτεύσειεν, ὅτι οὐκ ἤθελε τοιοῦτο στόμα φιλεῖν, ἐλέγχεται ἐκ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ ψεῦδος ὄν. ἔκ τε οὖν τούτων καὶ ἐκ τῆς μοιχείας ἐγκληθείς τινα, τότε μὲν αὐτὸς μηδὲ κατηγορηθεὶς ἀφείθη, καὶ τὸν Πάλλαντα τόν τε Βύῤῥον ἐξητήσατο· ὕστερον δὲ
f. οὐ καλῶς. * οὐκ ἄλλως ἀπήλλαξεν.

Ὅτι ὁ Νέρων οἷα ἀληθὲς μὲν μηδὲν παρὰ μηδενὸς ἀκούων, πάντας δὲ ἐπαινοῦντας τὰ πεπραγμένα ὁρῶν, λανθάνειν τε ἐφ' οἷς ἐδεδράκει, ἢ καὶ ὀρθῶς αὐτὰ πεποιηκέναι ἐνόμισε· κἀκ τούτου πολὺ χείρων καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐγένετο. πάντα τε γὰρ ὅσα ἐξῆν αὐτῷ
αὐτῶ mſ. ποιεῖν, καὶ καλὰ ἡγεῖτο εἶναι· καὶ τοῖς φόβῳ τι ἢ κολακείᾳ * αὐτῷ λέγουσιν ὡς καὶ πάνυ ἀληθεύουσι προσεῖχε. τέως μὲν γὰρ φόβοις καὶ θορύβοις συνείχετο· ἐπεὶ δὲ οἱ πρέσβεις πολλὰ κεχαρισμένα αὐτῷ εἶπον ἀνεθάρσησε.

Pag. 697. Ὅτι καὶ τὴν Δομιτίαν τὴν τηθίδα, ἣν καὶ αὐτὴν ὡς μητέρα τιμᾶν ἔλεγεν, ἐπαπέκτεινε φαρμάκῳ, οὐδ' ἀνέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας ἵν' ἄλλως ὑπὸ τοῦ γήρως ἀποθάνῃ, ἀλλ' ἐπεθύμησε καὶ ἐκείνην ἀπολέσαι· καὶ ἔσπευσέ γε τοῦτο ποιῆσαι διὰ τὰ κτήματα αὐτῆς τὰ ἐν Βαΐαις καὶ ἐν τῇ

ſula in qua exulabat, iis mitteret; quem tamen pudore poſtea ductus, ſtylo verſo deleuit. Reprehendebat etiam diuites, cùm tamen ipſe ter millies ſeſtertium poſſideret. quique aliorum luxum damnabat, ipſe citrinas menſas quingentas habebat, pedibus eburneis fultas, omnes ſimiles inter ſe ac pares, quibus & ipſe cœnabat. Ex quibus ſatis, vt opinor, luxuria ac libido hominis intelligitur, qui & ſplendidiſſimum matrimonium ſortitus eſt, & exoletos adamabat, idque Neronem facere docuit. etſi antea quidem tanta fuerat morum ſeueritate, vt ab eo contenderet ſibi vt facultatem daret, ab oſculo eius ac menſa abſtinendi. Et hoc quidem non abſq; aliqua fortaſſe cauſa petere videbatur, quo philoſophiæ liberius vacaret nullo ex regalibus conuiuiis impedimento. oſculum verò cur tantoperè refugeret, non video. Nam quod vnum quis ſuſpicari fortaſſe poſſet, noluiſſe illum ori impuro oſculum figere; id verò falſi reuincitur ex pueris meritoriis quos in deliciis habebat. His igitur & adulterij criminibus pulſatus Seneca, tum quidem etiam ante inſtitutam accuſationem abſolutus eſt, cùm Pallantis & Burri ſuffragium imploraſſet: poſtea verò pœnas dedit.

At Nero cùm veritatem à nemine acciperet, ſed omnia dicta ac facta ſua cunctorum laude ac prædicatione excipi videret, latere facinora ſua, aut rectè ea ab ſe perpetrata eſſe exiſtimabat; proinde longè maiori furore ad noua etiam ſcelera exarſit: quæcunque enim ſibi licebant, ea recta eſſe cenſebat, iiſque demùm qui ſeu ex metu, ſeu aſſentatione ei loquerentur, tanquam veriſſima dicentibus auſcultabat. Et hactenus quidem variis terrorib. pauoribúſque conſtrictus fuerat. ſed poſtquam à legatis exterarum gentium multa ad gratiam & aſſentationẽ ſuam cõpoſita audiuit, factus eſt audacior.

Porrò Domitiam amitam, quam non ſecùs ac matrem coli abs ſe dicebat, veneno etiam ſuſtulit, non expectato pauxillo tẽpore dum præ ſenectute deficeret: ſed ei quoque necem maturare concupiuit, prædiorum cauſa quæ

Baiis & in Rauennate agro possidebat. Quibus in prædiis ipse secessus ac diuersoria magnifici operis exstruxit.

Citharœdicam coronam Nero absque certamine accepit, extrusis cæteris omnibus tanquam victoriâ indignis; statimque in citharœdica stola gymnasiium ingressus, in album citharœdorum relatus est. Inde ex reliquis citharœdicis certaminibus tanquam ad vnum ea victoria dignissimum omnes coronæ sunt missæ. Atque hæc Romæ tum ludebantur.

Ex Libro LXII.

Burro successit Tigellinus, vir omnium ætatis suæ impudentissimus simul ac sæuissimus, quibus artibus Neronem sibi deuinxerat, & collegam Fenium Rufum nihili faciebat.

Sed Nero cognatorum mala risu ac dicteriis excipiebat.

Cùm plurimi mortales qui Antium conuenerant, periissent, id pro festo ducebat Nero.

Erat Domitius Corbulo non modò generis splendore & corporis viribus, sed etiam prudentiâ Romanorum nulli secundus, nec fortitudine magis quàm iustitia ac fide in omnes homines populares iuxta ac hostes præditus. quibus ex causis cum Nero legatum ad id bellum miserat, copiásque ei quantas nemini alteri tradiderat, certus simul victoriam de barbaris, simul integram fidem illum præstiturum sibi. ac Neronem certè neutrubi fefellit opinio. At Corbulo hanc vnam ob causam reliquos omnes offendit, quòd Neroni fidem seruaret. Etenim illum principem vice Neronis sibi habere tantoperè omnes optabant, vt hac duntaxat in parte eum non probarent. Huiusmodi vir cùm esset Corbulo, hac ipsa de causa postmodum periit.

Corbulo tametsi summa auctoritate & gloria præditus, quique imperium nullo negotio assequi posset (vtpote

Paber-

Ῥαβεννίδι ὄντα, ἐν οἷς καὶ ἡβητήρια μεγαλοπρεπῆ κατεσκευάκει [τουτέστιν, ἑστιατήρια καὶ καταλύσεις.

Ὅτι ὁ Νέρων τὸν στέφανον τὸν κιθαρῳδικὸν ἀνικεὶ ἔλαβε, πάντων ὡς καὶ ἀναξίων τῆς νίκης ἐκβληθέντων. καὶ εὐθὺς ἐς αὐτὸ τὸ γυμνάσιον ἐν τῇ στολῇ σφῶν ἐσεγράφη. κἀκ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι στέφανοι οἱ τῆς κιθαρῳδίας ἐξ ἁπάντων τῶν ἀγώνων ὡς καὶ μόνῳ ἀξιονίκῳ ἐπέμποντο. ταῦτα ἐπαίζετο ἐν Ῥώμῃ. Pag.699.

Ὅτι ὁ Τιγελλῖνος διεδέξατο τὸν Βοῦρρον, ἀσελγείᾳ καὶ μιαιφονίᾳ πάντας τοὺς καθ' αὐτὸν ἀνθρώπους ὑπεράρας. τόν τε Νέρωνα ἀπ' αὐτῶν προσεποιήσατο. καὶ τὸν συνάρχοντα Ῥοῦφον παρ' οὐδὲν ἐτίθετο. Lib. 62. Pag.707.

Ὅτι ὁ Νέρων γέλωτα καὶ σκώμματα τὰ τῶν συγγενῶν κακὰ ἐποιεῖτο. Ibid.

Ὅτι ἐκ τῶν συναχθέντων ἐς τὸ Ἄντιον πολλῶν ἀπολομένων, ὁ Νέρων ἐν ἑορτῆς μέρει τοῦτο ἐποιεῖτο. Pag.708.

Ὅτι ὁ Κουρβούλων ὅμοια τοῖς πρώτοις Ῥωμαίων, οὐχ ὅτι τῷ γένει λαμπρὸς ἢ τῷ σώματι ἰσχυρὸς, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ ἀρτίφρων ἦν. καὶ πολὺ μὲν τὸ ἀνδρεῖον, πολὺ δὲ καὶ τὸ δίκαιον τό τε πιστὸν ἐς πάντας καὶ τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς πολεμίους εἶχεν. ὑφ' οὗπερ καὶ ὁ Νέρων ἐπὶ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἀνθ' ἑαυτοῦ ἀπέστειλε, καὶ δύναμιν αὐτῷ ὅσην οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπέτρεψε, πιστεύσας ὁμοίως καὶ τοὺς βαρβάρους αὐτὸν κατεργάσασθαι, καὶ αὐτῷ μὴ ἐπαναστήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν οὐδέτερον αὐτῶν ἐψεύσθη. τοὺς μέντοι ἄλλους ἀνθρώπους καθ' ἓν τοῦτο μόνον ὁ Κουρβούλων ἐλύπησεν, ὅτι τὴν πρὸς τὸν Νέρωνα πίστιν ἐτήρησεν. οὕτω γὰρ αὐτὸν αὐτοκράτορα ἀντ' ἐκείνου λαβεῖν ἤθελον, ὥστε καὶ κακὸν τὸ μέρος τοῦτο γενέσθαι μόνον ἠξίουν. τοιοῦτος ὁ Κουρβούλων ἦν· καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἀπώλετο. Pag.710. Pag.712.

Ὅτι ὁ Κουρβούλων καίτοι καὶ ἰσχὺν μεγάλην καὶ δόξαν οὐκ ἐλαχίστην ἔχων, καὶ δυνηθεὶς ἂν ῥᾷστα καὶ αὐτοκράτωρ (ἅτε

καὶ τῶν ἀνθρώπων τῷ Νέρωνι δεινῶς ἀχθομένων, καὶ ἐκεῖνον ἐς πάντα δὴ πάντως θαυμαζόντων) ἀποδειχθῆναι, οὔτε ἐνεωτέρισέ τι οὔτε ᾐτιάθη. τά τε γὰρ ἄλλα ἔτι καὶ μᾶλλον ἐμετρίαζε, καὶ τὸν γαμβρὸν Ἄννιον ὑποστρατηγοῦντά οἱ, ἐς τὴν Ῥώμην προφάσει μὲν ὡς τὸν Τιριδάτην ἀνάξοντα, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐφ' ὁμηρείᾳ τῷ Νέρωνι ἑκὼν ἔπεμψεν. οὕτω γάρ που ἐπεπίστευτο μηδὲν νεωχμῶσαι, ὥστε καὶ τὸν γαμβρὸν καὶ πρὶν στρατηγῆσαι τὴν ὕπατον λαβεῖν.

Ὅτι Ἰούνιος Τορκουάτος ἀπόγονος τοῦ Αὐγούστου ὤν, θαυμαστῷ δή τινι ἐγκλήματι παρεδόθη. ἐπειδὴ γὰρ ἀσωτότερον τῇ οὐσίᾳ εἴτε ἐκ φύσεως, εἴτε καὶ ἐξ ἐπιτηδεύσεως ὅπως μὴ πάνυ πλουτοίη κατεχρήσατο, τῶν τε ἀλλοτρίων αὐτὸν ἐπιθυμεῖν ἅτε καὶ πολλῶν δεόμενον ὁ Νέρων ἔφη, κἀκ τούτου καὶ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς ἐφιέμενον συκοφαντηθῆναι ἐποίησεν.

Ὅτι τοσοῦτον ἐπόθησε τῆς Σαβίνας, ὥστε μετὰ θάνατον αὐτῆς τὰ μὲν πρῶτα γυναῖκά τινα προσφερῆ οἱ μαθὼν οὖσαν μετεπέμψατο καὶ εἶχεν· ἔπειτα καὶ παῖδα ἀπελεύθερον ὃν Σπόρον ὠνόμαζεν ἐκτεμών, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς τῇ Σαβίνῃ προσεῴκει, τά τε ἄλλα ὡς γυναικὶ αὐτῷ ἐχρῆτο, *&c. quæ leguntur in lib. 62. pag. 715.*

Ὅτι ὁ Νέρων ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας καὶ τὰς Κασπίας πύλας ἐνόει πλεῦσαι· ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χρόνου καὶ πόνου ὁρῶν δεόμενα, ἤλπιζεν αὐτόματά οἱ προσχωρήσειν. ἐς δὲ δὴ τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη, οὔτι γε ὡς Φλαμίνιος οὐδ' ὡς Μόμμιος, *&c. quæ leguntur in lib. 63. pag. 719. usque ad ea verba* ἡ πληθὺς τῶν τῶν Καισάρων. *post quæ sic legitur in mſ.* τίς γὰρ ἂν * προγραφὴ ταύτης χαλεπωτέρα γένοιτο, ἐν ᾗ Σύλλας μὲν ἄλλους, Νέρων δὲ ἑαυτὸν προεγέγραψεν; τίς δὲ νίκη ἀτοπωτέρα, ἐν ᾗ τὸν κότινον ἢ τὴν δάφνην, ἢ τὸ σέλινον ἢ τὴν πίτυν λαβὼν, ἀπώλεσε τὸν πολιτικόν· καὶ τί ἄν τις ταῦτα αὐτοῦ μόνα ὀδύραιτο,

* ἀπογ. mſ.

omnibus grauiter infensis Neroni, ipsi verò mirificè fauentibus) tamen nec nouauit quidquam, nec rerum nouarum suspicionem præbuit. Nam & in cæteris gessit se modestissimè, & Annium Viuianum generum ac legatum suum Romam misit, specie quidem vt Tiridatem in vrbem perduceret: re autem ipsa, vt apud Neronem obsidis esset loco. Cæterùm adeò Nero nihil de eo sinistrum suspicabatur, vt eius generum etiam ante præturam Consulem fecerit.

Iunius Torquatus, nepos Augusti, nouo & inaudito crimine arcessitus est. Nam cùm opibus suis luxuriosius abuteretur, siue ita natura factus, seu de industria id agebat, ne nimias opes possidere videretur, Nero eum necessariò aliena concupiscere dixit, quippe cui multis sumptibus opus esset; & delatores subornauit, qui illum affectati imperij accusarent.

Cæterùm Nero Sabinam tantoperè post obitum desiderauit, vt primò quidem mulierem quandam, quam formâ haud absimilem Sabinæ esse compererat, accersitam illius loco penes se haberet: deinde verò puerum libertum, nomine Sporum, eò quòd Sabinæ vultum referre videbatur, exectis virilibus pro vxore iniret, *&c. quæ leguntur pag. 715.*

Ex Libro LXIII.

Nero aduersus Æthiopas & ad vsque Caspias portas nauigare cogitabat: sed cùm magni laboris ac diuturni temporis id opus esse animaduerteret, eas olim gentes spontè in suam ditionem esse venturas sperabat. Cæterùm traiecit in Græciam, non vt maiores eius fecerant, Flamminius, Mummius, *&c. quæ leguntur pag. 719.*

Quæ enim proscriptio grauior potest esse, in qua Sulla quidem alios, seipsum verò proscribebat Nero? quæ importunior victoria, in qua oleaginam ac lauream, & apij pinusque coronam adeptus Nero, ciuicam amittebat. Sed quis hæc in eo sola deploret,

quando inscensis cothurnis de maiestate imperatoria decidebat? ac personam histrionicam induens, dignitatem principis exuebat. vinculis vt fugitiuus constringebatur, deducebatur vt cæcus: prægnans erat, pariebat, insaniebat, errabat hac illac vagus, cùm OEdipum, Thyestem, Herculem, Alcmæonem & Orestem vt plurimùm ageret. ac personas quidem modò illorum, modò sui ipsius similes gerebat. Si quando autem mulierem agebat, omnes personæ vultum Sabinæ referebant, quo eius tametsi mortuæ sese ornatu traduceret. Porrò eadem omnia quæ vilissimi quique actores dicebat, faciebátque & ferebat. nisi quod vinciebatur catenis aureis, *&c. pag. 720.*

Nero innumerabiles vtriusq. sexus ac promiscuæ ætatis mortales in Græcia occidit. ac principio quidem liberos libertósque eorum quos neci dederat, dimidium bonorum testamento sibi relinquere iussit, ipsisque damnatis liberam testandi facultatem dedit, ne quæstus caussa eos interfecisse videretur. sed nihilo minus cuncta vel pleraque illorum bona inuadebat. Quòd si fortè quis aut ipsi, aut Tigellino minus quàm sperabant, reliquerat, nihil testamenti tabulæ eum iuuabant. Tandem verò vniuersa damnatorum patrimonia sibi vindicauit, liberósque eorum simul omnes vno edicto in exilium misit. plurimos etiam exules neci dedit. Iam verò quot etiamtum superstitum bona publicauerit, quot fana donariis spoliauerit, ne percensere quidem numerando facilè possis. Discurrebant enim tabellarij nihil aliud nuntiantes nisi hunc cæsum esse, illum fato obiisse. nam præter principis literas, nulli priuati nuncij commeabant. Multos quippe primariæ nobilitatis viros secum in Achaïam duxerat, specie quidem quasi illorum operâ egeret, re autem ipsa vt illic perirent. Cæterùm curam omnem rerum vrbanarum Helio Liberto mandauerat, publicandi, relegandi, occidendi quoscunque vellet, potestate ei concessa.

ὁπότε καὶ ἐπὶ τοὺς ἐμβάτας ἀναβαίνων κατέπιπτεν ἀπὸ τοῦ κράτους, καὶ τὸ προσωπεῖον ὑποδυόμενος ἀπέβαλε τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα. ἐδεῖτο ὡς δραπέτης· ἐποδηγεῖτο ὡς τυφλὸς, ἐκύει, ἔτικτεν, ἐμαίνετο, ἠλᾶτο, τόν τε Οἰδίποδα καὶ τὸν Θυέστην, τόν τε Ἡρακλέα καὶ Ἀλκμαίωνα καὶ Ὀρέστην ὡς πλήθει ὑποκρινόμενος. καὶ τά γε πρόσωπα τοτὲ μὲν αὐτοῖς ἐκείνοις, τοτὲ δὲ καὶ ἑαυτῷ εἰκασμένα ἔφερεν· τὰ γὰρ τῶν γυναικῶν πάντα πρὸς τὴν Σαβῖναν ἐσκεύαστο, ὅπως κἀκείνη καὶ τεθνηκυῖα πομπεύῃ. καὶ πάντα ὅσα οἱ τυχόντες ὑποκρίνονται, κἀκεῖνος καὶ ἔλεγε καὶ ἔπραττε καὶ ἔπασχε, πλὴν καθόσον χρυσαῖς ἁλύσεσιν ἐδεσμεύετο, &c. *ut pag. 720. sunt edita.*

Ὅτι ὁ Νέρων ἐς τὴν Ἑλλάδα παμπληθεῖς ἐφόνευσεν ἄνδρας, γυναῖκας, παῖδας. καὶ πρότερον μὲν τὴν ἡμίσειαν τῆς οὐσίας ἐκέλευσε, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀπελευθέρους τῶν θανατουμένων ἀποθνήσκοντας καταλείπειν· αὐτοῖς τε ἐκείνοις διαθήκας γράφειν ἐπέτρεπεν, ὅπως μὴ τῶν χρημάτων ἕνεκα αὐτοὺς ἀποκτείνειν δοκῇ. πάντως δὲ πάντα ἢ τά γε πλείω αὐτῶν ἐλάμβανεν. εἴτ' οὖν τις ἔλαττόν τι αὐτῷ ἢ καὶ Τιγελλίνῳ ὧν ἤλπιζον κατέλειπεν, οὐδὲ τῶν διαθηκῶν ὠνίνετο. ὕστερον δὲ καὶ ὅλας τὰς οὐσίας ἀφῃρεῖτο· τούς τε παῖδας σφῶν πάντας ἅμα δι' ἑνὸς δόγματος ἐξήλασεν. οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ ἐξήρκεσεν, ἀλλὰ καὶ συχνοὺς τῶν φευγόντων ἔφθειρεν. *ἐπεὶ τάς γε οὐσίας ὅσας καὶ ζώντων τινῶν ἐδήμευσε, καὶ τὰ ἀναθήματα ὅσα ἐκ τῶν ἱερῶν ἐσύλησεν οὐδὲ ἐξαριθμήσειεν ἄν τις. Ὅτι mſ. Pag. 720. διέτρεχον γὰρ γραμματοφόροι μηδὲν ἄλλο ἐξαγγέλλοντες, ἢ ὅτι τὸν δὲ *ἀπέκτεινεν, ὁ δὲ τέθνηκεν. ἔξω γὰρ δὴ τῶν βασιλικῶν γραμμάτων οὐδὲν ἰδιωτικὸν διεπέμπετο. συχνοὺς γὰρ ἐς τὴν Ἑλλάδα τῶν πρώτων ἐξήγαγεν ὥς τι αὐτῶν δεόμενος, ἵν' ἐκεῖ ἀποθάνωσι. πάντα δὲ τῷ Ἡλίῳ ἐπετέτραπτο καὶ δημεύειν, καὶ φυγαδεύειν, καὶ ἀποκτιννύναι πάντας ὁμοίως ἐξεῖναι.

τινα f.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τῇ Πυθίᾳ δέκα μυριάδας ἔδωκεν, ὅτι ἵνα κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐθέσπισεν, ἃς ὁ Γάλβας ἐκομίσατο. τοῦ δὲ δὴ Ἀπόλλωνος, &c. *quae pag. 521. sunt edita.*

Ὅτι Ἰούλιος Βίνδιξ ἦν ἀνὴρ ἐκ μὲν προγόνων Ἀκυτανὸς τοῦ βασιλικοῦ φύλου, κατὰ δὲ τὸν πατέρα βουλευτὴς τῶν Ῥωμαίων. τὸ σῶμα ἰσχυρὸς καὶ τὴν ψυχὴν συνετὸς, τῶν τε πολεμικῶν ἔμπειρος, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον μέγα εὔτολμος· τό τε φιλελεύθερον καὶ τὸ φιλότιμον πλεῖστον εἶχεν. ὃς προέστη τῶν Γαλατῶν.

Pag. 724. Ὅτι ὁ Νέρων μαθὼν τὰ κατὰ τὸν Βίνδικα ἐν Νεαπόλει τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα ἀπὸ ἀρίστου θεωρῶν οὐκ ἐλυπήθη, ἀλλὰ καταπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ἀθλητῇ τινι συνεσπούδασεν· οὔτε ἐς τὴν Ῥώμην ὑπερείχθη, ἀλλὰ καὶ γράμματα ἁπλῶς τῇ βουλῇ πέμψας παρῃτήσατο ὅτι οὐκ ἀφίκετο, λέγων βραγχᾶν, καθάπερ τι ᾆσαι καὶ τότε αὖθις δεόμενος. καὶ τὴν γε αὐτὴν φροντίδα καὶ ἐπιμελῆσαι τῆς τε φωνῆς καὶ τῶν ᾀσμάτων, τῶν τε κιθαρισμάτων οὐχ ὅτι ἐν τῷ τότε παρόντι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐποιεῖτο. καὶ οὔτε τι ἐξ ἐκείνων ἐξέκραξεν, εἴτε καὶ ἠναγκάσθη τι οἷα ἐν τοιούτοις ὢν ἐκβοῆσαι· εὐθύς τε αὐτὸν ὡς καὶ κιθαρῳδήσειν μέλλοντα ἀνεχαίτιζε καὶ ἀνελάμβανεν· τά τε ἄλλα ὅσα εἰώθει ὁμοίως ἐποίει, χαίρων τοῖς ἠγγελμένοις, ὅτι ἄλλως τε κατακρατήσειν τοῦ Βίνδικος ἤλπιζε, καὶ ὑπόθεσιν χρηματισμοῦ καὶ φόνων εἰληφέναι ἐδόκει. καὶ ἐτρύφα, καὶ τὸ τῆς Σαβίνης ἡρῷον ἐκποιηθὲν καὶ κοσμηθὲν λαμπρῶς ὡσίωσεν, ἐπιγράψας αὐτῷ, ὅτι Σαβίνῃ θεᾷ Ἀφροδίτῃ αἱ γυναῖκες ἐποίησαν. καὶ τοῦτο μὲν ἠλήθευσεν· ἐκ γὰρ τῶν χρημάτων, ἃ πολλὰ καὶ παρὰ τῶν γυναικῶν ἐσεσύλητο, ἐξειργάσθη. συχνὰ δὲ δὴ καὶ ἤθυρεν,
Pag. 726. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα παραλείψω, ἓν δὲ εἴπω. νύκτωρ ποτὲ τοὺς πρώτους τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἐξαπίνης σπουδῇ, ὡς καὶ περὶ τῶν παρόντων τι κοινώσων σφίσι μεταπέμψας,

Idem Pythiæ vati, quod quædam oracula in eius gratiam ediderat, centum millia drachmarum largitus est: quam pecuniam postmodum Galba repetiuit. Apollini verò, *&c. quæ habes pag. 721.*

C. Iulius Vindex, ortus maioribus Aquitanis è stirpe regia, patre Senatore populi Romani, vir fuit & corporis viribus, & animi sagacitate non vulgari præditus. adhæc peritus rei militaris, & ad omne præclarum facinus audacissimus. Libertatis etiam ac gloriæ ingens cupido inerat. Is tum Gallis se ducem præbuit.

Nero certamen gymnicum Neapoli post prandium spectans, cùm de Vindicis motu certior esset factus, nequaquam id molestè tulit: sed exiliens è sella athletæ nescio cui summo studio fauit; neque Romam properè contendit, sed literis simpliciter ad Senatum datis excusauit languorem faucium, propter quem non adesset; quasi verò tum tempus esset canendi. Eandem certè curam & tum & postea vocis habuit, & canticorum & pulsandæ citharæ. neque in ea quæ acciderant ne per iram quidem clamore inuectus est, statimque se quasi mox cithara cantaturus composuit, coma etiam in occipitium reiecta. Similiter & cætera more solito actitauit, lætatus insuper eo nuncio, quippe qui Vindicem facilè superatum iri speraret, & occasionem rapinis ac cædibus grassandi sibi nactus esse videretur. Itaque luxui ac deliciis nihilo minus vacabat, & templum Sabinæ, quod tunc fortè absolutum erat, magnificis ornatum donariis dedicauit hocce titulo fastigio templi inscripto: SABINÆ DEÆ VENERI MATRONÆ FECERVNT. erátq. id sanè verissimum. Ex pecunia enim qua cùm alios, tum matronas maximè spoliauerat, id templum erat exstructũ. Iocis quinetiam ac lusibus sese oblectabat, cuius rei hoc vnũ exemplũ, omissis cæteris ponam. Noctu repentè accitis in palatium primoribus senatorij & equestris ordinis, tanquam de præsenti rerum statu cum iis acturus.

Inueni, inquit, (eadem enim eius verba referam) quomodo hydraulica organa maiorem & modulatiorem sonum edant. Hæc tum etiam ludebat ille.

Cùm alij alia censerent, Nero statuit vniuersum Senatum interficere, *&c. quæ leguntur pag. 726.*

Ex libro LXIV.

Verginius Rufus cùm ad Galbam venisset, nihil admodum dignum meritis suis ab eo consecutus est, nisi fortè quis beneficij loco id computet, quod eum qui sæpenumerò Imperator erat salutatus, superesse tolerabat Galba. cæterùm à reliquis omnibus summam gloriam, multóque maiorem repudiato imperio laudem retulit, quam accepto relaturus fuisset.

Namque Otho restitutis damnatorum imaginibus, luxúque & mollicie vitæ suæ, quodque concubino Sporo ac reliqua Neronis familia vtebatur, cunctos metu oppresserat. Illud verò eius facinus maximè oderant, quod imperium quidem venale, vrbem verò nequissimorum hominum audaciæ obnoxiam reddidisset, ac Senatum quidem populúmque Romanum nihili faceret, militibus verò illud etiam persuasisset, creandorum ac tollendorum Cæsarum penes illos ius esse.

Fabius Valens ea auaritia ac pecuniæ vndique cogendæ cupidine flagrabat, vt Tribunum quendam, à quo occultatus & seruatus fuerat, occiderit mille drachmarum causa, quas ex ipsius sarcinis subripuisse ferebatur.

Otho, militum parte Proculo data, Brixellum secessit, negans se posse spectaculum prælij ciuilis sustinere: quasi verò bonis artibus ipse imperium adeptus esset, ac non Consules & Cæsarem cum Imperatore in ipsa vrbe trucidasset.

Audita Othonis oratione milites qui eius amore flagrabant, simul obstupescere, simul vicẽ eius dolere. tũ effusis lacrymis lamentari, eum patrẽ appellare, sibiq. liberis ac parentib. suis cariorẽ esse dicere. sępè etiã acclamabant:

ἐξὸν-

ἐξεύρηκα, ἔφη, πῶς ἡ ὕδραυλις (αὐτὸ γὰρ τὸ ῥηθὲν γραφήσεται) καὶ μεῖζον καὶ ἐμμελέστερον φθέγξεται. τοιαῦτα μὲν τότε ἔπαιζεν.

Ὅτι ἄλλων ἄλλα λεγόντων ὁ Νέρων ἔγνω τούς τε βουλευτὰς ἀποκτεῖναι, *&c. quæ pag. 726. sunt edita.*

Ὅτι ὁ Ροῦφος πρὸς Γάλβαν ἦλθε· καὶ παρὰ μὲν ἐκείνου οὐδὲν ὅ τι ἄξιον εἰπεῖν εὕρατο, εἰ μή τις αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐκλογίσαιτο, ὅτι πολλάκις αὐτοκράτωρ ὀνομασθεὶς ἔζησε. παρὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὄνομα μέγα καὶ μεῖζον ἢ εἴπερ ὑπεδέδεκτο τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο, ὅτι οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν λαβεῖν.

Ὅτι τὸ τὰς τῶν ἐπαιτίων εἰκόνας τὸν Ὄθωνα ἀποκαταστῆσαι, Pag.731. καὶ ἡ δίαιτα, τό τε τῷ Σπόρῳ συνεῖναι καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς νερωνείοις χρῆσθαι πάνυ πάντας ἐξεφόβει. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐμίσουν, ὅτι τήν τε ἀρχὴν ὤνιόν τε ἀποδεδείχει, καὶ τὴν πόλιν ἐπὶ τοῖς θρασυτάτοις ἐπεποιήκει· καὶ τὴν μὲν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον παρ᾽ οὐδὲν ἦγε, τοὺς δὲ στρατιώτας ἐπεπείκει καὶ τοῦθ᾽, ὅτι ἀποκτεῖναι Καίσαρα καὶ ποιῆσαι δύνανται.

Ὅτι ὁ Οὐάλης οὕτω περὶ τὰ χρήματα ἐσπούδαζε, καὶ οὕτως ἐξ ἅπαντος τρόπου ἤθροιζεν, ὥστε καὶ τὸν* χιλίαρχον τὸν χ ms. κατακρύψαντά τε αὐτὸν καὶ * διασώσαντα ἀποσφάξαι διὰ δημιώσ ms. χιλίας δραχμάς, ἃς ἐκ τῶν σκευῶν αὐτοῦ ὑφῃρῆσθαι ἔδοξεν.

Ὅτι ὁ Ὄθων ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς μάχης, λέγων μὴ δύνασθαι μάχην ἀνδρῶν ὁμοφύλων ἰδεῖν, ὥσπερ ἐκ δικαίας τινὸς πράξεως αὐταρχήσας, ἀλλ᾽ οὐ τούς τε ὑπάτους καὶ τὸν Καίσαρα, τόν τε αὐτοκράτορα ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ φονεύσας.

Ὅτι ἐφίλουν τὸν Ὄθωνα οἱ στρατιῶται καὶ δημηγορή- Pag.733. σαντος ἐξ ὧν ἤκουσαν καὶ ἐθαύμαζον ἅμα καὶ ἠλέουν εἴ τι πείσοιτο· καὶ δάκρυσί τε ἔκλαιον καὶ ἐθρήνουν, πατέρα τε ἀνεκάλουν, καὶ παίδων καὶ γονέων φίλτερον ὠνόμαζον.

ἐν σοί τε καὶ ἡμεῖς σωζόμεθα ἔλεγον, καὶ ὑπὸ σοῦ πάντες ἀποθανούμεθα.

Ὅτι ὁ Βιτέλλιος εἶδεν ἐν Λουγδούνῳ μονομάχων ἀγῶνας, καὶ ἐν Κρεμώνῃ, ὥσπερ οὐκ ἀρκούντως τοῦ πλήθους τῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀπολωλότων, οἳ τότε καὶ ἔτι ἄταφοι ἐρριμμένων, ὡς καὶ αὐτὸς ἐθεάσατο. διεξῆλθε γὰρ διὰ παντὸς τοῦ χωρίου ἐν ᾧ ἔκειντο, ἐμπιμπλάμενος τῆς θέας, ὥσπερ τότε νικῶν. καὶ οὐκ ἐκέλευσε σφᾶς οὐδὲ ὡς ταφῆναι. τῇ τε γὰρ τρυφῇ καὶ τῇ ἀσελγείᾳ προσκείμενος, *&c. quæ lib. 65. pag. 734. sunt edita, usque ad illa verba* κακῶς ἀπήλλασσον, *post quæ in ms. sic legitur.* πολλοὺς γὰρ ἀεὶ τοὺς πρώτους ὁμοσίτους ἐποιεῖτο, καὶ πολλάκις καὶ παρ' αὐτοῖς εἱστιᾶτο· ὅθεν διελέσατον, *&c. quæ ibidem edita extant.*

Pag. 735. Ὅτι ὁ αὐτὸς οὐδὲ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Νέρωνος τῇ χρυσῇ ἠρκεῖτο· ἀλλὰ καίτοι σφόδρα καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν βίον τά τε ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ πάντα καὶ ἀγαπῶν καὶ ἐπαινῶν, ὅμως ᾐτιᾶτο αὐτὸν κακῶς τε ᾠκηκέναι, καὶ κατασκευῇ καὶ ὀλίγῃ καὶ ταπεινῇ κεχρῆσθαι λέγων. νοσήσας γοῦν ποτε ἐζήτησεν οἴκημα ἐν ᾧ κατοικήσαι. οὕτως αὐτὸν οὐδὲ τῶν ἐκείνου τι ἤρεσεν. * ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Γαλερία ὡς ὀλίγου ἐν τῷ βασιλικῷ κόσμου εὑρεθέντος κατεγέλα, ἀλλ' οὔτι μὲν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀναλίσκοντες, οὐδὲ ἠρίθμουν τι ἐκ τῶν δαπανωμένων. οἱ δὲ δὴ δειπνίζοντες σφᾶς ἐν μεγάλῳ κακῷ ἐγίνοντο, πλὴν ὀλίγων οἷς τι ἀνταπεδίδου. καίπερ οὐδὲ ὅλης τῆς ἡμέρας οἱ αὐτοὶ εἱστίαζον αὐτόν· ἀλλ' ἄλλοι μὲν ἀκρατίσασθαι παρέσχον, οἱ δὲ ἀριστῆσαι, οἱ δὲ δεῖπνον, ἕτεροι μεταδόρπιά τινα πλησμονῆς παραμύθια. πάντες γὰρ οἱ δυνάμενοι ἑστιᾶν αὐτὸν ἐσπούδαζον. καὶ ἑκατόν γε αὐτὸν φασὶ μυριάδας ἐς δεῖπνον ἀναλῶσαι. καὶ τὰ γενέθλια αὐτοῦ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἑορτάζετο, καὶ θηρία καὶ ἄνδρες πολλοὶ ἀπεκτάνθησαν.

Θ πάγ. ms. à capite.

Tua salus, nostra salus. Pro te libenter omnes moriemur.

Ex Libro LXV.

Vitellius munus gladiatorium spectauit Lugduni & Cremonæ, quasi non contentus cæde tot millium in acie peremptorum, quorum cadauera etiamtum insepulta iacebant, vt & ipse viderat. Etenim campum omnem in quo strata erant cadauera, perambulauit, eiusmodi spectaculo pascens oculos, ac si tum demùm victoriam referret. Neque tamen insepultos humari iussit. Quippe luxui ac libidini mancipatus, nihil diuinarum humanarúmq. rerum pensi habebat. maximam diei noctisq. partem comessationibus traducens, ac facilè ipse omnibus sufficiens vomitandi consuetudine, quamuis cæteri qui cum eo cœnabant, miserè omnes interirent. plurimos enim, eósque primarios viros semper ad conuiuium vocabat, ac sæpenumerò apud eos cœnabat, *&c. quæ leguntur pag. 734.*

Eidem aurea illa Neronis domus minimè satisfaciebat. sed tametsi nomen & vitam, moresque eius ac studia admodum laudaret, amarétque; hac in re tamen reprehendebat, quod diceret malè eum habitasse, breuiq. ac vili supellectile vsum fuisse. Cúmque aliquando in morbum incidisset, aliam sibi domum in qua degeret, requisiuit. adeò nihil ex Neronianis eius animo placebat. vxor verò eius Galeria ridere solebat, quod modicum ornatum ac muliebrem mundũ in regia reperisset. Cæterùm ipsi quidem quippe qui sumptus de alieno facerent, nullã eorum rationem inibant. ij verò apud quos cœnabant, maximo damno afficiebantur, (præter admodum paucos quos ille beneficiis remunerabat) tametsi non vnus & idem per totum diem ei conuiuium præberet. Alij enim ientacula, alij prandium dabant, alij cœnas, alij comissationes quasi quædam satietatis delinimenta. quippe omnes opib. instructi, eũ cõuiuio excipere certatim festinabant. aiuntq. impendisse eum in cœnã quadragies sestertiûm. Natalis quoque eius biduò celebratus est magnificẽtiâ ludorum, in quibus multæ feræ ac multi homines occisi.

Huiusmodi cùm esset Vitellius, ne milites quidem modestius agebant, sed multa libidinis atque insolentiæ facinora passim edebant.

At ij qui pecunias ei crediderant, *& cætera quæ extant pag. 735.*

Vitellius cùm ei in Senatu Heluidius Priscus contradixisset, atque in milites pluribus esset inuectus, Tribunos plebis in auxilium vocauit, quasi eorum adminiculo egeret. Cæterùm neque ipse Priscum vlla in re læsit, neque ab Tribunis lædi passus est. Conuersa etiam ad patres oratione: Nolite, inquit, mirari, P. C. quod duo Senatores alter ab altero dissenserimus. atque ob id quidem modestiæ laudem tulit: sed quod Neronem studebat imitari, quodque ei inferias fecisset, ac præterea quod tam profusis in epulas sumptibus vtebatur, erant quidem quibus id multùm placeret. at prudentiores grauiter ferebant, quippe qui intelligerent, ne quidèm ex omni orbe collectas opes eiusmodi luxuriæ suffecturas esse.

Erat Vespasianus haudquaquam leui ac præcipiti ingenio, atque in tam turbida negocia conijcere se multùm cunctabatur.

Ex Libro LXVI. *pag. 749.*

Alexandrini dicteriis Vespasianum & conuiciis incessebant. Cùm enim se maximis ab eo beneficiis auctum iri sperauissent, quippe qui omnium primi eum Imperatorem appellauerant, non modò nihil consecuti sunt: sed pecuniæ insuper ab iis exigebantur. Nam cùm multas eis collationes indixit, nullum omninò inopiæ causa ac ne mendicum quidem immunem sinens, sed ex omnibus priuatis ac publicis, sacris & prophanis lucrum captans: tum quamplurima vectigalia partim abolita restituit, partim vsitata auxit in maius, partim etiam noua excogitauit. Idémque in cæteris prouinciis fecit. Quas ob causas, & quod maximam regiæ partem vendiderat,

Ὅτι τοιούτου τοῦ Βιτελλίου ὄντος, οὐδ᾽ οἱ στρατιῶται ἐσωφρόνουν· ἀλλὰ καὶ ὕβρεις καὶ ἀσέλγειαι ὑπ᾽ αὐτῶν πολλαὶ πανταχοῦ ὁμοίως ἐγίγνοντο.

Ὅτι οἱ δεδουλωκότες τι, *&c. quæ pag. 735. sunt edita.*

Ὅτι ὁ Βιτέλλιος Πρίσκου ἀντειπόντος τι αὐτῷ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καί τινα καὶ τῶν στρατιωτῶν καταδραμόντος, ἐπεκαλέσατο μὲν τοὺς δημάρχους ὡς καὶ τῆς παρ᾽ αὐτῶν ἐπικουρείας δεόμενος· οὔτε δὲ αὐτός τι κακὸν τὸν Πρίσκον εἰργάσατο, οὔθ᾽ ὑπ᾽ ἐκείνων παθεῖν εἴασεν· ἀλλὰ καὶ ἔφη ὅτι μὴ * ταράττεσθε πατέρες μηδ᾽ ἀγανακτεῖτε, εἰ δύω ἄνδρες ἐξ ὑμῶν διηνέχθημεν τι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοῦτο ἐξ ἐπιεικείας πεποιηκέναι ἔδοξεν. ὅτι μέντοι τὸν Νέρωνα μιμεῖσθαι ἤθελε, καὶ ἐνήγισέ τε αὐτῷ, καὶ ὅτι τοσαῦτα ἐς τὰ δεῖπνα ἀνήλισκεν, οἱ μὲν ἄλλοι καὶ κατ᾽ τοῦτ᾽ ἔχαιρον· οἱ δὲ δὴ νοῦν ἔχοντες ἤχθοντο, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι οὐδὲ τὰ ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης χρήματα οἱ ἀρκέσει. ἐᾶται mſ.

Ὅτι ὁ Βεσπασιανὸς οὔτ᾽ ἄλλως προπετὴς ὤν, καὶ ἐς ταραχώδη οὕτω πράγματα καὶ πάνυ ὀκνεῖ ἑαυτὸν καθεῖναι. *hæc locum habent pag. 736.*

Ὅτι ἔσκωπτον οἱ Ἀλεξανδρεῖς καὶ ἐλοιδόρουν τὸν Βεσπασιανόν. προσδοκήσαντες γὰρ μέγα τι παρ᾽ αὐτοῦ λήψεσθαι, ὅτι πρῶτοι αὐτὸν αὐτοκράτορα ἐπεποιήκεσαν, οὐ μόνον οὐδὲν εὕροντο, ἀλλὰ καὶ προσεπεπράσσοντο χρήματα. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως παρ᾽ αὐτῶν ἐξέλεξε, μηδὲ ἄπορον μηδὲ τὸν τυχόντα μηδ᾽ * εἰ ἐπαίτης τις ὢν παραλείπων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὁσίων πάντων καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν ὁμοίως χρηματιζόμενος· πολλὰ δὲ καὶ τέλη τὰ μέν τινα ἐκλελειμμένα ἀνενεώσατο, τὰ δὲ καὶ νομιζόμενα προσεπηύξησε, καινά τε ἕτερα προσκατεστήσατο. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ὑπηκόῳ ἐποίησε. διά τε οὖν ἐκεῖνα, καὶ ὅτι καὶ τῶν βασιλείων τὸ πλεῖστον ἀπέδοτο,

Lib. 66. initio.

ἐπαίτου mſ.

χαλεπῶς φέροντες ἄλλα τε ἐς αὐτὸν ἀπεῤῥίπτουν, καὶ ὅτι ἓξ ὀβολοὺς προσαιτεῖς· ὥστε τὸν Βεασπασιανὸν καίπερ ἐπιεικέστατον ὄντα χαλεπῆναι, καὶ κελεῦσαι μὲν τοὺς ἓξ ὀβολοὺς κατ' ἄνδρα πραχθῆναι, βουλεύσασθαι δὲ καὶ τιμωρίαν αὐτῶν ποιήσασθαι· αὐτά τε γὰρ τὰ λεγόμενα προπηλακισμὸν εἶχε, καὶ ἐκ τοῦ κατακεκλασμένου τοῦ τε ἀναπαίστου σφῶν οὐκ ἔστιν ὅτι οὐκ ὀργὴν οἱ ἐνεποίει. τοῦ δ' οὖν Τίτου ἐξαιτησαμένου αὐτοὺς, τούτων ὁ Βεασπασιανὸς ἐφείσατο. οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς τοῦ Βεασπασιανοῦ οὐκ ἀπείχοντο· ἀλλὰ μέγα πάνυ ἀθρόοι ἐν συνόδῳ τινὶ κοινῇ πρὸς τὸν Τίτον ἐξεβόησαν εἰπόντες αὐτῷ τοῦτο· συγγινώσκομεν αὐτῷ, οὐ γὰρ οἶδε καισαρεύειν. καὶ οἱ μὲν οὕτω τότ' ἐῤῥιψοκινδύνουν, καὶ τῆς ἀσελγείας, ὑφ' ἧς ἀείποτε κακῶς ἀπαλλάττουσιν, ἄδην ἐνεφοροῦντο, τῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιεικείᾳ ἀποχρώμενοι. ὁ δὲ ἐκείνους μὲν εἴα, ἐς δὲ τὴν Ῥώμην ἐπέστελλε, τήν τε ἀτιμίαν τῶν καταψηφισθέντων ἐπὶ ταῖς λεγομέναις ἀσεβείαις ὑπὸ Νέρωνος καὶ τῶν μετ' αὐτὰ ἀρξάντων, τῶν τε ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων ὁμοίως ἀπαλείφων, καὶ τὰς γραφὰς τὰς ἐπὶ τοιούτοις ἐγκλήμασι καταλύων· τούς τε ἀστρολόγους ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξώρισε, καίτοι πᾶσι τοῖς ἀρίστοις αὐτῶν χρώμενος· ὥστε καὶ διὰ Βάρβιλλόν τινα ἄνδρα τοιουτότροπον, ἀγῶνα τοῖς Ἐφεσίοις ἱερὸν ἄγειν συγχωρῆσαι· ὅπερ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ πόλει ἔνειμεν.

Ὅτι ὁ Μουκιανὸς τιμᾶσθαι ὑφ' ἁπάντων ὑπὲρ πάντας ἤθελεν, καὶ ἥδετο εἴ τις ὅστις οὖν οὐχ ὅτι ὑβρίσειεν αὐτὸν, ἀλλ' οὐ μὴ οὐ μεγάλως * ἀγήλλεν. καὶ διὰ τοῦτο ὥσπερ ἄπληστος ἐν ταῖς τιμαῖς πρὸς τοὺς ὑπουργοῦντάς τι αὐτῷ καὶ τὸ βραχύτατον ἦν, οὕτω καὶ μίσει ἀγελαστάτῳ πρὸς τοὺς μὴ τοιούτους ἐχρῆτο.

Suidas in Ἀγήλ.

Pag.750. Ὅτι οὐχ ἥκιστα ἔνδηλον ἐγένετο, ὅτι Πρίσκον τὸν Ἑλβίδιον οὐ μᾶλλόν τι δι' ἑαυτὸν ἢ διὰ τοὺς φίλους αὐτοῦ οὓς ὕβρισεν ἐμίσησεν ὁ Βεασπασιανός· ἀλλ' ὅτι ταραχώδης τε ἦν καὶ τῷ ὄχλῳ προσέκειτο,

exacerbati Alexandrini tum alia in eum ridicula iactabant, tum illud inculcabant, Sexne obolos præterea flagitas? adeò vt Vespasianus tametsi summa moderatione vir præditus offenderetur, ac sex obolos viritim exigi iuberet, ac denique de castiganda eorum insolentia consilium caperet. Namque & in ipsis dicteriis contumelia inerat, & fracti in anapæstos modi quibus ea pronunciabantur, iram accendebant. Verùm intercedente pro Alexandrinis Tito Vespasianus iis pepercit. Enimverò illi nequaquam ideò Vespasianum incessere destiterunt: sed in conuentu quodam publico frequentissimi in vnum congregati acclamauerunt Tito: *Veniam ei damus, neque enim nouit Cæsarem agere.* Et illi quidem eiusmodi furore sese in periculum conijciebant; ac petulantiæ suæ, quæ semper eis malè cessit, indulgebant, abutentes principis clementia. At Vespasianus spretis iis Romam literas misit, quibus omnium qui sub Nerone ac secutis principibus maiestatis crimine erant damnati, siue superstites, siue mortui essent, famam restituebat, cunctásque eiusmodi accusationes tollebat: Astrologos quoque iubebat vrbe excedere, tametsi ipse peritissimo quoque eius artis magistro vteretur; adeò vt in gratiam Barbilli cuiusdam Astrologi Ephesiis sacrum certamen celebrare concesserit. quod nulli alteri ciuitati indulsit.

Mucianus is erat, qui vnus supra cæteros ab omnibus coli & obseruari vellet, quique ægrè ferret, non dico si quis eum iniuriâ affecisset, sed nisi vnusquisque maximum ei honorem habuisset. atque idcircò quemadmodum in ornandis iis quorum vel leuissimum officium esset expertus, nimius atque immodicus erat, ita aduersus cæteros implacabile odium exercebat.

Satisq. constat Vespasianum offensum fuisse Heluidio Prisco, non tam ob iniurias ac contumelias quibus ille & Vespasianum & amicos eius lacessebat, quàm quod is factiosus ac popularis auræ nimium appetens esset, quodq.

principatum assiduè vituperans, popularem statum laudibus extolleret: cœtus etiam cogeret, aliáque his consentanea faceret, prorsus ac si propriũ esset philosophiæ, principes conuiciis insectari, concitare plebem, & studio rerum nouarũ quietem publicã turbare. Erat ille quidem Thraseæ gener, quem sibi vt iactabat, imitãdum proposuerat. sed longè profectò à scopo aberrabat. Namque Thrasea Neronis principis studia quidem ac mores minimè probabat, nihil tamen in principẽ neq. dicebat, neq. agebat contumeliosè: nisi quod interesse iis quæ agebantur, nolebat. Hic verò offendebatur Vespasiano, eúmq. & priuatim carpebat & publicè: eáque agebat, ex quib. illum appareret sponte in exitium ruere. Neque enim fieri poterat tot ac talibus eius factis, quin aliquando tandem pœnas temeritatis daret.

Ex Libro LXVII.

Domitianus adeò infidus erat iis, quorum ministerio in grauissimis reb. vsus fuerat, vt eos qui maximam ei pecuniam parauissent, aut qui multos homines calumniati essent, interficeret, ac præsertim seruos qui dominos suos detulissent. Adeò isti tametsi præmia atque honores & magistratus acciperent, nihilo maiore quàm cæteri dignitate aut securitate agebant. sed ob hæc ipsa quæ rogati ab Domitiano præstiterant, necabantur, quo ab iis solis profecta esse viderentur scelera. Eóque consilio quondam in edicto scripsisse dicitur, Principem qui delatores non castigat, instigare.

Quumque aduersus omnes talem se per omne imperij tempus præstiterit, tum verò in parentis ac fratris amicis omni ignominia atq. acerbitate tractandis seipsum longè superauit: quamuis cuncta ab iis & superiorib. principibus concessa beneficia ipse edicto confirmasset. verùm id ad speciem & ostentationem simulauerat. reuera enim eos oderat, tum quod multa quæ præter ius fasque olim petierat ab iis non impetrasset, tum quod in aliquo honore fuissent. quicunq. enim aut parẽti aut fratri acceptissimus extitisset, & apud illos auctoritate & gratia plu-

βασι-

βασιλείας τε ἀεὶ κατηγόρει, καὶ δημοκρατίαν ἐπῄνει, καὶ ἔπραττεν ἀκόλουθα τούτοις, καὶ συνίστη τινάς· ὥσπερ που φιλοσοφίας ἔργον ὄν, τό τε τοὺς κρατοῦντας προπηλακίζειν, καὶ τὰ πλήθη ταράττειν, τό τε τὰ καθεστηκότα συγχεῖν, καὶ τὰ νεώτερα αὐτοῖς πράγματα ἐπεισάγειν. ἦν γὰρ τοῦ Θρασέου γαμβρός, καὶ ζηλοῦν αὐτὸν ἐπλάττετο. πολὺ δ᾽ αὐτοῦ ἡμάρτανε. Θρασέας μὲν γὰρ ἐπὶ Νέρωνος ὢν οὐκ ἠρέσκετο αὐτῷ· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδ᾽ ὡς ὑβριστικὸν ἔλεγεν ἐς αὐτόν, οὐδὲ ἔπραττεν, πλὴν καθ᾽ ὅσον προσκοινωνεῖν οἱ τῶν δρωμένων οὐκ ἠξίου. οὗτος δὲ Οὐεσπασιανῷ ἤχθετο, καὶ οὔτ᾽ ἰδίᾳ, οὔτε ἐν τῷ κοινῷ αὐτοῦ ἀπείχετο. ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἐποίει ἐθανάτα, καὶ πολλὰ πράττων ἔμελλέ ποτε δίκην αὐτῶν δώσειν.

Ἦν μὲν γὰρ καὶ θρασὺς καὶ ὀργίλος, &c. *quæ in lib. 67. initio edita sunt usque ad illa verba.* ἔφθειρε, καὶ μάλιστα τοὺς δούλους τοὺς κατὰ δεσποτῶν τιμωρήσαντας. καὶ οὕτω καὶ ἐκεῖνοι καίπερ ἀργύριον, καὶ τιμάς, καὶ ἀρχὰς ὁμοῦ οἱ λαμβάνοντες, οὔτ᾽ ἐντιμότεροι τῶν ἑτέρων, οὔτ᾽ ἀσφαλέστεροι διῆγον. ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτοῖς οἷς ὑπὸ τοῦ Δομιτιανοῦ παρακαλούμενοι ἔπραττον, ἀπώλλυντο, ἵνα δὴ καὶ τὰ ἀδικήματα ὑπ᾽ αὐτῶν μόνων γεγονέναι δοκῇ. τῇ δ᾽ αὐτῇ ταύτῃ διανοίᾳ καὶ προσέγραψέ ποτε, ὅτι αὐτοκράτωρ ὅταν μὴ κολάζῃ τοὺς συκοφάντας αὐτὸς σφᾶς ποιεῖ τοιούτους.

Ὅτι πολὺ καὶ ἑαυτὸν ὑπερεβάλλετο ἐν τῇ τῶν τοῦ πατρὸς τοῦ τε ἀδελφοῦ φίλων ἀτιμίᾳ καὶ ὀλεθρίᾳ μεταχειρίσει. καίτοι καὶ αὐτὸς γράμμα ἐξέθηκε τηρῶν πάντα τὰ πρός τε ἐκείνων καὶ πρὸς τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων δοθέντα τισίν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καλλώπισμα ἄλλως ἦν. ἐμίσει γὰρ αὐτοὺς ὅτι τε μὴ πάνθ᾽ ὅσα ᾔτει πολλά τε καὶ οὐ προσήκοντα ὄντα παρέσχον αὐτῷ, καὶ ὅτι ἐν τιμῇ τινὶ ἐγεγόνεσαν. πᾶν γὰρ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀγαπηθέν τε ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ δυνηθέν,

ἐν ἐχθροῦ μοίρᾳ ἐτίθετο. καὶ διὰ τοῦτο χαίρων καὶ αὐτὸς, *&c. quæ pag. 759. sunt edita.*

Ὅτι ὁ αὐτὸς οὐκ ἐφρόντιζεν οὐδὲ τῶν τὸν Τίτον ἐπαινούντων, ὅτι μηδένα βουλευτὴν ἀπέκτεινεν, οὐθ' ὅτι ἡ γερουσία πολλάκις ἠξίου ψηφισθῆναι μὴ ἐξεῖναι τῷ αὐτοκράτορι τῶν ὁμοτίμων τινὰ ἀπολέσαι. πάνυ γὰρ οὐ σφίσι πολὺ διέφερεν, εἴτε ἰδίᾳ τινὰ αὐτῶν, εἴτε καὶ δι' ἐκείνων καταχρήσαιτο, ὥσπερ τι ἀντειπεῖν ἢ καὶ μὴ καταψηφίσασθαί τινος δυναμένοις. ἐπῄνουν δὲ τὸν Τίτον τινὲς οὐχ ὅτι καὶ ἀκούοντος τοῦ Δομιτιανοῦ· ἴσον γὰρ ἂν ἡμάρτανον, ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸν ἐκεῖνον παρόντα καὶ ἀκούοντα ἐλοιδόρουν. ἀλλ' ὅτι ἠπίστατο αὐτοὺς λάθρα τοῦτο ποιοῦντας. ἐπεί τοι καὶ ἑτέρᾳ σκηνοποιίᾳ τινὶ ἐοικὸς ἐγίγνετο. αὐτός τε γὰρ
Pag.759. καὶ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ πενθεῖν προσεποιεῖτο· καὶ τούς τε ἐπαίνους τοὺς ἐπ' αὐτῷ μετὰ δακρύων ἔλεξε, καὶ ἐς τοὺς ἥρωας αὐτὸν σπουδῇ ἐσέγραψε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα ὧν ἐβούλετο σκηνοποιούμενος. καὶ οἱ ἄλλοι οὔθ' ὅπως συνάχθοιντο, οὔθ' ὅπως συνήδοιντο ἀσφαλῶς εἶχον· τὸ μὲν ὅτι τὴν γνώμην αὐτοῦ λυπεῖν, τὸ δὲ ὅτι τὴν προσποίησιν ἐλέγχειν ἔμελλον.

Ὅτι καὶ συχνοὺς μεθιστάς που κατεχρήσατο. καὶ οὐκ ὀλίγους γε αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῶν παρεσκεύαζε τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν, ἵνα ἐθελοντηδὸν, ἀλλ' οὐχ ὑπ' ἀνάγκης δοκῶσι τοῦτο πάσχειν.

Pag.760. Ὅτι καὶ ἐπὶ τούτῳ ἠγάλλετο, ὅτι τὰς ἀειπαρθένους ὡς ἠνδρωμένας οὐ κατώρυξεν, ἀλλὰ ἄλλως ἀποθνήσκειν ἐκέλευσε.

Ibid. Ὅτι καὶ τοῦτο δεινότατον εἶχεν ὅτι καὶ κολακεύεσθαι ἤθελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς θεραπεύουσι καὶ τοῖς μή· τοῖς μὲν ὅτι θωπεύειν, τοῖς δὲ ὅτι καταφρονεῖν ἐδόκουν. οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ μὲν βουλῇ χαίρειν ἐφ' οἷς ἐψηφίζοντο προσεποιεῖτο. τὸν δὲ δὴ Οὖρσον ὀλίγου ἀπέκτεινεν, ὅτι μὴ τοῖς πρασσομένοις ὑπ' αὐτοῦ ἠρέσκετο, καὶ τῆς Ἰουλίας αἰτησαμένης ὕπατον ἀπέδειξεν.

rimùm valuisset, ipse hostis loco habebat. Proinde etsi Earinum, *&c. quæ extant pag. 759.*

Idem spernebat eos qui Titũ laudabãt, eo quod neminem Senatorem occidisset, nec patrũ precibus vllo modo commotus est, qui identidem poscebant Senatusconsultum vt fieret, quo necandi Senatoris licentia principi adimeretur. Multùm scilicet intererat illorum, suóne priuato arbitrio an cognitione Senatus in quemquam ordinis Senatorij princeps animaduerteret: quasi verò ipsis liberum esset contradicere imperatori, aut reum absoluere. Porrò nonnulli Titum laudabant, non quidẽ Domitiano coram. id enim pænè grauius crimen fuisset, quàm si ipsi Domitiano præsenti atque audienti probra in os ingessissent. Sed tamen cùm clàm ac remotis arbitris id ab nonnullis fieri certò sciret, ipse aliam rationem iniit mimo ac scenæ cuipiam haud absimilem. Fratrem enim ab se amari ac lugeri simulauit, laudésque eius non sine lacrymis prosecutus est, eundémque inter Diuos retulit summa ambitione ac studio; prorsus contraria iis quæ vellet, palàm præ se ferens. proinde cæteri quemadmodum aut condolerent ei, aut congratularentur, nesciebant, ne aut ei molestiam afferrent aut dissimulationem ipsius detegere viderentur.

Idem multos in diuersa ablegatos loca interfecit. quosdam etiam ad necẽ sibi consciscendã variis artib. adegit, vt sponte periisse, non necessitate aliqua crederentur.

Clementiam quoque suam in eo iactabat, quod virgines Vestales probri conuictas non defodisset, sed liberum mortis arbitrium eis indulsisset.

Illud verò fuit in eo grauissimum, quod cùm se adulationibus palpari vellet, vtrisque tamen, & qui eum colerent, & qui non colerent, succensebat: illis, quod assentari, his, quod contemnere viderentur. Cæterùm decretis quidem sibi à Senatu honoribus se inprimis gaudere simulabat. Vrsum verò eò quod facta sua non probabat, parum abfuit quin occideret. tamen deprecante Iulia, eum Consulem creauit.

Ducibus enim imputabat si quam acceperat cladem. Nam prosperos quidem præliorum casus, etiamsi ipse nihil gereret, sibi adscribebat. sin verò aliquid aduersi acciderat, tametsi consilio iussúque eius gesta res esset, culpam in alios conferebat. & eos quidem qui rem feliciter gessissent, oderat; iis verò qui cladem aliquam accepissent, succensebat.

L. Antonium, qui à Domitiano defecerat, Maximus quidã deuicit ac peremit. qui quidẽ etsi ob eam victoriã non est magna admodũ laude dignus: (multis enim aliis victoria prẹter spem potiri contigit, & militum operâ id consecutus est) tamen quod literas omnes in Antonij capsis repertas cremauit, neglecto proprio periculo, quo cæteri calumniam effugerent, satis laudari non potest.

Eorum qui ab Domitiano necati sunt, numerus iniri nullo modo potest. Adeò enim seipsum hac in re damnabat, vt, ne vlla necatorũ memoria superesset, vetuerit in acta eos referri. sed neque de illis quidquam ad Senatum scripsit; quamuis interfectorum capita sicut & L. Antonij Romam missa pro rostris exponeret.

Duras, penes quem imperium erat, sponte eo cessit Decebalo Dacorum Regi. Namque hic consilio ac manu promptissimus habebatur, *&c. quæ extant pag. 761.*

At Domitianus cùm in oppido nescio quo Mysiæ substitisset, more solito cuncta libidine sua fœdabat. non enim solùm corpore atque animo segnis atque ignauus, *&c. vt pag. 761.*

Ex Libro LXVIII.

Traianus iustitia, ac fortitudine, ac naturali quadam bonitate multùm cæteros anteibat, corpore enim validus (quippe qui anno ætatis secundo ac quadragesimo ad imperium euectus est) quemuis militarem laborem iuxta ac gregarius quisque facilè tolerabat, neque verò minus vigebat animo, adeò vt nec temeritate iuuenili raperetur, nec senio hebesceret.

Delectabatur enim inprimis gladiatoribus ac pantomimis, ex quibus vnum adamauit, nomine Pyladem.

Ὅτι ὁ αὐτὸς πταίσας τοῖς στρατιάρχαις ἐπεκάλει· τὰ μὲν γὰρ ἀμείνω πάντα καίτοι μηδὲν αὐτῶν πράττων προσεποιεῖτο. τῶν δὲ δὴ χειρόνων ἑτέρους εἶναι καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου τι κελεύσεως συνεβεβήκει ᾐτιᾶτο. καὶ ἐμίσει μὲν τοὺς κατορθώσαντάς τι, ἐμέμφετο δὲ τοὺς πταίσαντας.

Ὅτι τὸν Ἀντώνιον τὸν ἀποστάντα Μάξιμός τις ἀνεῖλε. καὶ ἐπὶ Pag.764. μὲν τῇ νίκῃ οὐδὲν μέγα ἄξιός ἐστιν ἐπαινεῖσθαι. πολλοὶ γάρ που καὶ ἄλλοι παρὰ δόξαν ἐνίκησαν, οἵ τε στρατιῶται αὐτῷ συνηγωνίσαντο· ὅτι δὲ τὰ γράμματα ὅσα ἐν τοῖς τοῦ Ἀντωνίου κιβωτίοις εὗρε, *&c. quæ extant pag. 764.*

Ὅτι τὸ σύμπαν πλῆθος τῶν ὑπὸ Δομιτιανοῦ κολασθέντων οὐδ' ἂν εὕροι τις δυνηθείη· οὕτω γὰρ δὴ καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐπὶ τούτῳ κατέγνω, ὥσθ' ἵνα μηδεμία μνήμη τῶν θανατουμένων ὑπολειφθῇ, ἐκώλυσε σφᾶς ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσγραφῆναι. οὐ μὴν οὐδὲ περὶ τῶν ἀναιρεθέντων τῇ βουλῇ τι ἐπέστειλε, καίπερ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὥσπερ τὴν τοῦ Ἀντωνίου πέμψας ἐς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν ἐκθείς. Ibid.

Ὅτι Δοῦρας, οὗ ἡ ἡγεμονία ἐγίγνετο, ἑκὼν αὐτῆς παρεχώρησε τῷ Δεκεβάλῳ τῷ Δακῶν βασιλεῖ, ὅτι δεινὸς μὲν συνεῖναι τὰ πολέμια ἦν, δεινὸς δὲ καὶ πρᾶξαι, *&c. quæ extant pag. 761.*

Ὅτι ὁ Δομιτιανὸς ἐν πόλει τινὶ Μυσίας ὑπομείνας ὕβριζεν ὥσπερ εἰώθει. οὐ γὰρ ὅτι τό τε σῶμα ἄπονος, *&c. quæ extant pag. 761.*

Ὅτι ὁ Τραιανὸς πλεῖστον ἐπί τε δικαιότητι καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ τῇ τε ἁπλότητι τῶν ἠθῶν διέπρεπε. τῷ τε γὰρ σώματι ἔρρωτο (δεύτερον γὰρ καὶ τεσσαρακοστὸν ἄγων ἔτος ἦρξεν) ὡς ἐξ ἴσου πάντα τοῖς ἄλλοις τρόπον τινὰ πονεῖν· καὶ τῇ ψυχῇ ἤκμαζεν, ὥστε μήθ' ὑπὸ νεότητος, *&c. quæ extant in lib. 68. pag. 772.*

Ὅτι ὁ Τραϊανὸς τοῖς μονομάχοις ἔχαιρε καὶ τοῖς ὀρχησταῖς, καὶ Pag. 774. ἑνὸς τούτων ἤρα τοῦ Πυλάδου.

Ὅτι οὗτος ὤμοσεν ὡς οὐ μιαιφονήσοι· καὶ τοῦτο ἔργῳ ἐνεπέδωσε καίπερ ἐπιβουλευθείς. τῇ τε γὰρ φύσει οὐδὲν οὔτε διπλοῦν, οὔτε δόλιον, οὔτε τραχὺ εἶχεν. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἐφίλει καὶ ἐδεξιοῦτο καὶ ἐτίμα, τῶν δὲ ἄλλων ἠμέλει. ὁ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας πεπαίτερος ἐγεγόνει.

Pag. 777. Ὅτι ὁ Σούρας τοσαύτῃ φιλίᾳ καὶ πίστει πρὸς τὸν Τραϊανὸν ἐχρήσατο, καὶ Τραϊανὸς πρὸς ἐκεῖνον, ὥστε πολλάκις αὐτὸν (οἷά που περὶ πάντας τοὺς τι παρὰ τοῖς αὐτοκράτορσι δυναμένους γίνεσθαι πέφυκεν) διαβληθέντα οὔτε ὑπώπτευσέ ποτε, οὔτε ἐμίσησεν. ἀλλὰ καὶ ἐγκειμένων οἱ τῶν φθονούντων αὐτῷ, οἴκαδέ τε ἄκλητος πρὸς αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον ἦλθε. καὶ πᾶσαν τὴν φρουρὰν ἀποπέμψας ἐκάλεσε, πρῶτον μὲν τὸν ἰατρὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπηλείψατο· ἔπειτα τὸν κουρέα, καὶ δι' ἐκείνου τὸ γένειον ἐξύρατο· καὶ μετὰ τοῦτο καὶ λουσάμενος καὶ δειπνήσας, ἔπειτα τοῖς εἰωθόσι ἀεί τι περὶ αὐτοῦ φαῦλον λέγειν ἔφη τῇ ὑστεραίᾳ, ὅτι εἰ ἤθελέν με Σούρας ἀποκτεῖναι, χθὲς ἂν ἀπεκτόνει. μέγα μὲν οὖν ἐποίησεν καὶ τὸ ἀποκινδυνεῦσαι πρὸς διαβεβλημένον ἄνθρωπον· πολὺ δὲ δὴ μεῖζον ὅτι ἐπίστευσε μηδὲν ἂν ποτε ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν.

Pag. 781. & 786. Ὅτι Κυῆτος Λούσιος Μαῦρος μὲν ἦν, καὶ αὐτὸς τῶν Μαύρων ἄρχων, καὶ ἐν ἱππεῦσιν ἴλης ἐξήτασε. καταγνωσθεὶς δὲ ἐπὶ πονηρίᾳ, τότε μὲν τῆς στρατείας ἀπηλλάγη καὶ ἠτιμώθη. ὕστερον δὲ τοῦ Δακικοῦ πολέμου ἐνστάντος, καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς τῶν Μαύρων συμμαχίας δεηθέντος, ἦλθέ τε πρὸς αὐτὸν αὐτεπάγγελτος καὶ μεγάλα ἔργα ἀπεδείξατο. τιμηθεὶς δὲ ἐπὶ τούτῳ, πολὺ πλείω καὶ μείζω ἐν τῷ δευτέρῳ πολέμῳ ἐξειργάσατο· καὶ τέλος ἐς τοσοῦτον τῆς τε ἀνδραγαθίας ἅμα καὶ τῆς τύχης ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ προεχώρησεν, ὥστε ἐς τοὺς ἐστρατηγηκότας ἐσγραφῆναι, καὶ ὑπατεῦσαι, τῆς τε Παλαιστίνης ἄρξαι· ἐξ ὧν που καὶ τὰ μάλιστα ἐφθονήθη, καὶ ἐμισήθη, καὶ ἀπώλετο.

Pag. 780. Ὅτι ὁ παῖς ὁ τοῦ Ἀβγάρου τοῦ τῆς Αἰδέσσης ἄρχοντος

Idem iurauit palàm se neminem occisurũ, idq. postea constanter seruauit, tametsi quorundam insidiis appetitus. quippe ab omni simulatione ac dolo & asperitate naturâ erat alienus. ac bonos quidem amabat, amplectebatur, colebat: cæteros verò negligebat. Sed & ætas ipsa maturitatem ei quandam addiderat.

Licinius Sura, & Traianus Augustus tanta inter se amicitia ac fide mutua erant coniuncti, vt multis Suram frequenter criminantibus, (quemadmodum iis vsuuenire solet, qui apud principes plurimùm auctoritate & gratia valent) nunquam Traianus eum suspectum aut inuisum habuerit. Sed cùm obtrectatores Suræ eò magis instarent, vltrò inuocatus domum eius ad cœnam venit, cunctisque corporis custodibus dimissis, primùm quidem accersito Suræ medico, liniendos oculos, deinde eiusdem tonsori barbam radendam præbuit. posthæc demùm lauit, ac cœnauit. Postridie verò amicis qui Suram assiduè calumniari consueuerant, dixit: Si me Sura interficere voluisset, heri certè nihil obstabat, quin me occideret. Itaque permagnum fuit quod Traianus apud hominem insidiarum insimulatum periculum adire voluerit: sed multò illud maius quod non timuerit vt quidquam tale ab illo sibi vnquam accideret.

Lusius Quietus Maurus præfecturam alæ Maurorum gesserat, sed damnatus inuisúsque ob nimiam nequitiam cum ignominia dimissus fuerat. Postea verò bello Dacico, cùm exercitus auxilio Maurorum egeret, ipse vltrò cum equitatu Maurorum aduenit, atque egregiam operam nauauit. quam ob causam præmiis atque honoribus adfectus, longè plura ac maiora facinora altero bello Dacico edidit. Tandem verò hocce bello quod aduersus Parthos Traianus gerebat, eò fortitudinis simul ac fortunæ processit, vt inter Prætorios relatus, Consulatúmq. adeptus sit, & prouinciam Palæstinã rexerit. quæ res ei primò inuidiam, pòst odium ac perniciem attulêre.

Arbandus, Agbari Ædessæ reguli filius, adolescens

eleganti forma ac venustate oris prædiuus, Traiano carus erat inprimis. quare Agbarus cùm transeunti per Ædessam oppidum Traiano obuiam venisset, facilè veniam impetrauit. Namque ei filius maximè gratiosus deprecator aderat.

Sambelus, Mesenæ, quæ insula in Tigride est, regulus, fidem Traiano seruauit, tametsi tributum ei impositum fuisset. Dein Traianus ab incolis oppidi, quod Spasinu Charax dicitur, amicè est exceptus.

Ex Libro LXIX.

Hadrianus Aug. in epistola quadam ad Senatum, inter cętera quæ magnificè de se scripsit, iuraměto adfirmauit se nihil nisi è re publica esse facturum, nec Senatorem quemquam neci daturum: diras execrationes capiti suo imprecatus, si quid horum migraret. in multis tamen sinisteriorem famam tulit. Fuit autem Hadrianus patre Senatore ac Prætorio, cognomento Afro: ipse eruditus in vtraque lingua, aliquot orationes atque omnis generis poëmata scripta reliquit. Namque inexplebili quadam ambitione præditus cùm esset, etiam minimis quibusq. rebus studium atque operam dabat. Itaque & fingebat & pingebat egregiè: pacisque ac belli artes, & omnium quæ vel Regem, vel priuatum decerent, scientiam se callere iactabat. Atque id quidem nemini erat damno. Inuidia verò quâ aduersus eos qui in re quapiam excellerent, vehementissima flagrabat, plurimos perculit, multis etiam vltimam perniciem attulit. Nam cùm ipse vnus in omnibus vellet excellere, oderat omnes qui in aliqua facultate eminerent. proinde Fauorinum Gallum, & Dionysium Milesium sophistas variis artibus opprimere, atque in ordinem redigere conatus est. eorúmque adeò æmulos partim nullius, partim leuissimi pretij homines fauore suo produxit atque extulit.

Eiusmodi verò erat ingenio, vt non viuis solùm, sed etiã mortuis inuideret. Itaq. Homerum è manib. hominum tollere, eiusque loco Antimachum, cuius vix nomen prius quidam nouerãt introducere tentauit. Hæc in illo,

Ap-

Ἀρβανδὸς καλὸς καὶ ὡραῖος ὤν, ᾧ Τραϊανῷ ᾠκείωτο. καὶ ἀπαντήσας τῷ Τραϊανῷ ὁ Σποράκης τὴν Ἀΐδεαν διερχομένῳ συγγνώμης ἔτυχεν. ὁ γὰρ παῖς λαμπρῶς οἱ ἱκέτευμα ἦν.

Ὅτι ὁ Σαμβῆλος ὁ τῆς νήσου ἄρχων τῆς ἐν τῷ Τίγριδι Pag.784. οὔσης, πιστὸς διέμεινε τῷ Τραϊανῷ, καίπερ ὑποτελεῖ προσταχθείς. καὶ οἱ τὸν χάρακα τὸν Σπασίνου καλούμενον οἰκοῦντες καὶ φιλικῶς αὐτὸν ἐδέξαντο.

Ὅτι ὁ Ἀδριανὸς ἐν ἐπιστολῇ τινὶ ἔγραψε τά τε ἄλλα με- Pag.788. γαλοφρονησάμενος καὶ ἐπομόσας, μήτε τι ἔξω τῶν τῷ δημοσίῳ συμφερόντων ποιήσειν, μήτε βουλευτήν τινα ἀποσφάξειν, καὶ ἐξώλειαν ἑαυτῷ ἂν καὶ ὁτιοῦν αὐτῶν ἐκβῇ προσεπαρασάμενος. ἀλλ' ὅμως διεβλήθη εἰς πολλά. ἦν δὲ γένος μὲν βουλευτοῦ πατρὸς ἐστρατηγηκότος Αὔφρου. οὕτω γὰρ ὠνομάζετο· φύσει δὲ φιλολόγος ἐν ἑκατέρᾳ τῇ γλώσσῃ, καί τινα καὶ πεζὰ καὶ ἐν ἔπεσι ποιήματα παντοδαπὰ κατέλιπεν. φιλοτιμίᾳ τε γὰρ ἀπλήστῳ ἐχρῆτο, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ τἆλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπετήδευεν. καὶ γὰρ ἔπλασσε καὶ ἔγραφε, καὶ οὐδὲν ὅτι οὐ καὶ εἰρηνικὸν καὶ πολεμικόν, καὶ βασιλικόν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. καὶ τοῦτο μὲν οὐδέν που τοὺς ἀνθρώπους ἔβλαπτεν. ὁ δὲ δὴ φθόνος αὐτοῦ δεινότατος ἐς πάντας τοὺς τινι προέχοντας ὤν, πολλοὺς μὲν καθεῖλε, συχνοὺς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βουλόμενος γὰρ πάντων ἐν πᾶσι περιεῖναι, ἐμίσει τοὺς ἔν τινι ὑπεραίροντας. κἀκ τούτου καὶ τὸν Φαβωρῖνον τὸν Γαλάτην, τόν τε Διονύσιον τὸν Μιλήσιον τοὺς σοφιστὰς καταλύειν ἐπεχείρει, τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῷ τοὺς ἀνταγωνιστὰς σφῶν ἐξαίρειν, τοὺς μὲν μηδενός, τοὺς δὲ βραχυτάτου τινὸς ἀξίους ὄντας.

Ὅτι τῇ φύσει τοιοῦτος ἦν Ἀδριανός, ὥστε μὴ μόνον τοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τελευτήσασι φθονεῖν. τὸν γοῦν Ὅμηρον καταλύων, Ἀντίμαχον ἀντ' αὐτοῦ ἐσῆγεν, οὗ μηδὲ τὸ ὄνομα πολλοὶ πρότερον ἠπίσταντο. ἠτιῶντο μὲν δὴ ταῦτά τε αὐτοῦ,

καὶ τὸ πάνυ ἀκριβές, τό τε πολυπράγμον, καὶ τὸ περίεργον. ἐθεράπευε δὲ αὐτὰ καὶ ἀπελάμβανε, &c. *vt pag. 790. edita leguntur.*

Pag. 793. Ὅτι ὁ Ἀδριανὸς περιεργότατος ἦν, καὶ μαντείαις καὶ μαγγανείαις παντοδαπαῖς ἐχρῆτο. παιδικά τε αὐτοῦ ἐγεγόνει Ἀντίνοος ἦν· καὶ οὕτω γε τοῦτον ἤτοι διὰ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐθελοντὴς ἐθανατώθη (ἑκουσίου γὰρ ψυχῆς πρὸς ἃ ἔπρασσεν ἐδεῖτο) ἐφίλησεν, ὥστε καὶ πόλιν ἐν τῷ χωρίῳ ἐν ᾧ τοῦτ' ἔπαθε καὶ συνοικίσαι καὶ ὀνομάσαι ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀγάλματα δὲ αὐτοῦ ἀνέθηκεν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. καὶ τέλος ἀστέρα τέ τινα αὐτὸς ὁρᾶν ὡς καὶ τὸν Ἀντινόου ὄντα ἔλεγε. καὶ τῶν συνόντων οἱ μυθολογούντων ἡδέως ἤκουεν, ἔκ τε τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὄντως αὐτὸν γεγενῆσθαι, καὶ τότε πρῶτον ἀναπεφηνέναι. ταῦτά τε οὖν ἐσκώπτετο καὶ ὅτι Παυλίνῃ τῇ ἀδελφῇ ἀποθανούσῃ παραχρῆμα μὲν οὐδεμίαν τιμὴν ἔνειμεν.

Pag. 794. Ὅτι ὁ Σεβῆρος μετὰ τὴν νίκην τῶν Ἰουδαίων ἐς Βιθυνίαν ἐπέμφθη, ὅπλων μὲν οὐδὲν, ἄρχοντος δὲ καὶ ἐπιστάτου καὶ δικαίου καὶ φρονίμου, καὶ ἀξίωμα ἔχοντος δεομένην· ἃ πάντα ἐν ἐκείνῳ ἦν. καὶ ὁ μὲν διήγαγε καὶ διῴκησε καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ αὐτῶν οὕτως, ὥσθ' ἡμᾶς καὶ δεῦρο ἀεὶ αὐτοῦ μνημονεύειν. τῇ δὲ δὴ βουλῇ καὶ τῷ κλήρῳ ἡ Παμφυλία ἀντὶ τῆς Βιθυνίας ἐδόθη.

Ὅτι ὁ Σίμιλις, &c. *vt pag. 796. ſunt edita.*

Ὅτι ὁ Φάβιος Ἰούλιος μὴ φέρων τὴν τοῦ υἱέος μαλακίαν, ῥίψαι ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἠθέλησεν.

Pag. 798. Ὅτι ὁ Ἀδριανὸς ἐμισήθη ὑπὸ τοῦ δήμου, καίτοι τἆλλα ἄριστα αὐτῶν ἄρξας, διά τε τοὺς πρώτους καὶ τοὺς τελευταίους φόνους καὶ ἀδίκως καὶ ἀνοσίως γενομένους. ἐπεὶ οὕτω γε ἥκιστα φονικὸς ἐγένετο, ὥστε καὶ προσκρουσάντων αὐτῷ τινῶν ἀρκοῦν νομίζειν τὸ ταῖς πατρίσιν αὐτῶν αὐτὸ τοῦτο γράψαι, ὅτι οἱ οὐκ ἀρέσκουσιν· εἴ τέ τινα τῶν τέκνα ἐχόντων ὀφλῆσαι πάντως τι ἔδει,

ſimul nimia ſubtilitas ac curioſitas, morúmque verſutia reprehendebantur. Sed hæc vitia occultabat, ac compenſabat ſedulitate, *&c. vt pag. 790.*

Hadrianus cùm eſſet admodum curioſus, diuinationibus & magicis artibus vtebatur. Itaque Antinoum, qui vel ob amorem ipſius, vel aliam ob cauſam voluntaria morte obierat: (Namque Hadriano ad ea quæ parabat, opus erat aliquo qui caput ſuum vicem ipſius deuoueret) tantoperè coluit, vt eo ipſo in loco in quo ille obierat, vrbem condiderit, atque eius nomine appellauerit: eiuſdémque ſimulacra per vniuerſum propè terrarum orbem conſtituerit. Sidus etiam quoddam Antinoi ab ſe videri dicebat, ac familiares ſuos libenter audiebat fingentes ex Antinoi anima illud ſidus extitiſſe, ac tum primùm apparuiſſe. Et hęc igitur vulgò irridebantur; & quod Paulinæ ſorori fato functæ, protinus quidem nullum honorem habuit.

Iulius Seuerus poſt partam de Iudæis victoriam, miſſus eſt in Bithyniam, quæ quidem etſi non armis, præſide tamen ac rectore iuſto, & prudentia ac dignitate prædito egebat: quæ omnia in illo viro affatim ſupererant. Atque is quidem & priuata & publica Bithynorum negotia ita adminiſtrauit, vt memoria illius etiamnum apud nos celebris perſtet. Cæterùm Senatui ſortique, Bithyniæ loco tradita eſt Pamphylia.

Similis verò cùm eos ætate, *&c. vt pag. 796.*

Iulius Fabius cùm mollitiem filij ferre non poſſet, ſe in fluuium abijcere conatus eſt.

Hadrianus in odium populi venit, ob iniuſtas ac nefarias cædes, quas initio & ſub finem imperij perpetrauit. aliàs minimè crudelem fuiſſe conſtat. adeò vt quum eum aliquando nonnulli offendiſſent, ſatis habuerit ſcribere ad patriam ipſorũ, ſibi illos nequaquã placere. ac ſi fortè ij quibus plures liberi ſuppeterent, condemnati erant,

pœnas eorum pro filiorum numero mitigabat. Nihilò minus Patres diutissimè recusarunt diuinos ei honores decernere : cùm quererentur de quibusdam qui eius principatu delationes exercuerant, eóque honores erant consecuti : quos quidem supplicio affici postulabant.

Ex Libro LXXI.

Rufus Basæus Præfectus prætorio ne verba quidem Marci Aug. satis capiebat. erat enim vir alioqui bonus, sed agrestis ac literarum prorsus expers, quippe qui in magna egestate puer educatus fuisset. Hunc fortè ramum ex arbore defringentem quidam olim offendit, *&c. quæ extant pag. 804.*

Marcus adeò infensus erat Ariogæso, vt publicè per præconem pronunciari iusserit, si quis illum viuum adduceret, mille aureos ; sin occisi caput attulisset, quingentos accepturum. etsi alioqui summa humanitate etiam in acerbissimos hostes vteretur. Nam Tiridatem Satrapam, qui Armeniæ statum turbauerat, & Heniochorum Regem occiderat, ac Martio Vero ob hæc eum obiurganti gladium intentauerat, satis habuit in Britanniam relegare. Eâ igitur iracundiâ Marcus tum aduersus Ariogæsum excanduit, postmodum verò captum nullo affecit supplicio, sed Alexandriam misit.

Marcus Antoninus Cassij cæde adeò indoluit, vt nec præcisum eius caput intueri sustinuerit, sed priusquam interfectores Cassij ad conspectum suum venirent, humari illud iusserit.

Idem neminem Senatorem qui à Cassij partibus stetisset, necauit, aut in vinculis aliáve vlla custodia habuit : sed neque eos ad tribunal suum citauit, verùm quasi alterius criminis reos simpliciter ad Senatum misit, præstituta die qua se in iudicio sisterent. E cæteris paucos admodum qui non modò in Cassij partibus fuerant,

ἀλλ' ὅμως πρός γε τὸν ἀριθμὸν τῶν παίδων καὶ τὰς τιμωρίας αὐτῶν ἐπεκούφιζεν. οὐ μέντοι ἀλλ' ἡ γερουσία ἐπὶ πολὺ αὐτὸν ἔσχε τὰς τιμὰς μὴ ψηφίσασθαι ἐθέλουσα, καὶ αἰτιωμένη τινὰς τῶν ἐπ' αὐτοῦ πλεονασάντων καὶ διὰ τοῦτο τιμηθέντων, οἷς καὶ κολασθῆναι ἔδει.

Ὅτι ὁ Μάρκος οὐδ' αὐτῷ ἐκείνῳ συνετὰ ἐφθέγγετο. ἦν γὰρ τὰ μὲν ἄλλα ἀγαθός, ἀπαίδευτος δὲ ὑπ' ἀγροικίας. Pag. 803.

Ὅτι οὐδὲ ἑκὼν ἐστράτευτο, ἀλλ' ἀναδιδράσκων εὑρεθεὶς κλωδ· ὕστερον δὲ βασιλεύσας. Pag. 804.

Ὅτι πρὸς Ἀριογαῖσον ὁ Μάρκος οὕτω χαλεπῶς ἔσχεν, ὥστε καὶ ἐπικηρύξαι, ἵνα ἂν μέν τις ζῶντα αὐτὸν ἀγάγῃ χιλίους, ἂν δὲ ἀποκτείνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποδείξῃ, πεντακοσίους χρυσοῦς λάβῃ· καίτοι τά τε ἄλλα ἀεί ποτε φιλανθρώπως καὶ τοῖς πολεμιωτάτοις χρώμενος, καὶ Τιριδάτην σατράπην τά τε ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ταράξαντα, καὶ τὸν τῶν Ἡνιόχων βασιλέα ἀποσφάξαντα, τῷ τε Βήρῳ ἐπιτιμῶντί οἱ ὑπὲρ τούτου τὸ ξίφος ἐπανατεινάμενον, μὴ κτείνας, ἀλλ' ἐς Βρεττανίαν πέμψας. οὕτω μὲν οὖν τότε ἐπ' αὐτὸν παρωξύνθη. οὐ μέντοι καὶ κακόν τι ἁλόντα μετὰ ταῦτα ἔδρασεν, ἀλλ' ἐς Ἀλεξάνδρειαν ἀπέστειλεν.

Ὅτι ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος τοσοῦτον ἤχθετο τῷ τοῦ Κασσίου ὀλέθρῳ, ὥστε ἀποκεφαλισθέντος οὐδὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἰδεῖν ὑπέμεινεν, ἀλλὰ πρὶν πλησιάσαι τοὺς αὐτόχειρας ταφῆναί που ἐκέλευσεν.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τῶν βουλευτῶν τινὰ τῶν σὺν τῷ Κασσίῳ οὔτ' ἀπέσφαξεν, οὔτε ἔδησεν, οὔτε ἐν ἄλλῃ τινὶ φρουρᾷ οὐδένα ἐποιήσατο· οὐ μὴν οὐδὲ ἐς τὸ δικαστήριον αὐτοὺς ἐσήγαγεν, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς καὶ ἄλλο τι ἐγκαλουμένους πρὸς τὴν γερουσίαν ἔπεμψεν, ἡμέραν αὐτοῖς ῥητὴν δίκης προθείς· τῶν δ' ἄλλων ὀλίγους πάνυ ὅσοι καὶ ἔργῳ τι οὐ μόνον τῷ Κασσίῳ συνεπεπράχεσαν,

ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐκακουργήκεσαν, ἐδικαίωσε. τεκμήριον δὲ, ὅτι Φλάβιον Καλβίσιον τὸν τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα, οὔτε ἐφόνευσεν, οὔτε τὴν οὐσίαν ἀφείλετο, ἀλλ' ἐς νῆσον ἁπλῶς ἐνέβαλε. τὰ δὲ ὑπομνήματα τὰ περὶ αὐτοῦ γενόμενα κατέκαυσεν, ἵνα μηδ' ὀνείδισμά τι ἐξ αὐτῶν ἔχῃ· καὶ πάντας τοὺς συγγενομένους αὐτῷ ἀφῆκεν.

Pag.813. Ὅτι ὁ αὐτὸς πάντα τὰ γράμματα τὰ ἐν τοῖς κιβωτίοις εὑρεθέντα τοῦ Πούδεντος διέφθειρε μηδὲν ἀναγνούς, ἵνα μηδ' ὄνομα τινῶν τῶν ἐπιβούλων μάθῃ τῶν τι κατ' αὐτοῦ γεγραφότων, κἀκ τούτου καὶ ἄκων αὖθις ἀναγκασθῇ μισῆσαι· οἱ δέ φασιν ὅτι Βῆρος προπεμφθεὶς καὶ εὑρὼν αὐτὰ ἠφάνισεν, εἰπὼν ὅτι μάλιστα καὶ τῷ Μάρκῳ ἔσται κεχαρισμένον.

Ibid. Ὅτι καὶ τοὺς μονομάχους ὥσπερ ἀθλητὰς ἀκινδύνως ἑώρα μαχομένους. σιδήριον γὰρ οὐδέποτε οὐδενὶ αὐτῶν ὀξὺ δέδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἀμβλέσι ὥσπερ ἐσφαιρωμένοις πάντες ἐμάχοντο. καὶ οὕτω γε πόρρω παντὸς φόνου καθειστήκει, ὥστε καὶ λέοντά τινα δεδιδαγμένον ἀνθρώπους ἐσθίειν, ἐκέλευσε μὲν ἐσαχθῆναι αἰτησαμένου τοῦ δήμου, οὔτε δὲ ἐκεῖνον εἶδεν, οὔτε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ἠλευθέρωσε, καίπερ ἐπὶ πολὺ τῶν ἀνθρώπων ἐγκειμένων οἱ· ἀλλὰ καὶ κηρυχθῆναι προσέταξεν, ὅτι οὐδὲν ἄξιον ἐλευθερίας πεποίηκεν.

Ibid. Ὅτι ὁ Μάρκος οὕτω καθαρὸς διὰ πάντων καὶ χρηστὸς καὶ εὐσεβὴς ἐγένετο. καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐξεβιάσατο ἔξω τι τῶν ἑαυτοῦ ἠθῶν πρᾶξαι, οὐχ ἡ ἀνοσιουργία τῶν τετολμημένων, οὐχ ἡ προσδοκία τῶν ὁμοίων ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους συγγνώμης· τοσοῦτον γὰρ ἀπέσχε συμπλάσαι τινὰ ἐπιβουλὴν ἐψευσμένην, καὶ σκευωρήσασθαι τινα τραγῳδίαν μὴ γεγενημένην, ὥστε καὶ τοὺς φανερώτατα ἐπαναστάντας αὐτῷ, καὶ ὅπλα κατά τε αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ υἱέος αὐτοῦ λαβόντας, καὶ στρατηγοὺς καὶ δημάρχους καὶ βασιλέας ἀφεῖναι,

sed & ipsi per se grauia facinora admiserant, supplicio affecit. Argumento est quod Flauium Caluisium, Præfectum Ægypti, nec vita, nec facultatibus spoliauit, sed tantùm in insulam relegauit. Acta verò omnia quæ de Cassio confecta fuerant, cremauit, ne vllum ex eis probrum memoriæ illius aspergeretur. postremò cunctis qui sese ei adiunxerant, veniam dedit.

Quamquam Marcus epistolas omnes in Pudentis scriniis repertas, antequam aperirentur, igni tradiderat, ne insidiatoris vllius qui aduersus se scripsisset, nomen disceret, atque ideò cogeretur vel inuitus quemquam odisse. Nonnulli tamen aiunt Martium Verum præmissum in Syriam cùm eas epistolas reperisset, combussisse, quod diceret Marco id inprimis gratum fore.

Idque ex eo licet animaduertere, quod Romæ spectabat gladiatores tanquam athletas citra periculum pugnantes. Ferrum enim acutum nemini eorum vnquam tradidit, sed obtusis & quasi præpilatis gladiis omnes dimicabant. adeóque ab omni abhorrebat cæde, vt leonem quemdam mandendis hominibus assuefactum induci quidem in amphitheatrum iusserit multùm flagitante populo: eum tamen neque spectauerit, neque eius magistrum libertate donauerit, quamuis multùm diúque à populo exoratus. sed per præconem edici præceperit, nihil dignum libertate ab eo gestum esse.

Adeò vbiq. sincerus ac purus ab omni cæde, piusq. & benignus fuit Marcus, neque vlla necessitate adduci vnquam potuit, vt quidquam alienum ab instituto ac moribus suis admitteret, non atrocitate suscepti sceleris, non expectatione ac metu similis quandoque defectionis ob veniam istis datam. Enimverò tantùm aberat vt falsæ conspirationis seriem confingeret, scenámq. nunquam cogitati criminis instrueret, vt iis etiam qui apertissimè aduersus ipsum insurrexerant, & contra ipsum ac filium arma ceperant, Ducibus iuxta ac principibus ciuitatum & regibus indulserit: nec quemquam illorum aut ipse

per se, aut per Senatum, alióve quouis prætextu interfecerit. Quamobrem pro certo habeo Cassium si viuus in potestatem eius venisset, veniam atque incolumitatem prorsus ab eo accepturum fuisse.

Ea aduersus Deos religione erat Marcus, vt etiam atris diebus sacrificaret domi.

Hunc exitũ vitæ habuit Marcus, vir omnium qui principatũ vnquã tenuerunt longè optimus: ac cæteræ quidẽ in eo virtutes omnes fuerũt, nisi quod corporis vires minus suppetebant. tamen illud ex infirmissimo tolerãtissimũ laborũ præstitit. plurimùm verò delectabatur beneficentiâ, cui etiam templũ ędificauit in Capitolio, eámq. proprio quodã atq. inaudito antea nomine nuncupauit. Atque ipse quidẽ ab omnibus vitiis abstinuit, quum nec sponte neq. imprudens quidquam delinqueret. aliorum verò, ac præsertim vxoris peccata leniter tolerabat, dum nec inuestigaret ea curiosius, nec puniret. Quod si quid rectè ab aliquo gereretur, laudabat industriam, eiúsque viri operâ ea in re vtebatur: secùs autem gesta dissimulatione transmittebat. Dicebat enim fieri non posse vt homines quisquã tales efficeret, quales maximè vellet; datis autẽ atq. oblatis, prout quis ad aliquã Reip. partẽ vtilis foret, vtendũ esse. Fuerũt porrò qui dicerent hæc non ex vera virtute, sed simulatè à Marco esse facta. quos quidem falli satis ex eo constat, quod quũ octo & quinquaginta annos vixerit, decémq. ac nouẽ annis imperiũ gesserit, tamen æquabilis in omni vita vno atq. eodẽ tenore permansit. Ac magnum quidem ei adiumentũ attulerũt optimarũ artium studia, rhetoricæ dico ac philosophiæ, quibus ille non mediocriter excultus fuit. Plurimùm tamen ei contulit natura. antequã enim se philosophiæ applicuisset, maximo impetu ad virtutem cõtenderat. proinde propinquis suis ita satisfaciebat puer, vt ab omnibus diligeretur. eámq. maximè ob causam ab Hadriano adoptatus, nihilo insolentior euasit. Namq. Antonino Pio tametsi adolescens ac Cæsar diligentissimè toto imperij eius tẽpore obsecutus est. viros etiam primarios modestè

καὶ μηδένα αὐτῶν, μήτε δι' ἑαυτοῦ, μήτε διὰ τῆς γερουσίας, μήτε δι' ἄλλης προφάσεως μηδεμιᾶς ἀποκτεῖναι. ἐξ οὗπερ καὶ πάνυ τι πιστεύω, ὅτι καὶ τὸν Κάσιον αὐτὸν εἴπερ ἐζωγρήκει πάντως ἂν ἐσεσώκει.

Ὅτι οὕτω θεοσεβὴς ἦν ὁ Μάρκος, ὥστε καὶ ἐν ταῖς ἀποφράσιν οἴκοι θύειν.

Ὅτι εἶχε μὲν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας, καὶ Pag.815. ἄριστα δὴ ἁπάντων τῶν ἐν κράτει τινὶ γενομένων ἦρξε, πλὴν καθόσον οὐ πολλὰ τῷ σώματι ἀνδρίζεσθαι ἐδύνατο· καίτοι τοῦτο ἐξ ἀσθενεστάτου καρτερικώτατον ἀπέδειξε. πλεῖστον δὲ εὐεργεσίᾳ διῆγε· ὅθεν που καὶ νεὼν αὐτῆς ἱδρύσατο, ὀνόματί τινι ἰδιωτάτῳ καὶ μήποτε ἀκουσθέντι προσκαλέσας αὐτήν. αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ οὔτε ἑκὼν, οὔτ' ἄκων ἐπλημμέλει. τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς ἔφερε, καὶ οὔτε ἐπολυπραγμόνει, οὔτε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἰ μὲν τις χρηστόν τι ἔπραττεν ἐπῄνει, καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, τῶν δὲ ἑτέρων οὐ προσεποιεῖτο· καὶ * λέγων ὅτι ποιῆσαι μὲν τινι ἀνθρώπους ὁ- f. ἔλεγε. ποίους βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστιν, τοῖς δὲ δὴ οὖσι προσήκει ἐς ὅ τι ἂν τις αὐτῶν τῷ κοινῷ χρήσιμος ᾖ χρῆσθαι. τινὲς δὲ ἔφασαν ἐκ προσποιήσεως ταῦτα, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀρετῆς πράττειν, οὐκ ὀρθῶς φρονοῦντες. ἔτη γὰρ πεντήκοντα, &c. *quae pag. 815. edita sunt usque ad illa* οὐχ ὑπερεφρόνησεν. ἀλλὰ καίτοι νέος ὢν καὶ Καῖσαρ τῷ Ἀντωνίνῳ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν ἐμμελέστατα ἐδούλευσε· καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πρώτους ἀνεπαχθῶς ἐτίμησεν.

ἠσπάζετό τε τοὺς ἀξιωτάτους ἐν τῇ Τιβεριανῇ οἰκίᾳ, ἐν ᾗ ᾤκει, πρὶν τὸν πατέρα ἰδεῖν, οὐχ ὅπως τὴν στολὴν τὴν καθήκουσαν ἐνδεδυκώς, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτικῶς ἐσταλμένος, καὶ ἐν αὐτῷ γε τῷ δωματίῳ ἐν ᾧ ἐκάθευδε. καὶ πολλοὺς νοσοῦντας ἐπεσκέπτετο, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους οὐκ ἔστιν ὅτε οὐκ ἐφοίτα· μανδύας τε φαιὰς ὁσάκις γε καὶ αὐτὸς τοῦ παιδὸς προήει, ἐνεδύετο, καὶ τῷ φωτὶ τῷ προηγουμένῳ οὐκ ἔστιν ὅτε καθ' ἑαυτὸν ἐχρήσατο. καὶ πρόκριτος τῆς ἱππάδος ἀποδειχθείς, ἐσῆλθεν ἐς τὴν ἀγορὰν μετὰ τῶν λοιπῶν, καίπερ Καῖσαρ ὤν. οὕτω μὲν οὖν ἄλλως τε καλῶς ἐπεφύκει, καὶ ἐκ τῆς παιδείας ἐπὶ πλεῖστον ὠφελήθη. ἑλληνικῶν τε καὶ λατίνων ῥητορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν λόγων, καίπερ ἐς ἄνδρας ἤδη τελῶν καὶ ἐλπίδα αὐταρχήσειν ἔχων ἀεὶ διεπίμπλατο. ἐκ δ' οὖν τῆς πολλῆς ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀσθενέστατον σῶμα ἔσχε· καίτοι τοσαύτῃ δεξιᾷ οἱ ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, τάς τε ἐπιστολὰς τὰς πλείστας οὐ μόνον ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοχειρίᾳ τοῖς πάνυ φίλοις γράφειν. οὐ μέντοι καὶ ἀξίως ἑαυτοῦ εὐδαιμόνησεν. οὔτε γὰρ τὸ σῶμα ἔρρωτο, καὶ κακοῖς πλείστοις παρὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡγεμονίαν περιέπεσεν. ἐξ αὐτοῦ δὲ θαυμάζεται, ὅτι ἔν τε ἀλλοκότοις καὶ ἐν ἐξαισίοις πράγμασιν καὶ αὐτὸς διεγίνετο, καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Pag. 817. Ὅτι ἓν καὶ τοῦτο ἐς τὴν οὐκ εὐδαιμονίαν τοῦ Μάρκου συνηνέχθη, ὅτι τὸν υἱὸν καὶ θρέψας καὶ παιδεύσας ὡς οἷόν τε ἦν ἄριστα, πλεῖστον αὐτοῦ ὅσον διήμαρτεν. πονηρὸς μὲν γὰρ οὐκ ἔφυ, ἀλλ' εἰ καί τις ἄλλος ἀνθρώπων ἄκακος· ὑπὸ δὲ δὴ τῆς πολλῆς ἁπλότητος, καὶ προσέτι καὶ δειλίας ἐδούλευσε τοῖς συνοῦσι. καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀγνοίᾳ τὸ πρῶτον τοῦ κρείττονος ἁμαρτὼν ἐς ἔθος κἀκ τούτου ἐς φύσιν ἀσελγῆ καὶ μιαιφόνον προήχθη. καί μοι δοκεῖ καὶ τοῦτο ὁ Μάρκος σαφῶς προεγνωκέναι.

Ὅτι ὁ Κόμμοδος πολλὰ μὲν καὶ ἀπρεπῆ ἔπραξε, πλείστους δὲ ἐφόνευσε.

coluit. Admittebat verò ad salutationem viros præcipuæ dignitatis in domo Tiberiana, in qua degebat, priusquam patrem vidisset: & priuati nedum sui loci habitu vestitus. idque in ipso cubiculo in quo cubabat. Multos etiam ægrotantes visere erat solitus, & magistrorum suorum auditoria frequentabat assiduè. Quoties sine patre prodiret in publicum, pænulas fusci coloris induebat, neque ignem principibus præferri solitum vsurpabat. Renunciatus princeps iuuentutis in forum cum reliquis descendit, tametsi Cæsar esset. Adeò egregia erat indole præditus, quam institutione multùm excoluerat. Eloquentiæ enim ac philosophiæ Grecæ iuxta ac Latinæ quamquam virilem ingressus ætatem, & in spem imperij adoptatus, operam dabat. Sed ex illo vehementi studio atque assidua meditatione vires corporis labefactauit. etsi principio quidem eo robore fuerat, vt armis pugnaret, & epistolas complures non modò adolescens, sed & postea amicis sua manu scriberet. Virtuti tamen eius haudquaquam fortuna respondit. Nam & mala valetudine vsus est, & toto ferè imperij tempore multis calamitatibus est vexatus. quo magis equidem eum admirari soleo, quod difficillimis atque asperrimis temporibus & ipse superfuit, & Rempublicam integram conseruauit.

Illud verò etiam felicitati eius defuit, quòd cùm filium suum quoad eius poterat educasset atque instituisset optimè, nimiùm quantum spe sua frustratus est. Erat enim minimè malitiosus ille quidem, sed præter cæteros simplex. Ob nimiam verò cùm simplicitatem, tum timiditatem obnoxius erat familiaribus, à quibus primò quidem ignoratione meliorum ad malam consuetudinem perductus, pòst ad flagitiosos & impuros, cruentósque mores desciuit. Atque id certissimè præuidisse mihi Marcus videtur.

Ex Libro LXXII.

Commodus pleraque indecorè egit, multos etiam peremit.

Idem Saluium Iulianum, & Tarrutenium Paternum è numero consularium, aliósque pariter multos, inter quos & matronam nobilem neci dedit. quamuis Iulianus cùm post obitum Marci quiduis perficere aduersus Commodum facilè posset, vtpote vir clarissimus, præpositus maximis copiis & acceptissimus militibus; tamen cùm ob suam moderationem, tum ob constantem erga Marcum, tametsi mortuum, beneuolentiam, nullum motum ciere voluisset. Sed & Paternus cùm nullo negocio, quippe Præfectus Prætorij, eum occidere potuisset, si aduersus illum conspirasset vt accusabatur; nunquam tamen id in animum induxerat.

Fuit qui post mortem Commodi Sextum se esse diceret, ac proinde bona eius ac dignitatem recuperare conaretur. Qui etsi cùm examinaretur à multis, scitè responderat, tamen postquam eum Pertinax Græcè interrogauit, cuius linguæ Sextus Quintilius peritissimus fuerat, statim corruit quum ne quidem quid diceretur, intelligere potuisset. Adeò natura quidem vultum Sexti similem, sed & cætera eiusdem arte & ingenio planè expressa referebat, doctrina verò illius ei deerat.

Commodus in vrbe Roma diuitias ac multò magis elegantiam suam populo ostentauit. quo etiam tempore res ab eo gesta est, publicè admodum vtilis. Nam Manilium qui Cassio ab epistolis Latinis fuerat, & apud eum plurimùm potuerat, tunc fortè comprehensum nunquam audire sustinuit, quamuis multarum rerum indicium polliceretur, omnésque eius literas, antequam legerentur, cremauit.

Vlpius Marcellus legatus, quantum à sordibus & corruptione erat alienus, tantum ab humanitate ac benignitate aberat. Namque vt per totam noctem vigilare videretur, eóque cæteros comites ac ministros suos somno arceret, duodecim tabellas, quales ex philyra fieri solent, quotidiè perscribebat vesperi,

Ὅτι ὁ Κόμμοδος Ἰουλιανὸν τὸν Σέλβιον, καὶ Πάτερνον Ταρρουτήνιον ἐς τοὺς ὑπατευκότας κατειλεγμένον, ἄλλους τε μετ' αὐτῶν, καί τινα καὶ γυναῖκα εὐπατρίδα ἀπέσφαξε. καίτοι καὶ Ἰουλιανὸς δυνηθεὶς ἂν μετὰ τὴν Μάρκου τελευτὴν πᾶν εὐθὺ κατ' αὐτοῦ ὅ τι καὶ ἐβούλετο, ἅτε καὶ ἐλλογιμώτατος ὢν καὶ στρατιᾷ μεγάλῃ ἐπιτεταγμένος, τούς τε στρατιώτας ἀνηρτημένος, πρᾶξαι, οὐδὲν ἠθέλησε, διά τε τὴν ἑαυτοῦ ἐπιείκειαν, καὶ διὰ τὴν ἐκείνου καὶ τεθνηκότος εὔνοιαν, νεοχμῶσαι. καὶ ὁ Πάτερνος ῥᾳδίως ἂν αὐτὸς εἴπερ ἐπιβεβουλεύκει οἱ, ὥσπερ ᾐτιάθη, φονεύσας ἕως ἔτι τῶν δορυφόρων ἦρχεν, οὐκ ἐποίησεν. Pag. 819.

Ὅτι μετὰ τὸν τοῦ Κομμόδου θάνατον ἐτόλμησέ τις Σέξτος τε εἶναι φῆσαι, καὶ πρὸς ἀνάληψιν τοῦ τε πλούτου καὶ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ ὁρμῆσαι· καὶ πολλά γε ὑπὸ πολλῶν ἀνακριθεὶς ἐκομψεύσατο. ὡς μέν τοι καὶ ἑλληνικόν τι αὐτὸν ὁ Περτίναξ ὧν ἐκεῖνος διεπεφύκει ἀνήρετο, πλεῖστον ἐσφάλη, μηδὲ συνεῖναι τὸ λεγόμενον δυνηθείς· οὕτω που τὸ μὲν εἶδος ἐκ φύσεως, καὶ τἄλλα ἐξ ἐπιτηδεύσεως αὐτῷ ἐῴκει· τῆς δὲ δὴ παιδείας αὐτοῦ οὐ μετεσχήκει. Ibid.

Ὅτι ὁ Κόμμοδος πολλὰ πλούτου ἐπιδείγματα, πολλῷ δὲ πλείω καὶ φιλοκαλίας ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ παρέθετο. ἔστι δέ τι καὶ δημωφελὲς ὑπ' αὐτοῦ πραχθέν. Μανιλίου γὰρ τοῦ Κασσίῳ συγγινομένου, καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ τὰς λατίνους διοικήσαντος, καὶ μέγιστον παρ' αὐτοῦ δυνηθέντος, καὶ φυγόντος εἶτα φωραθέντος, οὔτε τι ἀκοῦσαι καίτοι πολλὰ μηνύσειν ὑπισχνουμένου ἠθέλησε, καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ πάντα κατέκαυσε πρὶν ἀναγνωσθῆναι.

Ὅτι Μάρκελλος ὁ στρατηγὸς δωροδοκίας τοσοῦτον ἀπεῖχεν, ὅσον τῆς τε φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἡμερότητος. ὅπως γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς νυκτὸς ἐγρηγορέναι δοκῇ, καὶ κατὰ τοῦτο μηδὲ τῶν ἄλλων τις τῶν συνόντων οἱ καθεύδῃ, δώδεκα γραμμάτια, οἷά γε ἐκ φιλύρας ποιεῖται, καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ὡς εἰπεῖν, συνέγραφεν. Pag. 820.

καὶ προσέπαττέν τινι ἄλλο ἄλλῃ ὥρᾳ κομίζειν τισίν, ἵν' ὡς καὶ ἀεὶ ἐγρηγορὼς θαυμάζηται. ἦν μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ὑπνομαχεῖν πεφυκώς· ἐπὶ πλεῖον δὲ αὐτὸ καὶ ἐκ τῆς τροφῆς ἠσκήκει. τά τε γὰρ ἄλλα ἥκιστα ἄδην ἐσιτεῖτο. καὶ ὅπως μηδὲ τῶν ἄρτων διαπιμπλᾶται, ἐκ τῆς Ῥώμης αὐτοὺς μετεπέμπετο, οὐχ ὡς οὐ δυνάμενος τὴν ἐπιχωρίαν ἐσθίειν, ἀλλ' ἵν' ὑπὸ τῆς παλαιότητος αὐτῶν μὴ δύνηται μηδὲ σμικρῷ πλέον τοῦ πάνυ ἀναγκαίου φαγεῖν. τὰ γὰρ οὖλα αὐτοῦ κακῶς ἔχοντα ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς τῶν ἄρτων ξηρότητος ᾑμάσσετο. ἐπετήδευσε δὲ οὕτω ἐπὶ μεῖζον αὐτὸ πλάττεσθαι, ἵν' ὡς μάλιστα διαγρυπνεῖν δοκῇ.

Ὅτι ὁ Κόμμοδος ἐπιθυμίαις τε πάνυ προσέκειτο, καὶ ἁρματηλασίᾳ προσέπαιζε· καὶ οὔτ' ἀρχόντων τοιούτων τι αὐτῷ ἔμελεν, οὔτ' εἰ καὶ σφόδρα ἐπεφρόντικε, διαθέσθαι γε αὐτὰ ὑ-
Pag.821. πὸ τῆς ἀβρότητος καὶ τῆς ἀπειρίας ἐδύνατο. καὶ οἱ καισάρειοι συνόντες αὐτῷ, οὐδὲν ὅ τι κακὸν οὐκ ἔδρων πωλοῦντες πάντα, ὑβρίζοντες, ἀσελγαίνοντες.

Pag.822. Ὅτι τῷ Βικτωρίνῳ πολιαρχήσαντι ἀνδριὰς ἔστη. ἀπέθανε δὲ οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς· καὶ δή ποτε πολλῆς μὲν φήμης, πολλῶν δὲ καὶ λόγων, ὡς εἰπεῖν, περὶ τοῦ ὀλέθρου αὐτοῦ γιγνομένων ἀπεθρασύνετο· καὶ πρὸς τὸν Περέννιον προσελθών, ἀκούω, ἔφη, ὅτι με ἀποκτεῖναι ἐθέλετε. τί οὖν μέλλετε; τί δὲ ἀναβάλλεσθε; ἐξὸν ὑμῖν ἤδη καὶ τήμερον αὐτὸ δρᾶσαι. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τούτου δεινὸν ὑπ' ἄλλου τινὸς ἔπαθεν, ἀλλ' αὐτομάτῳ θανάτῳ ἐχρήσατο, καίτοι καὶ ὑπὸ τοῦ Μάρκου ἐν τοῖς πάνυ τιμηθείς, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ καὶ τῇ τῶν λόγων παρασκευῇ οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν δεύτερος γενόμενος. ἀμέλει δύο ταῦτ' εἰπών, πάντα τὸν τρόπον αὐτοῦ δηλώσω. τῆς τε Γερμανίας ἄρχων τὸ μὲν πρῶτον οἴκοι καθ' ἑαυτὸν ἐπειράθη τὸν ὑποστράτηγον πεῖσαι μὴ δωροδοκεῖν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐσήκουεν αὐτοῦ, ἀνέβη τε ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἑαυτὸν τῷ κήρυκι κηρύξαι προστάξας ὤμοσε μήτ' εἰληφέναι δῶρα ποτὲ, μήτε λήψεσθαι

mandabátque alicui ex ſuis, vt alias aliis atque aliis horis perferret ad diuerſos, quò quaſi nunquam non vigilans admiratione omnes moueret. Et quamquam alioqui naturâ ad domandum ſomnum erat factus, tamen eam rem abſtinentiâ plurimùm confirmauerat. Nam & modico vtebatur cibo, & vt pane ventrem ne impleret, eum Roma in Britanniam aduehi curabat. non quod pane eius regionis veſci non poſſet, ſed ne vel paulò plus quàm eſſet neceſſe, ob vetuſtatem panis aduecti, poſſet comedere. quippe gingiuæ propter panis ſiccitatem ac duritiem malè habentes, facilè cruentabantur. Studebat autem eò magis id præ ſe ferre, vt quammaximè vigilare videretur.

Sed Commodus, luxui atque aurigationibus deditus, de tantis ac talibus negociis parum laborabat. nec ſi animum & curam maximè intendere voluiſſet, adminiſtrare ea & componere poterat præ imperitia ac mollitie. Proinde Cæſariani nullum ſceleris genus omittere, cuncta vænalia habere, iniuria ac petulantia graſſari.

Aufidio Victorino, qui Præfectus vrbis fuerat, mortuo, ſtatua poſita eſt. Deceſſit autem non ex inſidiis ille quidem. tametſi cùm crebri quotidie rumores de eius cæde vulgarentur, ipſe aliquando ſumptâ audaciâ ad Perennem vltrò veniſſet. &, Audio, inquit, vobis in animo eſſe me vt occidatis. quid igitur cunctamini? quid differtis, cùm id vobis hodierno die iam liceat? Veruntamen id quoque ei ceſſit impunè. obiit enim ſua morte; quamuis à diuo Marco vnicè cultus & virtute atque eloquentia nulli temporis ſui ſecundus fuiſſet. Ex vno autem atque altero exemplo eius viri mores cognoſcere facillimum fuerit. Cùm aliquando Germaniæ præeſſet, primò quidem domi remotis arbitris conatus eſt perſuadere legato ſuo, vt à capiendis munerib. abſtineret. cúmque is non paréret, ipſe in tribunal conſcendit, iuſſóq. præcone vt ſe citaret, iurauit ſe nũquam munus accepiſſe, neq. porrò accepturum quoad viueret.

Mox legatum similiter citari iussit ad iusiurandum. qui cùm peierare nollet, Victorinus eum protinus prouinciâ excedere coëgit. Idē postea cùm Africę Proconsul esset, vnũ ex legatis similē illius de quo mox diximus, nō eodē quidē accepit modo, sed nauigio impositũ Romã remisit.

Cōmodus multos absurdè ac præter rationem sumptus faciebat. quocirca neq. vlli reditus, nec quamuis innumerabiles ei ab Cleandro collectæ pecuniæ sufficere ipsi potuerunt. sed coactus est etiam mulierib. crimina affingere, non capitalia illa quidem, cum minis tamen ac terrore coniuncta. Ita plerisque calumnia appetitis ingenti precio incolumitatem vendebat, & tanquam à lubentibus multa per vim ac necessitatem auferebat.

Natali deniq. suo Senatores populi Rom. vxores, liberósq. eorum aureos quemq. binos, aliarum autem ciuitatum Decuriones quinos denarios tanquam stipē quotannis conferre iussit. atque ex hac quidem pecunia nihil in priuatum vertebat vsum, sed omnem in venationibus & gladiatorum spectaculis malè consumebat.

Ex Libro LXXIII.

Equidem, ait Dio, Claudium Pompeïanũ Pertinacis tēporib. primùm & vltimùm in curia vidi. Nam is Commodi metu ruri vt plurimùm degebat, raróq. admodum in vrbem veniebat, senectutem excusationi prætendens, & oculorum ægritudinem. neque me quidem præsente antehac in Senatũ venit. Cæterùm post obitum Pertinacis rursus eadem ægritudine correptus est. Nam principatu quidem Pertinacis & videbat sanis oculis, & Senatoris officium implebat. eiq. Pertinax cùm in aliis rebus honorem habebat maximũ, tum in Senatu eum iuxta se in subsellio collocabat. qui honos etiam Acilio Glabrioni à Pertinace est præstitus. Hic enim similiter tunc temporis & audiebat optimè, & videbat. Atque hos quidem viros præcipuâ reuerentiâ colebat Pertinax. vtebatur verò etiam reliquis Senatoribus perquàm humaniter, *&c. vt pag. 831.*

Adeò diuersa omnium opinio de Pertinace erat ac de

ἐπει-

ἔπειτα καὶ ἐκεῖνον κηρυχθῆναι ἐκέλευσε, καὶ ἐπεὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπιορκῆσαι, ἐκέλευσεν αὐτὸν πάντα ἀπαλλάξαι. καὶ μετὰ τοῦτο τῆς Ἀφρικῆς ἡγεμονεύσαντα, ἕνα τῶν παρέδρων ὁμοιότροπόν πως ἐκείνῳ ὄντα, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐπὶ πλοῖον δέ τι ἐπιθεὶς ἐς τὴν Ῥώμην ἀπέπεμψεν.

Ὅτι ὁ Κόμμοδος πολλὰ παραλόγως ἐδαπάνα. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τἄλλα αὐτοῦ, οὔτε τὰ πρὸς τοῦ Κλεάνδρου πορισθέντα καίτοι ἀμύθητα ὄντα ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐγκλήματα καὶ γυναιξὶ θανάτου μὲν οὐκ ἄξια, φόβου δέ τινος καὶ ἀπειλῆς γέμοντα ἐπιφέρειν· κἀκ τούτου πολλοῦ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἐπίπρασκε, καὶ ὡς παρ' ἑκόντων αὐτῶν τινὰ ἀνάγκῃ ἐλάμβανεν. Pag. 825.

Ὅτι ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ἕκαστον δύο χρυσοῦς, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι κατὰ πέντε δραχμὰς ὥσπερ τινὰ ἀπαρχὴν κατ' ἔτος ἀποφέρειν ἐκέλευσεν. καὶ οὐδὲν ἐκ τούτων περιεποιεῖτο, ἀλλὰ πάντα κακῶς ἐς τὰ θηρία καὶ τοὺς μονομάχους ἀνήλισκεν. Ibid.

Ὅτι ὁ Δίων φησίν, ὅτι ἐπὶ τοῦ Περτίνακος καὶ πρῶτον καὶ ἔσχατον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τὸν Πομπειανὸν εἶδεν. ἐν γὰρ τοῖς ἀγροῖς τὰ πλεῖστα διὰ τὸν Κόμμοδον διῆγε, καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἐλάχιστα κατέβαινε, τό τε γῆρας καὶ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν νόσημα προβαλλόμενος. οὐδὲ ἔστιν ὅτε πρότερον ἐμοῦ παρόντος ἐς τὴν γερουσίαν ἐσῆλθε· καὶ μέντοι μετὰ τὸν Περτίνακα πάλιν ἐνόσει. ἐπὶ γὰρ ἐκείνου καὶ ἔβλεπε, καὶ ἑώρα, καὶ ἐβούλευε. καὶ αὐτὸν ὁ Περτίναξ τά τε ἄλλα ἰσχυρῶς ἐτίμα, καὶ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἐν τῷ συνεδρίῳ παρεκάθιζε. καὶ τοῦτο καὶ τὸν Γλαβρίωνα τὸν Ἀκίλιον ἐποίει. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τότε καὶ ἤκουε καὶ ἔβλεπε. τούτους μὲν οὖν ἐς ὑπερβολὴν ἐτίμα· ἐχρῆτο δὲ καὶ, &c. *quæ pag. 831. sunt edita.* Pag. 831.

Ὅτι τοσοῦτον τὸ διάφορον τῆς περὶ Περτίνακος δόξης πρὸς τὴν

Κόμμοδον πολύτες εἶχον, ὥστε τοὺς ἀκούοντας τὰ γεγονότα ὑποπτεύειν ὑπὸ τοῦ Κομμόδου τὸν λόγον τοῦτον ἐπὶ πείρᾳ καθεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀρχόντων τοὺς ἀγγείλαντας σφίσι αὐτὰ καταδῆσαι. οὐχ ὅτι οὐκ ἤθελον ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐφοβοῦντο δόξαι τὸν Κόμμοδον ἀπολωλέναι, ἢ τῷ Περτίνακι προσθέσθαι· διότι τὸν μὲν καὶ ἁμαρτών τι τοιοῦτο πᾶς ἐθάρσει, τὸν δὲ οὐδεὶς οὐδ' ἀναμάρτητος ὤν.

Ὅτι ὁ Λαῖτος ὁ ὕπατος ὅσα κακῶς ἐποίησεν ὁ Κόμμοδος ἐξήλεγχεν. βαρβάροις γοῦν τινας, *&c. ut pag. 832. sunt edita.*

Pag. 834. Ὅτι κατὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ Περτίνακος μελλόντων τῶν βουλευτῶν καταψηφίζεσθαι τοῦ Φάλκωνος, καὶ ἤδη γε αὐτὸν πολέμιον ὀνομαζόντων, ἀναστὰς ὁ Περτίναξ καὶ ἀνακραγὼν, μὴ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ἐμοῦ ἄρχοντος βουλευτὴν μηδὲ δικαίως θανατωθῆναι. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐσώθη.

Pag. 835. Ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Δίδιος ἦν δὲ μὲν γένος βουλευτικὸν, τὸν δὲ τρόπον δεινὸν ἔχων· τά τε γὰρ ἄλλα καὶ χρημάτων ἐπιθυμητὴς ἄπληστος, καὶ ἀναλωτὴς ἀσελγὴς ἐγένετο· ὅθεν που νεωτέρων πραγμάτων ἀεὶ ἐπεθύμει.

Pag. 837. Ὅτι ὁ Σεβῆρος δεινότατος ἦν τό τε μέλλον ἀκριβῶς προνοῆσαι, καὶ τὸ παρὸν ἀσφαλῶς διοικῆσαι· καὶ πᾶν μὲν τὸ κεκρυμμένον ὡς καὶ ἐμφανὲς ἐξευρεῖν, πᾶν δὲ τὸ δυσδιάθετον ὡς καὶ ῥᾷστον ἐξεργάσασθαι.

Ὅτι οὗτος ὁ Φούλβιος ἐπὶ πορνείᾳ καὶ ἀπληστίᾳ, ἀσελγείᾳ τε ὑπὸ τοῦ Περτίνακος, ὅτε τῆς Ἀφρικῆς ἦρχε, κατεδεδίκαστο· τότε δὲ ἐν τοῖς πρώτοις ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου τῇ τοῦ Σεβήρου χάριτι ἀπεδέδεικτο.

Ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς τοῦ Σεβήρου ἐπελασάντος τάφρευμα ἐν τῷ προαστείῳ διετάφρευσε, καὶ πύλας ἐπ' αὐτῷ ἐπέστησεν, ὡς καὶ ἐνταῦθα ἐκστρατεύσων καὶ ἐκεῖθεν πολεμήσων· καὶ ἐγένετο ἡ πόλις

Cõmodo, vt plerique, audito hoc nuncio, suspicarentur eum rumorem ad tentandos animos à Commodo vulgatum fuisse, atque idcircò multi in prouinciis pręsides huiusci rei nuncios in vincula conijcerent; non quo ipsi ea vera esse nollent, sed quia formidolosius putabant necem Commodi credidisse, quàm Pertinaci non accedere. quippe ab hoc quidem vnusquisq. veniam eiusmodi culpæ facilè laturum se esse confidebat. apud illum verò ne innocentia quidem fiduciam cuiquam dabat.

Æmilius Lætus Consul, cuncta quæ à Commodo pessimo publico erant gesta, arguebat. Nam & quosdam barbaros, *&c. vt pag. 832.*

Prodita conspiratione aduersus Pertinacem, cùm Senatores Falconem damnaturi essent, iamque nonnulli eum hostem publicum vocarent, surgens Pertinax contenta voce: Absit, inquit, vt quisquam Senator me principe vel iure interfici iubeatur. & Falco quidem sic incolumis abiit.

Didius Iulianus genere quidem fuit senatorio, cæterùm moribus perditissimis. namque inter cætera, inexplebilis cuiusdam auaritiæ & cupiditatis, simúlque profusæ luxuriæ erat. proinde rerum nouarum cupidine semper flagrabat.

Ex his tribus Seuerus sagacitate animi multùm præstabat. Nam & futura præuidebat acriter, & quod erat in manibus, tutissimè administrabat. adhæc obscura queq. tanquam manifesta deprehendere, ambigua negocia haud minus quàm expedita discernere, denique difficillimum quidque nullo negocio conficere, promptissimus erat.

Hic Fuluius cùm à Pertinace, tum Africæ Proconsule ob malitiam & cupiditatem ac petulantiam damnatus fuisset, tunc in gratiam Seueri à Iuliano inter primores adscitus fuerat.

Nuntiata Seueri defectione, Iulianus fossas in suburbiis duci, portásq. in vallo aperiri iussit. quasi ipse in ea castra venturus, atque inde bellum gesturus esset. Per eos dies

Roma castris quàm vrbi similior fuit. nam perinde ac in hostili agro ingens vbique strepitus erat ac tumultus stabulantium atq. exercentium virorum simul equorúmq. & belluarum. Maximus præterea cæteris ciuibus terror suberat ab armatis, quippe quibus ciues odio essent. Nos tamen risum interdum vix tenebamus. Nam nec milites Prætoriani, vtpote molliter ac delicatè viuere assueti, quidquam nomine ac pollicitatione sua dignum agebant, & Classici ne quidem quo modo exerceri oporteret, satis norant. Iam elephanti impositis turribus grauati, sessores suos excutiebant. Præcipuè verò ridebamus, *&c. vt pag. 838.*

Vespronius Candidus Verus, dignitate quidem vir primarius, cæterùm incredibili quadam tristitia atq. asperitate morum, parum absuit quin à militibus necaretur.

Ex Libro LXXIV.

Seuero Aug. vitio dabatur, quod & vrbem nimia multitudine militum, & ærarium haud necessariis sumptibus grauaret. & inprimis quod in stipatorum vi ac robore, non in beneuolentia comitum & familiarium spem salutis suæ poneret. Illud verò maximè in eo reprehendebant nonnulli, quod cùm ex more institutóque veteri nonnisi ex Italia ac Macedonia, & Norico atque Hispania Prætoriani legerentur, quorum proinde & species vultúsque modestior, & simpliciores mores essent: eam quidem consuetudinem Seuerus sustulit. in posterum verò constituit vt ex omnibus legionibus supplementa prætoriis cohortibus deligerentur. quod quidem ipse eo consilio præstitit, vt militum fidem ac beneuolentiam sibi confirmaret, iisque alacrioribus vteretur, ac fortissimo cuique hoc quasi præmium virtutis proponeret. re ipsa tamen florentissimam Italiæ iuuentutem penitùs perdidit, quæ à solenni militia exclusa, ad latrocinia & gladiatorias pugnas se conuertit. Simul multitudine promiscua militum, & adspectu ferocium, & auditu terribilium, & agrestissimis moribus vrbem repleuit.

ταῖς ἡμέραις ταύταις οὐδὲν ἄλλο ἢ στρατόπεδον ὥσπερ ἐν πολεμίᾳ· πολλὴ μὲν γὰρ ταραχὴ καὶ αὐλιζομένων, καὶ γυμναζομένων ὡς ἑκάστων, ἀνδρῶν, ἵππων, ἐλεφάντων· πολὺς δὲ φόβος ἐς τοὺς λοιποὺς ἐκ τῶν ὡπλισμένων ἅτε καὶ μισούντων σφᾶς ἐγίγνετο. ἔστι δ' ὅτε καὶ γέλως ἡμᾶς ἐλάμβανεν. οὔτε γὰρ οἱ δορυφόροι ἄξιόν τι τοῦ τε ὀνόματος καὶ τῆς ἐπαγγελίας σφῶν, ἅτε καὶ ἁβρῶς διαιτᾶσθαι μεμαθηκότες, ἐποίουν, καὶ οἱ ἐκ τοῦ ναυτικοῦ οὐδ' ὅπως γυμνάσαι ἤδεσαν· οἵ τε ἐλέφαντες ἀχθόμενοι τοῖς πύργοις οὐδ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐπιστάτας ἔφερον, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους κατέβαλλον. μάλιστα δ' ἐγελῶμεν, *&c. ut pag. 838. usque ad illa verba.* κατακλεισθεὶς ἐς αὐτὸ ἂν ἡ πληθὺς περιεγένετο.

Ὅτι Βεσπρώνιος Κανδίδος ἀξιώσει μὲν ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκων, σκυθρωπότητι δὲ καὶ ἀγροικίᾳ πολὺ πλείω προφέρων ἐκινδύνευσεν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ὅτι ὁ Σευῆρος αἰτίαν ἔσχεν ἐπὶ τῷ πλήθει στρατιωτῶν ὀχλώδη τὴν πόλιν ποιῆσαι, καὶ δαπάνῃ χρημάτων περιττῇ τὸ κοινὸν ἐβάρυνεν· καὶ τὸ μέγιστον ὅτι μὴ ἐν τῇ τῶν συνόντων οἱ εὐνοίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκείνων ἰσχύϊ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐποιεῖτο. μάλιστα δ' ἐπεκάλουν τινὲς αὐτῷ, ὅτι καθεστηκότος ἔκ τε τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας, τοῦ τε Νωρικοῦ, καὶ Ἰβηρίας μόνον, καὶ τοὺς σωματοφύλακας εἶναι, κᾀκ τούτου καὶ τοῖς εἴδεσιν αὐτῶν ἐπιεικεστέρων, καὶ τοῖς ἤθεσιν ἁπλουστέρων ὄντων, τοῦτο μὲν κατέλυσεν· ἐκ δὲ δὴ τῶν στρατοπέδων ὁμοίως πάντων τὸ ἀεὶ ἐνδεὲς ἀντικαθίστασθαι τάξας, αὐτὸς μὲν ὡς καὶ ἐπιστησόμενος διὰ τοῦτο τὰ στρατιωτικὰ, μᾶλλον αὐτοῖς χρησάμενος, καί τι καὶ ἆθλον τοῖς ἀγαθοῖς τὰ πολέμια προθήσων ἐποίησεν αὐτό. τῷ δὲ δὴ ἔργῳ σαφέστατα τήν τε ἡλικίαν τὴν ἐκ τῆς Ἰταλίας προσαπώλεσε, πρὸς λῃστείας καὶ μονομαχίας ἀντὶ τῆς πρὶν στρατείας τραπομένην· καὶ τὸ ἄστυ ὄχλου στρατιωτῶν συμμίκτου καὶ ἰδεῖν ἀγριωτάτων, καὶ ἀκοῦσαι φοβερωτάτων, ὁμιλῆσαί τε ἀγροικοτάτων ἐπλήρωσε. Pag. 840.

Ὅτι ὁ Περτίναξ τὸ μὲν ἐς πόλεμον ἄγροικον, τὸ δὲ εἰρηναῖον δειλὸν ὡς τὸ πολὺ ἐκβαῖνον, ἀμφότερα κράτιστος ὁμοίως ἐγένετο, φοβερὸς μὲν πολεμῆσαι, σοφὸς δὲ εἰρηνεῦσαι ὤν. καὶ τὸ μὲν θρασὺ οὗ τὸ ἀνδρεῖον μετέχει πρός τε τὸ ἀλλόφυλον καὶ πρὸς τὸ στασιάζον, τὸ δὲ ἐπιεικὲς οὗ τὸ δίκαιον μεταλαμβάνει πρός τε τὸ οἰκεῖον, καὶ πρὸς τὸ σῶφρον ἐνεδείκνυτο. προαχθεὶς δὲ ἐς τὴν τῆς οἰκουμένης προστασίαν, οὐκ ἠλέγχθη ποτὲ ὑπὸ τῆς τοῦ μείζονος αὐξήσεως, ὥστε ἐν μὲν τοῖς ταπεινότερος, ἐν δὲ τοῖς ὀγκωδέστερος τοῦ καθήκοντος γενέσθαι. ἀλλ᾽ ὁμοίως ἀπ᾽ ἀρχῆς διὰ πάντων μέχρι τῆς τελευτῆς διετέλεσε, σεμνὸς ἔξω τοῦ σκυθρωποῦ, πρᾶος ἔξω τοῦ ταπεινοῦ, φρόνιμος ἄνευ κακουργίας, δίκαιος ἄνευ ἀκριβολογίας, οἰκονομικὸς χωρὶς ῥυπαρείας, μεγαλόνους χωρὶς αὐχήματος.

Pag. 842. Ὅτι ὁ Νίγρος Ἰταλὸς ἦν ἐξ ἱππέων, οὔτε δὲ ἐς τὸ κρεῖττον, οὔτε ἐς τὸ χεῖρον ἐπίσημος ἦν, ὥστε ἵνα ἢ πάνυ αὐτὸν ἐπαινεῖν, ἢ πάνυ ψέγειν. διὸ καὶ τῇ Συρίᾳ ὑπὸ Κομμόδου προσετάχθη.

Ibid. Ὅτι Αἰμιλιανὸς μεσεύων καὶ ἐφεδρεύων τοῖς πράγμασι, πάντων τῶν τότε βουλευόντων συνέσει, καὶ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων προφέρειν ἐδόκει. ἐπὶ πολλῶν γὰρ ἐθνῶν ἐξήτασο, ὑφ᾽ ὧνπερ καὶ ἐξώγκωτο, ὅτι τε τοῦ Ἀλβίνου προσήκων ἦν.

Ὅτι ὁ Νίγρος ἦν μὲν οὐδ᾽ ἄλλως ἀρτίφρων, ἀλλὰ καὶ πάνυ πολλὰ δυνηθεὶς ἐπλημμέλησε. τότε δὲ καὶ μᾶλλον ὠγκώθη. ὥστε τοῖς μὲν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτὸν νέον ὀνομάζουσι χαίρειν· τῷ δὲ ἐρομένῳ, τίς σοι ταῦτα ποιεῖν ἐπιτέτροφεν; τὸ ξίφος δεῖξαι, καὶ εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο.

Pag. 844. Ὅτι ὁ Σεβῆρος τὰς πόλεις τούς τε ἰδιώτας τοὺς μὲν ἐκόλαζεν, τοὺς δὲ ἠμείβετο. τῶν δὲ δὴ βουλευτῶν τῶν Ῥωμαίων ἀπέκτεινε μὲν οὐδένα, τοὺς δὲ δὴ πλείους τὰς οὐσίας ἀφείλετο, καὶ ἐς νήσους κατέκλεισεν. ἠργυρολόγησέ τε δεινῶς. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὅσα τῷ

Cùm naturâ plerumque ita comparatum sit, vt qui in armis versantur agrestes, qui pacis artes colunt, pusilli sint animi, Pertinax vtraque in arte æquè excelluit, terribilis quidem in acie, in toga verò prudentissimus. & audaciâ quidem quæ cum fortitudine coniuncta est, aduersus exteros vtebatur ac seditiosos: benignitatem verò quæ adiuncta est æquitati, ciuibus suis ac modestissimo cuique ostendebat. Porrò ad imperium orbis terrarum euectus, nunquam inferior eo loco apparuit, aut nunc demissior, nunc insolentior quàm deceret, est visus: sed vno eodémque tenore ab initio vsque ad exitum vitæ permansit, grauis absque tristitia, comis salua dignitate, sine malitia ac dolo prudens, sine curiosa ac stricta inquisitione iustissimus, diligens paterfamilias ac frugi, citra sordes tamen: denique absque vana ostentatione magnanimus.

Erat Pescennius Niger Italus equestri familia, vir neq. virtutibus admodum, neque vitiis insignis: vt vel laudari multùm ab aliquo, vel vituperari posset. quamobrem Commodus eum legatum Syriæ præfecerat.

Huius legatus Æmilianus separatim agens, & opportunitati tẽporũ ac rerũ imminẽs, cunctis Senatorib. tẽporis sui prudentia ac diuturno rerũ vsu præstare existimabatur, quippe qui multas prouincias rexisset. cuius rei causa, & quod Albini necessarius esset, insolẽtiâ efferebatur.

Erat alioqui Niger parum prudens, multáque ab illo quamdiu quidem vis ac potestas superfuit, sunt sequius gesta. tum verò mirum in modum arrogantiâ inflatus est, adeò vt nouum se Alexandrum appellari libenter audiret; & interroganti, Quis tibi hæc vt faceres, permisit? gladium ostentans, Hic, diceret.

At Seuerus, partâ victoriâ, ciuitatibus simul ac priuatis partim supplicia, partim præmia diuisit. ac Senatorum quidem populi Ro. neminem occidit: sed plerosq. bonis exuit, aut in insulas relegauit. Cęterũ cogendę pecuniæ acriter incũbebat. vt enim cętera omittã, quęcũq. tam priuati, quàm ordines ciuitatũ seu sponte, seu coacti

Nigro contulerant, ipse quadruplum eorum exigebat. neque verò ipse erat nescius id ab omnibus improbari: sed cùm plurimâ pecuniâ opus haberet, susurros ac maledicta hominum parui pendebat.

Accusati sunt plurimi quod Nigri partes fouissent, qui tamen Nigrum nunquam viderant, neque auxilio adiuuerant.

Ex Libro LXXV.

Conatus est Seuerus Erucium Clarum aduersus eos in quos animaduersurus erat, indicem ac delatorem subornare, quò & viri existimationem imminueret, & ex nobilitate illius ac virtutis fama maiorem auctoritatem iudicio ac quæstioni compararet. itaque veniam & incolumitatem ei pollicitus est, si modò hanc sibi operam præstare vellet. Sed cùm mori millies Clarus quàm huiusmodi delationem subire mallet, conuersus ad Iulianum Seuerus, id vt faceret ei persuasit. eámque ob gratiam illum à morte duntaxat & infamia immunem dimisit. cæterùm tormentis, & quidem acerbissimis, cuncta ex eo accuratè quæsiuit, nulla tum dignitatis ratione habita.

Lætus obsessam à Parthis Nisibim seruauit. qua ex re magnam gloriam est adeptus, præsertim cùm & in cæteris rebus cùm publicis, tum priuatis, simul in armis atque in toga præstantissimus vir esset.

At Seuerus ex Arabia in Syriam ac Palęstinam venit, & Pompeio parentauit. inde in superiorem Ægyptum aduerso Nilo nauigauit, totámq. præter pauca admodum loca, perlustrauit. Nam quin ad Æthiopiæ confinia penetraret, lues quæ grassabatur, obstitit. Cuncta porrò, quantumuis occulta atque abdita, curiosè perscrutatus est. Nihil enim fuit, *&c. vt pag. 856.*

Plautianus, occiso Æmilio Saturnino, præfecturæ prętorianæ vires ac neruos omnes incidit: eo consilio vt ne quis posthac potentię eiusmodi cupidine accensus, ad eã

Νίγρῳ

Νίγρῳ καὶ ἰδιῶταί τινες καὶ δῆμοι οὐχ ὅτι ἑκούσιοι, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαστοὶ ἐδεδώκεσαν, τετραπλάσια ἐπεισέπραξε. καὶ ᾐσθάνετο μέν που καὶ αὐτὸς τοῦτο· πολλῶν δὲ δὴ χρημάτων χρῄζων, ἐν οὐδενὶ λόγῳ τὰ θρυλλούμενα ἐποιεῖτο.

Ὅτι συχνοὶ ὡς καὶ τὰ τοῦ Νίγρου φρονήσαντες, καὶ τῶν οὔτ᾽ ἰδόντων ποτὲ αὐτὸν, οὔτε συναραμένων οἱ ἐπηρεάσθησαν.

Ὅτι ὁ Σεβῆρος ἐπεχείρησε τοὺς ὑμνῳδουμένους ὑπ᾽ αὐτοῦ τῷ Κλάρῳ τῷ Ερυκίῳ μηνυτῇ κατ᾽ αὐτῶν χρήσασθαι, ἵνα τόν τε ἄνδρα διαβάλῃ, καὶ τὸν ἔλεγχον ἀξιοχρεώτερον πρός τε τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν δόξαν ποιῆσαι νομισθείη. καὶ τήν γε σωτηρίαν τήν τε ἄδειαν αὐτῷ δώσειν ὑπέσχετο. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ τοιοῦτόν τι ἐνδεῖξαι εἵλετο, πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ἐτράπετο, καὶ τοῦτον ἀνέπεισεν. καὶ διὰ τοῦτ᾽ αὐτὸν ἀφῆκεν ὅσον γε μήτ᾽ ἀποκτεῖναι, μήτ᾽ ἀτιμάσαι. τὸ γὰρ δὴ βασάνοις ἰσχυραῖς πάντα ὑπ᾽ αὐτοῦ ἠκρίβωσεν, ἐν οὐδενὶ λόγῳ τὸ ἀξίωμα τὸ τότε* αὐτοῦ ποιησάμενος. ms. αὐτῷ.

Ὅτι ὁ Λαῖτος τὴν Νίσιβιν πολιορκουμένην ὑπὸ Πάρθων ἔσωσε, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἐπὶ πλεῖον ἐδοξάσθη, ὢν καὶ ἐς τἆλλα καὶ ἐς τὰ ἴδια, καὶ ἐς τὰ δημόσια, καὶ ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ ἄριστος. pag. 853.

Ὅτι ὁ Σεβῆρος ἐς τὴν Ἀραβίαν ἐκ τῆς Συρίας καὶ ἐς τὴν Παλαιστίνην ἦλθε, καὶ τῷ Πομπηΐῳ ἐνήγισε· καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον τὴν ἄνω διὰ τοῦ Νείλου ἀνέπλευσε, καὶ εἶδε πᾶσαν αὐτὴν πλὴν βραχέων. οὐ γὰρ ἠδυνήθη πρὸς τὰ τῆς Αἰθιοπίας μεθόρια διὰ λοιμώδη νόσον ἐσβαλεῖν. καὶ ἐπολυπραγμόνησε πάντα καὶ τὰ πάνυ κεκρυμμένα. ἦν γὰρ οἷος, &c. *quæ lib. 75. pag. 856. sunt edita.*

Ὅτι ὁ Πλαυτιανὸς τὸν Αἰμίλιον Σατουρνῖνον ἀποκτείνας, τῶν ἄλλων τῶν μετ᾽ αὐτὸν ἀρξάντων τοῦ δορυφορικοῦ πάντα τὰ ἰσχυρότατα περιέκοψεν, ὅπως μηδεὶς φρόνημα ἀπὸ τῆς

προστασίας αὐτῶν ἔχων, τῇ τῶν σωματοφυλάκων ἡγεμονίᾳ ἐφεδρεύσῃ. ἤδη γὰρ οὐχ ὅπως μόνος, ἀλλὰ καὶ ἀθάνατος ἔπαρχος εἶναι ἤθελεν· ἐπεθύμει τε πάντων, καὶ παρὰ πάντων ᾔτει, καὶ πάντα ἐλάμβανε, καὶ οὔτε ἔθνος οὐδὲν, οὔτε πόλιν οὐδεμίαν ἀσύλητον εἴασεν· ἀλλὰ πάντα δὴ πανταχόθεν ἥρπαζε καὶ συνεφόρει. πολλὰ γὰρ καὶ πολὺ πλείονα αὐτῷ ἢ τῷ Σεβήρῳ πάντες ἔπεμπον. καὶ τέλος ἐν τοῦτο εἰπὼν πᾶσαν αὐτοῦ καὶ τὴν περιεργίαν, καὶ τὴν ἀπληστίαν δηλώσω. ἀνθρώπους ἑκατὸν εὐγενεῖς Ῥωμαίους ἐξέτεμεν οἴκοι· καὶ τοῦτο οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν ᾔσθετο. πᾶσαν γὰρ καὶ ἐκ τούτου τήν τε παρανομίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἄν τις καταμάθοι. ἐξέτεμε δὲ οὐ παῖδας μόνον, οὔτε μειράκια, ἀλλὰ καὶ ἄνδρας, καὶ ἔστιν οὓς αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἔχοντας, ὅπως ἡ Πλαυτίλλα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ (ἣν ὁ Ἀντωνῖνος μετὰ ταῦτα ἔγημε) δι' εὐνούχων τήν τε ἄλλην θεραπείαν, καὶ τὰ περὶ τὴν μουσικὴν τήν τε λοιπὴν θεωρίαν ἔχῃ. καὶ ἴδομεν τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους εὐνούχους τε καὶ ἄνδρας, καὶ πατέρας καὶ ἀόρχας, ἐκτομίας τε καὶ πωγωνίας· ἀφ' οὗ δὴ οὐκ ἀπεικότως ὑπὲρ πάντας τὸν Πλαυτιανὸν καὶ ἐς αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας ἰσχῦσαι ἄν τις εἴποι.

Pag. 858. Οτι οὕτως ἐς πάντα ὁ Πλαυτιανὸς τοῦ Σεβήρου κατεκράτει, ὥστε καὶ τὴν Ἰουλίαν τὴν αὐγοῦσταν πολλὰ καὶ δεινὰ ἐργάσασθαι. πάνυ γὰρ αὐτῇ ἤχθετο, καὶ σφόδρα αὐτὴν πρὸς τὸν Σεβῆρον διέβαλλεν, ἐξετάσεις τε κατ' αὐτῆς καὶ βασάνους κατ' εὐγενῶν γυναικῶν ποιούμενος· καὶ ἡ μὲν αὐτή τε φιλοσοφεῖν διὰ ταῦτα ἤρξατο, καὶ σοφισταῖς συνημέρευεν. * ὁ δὲ δὴ Πλαυτιανὸς ἀσωτότατός τε ἀνθρώπων γενόμενος ὥστε καὶ εὐωχεῖσθαι ἅμα καὶ ἐμεῖν, ἐπεὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν σιτίων καὶ τοῦ οἴνου πέψαι ἐδύνατο, καὶ τοῖς μειρακίοις ταῖς τε κόραις οὐκ ἄνευ διαβολῆς χρώμενος, τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ οὔθ' ὁρᾶν

Om. mſ. à capite.

locum adſpiraret. Iam enim non modò ſolus, ſed etiam perpetuus eſſe volebat Præfectus Prætorij. Accedebat inſatiabilis quædam cupiditas, qua flagitabat ab omnibus, omniáque rapiebat: nec prouinciam, ac ne vrbem quidem vllam prætermittebat quin ſpoliaret, ſed cuncta vndecunque diripiebat & cumulabat. quippe multò ei plura quàm ipſi Seuero ab omnibus conferebantur. Sed vel hoc vno hominis luxuria ac cupiditas ſatis demonſtrabitur. Centum ingenuos ac ciues Romanos clàm domi caſtrauit; quod quidem nemo noſtrûm ante eius interitum ſenſerat. Ex quo abundè percipi poteſt quanta fuerit hominis nequitia ac libido. Caſtrauit porrò non pueros aut adoleſcentes ſolùm, ſed & viros, atque in iis quoſdam maritos, ſcilicet vt Plautilla filia, quam poſtea Antoninus vxorem duxit, non miniſtros modò, ſed & muſicos, & cæterarum artium magiſtros Eunuchos haberet. Itaque eoſdem homines eunuchos ſimul ac maritos, patres abſque teſticulis, caſtratos denique ac barbatos vidimus. Ex quo non iniuria dici poteſt Plautianum omnibus hominibus, ipſiſque adeò Imperatoribus potentiorem fuiſſe.

Adeò verò etiam in cæteris rebus Seuerum ſibi obnoxium reddiderat, vt Iuliam quoque Auguſtam multis atque indignis modis vexaret. quippe illam magnoperè faſtidiebat & criminabatur aſſiduè apud Seuerum. ac mulieres ingenuas aduerſus eam interdum etiam tormentis adhibitis interrogabat. quamobrem illa quidem philoſophiæ operam dare, & cum ſophiſtis vt plurimùm verſari cœpit. At Plautianus omnium mortalium intemperantiſſimus, (adeò vt ſimul cibum caperet, ac vomitu regereret, quippe qui præ nimia copia potus ac cibi nihil poſſet concoquere,) adhæc puerorum ac puellarum amoribus non ſine probri ſuſpicione deditus, ipſe interim vxori ſuæ omnium hominum

congressu ac colloquio interdicebat: neque à Seuero ipso, aut Iulia, nedum ab vllis aliis videri eam sinebat.

Ex Libro LXXVI.

Priscus malitiâ atque impudentiâ omnes mortales longè superabat.

Dum verò Antoninus ex vulnere curatur, interim Seuerus nullam Reipublicæ partem omisit. Nam & causis audiendis vacauit, & cuncta quæ ad imperium pertinent, administrauit. atque ob hæc quidem omnium laudibus celebrabatur. Quintilli verò Plautiani cædes ei crimini data est. Multi enim alij Senatorij ordinis ab Seuero necati sunt, qui & causam dixerant, & conuicti erant. At Quintillus, vir nobilissimus, atque inter Senatores diutissimè censitus, in ipso, vt aiunt, Orci vestibulo positus, ac ruri degens, cùm nec moliretur quidquam, nec curiosius inquireret, iugulatus est. Moriturus tamen postulauit vt ornamenta quæ ad funus suum dudum ante comparauerat, sibi ostenderentur. quæ postquam vetustate corrupta esse vidit: Cur, inquit, tantoperè morati sumus? simul iniecto in foculum thure, Idem, ait, precor à Diis immortalibus quod Hadriano Seruianus optauit.

Fuit Seuerus, etsi breui corpore, robusto tamen, nisi quod podagra vires imminuerat. cæterùm acerrimo ingenio mentisque eximia vi. Disciplinarum studiosus potius quàm peritus. ac proinde sensibus magis quàm verbis abundabat. gratus erga amicos, grauissimus inimicis. diligens in rebus gerendis, famæ suæ negligens. Itaque cùm pecuniam omnibus modis colligeret, nisi quod eius causa neminem occidit, eam quidem interdum in opera necessaria impendebat liberalissimè. Nam & multa vetera ædificia refecit atque instaurauit, eisque

τινὰ οὔθ' ὁρᾶται τὸ παράπαν, οὔθ' ὑπὸ τοῦ Σεβήρου ἢ τῆς Ἰουλίας, μή τί γε ἑτέρων τινῶν ἐπέτρεπεν.

Ὅτι ὁ Πρίσκος οὐδενὸς ἀνθρώπου, οὔτε πονηρίᾳ, οὔτε ἀσελγείᾳ δεύτερος ἦν.

Ὅτι οἱ Σεβήρου παῖδες, ὅ τε Ἀντωνῖνος καὶ ὁ Γέτας μετὰ θάνατον Πλαυτιανοῦ, ὡς παιδαγωγοῦ τινὸς ἀπηλλαγμένοι οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐποίουν, &c. *quæ pag. 863. sunt edita usque ad hæc verba.* ἐκπεσεῖν τε ἐκ τοῦ δικύκλου καὶ τὸ σκέλος καταάξαι. παθόντος δὲ αὐτοῦ τοῦτο καὶ νοσηλευομένου, ὁ Σεβῆρος οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων τὸ παράπαν ἐξέλιπεν, ἀλλὰ καὶ ἐδίκαζε καὶ πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα διῴκει. καὶ ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐπῃνεῖτο. τὸν δὲ δὴ Κυίντιλλον τὸν Πλαυτιανὸν φονεύσας αἰτίαν ἔσχεν. ἀπέκτεινε δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς βουλευτάς, τοὺς μὲν κατηγορηθέντας παρ' αὐτοῦ καὶ ἀπολογησαμένους καὶ ἁλόντας.* ὁ δὲ δὴ Κυίντιλλος εὐγενέστατός τε ὤν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐν τοῖς πρώτοις τῆς βουλῆς ἀριθμηθείς, ἔν τε ταῖς τοῦ γήρως πύλαις ἑστὼς καὶ ἐν ἀγρῷ ζῶν, καὶ οὔτε πολυπραγμονῶν τι, οὔτε παραπράττων ἐσφάγη. μέλλων δ' οὖν τελευτήσειν, ᾔτησε τὰ ἐντάφια, ἃ πρὸ πολλοῦ παρεσκεύαστο. καὶ ἐπειδὴ διερρυηκότα αὐτὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου εἶδεν, τί τοῦτο, ἔφη, ἐβραδύναμεν; καὶ μετὰ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιάσας, εἶπεν ὅτι τὴν αὐτὴν εὐχὴν εὔχομαι, ἣν καὶ Σερουιανὸς ἐπ' Ἀδριανῷ εὔξατο.

mſ. ὅτι à capite.

Ὅτι ὁ Σεβῆρος ἦν μὲν τὸ σῶμα βραχύς, ἰσχυρὸς δὲ, καίπερ ἀσθενέστερος ὑπὸ τῆς ποδάγρας γενόμενος· τὴν δὲ δὴ ψυχὴν καὶ δριμύτατος, καὶ ἐρρωμενέστατος. παιδείας μὲν γὰρ ἐπεθύμει μᾶλλον ἢ ἐπετύγχανε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολυγνώμων μᾶλλον, ἢ πολύλογος ἦν· φίλος οὐκ ἀμνήμων, ἐχθρὸς βαρύτατος. ἐπιμελὴς μὲν πάντων ὧν πρᾶξαι ἤθελεν, ἀμελὴς δὲ τῶν περὶ αὐτοῦ λογοποιουμένων. καὶ διὰ τοῦτο καὶ χρήματα ἐξ ἅπαντος τρόπου, πλὴν καθόσον οὐδένα ἕνεκα αὐτῶν ἀπέκτεινε, πορίζων πάντα μὲν τὰ ἀναγκαῖα ἐδαπάνα ἀφθονώτατα· καὶ πλεῖστά γε Pag. 869.

καὶ τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων ἀνεκτήσατο, καὶ σφίσι τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ὡς καὶ ἐκ καινῆς αὐτὰ καὶ ἐξ ἰδίων χρημάτων κατεσκευακὼς ἐπέγραψε· πολλὰ δὲ καὶ μάτην ἔς τε ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς ἑτέρων ἀνήλωσε.

Pag.873. Ὅτι τὸν Κίλωνα τοσοῦτον ἠγάπα ὁ Ἀντωνῖνος, ὥστε εἰπεῖν ὅτι οἱ τούτῳ ἐπιβεβουλευκότες ἐμοὶ ἐπιβεβουλεύκασιν. ἐφ' ᾧ δὴ ἐπαινούμενος ὑπὸ τῶν παρεστηκότων ἔφη, ἐμὲ μήθ' Ἡρακλέα, μήτ' ἄλλον θεόν τινα ἐπικαλεῖτε· οὐχ ὅτι οὐκ ἐβούλετο θεὸς ὀνομάζεσθαι, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἄξιον θεοῦ πράττειν ἤθελεν. ἔμπληκτος γὰρ φύσει πρὸς πάντα τὰ πράγματα ὢν, καὶ ἐτίμα τινὰς μεγάλως καὶ ἠτίμαζεν ἐξαίφνης ἀλογώτατα· ἔσωζέ τε οὓς ἥκιστα ἐχρῆν, καὶ ἐκόλαζεν οὓς οὐκ ἄν τις προσεδόκησεν.

Ὅτι τὸν Ἀσπρὸν τὸν Ἰουλιανὸν, οὐδ' ἄλλως εὐκαταφρόνητον καὶ διὰ παιδείαν, καὶ διὰ φρόνημα ὄντα ἐξάρας ὁμοίως καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐν πολλαῖς τοσαύταις ῥάβδοις ὁμοῦ ἐμπομπεύσαντα προεπηλάκισε παραχρῆμα δεινῶς, καὶ ἐς τὴν πατρίδα μεθ' ὕβρεως καὶ μετὰ δέους ἰσχυροῦ ἀπέπεμψε.

Ὅτι καὶ τὸν Λαῖτον ἠπιμάχει ἂν ἢ καὶ ἀπέκτεινε, εἰ μὴ κακῶς ἐνόσει. καὶ τὴν ἀρρωστίαν αὐτοῦ ἀσεβῆ παρὰ τοῖς στρατιώταις ὠνόμασεν, ὅτι μὴ καὶ περὶ ἐκεῖνον ἀσεβῆσαι αὐτῷ ἐπέτρεψεν.

Ὅτι καὶ Θρασέαν Πρίσκον ἄνδρα οὐδενὸς, οὔτε γένει, οὔτε φρονήσει δεύτερον κατεχρήσατο. Ὅτι καὶ ἄλλους πολλοὺς, καὶ φίλους τὸ πρότερον ὄντας ἀπέκτεινεν.

Ὅτι τρισὶν ἔθνεσιν ὁ Ἀντωνῖνος προσήκων ἦν· καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν αὐτῶν οὐδὲν τὸ παράπαν, τὰ δὲ κακὰ πάντα συλλαβὼν ἐκτήσατο· τῆς μὲν Γαλατίας τὸ κοῦφον καὶ τὸ δειλὸν, καὶ τὸ θρασὺ, τῆς Ἀφρικῆς τὸ τραχὺ καὶ ἄγριον, τῆς Συρίας, ὅθεν πρὸς μητρὸς ἦν, τὸ πανοῦργον.

Pag.874. Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος ἄλλα ἄττα ποιῶν διετέλει φιλαλέξανδρος

nomen suum inscripsit, ac si primus à fundamentis suáq. pecunia ea exstruxisset. Multa verò etiam superfluè in sartatecta aut substructiones aliorum operum impendit.

Ex Libro LXXVII.

Antoninus tantoperè Cilonem adamabat, vt crebrò diceret, qui huic insidiati essent, sibi ipsi insidiatos esse. quam ob causam cùm à circunstantibus laudaretur: Nolite, inquit, neque Herculem, neque Deum quempiam me appellare. non quod reuera Deus vocari nollet, sed quia nihil ea appellatione dignum agere volebat. Nam cùm naturâ furiosus & ad omnia præceps esset, citra vllum iudicium nunc impensè colebat quosdam, nunc ignominiâ afficiebat. adhæc incolumes seruabat quos minimè oportuerat; contrà supplicium de iis sumebat, de quibus nemo sperasset vnquam.

Idem Iulianum Asprum, virum haudquaquam spernendum, cùm doctrinæ causa, tum ob magnitudinem animi, cùm ad maximum culmen extulisset ipsum simul ac filios tot simul fascium pompa; nihilominus statim contumeliosissimè accepit, & cum ignominia ac terrore in patriam redire iussit.

Lætum quoque procul dubio ignominia aut letho etiam affecisset, nisi is pessimè ex morbo habuisset. quocirca morbum illius impium esse apud milites dixit, quod Lætum ab se violari non sineret.

Sed & Thrascam Priscum occidit, virum & splendore generis, & prudentia nulli secundum. alios præterea complures antea etiam amicissimos neci dedit.

Antoninus tres diuersas gentes origine sua complectebatur. quarum præcipuis quidem bonis ac virtutibus prorsus carebat, vitia verò omnia in se collegerat. Nam leuitas & timiditas, simúlque insolentia Gallicæ gentis, & asperitas ac feritas Afrorum in eo inerat. ac postremò malitia & calliditas Syrorum, ex quibus maternam originem ducebat.

Antoninus Caracalla Alexandri perquam studiosus,

inter cætera ſe Orientalem Auguſtum cognominabat, *&c. vt pag. 873.*

Idem plurimos viros nobiles ſecum in expeditione retinebat, cauſas alias ſubinde atque alias, & bella ex bellis aſſiduè prætendens.

Illud verò erat in eo longè grauiſſimum, quod cùm eſſet non modò erga milites, ſed etiam in cæteris rebus profuſiſſimus, in id vnum omni ſtudio incumbebat, vt omnes mortales, ac præcipuè ampliſſimum ordinem nudaret, ſpoliaret, opprimeret. Nam præter coronas aureas, quas tanquam ſemper aliquibus ab ſe victis hoſtibus exigebat. (intelligo autem non ipſas ex auro fabricatas coronas. quantulum enim id quidem? ſed pecuniæ vim coronarum titulo ac nomine datam, qua Imperatores à ciuitatibus coronari ſolent.) præter commeatus ac cibaria, quæ partim ſine pretio, partim cum grauiſſimo etiam ſumptu noſtro à nobis exigebantur. quæ ille cuncta aut donabat militibus, aut cauponum more vendebat. præter munera quæ cùm à priuatis opulentioribus, tum à ciuitatibus flagitabat. poſtremò præter vectigalia tum alia quæ ab ipſo primùm reperta ſunt, tum vectigal decimæ, quam pro viceſima conſtituit, tam eorum qui manumitterentur, quàm hereditatum ac legatorum: cùm ſuccedendi ius & immunitates omnes, quæ proximis defunctorum ac genere coniunctiſſimis conceſſæ legibus erant, ſuſtuliſſet. cuius rei cauſa etiam omnibus qui in orbe Romano erant, ciuitatem dedit: ſpecie quidem ipſa eis honorem tribuens, ſed reuera vt fiſcum ſuum augeret: quippe cùm peregrini pleraque horum vectigalium non penderent. præter iſthæc, inquam, omnia, complures ei domos & hoſpitia ſumptuoſa in mediis itineribus, iiſque breuiſſimis, ædificare noſtris ſumptibus cogebamur, *&c. vt pag. 874.*

Seuerus quidem rebus omnibus quæ ad virtutem pertinent, & corpus & animum eius ita exercuerat, *&c. vt pag. 874.*

ὢν, καὶ ἑαυτὸν ἐκεῖνον ἐδὸν αὔγουστον ἐπεκαλεῖτο, &c. ut pag. 873. leguntur.

Ὅτι πάνυ πολλοὺς ἀμφ' αὐτὸν εἶχε, προφάσεις ἐκ προφάσεων, καὶ πολέμους ἐκ πολέμων σκηπτόμενος.

Ὅτι δεινότατόν που καὶ τοῦτο ἔχει, ὅτι μὴ μόνον ἐς τοὺς στρατιώτας φιλαναλωτὴς, ἀλλὰ καὶ ἐς τἆλλα πάντα, καὶ ἥκιστα αὐτῷ ἦν, ἐφ' ἓν τοῦτο μόνον τοὺς ἀνθρώπους πάντας περιέδυεν, ἀποσυλᾷν, καὶ ἐκτρύχειν. χωρὶς γὰρ τῶν στεφάνων τῶν χρυσῶν, οὓς ὡς καὶ πολεμίους τινὰς ἀεὶ νικῶν πολλάκις ᾔτει, (λέγω δὲ οὐκ αὐτὸ τοῦτο τὸ τῶν στεφάνων ποίημα· πόσον γὰρ τοῦτό γέ ἐστιν; ἀλλὰ τὸ τῶν χρημάτων πλῆθος τῶν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ διδομένων, οἷς στεφανοῦν αἱ πόλεις τοὺς αὐτοκράτορας εἰώθασιν.) τῶν τε ἐπιτηδείων, ἃ πολλὰ καὶ πανταχόθεν, τὰ μὲν προῖκα, τὰ δὲ καὶ προσαναλίσκοντες εἰσεπραττόμεθα, ἃ πάντα ἐκεῖνος τοῖς στρατιώταις ἐχαρίζετο, ἢ καὶ ἐκαπήλευε· καὶ τῶν δώρων, ἃ καὶ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν τῶν πλουσίων καὶ παρὰ τῶν δήμων προσῄτει· τῶν τε τελῶν, τῶν τε ἄλλων ἃ καινὰ προσκατέδειξε, καὶ τοῦ τῆς δεκάτης, ἣν ἀντὶ τῆς εἰκοστῆς ὑπέρ τε τῶν ἀπελευθερουμένων καὶ ὑπὲρ τῶν καταλειπομένων τισὶ κλήρων καὶ *δωρεὰς ἐποίησε, πάσας τάς τε διαδοχὰς, καὶ τὰς ἀτελείας τὰς ἐπὶ τούτοις, τὰς δεδομένας τοῖς πάνυ προσήκουσι τῶν τελευτώντων καταλύσας. οὗ ἕνεκα καὶ Ῥωμαίους πάντας τοὺς ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ λόγῳ μὲν τιμῶν, ἔργῳ δὲ ὅπως πλείω αὐτῷ καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου προσῄ, διὰ τὸ τοὺς ξένους τὰ πολλὰ αὐτῶν μὴ συντελεῖν, ἀπέδειξεν· ἔξω δὴ τούτων ἁπάντων, καὶ οἰκίας αὐτῷ παντοδαπὰς καὶ καταλύσεις πολυτελεῖς ἐν μέσαις ὁδοῖς καὶ ταῖς βραχυτάταις, οἰκείοις δαπανήμασιν, οἰκοδομῆσαι ἠναγκάσθημεν· ἐν αἷς, &c. ut pag. 874.

* leg. δωρεῶν.

Ὅτι ὁ Σεβῆρος καὶ πάνυ πᾶσι τοῖς εἰς ἀρετὴν τείνουσι καὶ κατὰ τὸ σῶμα, &c. ut pag. 875. sunt edita.

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἀγνωμονῶν πολλὰ ἐσφάλη. πάντα τε γὰρ οὐχ ὅτι εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ μόνος εἰδέναι ἤθελε. καὶ πάντα οὐχ ὅτι δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ μόνος δύνασθαι ἐβούλετο. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τινὶ συμβούλῳ ἐχρῆτο, καὶ τοῖς χρηστόν τι εἰδόσιν ἐφθόνει. ἐφίλησε μὲν γὰρ οὐδένα πώποτε, ἐμίσησε δὲ πάντας τοὺς προφέροντάς ἔν τινι, μάλιστα δὲ οὓς μάλιστα ἀγαπᾶν προσεποιεῖτο· καὶ αὐτῶν συχνοὺς καὶ διέφθειρε τρόπον τινά. ἐφόνευε μὲν γὰρ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ πολλούς. ἤδη δὲ καὶ πέμπων τινὰς ἐς ἔθνη μὴ ἐπιτήδεια σφίσι, ἀλλ' ἐναντία τῇ τοῦ σώματος αὐτῶν καταστάσει, τὴν τοῦ ἀέρος ἀκρασίαν ἔχοντα, οὕτως αὐτοὺς ὡς καὶ πάνυ τιμῶν ὑπεξῄρει, τοὺς μὲν καύμασι, τοὺς δὲ ψύχεσιν ἀκράτοις οἷς οὐκ ἔχαιρεν ἐκδιδούς. Εἰ δ' οὖν καὶ ἐφείδετό τινων μὴ ἀποκτεῖναι σφᾶς, ἀλλ' ἐπίεζέ γε αὐτοὺς ὥστε καὶ κηλιδοῦσθαι.

Ὅτι Αγβαρος ὁ τῶν Ὀσροηνῶν βασιλεύς, ἐπειδὴ ἅπαξ
l. ἐκράτησε. *ἐκράτει τῶν ὁμοφύλων ἐλυμαίνετο, οὐδὲν ὅτι τῶν δεινοτάτων τοὺς προέχοντας αὐτῶν οὐκ ἐξειργάσατο. λόγῳ μὲν ἐς τὰ τῶν Ῥωμαίων ἤθη μεθίστασθαι ἠνάγκαζεν, ἔργῳ δὲ τῆς κατ' αὐτῶν ἐξουσίας ἀπλήστως ἐνεφορεῖτο.

Ὅτι ὁ αὐτὸς μέγιστον ἐμεγαλοφρόνει, ὅτι τοῦ Βολογαίσου τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως τελευτήσαντος οἱ παῖδες περὶ τῆς βασιλείας ἐμάχοντο, ὡς ἐξ ἰδίας παρασκευῆς τὸ κατὰ τύχην συμβὰν γεγονὸς προσποιούμενος. οὕτω που σφόδρα ἀεὶ καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τῇ διχοστασίᾳ τῇ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῇ τῶν ἀλλοτρίων ἀλληλοφονίᾳ ἔχαιρεν.

Ὅτι πολλὰ καὶ ἀργυρολογίας ἕνεκα ἐποίει. Ὅτι καὶ μῖσος πρὸς τὸν τετελευτηκότα ἀδελφὸν ἐπεδείκνυτο, καταλύσας τὴν τῶν γενεσίων αὐτοῦ τιμήν. καὶ τοῖς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ βαστάσασι λίθοις ὠργίζετο. καὶ τὸ νόμισμα τὸ περιφέρον αὐτὸν συνεχώνευσε. καὶ οὐδὲ ταῦτα ἀπέχρησεν αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ τότε μάλιστα ἀνοσιουργεῖν ἐπετήδευσε, καὶ τοὺς ἄλλους μιαιφονεῖν ἠνάγκαζεν,

Idem tamen iudicio ſuo nimis fidens, ſæpius peccabat. Non enim ſolùm omnia, ſed etiam ſolus noſſe volebat videri. neque omnia tantùm poſſe ſatis habebat, niſi & ſolus poſſet. ac proinde nullius conſilio vtebatur; & cuiuſcunque rei peritis inuidebat. Amauit enim neminem certè vnquam. oderat verò omnes qui quauis in parte excellerent, ac maximè eos quos ab ſe amari ſimulabat, quorum etiam plurimos variis artibus è medio ſuſtulit. Etenim multos quidem apertè necauit, quoſdam verò in prouincias miſſos, conſtitutioni corporis eorum minus commodas ob aëris intemperiem, per ſpeciem magni honoris tollebat è medio: cùm aut æſtui, aut frigori immodico eos quibus minimè delectabatur, exponeret. Quòd ſi fortè à quorundam abſtineret cæde, eos tamen ita vexabat, vt parte aliqua corporis debilitarentur.

Agbarus Oſdroënorum Rex, poſtquam imperium in populares abundè ſibi firmaſſe viſus eſt, nullum non genus crudelitatis in principes eorum exercuit; cùm ſpecie quidem eos ad mores populi Romani tranſire cogeret, re autem ipſa licenter in eos abuteretur potentiâ ſuâ.

Antoninus eò ſe multùm iactabat, quòd Vologæſo Parthorum Rege mortuo, eius filij de regno inter ſe certabant, cùm id quod caſu euenerat, ipſe conſilio ſuo factum eſſe fingeret. Adeò & diſſenſione fratrum, & extraneorum mutuis cædibus aſſiduè gaudebat.

Idem quærendæ pecuniæ cauſa nihil non agebat.

Sed & odij ſui etiam in mortuum fratrem ſpecimen dedit ſublatis ludis qui natali eius fiebant. Succenſebat & ſaxis quibus eiuſdem imagines ac ſtatuæ impoſitæ fuerant. Monetam præterea illius imagine ſignatam conflauit. Neque his tamen contentus fuit. tum enim maximè & ipſe ſeſe flagitiis omnibus totum dedidit, & alios ad cædes nefariè perpetrandas impulit,

hæc quasi parentalia quotannis fratris manibus celebrans.

Hæc ille post fratris necem cùm sentiret & ageret, nihilominus lætari se aiebat Parthorum fratrum dissensione, quippe quæ maximam labem illatura esset rebus Parthorum. Cæterùm Germanicæ gentes nec voluptatem, nec prudentiæ ac fortitudinis speciem vanam tolerare potuerunt: sed fallaciam eius ac stultitiam atque ignauiam apertissimè conuicerunt.

Antoninus contra Alamannos profectus, sicubi locum ad habitandum idoneum viderat, statim præcipiebat illic vt castellum construeretur, & cognomenta quædam locis ex suo nomine dabat, indigenis haudquaquam alieno animo id ferentibus. alij enim id penitùs ignorabant, alij ludere eum putabant. proinde ille patientiam eorum despiciens, ne ab iis quidem abstinuit: sed quibus auxilio se venisse dicebat, eos hostiliter vastauit. conuocata enim eorum iuuentute, quasi eam inter auxilia conscripturus esset, ipse cum clypeo agmen ducens, vniuersam circundidit & concidit. reliquos circummissis equitibus comprehendit.

Antoninus Pandionem quendam, qui olim quidem aurigarum minister fuerat, bello autem Alamannico currum ipsius rexerat, cámque ob causam & sodalis eius & contubernalis erat, literis ad Senatum missis laudauit, tanquam ab ingenti aliquo discrimine eius industriâ liberatus. Neque illum pudebat maiorem huic gratiam habere quàm militibus. quos quidem ille semper Senatoribus prætulit.

Ex clarissimis autem viris quos neci dabat, nonnullos insepultos abijci iussit.

Idem Sullæ sepulcrum anxiâ quæsitum curâ refecit, & Mesomedi qui citharœdica conscripsit cantica, cenotaphium exstruxit: huic quidem quia canere ad citharam discebat. Sullæ verò, quia eius sæuitiam æmulabatur.

At Chattorum & Alamannorum vxores, & si quæ aliæ

ὥσπερ τινὰ ἐναγισμὸν ἐτήσιον τῷ ἀδελφῷ ποιούμενος.

Ὅτι τοιαῦτα ἐπὶ τῷ ἐκείνου φόνῳ φρονῶν καὶ πράττων, χαίρειν τῇ τῶν βαρβάρων ἀδελφῶν διχοστασίᾳ, ὡς καὶ μέγα τι κακὸν ἐκ τούτου τῶν Πάρθων πεισομένων. οὐ μέντοι καὶ τὰ Κελτικὰ ἔθνη, οὔθ' ἡδονήν, οὔτε σοφίας ἢ ἀνδρείας προσποίησίν τινα παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ εὐήθη, καὶ δειλότατον αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὄντα.

Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος ἐς τοὺς Ἀλβανοὺς στρατεύσας, διέταττεν εἴπου τι χωρίον ἐπιτήδειον πρὸς ἐνοίκησιν εἶδεν· ἐνταῦθα φρούριον τειχισθήτω. καὶ ἐπωνυμίας γέ τινας τοῖς τόποις ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπωνόμαζε, τῶν ἐπιχωρίων μὴ ἀλλοιουμένων. οἱ μὲν γὰρ ἠγνόουν, οἱ δὲ παίζειν αὐτὸν ἐδόκουν. ἐξ οὗ δὴ καταφρονήσας αὐτῶν οὐδὲ ἐκείνων ἀπέσχετο. ἀλλ' οἷς συμμαχήσειν ἀφῖχθαι ἔλεγε, τούτοις τὰ τῶν πολεμιωτάτων ἔδρασε. συνεκάλεσε γὰρ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, ὡς καὶ μισθοφορήσουσαν· καὶ πᾶσαν ἀπὸ παραγγέλματος αὐτὸς τὴν ἀσπίδα ἀναδείξας ἐνεκυκλώσατο καὶ κατέκοψε, καὶ τοὺς λοιποὺς περιπέμψας ἱππέας συνέλαβε.

Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος Πανδίονα ἄνδρα πρότερον μὲν ἡνιόχων ὑπηρέτην γενόμενον, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Ἀλαμβαννοὺς ἁρματηλατοῦντα αὐτῷ, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ ἑταῖρον ὄντα καὶ συστρατιώτην ἐπῄνει ἐν τῇ γερουσίᾳ διὰ γραμμάτων, ὡς καὶ ἐκ κινδύνου τινὸς ἐξαισίου ὑπ' αὐτοῦ σωθείς. οὐδ' ἠξιώθη πλείονα ἐκείνῳ χάριν ἢ τοῖς στρατιώταις οὓς καὶ ἡμῶν ἀεὶ κρείττους εἶχεν.

Ὅτι τῶν ἐλλογιμωτάτων οὓς ἔσφαζεν ὁ Ἀντωνῖνος ἀτάφους τινὰς ῥίπτεσθαι ἐκέλευσε.

Ὅτι τὸ τοῦ Σύλλου μνημεῖον ἀναζητήσας ἐπεσκεύαζε, τῷ τε Μεσομήδει τῷ τοὺς κιθαρῳδικοὺς νόμους συγγράψαντι κενοτάφιον ἔχωσε· τῷ μὲν ὅτι καὶ κιθαρῳδεῖν ἐμάνθανεν, ἐκείνῳ δέ, ὅτι τὴν ὠμότητα αὐτοῦ ἐζήλου.

Ὅτι τῶν Χάττων αἱ γυναῖκες καὶ τῶν Ἀλαμβαννῶν, Pag. 876.

οὐ μὴν ὅσαι γε καὶ ἑάλωσαν δουλοπρεπές τι ὑπέμειναν. ἀλλὰ πυθομένου τοῦ Ἀντωνίνου πότερον ποτε πραθῆναι ἢ φονευθῆναι βούλονται, τοῦθ' εἵλοντο. ἔπειτα ἀπεμπποληθεῖσαι πᾶσαι μὲν αὐτὰς ἑαυτὰς, εἰσὶ δ' αἳ καὶ τὰ παιδία ἀπέκτειναν.

Ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν πρὸς αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ περὶ τὰς τοῦ Ἄλβιδος ἐκβολὰς οἰκούντων ἐπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτὸν φιλίαν αἰτοῦντες, ἵνα χρήματα λάβωσιν. ἐπειδὴ γὰρ οὕτως ἐπεπράχει, συχνοὶ αὐτῷ ἐπέθεντο πολεμήσειν ἀπειλοῦντες, οἷς πᾶσι συνέθετο. καὶ γὰρ εἰ καὶ παρὰ γνώμην αὐτοῖς ἔλεγεν, ἀλλ' ὁρῶντες τοὺς χρυσοῦς ἐδουλοῦντο. ἀληθεῖς γὰρ τοὺς χρυσοῦς αὐτοῖς ἐδωρεῖτο, τοῖς δὲ δὴ Ῥωμαίοις κίβδηλον καὶ τὸ ἀργύρειον, καὶ τὸ χρυσίον παρεῖχεν. τὸ μὲν γὰρ ἐκ μολίβδου καταργυρούμενον, τὸ δὲ ἐκ χαλκοῦ καταχρυσούμενον ἐσκεύαζεν.

Pag. 876. Ὅτι ὁ αὐτὸς τὰ μὲν ἄντικρυς ὡς καὶ καλὰ καὶ ἐπαίνου ἄξια, καὶ τὰ αἴσχιστα ἐφανέρου. τὰ δὲ καὶ ἄκων δι' αὐτῶν ὧν ἀντικατεσκεύαζεν ἐξέφαινεν, ὥσπερ που καὶ περὶ τῶν χρημάτων.

Ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν πᾶσαν δὲ τὴν θάλασσαν ἐπόρθησεν ὁ Ἀντωνῖνος. καὶ οὐδὲν ὅτι τῶν ἁπάντων ἀκάκωτον κατέλιπεν.

Ibid. Ὅτι τὸν Ἀντωνῖνον ἔκφρονα καὶ παραπλῆγα αἱ τῶν πολεμίων ἐπῳδαὶ πεποιήκεσαν. ἀκούοντες γάρ τινες τῶν Ἀλαμβαννῶν ἔφασαν ὅτι μαγγανείαις τισὶν ἐπ' ἐκπλήξει τῶν φρενῶν αὐτοῦ κέχρηνται. ἐνόσει μὲν γὰρ καὶ τῷ σώματι τὰ μὲν ἐμφανέσι, τὰ δὲ καὶ ἀρρήτοις ἀρρωστήμασι. ἐνόσει δὲ καὶ τῇ ψυχῇ πικροῖς τισὶ φαντάσμασι· καὶ πολλάκις γε καὶ ἐλαύνεσθαι ὑπό τε τοῦ πατρὸς, ὑπό τε τοῦ ἀδελφοῦ ξιφήρων ἐδόκει. καὶ διὰ ταῦτα ἐψυχαγώγησε μὲν, ὅπως τινὰ ἄκεσιν αὐτῶν λάβῃ, ἄλλας τέ τινας καὶ τὴν τοῦ πατρὸς τοῦ τε Κομμόδου ψυχήν. εἶπε δ' οὐδεὶς οὐδὲν αὐτῷ πλὴν τοῦ Κομμόδου. τῷ γὰρ Σεβήρῳ καὶ ὁ Γέτας, ὥς φασι, καὶ ἄκλητος ἐφέσπετο. οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνος ἐξέφηνεν [τι μέλλον] ὠφελῆσαι αὐτὸν,

desunt in ms.

captæ fuerant, nihil seruile pati sustinuerunt: sed interrogatæ ab Antonino, num venumdari quàm occidi mallent, hoc præoptarunt. posthæc verò sub corona venditæ cùm fuissent, non modò omnes sibi manus attulerunt, sed quædam etiam filios iugularunt.

Multi quoque ex iis gentibus quæ ad ipsum Oceanum circa Albis ostia sitæ sunt, legatione ad eum missa pacem postularunt, vt aurum acciperet. quando enim ita agere instituerat, innumeri eum adorti sunt bellum minantes: quibus ille omnibus pecuniam dedit. Etsi enim quædam ipsis minus grata dicebat, tamen cùm aureos viderent, mulcebantur, ac manus dabant. quippe iis aurum purum putum donabat, cùm Romanis nonnisi adulteratum aurum & argentum præberet. siquidem pro argento plumbum argentea tectum bractea, pro auro æs inauratum supponebat.

Idem turpissima facinora partim propalàm quasi pulchra ac laude dignissima vulgabat, partim imprudens iis maximè prodebat, quæ tegendi causa faceret, quemadmodum in pecunia.

Terras enim ac maria omnia vastauit, nullúmque in orbe terrarum locum damni expertem reliquit.

Antoninus Caracalla hostium incantationibus in furorem actus fuerat. Nam & ipsi Alamanni id cùm audirent, fatebantur se magicis quibusdam consecrationib. ad immittendum ei furorem vsos fuisse. Ac laborabat ille quidem multis & manifestis, & occultis corporis morbis. sed inprimis mente erat ægra, ob tristia quædam spectra; cùm sæpenumerò patrem cum fratre sibi cernere videretur strictis gladiis in se irruentem. Quibus malis vt remedium aliquod inueniret, multorum manes, atque in his Seueri & Commodi ex inferis elicuit. nullum tamen ab vllo responsum accepit præterquam Commodo. Nam Seuerum quidem tametsi inuocatus comitabatur Geta. Sed neque Commodus quidquam ei profuturum respondit, verùm contrà multò magis terruit. Hæc enim dixisse fertur:

Perge ad supplicium. Geta te cum patre Seuero
Ad pœnam exposcunt. & post alia quædam illud extremum addidit:
Pestiferum occultans obscœnis partibus vlcus. Et multi quidem ob vulgata hæc carmina calumniis vexati sunt. cæterùm ipsi nullus Deorum, tametsi celeberrimum quemq. veneratus esset, vllum ad salutem animi aut corporis pertinens responsum dedit. quo maximè declaratũ est, nequaquam donaria ac victimas, sed consilia factaq. ipsius Deos immortales inspexisse. Nam neque Apollo Grynéus, neq. Æsculapius, aut Sarapis quamuis multis precibus & assiduis pernoctationibus, & cuiuscemodi ærumnis ab eo interpellati quidquam eum iuuerunt. Miserat ille quidem iis & signatas preces, & hostias, & donaria. multique qui hæc & similia offerrent, quotidie discurrebant. Frequentauit & ipse eorum templa, quasi præsentiâ suâ aliquid effecturus esset, omniáque sedulò impleuit, quæ religiosissimi Deorum cultores factitare solent, sanitatem tamen nullatenus impetrauit.

Cúmque se omnium hominum religiosissimum esse diceret, tamen nouis atque inauditis cædibus sæuiit, quatuor virginibus Vestæ simul occisis. ex quibus vnam quo tempore erat aptus ad Venerem, vitiauerat. posthæc enim vis eum Venerea prorsus destituit. quapropter alio fœdæ libidinis genere vti dicebatur. quod & alij quidam non dissimilis nequitiæ homines non modò perpetrare se fatebantur, sed & pro salute eius facere aiebant.

Delatus est quidam iuuenis ex equestri ordine quod nummum eius signatum imagine in lupanar intulisset. quam ob causam tum quidem in vincula coniectus est, tanquam vltimo supplicio afficiendus. Sed cùm inter hæc Antonini interitus contigisset, mox dimissus est. Cæterùm puellæ de qua hic sermo est, Clodiæ Lætæ nomen erat. quæ cùm subinde exclamaret, ipsum Antoninum probè scire se virginem esse, nihilo minus viua defossa est. Eadémque sen-

ἀλλὰ καὶ πολὺ τοὐναντίον ὥστε καὶ προσεκφοβῆσαι. ἔφη γὰρ ταῦτα. βαῖνε δίκης ἄσσον. θεοῦ δίκης αἰτοῦσι Σεβήρου. εἶθ' ἕτερόν τι, καὶ ἐπὶ τελευτῆς. κρυφίοισι τόποισιν ἔχων δυσαλθέα νοῦσον. ἐπὶ μὲν δὴ τούτοις δημοσιευθεῖσι πολλοὶ ἐπηρεάσθησαν. ἐκείνῳ δὲ οὐδεὶς οὐδὲ τῶν θεῶν οὐδὲν, οὔτε ἐς τὴν τοῦ σώματος, οὔτε ἐς τὴν τῆς ψυχῆς ἴασιν φέρον, καίτοι πάντας τοὺς ἐπιφανεστάτους θεραπεύσαντι ἔχρησεν. ἀφ' οὗπερ ἐναργέστατα διεδείχθη, ὅτι μήτε τοῖς ἀναθήμασι, μήτε ταῖς θυσίαις, ἀλλὰ τοῖς βουλήμασι καὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ προσεῖχον. οὔτε γὰρ ὁ Ἀπόλλων ὁ Γράννος, οὔθ' ὁ Ἀσκληπιὸς, οὔθ' ὁ Σάραπις, καίπερ πολλὰ ἱκετεύσαντι αὐτῷ, πολλὰ δὲ καὶ προσκαρτερήσαντι ὠφέλησεν. ἔπεμψε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀποδημῶν, καὶ εὐχὰς, καὶ θυσίας, καὶ ἀναθήματα. καὶ πολλοὶ καθ' ἑκάστην ὅτι τοιοῦτό τι φέροντες διέθεον· ἦλθε δὲ καὶ αὐτὸς ὡς καὶ τῇ παρουσίᾳ τι ἰσχύσων, καὶ ἔπραξε πάνθ' ὅσα οἱ θρησκεύοντές τι ποιοῦσιν. ἔτυχε δ' οὐδενὸς τῶν ἐς ὑγείαν τεινόντων.

Ὅτι λέγων εὐσεβέστατος πάντων ἀνθρώπων εἶναι, περιττότητι* μιαιφονίας ἐχρήσατο, τῶν ἀειπαρθένων τέσσαρας ἀποκτείνας· ὧν μίαν αὐτὸς ὅτε γε καὶ ἐδύνατο ᾐσχύνει. ὕστερον γὰρ ἐξησθένησε πᾶσα αὐτῷ ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἰσχύς. ἀφ' οὗπερ καὶ ἕτερόν τινα τρόπον αἰσχρουργεῖν ἐλέγετο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἕτεροι τῶν ὁμοιοτρόπων· οἱ οὐχ ὅτι ὡμολόγουν τοιοῦτό τι ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας δὴ τῆς ἐκείνου πράττειν ταῦτα ἔφασκον.

mſ. ἀν κα-πχς.

Pag. 877.

Ὅτι νεανίσκος τις ἱππεὺς νόμισμα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐς πορνεῖον ἐσήνεγκεν, ἔδειξαν. ἐφ' ᾧ δὴ τότε μὲν ὡς καὶ θανατωθησόμενος ἐδέθη, ὕστερον δὲ τελευτήσαντος φθάσαντος αὐτοῦ ἀπελύθη. ἡ δὲ δὴ κόρη αὕτη περὶ ἧς λέγω Κλωδία Λαῖτα ὠνομάζετο. καὶ ἐκείνη μέγα τε βοῶσα, οἶδεν αὐτὸς Ἀντωνῖνος ὅτι παρθένος εἰμὶ, οἶδεν αὐτὸς ὅτι καθαρεύω, ζῶσα κατωρύγη.

καὶ συνεκοινώνησαν αὐτῇ καὶ ἕτεραι πρὸς τῆς καταδίκης. ὧν αἱ μὲν δύο Αὐρηλία τε Σευήρα, καὶ Πομπωνία Ῥουφῖνα ὁμοίως ἀπέθανον, *Κανουτία δὲ Κρησκεντῖνα ἑαυτὴν ἄνωθεν ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔρριψεν.

ms. κουτ.

Ὅτι καὶ περὶ τῶν μοιχευόντων δὴ αὐτὸς ἐποίει· μοιχικώτατος γὰρ ἀνδρῶν, ἐς ὅσον γε καὶ ἠδυνήθη, γενόμενος, τοὺς ἄλλους τοιαύτην αἰτίαν ἔχοντας καὶ ἤχθαιρε, καὶ ἐφόνευε παρὰ τὰ νενομισμένα. καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἀχθόμενος, τιμᾶν τινας αὐτῶν ἀποθανόντας ἐπλάττετο.

Ὅτι ἐς τὴν Θρᾴκην ἀφίκετο ὁ Ἀντωνῖνος, μηδὲν ἔτι τῆς Δακίας φροντίσας· καὶ τὸν Ἑλλήσποντον οὐκ ἀκινδύνως διαβαλών, τόν τε Ἀχιλλέα καὶ ἐναγίσμασι, καὶ περιδρομαῖς ἐνοπλίοις καὶ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐτίμησε. καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐκείνοις τε ὡς καὶ μέγα τι κατωρθωκόσι, καὶ τὸ Ἴλιον ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ τὸ ἀρχαῖον ᾑρηκόσι χρήματα ἔδωκε. καὶ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα χαλκοῦν ἔστησεν.

Pag 878. Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος ἔλεγε μηδενὸς ἔξω τῶν ἀναγκαίων προσδεῖσθαι. καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐσεμνύνετο, ὡς ὅτι εὐτελεστάτῃ διαίτῃ χρῆσθαι δυνάμενος. ἦν δὲ οὐδὲν οὐκ ἐπίγειον οὐ θαλάττιον, οὐκ ἀέριον, ὃ μὴ οὐ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ αὐτῷ παρείχομεν. καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἐλάχιστα μὲν τοῖς φίλοις, τοῖς συνοῦσιν οἱ ἀνήλισκεν. (οὐδὲ γὰρ συνασιτεῖν ἔθ' ἡμῖν ἤθελε.) τὰ δὲ δὴ πλείω μετὰ τῶν ἐξελευθέρων ἐδαπάνα.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος ὁ αὐτόμολος Κίλιξ μὲν ἦν, &c. quæ pag. 878. *sunt edita.*

Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος ἑαυτὸν διέβαλε, φάσκων ὅτι τῶν Κελτῶν τὴν θρασύτητα καὶ τὴν ἀπληστίαν, τήν τε ἀπιστίαν ἀνάλωτον οὖσαν βίᾳ ἀπατήσας εἰλήφει.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τὸν Λούκιον τὸν Φαβρίκιον ἐπῄνει, ὅτι μὴ ἠθέλησε τὸν Πύρρον διὰ τοῦ φίλου ἑαυτοῦ δολοφονῆσαι. ἐμεγαλο-

tentia condemnatæ sunt & aliæ tres Vestales, quarum duæ quidem Aurelia Seuera, & Pomponia Rufina simili supplicio periêre. Canutia verò Crescentina semetipsa ex domus culmine præcipitauit.

Idem adulteris quoque faciebat. Nam cùm ipse omnium mortalium notissimus adulter, quoad habilis fuit ad Venerem, extitisset, alios tamen eiusdem criminis reos & oderat, & præter ius ac morem capite plectebat. cúmque omnes omninò viros bonos grauaretur, quosdam tamen illorum mortuos ab se coli simulabat.

Antoninus abiectâ omni Daciæ curâ, in Thraciam perrexit, & Hellesponto non sine discrimine traiecto Ilium cùm venisset, Achillem parentationibus, & armatis militum decursionibus, in quibus & ipse decucurrit, honorauit. eáque causa militibus quidem quasi magnum quidpiam effecissent, aut vetus omninò illud Ilium expugnassent, donatiuum largitus est. Achilli verò ipsi statuam ex ære posuit.

Ac negabat quidem se vllis rebus præterquam necessariis indigere. eóque maximè gloriabatur quod tenuissimo victu contentus esse posset, quum tamen nihil esset in terris, nihil in mari aut aëre, quod non & priuatim, & publicè ei præberemus: ex quibus ille pauca admodum cum amicis & comitibus suis esitabat. (iam enim conuiuas nos habere amplius nolebat) maximam verò eduliorum partem seorsim ipse cum libertis suis comedebat.

Erat Antiochus Cilix natione, *&c. vt pag. 878.*

Antoninus seipsum traducebat, cùm diceret se inexpugnabilem Germanorum audaciam & cupiditatem ac perfidiam vi circunuentam superasse.

Idem Fabricium Luscinum laudare erat solitus, quod Pyrrhum amici illius opera ac fraude necare noluisset.

& gloriabatur tamen quod Vandalos & Marcomannos antehac amicos & socios inter se commisisset: quodque Quadorum Regem Gaiouomarum accusatum interemisset. Cùm verò vnus ex Regis familiaribus, qui vnà cum ipso accusatus fuerat, laqueo sibi gulam fregisset, huius cadauer barbaris conuulnerandum dedit, ne voluntaria morte, quod apud eos præclarum habetur, sed vt damnatorum exitu periisse crederetur.

Cæcilium quoque Æmilianum, qui Proconsul Bæticæ fuerat, neci dedit, eò quòd Herculis Gaditani oraculum consuluisset.

Theocritus Cæsarianus, à quo Antoninus saltare didicerat, fuerat olim Saotero in deliciis. quam ob caussam productus in scenam populi Romani, cùm minus placuisset, relicta vrbe Lugdunum migrauerat. vbi Lugdunenses quippe agrestiori ingenio præditos mirificè delectauit. tandem verò ex mancipio ac pantomimo Dux militum ac Præfectus euasit Prætorij.

Iis enim ipsis diebus ac noctibus quibus hæ cædes Alexandriæ fiebant, Antoninus in Sarapidis templo agebat. vnde & Senatui scripsit se per eos dies in castu fuisse, quibus & pecudes in ipsa æde & homines Sarapidi mactauerat.

Sed quorsum hæc commemoro, quando & gladium quo fratrem occiderat, Deo consecrare non dubitauit.

Idem militibus præmia militiæ constituit, iis quidem qui in Prætoriis cohortibus militant, aureos ducentos, cæteris quinquaginta.

Porrò ille verecundus, vt iactabat, ille aliorum immodestiæ censor atque obiurgator, cùm fœdissima simul ac flagitiosissima acta res esset, succensere quidem visus est.

Φρονεῖτο δ' ἐπὶ τῷ τοὺς Βανδίλους, καὶ τοὺς Μαρκομάνους φίλους ὄντας ἀλλήλοις, συγκεκρουκέναι· καὶ ὅτι καὶ τὸν τῶν Κουάδων βασιλέα Γαϊοβόμαρον κατηγορηθέντα ἀπεκτόνει. καὶ ὅτι τῶν συνόντων τις καὶ συγκατηγορουμένων αὐτῷ παραπήγξατο, ἐπέτρεψε τοῖς βαρβάροις τὸν νεκρὸν αὐτοῦ καταπατῆσαι, ἵν' ὡς καὶ καταδεδικασμένος ἐσφάχθαι, ἀλλὰ μὴ ἑκουσίως (ὅπερ εὔδοξον παρ' αὐτοῖς ἐνόμιζεν) τετελευτηκέναι νομισθείη.

Ὅτι Καικίλιον Αἰμιλιανὸν τῆς Βαιτικῆς ἄρξαντα, ὡς καὶ τῷ Ἡρακλεῖ τῷ ἐν τοῖς Γαδείροις χρησάμενον ἀπέκτεινεν.

Ὅτι Θεόκριτος ὁ Καισάρειος, δι' οὗ ὀρχεῖσθαι ὁ Ἀντωνῖνος μεμαθήκει, καὶ παιδικὰ τοῦ Σαωτέρου ἐγεγόνει, καὶ κατὰ τοῦτο, καὶ ἐς τὸ τῶν Ῥωμαίων θέατρον ἐσῆκτο. ἐπεὶ δὲ κακῶς ἐν αὐτῷ ἔφερετο, ἐκ μὲν τῆς Ῥώμης ἐξέπεσεν, ἐς δὲ τὸ Λουγδοῦνον ἐλθὼν, ἐκείνοις ἅτε καὶ ἀγροικοτέροις ἔτερπε· καὶ ἐκ δούλου, καὶ ἐξ ὀρχηστοῦ, καὶ στρατιάρχης, καὶ ἔπαρχος ἐγένετο. Pag.879.

Ὅτι τοὺς Ἀλεξανδρέας ἀποσφάττων ὁ Ἀντωνῖνος, καὶ ἐν τῷ τεμένει διαιτώμενος ἐπέστελλε τῇ γερουσίᾳ, ὅτι ἡγνευσεν ἐν αὐταῖς ἐν αἷς τά τε βοσκήματα ἅμα τῷ θεῷ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν αὐτῷ ἔθυεν. Pag.880.

Ὅτι καὶ τὸ ξίφος, δι' οὗ τὸν ἀδελφὸν ἀπεκτόνει, ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Ibid.

Ὅτι ὁ αὐτὸς τοῖς στρατιώταις ἆθλα τῆς στρατείας τοῖς μὲν ἐν τῷ δορυφορικῷ τεταγμένοις ἐς χιλίας διακοσίας πεντήκοντα, τοῖς δὲ πεντακισχιλίας λαμβάνειν.

Ὅτι ὁ σώφρων ἐκεῖνος, ὥς γε τὸ ἔλεγεν, ὁ τῆς τῶν ἄλλων ἀσελγείας ἐπιτιμητὴς, αἰσχίστου τε ἅμα καὶ δεινοτάτου τολμήματος γενομένου, ἔδοξε μὲν ὀργὴν πεποιῆσθαι· ἐπεὶ δὲ δὴ μὴ ἐκείνη

κατ' ἀξίαν ἐπελθεῖν, καὶ τοῖς νεανίσκοις προσεπιτρέψαι ποιεῖν ἃ μηδεὶς μέχρι πότε τετολμήκει, πολὺ σφίσι ἐλυμήνατο. μιμησαμένων γὰρ τῶν ἑταίρων γυναικῶν, καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν γελωτοποιῶν.

Ὅτι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ Κουλλώνῃ ἐπηρεία πολλὴ οὐχ ὅτι τοῖς ποιοῦσιν ἐκτός τι τῶν εἰωθότων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἐγίγνετο.

Ὅτι καὶ τῶν ἀστέρων διαγράμματα καθ' ἃ ἐγεγένητό τις τῶν πρώτων, παρ' αὐτῶν ἐπεκμαίρετο τόν τε οἰκείως οἱ καὶ τὸν ἀλλοτρίως ἔχοντα. καὶ πολλοὺς καὶ ἐκ τούτων τοὺς μὲν ἐτίμα, τοὺς δὲ ἀπώλλυεν.

Pag.890. Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος ἦν θρασύτατος μὲν ἀπειλῆσαί τι, καὶ προπετέστατος τολμῆσαι, δειλότατος δὲ διακινδυνεῦσαί τι καὶ ἀσθενέστατος πονῆσαι. οὕτω γὰρ οὔτε τὸ καῦμα, οὔθ' ὅπλα φέρειν ἐδύνατο, ὥστε καὶ τοὺς χειριδωτοὺς χιτῶνας ἐς θώρακος τρόπον τινὰ εἶδος πεποιημένους ἐνδύνειν, ἵνα τὴν τοῦ ἁπλοῦ δόξαν χωρὶς τοῦ βάρους αὐτοῦ ἔχων, μήτε ἐπιβουλεύηται καὶ θαυμάζηται, καὶ αὖθις καὶ ἄνευ μάχης πολλάκις ἐχρῆτο.

Pag.881. & 890. Ὅτι οἱ τοῦ Ἀντωνίνου στρατιῶται ἐκ τῆς προτέρας τρυφῆς (τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ἐν οἰκίαις ἐχείμαζον πάντα τὰ τῶν ξενοδοχούντων σφᾶς ὡς καὶ ἴδια ἀναλίσκοντες,) καὶ ἐκ τῶν πόνων τῆς ταλαιπωρίας τῆς τότε αὖθις παρούσης, οὕτω καὶ τὰ σώματα τετρυχωμένους, καὶ τὰς ψυχὰς τεταλαιπωρημένους, ὥστε μηδὲν τῶν λημμάτων ἔτι ἃ πολλὰ παρ' αὐτοῦ ἐλάμβανον προτιμᾶν, αἰσθόμενοι οἱ βάρβαροι ἐπήρθησαν, ὡς καὶ συναγωνιστὰς αὐτοὺς, ἀλλ' οὐ πολεμίους ἕξοντες.

Pag.887. & 893. Ὅτι ὁ Μακρῖνος ἔπαρχος ἀποδειχθεὶς διῴκησε τὰ τῆς ἡγεμονίας ἄριστα καὶ δικαιότατα, ὅσα γε καὶ αὐτογνωμονήσας ἔπραξεν.

Pag.895. Ὅτι εἴπερ ἐπὶ πλεῖον ἐβεβιώκει ὁ Μακρῖνος διὰ μίσους

Sed cùm minus quàm pro grauitate sceleris commotus fuisset, permisissétq. insuper adolescentibus ea vt facerent quæ nullus hactenus ausus fuerat, maximam labem publicis moribus attulit. quippe histriones & meretricum & virorum impudicos gestus imitati fuerant.

Ludis Culenis ea fieri solebant, quę non fecisse modò, sed vel spectasse summa infamia erat.

Antoninus Caracalla descriptionem habebat astrorum, quibus nobilissimus quisque in lucem prodiisset. ex iisque conijciebat qui beneuolo erga se, quiue alieno animo essent. atque hinc & promouebat plurimos, & necabat.

Ex Libro LXXVIII.

Erat Antoninus audacissimus ille quidem ad minandum, & ad audendum promptissimus. sed ad subeunda pericula idem summâ ignauiâ, & in tolerandis laborib. maxima mollicie erat: quippe qui nec æstum, nec arma ferre posset, adeò quidem vt tunicas manuleatas in formam loricæ ac speciem factas indueret: vt quum absque pondere armorum, tamen esse videretur armatus, nullis peteretur insidiis, & præterea admirationi esset. Porrò huiusmodi tunicis etiam pacis tempore vtebatur.

At barbari cùm Antoninum eiusmodi viderent, eiúsq. milites tum ob superioris temporis luxum dissolutos atq. eneruees esse audirent, (quippe, vt cætera omittam, sub tecto hyemare consueuerant, résque hospitum suorum non secùs ac proprias consumere) tum ob præsentes ærumnas ac labores adeò & corporibus exhaustos, & animis fractos esse intelligerent, vt ne pecuniam quidem, quam donatiui nomine frequenter ab eo accipiebant, iam curarent: mirum in modum animis elati sunt, quasi eos non hostes, sed socios atq. auxiliares essent habituri.

Macrinus Præfectus Prætorij creatus, cuncta quæ ad principatum spectant, quæ quidem suo arbitratu gessit, optimè ac iustissimè administrauit.

Macrinum tamen mortuum vehementer desiderarunt,

quem procul dubio si vixisset diutius, odio erāt habituri. quippe & molliore ac delicatiore victu vti iam cœperat; & eos qui aliquid in ipso reprehenderent, auersabatur.

Macrinus insita atque innata timiditate, quippe Maurus cùm esset, vehementer expauescebat, tandem periit.

Subditicius Antoninus literas Pollioni Consuli ad Senatum dedit, mandauitque vt si quis contradiceret, vim militarem adhiberet. proinde recitatæ sunt integræ literæ, tametsi inuitis patribus. nam præ vi ac necessitate quæ intentabatur, nihil pro dignitate & vtilitate sua patres agere potuerunt: sed metu constricti, & Macrinum hostem censuerunt, & maledictis lacerarunt; & Caracallam, quem hostem appellare sæpius optauerant, laudibus extulerunt. Deos precati vt filius patri similis esset.

Ex Libro LXXIX.

Vnum est à subditicio Antonino præclarè atque ex optimi principis mente & consilio factum. Nam cùm ex literis Macrini multis contumeliis à Senatu populóque Romano re & verbis, tam priuatim quàm publicè, cùm ipse, tum Caracalla esset affectus, nihil horum tamen vindicaturū se esse dixit, nec verò vindicauit. cætera verò turpissimè & iniustissimè, ac crudelissimè gessit. quorum nonnulla quidem nunquam antehac admissa Romæ, non secùs tamen atque à maioribus instituta viguerunt. alia scelerato ausu ab aliis atque aliis tentata, breui tempore mansêre.

Eutychianus Comazon à mimis & scurris id cognomentum acceperat.

Sed quid alios commemorare attinet, quos ille iniustè interfecit, quando & illum ipsum totius defectionis auctorem & architectum, à quo in castra illatus fuerat, qui milites ad partes ipsius traduxerat, qui victoriam de Macrino ei parauerat, educatorem ac tutorem suum in ipso statim principatus exordio Nicomediæ necauit. quo facto scelestissimus omnium mortalium est habitus. Etsi enim ille delicatiore victu vtebatur, ac libenter munera capiebat, tamen neminem damno,

αὖ αὐτὸν ἐξήκεισαν. καὶ γὰρ τρυφερόν πως ζῆν ἤρξατο, καὶ τῶν διαμεμφομένων τι αὐτοῦ ἐπεστρέφετο.

Ὅτι ὁ Μακρῖνος ὑπὸ τῆς ἐμφύτου δειλίας, καὶ γὰρ Μαῦρος ὢν δεινῶς ἐδειμαινεν. Pag. 904.

Ὅτι ὁ Ψευδαντωνῖνος γράμματα πέμψας τῇ βουλῇ διὰ Πολλίωνος ὑπάτου, ἐνετείλατο αὐτῷ, ἵνα εἴ τις ἀνθίσταιτο, τῇ χειρὶ τῇ τῶν στρατιωτῶν χρήσηται. ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἄκουσαι πάντα ἀνέγνω. τῇ γὰρ ἐπαρτηθείσῃ ἀνάγκῃ οὐδὲν οὔτε τῶν δεόντων, οὔτε τῶν συμφερόντων σφίσι πρᾶξαι ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ φόβου ἐξεπλάγησαν καὶ ἐψηφίσαντο τὸν Μακρῖνον ἐν πολεμίου μοίρᾳ καὶ ἐλοιδόρησαν, καὶ τὸν Καράκαλλον ὃν καὶ πολέμιον ἀποδεῖξαι πολλάκις ἠθελήκεσαν, τότε ἐσέμνυνον, καὶ τὸν υἱὸν δῆθεν εὔχοντο ὅμοιον αὐτῷ γενέσθαι.

Ὅτι ὁ Ψευδαντωνῖνος ἓν καὶ μόνον καὶ σφόδρα ἀγαθὸν αὐτοκράτορος ἐποίησεν. πολλῶν γὰρ πολλὰ καὶ ἰδιωτῶν καὶ δήμων, καὶ αὐτῶν Ῥωμαίων, καὶ ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ ἔς τε τὸν Καράκαλλον καὶ ἑαυτὸν ἐκ τῶν τοῦ Μακρίνου γραμμάτων, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑβρισάντων, οὐδὲν τὸ παράπαν οὔτε ἐπεξήξειν ἔφη, οὔτε ἐπεξῆλθεν. ἐς δὲ δὴ τὰ ἄλλα πάντα καὶ αἰσχρότατα, καὶ παρανομώτατα καὶ μιαιφονώτατα ἐξώκειλεν. ὥστε τὰ μὲν ἵνα τὴν ἀρχὴν ὡς καὶ πάτρια ἀκμάσαι, τὰ δὲ καὶ τολμηθέντα ὀλίγῳ χρόνῳ διαρκέσαι. Pag. 907.

Ὅτι ὁ Κωμάζων τὸ ὄνομα ἐκ μίμων καὶ γελωτοποιίας ἔσχεν. Pag. 908.

Ὅτι αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τὴν ἐπανάστασιν κατασκευάσαντα, τὸν ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτὸν ἐσαγαγόντα, τὸν τοὺς στρατιώτας προσαποστήσαντα, τὸν τὴν νίκην αὐτῷ τὴν κατὰ τοῦ Μακρίνου παρασχόντα, τὸν τροφέα, τὸν πρεσβύτην, ἐν ἀρχῇ εὐθὺς τῆς ἡγεμονίας ἐν τῇ Νικομηδείᾳ ἀποκτείνας, ἀνοσιώτατος ἀνδρῶν ἐνομίσθη. ἄλλως μὲν γὰρ καὶ τρυφερώτερον διῃτᾶτο, καὶ ἡδέως ἐδωροδόκει. οὐ μὴν οὐδὲ αἴτιός τινος κακοῦ οὐδενὶ ἐγένετο.

καὶ πολλοὺς πολλὰ εὐεργέτησε. τὸ δὲ μέγιστον ἰσχυρῶς αὐτὸν περι-
εῖπε, καὶ τῇ Μαίσῃ τῇ τε Σοαιμίᾳ σφόδρα ἤρεσκε· τῇ μὲν ὅτι
ἐτεθράπτο ὑπ' αὐτῆς, τῇ δὲ ὅτι συνῴκει τρόπον τινὰ αὐτῇ.
ἀλλ' οὔτοι γε διὰ τοῦτ' αὐτὸς ἐχρήσατο, ὁπότε καὶ συμβό-
λαιον αὐτῷ γαμικὸν ποιῆσαι, καὶ Καίσαρα αὐτὸν ἀποδεῖξαι ἠθέ-
pag. 911. λησεν, ἀλλ' ὅτι σωφρόνως τε καὶ εὐφρόνως ζῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐτωθ-
άζετο. καὶ αὐτός τε αὐτοχειρίᾳ πρῶτος αὐτὸν κατέτρωσε, διὰ τὸ
μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἄρξαι τοῦ φόνου τολμῆσαι.

Ibid. Ὅτι τὸ αἰδοῖον περιέτεμε καὶ χοιρείων κρεῶν ὡς καὶ καθαρώτε-
ρον ἐκ τούτων θρησκεύσων ἀπείχετο. ἐβουλεύσατο μὲν παντά-
πασιν αὐτὸ ἀποκόψαι. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν τῆς μαλακίας ἕνεκα ποι-
ῆσαι ἐπεθύμησε, τοῦτο δὲ ὡς καὶ τῇ τοῦ Ἐλιογαβάλου ἱερατείᾳ
προσῆκον ἔπραξεν. ἐξ οὗ δὴ καὶ ἑτέροις τῶν συνόντων συχνοῖς
ὁμοίως ἐλυμήνατο.

Ὅτι ὁ Ψευδαντωνῖνος χρυσοῦς ἔστη πολλῷ καὶ ποικίλῳ κόσμῳ
διαπρέπων.

Ὅτι χρήματα πολλὰ ὁ Μακρῖνος ἐν τῷ βασιλικῷ εὑρὼν
διεσπάθησε, καὶ οὐκ ἐξήρκουν αἱ πρόσοδοι πρὸς ἀναλώ-
ματα.

Pag. 912. Ὅτι ὁ Ψευδαντωνῖνος καὶ ὁ Σαρδανάπαλλος, ὃ καὶ τοὺς θεοὺς
γάμου νόμῳ συνοικίζειν ἀξιῶν ἀσελγέστατα αὐτὸς διεβίω. ἔγημε
mſ. νόμου. μὲν γὰρ πολλὰς γυναῖκας, καὶ ἔτι πλείοσιν ἄνευ τινὸς *νομίμου
παρασρήσεως συνείργνυτο· οὐ μέντοι καὶ αὐτός τι αὐτῶν δεόμενος,
ἀλλ' ἵνα τῇ συγκοιμήσει τῇ μετὰ τῶν ἐραστῶν τὰ ἔργα αὐτῶν μι-
μῆται, καὶ κοινωνοὺς τῆς ὕβρεως φύρδην ἀναφερόμενος αὐταῖς
λαμβάνῃ. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄτοπα, ἃ μήτε λέγων, μήτ'
ἀκούων τις καρτερήσειε, καὶ ἔδρασε τῷ σώματι καὶ ἔπαθε. τὰ δὲ
δὴ περιφανέστατα, καὶ ἃ μηδ' ἂν ἀποκρύψαιτό τις, τάδε ἐστίν.
ἐς καπηλεῖα ἐσῄει νύκτωρ περιθεταῖς κόμαις χρώμενος, καὶ
τὰ τῶν καπηλίδων εἰργάζετο. ἐς τὰ πορνεῖα τὰ περιβόητα

multos maximis beneficiis affecerat. quodque præcipuum est, omni cura ac sollicitudine ipsum custodiebat, Mæsæq. ipsi ac Soæmiæ erat acceptissimus. Huic quod alumnus esset ipsius: illi, quod viri ac mariti loco. Neque tamen eam ob causam ab Elagabalo est occisus, (quippe cùm & nuptiales ei tabulas conficere, & Cæsarem eum nuncupare voluerit Elagabalus) sed quia modestè & prudenter agere eum compellebat. Primúsque Elagabalus eum sua manu percussit, cùm ex militibus nemo esset qui cædem aggredi auderet.

Idem genitalia circuncidit, & suillis carnibus abstinuit, quasi hoc pacto purius sacra culturus. Cogitauerat & genitalia sibi penitùs præcidere. verùm id quidem ob molliciem ac muliebrem morbum facere concupiuit. circuncisionem verò, vtpote quæ sacris Dei Elagabali conueniret, adhibuit. ex quo etiam complures ex familiaribus suis similiter mutilauit.

Eiusdem statua aurea cum vario ac multiplici ornatu dedicata est.

Et cùm ingentem pecuniæ vim in principis ærario reperisset, breui omnem dissipauit. nec iàm publici reditus eius luxuriæ sufficiebant.

Hic verò Sardanapallus, qui Deos etiam matrimonij iure coniungere non dubitabat, ipse summa libidine ac petulantia vixit. Nam & multas duxit vxores, & multò plures absque vlla appellatione legitima in contubernio habuit, non quò iis vllatenus egeret, sed vt ex earum concubitu disceret quæ cum suis amatoribus posthac imitaretur, vtque eas comites ac socias haberet turpitudinis, quippe qui nefariè iis illuderet. Ac multa ille quidem impurè, quæ neque commemorare quisquam, neque audire possit, & fecit, & passus est. Celeberrima verò, & quæ nemo, vt opinor, præ pudore occultauerit, hæc fuêre. Noctu in popinas introibat galericulo tectus, & copas imitabatur. Frequentabat notissima

lupanaria, pulsisq. inde meretricib. scortabatur. Deniq. constituta intra palatium cella, libidinari erat solitus, nudo corpore in vestibulo cellæ instar meretricum stans, & linteum aureis suspensum annulis vibrans, molliq. & fracta voce prætereuntes inuitans. erant enim quib. imperatum fuerat, illac vt præterirent: cùm vt in cæteris rebus, sic ad hanc maximè multos vndique haberet emissarios, qui curiosè perquirerent viros ad explendam ipsius libidinẽ aptissimos. quin & stupri pretia ab iis exigebat, & capturis gloriabatur. Cum æmulis autem sociisq. eiusdem turpitudinis rixabatur non rarò, séque à pluribus amatoribus appeti, & maiorem quàm illos quæstum facere iactabat. Et hoc quidem modo se erga omnes amatores suos gerebat. vnum tamen ex iis viri ac mariti habuit loco, quem propterea Cæsarem nuncupare statuerat. Aurigabat porrò priuatim domi, (si tamen ea domus vocanda est) cultu prasino ornatus, pręsidentibus ac munerariis cum aliis ex comitatu ipsius splendidis equitib. ac Cæsarianis, tum Præfectis Prætorio, & auia eius ac matre & vxoribus: adhæc multis Senatorij ordinis, atq. inter hos, Leone Præfecto vrbis. Spectabántque eum currus agitantem.

Ac in iudicando quidem vir aliquatenus videbatur. cæteroqui & re & habitu & vocis sono muliebrem mollitiem æmulabatur. Vt enim cætera omittam, saltabat non in orchestra solùm, sed etiam incedens ac sacrificans, & cùm salutaret, aut concionem haberet. Postremò etiam nupsit, appellatúsque est vxor & domina & Augusta. & lanam fecit. Interdum & reticula gestabat, & oculos subliniebat, & cerussa vultum atque anchusa pingebat. Semel omninò barbam posuit, eúmque diem omni festiuitate idcircò celebrauit. posthac verò assiduè vulsus est vt glabra facie mulierem referret. Ac sæpius recumbens in lecto salutabat Senatores. Erat vir eius Hierocles quidam mancipium è Caria, qui olim Gordio in deliciis fuerat, à quo etiam aurigare didicerat. Hic cùm ludis Circensibus agitans, fortè ante sellam Sarda-

ἐσεφοίτα, καὶ τὰς ἑταίρας ἐξελαύνων ἐπορνεύετο. καὶ τέλος ἐν τῷ παλατίῳ οἴκημά τι ἀποδείξας ἐνταῦθα ἠσέλγαινε, γυμνός τε ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ ἑστὼς ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διασείων, τούς τε παριόντας ἁβρᾷ καὶ κεκλασμένῃ τῇ φωνῇ προσεταιριζόμενος. ἦσαν γὰρ οἷς ἐξεπίτηδες τοῦτο ποιεῖν προσετέτακτο. ὡς γὰρ ἐς τἆλλα καὶ ἐς ἐκεῖνο διερευνητὰς εἶχε συχνούς, δι' ὧν ἐπολυπραγμόνει τοὺς μάλιστα αὐτὸν ἀρέσαι τῇ ἀκαθαρσίᾳ δυναμένους. χρήματά τε παρ' αὐτῶν συνέλεγε, καὶ ἐγαυροῦτο ταῖς ἐμπολαῖς. πρός τε τοὺς συνασχημονοῦντάς οἱ διεφέρετο, πλείους τε ἐραστὰς αὐτῶν ἔχειν καὶ πλεῖον ἀργυρίζεσθαι λέγων. ἤδη δὲ καὶ ἐξαίρετόν τινα ἄνδρα ἔχειν, ὃν Καίσαρα διὰ τοῦτ' ἀποδεῖξαι ἠθέλησεν. ἤλαυνε δὲ ἅρμα τῇ πρασίᾳ σκευῇ χρώμενος ἰδίᾳ τε καὶ οἴκοι, εἴ γε οἶκον ἔνι φάναι τοῦτ' εἶναι· ἐνταῦθα ἠγωνοθέτουν οἵ τε ἄλλοι οἱ περὶ αὐτὸν πρῶτοι καὶ ἱππεῖς Καισάρειοι, καὶ οἱ ἔπαρχοι, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ἡ τηθὴ, καὶ ἡ γυναῖκες, καὶ ἄλλοι καὶ Λέων ὁ πολίαρχος. καὶ ἐθεῶντο αὐτὸν ἁρματηλατοῦντα.

Ὅτι ἐν τῷ δικάζειν τινὰ ἀνὴρ πως εἶναι ἐδόκει. ἐν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις τῷ τε ἔργῳ καὶ τῷ σχήματι τῆς φωνῆς ὡραΐζετο. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὠρχεῖτο· οὔτε γὰρ ἐν ὀρχήστρᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμβαδίζων τρόπον τινὰ, καὶ θύων, ἀσπαζόμενός τε καὶ δημηγορῶν, καὶ τέλος καὶ ἐγήματο. γυνή τε καὶ δέσποινα, βασιλίς τε ὠνομάζετο. καὶ ἐριούργει, καὶ κεκρυφάλους ἔστιν ὅτε καὶ ἐφόρει· καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνηλείφετο, ψιμυθίῳ τε καὶ ἐγχούσῃ ἐχρίετο. ἅπαξ μὲν γάρ ποτε ἀπεκείρατο τὸ γένειον, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἑορτὴν ἤγαγε. μετὰ δὲ τοῦτ' ἐψιλίζετο, ὥστε καὶ ἐκ τούτου γυναικίζειν. καὶ πολλάκις, καὶ κατακείμενος τοὺς βουλευτὰς ἠσπάζετο. ὁ δὲ δὴ ἀνὴρ αὐτῆς Ἱεροκλῆς ἦν Καρικὸν ἀνδράποδον Γορδίου ποτὲ παιδικὰ γενόμενον, παρ' οὗ καὶ ἁρματηλατεῖν ἔμαθεν. ἐν γάρ τοι ἱπποδρομίᾳ τινὶ ἐκπεσὼν τοῦ ἅρματος κατ' αὐτὴν τοῦ

Σαρδαναπάλλου ἕδραν, τό τε κράνος ἐν τῇ πτώσει ἀπέρριψε, καὶ ἐκφανεὶς αὐτῷ (λειογένειος δὲ ἔτι ἦν καὶ κόμῃ ξανθῇ ἐκεκόσμητο) ἀνηρπάσθη τε εὐθὺς ἐς τὸ παλάτιον· κἂν τοῖς νυκτερινοῖς ἔργοις ἔτι καὶ μᾶλλον ἑλὼν αὐτὸν, ὕστερον ηὐξήθη ὥστε καὶ ὑπὲρ αὐτὸν ἐκεῖνον ἰσχῦσαι, καὶ βραχύ τι νομισθῆναι τὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἔτι δούλην οὖσαν ἐς τὴν Ῥώμην ὑπὸ στρατιωτῶν ἀχθῆναι, καὶ ἐς τὰς τῶν ὑπατευκότων γυναιξὶ καταριθμηθῆναι. πολλάκις μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐτιμήθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐδυνήθησαν, οἱ μὲν δι' ἄλλο, οἱ δὲ ὅτι ἐμοίχευον αὐτὸν, &c. quæ leguntur pag. 913. usque ad vocem ἀπολέσθαι.

Ὅτι Αὐρήλιος Ζωτικὸς ἀνὴρ Σμυρναῖος, ὃν καὶ μάγειρον ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τέχνης ἀπεκάλουν, καὶ ἐφιλήθη πάνυ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐμισήθη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐσώθη. ὃς καλὸν μὲν καὶ τὸ πᾶν σῶμα ὥσπερ καὶ ἐν ἀθλήσει ἔχων, πολὺ δὲ δὴ πάντας τῷ τῶν αἰδοίων μεγέθει ὑπεραίρων, ἐμηνύθη τε αὐτῷ ὑπὸ τῶν ταῦτα ἐξεταζόντων, καὶ ἐξαίφνης ἐκ τῶν ἀγώνων ἀναρπασθεὶς ἀνήχθη τε ἐς τὴν Ῥώμην ὑπὸ πομπῆς ἀπλέτου, ὅσην οὔτε Ἄγβαρος ἐπὶ Σεβήρου, οὔτε Τιριδάτης ἐπὶ Νέρωνος ἔσχε. πρόκοιτός τε καὶ πρὶν ὀφθῆναί οἱ ἀποδειχθεὶς, καὶ τῷ τοῦ Ἀβίτου τοῦ πάππου αὐτοῦ ὀνόματι τιμηθεὶς, καὶ στεφανώμασιν ὥσπερ ἐν πανηγύρει ἠσκημένος καὶ λυχνοκαΐᾳ πολλῇ λαμπόμενος ἐσῆλθε. καὶ ὃς ἰδὼν αὐτὸν ἀνέθορέ τε ἐρρυθμισμένως. καὶ προσειπόντα οἷα εἰκὸς ἦν· κύριε αὐτοκράτορ χαῖρε, θαυμαστῶς τόν τε αὐχένα γυναικίσας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπεγκλάσας ἠμείψατο καὶ ἔφη, οὐδὲν διστάσας· μή με λέγε κύριον, ἐγὼ γὰρ κυρία εἰμί. καὶ ὁ μὲν συλλουσάμενος αὐτῷ παραχρῆμα καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκ τῆς γυμνώσεως ἰσόρροπόν τε τῇ φήμῃ εὑρὼν ὄντα παχητιάσας ἔν τε τῷ κάτω αὐτοῦ ἀνέκλινε, κἂν τοῖς κόλποις ὥσπερ τις ἐρωμένη δεῖπνον εἵλετο. ὁ δὲ Ἱεροκλῆς φοβηθεὶς μὴ καὶ μᾶλλον αὐτὸν ἑαυτοῦ δουλώσηται, καί τι διὰ τοῦτο δεινὸν οἷα ἐν ἀντεραστῇς εἴωθε γίγνεσθαι πάθῃ, φαρμάκῳ τινὶ

napalli decidisset è curru, eóq. in casu galeam abiecisset, ab ipso conspectus, (erat porrò adhuc imberbis, & flauo ornatus capillitio) statim raptus in palatium est. cúmq. nocturnis flagitiis adhuc magis ei placuisset, in tantum fastigium euectus est, vt Imperatore ipso plus posset: illúdq. minimum videretur, quod mater ipsius etiamtum ancilla cum militari satellitio deducta in vrbem, inter Consularium matronas censeretur. Sunt & multi alij & magnis honoribus, & summâ potentiâ ab eo ornati. alij quidem alias ob causas, nonnulli verò quòd ipsius adulteri essent, *&c. vt pag. 913.*

Aurelius autem Zoticus, Smyrna oriundus, cui ex arte patris cognomen erat inditum coqui, cùm ab ipso vehementer amatus fuisset, postea in odium venit, idque ei salutem attulit. Is cùm & toto corpore pulcherrimo esset, quippe in palæstra versatus, & præterea enormis virilitatis; delatus ab iis quibus cura erat, talia peruestigare, statim ex palæstra abreptus, Romam ingenti pompa perductus est, quanta neque Agbarus Seueri, neque Tiridates Neronis temporibus. designatúsq. antequam in conspectum eius veniret præfectus cubiculariorum, & Auiti qui auus ipsius fuerat, nomine ornatus, adhæc coronis tanquam in spectaculo aliquo redimitus, multis circumcirca luminibus accensis, in palatium introiuit. quo ille mox viso exiliit modulatè & concinnè. cúmque ab eo, vt par erat, ita esset salutatus: Haue, domine Imperator. ipse flexa muliebrem in modum ceruice, & fractis ac trementibus oculis nihil cunctatus subiecit, Noli me dominum vocare: ego enim domina sum. Inde cùm vnà lauisset, & nudato corpore eum planè respondentem famæ cognouisset, muliebri morbo correptus infra eum accubuit, & quasi amica in eius gremio cœnauit. Sed Hierocles veritus ne illum Zoticus magis sibi obnoxium haberet, eáque causa, vt inter riuales solet, ne grauius aliquod sibi

damnum accideret, eum per pincernas sibi amicissimos potione quadam eneruauit. Itaque ille cùm per totam noctem languidus perstitisset, spoliatus est omnibus quæ adeptus fuerat, & ex palatio atq. vrbe, post etiam ex vniuersa Italia pulsus est. quod quidem ei ad salutē profuit.

Aurelius Eubulus, Emesa erat oriundus, qui eò impudentiæ simul atque dedecoris processerat, vt olim à populo ad pœnam exposceretur. Cùm enim procurator esset summæ rei, omniū bona publicauerat. Igitur tum à plebe ac militibus est discerptus.

Ex Libro LXXX.

Alexandri Mamææ filij temporib. Artaxerxes quidam Persa, Parthis triplici prælio superatis, cæsóque Rege eorum Artabano, aduersus Hatra exercitum mouit, inde transgressurus in fines imperij Romani. Sed cùm ipsius quidem oppidi mœnia machinis perfregisset, verùm plurimos milites ex insidiis amisisset, in Mediam abscessit. cuius & Parthiæ maxima parte, partim vi, partim terrore nominis sui occupata, perrexit in Armeniam. ex qua ab incolis & Medis auxiliaribus filiisque Artabani fusus ac fugatus quidem est, vt aiunt quidam. quamquam alij ad comparandas maiores copias eum inde excessisse memorant. Hic Romanis magnoperè formidabilis fuit, quippe qui cum ingenti exercitu non Mesopotamiæ modò, sed & Syriæ immineret. séque omnia recuperaturum esse minitaretur quæcunq. olim Persæ Græco mari tenus obtinuissent, vtpote quæ hereditario iure ad se pertinerent. Neque verò nobis ideò timor erat iniectus, quòd ipse inexpugnabilis & inuictus esse videretur: sed quod nostri milites ita affecti essent, vt partim ad eum transfugerent, partim pugnare nollent. tanto enim luxu simul ac licentia & impunitate agunt, vt legatum suum Flauium Heracleonem ipsi interfecerint.

Explicit Historia Dionis.

αὐτὸν

αὐτὸν διὰ τῶν οἰνοχόων προσφιλῶν που ἑαυτῷ ὄντων ἐξεθήλωσε· καὶ οὕτως ἐκεῖνος ἄσωτος παρὰ πᾶσαν τὴν νύκτα συνεχθεὶς ἀφῃρέθη τε πάντων ὧν ἐτετύχει, καὶ ἐξηλάθη ἐκ τε τοῦ παλατίου καὶ Ῥώμης, καὶ τῆς λοιπῆς Ἰταλίας· ὃ καὶ ἔσωσεν αὐτόν.

Ὅτι ὁ Αὐρήλιος Εὔβουλος Ἐμεσηνὸς μὲν ἦν, καὶ ἐς τοσοῦτον ἀσελγείας καὶ μιαρίας ἐχώρησεν, ὥστε καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου πρότερον ἐξαιτηθῆναι. τοὺς γὰρ δὴ καθόλου λόγους ἐπιτετραμμένος οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐδήμευεν. καὶ τότε δὲ ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διεσπάσθη. Pag.916.

Ὅτι ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας Ἀρταξέρξης τις Πέρσης τούς τε Πάρθους τρισὶ μάχαις νικήσας, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἀρτάβανον ἀποκτείνας, ἐπὶ τὰ Ἄτρα ἐπεστράτευσεν, ἐπιβασίαν ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ποιούμενος. καὶ τὸ μὲν τεῖχος διέρρηξεν. συχνοὺς δὲ δὴ τῶν στρατιωτῶν ἐξ ἐνέδρας ἀποβαλὼν ἐπὶ τὴν Μηδίαν μετέστη· καὶ ἐκείνης τε οὐκ ὀλίγα καὶ τῆς Παρθίας τὰ μὲν βίᾳ, τὰ δὲ καὶ φόβῳ παραλαβὼν ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ἤλασε. κἀνταῦθα πρός τε τῶν ἐπιχωρίων καὶ πρὸς Μήδων τινῶν, τῶν τε τοῦ Ἀρταβάνου παίδων πταίσας, ὡς μὲν τινες φασὶν ἔφυγεν, ὡς δ' ἕτεροι, ἀνεχώρησε πρὸς παρασκευὴν δυνάμεως μείζονος. οὗτός τε οὖν φοβερὸς ἡμῖν ἐγένετο. στρατεύματί τε πολλῷ οὐ μόνον τῇ Μεσοποταμίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ Συρίᾳ ἐφεδρεύσας, καὶ ἀπειλῶν ἀνακτήσεσθαι πάντα ὡς καὶ προσήκοντά οἱ ἐκ προγόνων, ὅσα ποτὲ οἱ πάλαι Πέρσαι μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἔσχον. καὶ ὁ μὲν οὐχ ὅτι αὐτὸς λόγου τινὸς ἄξιος, ἀλλ' ὅτι οὕτω τὰ στρατιωτικὰ ἡμῖν διάκειται, ὥστε τοὺς μὲν καὶ προσθέσθαι αὐτῷ, τοὺς δὲ οὐκ ἐθέλειν ἀμύνεσθαι. τοσαύτῃ γὰρ ἅμα τρυφῇ καὶ ἐξουσίᾳ ἀνεπιπληξίᾳ τε χρῶνται, ὡς καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἀποκτεῖναι. Pag.918.

Τέλος τῆς ἱστορίας Δίωνος.

Eecce

FRAGMENTA DIONIS EX variis Auctoribus collecta.

Ex libro I.

ΤΡΙΒΟΥΣ τριττὺς ἢ τρίτον μέρος. τρισχίλιοι γὰρ ὄντες ὁπλῖται Ῥωμύλου, ὥς φησι Δίων ἐν πρώτῳ λόγῳ τῆς ἱστορίας, εἰς τρεῖς ἐνεμήθησαν μοίρας κληθείσας τρίβους, τοῦτ' ἔστι, τριττύας. ἃς καὶ φυλὰς ὠνόμασαν Ἕλληνες. ἑκάστη δὲ τριττὺς εἰς δέκα διῃρέθη κουρίας ἤτοι φροντιστήρια. κοῦρα μὲν γὰρ ἡ φροντὶς λέγεται· καθ' ἑκάστην δὲ κουρίαν συνιόντες οἱ εἰς αὐτὴν τεταγμένοι τινὰ τῶν καθηκόντων ἐξεφρόντιζον. λέγονται δὲ καθ' Ἕλληνας αἱ κουρίαι φρατεῖαι, καὶ φατεῖαι, παρὰ τὸ τοὺς φρατειάζοντας, φράζειν ἢ φαίνειν ἀπρέπτως καὶ ἀφόβως τὰ ἴδια βουλήματα. τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς μετηνέχθη λέξεως τοῦ φράτερ, ὃ δηλοῖ τὸν ἀδελφόν. *Ex veteri Glossario Nomico.*

Δίων ὁ Ῥωμαῖος ἀρχαῖόν τινα ἥρωα Ἰανὸν λέγει διὰ τὴν τοῦ χρόνου ξένισιν λαβόντα τὴν γνῶσιν τῶν μελλόντων, καὶ τῶν προϋπαρχόντων, καὶ διὰ τοῦτο διπρόσωπον ὑπὸ Ῥωμαίων πλάττεσθαι. ἐξ οὗ τόν τε μῆνα κληθῆναι Ἰανουάριον, καὶ τὴν τοῦ ἔτους ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς γίνεσθαι. *Ex Chronico Georgij Cedreni, pag. 138.*

Αἰνείας γοῦν ἀπὸ Μακεδονίας ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν ἣ πρὶν Ἀργεῖα ἐκαλεῖτο, εἶτα Σατουρνία ἀπὸ τοῦ Κρόνου. Σατοῦρνος γὰρ ὁ Κρόνος παρὰ Ῥωμαίοις. εἶτα ἀπὸ τινος Αὔσονος Αὐσονία. εἶτα

Τυρσηνία. εἶτα ἀπὸ Ἰταλοῦ ἢ ἀφ' ἑνὸς ταύρου τοῦ Γηρυόνου ἀγο-
μένων παρὰ Ἡρακλέους, καὶ ἀπὸ Ῥηγίου διανηξαμένου εἰς
Σικελίαν, εἰς πεδίον Ἔρυκος * ἐλύμων μὲν βασιλέως, υἱοῦ δὲ Πο- vulgo ἐλυμίων τὸ βασιλείαν.
σειδῶνος Ἰταλία ἡ χώρα ἐκλήθη. ἧς πρῶτος Πῖκος ἐβασίλευ-
σεν, εἶτα υἱὸς αὐτοῦ Φαῦνος· ὅτε καὶ Ἡρακλῆς ἐκεῖνος, μετὰ τῶν λοι-
πῶν τοῦ Γηρυόνου βοῶν παρεγένετο. καὶ γεννᾷ Λατῖνον ἐκ τῆς
Φαύνου γυναικός· ὃς ἐβασίλευσε τῶν ἐκεῖ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λα-
τῖνοι πάντες ἐκλήθησαν. πεντηκοστῷ δὲ πέμπτῳ ἔτει ἀφ' Ἡρα-
κλέους, οὗτος ὁ Αἰνείας μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν εἰς Ἰταλίαν,
ὡς ἔφημεν, καὶ Λατίνους παραγίνεται. παρὰ Λαύρεντον δὲ προσ-
ώκειλε δὲ καὶ Τροίαν καλούμενον παρὰ * Νουμίκιον ποταμόν· vulg. κίον.
ἔχων καὶ τὸν ἐκ Κρεούσης υἱὸν αὐτοῦ Ἀσκάνιον ἢ Ἴουλον. ὅπου φα-
γόντων τῶν μετ' αὐτοῦ τὰς τραπέζας σελινίνας οὔσας ἢ ἐκ τῶν
σκληροτέρων μερῶν τῶν ἄρτων (οὐ γὰρ εἶχον τραπέζας) ἔτι δὲ καὶ
χοίρου λευκῆς ἀπὸ τοῦ πλοίου αὐτοῦ ἀποσκιρτησάσης ἐπὶ δὲ ἀπ'
αὐτοῦ (ὠνομασμένον) Ἀλβανὸν ὄρος καὶ τριάκοντα τετοκυίας·
ἅπερ ἐδήλουν ὅτι τριακοστῷ ἔτει οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ γῆν καὶ
κράτος ἄμεινον ἕξουσιν ἐπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας, ἐκ χρησμοῦ
τοῦτο προακηκοὼς, θύσας δὲ καὶ τὴν χοῖρον, παρεσκευάζετο
κτίζειν πόλιν. ὁ δὲ Λατῖνος τοῦτον οὐκ εἴα· ἡττηθεὶς δὲ πολέμῳ δί-
δωσιν Αἰνείᾳ πρὸς γάμον Λαβινίαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Αἰ-
νείας δὲ κτίσας πόλιν Λαβινίαν ὠνόμασε. Λατίνου δὲ καὶ Τύρνου τοῦ
Ῥουτούλων βασιλέως πολέμῳ ὑπ' ἀλλήλων ἀποθανόντων Αἰ-
νείας ἐβασίλευσεν. Ἀνῃρημένου δὲ καὶ Αἰνείου ἐν Λαυρέντῳ πολέμῳ
ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ῥουτούλων καὶ Μεζεντίου τοῦ Τυρρηνοῦ, ἐγκύου
οὔσης τῆς Αἰνείου γυναικὸς Λαβινίας, Ἀσκάνιος ὁ ἐκ Κρεούσης
παῖς βασιλεύει. ὃς καὶ τὸν Μεζέντιον πολέμῳ συμβαλόντα νικᾷ
τελέως, μὴ δεχόμενον τὰς πρεσβείας, ἀλλὰ τὰ τοῦ Λατίνου
πάντα εἰς ἐτήσιον δασμὸν αἰτοῦντα. αὐξηθέντες δὲ οἱ Λατῖνοι
ἐπεὶ καὶ τὸ λ' ἔτος ἀνέστη τὸ τῆς χοίρου αἴνιγμα, Λαβινίας μὲν

περιεφρόνησαν. Ἄλβαν δὲ λέγεται ἑτέραν πόλιν ἔκτισαν ἀπὸ τῆς χοίρου, τουτέστι λευκὴν μακράν, καὶ τὸ ἐκεῖσε ὄρος Ἀλβανὸν ὁμοίως· τὰ δὲ ἐκ Τροίας ἀγάλματα μόνα πρὸς τὸ Λαβίνιον ὑπεστράφησαν. μετὰ δὲ Ἀσκανίου τελευτὴν οὐχ ὁ Ἀσκανίου παῖς Ἴουλος ἐβασίλευσεν, ἀλλ' ὁ ἐκ Λαβινίας Αἰνείου παῖς Σίλβιος. Σιλβίου πάλιν ἄλλος Αἰνείας. οὗ Κάπης· Κάπητος δὲ παῖς Τιβερῖνος, οὗ Ἀμούλιος, οὗ Ἀβεντῖνος. μέχρι τούτου τὰ περὶ Ἄλβης καὶ Ἀλβανῶν. τὰ δὲ περὶ Ῥώμης ἐντεῦθεν. Ἀβεντῖνος γεννᾷ Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον. βασιλεύοντα δὲ τὸν Νομήτορα ὁ Ἀμούλιος ἐξέλασε, καὶ Αἰγέστην τὸν Νομήτορος υἱὸν ἐν κυνηγεσίῳ ἀναιρεῖ. τὴν δὲ ἀδελφὴν Αἰγέστου, θυγατέρα δὲ τοῦ προῤῥηθέντος Νομήτορος Σιλουΐαν ἢ Ῥέαν Ἰλίαν ἱέρειαν τῆς θεᾶς Ἑστίας ποιεῖ ὡς ἂν παρθένος διαμείνῃ. ἐδεδίει γὰρ τινα χρησμὸν λέγοντα ὑπὸ τῶν Νομήτορος παίδων αὐτὸν ἀναιρήσεσθαι. διά τοι τοῦτο τὸν μὲν Αἰγέστην ἀνεῖλε, τὴν δὲ ἱέρειαν τῆς Ἑστίας ἐποίησεν ὅπως παρθένος καὶ ἄπαις διαμένῃ. ἡ δὲ ἐν Ἄρεος ἄλσει ὑδρευομένη ἔγκυος γίνεται καὶ γεννᾷ Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον. καὶ τὴν δὲ μὲν ἐξαιτεῖται μὴ ἀποθανεῖν ἡ τοῦ Ἀμουλίου θυγάτηρ· τὰ δὲ βρέφη Φαιστύλῳ ποιμένι Λαυρεντίας ἀνδρὶ ἔδοντο ῥῖψαι πρὸς τὸν Τίβεριν ποταμόν. ἃ ἡ τούτου γυνὴ λαβοῦσα ἀνέτρεφεν. ἔτυχε γὰρ αὐτὴν τότε νεκρὸν βρέφος τεκεῖν. αὐξηθέντες δὲ ὁ Ῥωμύλος καὶ Ῥῶμος ἐποίμαινον κατὰ τοὺς Ἀμουλίου ἀγρούς· ἀνελόντας δέ τινας τῶν τοῦ πάππου Νομήτορος ποιμένων ἐπετηροῦντο. κατασχεθέντος δὲ τοῦ Ῥώμου δραμὼν ὁ Ῥωμύλος τῷ Φαιστύλῳ λέγει, καὶ ὃς δραμὼν τῷ Νομήτορι πάντα διηγεῖται. τέλος ἔγνω Νομήτωρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παῖδας ὄντας αὐτούς. οἱ δὲ συναιρομένων πολλῶν ἀναιροῦσι τὸν Ἀμούλιον· τῷ δὲ Νομήτορι πάππῳ αὐτῶν τὴν βασιλείαν τῆς Ἄλβης παραδόντες, αὐτοὶ τὴν Ῥώμην κτίζειν ἀπήρξαντο ιη' ἔτει τῆς Ῥωμύλου ἡλικίας· περὶ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης Ῥώμης ἣν ἔκτισε Ῥωμύ-

λος περὶ τὴν Φαιςύλου οἰκίαν, ἐν ὄρει παλατίῳ, τετράγωνος ἐκτίσθη Ῥώμη παρὰ Ῥώμου ἢ Ῥώμους παλαιοτέρου τούτων. *Ex Scholiis Isacij Tzetzis in Lycophronis Cassandram, pag. 158.*

Αὐσονία δὲ κυρίως, ὡς Δίων γράφει Κοκκηϊανός, ἡ τῶν Αὐρούγκων γῆ μόνη λέγεται, ἐν μέσῳ Καμπανῶν καὶ Οὐόλσκων παρὰ θάλασσαν κειμένη. συχνοὶ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Λατίου Αὐσονίαν εἶναι ἐνόμισαν· ὥστε καὶ πᾶσαν Ἰταλίαν ἀπ' αὐτῆς Αὐσονίαν κληθῆναι. *Ex iisdem Scholiis pag. 15. & 92.*

Ἔνθα νῦν ἡ Ῥώμη ἐστὶ χωρίον ἦν πρῶτον λεγόμενον Οἰνωτρία, ἔνθα ὁ Φιλοκτήτης κατῴκησε, μετὰ τὴν τῆς Ἰλίου πόρθησιν· καθὰ Διονύσιος καὶ Δίων καὶ πάντες οἱ τὰ Ῥωμαϊκὰ γράψαντες ἱστοροῦσι. *Ex iisdem Scholiis.*

Δίων δὲ Κοκκειανὸς τοὺς Ναρβωνησίους Βέβρυκας λέγει γράφων οὕτως· τῶν πάλαι μὲν Βεβρύκων, νῦν δὲ Ναρβωνησίων ἐστὶ τὸ Πυρηναῖον ὄρος. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο χωρίζει Ἰβηρίαν καὶ Γαλατίαν. *Ex eodem Isacio p. 83. & 166.*

Οἱ δὲ Λίγυες τὴν παραλίαν ἀπὸ Τυρσηνίδος μέχρι τῶν Ἄλπεων καὶ ἄχρι Γαλατῶν νέμονται, ὥς φησι Δίων. *Ex eodem.*

Οἱ γὰρ Ἰάπυγες, καὶ Ἄπουλοι περὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον οἰκοῦσιν. Ἀπολύων (*leg.* Ἀπούλων) δὲ τὸ ἔθνος, κατὰ τὸν Δίωνα. Πευκέτιοι, Πουδίκουλοι καὶ Δαύνιοι, καὶ Ταραντῖνοι καὶ Κάνναι Διομήδους πεδίον ἐστὶ περὶ τὴν Ἀπουλαν τῶν Δαυνίων. ἡ δὲ μεσαπύγη καὶ Ἰαπύγη ὕστερον Σαλατία εἶτα Καλαβρεία ἐκλήθη. ἡ δὲ Ἀργύριππα πόλις τοῦ Διομήδους μετεκλήθη ἄπουλις ἄρποις. *Ex eodem pag. 91.*

Ἡ γὰρ μεσαπύγια καὶ Ἰαπυγία ὕστερον Σαλεντία, εἶτα Σαλέντη (*leg.* Καλαβρεία) ἐκλήθη καθά φησιν ὁ ἱστορικὸς Δίων

ὁ τὰς Ῥωμαίων πράξεις συντάξας. κεῖται δὲ ἡ Καλαβρία περὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον καὶ τὸν ἀδρίαν. *Ex eodem pag. 123.*

Ἐπὶ Φαβίου γὰρ Μαξίμου Βερρουκόσου ἤτοι ἀκροχορδονώδους Ῥωμαῖοι τοῦτο ἐποίησαν, Ἑλληνικὸν καὶ Γαλατικὸν ἀνδρόγυνον κρύψαντες ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, ἐκ χρησμοῦ τινὸς δειματωθέντες, λέγοντος Ἕλληνα καὶ Γαλάτην καταλήψεσθαι τὸ ἄστυ. *Ex eodem pag. 91.*

Τὸ παλλάδιον δὲ τῆς Ἀθηνᾶς τοιοῦτο ἦν· τρίπηχυ ξύλινον ἐξ οὐρανοῦ καταπεσὸν ἐν Πεσινοῦντι τῆς Φρυγίας ὅθεν Διόδωρος καὶ Δίων τὸν τόπον κληθῆναι φασίν. *Ex eodem.*

Διόδωρος δὲ καὶ Δίων φασὶν ὅτι Σαμνειτῶν, Τυρρηνῶν, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν πολεμούντων Ῥωμαίοις, ὁ Δέκιος ὕπατος Ῥωμαίων συστρατηγὸς ὢν Τορκουάτου ἐπέδωκεν ἑαυτὸν εἰς σφαγήν. καὶ ἀνῃρέθησαν τῶν ἐναντίων χιλιάδες ἑκατὸν αὐθημερόν. *Ex eodem p. 172.*

EX LIB. XV.

Δίων ἐν Ῥωμαϊκοῖς ιε'. ἔκ τε γὰρ τῆς ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἀξιώσεως καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίας οὐκ ἐνέσχον δικαιωθέντες. ἀλλ' ἐπεχείρησαν καὶ οἱ Καμπανοὶ τοῦ Φλάκκου, καὶ οἱ Συρακούσιοι τοῦ Μαρκέλλου κατηγορῆσαι· καὶ ἐδικαιολογήθησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. *Ex Suida in* ἐδικαιώθησαν.

EX LIBRO XVI.

Δίων ἐν τῷ ις'. πάντες ἀποθανεῖν ἐστὲ ἄξιοι· οὐ μέντοι καὶ ἐγὼ πάντας ὑμᾶς θανατώσω. ἀλλ' ὀλίγους μὲν οὓς καὶ συνείληφα ἤδη δικαιώσω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφίημι. *Ex Suida ibidem.*

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ γυμνησίων νήσων. Δίων δὲ ὁ Κοκκειανὸς ταύτας φησὶ εἶναι, τοῦ Ἴβηρος ποταμοῦ πλησίον τῶν Εὐ-

ῥοπάλων Ἡρακλείων στηλῶν· ἃς νήσους Ἕλληνες μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῶς γυμνησίας φασίν, Ἴβηρες δὲ βαλεαρίας ἤτοι ὑγιεινάς. ἕτεροι δὲ, &c. Ex Isacio Tzetze in Lycophronem.

Ex Libro XVII.

Δίων ἐν Ῥωμαϊκῶν ιζ'. πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ὡς πλῆθος τὸ μὲν εὐτυχοῦν θρασύνεσθαι· τὸ δὲ κακοπραγοῦν μετριάζειν. κἀκ τούτου τὸ μὲν δεδιὸς σωφρονεῖν, τὸ δὲ θαρσοῦν ἀκολασταίνειν. ἐπὶ πλέον δὴ ἐν ἐκείνῳ τοῦτ' ἐφωράθη. καὶ ἐν πεισκαιδεκάτῳ. Καίτοι πέφυκεν ὡς πλῆθος τὸ μὴ βέβαιον ἐκ βραδυτῆτος· τὸ δὴ ὀξύρροπον ἐκ τάχους διανοίας ὑπάρχειν. Ex Suida in ὡς πλῆθος.

Ex Lib. XXIX.

Δίων ἐν κθ' τῶν Ῥωμαϊκῶν ἱστορειῶν. τὰς δὴ σταδίῳ τὴν σκαφὴν προδιδόμενοι δεινῶς ἤχθοντο Suidas in στάδιον.

Ex Lib. LXXI.

Ὅτι Μάρτιος Βῆρος τὸν Θουκυδίδην ἐκπέμπει καταγαγεῖν Σόαιμον εἰς Αρμενίαν. ὃς δέει τῶν ὅπλων, καὶ τῇ οἰκείᾳ περὶ πάντα τὰ συμπίπτοντα εὐβουλίᾳ τοῦ πρόσω εἴχετο ἐρρωμένως. ἦν δὲ ἱκανὸς ὁ Μάρτιος οὐ μόνον ὅπλοις βιάσασθαι τοὺς ἀντιπολεμίους ἢ ὀξύτητι προλαβεῖν ἢ ἀπάτῃ κατασοφίσασθαι, ἥπερ ἐστὶ στρατηγῶν ἀλκή· ἀλλὰ καὶ λόγῳ πιθανῷ πεῖσαι, καὶ δωρεαῖς μεγαλόφροσιν οἰκειώσασθαι, καὶ ἐλπίδι ἀγαθῇ δελεάσαι· χάρις τε ἦν ἐπὶ πᾶσι τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ καὶ λεγομένοις, τὸ μὲν ἀγανακτοῦν ἑκάστου καὶ τὸ θυμούμενον παραμυθουμένη· τὸ δὲ ἐλπίζον ἐπὶ μᾶλλον αὔξουσα. κολακείας τε καὶ δώρων, καὶ τῆς περὶ τὰς τραπέζας δεξιότητος καιρὸν ᾔδει. οἷς προσὸν τὸ πρὸς τὰς πράξεις σύντονον, καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς σὺν ὀξύτητι δραστήριον, αἱρετώτερον ἐδείκνυε τοῖς βαρβάροις εἶναι, τῆς φιλίας αὐτοῦ

μᾶλλον ἢ τῆς ἔχθρας ἀντιποιεῖσθαι. ἀφικόμενος οὖν εἰς τὴν Καινὴν πόλιν, ἣν φρουρὰ Ῥωμαίων κατεῖχεν ὑπὸ Γείσκου καθεστῶσα, νεωτερίζειν πειρωμένους λόγῳ τε καὶ ἔργῳ σωφρονίσας, ἀπέφηνε πρώτην εἶναι τῆς Ἀρμενίας. *Suidas in* Μάρτιος.

Ζεύγνυται δὲ Ῥωμαίοις ἀπονώτατα τὰ ποταμῶν τὰ ῥεύματα, ἅτε καὶ τοῦτο διὰ μελέτης ἀεὶ τοῖς στρατιώταις ὄν, καὶ ὥσπερ ἄλλο τι τῶν πολεμικῶν ἀσκούμενον ἐπί τε Ἴστρῳ καὶ Ῥήνῳ καὶ Εὐφράτῃ. ἔστι δὲ ὁ τρόπος, οὐ γὰρ οἶμαι δὴ πάντας εἰδέναι τοιόσδε. πλατεῖαι μὲν εἰσὶν αἱ νῆες δι' ὧν ὁ ποταμὸς ζεύγνυται· ἀνορμίζονται δὲ ὀλίγον ἄνω τοῦ ῥεύματος ὑπὲρ τὸν μέλλοντα ζεύγνυσθαι τόπον. ἐπὰν δὲ τὸ σημεῖον δοθῇ, ἀφιᾶσι μίαν πρώτην ναῦν κατὰ ῥοῦν φέρεσθαι πλησίον τῆς οἰκείας ὄχθης· ἐπὰν δὲ κατὰ τὸν ζευγνύμενον ἥκει τόπον, ἐμβάλλουσιν εἰς ῥεῦμα φορμὸν λίθων ἐμπεπλησμένον καλωδίῳ δήσαντες ὥσπερ ἄγκυραν. ἀφ' οὗ δεθεῖσα ἡ ναῦς πρὸς τῇ ὄχθῃ ἵσταται σανίσι, καὶ ζεύγμασιν ἅπερ ἄφθονα αὐτοῖς ἡ ναῦς φέρει. καὶ παραχρῆμα μέχρι τῆς ἀποβάσεως καταστρώννυται. εἶτα ἄλλην ἀφιᾶσιν ὀλίγον ἀπ' ἐκείνης, καὶ ἄλλην ἀπ' ἐκείνης, ἔστ' ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν ὄχθην ἐλάσωσι τὸ ζεῦγμα. ἡ δὲ πρὸς τῇ πολεμίᾳ ναῦς καὶ πύργους ἐπ' αὐτῇ καὶ πυλίδα, καὶ τοξότας, καὶ καταπέλτας φέρει. βαλλομένων δὲ πολλῶν βελῶν ἐπὶ τοὺς ζευγνύντας, ὁ Κάσσιος ἀφιέναι βέλη καὶ καταπέλτας κελεύει. πεσόντων δὲ τοῖς βαρβάροις τῶν πρώτων ἐφεστηκότων ἕτεροι εἶκον. *Suidas in* Ζεῦγμα.

Σανατρούκης Ἀρμενίων βασιλεύς, ὃς τὸ μὲν σῶμα ξύμμετρον εἶχε· τὴν γνώμην δὲ μέγας ἐτύγχανεν εἰς ἅπαντα, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰς τὰ ἔργα τὰ πολεμικά. ἐδόκει δὲ καὶ τοῦ δικαίου φύλαξ ἀκριβὴς γενέσθαι· καὶ τὰ ἐς τὴν δίαιταν ἴσα καὶ τοῖς κε-

κε-

κρατίστοις τῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων κεκολασμένος. *Suidas in* σώμα ζεύξης.

Οὗτος (Ἀρχιμήδης κατὰ Διόδωρον τῆς Συρακούσης ταύτης
Προδότου πρὸς τὸν Μάρκελλον ἀθρόως γινομένης.
Εἴτε κατὰ τὸν Δίωνα Ῥωμαίοις πορθηθείσης.
Ἀρτέμιδι τῶν πολιτῶν τότε παννυχιζόντων.
Τοιουτοτρόπως τέθνηκεν ὑπό τινος Ῥωμαίου, *&c. apud Tzetzen Chiliade 2. hist. 35. cui iunge Zonaram tomo 2. pag. 84.*

Κάτοπτρα γὰρ ἄδεται χαλκεῦσαι πυρφόρα ὁ Πρόκλος καὶ ἐκ τοῦ τείχους ἀπαιωρῆσαι κατέναντι τῶν πολεμίων νεῶν. τούτοις δὲ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων προσβαλουσῶν πῦρ ἐκεῖθεν ἐκκεραυνοῦσθαι καταφλέγον τὸν νηΐτην στρατὸν καὶ τὰς νῆας αὐτάς. ὃ πάλαι τὸν Ἀρχιμήδην ἐπινοῆσαι ὁ Δίων ἱστόρησε τῶν Ῥωμαίων τότε πολιορκούντων Συρακοῦσαν. *Ex Zonara in Anastasio Aug. Eundem vide tomo 2. pag. 84.*

ΕΚ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ἱστορίας χρονικῆς ἀπὸ Ἀδάμ.

ΟΤΙ τὸν Ἡρακλέα τὸν τῆς Ἀλκμήνης φιλόσοφον ἱστοροῦσιν. ὃν γράφουσι δορὰν λέοντος φοροῦντα καὶ ῥόπαλον φέροντα, καὶ τρία μῆλα κρατοῦντα, ἅπερ τρία μῆλα ἀφελέσθαι αὐτὸν ἐμυθολόγησαν τῷ ῥοπάλῳ φονεύσαντα τὸν δράκοντα, τοῦτ᾽ ἔστι, νικήσαντα τὸν πολυποίκιλον τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας λογισμὸν διὰ τοῦ ῥοπάλου τῆς φιλοσοφίας, ἔχοντα περιβόλαιον φρόνημα ὡς δορὰν λέοντος. καὶ οὕτως ἀφεῖλε τὰ τρία μῆλα ὅπερ ἐστὶ τὰς τρεῖς ἀρετάς· τὸ μὴ ὀργίζεσθαι, μὴ φιληδονεῖν, μὴ φιλαργυρεῖν. διὰ γὰρ τοῦ ῥοπάλου τῆς καρτερικῆς ψυχῆς, καὶ τῆς δορᾶς τοῦ θρασυτάτου καὶ σώφρονος λογισμοῦ ἐνίκησε τὸν ἰὸν τῆς φαύλης ἐπιθυμίας, φιλοσοφήσας ἄχρι θανάτου.

Ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία ἤρξατο ἀπὸ Σερούχ τινος καταγομένου ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰάφεθ, δογματίσαντος εἰκόσι καὶ ἀνδριάσι τιμᾶσθαι τοὺς πάλαι ἀριστεύσαντας, καὶ τιμᾶσθαι ὡς εὐεργέτας. καὶ τοῦτο ἐπεκράτησε μέχρι τῶν χρόνων Θάῤῥα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ. Ἀβραὰμ δὲ δίκαιος γενόμενος, καὶ εἰς θεογνωσίαν ἐλθὼν καὶ λογισάμενος ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους πλανᾷ, παρασκευάζων αὐτοὺς εἰδώλοις καὶ ἀγάλμασι προσκυνεῖν, καὶ ποιητὴν ἁπάντων μὴ γνωρίζειν θεὸν, συντρίψας τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἀνεχώρησεν ἀπὸ Καῤῥῶν ὅρων Χαλδαίων τῆς μέσης τῶν ποταμῶν χώρας· καὶ ᾤκησεν εἰς τὰ μέρη τῆς νυνὶ καλουμένης Παλαιστίνης πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ αὐτός τε οἱ αὐτοῦ συγγενεῖς, καὶ Λὼτ ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, πέντε καὶ

EX IOANNIS ANTIOCHENI
Historia ab Adamo.

HERCVLEM Alcmenæ filium aiunt philosophum fuisse. Is pingi solet pelle leonina amictus, clauam ferens, ac tria poma manu tenens. quæ cùm Draconem claua occidisset, abstulisse dicitur. per Draconem autem intelligere oportet varium ac multiplicem affectum prauæ cupidinis, quem Hercules prudentia quasi leonis exuuiis tectus, philosophiæ claua peremit. atque ita tria poma abstulit, id est, virtutes tres, iracundiæ moderationem, continentiam, ac contemptum pecuniæ. Clauâ enim fortis & constantis animi, & prudentiæ simul atque audaciæ lorica fœtum malæ cupiditatis superauit, & philosophiam vsque ad exitum vitæ coluit.

Idolorum cultus auctor fuisse dicitur Seruch quidam ex posteris Iaphet, qui primus hunc morem induxit, vt qui olim virtute ac fortitudine præstitissent, imaginum ac statuarum honore tanquam benè meriti celebrarentur. isque mos obtinuit ad tempora vsque Tharræ, qui Abraami pater fuit. Abraamus verò cùm iustitiam coleret, & cognitionem Dei assecutus esset, postquam intellexit homines à patre suo in errorem agi, qui eos à Creatoris cultu ad statuarum adorationem abduceret; confractis patris simulacris excessit ex oppido Mesopotamiæ Carris, & cum vniuersa familia ac Loto fratris filio trans Iordanem migrauit in regionem quæ nunc Palæstina dicitur, annos tum natus

quinque & septuaginta. Sunt porrò à diluuio ad Abraamum anni MCCCCIII. ab Adamo verò vsque ad Abraamum, interuallum est annorũ MMMDCCXLV. Cæterùm cùm Abraamus armentis ac pecudibus abundaret, neque vno in agro commodè degere ambo possent, Abrahamus omni trans Iordanem agro sponte cessit Loto. qua tempestate duæ vrbes Sodoma ac Gomorra igne sulphureo cœlitùs misso conflagrasse perhibentur, quod prætereuntibus peregrinis vim ac contumeliam inferrent.

Sampsonus, Manoi filius, iudex Hebræorum fortitudine eximia fuit, qui quamdiu voluptates corporis coërcuit, semper victoriam de hostibus retulit. Sed postquam à Dalila meretrice est corruptus, simul continentiam ac fortitudinem amisit, captúsque ab hostibus, Gazam in vinculis perductus est. vbi excæcatus damnatus ad pistrinum est. postea verò cùm columnas templi, in quo plurimi Palæstinorum erant, succussisset, ipse cum Palæstinis elisus interiit, cùm hæc antè dixisset, Moriatur cum Allophylis Sampsonus. Hic exitus fuit Sampsoni qui XX. annis iudex fuerat.

Saulus Iudæorum Rex à dæmone correptus, nec quietem, nec somnum oculis capere poterat. Eum tamen Dauid cantu deliniebat ac mulcebat.

Dauidus Rex vir fuit cùm in bello præstantissimus, tum legum obseruantissimus, hostésque omnes in ditionem redegit. Idem tamen nonnullis calamitatibus quasi quibusdam flagris à Deo correptus atque admonitus est. quippe à filiis ipse suis propemodum pulsus regno, hostibus suis derisui fuit. sed hæc postea pœnitentia ac lacrymis emendauit.

Salomon Dauidi filius, Iudæorũ Rex, prudentia atq. opibus, & potentia celebris extitit, neq. vnquam desiit summa sapientia ius populo reddere. Exercebat porrò sese in omni genere sapientiæ, quæ cum Dei gratia con-

ἑβδομήκοντα ἔτη τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. εἰσὶν οὖν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως Ἀβραὰμ ἔτη ἀυγ΄. ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀδὰμ, ἕως τοῦ Ἀβραὰμ ψμε΄. ἐγένετο δὲ Ἀβραὰμ πλούσιος σφόδρα ἐν κτήνεσι πολλοῖς, καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ συνοικία αὐτῶν. καὶ ἔδωκε Λὼτ οἰκεῖν τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καθ' ὃν δὴ χρόνον ἀπώλοντο δύω πόλεις Σόδομά τε καὶ Γόμορρα, θείου πυρὸς καταῤῥαγέντος ἐπ' αὐτάς, διότι τοὺς παριόντας ἐνύβριζον ξένους.

Ὅτι Σαμψὼν παῖς Μανωὲ κριτὴς καὶ ἀνὴρ ἰσχυρός. ἄχρι μὲν οὖν οὗτος ἐκράτει τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν, τῶν πολεμίων κατεδυνάστευσεν. ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ Δαλιδᾶ τῆς πόρνης ὑπεκλάπη τὸν νοῦν, ἅμα καὶ σωφροσύνης καὶ τῆς ἰσχύος ἐξέπεσεν· ὑπό τε τῶν ἐναντίων ἁλοὺς δέσμιος εἰς Γάζαν ἀπήχθη, καὶ τῶν ὄψεων στερηθεὶς ἐδόθη ἀλήθειν ἐν μύλωνι. διὸ δὴ συμπεσὼν τοῖς τοῦ ἱεροῦ κίοσι συναπώλετο τοῖς ἐναντίοις εἰπών· ἀπελθέτω δὴ Σαμψὼν μετὰ τῶν Ἀλλοφύλων. καὶ ὁ μὲν οὕτω διεφθάρη κρίνας τὸν λαὸν ἔτη εἴκοσι.

Ὅτι ὁ Σαοὺλ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ δαίμονος κατείχετο, καὶ οὔτε ἐκάθευδεν, οὔτε ἐκοιμᾶτο. ὃν μόνα ὁ Δαβὶδ ταῖς μελῳδίαις κατέθαλπεν.

Ὅτι ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ἐν πολέμοις ἄριστος ἦν καὶ τῶν νόμων ἀκριβὴς ἦν φύλαξ, καὶ πάντας τοὺς πολεμίους ἐχειρώσατο. ὀλίγοις τέ τισι πταίσμασι τοῦ σώματος πιεσθεὶς θείαις ἐπαιδεύετο μάστιξι. παρὰ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παίδων μικροῦ δεῖν τῆς βασιλείας ἐξέπεσεν· γέλως τε τοῖς πολεμίοις ἀπεδείχθη. καὶ ταῦτα μὲν μετανοίᾳ, καὶ δάκρυσιν ἐθεράπευσεν.

Ὅτι Σολομὼν ὁ υἱὸς Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς Ἰουδαίων φρονήσει τε καὶ δυνάμει, καὶ πλούτῳ περιφανὴς ἦν. δικάζων τε τῷ λαῷ ἐν σοφίᾳ τοῦ κρείττονος οὐ διέλειπεν. ἤσκει τε πᾶσαν σοφίαν θείας χάριτος γέμουσαν, καὶ τῆς διδασκαλίας

ἀκροατὰς πλείστους τῆς ἰδίας ἐποιεῖτο. ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα διαπραττόμενος, τῷ τῆς φύσεως εὐαλώτῳ περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ὑπαγόμενος, ἄγεται μὲν γυναῖκας χιλίας τὸν ἀριθμόν· πείθεται δὲ ὑπ' αὐτῶν εἰδωλολάτρης γενέσθαι. διὸ προσέταξεν ὁ θεὸς μερισθῆναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, οὐκ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ διὰ μνήμην Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτήν.

Ὅτι Σθενέβοια ἡ Προίτου γυνὴ φιλήσασα τὸν Βελλεροφόντην, καὶ μὴ ἐπιτυχοῦσα διὰ τὴν ἐκείνου σωφροσύνην, τοὐναντίον διέβαλεν αὐτὸν τῷ Προίτῳ ὡς βουλόμενον αὐτὴν μοιχεῦσαι. καὶ ἀγανακτήσας ὁ Προῖτος ἔπεμψεν αὐτὸν τῷ Ἰοβάτῃ τῷ πατρὶ τῆς Σθενεβοίας, ἵνα ἐκεῖνος αὐτὸν φονεύσῃ. ὁ γὰρ Προῖτος ἀνελεῖν αὐτὸν οὐκ ἠβουλήθη, ἐπειδὴ ἐν τάξει τέκνου ἀνεθρέψατο αὐτόν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἰοβάτης ὅτι ψευδής ἐστιν ἡ κατ' αὐτοῦ κατηγορία, ἐφείσατο τοῦ Βελλεροφόντου. μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Προίτου Ἀκρίσιος ἐβασίλευσεν.

Ὅτι Πρίαμος ὁ Φρυγῶν βασιλεὺς συνελθὼν Ἑκάβῃ εἶχεν ἐξ αὐτῆς Πάριν τὸν καὶ Ἀλέξανδρον. ἥτις ἔγκυος οὖσα ἔδοξε λαμπάδα πυρὸς τίκτειν. καὶ ἐπερωτήσας εἰς τὸ μαντεῖον ὁ Πρίαμος ἔλαβε χρησμόν, ὅτι τριακονταέτης γενόμενος ἀπολέσῃ τὴν Τροίαν. καὶ τοῦτον ἀπέπεμψεν εἰς τὸ Πάριον λεγόμενον. παρελθόντος δὲ τοῦ τριακοστοῦ ἐνιαυτοῦ, μεταστειλάμενος τοῦτον ὁ πατὴρ ἐν τῇ Τροίᾳ ἑορτὴν ἐπετέλεσε. καὶ δεδωκὼς αὐτῷ δῶρα, καὶ πρὸς τοὺς ὑπάρχας ἀποστείλας ἀπέστειλεν αὐτὸν θυσιάσαι τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἱεροῖς. καὶ παραγενόμενος εἰς Σπάρτην τὴν ὑπὸ Μενελάου τότε βασιλευομένην εὗρε τὸν μὲν Μενέλαον πλεῖν μέλλοντα ἐπὶ τὴν Κρήτην, σφάγματος ἕνεκα καὶ θυσίας ἐξ ἔθους προσαγομένης παρ' αὐτοῦ τῇ Εὐρώπῃ, ἐξ ἧς ἔλεγεν ἔχειν τὸ γένος. ὁ τοίνυν Μενέλαος ὡς ἐδέξατο τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰ γραμ-

iuncta est. & complures habebat auditores ac discipulos doctrinæ suæ. Verùm enimverò facilitate humani ingenij ad corporis voluptates delapsus, mille numero vxores sibi copulauit, à quibus ad cultum Dæmoniorum est inductus. Quam ob causam regnum ipsius etsi non ipso superstite in gratiam Dauidi patris, at post obitum eius diuelli ac diuidi Deus iussit.

Stheneboea Prœti vxor, Bellerophontis amore capta, cùm iuuenis continentiam minimè expugnare potuisset, eum criminata apud Prœtum est, quasi is vim sibi inferre esset conatus. quamobrem commotus Prœtus, Bellerophontem ad Iobatem Stheneboeæ patrem misit, vt ab eo occideretur. quippe Prœtus nolebat ipse eum interficere quem instar filij aluisset. Sed Iobates cùm iuuenem calumniâ appeti deprehendisset, ei pepercit. Cæterùm post Prœtum, Acrisius Argiuorum regnum tenuit.

Priamus Phrygiæ Rex ex Hecuba Paridem suscepit, qui & Alexander dictus est. Hecuba prægnans cùm esset, facem sibi visa erat parere. quare Priamus consulto super ea re oraculo, responsum accepit, puerum cùm tricesimum annum attigerit, Troiæ exitium esse allaturum. Igitur Priamus infantem ablegauit in oppidum, cui Pario nomen est. Tricesimo inde post anno cùm eum euocasset Troiam, festum celeberrimum apparauit, & donatum amplissimis muneribus Paridem, & Præfectis commendatum in Græciam misit, Diis Græcorum sacra facturum. Itaque Paris Spartam cùm venisset, in qua tum regnabat Menelaus, ipsum quidem Menelaum nauigare tum maximè parantem in Cretam deprehendit, cùm negocij cuiuspiam, tum solennis sacrificij causa quod quotannis in ea insula Europæ factitare consueuerat. Menelaus acceptis ab Ale-

xandro Priami literis ac muneribus, magnum iuueni honorem habuit. eúmque in palatio degere ac pauculos dies opperiri iussit, dum ipse peractis sacris ex Creta reuerteretur. proinde cùm Alexander Spartæ moraretur in palatio, fortè Helenam Menelai vxorem in hortis conspexit, quæ comites habebat Æthram & Clymenem ex Pelopis atque Europæ stirpe oriundas. Nec mora visæ formæ amore captus, consciis ac ministris Æthra ac Clymene comitibus Helenam stupro ante cognitam rapit, simul trecentis auri libris, magnóque argenti pondere, atque huiuscemodi ornamentis direptis atque in naues impositis, Sidonem vela fecit. vnde in Ægyptum ad Proteum Regem est profectus, apud quem aliquandiu mansit, spretis sacrificiis quæ pater proficiscenti mandauerat. At custodes regiæ Menelai postquam de Reginæ raptu certiores facti sunt, confestim Gortynam, quod Cretæ oppidum est, miserunt, qui hæc Menelao nunciarent. Ille audito nuncio protinus Spartam reuersus, equites huc illuc dimisit qui fugitiuos peruestigarent. Cumque eos Troiæ esse didicisset, rursus exploratores eò direxit, qui veritatem rei sibi referrent. Postremò legationem misit, qua Helenam cum thesauris reddi sibi postulabat. Quæ legatio cùm irrita rediisset, iterum alteram destinauit. Sed cùm nihil proficeret (nam populus quidem Troianus magno tumultu instabat vt Helena redderetur, sed Priami liberi obstabant,) ipse cum fratre Agamemnone Regulos ac Duces Græciæ circumire atque hortari cœpit, ne eam contumeliam Græco nomini illatam inultam esse paterentur. sed vt sibi auxilium ferre vellent aduersus Barbaros qui hæc ausi essent. Ita Regulos ac Principes non paucos coegit vt ab Homero & Dicty proditum est.

μαται

ματα τοῦ Πριάμου καὶ τὰ δῶρα, ἐν τιμῇ τε ἐποιήσατο τὸν ἄνδρα καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ διαιτᾶσθαι· καὶ ἠτησεν αὐτὸν ἀναμεῖναι τὰς ὀλίγας ἡμέρας, ἄχρις ἂν αὐτὸς τὴν εὐχὴν ἐκτελέσας ἀπὸ τῆς Κρήτης ἐπανέλθῃ. οὕτω τοίνυν Ἀλεξάνδρου διατρίβοντος ἐν τῇ Σπάρτῃ, συνέβη τὴν Ἑλένην τὴν Μενελάου γυναῖκα οὖσαν ἐν παραδείσῳ θεαθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. συνῆσαν δὲ αὐτῇ Αἴθρα τε καὶ Κλυμένη, ἐκ τοῦ γένους καταγόμεναι Πέλοπος καὶ Εὐρώπης. ὡς οὖν εἶδεν ὁ Πάρις τὸ κάλλος τῆς Ἑλένης, ἔρωτι βληθεὶς εἰς αὐτήν, διὰ τῆς Αἴθρας τε καὶ Κλυμένης ὑπονοθεύει ταύτην καὶ φεύγει διὰ τῶν πλοίων ὧν εἶχεν. λαβὼν οὖν αὐτὴν μετὰ χρημάτων λιτρῶν τριακοσίων καὶ ἀργύρου πολλοῦ καὶ κόσμου, ἀπέπλευσεν εἰς Σιδῶνα, ἐκεῖθέν τε εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν βασιλέα Πρωτέα· καὶ ἔμεινεν ἄχρι τινὸς παρ' αὐτῷ καταφρονήσας ὧν ἐκελεύσθη θυσιῶν. ὡς οὖν ἐγνωρίσθη τοῦτο τοῖς τὴν βασιλικὴν φυλάττουσιν αὐλὴν τοῦ Μενελάου, παραχρῆμα ἀπέστειλάν τινα ἐν Γορτυνῇ τῇ πόλει τῆς Κρήτης ἀπαγγέλλοντα Μενελάῳ τὸ γεγονός. ὁ δὲ ἀκούσας ἐπανῆλθεν εὐθέως ἐν τῇ Σπάρτῃ, πέμπων εἰς ἀναζήτησιν αὐτῶν ἐν παντὶ τόπῳ. καὶ ὅτε ἔμαθε τούτους εἶναι ἐν τῇ Τροίᾳ, ἔπεμψε κατασκόπους ὀφείλοντας αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν ἀπαγγεῖλαι· καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις ὁ Μενέλαος μετὰ χρημάτων ἀποδοθῆναι αὖθις τὴν Ἑλένην. ἀπράκτων δὲ τούτων ἐπανελθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν. ὡς δὲ οὐδὲν ἔδρα ταραττομένου τοῦ δήμου πρὸς τὸ ἀποδοθῆναι αὐτήν, οἱ τοῦ Πριάμου παῖδες ἀνθίσταντο. ὁ δὲ Μενέλαος ὑποστραφεὶς σὺν Ἀγαμέμνονι τῷ βασιλεῖ ἀθροίζει τοὺς τοπάρχας τῆς χώρας, παρακαλῶν μὴ παριδεῖν τὴν ὕβριν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ συμμαχεῖν αὐτῷ καὶ συναγωνίσασθαι κατὰ τῶν ταῦτα τολμησάντων βαρβάρων. καὶ συνήγαγον βασιλεῖς καὶ τοπάρχας, καθὼς φησιν Ὅμηρος καὶ Δίκτυς.

Ὅτι Μανασσῆς ὁ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλεὺς ἐξέκλινεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ ἀγάλματα τὸν νοῦν ἐπλανήθη, τὰ τῶν καλουμένων Ἑλλήνων ἀποδεχόμενος δόγματα· διεπολέμει δὲ καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ θεοῦ, τόν τε Ἡσαΐαν ξυλίνῳ πρίονι διελὼν, καὶ τοὺς ἄλλους προφήτας φυγάδας καταστήσας τῆς Ἱερουσαλήμ. διὸ παρεδόθη εἰς χεῖρας τῶν ἐναντίων αὐτοῦ. καὶ βασανισθεὶς ἐν πέδαις σιδηραῖς, ἐπέγνωσε τὸν θεὸν οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ προσπεσὼν οὖν παρώφθη. βασιλεύσας δὲ ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα μετήλλαξε τὸν βίον.

Ὅτι Ταρκύνιος Σούπερβος τῆς ἀρχῆς ἐπιλαβόμενος μετεχείνισεν ἐπὶ τὸ αὐθαδέστερον καὶ βαρυτέραν τὴν πολιτείαν ἀπέφηνεν, οἷα δὴ ἐκ τοιούτων παρῃτημένων εἰς τὴν ἡγεμονίαν δραμάτων· τούς τε νόμους μεταθεὶς καὶ ἄρχοντας παρὰ τὸ συνήθες προβαλλόμενος, καὶ δι' αὐτῶν τὸν δῆμον αἰκιζόμενος, δεσμά τε καὶ μάστιγας, κλοιοὺς ξυλίνους καὶ σιδηροῦς, πέδας, ἁλύσεις, μέταλλα καὶ ἐξωρίας ἐφευρών· φιλοπόλεμός τε εἰ καί τις ἄλλος πώποτε γέγονεν, ὑπερόπτης τε καὶ ἀλαζών· ὅθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ἀπηνέγκατο. σουπέρβους γὰρ τοὺς ὑπερηφάνους ὠνόμαζον Ῥωμαῖοι.

Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν καθελὼν καὶ τὸν Δαρεῖον ἀνελὼν διεφθάρη τὸν νοῦν, καὶ πρὸς τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς διωλίσθησε, Περσικὴν τε στολὴν ἐνδυσάμενος, μυρίοις δὲ νέοις δορυφορούμενος, τριακοσίαις τε παλλακαῖς χρώμενος. ὡς τὴν Μακεδονικὴν πᾶσαν τῶν βασιλέων συνήθειαν εἰς Πέρσας μεταρυθμίσαι, ἐντεῦθέν τέ τινας τῶν ἰδίων διαβληθέντας ἀνεῖλεν, Λαζέα μὲν καὶ Παρμενίωνα τοῦ στρατοπέδου ἐξάρχοντας, τῆς τε Μακεδονικῆς νεολαίας οὐκ ὀλίγους.

Ὅτι Λούκιος Βαλέριος Ποπλικόλας ὕπατος κατέλειπε τὸν βίον, οὕτω δὴ μέτριός τε καὶ χρημάτων ἄπορος,

Manasses Hierosolymorum Rex à Dei lege ad cultum simulacrorum & insanas Græcorum quos vocant opiniones desciuit: ac præcipuis Dei cultoribus bellum indixit. Nam & Esaïas lignea serra ab eo dissectus est, & cæteri Prophetæ Hierosolymis pulsi. quam ob causam Dei nutu in manus hostium venit: ac ferreis compedibus vinctus, tandem vniuersi orbis Dominum agnouit: cuius implorans auxilium, haudquaquam repulsam est passus. Hic cùm quinque & quinquaginta regnasset annos, abiit è vita.

Tarquinius Superbus simulac regnum adeptus est, pristinam Reipublicæ formam in acerbissimam dominationem conuertit, vtpote qui eiusmodi artibus regnum quæsiisset. Nam & leges immutauit, & magistratus contra morem maiorum constituit, quorum operâ plebem acerbè vexaret, primúsque vincula, taureas, boias, tum ligneas tum ferreas, compedes, catenas, metalla & exilia excogitauit. Cæterùm bellicosus inprimis fuit, atque intolerabili quadam arrogantia, vnde & cognomen Superbi tulit.

Alexander Macedo extincta Persarum dominatione, atque occiso Dario, mente corruptus ad voluptates corporis declinauit. Nam & Persicam vestem induit, ac decem mille iuuenes corporis custodes habuit, ac trecentis pellicibus est vsus: adeò vt Macedonici imperij forma in Persicam migrasse videretur. quam etiam ob causam quosdam ex suis ducibus insimulatos necauit, inter quos Lyncestem, Alexandrum, & Parmenionem Præfectos militum, & ex Macedonica iuuentute non paucos.

P. Valerius Poplicola, qui IV. Consul fuerat, fato obiit; adeò pauper, vt publicâ pecuniâ funus ei à populo ductū

fuerit: quem matronæ perinde ac Brutum annum luxêre, eò quòd in pellendis tyrannis socius illius atque adiutor fuisset.

L. Quintius Cincinnatus Dictator cùm esset non modò in plurimis bellis felici ductu, sed etiam in toga multis magistratibus spectatus, tamen ea sobrietate ac parsimonia agebat, vt paupere casa, ac paucis agri iugeribus contentus esset, manúmque ipse operi rustico adhiberet. Qui cùm Dictator esset creatus, legati qui insignia Dictaturæ ad eum deferebant, deprehendisse illum feruntur stiuam aratri regentem. Igitur absterso sudore ac puluere, cùm insignia magistratus induisset, protinus vt erat impransus Romam venit. ductóque in hostem exercitu, & ingenti cæde facta, victor sextodecimo post profectionem die reuersus est: cùm & ciues ab imminenti periculo liberasset, & hostium castra diripuisset, ipsúmq. adeò Æquorum ducem Cluilium vinctum præ se ad triumphum duceret.

M. Marcellus, & Cn. Scipio Coss. post victoriam de Gallis partam, eodem tempore Vulsinienses, qui per fraudem oppressi crudelissimè vexabantur, in libertatem asseruerunt. Namque eius ciuitatis incolæ cùm luxu ac deliciis diffluerent, spreto militari labore, arma seruis suis tradiderant. qui eam potestatem nacti, primùm quidem dominas suas vi constuprauerunt. deinde verò heros suos aggressi, alios cuiusquemodi exitu sustulerunt, alios acerbissimis tormentis priùs subditos necarunt.

M. Minucius Rufus, & P. Cornelius Cossus Istris; qui actuarias Romanorum naues quibus frumentum aduehebatur, deprædati fuerant, bellum intulêre, ac pænè omnes in ditionem populi Romani redegêre.

ὡς κοινοῖς ὑπὸ τοῦ δήμου ταφῆναι χρήμασι, τάς τε κατὰ τὴν πόλιν γυναῖκας παραπλησίως αὐτὸν ἀποθρηνῆσαι ὥσπερ Βρούτῳ· ἐπειδὴ καὶ συνῆρξεν αὐτῷ τῆς τῶν τυράννων ἐξόδου.

Ὅτι Κοΐντιος Κικιννάτος ὁ Δικτάτωρ πολλαῖς μὲν καὶ πρότερον ἐνήθλησε στρατιαῖς, ἀρχαῖς τε καὶ τιμαῖς Ῥωμαϊκαῖς πολλάκις κεκοσμημένος. οὕτω δὲ ἦν μέτριος καὶ σώφρων, ὡς ἐπὶ καλύβῃ λυπρᾷ, καὶ ὀλίγῳ γῆς μέτρῳ ζῆν, τὸν αὐτουργόν τε ἀγαπῶν βίον. ὃς Δικτάτωρ προβεβλημένος ἔτυχε περὶ ἀρότρῳ πονούμενος, ὅτε ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν οἱ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς κομίζοντες. ἀπονιψάμενός τε τὰ σύμβολα περὶ ἑστιάσεως ἅμα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει τοῖς πολεμίοις ἐπιγίνεται· φόνον τε πολὺν τῶν ἐναντίων ἐργασάμενος ἐπάνεισιν ἑκκαιδεκάτῃ μετὰ τὴν ἔξοδον ἡμέρᾳ, τοὺς μὲν οἰκείους τοῦ ἐπιστάντος κινδύνου λυσάμενος, τὸν δὲ τῶν πολεμίων διαρπάσας χάρακα, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἐκανὸν δέσμιον ἐπὶ τὴν πομπὴν κατάγει τοῦ ἐπινικίου.

Ὅτι Μάρκελλος καὶ Σκιπίων οἱ ὕπατοι, μετὰ τὴν νίκην τὴν κατὰ Γαλατῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Οὐολσινίους δούλῳ κρατηθέντας τε καὶ αἰκιζομένους πικρῶς ἠλευθέρωσαν. οἱ γὰρ ταύτην οἰκοῦντες τὴν χώραν, ἐν πολλῇ τρυφῇ τοῦ σώματος διαιτώμενοι, αὐτοί τε τῶν ὅπλων καταφρονήσαντες τοῖς οἰκέταις ταῦτα χειρίζειν ἐπέτρεψαν. ἐπειδὴ δὲ δυνάμεως ἐπελάβοντο, πρῶτα μὲν τὰς ἑαυτῶν δεσποίνας πρὸς βίαν κατῄσχυναν. ἔπειτα τοῖς δεσπόταις χεῖρας ἐπιβαλόντες τοὺς μὲν ὡς ἔτυχεν διαφθείροντες, τοὺς δὲ τιμωρίαις αἰσχίστοις ὑποβαλόντες κατηνάλωσαν.

Ὅτι καὶ Μάρκος Μινούκιος Ῥοῦφος καὶ Πόπλιος Κορνήλιος οἱ ὕπατοι Ἰστριανοῖς κακουργοῦσι τὰς σιταγωγοὺς Ῥωμαίων ὁλκάδας δίκην ἐπέθεσαν, ἅπαντας ὀλίγου τοῖς οἰκείοις ὑποθέντες ὅπλοις.

Ὅτι Αἰμίλιος ὁ ὕπατος, ὁ τὸν Περσέα τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα χειρωσάμενος, ἀνὴρ ὢν σώφρων καὶ φέρειν εὐπραγίας εἰδώς, καὶ ἱκανὸς ὤν. ἅμα βασιλικῇ θεραπείᾳ τὸν ἄνδρα ὑπεδέξατο. πεσεῖν τε βουληθέντα πρὸς τοῖς γόνασιν αὐτοῦ ἀναστήσας καὶ ἐπειπὼν, ἄνθρωπε, τί μου καταβάλλεις τὸ κατόρθωμα; ἐπί τινος βασιλικοῦ θρόνου πάρεδρον ἑαυτῷ κατεστήσατο. Μακεδόνας δὲ καὶ Ἰλλυριοὺς τῆς πρόσθεν δουλείας ἀπηλλαγμένους ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτονόμους προσέταξε τὸ συνέδριον, δασμόν τε φέρειν βραχὺν, καὶ πολλῷ τοῦ πάλαι κομιζομένου τοῖς ἑκατέρων βασιλεῦσι καταδεέστερον· ὡς ἂν ὁμολογοῦντα πρὸς ἁπάντων Ῥωμαίους τῶν ὑπαρξάντων εἰς

Addidi ex Suida.

αὐτοὺς ἀδικημάτων [ἤπερ ἐφέσει τῆς Μακεδονικῆς ἡγεμονίας ἐξενηνοχέναι τὸν πόλεμον. ὁ γὰρ Αἰμίλιος ἐς τὴν ἁπάντων] τῶν παρόντων ἀκοήν. (ἦσαν δὲ πολλοὶ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν συνειλεγμένοι) τὸ τῆς βουλῆς ἐξενεγκὼν δόγμα ἐλευθέρους εἶναι τοὺς ἄνδρας ἀπεφήνατο. τούς τε παρ' αὐτὸν ἀφικομένους τῶν Εὐρωπαίων εἱστία πολυτελῶς, τῇ λαμπρότητι τοῦ συμποσίου φιλοτιμούμενος. ἔλεγε γὰρ δὴ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν εἶναι, ὥστε πολέμῳ κρατεῖν, καὶ ταῖς παρασκευαῖς τῶν συμποσίων ἐπιμελεῖς τε καὶ φιλοτίμους φαίνεσθαι.

Ὅτι αἰτίαν τῇ πολιτικῇ κινήσει παρέσχε Γάϊος Μάριος ἕκτον γεγονὼς ὕπατος. ἡ μὲν γὰρ βουλὴ τῶν ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου νεωτερισθέντων αἰσθομένη τήν τε Ἀσίαν ἤδη καὶ τὴν Ἑλλάδα κατειληφότος, Κορνήλιον Σύλλαν τὸν ὕπατον ἡγεμόνα τοῦδε τοῦ πολέμου προεχειρίσατο. ἐπεὶ δὲ οὗτος κατὰ τὴν Καμπανίαν σὺν στρατιᾷ διέτριβε, τὸν κινηθέντα τῶν συμμάχων πόλεμον καθιστάμενος, ἀναιρῶν δὲ ὅπερ ἦν τῆσδε τῆς ταραχῆς λείψανον, ὁ Μάριος ἐπιθυμήσας τῆς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν στρατηλασίας, καὶ προσλαβὼν Σουλπίκιον τὸν δήμαρχον ἄνδρα μοχθηρὸν, καὶ μετὰ πάσης τόλμης καὶ ὠμότητος τὴν Ῥώμην

L. Æmilius Conſul, is qui Perſem Macedonum Regem ſuperauit, vir fuit inprimis modeſtus, & qui ſecundam fortunam fortiter ferret. Nam & regio cultu atque honore excepit Perſem, ſubmittentémque ſe ad pedes ſuſtulit additis hiſce, vt aiunt, verbis: Miſer, quid victoriæ meæ decus labefactas? & iuxta ſe in ſella collocauit. Macedonibus & Illyriis à Senatu hæ leges datæ ſunt, vt liberi eſſent, & dimidium eorum tributorum præſtarent, quæ ſuis Regibus præſtitiſſent: vt appareret populum Romanum pro æquitate magis quàm pro auaritia dimicare. Itaque Paulus celeberrimo conuentu, in quo multi ex finitimis gentibus collecti aderant Senatuſconſultum, quo Macedones & Illyrij liberi pronuntiabantur, recitari iuſſit. Poſthæc legatos qui ex variis Europæ populis ad eum venerant, magnificentiſſimo conuiuio excepit. Gloriabatur enim huiuſmodi apparatu cùm diceret, eiuſdem hominis eſſe & bello vincere, & conuiuium ſcitè atque eleganter apparare.

Cauſam bello ciuili C. Marius ſextùm Conſul dedit. Nam cùm Senatus res à Mithridate geſtas intellexiſſet, qui Aſiam & Achaïam iam occupauerat, Cornelio Sullæ Conſuli id bellum mandauit. Sed cùm Sulla in Campania cum exercitu moraretur vt bellum ſociale componeret, eiúſq. tumultus reliquias tolleret; C. Marius huius belli Aſiatici cupiditate raptus, adiuncto in ſocietatem Sulpicio Tribuno plebis, viro nequiſſimo, & ſingulari audacia ac crudelitate ad perturbandam

Rempublicam prædito, Senatum vi & armis coëgit, vt bellum cum Mithridate Rege sibi decerneretur. Sullam etiam qui ex Campania festinatò in vrbem venerat, parum abfuit quin occideret. Sed cùm is consentire se iis quæ gesta essent diceret, incolumis dimissus est. Qui mox ad castra regressus, cùm militibus cuncta quæ acciderant exposuisset, protinus instructo exercitu vrbem versùs contendit. fusisq. ac fugatis Marij copiis, primus vrbem Romam cum armis ingressus est, & Sulpicium Tribunum plebis serui indicio proditum interfecit. Mario aqua & igni interdixit.

Terminatis ciuilibus bellis, cædes & proscriptiones clarissimorum virorum in vrbe subsecutæ sunt: Sulla in aduersarum partium fautores omni atrocitate sæuiente, adeò vt morte Marij non extincta, sed tantùm commutata dominatio videretur Romanis. Nam principio quidem cùm eos duntaxat quos ex ciuibus haberet inimicissimos, tollere statuisset, non vrbem modò, sed & reliquam Italiam cædibus repleuit. tandem verò multos pecuniæ, multos prædiorum causa vt amicos suos locupletaret, necauit. quo quidem tempore Q. Aurelius, quidam vir minimè obscurus, summáque moderatione ac temperantia, quique neutra in parte steterat, cùm se præter spem inter proscriptos esse vidisset, exclamasse dicitur: Me miserum, cui fundus Albanus exitio est! Ac rectè meo iudicio id à Salustio est dictum, Sullam pulcherrimis initiis pessimum imposuisse finem. Etenim oppressa dominatione Marij, (viri & antehac sæui, & qui in potentia acerbitatem ingenij sui intenderat) si Senatui populóque Romano Sulla Rempublicam reddidisset, profectò admirationi fuisset omnibus. Nunc verò cùm initio moderati & ciuilis ingenij visus esset, atque opinionem de se tanquam de Duce populi vtilitatibus studente præbuisset; postquam aduersariis superior extitit, ipse in eorum locum se substituit. & qui tyrannidem ex vrbe pelli ab se dicebat, alteram

Τυρ-

ταράσσοντα, βιάζεται πλήθει καὶ ὅπλοις τὴν βουλὴν αὐτὸν ἀντιτάξαι τῷ Μιθριδάτῃ. καὶ τὸν Σύλλαν ἀπὸ στρατοπέδου παρόντα μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἀνελεῖν· ἐπεὶ δὲ συγχωρεῖν αὐτὸς ἔφη τοῖς γινομένοις, περιῆκεν ἀπαθῆ. καὶ ὃς ἀφικόμενος αὖθις πρὸς τοὺς στρατιώτας, καὶ τὰ πεπραγμένα διεξελθὼν ἐπάγει τῇ πόλει συντεταγμένην τὴν στρατιὰν, καὶ κρατεῖ τῶν περὶ τὸν Μάριον ἀντιταξαμένων. πρῶτός τε Ῥωμαίων σὺν ὅπλοις ἐντὸς παρελθὼν τῆς πόλεως, Σουλπίκιον μὲν τὸν δήμαρχον καταμηνυθέντα πρὸς τοῦ θεράποντος ἀποσφάττει, Μάριον δὲ φυγάδα τῆς πόλεως.

Ὅτι ληξάντων τῶν ἐμφυλίων πολέμων φόνοι καὶ προγραφαὶ τῶν ἐπιφανῶν οἴκων διεδέξαντο τὴν Ῥώμην, ἐς πᾶν ἐπεξιόντος τοῦ Σύλλου τοῖς ἀντιστασιώταις· ὡς τὴν Μαρίου τελευτὴν οὐκ ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ μεταβολὴν τυραννίδος νομισθῆναι Ῥωμαίοις. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα τοὺς ἐχθίστους οἱ τῶν πολιτῶν ἐκποδὼν ποιήσασθαι διεγνωκὼς, διὰ πάσης ὠμότητος ἐπεξῄει τήν τε πόλιν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν. τελευτῶν δὲ ἔστιν οὓς ἢ χρημάτων ἢ κτημάτων ἕνεκα ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἑαυτοῦ φίλων διέφθειρε. λέγεται γοῦν Κόϊντον ἄνδρα ἐπιφανῆ, ἐπιεικῆ τε καὶ σώφρονα, οὐδετέρας μὲν γεγονότα μερίδος, ἀδοκήτως δὲ ἐν τοῖς προγεγραμμένοις θεασάμενον ἑαυτὸν, οἴμοι τάλας, εἰπεῖν, διώκει με τὸ ἐν Ἀλβανοῖς χωρίον. καὶ ὀρθῶς γε Σαλούστιος ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς ἔφη καλοῖς αὐτὸν ἐγχειρήμασι κάκιστον ἐπενηνοχέναι τὸ τέλος. εἰ μὲν γὰρ τὴν Μαρίου καταβαλὼν δυναστείαν ἀνδρὸς ἀρχῆθέν τε χαλεποῦ, καὶ ἐπιτείναντος ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τὴν φύσιν, παρέδωκε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὴν πολιτείαν, θαυμαστὸς ἂν ἦν· νῦν δὲ μέτριος τὰ πρῶτα καὶ πολιτικὸς φανεὶς, καὶ δόξαν δημωφελοῦς ἡγεμόνος παρασχὼν, ἐπειδὴ τῶν ἐναντίων ἐκράτησεν, αὐτὸς αὖτ' ἐκείνων ἦν. καὶ τυραννίδα φάσκων ἐλαύνειν ἐκ τῆς πόλεως ἑτέραν

εἰσῆγε χαλεπωτέραν. Δικτάτωρα μὲν γὰρ αἱρεῖν ἑαυτόν· ἐμπλήκτα δὲ καὶ ἀπαυθάδεστα ἔς τε τοὺς πολίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηκόους ἐπὶ πολὺ διεπράττετο. οὐ μὴν ἀλλὰ οὕτω γε τῇ τύχῃ κατεπίστευσε πρὸς ἅπασαν αὐτῷ μεταβολὴν δεξιῶς ἑπομένῃ, ὥστε πολλοὺς μὲν ἀνῃρηκότα, καινότητα δὲ τοσαύτην εἰς τὴν πολιτείαν εἰσενηνεγμένον ἀποθέσθαι τὴν ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν, καὶ τὸν δῆμον αὖθις τῶν ὑπατικῶν ἀρχαιρεσιῶν ἀποφῆναι κύριον. καίτοι Λεπίδου προαχθεῖν εἰς τὴν ὑπατείαν διὰ τὴν Πομπηίου περὶ τὸν ἄνδρα σπουδὴν προσδοκωμένου, ἀνδρὸς θρασυτάτου τε καὶ οἱ τὰ μάλιστα πολεμίου. ἀλλ' ὅμως ἐν ἰδιώτου τάξει καὶ ἰσηγορίᾳ τοῖς πολλοῖς ἐντεῦθεν ἦν. ἀποδειχθέντος δὲ ὑπάτου Λεπίδου χαίροντα τῷ γεγονότι Πομπήιον ἰδὼν, εὖ γε ἔφη τῆς σπουδῆς, ὦ νεανία, ὅτι καὶ Κατούλου πρότερον ἀνηγόρευσας Λέπιδον, τοῦ πάντων ἀρίστου τῶν πολιτῶν τὸν ἐμπληκτότατον· ὥρα μέντοι σοι σκοπεῖν ὅπως ἰσχυρὸν γεγονότα καταγωνίσῃ τὸν ἀντίπαλον. τοῦτο μὲν οὖν ὁ Σύλλας ὥσπερ ἀπεθέσπισε. μετ' ὀλίγον γὰρ ἐξυβρίσας ἐς τὴν ἀρχὴν ὁ Λέπιδος, πολέμιος κατέστη τοῖς περὶ τὸν Πομπήιον. κινήσεως τε αὖθις ἐμφυλίου γινομένης Σύλλαν ἐπὶ τὴν ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν ἡ Ῥωμαίων βουλὴ προεβάλετο. τῶν γὰρ ἱππέων ἅμα πάντων συμφραξαμένων οὐκ ἀνεκτὸν ἦν τοῖς ἐν τέλει. ὁ μὲν οὖν Σύλλας ἐπὶ τὴν εἰρημένην ἐλθὼν ἀρχὴν, σύνθημα τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνδράσι λαθὼν ἅπαντας τοὺς τῆς Ῥώμης ἔδωκεν, ἐγχειρίδιά τε αὐτοὺς ξίφη κομιζομένους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν προσέταξεν, ὁπηνίκα τῆς Ῥέας ἡμέραν πανηγυρίζουσι Ῥωμαῖοι, ὡς ἂν δι' αὐτῶν τοῖς τῆς πόλεως ἱππεῦσι διαχρήσηται. ὁ μὲν οὖν περὶ τὴν Ἰταλίαν ὄχλος ἐναντία τοῖς στρατιώταις φορῶν κατὰ τὴν ὡρισμένην ἀπήντησεν. ἀρξάμενός τε τῆς ἐμφυλίου κινήσεως, ἅμα τε καὶ τὸν δῆμον προσλαβόμενος πολλοὺς τῶν ἱππέων διέφθειρε. τούτων δὲ κατὰ τὴν πόλιν πραττομένων ὁ Σύλλας βουληθεὶς τὸν ὄχλον τῆς ἐμφυλίου ταραχῆς ἀποστῆσαι,

longè acerbiorem induxit. quippe Dictatorem se renunciauit, diúque summa cum insolentia & inhumanitate non in ciues modò, sed in reliquos etiam subditos sæuiit. Nihilo minus tantam fiduciam fortunæ habuit, quam in omni discrimine prosperam semper est expertus, vt plurimis neci datis, tot tantisque rebus in Republica innouatis Dictaturâ se abdicauerit, & comitiorum Consularium potestatem populo reddiderit. quamuis M. Lepidum, hominem singulari audacia, ac Sullæ maximè infensum, gratia atque ambitione Pompeij, qui plurimùm illi studebat, Consulem fore pro certo haberetur. Veruntamen Sulla in priuati habitu & æquo cum cæteris iure egit. Cæterùm Lepido Consule renunciato, cùm mirificè lætum Pompeïum vidisset Sulla: Præclaram verò, inquit, operam nauasti, adolescens, qui vt Lepidus Consul prior Q. Catulo renunciaretur, id est, homine omnium optimo vir furiosissimus, effecisti. Nunc ergo prouidendum tibi est qua ratione potentem aduersarium frangas. quod quidem Sulla tum quasi vaticinatus est. breui enim Lepidus insolentiâ elatus, ipsum Pompeïum oppugnauit. Porrò cùm rursus intestinæ seditiones ortæ essent; Senatus Dictaturam Sullæ detulit. Nam cùm Equites simul omnes in vnum conspiratione facta coïssent, Patres id grauiter ferebant. Igitur Sulla accepta hac potestate, clàm ciuibus Romanis signum Italicis dedit, iussitque vt pugionibus accincti Romam venirent, die festo matris Idææ, vt eorum operâ equites Romanos interficeret. proinde magna Italicorum multitudo militibus infensa, præstituta die adfuit, adiunctáque in societatem plebe Rom. tumultũ ciere, & equites passim trucidare cœpit. Quib. peractis Sulla cùm plebem à ciuili tumultu reuocare vel-

let, vndique ex prouinciis nuncios de barbarorum incursionibus sibi allatos esse finxit, statimque conscriptis legionibus atque eductis, præpositisque Imperatoribus, vrbem promiscua multitudine liberauit.

L. Sergius Catilina, nobilissimâ quidem familiâ, sed ingenij prauissimi, audax & factiosus, moribúsque multiplex ac varius ad delendam patriam coniurauit, adscitis in societatem, & sacramento quodam obstrictis viris ex nobilitate Romana præstantissimis atque audacissimis. Etenim mactati hominis sanguinem vino permixtum circumtulisse pateris, & degustandum dedisse coniuratis dicitur. siue eiusmodi sacramento consignare eos & fascinare, siue ad omne scelus ac flagitium instituere in animo habebat: quippe qui ciuilem effundere sanguinem, & conuerso Reipublicæ statu cæde illustrium virorum & vrbis incendio tyrannidem constituere agitaret. Stimulabat porrò Catilinam ad hæc nefaria consilia, cùm grauitas æris alieni quod vires patrimonij longè superabat, tum conscientia scelestè atque impiè factorum. Nam & filium paruulum ob nuptias Orestillæ necauerat, & cum filia virgine incestum fecisse ferebatur. quas ob causas in Consulatus petitione repulsam tulit, Cicerone in eius locum Consule renunciato. quo maximè incensus Catilina, teterrimum facinus aggredi cœpit, dum animus inquies nullo expletur scelere, nec flagitio vllo acquiescit. Sed Cicero vir singulari eloquentia, & in deprehendendis consiliis non mediocri solertia præditus, præterea in rebus multò antè prospiciendis acutissimus, cùm eius coniurationem patefecisset, hostémque in Senatu declarasset, vrbe expulit. Nam Catilina haudquaquam expectandum ratus dum conuinceretur, ad Manlium, vnum ex coniuratis, qui in Apulia atque Etruria magnas copias iam comparauerat, fugam capessiuit. Cæteri coniurationis socij in carcerem coniecti, vltimo supplicio affecti sunt.

διεσοφίσατο μηνύσεις εἶναι ἐκ τῶν πανταχόθεν ὑπηκόων, βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἐπιφαινούσας. καὶ εὐθέως ἀναλαβὼν ἅπαντα τὰ στρατεύματα, ἐπιστήσας τε αὖθις στρατηγούς, τοῦ παντὸς πλήθους τὴν πόλιν ἀπήλλαξεν.

Ὅτι Λούκιος Σέργιος Κατιλινὸς, ἀνὴρ γένους μὲν ὢν ἐπιφανεστάτου, ἄλλως δὲ πονηρὸς τὴν φύσιν, τολμητής τε καὶ μεγαλοπράγμων, καὶ τὸ ἦθος ποικίλος, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πατρίδος συνώμοσε, τοὺς θρασυτάτους καὶ τολμηροτάτους τῶν εὐπατριδῶν ἐς τὴν ἑαυτοῦ πίστιν ἐνδησάμενος. λέγεται γὰρ ἄνθρωπον καταθύσας γεύσασθαι τοῦ αἵματος τοὺς συνωμότας, περιάγων ἐς πάντας τὴν κύλικα πλήρη οἴνου τε καὶ ἀνθρωπείου αἵματος· εἴτε καταπιστεύων τοὺς ἄνδρας τῷ τοιῷδε ὅρκῳ, εἴτε καὶ πρὸς πολὺ τόλμημα καὶ πᾶσαν ἐθίζων τὴν ἀνοσιουργίαν, ἅτε οἰκείῳ καὶ πολιτικῷ ἐπιχαίρειν αἵματι, καὶ μεταγαγεῖν τὴν πολιτείαν εἰς τυραννίδα φόνῳ τε πολλῷ τῶν ἀρίστων, καὶ καταπρήσει τῆς πόλεως μηχανώμενος. ἐπῆρε δὲ ἄρα τὸν Κατιλινὸν ἐς ταύτας τὰς ἀτόπους ἐννοίας βάρη τε ὀφλημάτων νικῶντα τὸ τίμημα τῆς οὐσίας, καὶ συνειδὸς ἐκθέσμων καὶ μυσαρῶν πράξεων. τόν τε γὰρ υἱὸν ἔτι παῖδα ὄντα τοῦ τῆς Ὀρεστίλλης ἕνεκα γάμου διέφθειρε, καὶ θυγατρὶ παρθένῳ συνελθών. δι' ἃ δὴ καὶ ὑπατείαν μετιὼν ἀπηλάθη, Κικέρωνος ἐς τὴν τοῦδε χώραν αἱρεθέντος. ἐξ οὗ δὴ καὶ μάλιστα τὰ ἀτοπώτατα τῶν δραμάτων ὁ Κατιλινὸς ἐπὶ νοῦν ἐβάλετο, οὐδαμοῦ τῶν κακῶν ἱστάμενος, οὐδὲ ἀναπαύων τὴν γνώμην. οὐ μὴν ἀλλὰ ὁ Κικέρων εἰπεῖν τε δεινὸς ὢν καὶ τὸ ἀληθὲς ἀνευρεῖν ἱκανός, γνῶναί τε τὸ μέλλον ὀξύτατος, πολέμιον αὐτὸν ἀποφήνας ἐξήλασε τῆς πόλεως. ὁ μὲν γὰρ οὐχ ὑπομείνας τοὺς ἐλέγχους, φεύγων ὡς Μάλλιον τὸν συνωμότην ᾤχετο, συχνὰς ἤδη δυνάμεις περί τε Ἀπουλίαν καὶ Τυρρηνίαν ἠθροικότα. οἱ δὲ κοινωνήσαντες αὐτῷ τῶν κατὰ τῆς Ῥώμης βουλευμάτων, δίκης τῆς προσηκούσης ἐς τὸ δεσμωτήριον ἔτυχον.

Dio pag. 331. Ὅτι Φολουία ἡ Ἀντωνίου γυνὴ Κικέρωνος τοῦ ῥήτορος ἀποτεμοῦσα τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ τοῖς γόνασι λαβοῦσα, πολλὰ μὲν ἐς αὐτὴν ἐξυβρίσασα καὶ ἐμπτύσασα. τέλος δὲ τὸ ἑαυτῆς διανοίξασα στόμα, ἐκείνου τε τὴν γλῶτταν ἐξελκύσασα, καὶ τῇ βελόνῃ τῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν κατακεντήσασα, πολλά τε καὶ μιαρὰ προσφθεγξαμένη, ἐπὶ τὸ βῆμα τεθῆναι προσέταξεν, ἵν' ὅθεν κατ' αὐτῆς δημηγορῶν ἠκούετο, ἐκεῖθεν καὶ ὁρᾶτο. οὗτοί γε μόνοι ἐσώθησαν τότε, παρ' ὧν γε πλείονα ἔλαβον ἢ παρὰ τελευτησάντων εὑρεῖν ἤλπισαν. καὶ ἵνα μὴ κεναὶ ἐν τοῖς λευκώμασι τῶν ἀνδρῶν αἱ
Pag. 334. χῶραι ὦσιν, ἑτέρους ἀντέγραψαν ὅ τε Καῖσαρ καὶ Λέπιδος καὶ Ἀντώνιος. τοιαῦτα μὲν περὶ τὰς σφαγάς, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τὰς τῶν ἄλλων οὐσίας συνέβαινε. καίτοι ταῖς τε γυναιξὶ τῶν ἀναιρουμένων τὰς προῖκας, καὶ τοῖς τέκνοις τὸ δέκατον τῆς οὐσίας μέρος παρεῖχεν ὁ Καῖσαρ. ἐπορθεῖτο γοῦν πάντα ἀδεῶς. τῶν μὲν γὰρ ἐνοικίων οἱ κτήτορες ἀφῃροῦντο, τῶν δὲ προσόδων τὸ ἥμισυ. καὶ πρός γε τοὺς στρατιώτας ἀπέστρεφον προῖκα. δεκάτας τε αὖθις εἰσφέρειν τῶν προσόδων ἐπιτραπέντες μόλις αὐτοὶ δέκατον
Pag. 336. ἐκαρποῦντο μέρος. αὐξήσεως γὰρ τῶν τελῶν πολλῆς γινομένης, καὶ πρὸς ἀνάγκης ἐς τὸ ναυτικὸν ἀπαιτούμενοι παῖδας, ἔστιν ὅτε καὶ ὠνούμενοι ἐδίδοσαν. τάς τε ὁδοὺς οἰκείοις δαπανήμασιν ἐπεσκεύαζον. μόνοι δὲ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες ἐπλούτουν. οἱ μὲν γὰρ τὰς οὐσίας τῶν τελευτησάντων ὅλας καὶ ᾔτουν καὶ ἐλάμβανον. οἱ δὲ καὶ ἐς τὰ τῶν ζώντων ἔτι γερόντων τε καὶ ἀτέκνων γένη ἐσεβιάζοντο. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἀπληστίας καὶ ἀναισχυντίας ἐχώρησαν, ὥστε τινὰ καὶ τὴν τῆς Ἀττίας, τῆς τοῦ Καίσαρος μητρὸς ἀποθανούσης τότε καὶ δημοσίᾳ ταφῇ τιμηθείσης οὐσίαν παρ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος αἰτῆσαι. τοιαῦτα οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐποίουν Καῖσαρ καὶ Λέπιδος καὶ Ἀντώνιος.

Ὅτι μετὰ τὰς σπονδάς φασὶ δειπνῆσαι παρὰ τῷ Πομπηίῳ τῷ παιδὶ Πομπηίου τόν τε Καίσαρα Ἰούλιον καὶ Ἀντώνιον,

Fuluia vxor Antonij præcisum Ciceronis caput genibus suis imposuit, cúmque ei contumeliosissimè illusisset, atque illud conspuisset, tandem diducto ore extractam eius linguam acu qua figendis capillis vtebatur, compunxit. additisque multis & grauibus probris pro rostris exponi iussit, vt quo ex loco aduersus Antonium olim concionans auditus fuerat, ibidem caput eius præcisum spectaretur. Porrò ij tum soli incolumes abibant, à quibus cùm Fuluia, tum Antonius plus accepissent pecuniæ quàm quantum iisdem cæsis se reperturos sperarent. ac ne fortè in proscriptionis albo spatia vacua essent, alios horum loco proscripserunt. Hunc ferè ad modum peractis cædibus, multa quoque circa reliquorum facultates grauia acciderunt. Etsi enim vxorib. quidem interfectorum dotem, liberis verò decimam partem bonorum Cęsar concessit, cuncta tamen cum summa licentia diripiebantur. quippe pensiones ædium, & dimidia pars reditus agrorum auferebantur dominis. adhæc milites gratis alere cogebantur. Iussiq. mox decimam omnium redituum rursus conferre, vix ipsi decimam saluam sibi retinebant. quippe cùm & vectigalia supra modum aucta essent, & ad cætera onera id quoque accederet quod seruos ad classem interdum emptos suâ pecuniâ, si quibus mancipia non essent, conferre, & vias suis sumptibus reficere cogebantur. Soli militares diuitiis abundabant: alij enim integra defunctorum patrimonia petebant, impetrabántque. alij senum atque orborum adhuc superstitum familiis per vim sese inserebant. Prorsus tanta auaritia simul atque impudentia increbruerat, vt quidam Attiæ, quæ Cæsaris mater tum diem clauserat, ac publico funere elata fuerat, ab ipso Cæsare bona poscere non dubitarit. Hæc à triumviris Cæsare, Lepido, atque Antonio acta sunt.

Post fœdus ictum cum Sexto Pompeio, Magni filio, Sextus Cæsarem & Antonium conuiuio excepit in naue

prætoria. Hanc enim ſolam paternam domum ſibi relictam eſſe aiebat. Medio autem ac feruente conuiuio cùm Menas pirata, cuius ſtrenuâ operâ Pompeïus vtebatur, Pompeïum conueniſſet, dixiſſétque ei in aurem, Viſne, inquit, vt inciſis anchoralibus non Siciliæ modò ac Sardiniæ, ſed imperij Romani dominum te ac compotem faciam? Pompeïus reſpondiſſe dicitur: Facere id te, Mena, nec prænunciare mihi oportuerat. Nunc porrò præſentibus rebus acquieſcamus. neque enim mei ingenij eſt fidem fallere.

Tiberius Cæſar peculiari quodam ingenio erat præditus. Nam neque præ ſe ferebat quæ cuperet: & eorum quæ diceret, nihil omninò cupiebat: ſed cùm verbis ab animi ſententia longè diſcrepantibus vteretur, negare quæcunque appeteret; contrà quæcunque odiſſet, probare conſueuerat. His moribus cùm eſſet, præſides qui plus pecuniæ quàm conſtitutum erat, ex prouinciis cogebant, quiue publicam pecuniam depeculati erant, pœnâ afficiebat, tonderi oues ſuas, non deglubi velle ſe dicens. adeóque per omnia æquo & ciuili iure agebat, vt cùm populus hiſtrionem quendam manumitti poſtulaſſet, non priùs adſenſus ſit, quàm dominus illius adnuiſſet, preciúmque eius accepiſſet. cum ſodalibus perinde ac priuatus verſabatur familiariter, eóſque & in iudiciis defendebat, & cùm ſacra facerent, vnà feſtos agebat dies, & ægrotantes inuiſebat ſine vllo ſatellitum comitatu. Edicto etiam vetuit vt neque ipſe, neque alius quiſquam ſerica veſte vteretur, ornatúmque aureum mulieribus ſolis permiſit. Adhæc in reſtaurationem vrbium magnam vim impendit pecuniæ. Cúmque Iudæi plurimi Romam confluxiſſent, nec paucos ciuium Romanorum ad ſuos ritus traduxiſſent, pleroſque Tiberius vrbe ſubmouit. Verùm ab huiuſmodi inſtituto repentè in deterius mutatus eſt, adeò vt quidam inſanire eum & immiſſo diuinitùs furore agitari crederent.

ci

ἐν τῇ στρατηγίδι νηῒ παρεσκευασμένῳ τὸ δεῖπνον. τοῦτο γὰρ
ἔφη αὐτῷ μόνον καταλελεῖφθαι πατρῷον οἶκον. ἤδη δὲ ἔνδον ὄντων
καὶ τῆς συνουσίας ἀκμαζούσης Μηνᾶν τὸν πειρατὴν τὰ πλεί-
στου ἄξια τῷ Πομπηΐῳ ὑπηρετοῦντα, καὶ τότε προσελθεῖν τε
αὐτῷ ἡσυχῆ, καὶ βούλει, φάναι, τὰς ἀγκύρας τῆς νηὸς ἀποτεμὼν ποι-
ήσω σε μὴ Σικελίας καὶ Σαρδοῦς, ἀλλὰ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας
κύριον. τὸν δὲ Πομπήϊον ἀποκρίνασθαι· ἔδει σε, ὦ Μηνᾶ, τοῦτο πε-
ποιηκέναι μὴ προειπόντα ἐμοὶ τὴν ἐπιχείρησιν. νῦν δὲ οὐ πρὸς
ἡμῶν ἐπιορκεῖν· τὰ παρόντα στεργομένων.

Ὅτι Τιβέριος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἰδιωτάτῃ φύσει ἐκέχρητο.
οὔτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεποιεῖτό τι, καὶ ὧν ἔλεγεν οὐδὲν ὡς
εἰπεῖν ἐβούλετο. ἀλλ' ἐναντιωτάτους τῇ προαιρέσει τοὺς λο-
γισμοὺς ποιούμενος πάνυ ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πάνυ ὃ ἐμίσει προσ- Dio
εποιεῖτο. τοιοῦτος δή τις ὢν τοὺς ἄρχοντας, οὓς ὑπὲρ τὸ δια- Pag. 608.
τεταγμένον λαμβάνοντας εὕρισκεν ἢ καὶ τὰ δημόσια σφετε-
ρίζοντας, ἐκόλαζε λέγων· κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ'
οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι. οὕτω τε ἐς πάντα ἴσος καὶ ὅ-
μοιος ἦν, ὥστε ὀργισθῆναί τινα τοῦ δήμου ἐλευθερωθῆναί ποτε
βουληθέντος μὴ πρότερον συνεπαινέσαι, πρὶν τὸν δεσπότην Pag. 609.
αὐτοῦ πεισθῆναι καὶ τὴν τιμὴν λαβεῖν. τοῖς γε ἑταίροις ὡς ἐν
ἰδιωτείᾳ συνῆν, δικαζομένοις συναγωνιζόμενος, καὶ θύουσι συν-
εορτάζων, νοσοῦντάς τε ἐπισκεπτόμενος μηδεμίαν φρουρὰν ἐπα-
γόμενος. ἀλλὰ καὶ δόγμα προσέθηκεν, ὥστε μήτε αὐτόν, μήθ' ἕτε- Pag. 612.
ρόν τινα σηρικῇ ἐσθῆτι χρᾶσθαι, τόν τε χρύσεον ὅλον κόσμον
γυναιξὶ μόναις ἐπιτρέψας· πολλὰ δὲ καὶ εἰς ἐπανορθώσεις τῶν Pag. 614.
πόλεων δαπανήσας· τῶν τε Ἰουδαίων πολλῶν ἐς τὴν Ῥώ-
μην συνελθόντων καὶ συχνοὺς τῶν ἐπιχωρίων ἐς τὰ σφέτερα
ἔθη μεθιστάντων, τοὺς πλείονας ἐξήλασε. τοιοῦτος οὖν τις ὤν,
αἰφνιδίως εἰς τὴν χείρονα γνώμην μετεβλήθη, ὥστε αὐτὸν
καὶ παραφρονεῖν νομισθῆναι, καὶ ὑπό τινος ἐλαύνεσθαι δαιμονίου. Pag. 618.

πολλοῦ τε πάθους αἴτιος τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ
προσπλημμελίσκων τοὺς ἄνδρας. ἔδοξε γὰρ αὐτῷ τὰς τῶν κυνηγίων θέας
τῆς πόλεως ἀπελάσαι. καὶ διὰ τοῦτό τινες ἔξω ταύτας τελεῖν πει-
ραθέντες αὖθις συνδιεφθάρησαν τοῖς θεάτροις ἐκ τινῶν σανίδων
εἰργασμένοις. ὁ αὐτὸς τὰς τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν ἀνυβρίζων γυ-
ναῖκας, ἅπαντα δι᾽ αὐτῶν τὰ κοινὰ κατεμάνθανε. καὶ προσέτι
συνεργοὺς αὐτὰς τῶν μιαρῶν πράξεων ὡς καὶ γαμηθησομένας
ἐποιεῖτο. ἐπὶ τούτοις τε Μουκίαν, καὶ τὸν ταύτης ἄνδρα ἅμα δυσὶ θυ-
γατράσιν ἀνεῖλε διὰ τὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ μητέρα φιλίαν. Σεϊανόν τε
ἄνδρα ὑπ᾽ αὐτοῦ τε καὶ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοῖς μεγάλοις ἀξιώμασι
προαχθέντα, αὐτοκράτορά τε ψηφισθέντα, παρὰ τὰς ἁπάντων
ἐλπίδας διέφθειρεν. ὃν γὰρ αὐτὸς καὶ παῖδα καὶ διάδοχον ἐκάλει, τοῦ-
τον ἕλκεσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς παρεσκευάκει. καὶ ὃν ἅπαντες οἱ τῆς
βουλῆς ἐδορυφόρουν, τοῦτον ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον
ἀπήγαγον, ἀντὶ στεφάνου δεσμὰ καὶ ἀντὶ ἁλουργίδος τριβώνιον
leg. ἂν πε περιθέντες. ὡς καὶ διὰ τοῦτο * αὖθις τὴν αὐθεσπείαν ἀθένξαι κα-
κατιδεῖν. ex τιδεῖν. Σεϊανὸς μὲν δὴ μέγιστον τῶν περὶ αὐτοῦ δυνηθεὶς τοιοῦτον ἔσχε
Dione p. τέλος. φίλοι δὲ αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς ἀδίκως διεφθείροντο. ὡς τοσοῦτον
628. ἐκλεῖψαι τὴν σύγκλητον, ὥστε μηδὲ ἐς τὰς κατ᾽ ἔτος ἀρχαιρεσίας
Pag. 630. διαρκεῖν. παρακαλούμενός τέ ποτε ὑπὸ τῶν φίλων τοῦτο δὴ τὸ
ἀρχαῖον ἐφθέγξατο· ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. πολ-
Pag. 834. λάκις δὲ καὶ τὸν Πρίαμον ἐμακάριζεν, ὅτι μετὰ τῆς πατρίδος
ἀπώλετο, καὶ τῆς βασιλείας. οὕτω τοίνυν τὴν ἀρχὴν διῳ-
κήσατο, φοβερᾷ μὲν ὠμότητι, μυσαρᾷ δὲ πλεονεξίᾳ, αἰσχρᾷ τε
ἡδυπαθείᾳ χρησάμενος. καὶ στρατεύσας κατὰ Περσῶν ἐπὶ συνθή-
καις ὑπέστρεψεν.

Ὅτι ὁ Γάϊος μιαρώτατός τις καὶ ἀνοσιώτατος ἐγένετο. καὶ το-
σοῦτον ὁρμαθὸν κακῶν συνειληφὼς ἐπεκάλυψε τὰ Τιβερίου
Pag. 641. μειονεκτήματα. ὅσα γὰρ τῷ Αὐγούστῳ ἐν πολλῷ χρόνῳ παρε-
Dio. ποιήθη, οὗτος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπεκτήσατο. μοιχικώτατος τε αἰ-

maximæque calamitatis auctor fuit populo Romano, cùm & priuatim singulos, & publicè multos occideret. Nam cùm spectacula amphitheatralia ab vrbe edicto submouisset, atque idcirco quidam in vicinis municipiis munus ederent; multa hominum millia perierunt amphitheatri ruinâ, quod ex tabulis structum ad tempus fuerat. Idem cum clarissimorum hominum matronis stupri consuetudinem habebat, quo ab illis cuncta virorum arcana perdisceret, eásque spe coniugij ad societatem ac ministerium pertraxerat facinorum suorum. Muciam dehinc, eiusdémq. maritum cum binis filiabus neci dedit ob amicitiam quæ eis cum matre ipsius Liuia intercesserat. Denique & Seianum, quem & ipse & Senatus ad summum honoris gradum euexerãt, & Imperatorem decreto appellauerant, præter omnium expectationem morte mulctauit; & quem ipse filium & successorem vocare erat solitus, eum vnco per forum trahi fecit. quémque nuper omnes Senatores instar satellitum stipabant, repentè ex Curia in carcerem rapuêre: vinculis coronæ loco; pro purpurea veste, pallio vili circundatum. Huiusmodi exitu periit Seianus, vir omnium qui vnquam in aula versati fuerant, potentissimus. Sed & amici illius & necessarij nullo iure promiscuè cæsi; adeò vt Senatus tantoperè exhaustus esset, vt ne ad solennia quidem comitia Senatores sufficerent. Cæterùm Tiberius cùm aliquando admoneretur ab amicis, hunc versiculum è veteri fabula pronunciasse dicitur:

Me mortuo orbis totus in flammas eat.

ac felicitatem Priami crebrò prædicabat, quod patriæ ac regni ruina sepultus fuisset. Ad hunc ferè modum Tiberius imperium gessit graui crudelitate, scelesta auaritia, turpi libidine. Porrò cùm aduersus Persas bellum mouisset, pace cum iis facta reuersus est,

Caius Caligula impurissimus ac scelestissimus fuit, & qui tantam vitiorũ colluuiem collegerat, vt Tiberij dedecora absconderet. Nam & opes quascunq. Augustus multos per annos collegerat, ipse omnes vnius diei spatio

exhausit, & adulteriis inquinatissimus, mulieres partim desponsas aliis, partim & nuptas abstraxit. Auiam suam, quòd ab ea obiurgatus esset, ad voluntariam mortem compulit. cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem habuit. ex vna etiam nefariam prolem sustulit: se quoque ipsum templis ac sacrificiis perinde ac Deum coli iussit. Huiusmodi principi tunc populus Romanus regendus est traditus. prorsus vt Tiberij facinora, quamquam grauissima visa essent, tantùm à Caio superarentur, quantum ab Augusti virtutibus Tiberius abfuerat. Nam Tiberius quidem ipse imperium gerebat, aliisque ministris ad exequenda quæ iusserat, vtebatur. Caius verò regebatur ab aurigis, & gladiatoribus, & scenicis histrionibus ac tragœdis. ac sæpenumerò experimentum harum artium ipsemet dabat, primoribus patrum quasi ad necessariam deliberationem accitis. Annum agens quintum & vicesimum, dimissa priore coniuge, Corneliam Orestillam, Cornelij Orestis filiam, desponsam Calpurnio Pisoni in ipsis nuptiis abduxit. Multos deinde neci dedit, specie quidem ob parentes suos ac fratres, qui principatu Tiberij interfecti fuerant: reipsa autem pecuniæ causa. Iam enim exhausti erant thesauri, neque ei quidquam sufficiebat. Paucis post diebus repudiatâ Orestillâ, Lolliam Paulinam duxit, marito eius Memmio Regulo coacto eam vt sibi desponderet, ne præter leges scilicet minimè desponsam duceret. Posthæc suscepta Germanica expeditione, quasi totam Germaniam ac Britanniam subegisset, appellatus est sæpiùs Imperator & Germanicus ac Britannicus. quibus rebus elatus, Iouem se appellauit, eiúsque simulacris capite dempto suum imposuit. quinetiam tonante Ioue aut fulgurante quibusdam machinis obtonabat atque obfulgurabat. ac quoties fulmen è cœlo decidisset, lapides eiaculabatur.

Claudius Imperator ingenio fuit minimè spernendo, adeóq. disciplinis excultus, vt libros quosdam scripserit.

θεραπόντων ἡγούμενος καὶ γυναῖκας ἡρμοσμένας, καὶ γεγαμημένας ἐλάμβανε. τήν τε ἑαυτοῦ τιθήνην ἐπιτιμήσασαν ἀνοίας ἐς ἀνάγκην ἑκουσίου θανάτου κατέστησεν. ἐχρῆτο δὲ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς καὶ παρανόμων ἐκοινώνει μίξεων, ὡς καὶ πατὴρ ἀνοσίας καταστῆναι γονῆς, ἐκ μιᾶς αὐτοῦ τῶν ἀδελφῶν ἀποκυηθείσης. ναούς τε καὶ θυσίας ὡς ἡμιθέῳ γίνεσθαι παρεσκεύαζε. τοιούτῳ τότε αὐτοκράτορι οἱ Ῥωμαῖοι περιεβλήθησαν· ὥστε τὰ τοῦ Τιβερίου ἔργα καίτοι Pag.643.
χαλεπώτατα δόξαντα γεγονέναι, τοσοῦτον τὰ τοῦ Γαΐου ὅσον τὰ τοῦ Αὐγούστου παρ᾽ ἐκείνου προενεγκεῖν. Τιβέριος μὲν γὰρ αὐτός τε ἦρχε, καὶ ὑπηρέταις τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἑαυτοῦ βούλημα ἐχρῆτο. Γάιος δὲ ἤρχετο μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἁρματηλατούντων, καὶ ὁπλομαχούντων, καὶ σκηνικῶν, καὶ τραγῳδῶν, πολλάκις καὶ αὐτὸς ἐνδεικνύμενος, καὶ τὴν βουλὴν πρὸς ἀνάγκας μετακαλούμενος. Εἰκοστὸν γὰρ δὴ καὶ πέμπτον ἄγων ἔτος τὴν προτέραν γαμετὴν ἐκβαλὼν τὴν Κορνηλίου Ὀρέστου ἥρπασε θυγατέρα ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις ἐγγεγυημένην Καλπουρνίῳ. πολλούς τε διὰ ταῦτα συκοφαντῶν ἀνῄρει. τὸ δὲ ἀλη- Dio.648.
θὲς διὰ τὰς οὐσίας. οἵ τε γὰρ θησαυροὶ ἐξανηλώκεντο, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. αὖθις δὲ ταύτην ἐκποδὼν ποιησάμενος, Λολλίαν ἠγάγετο, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Μέμμιον Ῥήγουλον ἐγγυῆσαί οἱ τὴν γυναῖκα ἀναγκάσας, ἵνα μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. ἐκ δὲ τῶν μοιχειῶν ὡς καὶ τὴν πᾶσαν Κελτικὴν καὶ Βρεττανικὴν κεχειρωμένος, αὐτοκράτωρ τε πολλάκις καὶ Γερμανικὸς καὶ Βρεττανικὸς ἐπεκλήθη. ἐπαρθείς τε ἐπὶ τούτοις Ζεύς τε ἐλέγετο, καὶ τὰς ἐκείνου στήλας ἐς αὐτὸν μετερ- Pag.662.
ρύθμιζεν. ταῖς τε γὰρ βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινὸς ἀντεβρόντα, καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτεν, ὅπου δὲ κεραυνὸς κατέπεσε λίθον ἀντηκόντιζεν.

Ὅτι Κλαύδιος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦ- Pag.665.
λος ἐγεγόνει, ἐν παιδείᾳ τε ἤσκητο ὡς καὶ συγγράψαι τινά.

τὸ δὲ σῶμα νοσώδης ἦν, καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμων. ἐξ οὗ δὴ καὶ τῷ φρονήματι ἐσφάλλετο. τοιοῦτος τε ὢν ὑπὸ τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν αἷς συνεκάθευδεν, ἐκακύνετο. περιφανέστατα γὰρ ἐγυναικοκρατήθη καὶ ἐδουλοκρατήθη, ἅτε ἐκ παίδων ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐν φόβῳ τραφείς. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον τῆς ἀληθείας εὐηθείας προσεποιεῖτο, ὅσον που καὶ αὐτὸς ὡμολόγησε. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τῇ τηθῇ Λιουίᾳ, πολὺν δὲ καὶ τῇ μητρὶ τῇ Ἀντωνίᾳ τοῖς τε ἀπελευθέροις ἐνδιαιτηθεὶς, καὶ προσέτι καὶ ἐν συνουσίαις γυναικῶν πλείοσι γενόμενος, οὐδὲν ἐλευθεροπρεπὲς ἐκέκτητο. ἐπετίθετο δὲ αὐτῷ ἔν τε τοῖς συμποσίοις μάλιστα καὶ ἐν ταῖς συμμίξεσι. πάνυ γὰρ ἀπλήστως ἐν ἀμφοτέροις διέκειτο. καὶ ἦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ εὐάλωτος. πρὸς δὲ καὶ δειλίαν εἶχεν, ὑφ' ἧς πολλάκις ἐκπληττόμενος οὐδὲν τῶν προσηκόντων ἐξελογίζετο. ἐκεῖνόν τε γὰρ ἐκφοβοῦντες ἐξεκαρποῦντο, καὶ τοῖς ἄλλοις δέος ἐνέβαλλον. τοιοῦτος οὖν δή τις ὢν οὐκ ὀλίγα καὶ δεόντως ἔπραττεν, ὁσάκις ἔξω τῶν εἰρημένων παθῶν ἐγίνετο.

Pag. 673. Ὅτι ὁ αὐτὸς ταῖς ὁπλομαχίαις ἀχορέστως προσκείμενος οὐ μόνον τὰ τῶν δεδουλωμένων καὶ κατακρίτων κατανήλισκε σώματα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελευθέρων. τῇ τε τῆς γαμετῆς Βαλερίας Μεσσαλίνης γυναικὸς ἀκολάστου καὶ τυραννικοῦ διαβολαῖς ὑπαγόμενος, συχνοὺς τῶν ἐπισήμων τῆς βουλῆς διέφθειρεν. ἀπείχετο δὲ οὐδὲ τῶν ἀφ' αἵματος. καὶ γὰρ τούτων ἐπινοίᾳ ἀπώλοντο, τοῦ μὲν ἀβασανίστως τὰς διαβολὰς δεχομένου, τῆς δὲ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον ἀγούσης τὸν Κλαύδιον, τῇ τε κουφότητι τοῦ ἀνδρὸς

Dio. 676. & 677. κατακεχρημένης. τὰς γοῦν δύο ἀδελφὰς διαβληθείσας ἀνεῖλεν, αὖθις τε τοὺς γαμβροὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας. ἐκείνους γὰρ μάρτυρας τῶν κατηγοριῶν ἡ Μεσσαλίνα ἐποιεῖτο τοὺς τὸ κράτος ἔχοντας. καὶ τοὺς τι δυναμένους μυοῦσα τῶν ὑπ' αὐτῆς πραττομένων, οὓς μὲν εὐεργεσίαις, οὓς δὲ τιμωρίαις προσκατελάμβανεν.

Cæterùm valetudine corporis infirma, capite ac manibus assiduè trementibus, atque ideò impedita ac titubante lingua. Porrò liberti ac mulieres quarum consuetudine vtebatur, famam eius labefecerunt. prorsus enim addictissimus mulieribus ac seruis vixit: quippe qui à puero in morbis ac metu educatus fuisset, atque ideò stultitiam de industria simulasset, vt ipse aliquando confessus est. cúmque diu cum auia sua Liuia, diu cum matre Antonia ac libertis versatus esset, ac prætereà multarum mulierum contubernio esset vsus, nihil ingenuo ac liberali homine dignum præ se ferebat. Maximè autem eum aggrediebantur in compotationibus ac Venere; quibus vtrisque immodicè deditus, tunc facillimè circumueniebatur. Inerat & timiditas, qua sæpè perculsus nihil sani consilij capiebat. proinde liberti vbi eum conterruerant, omnia ab eo impetrabant, ac cæteris ingentem metum incutiebant. Quamuis autem talis ferè esset, multa tamen opportunè fecit, quoties huiusmodi affectibus vacuus ac sui compos fuit.

Idem gladiatorum spectaculis supra modum deditus, non captiuos modò aut damnatos, sed libertos etiam committebat. Calumniis quoque vxoris suæ Valeriæ Messalinæ procacis atque impotentis fæminæ inductus, plures viros illustres interemit, ac ne à coniunctissimis quidem abstinuit. Horum enim nonnulli quoque perierunt, cùm & Claudius absque vllo examine calumnias admitteret, & Messalina Claudium ad alias atque alias subinde cædes agens, seuitati viri illuderet. Igitur Iulias, alteram fratris filiam, alteram Drusi, calumniâ appetitas, ac mox vtrumque generum insontem occidit. quippe Messalina eos testes criminum producebat, qui gratia atque auctoritate plurimùm possent, cunctósque à quibus prodi posse atque indicari scelera sua intelligeret, aut beneficiis, aut pœna occupabat. adeò

vt Messalina non modò Rempublicam administraret, sed legationes ac procurationes, ac reliqua omnia auctionaretur ac venderet. quam ob causam cùm grauis omnium rerum venalium penuria contigisset, coactus est Claudius, populo in campum Martium coëunte, pretia constituere. Cæterùm cùm nullum genus libidinis ac crudelitatis omisisset, (nam & liberè coïbat cum iis quos concupisset, & multos cum quibus consuetudinem stupri fecerat, neci dabat) vix tandem à Claudio compertis eius flagitiis perempta est. Nam cùm adulteris contenta non esset, quibus ipsa sæpè cum primariis matronis in lupanari corpus prostituebat, sed prætereà pluribus simul viris solemni ritu ac confectis tabulis nubere concupisceret, tum verò delata à Narcisso Claudij liberto pœnas capite dedit, cùm ex palatio profuga circa Asiatici hortos vagaretur, quorum causa olim ipsa Asiaticum peruerterat. Posthæc Claudius seruum suum, qui quendam virum dignitate conspicuum contumeliâ affecerat, occidit.

Nerone Augusto adhuc adolescente, penes Senecam ac Burrum Reipublicæ administratio erat. interim Nero vacabat studiis philosophiæ, atque inter cætera de Christo inquirebat, quem quidem adhuc superesse in viuis arbitrabatur. Sed cùm comperisset illum à Iudæis in crucem actum esse, iratus Annam & Caïpham Pontifices cum Pilato vinctos sisti iussit, ab iisque sciscitatus est quæcunque in eius iudicio acta essent. & Annas quidem & Caïphas illum à se ex præscripto legum suarum iudicatum esse dixêre, nec se aduersus maiestatem principis quidquam deliquisse: à Pilato enim præside cuncta pro arbitrio esse gesta. Quibus auditis, Nero Pilatum quidem coniecit in carcerem, Annam verò cum Caïpha indemnem dimisit. Nec multò pòst in Pilatum gladio animaduertit, quòd tantum virum absque principis auctoritate ausus esset morte mulctare. Posthæc Nero Petrum in crucem tolli, Paulum capite truncari iussit. Atque

ὡς

ὡς οὐ τὴν πολιτείαν μόνην ὑπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰς στρατείας καὶ ἐπιτροπείας πάντα τε ἀφειδῶς πωλεῖν καὶ καπηλεύειν. ἐξ οὗπερ ἀναγκασθῆναι τὸν Κλαύδιον εἰς τὸ ἄρειον πεδίον τοῦ πλήθους συνελθόντος τινὰ διαρπάξαι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτή γε εἰς πολὺ ἀκολασίας τε καὶ ὠμότητος προεληλυθοῦσα, καὶ μιγνυμένη μὲν ἀναιδῶς οἷς ἐπιθυμήσειεν, ἀναιροῦσα δὲ καὶ τῶν ὁμιλούντων αὐτῇ συχνούς, μόλις πρὸς τοῦ Κλαυδίου τῆς ἀτοπίας αἰσθομένου διαφθείρεται. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτῇ μοιχεύεσθαι πολλάκις καὶ ἐπὶ οἰκήματος σὺν ταῖς ἄλλαις τῶν ἐπιφανῶν γυναιξὶ καθεζομένη, ἀλλ' ἐπεθύμησε κατὰ νόμον δὴ καὶ συμβόλαια πλείοσι συνοικεῖν ἀνδράσιν, ἐνταῦθα καταμηνυθεῖσα τῷ Κλαυδίῳ πρὸς Ναρκίσσου τινὸς ἀπελευθέρου τοῦ βασιλέως ἀναιρεῖται, τῶν μὲν βασιλείων ἐξωσθεῖσα, περὶ δὲ τοὺς Ασιατικοῦ κήπους πλανωμένη, ὧν ἕνεκα τὸν δείλαιον Ασιατικὸν μικρῷ πρόσθεν ἀπολωλέκει. μεθ' ἣν καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ Κλαύδιος ὑβρίσαντά τινα τῶν ἐν ἀξιώσει διέφθειρεν.

Οτι βασιλεύοντος νέου τοῦ Νέρωνος Βοῦρρος καὶ Σενέκας διῴκουν τὰ πράγματα. ὁ δὲ λόγοις ἐσχόλαζε φιλοσόφοις, καὶ τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ κατεμάνθανεν. ἔτι γὰρ ἐνόμιζεν αὐτὸν τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφεσθαι. καὶ μαθὼν ὅτι ὑπὸ τῶν Ιουδαίων ἐσταυρώθη, ἠγανάκτησε. καὶ προσέταξεν ἐλθεῖν τοὺς ἱερεῖς Ανναν καὶ Καιάφαν, καὶ τὸν Πιλάτον σιδηροδεσμίους, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ πεπραγμένα κατεμάνθανεν. οἱ οὖν περὶ τὸν Ανναν καὶ Καιάφαν ἔλεγον, ὅτι ἡμεῖς τοῖς νόμοις αὐτὸν παρεδώκαμεν, καὶ εἰς καθοσίωσιν οὐχ ἡμάρτομεν. ὁ γὰρ Πιλάτος ὢν ἄρχων ὅσα ἠβουλήθη ἔπραξε. καὶ τοῦτον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κατέκλεισεν, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ανναν ἀπέλυσεν. ὕστερον δὲ τὸν Πιλάτον τῆς κεφαλῆς ἀπέτεμεν, ὡς τηλικοῦτον ἄνθρωπον ἀνελεῖν τολμήσαντα δίχα βασιλικῆς κελεύσεως. καὶ μετὰ ταῦτα Πέτρον μὲν ἐσταύρωσε, Παῦλον δὲ τῆς κεφαλῆς ἀπέτεμε,

καὶ τὰ μὲν πρότερον τοιαῦτα ἔπραττεν ὁ Νέρων. ἐπεὶ δὲ τρυφαῖς καὶ κώμοις καθημερινοῖς ὁ Νέρων ἐντραφεὶς πράττειν τε τὰ τῆς ἀρχῆς ἐφ' ἧς ἑαυτὸν ἠξίου, τάχα τὸ σεμνὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐς τὸ ἄκοσμόν τε καὶ ταπεινὸν μεταβέβληκεν, ἀήθη τινα μετιὼν καὶ δαπανηρὸν ἀκολασίας τρόπον, ἐκθέσμοις τε καὶ παρανόμοις ἐξεχρᾶτο δράμασι· λουτρὸν μὲν γὰρ ἦν αὐτῷ ζηλοῦντι τῆς πολυτελείας καὶ ἐκδιαιτήσεως τοῦ Καλιγόλα, οὐχ ὕδωρ, ἀλλὰ μύρον, τὸ μὲν θερμαινόμενον, τὸ δὲ ψυχόμενον, καὶ εἰς ἑκατέραν τὴν χρείαν τοῦ λουτροῦ παρασκευαζόμενον. ἐχρῆτο δὲ δικτύοις πρὸς τὰς ἄγρας τῶν ἰχθύων χρυσοῖς, ἐξέλκων τοὺς κόλπους τῶν δικτύων καλωδίοις ἐξ ἐρίου πεποιημένοις, ἀστράπτουσι τῇ βαφῇ τῆς κόχλου. ἐς τοῦτό γε μὴν προϊὼν ἀτοπίας ἐλήλυθεν, ὡς παριέναι μὲν εἰς τὴν σκηνὴν, ὑπὸ δὲ τῇ πάντων ὄψει ὀρχεῖσθαί τε καὶ ᾠδάς τινας διεξιέναι, ἀναλαμβάνοντα σκευὴν νῦν μὲν κιθαριστῶν, νῦν δὲ τραγῳδίας ὑποκριτῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰ καὶ σφόδρα τὴν ἀρχὴν ἐλυμαίνετο, γέλωτά γε ὅμως καὶ ἡδονὴν παρεῖχε τοῖς θεωμένοις. τὸ δὲ πάντων αἴσχιστον καὶ δεινότατον ὅτι καὶ ἄνδρας, καὶ γυναῖκας οὐ μόνον τῶν ἐς τὸν δῆμον καὶ τοὺς ἱππεῖς τελούντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, καὶ οὐχ ὅπως νέους, ἀλλ' ἤδη καὶ παρηβηκότας ὁπλομαχεῖν ἐν τοῖς θεάτροις ἠνάγκαζε, καὶ θηρία φονεύειν καὶ ὀρχεῖσθαι, καὶ ᾄδειν, καὶ πρὸς πᾶν ἀσχημοσύνης ἰέναι· ἵνα δὲ δὴ εὐπρεπὲς εἴη, καὶ αὐτὸς ἐς τὸ θέατρον παρῄει. καὶ εἶδον οἱ τότε ἄνθρωποι, τὰ γένη τὰ μεγάλα τοὺς Φουρίους, τοὺς Ὁρατίους, τοὺς Φα-

Dio. pag. 697. βίους, τοὺς Πορκίους, τοὺς Βαλερίους κάτω ἑστηκότας, καὶ τοιαῦτα δρῶντας ἀναγκαζομένους, ὧν ἔνια οὐδὲ ὑπὸ ἄλλων γινόμενα πρόσθεν ὁρᾶν ἠνείχοντο. Δείλαια γοῦν Κατέλλα γυνὴ τοῦτο μὲν γένει, τοῦτο δὲ καὶ πλούτῳ προήκουσα, πρὸς γῆράς τε μακρὸν ἀφιγμένη (ὀγδοηκοντοῦτις γὰρ ἦν) ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὠρχήσατο. οἵ τε ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἢ διὰ γῆρας, ἢ διὰ νόσον οὐδὲν ἰδίᾳ ποιῆσαι δυνηθέντες

hæc quidem ſub initium principatus à Nerone agebantur. Cæterùm poſtquam deliciis & diurnis comiſſationibus aſſuetus atque innutritus ipſe pro Imperatore Rempublicam agere voluit, breui imperij Romani maieſtatem atque amplitudinem & deformauit, & diminuit. inuſitatæ luxuriæ ſumptuúmque: neque eò minus facinoroſus. Namque exemplo Caij Caligulæ, calidis & frigidis lauabat vnguentis, retibúſque aureis piſcabatur, quæ blatteis funibus extrahebat. Ad poſtremum tanto ſe dedecore proſtituit, vt ſaltaret, & cantaret in ſcena citharœdico habitu & tragœdico. Sed hæc quidem quamuis maximam labem Reipublicæ afferrent, riſum tamen ac voluptatem aliquam ſpectantibus præbebant. Illud verò fœdiſſimum viſu atque grauiſſimum fuit, quod viri iuxta ac mulieres non ex plebe ſolùm aut equeſtri ordine, ſed etiam Senatorij loci, nec iuuenes modò, verùm etiam ætate affecti armis in arena pugnare, beſtias conficere, canere ac ſaltare, ac cuiuſcemodi ludibrio fœdari cogebantur. ac ne id fortè indecorum videretur, ipſe in theatrum veniebat. Itaque viſæ ſunt eo tempore celebres illæ gentes Furij, Horatij, Fabij, Porcij, atque Valerij ea de inferiore loco coacti facere, quæ ne agentes quidem alios ipſi ſpectare vnquam ſuſtinuiſſent. Ælia certè Catella, nobiliſſima ſimul ac locupletiſſima fæmina, iámque affecta ætate, vtpote quæ octageſimum annum ageret, in ſcena ſaltauit. cæteri qui præ ſenio vel morbis nihil ſeorſim pro ſe agere poterant,

per choros distributi canebant. Hæc porrò pudenda spectacula celebrabat Nero, partim ob barbam quam tum primùm posuerat, partim ob cædem matris. Neque enim cædes interim ac sæuitiam omiserat, quamuis ludere videretur; sed omnibus omninò aut virtute, aut eruditione præstantibus viris erat infensus. nam & maximam atque optimam partem Senatus ob futiles causas peremit: cùm alios ob nobilitatem, alios propter diuitias, nonnullos modestiæ causa odisset ac perselleret. & Musonium ac Cornutum parum quidem abfuit quin occideret. cæterùm vrbe expulsos in exilium misit, nullo alio crimine nisi quòd sapientiæ artibus ac virtute præcipui essent. Porrò propinquorum cædibus quotidie, vt ita dicam, manus commaculabat. Nam & Britannicum fratrem primùm quidem stupro polluit, deinde inter cœnandum veneno sustulit. adeò vt tantum facinus non modò audiretur ab omnibus, sed etiam conspiceretur. quippe cadauer Britannici totum liuore suffusum erat, & oculi eiusdem aperti atque extantes, ipsos quodammodo Deos ad vindicandam cædem inuocare videbantur. Deinde vxorem Octauiam, cuius maximè beneficio ad imperium peruenerat, initio quidem repudiauit, postmodum verò etiam occidit. Vagabatur autem noctu per vrbem comissabundus, & mulieribus atque adolescentib. turpiter illudebat, obuium quemque spolians, cædens, vulnerans, perimens. atque ipse quidem latere se existimabat, cùm alienis vestibus vteretur. & ingenuorum hominum vxores contumeliosè violabat. virginibus perinde ac prostibulis ipse cum comitib. suis illudebat. At Agrippina interim in Senatum venire, legationibus responsa dare, literas ciuitatibus ac præsidibus & regibus mittere. quod quidem eatenus ab illa præstitum est, donec Nero Sabinam duxit vxorem. tunc enim à Nerone nefariè trucidata est. cuius parricidij causam fuisse Sabinam ferunt, mulierem domo nobili. quam Nero amore captus, primùm quidẽ à viro Pub. Crispino per vim abduxerat.

ᾖδον κατὰ χοροὺς ἱστάμενοι. ἐπετέλει δὲ ταύτας τὰς ἐκθέσμους θέας ἐπί τε τῷ γενείῳ τῷ πρῶτον ψιλωθέντι, καὶ ἐπὶ τῷ τῆς μητρὸς φόνῳ. ἀπολελοίπει γὰρ αὐτὸν οὐδὲ ἓν φονικόν τε καὶ ἀπηνές, καίτοι γε παίζειν δοκοῦντα. ἀλλ' ἦν μὲν καθάπαξ τοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ πεπαιδευμένοις ἔχθρος. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ κράτιστον ἐπὶ παραλόγοις αἰτίαις ἀπολωλέκει τῆς βουλῆς μέρος, τοὺς μὲν ὅτι εὐγενεῖς, τοὺς δὲ ὅτι περιουσίας ἔχοντας, τοὺς δὲ ὅτι σώφρονες ἦσαν μισῶν τε καὶ κολάζων. Μουσώνιον τε καὶ Κορνοῦτον μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἀποκτεῖναι, τῆς δὲ Ῥώμης ἐξήλασεν ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐπικαλῶν, ὅτι δὲ σοφοὶ καὶ ἄριστοι βίον ἐγενέσθην. συγγενῶν τε φόνοις ἑκάστης, ὡς εἰπεῖν, ἐμίαινε τῆς ἡμέρας. τόν τε γὰρ Βρεταννικὸν ἀδελφὸν οἱ εἶναι δοκοῦντα, πρῶτα μὲν εἰς τὴν ὥραν ἀσελγῶς ὕβρισεν, ἔπειτα δὲ παρὰ δεῖπνον δηλητηρίῳ φαρμάκῳ διέφθειρεν. ὡς δεινὸν μὴ μόνον ἀκούεσθαι ἀλλὰ καὶ ὁρᾶσθαι. πελιδνὸς γὰρ ὅλος ἐγένετο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνεῳγμένοι καὶ τοὺς ἐφορῶντας πρὸς τιμωρίαν καλοῦντες. καὶ τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Ὀκταβίαν δι' ἣν εἰς τὴν ἀρχὴν οὐχ ἥκιστα παρεληλύθει, πρῶτον μὲν ἀπεπέμψατο, ἔπειτα καὶ ἀπέκτεινε. καὶ ἐν νυκτὶ ἐκώμαζε κατὰ πᾶσαν πόλιν, ὑβρίζων τὰς γυναῖκας καὶ ἀσελγαίνων εἰς τὰ μειράκια, ἀποδύων τε τοὺς ἀπαντῶντας, παίων, τιτρώσκων, φονεύων. καὶ ἐδόκει λανθάνειν ἀλλοτρίαις ἐσθῆσι χρώμενος. τάς τε τῶν ἐλευθέρων γυναῖκας ἐξ ἐπηρείας ὑβρίζων, καὶ ταῖς παρθένοις ὡς καὶ ἑταιρίσιν μετὰ τῶν φίλων χρώμενος. ἡ δὲ Ἀγριππίνη ἔς τε τὰ συνέδρια ἐφοίτα, ταῖς τε πρεσβείαις ἐχρημάτιζε. καὶ ἐπιστολὰς δήμοις καὶ ἄρχουσι, καὶ βασιλεῦσιν ἐπέστελλεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ Ἀγριππίνη ἔπραττεν, ἄχρις οὗ ὁ Νέρων τὴν Σαβίνην ἠγάγετο. τότε γὰρ καὶ τὴν μητέρα ἐφόνευσεν. αἰτίαν δὲ τῆς ἀνοσιουργίας τῆσδε γεγενῆσθαι Σαβίναν γυναῖκα γένους ἐπιφανοῦς. ἧς ἐρασθεὶς ὁ Νέρων πρῶτον μὲν αὐτὴν πρὸς βίαν τοῦ ἀνδρὸς Ποπλίου ἀπήγαγεν.

Dio pag. 714. & 715.

Dio. 693.

Pag. 690.

ἔπειτα σὺν ταῖς παλλακίσι ζῆν οὐκ ἀναχόμενος, ἀλλὰ γαμετὴν ποιήσασθαι διεγνωκὼς, τὴν μὲν Ἀγριππίνης ἀφαιρεῖται τιμὴν, Αὐγοῦσταν δὲ τὴν Σαβίναν ἀποδείκνυσιν. ὡς ἐκ τούτου ἀνόσιόν τι καὶ μιαρώτατον ἔργον τὴν μητέρα αὐτοῦ μελετῆσαι. ὥσπερ γὰρ τὸν θεῖον αὐτῆς τὸν Κλαύδιον εἰς ἔρωτα φαρμακείαις εἰσήγαγεν, οὕτω καὶ τὸν ἑαυτῆς παῖδα πρὸς τὴν τοιαύτην δυσσέβειαν παρέπεμψεν. ἀλλ' ὅμως καὶ μετὰ τὰς τοιαύτας πράξεις διαβληθεῖσά οἱ πρὸς τῆς Σαβίνης, Ἀνικήτῳ τινὶ τῶν σωματοφυλάκων πρὸς διαφθορὰν ἐξέδοτο. οὗ γινομένου ἔγνω τε ἐκείνη καὶ ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης, τήν τε ἐσθῆτα περιερρήξατο· καὶ τὴν γαστέρα γυμνώσασα παῖε, ἔφη, ταύτην Ἀνίκητε, ὅτι Νέρωνα ἔτεκεν. καὶ τὰς περιττὰς μιαρίας προεγεγράφαμεν ἐκ τῆς ἱστορίας Δίωνος, περί τε τῆς μητροκτονίας, καὶ τοῦ Σπόρου τοῦ ἐρωμένου, καὶ τῶν λοιπῶν.

Ὅτι διὰ τὸ μῖσος τὸ πρὸς Νέρωνα πολλοὶ τὰς φλέβας ἀποτέμνοντες διεφθείροντο.

Ὅτι Ὄθων ὁ μετὰ Γάλβαν βασιλεύσας γένους ἀσήμου καὶ ἀφανοῦς ὤν, καὶ τὸν ἔμπροσθεν βίον ἐξίτηλός τις, καὶ τῷ Νέρωνι κατὰ τὸ τῆς ἐκδιαιτήσεως ὁμοιότροπον οἰκειότατος. ἔν γε μὴν τῇ βασιλείᾳ τὸν συνήθη τοῦ βίου μετελθεῖν τρόπον οὐχ ἱκανὸς γέγονε, πολέμων αὐτῷ χαλεπῶν εὐθὺς ἐκραγέντων.

Ὅτι Βιτέλλιος βασιλεύσας τραχέως τε καὶ λίαν ἐπαχθῶς ἡγεῖτο. καὶ τὸ πᾶν αἶσχος ἀναδεδεγμένος ἔν τε τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ τὸν βίον, καὶ οὐχ ἥκιστα περὶ τὸ τῆς γαστρὸς ἀκρατῶς τε καὶ ἀκορέστως ἔχων. πολλάκις γὰρ οὐ μόνον τῆς ἡμέρας ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτὸς ἐσιτοποιεῖτο, καὶ περὶ τὰς τῶν δείπνων παρασκευὰς τὰ πολυτελῆ τῶν δημοσίων ἀπετρώγετο. δέκα γὰρ δὴ μυριάδας σταθμοῦ ἀργυρίου ἐπὶ δισχιλίαις καὶ πεντακοσίαις ἐς τὰ δεῖπνα δεδαπανηκέναι ἱστόρηται, συνεχῶς μὲν καὶ ἀπλήστως ἐμφορούμενος, συνεχῶς δὲ ἅπαντα ἐξερευγόμενός τε καὶ ἐξεμῶν. ᾧ δὴ καὶ μόνῳ διε-

deinde verò cùm inter pellices habere haudquaquam sustineret, sed vxorem ducere constituisset, Agrippinæ quidem fastigium minuit, Sabinam autem Augustam renuntiauit. qua ex causa impium ac detestandum facinus molita est Agrippina. Nam quemadmodum patruum suum Claudium præstigiis quibusdam atque illecebris in amorem sui pertraxerat, sic & filium Neronem ad idem scelus perlicuit. Sed nihilo minus Nero criminationibus Sabinæ impulsus, Aniceto cuidam ex stipatoribus cædem eius mandauit. Quod cùm cognouisset Agrippina, statim è lecto exiliens, vestéque discissa, ac nudato ventre, Hunc feri, inquit, Anicete, qui Neronem peperit. Hæc atque alia Neronis scelera ex libris Dionis exscripsimus.

Propter odium in Neronem, multi incisis venis mortem sibi consciscebant.

Otho, occiso Galba, inuasit imperium, genere ignobili atque obscuro. in priuata vita mollis, ac Neroni ob similitudinem luxuriæ acceptissimus. in imperio documentum sui non potuit ostendere, grauissimis bellis statim aduersus eum coortis.

Vitellius cum summo dedecore imperauit, & graui sæuitia. notabilis præcipuè ingluuie & voracitate. quippe qui maximam diei noctisque partem epulando consumeret, atque in apparatu conuiuiorum publicam pecuniam dissiparet: tempore enim principatus sui nouies millies sestertium abligurisse dicitur, assiduè cibos ingerens, eosdémque vomitans ac regerens. qua vna re ipse quidem ab omni molestia libe-

rabatur, cùm reliqui eius compotores pessimè haberent. Quorum ex numero Vibius Crispus, cùm ob valetudinem aliquamdiu à conuiuio abfuisset, non inuenustè dixit, se nisi ægrotauisset, omninò fuisse periturum. notissima certè cœna memoriæ mandata est, quam ei Vitellius frater exhibuit, in qua super cæteros sumptus, duo millia piscium, septem auium apposita traduntur. Laudabat porrò inprimis ac probabat Neronis mores, adeò vt etiam eius reliquias, quæ humiliter sepultæ fuerant, honoraret.

Fuit Vespasianus placidissimæ lenitatis, vt qui maiestatis contra se reos non facilè puniret vltra exilij pœnam. Offensarum & inimicitiarum immemor. Conuicia à causidicis & popularibus in se dicta leniter ferebat. Comis præterea atque aditu facilis, vt plurimùm degebat extra palatium.

Huic Titus successit, vir omnium virtutum genere mirabilis, adeò vt amor & deliciæ humani generis diceretur. Facundissimus, bellicosissimus, moderatissimus. Causas Latinè egit. poëmata & tragœdias Græcè composuit.

Expugnatis Hierosolymis, vndique ex Syria atque Ægypto ac finitimis Palæstinæ regionibus legati ad Titum missi sunt; qui cùm ei coronas aureas offerrent, ac victorem appellarent, Titus coronas repulit. non enim se ea perfecisse aiebat, sed Deo Iudæis infenso manus tantùm commodauisse. tantæ moderationis erat ac verecundiæ.

Domitianus mox accepit imperium, frater Titi iunior. Neroni aut Caligulæ aut Tiberio similior, quàm patri

γένετο.

γίνετο. ἐπεὶ οἵ γε σύσσιτοι αὐτοῦ καὶ πάνυ κακῶς εἶχον. Βέβιος γοῦν Κρίσπος διὰ νόσον χρόνιόν τινος ἀπολειφθεὶς τοῦ συσσιτεῖν μάλα στωμύλως ἔφη, εἰ μὴ ἐνενοσήκειν ἀπωλόμην ἄν. ἐς τόδε [γοῦν καὶ τὸ παρὰ τῷ ἀδελφῷ] δεῖπνον τοῦ Βιτελλίου ἐπίσημον γεγονὸς διαμνημονεύεται· καθ' ὅ φασὶ δίχα τῆς λοιπῆς πολυτελείας δισχιλίους μὲν ἰχθῦς, ἑπτακισχιλίους δὲ ὄρνεις ἐπὶ τῆς θοίνης παρενεχθῆναι. ἐπῄνει δὲ καὶ τὰ Νέρωνος, καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Νέρωνος ἐς κοῖλόν τινα καὶ ἀφανῆ τάφον καταχείμενον ἀπεσέμνυνεν.

Ὅτι Βεσπασιανὸς οὕτως ἦν ἤπιος καὶ προσηνής, ὡς μηδὲ τὰς εἰς αὐτόν τε καὶ τὴν βασιλείαν γινομένας ἁμαρτίας πέρα τιμωρεῖσθαι φυγῆς. τάς τε γὰρ ἀπεχθείας καὶ τὰ προσκρούματα τῆς διανοίας ταχέως ἀπεσείετο, καὶ σκώμματα ῥητόρων, ὑφ' ὧν ἠφίετο καὶ δήμων ἐς αὐτὸν ἀπορριπτούμενα κούφως τε καὶ γαληνῶς ἔφερεν. ἔς τε τὰς ἐντεύξεις κοινὸς καὶ δημοτικὸς ὤν, ἀπεσκιοῦτο μὲν ὡς τὰ πολλὰ τῶν βασιλείων.

Ὅτι Τίτος Οὐεσπασιανοῦ υἱὸς ἀνὴρ ἦν πολλῆς ἀρετῆς συνειληφὼς γένος, ὡς πρὸς ἁπάντων ἔρως τε καὶ τρυφὴ τοῦ θνητοῦ προσαγορευθῆναι γένους. εὐγλωττότατός τε γὰρ καὶ πολεμικώτατος, καὶ μετριώτατος ἦν, καὶ τῇ μὲν Λατίνων ἐπιχωρίῳ γλώττῃ πρὸς τὰς τῶν κοινῶν ἐχρῆτο διοικήσεις, ποιήματα δὲ καὶ τραγῳδίας Ἑλλάδι φωνῇ διεπονεῖτο.

Ὅτι ἐπεὶ ᾑρήκει τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Τίτος, Συρία τε πᾶσα καὶ Αἴγυπτος καὶ ὅσα τῇ Παλαιστίνῃ πρόσοικα ἔθνη ἐστεφάνουν τὸν ἄνδρα νικητὴν ἀποκαλοῦντες. ὁ δὲ διωθεῖτο τοὺς στεφάνους, οὐκ αὐτὸς λέγων εἰργάσθαι ταῦτα, θεῷ δὲ φήναντι ὀργὴν ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας. οὕτως ἦν μέτριος καὶ σωφροσύνης μεστός.

Ὅτι Δομετιανὸς ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀδελφὸς Τίτου νεώτερος, Νέρωνι καὶ Καλιγούλᾳ καὶ Τιβερίῳ τοῖς αἴσχιστα καὶ φαυλότατα προστᾶσι τῆς ἡγεμονίας ἢ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ

rabatur, cùm reliqui eius compotores pessimè haberent. Quorum ex numero Vibius Crispus, cùm ob valetudinem aliquamdiu à conuiuio abfuisset, non inuenustè dixit, se nisi ægrotauisset, omninò fuisse periturum. notissima certè cœna memoriæ mandata est, quam ei Vitellius frater exhibuit, in qua super cæteros sumptus, duo millia piscium, septem auium apposita tradũtur. Laudabat porrò inprimis ac probabat Neronis mores, adeò vt etiam eius reliquias, quæ humiliter sepultæ fuerant, honoraret.

Fuit Vespasianus placidissimæ lenitatis, vt qui maiestatis contra se reos non facilè puniret vltra exilij pœnam. Offensarum & inimicitiarum immemor. Conuicia à causidicis & popularibus in se dicta leniter ferebat. Comis præterea atque aditu facilis, vt plurimùm degebat extra palatium.

Huic Titus successit, vir omnium virtutum genere mirabilis, adeò vt amor & deliciæ humani generis diceretur. Facundissimus, bellicosissimus, moderatissimus. Causas Latinè egit. poëmata & tragœdias Græcè composuit.

Expugnatis Hierosolymis, vndique ex Syria atque Ægypto ac finitimis Palæstinæ regionibus legati ad Titum missi sunt; qui cùm ei coronas aureas offerrent, ac victorem appellarent, Titus coronas repulit. non enim se ea perfecisse aiebat, sed Deo Iudæis infenso manus tantùm commodauisse. tantæ moderationis erat ac verecundiæ.

Domitianus mox accepit imperium, frater Titi iunior. Neroni aut Caligulæ aut Tiberio similior, quàm patri

γένετο. ἐπεὶ οἵ γε σύναπτοι αὐτοῦ καὶ πάνυ κακῶς εἶχον. Βέβιος γοῦν Κέρατος διὰ νόσον χρόνου τινὸς ἀπολειφθεὶς τοῦ συναπτίου μάλα σωμύλως ἔφη, Εἰ μὴ ἐνενοσήκειν ἀπωλόμην ἄν. ἐς τόδε [γοῦν καὶ τὸ παρὰ τῷ ἀδελφῷ] δεῖπνον τοῦ Βιτελλίου ἐπίσημον γεγονὸς διαμνημονεύεται· καθ' ὅ φασὶ δίχα τῆς λοιπῆς πολυτελείας δισχιλίους μὲν ἰχθῦς, ἑπτακισχιλίους δὲ ὄρνεις ἐπὶ τὴν θοίνην παρενεχθῆναι. ἐπῄνει δὲ καὶ τὰ Νέρωνος, καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Νέρωνος ἐς κοῖλόν τινα καὶ ἀφανῆ τάφον κατακείμενον ἀπεσέμνυνεν.

Ὅτι Βεσπασιανὸς οὕτως ἦν ἤπιος καὶ προσηνής, ὡς μηδὲ τὰς εἰς αὐτόν τε καὶ τὴν βασιλείαν γινομένας ἁμαρτίας πέρα τιμωρῆσαι φυγῆς. τάς τε γὰρ ἀπεχθείας καὶ τὰ προσκρούματα τῆς διανοίας ταχέως ἀπεσείετο, καὶ σκώμματα ῥητόρων, ὑφ' ὧν ἠφίετο καὶ δήμων ἐς αὐτὸν ἀπορριπτούμενα κούφως τε καὶ γαληνῶς ἔφερεν. ἔς τε τὰς ἐντεύξεις κοινὸς καὶ δημοτικὸς ὤν, ἀπεσκήνου μὲν ὡς τὰ πολλὰ τῶν βασιλείων.

Ὅτι Τίτος Οὐεσπασιανοῦ υἱὸς ἀνὴρ ἦν πολὺ ἀρετῆς συνειληφὼς γένος, ὡς πρὸς ἁπάντων ἔρως τε καὶ τρυφὴ τοῦ θνητοῦ προσαγορευθῆναι γένους. εὐγλωττότατός τε γὰρ καὶ πολεμικώτατος, καὶ μετριώτατος ἦν, καὶ τῇ μὲν Λατίνων ἐπιχωρίῳ γλώττῃ πρὸς τὰς τῶν κοινῶν ἐχρῆτο διοικήσεις, ποιήματα δὲ καὶ τραγῳδίας Ἑλλάδι φωνῇ διεπονεῖτο.

Ὅτι ἐπεὶ ᾑρήκει τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Τίτος, Συρία τε πᾶσα καὶ Αἴγυπτος καὶ ὅσα τῇ Παλαιστίνῃ πρόσοικα γένη ἐστεφάνουν τὸν ἄνδρα νικητὴν ἀποκαλοῦντες. ὁ δὲ διωθεῖτο τοὺς στεφάνους, οὐκ αὐτὸς λέγων εἰργάσθαι ταῦτα, θεῷ δὲ φθονοῦντι ὀργὴν ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας. οὕτως ἦν μέτριος καὶ σωφροσύνης μεστός.

Ὅτι Δομετιανὸς ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀδελφὸς Τίτου νεώτερος, Νέρωνι καὶ Καλιγούλᾳ καὶ Τιβερίῳ τοῖς αἴσχιστα καὶ φαυλότατα προστᾶσι τῆς ἡγεμονίας ἢ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ

προσοικείως τὸν τρόπον. μετρίοις γὰρ δὴ τῆς ἀρχῆς προοιμίοις χρησάμενος, εὐθὺς εἰς πλείονά τε καὶ ἄτοπα τῆς γνώμης ἐκπίπτε μειονεκτήματα. πλεονεξίαν τε νοσῶν ἄμετρον καὶ ἀσέλγειαν, θυμοῦ τε ἀκρατὴς ὢν καὶ ἀπαραίτητος ἐν ταῖς κολάσεσι, φιλαπεχθήμων τε καὶ φιλάργυρος εἴ καί τις ἕτερος. ταχέως γοῦν πρὸς ἁπάντων μῖσος ἐφειλκύσατο, ὡς τό τε τοῦ ἀδελφοῦ καὶ πατρὸς ἀποσβέσαι κλέος. σφαγαῖς τε γὰρ τῶν ἐπισήμων τῆς βουλῆς ἑκάστης ἡμέρας ἐμίαινε τὴν πόλιν. τάς τε ἴσας τοῖς κρείττοσι μεταδιώκων τιμάς, οὐχ ὑπέμενεν ἑτέρων αὐτοῦ γίνεσθαι κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἀνδριάντων στάσιν ἢ ἐκ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πεποιημένων. ἀπείχετο δὲ οὐδὲ τοῦ τῶν συγγενῶν φόνου· ἀλλ' ἐπὶ πολὺ τοὺς ἀφ' αἵματος τὴν ἀνοσίαν ἤγαγε δεξιάν, οὔτε θεοὺς ὁμογνίους, οὔτε δίκην αἰδούμενος, ἀλλ' ὁμοῦ τά τε θεῖα παραφρονῶν καὶ τὰ ἀνθρώπινα.

Ὅτι Τραϊανὸς τοῖς Χριστιανοῖς ἀνακωχήν τινα τῆς τιμωρίας παρέσχεν. οἱ γὰρ κατὰ καιρὸν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὰς ἀρχὰς ὠνούμενοι, πρὸς θεραπείαν τῶν τότε βασιλέων διαφόρους ἐπῆγον τοῖς Χριστιανοῖς κολάσεις. ὅθεν καὶ Τιβεριανὸς ἡγεμονεύων τοῦ πρώτου Παλαιστινῶν ἔθνους ἀνήγγειλεν αὐτῷ λέγων, ὡς οὐκ ἐπαρκεῖ λοιπὸν τοὺς Χριστιανοὺς φονεύειν, ἐκείνων αὐθωμάτως ἐπεισαγόντων ἑαυτοὺς τῇ κολάσει. ἐντεῦθεν ὁ Τραϊανὸς πᾶσιν ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀπηγόρευσε τοῦ τιμωρεῖσθαι τούτους.

Ὅτι Ἀδριανὸς ἦν ἡδὺς μὲν ἐντυχεῖν, καί τις ἐπῆν αὐτῷ χάρις· τῇ τε Λατίνων καὶ Ἑλλήνων ἄριστα γλώττῃ χρώμενος. οὐ μὴν ἐπὶ πρᾳότητι τρόπων ἐθαυμάζετο. περί τε τὴν τῶν δημοσίων χρημάτων ἐσπουδακὼς ἄθροισιν.

Ὅτι Ἀντωνῖνος ὁ βασιλεὺς ἄριστος ἦν, καὶ μάλιστα Νουμᾷ κατὰ τὸ τῆς ἡγεμονίας ὁμοιότροπον ἄξιος παραβάλλεσθαι, καθάπερ δὴ Ῥωμύλῳ Τραϊανὸς ἐνομίσθη παραπλήσιος. τόν τε γὰρ ἰδιώτην ὁ Ἀντωνῖνος ἄριστα καὶ ἐντιμότατα διετέλεσε βίον,

aut fratri suo. primis tamen annis moderatus in imperio fuit. mox ad ingentia vitia progressus libidinis, iracundiæ, crudelitatis, auaritiæ, tantum in se odium concitauit, vt merita & fratris & patris aboleret. Interfecit nobilissimos ex Senatu. Dominum se & Deum primus appellari iussit. nullam sibi nisi auream & argenteam statuam in Capitolio poni passus est: sed neque à proximorum cædibus scelestas manus abstinuit. cunctos enim cognatione sibi coniunctos è medio sustulit, nec cognationis iura, nec Deorum iustitiam veritus, sed omnis diuini humanique iuris ex æquo contemptor.

Traianus inducias quasdam tormentorum Christianis præbuit. Præsides enim qui prouincias imperij Romani administrabant, cùm Imperatorum gratiam demereri studerent, Christianos omni suppliciorum genere vexabant. vnde & Tiberianus Præses primæ Palæstinæ missâ ad Traianum epistolâ insinuauit, se deinceps non sufficere puniendis Christianis: quippe qui vltrò semetipsi ad supplicium offerrent. Itaque Traianus omnibus prouinciarum Præsidibus interdixit ne Christianos posthac punirent.

Hadrianus Augustus erat aditu facilis ac blandus, non sine lepore quodam & venustate. facundissimus Latino sermone, Græco eruditissimus fuit. Non magnam clementiæ gloriam habuit. diligentissimus tamen circa ærarium.

Hadriano successit Antoninus vir insignis, & qui meritò Numæ Pōpilio conferatur, ita vt Romulo Traianus æquatur. Vixit ingenti moderatione priuatus, maiori

in imperio. nulli acerbus, cunctis benignus. in re militari moderatâ gloriâ, defendere magis prouincias quàm amplificare studens. viros iustissimos ad administrandam Rempublicam quærens, bonis honorem habens, improbos sine aliqua acerbitate detestans. exteris venerabilis non minus quàm suis, adeò vt barbarorum plurimi positis armis ad eum controuersias suas litésque deferrent, sententiæque eius parerent. Hic ante imperium ditissimus, opes quidem suas stipendiis militum, & erga amicos liberalitatibus minuit. verùm ærarium opulentum reliquit, primúsque Imperatorum Pius propter clementiam dictus est.

Post eum Marcus Antoninus solus Rempublicam tenuit. vir quem mirari facilius quis quàm laudare possit. à principio vitæ tranquillissimus, adeò vt ab infantia quoque vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutauerit. Philosophiæ deditus Stoïcæ. ipse etiam non solùm vitæ moribus, sed etiam eruditione philosophus. tantæ admirationis adhuc iuuenis, vt eum successorem parauerit Hadrianus relinquere. adoptato tamen Antonino Pio generum ei idcircò esse voluerit,

καὶ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν ἀμείνων ἔδοξεν εἶναι καὶ σωφρονέστερος· οὐδενὶ τραχὺς οὐδὲ φορτικὸς, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας χρηστός τε καὶ ἤπιος ὤν. ἔν γε μὴν τοῖς πολεμικοῖς τὴν ἀπὸ τοῦ δικαίου μᾶλλον ἢ τοῦ κερδαλέου δόξαν θηρώμενος. φυλάττειν σώους ἤπερ εἰς μέγεθος ἐκφέρειν τοὺς τῆς ἀρχῆς ἐγίνωσκεν. ἄνδρας, ὡς ἔνι μάλιστα πλείστην τοῦ δικαίου ποιουμένους ἐπιμέλειαν, ταῖς τῶν δημοσίων ἐφιστὰς διοικήσεσι. τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἡγεμόνων ταῖς παρ' αὐτοῦ τιμαῖς ἀμειβόμενος, τούς γε μὴν φαύλους δίχα τινὸς τραχύτητος τῶν κοινῶν ἀπελαύνων πραγμάτων. οὐκοῦν ὑπὸ τῶν οἰκείων μόνων ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τῶν * ἀλλοφύλων ἄλλων mſ. ἐθαυμάζετο· ὡς τῶν προσοίκων τινὰς βαρβάρων τὰ ὅπλα κατατιθεμένους, ἐπιτρέποντάς τε τῷ βασιλεῖ τὰς δίκας διαλύεσθαι ταῖς ἐκείνου ψήφοις. αὐτὸς δὲ παρὰ τὸν ἰδιώτην βίον πολύ τι πλῆθος χρημάτων κεκτημένος, ἐπειδὴ παρῆλθεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν, τὴν μὲν ἑαυτοῦ περιουσίαν εἴς τε τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν φίλων ἀπανάλωσε δωρεάς· τῷ δὲ δημοσίῳ θησαυρῷ πλῆθος παντοδαπῶν ἀπέλιπε χρημάτων· τήν τε τοῦ εὐσεβοῦς ἐπίκλησιν πρῶτος ἁπάντων τῶν αὐτοκρατόρων ἐκ τῆς τοῦ ἤθους ἁπλότητος ἀπηνέγκατο.

Ὅτι Μάρκος ἀνὴρ ὃν ἐκπλήττεσθαι σιωπῇ μᾶλλον ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον, οὐδενὸς λόγου ταῖς τοῦ ἀνδρὸς ἀρεταῖς ἐξισουμένου. ἐκ πρώτης γὰρ τῆς ἡλικίας εὐσταθῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ὑποστησάμενος, οὔτε κατὰ δέος, οὔτε καθ' ἡδονὴν τραπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. ἐπῄνει δὲ τῶν φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς. καὶ ἦν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, οὐ μόνον κατὰ τὴν τῶν διαιτημάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν μαθημάτων σύλληψιν. οὕτω γοῦν ἐκ νέας κομιδῆ τῆς ἡλικίας * ἐξέλαμψεν, ὡς πολλάκις πρὸ mſ. τὸν Ἀδριανὸν ἐπὶ τοῦτον ἐθελῆσαι τὸν τῆς βασιλείας ἀγαγεῖν κλῆρον. ἐπεὶ δὲ ἔφθασε τὸν εὐσεβῆ πρότερον κατὰ νόμον παῖδα ποιησάμενος, ἐκείνῳ μὲν τὴν ἑαυτοῦ διαδοχὴν ἐφύλαξε.

τοῦτον δὲ συνοικεῖν ἔγνω διὰ τῆς ἐπιγαμίας τῶν εὐσεβῶν, ὡς ἂν κατὰ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἐς τὴν ἡγεμονίαν παρέλθοι. τόν τε γοῦν ἰδιώτην βίον ἐν ἰσηγορίᾳ τοῖς πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐβίω, οὐδὲν τῇ ἐσποιήσει τοῦ βασιλείου γένους ἀλλοιωθείς. καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν, κατὰ μοναρχίαν ἐξηγούμενος, καὶ τὴν ἄκραν δυναστείαν καρπούμενος, πρὸς οὐδεμίαν ἀλαζονείαν ὑπήχθη πώποτε. ἀλλ' ἦν ἐλευθέριος μὲν καὶ δαψιλὴς ἐν τοῖς εὐεργετήμασιν, ἀγαθὸς δὲ καὶ μέτριος ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν διοικήσεσιν.

Ὅτι ὁ Κόμοδος ὑπό τινος τύχης ἐλαυνόμενος ἐς τοσοῦτον μανίας καὶ παροινίας προεχώρησεν, ὡς τὴν ἰδίαν προσηγορίαν παραιτήσασθαι, Ἡρακλέα τε καὶ Διὸς υἱὸν ὀνομάζεσθαι, τούς τε μῆνας ἀφ' ἑαυτοῦ φέρειν τὴν προσηγορίαν προσέταξεν οὕτως. Ἀμαζόνιος, Κόμοδος, Αὔγουστος, Ἡράκλειος, Ῥωμαῖος, ὑπεραίρων, ἀνίκητος, εὐσεβής, εὐτυχής, Λούκιος, Αἴλιος, Αὐρήλιος· ἀποδυσάμενός τε τὸ Ῥωμαίων σχῆμα, λεοντῆν ὑπεστρώννυτο καὶ ῥόπαλον ἐπεφέρετο. οὕτω τε θηρίοις καὶ ἀνθρώποις δημοσίᾳ ἐμονομάχει, εὐστόχως τε κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀκοντίζων, καὶ παρὰ πάντων, ὡς εἰπεῖν, θαυμαζόμενος. ἐπειδὴ δὲ εἰς πολλὴν μιαιφονίαν ἐτράπη, πάντας ἀφειδῶς τοὺς ἀθλίους καὶ λελωβημένους ἄνδρας εἰς τὸ θέατρον συναγαγών, δρακοντοειδῆ τέ τινα περιθεὶς ἐκ τῶν γονάτων ὑφάσματα, ὡς γίγαντας τῷ ῥοπάλῳ κατειργάσατο. καθεύδων δὲ ἐν τοῖς μονομαχείοις, ἐκεῖθεν ἐς τὰς πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς παρὰ τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπαντώμενος, ἐκ πάντων μὲν κακῶς διεβάλλετο. ὥστε καὶ τὴν Μαρκίαν ἣν εἶχε τῶν παλλακίδων τιμιωτάτην καταγνῶναι αὐτοῦ καὶ ἀπαγορεῦσαι τοῖς πραττομένοις. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἱκέτευον αὐτὸν μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας ποιεῖν.

Ὅτι Ἰουλιανὸς ὁ ὕπατος ὁ ὠνησάμενος τὴν βασιλείαν ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἀρχήν, εὐθέως τρυφαῖς καὶ κραιπάλαις ἐσχόλαζε, τῇ μὲν τῶν δημοσίων ἐπιμελείᾳ ῥαθύμως προσφέ-

vt hoc ordine ad imperium perueniret. Hic cum omnibus Romæ æquo iure egit, ad nullam insolentiam elatus imperij fastigio, liberalitatis promptissimæ, prouincias ingenti benignitate & moderatione tractauit.

L. Antoninus Commodus furore quodam agitatus, eò dementiæ simul atque insolentiæ progressus est, vt spreto nomine suo Herculem se ac Iouis filium appellaret. Menses quoque omnes de nomine suo vocari iuberet in hunc modum. Amazonius, Commodus, Augustus, Herculeus, Romanus, Exuperatorius, Inuictus, Pius, Felix, Lucius, Ælius, Aurelius. Sed & deposito cultu Romano ac regio, leonis exuuiis vice stragulæ vestis vtebatur, & clauam gestabat, atque ita contra bestias, aut cum gladiatoribus pugnabat. eximia quidem in iaculando dexteritate, adeò vt omnibus admirationi esset. Sed postquam ad cædes & crudelitatem conuersus est, cunctos qui in vrbe essent mutilos ac debiles in theatrum conductos, cùm textiles quasdam lacinias Draconum caudis persimiles ex eorum genibus demisisset, perinde ac gigantas clauâ percussos interemit. Pernoctare quidem statuerat in ludo gladiatorio, atque inde ad sacrificium Calendis Ianuariis procedere occurrente ei Senatu. qua ex re magnam inuidiam contraxit, adeò vt Marcia, quam ex pellicibus summo in honore habebat, id consilium improbaret penitùs ac damnaret. Sed & cæteri Commodum orabant, ne quid indignum maiestate imperij Romani admittere vellet.

Enimverò Iulianus imperium adeptus, deliciis statim & crapulæ se dedere, ac leui & propè nulla Reipublicæ cura vitam mollissimam luxúque diffluentem

traducere. Sed & fefellisse militum spem manifestò deprehendebatur. nam neque domi tantæ ei suppetebant pecuniæ, quantas iactauerat. & opes ærarij exhaustæ erant omnes à Commodo. quam ob causam & milites indignabantur, & plebs in theatris illum despectui habebat.

Erat Seuerus genere Afer, vir in gerendis negotiis gnauus ac vehemens. victu duro atque aspero assuetus, & qui labores facilè toleraret: promptus in excogitandis, acer in perficiendis rebus.

Seuerus simul atque Romam ingressus est, Albini amicos in Senatu accusare cœpit, prolatis eorum epistolis aliisque argumentis. cúmque aliis alia crimina obijceret, eo pacto eximium quemque è Senatu, tum vt quisque in prouinciis genere aut opibus excelleret, interfecit. Flagrabat autem immodica quadam auri cupidine, adeò vt in illo auaritia fortitudinem superaret.

Imperante Antonino Seueri filio, præter cætera mala atque innumeras cædes, milites accepta rapiendi vimque inferendi potestate, nullo adhibito discrimine obuium quemque obtruncarunt. His actis Antoninus stimulante malorum facinorum conscientia, vitámque vrbanam perosus statuit Roma excedere, vt & milites ordinaret, & prouincias inuiseret. Igitur Italiâ relictâ cùm ad Danubij ripas peruenisset, adeò Germanos illic agentes sibi adiunxit, vt ex iis auxiliares ac corporis custodes conscriberet. Sæpè etiam Romano cultu deposito, vestem Germanicam induebat. Quibus læti barbari mirificè eum diligere, gaudere etiam miles Romanus, cúmque iuxtà amare. quippe qui comis esset ac popularis, séque libentius commilitonem vocari quàm principem ferret. Postquam verò Macedoniam ingressus est, repentè Alexandri

ἐζήλωσ

ἐρρόμενος, εἰς δὲ τὸ ἀβροδίαιτον ἐπιδιδοὺς ἑαυτόν. ἡλίσκετο δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας ψευσάμενος. οὔτε γὰρ οἴκοθεν ἦν αὐτῷ τοσαῦτα χρήματα, καὶ οἱ δημόσιοι θησαυροὶ ἐκεκένωντο ὑπὸ Κομόδου. ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας οἵ τε στρατιῶται ἠγανάκτουν, καὶ ὁ δῆμος ἐν τοῖς θεάτροις ἐν καταφρονήσει αὐτὸν ἐποίει.

Οὗτος ὁ Σεβῆρος τὸ μὲν γένος ἦν Λίβυς, ἐς δὲ πραγμάτων διοίκησιν γενναῖος ἅμα καὶ θυμοειδής, σκληρῷ τε βίῳ καὶ τραχεῖ ἐνειθισμένος, πόνοις τε ἀνέχων ῥᾷστα, νοῆσαί τε ταχὺς καὶ τὸ νοηθὲν ἐπιτελέσαι ὀξύς.

Ὅτι Σεβῆρος μετὰ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὰ βασίλεια, τῶν Ἀλβίνου φίλων ἐπὶ τῆς συγκλήτου κατηγόρει, γράμματά τε αὐτῶν καὶ ἐλέγχους προσέφερεν· ἄλλας τε ἄλλοις ἐπιφέρων αἰτίας, πάντας τοὺς ἐξέχοντας τότε τῆς συγκλήτου, καὶ τῶν κατὰ ἔθνη πλούτῳ τε καὶ γένει ὑπερέχοντας διέφθειρε. πάνυ δὲ ἦν αὐτῷ καὶ τὸ φιλόχρυσον, ὡς ὑπερβάλλειν τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀνδρείας.

Ὅτι ἐπὶ Ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ Σεβήρου πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ ταῖς μιαιφονίαις, καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ βιάζεσθαί τε καὶ ἁρπάζειν λαβόντες ἐξουσίαν, οὐκέτι κατ' οὐδὲν διεκρίνοντο· τοιαῦτα δὲ πράττων, ὑπό τε τῶν ἔργων ἐλαυνόμενος, καὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει διατριβὴν ἀπεχθῶς ἔχων ἀπεδήμει τῆς Ῥώμης, ὡς δὴ καὶ τὰ στρατόπεδα διοικήσων καὶ τὰ ἔθνη ἐποψόμενος. ἐπεὶ δὲ τὸν Ἴστρον κατέλαβε, καὶ τοὺς ἐκεῖσε Γερμανοὺς ἐφιλοποιήσατο, ὡς καὶ συμμάχους παρ' αὐτῶν λαβεῖν, καὶ τοῦ σώματος φρουρούς, καὶ ταῖς φορεσίαις αὐτῶν χρῆσθαι. οὕτω τε καὶ ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἠγαπᾶτο, κοινὸς ὢν πρὸς ἅπαντας, ὡς συστρατιώτης μᾶλλον ἢ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν χαίρειν λεγόμενος. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀφίκετο, εὐθέως τε Ἀλέξαν-

δρον ἑαυτὸν ὠνόμασεν. ἐκεῖθέν τε εἰς Πέργαμον παρεγένετο, καὶ ἐπὶ τὸν Ἀχιλλέως τάφον. καὶ στεφάνοις κοσμήσας καὶ ἄνθεσι τὸν Ἀχιλλέα ἐμιμεῖτο. καὶ διὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν εἰς Ἀντιόχειαν ἀφίκετο· καὶ διατρίψας χρόνον τινὰ, ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐστέλλετο, πρόφασιν ποιούμενος ποθεῖν τὴν Ἀλεξάνδρου πόλιν. ὡς δὲ εἰσήλασεν ἐν αὐτῇ σὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὑπεδέχθη παρὰ τῶν Ἀλεξανδρέων, ὡς οὔπω τις βασιλέων πρότερον. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ Ἀλεξάνδρου μνῆμα, τήν τε χλαμύδα ἣν ἐφόρει καὶ τὸν δακτύλιον καὶ τὴν ζώνην, καὶ εἴ τι πολυτελὲς περιελόμενος ἐπέθηκε τῇ ἐκείνου σορῷ· ὁ δὲ δῆμος ὁρῶν ὑπερέχαιρεν παννυχίζων τε καὶ ἑορτάζων, οὐκ εἰδὼς τὴν τούτου λανθάνουσαν γνώμην. ἔγνω γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὡς ὅτι πολλὰ εἰς αὐτόν τε καὶ τὴν μητέρα ἀπέσκωψαν. ὀργίλος τε ὢν φύσει ὁ Ἀντωνῖνος ὡς εἶδε πᾶσαν τὴν πόλιν πλήθους μεγίστου πεπληρωμένην, διὰ προγράμματος τὴν νεολαίαν εἰς τὸ πεδίον κελεύει συνελθεῖν, φήσας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου τιμὴν φάλαγγα βούλεσθαι συστήσασθαι. ταύταις αὐτοῦ ταῖς ὑποσχέσεσι πεισθέντες οἱ νέοι συνῆλθον ἅμα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς συνηδομένοις αὐτῶν ταῖς ἐλπίσιν. ὁ δὲ Ἀντωνῖνος ὡς εἶδεν αὐτοὺς ἑστῶτας στιχηδὸν, αὐτὸς μὲν ὑπεξῆλθε μεθ' ἧς εἶχε φρουρᾶς· τοὺς δὲ στρατιώτας ἐπαφῆκε, καὶ πᾶσαν ἐν μέσῳ νεολαίαν συνέκοψεν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπώλοντο· τοσοῦτος δὲ ἐγένετο φόνος, ὡς καὶ πάντα τὸν Νεῖλον ὑπὸ τοῦ αἵματος φοινιχθῆναι. τοιαῦτά τινα ἐργασάμενος πάλιν εἰς Ἀντιόχειαν ἀφίκετο. καὶ μετὰ τὸ ψεύσασθαι τὸν γάμον τοῦ Παρθυαίου διέτριβεν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ἡνιοχείαις καὶ θηρίων σχολάζων σφαγαῖς, δύο τοὺς στρατοπέδων ἐπάρχους ἔχων ἅμα, Ἀδουέντιον καὶ Μακρῖνον. ὁ μὲν γὰρ στρατιωτικὸς, ὁ δὲ λογικός. διὸ καὶ πολλάκις ἀπέσκωπτε τὸν Μακρῖνον ὡς διαίτῃ ἐλευθερίῳ χρώμενον.

nomen adſciuit. vnde cùm Pergamum veniſſet, & Achillis tumulum coronis ac floribus exornaſſet, rurſus Achillem agere cœpit. Hinc digreſſus peragratâ Aſiâ ac reliquis prouinciis Antiochiam introiuit, vbi aliquandiu moratus, Alexandriam iter ſuſcepit, prætexens huic itineri deſiderium viſendæ vrbis ab Alexandro conditæ. Quò cùm perueniſſet, ipſe cum omni exercitu tanto apparatu ab Alexandrinis exceptus eſt, quanto nullum antea Regem exceptum eſſe meminerant. ingreſſúſque monimentum Alexandri, demptum ſibi paludamentum purpureum cum annulo & balteo, & ſi quid præterea precioſius gerebat, ſolio eius impoſuit. Quæ cùm cernerent Alexandrini, læti ſupra modum, dies noctéſque feſtas agebant, ignari quidnam ille occulti conſilij tegeret. quippe Antonino Romæ agenti nunciatum fuerat, multa in eum eiúſque matrem ab Alexandrinis ridicula dici. Itaque vtpote vir naturâ iracundus, quum videret maxima hominum frequentia ciuitatem oppletam eſſe, vniuerſam iuuentutem in planiciem quandam conuenire edicto propoſito iuſſit: ſibi enim in animo eſſe in honorem Alexandri phalangem conſcribere. Quibus pollicitationibus inducti iuuenes, conueniunt frequentes in campum vnà cum parentibus ac germanis ſpei illorum congratulantibus. Sed Antoninus cùm eos inſtructis ordinibus diſpoſitos vidiſſet, ipſe quidem cum cohorte prætoria ſe ſubduxit: milites verò ſigno dato immiſit, qui vniuerſam pubem vndique armis circundatam contrucidarunt. Sed & milites non pauci ſimul perierunt. Tanta porrò tum cædes hominum facta eſt, vt Nilus totus ſanguine cruentaretur. His Antoninus peractis Antiochiam venit, deceptóque per ſimulationem coniugij Rege Parthorum, ſubſtitit in Meſopotamia, aurigationi ac beſtiarum venationibus intentus. Habebat autem duos Præfectos Prætorij, Aduentium & Macrinum, quorum alter militaris, alter rerum ciuilium peritus habebatur, quem proinde dicteriis inceſſere non deſiſtebat, eò quòd liberaliori cultu vteretur.

Antoninus, cognomento Elagabalus, postquam Augustus appellatus est, statim Nicomediæ debacchari cœpit. peregrinis enim vestibus amictus, (quippe vestem aspernabatur Romanam) ad tibiarum ac tympanorum sonum procedebat. Quæ cùm cerneret Mæsa, ferrétque molestissimè, suadebat adolescenti vt Romanum cultum assumeret, quippe qui in vrbem & Curiam Romanam ingressurus esset. verùm ille cùm nec auiæ, nec alterius cuiuspiam monitis aurem præbuisset: (neque enim admittebat nisi aut moribus iisdem præditos, aut qui vitiis ipsius assentarentur) Romam ingressus est, diuisóq. plebi congiario, vt moris est imperium suscipientibus, editisque magnificentissimis spectaculis, templum ingens Deo suo Elagabalo construxit. quod adibat quotidie, & hecatombas immolabat, chorósque circum aras agitabat, concinentibus omnis generis organis, & vniuerso Senatu equestriq. ordine ad theatri speciem circunstante. Sed quamuis choris & sacrificiis assiduè vacare videretur, plurimos tamen ex illustribus viris interfecit, insimulatos quòd mores institutáq. ipsius non probarent. Fecit & in suburbano maximũ templum, quo Deorum suorum simulacrum aureo impositum vehiculo trahentibus equis seiugibus præcipui candoris deducebat quotannis, ipse aurigæ loco currum regens. Præcedebant ciues Romani cum facibus, flores & coronas iactantes. Postquam verò simulacrum in templo constituerat, tum in turrem quandam conscendens, spargebat in plebem omnis generis missilia, aurea & argentea pocula, vestes, ac lintea, adhæc cicures ferásq. bestias, exceptis porcis. Multique inter diripiendum peribant. Ipse identidem aurigans aut saltans conspiciebatur, prodibátque in publicum pictis oculis, genisq. purpurisso tinctis, natiuum vultus decorem indecoris coloribus corrumpens. Quæ cùm animaduerteret Mæsa, ac displicere militibus suspicaretur, mulier callida persuadet adolescenti suum vt consobrinum adoptet.

At Mamæa filium Alexandrum à fœdis illis, & quæ

Ὅτι Ἀντωνῖνος ὁ νέος μετὰ τὸ ἀναγορευθῆναι βασιλέα, ἐν Νικομηδείᾳ ὢν ἐξεβάκχευεν, ἐνδύμασί τε ξένοις χρώμενος, ὑπὸ τυμπάνοις καὶ αὐλοῖς περιερχόμενος. τὴν γὰρ Ῥωμαϊκὴν πᾶσαν ἐσθῆτα ἐμυσάττετο· ἡ δὲ Μαῖσα ταῦτα ὁρῶσα πάνυ ἤχθετο, πείθειν τε ἐπειρᾶτο μεταμφιάσασθαι τὴν Ῥωμαϊκὴν στολὴν, μέλλοντα εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὴν σύγκλητον εἰσελεύσεσθαι· ὁ δὲ καταφρονήσας τῶν ὑπὸ τῆς πρεσβύτιδος λεχθέντων, μηδὲ ἄλλῳ τινὶ πεισθεὶς (οὐδὲ γὰρ προσίετο εἰ μὴ τοὺς ὁμοιοτρόπους τε καὶ κόλακας αὐτοῦ τῶν ἁμαρτημάτων) δοὺς τε ταῖς συνήθεις τοῦ δήμου νομὰς ἐπὶ τῇ τῆς βασιλείας διαδοχῇ, φιλοτίμους τε ἐπιτελέσας θέας, νεών τε μέγιστον κατασκευάσας, ἑκάστοτε πρωϊὼν ἑκατόμβας ἔθυε, καὶ περὶ τοὺς βωμοὺς ἐχόρευεν ὑπὸ παντοδαποῖς ἤχοις ὀργάνων. περιεστήκει δὲ πᾶσα ἡ σύγκλητος καὶ τὸ ἱππικὸν τάγμα ἐν θεάτρου σχήματι. ὅμως δὲ καίτοι χορεύειν ἀεὶ καὶ ἱερουργεῖν δοκῶν πλείστους ἀπέκτεινε τῶν ἐνδόξων, διαβληθέντας αὐτῷ ὡς σκώπτοντας αὐτοῦ τὸν βίον. ὁ αὐτὸς νεὼν μέγιστον ἐν τῷ προαστείῳ κατασκευάσας, τούς τε θεοὺς αὐτοῦ ἐπὶ ἅρματι χρυσῷ καὶ λευκοῖς ἑξαζύγοις ἵπποις ἀναβιβάσας, αὐτός τε ἡνιόχει, καὶ πάντες οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ παντοδαπῆς δᾳδουχίας καὶ ἀνθέων προέπεμπον. ὡς δὲ ἐν τῷ ναῷ ἱδρύθησαν, ἀναβὰς ὁ Ἀντωνῖνος ἐπὶ πύργον ἔρριπτε τοῖς ὄχλοις ἐκπώματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἐσθῆτάς τε καὶ ὀθόνας παντοδαπὰς, ζῶά τε πάντα ὅσα ἥμερα πλὴν χοίρων· πολλοὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἁρπαγαῖς διεφθείροντο. αὐτὸς δὲ ἑωρᾶτο πολλάκις ὀρχούμενος, ἡνιοχῶν, περιῄει τε ὑπογραφόμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς παρειὰς ἐρυθαίνων, φύσει τε πρόσωπον ὡραῖον ὑβρίζων βαφαῖς ἀσχήμοσιν. ὁρῶσα δὲ ταῦτα ἡ Μαῖσα, ὑποπτεύουσά τε τοὺς στρατιώτας ἀπαρέσκεσθαι, πείθει αὐτὸν θέσθαι υἱόν.

Ὅτι ἡ Μαμαία τὸν υἱὸν αὐτῆς Ἀλέξανδρον ἀπῆγε μὲν τῶν

αἰσχρῶν καὶ ἀπρεπῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἔργων, διδασκάλους τε πάσης παιδείας λάθρα μετεπέμπετο, παλαίστραις τε καὶ τοῖς ἀνδρῶν γυμνασίοις [ἐξήσκει.] ἐφ' οἷς Ἀντωνῖνος ἤχθετο καὶ μετεγίνωσκε, τούς τε διδασκάλους ἀπεσόβει. ἐς τοσοῦτον δὲ ἐξώκειλεν, ὡς δὴ πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ τῶν δημοσίων θεάτρων μεταγαγεῖν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς· καὶ τοῖς μὲν στρατοπέδοις ἔπαρχον ἐπιστῆσαι ὀρχηστήν τινα γεγονότα, τῆς τε τῶν ἱππέων ὑποστάσεως προέστησεν ἡνίοχον. τοῖς τε δούλοις αὐτοῦ καὶ ἀπελευθέροις τὰς τῶν μεγίστων ἐθνῶν ἐξουσίας ἐνεχείριζε. πάντων δὲ οὕτως τῶν πάλαι δοκούντων σεμνῶν ἐς ὕβριν καὶ παροινίαν ἐκβεβακχευμένων, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι καὶ μάλιστα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο. ἐμυσάττοντο δὲ αὐτὸν ὁρῶντες τὸ μὲν πρόσωπον καλλωπιζόμενον, περιδεραίοις τε χρυσοῖς καὶ ἐσθῆσιν ἁπαλαῖς ἀνάνδρως κοσμούμενον. ἐπιρρεπεστέρας τοίνυν τὰς γνώμας πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον εἶχον.

Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Μαμαίας σὺν τῇ μητρὶ ἄρξας ὑπ' ἐκείνῃ τὰ πάντα διῴκει, ἥτις πανταχόθεν ἐφρούρει τὴν ἀρχήν. δικάζειν τε συνεχῶς αὐτὸν ἔπειθεν ἐπὶ πλεῖστον, ὡς ἂν ἐν τούτοις ἀσχολούμενος μὴ ἔχοι καιρὸν εἰς τὸ ἐπιτηδεύειν τι τῶν ἁμαρτημάτων. ὑπῆρχε δὲ αὐτῷ καὶ φυσικὸν ἦθος πρᾶον καὶ ἥμερον, εἴς τε τὸ φιλάνθρωπον πάνυ ἐπιρρεπές. ἐς τεσσαρεσκαιδέκατον γοῦν ἐλάσας ἔτος τῆς βασιλείας ἀναιμωτὶ ἦρξε, καίτοι τινῶν μεγίσταις αἰτίαις ὑποπεσόντων. ὡς μετὰ τὴν Μάρκου τελευτὴν τῆς βασιλείας θαυμάζειν Ἀλεξάνδρου. ᾐτιᾶτο δὲ καὶ τὴν μητέρα καὶ πάνυ ἤχθετο, ὁρῶν αὐτὴν οὖσαν φιλοχρήματον, καὶ πολλὰ ἐξ ἐπηρειῶν θησαυρίζουσαν. πολλὰ δὲ ἠναγκάζετο ὑπ' αὐτῆς πράττειν. ἦρχε γὰρ αὐτοῦ ὑπερβαλλόντως ἡ μήτηρ.

Ὅτι Μαξιμῖνος παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, πολλὴν τὴν μεταβολὴν ἐποιήσατο, τραχύτατα καὶ μετὰ πολλοῦ φόβου τῇ ἐξουσίᾳ χρώμενος. ἔκ τε ἡμέρου βασιλείας εἰς τυραννίδος ὠμότητα μετα-

principes dedecent, actionibus auocabat. & doctoribus omnium artium clàm accersitis eum palæstra ac virilibus exercitationibus instituebat. Quæ quidem ægrè ferebat Antoninus, iámque eum adoptionis pœnitebat, ac breui omnes magistros aulâ exegit. Tandem verò eò vecordiæ prouectus est, vt omnes scenicos artifices ad maximas dignitates promoueret. Nam & Pantomimum quendam Præfectum Prætorij fecit, & alium nescio quem è scena præfecit recognitioni Equitum, seruísque suis ac libertis maximas imperij prouincias mandauit. Ita omnibus iis quæ olim grauia honestáque censebantur, omni contumelia proculcatis, tum cæteri omnes, tum inprimis Romani milites indignabantur. nec sine ingenti fastidio eum videbant vultu picto, aureisque monilibus ac mollissimo vestitu muliebriter ornatum. Quare propensiore erga Alexandrum animo erant.

Alexander Mamææ filius Augustus cum matre renuntiatus cuncta ex illius præscripto gessit. Namque Mamęa vndique palatium sepserat, ne cui improbo aditus pateret. Persuadebátque filio vt frequentissimè ius diceret ac diutissimè, vt hisce rebus occupato nihil temporis atque ocij ad vllum flagitium superesset. Atque inerat certè Alexandro lene à natura & mansuetum ingenium, & ad humanitatem propensum. quippe per quatuordecim annos incruentum gessit imperium, quamuis multi grauissimis criminibus impegerint. adeò vt à principatu diui Marci imperium Alexandri quasi secundo loco celebraretur. Matrem verò incusabat, & molestè ferebat quòd esset pecuniæ auidior, & maximas opes per fraudem ac calumniam cogeret. Multa quinetiam facere inuitus ab ea cogebatur, quippe qui supra modum matri obnoxius esset.

At Maximinus rerum potitus, magnoperè mutatâ rerum formâ cum omni acerbitate ac terrore potestatem exercere cœpit, cùm ex molli mansuetóque imperio ad tyannidis crudelitatem vertere omnia contende-

ret. Quippe vir ingenio iuxtà ac genere barbarus, ac more gentis auidissimus cædis erat. proinde omnes confestim amicos Alexandri atque assessores è Senatu lectos ex medio sustulit, quò ipse solus in exercitu esset, & iuxta se neminem haberet, quem nobilitate potiorem esse conscius sibimet ipse esset. plurimos etiam eorum neci dedit, quòd insidias suspectaret. Denique Magnum proditionis in bello quod aduersus Germanos gerebat, suspectum interfici iussit.

Huiusmodi igitur defectiones Maximini animum sua sponte immitem ac ferum magis magisque exasperarunt, & ad sæuitiam acuerunt. Erat porrò ipse aspectu horridus, vasto atque immani corpore.

Imperante Maximino, omni acerbitate atque innumeris cædibus attritæ sunt prouinciæ, concussúmque est imperium Romanum, ac penè subuersum, omni licentia delatoribus seruisque concessa. ac quotidie cernere erat qui pridie opulentissimi fuissent, eos nunc stipem mendicare, (tanta tyrannum auaritia incesserat) multique exilio aut morte puniebantur. Ac quandiu quidem hæc in paucos priuatim admittebantur, parum curæ erant ciuitatibus. (siquidem diuitum ac beatiorum res aduersæ non modò negliguntur à plebe, sed etiam nonnullos interdum prauo malignóque ingenio præditos, præ inuidia delectant.) Sed postquam Maximinus plerisque illustribus familiis iam ad incitas redactis, ad publicas opes animum transtulit, ac pecunias quæcunque aut ad conuiuia publica, aut ad sportulas ac diuisiones in plebem erant collectæ, fisco suo applicuit; adhæc templorum donaria ac statuas ciuitatum atque huiuscemodi ornamenta conflari iussit, tum verò ingens dolor animos multitudinis occupauit; ac luctu quodam publico omnes confusi erant, quum citra pugnã oppugnationis species videretur. adeò vt quidam ex plebe resistere contra ac vim opponere sint ausi. Hinc itaque potissimùm aucta omnium indignatio est. probráq. in milites iactabantur,

γαγεῖν πάντα ἐπειρᾶτο. φύσει δὲ ἦν τὸ ἦθος ὥσπερ καὶ τὸ γένος βάρβαρος, τό τε φονικὸν πάτριον ἔχων. αὐτίκα οὖν τούς τε φίλους πάντας, οἳ συνῆσαν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, σύνεδροί τε ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπιλεχθέντες, ἀπεσκευάσατο μόνος εἶναι βουλόμενος ἐν τῷ στρατῷ, καὶ μηδένα αὐτῷ παρεῖναι ἐκ συνειδήσεως εὐγενοῦς. πλείστους δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινεν ἐπιβουλὰς ὑποπτεύων. τόν τε γὰρ Μάγνον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ διὰ τὴν πρὸς Γερμανοὺς νομισθεῖσαν προδοσίαν ἀνεῖλεν. εὔχετο γὰρ τῆς πρὸς αὐτοὺς μάχης.

Ὅτι καὶ ἀποστάσεις ἐγένοντο ἐπὶ Μαξιμίνου. ἔτι γὰρ εἰς τραχύτητα μᾶλλον καὶ ὠμότητα ἠκόνησαν τὴν τοῦ Μαξιμίνου ψυχήν, καὶ πρότερον οὕτω πεφυκυῖαν. ἦν δὲ καὶ τὴν ὄψιν φοβερώτατος καὶ μέγιστος τὸ σῶμα.

Ὅτι ἐπὶ Μαξιμίνου πολλή τις ἦν περὶ τοὺς ὑπηκόους ἀπανθρωπία καὶ φόνοι πολλοί. ἀνεστάθη γὰρ πᾶσα ἡ Ῥωμαίων πολιτεία συκοφάνταις τε καὶ δούλοις ἐκδοθεῖσα· ἑκάστης γοῦν ἡμέρας ἦν ἰδεῖν τοὺς χθὲς πλουσίους μεταιτοῦντας. τοσαύτη τις ἦν τῆς τυραννίδος ἡ φιλοχρηματία· πολλοὶ δὲ καὶ φυγαῖς καὶ θανάτοις ἐζημιοῦντο. καὶ ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰς τοὺς καθ' ἕνα ταῦτα ἐπεράττετο, οὐ πάνυ τι τοῖς δήμοις ἔμελε. τὰ γὰρ τῶν εὐδοκιμεῖν δοκούντων ἢ πλουσίων πταίσματα πρὸς τῶν ὄχλων οὐ μόνον ἀμελεῖται, ἀλλὰ τινὰς τῶν κακοήθων καὶ φαύλων ἔσθ' ὅτε καὶ εὐφραίνει τῷ φθόνῳ. ἐπεὶ δὲ ὁ Μαξιμῖνος τοὺς πλείστους τῶν ἐνδόξων οἴκων εἰς πενίαν περιστήσας, ᾠήθη μετελθεῖν εἰς τὰ δημόσια, καὶ εἴ τινα χρήματα ἦν πολιτικά, καὶ εἰς εὐθηνίας ἢ νομὰς τῶν δημοτῶν ἠθροισμένα εἰς ἑαυτὸν μετῆγαγε, ναῶν τε ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα πόλεων, καὶ εἴ τι καλλώπισμα ἦν ἐχωνεύετο. (ὅπερ μάλιστα τοὺς δήμους ἐλύπει, πένθος τε δημόσιον ἐνεποίει, δίχα μάχης ὄψις πολιορκίας· ὥς τινας τῶν δημοτῶν καὶ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν) ἐντεῦθεν μάλιστα αἱ ψυχαὶ τῶν ἁπάντων ἀπηρέσκοντο, οἵ τε στρατιῶται ὠνείδιζον, ὡς

δὴ δι' αὐτοὺς ταῦτα πράττοντος Μαξιμίνου. αἰτίαι μὲν οὖν αὗται εἰς μῖσος καὶ ἀπόστασιν ἅπαντας παρώξυνον.

Ὅτι Δέκιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Φιλίππου διάδοχος βασιλικῷ θεσπίσματι τοὺς τὰ Χριστιανῶν δοξάζοντας ἐθανάτου, καὶ τοὺς οὐ θεοὺς προσκυνεῖν ἠνάγκαζε.

Ὅτι Αὐρηλιανὸς ὁ βασιλεὺς τὰ πολέμια δεινὸς ἦν ἠσκημένος, ἀκάθεκτος δὲ περὶ τὴν γνώμην, καὶ πολὺ πρὸς ὠμότητα ῥέπων. τῶν τε κατὰ πόλιν ἐπισήμων θανάτῳ πολλοὺς ἐζημίωσεν ὑπὸ Ζηνοβίας ἐλεγχθέντας· χαλεπός τις καὶ φονικὸς ὑπάρχων, καὶ μᾶλλον ἀναγκαῖος στρατηγὸς ἤπερ αἱρετὸς βασιλεύς· ἐν παντὶ δὲ καιρῷ δυσχερὴς καὶ ἀπρόσιτος, ὡς μηδὲ τοῦ τῶν οἰκείων αἵματος διαμεῖναι καθαρός. τὴν γὰρ τοῦ παιδὸς γαμετὴν καὶ ἀνέγκλητον διεχειρήσατο. τοῦ δὲ τῶν στρατιωτῶν τάγματος καὶ τῶν ἐξιτήλων καὶ διαλελυμένων ἠθῶν ὡς ἐπίπαν γενναῖος ἐπανορθωτὴς ἦν.

Ὅτι Καρῖνος ὁ τοῦ Κάρου υἱὸς βασιλεύσας πρᾶγμα μὲν εἰς κοινὸν ὄφελος φέρον οὐδὲν εἰργάσατο, τρυφῇ δὲ καὶ ἐκδεδιῃτημένῳ βίῳ τὰ καθ' ἑαυτὸν παραδοὺς, παραναλώματα τῆς τρυφῆς ἐποιεῖτο φόνους οὐδὲν ἠδικηκότων ἀνθρώπων, κατά τι προσκεκρουκέναι νομισθέντων αὐτῷ. βαρυνομένων δὲ πάντων ἐπὶ τῇ πικρᾷ τυραννίδι συναναμιχθείσῃ νεότητι, καὶ πάντα ἐκμελῶς καὶ δίχα λογισμοῦ πραττούσῃ.

Ὅτι Διοκλητιανὸς μνήμῃ καὶ ὀργῇ τῶν περὶ τὴν ἀρχὴν νεωτερισθέντων περὶ τὴν Αἴγυπτον, οὐ μετρίως οὐδὲ ἡμέρως τῷ κρατεῖν ἀπεχρήσατο, ἀλλὰ προγραφαῖς τε καὶ φόνοις τῶν ἐπισήμων μιαίνων ἐπῆλθε τὴν Αἴγυπτον. ὅτε δὴ καὶ τὰ περὶ χημίας ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τοῖς παλαιοῖς αὐτῶν γεγραμμένα βιβλία διερευνησάμενος ἔκαυσε, πρὸς τὸ μηκέτι πλοῦτον Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς τοιαύτης περιγίνεσθαι τέχνης, μήτε χρημάτων αὐτοὺς θαρροῦντας περιουσίᾳ τοῦ λοιποῦ Ῥωμαίοις ἀνταίρειν. Διοκλητιανὸς μὲν ποικίλος τις καὶ πανοῦργος ἦν. τῷ δὲ λίαν συνετῷ,

quorum opera hæc Maximinus actitaret. Huiusmodi igitur causæ ad odium ac defectionem cunctos incitabant.

Decius Imperator qui Philippo successit, edicto Christianos omnes morte mulctauit, vtque Deorum simulacra adorarent, coëgit.

Fuit Aurelianus vir in bello quidem præstans, animi tamen immodici, & ad crudelitatem propensioris. Romæ plurimos nobiles conuictos à Zenobia interfecit. Sæuus & sanguinarius, ac necessarius magis in quibusdam quàm in vllo amabilis Imperator. trux omni tempore, adeò vt ne à necessitudinum quidem cæde abstinuerit, vxore etiam filij insonte interfecta. disciplinæ tamen militaris, & morum dissolutorum magna ex parte corrector.

Carinus, Cari filius, suscepta imperij administratione, facinus quidem quod in commune conduceret, nullum gessit. ad luxum verò ac delicias conuersus, interualla luxuriæ cædibus innoxiorum hominum distinxit, qui offendisse ipsum quoquo modo videbantur. Cæterùm cunctis acerbitatem tyrannidis cum iuuenili leuitate coniunctæ grauiter ferentibus, cùm illè omnia temerè ac sine consilio ageret.

Diocletianus infensus Ægyptiis ob tumultum quem concitauerant, victoriâ acerbè vsus est, totámque Ægyptum grauibus proscriptionibus cædibúsque fœdauit: sed & libros à veteribus Ægyptiis de Chemia auri & argenti conscriptos cùm perquisisset, igni tradidit, ne ex huiusmodi arte opes, & ex opibus fiducia atque animus ad rebellandũ posthac suppeterent Ægyptiis. Erat porrò Diocletianus versutus & callidus, sed qui sagacitate ac

ſubtilitate ingenij naturæ vitia velaret, acerbitatem ſuam alienâ inuidiâ explens. diligentiſſimus tamen ac ſolertiſſimus princeps, & qui imperialem habitum ac cultum primus ad inſolentiorem formam præter Romanam conſuetudinem mutauit.

Herculius autem propalam ferus, & inciuilis ingenij, aſperitatem ſuam etiam vultus horrore ſignificans. Hic nauræ ſuæ indulgens, Diocletiano in omnibus eſt ſeuerioribus conſiliis obſecutus.

Conſtantius tamen contentus dignitate Auguſti, Italiæ atque Africæ adminiſtrandæ ſollicitudinem recuſauit, ac ſponte Galerio ceſſit: Felicitatem non in magnitudine imperij, ſed in quiete ac tranquillitate vitæ collocans. vir egregius, & præſtantiſſimæ ciuilitatis. diuitiis prouincialium ac priuatorum ſtudens, fiſci commoda non admodum affectans, ducénſque melius publicas opes à priuatis haberi, quàm intra vnum clauſtrum reſeruari. adeò autem cultus modici, vt neque argenti facti, nec pretioſæ ſupellectilis magnam copiam haberet domi, ſed feriatis diebus ſi fortè cum amicis numeroſioribus eſſet epulandum, priuatorum ei argento ac ſtragulis oſtiatim petitis triclinia ſternerentur. vnde & Pauper vocabatur vulgò. Amatus autem eſt à Gallis, non modò ob naturæ ſuæ lenitatem ac benignitatem, ſed præcipuè priorum principum cauſa. Namque Galli cùm Diocletiani ſuſpectam prudentiam, & Maximiani crudelitatem animo reputarent, libenter imperio eius acquieuêre.

καὶ ὀξὺ τῆς γνώμης ἐπεκάλυπτε πολλάκις τὰ τῆς οἰκείας φύσεως ἐλαττώματα, πᾶσαν σκληρὰν πρᾶξιν ἑτέροις ἀνατιθείς. ἐπιμελὴς δὲ ὅμως καὶ ταχὺς ἐν ταῖς τῶν πρακτέων ἐπιβολαῖς. καὶ πολλὰ τῶν τῆς βασιλικῆς θεραπείας ἐπὶ τὸ αὐθαδέστερον παρὰ τὰ καθεστηκότα Ῥωμαίοις πάτρια μετεσκεύασεν.

Ὅτι Ἑρκούλιος καὶ δίχα παντὸς παρακαλύμματος ἄγριός τε ἦν καὶ τυραννικός, τὸ τῆς οἰκείας γνώμης τραχὺ διὰ τοῦ καταπληκτικοῦ τοῦ προσώπου παραδηλῶν. τῇ γοῦν ἑαυτοῦ φύσει παντάπασιν ἐνδιδοὺς, καὶ τῷ Διοκλητιανῷ πρὸς ἅπαν ἄτοπόν τε καὶ σκληρὸν βούλευμα ἑκούσιος ὑπουργὸς καθίστατο.

Ὅτι Κωνστάντιος ὁ ἀπὸ Καίσαρος βασιλεύσας, μετὰ τὴν διακλήρωσιν ἀποχρῆν ἡγούμενος τήν τε τοῦ Αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἐπίκλησιν, τῆς τε Ἰταλίας καὶ Λιβύης ἑκουσίως ἀπέστη τῷ συνάρχοντι, τὸ εὔδαιμον οὐκ ἐν μεγέθει ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν τῷ ἡσύχῳ τε καὶ ἀπράγμονι τιθέμενος. ἀνὴρ ἄριστος καὶ δημοτικὸς διαφερόντως τὸν τρόπον καὶ τοὺς μὲν τῶν ἰδιωτῶν οἴκους περιέπων, τὰς δὲ τῶν βασιλείων θησαυρῶν αὐξήσεις οὐ σφόδρα διὰ σπουδῆς ἄγων. βέλτιον γάρ οἱ εἶναι ἐδόκει τὰς δημοσίας χορηγίας ἐν ταῖς τῶν ὑπηκόων περιουσίαις ἔχειν τὸ βέβαιον, ἢ ὑπὸ ἓν κλεῖθρον τὸν ἁπάντων κατακεκλεῖσθαι πλοῦτον. οὕτω δὲ ἄρα μέτριός τις ἦν καὶ λιτὸς ἔς τε τὰ ἄλλα καὶ ἐς τὴν καθ' ἡμέραν τοῦ βίου δίαιταν, ὡς μήτε κοῖλον ἀργυροῦν ἐς πλῆθος κεκτῆσθαι, μηδὲ ἕτερόν τι πρὸς τρυφὴν βλέπον, ἀλλὰ παρὰ τὰς ἱερὰς καὶ δημοτελεῖς εὐφροσύνας τῷ τῶν ἰδιωτῶν ἀργύρῳ καὶ στρωμναῖς κοσμεῖν τὰ βασίλεια· ὅθεν καὶ παύπερ ὠνομάζετο. ἐποίει γοῦν δὴ πολλὴν τὴν ἐπ' αὐτὸν τῶν ἀρχομένων εὔνοιαν. ὅ τε οἰκεῖος τρόπος πρὸς τὸ βέλτιστον καὶ ὠφελιμώτατον ἠσκημένος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἡ τῶν ἔμπροσθεν ἡγεμόνων φύσις· ἀσμένως τῶν Γαλατῶν (τήν τε ὕπουλον Διοκλητιανοῦ σύνεσιν καὶ τὴν Μαξιμιανοῦ ὠμότητα ἐννοούντων) τοὺς αὐχένας ὑποκλινάντων τῇ τούτου πραότητι.

Ὅτι Κωνσταντῖνος, ὥς φησιν οὗτος ὁ Ἰωάννης, τῆς ἀδελφῆς τὸν υἱὸν Κομμόδης διαφθείρας δόλῳ, καὶ τῶν φίλων πολλοὺς τε ἐπιτηδείων. διὸ δὴ τὰ πρῶτα δόξας ἄριστος εἶναι βασιλεύς, καὶ τοῖς ἐπαινετοῖς τῶν αὐτοκρατόρων ἄξιος παραβάλλεσθαι, μετ' ὀλίγον τοῖς εἰρημένοις μειονεκτήμασι πρὸς τὸ χεῖρον τῆς δόξης μεταβέβληκεν· καίτοι τῆς φύσεως αὐτὸν, καὶ τῶν ὅσα παρὰ τοῦ δαιμονίου φοιτᾶν ἀνθρώποις εἴωθεν, ἄριστον ἀναμφιβόλως ἀποφαινόντων. οὐ γὰρ ῥᾴδιον εἰπεῖν ὁπόσαι τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος διέλαμπον ἀρεταὶ τὸν ἄνδρα, τὴν ἐκ τῶν πολεμικῶν δόξαν μεταδιώκοντα, καὶ παρὰ τὰς μάχας τύχῃ τε ὁμοῦ δεξιωτάτῃ, καὶ τῇ στρατηγικῇ ἐπιστήμῃ οὐ μείονι χρώμενον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις μόνοις περιῆν τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τούτοις Σκύθαις πολλάκις προσαπολεμήσας ὑποκύψαι τούτοις ἠνάγκασεν, ἔς τε σπονδῶν αἴτησιν καταφυγεῖν. ὧν μεταδοὺς καὶ οὐκ ἀποχρησάμενος τοῖς προτερήμασι, μεγίστας παρὰ τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι δικαιοσύνης τε καὶ ἰσχύος μνήμας ἀπέλιπεν. ἔχαιρε δὲ ἀνέκαθεν ἐλευθερίοις μαθήμασι, καὶ ἐν ἐπαίνῳ παιδείαν ἐποιεῖτο καὶ λόγους. δικαιόν γε μὴν ἐξ ἁπάντων ἔρωτα θηρώμενος ἐτύγχανε τῆς σπουδῆς, τῇ δεξιᾷ τε τῆς φύσεως καὶ περὶ τὰς δωρεὰς διαψιλεῖ. ὡς γὰρ δὴ πρός τινας τῶν γνωρίμων ὑπούλως τε καὶ οὐχ ὑγιῶς εἶχεν, οὕτως ἄρα πρὸς τοὺς πολλοὺς βέβαιος ὤφθη καὶ πιστότατος· οὐδένα καιρὸν παρείς, οὐδὲ ἀπολιπών τι φροντίδος, ὡς δυνατωτέρους τε χρήμασι καὶ λαμπροτέρους ταῖς τύχαις ἀποφαίνοι τοὺς ἐπιτηδείους.

Ὅτι Κώνστας ὁ παῖς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου χρόνον τινὰ προέστη τῆς ἡγεμονίας ὀρθῶς· τὸ δὲ τελευταῖον ἀτόποις κοσῶν ἐπιθυμίας καὶ φίλων ὁμιλίαις οὐχ ὑγιαινούσαις χρώμενος πρὸς βαρύτατα κατηνέχθη μειονεκτήματα. δι' ἃ δὴ φορτικὸς τοῖς τῶν ἐθνῶν ἐποίκοις, τε οὐ πρὸς θυμοῦ τοῖς στρατιώταις ἦν.

Constantinus insolentia rerum secundarum aliquantum mutatus, primùm quidem sororis filium commodæ indolis iuuenem interfecit, mox vxorem, tum numerosos amicos ac necessarios. Itaque cùm primo imperij tempore optimus dignúsque qui cùm præstantissimis principibus conferretur, visus esset, paulò pòst ad ea quæ modò memoraui vitia prolapsus, sequiore fama fuit: tametsi indole ac cæteris naturæ bonis ad summa quæque procul dubio factus ac formatus. Innumeræ enim in illo viro animi corporisque virtutes claruerunt. militaris gloriæ appetentissimus. fortuna in bellis prospera fuit, verùm ita vt non superaret industriam. non enim in bellis duntaxat ciuilibus victoriam retulit, sed etiam Gothos post ciuile bellum variis præliis domuit, pacémque supplices petere coëgit; quâ benignè concessâ, nec victoriâ insolenter vsus, ingentem apud barbaras gentes memoriam iustitiæ ac fortitudinis collocauit. Ciuilibus artibus & liberalibus studiis deditus: doctrinam atque eloquentiam in pretio habebat. affectator & iusti amoris, quem omninò sibi & docilitate & liberalitate quæsiuit. sicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquos egregius: nihil occasionum prætermittens, quo opulentiores eos clarioresque præstaret.

Constantis imperium strenuum aliquandiu & iustum fuit. mox cùm & valetudine inprospera, & amicis prauioribus vteretur, ad grauia vitia conuersus, cùm intolerabilis prouincialibus, militibus iniucundus esset, factione Magnentij occisus est.

Vt in citeriore quidem vita minimè laudandus, ita rebus plurimis strenuè in militia ac feliciter gestis. atque exercitui per omne vitæ tempus sine graui crudelitate terribilis. Diuersa Constantij fortuna fuit. Namque hic in ciuilibus negotiis præstantissimus, sinistram fortunam in bellis expertus est.

Veteranio grandæuus iam & cunctis amabilis, diuturnitate & felicitate militię ad imperium euectus est. vir probus, & morum veterum, ac iucundæ ciuilitatis: sed omnium liberalium artium expers, adeò vt ne prima quidem elementa literarum nisi affecta ætate & iam Imperator acceperit.

Constantius, ad quem vnum summa imperij Romani deuenerat, grauis infestúsque erat iis qui Arij sententiam sequi detrectarent, & variis suppliciis non in viros modò, sed etiam in mulieres sæuiebat. quo tempore noua & ne à Græcis quidem aduersus Christianos vsurpata tormenta, ab iis qui se Christianos ferebant, exercita fuêre.

Constantius vir fuit egregiæ tranquillitatis, placidus, nimis amicis & familiaribus credens. mox etiam vxoribus deditior.

Iulianus hostis Christiani nominis noctes scribendis orationibus traducebat, quas in Senatu recitaret. Colebatque omnes quidem liberalium artium peritos, sed inprimis philosophos. Quæ dum ille ageret,

Ὅτι καὶ ἐν τοῖς οἴκοι διαιτήμασιν οὐκ ἐπαινετὸς γέγονεν. ἐν δὲ δὴ τοῖς ἐπὶ τῶν στρατοπέδων ἄριστος ὡς τὸ πολὺ καὶ εὐτυχέστατος. τοῖς τε στρατιωτικοῖς τέλεσιν ἐν παντὶ φοβερὸς τῷ βίῳ, καίπερ ἐς οὐδεμίαν πώποτε παραχθεὶς ἀπηνῆ τε καὶ σκληρὰν τῶν ἁμαρτανομένων κόλασιν. Κωνστάντιός γε μὴν ἐναντίαν ταῖς εἰρημέναις εἰλήχει τύχην, ἄριστος μὲν ὢν τὰ πολιτικά, οὐ δεξιῷ δὲ παρὰ τὰς μάχας δαίμονι χρώμενος.

Ὅτι Βετρανίων ὁ ἐν Ἰλλυριοῖς ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς πρὸς μακρὸν ἤδη γῆρας ἐληλακώς, ἐμπειρίας τε καὶ τύχης ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἀνὴρ δεδοκιμασμένος, καὶ ἀρχαῖος τὸ ἦθος, τῷ τε κοινῷ καὶ δημοτικῷ τῶν τρόπων προσαγόμενος τὸ ὑπήκοον. πλὴν ὅσον παιδείας γε παντάπασιν ἀμαθῶς τε καὶ ἀμυήτως ἔχων, ὡς μηδὲ τὰ πρῶτα παρὰ τοῖς γραμματισταῖς ἐκμεμαθηκὼς στοιχεῖα, ἅμα καὶ τούτων ἐν γήρᾳ καὶ μόλις παρὰ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας τὴν γνῶσιν περιειληφώς.

Ὅτι Κωνστάντιος ὁ παῖς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μόνος τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἁπάσης καταστάς, βαρὺς ἦν τοῖς μὴ βουλομένοις τὰ Ἀρείου φρονεῖν, ποικίλαις τε τιμωρίαις αἰκίζων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. καὶ ξέναι παρὰ τὰς Ἑλλήνων κολάσεις ὑπὸ τῶν Χριστιανίζειν λεγόντων ἐγίνοντο.

Ὅτι Κωνστάντιος ἀνὴρ ἦν ἤπιός τε καὶ γαληνὸς τὸν τρόπον, καὶ τοῖς φίλοις τε καὶ οἰκείοις ἐς τὰ μάλιστα πιστός· ἀπό τε τῆς τοῦ ἤθους πρᾳότητος καὶ τῆς οἰκείας τῶν γυναικῶν ὑπὲρ τοῦ μετρίου κεχαρισμένος.

Ὅτι Ἰουλιανὸς ὁ μισόθεος καὶ μισόχριστος διανυκτερεύων λόγους συνέγραφε, καὶ τούτους ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐπεδείκνυτο. ἐτίμα δὲ καὶ τοὺς περὶ παιδείαν ἀσχολουμένους, μάλιστα τοὺς φιλοσοφίαν ἐπαγγελλομένους. ταῦτα αὐτοῦ ἀσκοῦντος οἱ τῶν

ἐπαρχιῶν ἄρχοντες λαμβάνειν τὰ τῶν χριστιανῶν βουλόμενοι πολλαῖς τιμωρίαις ὑπέβαλλον. καὶ ὁ μὲν Ἰουλιανὸς κατ᾽ ἀρχὰς τοῖς προσιοῦσιν ἤπιος ὢν οὐχ ὁμοίως τότε διεγίνετο, ἀλλὰ πολλὰ τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν Ἑλληνίζειν δοκούντων παρεώρα. καί ποτε Χριστιανοὺς ἐκώλυσεν Ἑλληνικῆς παιδείας μεταλαμβάνειν, καὶ πρὸς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν στρατεύεσθαι· ἐν οἷς ἦν Ἰοβιανός τε καὶ Βαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης οἱ μετ᾽ αὐτὸν βασιλεύσαντες. ἐπεὶ δὲ εἶχε τῆς ἐπὶ Πέρσας ὁδοῦ, διά τε τῆς Ἀσίας ἐπὶ Συρίαν καὶ τὴν Ἀντιόχου διῆλθεν πόλιν πλεῖστα παρὰ τῶν χριστιανῶν ἐπορίσατο χρήματα· καὶ μικροῦ δεῖν κατὰ τοῦ δήμου διεγερθεὶς ὡς εἰς αὐτὸν ἀποσκώπτοντος, ὑπὸ Σαλουστίου τοῦ τῶν πραιτωρίων ἐπάρχου παρεκλήθη.

Ὅτι φησὶν ὁ Ἰωάννης οὑτωσὶ περὶ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, ὡς μόνος τὸ Ῥωμαϊκὸν καλῶς διῴκησεν, ἀνώρθωσέ τε αὐτὸ εἰ μὴ ἐς ἐναντίωσιν τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου κατέστη· πάσης γὰρ παιδείας τά τε Ῥωμαίων, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ Ἑλληνίδα γλῶτταν ἐς ἄκρον συνειλήφει. ὀξὺς μὲν ὢν συνιδεῖν τὸ πρακτέον, ἑτοιμότερος δὲ τοῦτο ἐξαγγεῖλαί τε καὶ ἑρμηνεῦσαι. μνήμην τε ἁπάντων βεβαίαν ἔχων· σοφὸς μὲν τὰ οὐράνια, ἔμφρων δὲ τὰ ἀνθρώπινα. πρὸς δὲ τοὺς φίλους μεγαλόφρων τε καὶ ἐλευθέριος, πλὴν ὅσον οὐκ ἐξητασμένος οὐδὲ ἀκριβὴς ἦν ἐν ταῖς τούτων κτήσεσι τὸν ἁρμόζοντα τοιῷδε βασιλεῖ τρόπον. ἐγένοντο γοῦν τινὲς οἱ μῶμον τῇ τοῦ ἀνδρὸς δόξῃ τοῖς ἑαυτῶν ἀνέθεσαν μειονεκτήμασι, πολλὰ τῶν ἀλλοτρίων λαμβάνοντες προφάσει τῆς Ἑλληνικῆς δοκήσεως, οὐ μόνον ἀγνοοῦντος τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ κωλύοντος. τοῖς γε μὴν τῶν ἐθνῶν ἐποίκοις τὰ τῶν δασμῶν καθόσον ἠδύνατο καθῄρει μέτρα, καὶ τὸ δημοτικὸν καὶ κοινὸν τοῦ ἤθους πρὸς ἅπαντας ὁμοίως τοῖς ὑπηκόοις ἐξέφερε· χρημάτων μὲν ἀθροίσεως ὀλίγα πεφροντικώς, δόξης δὲ ἐπιθυμητικῶς τε καὶ ἀκορέστως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ τὸ μέτρον ὑπερ-

interim prouinciatum rectores cùm Christianorum opibus inhiarent, multos eorum variis suppliciis vexabant. At Iulianus, qui se initio principatus lenem ac placidum adeuntibus præbuerat, haudquaquam tunc temporis eundem se præstitit; sed multa quæ à Paganis fierent, sciens dissimulabat. Denique etiam Christianos sæcularibus disciplinis erudiri, atque in palatio militare vetuit: adempto Christianis omnibus cingulo, inter quos erat Iouianus & Valentinianus ac Valens, qui in imperio ei successêre. Porrò suscepta contra Persas expeditione, multas à Christianis pecunias extorsit, & peragratâ Asiâ Antiochiam Syriæ ingressus est; vbi cùm aduersus plebem, à qua multis erat dicteriis impetitus, irâ exarsisset, ægrè à Salustio Præfecto Prætorij delinitus est.

Fuit alioqui vir egregius, & Rempublicam insigniter moderaturus, si per fata licuisset. Liberalibus disciplinis apprimè eruditus, Græcæ iuxta ac Latinæ linguæ peritissimus. idem promptissimus in excogitando atque eloquendo. memoriæ tenacissimæ. diuinarum humanarúmque rerum scientissimus. in amicos magnificus quidem & liberalis, sed minùs diligens, minúsque attentus quàm tantum principem decuit. Fuerunt enim nonnulli qui vulnera gloriæ eius inferrent, dum alienas facultates diriperent per speciem cultus Deorum, non solùm ignaro principe, sed etiam vetante. in prouinciales fuit iustissimus, & tributorum, quantum fieri posset, suppressor. Ciuilis in cunctos, mediocrem habens ærarij curam. gloriæ auidus, ac per eam animi plerumque immodici. vnum in eo re-

prehenderes, quod erat nimius Christianæ religionis insectator, ita tamen vt à cruore abstineret. Prorsus Marco Antonino non absimilis, quem etiam æmulari studebat.

Post hunc Iouianus ad obtinendum imperium consensu militum electus est, commendatione patris quàm sua militibus notior. qui cùm olim Iulianus cunctis in palatio militantibus hanc conditionem proponeret, vt aut sacrificarent Diis, aut cingulum deponerent, militiâ cedere maluerat. Hic pace cum Persis facta, Nisibim reuersus, vrbem & frequentiâ incolarum, & opibus celebrem, biduum duntaxat ibi moratus, opes illius vrbis omnes absumpsit. & incolas nullo beneficio ac ne sermone quidem benigno prosecutus, noctu relicta vrbe abscessit: prorsus ac si hostili cadaueri ne lacrymulam quidem impertitus, tametsi ea ciuitas cùm ipsum, tum reliquos milites ex belli discriminibus exceptos seruauerat. vir non propriæ virtutis causa, sed ob paternam gloriam ad tantum fastigium euectus. Erat ipse quidem non infirmo corpore, nec prorsus rei bellicæ rudis; sed disciplinarum prorsus expers, indolem à natura datam socordiâ deterens ac corrumpens. Itaque Nisibi cùm fugisset, vt dixi, oblata sibi præter spem dignitate, quamprimum frui properans, atque in medio imperij Romani ad fortunæ magnitudinem prouincialibus ostendendam apparere; Syriam petiit cum vniuerso exercitu. Cęterùm Antiocheni haudquaquam beneuolo animo in eum erant affecti. sed ridicula carmina & parodias ac famosos libellos aduersus eum iactabant: cùm ob proditam Nisibim, tum verò etiam quòd sibi ipsis metuerent, ne ille exigua parte imperij Romani contentus, ipsos quoque Persis proderet. Sed & in vxorem ipsius cauillabantur ob euersum quoddam fanum.

βαίνειν τὸν ἐγχειρήσοντα. ἐβέβλαπτο δὲ μόνον περὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δόξαν ἐναντίως ἔχων, καὶ ἐνιστάμενος τοῖς τὰ χριστιανῶν μελετῶσι δόγματα, οὐ μὴν ὥστε ὠμὸν ἢ φονικόν τι ἐργάσασθαι πώποτε· συνελόντι δὲ εἰπεῖν Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ προσόμοιος ἦν, ὃν δὴ καὶ ζηλοῦν ὡς ἐπίπαν ἐσπούδαζεν.

Ὅτι Ἰοβιανὸς ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ὁ μετὰ Ἰουλιανὸν ἄρξας τῇ τοῦ πατρὸς μᾶλλον ἤπερ τῇ οἰκείᾳ δόξῃ τοῖς περὶ τὸ στρατόπεδον ἔγνωστο. ὃς ἡνίκα Ἰουλιανὸς αἵρεσιν τοῖς στρατευομένοις ἐπέθηκε θύειν ἢ ἀποστρατεύεσθαι, μᾶλλον τὴν ζώνην ἀποθέσθαι ἐβούλετο. ἐλθὼν δὲ εἰς Νίσιβιν πόλιν πολυάνθρωπον καὶ εὐδαίμονα, δύο μόνων ἡμερῶν ἐνδιατρίψας αὐτῇ ὅσαπερ εἶχε χρήματα κατηνάλωσε, τοῖς ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι μηδενὸς μεταδοὺς ἢ λόγου φιλανθρώπου ἢ πράξεως ἀγαθῆς· νυκτός τε ὑπεχώρησε χαίρειν αὐτῇ πολλὰ φράσας, ὥσπερ ἐχθρῷ καὶ νεκρῷ σώματι μηδὲ δάκρυον ἐπιστάλαξας, δι' ἣν αὐτός τε ἐσώθη καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας ἐκ τῶν τοῦ πολέμου κινδύνων διέσωσεν. ἄνθρωπος οὐ δι' ἀρετὴν οἰκείαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πατρὸς δόξαν ἐς τοσοῦτον τύχης προελθών. ἦν μὲν γὰρ οὐδὲ παντάπασιν ἀσθενὴς τὸ σῶμα, οὔτε πολεμικοῖς ἔργοις ἀγύμναστος· ἀμελέτητος δὲ ὢν καὶ ἄγευστος παιδεύσεως, καὶ ἣν εἶχε φύσιν διὰ ῥαθυμίαν ἠμαύρου καὶ ἠφάνιζε. διόπερ καὶ τὴν Νισιβηνῶν πόλιν φεύγων ὡς εἰπεῖν ᾤχετο, ἀπολαῦσαι σπουδάζων τοῦ συμβάντι αὐτῷ παρ' ἐλπίδα ἀξιώματι, καὶ γίνεσθαι τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐθνῶν ἐντὸς εἰς ἐπίδειξιν τῆς τύχης. καὶ ἤλαυνεν ἐπὶ Συρίαν μετὰ τοῦ στρατοῦ παντός. οἱ δὲ Ἀντιοχεῖς οὐχ ἡδέως διέκειντο πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἀπέσκωπτον αὐτὸν ᾠδαῖς καὶ παρῳδίαις, καὶ τοῖς καλουμένοις φαμώσοις· μάλιστα μὲν διὰ τὴν τῆς Νισίβιος προδοσίαν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν δεδιότες, μήποτε καὶ αὖθις προοῖτο, ἀγαπήσας καὶ ἐν ὀλίγῳ μέρει τῆς Ῥωμαϊκῆς οἰκουμένης κρατεῖν· καθαπτόμενοι καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ διὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ καταστροφήν.

Ἀδριανὸς μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς ἀποθέωσιν καὶ τιμὴν τοῦ πατρὸς Τραϊανοῦ ἔκτισε μικρόν τινα καὶ χαριέστατον ναὸν, ὃν Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης βιβλιοθήκην κατεσκεύασεν. ὃν σὺν τοῖς βιβλίοις Ἰοβιανὸς κατέκαυσε. καὶ πολλὰ εἰς αὐτὸν εἰπόντων Ἀντιοχέων [ἐπεπράχθη ἂν ἄτοπα] εἰ μὴ Σαλούστιος παραγινόμενος ἔπαυσε τὴν στάσιν· καὶ τὸν Ἰοβιανὸν μὴ βουλόμενον παρώρμησεν ὁδοιπορῆσαι, καὶ ταῦτα χειμῶνος ὄντος, ἐπὶ Κιλικίαν καὶ Γαλατίαν. καὶ Ἰοβιανὸς μὲν ἐν Δαδαστάνοις ἀφίκετο τὴν τοῦ Χριστοῦ δόξαν ἀνακηρύττων.

Ὅτι Ἰοβιανὸς κατὰ τὴν ἡγεμονίαν κοινός τε καὶ ἐλευθέριος ἔδοξεν εἶναι.

Ὅτι Οὐαλεντινιανὸς χριστιανὸς ὢν καὶ τὰ τοῦ ὁμοουσίου φρονῶν, οὐδὲν τοὺς ἐναντίους ἠδίκει. ἐγένετο δὲ καὶ πρὸς τὸ νομοθετεῖν ἑτοιμότατος. φροντίζων καὶ τῆς τῶν θησαυρῶν δικαίας ὑποδοχῆς. πρὸς δὲ τὰς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεις ἀκριβὴς, καὶ τιμωρὸς τῶν ἀπειθούντων ἀπαραίτητος, ἐπὶ δὲ τοῖς πολέμοις ἄριστος. ὁ δὲ Οὐάλης τῆς Ἀρείου δόξης μεταποιούμενος μέγιστον ἐκίνει κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμὸν, ὡς πολλοὺς μὲν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀναιρεῖσθαι, πολλοὺς δὲ καὶ ἐξορίαις ὑποβάλλεσθαι, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς κατὰ τὴν ἔρημον ἐμφωλεύοντας τῶν ἰδίων σπηλαίων ἀπελαύνεσθαι. καθ' ὃν χρόνον τῆς μὲν ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας Λιβέριος προειστήκει, τῆς δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀθανάσιος, καὶ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως Εὐδόξιος τῆς Ἀρείου θρησκείας διδάσκαλος.

Ὅτι Γρατιανὸς ὡς ἐπύθετο τὴν τοῦ Οὐάλεντος τοῦ θείου τελευτὴν, αὐτίκα πρὸς τὴν ἑῴαν Ῥώμην διέβη. καὶ καταγνοὺς τῆς τοῦ θείου Οὐάλεντος περὶ τοὺς χριστιανοὺς ὠμότητος, τοὺς μὲν ὑπ' ἐκείνου ἐξορισθέντας διὰ ταχέων ἀνεκαλεῖτο, οὐσίας τε αὐτοῖς ἀποδιδοὺς καὶ θεραπεύων τὰς βλάβας. πᾶσί τε νόμον προ[illegible]δεῶς καὶ ἀδηρίτως ἐν ταῖς ἰδίαις ἐκκλησίαις συνάγεσθαι, μόνους δὲ τῶν εὐκτηρίων εἴργεσθαι Εὐνομιανοὺς, Φωτεινιανοὺς, Μανιχαίους.

Námque Imperator Hadrianus in honorem ac consecrationem patris sui Traiani fanum quoddam modicum eleganti opere exstruxerat Antiochiæ, ex quo Iulianus bibliothecam fecerat. quam ædem Iouianus cum omnibus libris suasu vxoris suæ concremauit. Multis verò in eum acerbissimè à plebe Antiochensi dictitatis, tristius fortasse quid admissum fuisset, nisi Salustius interuentu suo tumultum sedasset: ac Iouianum quamuis inuitum, atque adulta hieme in Ciliciam ac Galatiam iter facere perpulisset. Et Iouianus quidem Dadastana peruenit, Christi fidem sincerè prædicans atque promulgans.

Iouianus ad ciuilitatem propensior, & naturâ admodum liberalis fuit.

Valentinianus Christianus cùm esset, verámque consubstantiæ fidem agnosceret, tamen diuerso cultui deditos nulla re vexauit. Erat verò etiam in ferendis legibus promptissimus. compendiis fisci studens, non iniustis tamen. in eligendis prouinciarum præsidibus scrupulosæ diligentiæ. inexorabilis aduersus eos qui parere recusarent. denique in re militari præstantissimus. Sed Valens Ariana infectus labe, grauissimam in Christianos persecutionem excitauit, adeò vt multi iudicum sententiâ damnati interirent, multi in exilium truderentur: nec pauci ex iis qui in eremo abditi erant, è casis suis pellerentur. Qua tempestate Romanam quidem Ecclesiam Liberius, Alexandrinam verò Athanasius regebat. Constantinopoli autem Eudoxius sedebat, Arianæ impietatis magister.

Gratianus postquam de interitu Valentis patrui certior factus est, protinus Constantinopolim petiit, damnatáq. sæuitia qua ille in Christianos vsus fuerat, primùm quidem cunctos qui missi in exilium à Valente erant, celeriter reuocauit, bonáque eis restituit, ac damna resarciuit. deinde verò lege lata, cuiuscunque religionis hominibus permisit vt securè ac liberè conuentus in Ecclesiis propriis agerent. solis Eunomianis, Photinianis, ac Manichæis conuenticula ademit.

Rufinus ac Stilicho Imperatorum Arcadij atque Honorij tutores nihil non ambo rapiebant, cùm potentiam in diuitiis collocarent. Itaque nemo quidquam proprium possidebat, nisi Rufino ac Stilichoni placuisset. & ad hunc scopum lites omnes iudicabantur. plurimos etiam emissarios habebant, qui inquirerent quod cuiusque cultissimum prædium esset, statimque domini abducebantur. vterque porrò dominationi inhiabat.

Eutropius Præpositus cubiculi Arcadij Imperatoris, nullum sceleris genus prætermisit. nam & Magistratus pretio addixit, & viros gratia atque auctoritate pollentes calumniis insectatus est. quosdam etiam proceres in exilium misit, omnique contumeliæ genere amplissimum ordinem vexauit. Sed & barbarorum auxilia sibi adiungere non dubitauit, cùm imperium Romanum iam spe sibi destinaret. Denique cùm nonnullos qui ad Ecclesias confugerant, comprehendere vellet, legem proponi curauit vt eos ab altaribus abstrahi liceret. ac lex ipsa quidem publicè proposita est; sed Dei vindicta breui sæuitiam eius consecuta est. Neque enim multò pòst quum Imperatorem offendisset, ipse ad Ecclesiam confugit, supplexque ad altare consedit, Ioanne tum Chrysostomo Byzantinam Ecclesiam regente. vnde noctu extractus, capite pœnas dedit. Hac pœna sceleris sui Eutropius affectus est, noménque eius ex fastis Consularib. erasum, solius Theodori collegæ retento nomine.

Theodosius iunior, præ nimia ætatis infirmitate nec ciuilibus, nec bellicis rebus adhuc idoneus erat. Itaque omnibus adeuntibus, ac præcipuè cubiculariis Eunuchis, subscriptiones nominis sui nullo discrimine largiebatur: quo factum est vt pænè omnium bona diriperentur. alij enim adhuc superstites in bona inuadi ab heredibus videbant: alij vxores suas sibi eripi, alij liberos per vim abstrahi, cùm ne mutire quidem contra Imperatoris rescriptum auderent. Et hoc quidem in statu res Romana tunc temporis erat.

Ὅτι οἱ ἐπίτροποι Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου Ῥουφῖνος καὶ Στελίχων ἄμφω τὰ πάντων συνήρπαζον, ἐν τῷ πλούτῳ τὸ κράτος τιθέμενοι. καὶ οὐδεὶς εἶχεν ἴδιον οὐδὲν εἰ μὴ Ῥουφίνῳ καὶ Στελίχωνι ἔδοξε. δίκαι τε ἅπασαι πρὸς τοῦτο ἐκρίνοντο. καὶ πολὺς ἦν ὄχλος τῶν περιθεόντων εἴ τῳ τινὶ χωρίον κάλλιστον ἦν. καὶ ὁ δεσπότης εὐθὺς συνηρπάζετο. ἑκάτερός τε αὐτῶν τὴν βασιλείαν περιεσκόπει.

Ὅτι Εὐτρόπιος ὁ τοῦ Ἀρκαδίου πρόσκοιτος οὐδὲν τῶν δεινῶν ἀπελίμπανε, τὰς μὲν ἀρχὰς δημοσίᾳ πιπράσκων, καὶ τούς τι δυναμένους συκοφαντῶν, ἐξορίαις τε τοὺς μεγιστᾶνας ὑποβάλλων, καὶ πᾶσαν ὕβριν τοῖς τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐπάγων. ἀλλ' οὐδὲ τῆς τῶν βαρβάρων ἀπείχετο συμμαχίας, ὡς ἂν αὐτὸς ἐλπίζων εἰς τὴν τοῦ βασιλέως μεταβαίνειν ἀξίαν. καί ποτε καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πεφευγότας συλλαμβάνειν βουλόμενος προὔθηκεν ἐπιτρέπων τούτοις ἐκ τῶν θυσιαστηρίων ἀφέλκεσθαι. καὶ ὁ μὲν νόμος ἐγέγραπτο, δίκη δὲ εὐθέως τῆς ὠμότητος ἠκολούθει. μετ' οὐ πολὺ γὰρ προσκρούσας τῷ βασιλεῖ Εὐτρόπιος ἐν τοῖς προσφύξιν ἐγένετο, καὶ ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον ἔκειτο Ἰωάννου ἐπισκοποῦντος τοῦ Χρυσοστόμου. ἐκεῖθεν τε ἀφαιρεθεὶς νυκτὸς τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται. οὕτω μὲν οὖν Εὐτρόπιος δίκας τῆς ἀμετροπάθδος ὑποστὰς καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καταλόγου τῶν ὑπάτων ἠλείφθη, μόνου τοῦ συνυπατεύοντος Θεοδώρου γεγραμμένου.

Ὅτι Θεοδόσιος ὁ νέος διὰ τὴν ἄγαν τῆς ἡλικίας νεότητα οὐδὲ πρὸς τὸ φρονεῖν, οὐδὲ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἱκανὸς ἦν. ἀλλὰ μόνον ὑπογραφὰς τοῖς βουλομένοις παρεῖχε, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὴν βασιλείαν εὐνούχοις. ἐξ ὧν ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, τὰς οὐσίας ἡρπάζοντο. οἱ μὲν γὰρ ἔτι ζῶντες ἐκληρονομοῦντο, οἱ δὲ τὰς γαμετὰς ἑτέροις παρέπεμπον, καὶ τέκνων ἐστεροῦντο βιαίως, ἀντιλέγειν τοῖς τοῦ βασιλέως διατάγμασιν οὐ δυνάμενοι. ἐν τούτοις μὲν οὖν τὰ Ῥωμαίων ὑπῆρχεν.

Ὅτι Θεοδόσιος ὁ βασιλεύς, χαίρειν εἰπὼν τοῖς παιγνίοις, ἐπὶ λόγοις ἐλευθερίοις μετέβαλε τὴν γνώμην, Παυλίνου τε καὶ Πλακίτου συνδιαγινωσκόντων αὐτῷ· οἷς καὶ ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἐχαρίζετο μεγάλας.

Ὅτι Θεοδόσιος ὁ νέος ἐν βασιλείᾳ τραφεὶς οὐδὲν εἶχεν ὑπέροχον. ἀλλ' οὕτως γέγονε φρόνιμος, ὡς τοῖς ἐντυγχάνουσι νομίζεσθαι πεῖραν πολλῶν εἰληφέναι πραγμάτων. καρτερικός τε οὕτως ὡς κρύος καὶ καῦμα γενναίως ὑπομένειν· τὸ δὲ ἀνεξίκακον καὶ φιλάνθρωπον αὐτοῦ πάντας ἀνθρώπους, ὡς εἰπεῖν, ὑπερέβαλλεν. Ἰουλιανὸς μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς καίτοι φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἤνεγκε τὴν ὀργὴν κατὰ τῶν Ἀντιοχέων διασαλευόντων αὐτόν, ἀλλὰ βασάνοις προσήγαγε. Θεοδόσιος δὲ χαίρειν τοῖς Ἀριστοτέλους φράσας συλλογισμοῖς τὴν δι' ἔργων ἤσκει φιλοσοφίαν, ὀργῆς τε κρατῶν καὶ λύπης καὶ ἡδονῆς, φόνων τε παντελῶς ἀπεχόμενος· καί ποτέ τινος τῶν ἐγγὺς ἐρομένου αὐτὸν διὰ τί τοὺς ἀδίκους μὴ θανατοῖ, ἔφη, εἴθε δυνατὸν ἦν καὶ τοὺς τελευτήσαντας ἐπαναγαγεῖν εἰς τὴν ζωήν. εἰ γάρ τις καὶ ἄξια κεφαλικῆς τιμωρίας πεπραχὼς ἀπήγετο, ἡ τῆς φιλανθρωπίας ἀνάκλησις τὸν ἐκείνου θάνατον προελάμβανεν.

Ὅτι Θεοδόσιος τὴν ἀρχὴν παρὰ Ἀρκαδίου τοῦ πατρὸς διαδεξάμενος ἀπόλεμος ἦν καὶ δειλίᾳ συνέζη, καὶ τὴν εἰρήνην χρήμασι καὶ οὐχ ὅπλοις ἐκτήσατο. καὶ ὑπὸ τοῖς εὐνούχοις πάντα ἔπραττε. καὶ ἐς τοσοῦτον τὰ πράγματα ἀτοπίας φέρεσθαι οἱ εὐνοῦχοι παρεσκεύασαν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν ἀποβουκολοῦντες τὸν Θεοδόσιον, ὥσπερ τοὺς παῖδας ἀθύρμασιν, οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον μνήμης διαπράξασθαι συνεχώρησαν, καίτοι ἀγαθῆς ὑπάρχοντα φύσεως. ἀλλ' ἐς πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς συνελάσαντα βαναύσοις τέ τισι τέχναις καὶ θήραις προσκαρτερεῖν παρέπεισαν, ὥστε αὐτούς τε καὶ τὸν Χρυσάφιον ἔχειν τὸ τῆς βασιλείας κράτος· ὅνπερ ἡ Πουλχερία μετῆλθε τοῦ ἀδελφοῦ τελευτήσαντος.

Theodosius Augustus, puerilibus omissis lusibus, ad liberalium artium studia animum traduxit, Paulino ac Placito magistris vsus, quos postmodum ad amplissimos honores ac potestates euexit.

Idem quamuis in imperio natus atque educatus, nullâ arrogantiâ efferebatur. Tantâ porrò prudentiâ abundabat, vt audientibus ac sermonem conferentibus, vsu ac peritia omnium rerum instructus esse videretur. Laboris adeò patiens, vt frigus æstúmque fortiter toleraret. Patientiâ verò & clementiâ cunctos homines antçibat. Etenim Iulianus quidem Augustus, tametsi philosophum profiteretur, tamen iracundiæ moderari non potuit cùm ab Antiochiensibus esset offensus, sed tormenta Theodoro adhibuit. At Theodosius neglectis Aristotelis argumentationibus, factis ipsis philosophiam exercuit, compressa iracundia, tristitiáque ac libidine. A cædibus quoque omninò abstinuit, & quandoque à quodam ex familiaribus interrogatus, cur non sontes morte multaret? Vtinam, inquit, & mortuos liceret ad vitam reuocare. Quòd si fortè quis vltimum supplicium commeritus duceretur ad pœnam, tamen Imperatoris clementiâ carnificis ictum præueniebat.

Cæterùm prorsus imbellis erat atque ignauus, pacémque non armis, sed pecuniâ comparabat: ac per eunuchos cuncta administrabat; qui Theodosium instar pecudis ductantes, ac puerilibus oblectantes ludicris, summum Reipublicæ dedecus intulêre: nec Theodosium, quamuis egregia indole præditum, quidquam memoriâ dignum agere siuerunt. sed eò perpulerunt, vt ætatem omnem (vixit autem quinquaginta annos) sellulariis opificiis ac venationibus intentus ageret, quò ipsi cum Chrysaphio vniuersam vim imperij ac potentiam obtinerent. quamobrem Pulcheria post obitum Theodosij fratris de Chrysaphio pœnas sumpsit.

Anastasius Augustus ad malos conuersus mores, optimam Reipublicæ formam prorsus immutauit. Nam & Magistratus pretio addictos, pessimis viris concessit: & inexplebili auaritia flagrans, prouincias militaribus præsidiis nudauit, adeò vt rei nouitate ac stupore omnes defixi tenerentur. Neque enim incursus barbarorum armis coërcebat, sed pacem assiduè pretio redimebat. Adhæc defunctorum bona inquirebat curiosè, & publica omnium egestate liberalitatem suam exercebat. quorum enim facultates abstulerat, iisdem pietatis titulo diuidebat; & ciuitatum, quas incolis vacuefecerat, opera publica instaurabat. Ita & patriam suam exornauit, ac terno murorum ambitu cinxit.

Imperante Anastasio, Mazices maximis calamitatibus Africam afflixêre. Commissa autem erât Africæ administratio primùm quidem Marino, sororis Anastasij filio, admodum iuueni, & summa leuitate prædito: deinceps verò Bassiano, eiusdem Marini filio, qui cùm decessoris sui petulantiam suis flagitiis longè superauisset, effecit vt Afri priorem Marini administrationem desiderarent: tametsi alios à Marino bonis suis spoliatos, alios morte mulctatos esse meminissent. Etenim non propinqui tantùm, sed etiam amici ac familiares omnes Marini, Afrorum atque Ægyptiorum facultatibus cupiditatem suam expleuerant.

Phocas amicam habebat nomine Callinicem, quæ olim corpore quæstum fecerat. Idem cruentus erat ac sanguinarius.

Finis Historiæ Ioannis Monachi.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἐπὶ τὸ χεῖρον τραπεὶς πᾶσαν ὁμοῦ τὴν τῆς πολιτείας ἀριστοκρατείαν μετέστησε· τὰς μὲν ἀρχὰς ἁπάσας ἀπεμπολῶν καὶ τοῖς ἀδικοῦσι συγχωρῶν· καὶ πρός γε χρημάτων ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν τραπείς· ὡς κενὰς ἐντεῦθεν γενέσθαι καταλόγων τὰς ἐπαρχίας, καὶ πρὸς τὸ ἄηθες καὶ ξένον καταπεπλῆσθαι τοὺς ἄνδρας. οὐδὲ γὰρ ὅπλοις τοὺς ἐπιόντας βαρβάρους ἠμύνετο, ἀλλὰ χρήμασι τὴν εἰρήνην ἐξωνούμενος διετέλει. πρός δέ γε τούτοις καὶ τὰς τῶν τελευτώντων οὐσίας ἐπολυπραγμόνει, κοινὴν ἅπασι δωρούμενος τὴν πενίαν. ὧν γὰρ αὐτὸς ἐλάμβανε τὰς οὐσίας, τούτοις μετ' ὀλίγον διεδίδου τῷ τῆς εὐσεβείας τρόπῳ. καὶ ὧν ἐγίνου πόλεων τοὺς ἐνοικοῦντας, τὰς οἰκοδομὰς ἀνενέου. ὡς καὶ τὴν ἐνεγκαμένην κοσμῆσαι, καὶ τεισὶ περιβαλεῖν στεφάνοις.

Ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως δειναὶ ταῖς κατὰ Λιβύην πόλεσιν ἐπέσκηψαν θλίψεις ὑπὸ τῶν καλουμένων Μαζικῶν. ἐξέδοντο γὰρ θυγατριδῷ * Μαρίνῳ ἐς ἡγεμονίαν ἀνδρὶ νέῳ καὶ
ἴνου ms. & Suidas.
πολὺ τὸ κοῦφον κεκτημένῳ· καὶ μετ' ἐκεῖνον εὐθὺς Βασιανῷ τῷ παιδί. ὁ δὲ οἷς ἔπραξε, παντοίως τὰς τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἄρξαντος ὑπερβαλλόμενος ἀσελγείας ἔδωκε Λίβυσιν αἱρεῖσθαι τὰ πρότερα, καὶ ταῦτα τοῖς μὲν πενίας, τοῖς δὲ θανάτου μνήμην καταλείψαντα. οὕτως εἰ δέοι εἰπεῖν οἵ τε ἀφ' αἵματος καὶ ἁπλῶς τῆς Μαρίνου προσευτυχήσαντες εὐνοίας, τοῖς Λιβύων διαφερόντως καὶ Αἰγυπτίων ἐνεφορήθησαν κτήμασιν.

Ὅτι εἶχε φίλην ὁ Φωκᾶς Κωνσινίκην ἀπὸ περιϊσταμένων. ὁ αὐτὸς Φωκᾶς ὑπῆρχεν αἱμοπότης.

Τέλος τῆς ἱστορίας Ἰωάννου μοναχοῦ.

INDEX RERVM MEMORABILIVM

quæ in hoc libro continentur.

A

ABRAHAMVS, 491
Achæi pugnant aduersus Ætolos, 104
Achæi statuam Polybio ex marmore posuerunt, 192
Achæi bellum Antiocho atque Ætolis indicunt, 192
Adadus, 491
Adherbal Rex Numidiæ, 380
Admetus pietatis ac iustitiæ caussa acceptus Diis immortalibus fuit, 223
Ægeæ Macedonum regia, 267
Æmilia maioris Africani coniux, 331
Æmilius perhumanè Persem excepit, 315
Æmilius Paulus 647
Æmilius Lætus Consul, 731
Æmilius Saturninus, 736
Æneas Ilio expugnato, impetum hostium fortiter sustinuit, 223
Æsculapij simulacrum à Phytomacho fabricatum, 168
Ætoli duumviros legibus scribendis constituerunt, Dorimachum & Scopam, 59
Ætoli bellum aduersus Demetrium Philippi patrem suscipiunt, 104
Agamede locus, 495
Agamemnon Cilix, 399
Agatharchus fortitudine & audacia pollebat, 259
Agathocles Siciliæ tyrannus, 32
Agathocles falsus Ptolemæi tutor, 64
Agathocles suis sumptibus ædificauit templum Mineruæ, 228. fulmine ictus cum sua domo conflagrauit, *ibid.*
Agathocles Ligurees ac Tyrrhenos trucidauit, 256
Agathyrna, oppidum Siciliæ, 199
Agbarus Osdroënorum Rex, 747
Agrigenti taurus à Phalaride fabricatus, 58
Agrippa sodalis Octauij, 479
Agrippina, 626
Alcestis Peliæ filia, sceleris in patrem admissi particeps non fuerat, 223
Alexādri ac Chrysogoni erga Philippum studium & beneuolentia, 15
Alexander filius Philippi, Thebarum excidio Athenienses & Lacedæmonios deterruit, 340
Alexander Rex Antiochiæ præfecturam Hieraci ac Diodoro tradidit, 347
Alexander cognomento Zabinas, 376
Alexander Macedo. 787

Alexander Mamææ filius, 831
Alitemij, 510
Amicorum delectus quantum necessarius principibus, 19
Amorgus, insula, 503
Amphianax, 440
Amphitryoni datũ oraculum, 443
Amythaonidæ, 444
Amulius Rex, 464. 467
Angarus, 432. 435
Antigonia, festum Sicyone, 143
Antigonus irruptionem in Bœotiam parat, 107. Neoni multam gratiam habuit, 107
Antigonus Rex ex homine priuato ad fortunam regiam euectus, 255
Antinous Epirotarum princeps, 128
Antiochus castra ponit ad Armosata, 27
Antiochus Rex, maximarum rerum capax, 67
Antiochus Rex strenuus, 132
Antiochus Rex ad templum Dianę in Elymaïdem exercitum mouit, 144. & 292. 299
Antiochus Gerræis libertatẽ suam confirmauit, 200
Antiochus filius habebat in matrimonio Stratonicem Demetrij filiam, 263
Antiochus puellæ cuiusdam amore captus, 296. succendit vrbes Thessaliæ quæ ad partes Romanorum transierant, 296
Antiochus Epiphanes Syriæ regnum adeptus, nouam vitæ rationem instituit, 304
Antiochi consilia quædam & facta prorsus regia, 312. 319
Antiochus Rex Ægyptiis victis parcit, 311
Antiochus Cyzicenus regnum Syriæ adeptus, 384
Antiochus Cilix, 755
Antipater inter tormenta expirat, 323
Antoninus Caracalla, 743
Antoninus, 740. 743. 747. 748. 751. 755. 759
Apharantes, 520
Apis Rex Peloponnesi, 491
Appius Claudius Consul, 616
Appius Claudius Censor, 620
Apollodorus tyrannus adolescentẽ quendã Diis immolauit, 264
Apollonias Attali Regis vxor, eius elogium, 112
Aradij legatos Marathensium violant, 348
Arbandus, 711
Arcadia prius appellata Pelasgia, 495
Arcesilaus Cyrenarum Rex, 232
Archias Cyprum Demetrio prodere cùm vellet deprehensus, funiculo veli se suspendit, 171
Archias Corinthius Actæonis amore captus, 228
Archedicus, Poëta Comicus, 52
Argonautæ, 440
Argos Rex Peloponnesi, 492
Ariadnes, mons in Cappadocia, 336
Ariarathes multùm peccare videbatur, qui alienum depositum repeteret, 172. adiuuante Attalo agrum Prienensem vastat, 172
Ariarathes, cognomento Philopator, reducit Mithrobuzanem in paternum regnum, 324
Ariteni, 511
Aristænus ad res ciuiles consilio & eloquentia promptus erat, 123
Aristides pręfuit Reipublicæ Atheniensi, 32

Aristocrates Prætor Rhodiorum, 171
Aristogiton summo in discrimine positus, duas res maximas custodiuit, 251
Aristomenes Ptolemæi Regis tutor, ab eo occisus, 296
Aristonici Eunuchi fortitudo, 115
Armosata vrbs, eius situs, 27
Arsaces Parthorum Rex, 359
Artæus Rex Mediæ, 427. 431. 435
Artaxerxes Rex Persarum, 768
Artaxias Armeniæ Rex, 324
Aristio, 648
Ascalon, vrbs Syriæ, 492
Ascalus Hymenæi filius, 492
Ascania, Troadis oppidum, 492
Asclepiades Præfectus vrbis, 323
Ascondæ factio Thebis, 104
Asinius Gallus perculsus à Tiberio, 667
Assyrij, 520
Astyages Medorum Rex bello superatus, 239
Astydamea Acasti vxor, 447. Pelei amore correpta, *ibid.*
Athenæus Antiochi dux, 375
Attali Regis elogium, 100
Attalus in Asia administrationem regni adeptus, 371
Attilij Reguli imprudentia & arrogantia, 267
Attalus Eumenis frater postquam regnare occœpit, primum ingenij sui specimen dedit, 168
Aufidius Victorinus, 727
Aulus Hostilius Consul in Thessaliam ad exercitũ proficiscitur, 131
Auli Posthumij Albini elogium, 188
Aurelius Zoticus, 767
Aurelius Eubulus, 768
Aurelianus, 835
Aurum coronarium, 744

B

BAbrantium, locus est in insula Chio, 203
Baris, mons in Armenia, 496
Bellerophon, 440
Bias sui temporis disertissimus atq. eloquentissimus, 236
Biantes virgines Messenias à latronibus captas redemit, 236
Bœoti Leuctricis temporib. maximam gloriam ac potentiam adepti, 103
Bœoti cum Ætolis pugnant, 104
Bœoti infensi aduersus Megarenses profecti, 108
Bœotia mortuo Mnasippo Coronæo in meliore statu erat, 163
Bœoti, 520
Bœotorum plerique alienati in Romanos. 111
Bostaris cadauer cum Hamilcare dierum quinque spatio mulier sæua inclusit, 275
Botachidæ locus in Arcadia, 495
Botrys turpium scriptor, 52
Britannicus, 676
Brutus Tarquinios regno expulit, 575
Buzi, 519
Burus, 619

C

CÆcilius Æmilanus, 756
Cædicius, 556
Caius Caligula, 803
Caius Mileti in Asia templum sibi extrui iubet, 671
C. Fabricius, 587
C. Flauius Fimbria seditiosus, 407. 651
C. Flauius Fimbria Hellespontum trajecit, 408. Nicomediam & Cyzicum capit, *ibid.*
C. Gracchus serui sui manu occisus, 379. eiusdem elogium 624

C. Læ-

C. Lætorius Mergus Tribunus, 536
C. Marius Legatus Metelli, 387. eius elogium, 628
C. Marius, vir omnium ætatis suæ celeberrimus, 403. belli ciuilis fax, 404. 791
C. Plautius Prætor prouinciam malè administrat, 347
C. Sempronius Longus, 395
C. Sextius Gallorum vrbem capit, 376. 379
C. Sulpitius Gallus in Asiam delatus, edicta per celeberrimas ciuitates proposuit, 144
Callias Syracusanus obiurgatione dignus, 200
Callicrates proditor Græciæ, omnibus inuisus, 143
Callisthenes Alexandrum in Deorum numerum referre noluit, 55
Camblitas Rex Lydiæ, 444
Cambyses natura furiosus ac mente captus erat, 148
Campani milites Rheginos omnes occiderunt, 264
Candasa, castellum Cariæ, 203
Carbo, 648
Carij fanum, 492
Carinus, 835
Carthaginensium duces inter se hostiliter dissident, 28
Carthaginenses magnas calamitates passi sunt in bello cum mercenariis militibus, 276
Carthaginenses in Micatanos Numidas grauiter sæuiunt, 283
Carthaginenses Hasdrubalem Imperatorem creant, 560
Carthago à Scipione capta, 603
Castor & Pollux virtute multùm cæteris præstitisse dicuntur, 220
Cataractæ lapsus, 208
Cauarus Gallorum Regulus in Thracia, 27
Causiani, 527
Celtæ, 512
Celtiberi quid habent singulare in præliis, 207
Celtiberorum gladij, 211
Centauri Pelium incoluêre, 23
Charopus Epirota, vir probus, & amicus populi Romani, 127
Charopus comite Myrtane cum magna pecuniæ vi Romam profectus est, 167. in Senatum introductus, inter honoratos sedere non est ausus, *ibid.*
Charopus in Epiro amplissimam licentiam nactus, 335
Charopus præcipuus fautor partium populi Romani, 335
Cephalus, vir singularis prudentiæ ac constantiæ, 128
Cephalus coactus transire ad Persæi partes, 131
Cephalus aliique cum Persæo societatem inire coacti sunt, 308
Cercetæ, 516
Cestrosphendone, nouum genus teli, 204
Chattenia, regio in ditione Gerræorum, 200
Cij, 527
Cimbri, 635
Cimon, Miltiadis filius, summus Imperator, 255
Ciuitatum ingenia pro varietate Ducum immutantur, 32
Claudius Pulcher, gentis Patritiæ, 559
Claudius Regillo ortus, 537
Claudius Pompeianus, 728
Claudius Imperator, 804
Clœlius Gallorum Dux, 363 364
Cleo & Chares ciuitatis Atheniensis principes fuerunt, 32
Cleombrotus Rex Lacedæmon. 32

Cleomes Spartanus, Rex optimus, sed tyrannus acerbissimus, 32
Cleon quidam natus in Cilicia, 372
Cleopatræ natalis, 375. eius luctus, *ibid.*
Clinias Crotoniates, 539
Clinias Tarentinus accepit Prorum Cyrenæum, 243
Clisthenes Sicyoniorum tyrannus, 231
Commodus Augustus, 723. 724. 727. 728
Contoniatus vrbis Ioncoræ in Gallia Præfectus, 387
Contoporia, 72
Corax, mons inter Callipolim ac Naupactum, 203
Cn. Domitius, 632
Cn. Mallius Consul, 631
Cn. Manlius Consul ponte perfecto transgreditur Sangarium flumen, 208
Cn. Octauius Consul, 643
Cn. Pompeius Strabonis filius, 408. 652
C. Regulus Consul, 592
Cn. Scipio Consul, 788
Cnossij de principatu insulæ certant, 352
Cotys erat militari fortitudine insignis, 127. 307
Colchi, 527
Constans, 839
Constantinus, 839
Constantius, 836. 840
Cornelius Consul, 548
Crabum, vrbs, 443
Crater aureus Delphos missus à Romanis, 547
Crudelitas ac perfidia Philippi aduersus Messenios, 15
Cretenses Philippum ad res Insulæ constituendas Dictatorem elegerunt, 15
Cretenses nauibus septem piraticam facere aggressi sunt, 284
Cretenses Siphnum appulsi, vrbem oppugnant, 339
Cretenses, 524
Crœsus ab cædem filij infensus Adrasto, 239
Crœsus Lydorum Rex, 240
Crœsus præ intemperantia segnis habebatur, 452. 456. 459
Cydoniatæ facinus impium admiserunt, 311
Cylo Crotoniatarũ princeps, 247
Cyrus Crœsum summa pietate præditum esse existimat, 240
Cyrus Cambysis & Mandanæ filius, 236
Cyrus fortis aduersus hostes, & clemens in subditos, 239
Cyrus Persarum Rex, 455

D

Damocles erat industrius minister, & ad res tractandas apprimè vtilis, 60
Damophilus Ennensis, vir magnus opibus, 367. causam præbuit bello seruili, *ibid.*
Damon, philosophus Pythagoreus, 244
Dapsolibyes, 519
Dardani, 511
Dauidus Rex, 780
Delium templum non procul ab oppido Chalcide, 296
Decius Tribunus, vir singulari audacia ac cupiditate, 263
Decius Præfectus præsidij Rheginorum à Campanis Rhegio expulsus est, 264
Decius Præfectus Rheginorũ, 552. 553

Decius Imperator, 835
Demetrius captiuus Pellæ custoditur, 263
Demetrius Pharius, 592
Demetrij Pharij vitæ institutum, quale, 16
Demetrius Phalereus gloriatur quod multa in vrbe vili pretio veneant, 52
Demetrius Rex Laodiceæ moratur, 352
Demetrius Rex clementer ac magnificè erga Bœotos se gessit, 259
Deioces Medorum Rex, 231
Demochares & natus est, & educatus liberaliter, 52. erat filius sororis Demosthenis, *ibid*. Præturâ & cæteris honoribus ab Atheniensibus ornatus, *ibid*.
Demonax Mantinensis seditionis Cyrenensium arbiter fuit, 232
Diæus Prætor Achæorum præsidium militum ad oppidum Megara misit, 180
Diæus Prætor Achæorum multitudini tradidit Andronidam, & eos qui cum eo venerant, 184
Diæus talentum ab Andronida, & ab Archippo quadraginta minas accepit, 187
Diæus & Damocritus Andronidam & Lagium in carceram mittunt, 187
Didius Iulianus, 731
Diegylis Thracum Rex, 355. eius crudelitas, *ibid*.
Dinocratis Messenij elogium, 115
Dinonis ac Polyarati institutum, 132
Diocletianus, 835
Diophanes Megalopolitanus magno vsu rei militaris instructus, 111
Domitianus, 704. 708. 806
Domitius Corbulo, 688
Dorimachus Prætor Ætolorum, rem nefariam aggressus est, 279
Dos iure ciuili annuâ bimâ trimâ die persoluebatur, 156. 339
Dromichetes Thracum Rex, Lysimachum in prælio captum humaniter excipit, 256. 259

E

ECdemus ac Demophanes Megalopolitani, 40
Echecratis testimonium de Locris qui in Italia sunt, 51
Elei sacrosancti à Græcis habiti, 224
Elidenses ac Messenij domi sedentes, classis Romanæ aduentum pauidi expectant, 183
Epaminondas Græcorum ætatis suæ princeps extitit, 247
Equites quater mille ad Hannibalem transfugerunt, 291
Epicheres Præfectus, 139
Epicydes Atheniensium Imperator. 559
Epopeus Sicyonis Rex, 220
Euæphni Spartiatæ fraus, 227
Eumenes Pergami Rex corpore erat infirmo, sed animi vigore infirmitatem corporis compensabat, 167. præ cæteris ætatis suæ Regibus gloriæ cupidissimus fuit, 168. 319
Eumenes Rex Pythonem quendam Abderitanorum principem sollicitat, 308
Eumenes frater Attali acerbissimè fert quod Peloponnensæ ciuitates imagines & statuas suas sustulerant, 132
Eumenes Rex obiit Pergamo, 307

Euemerus Parthorum Rex, 376
Eunus à fugitiuis Rex creatus est, 368. 372
Euryleo Prætor Achæorum ignauus, & à re militari prorsus alienus, 39
Eurybatus cuncta consilia Crœsi Cyro Persarum Regi detexit, 240
Eurystheus Stheneli filius, 445
Eutychianus Comazon, 760

F

Fabij Maximi benignitas, 596
Fabiorum familia, 579
Fabius Valens, 696
Fabius & Scipio Lucij filij gratiâ apud Prætorem effecêre vt Polybius Romæ maneret, 148
Fabius in honorem patris gladiatores dare constituit, 332
Fabius Dorso sacerdos, 556
Fabius Rullus, 584
Fabricius Luscinus, 755
Falisci obsessi à Romanis, 579
Faustulus ad Amuleum abducitur, 463. 464
Fuluia vxor Antonij, 799

G

Galli nulla vi possunt penetrare arcem Romanam, 556
Galli Pessinunte missi cum typis & imaginibus à pectore demissis, 208
Galactophagi, 54
Gazensium fortitudo, 87
Genera tria eorum qui bello Persico in suspicionem venerant, 135
Germanicus Cæsar, 664
Gerræi, 200
Getæ, 363. 364
Gitta, vir Palæstinæ, 203
Gelone & Hierone mortuis Sicilia haudquaquam idoneum rectorem nacta est, 280
Genthius partis Illyriorum Rex, 563
Gorgus Messenius, opibus ac generis splendore Messeniorum nulli secundus, 12
Gorgus Murgentinus, cognomento Cambalus, 372
Græciæ miserabilis status, 188
Gratianus, 845
Gulussa Rex erat simplici ingenio, more gentis Numidarum, 176
Gyges in agrum Magnesiorum frequenter irrupit, 452

H

Hadrianus Augustus, 712. 715
Hamilcaris priùs quàm Prætor creatus fuisset, nota iam erat animi magnitudo, 272
Hamilcar, cognomento Barca, egregiam patriæ operam nauauit, 279
Hannibal res gerebat in Sicilia ministerio Hippocratis & Myttoni Afri, 31
Hannibalis ingenium, 31. institutio & mores, 592
Hannibal supra modum auarus fuit, & amico Magone auaro vtebatur, 35
Hannibalem famâ obtinuit apud Carthaginenses auarum, & apud Romanos crudelem fuisse. 36
Hannibalis copiæ cùm Campanorum bonis diutiùs se ingurgitassent, prorsus in diuersa mutantur, 279
Hannibal erat natura bellicosus, 279.

Hannibal multa dixit in Romanorum crudelitatem, 280
Hannibal fama sui nominis per orbem terrarum celebris erat, 295
Hãnibal vsu rei militaris omnium pœnarum facile princeps, 300
Hannibalis aduersus Romanos bella, 596.599.600
Hanno cùm Hecatompylon expugnasset, tria millia obsidum accepit, 272
Harmodius & Aristogito Pisistratidarum tyrannidem extinguere adorti sunt, 235
Hasdrubal Carthaginensium præfectus, ingenio erat vano ac iactabundo, 176
Hasdrubal Gisconis filius coëgit Indibilem filias suas obsides dare, 28
Hasdrubalis elogium, 283
Hegelochus Ptolemæi Physconis dux, 376
Heluidius Priscus, 703
Heraclides Tarentinus vir nequissimus in comitatu Philippi, 292. 295
Hercules duos Iphiclis filios necat, 440. Philosophus fuisse dicitur, 779
Herculius, 836
Hiera come, 68.171
Hierax Præfectus Ptolemæi imperium sustinuit, 360
Hiero à ciuibus Syracusanis publicè prohibitus se abdicare principatu, 12. fuit liberalissimus in Græcos, ibid.
post Hieronis cædem Syracusani decreuerunt vt omnes propinqui tyranni necarentur, 280
Hieronymi tyranni acerbitas, 9. eius crudelitas in Syracusanos, 11
Hierocles, 764
Hippacrini & Vticenses defecerũt à pœnis, 276
Hipparchus atque Hippias sæui & violenti, 251
Hippocrates Gelæ tyrannus, 255
Hippocrates Syracusanorum Imperator, 559
Hippocritus & Diomedon fratres, 136
Hippolochus Ætolus, 128
Hipponienses, 539
Hippomenes Atheniensium Magistratus, 231.447
Historiæ vtilitas, 248
Hortensius, 648
Hyperdoxion locus, 503
Hypsipyla, Lemniarum Regina, 440

I.

Ialchseuei, 519
Iberi, 512
Indi, 523
Indigenæ non modò ventorum stationes, sed & popularium hominum mores optimè norunt, 35
Iniuria contra fœderis leges Messeniis illata, 72
Insubres, gens in Italia, 205
Iouianus, 844
Iphicles, 440
Isthmus & Scironides petræ ad ortum sunt Corintho, 72
Iulia, Augusti Cæsaris filia, 419
Iulianus Asper, 743
Iulianus Augustus, 823
Iulianus Apostata, 840
Iulius Seuerus, 715
Iulius Fabius, 715
Iulij Cæsaris expeditiones, 477. 479
Iunius Brutus, 411

Iunius Torquatus nepos Augusti, 691
Iulius Cæsar Deus cognominatur, ob magnitudinem rerum gestarum, 344
Ius commune ciuitatis cum Apolloniatis Cretensibus intercedebat, 132

L

Labæ & Sabæ oppida sunt Chatteniæ, 200
Lacedæmonij quamdiù legibus Lycurgi vsi sunt, principes Græciæ fuere, 224. 451
Lacedæmonij, 523
Lade insula, 71
Lælianus Præfectus vigilum, 683
Læstrygones Leontinos campos tenuisse perhibentur, 23
Latinæ feriæ, 476
Leocritus Pharmacis Regis Præfectus oppidum Pium capit, 303
Licymnius, 440
Licinius Crassus Consul, 604
Licinius Stolo, Magister equitum, 584
Licinius Nerua, 632
Licinius Sura, 711
Lilyburem, oppidum, 540. 543
Limyrnij, 515
Lochagus Ætolus, 128
Locrorum colonia in Italia, 48
Locrorum leges, *ibid.*
Lucius Anicius Illyrios debellauit, & Gentium eorum Regem in triumphum duxit, 203
Lucius Anicius ludos victoriales edit, 203
L. Æmilij integritas & contemptus pecuniæ, 99. 147. 237. humanitas in excipiendo Perseo, 315. mortuus publico iustitio effertur, 324. 612
L. Æmilius Paulus Consul, 592
L. Cornelius Merula, 404
L. Cornelius Cinna Consul, 643. 404
L. Calpurnius Consul calcata fide aliquot oppida capit ac diripit, 343
L. Cinna, 404
L. Tarquinius Romanorum Rex liberaliter educatus à puero, 232
L. Opimius Consul, 379
L. Sulla, 400
L. Valerius Flaccus, 407
L. Sulla, pecuniæ inopia pressus, 407
L. Antonius, 708
L. Apuleius Saturninus Quæstor, 39
L. Quintius Cincinnatus Dictator, 788
L. Mummius Censor, 629
L. Posthumius Megellus Consul, 531. 535
L. Manlius Consul, 592
L. Sulla Piræum oppugnat, 647
L. Iunius Silanus, 676
L. Philippus Vitricus Octauij, 475
L. Domitius, 476
L. Furius, 620
L. Asellius Prætor, 305
L. Porcius Cato, 640
L. Papirius Dictator, 584
Lusius Quietus Maurus, 711
Lustrandi solenne apud Macedones, 211
Lucretia stuprum patitur, 252. 575. 576
Lycaon Pelasgi filius, Arcadum Rex, 444
Lycij, 516
Lycosthene, vrbs Lydiæ, 503
Lycurgi vitæ exitus, 447. 448.

Spartani templum ei aramque posuerunt, 448
Lycurgi excellens virtus, 224
Lydi quidam impotentem Orœtis Satrapæ dominationem fugiunt, 251
Lysis Pythagoreus Thebas Beotię Præfectus, 247. fuit præceptor Epaminondæ, ibid.

M

Macedonum Reges venationi plurimùm studebant, 160
Macedones mense Xanthico parentalia celebrant, 211
Macrinus Præfectus Prætorij, 759
Mamæa mater Alexandri Seueri, 828
Mamertini opes, 635
Manlius Torquatus Consul, 548
Manlius Torquatus, 584
M. Manlius, 548
Marcus Antoninus 716. 719. 720
Marci Prætoris consilium, 207
M. Minucius, 579. capite damnatus, 585
M. Minucius Rufus Consul, 788
M. Octauius, 623
M. Æmilius Consul, 363
M. Liuius Consul, 592
Marcus, 716
M. Marcellus parcit Syracusis, 283
M. Liuius Drusus, 396. 639
M. Claudius turpe cum Corsis fœdus percussit, 592
M. Cato Demosthenes cognominatur, 383
M. Furius Camillus, 528. 547. 548
M. Fuluius Prætor, 299. Cœnomanis arma ademit, ibid.
M. Horatius Consul, 576
M. Agrippa, 419
Marcia virgo Vestalis, 627
Magnes Smirneus vir, 451 452
Magistratui populi Romani non licebat quidquam ex publico intercipere, 199
Marmaris Sacarum Rex, 436
Malacus tyrannus Cumis, 223
Mamercus Consul, 548
Manius Acilius, 647
Martis Campus est in Thracia, 200
Martius Verus, eius elogium, 775
Masinissa Numidarum in Africa Rex, fuit Regum optimus & fortunatissimus, 175
Masinissa de Hannibalis ac Magonis cognomento Samnitis auaritiæ argumenta afferebat, 35
Massilienses, 547
Massyli, 519
Mater Scipionis à L. Æmilio repudiata, 155
Mater patris Publij Scipionis erat Lucij Æmilij naturalis patris soror, 152
Maximinus, 831
Megarenses ad Achæorum amicitiam sectamque se transferunt, 106. ab Antigoni temporibus sub Achæorum formula censebantur, ibid.
Megara, 440
Melampus Apollinis gratiam meruit, 223
Mesembria, vrbs Thraciæ, 495
Mesola, Messeniæ oppidum, 495
Messalina vxor Claudij Cæsaris, 675
Metellus in Africam reuersus, 560
Micipsa Numidarum Rex, 384
Mindyrides inter Sybaritas præcipuæ luxuriæ fuit, 231
Minucius victus ab Hannibale imprudentia sua, 279
Mitraphernes, 435
Mithridatis in Asiaticos captiuos

clementiæ, 400
Mithrobuzanes regnũ paternum obtinuit, 324
Moagetes Cibyratarum tyrannus crudelis fuit ac callidus, 112
Molpagoras vir apud Cianos cùm ad dicendum, tum ad agendum promptus, sed ingenio ambitiosus, 64
Monomachus dicebat ad esum humanæ carnis militem condocefaciendum esse, 35
Mosyni, 516
Moxus Lydus Melem tyrannide expellit, 443
Mucianus, 703

N

Nabis Lacedæmoniorum tyrannus Pelopem Lycurgi Regis filium è medio sustulit, 284
Nabis Lacedæmoniorum tyrannus, maritimarum prædarum societatem cum Cretensibus init, 60
Nanybrus Babylonius, 427. 432
Narbonenses olim Bebryces dicti, 773
Narcissus Messalinam peruertit, 676. ab Agrippina peruertitur, 679
Natura eadem habet constitutiones inter se contrarias, 32
Nerabus, oppidum Syriæ, 492
Neris, Messeniæ oppidum, 495
Nero Imperator, 677. 679. 687. 691. 692. 695
Nestor Cropius, 131
Nicander Ætolus, 128
Nicolaus Damascenus patrem habuit Antipatrum, & matrem Stratonicem, 415
Niger, 735
Numa Sabinus, 568
Numidæ, 520
Numitor, 463. 464

O

Ocrauius, 479. 480. 485
Odium aduersus Callicratem & Andronidam, 143
Opheltas plurimùm contulit ad corruptionem Magistratuum, 108
Oppidum Heracleum noua & inusitata ratione captum, 207
Orœtis Satrapæ dominationem Lydi fugiunt, 251
Orofernes templum Iouis sub mõte Ariadnes positum spoliat, 336
Orofernes pulso fratre Ariarathæ res socorditer administrat, 335
Otho Imperator, 696. eius acta, 815

P

Pædalij, 515
Pamphaës Ephesius Theochacidæ filius, 455
Pamphilidas Rhodiorum Nauarchus, 110
Panebi, 527
Pancratis tyranni liberi apud Polyaratum educati, 40
Papiria mater Scipionis Africani, fuit repudiata à L. Æmilio, 331
Parorea, oppidum Arcadiæ, 503
Parsondas, 427. 428. 431. 432. 436
Patrenses in Phocidæ clade affecti sunt, 183. eorum casus miserabilis, 184
Paulus Æmilius conuocata concione animos addidit militibus. 312

Paulus Æmilius Consul patronus gentis Macedonum fuit, 304
Pausistratus Præfectus classis Rhodiorum, 208
Peloponnesus trifariam appellata, 491
Perseus expugnato Chalestro oppido puberes omnes interfecit, 307
Perseus renouata cum populo Romano amicitia, confestim Græcos sibi conciliare cœpit, 124. remisit Macedonibus fiscalia debita, ibid.
Perseo fauebant nonnulli apud Coos ac Rhodios, 136
Perseus circa Dium Macedoniæ morabatur, 308. profligatas res suas ratus Niconem thesaurorum custodiæ præfectum direxit, 310
Perseus ob fratricidium à Romanis victus, 304
Persei strategema, 207
Persei importuna parsimonia, 312. 315. 319. 564.
Perseus in carcerem coniectus, 316
Persæ, 520
Pertinax Augustus, 728. eius elogium, 735
Philippus post filij cædé quoad vixit, perpetua inquietudine agitatus, 304
Philippus Rex posteaquam Græciam in potestate habuit, omnium perfidissimus fuit, 127
Philippus bellum intulit Dardanis, 292
Philippus cùm Pergamum venisset, nullum crudelitatis specimen omisit, 67. 295. iram suam magis in Deos quàm in homines effudit, 67. vastauit Nicephorium, ibid.
Philippi beneficia in Peloponnesios ac Bœotos, Epirotas & Acananas, 15. fuit Græcorum amor & deliciæ, ibid.
Philippus Macedonum Rex persuadet Dicæarcho Ætolo vt piraticam faciat, 291
Philippus Amyntæ filius recuperat regnum Illyriis obnoxium, 339
Philippus ex legitimo Rege acerbus tyrannus euasit, 16
Philippus Thasum appulit, & eam licet amicam in seruitutem redegit, 64
Philippus Rex vtebatur Taurione ac Demetrio ministris, 32
Philippus quandiu Argis moratus est, insolenter potentia abusus est, 43. ad Trichonidem paludem progressus, Thermum aduenit, vbi disturbat donaria Apollinis, 44. 19
Philippus Atticam ingressus, castra ad Cynosarges posuit, 295. Heraclidem in vincula coniecit, ibid.
Philippi bellum aduersus Ætolos ac Lacedæmonios, 15
Philo Thessalus benignas Achæis conditiones fert, 184
Philopœmenis strategema, 208
Philopœmenes Prætor Achæorum vir fuit in bello & in toga præstans, 299
Philopœmen claro genere ortus, institutus est à Cleandro Mantiniensi, 40
Philopœmen præfectus equitum ab Achæis creatus est, 40
Philopœmenis & Aristæni comparatio, 123. eiusdem sententia ac ratio gerendæ Reipub. 191

Philotis Charopi mater, mulier sæua, 164.335
Phintias ob crudelitatem, subditis suis odio fuit, 264
Phintias Pythagoreus, 243
Phœnica, vrbs Epiri, 167
Phorunna, vrbs Thraciæ, 199
Phryges, 516
Picentes 640
Pinnenses constantes in seruanda fide, 399
Pisidæ, 519
Pittacus Mitylenęus sapientiæ nomine admirandus, 235
Plautianus, 736
Pleminius Scipionis legatus summa vir impietate, 284
Pleminius Romam in vinculis perductus, 287
Ptolemæus Ægypti Rex in prælio vulneratus decessit, 195. eius encomia, 196
Ptolemæus Philometor pepercit fratri suo metu populi Romani, 336
Ptolemæus Macedonum Rex erat leuis ac temerarius, 264
Ptolemæus Philopator Rex à studio rerum honestarum ad luxuriosum viuendi genus se contulit, 63
Ptolemæus Physcon, Philometoris frater, 351
Ptolemæus regno pulsus, 323
Ptolemæus Ægypti Rex ab adulatoribus corruptus, 295
Ptolemæus apud vrbem Memphim inauguratus est, 355
Ptolemæus Physcon filium Memphitem in insula Cypro occidit, 375
Ptolemæus præfectus Cypri nulla re Ægyptius fuit, 127
P. Scipio collachrymatus est cùm ad eum Syphax in vinculis adductus esset, 288
P. Rutilius, 392.636
P. Manlius Dictator, 584
P. Valerius Publicola Consul, 787
P. Scipio Nasica Consul, 380
P. Clodius in Siciliam delatus acerbè accusat Consules, 271
Pub. Scipio & L. Maximus Lucij Æmilij naturales filij, 99. 315
P. Scipio Africanus, tunc Tribunus, fidem obsessis datam maxima religione seruabat, 343. de eius indole & institutione, 148. *& seqq.* 328. *& seqq.* eiusdem elogium 15.612
P. Cornelius Istros domuit, 788
P. Scipio admodum iuuenis maximas res in Hispania gessit, 303. Carthaginem in ditionem populi Romani redegit, 303. eius auctoritas in Senatu, & apud plebem, 120. filiabus dotem spondet, 155
Pugna naualis ad Laden, 71
Pyrrhus in Italiam traijcit, 540. ob sacrilegium vincitur à Romanis, 544
Pyrrhus, eius gesta, 587.588. 591
Pyrrhus Epirotarum Rex, Tarentum appellit, 552. in Siciliam nauigat, 555. venit Locros, *ibid.*
Pyrrhus Gallorum præsidium Ægis reliquit, 267
Pleminius comprehensos Tribunos virgis ad mortem cecidit, 287
Polyarati inconstantia, 140
Polyaratus imprudentiâ & ignauiâ Dinonem longè superauit,

Polybius Philopœmenis vitam scripsit tribus libris, 39. iuuenis cum minore Africano arctissima amicitia coniunctus, 148. venationi deditus, 160. Philopœmenem mortuum defendit coram x. Legatis, 191 leges scribit Græcis ciuitatibus, 195
Polycratis fidem Lydi supplices implorant, 251
Polycrates Cypri præfectus, 113
Polychares Messenius cum Euæphno Spartiata societatem contrahit, 227
Pompædius Silo Marsorum Dux, 399
Pompilius Romanorum Rex toto vitæ tempore pacem coluit, 231
Popillius Heracleum capit, 207
Pomponius Tribunus plebis, 552
Præfectus Gallorum facinus impium perpetrauit, 316
Prætores in prouinciis pupillis & mulieribus non habentibus tutores dabant, 396
Prætores Romani cæsi sunt in Hispania per Hasdrubalem & Magonem, 31
Priamus Phrygiæ Rex, 783
Prienenses ad præsidium populi Romani confugerunt, 172
Priscus, vir nequissimus, 740
Proditor quis dicendus, 91. 92. 95
Prytanes, Magistratus Rhodiorum, 200
Prusias Rex Bithyniæ aspectu erat deformis, 172
Prusias Rex Bithynis odio erat, 344
Prusias Rex Bithyniæ vastat Nicephorium, 336
Pseudophilippus victis Romanis ad sæuitiam & tyrannidem conuersus, 345
Pythagoras discipulis suis præcipiebat vt ad iurandum rarò accederent, 244
Pythagorici bona sua inter se diuidebant, 243
Pythagorei maximam exercendæ memoriæ curam habebant, 244. ad abstinentiam se formabant, *ibid.*
Pytheas cum omni familia in Peloponnesum transgreditur, 184
Pytheas Acatidis Statiodromi frater & filius Cleomenis 180

Q

Quæstor populi Romani hastâ positâ vendit omnium facultates, qui consiliorum Diei participes fuerant, 192
Quintius Dictator, 579
Q. Mucius Scæuola, 392. 395
Q. Metellus, 387. 391
Q. Metellus Consul, 616
Q. Metellus à Cinna superatus, 652
Q. Cæpio, 619. 620
Q. Pompeius, 619
Q. Pompeius vrbem Lagni obsidet, 359
Q. Seruilius Cæpio, 631

R

Reges nec vituperari falsò, nec laudari oportet, 20
Reges Macedonum præ cæteris dediti erant venationi, 332
Rhodij Cretensibus bellum indicunt, 284
Rhœtea Aristibaræ filia, 439
Romani Hispanici gladij vsum ad-

sciuêre, 211
Romanorum immensa cupiditas 327
Romanorum tenacitas ac diligentia in sua cuiusque pecunia, 155. 331
Romanorum in Antiochum & Philippum bello superatos clementia, 315. 340
Romanorum corrupti mores Persico bello 152. 328. & bello Asiatico, 611 pace diuturna, 391
Romani eos qui Macedonum partes fouerant, partim supplicio affecerunt, partim Romam ad causam dicendam miserunt, 335
Romani præsidium in oppidum Rheginorum mittunt, 265
Romanorum cautela in suscipiendis bellis, 207. 341
Romulus ac Remus fratres in alueo expositi, 224
Romulus Siluius Albanorum Rex superbissimus, 225
Roxonace vrbs regia Sacarũ, 436
Rufinus, 848
Rufus Basæus præfectus prætorio, 716

S

SAbinæ virgines, 468
Sadyattes Alyattis filius, Lydorum Rex, 452. 455
Salmoneus impius atque insolens fuit, 220
Salomon, 780
Saluius Iulianus Consularis, 724
Sambelus, 712
Samnites, 515
Samnites Pentri cognominati, 532
Samo in pugna interfectus, 445
Sampsonus Manoi filius, 780
Sardanapalus Assyriorũ Rex, 424
Sardanapalus, 763
Sardolibyes, 520
Sauromatæ, 516
Saulus Iudæorum Rex, 780
Scena amplissima extructa in Circo, 203
Scæuola & Crassus duo ciuitatis Romæ principes, 404
Scamander primus Troianis imperauit, 443
Scamandrius Hectoris & Andromachæ filius, 492
Scipio post obitum Masinissę Cirtam delatus, cuncta prudentissimè constituit, 135
Scipio Africanus Censor, 629
Scipionis disciplina militaris, 207
Scipio à Carthaginensi præda abstinuit, & nihil ex Africæ diuitiis cum suis bonis commisceri passus est, 100
Scopa Ætolorum Prætor, 60
Scyrus, insula, 495
Seianus, 626
Seleucus Rex Legatos Lysimachi acerbè increpuit, 263
Seleucus coactis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus 303
Seleucus Antiochi filius, 608
Sempronij cadauer à Magone ad Hannibalem missum, 283
Senatus censuit Macedonas & Illyrios liberos esse, 316
Senatus maxima pars occisa à Sulla, 404
Seneca, 679. 684
Seruch, auctor cultus Idolorum, 779
Seruius Tullius Romanorum Rex, 240
Seruilius Proconsul, 399
Seuerus Augustus, 732. 735. 736. 739. 740. 744

Sextus L. Tarquinij Romanorum Regis filius, 252
Silanus Proconsul Asiæ, 683
Sindi, 527
Siphnus, insula circa Cretam, 495
Sisyphus calliditate ac versutia cæteros mortales superauit, 220
Soldurij apud Gallos, 500
Sosander Regis Attali collactaneus, cum præsidio militari vrbem Elæam ingressus, 171
Sosibius necat' ab Agrippina, 679
Sosibius subditicius Ptolemæi tutor callidus, recoctus, & maleficus in aula minister, 64. multis necem intulit, *ibid.*
Sosicrates capitali sententia damnatur, 187
Sosipater adulator Mithridatis regis, 507
Solon patre natus Execestide, 232
Sophonisba mulier erat præstanti forma, 288
Spondij scelus ac sæuitia, 276
Stembal filius Regis Masinissæ, adoptatus à Micipsa, 175
Sthenebœa Prœti vxor, 783
Stilicho, 848
Stryangæus, 436. 439
Sulla, & eius acta, 655. *& seqq.* 792. *& seqq.*
Sulpicius Rufus, 531
C. Sulpicius Gallus Sardibus per decem dies audiendis accusatoribus aduersus Eumenem Regem vacauit, 144
Sybaritæ ventri ac deliciis addicti, 231

T

TAbæ, Persidis ciuitas, 144
Tarquinius Sabinos aduersus populum Rom. concitat, 537
Tarquinius Priscus, 571
Tarquinius Superbus, 572
Tarrutenius Paternus, 724
Tartessij, 515
Tauri, 527
Taurus Phalaridis Agrigento Carthaginem translatus, 58
Thebani è patria fugientes, ciuitatem prorsus vacuam reliquerunt, 184
Telchines, 515
Temnus, oppidum, 171
Theocharides inter Ionas ditissimus, 455
Theodorus Bœotus, Theopompus, Hormippus, ac Lysimachus totius Græciæ celeberrimi tibicines, 205
Theodosius Iunior, 848
Theocritus Cæsarianus, 756
Theopompi maledicentia omni ratione destituitur, 24
Theopompus reprehēsionem meretur, 20
Thermi oppidi donaria à Philippo destructa, 16
Thero Agrigētinus generis splendore & opibus inter Siculos eminebat, 255
Thessalus Pisistrati filius, vir sapientia præstans, 251
Thraces Agathoclem Lysimachi regis filium in prœlio capiunt, 256
Thracesiorum appellatio, 495
Thrasea Neronis principis studia non probabat, 704
Thoas erat ex internunciis qui nauigarat in Macedoniam, 136
Thornax, mons Laconiæ, 495
Thyni, 511
Timęi maledicentia aduersus Agathoclem Siciliæ tyrannum, 24
Timæus ait Aristotelem audacem, leuem & temerarium fuisse, 47

Timæus scribit Democharem superioribus corporis partibus impudicum fuisse, 52
Timæus Ephorum vehementer insectatus est, 55
Timæi secta atque institutum, 56
Timæus fuit veritatis studiosissimus, 259. ab Agathocle in exilium pulsus, *ibid.*
Tiberius Gracchus Proprætor in Hispaniam missus strenuè bellum gerit, 304
Tiberius Gracchus Legatus ad inspiciendas res Syriæ, 323
Tib. Gracchus filius Tiberij, iterum Consul, 372
Tiberius Rhodum profectus, 663
Tigellinus successit Burro, 688
Timoleon non modò nihil magnificum videtur gessisse, sed ne suscepisse quidem, 55
Tirones anni spatio dextram toga inuolutā habere oportet, 199
Tirynthus, 443
Titus Epiri ac Macedonum potitur, 128
Titus, 707
Titus Flamininus reijcit principiū belli in regem Antiochum, 296
T. Quintius Flamininus, 647
Tolosates socij populi Rom. 631
Torrebus, vrbs Lydiæ, 492
Traianus, 708 711
Triballi, 524
Trullæ igniferæ descriptio, 208
Tullus Hostilius, 568
Tusculani, 583

V

VAlentinianus, 845
Valeria optima matrona, 383
Valerius Coruinus Consul, 548
Vectigal decimæ pro vicesima manumissionum & hereditatum instituit Caracalla, 744
Veij capti, 537
Veneris vsus vires labefactat, 247
Verginius Rufus, 696
Vespasianus, 700. 703
Vespronius Candidus Verus, 732
Vesuuiani, 535
Veteranio, 840
Virgines Vestales, 627
Viriathus Lusitanus in distribuenda præda admodum iustus, 347. 351. 352
Viriathus obscuro genere ortus, 625
Viriathi cadauer magnifico exequiarum honore celebratum est à Lusitanis, 360
Vitellius, 699. 700. 805
Vlpius Marcellus, 724
Vmbri, 512
Vscana, Illyrici oppidum, 199

X

XAnthippus sua virtute Carthaginenses præsentib. malis liberauit, 268
Xerxes regulus vrbis Armosatæ Legatos ad Antiochū misit, 28

Z

ZAtinça, 436. 439
Zeno Eleates deprehensus, & tormentis subditus ob coniurationem aduersus Nearchum, 251. tyranni auriculam morsu corripit, 252
Zeno atque Antisthenes Rhodij celebres historici, 68
Zeuxis nolebat Philippum opibus ac potentia augere, 68
Zibelmius Diegylidis filius, 372
Zoroastris oracula, 460

FINIS.

Errata quæ per imprudentiam obrepſerunt in Græco textu.

PAg. 29. dele vocem Latinam, quæ ad maginem notata eſt.
Pag. 37. linea 14. lege, αὐτοῖς συμπαρεῖναι.
Pag. 50. lin. 25. lege, φιλάνθρωπα.
Pag. 57 lin. 13. lege, λίχνον. lin. 20. lege, ἀπιείαν.
Pag. 65. lin. 19. lege, τῷ Πτολεμαίῳ.
Pag. 102. lin. 27. lege, Λευκτικοῖς. lin. 28. lege, ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις.
Pag. 146. lege, Ἐπαμινώνδαν. & ad marginem, ψευδολόγον.
Pag. 153. lin. 23. & 26. lege, πεζὸν.
Pag. 170. lin. 19. lege, προστάτην ἔχειν τοῦ πολέμου.
Pag. 177. μανερυσίοις. mſ. Μανέρις.
Pag. 369. lin. 26. mſ. ἀναγορευθῆναι βασιλέα.
Pag. 406. lin. vlt. lege, τὰ διά.
Pag. 410. lin. 29. lege, ἀναδέχεσθαι.
Pag. 414. lin. 19. lege, περιυπεχημένος.
Pag. 473. lin. 21. lege, ὁπόσον.
Pag. 474. lin. vlt. ſcribe, παρέχω.
Pag. 489. lin. 12. lege, σφιγγῶσιν.
Pag. 522. lin. 11. lege, φίλων.
Pag. 529. lin. penult. ſcribe, συνθυσίαν.
Pag. 561. lin. 3. lege, ἀπέφηναν.
Pag. 637. lin. 10. lege, παραχώδης.
Pag. 658. lin. 8. lege, ὁμόηθεις οἱ
Pag. 773. lege, Πευκέτιοι, Πευ. κ. Δαύνιοι. lin. vlt. lege, ἰσοτειχές.
Pag. 777. lege, Οὗτος (Ἀρχιμήδης)
Pag. 781. lin. 3. lege, ἔτη γ, ψ΄ μι.
Pag. 805. lin. vlt. lege, ἐν παιδιᾷ.
Pag. 830. lin. 10. lege, πάντων.

In verſione Latina.

Pag. 23. lin. 31. Conceſſit, lege Hauſit.
Pag. 28. lin. 17. lege, copulata.
Pag. 52. lin. 30. vilis aliquis, dele τὸ aliquis.
Pag. 68. lege, quæ proximè memoraui, Meſſeniis, &c.
Pag. 72. pro Scironides petræ, repone, Scironia ſaxa.
Pag. 88. lege vtrobique Alabandenſes.
Pag. 91. lin. 31. lege, eſſent amplexi.
Pag. 176. lin. 20. lege, abſtineat.
Pag. 183. lin. 27. lege, hominibus adimebat.
Pag. 195. lin. 14. lege, communi aſſenſu.
Pag. 207. lin. 11. lege, ab hoſtibus premi.

Pag. 240. lin. 10. lege, exprobrare volunt, Eurybatum.
Pag 319. lin. 13. lege, liberalitate sua.
Pag. 368. lin. vlt. lege, ex seruo.
Pag. 419. lin. 30. lege, Nicolao tradidit.
Pag. 432. lin. 8. pro robustiorem, repone, potentiorem.
Pag. 480. lin. 29. lege, fortè cœnanti nunciatum. Lin. 32. scribe, in quo æger.
Pag. 503. lege, Psychia.
Pag. 507. lin. 11. scribe, illam impudicitiæ.
Pag. 520. lin. 19. scribe, hac cophini.
Pag. 523. lin. 22. lege, Nomismate.
Pag. 632. lin. 3. lege, edictis, cunctis qui.
Pag. 788. lin. 29. scribe, Cornelius Consules.

HENRICI

HENRICI VALESII ADNOTATIONES

IN

COLLECTANEA CONSTANTINI PORPHYROGENETÆ de Virtutibus & Vitiis.

IN ARGVMENTVM OPERIS.

Pag. 1. ΟΣΟΙ *τῶν πάλαι.*] Hoc procemium præfixum erat omnibus Excerptorum libris Constantini nostri, quemadmodum videre est in Excerptis legationum, quibus præfixus hic prologus iisdem planè verbis legitur. Vnde cùm in exemplari nostro maxima pars huius procemij ita deleta esset, vt prorsus non posset legi, ex editione Hœschelij id suppleuimus. Huiusmodi autem procemia Galeata vocantur à Latinis.

Pag. 5. *Κατεντυγχάνειν τοῖς προοιμίοις τῶν λόγων*] Sic in codice nostro legitur rect us quàm in Hœscheliano, *εἰς τοὺς προοιμ.* quo vitio scripturæ inductus Casaubonus verterat, *eorum scriptorum quæ ingenia alunt, lectioni incumbere.* Sed hac in parte eius interpretationem correxi. confirmatur autem lectio nostri codicis verbis sequentibus, *καὶ ἐντυγχάνουσι τούτοις*, scilicet *τοῖς προοιμίοις τῶν λόγων.*

Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην μαλέλα.] Huius Malelæ meminit Ioannes Tzetzes Chiliade v. histor. 25. vbi *μαλέλης* dicitur. *τοῦτο μὲν Ἰωάννης τις μαλέλης χρονογράφος.*

IN EXCERPTA POLYBII *Megalopolitani.*

Pag. 9. OὙἱωνὸς ἕξειν.] Addidi ἔλαττον, ex Suida in λεύκιος.

Ibid. Ὥστε συνοικεῖν.] Legendum συνδιοικεῖν, vt rectè Æmilius à Porta coniecerat in interpretatione Suidæ, apud quem hic locus legitur. Sed & Diodorus Siculus habet συνδιῴκει. καὶ πολλὰ τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν συνδιῴκει τῷ βασιλεῖ. quæ ex Polybio sumpsisse videtur Diodorus. Porrò rectè hoc fragmentum lib. 6. Polybij adscribi patet cùm ex serie ipsa fragmentorum. quæcunque enim præcedebant, ad libros v. priores Polybij pertinebant: quæ nos consultò, quia edita erant, omisimus. tum verò quod in lib. 6. Polybius vniuersam populi Rom. historiam & antiquitatem breuiter complexus fuerat, à regibus ipsis exorsus. Vel illud fragmentum quod profert Stephanus Byzantius ex lib. 6. Polybij. ἔκτισε δὲ καὶ πόλιν Ὠστίαν ἐπὶ τῷ Τιβέριδος, nonne ad Ancum Marcium regem Rom. manifestè spectat, qui Ostiam condidisse ab omnibus historicis memoratur.

Pag. 10. Διαφυλάξαι τὸν αὐτὸν τρόπον.] Idem ait Salustius in coniuratione Catilinæ, initio. *Nam imperium facilè iis artibus retinetur, quibus ab initio partum est. Verùm vbi pro labore desidia, pro continentia & æquitate libido atque superbia inuasère, fortuna simul cum moribus immutatur.* quod exemplo Philippi demonstrat Polybius in fragmentis sequentib. ac libro x. rursus inculcat pag. 606. vbi de Carthaginensibus, qui cæsis Imperatoribus Romanis, insolentiâ elati, socios acerbè tractare instituerunt. quo factum est vt eosdem ex amicis hostes habuerint: neque immeritò. ἄλλως μὲν γὰρ ὑπέλαβον δεῖν κτᾶσθαι τὰς ἀρχὰς, ἄλλως δὲ τηρεῖν. οὐκ ἐμάνθανον δὲ, διότι κάλλιστα φυλάττουσι τὰς ὑπεροχὰς οἱ μάλιστα διαμείναντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν προαιρέσεων, αἷς ἐξ ἀρχῆς κατεστήσαντο τὰς δυναστείας.

Πεντήκοντα καὶ τέτταρα βασιλεύσας.] Quot annos regnarit Hiero, Hieroclis filius, inter auctores non conuenit. Lucianus in Longæuis 70. annos ei tribuit ex Demetrio Calatiano. Pausanias libro 2. Heliac. scribit Hieronem regnum iniisse anno 2. Olymp. 126. Itaque cùm Olymp. 141. anno primo sit mortuus, relinquitur ex Pausaniæ sententia vt sexaginta annos regnauerit. Sed Polybius 54. annos Hieroni duntaxat attribuit, qui ex anno 4. Olymp. 127. consurgunt. quo anno victis ingenti prælio Mamertinis, Hiero qui tum Prætor Syracusanorum erat, Rex publicè est salutatus, vt refert Polybius lib. 1. quamquam Diodorus Siculus lib. 22. in eius prælij descriptione Hieronem

Regem vocat, quasi iam tum Rex esset. Quocirca facilè adducor vt credam quosdam regnum Hieronis ab initio Præturæ eiusdem deduxisse, quam suscepit Hiero anno 2. Olymp. 126. Certè verba Pausaniæ tam de Prætura quàm de regno accipi possunt. Ait enim, τὴν δ' ἀρχὴν ἔσχεν ὅτε δευτέρῳ δὲ ἕκτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ ταῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Itaque in Luciano mendum esse puto, ac pro ἑβδομήκοντα, legendum esse ἑξήκοντα.

Pag. 13. Γέλων.] Intelligo Gelonem Hieronis filium, Hieroclis nepotem. Porrò hæc fragmenta de Hieronymi interitu rectè à nobis libro 7. assignari docet caput primum libri 7. in quo de Leontinorum vrbe agitur, in qua Hieronymus à coniuratis obtruncatus est. Ad has enim insidias Hieronymo factas illud caput pertinere existimo. quod patet ex vltimis illius capitis verbis, ὧν μεταξὺ καὶ τοῦ ποταμοῦ συμβαίνει τὴν προειρημένην ὁδὸν ὑπάρχειν. Intelligit enim viam angustam quâ in forum ibatur. cui imminentes ædes coniurati occupauerant, vt docet Liuius lib. 24. Quare errat Casaubonus, qui id caput ad Leontinorum expugnationem à Marcello Cos. factam ait pertinere. Atqui capite sequenti refertur fœdus inter Philippum & Hannibalem ictum, quòd longè eam Leontinorum expugnationem præcessit. Non ergo de Leontinorum expugnatione hic agebat Polybius, sed libro 8. potius vt arbitror. Cæterùm illud etiam sciendum est, primum caput quod inter Excerpta legationum Polybij editum est, ad librum VII. Polybij pertinere, vt satis patet.

Γόργος Μεσσήνιος.] Ex Messene vrbe Peloponnesi. de quo viro loquitur Polybius initio libri 5.

Pag. 14. Πάντες κρηταιεῖς.] De Cretensium intestinis motibus, & legatione ad Philippum vide lib. 4. Polybij.

Pag. 17. Κατὰ τὴν πέμπτην βίβλον.] Intelligit locum qui legitur pag 361. editionis Casauboni.

Ὡς φησιν ὁ Πλάτων.] Locus est in libro IX. de Repub. pag. 565.

Τὸ ῥηθὲν ἐν τοῖς πολιτικοῖς.] Hæc non sunt Polybij verba, sed eius qui hæc Excerpta compilauit. intellige autem illud consilium quod Demetrius Pharius dedit Philippo, vt bouem vtroque cornu teneret, quod habes in lib. 7. pag. 507. qui locus à Constantino Porphyrogenneta relatus fuerat in librum, περὶ πολιτικῶν διοικήσεως. qui liber vnà cum reliquis ferè omnibus periit. Huius mentio fit in Excerptis Diodori, vbi ad marginem notatum reperi, ζήτει ἐν τῷ περὶ πολιτικῶν διοικήσεως.

Pag. 21. Εἰ γάρ τις ἦν.] Hic locus Theopompi integrior extat apud Athenæum lib. 4. pag. 167. & lib. 6. pag 260. vbi post λῃσταὶ ἦσαν, additur, ἢ βδελυροὶ, & pro τοιγὰρ, legitur τοιγαροῦν rectius. illud enim nimis poëticum est.

Οὐχ ἑταίρους.] Addidi ex Athenæo, ἀλλ' ἑταίρας. In quo tota sententiæ venustas posita est. quæ quidem allusio etsi vrbanitatem aliquam videtur habere, tamen historiæ scriptore prorsus indigna est. Eiusmodi sunt & quæ sequuntur, ἀνδροφόνοι, & ἀνδροπόρνοι, quæ & turpia & nimis

affectata sunt. Ex quibus apparet Theopompum verborum curiosiorem fuisse quàm rerum.

Καὶ τοσούτων μοι πραγμάτων.] Versatus est in Republica Theopompus Chius, in qua administranda aduersarium habuit Theocritum Chium oratorem ex Isocratis schola, vt testis est Strabo lib. 13. & Suidas, contra quem inuehitur Theopompus in Suasionibus ad Alexandrum, vt refert Athenæus libro XII. vbi Θεόκριτος ὁ σοφὸς dicitur perperam, cùm σοφιστὴς legendum sit ex Strabone. Clemens Alex. in Protrept. ἄγαμαι τ̃ Θεῖον σοφιστήν. Θεόκριτος ὄνομα αὐτῷ. lege Χῖον.

Καὶ τοῦτον τρόπον.] Legendum videtur, τοιοῦτότροπα.

Η ἐπιγραφή.] Hoc Epigramma integrius legitur apud Clementem lib. 2. στρωμ. & Athenæum lib. 7. sed Cicero in V. Tusculana distichon tantum agnoscit, quod sic vertit:

Hæc habeo quæ edi quæque exsaturata libido
Hausit, at illa iacent multa & præclara relicta.

Pag. 25. Καὶ μετ' Ἀλέξανδρον.] Deesse videtur, μετ' ἐκεῖνον Ἀλέξανδρον. paulò post, τὴν ἑαυτῶν δόξαν emendauimus cum in ms. esset ἑαυτῷ.

Pag. 26. Μεταλαβὼν δὲ τὴν ὑπόθεσιν] Legendum videtur μεταβαλὼν, idque ex sequentibus manifestè ostenditur. Theopompus historiam rerum Græcarum scripserat à pugna nauali ad Cynossema in qua desinit Thucydides, vsque ad prælium nauale ad Cnidum libris 12. vt scribit Diodorus Siculus lib. 14. cui accedit Photius in bibliotheca. qui XII. librum τῶν Ἑλληνικῶν Theopompi abs se lectum esse testatur. Suidas XI. tantum enumerat. Idem Theopompus Philippica scripsit libris 58. teste eodem Diodoro orsus ab anno 1. Olymp. 105. Itaque inter vtramque historiam Theopompi interuallum erat quinque circiter ac triginta annorum.

Pag. 26. Ὅτι Καύαρος ὁ βασιλεύς.] Hæc ad librum 8. pertinere docet Athenæus lib. 6. apud quem huiusmodi fragmentum Polybij legitur, quod non procul ab Excerptis nostris aberat. Πολύβιος δ' ἐν ὀγδόῃ ἱστοριῶν. Καύαρος, φησίν, ὁ Γαλάτης ὢν τἆλλα ἀνὴρ ἀγαθὸς ὑπὸ Σωστράτου τοῦ κόλακος διεστρέφετο, ὃς ἦν Χαλκηδόνιος τὸ γένος. Huius reguli corruptum nomen est, apud Polybium lib. 4. pag. 314. ἦν δ' ἐκεῖνος ἄρχων τελῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἕως εἰς κλύαρον, ἐφ' οὗ κατελύθη μὲν ἡ βασιλεία, τὸ δὲ γένος αὐτῶν ἐξεφθάρη τοῦ ὑπὸ Θρᾳκῶν. legendum puto εἰς Καύαρον. Porrò hi Galli regiam habebant in oppido Thraciæ Tuli, ex quo in agrum Byzantinorum excursiones facere solebant, teste ibidem Polybio, κατασκευασάμενοι βασίλειον τὴν Τύλην, lege Τύλιν auctore Stephano, qui ait Τύλις πόλις Θρᾴκης τῷ αἵμῳ πλησίον, καὶ καλεῖται τύλεως.

Πόλεως Ἀρμόσατα. Ciuitas est Armeniæ maioris in ea parte quæ meridiem spectat Ptolemæo Ἀρσαμόσατα & Plinio.

Pag. 29. Ἀδόβαλιν, legẽdum Ἀνδοβάλην, vt mox rectè scribitur. Sic enim Polybius semper appellat quem Liuius & Zonaras ex Dione Indibilẽ. Polybius lib. 9. hunc Ilergetum regulum vocat, sed in eo loco λιβύηπων

non ἰλεργητῶν habebat noster codex. Liuius quidem lib. 29 initio Indibilem Ilergetem nominat.

Pag. 30. Διὰ μυτθόνου. Hic est qui Mutines à Liuio dicitur in fine lib. xxv. Libyphœnicum generis Hippone oriundus. quem in locum Hippocratis Hannibal in Siciliam miserat vt testis est Liuius. hic postea præfectura sua spoliatus ab Hannone, ad Valerium Læuinum Coss. transfugit, eique Agrigentum prodidit. quam ob causam ciuitate Rom. donatus est, vt præter Liuium lib. 27. docet Varro apud Asconium in Pisonianam. μουττινας dicitur à Zonara tomo 2. Annalium ex Dione.

Οὐ τὸ μέγα τι χρῆμα.] Hanc sententiam ex codice Vrbinati refert Casaubonus pag. 1030. & libro IX. insertam fuisse testatur. ex quo patet, recte hoc fragmentum lib. IX. Polybij à nobis adscriptum fuisse.

Εἰς ἐπίστασιν ἡμᾶς ἦχε.] Legendum est ἦγε.

Pag. 37. Δυσχρηστῆις Αννίβας.] Legendum δυσχρηστηθεὶς, fit enim ἀπὸ τοῦ δυσχρηστεῖσθαι, quod est ad inopiam consilij redigi. qua voce vtitur Polybius apud Suidam in δυσχρηστούμενος. Paulò pòst lege ἐνίας χρεῶν καὶ παρασπονδεῖν ὑπέμεινε

Ῥωμαίοις ὡς ὠμοῦ.] De Hannibalis crudelitate passim loquuntur scriptores Romani. Testis sit Cicero in dialogo de Amicitia apud quem Lælius sic ait: *Cum duobus ducibus de imperio in Italia decertatum Pyrrho & Hannibale, ab altero propter probitatem eius non nimis alienos animos habemus. alterum propter crudelitatem semper hæc ciuitas oderit.*

Pag. 38. Εἰκὸς ἐπανορθῶσαι.] Deest πεῖς aut quid simile. Paulò pòst vbi legitur ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιήμεθα λόγον. malim περὶ αὐτοῦ.

Pag. 41. Κλέανδρον.] Apud Plutarchum in vita Philopœmenis perperam Κάσανδρος scribitur cōtra auctoritatem codicis Vulcobiani. & Pausaniam in Arcadicis & Suidam qui hunc Polybij locum ex Constantini nostri Excerptis more suo descripsit.

Ἐκδήμου.] Ita etiam nominatur à Plutarcho in Philopœmenis vita, sed in vita Arati perperam Ecdelus scribitur. ὁ δὲ ἔκδηλος ἀρχὰς ἦν ἐκ μεγάλης πόλεως. lege ἔκδημος. quamquam & Pausanias in Arcadicis Ecdelum nuncupat ac Megalophanem, sed corruptè vtrumque. cum Ecdemum ac Demophanem dicere debuisset.

Συσπεισάμενοι δέ.] τὸ δὲ expungendum est. Paulóque post pro συνεπλάβοντο, malim συνεπελάβοντο.

Pag. 42. Συμφέρειν ἐπιβάλλοντες.] Deest ἀλλὰ aut quid simile.

Τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν.] Iuuat videre quomodo hæc Liuius verterit. Etsi enim quædam ex Polybio sumpsit, tamen multa omittit de industria, nec pauca de suo addit. ex quo apud alios fortè plagiarius audiat, à me quidem optimi interpretis laudem referet. Eius igitur verba hæc sunt lib. 27. *Lætitiáque ingenti celebrati festi dies, eò magis etiam quod populariter dempto capitis insigni, purpura atque alio regio habitu, æquauerat cæteris se in speciem quo nihil gratius est ciuitatibus liberis.*

præbuissetque haud dubiam eo facto spem libertatis, nisi omnia intoleranda libidine fœda ac deformia fecisset. Vagabatur enim cum vno aut altero comite per maritimas domos dies noctésque, & submittendo se in priuatum fastigium, quo minus suspectus eò solutior erat, & libertatem cum aliis vanam ostendisset, totam in suam licentiam verterat. Neque enim omnia emebat aut eblandiebatur, sed vim etiam flagitiis adhibebat, periculosumq. & viris & parentibus erat moram incommoda seueritate libidini regiæ fecisse.

Pag. 45. Ἀφ' ὑμεῖς.] Legendum videtur, περὶ ὧν ἡμεῖς. & mox, ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν συγγραφέων.

Pag. 46. Οὐδὲν ἔστιν ἐν τούτοις.] Legendum videtur οὐδ' ἔνεστιν, idque in versione mea sum secutus. videtur tamen hic deesse quidpiam.

Pag. 46. Δραπετῶν οἰκετῶν μοιχῶν.] Aristotelis sententiam de Rep. Locrorum secutus est Dionysius Characenus lib. de situ orbis,

Τῇ δ' ὑπὸ Λοκροὶ ἔασιν ὅσοι προτίεσιν ἱκοντο
Ἦλθον ἐπ' ἀντολίῃ σπετέρης μιχθέντες ἀνάσσαις.

vbi vide quæ Eustathius notat. sanè Polybius lib. 12. pag. 657. scribit aliquot Locrensiū matronas sponte cum seruis in coloniā profectas esse.

Σοφιστὴν ὀψιμαθῆ, &c.] Hæc prius Aristoteli obiecerat Epicurus in Epistola περὶ ἐπιτηδευμάτων. cuius verba refert Athenæus lib. 8. Καίτοι εἰδὼς καὶ ἐπακούειν ταῦτ' εἰπόντα περὶ αὐτοῦ ὅτι καταφαγὼν τὰ πατρῷα ἐπὶ στρατείαν ὥρμησε, καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ κακῶς πράττων ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἦλθεν. εἶτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου, φησὶ, παραβαλὼν ἑαυτὸν προσεκάθισε τοῖς λόγοις οὐκ ὢν ἀφυής. καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν θεωρητικὴν ἕξιν ἦλθεν. sic legendus est ille locus. male vulgo εἰς τὴν θεωρητικήν.

Μέτειος μὲν γάρ.] Fortè μέτεια legi debet.

Pag. 49. Κατὰ τὴν αὐτὴν βίβλον.] Intellige librum IX. hoc enim libro Timæus de Rep. Locrorum in Italia contra Aristotelis sententiam disputauerat. vt docet Athenæus lib. VI. qui hæc Timæi verba refert quæ ad hanc disputationem pertinent. καθόλου γὰρ ἤπιστο τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν. οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς, ὁμοίως τε οὐδὲ Φωκεῦσιν οὔτε θεραπαίνας, οὔτε οἰκέτας πλὴν ἐγγὺς τοῦ χρόνου, &c. quam quidem obiectionem Timæi refellebat Polybius hoc libro vt docet idem Athenæus in fine lib. 6.

Ὑπερεχάφθαι τὴν ἀρχήν.] Existimaui legendum esse ἐπιγεγράφθαι quod sensus ipse poscere videtur. probare enim vult Timæus coloniam Locrorum non ex fugitiuorum colluuiè conflatam fuisse, idque ex eo concludit quod apud Locros in Græcia tabulæ fœderis cum Italicis percussi legantur hoc exordio, ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα.

Ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα.] Coloniæ eundem honorem originibus suis exhibebant quem filij parentibus. Itaque Metius Fufetius Albanorum dux, apud Dionysium Halicarn. lib. 3. pag. 143. ait Romanis Albanorum colonis. ὅσης γὰρ ἀξιοῦσι τιμῆς τυγχάνειν οἱ πατέρες παρὰ τῶν ἐκγόνων, τοσαύτης καὶ κτίσαντες τὰς πόλεις παρὰ τῶν ἀποίκων. Ita & Curtius lib. 4. *quippe*

Carthaginem Tyrij condiderunt semper parentum loco culti. Apud Herodotum quoque lib. VIII. Themistocles negat Ionas iustè agere qui contra patres militent. Quænam porrò fuerint hæc iura quæ originib. debebantur, non alienum fuerit paucis hoc loco perstringere. Primo igitur ij qui in coloniam mittebantur, armis & commeatu à ciuibus suis instruebantur de publico, vt docet Libanius in Argumento Orationis Demosthenis, περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ. Præterea publica iis diplomata dabantur, quæ ἀποικικὰ vocabant, teste Hyperide in Orat. Deliaca apud Harpocrationem, quorum exemplar, vt opinor, in archiuis publicis seruabatur, quo eos ciues optimo iure esse, & bonis ominibus in hanc aut illam coloniam missos appareret. Iam quod præcipuum est, sacra patria coloni secum asportabant, ignémque sacrum è penetrali vrbis depromptum & accensum. quod docet auctor Etymolog. in πρυτανεῖα. ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ ἐπὶ τούτων ἀπόκειται· καὶ τοὺς ὁποίποτε ἀποικίαν στέλλοντας ἔθος αὐτόθεν αἴθεσθαι τὸ ἀπὸ τῆς ἑστίας πῦρ. Herodotus etiam lib. I. de Atheniens. colonia in Ioniam missa loquens sic ait, οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς ἀποικίην. qui quidem ignis si casu extinctus esset, ex prytaneo conditorum accendi eum oportebat. Moris quoque erat vt coloniæ quotannis legatos in maiorem patriam (sic Curtius lib. 4 vertit quam Græci μητρόπολιν dicunt) mitterent Diis patriis sacra facturos. Polybius cap. 114. legationum, ναῦν ἱερογωγὸν, ἐφ' ἧς εἰς τὴν Τύρον ἐξέπεμπον οἱ Καρχηδόνιοι τὰς πατρίους ἀπαρχὰς τοῖς θεοῖς. & Curtius de iisdem Carthaginensibus ait lib. 4. *Carthaginensium legati ad celebrandum sacrum anniuersarium more patrio tunc venerant.* Itaque Corinthios grauiter infensos Corcyræis fuisse legimus, quòd more reliquarum coloniarum sacra patria Corinthum mittere negligerent. διὰ τὸ μόνους τῶν ἀποίκων μὴ πέμπειν τὰ καθιδρυσμένα ἱερεῖα τῇ μητροπόλει, ait Diodorus Siculus libro 12. Sed Thucydides lib. I. vbi eandem narrat historiam, aliud dicit his verbis. ἅμα δὲ μίσει τῶν Κορκυραίων ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι. οὔτε ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα. οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι. vbi Schostiastes Græcus, προκαταρχόμενοι, inquit, τοῦτ' ἐστι διδόντες τὰς ἀπαρχάς. ἔθος γὰρ ἦν ἀρχιερέας ἐκ τῆς μητροπόλεως λαμβάνειν. Moris erat, inquit, vt coloniæ ab originibus suis pontifices acciperent. qui mos inprimis notandus est. Ex hoc enim, vt opinor, vnico huius interpretis loco id discimus. Superest vt dispiciamus quænam fuerint illa γέρα quæ à coloniis præstari mos erat in publicis solennibus ac ludis. Scholiastes quidem ille Thucydidis interpretatur τὰς τιμὰς καὶ προεδρίας. id est principem in consessu locum. Sed & multa alia priuilegia intelligi puto, cuiusmodi sunt ἐπιγαμίαν. ἔγκτησις γῆς, & cætera quæ in Decretis Græcorum passim leguntur. quin etiam si quando coloni aliam coloniam aliquò deducere vellent, moris erat vt ducem à maiore patria postularent. quod testatur Thucydides lib. I. de Epidamno. οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο Φάλιος Ἐρατοκλείδου Κορίνθιος γένος τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς.

Porrò ad hæc iura *μητροπόλεων* & coloniarum non incommodè, vt arbitror, reuocari possunt, & inuicem componi iura Ecclesiæ Romanæ, quæ matrix est & *μητρόπολις* reliquarum. Sed hæc indicasse nunc quidem sufficiat.

Δύω ἔθνη Λοκρῶν.] Duæ sunt gentes Locrorum in Græcia, Epicnemidij scilicet & Ozolæ, teste Strabone lib. 9. ac Plinio, quorum Ozolæ ab Epicnemidiis profecti sunt. Locrus enim Locri & Caphyæ filius ob quasdam causas infensus patri, cum magna ciuium manu profectus, Physcæenses & Hyanthiam condidit, vt narrat Plutarchus cap. 15 Quæstionum Græcarum, & Athenæus in fine lib. 2. Vide Eustathium in Homeri catalogum, pag. 277.

Pag. 50. *Ἀλλὰ πρὶν τὸ δή.*] Legendum, *ἀλλ' ἀφῖξ.* vt & Casaubonus coniecerat ad pag. 1030. vbi hic locus legitur inter Excerpta ex codice Vrbinati.

Τῶν ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς.] Lacedæmonij annos ab Ephoris computabant, vt ex Thucydidis & Xenoph. lib. 2. hist. colligere est. Erant porrò Ephori quinque, iique annui, vt docet Suidas. *Ἔφοροι παρὰ Λακεδαιμονίοις πέντε, οὓς Ἐφόρους ἐκάλουν διὰ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως. ἐν διαδοχῇ δὲ ἦσαν.* Idem testatur Plutarchus in vita Cleomenis, initio. Malè igitur apud auctorem Etymologici *ἔφοροι ἄρχοντες ἦσαν ἐν Λακεδαίμονι ἐννέα.* lege ε. sic Athenis post cladem illam ad Ægospotamos cùm Reip. inclinatio fieret, primum quinque Ephori sunt constituti, teste Lysia in Orat. contra Eratosthenem. Iam ex illis quinque Ephoris vnus fuit *ἐπώνυμος*, qui anno nomen dabat. quod patet ex Thucydide ac Xenophonte in locis citatis. idque confirmat Pausanias in Laconicis, *ἔφοροι δὲ καὶ παρέχονται τὸν ἐπώνυμον.*

Ταῖς ἱερείαις ταῖς ἐν Ἄργει.] Vno verbo *ἡρησίδες* dicebantur sacerdotes Iunonis Argiuæ, à quibus Argiui tempora numerabant, teste Etymologico. Scholiastes Thucydidis, *ἠρίθμουν δὲ τοὺς χρόνους οἱ Ἀργεῖοι ἀπὸ τῶν ἱερειῶν.* vnde Hellanicus indicem harum sacerdotum, & quid sub quaque erat gestum pluribus libris scripserat, teste Dionysio Halic. lib. 1. & Stephano Byzantio. Prima hoc sacerdotio functa est Callithya, seu Callithoë, Piranthi filia, vt ait Eusebius in Chronico, numero 376. de qua Scaliger multa ibi adnotauit. Longo dehinc interuallo post Hypermnestra Danai filia apud Argos sacerdotio functa est, vt scribit idem Eusebius in Chronico, numero 581. Tertiam inuenio Alcyonem aliquot ætatib. ante bellum Troianum, de qua Dionysius Halic. lib. 1. *τὸ μὲν οὖν σικελικὸν γένος οὕτως ἐξέλιπεν Ἰταλίαν ὡς μὲν Ἑλλάνικος φησι τρίτῃ γενεᾷ πρότερον τῶν Τρωικῶν Ἀλκυόνης ἱερατευούσης ἐν Ἄργει κατὰ τὸ ἕκτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος.* Locus Hellanici extat apud Constantinum lib. 2. Thematum in Sicilia. Quartam reperio Admetam Eurysthei filiam, quæ id sacerdotium obtinuit annos 38. post quam sacerdotes Iunonis Argiuæ Phalides deinceps sunt dictæ, vt scribit Eusebius in Excerptis Scaligeri, pag. 31. *Ἀδμήτη θυγάτηρ Εὐρυσθέως ἐν Ἄργει ἱεράτευσεν ἔτη λη. αἱ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν ἱερωσύνην διαδεξάμεναι φαλίδες*

ἐκαλοῦντο

ἐκαλοῦντο. Lege ἀδμήτη, non ἀδμαμάτη. Sic enim dicta est Eurysthei filia ex Apollodoro lib. 2. Biblioth. & Isacio Tzetze in Lycophronem. Hæc Admeta post mortem Eurysthei ab Argiuis expulsa, Samum se recepit, in eáque insula ædem ac simulacrum Iunonis custodiuit, vt narrat Menodotus Samius apud Athènæum lib. 15. Fuit & Cydippe sacerdos Iunonis Argiuæ, cuius filij Cleobis & Biton, pietate in matrem memorabiles fuêre, teste Hygino fab. 254. & Palæphato in fine lib. 1. Postremò Chrysis recensetur à Thucydide & aliis. cuius anno 48. cœptum est Peloponnesiacum bellum. anno autem eius belli nono cùm templum Iunonis per sacerdotis negligentiam conflagrasset, Chrysis Phliuntem se proripuit. post cuius fugam Phaëinis sacerdos ex lege capta est, vt memorat Thucyd. in fine lib. 4. Sæpè autem dubitaui ne apud Georgium Syncellum pro φαλίδης, legendum sit φαεινίδης, ab hac Phaëinide, cuius meminit Thucydides.

Οπισθοδόμους στήλας.] Legendum ὀπισθοδόμῳ. quid autem sit ὀπισθόδ. docet Varro lib. 4 de lingua Lat. in ædibus sacris ante cellam vbi sedes Dei sunt, Græci dicunt, πρόδομον, quod pòst ὀπισθόδομον. Similiter Pollux lib. 1. τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ οἴκου πρόδομος, καὶ τὸ κατόπιν ὀπισθόδομος.

Τῶν νεῶν προξενίας.] Videtur mendi quidpiam latere in voce νεῶν. quod si mendo vacat, fortè intelligere oportet hospitij ius inter templa duarum ciuitatum publicè constitutum fuisse. ac eodem fortasse pertinent stelæ illæ in postica parte ædis repertæ. Mendum quoque est in illis verbis ἐν ταῖς φλιαῖς.

Οὔτ' ὑπάρχοντι τῶν τοιούτων.] Legendum puto ὑπάρχει τι τῶν τοιούτων.

Καθήκοντος ὀλιγωρεῖν.] Post hæc verba collocari debet locus ille qui legitur in lib. 12. Polybij pag. 656. ἐμοὶ δὲ συμβαίνει, &c. qui quidem locus ita pendet ab iis quæ edidimus, vt sine his vix intelligi possit. Itaque ne verbum quidem vnum inter hæc duo fragmenta interpositum fuisse pro certo habeo.

Pag. 53. Τὸ ἱερὸν πῦρ φυσᾶν.] Hinc adagium, ᾧ τὸ ἱερὸν πῦρ οὐκ ἔξεστι φυσῆσαι. de homine impudico & impuro, teste Zenobio & Suida. sed in Zenobio confusum est id prouerbium cum præcedenti ψεκάς, legendum enim est à capite. ᾧ τὸ ἱερὸν πῦρ οὐκ ἔξεστι φυσῆσαι· ὡς μὴ καθαρεύοντι.

Βότρυος ὑπομνήματα καὶ φιλαινίδος.] Philænis περὶ σχημάτων ἀφροδισίων scripserat, quod opus tamē Æschrion aiebat scriptum fuisse à Polycrate Atheniensi sophista, ac Philænidis nomine euulgatum; vt honestissimæ matronæ notam turpitudinis inureret. vt refert Athenæus lib. 8. Eiusdem meminit Clemens Alex. & Suidas in Ἀστυάνασσα. Botrys vero Siculus fuit, ortus oppido Messana, qui primus τὰ καλούμενα παίγνια conscripsit, testè Alcimo in rebus Siculis apud Athenæum lib. 7.

Ἀπὸ τέγους.] Emendaui ἐπὶ τέγους quod est in lupanari. est enim τέγος propriè οἴκημα πορνικόν, seu cella. malè apud Suidam ἀπὸ τέγους legitur.

Κωμικόν τινα μάρτυρα.] Archedicum hunc poëtam infra Polybius appellat. Suidas tamen ex Timæo Democlidem dicit. Τίμαιος, inquit, ὁ

κη´. ἱστοριῶν ἱστορεῖ ὡς οἱ περὶ Δημοκλείδην καὶ Δημοχάρους εἶπεν ὅτι μόνῳ αὐτῷ πάντων Ἀθηναίων οὐκ ἔξεστι τὸ ἱερὸν πῦρ φυσῆσαι.

Ἐν τῇ ἱστορίαις] Democharis historiam laudat Lucianus in longæuis, & Athenæus lib. 6. à quo malè Δημοσθένους ἀνεψιὸς indigitatur, cum sororis filius fuerit. Itaque Athenæus memoria lapsus videtur, cùm ἀνεψιὸν vocauit quem ἀδελφιδοῦν debuerat dicere. Sic enim præter Polybium scribit Plutarchus in vitis decem Oratorum, & Ælianus lib. 3. variæ hist. Erat autem Lachetis filius, Democharis nepos: pago Leuconoëensis. Malè enim apud Plutarchum in Demetrio, Δημοχάρης ὁ Λακωνεὺς scribitur. Apud eundem in vitis x. Rhetorum. Δημοχάρης Λάχητος Λευκονοεύς. lege vtrobique Λευκονοιεύς. Iam quod eius auum posui Democharem, firmatur auctoritate Demosthenis qui in Orat. contra Aphobum ait amitam suam nuptam fuisse Demochari Leuconoëensi.

Pag. 54 Τὸ μὲν ἐπιμετρουμ.] ἐπιμετροῦν hic significat τὸν αὐξητικὸν λόγον. quæ quidem amplificatio conceditur interdum historiæ scriptoribus modo sobria sit & cum iudicio fiat. Sic supra in lib 7. vbi de morte Hieronymi. ὅσῳ γὰρ ἄν τις εὐλογώτερον τὸν ἀναπληροῦντα τὰς βίβλους καὶ τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον τῆς διηγήσεως εἰς Ἱέρωνα διάγοιτο. & in fine lib. 15. opponit Polybius, τῷ κυρίῳ καὶ συνέχοντι τὰ πράγματα τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον. Igitur ἐπιμετροῦν τῆς ἀπεχθείας, est amplificatio & exaggeratio profecta ab odio. Vt lib. 5. pag. 359. ἐπιμετρῶν τοῦ θυμοῦ.

Τῆς προθέσεως αὐτῶν.] Legendum videtur αὐτοῦ. Timæum enim intelligi puto, in quo reprehendendo ait Polybius se id quidem quod nimis asperum & virulentum erat consulto euitasse, illud vero quod eius instituto consentaneum erat minime omisisse. Ferri tamen potest αὐτῶν, si intelligatur de iis quos odij causa lacerauit in historiis Timæus.

Τοιαύτας ἀποφάσεις] Inter quas erat illa à Timæo prolata sententia, Callisthenem iure ac merito occisum ab Alexandro.

Κηδάφνην ἐν ὀξυβάφῳ] Prouerbium est eius simile quod latini dicunt lauream in mustaceo quærere.

Pag. 57. Καὶ Θεοφράστου] Reprehensus erat Theophrastus à Timæo, quod Zaleucum leges Locris scripsisse dixisset. At Zaleucum istum Timæus vllum negabat fuisse. vt scribit Cicero in 2. de legib. & lib. 6. ad Atticum, ep. 1.

Ὀψοφάγον] Hunc Timæi locum intelligit Athenæus lib. 8. cum ait. Τίμαιος δὲ ὁ Ταυρομενίτης, καὶ Ἀριστοτέλη τὸν φιλόσοφον ὀψοφάγον φησὶ γεγονέναι.

Ἀνάγκη τὴν ἀκολουθεῖν.] Deesse hic quidpiam nemo non videt Ego ita sum interpretatus quasi legeretur ἀνάγκη τοίνυν περὶ Τιμαίου τὴν ἀκολουθεῖν, & cæt.

Κηδάφνην δὲ τὸν παρόντα.] Legendum puto, παρόντας.

Περὶ τῆς συνωμοσίας.] Legendum esse putaui συνωμίας. quod est interscaplia. Porrò de hoc tauro Agrigentino disserit & Diodorus lib 13. Biblioth. vbi Timæum ipso euentu postea conuictum esse prodit. Nam

Scipio Africanus multis post annis capta Carthagine illum eundem taurum restituit Agrigentinis. cuius rei testis est Cicero in Verrem de signis. *P. Scipio bello Punico tertio Carthaginem cepit. qua in victoria conuocatis Siculis omnibus. quod diutissimè sæpissiméque Siciliam vexatam à Carthaginiens. esse cognorat, iubet omnia conquiri. Tum illa quæ quondā erant Himera sublata, Thermitanis sunt reddita, tum alia Gelensibus, alia Agrigentinis. in quibus etiam ille nobilis taurus. quem taurum Scipio cum redderet Agrigentinis dixisse dicitur, æquum esse illos cogitare vtrum esset Agrigentinis vtilius, suisne seruire an populo Rom. obtemperare, cum idem monimentum & domesticæ crudelitatis, & nostræ mansuetudinis haberent.*

Pag. 58. Καὶ πολλοὺς δέ τινας.] Malim πολλούς γέ τινας. hæc autem verba dubitari potest an Polybij sint, an potius breuiatoris.

Ταῦτα γάρ.] In Timæi verbis id mihi videtur reprehendisse Polybius, quod vniuersum orbem terrarum qui sub cœlo est (τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης.) hac diuisione orbis in partes tres, Asiam scilicet & Africam, & Europam comprehendi putauit. cum tamen ea diuisio τῆς οἰκουμένης tantum fuerit, id est, orbis cogniti, teste Strabone ac Mela, & Gemino, atque ipso etiam Polybio in lib. 3. sed is non vnius Timæi error fuit, sed multorum veterum, atque inter hos, quod mirere, Plinij. Sic enim is scribit. *Terrarum orbis vniuersus in tres diuiditur partes.* Excusari tamen vterque potest, si dicamus eos ex more vulgi esse locutos, λαοδογματικῶς, vt de Erastothene aiebat Polybius.

Ὅτι Αἰτωλοί.] Hunc Polybij locum refert Athenæus lib. 14. περὶ δὲ Αἰτωλῶν Πολύβιος μὲν ἐν τῇ ιγ΄ τῶν ἱστοριῶν φησὶν, ὡς διὰ τὴν τῶν πολέμων συνέχειαν, καὶ τὴν τῶν βίων πολυτέλειαν κατάχρεοι ἐγένοντο. ex quo patet rectè hoc caput libro 13. adsignatum esse, ex Athenæi auctoritate.

Pag. 61. Τὰ λείποντα τοῦ βίου.] Legendum censeo τὰ ἐλλείποντα.

Οὐκ ἠρκεῖτο.] Legendum videtur ἐκ ἀρχαίας τέχνης, ὡς τὸ πρότερον, vt Casaubonus edidit inter Polybiana fragmenta. & mox προσαπτόμενα τοῦ χρυσίου, vt idem habet Casaubonus, seu potius Fuluius Vrsinus. Quæcunque enim fragmenta Polybij ad calcem editionis Casauboni leguntur, ea scias à Fuluio Vrsino primum collecta atque edita fuisse vnà cum Excerptis legationum.

Δαμοκλῆς.] Is fortè est Damocles Argiuus, qui paulò pòst à Pythagora Præfecto arcis Argiuæ Nabidis tyranni genero interemptus est, cùm res nouas agitaret, vt narrat Liuius lib. 34.

Τῶν λυσιτελῶν.] In ms erat, λυσιτελῶς. corruptè. possit tamen & λυσιτελειῶν legi. rectius fortasse.

Pag. 62. Οἵαν δέ τινες ἐπεισφέρονται.] Fortè legendum est, οἷον δέ τινες. Hæc porrò ad librum 14. pertinuisse satis indicant fragmenta libri 14. ex Athenæo collecta, in quibus de secta ac moribus Ptolemæi Philopatoris agitur, cuius historiam à libro quinto intermissam nunc demùm repetit Polybius.

τὸν περὶ κοίλην Συρίαν πόλεμον.] Bellum intelligit quod inter Antiochum Magnum Syriæ, & Ptolemæum Philopat. reges gestum est ob Syriam Cœlen. quo bello victor Ptolemæus, Antiochum ad Raphiam Syriæ oppidum profligauit, Olymp. 140. anno 3. vt narrat Polybius in lib. 5. In Prologo lib. 30. Trogi Pompeij sic lego, *vt mortuo Ptolemæo Tryphone, filius eius Philopater Antiochum regem vicit Raphiæ. ipse amore Agathocleæ corruptus decessit.* In Polybio legi etiam posset, *τὸν περὶ κοίλης Συρίας πόλεμον.*

Ζήτει ἐνέλειπε.] Hæc in fine capitis locari debuerant: nam hoc certè loco nulla lacuna est.

Καὶ Ἀρσινόης.] Hæc moribus Ægyptiorum eadem soror atque vxor fuit Philopatoris, quam Philopator post partam de Antiocho victoriam, misso cum percussoribus Philammone interfecit, vt scribit Polybius lib. 15. in fine, & Iustinus lib. 30. apud quem perperàm Eurydice scribitur.

Εἰς τὸν τῶν Αἰγυπτίων πόλεμον.] Bellum intelligo quod Ægyptij socordiam ac molliciem Regis grauati ei intulerunt. secundâ enim ad Raphiam pugnâ elati, parere posthac Regi dedignabantur, ducem duntaxat & caput requirebant, idoneas sibi vires ad resistendum esse rati. Itaque breui in apertam defectionem erupêre, vt scribit Polybius in fine libri quinti.

Ραδίαν.] Lego *ῥᾳδιουργίαν* qua voce vtitur alibi Polybius.

Παρὰ τοῖς Κίοις.] Apud Suidam *Κείοις* legitur. Ego *Κιανοῖς* legendum esse existimaui. Neque enim adeò opulenta, vt opinor, Ceos insula fuit, vt oratores aleret & *δημαγωγούς*. Sed omnem dubitandi locum adimit ipse Polybius: qui Cianos ideò in grauissimas calamitates incidisse ait, quòd pessimum quemque semper extollerent, eósque qui se improbis opponerent, morte mulctarent, quò eorum bona inter se diuiderent. lib. 15. pag. 709. quæ profectò similia ac planè germana sunt eorum quæ hic de Molpagora dicuntur.

Πλεονέκτης.] Hic locus vno verbo auctior est apud Suidam. *περὶ τὸν αἴρεσιν δημαγωγικὸς καὶ πλεονέκτης.* Est autem *δημαγωγικὸς*, vt vno verbo reddam, popularis.

Καὶ πολυχρόνιον.] Hic est Sosibius, vir aulicâ solertiâ ac versutiâ instructissimus, qua inter varias Regum successiones semper principem locum in administratione rerum tenuit, vt ait Polybius lib. 15.

Λυσιμάχῳ.] Hic Ptolemæi Philadelphi filius fuit, ex Arsinoe Lysimachi Thracum regis filia, frater Ptolemæi Euergetis, de quo præter hunc Polybij locum nihil legi.

Μάγᾳ τῷ Πτολεμαίῳ.] Sic correxi, cùm in exemplari scriptum esset, *Μάγᾳ καὶ Πτολεμαίῳ*, absque sensu. Erat enim hic Maga Ptolemæi Euergetis filius, cuius auus maternus nomine Maga, frater vterinus fuerat Ptolemæi Philadelphi. & occuparo Cyrenarum regno, multa cum eodem bella gesserat, vt scribit Pausanias in Atticis. Hic pinguedine ac sagina

suffocatus interiit, cùm quinquaginta annos regnasset, teste Agatharchide apud Athenæum lib. 12. sed ante infirmitatem ad finienda cum Ptolemæo fratre certamina, Beronicen vnicam filiam eius filio despondit, vt ait Iustinus in lib. 26. Ex hac igitur Beronice Magæ filia, & Ptolemæo Epiphane ortus est minor Maga, quem Philopator sub initia regni, vnà cum Beronice matre interfecit ministerio & opera Sosibij, quemadmodum refert Polybius lib. v. & Plutarchus in Cleomene. Zenobius in adagio ϛ Λύσαιο τὸν πλίαν, à Theogo quodam occisum ait esse inter lauandum aquæ feruentis lebete superjecto, vbi μέγας corruptè dicitur pro μάγας.

Βερονίκη.] Huius cædis meminit, & Zenobius in adagio, τύνοις ὁ σφάκτης.

Pag. 66. *Τὸ νικηφόριον.*] Lucus fuit iuxta Pergamum, quem lucum ab Eumene consitum esse refert Strabo lib. 13. excisus enim fuerat à Philippo Macedonum rege, vt narrat hoc loco Polybius, & initio lib. 17. Meminit & Liuius lib. 31. *quo tempore Philippo circa Pergamum vrente sacra profanáque*, &c. & lib. 32.

Pag. 69. *Τὸ Θήβης πεδίον.*] De hoc campo qui Thebes dictus est, non Thebe, vt perperam in Pomponio Mela perscriptum est. sic Liuius lib. 37. *Hostiliter itinere facto petiit agrum opulentum, quem vocāt Thebes, campum carmine Homeri nobilitatum.* qui locus ex Polybio translatus est legatione XXI. sed Polybius eum campum ab Homero esse celebratum non dicit. itaque id de suo admensus esse videtur Liuius. Homerus quidem Thebes oppidi meminit lib. 1. Iliad.

Ωχόμεθ' ἐς Θήβην ἱερὴν πόλιν ἠετίωνος. sed campum Thebes non nominat, nisi fortè eum locum ex hymno in Apollinem intellexit Liuius: Θήβης ἂμ πεδίον πυρηφόρον. Sed ibi Homerus de agro Thebano loquitur qui in Græcia est. Itaque vix est vt se Liuius purgare ab errore possit. Strabo certè lib. 13. post Troiana tempora hunc campum ita cognominatum esse scribit.

Ἱερὰν κώμην.] Stephanus Byzantius hunc Poybij locum in mente habuit cùm notaret, ἱερὰ κώμη δῆμος Καρίας. Πολύβιος ις΄. ex quo apparet rectè hoc caput libro 16. Polybij à nobis adscriptum fuisse. Huius oppidi incolæ Hierocomitæ dicuntur à Plinio lib. v. qui ad Pergamenam iurisdictionem conueniebant.

Ο δὲ Ζεῦξις.] Hæc postrema addidi hic ex Suida in σωματοποιεῖν. quæ quidem quin ibi locum habere debeant vbi ea collocaui, nemo, vt opinor, inficiabitur. Erat porrò hic Zeuxis Lydiæ Satrapa, vt docet Polybius legat. 24. Cuius meminit Liuius, & Iosephus lib. 12. Antiquit.

Αἰτωλοῖς Ἠλείοις Μεσσηνίοις.] Messene & Elis extra concilium Achaïcum erant, & cum Ætolis sentiebant, vt scribit Liuius lib. 36. versùs finem. & causas quidem cur Messenij ab Achæorum concilio seorsim agerent, refert Pausanias in Messeniacis. Inter Ætolos verò atque Elidenses cognatio intercedebat, vt scribit idem Pausanias in Arcadicis, sub finem. Oxylus enim ex posteris Ætoli qui gentis Ætolorum auctor fuit, cùm

Heraclidas in occupanda Peloponneso adiuuisset, ab iis Elidem accepit, quemadmodum refert Strabo.

Παραπονδῆσαι τὴν Μεσσήνην.] De hac Nabidis perfidia sic Flamininus apud Liuium lib. 34 Nam & Messenen vno atque eodem iure fœderis quo & Lacedæmonem in amicitiam nostram acceptam socius ipse sociam nobis vrbem vi atque armis cepisti. Capta est à Nabide tyranno Messene eo anno quo Lysippus Prætor Achæorũ erat, teste Plutarcho in Philopœmene, id est, anno 2. Olymp. 144. Vide & Pausaniam in Messen. & in Arcadicis, sub finem.

Ζήνων καὶ Ἀντισθένης.] Zenonis Rhodij historiæ scriptoris meminit Diogenes Laërtij filius, in vita Zenonis Stoïci: *τρίτος Ζήνων Ῥόδιος τὴν ἐντόπιον γεγραφὼς ἱστορίαν ἑνιαίαν.* Eundem Zenonem laudat Diodorus Siculus lib. v. Bibliothecæ, *περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχαιολογουμένων παρὰ Ῥοδίοις οὕτω τινὲς ἱστορήκασιν ἐν οἷς καὶ Ζήνων ὁ τὰ περὶ ταύτης συνταξάμενος.* Antisthenis Rhodij historiarum scriptoris meminit idem Diogenes.

Pag. 70. *Κατὰ τοὺς καιρούς.*] Legendum videtur, *κατὰ τούτους τοὺς καιρούς.* & mox, *καὶ προσέτι πεπολίτευνται.*

Τὴν περὶ Λάδην ναυμαχίαν.] Lade insula est in Ionia Mileto prætenta prius Late dicta, teste Plinio ac Strabone. Stephan. *Λάδη νῆσος αἰολίδος.* Circa hanc insulam Philippus prælio nauali decertauit cum Rhodiis, Olymp. 144. anno, vt opinor, 2. quippe ea pugna contigit ante expugnationem Messenes à Nabide factam, vt Polybius hic testatur. Sequenti autem anno victus est idem Philippus nauali pugna ad Chium, quam describit Polybius lib. 16. Vtriusque pugnæ meminit obiter T. Liuius lib 31. sub initium: *Eo maximè tempore Abydum oppugnabat, iam cum Rhodiis & Attalo naualibus certaminibus neutro feliciter prælio vires suas expertus.* id est, neque illo ad Laden, neque altero ad Chium prælio. Itaque absque hoc Polybij nostri loco, Liuij locus intelligi non poterat. Cæterùm quin pugna ad Laden præcesserit prælium ad Chium, dubitari non potest tum ex his quæ dixi, tum hoc argumento. Constat enim Attalum post vtrumque illud prælium statim Athenas venisse ex Liuio ac Polybio, legatione 2. ac tum Athenienses ei publicè ob rem feliciter gestam gratulatos esse. venit ergo post pugnam ad Chium, in qua pugna Attalus & Rhodij superiores fuerant.

Pag. 73. *Τὸν Ἡρακλείδην.*] Hic Heraclides erat Tarentinus, vir omnibus flagitiis contaminatus, quem describit Polybius lib. 13. ob cuius amicitiam cùm Philippus omnium se inuidiæ expositum cerneret, tandem eum in vincula coniecit, summo omnium gaudio, vt ait Liuius lib. 32.

Ἐν τῷ πρυτανείῳ.] *Prytaneum* vertimus, Liuium auctorem secuti. Is lib. 42. *Cyzici in prytaneo, id est, penetrale vrbis, vbi publicè quibus is honos datus est, vescuntur.* sed & apud Ciceronem ea vox Latinè ita enunciatur.

Παρὰ τὸν Ὁπλίτην.] Hoplites riuus memoratur à Plutarcho in Lysan-

dri vita, qui Haliartum Bœotiæ præfluit. quamquam alij torrentem esse dicebant iuxta Coroneam qui in Phliarum amnem influit: sed alius hic Hoplites intelligitur.

Κατὰ Ἔλλας.] Corruptus est hic locus. ego Σελλασίαν legendum esse existimaui, quod sequentia demonstrant. Sellasia, siue Selasia (vtroque enim modo scribitur) oppidum fuit in agro Laconico, non procul ab vrbe Sparta: quod sua ætate dirutum fuisse testatur Pausanias.

Ταῖς Κυρωνίσι.] Haud dubiè legendum est ταῖς Σκειρωνίσι. hic & statim infrà. sunt enim Scironia saxa prorsus ad Orientem Corintho, vt docet Strabo lib. 7. & 8.

Τὴν Πορτοπεῖαν.] Legendum est Κοντοπορείαν. sic enim vocabatur via qua Corintho ibatur Argos. Athenæus lib. 2. Πτολεμαῖος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ ὑπομνημάτων. ἐπὶ Κορίνθου προάγοντι, φησίν, ἡμῖν διὰ τῆς Κοντοπορείας καλουμένης, &c. Pausanias in Corinthiacis duplicem ait fuisse viam Cleonis Argos, alteram homini expedito permeabilem & compendiosam, alteram angustam quidem etiam, sed curribus & carpentis peruiam, quæ διὰ τρητοῦ diceretur; priorem, διὰ τῆς Κοντοπορείας dictam esse existimo.

Pag. 74. Θαλαμίας.] Legendum Θαλάμας oppidum Laconicæ teste Pausania, ita dictum à Castorum templo qui in eo agro geniti esse dicuntur. Θαλάμαι enim propriè dicitur τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερόν. vt notant Grammatici.

Φάραις.] Pharæ oppidum est Messeniæ quod etiam φηραὶ dicitur ab Homero. Apud Ptolemæum φηραὶ perperam scribitur pro φαραί. Sic enim πηγαὶ quod est oppidum Megaricæ etiam παγαὶ dicitur Dorica dialecto. Cornelius Nepos in Conone Pharas coloniam Lacedæmoniorum vocat. Liuius lib. 35. Pheras dicit. *Et duarum portarum itineribus quæ Pheras quæque Barbosthenem ferunt.* Huius oppidi ciues φαρεῖται dicuntur teste Strabone. Stephanus φαραίτας dicit. Pausanias in Messeniacis φαραιάτας.

Εἶναι μόνον.] Fortè Μεσσηνίων.

Πρὸς Λυκαίαν.] Huius oppidi meminit Pausanias in Arcadicis, & Stephanus.

Τοῦ Λυσίου ῥεῦμα.] Legendum est Λουσίου. Sic enim vocabatur hic fluuius eo quod Iupiter postquam ex matris vtero prodiisset eo ablutus fuerat vt scribit Pausanias ἐν τῇ περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος lib. 8. sane Λούσιος legitur apud Suidam in Ἀλφειὸς vbi hic Polybij locus refertur.

Ζήτει.] Hic vero deesse quædam tametsi haud moneret antiquarius, facile erat deprehendere. restabat enim alter Zenonis error longè grauior: qui Alpheum dixerat circa Lycoam Arcadiæ in mare euolui, cum tamen constet eum amnem per Pisatem agrum & Olympiam fluentem in Elide, tandem paulò supra Cyllenem Eleorum nauale, teste Strabone, Ptolemæo ac Pausania, in mare egeri.

Pag. 77. Ἀντιπάτρου.] Hic erat fratre Antiochi Magni genitus vt testis est Polybius lib. vi. & Liuius lib. 37.

Pag. 78. Τῆς ἑταιρικῆς ἵππου.] Erat apud Macedones cohors equitum qui ἑταῖροι dicebantur ex instituto Philippi Regis Macedonum quemadmodum testatur Theopompus lib. 49. & Demosthenes in Responsione ad Philippi epistolam. τοὺς δὲ, inquit, περὶ αὐτὸν ὄντας ἑταίρους. quanquam Anaximenes lib. I. Philippicarum hist. eius instituti auctorem facit Alexandrum qui præstantissimos quosque equitandi artem edoctos ἑταίρους vocauit, ac pedites similiter πεζεταίρους vt refert Harpocratio. Ab his ἑταίροις diuersa erat ala amicorum, vt docet Polybius lib. 31. Porrò ἑταίρους sodales potius interpretari vellem quam vt Casaubonus in lib. v. τὸ δ' εὐώνυμον κέρας ἀπέδωκε τοῖς ἑταίροις προσαγορευομένοις ἱππεῦσι. ait Polybius quæ Casaubonus sic vertit. læuum cornu dedit equitibus quos hetæros siue regis socios vocitant parum Latinè vt existimo. Possis & Comites vertere. sic apud Ammianum Marcellinum & in Noticia Imperij Rom. Comites sagittarij, & Comites clibanarij recensentur ea ratione ni fallor.

Τὰ θηρεῖα τοῖς.] Lego τὰ δὲ θηρεῖα.

Pag 81. Ὡς ἔτι μάλιστα φαίνεται.] Legendum videtur ὡς ἐμοὶ μάλιστα φ. vel potius λυπηθῆναι μὲν ὡς ἔτι μάλιστα φαίνεται.

Περὶ αὐτοὺς καθ' ἡμᾶς.] Fortè legendum est περὶ πλεῖστον καθ' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐπιγινομένους.

Pag. 85. Ταῖς ἐν τοῖς πότοις ἐπιλύσεσι.] Existimaui legendum esse ἐπικλήσεσι. Moris enim fuit vt principibus viris hoc adulationis genere blandirentur in conuiuiis. Tibullus lib. 2.

Sed bene Messallam sua quisque ad pocula dicat;
Nomen & absentis singula verba sonent.

Alexis quoque in Pharmacopola quendam inducebat qui vni è conuiuiis propinans hæc diceret: παῖ τὴν μεγάλην δὸς ἐπιχέας φιλίας κυάθους τῶν παρόντων τέτταρας. τοὺς τρεῖς δ' ἔρωτος προσπαραδώσεις ὕστερον. Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως νίκης καλῶς. καὶ τοῦ νεανίσκου Κύαθον Δημητρίου· φέρε τὸν τρίτον Φίλας Ἀφροδίτης. Posset etiam ἐπιχύσεις legi apud Polybium. vt libationes intelligantur quas prolato principum virorum nomine fieri mos erat. vt declarat idem Alexis in primo versu quem protulimus. παῖ, τὴν μεγάλην δὸς ἐπιχέας. sic enim malo. Athenæus lib. VI. Οἱ λημνόθεν Ἀθηναῖοι οὐ μόνον ναοὺς κατεσκεύασαν τοῦ Σελεύκου ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ἐπιχεόμενον κύαθον ἐν ταῖς συνουσίαις Σελεύκου σωτῆρος καλοῦσι.

Ἀξίαν ποιῆσθαι.] In mſ. erat ἄξια ποιῆσθαι. Græci sermonis elegantia postulat vt dicatur κατ' ἀξίαν ποιῆσθαι. Porrò de hoc Sosibio Sosibij filio loquitur Polybius lib. XV. in fine.

Pag. 86. Κατὰ τὴν τετάρτην ἔφοδον.] Legendum haud dubiè est κατὰ τὴν Περσῶν ἔφοδον. quam autem Persarum incursionem intelligat, equidem incompertum habeo.

Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πίστιν.] Socij ac fœderati Regis Ptolemæi videntur fuisse Gazenses, iam inde à Ptolemæi Philopatoris temporibus, qui Antiochum regem Raphiæ superauit. Mortuo autem Philopatore Antio-

Antiochus despecta pupilli ætate cum in Cœlesyriam inuasisset, Scopas Magister militum à Ptolemæo Epiphane aduersus eum est missus. quo victo ad Panium iuxta Iordanis caput, & intra Sidonis mœnia contruso, tandémque cum turpissimis conditionibus nudo dimisso, Antiochus Syriæ vrbes quæ in Ptolemæi ditione fuerant, cepit. inter quas & Gazam post diuturnam obsidionem expugnauit atque vastauit. Multas quoque vrbes Ciliciæ & Lyciæ occupauit. & ad extremum Ephesum, teste Hieronymo in caput XI. Danielis, & Liuio & Polybio, cuius fragmentum extat apud Suidam in *ἐγκρατεῖαν*. Iosephus in huius historiæ narratione intricatior est, & falsus mihi videtur, cùm ait lib. 12. *νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν προσηγάγετο.* atqui Ptolemæus ipse Philopator (hunc enim intelligit Iosephus) Antiochum ingenti prælio vicerat Raphiæ. nec post id prælium cum Philopatore congressum esse Antiochum legimus. Porrò victoria Antiochi ad Panium contigit Flaminino & Pæto Coss. anno vrbis 555 vt coniicere est ex Liuio Is lib. 34. scribit Scopam qui à Ptolemæo missus erat in Græciam conductos milites Alexandriam auexisse Galba & Cotta Coss. anno vrbis 553. libro autem 33. postquam prælium ad Cynoscephalas descripsit, quod Cethego & Rufo Coss. contigit, subdit: *Antiochus cum priore æstate omnibus quæ in Cœle Syria sunt ciuitatibus Ptolemæi in suam potestatem redactis in hiberna Antiochiam concessisset, &c.* Ex quo sequitur bellum in Cœlesyria accidisse, Flaminino & Pæto Coss. Fallitur igitur Casaubonus in Chronologia.

Ἐν τοῖς Βαργυλίοις.] Bargylia occupauerat Philippus, vt docet Liuius lib. 32. *Rhodij Peræam repetebant, postulabántque præsidia deduci ab Iasso & Bargyliis & Euromensium vrbe.*

Pag. 89. *Καὶ αὐτῶν πρεσβείας.*] Legendum *καθ' αὑτῶ*. Inter cæteros autem Athenienses legatos Romam miserant, & Rhodij, & Rex Asiæ Attalus, quemadmodum refert Liuius lib. 31. initio.

Παρὰ δὲ μαγνήτων.] Hæc postrema addidi ex Athenæo lib. 3. qui ex lib. 12. historiarum Polybij hæc esse sumpta testatur, eúmque secutus est quoque Casaubonus: sed legendum est in Athenæo, *ἐν τῇ ις'. τῶν ἱστοριῶν*, vt satis patet ex hoc nostro fragmento. Nam liber 12. Polybij nihil ferè aliud continebat quàm *παρέκβασιν*, siue excessum aduersus Timæum. Porrò post hoc fragmentum collocanda est descriptio pugnæ naualis ad Chium, quam habes initio Excerptorum lib. 16. quod quidem certo certius est.

Ἐμοὶ ἴσως πολλάκις.] In ms. erat *ἴσε*, corruptè vtrumque. Melius forsan *ἐμοὶ δὲ πολλάκις.*

Pag 90. *Ἀρισταίνετος.*] Liuius lib. 32. Aristænum hunc vocat, vbi oratio eius refertur qua Achæos à Philippi societate ad partes populi Romani traduxit. sed & lib. 34. eundem semper Aristænum nominat. In Polybio ambigua huius nominis scriptio est: modò enim Aristænetus, modò Aristænus dicitur. Apud Plutarchum in vita Philopœmenis, Ari-

stænetus quoque dicitur. sed in Vulcobiano codice, Ἀρίσταινον legi aiunt: quod equidem præfero, cùm Pausanias in Arcadicis eum Aristænum nominet, & ipse Polybius infrà, vbi eum cum Philopœmene componit. Erat autem Megalopolitanus, teste Plutarcho ac Pausania.

Κἀκεῖνο τὸ διαβόλιον.] Melius legeretur, καθ' ἐκεῖνο τὸ διαβόλιον.

Δημοσθένης.] In Oratione pro Corona.

Τιμόλαν.] Demosthenes Τιμόλαον vocat, de cuius luxu atque ingluuie multa dixerat Theopompus lib. 45. Philippic. teste Athenæo.

Pag. 94. Τῶν πλείοναν δυνάμεων.] Legendum puto, τῶν πλεῖον δυναμένων.

Κατὰ τὸν Δημοσθένην.] Verba maximi oratoris ex Orat. illa pro Ctesiphonte sunt hæc: οὐδεὶς γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει. οὐδ' ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται. οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι, & cætera admirabili elegantia.

Pag. 97. Τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.] Hæc postrema pars luculenti huiusce fragmenti extat in reliquiis libri XVII. pag. 752.

Βασιλεὺς Ἄτταλος.] Hoc fragmentum cum sequenti pænè ad verbum vertit Liuius in fine libri 32.

Pag. 101. Τοῦ μεγάλου κληθέντος.] Africanus maior cognominatur apud Ciceronem aliosque, ad differentiam minoris Africani. Eadem ratione Cato maior est dictus, quem Græci πρεσβύτερον dicerent. sed Africanum Magni cognomen habuisse nemo vt opinor dixit.

Μέτριος τὴν ὕπαρξιν ὡς Ῥωμαῖος.] Hæc verba ancipitis sunt & ambigui sensus. Vtrum enim Scipionis opes mediocres fuisse vt reliquorum ferè Romanorum voluit dicere, an potius mediocres ei facultates fuisse si cum cæteris Romanis compares. Eandem sermonis ambiguitatem memini me in Thucydide notare, qui de Brasida Spartano scribit: ἦν δὲ οὐκ ἀδύνατος εἰπεῖν ὡς Λακεδαιμόνιος. quod ita explicat Ælianus lib. 12. variæ hist. quasi dicere voluerit Thucydides, dicendi imperitos fuisse Spartanos, ac Brasidam fuisse, vt inter Spartanos facundum. sic enim Latini dicunt. Liuius libro 32. *princeps Ætolorum Alexander, vir vt inter Ætolos facundus.*

Ἐν τῷ ιζ' λόγῳ.] In ms. exaratum est ιι. sic enim semper τὸ ἦτα in eo codice perscribitur. sed procul dubio legendum est ιη'. Hæc enim sunt ex libro XVIII. historiarum Polybij, ad quem librum pertinent etiam, ni fallor, duo illa fragmenta quæ proximè antecedunt, vt didici ex codice ms. Bibliothecæ regiæ; in quo Excerpta ex libris historiarum Polybij leguntur, quorum initium est à libro VI. In eo codice ita reperi. ἐκ τῆς ιη' τῆς Πολυβίου ἱστορίας. ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν ἕκτην βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ γενόμενος, & cætera quæ vulgò inter Eclogas lib. 17. censentur, pag. 762. Nostram sententiam mirificè illud confirmat, quod Liuius (quem Polybij simiam meritò appellare possumus) eundem ordinem instituit. nam cùm librum 31. Polybianis ipsis verbis terminasset, mox à prælio ad Cynoscephalas alterum orditur. quare non dubitamus descriptionem illam

prælij ad Cynoscephalas libro 18 Polybij adsignare.

Εκείνῳ μὲν γὰρ ἐξαρχῆς.] Operæpretium est Liuij interpretationem hic apponere ex lib. 32. *Huic viro præter diuitias nihil ad spem regni fortuna dederat. His simul prudenter, simul magnificè vtendo effecit; primùm vt sibi, deinde vt aliis non indignus videretur regno. Victis deinde prælio vno Gallis, quæ tùm gens recenti aduentu terribilior Asiæ erat, regium adsciuit nomen. cuius magnitudini semper animum æquauit, &c.*

Pag. 102. Νικήσας μάχῃ γαλάτας.] Ab hac victoria dictus est γαλατονίκης apud Suidam in Νίκανδρος. Strabo lib. 13. καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς οὗτος πρῶτος νικήσας γαλάτας μάχῃ μεγάλῃ. Meminit eiusdem victoriæ Pausanias in Atticis & in Phocicis. Porrò notandum est quod ait Strabo primum hunc regium nomen adsciuisse post victoriam de Gallis, id est, Olympiade 134. anno 4. Certè Philetærus Spado, qui primus dominationem Pergamenorum constituit, auus Attali, Rex in nummis veteribus dicitur, teste Goltzio in Thesauro, cui successit Eumenes fratris filius, quem quidem Regem quoque appellatum esse inuenio à Iustino lib. 27. (qui tamen regem Bithyniæ appellat magno errore,) & à Diogene Laërtij filio, in vita Arcesilai: Εχορήγει αὐτῷ πολλὰ Εὐμένης ὁ τοῦ φιλεταίρου. διὸ καὶ τούτῳ μόνῳ τῶν ἄλλων βασιλέων προσεφώνει. vbi notandum est Eumenem dici Philetæri filium, qui reuera erat fratris filius, teste Strabone. Itaque rectius apud Athenæum, ἀδελφιδοῦς dicitur, vbi ex ebrietate interiisse memoratur: ὑπὸ μέθης ἀπέθανεν Εὐμένης ὁ Περγαμηνὸς ὁ φιλεταίρου τοῦ Περγάμου βασιλεύσαντος ἀδελφιδοῦς, ὡς ἱστορεῖ Κτησικλῆς ἐν τρίτῳ χρόνων. sed fortasse à Philetæro auo adoptatus fuit Eumenes.

Εν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ἔργοις] Eadem propè verba repetit Polybius in Excerptis legationum, cap. XXV. Narrat Plutarchus in Flaminino, Attalum regem cùm in gratiam Flaminini maximo impetu ac concitatiore animo orationem habuisset ad Bœotos, vt eos ad societatem populi Romani perliceret, subita vertigine aut rheumate correptum in concione ipsa collapsum esse, atque inde nauibus auectum paulò pòst expirasse.

Παισὶ παίδων.] Id sanè prædictum ei fuerat oraculo, vt ex veteri auctore refert Suidas: Οτι Ατταλος ὁ Απολλωνιάδος ἀνὴρ βασιλοὺς Ασίας μεταλλάξαι τὸν βίον πληρωθείσης ἐπ' αὐτῷ τῆς πυθίας, ἥτις χρησμῳδουμένη Αττάλῳ τῷ μεγάλῳ ἔφη. Θάρσει ταυρόκερως ἕξεις βασιληΐδα τιμὴν καὶ παίδων παῖδες. τούτων γε μὲν οὐκέτι παῖδες Cuius oraculi meminisse videtur Pausanias lib. vlt. cùm ait, τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον Ατταλον καὶ ταυρόκερων ἀπεφαίνετο τὸ χρηστήριον.

Pag. 105. Περὶ Λαρύμναν] Larymnam alij vocant oppidum in ora Bœotiæ situm ad ostia Cephissi amnis, cui nomen dedit Larymna Cyni filia, teste Pausania in Bœoticis. Meminit eiusdem oppidi Strabo ac Plinius.

Pag. 109. Περὶ τῆς τοιαύτης.] Deest κακίας, aut quid simile. qua voce vtitur in hoc fragmento Polybius non semel, eique ἀρετὴν opponit.

Eiusdem originis verbum est χαλκτῦν, vnde χαλέχται dicti apud Polybium legat. 38. quo in loco de praua administratione Reip. Bœotorum eadem repetit quæ hic dixerat, πολλὰς δὲ περὶ λύτων ἀμφισβητήσεων ὑπαρχούσης διὰ τὸ πλείους εἶναι τοὺς χαλκέντας τῶν εὐπόρων. Tacitus alicubi dicit, *& quod in vrbe ægrum erat.*

Απομέιζον τοῖς συσσιτίοις.] In ms. legebatur τοῖς ὑπὸ τοῖς, absque sensu: sed correxi ex Athenæo, qui hæc adducit ex lib. xx. Polybij. Quemadmodum autem ex Athenæo hunc Polybij locum emendauimus, sic vicissim Athenæus ex nostro codice emendandus videtur. Nam pro κοινώνεια τοῖς φίλοις, legendum videtur, κοινὰς τοῖς φίλοις τὰς οὐσίας ἐποίουν. Sed tolerari potest fortasse κοινώνεια, vt sint quasi collegia ac sodalitia. quod autem in Athenæo δειλινὰ legitur, non præfero nostræ lectioni δεῖπνα. quamquam vt ingenuè fatear, in exemplari nostro erat, διπλᾶ.

Εἰς τὸν Ἰσθμὸν προχαθίσαι.] Sic emendauimus, cùm in ms. esset προσχαθίσαι. Est autem προκαθίζειν Polybiana vox. Liuius eleganter interpretatur *Præsidere.* Quod enim Polybius in legat. 12. dicit, ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς δυνατὸς προκαθίσας τῆς ἠπείρου παρασκευάζειν σφίσι τὴν ἀσφάλειαν. Liuius lib. 36. ita vertit: *Sed si ipse posset terrestribus naualibusq. copiis præsidere Epiro.* Vide fragmenta Polybij in ἠπείρου, & προκαθίσαι apud Suidam.

Τῆς παρουσίας αὐτῶν.] Hunc locum ita emendaui, τῆς παρουσίας τῶν ἀχαιῶν ἐκ διαδυμηθέντες.

Εν γε μὴν τοῖς ἑξῆς.] Belli Persici tempora intelligit, quo tempore Bœoti in maximas calamitates inciderunt, vt narrat Liuius lib. 42.

Pag. 110. Τὴν ἐπαναίρεσιν Βραχύλλου.] Hic Brachilla filius erat Neonis, præcipuus Macedonicarum partium fautor inter Thebanos, de cuius cæde scribit Liuius lib. 33. qui locus ex cap. 8. legationum Polybij est transcriptus. Apud Plutarchum in Flaminini vita, Βραχύλλαις corruptè scribitur. neque emendatius apud Liuium Barcilla. Porrò hunc auctoris nostri locum Liuius lib. 36. sic est interpretatus: *In Bœotiam ipse profectus est, causas in speciem iræ aduersus Romanos eas quas antè dixi, habentem, Barcillæ necem & bellum à Quintio Coroneæ propter Rom. militum cædes illatum, reuera per multa iam sæcula publicè priuatimque labente egregia quondam disciplina gentis.*

Οἱ τῶν Βοιωτῶν Αρξαντες.] Existimaueram legendum esse Αρχοντες. Sed Liuius vulgatam lectionem videtur tueri: sic enim vertit, *Obuiam effusis vndique Bœotiæ principibus, Thebas venit.* Itaque id in dubio relinquimus. Cæterùm proximè ante hoc caput collocari debet caput 12. legationum Polybij, vt ex Liuij libro 36. satis liquet.

Τοῦ πανσιστράτου.] Hic locus legitur apud Suidam in ἐναρμοσόντες. Liuius tamen eum Pausistratum semper appellat, lib. 33. initio, & in fine lib. 36. & in lib. 37. Apud Polyænum lib. v. strateg. Ναυσίστρατος Ροδίων ναύαρχος dicitur corruptè, cùm Παυσίστρατος dici debeat. In Appiani Syriacis, πασίμαχος.

Αρτι γὰρ.] Hanc periodum hic adieci ex Suidæ lexico, qui in voce

διάληψις, hunc locum adducit ex libris Exceptorum περὶ γνωμῶν Constantini nostri procul dubio.

Διὰ τὴν ἐξαπάτειαν.] Intelligit fraudem qua Pausistratus à Polyxenida regiæ classis præfecto circumuentus cum suis periit, quemadmodum narrat Liuius lib. 37. qui Pausistrato Eudamum ac Pamphilidam substitutum esse dicit.

Διοφάνης.] Hæc T. Liuius ita vertit lib. 36. *Per eosdem dies Elæam ex Achaia mille pedites cum centum equitibus Diophane omnibus iis copiis præposito accesserunt. veterani omnes & periti belli erant, & ipse dux Philopœmenis summi tum omnium Græcorum imperatoris discipulus.* Eiusdem Diophanis elogium habes cap. 41 legationum: Ὁ δὲ Διοφάνης ὁ μεγαλοπολίτης ἄνθρωπος στρατιωτικώτερος μᾶλλον ἢ πολιτικώτερος, &c.

Pag. 113. Μοαγέτης.] De hoc regulo videndus est Liuius lib. 38. & caput xxx. legationum Polybij, quod quidem huic nostro fragmento connexum fuisse apparet. Fuit autem id nomen Moagetes familiare tyrannis Cibyratarum. Sic enim dictus est vltimus ille, quo pulso Mithridatici belli temporibus extincta est à Murena tyrannis Cibyratarum, teste Strabone.

Μέχρι τῆς πλωτείας.] In Suidæ Lexico additur ἡμέρας. quod tamen non minori elegantia subaudiri possit.

Pag. 114. Ὀρτιάγων.] Liuio lib. 38. Orgiago.

Pag. 117. Πλὴν τότε.] Hoc caput cum capite 47. legationum copulari debet. Nam post ea verba quæ illic leguntur ἀπορρίψαντο τὰς ἐλπίδας, inserendum est hoc caput quod nunc primum edidimus.

Pag. 118. Ἀνεστάτους ποιήσαντα.] Hæc Liuius ita expressit lib. 40. *Iam primum omnem ferè multitudinem ciuium ex maritimis ciuitatibus cum familiis suis in Emathiam quæ nunc dicitur, quondam appellata Pæonia est, traduxit. Thracibúsque & aliis barbaris vrbes tradidit habitandas, fidiora hæc genera hominum fore ratus in Romanos bello. Ingentem ea res fremitum in tota Macedonia fecit,* &c. sane grauiter.

Πατέρων προαγωγάς.] Patrum fortunam verti. cautè vt equidem existimo. famam etiam aut potentiam possis interpretari. videtur enim ea vox deducta esse ἀπὸ τοῦ προάγειν, quod est producere seipsum atque in lucem ac famam prodire. vnde & ἀντιπροαγωγαὶ à Polybio dicuntur, id est obtrectationes atque æmulationes. Sic enim lib. 18. διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιπροαγωγάς.

Pag. 121. Τετταράκοντα ἔτη συνεχῶς.] Sic emendaui cum in exemplari esset συνήθως absque sensu. vixit porrò Philopœmenes annis 70. teste Plutarcho & Liuio, & Polybio qui de vltima Philopœmenis expeditione sic ait. ὁ δὲ κατασπεύσας προῆγε· τὰ μὲν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἡλικίας βαρυνόμενος, εἶχε γὰρ ἑβδομηκοστὸν ἔτος. διαβιασάμενος δὲ τὴν ἀσθένειαν τῇ συνηθείᾳ τῇ πρότερον, παρῆν ἐξ ἀρχῆς εἰς μεγαλόπολιν αὐθημερόν. Hæc duo fragmenta quæ diuulsa apud Suidam leguntur in βαρυνόμενος & διαβιασάμενος, sic rectè coniunxi ex auctoritate Plutarchi. Cùm ergo 70. annos vixe-

rit Philopœmenes, & 40. continuos annos in Rep. sit versatus, relinquitur eum tricesimo ætatis anno ad Remp. accessisse. quæ fuit solennis ad Remp. capessendam ætas apud Achæos. quemadmodum indicat Polybius legat. 89. συγκλήτου συναχθείσης εἰς τὴν Σικυωνίων πόλιν, ἐν ᾗ συνέβαινε μὴ μόνον συμπορεύεσθαι τὴν βουλὴν, ἀλλὰ πάντας τοὺς ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν Dionysius quoque Halic. lib. 4. eam ferè omnium gentium legem fuisse ait. ἀπὸ ταύτης γὰρ οἱ νόμοι καλοῦσι τῆς ἡλικίας ὡς ἐπιπολὺ τοὺς ἄρχειν τε καὶ πράττειν τὰ κοινὰ βουλομένους.

Ὅτι Πόπλιος.] Horum trium imperatorum Philopœmenis, scilicet & Hannibalis ac Scipionis comparationem hîc faciebat Polybius. qui omnes vno eodémque anno obierant Claudio Marcello & Fabio Labeone Coss. Anno vrbis 570. vt Polybius scripserat teste Liuio lib. 39. quanquam Cornelius Nepos in Hannibalis vita refert Polybium in Annalibus scriptum reliquisse, Hannibalem Æmilio Paulo & Bæbio Tamphilo Coss. esse mortuum. sed Liuij auctoritas apud me quidem potior est.

Χαίρων.] Hic est qui in capite 46. legationum Polybij Charon dicitur, & capite 53.

Pag. 125. Δεῖν δικαιολογεῖσθαι.] In ms. codice & in Suidæ lexico legitur δεῖν δίκαιον ἡγεῖσθαι absque sensu. Itaque Casaubonus inter fragmenta Polybiana hunc locum cum referret, edidit δικαιολογεῖσθαι quod & nos secuti sumus.

Τὰ χρέα φεύγοντας.] Suidas rectiùs διὰ τὰ χρέα. paulò pòst legendum videtur Μακεδονίας παρακεχωρηκότας.

Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς.] Sic emendaui cum in ms. codice Σιτωνίας legeretur. Itoniæ Mineruæ fanum fuit celebre in Bœotia teste Polybio lib. 4. & Strabone lib. IX. & Scholiaste Apollonij lib. 1. qui quidem templum id Coroneæ fuisse affirmat. Fuit & fanum Mineruæ Itoniæ, siue Itonidis in Thessalia dictum ab Itone Deucalionis filio, teste eodem. Stephanus, λέγεται καὶ Ἴτωνος ἀπὸ Ἰτώνου ἥρωος, ἀφ' οὗ καὶ Ἰτωνία ἡ Ἀθηνᾶ ἢ τις καὶ Ἰτώνη, lege Ἰτωνίς.

Ἀφ' ὧν ἐκρατοῦμεν.] Hunc locum ita verti quasi ἀφ' οὗ legeretur. vulgata tamen lectio ferri commodè potest.

Πολλοῖς τε μετεωροδοκῶν.] Non dissimulabo lectionem ms. codicis quæ sic habet πολλοῖς ἐμετεωροδοκῶν καλὰς ἐλπίδας ὑποδεικνύναι. neque aliter in Suidæ lexico legitur nisi quod πολλάκις μετεωροδοκῶν ibi scribitur. ex quo coniiciebat Casaubonus. πολλάκις μετέωρος ἦν δοκῶν, vel μετέωρος ὢν ἐδόκει, sed emendatio nostra nobis prærider. Posset etiam legi πολλοῖς ἐμετεωροδόκει καλὰς ἐλπίδας ὑποδεικνύων. In vetustissimo codice Suidæ qui est in bibliotheca Regia reperi, πολλοῖς πολλάκις μετεωροδοκῶν.

Τήν τε περὶ τὰς γυναῖκας.] Hæc ex lib. 26. Polybij excerpta esse docet Athenæus lib. X. cum ait, Περσεὺς κατ' οὐδὲν τὸν πατέρα Φίλιππον ἐμιμήσατο. οὔτε γὰρ περὶ γυναῖκας ἐσπουδάκει, οὔτε φίλοινος ἦν. ἀλλὰ καὶ οὐ μόνον αὐτὸς μέ-

-μενον ἐπιτιμώντων, ἀλλὰ καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ. quæ hic inſerenda eſſe nemo non videt.

Pag. 16. Βάθος.] Vox eſt Polybiana quæ altitudinem mentis atque ingenij ſignificat, qua præditus abdita quæque examinat ac diſpicit. Itaque Polybius de Pauſiſtrato ſupra dixit. βαθύτερος τῇ φύσει καὶ στασιμώτερος μᾶλλον ἢ τολμηρότερος ὑπῆρχεν. Βάθος enim fere cum conſtantia coniunctum eſt. vt contra qui à Græcis ἐπιπόλαιοι dicuntur leues ſolent eſſe. Suidas in ἐπιπόλαιος. ὁ δὲ Σιλβανὸς ἐπιεικὴς μὲν ἦν καὶ πάλαι ἱερὸς καὶ ἁπλούστερος τὰ ἤθη καὶ ἐπιπόλαιος. quod Suidas explicat ἀντὶ τοῦ οὐ βαθὺς τὸν τρόπον. Optimè autem deſcripſit τὸ βάθος Æſchylus in Septemthebana. de Amphiarao cum dicit, βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος. ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. Philo in legatione ad Caium Tiberij ingenio tribuit τὸ βάθος optimo iure. ὁ γὰρ Τιβέριος φρονήσει βαθείᾳ χρώμενος. & Nicolaus noſter de Aſſyriis.

Πτολεμαῖος.] Hic videtur eſſe Ptolemæus cognomento Macer, qui cum eſſet Præfectus Cypri ad Antiochum Epiphanem transfugiſſe dicitur lib. 2. Machab. cap. x.

Βασιλικῶν διοικητῶν.] Hoc nomine vocabatur Alexandriæ is qui regiam pecuniam curabat. cuius rei teſtis eſt Cicero in Orat. pro Rabirio Poſtumo. *Hac vna ratio à Rege propoſita Poſtumo eſt ſeruandæ pecuniæ, ſi curationem & quaſi diſpenſationem regiam ſuſcepiſſet: id autem facere non poterat niſi diœcetes. Hoc enim nomine vtitur qui à Rege eſt conſtitutus.* Phalaris in Epiſtola ad Polycletum medicum, χρήματα δὲ καὶ τῷ ἐπὶ τῆς διοικήσεως δίδοσθαι τὴν σύνταξιν. Hos Græci etiam οἰκονόμους vocant, vt Ioſephus lib. 12. cap. 4. γράφει τῷ οἰκονόμῳ Ἀρίωνι ὃς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ ἐδιῴκει. Latini Diſpenſatores vocant. Athenis quoque erat Magiſtratus quidam ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, qui pecuniam ærarij adminiſtrabat, quem Quæſtorem poſſis dicere. Eius meminit Demoſthenes pro Corona. Dinarchus in Orat. κατὰ Διονυσίου τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως. apud Dionyſium Halic. in Dinarcho, & Diogenes in Zenonis Cittici vita. Pollux lib. 8. καὶ τὸ διαδιδόμενον ἐκαλεῖτο θεωρικὸν ἀργύριον. καὶ τὸ ἐκκλησιαστικόν, καὶ τὸ δικαστικόν, ὧν ὁ ταμιευτὴς ἐπὶ τῆς διοικήσεως, αἱρετὸς ἦν ἐπὶ τῶν προσιόντων καὶ ἀναλισκομένων. quæ Pollucis verba non intellexit interpres.

Αἴτιος ἐγένετο.] Vide Liuium lib. 32. & Plutarchum in Flaminini vita.

Pag. 129. Ἐκερατία.] In exemplari noſtro legebatur, ἐν κερατίᾳ, abſque ſenſu, in quo prorſus nobis hærendum erat, niſi Suidas nobis adfuiſſet, qui hunc locum profert in ἐκεράτια, idque interpretatur ἐγαυρία. neque aliter Heſychius κερατιᾶν reddit γαυριᾶν. videtur enim deriuari ἀπὸ τῶν κεραστῶν ταύρων, qui ſurrecta habent cornua. Sic Ariſtophanes ἀνορθιάζεις κερατίαν dixit eadem metaphora. veruntamen pace Grammaticorum malim interpretari, Contendere ac Rixari, ſumpta à cornicibus metaphora, quæ contentionibus gaudent, & alias aues ſubinde appetunt maiore animo quàm robore, vt & Seruius ſcribit in Eclogam ix. Virgilij. Sanè verbum illud quod adiungit Polybius, interpretationem no-

ſtram mirificè confirmat. ἀκοϛωνία, ait, καὶ περιτείβετο est enim περιτείβεσθαι altercari, vnde περιτειβὴ qua voce vtitur Polybius cap. 41. legat.

Μηδὲ περιέχειν.] Malim περιτρέχειν, metaphora ducta ab officioſis ſeruulis qui vltrò ad herum accurrunt. Emendaui etiam πέριξ ἰέτω, cùm in ms. codice eſſet, περὶ ἰέτω.

Καὶ Νίκανδρον.] Eupolemum & Nicandrum Romam abductos fuiſſe ſcribit Polybius cap. 73. legationum, eò quòd ſuſpecti erant Perſei partibus fauere aduerſus populum Rom. quod geſtum eſſe videtur conſulatu Auli Hoſtilij, & Attilij Serrani. ſeruiebant autem & obſequebantur Rom. in Ætolia Lyciſcus & Tiſippus, vt Polybius ſcribit.

Ἀπὸ τ' Ἱππομαχίας.] Sic in ms. codice ſcriptum inueni. fortè ἀπὸ Λυσιμαχίας legendum eſt, quod oppidum fuit Ætoliæ, teſte Strabone.

Pag. 130. Σώους ϛ.] Hæ duæ voces expungendæ videntur. ſenſum enim turbant, niſi fortè ſcribamus, σώους τε, aut ſimpliciter, σώους μὲν, ἀχείτους ϛ. quod mirificè placet.

Οἱ περὶ τὸν Κέφαλον.] Liuius lib. 43. *Cùm à Thracia pacem Cotys, ab Epiro Cephalus repentina defectione à Romanis præſtarent.*

Οἱ περὶ Θεόδοτον.] Is eſt, vt opinor, Theodotus Epirotes Paſſarone oppido oriundus, inſignis fauore Perſei, & odio aduerſus Romanos, de quo & Antinoo vide Liuium lib. 45.

Τοὺς Φανοτεῖς.] Legendum videtur, Φανοτεῖς, quod eſt oppidum in agro Phocenſi, cuius meminit Strabo lib. 9. & Polybius lib. 5. Exiſtimaui aliquando eoſdem eſſe ac Πανοπεῖς. quippe Strabo ait Parapotamios vicinos eſſe Phanotenſibus & Chæronenſibus, quod & Panopenſibus conuenit. ſunt enim Panopenſes vicini Parapotamiis & Chæronenſibus, teſte Herodoto lib. 8. & Pauſania in Phocicis. vnde apud Sophoclem pro Φανοτεὺς ὁ Φωκεὺς, quidam Πανοπεὺς legebant, teſte Euſtathio in Homeri Catalogum. Eſt & Phanota caſtellum Epiri apud Liuium lib. 33. in fine, & lib. 45.

Pag. 133. Τὰς ἀναθηματικάς.] Imagines & ſtatuas verti, quæ ſunt ἀναθηματικαὶ τιμαί. etſi enim regum ac principum honoris cauſa ſtatuuntur, ſolent nihilominus alicui Deo conſecrari. Cicero 2. in Verrem: *Apud omnes Græcos hic mos eſt vt honorem hominibus habitum in monimentis huiuſmodi nonnulla religione Deorum conſecrari arbitrentur, &c.* Vide quæ notauit Caſaubonus ad Diogenem Laërtij filium in Platone, & ante illum Lipſius in Commentariis ad lib. 3. Annalium Taciti. Videtur tamen Polybius nomine τ ἀναθηματικῶν τιμῶν, plus aliquid quàm ſtatuas intelligere. Capite enim 74. legationum ait omnes Eumenis honores qui indecori & præter Achæorum leges eſſent, ſublatos fuiſſe. aras itaque & ſacra, dieſque feſtos Eumenis honoris cauſa inſtitutos hac voce comprehendit. Vide & legationem 78.

Τὸ φιλάδελφον.] Ab hoc in fratrem amore cognominatus eſt Philadelphus, teſte Marciano Heracleota, & Strabone libro 14. & Stephano Byzantio in εὐσέβεια. Malè Scaliger poſtremum Attalum hoc cognomino

mine affectum esse existimauit, cùm is Philometor dictus sit, non Philadelphus.

Πλὴν τὸ κατὰ Πηλούσιον.] Antiochus Epiphanes in priore illa expeditione Ægyptiaca maiori calliditate & astutia vsus videtur, quàm regem decebat, vt Hieronymus passim in caput xi. Danielis memorat: *Et tam callidus fuit vt prudentes cogitationes eorum qui duces pueri erant, sua fraude subuerteret.* Idem scribit Iosephus lib. 12. Antiquitatum, γενόμενος ἐν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τὸ Πηλούσιον καὶ δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον περιελθὼν καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον.

Pag. 134. Αὐτῶν πεσόντων.] Deest adiectiuum, putà ἀδοκίμοις, aut quid simile.

Ἀπέθανεν γηραιός.] Narrat Liuius lib. 45.

Pag. 137. Δείνων καὶ Πολυάρατος.] Horum meminit Polybius in Excerptis legationum non semel, & Liuius lib. 44. vbi perperam scribitur Dione, pro Dinone.

Pag. 138. Τῷ γὰρ Ποτλίῳ.] Emendatum est à nobis, ποπλίῳ. idque ipso auctore Polybio, qui cap. 92. legationum id commemorat. quod caput excerptum est ex libro 30. historiarum, ad quem quoque nostrum fragmentum pertinere ferè adducor vt credam, quamquam repugnante ms. codice.

Pag. Τῶν Ἀντιγόνων.] Legendum, τῶν Ἀντιγονείων πανηγύρεως ἐν τῇ Σικυῶνι. Antigonia videtur fuisse dies festus in honorem Antigoni eius quem Tutorem vocant, institutus à Sicyoniis.

Pag. 144. Γάϊος Γάλλος.] Existimaui hunc esse C. Sulpicium qui cum Mauio Sergio ad res Græciæ & consilia Antiochi atque Eumenis Regis inspicienda missus à Senatu erat. vt scribit Polybius capite 106. & Diodorus cap. 21. legationum quod contigisse videtur Tiberio Graccho & Iuuentio Thalna Coss. hic C. Sulpicius Gallus triennio ante Consul fuerat, & de Liguribus in Magistratu triumpharat. Ex quo etiam consequitur caput illud legationum Polybij ad librum 31. pertinere.

Ἐν Τάβαις.] Hieronymus in caput xi. Danielis de eius morte ac loco eadem scribit. *Volens templum Dianæ spoliare quod infinita donaria habebat, fugatus à barbaris est qui mira veneratione templum illud suscipiebant. & mortuus est mœrore consumptus in Tabes oppido Persidis.* Apparet in codice Græco ex quo sumpsit Hieronymus scriptum fuisse ἐν Τάβαις. Est autem Tabas oppidum in Paretacene vltima, vt ait Curtius lib. v.

Pag. 146. Ἐξ Ἰβηρίας.] Hinc manifesto colligitur L. Æmilium ex Hispania triumphasse. accedit & Prologus T. Liuij lib. 46. in quo legitur. *L. Æmilius Paulus qui Persem vicerat mortuus: cuius tanta abstinentia fuit, vt cum ex Hispania & Macedonia maximas opes retulisset, vix ex auctione bonorum eius redactum sit vnde dos vxori eius redderetur.* Velleius quoque lib. 1. L. Æmilium priusquam Perseum vicisset bis trium-

phasse scribit & Prætorem & Consulem. At illius triumphi nec Liuius, nec Capitolini fasti, nec Plutarchus meminere. Vide Fastos Sigonij ad annum vrbis 564.

Pag. 153. *Εἰς τοῦτο τὸ μέρος.*] In mſ. erat *ἐν τοῦτο* corruptè. Diodorus Siculus p. 329. huius editionis habet *περὶ τοῦτο.*

Ἐρωμένους ἠγορακέναι.] Huc pertinet obiurgatio illa M. Catonis qui assiduè querebatur peregrinas delicias in vrbem intromitti, ac Ponticorum salsamentorum vas trecentis drachmis, pueros formosos agrorum precio æstimari, vt Polybius scripserat lib. 31. teste Athenæo. *Κάτων δ' ἐκεῖνος, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ λ' τῶν ἱστοριῶν, ἐδυσχέραινε, καὶ ἐκεκράγει ὅτι τινὲς τὰς ξενικὰς τρυφὰς εἰσήγαγον εἰς τὴν Ῥώμην τ' μὲν δραχμῶν κεράμιον ταρίχων ποντικῶν ὠνησάμενοι, μειράκια δ' εὔμορφα ὑπερβαλλούσης ἀγρῶν τιμῆς.* qui locus Polybij post ea verba quæ hic attuli positus mihi fuisse videtur.

Πέντε τοῖς πρ. ἔτεσι.] Quinquennium intellige quod est à tyrocinio ac sumpta virili toga ad annum vsque vicesimum, eo enim temporis spacio maxima custodia adolescentes indigent. Romæ certè ex fama illius ætatis iudicium de reliqua omni vita ferebatur, vt docet Cicero in Oratione pro M. Cœlio, his verbis: *Qua in ætate nisi qui se ipse sua grauitate & castimonia, & cum disciplina domestica tum etiam naturali quodam bono defenderat: quoquo modo à suis custoditus esset, tamen infamiam veram effugere non poterat. Sed qui prima illa initia ætatis integra atque inuiolata præstitisset, de eius fama ac pudicitia cum is iam se corroborauisset ac vir inter viros esset, nemo loquebatur.* Idem ait Polybius lib. 6. *ἡ δ' ἐφηβεία κανὼν ἦν ὀρθοῦ βίου καὶ ὑγιοῦς.*

Ἐπ' αὐτοταξία.] Sic correximus cum in exemplari esset *αὐτὸ ἀξία* nullo sensu. Est autem *αὐτοταξία* propriè continentia. Græci enim eleganter dicunt *παρ' αὐτῷ ἔχειν*, quod est continere. Sic Isocrates olim Sophocli aiebat, *οὐ μόνον δεῖ Σοφόκλεις τὰς χεῖρας ἔχειν παρ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς*, teste Plutarcho in Isocrate & Stobæo in cap. de Continentia. Demosthenes in Orat. in Midiam, *ὑβριστὴς γὰρ εἶ, ὦ Μειδία καὶ οὐκ ἐθέλεις ἔχειν παρὰ σαυτῷ τὼ χεῖρε.* Diodorus Siculus in hoc loco Polybij legisse videtur, *ἐπ' εὐταξίᾳ* vt videre est in eius Excerptis, pag. 329. editionis nostræ. eáque vera mihi lectio videtur. nam illud *αὐτοταξία* quod mihi initio placuerat, vereor vt Græcum non sit.

Pag. 154. *μ' τάλαντα.*] Legendum esse apparet *πεντήκοντα*, quod verba sequentia prorsus euincunt. Error ex notis numeralibus ortus est, quippe *ν'* quod 50. significat, in mſſ. libris ferè vt *μ* exprimi solet, quinquaginta autem talenta duodecies sestertiûm efficiunt more Romano: quam pecuniam dotis nomine Scipionis filiabus datam esse scribit Polybius. Ex quo apparet errare eos qui decies sestertiûm legitimā ac certam inter Senatores Rom. dotem fuisse existimant.

Pag. 157. *Κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους.*] Huius legis alibi quod sciam, mentio nulla extat. Idem autem valuisse existimo, & si extraneus dotem promisisset, vt annua, bima, trima die soluenda esset, nisi nominatim

aliud conuenisset. poterat enim etiam ex pacto dies prorogari, leg. 19. D. de pactis dotalibus. quod si nulla conditio apposita fuisset, annua, bima, trima die numerabatur ex lege 12. tabularum, vt opinor. At supellex intra decem menses à contracto matrimonio præstari debebat ex iisdem legibus teste Polybio: cuius legis ratio hæc videtur fuisse, quod ob necessarios familiæ vsus supellectilis præstatio differri non debuit. Ex his intelligendus est iocus Deillij apud Senecam in Suasoriis, qui cum Athenienses tempus ab Antonio peterent ad pecuniam conferendam quæ ipsis imperata erat dotis nomine, neque impetrarent, dixit: Et tamen scito illos tibi annua bima, trima die debere.

Τοῦ δὲ Τιβερίου] Hic est Tib. Gracchus pater Gracchorum, qui cum L. Scipio in vincula duceretur, auxilio Trib. potestatis intercessit, tametsi inimicitias cum Scipionibus exerceret. quam ob gratiam P. Scipio Africanus, rogante Senatu, filiam minorem ei despondit, vt narrat Liuius lib. 38. Valerius lib. 4. cap. 2. Nupsit autem Tiberio post mortem Africani, vt inter omnes conuenire Liuius scribit. sed illud parum constat vtrum post mortem Africani & desponsa sit, & nupserit. Plutarchus quidem in vita Tib. Gracchi ait Polybium scripsisse, post obitum Africani propinquos ipsius prælato omnibus Tiberio Corneliam collocasse, vt quæ à parente nulli collocata aut desponsa esset. At hic certè Polybij locus manifestò arguit vtramque à patre saltem desponsam esse. Ait enim hic Polybius Africanum 50. talenta vtrique filiæ dotis nomine promisisse. Itaque de Plutarcho quid dicam non habeo. Nisi fortè vtrumque simul verum est: & à patre desponsam Tiberio Corneliam esse, & post obitum patris à propinquis rursus eidem desponsam de nouo, quasi antea desponsa non fuisset, vel potius ratam esse habitam patris sponsionem. atque ita tollitur omnis difficultas.

Ναυσικᾶ Σκιπίωνος.] Sic in Exemplari perscriptum erat, pro Νασικᾶ. quod tamen retinendum esse duxi. Hic P. Scipio Nasica Corculum dictus est filius Nasicæ, qui vir optimus à Senatu iudicatus est. Hic autem vir Optimus Nasica cognatus erat Africani, vt docet Liuius libro 38. filius Cn. Scipionis, qui in Hispania cum fratre est occisus.

Πωλοῦντος τὸ διαγραφὴν.] Verti, *pecuniam è mensa numeraret*. Ea enim vis est Græci vocabuli, vt testis est Harpocratio in *διαγράψαντος*, & Suidas; quia scilicet argentarij pecuniam omnem quam soluerant, studiosè in codicem referebant. At Latinis perscripta pecunia longè à numerata differt, vt apud Suetonium in Iulio, cap. 42. Perscripta enim pecunia dicitur ea quæ cùm debeatur, nec adhuc numerata sit, in tabulas relata est. Cicero pro Roscio Comœdo, & lib. 4. Ep. vlt. ad Atticum.

Pag. 158. Οὐδὲν αὐταῖς προσήκει κατὰ τοὺς νόμους.] Lege enim Voconia vetitum erat ne quis mulierem heredem institueret. Tulerat eam C. Voconius Saxa Tribunus pl. C. Claudio Pulchro & Tiberio Graccho Coss. anno vrbis 576. vt qui post censuram Postumii Albini & Fuluij Flacci census esset, ne heredem virginem, néue mulierem faceret, vt docet

Liuius lib. 41. & Cicero in Verrem. Iaque hæc lex ad eos qui censi non erant, minimè pertinebat. Censi autem intelligebantur more veterum, qui centum millia in professione detulissent, vt notat Asconius in Verrinas, qui & Classici dicebantur. cæteri qui infra classem erant, ea lege non tenebantur, vt docet M. Cato in Oratione qua legem Voconiam suasit apud Gellium lib. 7. cap. 13.

Pag 161. Χαιρετισμοὺς] *Salutationes* verti. deductum enim ἀπὸ τοῦ χαίρε, id vocabulum esse existimaui. prehensationes etiam interpretari possis.

Pag. 162. Ἐπὶ τῆς κυνηγεσίας ἀνασρ.] Fuit Scipio venationi addictior, quod docet Polybius in fragmento apud Suidam: διὰ γὰρ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιθυμίαν ἣν ὑπὲρ αὐτοῦ διάληψις, ὡς οὐδὲν περιεργαστέον ... κατὰ τὸν βίον τῶν κυνηγετῶν. quæ de Scipione dici equidem non dubito. Eúmque ad hoc studium ipse Polybius plurimùm incitabat, qui suum circa venationem studium tum hoc loco, tum in cap. 114. legationum ingenuè fatetur.

Τῆς ἐμφυλίου στάσεως] Huius intestini inter Ætolos belli meminit Liuius libro 45. vbi 550. principes Ætolorum ab Lycisco & Tisippo auxilio Rom. militum captos & interfectos esse ait.

Μνασίππου Κορωναίου.] In exemplari erat Κυρωναίου, quod emendauimus. Huius Mnasippi Bœoti & Chrematæ Acarnanis, qui præcipui partium Rom. fautores erant, meminit Polybius cap. 94. legationum, vbi χρέμας scribitur, pro χρεμάτας, minus rectè vt puto. Sanè in cap. 75. legat. χρεμάς dicitur in ms. teste Fuluio Vrsino.

Pag. 165. Ὅτι μετὰ τὸ κατακρῖναι.] Id caput cum superiori iungi debet, vt satis clarum est. Prima verba mendo non carent, quæ restituere non opis est nostræ. Intelligitur autem L. Anicius qui Gentium Regem Illyrici vicerat, qui confecta prouincia Epirum vsque processit, eámque turbatam composuit ante aduentum Pauli Æmilij, vt scribit Zonaras.

Pag. 166. Τοῖς ἀνακεκλημένοις.] Confecto bello Macedonico quotquot Persei partibus fauisse suspecti delatique erant ex omni Græcia partim literis Pauli Imperatoris, partim edicto decem legatorum citatis nominibus sunt euocati, qui Romam ad causam dicendam sequerentur, Ælio Pæto & Iulio Penno Coss. vt scribit Liuius lib. 45. Sed & si qui eorum apud Reges esse dicebantur, literis accersiti sunt, teste ibidem Liuio, hos ἀνακεκλημένους vocat Polybius hic & suprà, pag. 149.

Μάρκος Ἀρχιερεὺς ὢν καὶ πρῶτος τῆς συγκλήτου γραφ.] Is est M. Æmilius Lepidus, qui tum Pontifex Max. erat, & Princeps Senatus sex continuis lustris à Censoribus lectus est, vt legitur in Prologo lib. 47. & 48. Titi Liuij, vir omnibus honoribus in toga functus. nam & iterum Consul & Censor fuit cum Fuluio. Eius Pontificatum memorat etiam Polybius cap. 37. legat. & Valerius Max. lib. 4.

Πρῶτος τῆς συγκλήτου γραφόμενος.] Id est, Princeps Senatus. Reuera enim Princeps Senatus is erat, quem is Censor cui lectio Senatus sorte euenerat, primum in recitando senatu nominabat: & cuius nomen in albo

Senatorio primũ perſcribebat, vt docet Liuius pag. 539. lib. 29. Dio, & Zonaras ex Dione, πρόκριτον τῆς γερουσίας appellãt, eò quòd à Cenſſ. legeretur. eſt enim προκρίνειν, Eligere ac Præferre. Porrò hic honos perpetuus non erat ſemper. cæterùm is qui princeps lectus erat, quamdiu in eo honore erat, dignitate cæteros anteibat, non poteſtate, vt docet Zonaras tomo 2. pag. 29. ex Dione. Plutarchus in Tib. Graccho ſic deſcribit hanc dignitatem, προγεγραμμένος κατ᾽ ἀξίωμα τῆς ῥωμαίων βουλῆς.

Τοῦ χάρωνος εισελθόντος.] Hic inſeri debet caput 127. legationum Polybij.

Pag. 169. Ἀδελφοὺς ἔχων τρεῖς καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν, &c.] Deeſſe videtur ἀκμάζοντας, aut quid ſimile. Suidas in εὐμένης, nihil ab editis differt. ſunt autem hi tres Eumenis fratres, Attalus cognomine Philadelphus, ac Philetærus, & Athenæus, teſte Strabone & Plutarcho, περὶ φιλαδελφίας.

Ὑπὸ φυλομάχου.] Malim φυρομάχου, vt in Eclogis Diodori noſtri legitur. Sanè Plinius lib. 34. cap. 8. Phyromachum appellat nobilem ſtatuarium, qui Attali & Eumenis aduerſus Gallos prælia fecit. Floruit Olymp. 120.

Pag. 170. Κυνίου ἀπόλλωνος.] Cynius Apollo cognominatus eſt, eò quòd cum Latona eum recens natum cum ſorore humi poſuiſſet, à canibus raptus eſt. alij alias cauſas memorant, quas videſis apud Suidam in κυννεῖος, ex Socrate Argiuo & Cratete Grammatico. Cultus eſt hoc nomine Athenis, eique gens Cynidarum dicata erat, ex qua ſacerdotes Cynij Apollinis conſtituebantur, vt teſtatur Heſychius.

Περὶ Τημνόν.] Rectius erit τῆμνον, quæ vrbs ſita eſt in Æolide, vt tradit Strabo, & Stephanus. iuxta quam fuit Apollinis Cynij fanum, teſte hîc Polybio. colebatur & Æſculapius Temni, vt docet Nummus Mamææ Auguſtæ, in quo Æſculapius ſculptus eſt cum hac inſcriptione: ΕΠ. ΑΥΡ. ΕΡΜΕΙΟΥ. ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Latini Temnios dicunt, vt eſt apud Tacitum libro 2. Annalium: tamen Cicero pro Flacco, *Temnitas* nuncupat.

Ὅτι Ἀρχίας.] Huc pertinent fragmenta Polybij quæ apud Suidam extant in προτείνειν, & προσαγγελία.

Pag. 73. Τὸν Βεργαῖον Ἀντιφάνην.] Deeſſe hic nonnulla ſatis apparet. Hæc enim ad Prienenſes pertinere non poſſunt. Itaque aſteriſco locum notaui. Porrò hic Antiphanes Bergæus incredibilia quædam ſcripſerat & ridicula, à quo deinde omnes futiles ac fatui Bergæi ſunt dicti, teſte Stephano Byzantio in βέργη. quem tamen falli exiſtimo cum hunc Antiphanem cum Antiphane Comico confudit. nam præterquam quod Antiphanes comicus non fuit oriundus Berga oppido, ſed Cio, aut vt quidam aiunt, Rhodo, certè non eiuſmodi poëta fuit, vt in exemplum inſignis ſtultitiæ ſumeretur. quæ enim ſuperſunt illius fragmenta apud Athenæum, longè aliud teſtantur.

Προυσίας.] Hic eſt Pruſias cognomento κυνηγὸς, qui deuicto Perſeo, cuius ſororem in matrimonio habebat, Romam venit, ac ſe libertum po-

puli Rom. professus est, tandémque à Nicomede filio interfectus est. fuit autem vt opinor, Prusiæ filius, Zielæ nepos. Neque enim assentior Carolo Sigonio viro doctissimo, qui in libro 1. de antiquo iure prou. cap. 13. eum cum altero confudit Prusia Zielæ filio, qui Phrygia cedere Attalicis regibus iussus est à Romanis, vt tradit Liuius & Strabo lib. 12. Sed hunc ab illo distingui debere his argumentis vincam. Etenim noster hic Prusias κυνηγὸς cognominatus est teste Appiano in Mithridatico. at alter ille dictus est χωλὸς, vt tradit Memnon lib. 15. & hic quidem decessisse dicitur ex vulnere quod in obsidione Heracleæ acceperat, teste ibidem Memnone. Noster, vt dixi, à Nicomede filio est occisus, vt est apud Diodorum, Iustinum, Appianũ & Zonaram. Et Prusias quidem ὁ χωλὸς fortissimus vir fuit ac bellicosissimus vt testatur Memnon & Polybius in fine lib. v. Noster verò κυνηγὸς effeminatus, & imbellis proditur ac regio nomine indignus à Polybio in legat. 97. & Liuio. Priori Philippus Persei pater filiam copulauit, teste Polybio lib. 15. posteriori postulanti Perses sororem dedit vt præter Appianum in Mithridat. refert Liuius lib. 42. Postremo prior ille Prusias ante Olymp. 140. regnare cœpit, vt colligitur ex Polybij lib. 4. posterior verò L. Marcio & Manilio Coss. est occisus, vt ponit etiam Sigonius in fastis ex Liuij Epitome, id est anno 3. Olymp. 157. Quòd si hic vnus idémque est ac prior, sequitur vt plusquam 60. annos regnauerit. Regno autem tam diuturno quomodo conuenire possunt ea quæ de Prusia hîc Polybius dicit; tantopere alienatos ab eo atque infensos fuisse subditos. Cæterum illud etiam obiter moneo, malè apud Strabonem loco cit. legi Περυσίᾳ τῷ ζήλα. scribendum enim est ζιήλα, ex Arriano in Bithynicis apud Eustathium in lib. 3. Iliad. & Tzetzem Chil. 3. hist. 115. & ex Stephano in ζῆλα & περσῦσα, ac Suida. hic Zielas à Gallis in conuiuio interfectus est, quos ad conuiuium inuitarat, cum iis insidiaretur, vt scribit Phylarchus apud Athenæum lib. 2. vbi malè ζηλᾶ scribitur. Ex quibus emendandus est prologus libri 27. Trogi Pompei, in quo sic habetur. *Vtque Galli Pergamo victi ab Atalozia Lambitunum occiderint*, lego, *victi ab Attalo Zielam Bithynum occiderint*. In fragmentis Memnonis semper ζιήλας exaratur.

Pag. 174 Τισὶς πέπλεγας.] Tres tantum Masinissæ filios in historiis patri superstites reperio, Micipsam, Gulussam, Mastanabalem. Sic enim apud Salust. in Iugurthino habent mss. codices non Manastabalem, & Appianus in Libyco μαςανάβαν eum appellat. Zonaras μαςανάμαν. Ita enim edidit VVolfius, mendosè vt opinor, ob affinitatem inter μ & ω: quomodo in mss. codicibus τὸ βῆτα scribi solet. Inuenio & Masgabam & Misagenem Masinissæ filios apud Liuium. sed ij aut nothi fuere, aut certè ante patrem mortui. Mirum tamen in Eclogis lib. 32. Diodori, παῖδας δέκα poni Masinissæ superstites. In Eutropio 44.

Pag. 177. Εδωκας σαυτὸν εἰς τὴν πόλιν.] Hasdrubal enim prius militaribus copiis extra vrbem præfectus fuerat. cum alter Hasdrubal Gulussæ

consobrinus vrbanis copiis præesset. posteà prior Hasdrubal cum in prælio aduersus Manilium superior fuisset, victoria elatus etiam vrbanum exercitum sibi adiungere conatus est. Itaque vrbem ingressus Hasdrubalem alterum calumniari cœpit, quo abdicato ipse vniuersis copiis solus præfuit. Est autem huius loci sensus ambiguus. dubium enim est an id velit dicere Gulussa. *Si Romanos metuisses*, an illud potius, *nisi Romanos metuisses.*

Pag. 178. Τῶν οἰκετῶν ἐξ αὐδίκης.] Legendum puto. ἐξ absque αὐδίκης. idque in versione Latina sum secutus.

Pag. 181. Πυθέας.] Hic Pytheas Bœotarches Thebis erat, altera post Critolaum fax Achaïci belli, teste Pausania in Achaïcis, vbi bellum Achaïcum elegantissime & grauissime refert. huius etiam meminit Polybius infrà. Occisus est à Q. Cæcilio Metello, vt refert Pausanias.

Εκπέμψας εἰς τὰ Μέγαρα.] Diæus præsidium militum Megara misit qui vrbem custodirent, & Metellum cum legionibus si vlterius progredi vellet arcerent. vt ait Pausanias.

Παρατρόφους.] Alumnos verti. sunt enim παράτροφοι οἱ παρὰ τοῖς τῶν εὐπόρων υἱοῖς τρεφόμενοι. Tales erant apud Spartanos ij qui Mothaces dicebantur, seu Mothones, quos παρατρεφομένους τοῖς ἐλευθέροις exponit Harpocratio & Hesychius: Phylarchus lib. 25. hist. apud Athenæum σωτρόφους, quod idem est. Glossæ vet. Alumnus οἰκογενής, τρόφιμος, θρεπτός. Item σύντροφος collectaneus.

Pag. 189. Εἰ μὴ ταχέως ἀπωλόμεθα.] Huius dicti auctor fuit Themistocles. vide Plutarchum in eius vita. Zonaras quoque testis est Græcos post excidium Corinthi cum in maiori felicitate quam antea essent id dicere solitos, ὅτι εἰ μὴ θᾶττον ἑαλώκεσαν, οὐκ ἂν ἐσώθησαν.

Αὖλος Ποςόμιος.] De hoc Aulo Posthumio extat Ciceronis iudicium in libro qui Lucullus inscribitur. *Legi apud Clitomachum cum Carneades & Stoicus Diogenes ad Senatum in Capitolio starent A. Albinum qui tum P. Scipione & M. Marcello Coss. Prætor esset eum qui cum auo tuo Luculle Consul fuit, sane doctum hominem, vt indicat ipsius historia scripta Græcè, iocantem dixisse Carneadi*, &c. Eiusdem meminit in lib. de claris Oratoribus, & Plutarchus in M Catone ac Gellius lib. xi.

Τὴν αἵρεσιν τὴν Ἑλληνικήν.] Quid senserit M. Cato de Græcis, ipse docet in libro ad filium. *Dicam de istis Græcis suo loco, Marce fili, quid Athenis exquisitum habeam. & quod bonum sit illorum literas adspicere, non perdiscere vincam. Nequissimum & indocile genus illorum: & hoc puta vatem dixisse, quandocunque ista gens suas literas dabit omnia corrumpet.* Semper autem Romani leuitatem Græcorum contempserunt, vt ex Cicerone aliisque apparet. sed & ipsum Græci nomen ludibrio & conuicio erat. vt docet Zonaras tomo 2. τὸν Ξάνθιππον ὡς χαλκὸν ἀποσφάξαντες· οὕτω γὰρ καλοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰς ὄνειδος δυσγενείας τῷ ὀνόματι κατ' αὐτῶν χρῶνται.

Pag. 190. Εβάλετο διδόναι.] In ms. exemplari hæc cum præcedentibus

cohærebant. quæ nos merito distinximus: pertinent enim ad ipsum Polybium, qui cum post expugnationem & excidium Corinthi quidam ex Romanis Philopœmenem accusauisset coram Mummio ac decem legatis, quod semper aduersatus esset causæ populi Rom. contra Polybius pro Philopœmene perorauit, vtque eius memoria seruaretur obtinuit, vt narrat Plutarchus in Philopœmene ad finem.

Pag 193. Τεταμμένην περίπτεσιν.] Legendum videtur, τεταμένην.

Τὴν Ἀχαιοῦ.] Achæum hîc intelligo principem atque auctorem generis Achæorum, qui fuit Xuthi filius, Hellenis nepos, de quo vide Pausaniam, ἐν περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος.

Τῶν δέκα.] Sic Polybius & Dio ac Zonaras tomo 2. vocare solent decem legatos, qui confecta à Consule aut Prætore prouincia mittebantur à Senatu, vt Consul Prætorve ex eorum sententia prouinciam ordinaret, legesque daret, quorum acta postea à Senatu confirmabantur, vt docet Cicero Philippica 12. Qui autem fuerint decem legati tum à Senatu missi ad res Græciæ componendas, ignotum est. Vnus quidem ex iis fuit L. Mummius pater L. Mummij, qui Corinthum ceperat, vt docet Zonaras ex Dione, πεμφθέντος δὲ ὁ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ καταστάσει τῶν ἁλόντων. vbi notandum est patrem in decem legatis fuisse. Neque enim solebant veteres Romani legare in decem, qui essent Imperatorum necessarij, vt ait Cicero in Ep. 6. lib. 13. ad Atticum his verbis, quæ quoniam ad hunc locum maximè faciunt, apponere non parcam. *Mummium fuisse ad Corinthum pro certo habeo: sed non dubito quin fratri fuerit legatus non in decem. Atque id etiam accepi non solitos maiores nostros legare in decem, qui essent Imperatorum necessarij, vt nos ignari pulcherrimorum institutorum aut negligentes potius M. Lucullum, & L. Murenam, & cæteros coniunctissimos ad L. Lucullum misimus.* Idem in Epist. 30. *Si cunde potes erues, qui x. legati Mummio fuerunt, Polybius non nominat. Ego memini Albinum Consularem, & Sp. Mummium.*

Pag. 194. Ἐνεπίπλαντο δὲ τοῦ Πολυβίου.] Polybium cum Scipione Africano ad Carthaginem fuisse constat, excidioque vrbis interfuisse, vt testantur Appianus in Libyco, Ammianus Marcellinus lib. 24. & Orosius lib. 5. Diruta est autem Carthago Cornelio Lentulo & L. Mummio Coss. eodemque anno ab L. Mummio Corinthus excisa est, vt scribit Velleius Paterculus lib. 1. Itaque non video quî fieri possit vt eodem anno ac tempore Polybius in Achaïa & in Africa simul fuerit. vnico Strabonis loco id confici Casaubonus existimauit, qui sic habet in lib. 8. Πολύβιος δὲ τὰ συμβάντα περὶ τὴν ἅλωσιν ἐν οἴκτου μέρει λέγων προστίθησι, καὶ τὴν στρατιωτικὴν ὀλιγωρίαν τὴν περὶ τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα. φησὶ γὰρ ἰδεῖν παρὼν ἐρριμμένους πίνακας ἐπ' ἐδάφους, πεττεύοντας δὲ τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τούτων. Sed ex his verbis nego id consequi Polybium expugnationi interfuisse, sed tantùm post expugnationem superuenisse. Neque enim credibile est milites Romanos inter vrbis captæ excidium alea lusisse, quo tempore militaris disciplina arctius custodiri debet. Deinde quis credat Polybium

ea

ea ſapientia hominem eaque in patriam caritate, ſpectatorem expugnationis eſſe voluiſſe. ſtabat enim à partibus populi Rom. Verius eſt igitur quod dixi, Polybium ſcilicet poſt Corinthi excidium celeriter ex Africa aduolaſſe, vt opem aliquam ruenti patriæ afferret. Audeo enim de Polybij auctoritate id affirmare, ſi ante expugnationem adfuiſſet, non in tantam calamitatem Corinthum venturam fuiſſe. Accedit & Oroſius lib. 5. qui diſertè ſcribit ex T. Liuio, vt ſolet, Polybium tum ad Carthaginem fuiſſe, cùm Diæus à Metello eſt deuictus. Eſt & alius error in Chronologia Caſauboni, qui Corinthi excidium confert in Conſulatum Q. Fabij & Hoſtilij Mancini. quæ ſententia licet Plinio auctore firmetur, magis tamen placet Velleij & Oroſij opinio, ob mirabilem concurſum excidij duarum maximarum vrbium. Accedit quod & Plinius hanc noſtram ſententiam tuetur. nam Corinthum ait captam eſſe vrbis anno 608. in quem annum ex ſupputatione Varronis, quam ſequitur vbique Plinius, cadit conſulatus Lentuli & Mummij.

Καὶ ζῶντα, καὶ μεταλλάξαντα.] Ex his verbis dubium oriri poteſt an hæc à Polybio ſcripta ſint, an verò ab aliquo fortaſſe qui opus annalium Polybij continuauit. Nam & ipſe Polybius in principio libri 3. orat vt ſi quid fortè humanitùs ſibi acciderit, adeò vt ſuſceptum opus detexere non potuerit, ſint qui illud ad exitum perducere ſtudeant.

Γράψαντος περὶ τῆς κοινῆς.] Idem de Polybio teſtatur Pauſanias in Arcadicis, Ἑλλήνων δὲ ὁπόσαι πόλεις εἰς τὸ ἀχαϊκὸν συνετέλουν, παρὰ Ῥωμαίων εὕροντο αὐταῖς Πολύβιον σφίσι πολιτείας τε καταστήσασθαι καὶ νόμους θεῖναι. quæ non poſtrema Polybij laus eſt.

Τὸν ἐν Ἰσθμῷ τόπον.] Templum Neptuni hic intelligi exiſtimaui cum luco & ſtadio, in quo Iſthmia olim Corinthij celebrabant, teſte Strabone. quæ omnia ab exercitu Romano vaſtata fuiſſe credibile eſt poſt victoriam de Achæis ad Iſthmon partam.

Καὶ γὰρ ἐγκρατῶς.] Idem ſcribitur in Epitome lib. 52. Titi Liuij. *Ipſe L. Mummius ſe abſtinentiſsimum virum egit, nec quidquam ex iis opibus ornamentiſque, quæ prædiues Corinthus habuit, in domum eius peruenit.* Adde Aurelium Victorem in lib. de viris inluſtribus, & Frontinum libro 4.

Τῶν Χαλκιδέων ἱππεῦσι.] Thebæ & Chalcis quia auxilio Achæis fuerant, dirutæ ſunt ex conſilio decem legatorum, vt ait Liuius lib. 52.

Πτολεμαῖος ὁ τῆς Συρίας βασιλεύς.] Ptolemæus Philometor Ægypti rex, in prælio aduerſus Alexandrum Balam vulneratus, dum oſſa medici terebrare contendunt, expirauit, vt ait Liuius lib. 52. Syriæ rex hic dicitur, quia ab Antiochenis Rex Syriæ erat ſalutatus, coactuſque geminum diadema accipere, vt narrat Ioſephus lib. 13 cap. 8. Deceſſit Olymp. 158. anno 3 quo anno Polybius hiſtoriam ſuam terminauerat.

Pag. 179. *Ἐπιβουλεύσαντας τῇ Κύπρῳ.*] Vide Græca Excerpta ex Chronico Georgij Syncelli quæ pro Euſebianis edidit Scaliger, pag. 54.

Pag. 198. *Ἐφηβεύειν.*] Ea vox propriè ſignificat inter Ephebos exerceri.

quo sensu sumitur in decreto Atheniensium in honorem Hippocratis Coi. καὶ ἐξεῖναι Κῴων παισὶν ἐφηβεύειν ἐν Ἀθήναις, καθάπερ παισὶν Ἀθηναίων. Itémque apud Heliodorum lib. 1. Vbi Cnemon sic dicit, ἐτύγχανον μὲν ἐφηβεύων ἐν Ἀθήναις. Ego tirocinium agere hic verti. Nam Latini τοὺς ἐφήβους vocant tirones, & tirocinium quam Græci ἐφηβείαν dicunt.

Ἐν τῇ χλαμύδι δεξιάν.] De hoc more loquitur Cicero in Orat. pro Cœlio: *Nobis quidem olim annus erat vnus ad cohibendum brachium toga constitutus: & vt exercitatione ludóque campestri tunicati vteremur.* Hoc signo monebantur adolescentes vt ad agendum & loquendum lente accederent, vt hic testatur Polybius. Nam præcipuum erat apud antiquos modestiæ signum manum intra pallium continere, quod εἴσω τὴν χεῖρα ἔχειν Græci dicebant. vt Philo in lib. de vita contemplat. Essenos solitos scribit. contra manum exerere, (quod ἔξω ἔχειν τὴν χεῖρα dixit Æschines contra Timarchum) in adolescente immodestum habebatur. Libanius in Declam. 36. de procaci iuuene. εἰ γὰρ ἀνέτεινε τὰς ὀφρῦς καὶ περιβάλλει τοῦ ἱματίου τὴν χεῖρα. Itaque Pericles postquam ad Rempub. accessit, semper manum pallio cohibuit, teste Plutarcho in πολιτικοῖς παραγγέλμ.

Ἀρχὴν εἰς ἔργα καὶ λόγους.] Tirones anno 14. exeunte togam virilem sumebant. quintodecimo armis exercebantur in campo Martio: sextodecimo exeunte stipendia mereri incipiebant. vt docet Seruius in lib. 7. Æneid. Ac in exercitatione quidem præter tunicam etiam campestri vtebantur, ne inferiores corporis partes nudarent. vt testis est Cicero loco cit. sic enim intelligere soleo ea Ciceronis verba. *Et vt exercitatione ludóque campestri tunicati vteremur.* Cæteris ætate prouectioribus campestre pro tunica erat æstate: vt de Catone scribit Asconius in Orat. pro Scauro. Primo autem stipendiorum anno iidem iuuenes sub custodibus agebant. teste Seruio in loco supra indicato. Idem ad illa Virgilij libro 5. Custodem ad sese comitémque impubis Iuli sic notat. *Secundum Tullium qui dicit ad militiam euntibus dari solitos esse custodes à quibus primo anno regantur.* Intelligit autem Seruius locum Ciceronis in ea pro Cœlio, qui illis quæ antea citaui subnectitur. *Eadémque si statim mereri stipendia cœperamus, erat castrensis ratio ac militaris, qua in ætate nisi qui se ipse sua grauitate & castimonia defenderat, quoquo modo à suis custoditus esset, tamen infamiam veram effugere non poterat.* Ex his intelligitur quod hic ait Polybius ephebos anni spatio interquieuisse ac cessasse tum ab agendo, tum à loquendo: annus enim xv. erat dicatus nudæ meditationi atque exercitationi.

Ἐνδήμου δὲ χρῆ.] Lege, ἐχρῆν, ex ms. biblioth. Regiæ.

Ὁ δὲ Μάρκος.] Hæc ad M. Valerium Læuinum Cos. pertinere non dubium est. de quo Liuius lib. 26. sic scribit: *Ab Agathyrna inconditam multitudinem secum in Italiam transuexit. Quatuor millia hominũ erant missi ex omni colluuione, &c. Hos neque relinquere Læuinus in insula sa-*

tis tutum ratus est: & Rheginis vsui futuri erant ad populandum Brutium agrum. Iam hunc Polybij locum esse ex libro 9. docet Stephanus in Ἀγάθυρνα. Sic enim scribendum est, non vt vulgo, ἀγάθυρνα. Silius lib. 14. *Mille Agathyrna dedit.*

Pag. 201. Ἄργειον πεδίον.] Male Fuluius Vrsinus id fragmentum Polybij retulerat, deceptus à corruptis Stephani codicibus, in quibus sub voce Ἄργος πύργος relatum est. sed distinguendus est ille locus Stephani, & post verbum θυγατέρα, ponendum à capite est. Ἄργειον πεδίον πλησίον τῆς Ῥώμης, &c.

Διαπτοοῦντες ϛ.] Hæc ad librum 13. Polybij pertinuisse patet ex reliquiis eius libri, pag. 672. vbi scribit Philippum mandasse Heraclidi, vt quouis pacto naues Rhodiorum corrumperet. Quod mandatum vt exequeretur Heraclides, flagris semetipse lacerauit. atque ita progressus è Regia, cum flens sic se à Philippo miserè habitum esse diceret, mox ad Rhodios clam confugit. eisque epistolas Philippi ostendit, quibus Philippus Cretenses ad societatem aduersus Rhodios hortabatur. Paulóque post occasionem nactus naualia Rhodiorum incendit, vt refert Polyænus lib. 5. ex Polybio, vt opinor. Ad hanc historiam hæc & sequentia fragmenta referenda esse apparet, & ad lib. 13. pertinere, non 14. vt male in editione nostra excusum est. Qui error cum cæteris nobis, vt spero, condonabitur.

Pag. 205. Ἴσον ἔχον τὸ αὐλίσκον τῇ προβολῇ.] Hæc in vertendo omisit Liuius, eo fortasse quod nimiam difficultatem habebant. Est autem αὐλίσκος, vt videtur, postica pars teli quæ induitur hastili, quam πυθμένα vocat Polybius lib. 6. in descriptione pili Romani. προβολὴ verò est anterior pars teli quæ prominet & in mucronem desinit. Itaque sic verti potest hic locus. Bipalme spiculum erat cuius tubus æqualis erat prominenti ferro. Non potest vt existimo, magis Latinè reddi vox Græca αὐλίσκος. sic quos organorum tubos vocamus, propriè sunt αὐλίσκοι. & sane vtriusque vocabuli origo ferè eadem est. vt enim αὐλισκὸς deriuatur, ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ quæ est tibia, ita tubus à tuba.

Pag. 206. Τὸ Ἡράκλειον.] Hæc fusè narrat Liuius lib. 44. *à Phila Popilium cum II. millibus armatorum Heracleam mittit.* lege Heracleum ex Polybio. quod & Liuij verba sequentia confirmant. *Abest, inquit, à Phila v. millia passuum, media regione inter Dium Tempéque in rupe amni imminente positum.*

Κεραμωτοῦ κατερρύτω.] Sic emendaui cùm vulgo κεράμω τοῦ κατερρύτω legatur. Auctor mihi eius emendationis Suidas in κεραμωτὸν, τακτικὴ διάταξις, ὅπερ ἐποίουν Ῥωμαῖοι ἐν παιδιᾶς μέρει. Liuius eo loco, *Fastigiatam sicut tecta ædificiorum sunt testudinem faciebant.* Eodem planè modo Apollonius lib. 2. Argon. testudinem militarem imbricato tecto comparat his versibus,

Ὡς δ᾽ ὅτε τις κεράμῳ κατερέψεται ἑρκίον ἀνὴρ
Δώματος ἀγλαΐην τε καὶ ὑετοῦ ἔμμεναι ἄλκαρ

Ἄλλῳ δ' ἔμπεδον ἄλλον ὁμῶς ἐπαμοιβὸς ἀμείβειν.
Ὡς οἵγ' αἰπεινὰ νῆα συναρτινώαντες ἔχειν.

Adde & Plutarchum in Antonio.

Ἀκρεῖς τοῖς ἀγωνίζουσι.] Existimaui legendum esse *ἄκροις.* Porrò de hoc pugnæ genere Celtiberorum loquitur & Diodorus Siculus lib. 4. *Διμαχαιροι δ' ὄντες ἐπειδὰν ἀπὸ τῶν ἵππων ἀγωνισάμενοι νικήσωσι, καταπηδῶντες καὶ τὴν τῶν πεζῶν τάξιν μεταλαμβάνοντες θαυμαστὰς ποιοῦσι μάχας.* quo loco *διμάχαι* legendum est non *διμάχαιροι.* Qui autem sint *διμάχαι* docet Curtius lib. v. in fine, & Hesychius.

Pag.209. *Κημὸς*] Huius rei meminit Liuius lib 37. ex Polybio vt solet. *Quinque tantum Rhodiæ naues effugerunt, terrore flammæ micantis via sibi inter confertas naues facta. Contis enim binis à prora prominentibus trullis ferreis multum conceptum ignem præ se portabant.* Appianus quoque in Syriaco ex Polybij fontibus hortos suos irrigauit, cum ait, *Παυσίμαχος δ' ὁ Ῥόδιος ἡγούμενος Λιβύας πέρας τε πυκνὰς καὶ μαλίστας τῶν ἰδίων ἐπεσείετο· καὶ μηχανὰς ποικίλας συνεπήγνυντο· πυρφόρα τε ἀγγεῖα σιδηρᾶ ἐξῆπτε κοντῶν μακρῶν αἰωρεῖσθαι τὸ πῦρ ἐς τὸ πέλαγος· ἵνα τῶν μὲν ἰδίων σκαφῶν πολὺ προέχῃ, τοῖς δὲ πολεμίοις προσιοῦσιν ἐμπίπτῃ.* vbi Pausimachus perperam dicitur, pro Pausistrato.

Ἐγεφύρωσε τὸν Σαγγάριον.] Hæc ita expressit Titus Liuius lib. 38. *Transgressis ponte perfecto flumen Sangarium, præter ripam euntibus Galli matris Magnæ à Pessinunte occurrêre cum insignibus suis vaticinantes fanatico carmine Deam Romanis viam belli & victoriam dare.*

Προστηθίδια καὶ τύποις.] Ita emendaui cum in omnibus libris *πρὸς τῇ ἰδίᾳ* legeretur corruptè. Emendationem verò nostram confirmat alter locus (Polybij ni fallor) apud Suidam in *προστηθ.* *Ἐξελθόντες Γάλλοι δύο μετὰ τύπων καὶ προστηθιδίων ἐδέοντο μηδὲν ἀνήκεστον βουλεύεσθαι περὶ τῆς πόλεως.* sunt autem *προστηθίδια* vt explicat *εἰκόνες μέχρι στήθους*, quas Galli matris Ideæ gestabant. teste Dionysio Halicarn. lib. 2. *μητραγυρτοῦντες ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος, τύποις τε περικείμενοι τοῖς στήθεσι.* Vetus auctor apud Suidam in *Γάλλοι.* *Ἀπέστειλε πανίσκους διασκευάσας εἰς Γάλλους μετ' αὐλητῶν ἐν γυναικείαις στολαῖς ἔχοντας τύμπανα καὶ τύπους, ἐπὶ τοὺς προκαθημένους τῆς χώρας.*

Pag. 210. *Ἐναγίζουσι τῷ Ξανθῷ.*] Hoc fragmentum pertinet ad lustrationem illam exercitus Macedonici quæ Demetrio Persei fratri causam necis præbuit. De ea Liuius lib. 4 his verbis: *Fortè lustrandi exercitus venit tempus cuius solenne est tale.* Et paulò pòst: *Mos erat lustrationis sacro peracto exercitum decurrere.* Id solenne *Ξανθικὰ* dicebatur eo quod ageretur mense Xanthico seu Aprili. Hesychius, *Ξανθικὰ ἑορτὴ Μακεδόνων Ξανθικοῦ μηνὸς ἀγομένη. ἔστι δὲ καθάρσιον τῶν στρατευμάτων.* Ex quo patet, hic legendum esse *τῷ Ξανθικῷ μηνί*, non *τῷ Ξανθῷ.*

IN EXCERPTA EX DIOD. SICVLO
Notæ H. Valesij.

Pag. 222. Ρωμύλος Σιλούιος.] Ita eum & Liuius appellat, sed Ouidius in 4. Fast. & Eusebius, aliique Remulum Siluium vocant. Dionysius Halicarnasseus lib. 1. ἀλλάδιον, magno discrimine. Apud Zonaram, Αμούλιος scribitur. Aremulus in Orosij lib. 1.

Pag. 225. Εστι πόλι.] Extant hi versus apud Herodotum libro 1. ac Themistium.

Επὶ ἔτη πλείω τῶν υ'.] Lacedæmonios per continuos 400. annos Græciæ principes fuisse ait Diodorus Siculus, quamdiu Lycurgi legibus sunt vsi. Ita igitur computare oportet ab temporibus Lycurgi ad cladem vsque Leuctricam, quæ contigit anno 2. Olymp. 102. Floruit autem Lycurgus sub primam Olympiadem, cùm in constituendo Olympico certamine, Iphitum Eléum consilio atque opera sua adiuuisse dicatur ab Aristotele, Phlegonte, & Pausania in Heliacis, & Plutarcho. Ita paulò plus aut minus quadringenti anni conficiuntur. Sed cùm Eratosthenes & Apollodorus Lycurgum multis annis ante primam Olympiadem vixisse scribant, certumque sit Diodorum Siculum Apollodori supputationem vbique secutum esse, vt ipsemet in prooemio operis sui profitetur, alia computandi ratio ineunda esse videtur. Igitur cùm constet Athenienses pulsis Lacedæmoniis principatum Græciæ obtinuisse anno 4. Olymp. 75. vt initio lib. XI. docet Diodorus Siculus; inde si retrò numeraueris ad primam vsque Olympiadem, anni fiunt trecenti. à prima autem Olympiade ad Lycurgum, interuallum annorum centum debet esse vt quadringenti anni compleantur. Ex quo conficitur Lycurgum centum annis Olympiadem primam antecessisse. quæ fuit sententia Apollodori, vt patet ex iis quæ Porphyrius libro 1. philosophicæ historiæ ex eo producit in excerptis Eusebianis Iosephi Scaligeri, pag. 216. In qua opinione est etiam Tatianus in Apologetico, & Erastostenes apud Clementem Alexandrum lib. 1. Strom. Ex quo etiam conficitur falli Eusebium, qui in Chronico scribit, numero 1218. anno 15. Alcamenis. *Lycurgi leges à Lacedæmoniis hac ætate susceptæ iuxta sententiam Apollodori*. Atqui ex Plutarcho ac Porphyrio ostendimus Apollodorum in alia sententia fuisse, prorsusque cum Eratosthene consensisse. Igitur ex sententia Apollodori ἀκμὴ Lycurgi conuenit numero Eusebiano 1133. anno 33. Regis Spartanorum Archelai. quo anno etiam Eusebius Lycurgum floruisse rectè posuit, siquidem Charilaus, cuius tutelam gessit Lycurgus, vnà cum Archelao regnum tenuit, teste Plutarcho ac Pausania in Laconicis.

Ηλείων.] Idem de Eleis scribit Polybius lib. 4. pag. 336. eis consensu totius Græciæ immunitatem & sacrosanctum quoddam religionis ius ob ludicrum Olympiorum concessum fuisse. quod ius diu quidem Elei cùm retinuissent, postea Olym. 103. anno 4. cum Arcadibus, qui Lasionem & Pisatidem regionem occupauerant, bellare coacti, pristinum genus vitæ commutarunt, neque vt deinceps veterem suam immunitatem & quietem à Græcis reciperent, curam vllam habuerunt. Vide & Strabonem lib. 8.

Pag. 226. Πολυχάρη Μεσσήνιον.] Hic narrabat Diodorus initium belli Messenici, quod cœptum est nona Olympiade: cui causam dederunt Euæphnus Spartanus, & Polychares Messenius. quorum Polychares quidem 4. Olympiade stadio victor fuerat, vt refertur in catalogo Olympionicarum, quod ex bibliotheca Regia edidit Scaliger. Historiam hanc Polycharis legere est apud Pausaniam in Messeniacis, vbi bellum Messeniacum accuratè describit quod per xx. annos tractum tandem expugnatione Ithomæ finem accepit anno 1. Olymp. 14 Et hoc quidem Messenicum bellum primum fuit. Postea verò bellum Messenicum secundum 39. post annis est excitatum anno 4. 23. Olymp. vt ait Pausanias, Magistratu Athenis Tlesia. quamquam Iustinus post octoginta annos id bellum repetitum esse scribit lib 3. Cui accedit Eusebius in Chronico, qui Olymp. 35. anno 3. *Messana*, ait, *à Lacedæmoniorum societate discedit*. Eamque sententiam prope est vt veriorem putem. Nam Tyrtæus, qui eo bello à Lacedæmoniis iussu oraculi est accitus, tertia ætate post primum Messenicum bellum rebellasse Messenios innuit his versibus:

Ἀμφ' αὐτῷ δ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκ' ἔτη
Νωλεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες
Αἰχμηταὶ πατέρων ἡμετέρων πατέρες.

Tres autem ætates seu γενεαὶ octoginta plus minus annos conficiunt. Accedit quod Tyrtæus Olymp. 35. floruisse dicitur à Suida in τυρταῖος. Eusebius Olymp. 36. floruisse scribit. floruit autem Tyrtæus bello Messenico secundo, vt satis constat.

Pag. 229. Αρχίας] Hanc historiam narrat fusè Plutarchus ἐν ἐρωτικαῖς διηγήσεσι, & Scholiastes Apollonij lib. 4. Argonaut. pag. 219. & Maximus Tyrius dissert. 8. sed Maximus Tyrius Actæonem Æschyli filium vocat, quem Plutarchus & Scholiastes Apollonij filium Melissi memorant, quibuscum consentit & Alexander Ætolus in Apolline his versibus:

Πειρηνίδης ἔσσεται Θελλεφύτοιο φυδὲ Μελίσσου,
Πειρήνης καίοντ' ἀλφεσίβοιον ὕδωρ
Φιλόσσει μέγαν υἱόν, ἀφ' οὗ μέγα χάρμα Κορίνθῳ
Ἔσται, καὶ βριαροῖς ἄλγεα Βακχιάδαις.

Extant hi versus apud Parthenium in Eroticis, cap. 14. sed deprauati. Cæterùm hæc historia eò est notabilior, quòd ab ea pendet origo cele-

berrimarum vrbium. Namque ob hoc ſcelus Archias cum reliquis Bacchiadis pulſus Corintho. Syracuſas condidit; Cherſicrates autem Corcyram, vt ex Timæo ſcribit Scholiaſtes Apollonij, & Strabo lib. 6. & Plutarchus cap. x I. quæſt. Græc. Quamuis autem annus quo conditæ ſunt Syracuſæ, in his Excerptis non notatur, ex eo tamen quod poſt Meſſeniacum bellum id refertur, apparet poſt 9. Olympiadem id contigiſſe. Itaque aſſentior Euſebio, qui anno vlt. x I. Olymp. Syracuſas ab Archia conditas prodit. Sed quod idem Euſebius Corcyram à Corinthiis conditam ponit Olymp. 18. pugnantia loquitur. Eodem quippe tempore condita eſt Corcyra quo Syracuſæ, annis ſexcentis poſt excidium Troianum, vt ait Timæus apud Scholiaſtem Apollonij, pag. 220. Sunt & qui aſſerant Syracuſas eodem tempore conditas quo Crotonem, vt eſt apud Strabonem & Græcos parœmiographos in πλανθυγίεια. Condita autem eſt à Myſcello Croton 17. Olymp. anno 3. vt ſcribit Dionyſius.

Οἱ δὲ Γεωμόροι.] Geomori dicebantur optimates Syracuſanorum qui Rempublicam adminiſtrabant. erant autem, vt videtur, poſteri Græcorum qui cum Archia Corinhio Syracuſas occupauerant, vnde & nomen habuiſſe videntur. Sunt enim Γεωμόροι coloni, & ita ſumit Dionyſius Halicarnaſſ. libro x. hi poſtea à ſeruis & clientibus & Syracuſana plebe expulſi ſunt paulò ante 72. Olymp. vt docet Dionyſius Halicarn. lib. 6. in Oratione illa Appij Claudij, ἕως ἐκβάλωσιν ἡμᾶς πλουτοῦντας ἐκ τῆς πόλεως· ὡς ἐν πολλαῖς ἄλλαις καὶ τὰ τελευταῖα ἐν Συρακούσαις, ἐν αἷς οἱ Γεωμόροι πρὸς τῶν πελατῶν ἐξηλάθησαν. Exinde Democratia, ſeu verius, ὀχλοκρατία apud Syracuſanos obtinuit, Callicyriis (ſic enim vocabantur Geomororum clientes ac ſerui) Remp. tenentibus, donec Gelo Geomoros exules in patriam reduxit. quibus à populo Syracuſ. receptis, Syracuſani principatum Geloni detulerunt, Olymp. 72 anno 2. vt narrat Herodotus lib. 5. Geomororum nomen corruptum eſt in Marmoribus Arundellianis quæ nuper ab I. Seldeno viro doctiſſimo ſunt edita. Ἀφ' οὗ Σαπφὼ ἐκ Μιτυλήνης εἰς Σικελίαν ἔπλευσε φυγοῦσα. . . . . ἄρχοντος Ἀθήνησι μὲν Κριτίου προτέρου, ἐν Συρακούσαις δὲ τῶν ἐμόρων κατεχόντων τὴν ἀρχήν. lege meo periculo, ἐν Συρακούσαις δὲ Γεωμόρων. Plura Suidas in καλλικύριοι ex Timæo & Ariſtotele. Heſychius, κιλλικυρίους vocat τοὺς ἐπισελθόντας γεωμόροις.

Pag. 230. Ἴωνας καὶ Τυῤῥηνούς.] Ex Timæo ſumpſit hæc Diodorus. cuius Timæi verba refert Athenæus lib. 12. pag. 519. vbi ait Sybaritas geſtaſſe veſtes ex Mileſia lana confectas, vnde & amicitia inter illas ciuitates nata eſt. ἠγάπων γὰρ τῶν μὲν ἐξ Ἰταλίας Τυῤῥηνούς, τῶν δ' ἔξωθεν τοὺς Ἴωνας διότι τρυφῇ προσεῖχον. de ſocietate & amicitia Mileſiorum cum Sybaritis teſtis eſt etiam Herodotus lib. 6. initio, vbi capta Sybari tantum Mileſiorum publicum fuiſſe luctum commemorat, vt vniuerſi puberes caput raſerint.

Μινδυρίδης.] De Smindyridis hoc luxu loquitur Herodotus lib. 6. &

Athenæus, & Ælianus lib. 12. variæ hist. & lib. 11. cap. 24. Cæterum hoc exemplum Sybaritici luxus hic affertur à Diodoro per occasioné. neque enim existimandum est Smindyridis ac Clisthenis Sicyonij ætatem his temporibus conuenire. nam Clisthenes Solonis ætate vixit, vt ex Herodoto constat aliisque. μινδυρίδην porrò an σμινδυρίδην scribas parum interest. sic enim & Micythus ab Herodoto ac Diodoro Siculo vocatur qui ab aliis σμίκυθος. Pausanias lib. Heliacorum primo.

Ἱππομένης.] Hic ex Codridarum genere decennalis Archon Athenis fuit, cuius initium ex Olymp. 14. consurgit, teste Eusebio. Ex Pausania autem in Messenicis Olymp. 13. præesse cœpit, vt rectè Scaliger obseruauit. sed si in his Diodori fragmentis ordo historiæ seruatur, quod equidé persuasum habeo, necesse est vt alia Diodori computatio fuerit. Nam post Numam ac Deiocem de Hippomene dicere aggreditur. Orsus autem est Numa anno 3. Olymp. 16. Deioces vero Olymp. 18 ex Eusebio. quanquam de Deioce res controuersa est, sed Diodori rationes non posteriorem hac Eusebij epocha fuisse conuincunt; imò anteriorem potius. Igitur Hippomenis exitus competet aliquanto post annum 3. Olymp. 16. ex Diodoro, & nisi fallor Olymp. 17. Ex quo etiam consequitur anno 3. Olymp. 24 primum Athenis annuos Magistratus creari cœpisse.

Μεθ' ἵππου.] De hac Hippomenis crudelitate loquitur Æschines in Orat. contra Timarchum & Heraclides in Rep. Atheniensium, & Suidas in παρ' ἵππον. aliique multi. sed Dio Chrysostomus Orat. 32. ad Alexandr. dissentire à ceteris videtur. Ait enim Hippomenis filiam equi cuiusdam amore captá vna cum equo à patre inclusam esse: Ἀθήνησι δὲ φασὶ τοῦτο τὸ ζῶον ἀγαπηθῆναι· καὶ νῦν ἐστιν ἐν τῇ πόλει τόπος καλούμενος ἵππου καὶ κόρης. ὁ γὰρ πατὴρ συγκατεῖρξε τὴν παῖδα τῷ ἵππῳ. καὶ φασὶν οὕτω διαφθαρῆναι τὴν κόρην.

Pag. 253. Ἀρκεσίλαος.] Hic est Arcesilaus Batti Eudæmonis filius cognomento χαλεπὸς, teste Plutarcho in libro de fortibus mulierum gestis: quartus Cyrenæorum Rex, qui primus regni formam in tyrannidem conuertit, tandémq. à Laarcho occisus est, vti narrat Plutarchus & Polyænus, seu Aliarcho fratre, vt ait Herodotus lib. 4. quo loco etiam de Demonacte Mantinensi loquitur, qui sub Batto claudo arbiter iussu oraculi euocatus est. Ex quo colligitur Diodorum hoc loco occasione capta ex Cyrenarum conditu, omnium Battiadarum historiam simul pertexuisse. Neque enim Arcesilaus 4. Battúsque eius successor ante Tarquinium Priscum vixerunt. Fuerunt autem ex Battiadis octo Cyrenarum Reges perpetua serie generis, Batti & Arcesilai alternis dicti. mansitque eorum regnum per annos 200. vt docet Scholiastes Pindari in Odem 1. Pythion. quod & oraculo prædictum fuerat vt refert Herodotus lib. 4. ἐπὶ μὲν δ' Βάττους καὶ Ἀρκεσίλεως δ' ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεὰς διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινεῖ. Primus fuit Battus cognomine οἰκιστὴς, qui 40. regnauit annos.

2. Ar-

2. Arcesilaus Batti f. cui annos 16. tribuit Herodotus. 3. Battus Arcesilai f. cognomine Eudæmon. 4. Arcesilaus Eudæmonis f. χαλεπὸς cognominatus. 5. Battus Arcesilai f. cognomento χωλός. 6. Arcesilaus Batti f. 7. Battus Arcesilai filius cognomento καλὸς teste Heraclide in Republica Cyrenensium. 8. Arcesilaus qui Pythiis victoriam reportauit. ob quam victoriam Epinicium ei cecinit Pindarus, in quo octauum ex Battiadis eum fuisse dicit, παισὶ τέτοις ὄγδοον θάλλει μέρος Ἀρκεσίλας. quo à Cyrenæis occiso Battus eius filius regnum occupare est molitus, sed à Cyreneis repulsus Hesperidas se contulit ibique decessit. finitum est regnum Battiadarum anno 1. Olymp. 87.

Pag. 234. Τὴν ὅλην ἀγωγὴν ἢ π. ἐχ. ἰωνικήν.] Testatur id Thucydides libro 1. sub initium, & Aristophanes, ἐν Θεσμοφορ. de puellabus Atheniensium ἐμπεριφέρει τι ᾧ διακίνει ἰωνικῶς. Sed de veterum Atheniensium luxu vide quæ narrat Ælianus lib. 4. variæ hist. cap. 22 & Athenæus lib. 12. initio.

Πόλει χηναῖς καλουμένῃ] Rectius χηναῖς legeretur, vt apud Maximum Tyrium serm. xv. Sunt autem χηναὶ, vicus in OEtaïca regione, vt docet Pausanias in Phocicis, vbi de septem sapientibus disserit. Τὸν δ' ἕβδομον Πλάτων ὁ ἀρίστωνος ἀντὶ Περιάνδρου τοῦ Κυψέλου Μύσωνα καταλέγει τὸν χηνέα· κῶμαι δ' ἐν τῇ Οἴτῃ τῷ ὄρει ᾤκουντο αἱ χῆναι. Platonis locus quem intelligit Pausanias, est in Protagora. Diogenes Laërtij filius scribit alios OEtaïcæ, alios Laconicæ id oppidum tribuere. sed Diodorus Siculus Maliensium id oppidum fuisse testis est. Erant autem Malienses ad OEtam montem positi. Quare quomodo Laconicæ tribui possit non video, nisi fortè quia Lacedæmonij OEtaïcam regionem colonis occuparunt, vt docet Thucydides. sed hoc multis post annis accidit. Porrò de Mysone Chenæo loquitur & Musonius apud Stobæum cap. 222. ὅτι Μύσωνα τὸν Χημαῖον χειριστικῶς οἰκοῦντα ὁ Θεὸς εἶπε σοφόν. lege χηναῖον.

Pag. 241. Ἄρχοντος Ἀθήνησι Θηρικλέους.] Olymp. 61. Magistratum Athenis fuisse Thericlem ait Diodorus. Existimo autem anno 4. supradictæ Olymp. id adscribendum esse, quo anno scribit Dionysius Halicarn. lib. 4. Archontem Athenis fuisse Herculem, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἡρακλέους. sed Θηρικλέους, ex Diodoro legere oportet; neque enim Athenienses Deorum nomina vindicabant.

Κατὰ τὴν ξα΄. ὀλυμπ.] Rectè hoc anno floruisse dicitur Pythagoras. Etenim regnante Tarquinio Superbo in Italiam venit, vt ait Gellius lib. 17. Regnare porrò cœpit Tarquinius anno 4 supradictæ Olymp. Quare emendandus est Dionysius Halic. qui lib. 2. ait, Πυθαγόρας δὲ μετὰ τὴν πεντηκοστὴν ὀλυμπιάδα διέτριψεν ἐν Ἰταλίᾳ. legendum enim ἑξηκοστήν. quod firmat etiam Diogenes Laërtius, qui Olymp. 60. Pythagoram floruisse scribit.

Pag. 245. Φιντίας τε.] Eandem historiam narrat Cicero lib. 3. de Officiis, & Valerius Max. & Iamblichus lib. 1. de vita Pythagoræ. At Polyænus lib. 5. vbi rem omnem fusè narrat, Euephanum & Eucritum

eos appellat, non verò Damonem & Phintiam, quod certè mirum est. sed & Hyginus fab 257. in his nominibus multùm variat; Mœrum enim & Selinuntium nominat.

Εμπειρίαν τε τῆ δυνάμεως.] Hic locus sic supplendus videtur, ἐμπειρίαν συμβάλλειν οἰόμενοι τὸ δύνασθαι, &c. ac tum sic vertendus erit, *Et ad omnium rerum peritiam conducere existimarent, res quamplurimas posse memoria complecti.*

Pag. 146. Εναύσματα λαβὼν.] In exemplari scriptum erat, ἐνάσματα, quod emendauimus. sunt autem ἐναύσματα propriè scintillæ, ἀπὸ τῆ ἐναύειν, quod est *accendere.* qua voce vtitur in legatione ad Caïum Philo de Petronio, ἀλλ' εἶχέ τινα ὡς ἔοικεν ἐναύσματα τῆς ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας.

Pag 250. Θετταλός.] Hic è Pisistrati filiis minimus natu erat, vt ait Heraclides in Repub. Athen. qui mortuo patre tyrannidem recusauit, teste Diodoro. hoc enim est ἀπείπατο τὴν τυραννίδα. quamquam sensus etiam huiusmodi esse potest, Thessalum cùm aliquandiu tyrannidem cum fratribus exercuisset, tandem tyrannide se abdicasse. vtrum verius sit distinctè affirmare non possumus. quippe omnis Pisistratidarum historia densis tenebris obducta est, maximè ob iacturam librorum Diodori. Initium tyrannidis Pisistrati fuit anno 4. Olymp. 54. vt est in Marmoribus Arundellianis. Αφ' ὗ Πεισίστρατος Αθηνῶν ἐτυράννευσεν ἔτη σλζ'. Αρχοντος ..... ια ..... ε. supplenda est marmoris lacuna sic, Αρχοντος Αθήνησι Κωμίου, ex Plutarcho in Solonis vita, qui Pisistratum regnare cœpisse dicit Comia Athenis Magistratu. Regnauit autem Pisistratus annos 33. vt docet Aristoteles lib. 5. Polit. & Heraclides in Rep. Athen. & Iustinus lib. 2. Decessit igitur anno 4. Olymp. 62 Regnatum deinde est ab Hipparcho atque Hippia annos 18. vt testatur Aristoteles. Proinde Olymp. 67. anno 2. pulsi sunt ab Atheniensibus & Lacedæmoniis Pisistratidæ, cùm annos vnum & quinquaginta tyrannidem tenuissent, vt rectè Aristophanes Grammaticus scribit. quamquam Eratosthenes 50. tantùm annos eis tribuit, Herodotus verò 36. vt notat Scholiastes Aristophanis in Vespis. sed Herodotus eos duntaxat annos complectitur, quibus Pisistratus principatum tenuit. quippe Pisistratus bis ab Atheniensibus pulsus est, atque ex annis 33. qui ab initio eius tyrannidis ad obitum vsque intersunt, annos duntaxat 17. imperauit, vt ait Aristoteles, tametsi Herodotus 18. ei tribuere videtur. Porrò nostra hæc annorum supputatio auctoritate Thucydidis nititur. Is lib. 6. Hippiam scribit tyrannide eiectum, ad Darium fugisse, & vicesimo tandem anno cum Persis in Atticam irrupisse, & in Marathonia pugna cecidisse. Ea pugna contigit Olymp. 72. anno 2. vt est in Marmore Smyrnæo, qui annus est vicesimus ab eo in quo Hippiæ fugam collocauimus. Accedit quod idem Thucydides lib. 8. ab eiectis tyrannis ad quadringentorum dominationem annos numerat centum. Atqui Olymp. 92. anno 1. constituti sunt quadringenti, vt satis constat, à quo ad annum 2. Olymp. 67,

anni centum intetiecti sunt, si vtrumque terminum incluseris. quod mirificè sententiam nostram confirmat.

Pag. 253. *Ταρκυίνιον ἀνεψιὸν τοῦ βασιλέως.*] Erat Tarquinius Collatinus, Tarquinij Superbi cognatus, quod ex generis serie manifestum est. Tarquinius enim Priscus fratrem habuit Aruntem. Aruntis filius fuit Egerius. Egerij Tarquinius Collatinus. At Tarquinius Priscus nepotem habuit Tarquinium Superbum, vt L. Piso, & Dionysius Halicarn. lib. 4. produnt. In qua etiam sententia videtur fuisse Diodorus. Nam si Tarquinium Superbum Prisci filium fecisset, vt Liuius aliique censent, tum Collatinus non Superbi, sed Sexti potius cognatus dici debuisset.

Pag. 254. *Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς.*] Vide Eclogam primam ex libro XXI. Diodori.

Pag. 257. *Τὸν υἱὸν Ἀγάθαρχον.*] Hic locus legitur in Excerptis libri XXI. Diodori Siculi, quæ primùm à Dauide Hœschelio sunt edita; sed corruptissimus, qui hinc emendari facilè potest. Ibidem Archagathus semper dicitur Agathoclis filius, & apud Iustinum lib. 22. sed Agatharchus magis placet. propius enim accedit ad patris Agathoclis nomen. atque ita eum Polybius appellat in Excerptis legationum, cap. 1. vbi ab auo Hippocratis atque Epicydis occisum esse scribit.

Pag. 258. *Ἐπικειμένης αὐτῆς τῆς τραπέζης.*] Legendum est, *ὑποκειμένης.* Intelligit enim ligneis quadris suppositam fuisse mensam nudam. sic vim Græcæ vocis *αὐτῆς* vertendam esse existimaui. Latini enim nudum vocant, quod ornatu caret. Ita Iuuenalis Sat. XI.

Sed nudo latere & paruis frons ærea lectis.

vbi vetus Scholiastes, *Nudo latere*, inquit, *id est, non ornata sponda.* Martialis in Apophoretis,

Nudo stramina ne toro paterent,
Iuncta nos tibi venimus sorores.

Μέγιστον τῶν κεράτων.] Thraces cornibus bibere solitos docet lib. 7. Expeditionis Cyri Xenophon & Athenæus.

Τὸ Μακεδονικὸν ὑπόντος.] Cætera desiderantur graui sane iactura quæ fortasse sarciri potest ex Strabonis lib. 7. vbi de Dromichæte Getarum Rege hæc habet. *ἐκεῖνος τοίνυν λαβὼν ζωγρίᾳ Λυσίμαχον ἐπιστρατεύσαντα αὐτῷ, δείξας τὴν πενίαν τήν τε αὑτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν αὐτάρκειαν ἐκέλευσε τοῖς τοιούτοις μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ φίλοις χρῆσθαι. ταῦτα δ' εἰπὼν ξενίσας καὶ συνθέμενος φιλίαν ἀπέλυσεν αὐτόν.* Ex quibus magna lux affertur huic Diodori loco.

Pag. 261. *Τῷ χαφύῳ.*] Rectiùs apud Suidam legitur *τῷ χαφῷ.* Porrò hic Callias duobus & XX. libris res Agathoclis Siculi perscripserat, vt ait Diodorus lib. 21. laudatur à Scholiaste Apollonij lib. 3. Argon. initio. *Κάλλιας ἐν δευτέρῳ τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα.* & à Festo Pompeio in V. Roma, & ab Athenæo lib. 12. *Καλλίας ἐν ὀγδόῃ τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα.* denique à Macrobio in lib. 5. Saturn. cap. 19.

Pag. 265. Πτολεμαῖος ὁ Μακεδόνων βασιλ.] Hic est Ptolemæus Ceraunus Ptolemæi Lagi filius qui occiso Seleuco Rex Macedoniæ ab exercitu declaratus est Lysimachiæ. cúmque biennium magna cum crudelitate regnasset, tandem à Gallis acie superatus ac fœde truncatus est. Olympiade 124. anno 4. non autem 2. vt perperam ponit Eusebius. qui obitum Cerauni biennio ante Seleuci mortem collocat, cùm tamen Ceraunus Seleucum occiderit eoque occiso biennium in Macedonia regnauerit, vt docet Memnon lib. 14. & Appianus & Dexippus. Certè Diodorus hanc Cerauni cladem post occupatum à Decio Regium collocat. hæc autem Decij perfidia accidit anno 3. dictæ Olympiadis cum Pyrrhus à Tarentinis missa legatione accitus in Italiam fuisset.

Απολλόδωρος.] Quo astu hic Cassandreæ tyrannidem occuparit fusè narrat Polyænus lib. 6. strategematum.

Pag. 266. Τὰς Αἰγέας διαρπάσας.] Historiam hanc narrat Plutarchus in Pyrrho, τῶν δὲ αἰγαίων κρατήσας ὁ Πύῤῥος quæ interpres sic reddidit. *Ægæos vbi habuit in potestate*, cum Ægeas vertere debuisset, quod est oppidum Macedoniæ. Ptolemæo αἰγαία. Plinio & Solino Ægæ. cui oppido à se condito Caranus ex re nomen dedit. Oraculo enim iussus ibi vrbem condere vbi capras residentes vidisset, quas αἶγας Græci vocant, ita vrbem hanc nominauit, vt docet Solinus & Iustinus lib. 7. Ad illud oraculum alludit Dio Chrysostomus Orat. 4. de regno, in qua Diogenes Alexandrum Macedonem sic affatur. ὥσπερ ὁ πρόγονός σου Αρχέλαος ὃς ἦλθεν εἰς Μακεδονίαν αἶγας ἐλαύνων. καὶ ὁ Αλέξανδρος ἐγέλασε, καὶ ἔφη τὸ περὶ τὸν χρησμὸν ὦ Διόγενες λέγεις. Cum Dione consentit Hyginus fab. 219. & Archelao Temeni filio id ascribit. *Inde*, inquit, *profugit ex responso Apollinis in Macedoniam capra duce, oppidúmque ex nomine capræ Ægeas constituit.*

Τοὺς βασιλικοὺς τάφους.] Ægis erant Mausolæa regum Macedoniæ ex instituto Perdiccæ, qui primus Macedonum Rex fuit, vt docent Plinius ac Solinus, & Iustinus in lib. 7.

Pag. 273. Τοὺς δὲ συμμάχους ταῖς ῥάβδοις] Ex hoc loco videtur confici, Consuli aut Prætori ius haud fuisse in socios nominis Latini, præter virgarum admonitionem. Tamen Polybius lib. 6. potestatem in socios Præfectis sociorum nominis Latini competisse ait, quemadmodum Tribunis in milites Romanos. quo loco, μαστιγῶν tantùm Polybius, non etiam ξυλοκοπῶν dixisse consultò mihi videtur, eò quòd fustuarij pœna in socios non exercebatur. Cæterùm Consuli ac Prætori ius vitæ ac necis in Præfectos sociorum fuisse satis constat, ex Papirij Cursoris exemplo in Prænestinum Prætorem, apud Liuium lib. 9. quod tamen postea lege Liuia sublatum videtur, qua vetitum est ne in militem nominis Latini virgis animaduertere liceret, vt ait Plutarchus in Gracchis. Hinc explicandus est locus Salustij in Iugurthino: *Turpilius verberatus pœnas capite soluit. nam is ciuis è Latio erat.*

Τὴν Εκατόμπυλον.] Vrbs est in Africa quam Hanno magnus in Car-

thagin. ditionem redegerat, vt narrat Polybius lib. 1. pag. 73. *προχειρισάμενοι τὸν αὐτὸν στρατηγὸν διὰ τὸ δοκεῖν τοῦτον καὶ πρότερον αὐτοῖς τὴν τε Ἑκατοντάπυλον τῆς Λιβύης κατεστρέφθαι.* condita est ab Hercule, vt narrat Diodorus libro 4.

Η μήτηρ τῶν νεανίσκων] Matrem Atiliorum intelligit viduam Atilij Reguli, eius qui à Carthaginensibus captus & crudeliter occisus fuerat. Quod cùm accepissent Romani, nobilissimos è captiuis Carthaginensium Atilij liberis excruciandos & necandos vicissim tradiderunt, vt scribit Zonaras pag. 62. quare videndum sintne ij Bostar & Hamilcar, de quibus Diodorus hîc loquitur.

Pag. 277. *Οἱ περὶ τὸν Σπένδιον.*] Spendium Campanum Polybius hunc vocat libro primo, qui de huius Libyci belli historia consulendus est.

Ιππακριταί.] Hos *Ιππακρίτας* Polybius libro primo semper appellat. vrbs ipsa Hippagreta ab Appiano dicitur in Libycis, quam mœnibus, arce & portu Agathocles olim instruxit, media inter Carthaginem atque Vticam. Eius incolas ibidem *Ιππαγρέτας* nominat. Sigismundus Gelenius Appiani interpres, Hipponem Zaritum vertit, quod planè confirmat Zonaras pag. 115. vbi *Ιππῶνα* eandem vrbem vocat, quam Appianus Hippagretam. quod si ita est, fallitur certè Appianus, qui id oppidum inter Vticam & Carthaginem medium esse dicit, cùm ipsa potius Vtica media inter Hipponem sit atque Carthaginem. Suspicatus sum aliquando *Ιππακρίτας* ab *ἵππου ἄκρα* dictos esse, cuius meminit Ptolemæus in Africæ descriptione, idque planè confirmat Stephanus Grammaticus, *Ιππούακρα πόλις Λιβύης· ὁ πολίτης Ιππακρίτης.* Fuerunt autem duæ huius nominis vrbes in Africa, teste Diodoro lib. xx.

Αμίλκας καὶ ὁ Βάρκας.] Lege, *ὁ καὶ Βάρκας.*

Pag. 278. *Δορίμαχος.*] De hoc Dorimachi scelere vide Polybium in libro 4. pag. 331.

Pag. 281. *Γέλωνος καὶ Ιέρωνος.*] Gelo Hieronis Syracusanorum Regis filius fuit, sed cùm ante patrem mortuus esset, regnum ad Hieronymum Hieronis nepotem Gelonisque filium peruenit. quare in his Excerptis malè Gelo rex appellatur. Habuit porrò hic Gelo in matrimonio Nereïdem Pyrrhi Æacidæ filiam, vt docet Polybius cap. 1. legationum, & Pausanias in lib. Eliac. 2. & Iustinus lib. 28. qui post obitum Pyrrhi has nuptias celebratas esse manifestè docet. Itaque errat Pausanias, qui viuente adhuc Pyrrho id factum innuit his verbis: *οὗτος ὁ Ιέρων ξενίαν πρὸς Πύῤῥον τὸν Αἰακίδου, καὶ ὁμοῦ τῇ ξενίᾳ καὶ ἐπιγαμίαν ἐποιήσατο Γέλωνι τῷ παιδὶ Νηρηΐδα ἀγαγόμενος τὴν Πύῤῥου.* Decessit è vita Pyrrhus Olymp. 126. Hieronymus verò Gelone ac Nereide genitus, Hieroni successit Olymp. 140. admodum puer, vt docet Polybius ac Diodorus. quod si viuo adhuc Pyrrho Nereis Geloni nupsit, fieri non potest vt ex iis ortus Hieronymus sexaginta post annos puer ad regnũ accesserit, xv. annos natus. ea enim ætate auo successit, vt docet Liuius lib. 24. verùm itaque est quod dixi, Nereïdem diu post Pyrrhi obitũ Geloni nupsisse.

ſed nec in eo tantùm ibi fallitur Pauſanias, qui Hieronem Hieroclis filium à Dinomene occiſum eſſe ſcribit, cùm tamen ex Polybio ac Liuio & Luciano in longæuis ſatis conſtet Hieronem ex morbo deceſſiſſe. ſed fortaſſe in Pauſaniæ codicibus lacuna eſt, & Hieronymi nomen deſideratur, qui à Dinomene eſt occiſus. certè Dinomenem inter coniuratos nominat Liuius lib. 24.

Γυναικῶν ὕβρεις.] Intemperantiæ Hieronymi hoc vel maximum indicium ſit, quod publicum quoddam proſtibulum cui nomen erat Pitho, vxorem duxerit ac Reginam declarauerit, vt ſcribit Eumachus Neapolitanus lib. 2. rerum geſtarum Hannibalis.

Μετὰ τὴν Ἱερωνύμου τελευτήν.] Vide T. Liuium lib. 24. vbi hæc fusè & elegantiſſime narrantur.

Pag. 282. Τοῦ Σεμπρωνίου] Idem narrat T. Liuius lib. 25. qui tamen quoſdam de Gracchi ſepultura diſſentire ſcribit.

Pag. 285. Πέλοπα τὸν Λυκούργου.] Lycurgus mortuo Cleomene Rex ab Ephoris per ambitum conſtitutus fuerat Olymp. 140. vt docet Polybius lib. 4. huius filius Pelops à Diodoro hic nominatur. cuius etiam meminiſſe mihi videtur Liuius lib. 34. ſub finem in Oratione Titi Quintij ad Nabim. *Amicitia & ſocietas nobis nulla tecum, ſed cum Pelope Rege Lacedæmoniorum iuſto ac legitimo facta eſt. cuius ius tyranni quoque qui poſtea per vim tenuerunt Lacedæmone imperium vſurparunt, ſicut tu quoque hoc Macedonico bello feciſti.*

Πλημμίνιος.] Paulum ab hac narratione variat Titus Liuius lib. 29.

Pag. 286. Ἐκ τῆς Ἰταλίας.] Σικελίας legendum eſſe arbitror, quod & in interpretando ſum ſecutus, idque confirmat Dionyſius Halic. lib. xx. & Liuius lib. 29. in Oratione illa Locrenſium *Fanum eſt apud nos Proſerpinæ, de cuius ſanctitate credo aliquam famam ad vos perueniſſe Pyrrhi bello: qui cum ex Sicilia rediens Locros claſſe præteruéheretur,* &c.

Pag. 289. Σοφόνιβα.] Sic in exemplari ſcriptum fuit, quod mutare nolui. à Dione & Zonara σοφωνὶς dicitur. Eam prius Maſiniſſæ nuptam fuiſſe ait Diodorus, quod confirmat etiam Appianus in Libyco. certè deſponſam primo à patre Maſiniſſæ fuiſſe teſtis eſt Zonaras, cumque nihilominus Syphaci contra fidem Maſiniſſæ datam copulata fuiſſet, eam ob cauſam à Pœnis Maſiniſſam defeciſſe.

Πρὸς τοὺς ἐπιλαχόντας.] Numidas intelligo qui in Syphacis exercitu fuerant. quos Scipio in gratiam Maſiniſſæ benignè tractauit, & Senatus tandem Maſiniſſæ remiſit. Liuius lib. 30.

Pag. 290. Δικαίαρχον τὸν Αἰτωλόν.] Hic ad huiuſmodi latrocinium, à Philippo miſſus in ſtatione quam nauibus ſuis ſubducendis elegerat, duas aras poſuit, alteram impietatis, iniquitatis alteram. tandem vna cum Scopa Ætolo Alexandriæ tortus occiſúſque eſt, vt refert Polybius lib. XVII. in fine.

Pag. 293. Πρώτοις τοῦ συνεδρίου.] Erant apud Macedones quidam Senatores quos συνέδρους vocabant, vt ex Polybio docet Liuius lib. 45. *Se-*

natores quos ſynhedros vocant, legendos eſſe quorum conſilio Reſp. adminiſtraretur. Polybius legat. 115. ὃς κατασφάξας ἐν τῷ φανῷ τοὺς συνέδρους, ἔφυγεν ἐκ τῆς Μακεδονίας.

Ὥσπερ ἀπὸ παρασκευῆς.] Idem videtur eſſe ac ſi diceret, ὥσπερ ἐκ παρασκευῆς. nam Diodorus Antiochi Magni ac Philippi facinora inter ſe conferebat, quibus æqualem à Diis redditam eſſe mercedem dicit.

Pag. 294. Λειποθυμοῦντα τὸν ἐπίτροπον.] Narrat Plutarchus in dialogo quomodo diſcernendus ab adulatore ſit amicus, Ariſtomenem tutorem Ptolemæi cum Regem obdormiſcentem in conſpectu neſcio cuius legati excitaſſet, calumniatoribus anſam dediſſe. qui Regi aſſentantes aiebant, ſi poſt tot & tanta quæ ſuſtineret negocia poſt tot vigilias quas Reip. cauſa ferret interdum in ſomnum delaberetur, haudquaquam coram tot exterarum gentium hominibus obiurgandum Regem eſſe. Quibus verbis incitatus Ptolemæus venenatam potionem ad Ariſtomenem miſit, eámque haurire illico iuſſit. huius Ariſtomenis meminit Polybius lib. 17. in fine.

Pag. 297. Δηλιοτικόν.] In interpretatione Latina quædam addidi ad maiorem lucem ex Liuij lib. 35. ſub finem.

Ἐν Δημητριάδι.] Error haud dubiè ſeu Diodori, ſeu potiùs compilatoris. Neque enim Demetriade, ſed Chalcide hæ nuptiæ per hyemem ab Antiocho celebratæ ſunt, vt docent Polybius lib. 20. & Liuius.

Ἐπὶ τὴν τῶν Αἰτωλῶν συμμαχίαν.] Lego ἐπὶ τῇ συμμαχίᾳ.

Pag. 302. Λεώκριτος.] Huius Leocriti mentio fit in cap. 55. legationum Polybij.

Pag. 302. Ἐν τῷ Πίῳ.] Legendum exiſtimo τῷ Τίῳ. Eſt autem Tius vrbs Paphlagoniæ quæ & Teium dicitur à Polybio cap. 29. legat. Strabone lib. 12. & Conſtantino in lib. 1. περὶ θεμάτων. Porphyrio in Horatium. *Teium*, inquit, *vrbem in Paphlagonia eſſe Saluſtius indicat cum de ſitu Pontico loquitur. vnde apud Ouidium Teia muſa.* quæ vltima verba expungenda ſunt. Apud Stephanum Τίειον ſcribitur. In Scylace Caryandeno Τίβιον corruptè. Cæterùm Τίον in Diodoro legi debere patet, ex cap. 39. legat. Polybij.

Pag. 305. Τιβέριος Γράκχος.] Hic Prætor anno vrbis 573. citeriorem Hiſpaniam obtinuerat. biennio poſt confecta prouincia triumphauit ſequenti anno qui eſt ab vrbe condita 576. Conſul fuit collega C. Claudio Pulchro.

Ὁ καὶ πάτρων.] Patronum gentis Macedonum intelligi exiſtimaui. Nam vt ait Cicero de Officiis, *Tantopere apud Rom. iuſtitia culta eſt, vt ij qui ciuitates aut nationes deuictas bello in fidem recepiſſent, earum patroni eſſent more maiorum.* Idem ſcribit Dionyſ. Halic. lib. 2. pag. 84.

Ἀφ' ἡμέρας ſυνουσίᾳ.] Quod Latini dicunt conuiuia de die ducere, id Græci efferre ſolent ἀφ' ἡμέρας. à quibus mutuati eſſe videntur Latini. Sic Polybius lib. 8. Γαΐῳ τῷ Λιβίῳ συνουσίαν μετὰ τῶν συνήθων ἀφ' ἡμέρας. & paulò pòſt bis eadem locutione vtitur. Hæc Latini tempeſtiua conui-

nia appellant, quæ scilicet ante horam nonam inchoabantur, vt rectè Lipsius ad librum 14. Taciti adnotauit. quare erat is qui aliter contra Lipsij sententiam interpretatur de die, vt idem sit quod meridie. Igitur si quis ab hora 7. conuiuium inierit, is de die potare non dicetur? quo quid est absurdius. Sane illud conuiuium C. Liuij quod Polybius de die cœptum fuisse dicit, post meridiem inchoatum esse non dubito. Scribit enim Polybius circa solis occasum maxime conuiuium inferbuisse. τὴν ἀκμαιοτάτην ἔχοντος διάθεσιν. vnde probabile est hora octaua fuisse inchoatum. Quid si ante meridiem, vt Saturnalibus fieri solebat. initum fuerit conuiuium? nonne & tempestiuum id dicetur ac de die? Cæsar de bello Hispaniensi. *ipse de tempore cœnauit, vinum & nardum sibi infudit.*

Pag. 306. Ἐκάθιζεν ἐπὶ δίφρον ἐλεφ. Hæc ex Polybij lib. 26. transcripta penè ad verbum sunt. sed & Liuius lib. 42. eadem ex Polybio vt solet transtulerat * * *more, sella eburnea posita ius dicebat, disceptabátque controuersias minimarum rerum.* Et mox: *Itaque nescire quid sibi vellet quibusdam videri. quidam ludere eum simpliciter, quidam haud dubiè insanire aiebant.* Cæterum quædam in hoc Diodori loco emendatius leguntur quam apud Polybiū. vt ἀλύειν ὅπου τύχοι & συγκαταπέπτειν εἰ τυχὸν, & μετ' κεραμέων, pro quibus in Polybio legitur αὐτῶν & συγκαταβαίνων ὡς τύχοι, & μετ' κεραμέων. Porrò εἰ τυχὸν sic dictum videtur vt in Tertulliano si fortè.

Ἄτταλος ἐπιπλέκει.] Idem narrat T. Liuius lib. 42. vbi Attalum cum Regina Stratonice duntaxat de nuptiis locutum esse ait, nihil amplius. Plutarchus in dialogo περὶ φιλαδελφίας, Attalum despondisse sibi fratris vxorem, & cum ea rem habuisse dicit.

Pag. 309. Τῶν Ἀβδηριτῶν πόλιν] Abderam expugnauit Hortensius Prætor, ac diripuit Aulo Hostilio & A. Attilio Coss. vt narrat Liuius lib. 43. qua in expugnatione videtur adfuisse Eumenes.

Κρημνώδης γὰρ μόνον ἦν χωρία.] Hæc Polybianum quid sonant. habent enim admirabilem ἐνάργειαν meo quidem iudicio. Sanè Polybius lib. 4. pag. 289. eadem locutione vtitur. χώραν διὰ τόπων ποιούμενοι τὰς πορείας ἐμποδίζοντων καὶ στενῶν καὶ μόνον σαλπιγκτῶν δυσβάτων. Intelligit autem Diodorus transitum Q. Marcij Consulis in Macedoniam per saltum arduum & asperum, de quo consulendus est Liuius lib. 44. initio.

Pag. 310. Νικίαν τὸν θησαυροφύλακα.] Niciam eum vocat Appianus apud Suidam in θησαυρ. & Liuius lib. 44. Malè Casaubonus eum locum qui est apud Suidam in θησαυρ, adscripsit Polybio, cùm sit Appiani, vt dixi, extatque pag. 561. huius editionis.

Ἐν τῷ Φακῷ.] Pellam dicit Liuius loco suprà indicato. Sanè Pellæ regiam gazam fuisse docet idem Liuius in fine lib. 44. Phaci oppidi in Macedonia meminit Polybius legat. 115.

Τοὺς χρυσοῦς ἀνδριάντας.] Liuius hæc initio lib. 44. sic refert: *Ipse ab Dio auratas statuas omnibus raptim, ne præda hosti essent, in classem congestis*

ocyus

ετυμ demigrare Pydnam iußit.

Ο Ἀντίοχος δυνάμενος] Hæc ad primam Antiochi Epiphanis in Ægyptum irruptionem ſpectant, quæ hac de cauſa contigit. Ptolemæus Philometor Rex Ægypti, cùm Cœleſyriam maioribus ſuis ſemper paruiſſe intelligeret, eam ab Antiocho Epiphane per legatos repetiit ſuaſu Eulæi nutricij, ac Lenæi ducis, qui tum Rege admodum puero poſt mortem Cleopatræ cuncta adminiſtrabant. quæ cùm ab Antiocho minimè redderetur, ingentem belli apparatum Ptolemæus facere inſtituit quo eam recuperaret, vt narrat Diodorus legat. 18. & apud Suidam in ἀμφισβητεῖν. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος εἰδὼς τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους ἐσχηκότας τὴν Κοίλην Συρίαν παρασκευὰς ἐποιεῖτο μεγάλας ἀμφισβητῶν ταύτης· ἤλπιζε γὰρ τὴν ἀδίκῳ πολέμῳ πρότερον ἀφῃρημένην τότε δικαίως τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἀνακτήσασθαι. Antiochus cùm Ptolemæum videret ſeſe ad bellum accingere, Meleagrum legatum Romam miſit, qui Senatui referret, bellum ſibi præter fas à Ptolemæo inferri, vt eſt in legatione 71. Polybij & 72. Interim ipſe celeriter contractis copiis, cùm duces Ptolemæi ſegniter agerent, & in Syriam irrumpere cunctarentur, vltrò iis obuiam proceſſit, commiſſoque prælio inter montem Caſium ac Peluſium eos profligauit. cumq. Ægyptiorum copias internecione delere poſſet, equo circumuectus occidi eos vetuit, viuos tantummodò capi iuſſit. Itaque ob hanc humanitatem mox Peluſio, ac breui vniuerſa Ægypto eſt potitus, vt narrat hîc Diodorus. Cui conſentit Hieronymus in cap. x1. Danielis, ex Porphyrio & Callinico Sutorio hæc referens: *Et cùm poſt mortem Cleopatræ Eulæus Eunuchus nutricius Philometoris, & Lenæus Ægyptum regerent, & repeterent Syriam quam Antiochus fraude occupauerat, ortum eſt inter auunculum & puerum Ptolemæum prælium. cumque inter Peluſium & montem Caſium prælium commiſiſſent, victi ſunt duces Ptolemæi.* Hæc pugna contigit Marcio Philippo 11. & Seruilio Cæpione Coſſ. Olymp. 152. anno 3. vt patet ex ſerie ipſa narrationis Diodori noſtri, & maximè ex cap. 8. legationum Polybij. bellum ipſum cœpiſſe videtur biennio antè, Conſulatu Licinij Craſſi, & Caſſij Longini, vt docet Liuius libro 42.

Ἀκοντὶ παρεχώρησε βασιλείας. Philometor audita ſuorum clade, ac deditione Peluſij aliarúmque vrbium, metu perculſus ac fortaſſe etiam Alexandrini populi ſeditione impetitus fugit Alexandria. cúmque in manus Antiochi veniſſet, Antiochus puero pepercit, & amicitiam cum eo firmauit, curamque illius ſuſcipere ſe ſimulauit, quemadmodum indicat Hieronymus, cuius hæc verba ſunt illis quæ ſuprà attuli connexa. *Porrò Antiochus parcens puero, & amicitias ſimulans, aſcendit Memphim, & ibi ex more Ægypti regnum accipiens, puerique rebus ſe prouidere dicens, cum modico populo omnem Ægyptum ſubiugauit ſibi.* Igitur cùm Antiochus Epiphanes puero diadema ademiſſet, atque ipſe Ægypti règnum accepiſſet, Alexandrini Ptolemæum iuniorem, qui Euergetes & Phyſcon dictus eſt, fratrem Philometoris regem renunciarunt, ac ſtre-

nuè Antiocho restiterunt. Sed Antiochus victis nauali prælio ad Pelusium Alexandrinis, & ponte per Nilum facto transgressus cum copiis, Alexandriam obsidere instituit, simulans se Ptolemæo maiori regnum recuperare. Hanc historiam (cætera enim satis iam ex T. Liuio nota sunt) ita concinnaui, partim ex coniectura, partim ex auctoritate optimorum auctorum, in qua qui ante nos scripsère, mirum est quantoperè hallucinentur; nec recentiores tantùm, sed & Zonaras tomo 2. pag. 110.

Pag. 314. *Εἰς τὸν εὐνοῦχον.*] Eulæum intelligo, qui auctor huiusce belli fuit, vt ex Hieronymo suprà notaui. quod confirmat Polybius cap. 82. legationum: *Τὴν μὲν γὰρ αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων πάντες ἀνέφερον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Εὐλαῖον.*

Εὑρεθέντος εἰς τὴν παρεμβολὴν] Post verbum, *εὑρεθέντος*, in ms. punctum notatur, quo appareat aliquid deesse, quod ita supplendum esse existimo, *εὑρεθ. καὶ κομισθέντος εἰς τὴν παρ.*

Οὐ πρὸς υἱόν.] Hunc locum sic legendum esse existimaui, *ἔχων οὐ πατρὸς μόνον, ἀλλὰ καθάπερ ἐρωμένου τινὰ διάθεσιν πρὸς τὸ μειράκιον.* Originem mendi esse eam arbitratus sum, quòd in ms. *πρὸς*, ferè pro *πατρὸς* scribebatur. ex quo hîc *πρὸς υἱὸν* nobis imperiti antiquarij concinnarunt. Simile mendum cum aliis prope infinitis hæsit apud Libanium. In Oratione, *πρὸς τοὺς νέους περὶ τοῦ λόγου. Νέοι χρήματα παρὰ τοῦ προσλαμβάνοντες ὡς τῷ σοφιστῇ κομιοῦν.* cùm legendum sit, *παρὰ τοῦ πατρὸς λαμβάνοντες ὡς τῷ σοφιστῇ κομιοῦσι*, vt in ms. legitur.

Ἐρωμένου.] In ms. erat *ἐρωμένην*, ex quo *ἐῤῥωμένην* quis legendum esse fortè existimet, quod tamen minus probo. Magis placeret *ἐρωμανῆ*. sed omninò præridet illud quod edi curauimus, respondet enim ei voci *τοῦ πατρός*. *ἐρώμενον* autem tam de amatore quàm de amasio dici constat vel ex Suida.

Pag. 317. *Εἰς ἐλευθέραν.*] In ms. *ἐλευθερίαν* legitur, sed ι erasum est. Ego malim *ἐλευθέριον φυλακήν*. Sic Philostrat. lib. 7. cap. XI. *ἐλευθέριον δεσμωτήριον* vocat liberalem custodiam, & cap. 17.

Καταστέψας ἔθυσε.] Sic correximus, cùm in exemplari *καταστρέψας* legeretur nullo sensu. Notum est victimas infulis coronari solitas esse, id *καταστέφειν* Græci dicebant. Æschines contra Ctesiphontem, *χρυσόκερων ἀποκαλῶν καὶ κατεστέφθαι λέγων.* Notanda autem hæc consuetudo est Gallogræcorum, qui captiuos Diis immolare soliti erant, vt docuerat etiam Sopater Paphius in comœdia quam *Γαλάτας* inscripsit. Athenæus lib. 4. *Ἐγὼ δὲ κατὰ τοὺς τοῦ Παφίου Σωπάτρου Γαλάτας παρ' οἷς ἔθος ἐστὶν ὁπόταν περὶ τι ἐν τοῖς πολέμοις λάβωσι θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς αἰχμαλώτους.* quam consuetudinem à Gallis Gallogræci accepêre. Nam vt ait Cæsar lib. v. *Natio est omnium Gallorum admodum dedita religionibus. atque ob eam causam qui sunt affecti grauioribus morbis, quique in prælijs periculisque versantur, aut pro victimis homines immolant, aut se immolaturos vouent.* Adde Diodorum lib. 4.

Pag. 321. Παρὰ τὴν πομπήν.] Ita emendaui, cùm σωπὴν esset in ms. Auctorem emendationis habui Polybium, ex cuius lib. 31. hæc transcripta sunt.

Τῆς συμφωνίας προσκαλουμένης.] Symphonia nihil aliud est quàm concentus chori. chorus enim constabat è septem symphoniacis. quando autem chorus canebat, choricis tibiis Choraulus artifex concinebat, vt ait Diomedes: quæ συναυλία Græcè dicitur. Itaque parum inter συμφωνίαν & συναυλίαν interest. vnde Semus Delius apud Athenæum, συναυλίαν sic definit: ἀγνοουμένης δὲ παρὰ πολλοῖς τῆς συναυλίας λεκτέον. ἦν τις ἀγὼν συμφωνίας αὐλοῦ καὶ ῥυθμοῦ χωρὶς λόγου τοῦ προσμελῳδοῦντος. Mimis porrò chorus præcinebat, vt ex Hieronymi chronico patet, vbi de Pylade Pantomimo. Hyginus in Poëtico Astronomico de Delphine, *Quod Liber suspicatus iubet comites suos symphonia canere.* Acron quoque, *Ambubaia,* inquit, *dicuntur mulieres tibicines lingua Syrorum. Etenim lingua eorum tibia, siue symphonia ambubaia dicitur.*

Pag. 322. Τούτων συνελθόντων.] Legendum est, συμπληθύντων, ex Polybio cap. 101. legationum. ex quo ferè superiora omnia ad verbum transcripsit Diodorus. Hinc igitur patet caput illud 101. legationum Polybij ad librum 31. historiarum eius pertinere, in quo libro retulerat Polybius eos agones quos Antiochus Epiphanes Daphnæ celebrauit, vt patet ex fragmentis eiús libri apud Athenæum, quæ perperam Casaubonus inter reliquias lib. 26. retulit.

Τοῦ Πτολεμαίου ἐκπεσόντος.] Postquam Antiochus Epiphanes tentatis, vt suprà dixi, mœnibus Alexandriæ, frustratus spe sua, in Syriam recessit, Ptolemæus Philometor quem Memphi reliquerat, perspectis consiliis Antiochi, qui amicitiam secum simulabat, sed reuera sibiipsi regnum Ægypti comparare in animo habebat, missis ad Iuniorem fratrem & Cleopatram sororem legationibus id perfecit vt in regnum restitueretur, fraterque minor secum simul regnaret, L. Æmilio Paulo 2. Cos. anno 4. Olymp. 152. vt docet T. Liuius lib. 45. Itaque in publicis actibus scribi cœpit anno 12. Philometoris, Euergetis autem primo. mansitque hæc fratrum concordia ad annum Philometoris septimumdecimum, quo fratres dissidere cœperunt, vt scribit Porphyrius in fragmento luculentissimo quod Ios. Scaliger inter Eusebiana excerpta edidit, pag. 22. Igitur Philometor bello victus, regnoque expulsus, Romam pedes petendi auxilij gratia proficisci intendit modico comitatu, demptoque capitis insigni, ac squallore obsitus. cui cùm Demetrius obuiam venisset, equumque regalibus ornatum phaleris & diadema obtulisset, cuncta Ptolemæus est aspernatus, & Romam cùm venisset, in hospitium Alexandrini pictoris se contulit. quod vbi Senatui nunciatum est, Senatus accersito iuuene, diligenter factum excusauit, quod nec Quæstorem more maiorum ei obuiam misisset, nec publico hospitio excepisset, idque non sua negligentia, sed illius clandestino aduentu esse factum. hortatusque est vt positis sordibus adeundi ipsius

diem peteret, vt narrat Valerius Max. libro v. cap. 1.

Δημήτριος.] Is Demetrius Seleuci filius obses tunc Romæ erat, qui cùm Ptolemæum ignobili comitatu Romam appropinquare didicisset, id facinus edidit. Quippe expulsus est Philometor anno regni 17. ex Porphyrio, id est, Olymp. 154 anno 1. Sempronio Graccho & Iuuentio Talna Coss. vt etiam indicat Epitome lib. 46. Titi Liuij. Demetrius verò Româ profugit anno 3. supradictæ Olymp. seu 151. Græcorum, vt est in lib. 1. Macchab.

Pag. 325. Ὁ φιλοπάτωρ.] Hic Ariarathes filius erat Antiochidis, Antiochi Magni filiæ, quæ cùm liberis careret, duos sibi clàm supposuit, Ariarathem & Orophernem. sed aliquanto pòst cùm præter spem filias duas ac filium nomine Mithridatem peperisset, de suppositiciis maritum admonuit, & priorem quidem cum mediocri sumptu Romam misit, alterum in Ioniam: ne legitimo puero controuersiam de regno mouerent. Hic Mithridates postea Ariarathes dictus est, cognomento Philopator, ob singularem pietatem qua patrem dilexit, vt testatur Diodorus lib. 31. ex quo patet hoc fragmentum ad librum 31. pertinere. Regnum iniit Olymp. 154. anno 2 Scipione Nasica & Figulo Coss. non vt Casaubonus in Polybiana chronologia ponit Olymp. supradictæ, anno 3. Namque ante Demetrij ex vrbe fugam regnare cœpit, vt constat ex Polybio & Liuio lib. 46. Atqui Demetrius anno 3. dictæ Olymp. Româ clàm profugit, vt suprà dixi. Periit autem hic Ariarathes in bello quod Romani cum Aristonico gesserunt, vt docet Iustinus libro 38.

Ἀρτάξιας.] Huius Artaxiæ meminit Plutarchus in Antonij vita. victus captusque fuerat ab Antiocho Epiphane, vt docet Appianus in Syriacis. Hieronymus in caput xi. Danielis ex Porphyrio. *Pugnans, ait, contra Ægyptios, Libyas, Æthiopasque pertransiens audiet sibi ab Aquilone & ab Oriente prælia concitari, vnde & regrediens capit Aradios resistentes, & omnem in littore Phœnices vastat prouinciam, confestimque pergit ad Artaxiam regem Armeniæ.* Fuerat hic priùs Antiochi magni Satrapa in Armenia: quo à Romanis victo, cum ad Rom. partes transiisset, Rex à populo Romano appellatus est, teste Strabone lib. xi. & celeberrimum Armeniorum fundauit imperium.

Pag. 325. Οἷος ἐν τῷ ζῆν ὑπάρχειν τὴν τύχην.] Apud Polybium ex quo hæc desumpta sunt, alius est verborum sensus. plus enim dicit Polybius vt ex vtriusque loci interpretatione clarum est.

Pag. 329. Κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ιν΄. ἐτῶν.] Annum intelligit quo L. Æmilius Paulus Scipionis pater est mortuus. Atqui eo anno Scipio xxv. ætatis annum agebat. Decessit enim Æmilius L. Anicio & Cornelio Cethego Coss. anno vrbis 593 vt patet ex Titulo Adelphorum Terentij. Igitur cum ex ipso Diodoro ac Liuio lib. 45. anno vrbis 585. quo L. Æmilius Perseum debellauit, Scipio annum ætatis 17. ingressus sit, sequitur eum anno vrbis 593. quintum ac vicesimum attigisse. Videtur

autem deceptus esse Diodorus ex illis Polybij verbis quæ in fragmentis libri 31. à nobis editis leguntur. οὐ γὰρ εἶχε πλέον ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τότε. Nam quia Polybius hæc post obitum L. Æmilij narrauerat, putauit Diodorus τότε illud significare post obitum parentis: in quo longè falsus est. Nam Polybius eo loci ἀνακεφαλαίωσιν quandam totius adolescentiæ Scipionis proponit, eáque narrat quæ ante Æmilij obitum contigerunt vt satis patet.

Pag. 330. Αἰμιλία γάρ τοι Σκιπίωνος.] Deest γυνὴ, quam vocem Latini eleganter omittere solent, cum dicunt Æmiliam Africani & similia. vt apud Ciceronem occurrit & Suetonium aliósque.

Παπιρία.] Hæc Papiria erat Papirij Massonis filia viri consularis, vt ait Plutarchus in L. Æmilio. In ms. nostro perperam scriptum erat Πασιεία.

Pag. 334. Ὀροφέρνης.] Hic est Orofernes quem sibi Antiochis regina supposuerat, vt supra ex Diodoro dixi: quod & Zonaras commemorat. qui Demetrij Syriæ regis opibus Ariarathem regno expulit. Erat Demetrius infensus Ariarathi ob fastiditas ab Ariarathe sororis nuptias, & amicitiam ac societatem suam. Itaque causam Orofernis libentissime amplexus, bellum intulit Ariarathi cui Eumenes auxilium ferebat. victus tandem Ariarathes Romam confugit. Sex. Iulio Cæsare & Aurelio Oreste Coss. Olymp. 155. anno 3. vt docet Polybius cap. 126. legationum. vide Diodorum legat. 24. & Iustinum.

Pag. 337. Ἅμα μὲν διὰ τὴν χρηστότητα.] Hæc ferè iisdem verbis leguntur in Excerptis Georgij Syncelli quæ Scaliger pro Eusebianis edidit pag. 54.

Pag. 341. Οἵ τε βασιλεῖς καὶ αἱ πόλεις.] Idem testatur Cicero in lib. 2. de Officiis, his grauissimis verbis: *Verumtamen quamdiu imperium pop. Rom. beneficiis tenebatur, non iniuriis, bella aut pro sociis aut de imperio gerebantur. exitus erant bellorum aut mites aut necessarij. Regum, populorum, nationum portus erat & refugium Senatus.* Et paulò pòst: *Itaque illud patrocinium orbis terræ verius quàm imperium poterat nominari.*

Pag. 345. Κατὰ τοὺς τῆς παλαιᾶς ἡλικίας καιρούς.] Hæc vox παλαιᾶς non Diodori, sed compilatoris videtur esse. Nam Diodorum ita scripsisse pro certo habeo. κατὰ δὲ τοὺς τῆς ἡμετέρας ἡλικίας καιρούς.

Διαλελυθότων σχεδὸν ἐτῶν ρ΄.] C. Iulius Cæsar Corinthum instaurauit, missis eò colonis libertini generis anno vrbis conditæ 710. cùm ipse Consul quintum esset collega M. Antonio vt scribit Dio lib. 43. Appianus in Libycis. Strabo lib. 8. & Pausanias in Corinthiacis. Hinc in nummis Colonia Iulia Corinthus dicitur. Coloni autem dicti sunt Corinthienses vt scribit Pompeius Festus.

Pag. 346. Ὁ Πλαύτιος.] Hic est C. Plautius Prætor qui aduersus Viriathum malè rem gessit. de quo vide Sigonium in Fastis ad annum vrbis 607.

Τεταπεινωκέναι τὴν ἀρχὴν.] Id est lege maiestatis postulatus est. ea enim

lege tenebatur, quisquis malè gesta Rep. maiestatem pop. Rom. minuisset, vt ait Tacitus lib. 1.

Ἀλέξανδρος.] Hic est Alexander cognomine Bala quem aduersus Demetrium, Ptolemæus & Attalus subornauerant, tanquam Antiocho Epiphane genitum, anno Græcorũ 160. vt est in lib. 1. Machab. Olympiade 157. quo etiam anno subditicius hic Alexander vnà cum Laodice sponsâ Epiphanis filia Romam venit, vt Senatus auctoritate in paternum regnum restitueretur, idque tandem obtinuit cùm Heraclides qui eum Romam adduxerat, plerosque Senatores muneribus corrupisset, vt docet Polybius cap. 140. legationum.

Τεταπεινωμένης τῆς κατ' Αἴγυπτον βασιλείας.] Existimaui legendum esse κατ' Συρίαν, idque in versione secutus sum. sustineri tamen potest altera lectio. quippe morte Philometoris valde maiestas regni Alexandrini erat imminuta, cùm Ptolemæus Physcon regnum teneret imbellis atque ignauus. Erant autem assidui hostes Syrorum reges Ægyptij iam inde à Ptolemæo Philadelpho. quare eo metu leuatus esse videbatur Demetrius Nicator Demetrij Soteris filius.

Ὁ τῆς βασιλείας προεστηκώς.] Lasthenem Cretensem intelligo quem πατέρα & συγγενῆ vocat ipse Demetrius apud Iosephum lib. 13. cap. 8. Antiq. Is Lasthenes Demetrium in recuperando regno multum adiuuerat.

Χρωμένων τῇ συνηθείᾳ.] Malim hunc locum interpretari de Antiochensium leuitate ac studio rerum nouarum quam de dicacitate. Idque firmant postrema Diodori verba quæ in hoc capite leguntur. Herodianus lib. 2. φύσει δὲ κοῦφον τὸ Σύρων ἔθνος, ἐς καινοτομίαν τι τῶν καθεστηκότων ἐπιτήδειον.

Pag. 349. Μεγάλης δὲ ταραχῆς.] De hac seditione Antiochensi vide omnino lib. 1. Machab. cap. XI. & Iosephum cap. 9.

Τοὺς ἀπὸ τῆς ἑτέρας οἰκίας.] Ex stirpe scilicet Antiochi Epiphanis, ex qua oriundus erat Alexander Balas, cuius stirpis reges clementiores habebantur. Certè Alexandro Balæ hanc laudem tribuit Athenæus lib. V. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρᾶος ἦν ἐν πᾶσι καὶ φιλόλογος ἐν ταῖς ὁμιλίαις. Altera autem stirps Seleuci Philopatoris malè ob superbiam ac sæuitiam audiebat.

Οἱ Ἀράδιοι ταῖς ψυχαῖς ἀνηρτημ.] Hoc fragmentum connecti debet cum cap. 29. legationum Diodori. Nam post hæc quæ illic leguntur vltima verba, sequebantur sine dubio ἀποσωμένων δὲ, &c. vt edidimus.

Τῶν Μαραθηνῶν.] Marathus vrbs est Phœniciæ, cuius meminit Polybius lib. V. Strabo ac Ptolemæus. In Itinerario Burdegal. mutatio Maraccus dicitur 16. millibus distans ab Antarado Huius incolæ Μαραθεῖς, an Μαραθηνοὶ dicendi sunt obscurum est. Cicero in Bruto, Menelaum Marathenum memorat. In ms. semper Μαρα scriptum erat. Ego Μαραθίας prætulerim vt distinguantur ab incolis Marathi oppidi in Acarnania, qui Μαραθηνοὶ dicuntur teste Stephano Byzantio. tamen in cap. 29.

ſegationum Diodori Vrſinus edidit Μαραθηνοί.

Pag. 350. Ἀπέστησαν τῆς διὰ τῶν ὅπλ.] Vi enim aperta Marathenos aggreſſi ſunt, atque vrbe capta & euerſa agros eorum ſorte diuiſerunt. vt ait Strabo lib 16. Μάραθος πόλις ἀρχαία Φοινίκων κατεσκαμμένη· τὴν δὲ χώραν Ἀράδιοι κατεκληρούχησαν.

Ομως ἐβασίλευσεν ἔτη ιε΄.] Hæc ita accipienda ſunt, nõ quaſi dicat Diodorus Phyſconem 15. dumtaxat annos regnaſſe: id enim eſſet falſiſſimum, cùm 29. annis imperauerit. ſed quaſi dicat Ægyptios eius crudelitatem & acerbum imperium paſſos eſſe ad annum quintumdecimum quod verum eſt. Hoc enim anno ab Alexandrinis expulſus incenſa Regia clam Cyprum profugit anno vrbis 623. vt ex Liuij Epitome 59. iamdudum notaueram in Indice Regum Aegypti. quod hic Diodori locus vnicè confirmat. & ita planè Oroſius ponit ex Liuio, Appio Claudio & M. Perpenna Coſſ. Porrò hunc auctoris noſtri locum citat Georgius Syncellus in Excerptis Euſebianis Ioſephi Scaligeri pag. 54. Διόδωρος δέ φησιν ὅτι ιε΄ ἔτη ὁ νεώτερος Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε μετὰ τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν· πολλάς τε παρανομίας διεπράξατο, τήν τε ἰδίαν ἀδελφὴν Κλεοπάτραν γήμας, καὶ πολλοὺς ἐπιβουλεύων ψευδέσι συκοφαντίαις ὡς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ· καὶ τοὺς μὲν ἀναιρῶν, τοὺς δὲ φυγαδεύσας, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀφαιρούμενος.

Pag. 354. Κατὰ τὴν Μέμφιν ἐνθρονιζομένῳ.] Memphis Regia erat Ægyptiorum, alterum poſt Alexandriam Ægypti caput. quin & antequam Alexandria conderetur, regum ſedes fuerat. Hinc igitur ortus ille mos videtur, vt Ægypti Reges etiam poſt celebrata ἀνακλητήρια, Memphi quoque in palatio ſolenniter inaugurarentur. quod etiam docet Hieronymus in cap. XI. Danielis. *Porrò Antiochus parcens puero & amicitias ſimulans aſcendit Memphim, & ibi ex more Ægypti regnum accipiens*, &c. Sed omnem ritum vnicè declarat Germanicus in Aratum vbi de Capricorno. *Typhon*, ait, *fulmine interficitur ab Apolline in templo Ægypti Memphis, vbi mos fuit ſolio regio decorari reges qui regnabant. ibi enim ſacris initiabantur primum vt dicitur reges ſatis religioſè tunicati, & tauro quem Apim appellant iugum portare fas fuit, & per vicum vnum duci vt periti exiſtimabant labore humana neceſſitatis, ne crudelius his qui ſub eis ſunt abutantur. Deducitur autem à ſacerdote Iſidis in locum qui nominatur* ἄδυτος, *& ſacramento adigitur neque diem, neque menſem intercalandum*, &c. Similis inauguratio regum Perſarum fiebat Paſargadis quam τελετὴν vocat Plutarchus in Artaxerxe.

Διήγυλις.] Hunc Attalus Philadelphus prælio victum cepit, vt docet Strabo lib.13. Appianus in Mithridatico eum Pruſiæ generum fuiſſe ſcribit, & Διήγυλιν Θρᾷκα vocat Προυσίου κηδεστήν. Corruptum eſt huius reguli nomen apud Valerium Max. lib.9. cap. 2. *Numuliſinthis*, inquit, *Diogiridis filia Thraciæ regis*. legendum eſſe puto Diegylidis. Erat autem Rex vt opinor Cænorum Thracum, quod elicuiſſe mihi videor ex Prologo 36. Trogi Pompeij in quo ſic legitur. *Vt Rex Aſiæ Attalus Cænos Thracas ſubegit.*

Pag. 357. Αντιπυΐσμένας τὰ σώματα.] Legendum esse arbitror ἀνεστιγμένας id est notis compunctas, quæ mulieres nobilissimæ à Thracibus habentur. Nam quò mulier quæpiam in Thracia nobilior est ac clariori familia prognata, eò pluribus magísque versicoloribus se notis compungit, vt scribit Dio Chrysost. Oratione 14. de seruitute, & ante illum Herodotus initio lib. v. Καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον ἀγενές. His notis inustas fuisse à viris Thracum mulieres ob cædem Orphei canit Phanocles Lesbius versibus cultissimis apud Stobæum sermone 185.

Ποινὰς δ' Ὀρφῆος κταμένου στίζουσι γυναῖκας
Εἰσέτι νῦν, κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

Sed aliam causam affert Athenæus lib. 12. has Thressarum notas sic describit Valerius Flaccus lib. 2.

Picta manus vstoque placet, sed barbara mento.

Et mox:

Nostrosque toros virgata tenebit--
---& plaustro derepta nurus.

Pag. 358. Ὅτι τοῦ Πομπηΐου.] Hic est Q. Pompeius qui Consul fuit anno vrbis 612. & prouinciam Celtiberiam sortitus malè cum Numantinis pugnauit.

Pag. 361. Τοῦ Οὐειάτθου.] Sic semper id nomen scribitur tum in Diodori, tum in Appiani Excerptis. Neque aliter apud Silium Italicum lib. 3.

Hos Viriatthus agit Lusitanúmque remotis
Extractum lustris, primo Viriatthus in æuo
Nomen Romanis factum mox nobile damnis.

Ἐνδεκα γὰρ ἔτη.] Haud satis inter auctores constat quot annos Viriathinum bellum durauit. Appianus in Iberico annis octo tractum id bellum asserit. Iustinus libro vltimo annis decem: sic enim de Hispanis scribit *In tanta sæculorum serie nullus illis dux magnus præter Viriatthum fuit qui annis* x. *Romanos varia victoria fatigauit. adeò feris propiora quam hominibus ingenia gerunt.* Diodorus noster annis xi. dicit. Eutropius lib. 4. quatuordecim. Sed ego Iustini aut Diodori veriorem esse sententiam puto ob eam rationem quam adfert Sigonius in Fastis ad annum 607.

Φύσκων ἐκαλεῖτο.] Sic ob saginam corporis vocatus est Ptolemæus quasi γαστρώδης. est enim φύσκη κοιλία vt docet Hesychius. vide Iustinum lib. 38.

Pag. 362. Ὁ Αἰμίλιος ὁ ὕπατος.] Hic M. Æmilius Lepidus cognomento Porcina ob nimiam corporis saginam ac molem. Consul fuit anno vrbis 616.

Συναπονοουμένων ἐκείνῳ.] Ita correxi cum in exemplari ἐκείνων legeretur absque sensu. Confirmat autem hanc emendationem Strabo. qui lib. 14. scribit Aristonicum qui se Eumenis filium ferebat, Leucas occupasse,

passe, deinde ab Ephesiis superatum nauali pugna, in mediterranea recessisse, ac seruis ad libertatem vocatis, armatisque egenorum hominum cateruis magnum exercitum comparasse. Eos autem seruos Heliopolitas appellabat, vt ait ibidem Strabo.

Pag. 366. Φοβεροὶ τοῖς ἀρχαῖς.] Idem testatur Cicero in Frumentaria: *Antea cùm equester ordo iudicaret, improbi & rapaces magistratus in prouinciis inseruiebant publicanis, ornabant eos quicunque in operis erant, &c.*

Οἱ περὶ τὰς γεωργίας ἀσχολ.] Italicos intelligo, seu ciues Rom. qui arationes in Sicilia possidebant, aut testamento sibi relictas, aut alio quopiam iure. Hi aratores dicebantur. Cicero in Frumentaria: *Hunc principem Verres ad fortunas aratorum vexandas diripiendasque esse voluit. Huius audaciæ, nequitiæ, crudelitati fidelissimos socios optimosque ciues, scitote hoc Prætore traditos atque addictos fuisse.* Et paulò pòst, Q. Septicium equitem Rom. ex aratorum numero fuisse testatur, itemque Q. Lollium ex equestri ordine, & Anneium Brocchum Senatorem populi Romani.

Δαμόφιλος.] Hæc ex Posidonij libro 8. histor. Diodorus transcripsit, vt videre est ex Posidonij verbis quæ refert Athenæus libro 12. Τρυφῆς ἦν δοῦλος καὶ κακουργίας, διὰ μὲν τῆς χώρας τετρακύκλοις ἀπήναις περιαγόμενος καὶ ἵπποις καὶ θεράποντας ὡραίους, καὶ παρατρέχοντας ἀνάγωγον κολάκων τε καὶ παίδων στρατιωτικῶν. Portò id seruile bellum cœptum est annis sexaginta post debellatam à maiore Africano Carthaginem, vt ait Diodorus lib. 34. id est, anno vrbis circiter 613.

Pag. 369. Μετωλλίς.] Malui eam lectionem sequi quæ in Excerptis libri 34. Diodori legitur, μεγαλλίς.

Απερίσπαστος.] Post hæc verba collocare oportet ea quæ leguntur in iisdem Excerptis, pag. 904. Συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως καὶ φόνου τῶν κυρίων.

Ταῖς τῆς τραπέζης.] Lege, τὰς ἐκ τῆς τραπέζης. quæ præpositio superiori linea loco prorsus alieno irrepsit. Videsis Excerpta libri 34. Diodori. Mox corrige, καὶ τὸ πλῆν κατὰ τῆς ἐντελ.

Pag. 370. Ἄτταλος ὁ βασιλεύς.] Attalus cognomine Philometor vltimus rex Pergami, regnum iniit anno vrbis 616. Æmilio Porcina & Hostilio Mancino Coss. decessit Q. Mucio & Calpurnio Pisone Coss. anno vrbis 620. cùm quinquennio imperasset, vt scribit Strabo. De huius crudelitate eadem refert Iustinus lib. 36. Fuit autem imprimis hortorum curæ ac plantarum cognitioni deditus, vt præter Iustinum docet Plutarchus in Demetrio, adeoque etiam de plantis libros scripsit, vt testis est Varro in Procemio librorum de re rustica.

Pag. 371. Σύροι δραπέται.] Fugitiuos in Sicilia intelligo, quorum rex Eunus se Antiochum, milites Syros vocauit, teste Diodoro.

Δεισιδαιμονήσαντες.] Intelligi puto id quod narrat Cicero 5. in Verrem: *Tib. Graccho occiso cùm magnorum periculorum metus ex ostentis portenderetur, P. Mucio, L. Calpurnio Coss. aditum est ad libros Sibyllinos, in quibus*

inuentum est Cererem antiquissimam placari oportere. Tum ex collegio Decemuirali sacerdotes Ennam profecti sunt. Idem ait Valerius lib. 1. initio.

Pag. 374. Ονομαζόμϑυον τῦ Μεμφίτlω] Idem narrat Valerius Max. lib. 9. cap. 2. Iustinus lib. 38. & Liuius lib 59.

Πλεῖςα ἐν ταῖς ἐπιςαϑμίαις.] Ex hoc loco explicanda sunt hæc Iustini verba lib. 38. vbi de hac ipsa Antiochi Sidetæ in Parthos expeditione loquitur. *Nam cum grauari se copiarum prebitione & iniuriis militum ciuitates viderent, &c.* Per copiarum præbitionem intelligit annonam & pabula, quæ duces Antiochi Sidetæ ab hospitibus exigebant.

Τὸν Αντίοχον ἐγκαταλιπῶν.] Iustinus, *Ad postremum cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus occiditur.* Porrò hunc Antiochum bis aduersus Parthos profectum esse scribit Plutarchus in Apophthegm.

Pag. 377. Εὐήμερος ὁ τῶ Παρϑων β.] Magnum hoc loco mendum esse semper suspicatus sum. quippe eo tempore regnabat apud Parthos Phraates, cum quo Antiochus Sidetes bellum gessit. Phraati successit Artabanus, ac deinde Mithradates. quinam igitur est ille Euemerus, qui adeò in Babylonios sæuiit? longè fallor nisi Diodorus ita scripsit, Ο ἵμερος ὁ τῶ Περσῶν βασιλέως σατράπης. Namque Phraates cùm aduersus Scythas proficisceretur, ad tutelam regni Himerum reliquerat, qui oblitus vicarij officij, tyrannica crudelitate Babylonios, multasque alias ciuitates importunè vexauit, vt ait Iustinus lib. 42. Cuius rei in prologo 42. Trogi Pompeij non obscura fit mentio, *Vt Præfectus Parthis à Phraate Himerus Mesenis bellum intulit, & in Babylonios ac Seleucenses sæuiit.* Sic enim ex ms. legendus hic est locus. pro *Apratem*, emendaui, *à Phraate Himerus.* Sed & Posidonius apud Athenæum lib. XI. huius tyranni meminit, Ποσειδώνιος δὲ ἐν τῇ ις΄. τῶν ἱστοριῶν. Λυσίμαχόν φησι τὸν Βαβυλώνιον καλέσαντα ἐπὶ δεῖπνον Ιμερον τὸν τυραννήσαντα οὐ μόνον Βαβυλωνίων ἀλλὰ καὶ Σελευκέων.

Αλέξανδρος ὁ Ζαβινᾶς.] Hunc Ptolemæus Physcon aduersus Demetrium Nicatorem subornauerat, partim rogatus à Syris, quos improbitatis Demetrij tædebat, vt ait Iosephus; partim ob priuatas simultates infensus Demetrio, quòd Pelusium oppugnare, & Ægyptum occupare tentasset, vt scribit Iustinus lib. 39. & Georgius Syncellus in fragmentis Eusebianis, pag. 227. quo loco Alexander iste à Syris Ζαβινᾶς appellatus esse dicitur, quòd emptus è catasta esse videretur. In Prologo Trogi Pompeij 39. Zabbineus nominatur. Apud Iosephum, Ζεβινᾶς, quomodo ferè in nummis scribi testis est Goltzius in Thesauro: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Σέξτου.] Existimaui hunc esse C. Sextium Caluinum, qui Consul Salyos apud aquas Sextias vicit anno vrbis 629. idque & temporum ratio, & nomen Consulis quod ei tribuit Diodorus, planè confirmant.

Pag. 378. Τὸ τῦ Διὸς ἱερὸν.] Idem narrat Iustinus lib. 39. contigit hæc Alexandri Zabinæ clades atque obitus Cassio Caluino & C. Sextio Longino Coss. Olymp. 164. anno 3.

Λεύκιος Οὐιτίλλιος.] L. Septimuleïum cæteri hunc vocant, Valerius Max. lib. 9. cap. 4. Plutarchus in Gracchis, Plinius lib. 33.

Pag. 381. Τοὺς Ἀσιαγῶνις.] L. Scipio maioris Africani frater in nummis Asiag. dicitur, vt videre est apud Ful. Vrsinum & Abrah. Gorlæum. Est autem Ἀσιαγῶνις Græcè idem quod Asiaticus. sic Athenæus lib. 12. Ἀγησίλαος ὁρῶν τοὺς Ἀσιαγῶνις στολαῖς πολυτελῶς ἠσκημένους.

Καὶ τὸν Ἱσπανὸν.] Cognomen in gente Cornelia fuit Hispâlus, quod penultimâ longâ pronunciari debet. deductum est enim ab Hispania, vt eximius hic Diodori locus ostendit, eadem forma qua Messala cognomen à capta Messana inditum est Valerio. sed Græci Ἱσπανοὺς dicere solent, non Ἱσπάλους. sic certè Appianus in Libyco, Γναῖος Κορνήλιος ὁ Ἱσπανὸς ἐπίκλησιν. quod rectè Gelenius Hispalum vertit. tamen in Senecæ Controuersiis, Cornelius Hispalus semper scribitur.

Pag. 382. Κάτων ὁ ἐπικλ. Δημοσθένης.] Catonem ob vehementiam in dicendo, vulgò Romanum Demosthenem vocabant, vt ait Plutarchus in eius vita, & Appianus in Iberico, atque ex eo Suidas in Κάτων.

Ὁ τέτου δὲ υἱὸς.] Hîc verò non assentior Diodoro, qui Scipionem Nasicam, eum qui priuatus Tib. Gracchum interfecit, filium ait esse Scipionis Nasicæ, eius qui vir optimus à Senatu iudicatus est. fuit enim reuera illius nepos, filius P. Scipionis Nasicæ, eius qui Corculum cognominatus est, vt docet Velleïus Paterculus lib. 2. & Cicero in Bruto, nisi fortè adoptatus à Scipione Nasica auo fuit.

Pag. 385. Κατὰ τὴν ὑποκειμένην ἐνιαυτὸν.] P. Scipio Nasica Consul in Magistratu mortuus est anno vrbis 642. hunc inprimis disertum fuisse, & cunctos sale facetiisque superasse ait Cicero in Bruto.

Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς.] Antiochi Sidetæ filius Cyzicenus ideò dictus, quòd Cyzici apud Craterum hospitem educatus erat. Regnum iniit Olymp. 167 anno primo.

Μίμοις καὶ προδίκταις.] Magis probo lectionem Suidæ, qui hunc locum proferens legit προδείκταις. est enim deductum ἀπὸ τοῦ δεικνύειν. sunt autem προδεῖκται, propriè histriones ac mimi, qui ridicula ac iocularia quædam in scena fundebant, quæ δεικτήρια dicebantur. Varro, ὄνος λύρας: *Neque orthopsalticum attulit psalterium, quibus sonant in Græcia dicteria.* Hinc δεικτηριάδες vocantur mimæ à Polybio in lib. 14. apud Athenæum. μύρτιον δὲ μίαν τῶν ἀποδειλιωμένων καὶ κοινῶν δεικτηριάδων. Ab eadem origine dictos quoque censeo à Lacedæmoniis, δεικηλιστὰς, seu δεικηλίκτας, quos Hesychius exponit μιμολόγους.

Καὶ νευροσπαστεῖν.] Legendum est sine dubio νευροσπαστεῖν quod sequentia planè confirmant. Nam illud νευροπατεῖν Græcum non est. νευροβατεῖν potius diceretur: vnde Neurobates apud Vopiscum. sed hoc quidem loco minime conuenit. Est autem νευροσπαστεῖν ope fidiculæ mouere ac trahere lignea quæuis simulacra, quod fit arte mechanica. Vide Turnebum lib. 2. Aduers. hac in arte excelluisse dicitur Pothinus quidam Atheniensis teste Eustathio Iliad. δ΄. vbi addit Τέχνη δὲ πάντως οὐ σπου-

δεία ἡ πυῤῥιχαστική, ἀλλὰ τῶν κατ' εἶδος παιδιῶν.

Ζῶα περίχρυσα.] Intelligo bestiarum simulachra deaurata quæ in pompa traduci mos erat, vt patet ex descriptione pompæ illius Ptolemæi Philadelphi apud Athenæum lib. v.

Pag. 385. *Καὶ Μικίψαν.*] Huius Iunioris Micipsæ filium arbitror fuisse Hiempsalem, cuius meminit Plutarchus in Mario. Appianus lib. 1. Ciuilium, & Cicero in 2. contra Rullum.

Pag. 386. *Τὰς ἀγορανομικὰς ἀρχὰς μόγις εἰληφώς.*] Cicero pro Plancio, *C. Marius duabus ædilitatis acceptis repulsis septies Coss. est factus.*

Pag. 389. *Οὐ μόνον τὸ πλῆθος τῶν οἰκετῶν.*] Hoc fragmentum ex lib. 36. Diodori est, vbi iisdem ferè verbis legitur, pag. 912. Cœptum autem est hoc secundum in Sicilia seruile bellum, anno vrbis 648. vt ex lib. 36. Diodori patet.

Pag. 390. *Ταμίας εἰς τὴν ἐξ Ὠστίας.*] Inter prouincias quæstorias erat procuratio frumentaria. eaque prouincia Ostiensis dicebatur, quod ex Ostiensi portu frumentum in vrbem subueheretur. Cicero pro Sextio; *Nec mihi res erat cum Saturnino, qui quod à se quæstore Ostiensi per ignominiam ad principem & Senatus & ciuitatis M. Scaurum rem frumentariam translatam sciebat, dolorem suum magna contentione animi persequebatur.* Idem in Orat. de haruspicum resp. *Saturninum quod in annonæ caritate quæstorem à sua frumentaria procuratione Senatus amouit, eique rei M. Scaurum præfecit scimus dolore factum esse popularem.*

Pag. 393. *Ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας.*] Increbuerat scilicet hæc consuetudo vt Magistratus Romani qui in prouinciam proficiscebantur, aut qui iurisdictionis causa obibant prouinciam, publica hospitia & iumenta ac cætera eiusmodi à peruiis ciuitatibus exigerent. quæ praua consuetudo cœperat à L. Posthumio Albino sub initia Persici belli, vt docet Liuius lib. 42. initio. huic malo emendando lata postea est lex Iulia, quæ vetabat ne præter 4. lectos & tectum ac fœnum Magistratus eiusve comites à prouincialibus acciperent quidquam. teste Cicerone in lib. v. ep. ad Atticum.

Pag. 39. *Συμπεφωνηκότα πρὸς τὸν κύριον.*] Vsitatum id fuit apud Romanos vt seruus de libertate sua cum domino pacisceretur. Tacitus lib. 14. Annalium. *Negata libertate cui precium pepigerat.* Dio Chrysostomus Orat. 14. de seruitute. *Οἱ δέ ποτε τὴν αὐτῶν τιμὴν καταβεβλήκασι τοῖς δεσπόταις· καὶ οὐδέπω δοῦλοί εἰσιν αὐτῶν οὗτοι.* Prætermittere hic non possum locum Dionysij Halic. sane illustrem. ex libro 4. pag. 227. *Ἐτύγχανον δὲ τῆς ἐλευθερίας οἱ μὲν πλεῖστοι προῖκα διὰ καλοκἀγαθίαν· καὶ κράτιστος ἀπαλλαγῆς τῶν δεσποτῶν τρόπος οὗτος ἦν. ὀλίγοι δέ τινες λύτρα κατατιθέντες ἐξ ὁσίων καὶ δικαίων ἐργασιῶν συναχθέντα,* &c. quæ vix mihi temperaui quin adscriberem. Adde quæ notauit I. Lipsius ad dictum locum Taciti.

Φθάσας τὴν ἀπολύτρωσιν.] Id est, antequam integrum redemptionis precium numerasset. *λύτρα* quippe eam pecuniam vocat Dionysius loco proxime allato.

Λεύκιος Ασέλλιος.] Existimaui legendum esse Ασέλλιος, quod est cognomen Romanum apud Appianum lib. 1. Ciuilium Ασέλλιος Prætor vrbanus à fœneratoribus occisus esse dicitur: qui à Valerio Max. lib 9. cap. 7. Aulus Sempronius Asellio vocatur, in Prologo autem lib. 74. T. Liuij Asellus, minus rectè. Nam & apud Nonium Marcellum Sempronius Asellio laudatur in lib. 4. hist. & apud Gellium lib. 2. & 11. noctium Attic. qui ait Asellionem hunc sub Africano Tribunum mil. ad Numantiam fuisse.

Pag. 397. Στρατηγῶν υἱωθ. διδόναι ϖροστάτας.] Hic locus vt puto singularis est, de tutoribus quos Prætores aut Proconsules in prouinciis dare soliti erant. Postea vero lata est ab Augusto lex Iulia & Titia anno vrbis 722. Augusto III. & M. Titio Coss. qua iubentur Præsides prouinciarum mulieribus pupillisue non habentibus tutores dare, vt ait Vlpianus in Regulis.

Θαυμαςῶς ἀγαπώμενος.] Legendum esse putaui ἀγαπωμένου. & ad patrem Liuij Drusi id retuli, de quo hæc C. Carbo olim cum maximo plausu dixit. *O Marce Druse, patrem appello. Tu dicere solebas sacram esse Remp. quicunque eam violauissent ab omnibus esse ei pœnas persolutas.* Hic Drusus collega in tribunatu fuerat C. Gracchi. Consul fuit anno vrbis 641.

Προστάτης τῆς συγκλήτου.] Deest ἀξιόχρεως, aut quid simile. Cicero pro Milone: *Domi suæ nobilissimus vir Senatus propugnator atque illis quidem temporibus pene patronus Tribunus pl. M. Drusus occisus est.* Sed & ante hunc M. Liuium Drusum pater eius M. Drusus C. filius Senatus partes contra C. Gracchum in tribunatu defenderat, cúmque fregerat, vt ait Cicero in Bruto, quam ob causam Senatûs patronus dictus fuit, vt scribit Suetonius in Tiberio, & Plutarchus atque Appianus. Quintus etiam Cæpio Senatûs patronus est dictus, vt scribit Valerius lib. 6. cap. vlt.

Pag. 398. Σερουιλίῳ τῷ στρατηγῷ.] Proconsulem verti ex Prologo lib. 72. Titi Liuij & Appiano lib. 1. Ciuilium. Velleius lib 2. & Orosius, & historia Miscella Seruium Prætorem eum appellant.

Αγαμέμνων.] Huius meminit Orosius his verbis: *Marsi autem Agamemnonem piratam præoptauerant.* Eum ipsum intelligit Appianus lib. 1. vbi Seruilij procos. cædem commemorat.

Οἱ Πιννῖται.] Vrbs Vestinorum est Pinna Ptolemæo memorata in lib. 3. Cuius Ciues Pinnenses dicuntur à Plinio.

Αμετάπτωτον ϖρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.] Legendum esse arbitror ἀμετάπτωτον. Nam illud ἀμετάπτωτον meo quidem iudicio Græcum non est.

Pag. 401. Τὰς τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίας.] Lego τὰς τῆς ς. ἡγεμόνας. Prælium illud intelligit quo Manius Aquillius & Q. Oppius cum L. Cassio & Nicomede rege Bithyniæ à Mithridate victi sunt. de quo vide Appianum in Mithridatico.

Τὸν Ακύλλιον.] Lego, Ακύλλιον. quippe Manius Aquilius à Mitylenæis

vinctus ac Mithridati est traditus. vt scribit Paterculus lib. 2.

Ὁ δὲ χαίρων νέος ὤν.] Hæc non iam de Manio Aquilio intelligenda sunt, quem constat viuum in Mithridatis manus venisse. Ex Valerio Max. lib. 9. Appiano in Mithridatico & Posidonio, cuius hæc verba sunt. Μάνιος δὲ Ἀκύλλιος ὁ ὑπατικὸς ὁ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγαγὼν θρίαμβον συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαστάρνην πεντάπηχυν πεζὸς ὑπὸ ἱππέως ἕλκεται apud Athenæum lib. v. Ex quo satis patet hæc Diodori verba ad alium quempiam pertinere, qui cùm à Mitylenæis vinciendus esset semetipse occidit. Sed eius nomen incuria exscriptorum omissum est.

Pag. 401. Ναυμαχίαν.] Prælium illud nauale intelligit, quo Rhodij aduersus Mithridatem decertarunt, de quo Consule Appianum.

Ερημος σφῶν.] Fortè φίλων.

Pag. 405. Πάλαι ὑποκαιόμενον πόλεμον.] Sociale scilicet bellum, quod bello ciuili Sullano veluti renouatum est.

Δίχα μυριάδων.] Idem scribit Iulius Obsequens: *L. Scipione C. Norbano Coss. centena millia hominum consumpta Italico ciuilique bello relata sunt.* Eutropius & ex eo auctor historiæ Miscellæ: *Hoc*, inquit, *fine conclusa sunt duo bella funestissima, sociale Italicum, & ciuile Sullanum, quæ per annos x. tracta sunt. Consumpserunt autem vltra centum quinquaginta millia hominum, viros Consulares 33. Prætorios vij. Ædilicios lx. Senatores cc. absque innumeris Italiæ totius populis.*

Τὸ δ' ὑπὲρ αὐτὸν ὑπατεύοντι.] Malim μετ' αὐτόν, vt ad Merulam referatur. Vide Appianum lib. 1. Ciuilium, & Paterculum lib. 2.

Pag. 409. Τὴν καθ' ἡμέραν.] Fortè scribendum est, τῇ καθ' ἡμέραν ἐπιμελείᾳ, aut potius, τῇ τῶν καθ' ἡμέραν.

Pag. 410. Εἷς δὲ τῶν συνεληλυθότων.] Hic videtur esse qui Lollius ab Orosio dicitur & in historia Miscella: *Quam proscriptionis tabulam cùm Lollius, quippe securus, nihilque sibi conscius legeret, vbi suum repentè nomen offendit, dum se trepidus adoperto capite è foro subtrahit, interfectus est.*

Pag. 413. Πειράσεσθαι τὴν συνήθειαν.] Legendum esse arbitror, πειράσεσθαι.

IN NICOLAVM DAMASCENVM Adnotationes.

Pag. 414. ΠΕρὶ τοῦ ἰδίου βίου.] Hunc titulum cum tribus primis capitibus ex Suidæ lexico suppleui, cùm in nostro codice aliquot paginæ deessent. Ac titulum quidem ipsum quem apposui, hîc optimè conuenire ex reliquiis quæ in ms. nostro saltem conseruatæ sunt, satis apparet. Videtur autem Nicolaus hunc de vita sua librum historiis suis

præfixisse exemplo Hecatæi atque Herodoti, ac Thucydidis, qui de seipsis initio operis quamquam longè breuius atque modestius præfati sunt, quorum exemplum cæteri ferè Græci historiæ scriptores secuti sunt: E Latinis autem, vt arbitror, nemo. Cæterùm hæc fragmenta tria ipsius Nicolai esse phrasis ipsa satis per se indicat.

Pag. 417. Τραγῳδίας ἐποίει.] Scripsit Nicolaus tragœdiam titulo Susannam, cuius meminit Eustathius in Dionysium περιηγ. vbi de Tigride, καθὰ καὶ ὁ γράψας τὸ δρᾶμα τῆς Σωσαννίδος οἶμαι ὁ Δαμασκηνός.

Pag. 418. Ἡρώδην βοηθόν.] Idem memorat Iosephus cap. 3. libri sextidecimi, his verbis, ἠλαῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον.

Ἐπὶ Παφλαγονίαν ᾔει σὺν Ἀγρίππᾳ.] Iosephus ibidem sic ait, ὡς δ' αὐτοῖς κατείργαστο τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν χάριν Ἀγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμειψάμενοι τήν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, &c. Hæc acta sunt anno vrbis 740. Licinio Crasso & Cornelio Lentulo Coss. quo anno Agrippa aduersus Bosporanos, qui duce Scribonio res nouas agitabant, profectus est, vt docet Dio lib. 54. Agrippam comitatus est Herodes ac Nicolaus Damascenus, vt hinc apparet. sed Nicolaus Damascenus confectis rebus Ponticis, per mare Ilium nauigauit, ac deinde Chium ac Rhodum petiit: tandemque Agrippam atque Herodem in Asia minore assecutus est, vt indicat Iosephus cap. 4.

Pag. 421. Πλέων εἰς Ῥώμην.] Vt filios apud Cæsarem accusaret. vide Iosephum cap. 7.

Διεξῄει αὐτῶν.] Haud paulò melius legeretur αὐτῷ, & mox legendum esse existimaui, εἴ τινος οὐ κατηγόρει.

Pag. 422. Παρὰ τῶν δυνατῶν.] Lego δυναστῶν. sed locus ob defectum exemplaris obscurior est: sensum tamen qualemcunque elicui.

Τῶν καθ' αὑτὸν σοφιστῶν.] Posidonium Stoïcum intelligit, qui cùm esset oriundus Apamea Syriæ, posteà Rhodium se vocauit, vt testis est Athenæus & Strabo.

Pag. 425. Βαρυπενθέσι φυομένοις.] Lego, φυομένοις.

Pag. 426. Ὅτι ἐπὶ Ἀρβάκου.] Imo ἐπὶ Ἀρταίου. quod sequentia manifestè docent. neque aliter Diodorus Siculus lib. 2. qui Artæo regnante (sic enim vocat quem Nicolaus Artæum) Parsondem Persam virum prudentia ac fortitudine singulari, infensum regi ob causam suam minimè ex æquo iudicatam, ad Cadusios confugisse scribit.

Pag. 429. Τὸν οἶνον ὃν κατέλαβε.] Procul dubio legendum est ὄνον, quod in versione mea sum secutus. Onagrum enim intelligit quem persecutus erat Parsondes. Erant verò Persæ onagrorum venationi valde dediti, sicut docet Petrus Teixera lib. 2. Relationis rerum Persicarum, eaque regia venatio habebatur. Theophylactus lib. 4. cap. 7. historiæ: καὶ πῶλα θήρας βασιλικῆς βουβαλίδων τε καὶ δορκάδων καὶ ὄνων ἀγρίων. Quinetiam inter victimas regias erant onagri, vt ait Heraclides Cumæus; qui Persica scripsit lib. 2. ἐστὶ μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας κατακοπτόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι. In cœnis quoque magnatum

apud Persas onagrorum carnes fuisse docet Herodotus lib. I.

Καθυπεστιβισμένος τὼ ὀφθαλμώ.] Sic correxi, cùm in exemplari σιβασμένος legeretur absque sensu. Est autem ὑποστιβίζειν, oculos stibio linire, quod solebant olim mulieres. Ion in Omphale,

Καὶ τὴν μέλαιναν στίμμιν ὀμματογράφον.

Pollux lib. v. cap. 16. Ἴων, ait, δ' ἐν τοῖς κόσμοις γυναικῶν ἔντριμμα, ψιμύθιον, ἔγχας. (lege ἔγχουσα, ex Etymologo.) φῦκος καὶ τὸ ὑπογράμματα καὶ ἡ στίμμις παρ' Ἴωνι. Hieronymus in Epistola ad Furiam, de viduitate seruanda: *Non habuit crispantes mitras, non stridentes calceolos, nec orbes stibio fuliginatos.* Idem intelligit Cyprianus de habitu virginum, cùm ait, *Illi & oculos circunducto nigrore fuscare.* Et in libro de bono pudicitiæ, *Quid capillorum mutatur color? quid oculorum extremitates suffuscantur?* Nec præteriit Ouidius lib. 3. artis:

Nec pudor est oculos tenui signare fauilla,
Vel prope te nato lucide Cydne croco.

Per fauillam intelligo puluerem è stibio, quem nigrum puluerem vocat Cyprianus in libro de habitu virginum. Atque hinc puto stibium dictum esse à quibusdam, πλατυόφθαλμον, quòd circunducto nigrore oculos dilatare videatur, quamquam aliter Plinius lib. 34. cap. 6. Neque oculos solùm, sed & palpebras inficere solebant mulieres, vti docet Plinius lib. 21. quam in rem vtebantur calliblepharo. ac præterea supercilia fuligine fuscabant. Iuuenalis:

Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu.

Τὴν μόλιν.] Ita scriptum erat in nostro exemplari. sed Herodotus lib. I. non Molim, sed Mylitta ab Assyriis appellari Venerem scribit, ab Arabibus, Alitta.

Pag. 430. Ταῖς μουσουργοῖς.] De his mulieribus elegans est locus apud Suidam in μουσουργοί. quem pænè adducor vt credam esse ex Nicolao nostro, atque hic positum fuisse. Habebant etiam Persarum Reges huiusmodi psaltrias quæ in Regis conuiuio canebant. quem morem à Medis, Medi ab Assyriis hauserant. Heraclides Cumæus lib. 2. καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. καὶ μία μὲν ἐξάρχει, αἱ δ' ἄλλαι ἀθρόως ᾄδουσι.

Pag. 434. Ἐν ἀγνοίᾳ ἠλυόμενος.] Sic emendaui, cùm in exemplari nostro αὐοίᾳ legeretur. obseruaui autem has duas voces sæpe inter se confundi in scriptis codicibus. Tueri tamen fortasse aliquis possit, τὸ αὐοίᾳ, vt deriuatum ἀπὸ τοῦ αὔω, quæ vox Græcis attonitum ac mutum præ admiratione significat.

Τῆς ἑτέρας ἐλπίδος.] Nempè τοῦ πλουτῆσαι. iam enim alterius voti compos erat Parsondas, Regis scilicet videndi.

Pag. 437. Τοῦτο τὸ τέλος.] τέλος hic pro sententia quam pragmatici definitiuam vocant, sumi videtur. in qua significatione nunquam eam vocem legere memini. Apud Demosthenem in Orat. aduersus Macartatum

tatum refertur lex Solonis de Archonte. κύειος ἔςω ὁπιϐάλλειν κτ' τὸ τέλος. quod sic interpretari soleo, *mulctandi quanta maxima ei licet mulcta ius habeat.* sic apud Isæum in Orat. de Nicostrati hæreditate, κτ' τὸ τέλος ζημιοῦσθαι eodem sensu dicitur. sed hæc pluribus ad leges Atticas, quas vbi se primum occasio offerret, edituri sumus.

Καὶ ἠμιώατο.] Strategema quo vsus fuerat Parsondas ad vlciscendum Nanarum & Artæum hic quidem desideratur graui iactura. Suidas tamen fragmenta quædam nobis conseruauit ex Strategematum Excerptis sine dubio transcripta. Ea sic habent. νυκτὸς δὲ γενομένης τοὺς οἰκέτας ξυλλήκει τοὺς Ναννάρου. σποδεῦ τι ποτὲ γενομένης ἐπιδέξιον ὁ Παρσώνδης αὐτὸς μὲν ὀλίγον ἔπινε, ἐκείνοις δὲ πολὺ ἐγχεῖν τῷ θεράποντι ἐκέλευε. quæ leguntur in V. ξυλλήκει & σποδεῦ. Sumpta autem de Nanaro vltione Parsondas ad Cadusios confugit: à quibus dux creatus, bellum graue ac diuturnum intulit Artæo Regi Medorum, vt ex Ctesia scribit Diodorus Siculus lib. 2.

Ο φυαδγαῖος.] Apud Dionysium Halic. in lib. περὶ ἑρμηνείας, capite de perspicuitate φυάγγλιος scribitur, itémque apud Ioannem Tzetzem Chiliade 12. cap. 451. φυάλιος. Ex quibus rectè à nobis οὕτως emendatum esse apparet. Accedit Diodori auctoritas, qui Ζαρίναν Sacarum reginam appellat, quem vide in lib. 2.

Ρωξανάκης.] Huius vrbis meminit Stephanus Byzantius, ῥοξονοκία πόλις. τὸ ἐθνικὸν Ροξονοκαῖος καὶ Ροξονοκιάτης καὶ ῥοξονοκιανός.

Pag. 438. Αςιϐάρα θυγατέρα.] Astibaram intelligo Medorum regem Artæi nepotem, quo regnante Sacæ cum Persis bellum gessere. Eo bello dux Medorum fuit Stryangæus, qui pace cum Sacis facta Roxanacam ingressus est.

Εγὼ μὲν σε ἔσωσα.] Hæc ex historiis Ctesiæ penè ad verbum transcripta sunt, vt docet Dionysius Halic. in lib. περὶ ἑρμηνείας, vbi Ctesiam dicit perspicuitatis causa sæpe easdem res repetere: & exemplum hoc subiicit. Στρυάγγλιός τις ἀνὴρ Μῆδος γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, θεασάμενος τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο σπονδῶν γενομένων ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν· γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν τῇ γυναικὶ μεμφόμενος τοιάνδε. Εγὼ μὲν σε ἔσωσα καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης· ἐγὼ δὲ διά σε ἀπωλόμην. Ac præcedentia quidem illa non sunt ipsius Ctesiæ, vt quidam putarunt (quo in errore fuit & Ioan. Tzetzes) sed velut argumentum & περιαναφώνησις Dionysij ipsius ex historia Ctesiæ sumpta ad pleniorem scientiam. Ne quis porrò miretur quod auctorem libri περὶ ἑρμηνείας Dionysium Halicarn. facimus, non vt cæteri, Demetrium Phalereum, lectores monitos volumus id nos auctoritate veteris Grammatici qui scholia in Aristophanem scripsit fecisse. Is ad illum locum in Nubibus Aristophan. καὶ σώνιον ἄκρον Αθηνῶν. Notat χάριεν δ' ἐστὶν ἐν σίχου τι ἀλλοτρίῳ ὡς φησὶ Διονύσιος ὁ Αλικαρνασσεὺς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. qui locus legitur iisdem planè verbis apud auctorem libri περὶ ἑρμηνείας, in capite περὶ χάριτος λόγου Γλαφυροῦ. Accedunt

i

& alia argumenta quæ hunc librum à Demetrio Phalereo abiudicant. Nam in cap πῶς δεῖ ἐπιστέλλειν, laudatur Artemo, qui indicem Aristotelis epistolarum scripserat, quem quidem longè post Demetrij ætatem vixisse pro certo habeo. In capite περὶ σκληρότητος, Nicias pictor memoratur: at is vixit ætate regis Attali, vt docet Plinius lib. 35. cap. xi. Postremo in cap. περὶ σχηματισμένων laudatur Demetrius Phalereus. Nec probabile est à seipso laudari Demetrium. Omitto stylum ipsum, qui prorsus Dionysianum refert. Sane Aldus qui primus eum librum cum Græcis Rhetoribus edidit, Dionysij Halicarn. libris hunc proximè subiunxit.

Ἀλλὰ γάρ μοι περιώντας.] Verba hic transposita esse nemo non videt. legendum itaque. ἀλλὰ . . . . . ὡς ἄδου ἀπιὼν ἀνδρείας· οὐ γάρ μοι περιώντας τοιοῦτον ἠγάσθη· ταῦτα γράψας, &c.

Ὁ δὲ εὐνοῦχος.] Desunt duæ paginæ. folium enim ex quaternione exemptum fuerat. Apud Suidam in ὠμή, quædam leguntur quæ minimam partem huius lacunæ suppleant. δέδοικα μὴ δόξῃς ὠμότης εἶναι δεινῶς οὕτω τιμωρουμένη Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός φησι. verba sunt Eunuchi ad Zarinæam.

Pag. 441. Εὔναιον.] lego Εὔνεων. sic enim dictus est ille Iasonis filius ad omen prosperæ nauigationis, vt ait Statius lib. 6.

--atque omine dictus
Euneos Argoo.--

Homerus ιλ'. ν'. ad finem Εὔνηον nominat poëtica licentia. nec secus Apollodorus in bibliotheca & Hesychius. ab hoc Euneo gens quædam Athenis appellata est Εὐνεῖδαι, vt docent Hesychius & auctor Etymologici. quod nomen variè corruptum offendi. Apud Pollucem lib. 8. οἱ δὲ περὶ τὰς τιμὰς ἐκ τῶ Εὐονειδῶν γένους. lege Εὐνειδῶν. Apud Athenæum lib. 15. Κεφῶνος ἐν Εὐνοίδαις laudatur. sed apud Ptolemæum Hephæstionis filium, & Stobæum cap. 170. rectius legitur Εὐνεῖδαις. In Harpocratione quoque perperam scribitur Εὐνίδαι.

Ἀπενιαυτίσαντα ὡς νόμος καὶ καθαρθέντα.] Apud Græcos heroïcis temporibus patratæ cædes anni exilio luebantur. vt docet Euripides in Hippolyto initio.

Ἐπεὶ δὲ Θησεὺς Κεκροπίαν λείπει χθόνα
Μίασμα φεύγων αἵματος Παλλαντιδῶν
Καὶ τήνδε σὺν δάμαρτι ναυστολεῖ χθόνα
Ἐνιαυσίαν ἔκδημον αἰνέσας φυγήν.

ad quæ Græcus scholiastes notat. ἔθος γὰρ τοῖς ἐφ' αἵματι φεύγουσιν ἐνιαυτὸν φεύγειν ἐκ τῆς πατρίδος. idque ἀπενιαυτίζειν Græci dicebant. Hesychius ἀπενιαυτισμὸς ἡ εἰς ἐνιαυτὸν φυγὴ τοῖς φόνον δράσασι. Ipsi homicidæ quos velut sceleratos ac contaminatos cuncti auersabantur, quempiam ex amicis supplices adibant, & ad focum ac penates taciti considebant. Æschylus in Eumenidibus.

Ἄφθογγον εἶναι τὸν παλαμναῖον νόμος.

Ἔπαι πρὸς ἀνδρὸς αἵματος καθαρσίου
Σφαγαὶ καθαιμάξωσι νεοθήλου βοτοῦ.

hospes postquam supplicantis desiderium ex habitu coniecerat, eum ante omnia viuo flumine abluebat, porcellúmque lactentem mactabat, quod νεόθηλον βοτὸν vocat Æschylus loco allato. Eius sanguine interfectoris manus eluebat: sordes ac maculæ quæ καθάρσια, seu ἀποκαθάρματα dicuntur, ex domo foras proiiciebantur, abdebanturque in secretum locum, vt docet Pausanias in Corinth. & Bœoticis. Tum sacra fiebant Ioui καθαρσίῳ, seu expiatori, cuius rei meminit Herodotus lib. 1. certísque sacrificiis ac libationibus occisi hominis manes placabantur. Eæ libationes absque mero erant, ac proinde νηφάλια dictæ ab Æschylo in Eumenid. χοάς τ' ἀοίνους νηφάλια μειλίγματα. In quo præcipuum quid agnoscas. Nam suo fato citra vim defunctis vino, melle, lacte & aqua ad tumulum libabant, vt docet Æschylus in Persis, Euripides in Phœnissis, & in Iphigenia Tautica. his peractis tum demum hospitem benigno sermone tectóque & conuiuio accipiebat lustrator. Totam rem fusè explicat Apollonius lib. 4. Argon. pag. 201. cuius versus breuitatis studio omisimus. Apud Romanos quis fuerit expiandarum cædium ritus docet Dionys. Halic. lib. 3. pag. 159. & Pompeius Festus in sororium tigillum.

Pag. 442. Ἄθλοις καλουμένοις.] Latini etiam athla dicunt, sane apud Hyginum fabula 30. legitur hæc inscriptio. *Herculis athla* 12. & in sequenti capite. *Parerga eiusdem*. quæ quidem parerga etiam πάρεθλα esse dicta obseruaui à scholiaste. Pindari in Odem 3. Nemeonicarum. Nam postquam Callimachi in Herculem distichon retulit, quod sic habet,

Χαῖρε βαρυστήπων ἐπίπεκτα μὲν ἐξάκι δισσὰ
Ἐκ δέ αὔτ' ἀχρείους πολλάκι πολλὰ καμών.

Subdit τοῦτ' ἐστὶ τὰ πάρεθλα.

Σκάμανδρος.] Scamander Cretensis cùm Creta frugum inopia laboraret, cum parte tertia populi ad exteras sedes quærendas profectus est, ab Apolline monitus ibi eum habiturum sedes, vbi à terrigenis esset oppugnatus. Delatus ergo ad Phrygiam cum castra ad Idam posuisset, mures arcuum neruos & lora scutorum arroserunt. quos Scamander hostes terrigenas interpretatus, ibi vrbem condidit, & cum finitimis bella gessit, vt ex Pompeio Trogo refert Seruius in lib. 3. Æn. & Eustathius in ἰλ. α'. quanquam Isacius Tzetzes in Lycophronem, non Scamandro, sed Teucro Scamandri filio id accidisse scribit.

Σάμων.] Samon hic Cretensis fuit, vnà cum Scamandro profectus è Creta, à quo Samonium Cretæ promuntorium apud Ptolemæum dictum esse existimo. quanquā Apollonius lib. 4 Argon. in fine, & Dionysius periegetes Σαλμωνίδα ἄκραν appellant. Sed Strabo, Mæla ac Plinius Samonicum defendunt.

Τὸ πίλινον.] Sic in exemplari scriptum erat. Oppidum Troiani Agri

ſignificari opinor, quod Aſtypalæenſes ad Simoentem condiderant, quod πόλιον initio dictum eſt poſtea πόλισμα. teſte Strabone lib. 13.

Μήλῃ.] Meles Rex fuit Sardium, teſte Herodoto lib. 1. pag 35. quem Dio Chryſoſtomus Orat. 64. Μύλῃ nominat. ſed quia locus eſt mendoſus, nec à Caſaubono intelligi potuit, hic eum apponam: τί οὖν τύραννοι μέγα φρονοῦσι ἐπὶ τοῖς τείχεσι; τί δὲ Ἀμφίων ᾖδει; τί δὲ Διόκης ποιεῖ; τί δὲ Σεμίραμις οἰκοδομεῖ; τί δὲ μετὰ τοῦ λέοντος Μύλης τὸ τεῖχος περιέρχεται· κρατήσει γὰρ Μήδων Κῦρος καὶ Βαβυλωνίων Ζώπυρος, καὶ Σαρδέων Μαρδόνιος. Hiſtoriam de Mele qui leonem circum Sardium muros circumtulit, refert Herodotus loco citato. ex quo corrige apud Dionem Μάρδος pro Μαρδόνιος.

Pag. 445. Καμβλίτας.] Hæc hiſtoria ſumpta eſt ex Xanthi Lydiacis, cuius verba refert Athenæus lib. x. Ξάνθος δ' ἐν τοῖς Λυδιακοῖς, Κάμβλητά φησι τὸν βασιλεύσαντα Λυδῶν πολυφάγον καὶ πολυπότην γενέσθαι, ἔτι δὲ γαστρίμαργον. τοῦτον οὖν ποτε νυκτὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα κατακρεουργήσαντα καταφαγεῖν· ἔπειτα πρωῒ εὑρόντα τὴν χεῖρα τῆς γυναικὸς ἐνοῦσαν ἐν τῷ στόματι ἑαυτὸν ἀποσφάξαι περιβοήτου τῆς πράξεως γενομένης. Eiuſdem meminit & Ælianus libro 1. variæ hiſtoriæ.

Τὸν Ἰάρδανον.] Hic eſt, opinor, Iardanus pater Omphalæ, ex cuius Iardani ancilla Hercules Alcæum ſuſtulit, cuius nepos Agron primus ex Heraclidis regnauit in Lydia. Ante Agronem Atys poſteri regnum tenuerant, vt ſcribit Herodotus in 1. qui Atym Manis filium facit. Verùm Dionyſius Halic. lib. 1. Manis eum nepotem ponit. Ait enim ex Ioue & Tellure natum eſſe Manem, qui primus apud Lydos, qui tum Mæones dicebantur, regnauit: Manis verò & Callirhoæ Oceani filiæ Cotym filium fuiſſe, qui ex Halia Tulli indigenæ filia Aſiem & Atym ſuſcepit. Atym ex Callithea Choræi filia Lydum & Tyrrenum ſuſtuliſſe. Malè apud Dionyſium Ἀδίην legitur, pro Ἀσίην, quomodo Herodotus lib. 4. appellat, & Euſtathius ad illud ιλ. β'. Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι.

Πλοῦτον δὲ παρ' Ἀτρείδῃσι.] Lege πλοῦτον δὲ ὤπ, vt eſt apud Suidam in ἀλκήν. Hoc diſtichon ita verterat H. Grotius, vir doctiſſimus:

Obtigit Æacidis dono Iouis armipotens laus.
Mens Amythaonidis, opulentia ceßit Atridis.

Τῷ προδότῃ Φιλονόμῳ.] Philonomus Laconicam Dorienſibus prodiderat, & perſuaſerat Tiſameno Oreſtis filio, vt cum Achæis in Ioniam, quæ tum vocabatur, poſtea Achaïa dicta eſt, ſecederet. ob cuius beneficij memoriam cùm Heraclidæ Laconicam in partes ſex diſtribuiſſent, vnam ex his Amyclas extra ſortem Philonomo donauerunt, vt ſcribit Ephorus apud Strabonem, lib. 8. Conon quoque narratione 36. ait Philonomum, cùm Lacedæmonem Dorienſibus prodidiſſet, dono accepiſſe Amyclas, eamque vrbem colonis ex Imbro & Lemno abductis frequentaſſe.

Pag. 449. Δύο σκύλακας λαβών.] Idem narrat Plutarchus in lib. περὶ τῆς παίδων ἀγωγῆς.

Εἰ σπαρτιάται.] Apud Suidam in Λυκοῦργος, legitur οἱ σπαρτιάται. & paulò pòſt,

ἐλευθέρους εἶναι καὶ οὐ πράττειν. quod præferre non dubitaui, cùm in codice nostro esset, εἶναι καὶ πράττειν.

Pag. 451. Ἀλυργῆ ἀμπεχόμενος.] Apud Suidam hic locus integer legitur in voce μάγους. sed pro ἀλυργῆ, legitur, διαπρεπεῖ κόσμῳ ἀλυργεῖ.

Pag. 453. Οἱ δὲ τούτου συγγενεῖς.] Existimaui legendum esse, οἱ δὲ τούτων, vt de mulierum propinquis id intelligeretur, quibus dedecori erat cognatarum infamia.

Σαδυάττης ἀλυάττου.] Imò, ἄρδυος, ex Herodoto lib. 1.

Ἀττάλην καὶ Ἀδραμυν.] Ab Attale Attalia vrbs Lydiæ mihi videtur dicta, quamuis Strabo ac Stephanus refragantur. Ab Adramy Adramyttium Mysiæ oppidum dictum esse verisimile est. Aristoteles tamen ab Adramyto Alyattis filio Crœsi fratre id deducit: alij ab Hermone Lydorum rege, quem Lydi Adramyn dicunt, vt scribit Stephanus & Hesychius.

Pag. 454. Σαδυάττου ἔπαρχον.] Existimaui hîc legendum esse, ἔμπορον, vt paulò pòst idem Sadyattes appellatur. quid quod & apud Suidam ἔμπορον legitur in V. χρύσος;

Παμφάης.] Apud Ælianum lib. 4. variæ hist. Παμφαὴς ὁ Πριηνεὺς dicitur 30. minas dono dedisse Crœso Alyattis filio, patre adhuc superstite. qui numerus pecuniæ haud omninò consentit cum Nicolai nostri ratione. Mitto quod Ælianus currum argento onustum dicit, non auro.

Ἀλήθειαν ἐδιδάχθη.] Inter instituta Persarum id primum ac præcipuum numerauerim quòd pueros veriloquio adsuefaciebant. Hac enim adsuetudine tum omnia mala quæ ex mendacio tanquam ex fonte oriri solent, è medio tolluntur, tum ipsis pueris animi quædam altitudo ac celsitas accedit. Omnium verò præcipuè reges ac principes huic rei assuescere oportet. Nam si iustitia virtus regia habetur, prorsus & veritas iustitiæ germana iisdem colenda est. Itaque meritò in Iuliano id prædicat Mamertinus: *Mira est in principe nostro mentis linguaque concordia: non modò humilis & parui animi, sed seruile vitium scit esse mendacium. & verò, cùm mendaces homines aut inopia, aut timor faciat, magnitudinem fortunæ suæ princeps qui mentitur, ignorat.*

Pag. 457. Τῆς πρὸς τοὺς ἀρχομένους φιλίας.] Legendum, τῆς πρὸς τῶν ἀρχομένων.

Pag. 458. Μὴ συναπόλλυται.] Leges Grammaticæ hîc postulant vt legatur, συναπολέσθω, aut sanè, συναπόλοιτο.

Ἡ Σίβυλλα.] Quam suprà Herophilam Ephesiam vocauit. cuius, quod sciam, alibi mentio extat nulla. Celebris est quidem Herophila Erythræa, Mermesso vrbe Troadis nata, vt ipsa cecinit his versibus:

> Πατρὶς δέ μοι ἐστὶν Ἐρυθραὶ
> Μερμησσὸς μητρὸς ἱερὴ ποταμός τ' Ἀϊδωνεύς.

Malè apud Pausaniam in Phocicis legitur μαρπησσὸς, cùm Μερμησσὸς legendum sit ex Stephano Byzantio, ac Lactantio lib. 1. & Marc. Capella

lib. 2. Hæc mille annos vixisse dicitur, vt ipsa versibus prodidit, quos refert Phlego in lib. de Longæuis: vbi etiam dicit post obitum animam suam sortes κληδόνας dictas fundere. corpus autem à feris & alitibus deuoratum, auguria & hepatoscopiam hominibus ostendisse. vixit autem ante bellum Troianum, teste Pausania. hanc tamen cum Ephesia nostra videtur confudisse Varro apud Lactantium lib. 1. Possem multa hic de Sibyllis addere, prætermissa ab Onufrio Panuinio, viro elegantissimi ingenij: sed breuitatis studio missa nunc facio. Tantùm moneo emendandum esse errorem Onufrij de Sibylla Libyca. quippe ea omnium vetustissima fuit, teste Pausania. Itemque de Chaldæa, quam idem Onufrius Olymp. 120. vixisse scribit, inductus nomine Berosi, qui eius pater fuisse dicitur, quem quidem ille pro Beroso historico accepit. At is ex Pausania longè alius fuit, multoque antiquior. Plura de Sibyllis vide apud Pausaniam, Strabonem, Stephanum in Γέργιθος. Eustathium in ἰλ. β΄. pag. 351. ex Arriani Bithynicis.

Pag. 460. Τόν γε μὴν Ζωροάστρην.] Deest hic verbum aliquod, puta αἰδούμενοι, aut quid simile. nisi legas, τῷ γε μὴν Ζωροάστρῃ ἑπόμενοι.

Pag. 462. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι.] Hæc & sequentia vsque ad finem lib. 7. cuncta ad verbum transcripta sunt ex lib. 1. Dionysij Halicarn. pag. 69. ex quo quædam etiam hic emendauimus. Mirum verò est Nicolaum nostrum adeò securum fuisse, vt ex auctore, & quidem æquali, integras paginas furatus sit. sed omninò qui historiam vniuersalem scribebat, multos scriptores compilare necesse habuit. Eius generis sunt quæ suprà ex Ctesia descripta esse ostendimus. Ex Xantho etiam Lydo multa eundem accepisse docent Stephani reliquiæ: nimirum properabat Nicolaus vt historiam suam Herodi regi amico, & eius cognitionis studioso detexeret. Porrò ex hoc furto satis colligitur Damascenum posteriorem esse Dionysio Halicarn.

Pag. 465. Λέξει τὰ τῆς ἀληθείας.] Apud Dionysium legitur, τὰς ἀληθείας, malè, vt opinor. in exemplari nostro scriptum est, τῆς ἀληθείας. Itaque vocem τὰ, addidi ex coniectura.

Τῆς ἀλόγου πρᾳότητος.] Deest ὑπὸ. aut quæpiam similis coniunctio.

Pag. 469. Κοσίνη] Legendum, Καινίνη, ex Dionysio lib. 2. pag. 101. vnde hæc transcripta sunt. sed vicissim emendandus est Dionysius ex nostro codice. legendum enim in Dionysio, τὸ μὴ λαβεῖν ὑφ᾽ αὐτῶν δίκας.

Καθ᾽ ἕνα τρεῖς γένωνται.] In Dionysio legitur, εἰ καθ᾽ ἓν αἱ τρεῖς, rectius vt mihi videtur. pauloque post, πόλεμον ἐνάγειν. ἐξεστρατευμένων δὲ, &c. quod lectioni codicis nostri præferendum existimo.

Pag. 470. Ἐπὶ τοὺς λοιπούς.] Apud Dionysium legitur, ἐπὶ τοὺς ἀντιμαχομένους.

Pag. 473. Οὐδὲ τινος ὑπήκοοι] Quædam hic transposita esse perspicuum est. sic enim legendum est, ὧν δὲ πρότερον οὐδὲ ὀνόματα ἠπίσταντο οἱ ἄνθρωποι, οὐδέ τινος ὑπήκοοι ἐγεγόνεισαν διὰ μνήμης, ἡμερούμενοι.

Ὡς ἂν εὐδαιμονεῖν.] Legendum videtur, ὡς ὂν εὐδαιμονεῖν. quod in versione nostra secuti sumus. ferri tamen potest vulgata lectio.

Pag. 475. Ὀκταουΐῳ ὄντι ὁμωνύμῳ.] Octauium Augusti patrem hic intelligi non sine causa quis suspicetur. Et verò ita sensisse H. Grotium declarat Latina eius interpretatio, quam affecta hac editione à Puteanis fratribus viris Clarissimis commodatam accepi.

Καὶ τοῖς ἀνδράσι.] Cùm hic locus manifestè corruptus esset, existimaui ita corrigendum esse leui, vt opinor, mutatione. καὶ, ὅπου τοῖς ἀνδράσι πολὺς ἐγγίνεται θόρυβος, ἐν πολλῷ ὁμίλῳ δημηγορήσας. Intelligit enim sine dubio orationem funebrem quam Augustus vixtum decennis habuit in rostris de laudibus auiæ Iuliæ. de qua re sic Suetonius in Aug. *Quadrimus patrem amisit, duodecimum annum agens, auiam Iuliam defunctam pro concione laudauit.* lege, *decimum annum agens*, ex Damasceno nostro, qui περὶ ἔνατον ἔτος, id ab Augusto gestum esse scribit. sic Tiberius nouem natus annos defunctum patrem pro rostris laudauit, teste Suetonio.

Ὃς ἦν ἀπόγονος τοῦ τὸν Μακεδόνα Φίλιππον.] An potius, Περσέα, rescribendum est. Etenim Q. Marcius L. F. Philippus bellum gessit cum Perseo Macedonum rege, & facilem victoriam Æmilio Paulo successori tradidit. Huius patri L. Philippo hospitium intercesserat cum Philippo Macedonum rege, vt ait Liuius lib. 4. Cæterùm id cognomen Philippi antiquissimum fuit in gente Marcia, quippe cùm anno V. C. 470. Q. Marcius Philippus Consul recenseatur in fastis Capitolinis.

Pag. 477. Περὶ ἔτη μάλιστα ιδ΄.] Hic verò locus inprimis est notatu dignus, quippe quo ætas legitima sumendæ virili togæ vnicè firmatur, & difficultas ex corrupto Suetonij loco nata dissoluitur. sic enim ait Suetonius, XII *annum agens auiam Iuliam defunctam pro contione laudauit, quadriennio post virili toga sumpta.* ex quo efficiebatur Augustum anno ætatis XVI. togam virilem sumpsisse. sed, vt suprà dixi, corrigendus est Suetonij locus, & pro XII. legendum est X. auctore Nicolao nostro. quod & infrà clarius demonstrabitur. Porrò tirones eo die quo togam puram sumpserant, solebant deduci in forum, atque in templa sacrificandi causâ. quod significat Appianus lib. 4. Ciuilium, Ἀπῄει δ' ἀπὸ τοῦ τὴν τελείων ἀμφιεννύμενος στολὴν, ᾗ ἔθος, εἰς ἀγορὰν, σὺν πομπῇ φίλων ἐπὶ θυσίας εἰς τὰ ἱερά.

Τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα.] Pueri nobiles Romæ togâ prætextâ amiciebantur; vnde & prætextati vocabantur. cuius consuetudinis elegantem meo iudicio affert rationem Quintilianus declamat. 340. *Ego vobis allēgo etiam ipsum illud sacrum prætextarum, quo sacerdotes vtuntur, quo magistratus, quo infirmitatem pueritiæ sacram facimus ac venerabilem.*

Εἰς τὸν Λευκίου Δομιτίου τόπον.] Is est L. Domitius Ahenobarbus, qui in acie Pharsalica occisus erat ab Antonio, vt ait Cicero Philipp. 2. Iulio Cæsare 2. & Seruilio Isaurico 2. Coss. quum superiore anno Augustus annum agens quartumdecimum togam virilem accepisset. fuerat autem pontifex L. Domitius, quo sacerdotio pater eius auusque functi erant, teste Suetonio in Neronis vita.

Ὁ δῆμος ἐχειροτόνησεν.] Lege Domitia ius sacerdotum subrogandorum

à collegis ad populum translatum fuerat. Tulerat eam in tribunatu Cn. Domitius infensus Pontificibus, quòd alium quàm se in locum patris sui cooptassent, vt scribit Suetonius; ac Velleius. ipse primus populi suffragiis Pontifex creatus est, teste Liuio lib. 67. Postea verò cùm ea lex abrogata ab L. Sulla fuisset, T. Labienus Trib. pl. eam retulit Consulatu M. Tullij Ciceronis, vt scribit Dio. Fiebat autem hæc sacerdotum creatio comitiis tributis, 17. duntaxat tribubus ad suffragia vocatis: ab ea parte populi qui sacerdos erat factus, lex iubebat vt à collegio cooptaretur. nam propter religionem populus sacerdotia mandare non poterat, vt ait Cicero in Rullum Vide Gruchium lib. 2. de Comitiis. De Pontificatu Cæsaris Octauiani extat Ciceronis testimonium in Philippica 5.

Ὅτι πᾶς ὤν.] Melius legeretur, *ὅτι πᾶς ἦν*, & mox *νόμῳ, τι μόνον.*

Ἀεὶ πλὴν πέτεσον ἀμπίσχετο.] Percrebruerat hic mos ætate Ciceronis, vt nobiles adolescentes, atque etiam Senatores in hortis ac suburbanis suis externo vterentur cultu, ac pallium cum crepidis & mitella sumerent. Verba Ciceronis sunt in Orat. pro Rabirio Postumo: *Deliciarum causa & voluptatis non modò ciues Rom. sed & nobiles adolescentes, & quosdam etiam Senatores summo loco natos, non in hortis & suburbanis suis, sed Neapoli in celeberrimo oppido cum mitella sæpè videmus, &c.* Gellius quoque sua ætate correptos à Castricio scribit Senatores, qui die feriato cum lacernis & gallicis eum adierant, *Licet is vestitus de multo iam vsu ignoscibilis esset.* sic enim loquitur cap. xx. lib. 13.

Αὐτὰ δὲ.] Legendum, *τῇ δὲ*, & paulò pòst, *ἐπιβουλευόμενός τι.*

Ἑορτῆς Λατίνης.] Latinæ feriæ dictæ sunt à Latinis populis, qui quotannis in montem Albanum conueniebant, Ioui Latiari sacra facturi ex instituto Tarquinij Superbi. Eius sacri participes erant 47. populi: aliiq. agnos, alii caseos, alij liba conferre tenebantur. Communis omnium victima taurus erat vnus, qui pro salute omnium Diis immolabatur, isque candidus. postea Senatusconſ. cautum est, vt ruffulos quoque immolare liceret, teste Arnobio lib. 2. ex quo carnes vnicuique populo diuidi oportebat. si quis præteritus esset feriæ instaurabantur, teste Liuio lib. 32. initio, & lib. 37. Sacrificio autem præerant Romani, adeóque feriæ ipsæ indicebantur à Consulibus cum primum magistratum acceperant, vt ex historia notissimum est. vnde & Varro lib. 5. de lingua lat. Latinas inter Conceptiuas ferias recenset. Vide Dionysium Halic. lib. 4. Plinium lib. 3. Dio has Latinas ferias semper *ἀνοχὰς* appellat simpliciter. & *πολίαρχον ἐν ταῖς ἀνοχαῖς* Præfectum vrbi Latinarum causa, lib. 43. pag. 238. quod interpres non intellexit.

Τοὺς δ' ἱερεῖς.] Profectis ad Latinas ferias Coss. ne vrbs sine imperio maneret, constituebatur à Coss. Præfectus vrbi Latinarum causa, isque ea ætate quæ nondum Senatoria esset, vt docet Gellius lib. 14. extremo: atque vt plurimum adolescens aliquis nobili sacerdotio ornatus vt indicat Damascenus noster. quod quidem alibi non reperias. De hoc

hoc Præfecto Latinarum ſic Tacitus lib. 6. Annal. *Dein Coſſ. mandabant; durátque ſimulacrum quoties ob ferias Latinas præficitur qui conſulare munus vſurpet.*

Pag. 478. Σφόδρα ὀλίγοις συγγενής.] Scribit Dio Cæſarem omnibus, qui bello Africo & Hiſpanienſi in poteſtatem eius venerant, veniam dediſſe, niſi quibus iam antea ignouerat. Eos enim qui ſæpius ipſi inſidias ſtruxiſſent conſeruare, ſummæ dementiæ non manſuetudinis eſſe exiſtimabat: primi autē delicti veniam concedere, neque implacabili iracundia ferri, id demū ſui officij eſſe. Verba Dionis ſunt, lib. 44. p. 264.

Κόσμοις αὐτὸν στρατηγικοῖς ἀξιώσας.] Fortè στρατιωτικοῖς, cui emendationi fauet Suetonius in Auguſti vita: *Militaribus donis triumpho Cæſaris Africano donatus eſt, quanquam expers belli propter ætatem.* qui locus ſic vulgo legitur, *quadriennio poſt virili togâ ſumpta militaribus donis,* &c. vnde hic ſenſus exiſtit, Octauium eodem anno togam puram induiſſe, quo Cæſar triumphauit ex Africa, quod tamen falſiſſimum eſt.

Τῷ ἑαυτοῦ ἅρματι ἑπόμενον.] Moris erat vt qui triumphans in vrbem introibat liberos & cognatos vtriuſque ſexus, ſi quidem prætextati adhuc eſſent, in curru iuxta ſe haberet; ſic grandiores eſſent, equis iugalibus funalibúſve imponeret. quod ſi plures eſſent, equis ſingularibus vecti currum proſequebantur, vt ſcribit Zonaras tomo 2. Annal. ex Dione. Cui adſtipulatur Appianus in Libyco his verbis: ἐπιβαίνουσι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὸ ἅρμα παῖδές τε καὶ παρθένοι, καὶ ἐπὶ τῶν παρηόρων ἑκατέρωθεν ἠΐθεοι συγγενεῖς· quod igitur Zonaras ſeu Dio dixerat, ἐπὶ τῶν ζυγίων καὶ σειραφόρων, id Appianus, ἐπὶ τῶν παρηόρων dicit: omiſſa iugalium mentione, in quibus ſediſſe adoleſcentes vix crediderim. In funalibus equis dexterior habebatur honoratior, vt teſtis eſt Suetonius in Tiberio, cum ait: *Dehinc pubeſcens Actiaco triumpho currum Auguſti comitatus eſt ſiniſteriore funali equo, cùm Marcellus dexteriore veheretur.* De hoc more celebris extat locus apud Ciceronem pro Murena, quem hic apponam. *An cum ſedere in equis triumphantium prætextati potiſſimum filij ſoleant, huic donis militaribus patris triumphum decorare fugiendum fuit, vt rebus communiter geſtis pene ſimul cum patre triumpharet.* quo loco mihi videtur ſcribendum eſſe, *patris triumpho decorari.* Porrò Damaſcenus noſter ait Octauium adoleſcentem currum auunculi duntaxat proſecutum eſſe: equo ſcilicet ſingulari vt mos erat. Sic Domitianus Iudaïcum patris ſimul ac fratris triumphum equó albo comitatus eſt, teſte Suetonio ac Dione.

Pag. 481. Ὁ μὲν ἤδη τις αὐτοκρατορικός.] Hæc de Iulio Cæſare accipienda eſſe exiſtimaui cui Senatus prænomen Imperatoris primo omnium decreuit, vt refert Suetonius: quod & Dio memorat, eodem quidem anno quo Damaſcenus noſter ſignificat, non tamen proximè poſt triumphum Africanum, ſed poſt victoriam Hiſpanienſem. Sed & H. Grotius hunc locum vertens de Iulio Cæſare acceperat. Cuius viri auctoritate opinionem noſtram firmari magnopere gauiſi ſumus.

K

Καὶ ἐν τοῖς θεάτροις.] Verba hic transposita esse satis apparet. proinde sic legi debent; συνιὼν δὲ ὁ παῖς αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς θεάτροις.

Θεατέρου δὲ Ἑλληνικοῦ.] Ludos Græcos verti. Duo enim genera ludorum à Cæsare edita esse Damascenus scribit, Latinos & Græcos. Latinis ipse Cæsar præsedit, Græcis Octauius. Edebantur autem ij ludi à Cæsare ob dedicationem fori sui. Appianus lib. 2. Dio ad hunc annum 708. τὴν γὰρ ἀγορὰν τὴν ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένην καθιέρωσε. καὶ πολλούς γε ἐπ' αὐτοῖς καὶ παντοδαποὺς ἀγῶνας ἔθηκε. Græci porrò ludi apparatu Græcanico, & lingua Græca edebantur. quorum meminit Cicero ep. 1. lib. 7.

Τούτῳ ἐπέτρεψεν ἐκείνου.] Rectius legeretur, τούτου ἐπέτρεψεν ἐκείνῳ. Et mox: ἐν χαυματώδει, non χαματώδει.

Pag. 482.] Συνέπεσε τὴν πορείαν.] Huius rei sic meminit Suetonius in Augusto. *Profectum mox auunculum in Hispanias aduersus Cn. Pompeij liberos, vix tum firmus à graui valitudine per infestas hostibus vias paucissimis comitibus, naufragio etiam facto subsecutus magnopere demeruit.* Huius naufragij nulla apud Nicolaum nostrũ est mẽtio, ideò, vt opinor, quod quædã hic consulto omissa sunt, quæ ad alios Excerptorũ libros pertinebãt. Sane vbicumq. colũ in Græco reperies, scias aliquid deesse.

Περὶ πόλιν Κάλπιαν.] Vrbem intelligit quæ Carteia vulgo dicitur sita in monte Calpe, teste Pomponio Mela. vnde & coniunctim Calpo Carteia dicitur in Itinerario Antonini. Sane Strabo libro tertio eam Calpem nominat. Nam postquam de monte Calpe dixit, subiicit καὶ πρὸς αὐτῷ Κάλπη πόλις. quem locum infeliciter sollicitat Casaubonus, cùm Καρτηία reponit. Etenim auctor est Stephanus Κάλπην & Κάλπιαν à nonnullis vrbem hanc esse dictam. Κάλπη, inquit, πόλις Ἰβηρίας, ἐθνικὸν Καλπιανός, λέγουσι γὰρ καὶ τὴν πόλιν Κάλπειαν, οἱ δὲ τούτους Καρπητανοὺς οὐ Καλπιανούς φασι. qui locus sic à nobis restitutus est. Emendationem vero nostram ipse confirmat Stephanus in Καρπία cum ait. Εἴρηται ἐν τῷ Κάλπη, ὅτι τινὲς Κάρπιαν τὴν πόλιν φασὶ καὶ Καρπητανοὺς τὸ ἐθνικόν. pro Κάρπιαν fortè legendum est Κάλπιαν, vt in priore loco scriptum est. tamen Pausanias in Eliacorum 2. Καρπίαν nominat. Εἰσὶ δ' οἳ Καρπίαν Ἰβήρων πόλιν καλεῖσθαι νομίζουσι τὰ ἀρχαιότερα Ταρτησσόν. Quid quod & Appianus in Hispaniensi eandem Καρπησσὸν vocat, credo ad antiquam τῆς Ταρτησσοῦ appellationem alludens. Sic enim priscis temporibus nominata esse dicitur, teste Strabone, Pausania, Mela, ac Plinio. quanquam Silius Italicus lib. 3. & distinxit simul & confudit his versibus.

> *Arganthoniacos armat Carteia nepotes.*
> *Rex proauis fuit humani ditissimus aui*
> *Terdenos decies emensus belliger annos.*
> *Armat Tartessos stabulanti conscia Phœbo.*

Εὔστοχον καὶ συνιώτην.] Idem testatur & Suetonius his verbis, quæ illis quæ suprà attuli, coniuncta sunt. *Approbata citò morum indole super itineris industriam.* Industriam vocat quam Damascenus ἐπιμέλειαν. Porrò Octauium bello Hispaniensi interfuisse, & in contubernio Cæsaris mi-

ditasse docet Dio lib. 43. in fine.

Ὡς πρῶτος.] Fortè ὅς.

Pag. 485. Περὶ ὧν ἔτυχεν.] Legendum puto, οἱ δὲ περὶ ἰὼν ἔτυχεν ἄλλων. ſed ſequentia prorſus corrupta ſunt, quæ quidem ſine ſcriptorum codicum ope reſtitui poſſe nequaquam exiſtimo. Ego in interpretando ſenſum qualemcunque expreſſi.

Ἐν τῇ μετὰ ταῦτα τὴν χώραν.] Lego, μετὰ ταύτην, ſupple, ἡλικίαν. Hunc autem locum ſic verterat H. Grotius: *Verecundiam aliquis adoleſcentiæ propriam putet, quod aliis virtutibus natura ſequentem ætatem dicauerit.*

Pag. 486. Γαΐου Μαρίου παῖς.] Herophilus equarius medicus C. Marium ſepties Coſ. auum ſibi vendicando ita ſe extulit, vt coloniæ veteranorum complures & municipia ſplendida collegiaque ferè omnia patronum eum adoptarent. Quinetiam cùm C. Cæſar Cn. Pompeio adoleſcente in Hiſpania oppreſſo populum in hortos ſuos admiſiſſet, proximo intercolumnio pænè pari ſtudio frequentiæ ſalutatus eſt. Cæterùm decreto Cæſaris extra Italiam relegatus, poſt eius necem in vrbem rediit, & conſilium interficiendi Senatus cepit. quo nomine damnatus à Senatu in carcere ſtrangulatus eſt, vt ſcribit Valerius Max. lib. 9. In Prologo lib. 116. Titi Liuij, & apud Appianum lib. 3. Ciuilium, initio, C. Amatius dicitur. Fortè quia Græcum ἱεροφίλου nomen in Latinam ſpeciem mutauerat. Eiuſdem meminit Cicero lib. 14. Ep. 6. ad Atticum, & in Philippica 1.

Περιεσπᾶτο γὰρ τὸ γένος.] C. Marius VII. Coſ. in matrimonio habuerat Iuliam auiam Caij Cæſaris, ex qua C. Marius iunior natus eſt, vt auctor eſt Plutarchus.

Pag. 489. Ἀποδείκνυται εἶναι τῶν Πατρικίων.] Anno vrbis 709. Fabio ac Trebonio Coſſ. quo anno Iulius Cæſar Patricios allegit, teſte Dione in lib. 43. inter quos & gentem Octauiam magna vi retulit, vt ait Suetonius.

Pag. 90. Μετὰ δὲ ταῦτα.] Hoc fragmentum cum præcedenti, quod eſt de Abrahamo, continuandum eſſe ſatis apparet.

Pag. Σκαμάνδριος.] Hic Hectoris filius, collecta ex agro Troiano multitudine, in Scythiam venit, & ad Tanaïdem conſedit, vt ſcribit Anaxicrates lib. 2. rerum Argiuarum. Eius verba ex ſcholiis in Euripidis Andromacham hîc apponere viſum eſt: Ἀναξικράτης γὰρ ἐν τῇ β΄ τῶν Ἀργολικῶν οὕτως λέγει. ὁ δὲ Ἀμφινέα καὶ Σκαμάνδριον τὸν Ἕκτορος υἱὸν καὶ Παλαίτερον. ἦσαν δὲ αὐτῷ οὗτος μὲν νόθος, ὃς κατελήφθη ἐν Ἰλίῳ καὶ ἀπόλλυται· οὗτοι δὲ διασώζονται. Σκαμάνδριος δὲ ἀφίκετο εἰς Τάναϊδα. Ex quibus verbis apparet poſt excidium Troiæ hæc accidiſſe. Atque hæc eò libentius adnotaui, quòd veterem illam de Francorum origine hiſtoriam valdè confirment. Nam Francos plerique (inter quos eſt Aimonius monachus) deducunt à Troianis, qui capta Troia, Tanaïdem versùs commigrarunt. ſed quod Antenorem ducem eius coloniæ faciunt, in eo errant, cùm Scamandrius is fuerit, teſte Anaxicrate & Nicolao.

Μέγιστον οὖν ποτε.] Hic locus deſcriptus eſt ex Stephani Byzantij integro

opere, quod habuit Constantinus Porphyrog. vt patet ex iis quæ cap. x. de Sicilia citat ex Stephano, & passim tum in illis libris, περὶ θεμάτων, tum in libris de administrando imperio, in cap. 23. & 24.

Pag. 494. Μία τ̃ πέντε.] Sic idem Stephanus in Τάμυνα. Πόλις, inquit, Μυσίας μία τ̃ πέντε.

Pag 497. Διήρχετο ἡ γυνὴ τῦ Θρᾳκός.] Eadem historia refertur ab Herodoto, initio libri v sed quædam diuersa habet Herodotus ab hac Nicolai narratione. Neque enim Alyattem, sed Darium Regem, nec mulierem Mysam, sed ex Pæonum gente ponit.

Pag 510. Τὰ δ̓ κεράμια τῶν χρησείων.] Legendum videtur τῶν χυτρείων, aut quid simile. quid enim ineptius quam oracula hic interpretari vt fecerat N. Cragius, cuius versionem cùm hic, tum alibi emendauimus.

Pag. 513. Ομβρικοί.] Sic dicti sunt à Græcis Vmbri Italiæ populi, teste Stephano & Herodoto lib. 1. sunt & Ομβρικοὶ gens Scythica apud eundem Herodotum lib. 4.

Pag. 518. Βασυλιεῖς.] Legendum putaui Μασυλιεῖς. Quos enim cæteri Massylos dicunt, eos Polybius Μασσυλιεῖς dixit lib. 7. Dionysius de situ Orbis Μασυλῆας.

IN DIONYSIVM HALICARNASseum Notæ.

Pag. 526. OTI Μάρκος Φύριος.] Hæc ad librum 12. pertinere censui. quæ enim in exemplari nostro præcedebant fragmenta, ea ad priores Dionysij libros spectabant. quæ quia in editis extabant, consulto prætermisi. Libros autem Dionysij vndecim duntaxat priores integros habemus ex xx quos scripserat. quorum librorum ipse Epitomen conscripserat libris quinque, vt testis est Photius. Eam Epitomen laudat Stephanus Byzantius in Αρίκεια & Κορίολλα.

Τῶν Τυσκλανῶν.] Liuius lib. 6. ad Annum vrbis 373. huius rei sic meminit. *Tantum ferè verborum à Tusculanis in Senatu factum. Pacem in præsentia nec multo post ciuitatem impetrauerunt.* & Anno vrbis 377. *Incensos Latinos ea rabie impetus Tusculum tulit, ob iram quod deserto communi concilio Latinorum non in societatem modo Roman. sed etiam in ciuitatem se dedissent.* Ciuitatem porrò cum suffragij iure iis datam esse satis indicãt verba Dionysij quæ sequuntur, πάντων μεταδόντες ὧν τοῖς φύσει Ρωμαίοις μετῆν. Secus quam opinatus est Onufrius in libro de Imperio Rom.

Μίαν δ̓ φάραγξιν οἰόμενοι.] Deesse videtur verbum aliquod puta συνάγειν aut quid simile.

Pag. 530. Σαμίους ἀποίκους.] Samij Atheniensium coloni dicuntur eo

quod Neleus Codri filius Atheniensis, Ionicæ coloniæ auctor fuit. vnde Iones omnes Atheniensium habentur coloni, tametsi multi extranei ex omni Græcia collecti cum Neleo profecti sint, iique varias in ea parte Asiæ vrbes fundauerint, verbi gratia Samum, de qua hîc sermo est, Tembrion & Procles Nelei comites occuparunt, quorum Procles quidem Epidaurius fuit, teste Pausania in Achaïcis; Tembrion verò cuius fuerit ignotum est. Ambo societate facta cum Caribus, circa Chesium amnem consederunt, vrbemque Samum in duas tribus diuisêre; alteri Chesiæ nomen inditum à præfluente fluuio, alteri Astypaleæ, vt ex Themistagora scribit auctor Etymologici in Ἀστυπαλαία, vbi Προκλῆς, legendum est, non Πατροκλῆς, ex Pausania, & Strabone, & Clemente Alex. lib. 1. προτρεπτ. legendum quoque est χησίαν, & χησίου ποταμοῦ, non Σχησίαν, auctore Plinio lib. 5. & Scholiaste Nicandri in Alexipharm. χησιεῖς δὲ πρῶτον ᾤκησαν ἐν Σάμῳ, εἶτα Ἀστυπαλαιεῖς. Vide Stephanum in Χήσιον. Porrò de crudelitate qua Athenienses tractarunt Samios, vide Plutarchum in Pericle.

Μεσσηνίοις ἀδελφῶν οὐδὲν διαφέρουσι.] Temenus & Cresphontes & Aristodemus, Aristomachi filij, Pindo profecti, Peloponnesum occuparunt. quorum Temenus quidem Argos cum comitibus suis sortitus est. Cresphonti Messene cessit. Procles & Eurysthenes in locum defuncti patris Lacedæmonem sortito obtinuerunt. Hinc ergo apparet fraternam quandam inter Lacedæmonios ac Messenios cognationem intercessisse. Herodotus lib. 5. Messenios vocat Lacedæmoniorum ἰσοπαλέας, id est, consortes, vt feliciter vertit Valla. De sæuitia autem qua in Messenios vsi sunt Spartani, consulendus est Pausanias.

Διαλέκτῳ χάριν.] Melius χάριτι.

Σολπίκιος Ῥοῦφος.] Is est Ser. Sulpicius Rufus, qui Tribunus militum fuit Consulari potestate non semel. Eius meminit Liuius lib. 6. & Zonaras. hunc Prætextatum etiam cognominat Sigonius in Fastis.

Πολιτείαν τὴν διὰ μέσου.] Duo semper in ciuitate Rom. fuerunt genera eorum qui in Repub. versari vellent. alteri optimates, alteri populares dicebantur. qui ea quæ faciebant, quæque dicebant, multitudini grata esse volebant, populares: qui autem ita se gerebant, vt sua consilia optimo cuique probarent, optimates habebantur, vt præclarè ait Cicero in Orat. pro Sextio. Sed & tertium quoddam genus fuit eorum qui nec multitudini, nec patribus nimis fauerent, sed mediam quandam inter optimates ac populares viam tenerent, quam πολιτείαν τὴν διὰ μέσου, hîc vocat Dionysius. Salustius lib. 3. hist. factionem mediam, cùm ait, *Nisi fortè C. Cotta ex factione media Consul aliter quàm metu iura quædam Tribunis pl. restituit.*

Ποστόμιος ὁ ὕπατος.] Anno vrbis 462. L. Postumius Megellus Consul fuit tertiûm, cum C. Iunio Bruto Bubulco. Postumius (quippe III. Consul) cùm collegam suum despectui haberet, Samniticum bellum extra sortem accepit, collegâ in ordinem coacto, vt narrat Dionysius. Ex hoc

igitur loco emendandi ſunt Faſti Sigonij, qui Poſtumio quietam prouinciam obueniſſe ſcripſit.

Pag. 535. Εἰς τοὺς ἰδίους ἀγρούς.] De hac re ita ſcriptum eſt in Prologo lib. XI. T. Liuij. *L. Poſtumius Conſularis, quoniam cum exercitui præeſſet, operâ militum in agro ſuo erat vſus, damnatus eſt.*

Pag. 534. Εξέπλευσαν.] Videtur legendum, ἐξέκλεισαν.

Οὐενουσίαν.] De hac colonia loquitur Velleius lib. I. *Sinueſſam Minturnaſque miſsi coloni. poſt quadriennium Venuſiam.* deducta autem ea eſt colonia L. Poſtumio Megello III. C. Iunio Bruto Coſſ. anno V. C. 462.

Pag. 537. Γαῖος Λαιτώριος Μέργος.] Apud Valerium Max. lib. 6. cap. I. M. Lætorius Mergus dicitur. *Libidinoſi Centurionis ſupplicium M. Latorij Mergi Tribuni militaris æquè fœdus exitus ſequitur, cui Cominius Trib. pl. diem ad populum dixit, quod cornicularium ſuum ſtupri cauſa appellaſſet. Nec ſuſtinuit eius rei ſententiam Latorius, ſed ſe ipſe ante iudicij tempus fugâ primùs ſubtraxit, deinde etiam morte puniuit. Naturæ modum expleuerat, fato tamen functus, vniuerſæ plebis ſententia crimine impudicitiæ damnatus eſt.*

Ποπλίου υἱός.] Valerius Max. lib. 4. Titum Veturium vocat filium eius Veturij qui in conſulatu ſuo Samnitibus ob turpiter ictum fœdus deditus fuerat. Liuius non in nomine ſolùm, ſed etiam in tempore diſſentit. adoleſcentem enim vocat C. Publicium, idque eueniſſe ſcribit C. Poetelio, L. Papirio Coſſ. anno V. 427. quinquennio ante Conſulatum T. Veturij.

Pag. 538. Λεόφρονι.] Huius Leophronis Rheginorum tyranni meminit Iuſtinus lib. 21.

Pag. 541. Θοίνων ὁ φύλαρχος.] Lege φρούραρχος, vt ſuprà. hic corruptè Φινίων ſcribitur apud Diodorum Siculum lib. 22. vbi & Σώστρατος dicitur qui hic Soſiſtratus.

Pag. 542. Βάλακρος.] Nomen eſt Macedonicum apud Polybium legat. 69. & Harpocrationem in Νικάνωρ, & Diodorum pro eo quod cæteri Φάλακρος dicerent. Solent enim Macedones βῆτα vſurpare pro φ. ſic Βίλιππος dicunt & Βερενίκη & Βάλακρος teſte Plutarcho cap. 9. quæſtionum Græcarum, & Stephano Byzantio in Βεροία.

Κρείττονα πάντως.] Hic locus certiſſimo mendo laborat quem ſic corrigere procliue eſt. κρείττονα πάντως εἶναι νομίσας, τοῖς εἰσηγησαμένοις τὴν γνώμην, & cætera.

Pag. 545. Επικουρία τοῖς ἱερεῦσι.] Mallem τοῖς ἐχθροῖς.]

IN APPIANVM ALEXANdrinum Notæ.

Pag. 546. EK Ῥηγίλλω] Sic emendaui, cùm in exemplari ſcriptum eſſet Ἠρίλλω. Auctorem autem emendationis habui Dionyſium Halicarn. lib. v. & Suetonium in Tiberio cuius hæc ſunt verba. *Patricia gens Claudia orta eſt ex Regillis oppido Sabinorum.*

Ῥωμαίων καὶ Μασσαλιητῶν θησαυρῷ.] In templo Apollinis Delphici multæ erant ædiculæ ſimiles earum, quas vulgo Cappellas dicimus, in quibus ſingulæ ciuitates ſua ſeparatim donaria collocabant. Hos θησαυροὺς Græci vocant. ſic θησαυρὸς Κορινθίων Delphis fuiſſe memoratur ab Herodoto lib. 1. & Athenienſium, Lacedæmoniorum, aliorúmque theſauri recenſentur à Pauſania in Phocicis. De his theſauris fortè loquitur Varro lib. 6 de lingua Lat. cum ait. *Delphis in æde foramen ad latus eſt quoddam theſauri ſpecie quod Græci ὀμφαλὸν dixerunt.* Similiter & Olympiæ in Elide theſauri fuerunt variarum ciuitatum vt Sicyoniorum, Syracuſanorum, Metapontinorum, teſte Pauſania in lib. 2. Eliac. qui hos theſauros οἰκοδομητοὺς fuiſſe dicit. Polemo autem in Helladico hos theſauros ναοὺς, ſeu ædiculas vocauit. ſic enim ait teſte Athenæo lib. XI. Πολέμων οὖν περὶ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ λέγων Μεταποντίνων ναοῦ γράφει ταῦτα. ναὸς Μεταποντίνων ἐν ᾧ φιάλαι ἀργυραῖ ρλβ. οἰνοχόαι ἀργυραῖ δύο· ἀποθυστάνιον ἀργυροῦν, φιάλαι τρεῖς ἐπίχρυσοι. ναὸς Βυζαντίων ἐν ᾧ τρίτων κυπαρίσσινος ἔχων κρατήριον ἀργυροῦν.

Μασσαλιητῶν.] Sic in exemplari noſtro ſcribitur rectè. neque aliter Athenæus lib. XI. vbi de phialis diſſerit. ἔτι χρυσῶ καὶ νῦν οὕτως Μασσαλιῆται. quod per προσθήκην fieri ſcribit Stephanus in αἰγίνη. vbi de terminatione in ήτης diſſerit. τὸ δὲ Βαργυλιήτης καὶ Μασσαλιήτης πέπρακται.

Πεντήκοντα μυριάσι.] Aliter Plutarchus in Camillo. ait enim ὦφλε τὴν δίκην ἐρήμην τίμημα μυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἀσσαρίων ἔχουσαν· ὃ γίνεται πρὸς ἀργυρίου λόγον χίλιαι δραχμαὶ καὶ πεντακόσιαι. Cum Plutarcho conſentit Liuius lib. 5.

Pag. 549. Τὴν Ἀχιλλέως εὐχήν.] Eadem ſententia vtitur Plutarchus. ἐκεῖνος μὲν οὖν ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀρὰς θέμενος ἐπὶ τοὺς πολίτας καὶ μεταστάς, &c. Vota autem intelligit quæ Achilles facit apud Homerum ιλ. α. matrem orans vt à Ioue contendat, vt Troianis auxiliari tantiſper velit, & Græcos in fugam vertere, quo Græci & ipſe Agamemnon præſentiam ſuam deſiderent. At quanto modeſtius Ariſtides Athenienſis, qui cum in exilium decennale ſuffragiis teſtarũ miſſus eſſet, Deos immortales abiens precatus eſt, ne vnquam in illud tempus inciderent ciues ſui quo Ariſtidem deſideraturi eſſent. τῆς δὲ πόλεως ἀπαλλαττόμενος, inquit Plutar-

chus, ηὔξατο τὴν ἐναντίαν εὐχὴν τῷ Ἀχιλλεῖ. μηδένα καιρὸν Ἀθηναίοις καταλαβεῖν ὃς ἀναγκάσει τὸν δῆμον Ἀριστείδου μνησθῆναι.

Δέκιος δημότης.] Tribunum militum interpretatus sum. P. enim Decius eo bello Tribunus militaris fuit, & egregiam operam nauauit, & prope æqualem Coss. ipsis gloriam retulit. vt refert Liuius lib. 7. Ac δημότης quidem plebeium significare haud sum nescius: Decios etiam plebeios fuisse notam, vel ex illo Iuuenalis versiculo.

Plebeiæ Deciorum animæ---

veruntamen quia ea interpretatio ac sententia nimis frigida videbatur, malui aliter interpretari.

Μαμέρκος.] Is C. Marcius Rutilus dicitur à T. Liuio & in Fastis. Consul cum Seruilio Ahala anno V. C. 411. sequente autem anno Consul fuit Æmilius Mamercas cum Plautio Vennone. sed eius Mamerci, seu Mamercini nullæ partes in hac coniuratione fuerunt.

Pag. 553. Ἐν Ῥηγίῳ Ῥωμαίων.] Legendum videtur ἐν Ῥηγίῳ Ῥωμαῖοι οἱ ἐπὶ, & cætera.

Pag. 554. Μεταπεμψάμενος ἀπὸ Μεσσήνης.] Aliter id narrat Diodorus lib. 22. pag. 264. editionis nostræ. Ait enim Decium à militibus suis pulsum Rhegio, Messanam abiisse, ibique cum in oculorum dolorem incidisset, à quodam medico qui Messanam olim Rhegio migrauerat, cæcatum fuisse. Cęterum pulso Decio milites pręsidiarij M. Cæsium scribam eius imperatorem delegerant, vt testatur Valerius Maximus lib. 2.

Φαβρίκιος.] Imò L. Genucius. hic enim Rheginorum vrbem cepit, & milites defectionis auctores Romam misit, vt ex Liuio scribit Orosius anno Vrbis 482. cùm anno 473. milites Rom. eam ciuitatem occupassent. Ita per decem annos eam vrbem tenuerunt, quod & Liuius ait libro 28.

Ἐξερρίφησαν ἄταφοι.] Notanda sunt Valerij Max. verba: *Milites qui Rhegium iniusto bello occupauerant, Senatus carcere inclusit, ac M. Furio Flacco Trib. pl. denunciante ne in ciues Rom. aduersus morem maiorum animaduerteret, nihilominus propositum executus est. Cæterùm minore cum inuidia id vt perageretur, quinquagenos per singulos dies virgis cæsos, securi percuti iussit, eorumque nullum sepulturæ mandari, mortemque lugeri vetuit.* Idem scribit Frontinus lib. 4. Strateg. qui totam legionem millia hominum quatuor securi percussa esse narrat, cui accedit & Liuius in lib. 28. sed Polybius circiter trecentos in foro necatos esse tradit. cæteros enim fortiter pugnantes in obsidione cecidisse: quod verisimilius est. Sanè Appianus noster τοὺς αἰτίους duntaxat morte mulctatos fuisse memorat.

Pag. 556. Ὁ Καίδικιος.] Pontius Cominius is dicitur à T. Liuio lib. 5. & Zonara in Annalibus, & Plutarcho. At Cædicius is est qui paulò antè nunciarat Tribunis pl. Vocem humana clariorem noctis silentio abs se auditam fuisse, quæ iuberet Magistratibus dici Gallos aduentare, vt scribit Liuius.

Περὶ

Περὶ τῆς ὑπάτου ἀρχῆς.] Fallitur hîc quoque Appianus. Neque enim Camillus Consul, sed Dictator à Senatu dictus est. Sed non dubito quin hic error compilatori adscribendus sit. Vide suprà, pag. 549.

Ὅτι Κελτοὶ τὴν τε φύσιν.] Hic locus integrior extat apud Suidã in V. ἄδην.

Pag. 558. Μόνοι Συγχούσιοι.] Vide Liuium lib. 24.

Μυστείων ἀγομένων.] Sacra bonæ Deæ intelligit, quæ mysteria etiam appellat Cicero lib. 5. Ep. xxi. ad Atticum, & lib. 6. Ep. i. *Faciesque me in quem diem Romana incidant mysteria certiorem.* Porrò qua occasione Appianus in hoc libro de hoc Clodij adulterio sit locutus, obscurum est. nisi fortè narrabat hoc loco, quomodo Cyprus insula in ditionem populi Romani venisset rogatione Clodij. hic enim liber de insulis agebat, inscriptusque erat, Ρωμαϊκῶν Σικελικὴ καὶ Νησιωτική, teste Photio.

Pag. 561. Ὅτι Μέτελλος. Hæc in Libycis Appiani hodie non extant. ex quo patet eum librum ad nos imperfectum peruenisse, & extremam illius partem, in qua de bellis Numidicis agebatur, desiderari. quippe inscriptus erat hic liber, Ρωμαϊκῶν Λιβυκὴ καὶ Καρχηδονιακὴ καὶ Νομαδική.

Τυρπίλλον.] Salustius in Iugurthino, T. Turpilium Silanum vocat.

Pag. 562. Εὐμώρει δ' ὡς ἐκλησομένῳ ταῦτα Ρωμ.] Hæc partim corrupta, partim transposita sunt. ac mihi videntur collocari debere post ea verba, διαβαλεῖν τὸν Εὐμένη ὡς ἐκλησομένῳ τούτων τοῖς Ρωμαίοις. vel sanè, ὡς ἐκλησόμενον γε τοῖς Ρωμαίοις.

Κλοιλίφ.] Liuius lib. 44. Clondicum vocat regulum Gallorum, non vt Appianus noster, Getarum. Plutarchus autem in Æmilio Paulo, Bastarnas dicit. ἧκον γὰρ αὐτῷ διδόντι Βαστάρναι, μύριοι μὲν ἱππεῖς, μύριοι δὲ παραβάται. quæ Plutarchi verba nemo melius interpretatus est T. Liuio. Is sic ait: *Veniebant x. millia equitum, par numerus peditum, & ipsorum iungentium cursum equis, & in vicem prolapsorum equitum vacuos capientium ad pugnam equos.* Tot verbis opus fuit vt vnica vox, παραβάται, explicaretur. Ex his autem colligi potest Bastarnas Gallicam gentem fuisse. Hoc enim genus pugnæ proprium fuit Gallorum, vt testis est Pausanias in Phocicis: δύο γὰρ οἰκέται περὶ ἕκαστον τῶν ἱππευόντων ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ αὐτοὶ τὰ ἱππικά, &c. quæ breuitatis studio prætermitto. Germani quoque hoc genere pugnæ exercitati fuêre, vt ait Cæsar lib. i. de bello Gallico in fine: *Equitum millia erant sex, totidem numero pedites velocissimi, quos ex omni copia singuli singulos suæ salutis causa delegerant. Cùm his in præliis versabantur, &c.* Parum refert hoc quidem loco Gallicam an Germanicam gentem dicamus: quippe Gallos Germanis permixtos fuisse constat. Certè T. Liuius, quem regem Gallorum in libro 44. vocat, eundem regulum Bastarnarum dicit lib. 40. extremo. Et Diodorus Siculus eos modò Γαλάτας, modò Κελτοὺς nominat. Denique in Prologo libri 32. Trogi Pompeij satis indicatur Bastarnas à Gallis ortos esse.

Pag. 565. Παρῆλθον. ἐς τὴν ἀγορὰν εἶπε.] Eadem ferè oratio Pauli Æmilij legitur apud Plutarchum in eius vita.

Pag. 566. Τῆς ἀποκεχειροτονημένης βασιλικῆς.] Error est compilatoris, qui cùm

I

librum primum Appiani Βασιλικὴν inſcribi cerneret, ita & totum opus inſcriptum eſſe exiſtimauit. ſed Appianus ipſe in Procemio hiſtoriæ ſatis docet opus ſuum Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν inſcriptum eſſe, ac primum quidem librum, quod res ſub regibus geſtas continet, inſcribi, Ῥωμαϊκῶν βασιλικὴν. ſecundum verò, Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτικὴν, & ſic deinceps. Vtinam verò ſaltem poſtremus huius ſcriptoris liber extaret, in quo omnes reditus ſumptuſque ac legiones & claſſes Imperij Romani prodiderat, vt ipſemet teſtatur.

IN DIONEM COCCEIANVM Notæ.

Pag. 569. Δίωνος Κοκκιανοῦ.] Sic in exemplari noſtro ſcriptum erat, pro Κοκκηϊανοῦ, vt rectè ſcribitur in Scholiis Iſacij Tzetzæ in Lycophronem, & apud Suidam alioſque. Dio etiam Chryſoſtomus dictus eſt Cocceianus, vt docet Epiſtola Traiani ad Plinium Secundum. Hæc enim Epiſtola, vt & illa Plinij, cui reſpondet Traianus, pertinet ad Dionem Chryſoſtomum. Quippe Dio cùm frequenter ciuibus ſuis ſuaſiſſet vt opus quoddam publicum ad vrbis ornatum extrueretur, tandem ipſe Curator eius operis decreto Pruſenſium erat creatus. In eo ædificando tabernam ærariam deſtruxit, & ſepulcra quædam ac ſtatuas tranſtulit. Hinc calumniatores ab eo vrbem deſtrui ac diſturbari omnia clamabant, vt teſtatur ipſemet Dio Orat. 40. 45. 46. & 47. Itaque cùm opus illud perfectum vrbi aſſignaret Dio, vexatus eſt à quibuſdam, vt teſtatur Epiſtola Plinij ad Traianum cum reſcripto Traiani, in quo Cocceianus Dio diſertè appellatur. Atque vt coniecturam meam liberè proponam, videtur mihi Dio id pronomen vſurpauiſſe in gratiam Cocceij Neruæ, cui inprimis carus fuit, vt ipſe teſtis eſt initio Orat. 45. Hunc porrò auum fuiſſe maternum Dionis hiſtorici ſuſpicor, tum ex nominis gentilitate, tum ex patriæ coniunctione. Ambo enim Bithyni fuêre. prior quidem Pruſenſis ex ea Pruſa quæ ad Olympum ſita eſt, teſte Plinio: alter Nicænus.

Ἐν Κολλίνῳ Κυειναλίῳ.] Idem dicit Solinus cap. 2. *Numa in colle primùm Quirinali habitauit, deinde propter ædem Veſtæ, in regia, quæ adhuc ita appellatur. Tullus Hoſtilius in Velia, vbi poſtea ædes Deum Penatium eſt facta, &c.* qui locus videtur tranſlatus eſſe ex Varrone lib. 1. de vita populi Rom. cuius verba hæc profert Nonius in ſecundum. *Tullum Hoſtilium in Velis, vbi nunc eſt ædes Deum Penatium: Ancum in Palatio ad portam Mugioniam ſecundum viam ſub ſiniſtra.* Lege *habitaſſe in Velia.* Sic enim dicebatur locus ille teſte ipſo Varrone lib. 4. de lingua lat. *Velienſis ſexticepſos in Velia ad ædem Deûm Penatium.* vel potius legendum eſt *in Veliis* numero plurali. quemadmodum vocat Dionyſius Halicarn. lib. 1.

pag. 54. vbi de templo Deûm Penatium loquitur, quod erat Romæ iuxta forum, λέγεται δὲ, inquit, κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν οὐελίαις τὸ χωρίον. Interpretes *ſub oliuis* vertunt, cum vertendum ſit *in Veliis*.

Σαλίους τοὺς κολλινούς.]Hi & Agonales dicti ſunt. vouerat eos Tullus Hoſtilius in bello contra Sabinos. Alij erant Salij Palatini dicti, quos inſtituit Rex Numa, quorum ædes erat in Palatio. at Collini ædem habebant in tumulo Collino. vt docet Dionyſius Halic. lib. 2. & 3. Quocirca fallitur Seruius qui in lib. VI. Æneid. ſcribit duo eſſe genera Saliorũ, Collinos & Quirinales à Numa inſtitutos, & ab Hoſtilio Pauorios ac Pallorios. Atqui ex Dionyſio ac Dione didicimus Collinos ab Tullo Hoſtilio inſtitutos fuiſſe: quos quidem & Quirinales dictos fuiſſe & Agonales exiſtimo, eo quod in colle Quirinali, qui & Agonalis dictus eſt, ſacra habebant. Pauorios vero ac Pallorios vnde hauſerit Seruius, ignoro. niſi fortè à Pauore & Pallore ita dictos cenſeamus, quibus Tullum Hoſtilium in bello contra Fidenates aram vouiſſe Liuius ſcribit. quo in bello etiam 12. Salios eundem vouiſſe auctor eſt, quos Dionyſius, vt dixi, bello Sabino votos eſſe prodidit.

Pag. 577. Οὐκ ἄκουσα δὴ ἐμοιχεύθη.] Hic vero grauiſſima iniuria Lucretiam afficit Dio, qui eam minime inuitam cum adultero commixtam eſſe ſcribit. quo conceſſo perit omnis grauitas quæ in hac hiſtoria debet eſſe. Etenim cum hæc res cauſam inſignis mutationis Reip. Rom. attulerit, ſitque quaſi quidam cardo hiſtoriæ populi Rom. proculdubio grauiter enarranda fuit. quo appareret non ſine graui cauſa Reges, quorum imperio à condita vrbe aſſueuerant Romani, vrbe expulſos fuiſſe. Non igitur dicendum fuit Lucretiam minime inuitam ſtuprum eſſe paſſam. hoc enim proximum culpæ eſt. ſed vi ac ferro coactam fuiſſe. Porrò cum hac Dionis noſtri narratione conferri poteſt narratio Dionyſij Halicarn. lib. 4. cui meo quidem iudicio longè præſtat illa Diodori Siculi pag. 253. editionis noſtræ omnibus vero illa Titi Liuij quæ eſt in lib. 1.

Ἐθρυλλήθη.] Malim ἐθρυλλεῖτο, & paulò pòſt, ὁσίᾳ περιέπειν, non περιέπειν.

Pag. 578. Τὰς πύλας ἐν ἀτιμίᾳ.] Eam portam ſceleratam appellarunt Romani, non quod ſceleris vllius cauſam præbuiſſet, ſed quia infauſtum exitum ominari videbatur. Itaque vt contaminatam cuncti eam vitabant. ſceleratum autem pro contaminato antiqui ſumebant. vt apud Cæſarem lib. 6. & Liuium lib. 2 Itaque eleganter Ouidius Faſt. 2.

Porta caret culpa, ſed tamen omen habet.

& Dio ἄτιμον eam portam, quod eſt infamem habitam eſſe dicit. Aliam ob cauſam vicus quidam ſceleratus à Rom. dictus eſt, quod nimirum graue olim ſcelus in eo vico admiſſum fuiſſet. Adeò infamia ſceleris etiam loca ipſa inficit. ac præclarè Tertullian. in lib. 2. de cultu feminarum. *Vt cum*, inquit, *in alicuius agro latrocinium geſtum eſt, crimen quidem dominum non contingit, dum tus tamen ignominia notatur*. Et

Pomponius Mæla lib. 2. Scironia saxa sæuo quondam Scironis hospitio etiamnum infamia esse dicit. Ouidius in Ibin.

Infamémque locum sceleris quæ nomine fecit,
Pressit & inductis membra paterna rotis.

Μὴ μετ' ἐκείνοις ἡμῶν.] Hæc vox corrupta est. Itaque legendum putaui, ὅτι μὴ ἐκείνοις ἡμῶν. De hac condemnatione Menenij Cos. eadem scribit Dionysius Halicarn. lib. 9.

Γραμματιστής τις] Nota historia, quam Alfius Auitus vetus poëta lib. 2. excellentium his trimetris exposuit.

Tum litterator creditos
Ludo Faliscûm liberos
Causatus in campi patens
Extraque muri ducere,
Spatiando paulatim trahit,
Hostilis ad valli latus.

Apud Priscianum lib. 8. Idem Priscianus lib. 12. hos eiusdem Auiti ex libro 2. versus affert, qui ad eandem historiam pertinere mihi visi sunt.

Seu tute mauis hospites,
Seu tute captiuos habe.

sunt enim ex oratione Ludimagistri ad Camillum. Itaque legendum puto. *Seu tute mauis obsides.* hic est, vt opinor, Flauus Alfius Auitus qui summam ingenij vim desidia & carminibus eneruauit, vt ait Seneca lib. 1. Controu. 1.

Η κερδῶος ἐλπίδι.] Hæc ex Dione transcripsit Zonaras pag. 32. vt ad marginem notaui. Idem tamen multa hic adiicit, quæ non ex Dione sunt, sed ex Plutarcho desumpta in Camillo. Solet enim Zonaras, vbi in aliquam historiam incurrit quæ à Plutarcho refertur, relicto Dione Plutarchi scrinia compilare.

Pag. 581. Τῶν ποντιφίκων.] Liuius non id solenne Pontificum sacrum fuisse dicit, sed proprium ac priuatum gentis Fabiæ. cui consentit & Valerius Max. lib. 1. vterque autem in prænomine Fabij Dorsonis emendandus ex Dione est, & pro C. scribendum K. qua singulari nota Kæsonis pronomen veteres designabant.

Οὗ ἱερουργία ἐκείνῳ.] Pontifices & sacerdotes apud Romanos per vices ministrabant, ac Romæ quidem Iuliani Aug. ætate per 3. dies singuli sacerdotes functionem suam obibant; quibus peractis functionem suam alteri tradebant. quod & olim obtinuisse innuit Polyb. cap. 23. legat. alibi vero aliud atque aliud præscriptum spatium erat, vt dicit Iulianus in fragmento Epistolæ ἀνεπιγράφου, quam D. Petauio viro vndecunque doctissimo debemus. Eius moris vestigia mihi videor deprehendisse, apud Herodianum libro 1. vbi de agone Capitolino scribit. Σκαπὶς δὲ καὶ ἀθλοθέτης σὺν τοῖς λοιποῖς ἱερεῦσιν, οὓς ἐν περιόδῳ χρόνου ἡ τάξις καλεῖ, ὁ βασιλεὺς γίνεται. quem locum sic vertit Politianus. *Cum sacerdotibus quos ordo singulis annis postulat.* Mihi sic vertendus is locus videbatur,

Cum sacerdotibus qui tum suo ordine ad ministerium obeundum vocantur. Apud Hebræos quidem Sacerdotes ac Leuitæ octo dies singuli in templo ministrabant ex instituto Dauidis, vt refert Ioseph. lib. 7.

Pag. 582. *Πλὴν κατασκαφῆς.*] Cur ab euersione ædium tandem abstinuerint Romani, ratio hæc videtur esse, ne vrbs huiusmodi destructionibus ædificiorum deformaretur. Sane etiã priscis illis temporibus, rarò eam pœnam de scelestis ac nefariis ciuibus sumptam legimus. nec plusquam quinque exempla in Romana historia extant, quæ collegit Cicero in Orat. pro domo. Primus ea pœna adfectus est Sp. Mælius eo quod regnum affectasset. de quo præclara hæc sunt T. Liuij verba. *Nec satis esse sanguine eius expiatum, nisi tecta parietésque intra quos tantum amentiæ conceptum esset dißiparentur, bonáque contacta preciis regni mercandi publicarentur.*

Pag. 585. *Οὐκ ἀπόντι εἰ μὴ φάγοιεν.*] Hæc mirum in modum obscura sunt. Ego ita sum interpretatus quasi legeretur *ἢ μὴ φάγ.* vide interim Liuium lib. 6.

Νυκτὸς γὰρ πάντως ἐκ τῶν πατρίων.] Liuius lib. 9. idem dicit. *Nocte silentio, vt mos est, L. Papirium Dictatorem dixit.* Idem lib. 8. *Cum Consul ineunte nocte silentio diceret Dictatorem.* Et passim apud eum scriptorem id occurrit. quid autem sit silentio surgere, egregiè docet Festus. *In auspiciis*, inquit, *silentium dici vbi qui post mediam noctem auspicandi causa ex lectulo suo silens surgit, & liberatus à lecto in solido sedet, silétque ne quid eo tempore deiciat inde se in lectum reposuit* in V. *silere* & in *sinistrum.* Sed & Velius Longus lib. 1. de Orthographia eius moris meminit cum ait. *Oriri apud antiquos surgere frequenter significabat, vt apparet in eo quod dicitur. Oriens Consul Magistrum populi dicat, quod est surgens.* quæ priscæ legis verba fuisse equidem existimo. Per Magistrum populi Dictatorem intellige. Sic enim olim vocabatur teste Cicerone, Varrone, ac Festo. Neque verò intererat nocte ineunte an post mediam noctem à Consule diceretur Dictator, dummodo auspicato dictus esset noctu. secus in aliis auspiciis magistratuum. ea enim ferè post mediam noctem peragebantur. Sane qui Magistratum inituri erant nonnisi post medium noctis auspicio operam dabant. vt testatur Dionysius Halicarn. lib. 2. *ἐπαυλίζονται μὲν γὰρ οἱ τὰς ἀρχὰς μέλλοντες λαμβάνειν· καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀνιστάμενοι ποιοῦνταί τινας εὐχάς*, &c. quem locum Gelenius de Candidatis interpretatus est. cuius errorem secutus quoque est Casaubonus ad Suetonij August. cap. 95. Ecquis vero vel mediocriter in Romana historia versatus vnquam audiuit penes candidatos auspicia fuisse? quæ nonnisi Magistratuum erant. Quid quod, & Plutarchi locum sinistre interpretatur ibidem Casaubonus. verba Plutarchi sunt in Marcello. *ὅταν ἄρχων ἐπ' ὄρνισι καθεζόμενος*, &c. hæc de Candidatis accipienda esse affirmat. At Plutarchus ibi loquitur de Consule qui Comitia habiturus est. Ecquando verò *ἄρχων* apud Græcos pro candidato sumitur. Proinde emendandus est

hic error Casauboni, quem in explicando Suetonij loco nihil vidisse constat, idque tunc cum plus sibi vidisse quam cæteri videretur. hanc enim explicationem suam reiecta atque explosa aliorum sententia ambitiosè proponit, & morem ex prima antiquitate abs se illustratum iri præmonet. Porrò Dionysij locum de Candidatis non esse sumendum ita vincimus. οἱ τὰς ἀρχὰς μέλλοντες λαμβάνειν, ad verbum sunt ij qui Magistratum inituri sunt. ij circa diluculum silentio surgebant è cubili. deinde iam candente die vrbem ingressi, sedebant paulisper in tribunali, & aliquid agebant pro magistratu. & ita auspicati esse, & egisse eodem die dicebantur. diem enim definiebant Romani à media nocte ad mediam noctem. vt ait Gellius lib. 3. cap. 2. & Censorinus cap. 24. hinc quia coniuncta erant auspicium & actio, auspicari dicitur sæpe qui agere incipit. Illustris est Ciceronis locus lib. 1. in Verrem qui ad hunc morem pertinet. *Nam vt Prætor factus est, qui auspicato à Chelidonide surrexisset, sortem nactus est vrbanæ prouinciæ.* vbi Asconius notat. *Auspicari dicuntur ineuntes magistratum.*

Pag. 586. Ἐνόμισαν εἶναι] Legendum ἐνόμισεν, & paulò suprà pro ἐχειροτονήθη, non dubito in Dionis libris fuisse ἐχειροτόνησαν. quod confirmat Cicero lib. 2. de Oratore: *Cùm C. Fabricio P. Cornelius, homo auarus & furax, sed egregiè fortis & bonus Imperator, gratias ageret, quòd se homo inimicus Consulem fecisset bello præsertim magno & graui. Nihil est quo mihi gratias agas, inquit, si malui compilari quàm venire.* Idem refertur ab Agellio lib. 4. vt notat Sigonius ad annum V. C. 476.

Pag. 589. Φίλιππος ὁ Μακεδών.] At per hæc tempora nullus eo nomine regnauit in Macedonia, quocirca hunc locum corruptum esse non dubito.

Pag. 590. Ἐπὶ μεῖζον διαιρούμενοι.] Apud Zonaram pag. 51. legitur, ἐπὶ μεῖζον αἰρόμενοι, rectius.

Κόιντον Φάβιον.] Historiam hanc narrat Valerius Max. lib. 6. cap. 6. quam Sigonius in Fastis refert ad annum V. C. 485. Huius autem consuetudinis mentio fit in lege 17. D. de Legationibus: *Si quis Legatum hostium pulsasset, contra ius gentium id commissum esse existimatur, quia sancti habentur Legati. Itaque eum qui Legatum pulsasset, Q. Mucius dedi hostibus, quorum erant Legati, solitus est respondere.*

Τῶν Κορινθίων ἀποικισθεῖσι.] Idem testatur Thucydides lib. 1. Stephanus quoque Byzantius scribit Gylacem Corinthium ducentorum ciuium coloniam eò deduxisse, ab eoque vrbem Gylaciam esse dictam.

Pag. 593. Δι' αὐτὴν ἀπωσθῆναι.] Fortè legendum est, δι' αὐτοῦ ἀπωσθῆναι, quod suadent verba quæ leguntur in Epitome lib. 18. T. Liuij: *Cumque Attilio prosperè bellum gerenti successor à Senatu non mitteretur, idipsum per literas ad Senatum missas conquestus est: in quibus inter causas petendi successoris erat, quod agellus eius à mercenariis deuastaretur.* Addit Valerius Max. lib. 4. Regulum iis literis postulasse à Coss. vt successor sibi quamprimùm mitteretur, ne deserto agro quem VII. iugerum in Pupinia ha-

bebat, non esset vnde vxor ac liberi sui alerentur. Quæ postquam Senatus à Coss. accepit, & agrum alij villico colendum locasse, & alimenta coniugi eius ac liberis præberi, resque quas amiserat, redimi publicè iussisse.

Πόλεμον ἀράμενον] Legendum ἀράμενοι. & mox, χειρωσάμενοι, ex Zonaræ pag. 66. itemque ἐποιήσατο. Vide Fastos Sigonij, editionis Basiliensis, ad annum 527. Nam in editione Veneta lapsus erat Sigonius, hancque historiam anno Vrbis 590 retulerat.

Τῷ Πίννῳ ἐπιτροπεύοντος] Erat Pinneus Agronis Illyriorum regis filius, matre genitus Triteuta: quâ repudiatâ Agron Teutam vxorem duxit, eique regnum moriens administrandum reliquit. Sed Teuta cùm bellum graue aduersus populum Romanum suscepisset, paulò pòst tædio victa, ac metu perculsa, imperio se abdicauit: quod Demetrius, qui Triteutam Pinnei matrem duxerat, tutorio nomine gerendum suscepit, vt ex Dione narrat Zonaras pag. 68. vtriusque autem codices emendandi sunt; vbi enim Agron Σαρδιαίων Rex dicitur, Αρδιαίων scribi debet ex Strabone in lib. 7. Appiano in Illyrico & Stephano. Polybius Αρδιαίους vocat. Idem error est apud Polyænum lib. 4 vbi de Lysimacho. Huius porrò Pinnei meminit, præter Dionem & Appianum, Liuius lib. 22. *Ad Pinneum quoque regem in Illyrios legati missi ad stipendium, cuius dies exierat, poscendum.*

Pag. 597. Τὰ χρεία ὁ Φάβιος ἀποδόμενος.] Eam rem narrat Liuius lib. 22. & Plutarchus in Fabij vita. Valerius Max. libro 4. cap. 8. ita scribit: *Fabius Max. captiuos ab Hannibale interposita pactione nummorum receperat: qui cùm à Senatu non præstarentur, misso in vrbem filio, fundum quem vnicum possidebat, vendidit, eiusque pretium Hannibali protinus numerauit.*

Pag. 601. Οἱ τὰ αὐτὰ ἐπεπόνθεσαν.] De Acerranis hîc Dionem loqui testis est Zonaras pag. 81. quorum vrbem Hannibal cùm in deditionem accepisset, diripuit atque incendit, vt paulò antè Nuceriæ fecerat. Liuius lib. 23. Itaque hic locus ita ex Zonara supplendus est, Ὅτι καὶ Ἀκερράνους ἑλὼν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τοῖς Νουκερινοῖς συνθήκαις, τὰ αὐτά, &c.

Pag. 602. Μὴ ἐννόμου ἡγεμονίας.] Imperium illud illegitimum vocat Dio, quod priuato delatum esset. Poteramus etiam interpretari Extraordinarium. sic enim Latini vocant. Cicero in Philipp. XI. *Nam extraordinarium semper imperium populare atque ventosum est, minimè vestræ grauitatis, minimè vestri ordinis.* Et paulò pòst, extraordinarium id esse imperium docet, quod non magistratui, sed priuato deferretur. cuiusmodi imperium fuit quod tum P. Scipioni in Hispania esse populus iussit, vt scilicet Procos. res gereret. Nemo autem mirari debet, si is qui Procos. est, priuatus dicitur. Etenim priuatus dicitur qui Magistratum non gerit. Procos. autem ac Propr. magistratus non est. Itaque P. Scipioni huic de quo agimus, confectâ prouinciâ denegatum triumphum esse scribit Liuius lib. 29. quod sine magistratu res gessisset. Ex his

apparet falli Sigonium lib. 3. de antiquo iure prouinc. cap. 7. vbi magistratum qui confectâ prouinciâ in vrbem redibat, priuatum ingredi dicit, quia scilicet imperium non habebat. Nam, vt dixi, priuatus opponitur magistratui, non Imperatori. Itaque Magistratus qui in vrbem redibat, licet imperium deponeret, priuatus tamen dici non poterat.

Στάσεως γενομένης τῶν στρατιωτῶν.] Quædam hîc deesse satis apparet, quæ ex Ioanne Zonara supplenda sunt: ex quo etiam meam interpretationem hîc adornaui.

Pag. 605. Ὅτι Ἀρχιερεὺς ὤν, ἔμελλεν ἀκλήρωτος.] Habuit quidem Crassus Consul & Pontifex Max. prouinciam, sed sine sorte. Itaque rectè ἀκλήρωτος à Dione dicitur. Id Liuius ita explicat lib. 28. *Nominatæ Coss. prouinciæ sunt: Sicilia Scipioni extra sortem concedente collega, quia cura sacrorum Pontificem Max. in Italia retinebat: Brutij Crasso.* Notanda autem est religio Romanorum, qui nefas putabant Pontificem Max. extra Italiam proficisci, ne sacrorum cura desereretur. Primus multis post ætatibus P. Licinius Crassus Cos. idemque Pontifex Max. extra Italiam profectus est, quod nunquam anteà factum erat, idque ei pessimè cessit. victus enim & interfectus est, vt est in Epitome 59. Titi Liuij. Ac tum quidem multis eam Crassi Pontificis Max. profectionem extra Italiam displicuisse, deque ea re magnis contentionibus in Senatu & ad populum actum fuisse testis est Cicero Philipp. XI.

Pag. 605. Ὅτι ἱμάτιον ἀνεβάλλετο.] Apud Græcos lautissimus ac beatissimus quisque pallium in humeros reijciebat, idque ἱμάτιον ἀναβάλλεσθαι dicebant. quod & athletis vsitatum fuisse docet Libanius in Orat. pro saltatoribus, pag. 490. Ἤδη τις ἀθλητὴς μακρὰ βαίνων καὶ διαβρέχων ἐλαίῳ τῆς ἐσχάτης εὐωδίας, ἀναβεβλημένος ἱμάτιον. Contrà modestiores brachium pallio cohibebant, vt notatum est suprà.

Pag. 610. Τὸ δεινὸν ἐκεῖθεν ἀρξάμενον.] Idem tradit Liuius initio lib. 39. *Luxuriæ peregrinæ origo ab exercitu Asiatico inuecta in vrbem est. ij primum lectos æratos, vestem stragulam pretiosam, plagulas, & alia textilia, monopodia, & abacos Romam aduexerunt. tunc psaltriæ sambucistriæque, &c.* Consentit & Plinius libro 33. cap. XI. *Eadem Asia domita multò etiam grauius afflixit mores.* Et paulò antè, *Asia primùm deuicta luxuriam misit in Italiam.*

Pag. 617. Ἐν Ἰταλίᾳ λαχὼν ἀρχήν.] Hinc emendandi sunt Commentarij Fastorum à Sigonio viro doctissimo conscripti. Is enim ad annum vrbis 610. scribit Claudio Galliam prouinciam obtigisse, cùm tamen Italia ei obuenerit, vt ex hoc Dionis loco constat.

Ἐκ τῶν δέκα ἱερέων.] Cùm à Salassis, quos App. Claudius iniustè aggressus erat, illata clades esset Romanis, decemviri pronunciarunt se inuenisse in libris Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi essent, sacrificari in eorum finibus oportere, vt ait Iulius Obsequens in prodigiis huius anni. Itaque Senatus duos ex decemviris ad Appium Consulem misit, qui monerent vt in finibus Gallorum sacra faceret, priusquam iis belliũ inferret.

Pag.

Pag. 618. Τῷ Λευκόλλῳ χρῆσαι.] Hanc L. Mummij benignitatem laudat Strabo lib. 8. his verbis: Λεύκολλος δὲ κατασκευάσας τὸ τῆς εὐτυχίας ἱερὸν, καὶ στοάν τινα, χρῆσιν ᾐτήσατο ὧν εἶχεν ἀνδριάντων ὁ Μόμμιος ὡς κοσμήσων τὸ ἱερὸν μέχρι ἀναδείξεως, εἶτ' ἀποδώσων. οὐκ ἀπέδωκε δὲ, ἀλλ' ἀνέθηκε, &c. quæ ita vertit Xylander: *Et cum Lucullus bonæ fortunæ templum fecisset cum porticu, Mummium rogauit vt tabulas sibi commodaret ad ornatum templi, donec illud dedicaret, pollicitus se statim à dedicatione eas redditurum.* Sed Casaubonus Xylandrum reprehendit; ait enim Felicitatis templum fuisse dicendum, non bonæ Fortunæ. cui vt assentiar, facit Ciceronis locus, quem mox adducam. Illud etiam in Xylandri versione reprehenderim, quod illa verba, μέχρι ἀναδείξεως vertit, *donec dedicaret*, cùm vertendum fuerit, *quas duntaxat in publico proponeret, ac mox redditurus esset.* Subijcit Strabo, Mummium eam iniuriam patienter tulisse, eoque facto maiorem laudem ac gloriam quam eum qui tabulas dedicauerat, sibi peperisse. Simile ac planè geminum exemplum refert Dio lib. 48. in fine, de L. Domitio, qui cùm palatium refecisset, & pictas tabulas commodato accepisset ab Augusto, eas cum palatio dedicauit, ac reposcenti paulò pòst Augusto, renunciauit vt ministros mitteret qui eas auferrent. Itaque Augustus religione motus eas ibi dedicatas reliquit.

Τυχαῖον.] Melius εὐτυχαῖον, ex Strabone legeretur. tamen Dio etiam lib. 43. τυχαῖον vocat. Cicero in Verrem de signis: *At ille L. Mummius cum Thespiis ea quæ ad ædem Fælicitatis sunt, cæteraque profana ex illo oppido signa tolleret.* tangit historiam quæ hîc refertur à Dione.

Πομπήιος.] Vide Appianum in Hispaniensi, Sigonium in Fastis, ad annum 613.

Pag. 621. Ὅτι ὁ Κλαύδιος.] Hic locus vnicè confirmat coniecturam Caroli Sigonij, qui anno vrbis 617. Censores posuit Appium Claudium Pulcrum, & Q. Fuluium Nobiliorem, quorum nomina in Fastis Capitolinis præ vetustate interierant: sed vir diligentissimus vtrumque sagaciter odoratus est. Itaque eius coniecturam, quippe quæ hoc Dionis nostri loco comprobetur, suo elogio afficiendam esse duxi.

Ὁ Φούριος.] Consul fuit anno V. 617. cum Sex. Atilio Serrano, & Hispaniam prouinciam sortitus est. Eius factum plenum generosæ fiduciæ refert & Valerius Max. lib. 3. cap. 7. *P. Furius Philus Cos. Q. Metellum & Q. Pompeium consulares viros inimicos suos, cupitam sibi profectionem in prouinciam Hispaniam identidem exprobrantes legatos secum illuc ire coëgit.*

Pag. 622. Αὐτῷ τὰ τῶν Νεμαντίνων ἐπινίκια.] Hæc vox corrupta mihi videtur. vnde enim aut Hostilius Mancinus, aut Gracchus triumphum sperare poterant? quorum alter multis prælijs victus, alter ignominiosæ paci subscripserat. αὔλῳ certè hîc legendum esse, non αὐτῷ, satis apparet, & ad Aulum Hostilium Mancinum id esse referendum.

Πρωτεῦσαι πάντως ἐπιθυμήσας.] Prorsus verissimum est quod ait Cicero in Quintiana: *Quemadmodum solent homines nobiles, seu rectè, seu perpe-*

ram facere cœperunt, ita in vtroque excellere, vt nemo nostro loco natus assequi possit.

Pag. 625. Εκλαυσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.] Eius prodigij meminit Iulius Obsequens, C. Claudio, M. Perpenna Coss. anno V. 623. *Apollinis simulacrum lacrymauit per quatriduum. Vates portenderunt Græciæ fore exitium vnde deductũ esset.* sequenti verò anno mortuus est P. Scipio Africanus.

Pag. 626. Βραχίονα πρῶτος ἀπεγύμνωσε.] Idem scribit Plutarchus in Gracchis: Τὸν Ῥωμαίων πρῶτον ἐπὶ τοῦ βήματος περιπάτῳ τε χρήσασθαι, καὶ περισπάσαι τὴν τήβεννον ἐξ ὤμου· καθὰ περὶ Κλέωνος τοῦ Ἀθηναίου ἱστορεῖται περισπάσαι τε τὴν περιβολὴν, καὶ τὸν μηρὸν ἀλοῆσαι πρῶτον τῶν δημαγωγούντων. Post Cleonem Athenis oratores omnes exerta manu perorare solitos docet Æschines in Orat. contra Timarchum, cùm antea is habitus immodestior existimaretur. Veteres quoque Romani inter orandum brachium veste continebant, vt docet Quintilianus lib. XI.

Ηνδρεώθησαν.] Vox est familiaris Dioni. Suidas, Ηνδρεώθησαν. Ανδρείαν ᾠκείωσαν. οὕτως Δίων πολλάκις ἐχρήσατο. De hoc autem stupro virginum Vestalium præter Plutarch. cap. 83. quæst. Rom. ita Orosius in lib. v. cap. 15. *L. Veturius eques Rom. Æmiliam virginem Vest. furtiuo stupro polluit, duas præterea virgines Vest. eadem Æmilia ad participationem incesti sollicitatas, contubernalibus sui corruptoris exposuit. Indicio per seruum facto supplicium de omnibus sumptum est.* Sed Orosius post Iugurthinum bellum id commemorat, cùm triennio antè contigerit, M. Acilio & C. Porcio Catone Coss. vt tradit Iulius Obsequens, firmatque Liuij Epitome 63. De hoc iudicio illustria sunt quæ notat Asconius in Milonianam: *Ob quam seueritatem quo tempore Sex. Peducæus Trib. pl. criminatus est L. Metellum Pont. Max. totumque collegium Pontificum malè iudicasse de incestu virginum Vestalium, quod vnam modò Æmiliam damnauerat, absoluerat autem duas, Marciam & Liciniam, populus L. Cassium creauit, qui de eisdem virginibus quæreret. isque & vtrasque eas, & præterea complures alios nimia, vt existimabatur, asperitate vsus dãnauit.* Addit Obsequens, ædem Veneri Verticordiæ factam esse. Pro Licinia dixit L. Licinius Crassus celebris ille orator, annos tum XXVII. natus, vt ait Cicero in Bruto.

Pag. 629. Μάρκῳ Δρούσῳ.] M. Drusus Consul anno V. 641. aduersus Scordiscos benè rem gessit, contra quos C. Cato, qui Consul ante biennium fuerat, minus prosperè pugnauerat, vt est in Epitome 63. Titi Liuij.

Καὶ τὴν ἄλλως.] Mendum hîc subesse perspicuum est. Nam quod edidimus coniunctim τὴνἄλλως, non satisfacit, prorsusque, legendum videtur ἣν γὰρ ἄλλος καὶ, &c.

Pag. 630. Ηχθετο ὁ Μάριος.] Error est compilatoris. Neque enim hæc de Mario dicebat Dio, sed de Gauda Mastanabalis filio, Massanissæ nepote, vt auctor est Salustius in Iugurthino.

Τολῶσαν.] Notum prouerbio est aurum Tolosanum, quod Q. Cæpio

captâ Tolosâ diripuit, vt narrat Gellius lib. 3. Iustinus lib. 32. aliique. Id contigit anno vrbis 647. Q. Cæpione, & Atilio Serrano Coss.

Pag. 633. Γναῖος Δομίτιος.] Idem refert Cicero in Orat. pro Rege Deiotaro. Valerius Max. lib. 6. & Asconius in Orat. pro Scauro.

Pag. 637. Πούπλιον Φούριον.] Id contigit anno V. C. 653. C. Mario VI. Valerio Flacco Coss. vt Orosius scribit, & Appianus lib. I. de bellis ciuilibus. De hoc eodem Furio accipienda esse opinor quæ paulò pòst leguntur in his Dionis Excerptis, Ὅτι ὁ Φούριος, vsque ad ἀφείλετο. Ac transposita hîc esse fragmenta suspicor, quæ suo loco sic restituenda sunt, si caput illud cuius initium est, Ὅτι ὁ υἱὸς, & illud quod proximè sequitur, vsque ad verbum ἀφείλετο, collocentur ante illud, Ὅτι τοῦ Ρουτιλίου, quod ipsa historiæ series requirit. Metellus enim Numidicus aliquot annis ante damnationem Rutilij est restitutus.

Ἀπελογήσατο γενναιότατα.] De constantia Rutilij Rufi consule Valerium lib. 6. cap. 4. de quo ita Cicero in Bruto: *Qui cùm innocentissimus in iudicium vocatus esset, (quo iudicio conuulsam penitus scimus esse Rempub.) cùm essent eo tempore eloquentissimi viri L. Crassus, & M. Antonius Consulares, eorum adhibere neutrum voluit. dixit ipse pro sese, & pauca M. Cotta quod sororis erat filius. Sed Q. Mucius enucleatè illè quidem & politè, vt solebat: nequaquam autem ea vi atque copia quam magnitudo causæ postulabat.* Fuerat autem Rutilius legatus in Asia Q. Mucij Procos. non autem Quæstor, vt ait Asconius in Verrinas. Nam Quæstor quomodo esse potuisset, qui Prætor fuerat, & Consulatum gesserat?

Pag. 638. Ἐν Μιτυλήνῃ.] De hoc exilio Rutilij ita loquitur Cicero in Orat. pro Rabirio Postumo: *Facilius certè P. Rutilium Rufum necessitatis excusatio defendet, qui cùm à Mithridate Mitylenis oppressus esset, crudelitatem Regis in togatos vestitus mutatione mutauit.* Mitylenis à Mithridate captis, Rutilius Smyrnam se recepit, & à Smyrnensibus ciuitate donatus est, vt tradit Cicero in Orat. pro Cornelio Balbo. Cumque ei reditum in patriam Sullana victoria præstaret, in exilio ne quid contra leges faceret, remansit, teste Valerio Max. lib. 6. quod etiam testatur Ouidius lib. I. Elegia 4. de Ponto:

Et graue magnanimi robur mirare Rutili,
Non vsi reditus conditione dati.
Smyrna virum tenuit. Adde Orosium lib. V. cap. 17.

Καίπιος εἶχεν.] Non sine causa, vt arbitror, Q. Seruilium Cæpionem hîc intelligi existimaui. Hoc enim pronomine affectus fuit, vt testatur Cicero pro domo sua: *M. Drusus ille clarissimus vir Trib. pl. Pontifex fuit. ergo si is Q. Cæpionis inimici sui postem ædium tenuisset, & pauca verba fecisset, ædes Cæpionis essent dedicatæ.* Porrò M. Drusus Senatus & Optimatium partes tuebatur. Contrà Q. Cæpio nimis equestri ordini deditus, à Senatu dissidebat, teste Cicerone in Bruto.

Γάμων ἐπαλλαγῆς.] Dupliciter accipi potest hæc Γάμων ἐπαλλαγή. Primò ita, vt Drusus quidem Cæpionis, Cæpio autem Drusi sororem in con-

ingium acceperint. Secundò, vt ambo vxores suas inuicem permutauerint, & Cæpio quidem Druso, Drusus Cæpioni coniugem suam cessserit, quod non omnino insolens videri debet. Etenim & M. Catonem Hortensio vxorem suam petenti cessisse Plutarchus narrat, & Strabo p. 515. lib. XI. κατὰ παλαιὸν Ῥωμαίων ἔθος. Prior tamen sensus magis placet. Ex hac autem affinitate tandem in acerrimas inimicitias venerunt Drusus ac Cæpio: quas ex annulo in auctione vænali cæpisse tradit Plinius lib. 33. cap. 1.

Pag. 641. Μάειος ὑποπτεύσας τὸν λοῦπον.] Imò λοῦπος ὑπ. τὸν Μάειον legendum est Sic enim refert Orosius. *Rutilius Coss. Marium propinquum suum legatum sibi elegit. quem assiduè submonentem moram bello vtilem fore, dolo id agere ratus contempsit, seseque in insidias Marsorum præcipitauit.*

Pag. 642. Τραλλιανοί.] Idem narrat Appianus in Mithridatico. Cæterum Tralliani id ex more institutóque originis suæ fecisse videntur, qui alium ad cædem faciẽdam conduxerint. Etenim scribit Hesychius Τράλλεις dici mercenarios Thracas, qui ad faciendas cædes conducantur. Ab his autem Thracibus vrbs Tralles & condita & appellata est. Strabo lib. 14. κτίσμα δέ φασιν εἶναι τὰς Τράλλεις Ἀργείων καί τινων Θρᾳκῶν, ἀφ' ὧν καὶ τοὔνομα ἔχει. Hi Thraces, vt dixi, Tralles appellabantur. quod præter Hesychium docet Diodor. lib. 17. ἐκ δὲ Θρᾴκης ἱππεῖς μὲν ἑξακόσιοι, Τραλλεῖς δὲ πεζοὶ χίλιοι. quanquam Stephanus Byzantius Tralles Illyriorum genus esse dicit, in Βῦρις & in Τραλλία. cui accedit & Liuius lib. 31. *Quadringentos Triballos, Illyriorum id, sicut alio diximus loco, est genus.* In ms. codice S. Victoris *Trall.* reperi. vnde Tralles emendandum esse non dubito. sic enim idem Liuius lib. 37.

Οἱ Θρᾷκες.] Id contigisse videtur anno V. 665. vide Sigonium in Fastis.

Pag. 647. Τὰ εἰσιτήρια.] Kalendis Ian. Coss. in Capitolium procedebant, ibique sacrificabant, inde in forum descendebant, atque ibi augurium captabant, vt docet Dio lib. 58. de Seiano, Ouidius lib. 4. de Ponto, Elegia 4. Deinde hostiis de consilij sententia pro tribunali probatis sacrificabant pro Curia, inde Patres Conscriptos in curiam vocabant. Cuius moris non obscurè meminit Cicero in 2. Agraria de Prætoribus Campanis. *Erant hostiæ maiores in foro constitutæ quæ ab his Prætoribus de Tribunali, sicut à nobis Coss. de consilij sententia probatæ ad præconem ac tibicinem immolabantur. deinde Patres Conscripti vocabantur.* Hinc explicandus est Tertulliani locus in 1. ad Nationes cap. x. *Sed tamen & Gabinius Cos. Kalendis Ian. cum vix hostias probaret præ popularium cœtu, &c.* Dio 45. pag. 279. τοῦ Οὐιβίου τὰ εἰσιτήρια τῇ νουμηνίᾳ θύοντος ῥαβδοῦχός τις αὐτοῦ ἔπεσεν ἐξαίφνης. Idem lib. 72. pag. 857. ὅτε τὰ εἰσιτήρια πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἔθυεν Ἰουλιανὸς παρόντων ἡμῶν. Sed hic vltimus locus non de illo sacro accipiendus est, quod fiebat Kal. Ian. quippe Didius Iulianus imperium occæpit a. 4. Cal. Apr. nec plusquam bimestre

ſpatium imperauit. Itaque potius ad illum morem referendus eſt quem Appianus lib. 2. Ciu. memorat. ἔθος δὲ τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν βουλὴν εἰσιοῦσιν οἰωνίζεσθαι προεισιοῦσιν. quod ab Auguſto primum inſtitutum eſſe ſcribit Suetonius: ſimiliter apud Athenienſes εἰσιτήρια dicebantur ſacra quæ pro Senatu & populo Athen. fiebant anno nouo. de his Demoſthenes in Orat. de falſa legatione. καὶ ἡ βουλὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα εἰσιτήρια ἔθυσε, καὶ συνειστιάθη. & in Midiana: εἶτα μὲν με εἰσιτήρια ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι καὶ θῦσαι καὶ κατάρξασθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως. Suidas ad hæc verba notat. Ταύτην δὲ τὴν ἡμέραν Ἀθηναῖοι περὶ τὴν τοῦ ἔτους γενομένην ἄγουσι. Contrà exitu anni dies ille, quo omnes Magiſtratu abibant, ἐξιτήρια dicebatur, teſte Heſychio. ἐξιτήρια, inquit, ἡμέρα ἐν ᾗ τὰς ἀρχὰς ἀπετίθεντο Ἀθήνησι.

Τῇ ἡγεμονίᾳ τὰς ἀρχάς.] Hæc ſunt manifeſtè corrupta: ſed emendatio difficilis eſt. Ac pro τὰς ἀρχὰς non dubito equidem legendum eſſe τὰς ἀπαρχάς.

Pag. 646. Τὰ πολλὰ τῶν ἀνδρῶν.] Sic in codice noſtro exaratum eſt, cum tamen τῶν ἔργων legendum ſit ex Plutarcho in Sulla. ex quo hæc & ſequentia quatuor capita ad verbum tranſcripſit Dio. Sed & caput 34. & 37. legationum ex Dionis hiſtoria Excerptarum, ſimiliter exſcripta ſunt ex eiuſdem Plutarchi Sulla. Adeò furaces & plagiarij Græci ferè omnes deprehenduntur. Portò cum hæc ex Plutarcho exſcripta ſint, furto ſemel deprehenſo facile nobis fuit lacunas aliquot noſtri exemplaris inde explere.

Pag. 649. Παρθένιον.] Plantam hanc deſcribit Dioſcorides lib. 3. cap. 155. Scholiaſtes vetus Nicandri in Theriaca ait eandem σιδηρῖτιν & περδίκιον appellari & ἐλξίνην.

Πότοις μεθημερινοῖς.] Apud antiquos dedecori habebatur per diem poculis indulgere. Soliſque id ganeonibus conuenire putabant. Itaque apud Plutarchum in Arato emiſſarij Nicoclis tyranni ad ſpeculanda iuuenis Arati conſilia ſubmiſſi, tyrannum ridebant qui iuuenem diurnis compotationibus deditum reformidaret. Οὐδὲν ἦν, ἔλεγον, τυράννου δειλότερον, εἰ καὶ Νικοκλῆς τηλικαύτην πόλιν ἔχων ὀῤῥωδεῖ μειράκιον εἰς ἡδονὰς καὶ πότους μεθημερινοὺς τὰ τῆς φυγῆς ἐφόδια καταχορηγούμενον.

Ἱερὸν τοῦ θεοῦ λύχνον.] Athenis erat lucerna ſacra in templo Mineruæ, quam πολιάδα vocabant, Liuius Arcis præſidem interpretatur. Eam lucernam oleo quotannis implebant certo die, durabatque oleum vſque ad eundem diem inſequentis anni, tametſi diu noctuque arderet. Eius lucernæ ellychnium erat ex carbaſo, quod genus lini haudquaquam igne conſumitur, vt refert Pauſanias, ἐν περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος lib. 1 Eum λύχνον ἄσβεστον vocabant Athenienſes. Strabo lib. 9. ἀρχαῖος νεὼς ὁ τῆς Πολιάδος, ἐν ᾧ ὁ ἄσβεστος λύχνος. Hunc vero perpetuum ignem cuſtodiebant Athenis non virgines, vt Romæ in æde Veſtæ, ſed mulieres viduæ. Plutarchus in Numa: ἐπεί ποι τῆς Ἑλλάδος, ὅπου πῦρ ἄσβεστόν ἐστιν ὡς Πυθοῖ καὶ Ἀθήνησιν, οὐ παρθένοι, γυναῖκες δὲ πεπαυμέναι γάμων ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν. Et

paulò pòst, addit sacram hanc lucernam Athenis extinctam esse tyrãnî Aristionis temporibus: καθόσῳ Ἀθήνησι μὲν ἐπὶ τῆς Ἀριστίωνος λέγεται τυραννίδος ἀποσβεσθῆναι τὸν ἱερὸν λύχνον.

Pag. 650. Ὑποστρατηγὸς Φλάκκου Φιμβρίας.] Notandum est hæc à Dione memorari post Consulatum Cinnæ & Carbonis. ex quo apparet Valerium Flaccum Procos. à Fimbria legato occisum esse, vt rectè Velleius Paterculus prodidit, & ex eo Sigonius in Fastis ad annum V. 668. Quocirca non assentior Vincentio Contareno doctissimo viro qui cap. 7. variarum lectionum, Flaccum in Consulatu occisum esse contendit.

Pag. 654. Ανδρὶ μήτ' ἄλλως ἐπιτηδείῳ.] Lucretium Ofellam intelligi existimo, cui L. Sulla maximam exercitus partem ad obsidionem Prænestinæ vrbis commiserat. vt scribit Plutarchus & Liuius. Hic Lucretius Ofella paulò pòst cum Consulatum peteret, Sullæ iussu occisus est à L. Bellieno vti Asconius dicit in Orat. Ciceronis in toga candida.

Pag. Τὸν ἀγρὸν τὸν δημόσιον.] Nempe in villa publica consules dilectum habebant, vt docet Varro lib. 3. de re rustica cap. 2. *Præterea cum ad remp. administrandam hæc villa sit vtilis, vbi cohortes ad dilectum Consuli adductæ consistant, vbi arma ostendant: vbi Censores censu admittant populum.* Duplicem autem dilectum quotannis Romæ habebant Consules, primum in Capitolio, quando iussu Cos. conueniebant iuniores. ibique à Tribunis singulæ tribus sortito citabantur sicut refert Polybius lib. 6. Varro γεροντοδιδασκάλῳ. *Manius Cos. in Capitolio cum dilectum haberet, nec citatus in tribu ciuis respondisset, vendidit tenebrionem.* Liuius quoque lib. 26. *Marcellus relictis Siculis in Capitolium ad dilectum abiit.* Posterior dilectus erat cum iidem iuniores prȩstituto die conuenire iterum iussi in certum locum, alij in principes, alij in hastatos, alij in velites legebantur vt tradit ibidem Polybius. Sed cum is locum in quo hic posterior dilectus agebatur, non tradiderit, ego villam publicam in campo Martio eam fuisse affirmo ex auctoritate M. Varronis. Atque hic posterior propriè dilectus fuit. Nam in priore dilectu, forte tantum res peragebatur, posterior sola lectione constabat. Quare Polybius in hoc dilectu vtitur hac voce διαλέγειν, quod ad verbum est deligere. διαλέγουσι δὲ τοὺς μὲν νεωτάτους εἰς γροσφομάχους, &c. Primos autem reperio M. Fabium & L. Valerium Coss. dilectum in campo Martio habuisse anno Vrbis 271. vt Tribunos pl. eluderent qui dilectum impediebant. quippe Tribb. pl. extra vrbem nulla potestas erat. vt refert Dionys. Halic. lib. 8.

Pag. 661. Αναγραφὴ βουλευτῶν.] Erat quippe album Senatorium, in quo omnium Senatorum erant nomina perscripta, idque quotannis proponi in Curia solebat ex instituto Augusti, vt notat Dio lib. 55. ad annum 746. Tacitus lib. 4. Annalium. *Albo Senatorio erasit.* Ad hoc album alludere videtur Paulinus in epist. 33. ad Alethium cum ait. *Verè tunc*

tibi, Roma, nobilis esset illa nobilitas, quam sacrati patres Abraam, Isaac paternis finibus exciperent, quam cæli Senatus agnosceret, quam post togam nulla immundi sanguinis sanie funestatam regali stola Christus indueret, & in albo hoc est libro vitæ perennis adscriberet. Idem Constantinopoli vsitatum fuisse docet Corippus lib. 3.

Inde Senatorum sacro recitantur ab albo
Nomina, Conscripti patres, &c.

Sed & in municipiis & coloniis erat album Decurionum, cuius mentio fit in Pandectis quod in hoc Dionis loco intelligi nihil vetat. βουλευταὶ enim tam de Senatoribus pop. Rom. quam de Decurionibus dicitur.

Κατάλογος στρατιωτῶν γομιζομένων.] Qui in hunc militarem catalogum relatus non esset, is nequaquam miles habebatur, tametsi lectus esset tiro, & sumptu publico iter in exercitu faceret. Vlpianus leg. 42. de testamento mil. *Qui nondum in numeris sunt, licet etiam lecti tirones sint, & publicis expensis iter faciant, nondum milites sunt. debent enim in numeros referri.*

Εγγεγραμμένους κπινάκω.] Hinc Cicero eam proscriptionem à L. Sulla factam facete Cannensem pugnam appellat. Canna enim seu calamo proscripta erant nomina eorum quos Sulla morti addixerat. In Oratione pro Roscio Amerino Erucium sic compellat. *Te pugna Cannensis accusatorem sat bonum fecit. Multos cæsos non ad Thrasymenum lacum, sed ad Seruilium vidimus, &c.* quem Ciceronis locum ita vt dixi interpretatur Arnobius lib. v. in fine: *Potest quidem proscriptio, quemadmodum Tullius ludit, pugna dici appellarique Cannensis.*

Pag. 662. Οτι ὁ Τιβέριος.] Hæc inserenda sunt lib. 55. Dionis pag. 554. qui liber ad nos non integer sed breuiatus peruenit. similiter & cæteri qui eum sequuntur vsque ad librum 61. Itaque integros Dionis libros tantum xx habemus à lib. scilicet 35. vsque ad 55. Sanè in Vaticana bibliotheca codex Dionis hos duntaxat libros habet. Initium enim eius est à libro 35. finis in 54. Cæteri deinceps libri vsque ad 61. breuiati sunt à nescio quo, qui Xiphilino anterior, an posterior fuerit obscurum est.

Εν τῷ ὁμονοίῳ.] Hanc ædem Concordiæ Tiberius anno V. C. 747. Kal. Ian. quibus consulatum iniuit cum Cn. Pisone, vltro à se refectū iri receperat, quo eam suo ac Drusi nomine dedicaret, vt scribit Dio lib. 55. Dedicauit autem anno 764. inscripto suo, & fratris Drusi tametsi pridem mortui nomine. Dio in lib. 56.

Pag. 665. Κατηχάζετο.] Legendum videtur κατηχάζετο γελῶν τινὶ θ' ὅτι εἰ. sed ante hæc verba deesse quidpiam videtur, non enim dixit, quid in eo Tiberij testamento scriptum esset.

Πεὶν διαρπάσαι.] Legendum videtur, πρὶν δικάσαι qua voce vtitur Dio lib. 53. aut sanè, δημαρχῆσαι. Notum porrò est Tribunos quandiu in magistratu erant, in ius vocari non potuisse, ob ius sacrosanctæ potestatis. Exemplum est apud Valerium lib. 6. cap. 5.

Ὅτι Γάϊος.] Hæc locum habent in lib. 55. Dionis, pag. 555. vbi ingens est lacuna multorum annorum, quod breuiatoris, vt iam monui, facinus est: qui quidem non contentus plurima resecuisse, grauem præterea errorem admisit, cùm ait: *Συνέβη δὲ εὐθὺς καὶ τὸν Τιβέριον ἐκ Ῥόδου ἐς Ῥώμην ἀφικέσθαι, Λουκίου καὶ Γαΐου τελευτησάντων.* quæ sunt sine dubio falsissima. Constat enim post Tiberij reditum ex Rhodo C. & Lucium Cæsares plusquam biennij vixisse spatio, vt Velleïus lib. 2. testatur, & Suetonius. Hunc verò errorem non Dioni esse, sed breuiatori tribuendum, patet ex Zonara, qui cùm Dionem vbique transcribat, id quidem sic refert: *καὶ ὁ Τιβέριος οὐ πολλῷ πρότερον ἐκ τῆς Ῥόδου ἐπανοστήσας.*

Ταῖς δίκαις τισῖν.] Suetonius in Caio. de Germanico: *Orauit causas etiam triumphalis.* Ouidius in libro 1. Fastorum, ad Germanicum loquens:

Quæ sit enim culti facundia sensimus oris,
Ciuica pro trepidis cùm tulit arma reis.

Pag. 666. *Αὐτὸς Συριακῷ φίλῳ χρώμενος.*] Horum Tiberij verborum is esse sensus videtur. iniustè agere Gallum qui cùm Syriaci amicitiâ libenter vtatur, Seiano amicitiam principis inuideat. Idem enim iuris sibi esse quod Gallo. quare si Gallus Syriacum in amicitiam admiserit, sibi quoque Seianum adsciscere amicum licere. Porrò Syriacus ob hæc principis verba, paulo postea est occisus, vt testatur Dio lib. 58. pag. 625. *Συριακὸς δ' οὔτ' ἀδικήσας τι οὔτ' αἰτιαθεὶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παιδείᾳ ἐλλόγιμος ὢν ἐσφάγη διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι φίλον αὐτὸν τοῦ Γάλλου ὁ Τιβέριος εἰπὼν εἶναι.* quæ manifestè pendent ex iis quæ nos edidimus.

Συριακῷ.] Hic est Vallius Syriacus, quem hominem disertum vocat Seneca lib. 2. Controuers. eiusque declamationes laudat passim. Dio *ἐπὶ παιδείᾳ ἐλλόγιμον* dicit fuisse.

Pag. 669. *Δρούσον διὰ τῆς γυναικὸς*] Drusum Germanici filium intelligit, cuius vxorem Æmiliam Lepidam corruperat Seianus, eoque induxerat vt maritum suum crebris apud principem criminationibus vrgeret. Tacitus lib. 6. Annalium: *Et Æmilia Lepida, quam iuueni Druso nuptam retuli, crebris criminationibus maritum insecuta, quamquam intestabilis, tamen impunita manebat, dum superfuit pater Lepidus.*

Τὸν Κάσσιον.] L. Cassium Longinum sine dudio intelligit, qui Consul fuit cum M. Vinucio, anno V. C. 783. hic cum ad Senatum retulisset de Druso, Senatus Drusum hostem publicum censuit. quo facto Drusus in custodiam conditus est intra Palatium Romæ, L. Cassio, M. Vinicio Coss.

Ὅτι βασανισθεῖσα.] Idem intelligit Suetonius in Caligula, cap. 16. *Mulieri libertinæ octingenta donauit, quod excruciata grauissimis tormentis de scelere patroni reticuisset.*

Pag. 670 *Παρθοι τὸν βασιλέα σφῶν.*] Tiridatem scilicet, quem Tiberius Regem Parthis dederat. idem mox coniuratione Megistanum pulsus est regno anno V. 789. Q. Plautio, Sex. Papinio Coss. vt scribit Tacitus libro 2.

Pag. 673.

Pag. 673. Τὴν Σμύρναν ὁ Τιβέριος.] De hoc templo quod Smyrnei Tiberio & Senatui publicè posuerunt, & de Senatusconsulto in eam rem facto consulendus est Tacitus lib. 4. Eius templi hic videtur fuisse titulus, Τιβερίῳ Καίσαρι καὶ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ.

Νεὼν ὃν οἱ Μιλήσιοι.] Hoc templum intelligit Suetonius in Caligula cap. 21. cùm ait, *Destinauerat & Mileti Didymeum peragere.*

Τάς τε ὀργὰς καὶ τὰ δικαστήρια.] Sic in ms. scriptum est manifesto errore. Itaque conijciebam τάς τε ὥρας, vt sensus sit Caium ex modo aquæ quæ litigantibus dabatur, lucrum captasse. Cæterùm de his sordibus Caij ita scribit Suetonius cap. 40. *Vectigalia noua atque inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. Pro litibus atque iudiciis vbicunque conceptis quadragesima summæ de qua litigaretur. Ex gerulorum diurnis quæstibus pars octaua.*

Βραχυτάτοις γράμμασι.] Hæc ferè è Suetonio transcripta à Dione esse videntur. Is cap. 41. hæc scribit: *Tandem flagitante populo Rom. proposuit quidem legem, sed minutissimis literis, & angustissimo loco, vti ne cui describere liceret.* quamquam Dio non angustissimo loco, sed editissimo legem esse propositam dicit.

Pag. 674. Τοῦτο δὲ τὸ τοῦ λόγου.] In vulgatis Dionis exemplaribus, τοῦ νόμου excusum est. paulò pòst pro ὁμολόγουν, rectius apud Zonaram ὡμολόγουν legitur.

Τὸ Τιβερίου τοῦ σφαγ.] Lege ex Zonara, τὸν τοῦ Σιλίου τοῦ ὑπὸ Τιβερίου σφαγέντος υἱόν. Nostri enim codicis lectio ferri non potest; quippe pater Silij non Tiberius, sed Caius pronomen habuit, teste Cornelio Tacito lib. 4. Annalium.

Τὸν γοῦν Κλαύδιον ἐλάνθανε.] Stupiditati Claudij iure id adsignaueris. Cæterùm & alijs ferè omnibus vsuuenit, vt domesticam calamitatem nouissimi cognoscant: Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum, *L. Sullæ,* inquit, *Felicis si non habuisset vxorem Metella coniux palam erat impudica. Et quia nouissimi mala nostra discimus, id Athenis cantabatur, & Sulla ignorabat, secretaque domus suæ primùm hostium conuitio didicit.*

Pag. 677. Ἀσιατικοῦ κήποις δι' οὕς.] Tacitus libro XI. extremo. *Interim Messalina Lucillianis in hortis prolatare vitam.* hos hortos Asiatici fuisse, eumque à Messalina ob eos maximè hortos necatum idem Tacitus prodit initio eiusdem libri: *Simul hortis inhians quos ille à Lucullo emptos insigni magnificentia extollebat.* sed aut hîc *Lucillio* legendum est, aut suprà, *Lucullanis,* apud Tacitum.

Ὅτι ὁ Σιλανός.] Vide Zonaram pag. 185. Tacitus lib. 12. initio, eadem habet quæ hîc Dio: *L. Silano desponderat Octauiam Cæsar, iuuenemque & alia clarum, insigni triumphalium & gladiatorij muneris magnificentia protulerat ad studia vulgi.* Adde Suetonium in Claudio, cap. 24. & 29.

Στασιάρχην.] Principem factionis intelligi existimaui, quales fuerunt ij qui Δήμαρχοι dicuntur à Græcis, quorum crebra mentio est in historia Byzantina.

Τὴν τοῦ Απανοῦ θυγατέρα.] Lego τοῦ Σηϊανοῦ, cuius emendationis auctorem habeo Suetonium. Is cap. 27. in Claudio scribit: *Drusum Pompeium puberem amisit, cui & ante paucos dies filiam Seiani despondisset.*

Pag. 678 Σωσίβιον ᾧ ἡ τροφὴ καὶ ἡ παιδεία.] Mendum est apud Zonaram in huius viri nomine. Σωσίκιον enim legitur perperam, cùm Tacitus lib. XI. Sosibium appellet educatorem Britannici, qui eum præceptis ad virtutem formabat.

Τοὺς βουλομένους.] Existimaui legendum esse βουλευομένους, ex simili loco Dionis in lib. 57. de Liuia, quam adeò supra omnes fœminas fastu elatam fuisse dicit: Ὥστε καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοῦ δήμου τοὺς ἐθέλοντας οἴκαδε ἀσπαζομένους ἀεὶ ἐσδέχεσθαι. καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ δημόσια ὑπομνήματα ἐσγράφεσθαι.

Νάρκισσος τὸ λίμνης.] Vide Tacitum lib. XII. in fine, cuius hæc sunt verba: *Agrippina trepidatione Principis vsa, ministrum operis Narcissum incusat cupidinis ac prædarum.*

Pag. 682. Τοὺς ἐν τῷ βασιλικῷ θησαυρῷ.] In editis Dionis exemplaribus vulgò legitur, ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, perperam. Dio enim fiscum Principis solet vocare, τὸ βασιλικόν. Sic lib. 78. Agrippam quendam memorat τῷ βασιλικῷ συνδεδικηκότα, id est, qui Aduocatus fisci fuerat.

Μάρκον Ἰούνιον Σιλανόν.] Is primo anno imperij Neronis extinctus est, vt narrat Tacitus lib. 13. initio.

Τοῦ Πωλίωνος βδήσιον.] Cælius Pollio Præfectus militum in Armenia Mithridatem Armeniæ Regem socium pop. Rom. per summum scelus prodiderat, vt refert Tacitus libro 12. Claudio etiamtum imperante.

Διαθήκας τινὰς κακουργήσαντι.] Ea occasione Senatusconsultum factum est id cuius meminit Suetonius in Nerone, cap. 17.

Pag. 685. Ἐν φορείῳ λάθρα.] Suetonius cap. 26. *Interdiu clam gestatoria sella delatus in theatrum seditionibus Pantomimorum ex parte proscenij superiori signifer simul & spectator aderat.*

Στρατιώτας ταῖς τοῦ δήμου συνόδοις.] Tacitus libro 13. ad annum V. C. 808. *Fine anni*, inquit, *statio cohortis assidere ludis solita demouetur, quo maior species libertatis esset, vtque miles theatrali licentia non permixtus incorruptior ageret.*

Τὴν Ἰουλίαν μοιχεύσαι.] Iuliam Germanici filiam intelligit, quam Messalina Claudij vxor adulterij insimulatam necauit, æmulatione accensa quod Claudius sæpè solus cum ea colloqueretur. Seneca adulterij cum ea commissi crimine pulsatus, in exilium missus est, vt ait Dio libro 60. postea fauore & gratia Agrippinæ ab exilio reuocatus, Præturam insuper accepit, teste Tacito lib. 12.

Βιβλίον ἐκ τῆς νήσου.] Intelligit librum Senecæ de consolatione ad Polybium, qui Polybij (is erat Claudij libertus) laudibus totus scatet.

Pag. 689. Ἡβητήρια.] In vulgatis Dionis exemplaribus νικητήρια excusum est magno errore. Sunt autem ἡβητήρια, amœna diuersoria. ἑστιατόρια καὶ καταλύσεις, vt ad hunc locum nescio quis adnotauerat, quod malè in contextum admisit horum collectaneorum compilator. sic ἀνηβητήρια,

apud Herodotum in lib. 2. de Mycerino. quæ ἐνευωχητήρια Suidas interpretatur. & apud Plutarchum in Pompeio, τῆς Ῥώμης τὰ ἥδιστα προάστεια καὶ τῶν ἡβητηρίων τὰ κάλλιστα. Latini *Secessus* vocant.

Pag. 690. Ἄννιον ὑποστρατηγοῦντα.] Viuianus Annius gener Domitij Corbulonis, nondum Senatoria ætate pro legato quintæ legioni impositus erat in Syria, vt ait Tacitus lib. xv.

Ἰούνιος Τορκουάτος ἀπόγονος Αὐγούστου.] Tacitus ad annum V. C. 816. eandem necis Silani causam ponit: *Iisdem diebus Torquatus Silanus mori adigitur, quia super Iuniæ familiæ claritudinem diuum Augustum atauum ferebat. Iussi id accusatores obijcere, prodigum largitionibus, neque aliam spem quam in nouis rebus esse.* Erat hic Appij Silani filius, frater Marci & Lucij Silanorum. Etenim Tacitus & Dio abnepotem Augusti hunc Torquatum faciunt, perinde ac Marcum & Lucium. Itaque miror Lipsium virum acutissimum in stemmate Silanorum id fugisse. Eum vide in Notis ad lib. 12. Taciti. hunc eundem Torquatum eum esse existimo qui Consul fuit anno 806. cum Q. Haterio. proinde ei nomen fuerit D. Iunio Torquato Silano.

Ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας καὶ τὰς Κασπίας.] Suetonius in Nerone: *Parabat & ad Caspias portas expeditionem.* De qua expeditione loquitur Plinius lib. 6. his verbis: *Corrigendus est error in hoc loco multorum qui Caspias appellauere portas Hiberiæ, quas Caucasias diximus vocari. Et Neronis principis comminatio ad Caspias portas tendere dicebatur, cùm peteret illas quæ per Hiberiam in Sarmatas tendunt.*

Δάφνῃ.] Pythiorum victores lauro Delphica coronatos fuisse notum est vel ex Plinio lib. xv. sed dubium mouet Archiæ veteris poëtæ Epigramma, in quo habetur, Ἆθλα δὲ τῶν κότινος, μῆλα, σέλινα, Πίτυς. Pythicis ludis præmij loco μῆλα vides attribui. sed & Maximus Tyrius serm. 35. & 37 disertè μῆλα Πυθικὰ appellat, μεταχεῖν οὐ κοτίνου μόνον ὀλυμπιακοῦ, ἀλλὰ καὶ Πίτυος ἰσθμικῆς καὶ Σελίνου Ἀργολικοῦ καὶ Μήλων Πυθικῶν. Denique & Lucianus in Anacharsi Pythicis ludis adsignat μῆλα. Equidem hac voce baccas lauri Delphicæ significari crediderim, quæ maximæ erant, & è viridi rubentes, teste Plinio. Proinde non immeritò à pomorum similitudine poma appellatæ sunt. Accedit quod Græcis μῆλα, vt apud Latinos poma, omnis generis fructum comprehendunt. Itaque μῆλα, seu baccæ σωκχλογικῶς, pro corona laurea accipiuntur. Ausonium porrò non excuso, qui illum Archiæ versum suprà allatum sic vertit:

Serta quibus pinus, malus, oliua, apium. at in Græco erat μῆλα, non μηλέα.

Ἀπώλεσε τὸν πολιτικόν.] Corona Ciuica è quercu cum laurea primo omnium Augusto à Senatu populóque Rom. oblata est. decretúmque vt hæc pro foribus palatij poneretur, illa in fastigio domus Palatinæ: hæc ob hostes victos, illa ob ciues seruatos. Dio lib. 53. ad annum 726. τό τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ ὡς καὶ ἀεὶ τοὺς πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι

ἐμφριῶν. quæ Xylander ſic vertit, *Vt ante ipſius domum in palatio lauri ponerentur, ac ſuper eas coronæ quernæ ſuſpenderentur, &c.* Putauit ſcilicet τὸ, ὑπὲρ αὐτῶν ad δαφνῶν referendum eſſe, cùm ad βασιλείων referatur, vertendumque ſit, *In faſtigio Palatinæ domus ciuica figeretur.* Confirmat ſententiam noſtram Suetonius in Claudio cap. 17: *Naualem coronam faſtigio Palatinæ domus iuxta ciuicam fixit.* Vide Plinium lib. 16. cap. 4.

Pag. 693. Τὰ ἀναθήματα ὅσα ἐκ τῶν ἱερῶν.] Suetonius in Nerone cap. 32. *Vltimo templis compluribus dona detraxit, ſimulacráque ex auro vel argento fabricata conflauit.* Ad eam rem Nero vſus eſt opera ac miniſterio Acrati liberti, qui omnem ferre orbem terrarum eius rei cauſa peragrauit, nulla quamuis exigua villa prætermiſſa quin ſcrutaretur. De quo extat locus elegans apud Dionem Chryſoſtomum in Rhodiaca. ſed quia inſigni mendo corruptus eſt, nec à Caſaubono emendari potuit, eum hic apponam. Ἐπεὶ καὶ Νέρων τοιαύτην ἐπιθυμίαν, καὶ σπουδὴν περὶ τοῦτο ἔχων, ὥστε μηδὲ τῶν ἐξ Ὀλυμπίας ἀποσχέσθαι, μηδὲ τῶν ἐκ Δελφῶν ἔτι δὲ τοὺς πλείστους τῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως μετενεγκεῖν, καὶ τῶν ἐκ Περγάμου πολλοὺς αὐτῷ προσήκοντος ἐκείνῳ τοῦ τεμένους· περὶ μὲν γὰρ τῶν παρ᾽ ἄλλοις τί δεῖ λέγειν. τοὺς παρ᾽ μόνοις ὑμῖν εἴασε. Et paulò pòſt: Ἴστε γὰρ δήπου ἃ Κρατεν ἧκε μόνος τὴν οἰκουμένην σχεδὸν ἅπασαν περιελθὼν τούτου χάριν, καὶ μηδὲ κώμην παρεὶς μηδεμίαν, ὡς κἀνθάδε ἧκε, &c. In his vltimis vlcus Chironium latet, quod ex mſ. codicis veſtigiis ſanabimus. In mſ. Regio legitur, ἴς τι γὰρ ακρα τὸν ἐκεῖ μόνος. Scribe itaque meo periculo. ἴστε γὰρ δήπου Ἄκρατον ἐκεῖνον, ὃς τὴν οἰκουμένην. Id eſt, *Meminiſtis enim, vt credo, Acratum illum, qui totum ferè orbem terrarum eius rei gratia perluſtrauit, tandem etiam huc veniſſe.* Etſi verò hæc emendatio adeò illuſtris eſt, vt nulla probatione indigeat, eam tamen auctoritate Cornelij Taciti confirmabimus. Is lib. 16. in fine ſcribit Baream Soranum Procoſ. Aſiæ damnatum, quod *Vim ciuitatis Pergamenæ prohibentis Acratum Cæſaris libertum ſtatuas & picturas auehere, inultam omiſerat.*

Pag. 694. Νέρων βρεγχεῖν.] Vide Suetonium cap. 40. & 41.

Pag. 698. Μεταδόρπια.] Suetonius in Vitellio cap. 13. *Epulas*, inquit, *trifariam ſemper, interdum quadrifariam diſpertiebat in ientacula & prandia & cœnas comeſſationéſque, facilè omnibus ſufficiens vomitandi conſuetudine.* quas Suetonius comeſſationes Dio μεταδόρπια dicit παραμύθια πλησμονῆς, quæ verba mutuatus eſt Dio ex Platone in Atlantico. vbi Plato felicitatem Atlanticæ inſulæ prædicat his verbis, ὅσα τε παραμύθια πλησμονῆς μεταδόρπια ἀγαπητὰ κάμνοντι τιθέμεθα, πάντα ταῦτα ἡ τότε οὖσα νῆσος ἔφερε. Græci etiam ἐπιδορπίσματα, ἐπιφορήματα & τραγήματα, & δευτέρας τραπέζας vocant, vt docet Athenæus lib. 14. vbi & illum Platonis locum ex Atlantico adducit. Latini autem ſecundas menſas, bellària, apophoreta, comeſſationes. Sic enim Suetonius in Caligula cap. 55. *Agitatori comeſſatione quadam in apophoretis vicies ſeſtertium detulit.* Et in Domitiano cap. XXI.

Θηεία καὶ ἀνδρες.] Sæuum Vitellij ingenium his verbis notatur, qui ne Narcissi quidem suo à cædibus abstinebat. Idem in Caracalla reprehendit Dio lib. 77. in fine.

Μὴ παραλάβῃς πατέρας.] Tacitus lib. 2. hist. id sic refert. *Nihil noui accidisse respondit quod duo Senatores in rep. dissentirent: solitum se etiam Thraseæ contradicere.* Dio hanc postremam sententiæ partem non adiecit, in qua tamen non mediocris inest importunitas. Porrò hoc fragmentum locari debet, pag. 736. vbi quædam Vitellij facta laude digna referuntur. quibus addenda sunt ea quæ ex Dione refert Zonaras in Vitellio vsque ad hæc verba: καὶ διὰ ταῦτα μὲν ἐπῃνεῖτο, καὶ ὅτι Πείσωνα αὐτῷ ποτε, &c. vt hic à nobis edita sunt.

Ενήγισε τῷ Νέρωνι.] Tacitus lib. 2. *Lætum fœdissimo cuique, apud bonos inuidiæ fuit, quod structis in campo Martio aris inferias Neroni fecisset.* Suetonius quoque cap. x1. *Medio Martio campo adhibita publicorum sacerdotum frequentia inferias Neroni dedit.*

Τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν.] Quæ Diis consecrata erant, Græci ἱερὰ χρήματα vocabant, quæ populi erant ea ὅσια dicebantur. vt docet Harpocratio in V. ὅσιον. Clarissime Demosthenes in Orat. aduersus Timocratem initio. τέθηκε τουτονὶ τὸν νόμον, δι' οὗ τῶν ἱερῶν μὲν χρημάτων τοὺς θεοὺς, τῶν ὁσίων δὲ τὴν πόλιν ἀποστερεῖ. Itaque ὅσιον dicitur quod sacrum non est, sed profanum. Sic apud Aristophanem in Lysistrata.

Ω πότνι' Ἰλείθυια ἐπίσχες τοῦ τόκου
Ἕως ἂν εἰς ὅσιον ἀπέλθω χωρίον.

Suidas ὅσιον βέβηλον hic interpretatur.

Pag. 702. Ταῖς λεγομέναις ἀσεβείαις.] Crimen Maiestatis impietatem vulgo appellabant, quippe quod in parentem publicum admissum esset. est enim impietas propriè ea quæ in patrem aut Deum suscipitur. Imperator autem & patris patriæ & Dei cuiusdam instar erat. Dio lib. 78. in Macrino. τούς τε ἐπ' ἀσεβείᾳ τινι, οἵα γε ἡ ἀσέβεια αὕτη ἡ ἐς τοὺς αὐτοκράτορας λέγεται γίνεσθαι, τιμωρείαν ἐνέχειν ὠφληκότας ἀπαλλάξας. & crebro ea vox occurrit in historia Dionis. Tacitus lib. 6. *Albucilla defertur impietatis in Principem.* Econtrariò animus deuotus dicatúsque numini & maiestati Principis pietas dicebatur. Sueton. in Vitellio initio. Tacitus lib. 3.

Διὰ Βαρβίλλου ἀγῶνα τοῖς Ἐφεσίοις.] Hæc certamina Ἐφέσεια Βαρβίλλεια dicta esse reperi. Sic enim habet inscriptio vetus inter marmora Arundelliana pag. 34. Ἐφεσον Ἐφέσεια Βαρβίλληα. Corruptè in Farnesiana inscriptione apud Lipsium & Gruterum legitur, Ἐφεσον τεῖς Ἀδριανὰ Ὀλύμπια Βαλβίλληα. sed Βαρβίλληα proculdubio legendum est à Barbillo Astrologo qui permissu Vespasiani eos agones Ephesi instituit, sicut hic docet Dio. Agones autem ab institutorum nomine appellari nouum non est. Nam & Eurycléa quorum mentio fit in inscriptione Farnesiana, non dubito quin ab Eurycle Spartano instituta sint. fuit autem Eurycles ille nobilissimus, ac ditissimus Spartanorum, amicitia Augusti &

Herodis regis familiariter vſus teſte Strabone lib. 8. Ioſepho lib. 16. Antiq. & Plutarcho in Antonio. Sed hoc inter vtrumque agonem intereſt quod Barbilléa quidem erat ἱερὸς ἀγὼν, vt hîc teſtatur Dio: Eurycléa vero erat θεματίτης, quemadmodum eſt in inſcriptione Farneſiana. Multum autem præſtabant ſacri agones pecuniariis ſeu donaticiis, tametſi in ſacris certaminibus corona præmium eſſet: vnde & στεφανῖται & φυλλινοὶ ἀγῶνες dicebantur, iidémque ἱεροὶ ac περιοδικοί. teſte ſcholiaſte Pindari in Nemeon. Ode 8 & Vlpiano in Demoſthenis Orat. aduerſus Leptinem. quibus opponuntur θεματῖται, qui & χρηματῖται & δωρῖται dicuntur, & ἀργυρῖται ab iiſdem quos citaui Grammaticis. tametſi autem ſacrorum certaminum ſola corona præmium eſſet, tamen victoribus multa alia priuilegia publicè erant conſtituta, vt notat idem Vlpianus δίδονται οὖν μέγισται δωρεαὶ καὶ μετὰ τῶν στεφάνων. Itaque Dio lib. 51. initio ἱεροὺς ἀγῶνας definit τοὺς σίτησιν ἔχοντας. id eſt quorum victoribus victus in prytaneo publicè eſt conſtitutus. Vide Vitruuium initio lib. 9.

Pag. 705. Αὐτὸς ποιεῖ τοιούτους.] Suetonius in Domitiano: *Ferebatúrque vox eius, Princeps qui delatores non caſtigat, irritat.* Elegantior alluſio videtur futura, ſi *inſtigat* dixeris, pro *irritat.*

Pag. 706. Τῶν ὁμοτίμων.] Sic Senatores vocat Dio non hîc ſolum, ſed & lib. 53. τρεῖς δὲ παρέδρους αἱρεῖσθαι οἱ ὑπατευκότες ἐκ τῶν ὁμοτίμων. id eſt *ex Conſularibus.* vt enim Conſulares ſunt inter ſe ὁμότιμοι, ita & Senatores. Cùm ergo Princeps ſit in Senatu, rectè Senatores reſpectu Principis, ὁμότιμοι dici poſſunt. Sane Themiſtius in Orat. 13. habita in Senatu Conſtantium vocat ὁμότιμον. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἄνθρωποι ὡς βασιλεῖ μόνον τελοῦσιν, ὑμᾶς δὲ ἐκεῖνος ἔθελει, καὶ ὡς ὁμοτίμους.

Επί τοι.] Exiſtimaui legendum eſſe ἐπί τι. maxime cum in vulgatis editionibus τι legatur, & ἐγένετο. quod magis placet, quam mſ. noſtri ſcriptura.

Τὸν δὲ Οὖρσον.] Hic eſt Vrſus cuius ſuaſu Domitiam coniugem repudiauerat Domitianus. quem iuuenem iucundiſſimum & ſine iactura deſidiæ doctiſſimum vocat Statius in Epiſtola præfixa lib. 2. Siluarum. Eiuſdem immenſas opes prædicat in Epicedio Pileti Vrſi.

Pag. 709. Ες τὰ ὑπομνήματα.] Intelligo acta publica populi Rom. quæ ad ærarium deferebantur. Dio lib. 57. τὰ δημόσια ὑπομνήματα, & τὰ κοινὰ ὑπομν. appellat. Sola enim hæc ſimpliciter acta, ſeu ὑπομνήματα dici poſſe videntur κατ' ἐξοχὴν· cætera vero adiuncto vocabulo, Senatus puta aut Magiſtratuum aut Principis. Ac Senatus quidem acta curabāt Quæſtorij, quorum officium dicebatur, *Ab actis Senatus.* à quo officio proximus ad ædilitatem gradus erat, vt docet Spartianus in Hadriano. Dio lib. 78. de Domitio Floro, τὰ τῆς βουλῆς ὑπομνήματα διὰ χειρὸς ἔχων καὶ ἀγορανόμος ἐπ' αὐτοῖς ἀποδειχθῆναι ὀφείλων. Erant præterea acta & Commentarij principum, quorum meminit Suetonius in Caligula cap. xv. & in Domitiano cap. 20. de his elegans eſt Taciti locus in lib. 4. hiſt.

Petit à Cæsare Mauricus vt commentariorum principalium potestatem Senatui faceret, per quos nosceret quem quisque accusandum poposcisset. Vide Lipsium in Notis ad lib. 5. Annal. Taciti.

Pag. 713. Ὁ Σποράκης.] Legendum Ἄβγαρος, Sporaces enim erat Anthemusiæ regulus. at hoc loco de Edessæ regulo sermo est, cui nomen fuit Agbaro: quanquam in vulgatis codicibus Αὔγαρος scribi solet. sed Ἄβγαρος vel Ἄκβαρος verior scriptura est, quam & noster codex firmat, & Suidas in ὑφεῖται & φύλαρχος & Ἄβγαρος. quinetiam Tacitus lib. 12. Acbarum quendam memorat Arabum regem, cuius regia erat Edessæ. Fuitque id nomen commune omnium Osdrœnæ regulorum. Primus in historiis occurrit Acbarus ille Osdrœnorum regulus qui Crassum dolis circumuentum prodidit Parthis, teste Dione lib. 40. vbi Αὔγαρος Ὀσροηνὸς perperam scribitur. In Plutarchi Crasso φύλαρχος Ἀράβων Ἀριάμνης vocatur, sed in Appiani Parthicis quæ sunt ex Plutarcho compilata, Ἄκβαρος scribitur optime. Proximus huic est Abgarus ille qui ad Seruatorem nostrum literas scripsit, teste Eusebio libro 1. hist. & Procopio in Persicis. Post hunc occurrit Acbarus ille temporibus Claudij Aug. de quo Tacitus lib. 12. Deinde noster sub Traiano. fuit & Agbarus quidam Osdrœnorum regulus qui ad Seuerum transfugit, teste Herodiano lib. 3. & Dione lib. 79. pag. 914.

Ὁ Σάμβηλος.] In editis Dionis seu Xiphilini exemplaribus Ἀδάμβηλος dicitur.

Αὔφρου.] Spartianus in Hadriano. *Hadriano pater Ælius Hadrianus cognomento Affer fuit.* sic in ms. codice legitur. vulgo tam in Spartiani quam Xiphilini & Zonaræ codicibus Afer dicitur.

Φαβωρῖνον Γαλάτην.] Fauorinus Arelatensis, Academicus philosophus Dionis Chrysostomi discipulus fuit. hic tria vni sibi post homines natos contigisse iactabat. primum quod Gallus cùm esset, Græcè loqueretur: alterum quod cùm esset Eunuchus, adulterij tamen accusatus fuisset: postremo quod inuisus imperatori nihilo minus viueret. vt refert Philostratus in vitis Sophistarum. Hunc intelligit Lucianus in dialogo qui Eunuchus inscribitur: Καί τις ἀκαδημαϊκὸς εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εὐδοκιμήσας ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ὁ Διοκλῆς δὲ κἀκεῖνον αὐτὸν εἶπε[illegible]λω, &c. lege τί ἐφιλῶ. Addit Lucianus eum à Stoicis & Cynicis ob labem corporis variis dicteriis derisum fuisse.

Pag. 714. Ἀγάλματα αὐτοῦ.] Epiphanius in Ancyroto, Antinoi statuas lusorium nauigium adiunctum habuisse scribit, pag. 503. ὁ Ἀντίνοος ὁ ἐν Ἀντινόῃ κεκηδευμένος καὶ σὺν λουστέῳ πλοίῳ κείμενος ὑπὸ Ἀδριανοῦ οὕτως κατετάγη. Cuius rei non ea causa est quam putauit Scaliger in Notis ad Eusebij Chronicon, quod scilicet Antinous dum per Nilum nauigat periisset: sed quædam paulo abstrusior ratio est quam hic ponam. Ægyptij enim cum dæmones fingebant, eos non in solido ac stabili statuere consueuerant, sed in nauigio. Ita Solem aliosque omnes effingebant, vt scribit Porphyrius in libro de antro Nympharum in Odyssea. vbi notat ea

re indicari dæmones illos eſſe animas quæ ſupra humidum feruntur, & in generationem pronæ ſunt. Idem teſtatur & Clemens Alexandr. lib. v. *στρωματ.* his verbis, *Αἰγύπτιοι οἱ μὲν ἐπὶ πλοίου, οἱ δὲ ἐπὶ κροκοδείλου τὸν ἥλιον δεικνύουσι.* ſed omnium optime Marcianus lib. 2. Philologiæ in fine, vbi eam nauem deſcribit Solis, *Cui nautæ 7. præſidebant. In prora felis forma depicta, leonis in arbore* (id eſt malo) *Crocodili in extimo videbatur. In eadem rate fons quidam lucis ætheream arcanis fluoribus manans in totius naturæ lumina ferebatur.* vulgo *felix forma* depicta legitur mendoſè.

Παυλίνη ἀδελφῇ] Hæc videtur eſſe quæ Seruiano nupſerat. cuius mentio fit in veteri inſcriptione apud Gruterum pag. 252. DOMINÆ. PAVLINÆ. SORORI. IMP. CÆSARIS. TRAIANI. HADRIANI. AVG. FVNDANI. D. D.

Τῇ βουλῇ καὶ τῷ κλήρῳ.] Prouinciæ omnes imperij Rom. ex inſtituto Diui Auguſti bifariam erant diuiſæ. aliæ enim Cæſaris, aliæ Senatus populíque Rom. dicebantur. In Prouincias populi Rom. mittebantur quotannis ex Senatoribus ſorte ducti qui Procoſſ. vocabantur, ſeu Prætores ii, ſeu Conſules fuiſſent. At in Cæſaris prouincias mittebantur è Senatoribus, non ſorte, ſed iudicio principis lecti: iique legati Proprætore dicebantur omnes, tametſi conſulatum geſſiſſent. vt ſcribit Dio lib. 53. Quocirca miror virum doctiſſimum qui in Notis ad Spartianum pag. 9. & 56. affirmat legatos Cæſaris qui ex Coſſ. eſſent Conſulares eſſe dictos: qui Prætorij, Proprætore. Nec vero probare poſſum quod idem vir inculcat, pag. 93. & 322. & 433. vbi prouincias Cæſaris, alias Conſulares, alias Prætorias facit, illis præfuiſſe Conſulares, his Proprætores: quæ ſunt minus vera. Nam, vt dixi, etiam Conſulares Cæſaris legati Propr. dicebantur. Dio libro 53. *τοὺς δὲ ἑτέρους ὑπό τε ἑαυτοῦ αἱρεῖσθαι καὶ πρεσβευτὰς αὐτοῦ ἀντιστρατήγους ὀνομάζεσθαι κἂν ἐκ τῶν ὑπατευκότων ὦσι διέταξε.* Iam illa diuiſio prouinciarum Cæſaris in Conſulares & Prætorias, nullo auctore nititur. Prouinciæ quidem populi Rom. ita diuiſæ fuêre, vt Aſia & Africa à Conſularibus regeretur, cæteræ à Prætoriis, vt Strabo & Dio ibidem teſtantur. At de Cæſaris prouinciis id nemo veterum dixit. quippe illæ ex arbitrio principis pendebant, qui in eas pro libito aut Conſulares viros, aut Prætorios mittebat, vt diſertè ſcribit Strabo in fine lib. vlt. & Dio lib. 53. his verbis: *Ἐκ τε τῶν ἐστρατηγηκότων καὶ ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἄρχοντες ἀμφοτέρωσε πέμπειν ἐνομίσθησαν· καὶ αὐτῶν ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ὅποι τέ τινα καὶ ὁπότε ἤθελεν ἔστελλε. τῇ δὲ δὴ βουλῇ ἰδίᾳ μὲν τοῖς ὑπατευκόσι τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τοῖς ἐστρατηγηκόσι τὰ λοιπὰ πάντα ἀπένειμε.* Nihil clarius dici potuit.

Ἀντὶ Βιθυνίας.] Inter prouincias Senatus & populi Rom. Pontum & Bithyniam fuiſſe auctores ſunt Strabo ac Dio, & hiſtoriæ ſcriptores. tandem Hadrianus eam recepit, eiuſque loco Pamphyliam Senatui conceſſit, vt ex hoc Dionis loco diſcimus. hinc in veteri inſcriptione legimus; P. STATIO P. F. PAVLO LEG. PRO. PR. PONT.

ET

ET BITHYN. & in altera: L. FABIO CILONI. LEG. PRO. PR. PROVINCIAR. MOESIÆ. SVPER. PONTI. ET. BITHYNIÆ.

Pag. 717. Οἱ Μάρκος.] Mirum est nullum hîc elogium extare Antonini Pij, qui tamen Princeps optimus ac laude dignissimus fuit. Sed huius rei hanc vnam esse causam puto, quod eius Imp. historia in Dionis libris deerat. Sanè Xiphilinus defuisse in suis codicibus testatur, neque in Zonaræ exemplari extitisse pro certo habeo. Cæterùm ne nihil de hoc Imp. dicamus, nummum quendam huius Principis obiter explicabimus, quem Occo & Goltzius retulêre. Serpens est in gyrum conuolutus cum hac inscriptione, ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ ΓΛΑΥΚΩΝ. sed literas adeò malè descriptas fuisse ait Occo, vix vt assequi potuerit. Quo fit vt affirmare non dubitem legendum fuisse, ΓΛΥΚΩΝ, non ΓΛΑΥΚΩΝ. Huius emendationis auctorem habeo Lucianum. Is in Pseudomanti ait Alexandrum quendam celebre oraculum constituisse in oppido Paphlagoniæ, cui Abonutichos nomen est, cùm draconem quendam haberet, quem vocabat γλύκωνα, à quo oracula reddi fingebat: eundemque nummos noua figura percussisse, quorum ex vna parte esset Glycon ille serpens.

Τῷ Αελογαίσω.] Quadorum Regi, quem Quadi pulso Rege legitimo Furtio, Regem constituerant. sed Marcus regnum ei confirmare, tametsi postulantibus Quadis, recusauit, vt ait Dio lib. 71. pag. 808.

Βήρῳ ἐπιτιμῶντι.] Hic est Martius Verus, qui res maximas in Armenia gessit auspiciis Ælij Veri Augusti. Successit autem Statio Prisco, vt docet Capitolinus in Marci & Veri Impp. vita, & Dio apud Suidam in Μάρτιος Βῆρος. Idem Legatus cùm esset Cappadociæ, primus de rebellione Cassij Marcum admonuit, teste Dione hoc libro.

Pag. 718. Ἐν τοῖς Κεδωνίοις τῷ Πούδεντι.] Prænomen id videtur fuisse Cassij. Neque enim existimo libertum Cassij hîc intelligi, qui eius epistolas curabat, quippe cùm hic non Pudens, sed Manilius dictus sit, teste Dione infrà. Integrum igitur Cassij nomen id videtur fuisse, Auidius Pudens Cassius. Quod si quis fortè addubitet, eò quòd Vulcatius Gallicanus nullam eius prænominis mentionem fecerit, is velim cogitet multa ab eo scriptore, quæ ad Cassium spectabant, & omissa & admissa etiam sequius fuisse. Vel illud de familia & natalibus Cassij, annon extremæ negligentiæ est? quod eius patrem non nominat, eumque ex familia illa nobili Cassiorum fuisse credit. Atqui constat Cassium Syrum fuisse Heliodori cuiusdam filium, quem quidem Heliodorum scribit Dio ob rhetoricæ artis peritiam ad Præfecturam Ægypti peruenisse. Eius Heliodori meminit Aristides in Orat. 4. earum quæ sacræ dicuntur. Fuerat is Diuo Hadriano perfamiliaris & ab Epistolis, vt testatur Dio lib. 69. Spartianus in Hadriano: *In summa*, inquit, *familiaritate Epictetum & Heliodorum philosophos habuit.* Atqui Heliodorus philosophus non fuit, sed rhetor, vt præter Dionem docet Philostratus in Heliodoro.

Ἐν τῇ Τιβεριανῇ.] Capitolinus in Marco: *His ita gestis Pius in Tiberianam domum eum transgredi iussit, & aulico fastigio renitentem ornauit.*

Πρόκριτον τῆς ἱππάδος.] Capitolinus ibidem: *Consulem secum Pius Marcum designauit, & Cæsaris appellatione donauit, & Seuirum turmis equitum Rom. iam Consulem designatum creauit.* Itaque Πρόκριτος τῆς ἱππάδος, est Seuir turmis equitum Romanorum. Ego tamen Principem iuuentutis interpretatus sum. Idē enim esse censui Πρόκριτον τῆς Ἱππάδος, ac Πρόκριτον τῆς Νεότητος. Est autem Πρόκριτος τῆς Νεότητος, princeps iuuentutis apud Zonaram, sicut πρόκριτος τῆς γερουσίας est princeps Senatus apud eundem Zonaram, siue Dionem. differt tamen princeps iuuentutis à Seuiro turmis equitum Rom. Nam princeps iuuentutis nudus honos videtur fuisse, perinde ac princeps Senatus. At Seuir nomen officij videtur fuisse, cui & ludorum Seuiralium cura competebat, teste Capitolino. Iungi autem plerumque hi duo honores solebant. Zonaras in Augusto. τῷ δ' ἐφεξῆς ἔτει δωδέκατον ὑπατεύων ὁ Αὔγουστος ἐς τοὺς ἐφήβους τὸν Γάϊον ἐνέταξε, καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον ἅμα ἐσήγαγε, καὶ πρόκριτον ἀπέφηνε τῆς νεότητος, ἰλαρχεῖν τε φυλῆς ἀφηγεῖσθαι ἐπέτρεψε. quæ ex Dione descripta esse minime dubitandum est. Sic autem à Volphio Latinè sunt reddita, *Caium principem iuuentutis designauit, & præfectum tribus esse iussit.* sed vertendum erat, *& Seuirum turmis equitum Rom. esse iussit.*

Pag. 725. Ἰουλιανὸν τὸν Σάλβιον.] Sic in exemplari nostro scriptum est, rectius quam in vulgatis codicibus Xiphilini Σέρβιον. Saluius enim Iulianus dicebatur. teste Lampridio in Commodo.

Πάτερνον Ταρρουτήνιον.] Proxime ad hanc codicis nostri scripturam accedit Lampridius in Commodo, in quo legitur Tarruteni Paterni. Index quoque præfixus Pandectis Ταρρουτηνίου Πατέρνου præfert. Fuerat is primo ab Epistolis Latinis Diui Marci, vt scribit Dio lib. 71. quo in loco male Ταρρούτιον legitur. post in bello quod Marcus vltimum gessit cum Sarmatis & Quadis, exercitui Rom. legatus præfuit, sicut refert ibidem Dio.

Pag. 726. Ὑπὸ τοῦ Μάρκου τιμηθείς.] Capitolinus in Antonino. *Ex condiscipulis præcipuos Senatorij ordinis amauit Seium Fuscianum & Aufidium Victorinum.* Hic legatus Proprӕt. Germaniæ Chattos in Germaniam irrumpentes repressit, teste eodem Capitolino.

Pag. 729. Γλαβρίωνα Ἀκίλιον.] Qui bis Consul fuerat, vir patriciorum nobilissimus, vtpote qui ad Æneam originē stirpis suæ referebat. Eundem Pertinax quo primum die Imp. salutatus in Senatum venit, manu prehensum hortatus erat, vt imperium capesseret, & in sella imperatoria sedere vellet, teste Herodiano lib. 2.

Pag. 730. Φλάβιον.] Fuluium verti, quasi Φούλβιον legeretur. Existimaui enim hunc quisquis fuit materno genere coniunctum fuisse Seuero, eamque ob propinquitatem à Didio Iuliano aduentantis Seueri metu percito promotum fuisse ad amplissimam dignitatem. Sanè hunc Fuluium Afrum fuisse satis innuit hic Dio. Mater porrò Seueri Fuluia Pia

dicta est. Auus Maternus Fuluius Pius teste Spartiano.

Pag. 733. Οὐεσπρώνιος Κάνδιδος.] De quo Spartianus in Iuliano eadem scribit. *Inter cæteros legatus est Vespronius Candidus vetus Consularis, militibus inuisus ob durum & sordidum imperium.* Eiusdem meminit Dio lib. 74.

Καθεστηκότας ἐκ τῆς Ἰταλίας.] Idipsum sane testatur Tacitus initio lib. 4. *Quanquam insideret vrbem proprius miles, tres vrbanæ, nouem Prætoriæ cohortes Etruria fermè, Vmbriaque delectæ aut vetere Latio & coloniis antiquitus Romanis.* Neque vero id solum nouauit Seuerus quod in Prætorias cohortes omnis generis barbaros adscripsit, sed & numerum Prætorianorum magnopere auxit. vnde vrbem numerosa militum turba, & ærarium superfluis sumptibus grauauit, quod hîc queritur Dio. Herodianus quoque idem testatur lib. 5. τῆς τε ἐν Ῥώμῃ δυνάμεως αὐτῆς τετραπλασιασθείσης. quo loco legi mallem αὐτοῖς τετραπλασιασθείσης. Nam cum Seuerus ambos liberos suos Augustos creasset, iisdémque palatium seorsim vtrique dedisset, vt Herodianus docuerat supra, consequens fuit vt Prætorianos triplicaret, quò tribus Augustis apparere possent.

Μόνον καὶ τὸν.] Delendum videtur καὶ, & mox: αὐτὸς μὲν ὡς καὶ πειθόμενος legendum.

Pag. 734. Ὅτι Περτίναξ.] Hæc videntur esse descripta ex Oratione funebri quam Seuerus pro rostris habuit de laudib. Pertinacis. Xiphilinus lib. 74. μετὰ ταῦτα ἀνέβη ὁ Σεβῆρος ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἀνέγνω ἐγκώμιον τοῦ Περτίνακος. vbi notabis obiter vocē ἀνέγνω, quæ creberrimè occurrit eo sensu apud Dionem. Principes enim Rom. cum in Senatu aut ad populum aut ad milites verba faciebant, ne periculum adirent memoriæ, aut ne in ediscendo tempus absumerent, ferè recitabāt omnia. quod ab Augusto institutum esse scribit Suetonius.

Τῶν βουλευτῶν ἀπέκτεινεν συχνούς.] Lampridius in Seuero: *Neque quenquam Senatorem qui Nigri partium fuerant præter vnum supplicio affecit.* Et mox: *In multos animaduertit præter ordinem Senatorium qui Nigrum fuerant secuti. Eos Senatores occidit, qui cum Nigro militauerant ducum vel Tribunorum nomine.* Porrò Seuerus principatus exordio more bonorum principum iurauerat se nullum Senatorem occisurū, & Senatusc. de ea re fieri iusserat. Verum ipsemet primus contra eam legem peccauit, quippe qui multos Senatores sustulerit, atque in his Iulium Solinum qui id Senatusc. de quo dixi perscripserat. Is est, vt opinor, C. Iulius Solinus, cuius liber extat Polyhistoris titulo. Xiphilinus quidem & Zonaras Ἰούλιον Σόλωνα eum appellant, tum hic tum in rebus Commodi.

Pag. 737. Τὸν ἄνδρα διαβάλλη.] Turpe enim est Senatori nedum Consulari delationem exercere. Hinc Tacitus alicubi vt nouum & indecorum notat, quod Senator delatoris partes sustineret. Sane Senatoria persona indicium profiteri non potest saluis legibus, vt ait Asconius

in Diuinationem, & Marcianus in lege 18. D. de iure fisci. *Clarissimi viri deferre non possunt.* Itaque Dio lib. 58. merito Tiberium accusat, qui cùm nescio quis qui olim centurio fuerat indicium profiteri vellet, vetuit ne quisquam veteranus indicium profiteretur, cùm tamen & equites & senatores id facere permitteret, pag. 635.

Αἰμίλιον Σατουρνῖνον.] Fortè Αἰμίλιον Λαῖτον scribendum est, vt sit is Æmilius Lætus qui in expeditione Parthica à Seuero occisus est. ob cuius cædem cum se inuisum esse cerneret Seuerus, factum id iniussu suo à militibus aiebat. vt Dio & Spartianus scribunt.

Pag. 741. Τὰ ἐντάφια.] Hanc vocem Latini satis exprimere vnico vocabulo non possunt. significat autem vestes pretiosas, aromata, ac suffimenta ac cætera id genus quæ in pyram coniiciebantur Dio lib. 72. in funere Pertinacis, καὶ τὰ ἐντάφια ὅσα ὅ τε αὐτοκράτωρ καὶ ἡμεῖς ἐπεμψαμεν. Herodianus δῶρα appellat generali vocabulo vt & Latini munera. sic enim Suetonius in Iulio, cap. 84. Catullus,

Tradita nunc tristes munera ad inferias.

Valerius Flaccus lib. 3. *Date debita cæsis*

Munera quæ nostro misisset Cyzicus igni

Et libro quinto.

Lacrymásque & munera mœsti

Vana ferunt, crescit donis feralis aceruus.

Καὶ Σερουιανὸς.] In ms. ne quid dissimulem, scriptum erat, Καίσαρ Ιουλιανὸς. In Xiphilini codicibus, Σιβηριανὸς, vtrumque mendosè. Nam Seruianus is dictus est, qui sororem Hadriani Paulinam duxerat. Hic cùm iussu Hadriani interficiendus esset, foculum poposcisse dicitur, & thure iniecto Deos precatus esse, vt Hadriano quandoque mortem optanti mori non liceret, vt scribit Dio lib. 69. Sed & in eo loco corruptum est nomen eius viri. nam Σιβηριανὸς scriptum est, pro Σερουιανὸς. Sic enim Spartianus in Hadriano eum nominat non semel, & Plinius lib. 3. & 6. Epist. vbi gratulatur Seruiano quod filiam suam Fusco Salinatori desponderit. Sanè Fuscus ἔκγονος Seruiani memoratur à Xiphilino vnà cum auo occisus. Cæterùm notandus est hic mos veterum, qui adhibito foculo execrationes & diras concipere solebant. Sic apud Plutarchum in Crasso Ateius Trib. pl. ἔθηκεν ἐσχαρίδα καιομένην καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ κατασπένδων ἀρὰς ἐπηρᾶτο δεινὰς, &c. Quò referendus est Ciceronis locus pro domo: *C. Atinius*, inquit, *patrum memoria bona Q. Metelli consecrauit foculo posito in rostris, adhibitoque tibicine. Vidimus hoc idem Cn. Lentulo Censori Tribunum pl. facere, &c.*

Pag. 742. Ἐν πολλαῖς τοσαύταις ῥάβδοις.] Superflua est vox πολλαῖς, & Scholij vice addita. significat autem Dio ambos Iuliani Aspri filios simul Consules fuisse. Itaque in Cassiodori Fastis. anno V. C. 965. Coss. recensentur duo Aspri, quibus prænomina nescio quæ attribuit Onufrius in Fastis, absque vllo auctore. Leonclauius in editione Dionis, alterum Iulium Asprum nominat, ex Dione lib. 79. initio. sed apud Dio-

nem eo loco, Ἄσπρον τὸν Ἰούλιον, patrem intelligi crediderim, qui hîc Ἰουλιανὸς dicitur.

Τὸν Λαῖτον.] Lætum intelligi existimaui, de quo ita scribit Spartianus in Caracalla: *Latum ad mortem coëgit misso à se veneno: ipse enim inter suasores Getæ mortis primus fuerat.* Consul fuit anno 968. cum Cereali.

Θρασέαν Πρίσκον.] Hic est L. Valerius Messalla Thrasea Priscus, qui Consul fuit anno V. C. 649. Seueri Aug. temporibus, collega C. Domitio Dextro, vt videre est in Fastis Onufrij. Videtur autem ortus fuisse ex familia Heluidij Prisci, qui fuit Pæti Traseæ gener, vt scribit Tacitus & Dio.

Τῆς μὲν Γαλατίας.] Gallogræciam intelligi existimo. Gallogræcis enim magis conuenit τὸ κοῦφον καὶ τὸ δειλὸν, quàm Gallis. vtro autem genere à Gallogræcis originem duxerit Caracalla, obscurum est: nisi fortè per auum maternum Bassianum, ex cuius nomine ipse Caracalla Bassianus dictus est. sed hunc Bassianum Phœnicem facere videtur Victoris Epitome in Heliogabalo.

Pag. 745. Χρημάτων πλῆθος.] Aurum coronarium id dicebatur, cuius crebra mentio fit ab historiæ Augustæ scriptoribus.

Τῆς δεκάτης.] Decimæ hereditatum quam pro vicesima instituit Antoninus Caracalla, mentio extat apud Vlpianum in libris Institutionum, titulo de Successionibus ab intestato, cuius locus extat in Collatione legis Mosaïcæ. Sed hoc vectigal decimæ hereditatum pariter cum vectigali decimæ manumissionum paulò pòst abolitum est à Macrino Augusto, & ad antiquam formam vtrumque reuocatum, vt testatur Dio libro 78. Τά τε περὶ τῶν κλήρων καὶ τὰ περὶ τῆς ἐλευθερίας καταδειχθέντα ὑπὸ τοῦ Καρακάλλου παύσας.

Καὶ δωρεὰς ἐπέλιπον.] Diu me torsit hic locus, quem tandem minima mutatione sic restitui, κλήρων καὶ δωρεῶν. Huius autem emendationis ipse auctor est Dio, qui lib. 55. de institutione huius vectigalis ab Augusto facta loquens, sic ait: Εἰκοστὴν τῶν τε κλήρων καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς ἂν οἱ τελευτῶντές τισι, πλὴν τῶν πάνυ συγγενῶν ἢ πενήτων καταλείπωσι, κατεστήσατο. id est, vt rectè Xilander interpretatus est: *Instituit vt vicesima pars hereditatum ac legatorum, exceptis iis quæ proximè genere iunctis ac pauperibus morte aliorum relinquebantur, in ærarium militare inferretur.*

Τάς τε διαδοχὰς καὶ τὰς ἀτελείας.] Duo sunt ab Antonino Caracalla in successionibus innouata. primùm enim ius succedendi ab intestato ademit certis personis quibus id tum ex legibus, tum ex Constitutionibus principum, tum ex Edicto Prætoris competebat. Deinde immunitates vicesimæ hereditatum certis personis ab anterioribus principibus concessas sustulit: easque solas personas in successionibus ab intestato admitti voluit, quibus immunitatem decimæ hereditatum, quam pro vicesima instituerat, constitutione sua tribuebat, vt Vlpianus disertè docet apud Ruffinum in Collatione legis Mosaïcæ, cap. vlt. *Sed Imperator noster in hereditatibus quæ ab intestato deferuntur, eas solas personas voluit*

admitti, quibus decimæ immunitatem ipse tribuit. Ad quem locum P. Pithœus, vir excellentis ingenij, rectè quidem adnotauerat de xx. hereditatum ibi agi: sed nec cur decima diceretur, nec quænam fuerit illa Antonini Constitutio, assequi potuit. Proinde ob id quidem quod ingeniosè ac feliciter deprehendit, laudem meretur: si quid verò ab eo vtpote libris destituto prætermissum est, id nos supplere debuimus. quod quidem à nobis beneficio huius singularis loci aliqua ex parte præstitum est. Nam cæteroqui quæ fuerint eæ personæ quibus Caracalla decimam hereditatum remiserat, id verò diuinare non opis est nostræ. Atque hæc in successionibus ab intestato. In testamentariis autem idem Antoninus constituit vt caduca omnia fisco vindicarentur, quemadmodum Vlpianus in regulis scribit.

Τοῖς πάνυ προσήκουσι.] In lib. 55. loco suprà citato, *πλὴν τῶν πάνυ συγγενῶν*, dixit Dio. Immunitas vicesimæ ex lege Iulia domesticis heredibus concessa erat, vt ait in Panegyrico Plinius, id est, suis, consanguineis, & agnatis, qui modò veteres essent ciues. Postea Nerua nouis ciuibus indulsit, vt quod ex matris ad liberos, ex liberorum bonis ad matrem peruenisset, etiamsi cognationum iura non impetrassent, cùm ciuitatem adipiscerentur, eius vicesimam ne darent. Eandem immunitatem in bonis filij patri dedit, si modò is in potestatem patris rediisset. Sed Traianus eam exceptionem remouit, patrique in bonis filij, tametsi is è potestate patris exisset, immunitatem tribuit. Cauit postremò vt in sororis bonis frater, & in fratris soror, vtque auus auia in neptis nepotisque, & inuicem illi immunes essent, vt testatur Plinius. Sed & Antoninus Pius id vectigal abrogasse videtur, si credimus Zonaræ, cuius hæc sunt verba: *Περὶ τούτου φέρεται ὅτι καὶ τὸ τῆς εἰκοστῆς κατήργησε ψήφισμα ὃ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ἰουλίου γέγονε Καίσαρος, θεσπίζον μηδενὶ ἐξεῖναι διαθήκην ποιεῖν, εἰ μὴ μέρος ἀφωρισμένον τῷ κοινῷ καταλείψει ταμιείῳ. ὅθεν νομίζεται καὶ μέχρι τοῦδε ταῖς διαθήκαις ἐγγράφεσθαι ὅτι τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ καταλείπεται τόδε.* quæ verba amplius consideranda sunt.

Ῥωμαίους πάντας.] Hic verò locus liquidò docet, quis fuerit auctor eius Constitutionis quam refert Vlpianus in leg. 17. de statu hominum. Neque enim Hadrianus, vt quibusdam Ecclesiæ Patribus placuit; neque Antoninus Pius, vt Aurelius Victor scripsit; nec postremò Marcus, vt Cuiacio visum est, eam Constitutionem tulêre: sed Antoninus Caracalla, quemadmodum hîc scribit auctor certissimus, & qui illis temporibus vixit Dio. Sed & ipsius Vlpiani verba satis id demonstrant: *In orbe Rom. qui sunt ex Constitutione Imp. Antonini ciues Rom. effecti sunt.* Etenim Vlpianus quotiescunque Imp. Antoninum dicit, Caracallam perpetuò intelligit. Antoninum autem Pium, & M. Aurelium sicubi designare vult, Diuum Pium & Diuum Marcum nominat, vt monuit me vir Cl. idemque in omni genere doctrinæ præstans Hier. Bignonius, in Parisiensi Senatu Regis Aduocatus. Sed contra hanc sententiam afferri potest locus Spartiani in Seuero, qui sic habet: *Seuerus Africa*

oriundus, imperium obtinuit, cui ciuitas Lepti, pater Geta, maiores equites Rom. ante ciuitatem omnibus datam. Ex quo confici videtur ante Caracallam ciuitatem omnibus in orbe Rom. degentibus datam fuisse: verùm responderi contrà potest, omnibus datam ciuitatem in Spartiano de Leptitanis tantùm intelligi. sanè in ms. codice non *omnibus* legitur, sed *sibi*, quod rectius est.

Τοὺς ξένους τὰ πολλὰ μὴ συντελ.] Verbi gratia, vicesimam eorum qui manumitterentur non soluebant peregrini. lex enim illa ad eas solas manumissiones pertinebat, quibus manumissi ciuitatem Romanam consequebantur. Similiter vectigal vicesimæ hereditatum peregrini non pendebant, vt disertè docet Plinius in Gratiarum actione his verbis: *Inueniebantur tamen quibus tantus amor nominis nostri inesset, vt Rom. ciuitatem non vicesimæ modò, sed etiam affinitatum damno benè compensari putarent.* Hereditates quoque peregrinorum non subiacebant legi caducariæ. & ratio est, quia peregrini non tenentur iure ciuili.

Pag. 746. Αὔγαρος.] Hunc amicitiæ specie ad se euocatum Caracalla in vincula coniecit, atque ita regno illius potitus est, vt ex integro Dionis exemplari scribit Zonaras, & Xiphilinus. Idem videtur esse qui à Seuero magnificentissimè erat exceptus cùm Romam ad eum venisset, vt scribit Herodianus lib. 3. & Dio lib. 79. Ἀπήχθη εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τιμῆς ἀπλέτου, ὅσον ἐπὶ Αὐγάρου ἐπὶ τοῦ Σεβήρου, ἐπὶ Τηριδάτου ἐπὶ Νέρωνος ἔχει.

Τῶν γενεσίων.] Inter τὰ γενέσια, ac γενέθλια, id discriminis duntaxat ponit Dio, quod γενέσια, semper de mortuis, γενέθλια, de viuentibus dicit. vtroque autem nomine diem natalem intelligit. At veteres Græci diem quo quis mortuus est, γενέσια dicebant, teste Hesychio, & Ammonio grammatico, & parentalia sic vocabant. Herodot. lib. 4. de Issedonib. Παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ ὥσπερ Ἕλληνες τὰ γενέσια.

Pag. 749. Ἐς τοὺς Ἀλβανοὺς.] Legendum, Ἀλαμβανοὺς, vt infrà scribitur rectius. de rebus autem in bello Alamannico à Caracalla gestis, nullibi plura quàm hisce in fragmentis reperias; nonomen quidem eorum extat nisi apud Aurelium Victorem qui de Caracalla sic ait: *Alamannos gentem populosam ex equo mirificè pugnantē prope Mænum amnem deuicit.*

Τὸ Σύλλα μνημεῖον.] Caracalla ex omnibus ducibus præcipuè laudabat Sullam & Hannibalem, quibus statuas atque imagines posuit, teste Herodiano lib. 4. Crebrò etiam dicere solebat Sullam se futurum, & milites suos quasi Sullæ milites & cohortatus est, & donauit, vt scribit Spartianus.

Μεσομήδει.] Vixit is temporibus Antonini Pij, vt testis est Capitolinus & Eusebius in Chronico.

Τῶν Χάττων αἱ γυναῖκες.] Xiphilinus lib. 77. de Gennorum mulieribus id refert. sunt autem Cenni Germanica gens, vt ibidem ait Dio, quos Breunis ac Vindelicis conterminos facit Florus lib. 4. cap. vlt. *Noricis animos dabant Alpes atque niues. sed omnes illius cardinis populos Breunos, Cennos atque Vindelicos per priuignum suum Drusum Augustus perpa-*

canit. Gruterus ex mss. Palatinis, *Scennos* legit. sed *Cennos* malo ex Iornande in lib. de ſucceſſione regnorum: qui liber maxima ex parte ex Flori hiſtoria compilatus eſt.

Pag. 753. Βαῖνε δίκας.] Apud Zonaram & Xiphilinum στίχε legitur leui diſcrimine. ſequens acroteleution fortè ſic concipiendum eſt, οἱ δίκας αἰτοῦσι Σεβῆροι, vt ſenſus ſit, *Ambo Seueri pater & filius à te pœnas expoſcunt*. verùm id non ſatisfacit; dicendum enim fuiſſet, παρὰ σοῦ, non σε.

Απόλλων ὁ Γερύνιος.] Exiſtimaui legendum eſſe, Γρύνειος, idque in Latina verſione ſecutus ſum. fuit enim celeberrimum olim templum & oraculum Apollinis Grynéi in oppido agri Myrinæi Grynio, vt teſtis eſt Strabo lib. 13. & Stephanus in Γρύνοι. Ipſe Apollo dicitur Γρυνεὺς quidem à Strabone, à Parthenio autem Γρύνειος, & Γρυνήϊος poëticè.

Pag. 754. Τὸν Ἑλλήσποντον ἐκ ἀκινδύνως.] Spartianus id ſic narrat: *Inde cum in Aſiam traiiceret, naufragij periculum adiit, antenna fracta, ita vt in ſcapham cum protectoribus deſcenderet.*

Pag. 757. Ἡρακλέους τοῦ ἐν Γαδείροις.] Apud Gaditanos templum fuit Herculis tam Ægyptij quam Thebani, in quo Pygmalionis olea viſebatur aurea, cuius baccæ è ſmaragdo, & columnæ duæ quadratæ ignotis literis inſcriptæ, & nonnulla alia quæ legere eſt apud Philoſtrat. lib. 5. initio & Strabon. lib. 3. Cæterum Herculis ipſius nullum ſimulacrum erat intus, teſte Silio Italico lib. 3. initio. Ara perpetuo igne lucebat. Sacerdotes linea veſte laticlauia erant induti. Mulieres ab aditu templi arcebantur & ſues. Eiuſdem templi trabes iaminde à prima fundatione omni æuo duraſſe dicuntur, vt canit ibidem Silius. Porrò id templum à Tyriis conditum eſſe non dubito, qui & Gades condidere. Nam & Tyri in templo Herculis erat olea, ad cuius radicem ignis innoxius ardebat, vt ſcribit Achilles Tatius lib. 2. de Clitoph. amorib. Adhæc duæ columnæ ibidem erant, altera è ſmaragdo, altera ex auro puro. vt ait Herodotus lib. 2. vbi & duo Herculis templa dicit fuiſſe Tyri: alterum Herculis Tyrij, alterum Herculis Thaſij, cui vt heroi libabant. Erat & Saturni templum Gadibus teſte Strabone, cui humanis hoſtiis litabant, perinde ac Tyrij & Carthaginenſes, de quibus id teſtatur Curtius & Diodorus, ſed hunc morem Gaditanorum ſuſtulit C. Cæſar Prætor. ſic enim explicare ſoleo locum Ciceronis in Orat. pro Balbo: *C. Cæſar cum in Hiſpania Prætor eſſet inueteratam quandam barbariam ex Gaditanorum moribus diſciplináque deleuit.* Denique nec Tyri ſimulacrum erat vllum in Herculis templo vt innuit Herodot. lib. 2. & Curtius lib. 4. cum ait, *aurea catena deuinxere Apollinis ſimulacrum, araque Herculis inſeruere vinculum.* ſed hoc poſtremum affirmare equidem nolim. Hæc cum ita ſint nihil erat cur dubitaret Arrianus lib. 2. de reb. Alex. Herculem qui Tarteſſi colitur eundem eſſe cum Tyrio.

Τοῦ Σαωτήρου.] In mſ. ſcriptum erat Σαζωτήρου mendosè. fuit is Saoterus

tus præfectus cubiculi Imp. Commodi, apud quem vtpote catamitum ſuum plurimum valuit. adeò vt Nicomedienſes vnde erat oriundus, eius ſuffragio impetrauerint à Senatu, vt templum Commodo ponere, & certamina (Κομμόδεια vt opinor dicta) celebrare ſibi liceret, vt ſcribit Dio lib. 72. Eius nomen corruptum apud Lampridium in Commodo egregiè reſtituit Cl. Salmaſius vir doctiſſimus.

Ες χιλίας διακοσίας.] Numeros hic tranſpoſitos eſſe arbitratus ſum. Etenim militiæ prætorianæ præmia ſeu emerita longè ampliora fuiſſe quam reliquorum militum ſatis conſtat. Ac Auguſtus quidem anno V. 758. conſtituerat vt Prætoriani completis XVI. ſtipendiis V. millia drachmarum, id eſt vicena millia nummum viritim acciperent: reliqui vero tria drachmarum millia poſt XX. annos militiæ, vt ſcribit Dio lib. 55. At Caracalla pręmia miſſionum auxit, quippe profuſiſſimus in milites. ac Prætorianis quidem tantum alterum adiecit. cæteris vero quinque millia nummum ſupererogari conſtituit. Ita hunc Dionis noſtri locum intelligendum puto.

Pag. 758 Θέα τῇ κουλλωνῃ.] De his ſpectaculis nihil compertum habeo. Ac fortè ea ſpectacula non Romæ, ſed Alexandriæ celebrata ſunt. ſanè Dio lib. 77. in fine, ſeu potius Xiphilinus ſcribit Caracallam ſpectacula & ſodalitia Alexandrinorum ſuſtuliſſe. ἐκ δὲ τούτου τάς τε θέας καὶ τὰ συσσίτια τῶν Ἀλεξανδρέων καταλύσας.

Pag. 761. Πολλίωνος ὑπάτου.] Corrigendum puto ὑπάρχου.

Κωμάζων.] Is Eutychianus proprio nomine dictus eſt, alumnus Mæſæ, educator Helagabali, eiuſdémque Præfectus Prætorij atque in Conſulatu 3. collega. huic ob mimicam artem cognomen inditum erat Comazon, vt ſcribit Dio. Lampridius in Helagab. *Ad Præfecturam Prætorij ſaltatorem qui hiſtrionicam Romæ fecerat adſciuit.* Vir doctus qui in Notis ad Spartianum in Hadriano ſcripſit Helagabalum dictum eſſe à Dione γάιου & κωμάζοντα, aliud agebat. vtrumque enim nomen proprium eſt apud Dionem.

Pag. 765. Γορδίῳ.] Hunc Gordium aurigam commemorat & Lampridius in Helagab. quem Helagabalus Præfectum vigilum fecit.

Pag. 766. Ἀβίτου τοῦ πάππου.] Ab huius Auiti aui ſui nomine Helagabalus dictus eſt Auitus. Auum autem maternum ipſius Helagabali eum fuiſſe exiſtimo, maritum Mæſæ, cuius integrum nomen eſt Iulius Auitus. ſed quoniam tota ſtirps Helagabali & conſobrini eius Alexandri Seueri, magnopere confuſa eſt & obſcura, eam hic proponam. Igitur Baſſianus è Phœnice oriundus filias habuit Iuliam Domnam Auguſtam coniugem Seueri, & Mæſam. Iuliæ filius fuit Caracalla qui & Baſſianus ex nomine aui materni dictus. Mæſa Iulium maritū habuit virum Conſularem, ex quo duas filias peperit Sohæmiadem & Mamæam. Quarum Sohæmias quidem Vario Marcello Senatorij loci viro nupta filium habuit Auitum, qui & Baſſianus dictus eſt ex aui ac proaui materni nomine, ex paterno autem nomine Varius. Itaque fallitur Lam-

pridius qui Helagabalum Varium dictum esse scribit ex auiæ Variæ nomine. Nec minus falli eundem puto, cum Alexandrum Seuerum Varij filium, Variæ nepotem fuisse dicit. Neque enim credibile est patrem Helagabali & Alexandri vno eodémque appellatos nomine. Potius crediderim errauisse Lampridium, qui Alexandri patrem facit qui erat Helagabali. Etenim si Varium Helagabali patrem esse sciisset, certè id in eius vita retulisset, quo loco causas quærit cur Helagabalus dictus est Varius. Ac duas quidem eius appellationis ibi causas retulit, hanc quam dixi prætermisit. Proinde non dubito errorem illum in stirpe Alexandri Seueri ex ignoratione Lampridii fluxisse. Nisi fortè Varij filium interpretari placet, adoptatũ ab Helagabalo qui & Varius est dictus. Cæterum naturalis Alexandri Seueri pater ignoratur. Ab auctoribus autem Mamçæ filius ferè dici solet. quod in gratiã Mamçæ à Senatu decretum fuisse credibile est, quemadmodum patres olim censuerant, vt Tiberius Aug. Liuiæ filius diceretur, teste Dione. Auus quidem eius dictus est Alexianus, si credimus Herodiano lib. v. idque initio nomen fuit Alexandro Seuero.

Pag. 769. Τοὺς καθόλου λόγους ἐπιτ.] Hi sunt qui rationales summarum dicũtur in Notitia Imperij Rom. & in codice. summa enim nihil aliud est quam ὁ καθόλου λόγος. sic actorem summarum interpretari soleo apud Suetonium in Domitiano cap. xi. At Eusebius lib. 7. hist. Eccles. cap. 12. prorsus infeliciter latinam vocem expressit. Nam cum in Edicto Gallieni scriptum esset, *Aurelius Quirinus procurator summæ rei*, vertit Αὐρήλιος Κυρίνιος ὁ τοῦ μεγίστου πράγματος προεστεύων. at eo loco summa res pro summa pecunia dicitur. vt leg. 7. Cod. vbi causæ fiscales. *ad Bulephorum Rationalem Summæ rei.* Melius itaque vertit Dio, τοὺς καθόλου λόγους ἐπιτετραμμένος. Hinc Rationales à Græcis καθολικοὶ dicti sunt, vt apud Athanasium in epist. ad Solitarios, Faustinus quidam καθολικὸς vocatur. & apud Eusebium lib. 4. de vita Const. cap. 36. Glossæ veteres καθολικὸς Rationalis. Item Consularis καθολικός, Rationalis λογικός. Dicebantur autem procuratores summæ rei ad differentiam eorum qui vnius duntaxat rei procurationem gerebant, putà vicesimæ hereditatum, familiæ gladiatoriæ aut similium. vtrosque manifestè distinguit Paulus in lege 35. D. ex quibus causis maiores. *Procurator Cæsaris, non solum cui rerum prouinciæ cuiusque procuratio mandata erit, sed & is cui rerum quamuis non omnium.*

Cuiacius lib. 8. obs. cap. 32.

Pag. 771. Παρὰ Νυμίκιον.] Ita correxi ex Zonara, cum in vulgatis codicibus Κίον legatur sine sensu. Tametsi autem Dionis nomen hic non laudetur, dubitari tamen non potest quin pleraque omnia Dionis sint. quod certè fatebitur quisquis hæc cum Zonaræ historia contulerit. vel illud de Albæ longæ conditu, & Regibus Albanorum annon apertè ex eodem fonte deriuatum est? Nam & Amulius vocatur Tiberini nepos vt apud Zonaram, quem cæteri aliter vocant. deinde illa μέχρι τούτου τὰ περὶ Ἄλβης, &c. iisdem ferè verbis apud Zonaram leguntur.

Pag. 772. Αἰγέων.] Ita eum vocat & Dionysius lib. 1. sed Ouidius in 4. Fastorum Lausum nominat.

Pag. 773. Εκτισθη.] At cæteri Romam quadratam à Romulo conditam esse scribunt, vt Dionysius lib. 1. & Solinus. Vide & Festum in Quadrata.

Ναρβωνησίοις Βέβρυκας.] Hic Dionis locus extat apud Zonaram tomo 2. pag 70. vbi Hispaniæ situm describit. Inter cætera, Μέχρι τοῦ Πυρηναίου τεμένους· τὸ γὰρ ὄρος τοῦτο ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς πάλαι μὲν Βεβρύκων ὕστερον δὲ Ναρβωνησίων ἀρξάμενον ἐς τὴν ἔξω τὴν μεγάλην διατείνει· πολλὰ μὲν ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ σύμμικτα ἔθνη ἔχον, πάσαν δὲ τὴν Ιβηρίαν ἀπὸ τῆς προσοίκου Γαλατίας ἀφορίζον. Horum porrò Bebrycum qui Hispanis collimitant, meminit Marcianus Heracleota, vt notauit Scaliger in Eusebij Chronicon. Nomen illis à Bebryce, qui olim in ea ora imperauit; cuius filia Pyrene memoratur, quæ ab Hercule in Iberiam iter faciente vitiata, cum discessu Herculis mœsta per siluas erraret, à feris laniata nomen monti dedit. Græci enim Πυρήνην, & nonnulli Latinorum eos montes vocant. Auctor Silius Italicus lib. 3. de his Bebrycibus loquitur & Stephanus: Βέβρυκων ἔθνη δύο· τὸ μὲν περὶ τῷ Πόντῳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· τὸ δὲ παρὰ τοῖς Ιβηρσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

Ὕστερον Χαλκηία, εἶτα Καλαβρία.] Zonaras ex Dione, vt solet, pag. 51. εἶτα εἰς τὴν νῦν καλουμένην Καλαβρίαν ἐστράτευσαν. sic & pag 83. pro Μεταπύγη, & Μεταπυγία, legendum est Μεσσαπία, ex Strabone lib. 6. & Antonino Liberali cap. 28 Metamorph.

Pag 774. Επὶ Φαβίου Μαξίμου.] Anno vrbis conditæ 625. Eius immanis sacrificij meminit & Zonaras pag 68. & Orosius lib 4. cap. 13. eodem ipso anno quem suprà dixi, factum id memorat. Postea etiam id sacrificium repetitum est bello Punico secundo, vt narrat Liuius lib. 22. Simile quid & sub Iulio Cæsare factum prodit Dio lib. 43.

Εν Ρωμαϊκοῖς ις.] Hic locus quem citat Suidas, extat apud Zonaram pag. 86. sed aliquot verbis truncatus, qui mos Zonaræ est.

Πάντες ἀποθανεῖν.] Et hic Dionis locus ex oratione Scipionis ad milites qui seditionem fecerant, extat apud Zonaram pag. 91. iisdem planè verbis.

Pag. 775. Ιβηρες δὲ Βαλιαρεῖς.] Ita scribitur quoque apud Zonaram, pag. 92. ex quo hunc locum lib. 16. assignare non dubitaui. Nam cùm præcedens fragmentum sit ex lib. 16. Dionis, teste Suida, sequitur vt hæc quoque historia quæ cùm superiori proximè iuncta est, ad eundem librum pertineat. Cæterùm Dioni hîc non assentior: nam neque Romani eas insulas Gymnasias vocant, sed Græci tantùm; neque Hispani eas Balerias appellant, sed Baleares.

Οτι Μάρτιος Βάρος.] Hunc locum Suidas ex Collectaneis, περὶ Ανδραγαθημάτων, Constantini nostri exscripsit. vel illud initium, Οτι, satis declarat inde vbi dixi desumptum esse. In vulgatis quidem Suidæ libris ea vox omissa, sed ex mss Bibliothecæ Regiæ eam restitui. ac Dionis quidem id fragmentum esse, tametsi Suidas nomen auctoris reticet, tum

ſtilus, tum hiſtoria, ac res ipſa conuincit. Pertinet autem ad bellum Armenicum & Parthicum, quod Martius Verus geſſit auſpiciis Lucij Veri Auguſti. Id bellum fusè enarrauerat Dio lib. 71. quippe quod quadriennij tempore durauerat. ſed Xiphilinus totum relecuit. Nos duo fragmenta eius belli ſanè luculenta edidimus.

Τὸν Σόαιμον.] In vulgatis Suidæ codicibus σωάιμον excuſum eſt ſine ſenſu. Scripti codices bibliothecæ Regiæ σόαιμον habent. Ego Σόαιμον malui. fuit enim Soæmus Armeniæ Rex Achæmenidis regis filius, Arſacidis nepos. Hic à Vologæſo Parthorum rege expulſus, ad Romanos confugit, atque in Senatorium ordinem relatus Conſulatum quoque geſſit. Poſteà in regnum maioris Armeniæ ductu Martij Veri iterum reſtitutus eſt. vt ſcribit Iamblichus Syrus in libro de amoribus Rhodanis & Sinonidis, cuius verba referuntur in bibliotheca Photij: λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι συγγραφεὺς καὶ ἀκμάζειν ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων. γέγονε δὲ ὅμως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὕπατος δέ· εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνῖνον καὶ Οὖηρον. huius Iamblici Syri meminit & Theodorus Priſcianus lib. 2. de re medica cap. 11.

Πρὸς τὰς πράξεις.] Sic repoſui ex vetuſtiſſimo codice biblioth. Reg. vulgo πρὸς τὰς τραπέζας excuſum eſt.

Pag. 776. Ἐκ Πρίσκου.] Is eſt Statius Priſcus, de quo Capitolinus ſic ſcribit in Marco. *Geſtæ ſunt res in Armenia proſperè per Statium Priſcum Artaxatis captis. delatumque Armeniaci nomen vtrique principum.* Statio Priſco in ea expeditione mortuo ſucceſſit Martius Verus, vt innuit idem Capitolinus in Vero: *Duces*, inquit, *confecerunt Parthicum bellum Statius Priſcus, Auidius Caßius, & Martius Verus quadriennio, ita vt Babylonem & Mediam peruenirent, & Armeniam vindicarent.*

Οὐ γὰρ οἶμαι δεῖ.] Vocem οἶμαι ex coniectura addidi, quæ in vulgatis Suidæ codicibus deeſt. ſed mſſ. bibliothecæ Regiæ habent, οὐ γὰρ δεῖ rectius.

Κάσσιος.] Hic eſt Auidius Caſſius legatus Veri qui Vologæſum Parthorum regem fugauit, & Cteſiphontem ac Seleuciam cepit, vt narrat Xiphilinus ex Dione lib. 71. ad quem librum hoc quoque fragmentum pertinet, vt ſatis conſtat. Cæterùm cum hac expeditiſſima iungendorum pontium ratione qua vtebantur Romani, conferri poteſt ea quam refert Arrianus lib. 5. de geſtis Alexandri: quæ vna eadémque eſt cum cum illa Dionis noſtri.

Σανατρύκου.] Hic eſt Vologæſi Armeniorum Regis pater cuius meminit Dio lib. 75. his verbis: τῷ δὲ Βολογαίσῳ τῷ Σανατρύκου παιδὶ, &c.

IN EXCERPTA EX IOANNE Antiocheno Adnotationes.

Pag. 781. ἈΠΟ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως Ἀβραάμ.] Hæc annorum computatio neque cum Hebraicis voluminibus, neque cum LXX. Interpretum editione consentit, & ab Eusebij calculo diuersa est. Neque verò mendum esse in numeris dici potest, cùm & apud Suidam in σερούχ vbi hic locus extat, planè iidem numeri legantur. Paulò pòst rescribendum est, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ Ἀβραὰμ ἔτη γφμ´ vt in ms. nostro legitur & apud Suidam. sed properantes Chalcographi quædam omiserant.

Pag. 786. Δεσμά τε καὶ μάστιγας.] Eadem memorantur in historia Miscella, *Iste excogitauit primus vincula, taureas, fustes & lautumias, compedes, catenas, exilia, metalla, carceres.* quæ iisdem penè verbis leguntur in Isidori Originibus lib. 4. extremo.

Οὕτω δὴ μέτωπός τι.] Hæc verba citat Suidas in μέτωπος absque auctore vt solet. sunt autem ad verbum hæc cuncta translata ex Eutropij Epitome seu Breuiario historiæ Rom. cuius hæc sunt verba: *L. Valerius fataliter mortuus est; adeò pauper vt collatis à populo nummis sumptum habuerit sepulturæ: quem matronæ, sicut Brutum, annum luxerunt.* Neque verò hic duntaxat locus, sed pleraque ex sequentibus ex eodem Eutropij Breuiario conuersa sunt, vbi & nos ipsa Eutropij verba interpretationis loco adhibuimus. Cæterùm hæc Eutropij versio qua vtitur Ioannes Antiochenus, & antiquior est & longè elegantior eâ cuius auctor fuit Pæanius. Ac, ni fallor, eius auctor est Capito Lycius scriptor vetustus, qui paulò ante tempora Iustiniani vixit. Laudatur enim à Stephano Byzantio in ψιμάδα. Vixit autem Stephanus temporibus Iustiniani Aug. quod multis argumentis compertum habeo. Ab hoc Capitone Eutropij Breuiarium Græcè conuersum testis est Suidas his verbis: Καπίτων Λύκιος ἱστορικὸς, οὗτος ἔγραψεν Ἰσαυρικὰ βιβλία η´. (lege ιε´: nam apud Stephanum in loco citato laudatur Capitonis Isauricorum liber xv.) μετάφρασιν τῆς ἐπιτομῆς Εὐτροπίου, &c. Proinde non possum assentiri Cujacio qui Pæanium auctorem eius versionis Eutropij quæ extat, vnum & eundem facit cum Capitone.

Pag. 789. Ἀποπεμψάμενός τε τὰ σύμβολα.] Quædam hic deesse manifestissimum est, etsi apud Suidam qui hunc locum refert in Κοίντιος eodem legatur modo. suppleri autem lacuna hoc pacto videtur posse. ἀποπεμψάμενός τε καὶ δεξάμενος τὰ σύμβολα. quod egregiè confirmat Liuius lib. 3. *Ibi ab legatis seu fossam fodiens, seu cum araret, operi certè rustico intentus, salute data inuicem redditáque rogatus vt quod bene verteret ipsi reiq; P. togatus mandata Senatus audiret, togã properè è tugurio proferre*

vxorem Raciliam iubet. qua simul abstersso sudore ac puluere velatus processit, Dictatorem eum gratulantes consalutant. Addit Cedrenus Quinctium Dictatorem salutatum postquam prætextam sumpsit paulisper moratum hæc dixisse. Ergo inquit agellus noster hoc anno erit inaratus, & periculum famis domino subeundum.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Οὐολσίνιοις.] Malè hæc cum superioribus cohærent, Ioannisne Antiocheni culpâ an Exscriptoris haud facilè dixerim: vtriusque certè satis mihi comperta negligentia est. Hæc quidem Vulsiniensium calamitas vindicata est à Romanis anno vrbis 488. Q. Fabio & L. Mamilio Coss. vt ex Dione tradit Zonaras. de quo consulēdi sunt Fasti Sigonii ad hunc annum. Eiusdem rei meminit Orosius lib. 4 cap. 5. & Valerius Maximus lib. 9. cap. 1. sed in Orosij codicibus deprauati sunt numeri annorum. Marcelli verò & Scipionis Consulatus incidit in annum vrbis 531. tanto post Vulsiniensem triumphum interuallo.

Ἱστιαίοις χαλκουργοῦσι.] Ex Eutropio lib. 3. Mendum est apud Zonaram in huius rei narratione, pag. 69. *Πόπλιός τε Κορνήλιος καὶ Μάρκος Μινούκιος ἐπ' Ἴστρῳ ἐστράτευσαν*, lege *ἐπ' Ἴστρους*. quod miror fugisse H. Volfium virum doctissimum.

Pag. 790. *Ἅμα βασιλικῇ θεραπείᾳ.*] Lege *ἅμα γυναικὶ β.* ex Suida in *Αἰμίλιος.* Et hæc ex Eutropij Breuiario conuersa sunt, vt & caput quod proximè sequitur.

Pag. 793. *Ὡς τὴν Μαρίου τελευτήν.*] Hæc ferè transcripta sunt ex Plutarcho in Sulla. quædam tamen interserit Ioannes ex Dione Cocceiano, vt videtur, haud mediocriter elegantia. Quod autem paulò pòst subiicit Sullam iterum Dictatorem esse factum, id vero reconditum est, neque alibi, quod sciam, legitur.

Pag. 797. *Μεγαλοπράγμων καὶ τὸ ἦθος ποικίλος.*] Hæc sunt verba Plutarchi in Ciceronis vita. superiora vero cum quibusdam sequentibus traducta sunt ex Eutropij Breuiario.

Pag. 801. *Τὰ παρόντα στέργομεν.*] Apud Plutarchum in Antonio, ex quo hæc desumpta sunt, legitur *στέργωμεν*, rectius, vt iudico.

Ἰουδαίων πολλῶν ἐς τὴν Ῥώμην συνελθόντων.] At hæc in Dionis exemplaribus hodie non leguntur, ob eam causam quam supra in Notis ad Dionem adduxi, quia scilicet ij Dionis libri à nescio quo breuiati ad nos peruenerunt. Cæterùm de turba ac multitudine Iudæorum qui Romæ omnes angiportus impleuerant, testis sit Cicero in Orat. pro Flacco, vbi de auro Iudaïco loquitur. *Scis*, inquit, *quanta sit manus, quanta concordia, quantum valeat in concionibus.* Adeò verum est quod de iisdem Iudæis ait Rutilius Numatianus in Itinerario:

Latius excisæ gentis contagia serpunt,
Victoresque suos natio victa premit.

Τοὺς πλείονας ἐξήλασε.] Anno vrbis 771. M. Silano, L. Norbano Coss. vt scribit Tacitus lib. 2. in fine. *Actum de sacris Ægyptiis Iudaïcisque*

pellendis. Suetonius in Tiberio, Philo in legatione ad Caïum, & omnium optimè Iosephus lib. 18. Antiq. cap. 4. & 5.

φοβερᾷ μὲν ὠμότητι.] Translata sunt hæc postrema ex Eutropij lib. 7.

Pag. 806. Τῷ φρονήματι ἐσφάλλετο.] Lege φωνήματι ex Dione in lib. 60. ac statim post ἐν νοσηλείᾳ, non ἐν ἀσφαλείᾳ. quanquam illud ἐν ἀσφαλείᾳ etiam agnoscit Suidas in Κλαύδιος.

Pag. 810. Ες τὸ ἀκόσμιόν τι καὶ ταπεινὸν.] Hæc & sequentia translata sunt ex Eutropij Breuiario, cuius verba pro interpretatione adhibuimus.

Δούλαις χαμοῦ Κατέλλα.] In Dionis exemplaribus Αἰλία exaratum est, quod maluimus sequi. fuisse enim videtur hæc matrona ex gente Æliorum, vt ex cognomine eius apparet. Catella enim ὑποκοριστικῶς dicta est pro Cata, quod cognomen fuit in gente Ælia. Proinde non rectè à Xilandro Dionis interprete correctum est Κατύλλα.

Pag. 821. Τοὺς τῆς ἀρχῆς ἐγγιγνώσκειν.] In ms. exemplari, ne quid dissimulem, legebatur continuè τοὺς τῆς ἀρχῆς ἐγγιγνώσκειν ἄνδρας. nec secus apud Suidam. Ex quo apparet Capitonem, seu quis alius eius versionis auctor fuit, legisse in Eutropio. *Defendere magis prouinciales quam amplificare studens*. cum in nostris exemplaribus legatur hodie *prouincias*.

Pag 822. Τὴν ἰδίαν προσηγορίαν περιθήσεσθαι.] Ex Herodiani lib. 1. hæc & sequentia penè omnia transcripsit Ioannes Antiochenus, paucis pro arbitrio suo recisis aut prætermissis.

Pag. Ἀδουέντου.] Ita in exemplari nostro id nomen perscribitur. In Herodiani lib. 4. ex quo hæc descripta sunt Αὐδέντου exaratur perperam vt iampridem alij monuerunt: cum apud Dionem & in lege vnica Cod. de sententiam passis, & in Fastis Consularibus Ecdicianus Aduentus nuncupetur. Eodem quoque nomine fuit is, cui Solinus Polyhistorem suum dicauit.

Pag. 830. Καὶ τοῖς μὲν στρατοπέδοις ἐπάρχον.] Sunt etiam hæc ex Herodiani lib. 5. in quibus vertendis Politianum sua illa dexteritas ac felicitas deseruit. Primam enim huius loci partem sic vertit. *Quippe exercitibus saltatorem quendam præfecit*. cum vertendum esset *cohortibus Prætoriis*. Etenim Herodianis τῶν στρατοπέδων ἐπάρχους semper appellat, quos Latini Præfectos prætorio. Cuius rei exempla quoniam passim occurrunt, apponere hîc superfluum duxi. sed quæ sequuntur longè infelicius vertit. Ait Herodianus, πάλιν δὲ ἑτέροις ὁμοίως τὴν τελωνικὴν βασιλικῆς παιδείας τῶν νέων καὶ εὐκοσμίας τε τι ὑποστάσεως τῆς εἰς τὴν σύγκλητον βουλὴν ἢ τὸ ἱππικὸν τάγμα καταταττομένων προέστησεν. quæ sic interpretatur Politianus. *Alium item è scena, iuuentuti, alium Senatui, alium etiam equestri ordini præposuit*. Cum vertendum esset hoc modo, *Alteri etiam è scena præfecturam morum, & legendi Senatus ac recognoscendi turmas equitum Rom. potestatem mandauit*, pro ὑποστάσεως in Græco textu ἐπιστάσεως legi mallem. Nisi fortè ὑποστάσεως de censu tam Senatorio, quam equestri accipi placeat. sed vtrouis modo scribatur, semper interpretatio nostra stat, & Suetonius in Augusto cap. 37.

quidem recto talo vt ait Horatius. Quam confirmat etiam Lampridius in Helagabalo his verbis: *Ad Præfecturam Prætorij saltatorem qui histrionicam Romæ fecerat adsciuit. Præfectum vigilum Gordium aurigam fecit. Præfectum annonæ Claudium Censorem.* In hoc Lampridij loco deesse videntur nonnulla, in hunc ferè modum. *Præfectum annonæ Claudium pantomimum: scenicum etiam artificem fecit Censorem.* Atque hæc nostra coniectura est, quam non affirmamus; sed quasi dubitantes in medium proponimus. auctoritate tamẽ Herodiani videtur non mediocriter confirmari.

Pag. 833. Ἀνοιγῆναι γὰρ πᾶσι.] In Herodiani lib. 7. ex quo hæc desumpta sunt, legitur αὐτοῖς τε γὰρ πᾶσι, μᾶλλον δὲ καὶ πρόχειρος δίδοτο συκοφάνταις.

Εὐθηνίας.] Politianus *publicam annonam* vertit. Ego publica epula, seu conuiuia interpretari malui. Quinetiam εὐθοινίας hic scribi mallem, licet εὐθηνία idem ferè significat.

Pag. 834. Τοῦ παιδὸς γαμετῆς.] In Eutropij Breuiario legitur. *Trux omni tempore, etiam filij sororis interfector.* Vnde apparet Capitonem cùm hæc Eutropij verba Græcè interpretaretur, legisse *filij vxoris:* Pæanius tamen rectè vertit, οὐδὲ τῶν ἀδελφιδῶν ἐφείσατο.

Pag. 837. Βέλτιον γὰρ οἱ εἶναι ἰδίας τὰς δημοσίας χορηγίας.] Eutropius habet, *ducénsque melius publicas opes à priuatis haberi.* quibus verbis Græca adamussim non omninò conueniunt. Sed Eutropij sensum optime exprimit Libanius in Oratione quæ βασιλικὸς inscribitur, vbi de Constantio Chloro hæc dicit: ὁ δὲ πάντα ἄριστος ἐκεῖνος ὥσπερ τῳ συγγενόμενος Δημοσθένει, καὶ τὸν νόμον ἐκεῖθεν λαβών, ταμιεῖα μὲν ἀσφαλῆ τὰς τῶν κεκτημένων οἰκίας ἐνόμισεν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν ἐν καλλίονι σωθῆναι· καταλαμβανούσης δὲ δαπανημάτων ἀνάγκης ἤρκει κηρύξαι τὴν χρείαν· καὶ πάντα ἦν χρημάτων μεστὰ, ἑκόντων διδόντων τοῖς πόλεσι. Id est, *At præstantissimus ille Princeps quasi cum Demosthene versatus esset, atque inde eam legem hausisset, tutissimum ærarium esse ducebat ipsas possessorum domos: nullibi enim honestiore loco posse publicas opes custodiri. Si quando autem sumptuum necessitas inciderat, sufficiebat necessitatem ærarij edixisse. Statimque omnia pecuniis redundabant, sponte conferentibus prouincialibus.* Cuius rei insigne extat exemplum apud Eusebium in lib. 1. de vita Constant. cap. x. quem iucundum fuerit legere.

Pag. 838. Τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Κομμόδης διαφθείρει δόλῳ.] Imperitiâ linguæ latinæ turpiter hîc lapsus est interpres Capito. Nam cum in Eutropio scriptum esset, *Egregium virum & sororis filium commodæ indolis iuuenem interfecit.* Putauit τὸ *Commodæ* nomen proprium esse. quo posito *dolis* pro *indolis* videtur legisse. Sed hunc errorem cautius vitauit Pæanius qui cæteris Eutropij verbis omissis vt solet, id tantum posuit. υἱοῦ τε καὶ ἀδελφοῦ (lege ἀδελφιδοῦ) φόνον ἐργασάμενος, quanquam Eutropius de filio nihil dixerat, consultóne honori principis parcens, an exscriptorum vitio qui Crispi nomen omiserint, incertum. sed omninò Eutropius his verbis *Egregium virum* Crispum Constantini filium denotat,

tat, vt ſequentibus verbis Licinium iuniorem Conſtantiæ ſororis filium. Notanda ſunt Oroſij verba lib. 7. *Sed inter hæc latent cauſæ cur vindicem gladium, & deſtinatam in impios vltionem Conſtantinus in proprios egit affectus. Nam Criſpum filium ſuum & Licinium ſororis filium interfecit.* Maiore animaduerſione ac ſeueriore cenſura dignus eſt auctor hiſtoriæ Miſcellæ, qui Eutropium cum exſcriberet ſic interpollauit. *Egregium virum* & bonæ *indolis iuuenem ſororis filium Commodum interfecit.*

Pag. 481. *Βετρανίων.*] Sic & in nummis veteribus dicitur DN. N. VETRANIO. P. F. AVG. Veteranionem tamen prætuli, ſecutus Eutropij & Oroſij priſcas editiones, ſed maximè Ammiani Marcellini noſtri auctoritatem. Ad quem breui, ſi Deus fauerit, hanc eius nominis ſcripturam firmabo. Sed quid vetat ea quæ ibi adnotauimus huc transferre, & lectoribus velut guſtum ac ſpecimen offerre? Igitur Themiſtius Orat. 14. ſub finem, vbi Vetranionem à Conſtantio exauctoratum narrat, inter cætera ſic ait, *ὁπόσον δέ ἐστιν ὑπ' ἀληθινοῦ φιλοσόφου λόγῳ ἁλῶναι, ᾔσθετο ἀκριβῶς ὁ καὶ τοὔνομα καὶ τὴν τύχην πάλαι στρατιώτης.* id eſt, *Quantum autem & quale ſit à germano philoſopho oratione ſuperari, expertus eſt is qui reipſa erat ac nomine Veteranus.* Vides hic apertè Themiſtium ad Veteranionis nomen adludere. eſt enim Veteranus Græcis *πάλαι στρατιώτης*, cùm in Gloſſis veteribus, tum apud Themiſtium Orat. 6. in calce.

Εἰς τὸ μάλιστα πιστός.] Melius meo iudicio dixiſſet *πιστῶν*, ſed & in iis quæ ſequuntur, minime aſſecutus eſt Capito Eutropij ſenſum, cum *οἰκείας τῶν γυναικῶν* dixit pro *vxoribus.*

Διανυκτερεύων λόγοις συνέχαιρε.] Sumpta ſunt hæc ex Socratis lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 1.

Pag. 842. *Χριστιανοὺς ἐκώλυσεν Ἑλληνικῆς παιδείας μεταλαμβάνειν.* Idem tradit Socrates, Theodoritus ac Sozomenus, iiſque poſteriores Zonaras ac Cedrenus. Conſtat tamen Iulianum non diſcendi, ſed docendi tantum ac publicè profitendi facultatem Chriſtianis ademiſſe. Sic Marcellinus lib. 25. *Inter quæ erat illud inclemens quod docere vetuit magiſtros rhetoricos & grammaticos Chriſtianos ni tranſiſſent ad numinum cultum.* Accedit Eunapius qui Proæreſium magiſtrum ſuum imperante Iuliano ſcribit à docendi munere excluſum fuiſſe eo quod Chriſtianus haberetur. Additque Hieronymus in Chronico, eum ei ſpecialiter Iulianus concederet vt Chriſtianus ſolus doceret, ſponte eum ſcholam deſeruiſſe. Nec diſſentit Oroſius, cuius hæc ſunt verba in lib. 7. *Aperto tamen præcepit edicto ne quis Chriſtianus docendorum liberalium ſtudiorum profeſſor eſſet.* Poſtremo extat edictum ipſum Iuliani inter eiuſdem epiſtolas, quo diſertè edicit eam legem ad ſolos profeſſores ac magiſtros pertinere. *τοῖς μὲν καθηγεμόσι καὶ διδασκάλοις οὑτωσὶ κοινὸς κεῖται νόμος· ὁ βουλόμενος γὰρ τῶν νέων φοιτᾶν, οὐκ ἀποκέκλεισται.* Sed edictum ipſum obſcurioribus verbis de induſtria conceptum fuiſſe mihi videtur, eo vt in-

uidia atque atrocitas rei molliretur. Plura vide in Annalibus Ill. Cardinalis Baronij, cuius opinionem temerè reprehendit Rob. Montacutus in Notis ad Gregorij στηλιτευτικόν.

Pag. 845. *Δύω μόνων ἡμερῶν.*] Apud Suidam in V. Ἰοβιανὸς, vbi hic locus extat, *δύο μῆνας* excusum est magno errore. sed in mss. bibliothecæ Regiæ, in altero quidem reperi *δύο μόνας ἡμέρας*, in altero *δύο μόνων ἡμερῶν.* quod ad scripturam nostri codicis propius accedit. Suidas ms. quem in bibliotheca viri Cl. atque omni laude maioris Henrici Memmij vidimus, habet *δύο χρόνους* magnâ vtrique differentiâ. Cæterùm Marcellinus noster Iouianum omninò Nisibin ingressum esse negat lib. 25. his verbis. *Post quæ itinere festinato Nisibi cupidè visa extra vrbem statiua castra posuit Princeps, rogatúsque enixè precante multiplici plebe, vt ingressus, palatio more succederet Principum, pertinaciter reluctatus est, erubescens agente se intra muros vrbem inexpugnabilem iratis hostibus tradi.*

Pag. *Ἰοβιανὸς κατέλιπεν.*] Hîc vero quædam addit Suidas non malæ notæ, quæ in nostro exemplari deerant, resecta, vt opinari datur, ab exscriptore horum Collectaneorum.

Κατηγορούς τῷ Θείῳ Οὐάλεντος.] Sumpsit hæc Ioannes Antiochenus ex Socratis hist. Eccles. lib. 5. cap. 2.

Pag. 849. *Ῥουφῖνος καὶ Στιλίχων.*] Hic locus integrior extat apud Suidam in V. Ῥουφῖνος, ex Eunapij Sardiani historia, vt ipse ibidem testatur Suidas. Qui quidem Eunapij locus quin ex libro secundo Collectaneorum *περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας* Constantini nostri ab Suida descriptus sit, dubium non est.

Περιούσιαν ὑπισχνούμενον.] Supplendum videtur *νόμον περιουσίαν ὑπισχνούμενον*, ex Socrate lib. 6. cap. v.

Pag. 850. *Ἀντιοχέων αἰνεσάμενον.*] In exemplari nostro scriptum erat *αἰνιξάμενον*, ex quo *αἰνεσάμενον* conieceram. sed *αἰνιξάμενον* magis arridet, quemadmodum legitur apud Socratem lib. 7. cap. 22. ex quo hæc ad verbum transcripta sunt.

Pag. 851. *Οὐδὲν ὅτι καὶ ἄξιον μνήμης.*] Ita hic locus etiam apud Suidam legitur in V. Θεοδόσιος, vbi hoc caput pleniùs atque integrius extat. supplendus autem est articulus hoc modo, *οἷ, ὡς συντελόντι εἰπεῖν, ἀποβουκολοῦντες*, &c.

Pag. 854. *Τὰς μὲν ἀρχὰς ἁπάσας ἀπημπόλει*] Atqui contrarium de Anastasio tradit Theodorus lector lib. 2. hisce verbis, *Ἀναστάσιος ἀνέστειλε τὸ χρυσάργυρον καὶ τὰς ἀρχὰς ὠνίους οὔσας προῖκα παρεῖχεν.* Cui consentit etiam Ioannes Zonaras tomo 3. *τὰς γὰρ πολιτικὰς ἀρχὰς ὠνίους παρεχομένας τὸ πρὶν, ἐκεῖνος ἀμίσθοις ἐδίδου,*

Κινὰς ἐντεῦθεν γενέσθαι καταλόγων.] De numeris militaribus hunc locum accipiendũ esse existimaui, quod sequentia suadere videbantur. Posset etiam fortasse accipi de Albo Decurionum. Scribit enim Euagrius vrbes omnes imperij Romani Curialibus esse vacuefactas ab Anastasio

lib. 3. cap. 42. Ὅθεν κατὰ πολὺ οἵ τι φόρει διεῤῥύνοσαν τά τε αἴθη τῶν πόλεων διέκειτο. ἐν τοῖς λευκώμασι γὰρ τῶν πόλεων οἱ εὐπατρίδαι πρόσθεν ἐνεγράφοντο, ἑκάστης πόλεως τὸν ἐν τοῖς βουλευτηρίοις ἀντὶ συγκλήτου τινὸς ἐχούσης τε καὶ δειξομένης.

Τὴν ἐπιδαμνίαν.] Dyrrachium ſcilicet, vt teſtatur Euagrius lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 29.

Omiſſa quædam, quæ hiſce Adnotationibus inſeri debent.

PAg. 12. Poſt hæc verba. *De quo præter hunc Polybij locum.* Adde: loquitur ſcholiaſtes Theocriti in Idyllium XVII. his verbis, Πτολεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ συνῴκει πρότερον Ἀρσινόη ἡ Λυσιμάχου, ἀφ' ἧς καὶ τοὺς παῖδας ἐγέννησε Πτολεμαῖον καὶ Λυσίμαχον καὶ Βερενίκην.

Pag. 21. Poſt vocem *Orgiago.* Adde. In Prologo lib. 32. Trogi Pompeij Ortiago Gallus dicitur, itémque apud Suidam in V. παιδοπολίτης. vbi filius eius fuiſſe dicitur Pædopolites, Ὀρτιάγοντος ἐγεγόνει Παιδοπολίτης· προβαίνων δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν δικαστὴς ἀπεδείχθη.

Pag. 23. Poſt illa verba, *Et Nicolaus noſter de Aſſyriis.* Addi velim. Eunapius quoque apud Suidam de Rufino tutore imperatoris Arcadij, βαθυγνώμων ἄνθρωπος καὶ κρυψίνους. hanc altitudinem animi vocant Latini. Saluſtius in bello Iugurthino de Sulla. *Ad ſimulanda negotia altitudo ingenij incredibilis.* Cicero lib. 1. de Officiis. *In liberis vero populis, & in iuris æquabilitate exercenda etiam eſt facilitas & altitudo animi quæ dicitur.*

Pag. 26. ſcribe à capite pag. 154. ἐδωρήσατο τῇ μητρί.] De hac liberalitate Scipionis Cicero in Lælio: *Quid dicam de moribus facillimis? de pietate in matrem? liberalitate in ſorores? bonitate in ſuos?*

Pag. 53. ſcribe à capite. Pag. 346. δίκαιος ἦν ἐν ταῖς διανομαῖς.] De Viriatho idem teſtatur & Tullius lib. 2. de Officiis his verbis: *Quinetiam leges latronum eſſe dicuntur. Itaque propter æquabilem prædæ partitionem & Bargulus Illyrius latro, de quo eſt apud Theopompum, magnas opes habuit, & multo maiores Viriathus Luſitanus,* Quo loco, vt obiter moneam, legendum eſt *Bardylis Illyrius latro.* ſic enim vocitatus eſt. hunc ex carbonario Regem euaſiſſe ſcribit Helladius Beſantinous in χρηστομαθείαις apud Photium, & Libanius in Oratione quæ περὶ τῆς βουλῆς vulgo inſcribitur, ſub finem, vbi diſſerit orator de fortunæ in rebus humanis poteſtate. ſed quia locus corruptiſſimus eſt, hic eum prout legi debet apponere non inutile forſan fuerit. καὶ τί αὖ Ἑρμείαν τὸν εὐνοῦχον λέγοιμι τὸν Ἀταρνέα; ἀλλὰ Πῶρος οὐκ ἐκ κουρέως μετ' ἦν, Ἰνδοῖς δ' ἐπέταξεν; οὔπω τὸν ἀνθρακέα Βάρδυλιν ὃν προσεκύνουν Ἰλλυριοί; Ac in codice quidem Auguſtano (in quo hæc oratio κατὰ Σεβήρου inſcribitur rectiùs) diſertè ſcriptum eſt, ἐκ κουρέως. cætera nos certiſſimâ coniectura emendauimus. Cæterùm huius Bardylis Illyriorum reguli meminit Diodorus lib. 16. & Plutarchus in Pyrrho, ac Frontinus lib. 2. ſtrateg. cap. 5. his verbis: *Harrybas Rex Moloſſorum bello petitus à Bardylie Illyrio.* ſic enim legendum eſt,

Pag. 67. In disticho illo Callimachi in Herculem versus posterior ita emendandus videtur.

Ἐκ δ' αὐθημερίοις πολλάκι πολλὰ χαμών.

Pag. 74. post hæc verba, *apud eundem Herodotum lib.* 4. scribe à capite Κελτοὶ οἱ τῷ Ὠκεανῷ. Idem de hac Celtarum audacia tradit elegātissimus scriptor Ælianus lib. 12. variæ hist. cap. 23. & ante illum Ephorus. sed has fabellas egregiè refellit Posidonius Rhodius acerrimi iudicij scriptor, apud Strabonem lib. 7.

Pag. 514. Παρὰ Ταρτησσίοις.] Gaditanos intelligo. Gades enim olim Tartessos dicta, Gaditanos autem senibus magnum honorem habuisse constat, apud quos etiam ara fuit senectuti dicata, vt tradit Philostratus lib v. de vita Apollonij initio, & Ælianus in lib. de Prouidentia his verbis: ἔστι δὲ καὶ γήρως, φησὶν, ἱερὸς τοῖς αὐτοῖ τιμῶσι τὴν ἡλικίαν τὴν μαθοῦσαν πολλά, vt refert Eustathius in scholiis ad Dionysium de situ orbis.

Pag. 517 Μοσυνοι.] Hi sunt qui ab aliis Μοσυνοίκοι dicuntur.

Pag. 517. Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται.] Idem de Phrygum gente traditur à Socrate lib. 4. cap. 13. hist. Eccles. Φαίνεται δὲ τὸ Φρυγῶν ἔθνος σωφρονέστερα εἶναι τῶν ἄλλων ἐθνῶν· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανιάκις Φρύγες ὀμνύουσιν. Additque Socrates eos nec Circensibus, nec theatralibus ludis sua ætate addictos fuisse. Stuprum vero apud eos pro detestabili scelere haberi. Illud autem de Phrygum à iurando abstinentia, videri potest Socrates ex Nicolai nostri fontibus hausisse. Eum enim studiosè legerat, vt patet ex eiusdem lib. VII. cap. XXV. vbi hæc habet quæ inter Damasceni fragmenta à nobis collecta inseri velim. χρυσόπολις ὅπιεσοι ἀρχαῖόν ἐστι, ὃ κεῖται μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ Βοσπόρου· μέμνηνται δὲ αὐτῆς πολλοὶ τῶν παλαιῶν συγγραφέων, καὶ Στράβων τε καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Νικόλαος.

Λύκιοι καλοῦνται μητρόθεν. Idem de Lyciis scribit Herodotus libro I. eiusque rei causam affert Nymphis in lib. 4. de Heraclea apud Plutarchum in libro qui inscribitur γυναικῶν ἀρεταί. In Lycios itaque optime quadrat prouerbium vetus Græcorum quod est huiusmodi, τῆς μητρὸς ὡς αἶξ καλοῦνται.

Pag. 79. post hæc verba παρεβάτου *explicaretur*. Adde. De hoc pugnæ genere Basternarum sensisse videtur Valerius Flaccus in lib. 6. Argon. his versibus.

Atque vbi Sidonias inter pedes æquat habenas
Illinc iuratos secum trahit Exa Baternas.

vbi Baternas poetica licentia videtur dixisse Flaccus, ἀντὶ τοῦ Basternas. sic enim dicunt Latini quos Græci Βασέρνας. quanquam in editione Aldina legitur *Æabatarnas*, sine sensu Exa populi nomen esse existimo, cui conte mini ac fœderati erant Basternæ.

Pag 82. post versus Ouidij scribendum est à capite.

Μαλλίου τοῦ στρατηγοῦ.] Etsi στρατηγὸς Prætorem significat, Consulem tamen hic vertere malui. Obseruaui autem Dionem in prioribus libris qui à Zonara breuiati leguntur, semper στρατηγὸν vsurpare de iis qui

Conſules fuerunt. vt pag. 24. apud Zonaram de Coriolano, οὐ πολλῷ δ' ὕστερον στρατηγήσαντα αὐτὸν, & pag. 25. ἄμφω τοὺς ὑπάτους ἢ στρατηγοὺς, & alibi ſæpe. Nimirum illis temporibus Conſulem à præeundo Prætorem appellari mos erat. vt ait Cicero lib. 3. de legibus & Pompeius Feſtus, ac Liuius. Pulſis tandem Decemuiris ob inſolentiam Appij Claudij, tum primum Conſules dici cœpere qui antea Prætores vocabantur, vt ſcribit Dio apud Zonaram, pag. 28.

Pag. 88. poſt Ciceronis locum ex Quintiana ſcribe à capite.

Pag. 625. Ἀφρικανὸς φιλοτιμίᾳ πλείονι. De P. Scipione idem extat Ciceronis iudicium in lib. 1. Officiorum. *In C. Lælio multa hilaritas, in eius familiari Scipione ambitio maior, vita triſtior.*

Variæ lectiones in Polybium ex mſ. Codice Peireſciano.

LIB. 2. Polybij, pag. 144. οὐ μόνον ψεῦδος ἐώρακε τὸ ὅλον. mſ. ὑπήνεγκε.
Pag. 145. mſ. τὴν εἰς τὴν πατρίδα παρανομίαν.
Item, ὅν γε (καὶ) κατ' αὐτὴν τὴν εἰρήνην. opt. vulgo καὶ deeſt.
Pag. 147. mſ. ὑπομείναντας πόλεμον ὑπὲρ φίλων καὶ συμμάχων, optimè vulgo πόλεμον deeſt, magno ſententiæ damno.
Item, δοθείσης ἀνελπίστως καὶ παραδόξως αὐτοῖς ἐξουσίας.
Item, ἢ γέγονεν ἢ γένοιτο.
Pag. 148. mſ εἰς τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐνέβαινον πόλεμον, non ἀνέβαινον.
Item, τήν τε χώραν τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν, opt.
Lib. 4. p. 288. m. λύσων & λοισιάτω.
Pag. 289. mſ. ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ βίοις.
Pag. 345. mſ. ἅμα ποιούμενος τὴν πορείαν, quod tamen non probo.
Item, ἐπίφρακτον φαρέα.
Pag. 346. mſ. διελέγετο δυνατὸς εἶναι ἐπαγαγέσθαι.
Item, πλασάμενος τὴν διαβολὴν, non πλάσας.
Item, κατ' ἰδίαν λαμβάνοντας ἐπιτρέψει τὸν ἄνθρωπον λέγειν, ὡς opt.
Pag. 348. mſ. ἐπιπαρθῆναι δι' αὐτοῦ τοῖς ἐν Πελοποννήσῳ πράγμασι.
Lib. 5. 359. mſ. νικήσας μάχῃ Κλεομένην τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων. opt. abſque φυγαδεύσας, quod eſt barbarum.
Item, μηδ' ἀκούσιον ἁμάρτημα γίνεσθαι.
Pag. 361. mſ. καὶ μὴν τό γε νικῆσαι, rectius.
P. 399 mſ. τοὺς καλουμένους ἀδειγανάς, non δειγανάς.
Lib. 8. pag. 519. mſ. ἐπανείλατο φαρμάκῳ.
Item, ἔτυχε πρεπούσης τιμῆς καὶ τῇ Περσίδι.
Lib. 10. pag. 576. mſ. τῷ αὐτομάτῳ κατορθοῦντα.
Item, παραπλησίαν ἔχει φύσιν.

Pag. 557. mſ. πλημῶντας περιϐάλλεσθαι.

Pag. 592. mſ. αὐθαδέλου τοῦ τῶν λεγομένων βασιλέων, non ἐλεγχομένων.

Pag. 593. mſ. καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχήν.

Lib. XI. pag. 630. mſ. ἐγκατέλειπε πίστιν, rectius.

Lib. XII. pag. 660. mſ. τοὺς ἐσκοπισμένους.

Item, τοὺς τε γεγονότας καὶ.

Lib. XIII. pag. 673. mſ. καὶ πολυμερέστατος.

Pag. 675. mſ. τῶν πολιτικῶν ἀνακαλέσαιτο.

Lib. XV. pag. 710 mſ. ὑπὸ δὲ ἐκείνου παρακαλούμενοι καὶ διαγγελλόμενοι, rectius. malè vulgo διαλεγόμενοι.

Item, λόγον περιέσθαι, non rectè. Item, ὅτι γὰρ ὁ πρεσβευτής.

Item, ἐπεὶ προσελθὼν, rectius. Item, εἰς τοιαύτην ἄγνοιαν.

Lib. 17. pag. 752. mſ. καίτοι γε νέος ὢν κομιδῇ, non καίτοι καὶ, rect. ſine dubio.

Pag. 773. καὶ βίον ἀσυζῆ, lege ex mſ. & Suida in Πολυκράτης βίον ἀπρεπῆ.

Item, παρακελευσάμενοι τὰ τῶν ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ, dele ἀπρεπῆ auctore mſ.

Lib. 6. pag. 451. mſ. Regius. εἰς τοὐναντίον, non τἀναντία.

Pag. 452. καίτοι οὐδὲ ὡς μόνας. mſ. ἀλλ' οὐδὲ ὡς μόνος, rectius. θεοῖς σέϐεσθαι, mſ. σέϐειν.

Παρὰ τὸ ᾧ, mſ. παρ' ὃ πέπονθεν, leg. παρ' ᾧ τὸ.

Pag. 455. καὶ μὲν ταύτης, mſ. καὶ μὴν ταύτης.

Item mſ. πότε καί που, καὶ πῶς.

Φημὶ φύεσθαι τὰς πολιτείας πρῶτον, mſ. φημὶ τὰς πολ. πρ. συνίστασθαι. Item mſ. συμφθειρομένων τρόπων τῶν ἐπιτηδευμ. vulgo πάντων.

Item, ὅπως αὐτῶν ἀφίλησθ. vulgo ἐκ τῶν. Item mſ. κατὰ τοῦτον εἰς τὸ ὅμοιον non κατὰ τοῦτο.

Variæ lectiones in Diodorum Siculum ex mſ. Codice Peireſciano.

LIB. XI. pag. 21. mſ. ἀνθρωπίνοις αὐτοῖς χρῆσθαι.
Item ſupra τοσοῦτον πλῆθος.

Pag. 35. mſ. βεϐαιοτέραν ἐπιζητοιούτων.

Pag. 50. mſ. ἐν τεγίαις.

Pag. 86. mſ. ἐν τῷ λαγωδίῳ.

Pag. 345. mſ. καὶ διακρίνειν τοὺς εὐσεϐεῖς καὶ τοὺς πονηρούς.

Pag. 701. mſ. συμϐουλεύεσθαι πρὸς ταύτην.

Pag. 711. mſ. πρᾶξιν μὲν οὐδεμίαν, οὔτε τὸ πεπεῖσθαι, οὔτε τὸ.

Item, δίαιταν μετεϐάλετο.

Pag. 712. mſ. τὰ μὲν πολυτελευόμενος, non vt vulgo πολιτευόμενος egregia emendatio. Item, τέλος συνέστρατον.

Pag. 802. mſ. ἐνίοις δὲ ἀστραγάλοις ἐπίτιμα προστεθείς. Item, τῶν εὐπόρων τινῶν ἐν καρκίνοις τοῖς σιδηροῖς. Item, πιέζων συνέτριϐε.

Pag. 893. mſ. εἰ μὴ τὸν ἐξ ἀνθρώπων φόϐον, rectius.

Variæ lectiones in Appianum.

IN libro qui Ἰβηρικὸς inscribitur, pag. 258. edit. Henrici Stephani, lege ex ms. καὶ τὸ τε Ἰβηρίας τὰ πολλὰ προσηγάγετο.

Pag. 259. lege ex ms. ὁ βαρύτατος ὁ ἐπὶ βάρκας. Item διὰ δὴ ταῦτα. Item Λιβύων μὲν οὖν ἐνσταθοῦσαν ἑώρα.

Pag. 260. ms. τορβολῆται οἱ γείτονες εἰσὶ ζακανθαίων αἰτίαι τῶν ζακανθαίων παρὰ οἱ καταβοῶν, optime. Item καὶ ζακανθαίων μετεπέμπετο πρέσβεις.

In Hannibalico p. 331. ms. τὴν μεγάλην ὕλαν ἀπῆμβλυνεν.

Pag. 344. ms. Ἀσρούβαν (sic semper nominat) τὸν ναύαρχον ἐπὶ προφάσει διέπεμπε.

Pag. 348. ms. τοῖς τε ὑπηκόοις αὐτοῦ καὶ συμμάχοις ἀνθείσας εἰς πολεμίοις, optime.

In Libyco, pag. 64. ms. πέμπειν αὐτὴν αὖθις Ῥωμαίοις ὑπολιπόντα.

Item νομάδων διὰ τὸ ἀγεωργήτου πονηφαγοῦντων, θησαυροὺς τε μεγάλους χρημάτων, &c. Item καὶ μέγιστῳ δὴ τῷδε τεκμηριώσω μάλιστα τὴν εὐρρωστίαν αὐτοῦ, & ita quoque habet Suidas.

Pag. 72. ms. τὰ εἰς Ῥωμαίοις ἐπινοῶν. Item ἀθυμίαν ἔχων.

Variæ lectiones in Dionis Cocceiani historiam.

LIB. 42. pag. 189. ms. ἐς Αἴγυπτον ἢ δ' ἄλλο τι ἐπειχθεὶς, vt Xylander rectè coniecerat. Item ποθεῖν τι αὐτὸν ἐπλάττετο.

Pag 201. ms. καὶ προσομιλῆσαι. Item ἔξω γὰρ ἐκείνης ἦν.

Pag. 223. ms. καὶ τἆλλα ὅσα ποτ' ἐνεπίζετο καὶ τοῖς μάλιστα τὸν τῆς Κλεοπάτρας ἔρωτα, lege ἐν τοῖς μάλιστα. Item Βιθυνίας βασιλεύοντι.

Pag. 227. ms. ἐς αὐτοῦ γε τοῦ Καίσαρος ἐστρατεύσθη. Item οὐ μέντοι ἔμελλεν οἱ οὐδὲν.

Pag. 245. ms. τῷ πρώτῳ αὐτὸν εἰπόντι βασιλέα.

Pag. 260. ms. οὔτε τις αὐτὸν χρυσοῦ ῥοπή. Item πάντα γὰρ ἀεὶ πρίν. Item γινωσκόμενον ἐκρύψατο. Item πάνθ' ὅσα ἕκαστα καλῶς ἠπίστατο, rectius. mox dele asteriscum.

Pag. 261. ms. πλείστοις ἑαυτῷ πιστευομένοις, rectius.

Pag. 263. ms. οὐδ' ἡμᾶς τὸ περὶ αὐτοῦ. Item μισοῦν αὐτὰ τὴν εὐαξίαν. optime non αὐτά.

Pag. 264. συνεπέθησαν ms. συνεξεπέθησαν.

Pag. 265. ms. ἕνα ἑκάστῳ τῶν ἁλόντων ἐπιποιήσασθαι.

Pag. 266. ms. παρὰ μικρὸν δ' αὖ πρὸς ἐκεῖνα νομισθέντα, optime. vulgo deest νομισθέντα.

Pag. 268. ms. ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐγκρατὴς. Item πολλὰ δὲ καὶ αὐτίχειρ.

Pag. 276. ms. σφαγῆναι ἄλλους τέ τινας καὶ ἑκατοντάρχους, optime.

Pag. 330. ms. οὐχ ὅσον πολλοῖς ἐφθόνησεν.

Pag. 332. ms. ἐπειδὴ καὶ ὡς καθ' ἑτέρου τινὸς, rectius.

Pag. 333. ms. ὀπίλιον δὲ δὴ γένος, scribe ὀπίλιον, sic lib. 60. pag. 670. γναῖος

ὁσίδιος γένος coniunctim legendum est. Apud Tacitum lib. XI. Lusius Geta scriptum est perperam. Vide Ful. Vrsinum de familiis Roman.

Pag. 371. ms. μηδενὸς τῶν ἀντιπολεμησάντων σφίσι φείσασθαι.

Pag. 381. ms. ὑπόδιον πλοῖα, fortè πευπόδιον.

Pag. 447. ms. ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις.

Pag. 512. ms. ϗ πρὸς τῶν ἄλλων. Item αὐτῷ ἐκείνῳ.

Pag. 536. ms. ἐκνικευεικὼς, rectius.

Pag. 542. ms. ἀλλὰ καθ' ἕκαστον δραχμὰς, optime si ἑκατὸν legeris.

Pag. 599. ms. δεινῶς αὐτὸν ἐπόθουν, non ἐπένθουν. Item ϗ οἱ πλείους, ϗ οἱ δυνατώτεροι ἀπολώλεσαν. Item τοῖς δὲ περιοῦσι μόνοις οὐ ϗ μάλιστα ἐντραφέντες, optime. Item ἑχυρὸν ϗ μάλιστα ϗ ἀδεέστερα.

Pag. 612. ms. ϗ διὰ τοῦτο ϗ κάστωρ.

Pag. 631. ms. προσειπὼν μηδενὶ ἐφ' ἑτέρου πρὸς κωλύεσθαι τοῦτο ποιεῖν.

Ibid. ms. πολεμίους οἱ ὄντας, optime, non εἰσιόντας. Item μακρὰ χαίρειν.

Pag. 641. ms. ἀλλ' εὐθέως τοῦ ἑτέρου παμπολλῶν. Item μοιχεκώτατός τε ἀνδρῶν γενόμενος.

Pag. 643. quæ ad marginem posita sunt, ea ms. in textu habet.

Pag. 651. ms. εἰς τὰς ἀποσκευὰς αὐτῶν, rectius.

Pag. 658. ms. ϗ μέντοι ϗ ταῦθ' οὕτω φρονῶν.

Pag. 661. ms. προσδεξαμένους οἱ ὅτι τὸ Καπιτώλιον προκατέλαβε.

Pag. 673. ms. ἐπὶ τιμωρίᾳ.

Pag. 684. ms. ὅτι μὴ σιωπῇ αὐτῇ. Item ἐντὸς ῥητῆς τινὸς ἡμέρας ἐρήμην δικάσειν, optime.

Pag. 693. ms. ἀδεῶς οὕτω ποιῆσαι, rectius. post hæc verba συγγνώμην αἰτούμενος ms. haber. ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ δορυφόρος. ΖΗΤΕΙ.

Pag. 719. ms. ϗ Πάρθοις αὖ ϗ Κασπίοις ϗ Αἰθίοπας ἐχειρώσατο. Item ὡς Φίλιππον, ὡς Περσέα, ὡς Αντίοχον.

Pag. 734. ms. τοιοῦτος οἷος. Item τῆς ἡμέρας ϗ τῆς ὥρας ὁμοίως ἐδαπάνα.

Pag. 759. ms. ἦν μὲν γὰρ ϗ θρασύς. Item ὥσπερ σκηπτὸς. Item ὑπηρετοῦντά οἱ, non αὐτῷ. Item, κατὰ δεσποτῶν τι μηνύσαντας.

Pag. 795. ms. πρὸς τῷ βασιλείῳ διέτριβε,

Pag. 825. ms. ζήσεις non ζήσειας.

Pag. 827. ms. ὁ Πομπηιανὸς ὁ Κλαύδιος ὁ λέγων. Item ἀπὸ νόσου ἢ ϗ.

Pag. 832. ms. ἐστρατεύετο, non ἐστρατεύοντο.

Pag. 838. ms. κατακλεισθεὶς ἐς αὐτὸ, non ἐν αὐτῷ.

Pag. 856. ms. τὸ τούτου σῶμα, & sic Suidas in Σεβῆρος.

Pag. 872. ms. τῶν τε στρατιωτῶν τῶν μετὰ τοῦ Γέτα.

Pag. 875. ms. τὰ προσπεσόμενά οἱ ἀπερισκέπτως ἐκλαλεῖν, non τὰ ἐπελθόντα.

Item ϗ τοῦ μηδὲν αὐτῶν, & ita Suidas in Αντωνῖνος.

Pag. 878. ms. ὅθεν περ ϗ χρημάτων ϗ τιμῶν.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google